

R.F. 12710

BID. T 5346(1)

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA
FACULTAT DE FILOLOGIA
DEPARTAMENT DE TEORIA DELS LLENGUATGES

LES PREPOSICIONS EN CATALÀ
UNA APROXIMACIÓ AL SISTEMA PREPOSITIU DEL CATALÀ
DES DE LA SEMÀNTICA DEL PROTOTIPUS

(PRIMER VOLUM)

Tesi Doctoral

Presentada per:

Pelegrí Sancho Cremades

Dirigida pel:

Dr. Ángel López García

2. 157822
2. 157852

UMI Number: U607610

All rights reserved

INFORMATION TO ALL USERS

The quality of this reproduction is dependent upon the quality of the copy submitted.

In the unlikely event that the author did not send a complete manuscript and there are missing pages, these will be noted. Also, if material had to be removed, a note will indicate the deletion.

UMI U607610

Published by ProQuest LLC 2014. Copyright in the Dissertation held by the Author.
Microform Edition © ProQuest LLC.

All rights reserved. This work is protected against
unauthorized copying under Title 17, United States Code.

ProQuest LLC
789 East Eisenhower Parkway
P.O. Box 1346
Ann Arbor, MI 48106-1346

b10631604
i 11130787
CB 0000157852

Als meus pares, Teresa i Pelegrí

AGRAÏMENTS

Haig d'agrair de primer al director d'aquest treball, el doctor Ángel López García, l'interés que ha mostrat per la meua carrera acadèmica tot acollint-me al Departament de Teoria dels Llenguatges i el fet que en tot moment haja posat a la meua disposició la seua saviesa i humanitat, així com un temps que no té. En segon lloc, dec un profund agraïment a Ricard Morant, company de Departament i amic, gràcies al consell del qual vaig introduir-me en el món universitari. En general, haig d'agrair a tots els companys del Departament de Teoria dels Llenguatges llur disponibilitat. Haig d'agrair igualment al professor Emili Casanova l'atenció que m'ha prestat en la cerca de textos dialectals per a l'elaboració del corpus. Haig d'agrair als professors i amics Júlia Todolí, Mª Josep Cuenca, Manel Pérez i Jesús Jiménez els diversos ajuts que m'han prestat en la meua tasca investigadora. Igualment al professor J. Hilferty li haig d'agrair l'interés que ha mostrat per la meua activitat investigadora, i el fet d'haver-me facilitat la seua tesina i d'altres informacions sobre aquest complex món de les preposicions, en el qual tots dos estem interessats. Finalment, haig d'agrair als professors del *Department of Spanish, Italian and Portuguese* de la *University of Virginia* -i molt especialment a les dues Katys, a Lola i a Javier- l'acollida que ens hi van fornir, tot posant a la nostra disposició llurs mitjans i, sobretot, llur amistat.

Fora de l'àmbit estricte de la lingüística i de l'estudi de la nostra llengua, haig de donar les gràcies més caloroses al Col·legi Major Sant Joan de Ribera, de Burjassot, als dos directors que hi he tingut, Mn. Manuel Ureña i Mn. Miquel Navarro, així com als bons amics que hi he fet, i que amb el seu encoratjament i sovint amb la seua ciència han col·laborat també en la realització d'aquest treball; en especial, pel seu ajut informàtic, haig de donar les gràcies a Ramon, Robert, els dos Davids i Lluís.

Haig d'agrair a Mn. Rafael Vila l'encoratjament i la guia que m'ha brindat des dels temps llunyans de l'Institut, i a Pepa Sanchis el fet d'haver-me introduït en l'estima de la cultura i llengua llatines i, indirectament, a l'interés per la lingüística. Igualment, haig d'agrair a Rosa Mansanet i Juli Fenollar el fet d'haver despertat en mi l'estima per la meua llengua. Igualment, haig d'agrair als meus amics de l'Institut de Canals i de la Facultat-que benahuradament són prou perquè no s'enutgen si no els nomene un per un- que no s'hagen oblidat de mi en tots aquests anys, malgrat que la tesi m'haja obligat sovint a fer-me una mica fonedís. En especial, haig d'agrair a Mª Àngels Felipe i a son pare Vicent Felipe que m'hagen facilitat l'obreta de J. M. Ballester *Dos inglesos en una alfareria*.

Finalment, he d'agrair a la meua família -en especial als meus pares, Teresa i Pelegrí, i a les meues germanes, Teresa, Elvira, Neus i Dolors- el suport i l'ajut moral i material en tots aquests anys d'estudi; sense ells, de segur que aquesta tesi no hagués estat possible.

ÍNDEX DEL PRIMER VOLUM

INTRODUCCIÓ.....	11
PRIMERA PART: LA CATEGORIA PREPOSICIONAL DES DE LES DIVERSES ESCOLES LINGÜÍSTIQUES..... 15	
0. La gramàtica tradicional.....	17
0.1. Els estudis gramaticals anteriors a F. de Saussure.....	17
0.2. Altres estudis d'orientació tradicional.....	33
1. L'Estructuralisme.....	35
1.0. Introducció.....	35
1.1. L'Estructuralisme Europeu.....	40
1.1.1. L'escola de Ginebra i d'altres estudis d'orientació saussureana.....	40
1.1.1.1. C. De Boer (1926).....	40
1.1.1.2. R-L. Wagner (1936).....	56
1.1.1.3. Ch. Bally (1942, 1950).....	64
1.1.1.4. A. Jaeggi (1956).....	77
1.1.2. L'escola de Praga.....	95
1.1.2.1. G. Gougenheim (1938).....	96
1.1.3. L'escola de Copenhague.....	102
1.1.3.0. Introducció.....	102
1.1.3.1. L. Hjelmslev.....	104
1. El problema de la recció (1921, 1939)...	104
2. El problema dels casos (1933).....	117
1.1.3.2. V. Brøndal (1940).....	125
1.1.3.3. D'altres autors.....	151
1. E. Alarcos Llorach (1968).....	151
2. Rodríguez Díez (1987).....	154
1.1.4. E. Benveniste (1949).....	154
1.1.5. La Psicomecànica.....	159

1.1.5.0. Introducció.....	159
1.1.5.1. B. Pottier (1962, 1972).....	162
1.1.5.2. G. Moignet (1974).....	192
1.1.5.3. Le Flem (1988).....	197
1.1.5.4. J. Cervoni (1991).....	202
1.1.6. La gramàtica de dependències: L. Tesnière (1959).....	205
1.2. L'Estructuralisme Americà.....	219
1.2.1. L. Bloomfield (1933).....	220
1.2.2. Ch. F. Hockett (1964).....	221
1.2.3. L. Vasiliu (1964).....	224
1.3. Estructuralistes hispànics.....	226
1.3.1. M ^a L. López (1970).....	227
1.3.2. R. Trujillo (1971).....	234
1.3.3. J. de D. Luque Durán (1974).....	248
1.3.4. Carbonero Cano (1975).....	253
1.3.5. González Ollé (1979).....	263
1.3.6. Lázaro Mora (1985).....	272
1.3.7. J. A. Porto Dapena (1987).....	275
1.4. L'Estructuralisme: conclusions.....	283
2. La Gramàtica Generativo-transformacional.....	287
2.0. Introducció.....	287
2.1. Model pre-estàndard (1957).....	290
2.2. Model Estàndard (1965).....	292
2.2.1. El problema de la subcategorització... 2.2.1.1. Chomsky (1965 (1970)).....	294 295
2.2.1.2. Geis (1970).....	301
2.2.1.3. Meisel (1973).....	311
2.2.2. L'anàlisi componencial.....	321
2.2.2.1. Parisi i Castelfranchi (1970a, 1970b).....	321
2.2.2.2. McDonald (1972).....	342
2.2.3. El tractament transformacional de les preposicions.....	347
2.2.3.1. Chomsky (1965 (1970)).....	347
2.2.3.2. Swanson (1970).....	349
2.3. Models Heterodoxos.....	356

2.3.1. La Semàntica Generativa.....	356
2.3.1.1. Becker, Lewis i Arms (1969)....	359
2.3.1.2. Geis (1970).....	366
2.3.1.3. Allan (1973).....	372
2.3.2. La Gramàtica dels Casos Profunds.....	378
2.3.2.1. Fillmore (1966 (1974 ³)).....	379
2.3.2.2. Fillmore (1968a).....	388
2.3.2.3. Fillmore (1968b).....	410
2.3.2.4. Nilsen (1970).....	413
2.3.2.5. Fillmore (1977).....	415
2.3.3. La Teoria dels casos en la Semàntica Generativa.....	421
2.3.3.1. Daswani (1977).....	425
2.4. La Teoria Estàndard Ampliada.....	438
2.4.1. Chomsky (1967).....	438
2.4.2. Ruwet (1969).....	446
2.4.3. Jackendoff (1973).....	463
2.5. La Teoria Estàndard Ampliada i Revisada.....	478
2.6. El Model de Recció i Lligam (1981).....	480
2.6.0. Introducció.....	480
2.6.1. Chomsky (1981, 1982 (1987)).....	488
2.6.2. Emonds (1985).....	516
2.6.3. Bonet i Solà (1986).....	537
2.6.4. Plann (1988).....	541
2.6.5. Suñer (1988).....	547
2.7. El Generativisme: conclusió.....	552
3. La Gramàtica Estratificacional.....	559
3.0. Introducció.....	559
3.1. Bennet (1968).....	564
3.2. Bennet (1973).....	572
3.3. Bennet (1975).....	578
4. La Gramàtica Funcional.....	607
4.0. Introducció.....	607
4.1. Dik (1980).....	612
4.2. Mackenzie i Hannay (1982).....	614
4.3. Mackenzie (1983).....	617
4.4. Dick (1983).....	626

5. La Lògica.....	635
5.0. Introducció.....	635
5.1. König (1974).....	637
5.2. Martin (1975).....	639
5.3. Martí i Miñana (1988).....	640
6. Gramàtica Textual.....	655
6.0. Introducció.....	655
6.1. Gosselin (1990).....	657
7. Gramàtica Cognitiva.....	663
7.0. Introducció.....	663
7.1. Takahaski (1969).....	665
7.2. Herskovits (1981, 1986).....	672
7.3. C. Vandeloise (1985, 1986).....	715
8. Gramàtica Liminar.....	765
8.1. Pérez Saldanya (1987).....	770
8.2. López García (1990).....	777
9. Conclusió.....	789

INTRODUCCIÓ

La categoria de les preposicions és una de les més complexes de les llengües romàniques. En efecte, és hereva d'una banda dels casos llatins, categoria que ha suscitat una llarga discussió al seu torn al llarg de la història de la lingüística; d'altra banda és hereva de les preposicions llatines, que ja en aquella llengua prefiguraven la problemàtica de les preposicions romàniques, concretament les qüestions de la polisèmia i la motivació dels usos preposicionals. Els problemes que planteja la classe preposicional són múltiples, però els fonamentals són dos: en primer lloc, tenim el problema bàsic de la seua definició, i la subsegüent delimitació de la classe, així com les relacions de la classe amb d'altres classes, en especial aquelles que més s'hi semblen. En segon lloc tenim el problema de la seua marcada polisèmia, i la qüestió de la motivació dels diversos usos. D'altres problemes marginals, però no menys importants, són el grau de cohesió entre el verb i el sintagma preposicional (la qüestió del suplement), la discussió sobre l'existència de preposicions buides, etc. Fóra una tasca impossible d'intentar trobar solucions a tots aquests problemes. Els objectius del nostre treball, per tant, són molt concrets, i la nostra tesi presenta una divisió molt clara: d'una banda pretenem realitzar una revisió crítica de les diverses aportacions sobre la teoria de les preposicions des de les principals escoles lingüístiques modernes (ço és, de Saussure als nostres dies, amb una petita nota inicial referent a la Gramàtica Tradicional). D'altra banda, pretenem realitzar un estudi de la semàntica de les preposicions catalanes des de la teoria de la Gramàtica Cognitiva coneguda com a "semàntica del prototipus". Hem dividit el nostre treball en tres parts:

1) En la primera part pretenem fer una revisió crítica sobre el tractament que ha rebut la classe preposicional des

de les principals escoles lingüístiques. Ens centrem ací sobretot en la definició de la classe preposicional, si bé no defugirem tractar problemes més concrets, ni que siga lleument.

2) En una segona part de la nostra tesi passem a l'aplicació de la semàntica de prototipus en l'explicació dels problemes semàntics de la categoria preposicional en català. Aquesta part constitueix una introducció metodològica a l'estudi de la problemàtica semàntica concreta que planteja cadascuna de les preposicions catalanes. Intentarem per tant en aquesta segona part de mostrar els avantatges explicatius de la Semàntica del Prototipus en l'explicació de la semàntica preposicional, en especial pel que fa a la seua polisèmia. Concretament, estudiarem com aquest model pot resoldre alguns dels problemes generals de les preposicions catalanes.

3) En una tercera part, en fi, estudiem els problemes que planteja la semàntica de les principals preposicions catalanes. Manquen, en efecte, estudis de conjunt sobre la semàntica de les preposicions en català, si exceptuem la gran obra lexicogràfica de Alcover-Moll, de caràcter descriptiu i orientació, naturalment, tradicional, amb cabuda per a aspectes històrics i dialectals. Hi ha estudis molt valuosos sobre preposicions concretes tant sincrònics (els de CAMPRUBÍ ((1984), (1988)), de COROMINES (1971 (1974³)), de SOLÀ (1972, 1987a, 1987b), MIER (1986), PALAU (1984, 1986) etc.) com diacrònics (CABANES (1986), (1989), CALVERAS (1928), GULSOY (1965), MESTRES I SERRA (1986), PERERA I PARRAMON (1986, 1987), etc.). Els estudis sincrònics, tanmateix, a causa de la peculiar situació sociolingüística de la nostra llengua, sovint es troben adreçats a l'establiment d'una normativa més que a l'explicació del funcionament sincrònic de les preposicions. El fet que el nostre camp de mira siga la totalitat de les preposicions catalanes ens obliga, naturalment, a no aprofundir excessivament en l'estudi de cada preposició, fet justificable si tenim en compte que no ja una única preposició, sinó un únic ús preposicional ha

estat tema de tesis i llibres (com és l'acusatiu preposicional en a o l'agent en de). Els nostres objectius en l'estudi de les diverses preposicions catalanes ha estat, per tant, molt limitat: hem pretés de fer veure que la polisèmia de les preposicions no és tan exagerada com ha volgut la Gramàtica Tradicional i d'altres escoles lingüístiques: ni tan sols les preposicions més polisèmiques són meres rúbriques formals de múltiples significats discrets i equidistants. Pretenem, doncs, de fer veure que els diversos usos preposicionals es troben motivats, en major o menor mesura, respecte d'un ús central més prototípic, generalment de caràcter espacial.

PRIMERA PART: LA CATEGORIA PREPOSICIONAL EN LES
PRINCIPALS ESCOLES LINGÜÍSTIQUES

O. LA GRAMÀTICA TRADICIONAL

O.1. ELS ESTUDIS GRAMATICALS ANTERIORS A F. DE SAUSSURE

Mitjançant el terme "Gramàtica Tradicional" hom sol referir, d'una banda, a la doctrina gramatical anterior al *Curs de lingüística general* de F. de Saussure i, d'altra, a tots els treballs que, encara que siguin posteriors a l'obra del ginebrí, no se'n fan eco i es mantenen fidels, per les raons que siga, a la "metodologia" tradicional. Respecte de la Gramàtica Tradicional, entesa en aquest primer sentit cronològic, la qual no constitueix, això de banda, un tot homogeni¹, els lingüistes post-saussureans han mantingut dues actituds oposades:

1. Rebutjar-la pel seu acientifisme, traduït en un semanticisme exacerbant, falta de criteris vertaderament lingüístics en les seues anàlisis, etc.

2. Escorcollar allò que té de profitable i allò que té de premonitori de corrents lingüístics posteriors. Aquesta mena d'arqueologia lingüística té el defecte d'atendre sovint a intuïcions vagues i marginals de gramàtics tradicionals com a fonamentació de teories i metodologies que difícilment podien estar presents en la ment d'aqueixos gramàtics tradicionals. La constatació d'aquests paral·lelismes, en fi, porta de vegades a conseqüències menys desitjables, com fer dir als gramàtics tradicionals coses que en realitat no deien.

¹ No ens referim amb el terme "Gramàtica Tradicional" a la Gramàtica Històrica del segle XIX, amb la qual se sol considerar que s'obri l'etapa moderna de la lingüística, en la mesura que llavors hom començà a estudiar el llenguatge *per se*, immanentment. El seu caràcter diacrònic ens dispensa tanmateix de referir-nos-hi. D'altra banda, constitueix una mena de transició, o més aviat de pòrtic, entre la Gramàtica Tradicional i l'Estructuralisme. Recordem en aquest sentit que Saussure contraposava les seues idees sobre el llenguatge més a la Lingüística Històrica que el precedia immediatament que a la Gramàtica Tradicional, a causa de la preeminència que donava el mestre ginebrí a l'estudi sincrònic del llenguatge sobre el diacrònic.

Malgrat la falta d'homogeneïtat d'un període tan llarg d'estudis gramaticals, podem estudiar-lo globalment: el respecte per la tradició que caracteritzà la cultura antiga, l'Edat Mitjana i bona part de la Moderna, s'ha perllongat en el cas de l'estudi del llenguatge pràcticament fins a Saussure, amb el parèntesi o el període de transició del Comparatisme. Per ço que no pretenem en aquest capítol de rastrejar la tradició gramatical anterior a Saussure, sinó d'explicar les característiques generals del tractament que la gramàtica tradicional donà a les preposicions, per tal de copsar millor el gir copernicà que suposà l'Estructuralisme.

Amb la finalitat d'aconseguir aquesta caracterització hem pres com a exemples d'una banda la *Grammaire Générale et Raisonnée* de ARNAULD i LANCELOT (1660 (1975))², d'altra la *Gramática española* d'A. BELLO (1847 (1981)) i, finalment, el *Diccionario de Construcción y régimen* de R. J. CUERVO (s. XIX (1953)), deixeble de l'anterior. Malgrat l'especificitat de cada obra i el lapse temporal i metodològic que separa especialment la primera de les dues últimes, són prou representatives totes aquestes obres del mode d'estudiar les preposicions en la gramàtica tradicional. Assenyalem, en fi, que en els estudis tradicionals trobem no sols un ferm respecte per la tradició, sinó també, de tant en tant, segons hem esbossat adés, intuïcions que ens recorden idees que després retrobem més desenvolupades i elaborades en doctrines lingüístiques modernes. Aquestes premonicions aïllades ens assabenten de la vàlua i la intuïció lingüística de molts gramàtics tradicionals i, potser, del fet que certs fets del llenguatge poden ser descoberts tant mitjançant la intuïció o la intel·ligència personals com a partir d'una reflexió més profunda i una visió més general i teòrica del llenguatge. També ressaltarem quan s'escaiga alguns d'aquests paral·lelismes.

Podem caracteritzar, doncs, el tractament tradicional de les preposicions amb els següents trets:

1. El principal tret de la Gramàtica Tradicional és la

²Sentim no haver pogut accedir a l'original francès.

dependència de la tradició gramatical, i el fet que allumenà la reflexió gramatical tradicional fou la gramàtica greco-llatina, sobretot del llatí, durant molts segles llengua de prestigi. Gran part dels esforços dels gramàtics de les llengües vives europees es dedicaren a traure a la llum en les pròpies llengües les categories que la gramàtica llatina, de manera més o menys encertada, presentava per explicar, o més aviat ensenyar, el llatí. La Gramàtica Tradicional llatina era tanmateix bàsicament morfològica, i l'equivalència dels casos llatins i preposicions en les llengües romàniques era un fet massa evident perquè passàs desapercebut als gramàtics. La Gramàtica Tradicional, doncs, es mantindrà en una posició lliscadissa entre d'una banda el mimetisme de la gramàtica tradicional i l'obvietat de la falta d'un paradigma, d'unes declinacions en les llengües romàniques i d'altra banda la correspondència dels casos amb les preposicions, sense entendre massa bé on acabava la semblança i on la diferència ni quina era la raó d'una i altra. Vegem-ne alguns exemples:

1.1. La gramàtica de Port-Royal.

Els autors de Port-Royal comencen el capítol dedicat a la relació entre casos i preposicions afirmant que si els noms no es relacionassen entre ells bastarien les categories de gènere i nombre:

"But because they are often considered in terms of the different relationships which they have with one another, one of the inventions which was made in order to mark these relationships was to give different endings to nouns, called cases, from the Latin *cadere* (to fall) , these being, as it were, the different "falls" of the same word.

It is true that of all languages it is perhaps only Greek and Latin which properly have noun cases. Nevertheless because there are also few languages which do not have some sort of pronoun case, and because without it connections of speech called *construction*

would not be clearly intelligible, it is almost necessary to know what is meant by these cases in order to learn any language at all."

(1660 (1975: 79))

Encara que els gramàtics de Port-Royal afirmen que possiblement -notem la modalització hipotètica de les afirmacions que puguen suposar una negació massa categòrica de la categoria llatina del cas- només hi ha casos en llatí i grec, consideren que és necessari conèixer què hom significa mitjançant els casos per dues raons:

1) Per l'existència d'alguna mena de cas en els pronoms de moltes llengües, encara que no en tinguen en els noms. Aquesta deixalla morfològica no pareix que sembla justificar l'estudi d'una categoria que se suposa que té un correlat no sols morfològic (desinències casuals), sinó també sintàctic (caracteritza funcions sintàctiques) i, malgrat que més o menys discutit, semàntic (posseeixen uns significats de causa, possessió, origen, etc.). Les restes del cas en les llengües romàniques i en d'altres com l'anglès, consisteixen en el fet que determinades preposicions -i no totes; notem per exemple en català *excepte jo-* requereixen una forma suposadament obliqua del pronom personal. Així, en català tenim *a mi, per mi, de mi*, enfront de *jo (cante)*. És aquest un fet merament morfològic que pot entendre's perfectament mitjançant una regla d'al·lomorfa:

jo → *mi* / *prep*_____

2) En segon lloc, al·leguen els gramàtics de Port-Royal que sense cas no pot entendre's el fenomen de la construcció, fenomen que no podem ara deturar-nos a analitzar.

Ací es delata clarament el recurs a la gramàtica llatina, prestigiosa, per explicar la gramàtica de la llengua pròpia: la construcció, que se suposa existent en totes les llengües, no pot ser explicada si no és mitjançant una categoria la presència de la qual en totes les llengües és dubtosa, especialment en el cas del francès. El principi de l'immanentisme en l'estudi d'una

llengua determinada es troba totalment absent en l'explicació dels gramàtics francesos. Ben és cert que Arnauld i Lancelot pretenien una "gramàtica general", però la recerca de principis universals no justifica -des d'una perspectiva actual, òbviament- el disbarat de voler explicar un fet d'una llengua A per un que es troba en B i que sembla no donar-se en A.

Però aquest mimetisme de la gramàtica llatina va més enllà; la resta d'aquest capítol -que molt simptomàticament hom titola "sobre casos i preposicions necessàries per a entendre'ls"- està dedicat a explicar els casos llatins i les preposicions franceses que es corresponen amb aquests. Però no es tracta d'una correspondència, que estaria justificada des del punt de vista d'una gramàtica general, sinó d'una equiparació. Així, quan s'ha explicat el datiu llatí hom afirma:

"The vernacular languages mark this case by a particle, as the à is used (...) as can be seen from the above examples." (1660 (1975: 84))

Més clarament, en el cas de l'acusatiu:

"We have nothing in the French language which distinguishes this case from the nominative. But since we almost always put words in their natural order, one can distinguish the nominative from the accusative, in that ordinarily the nominative is before the verb, and the accusative is after it. *Le roi aime la reine* (...); *La reine aime le roi* (...). *Le roi* is the nominative case in the first example and in the accusative in the second, and the contrary holds true for *la reine*." (1660 (1975: 84))

Es constata, doncs, malgrat la prudència amb què s'inicia el capítol, l'existència de casos en francès: els mots estan "en" acusatiu, "en" nominatiu. Si tenim en compte que els autors de Port-Royal han començat negant la naturalesa morfològica del cas en llengües com el francès, hom no entén ben bé com cal entendre el fet que els mots estiguen en un cas o en un altre. Açò porta aquests autors a caure en errors :

"And finally our language (French), every time that a noun is governed by any preposition at all such as in *il a été puni pour ses crimes* (...), *il a été amené par violence* (...), *il a passé par Rome* (...), *il est allé chez son rapporteur*, (...) *il est mort devant son père* (...), we can

say that it is the ablative case, and this is very useful in explaining oneself effectively with regard to several difficulties concerning pronouns." (1660 (1975: 85))

Així, després d'afirmar que à caracteritza el datiu (i DE el genitiu, cf. (1660 (1975: 82))), hom diu que sempre que tenim una preposició, el nom va en ablatiu. Sembla que els autors volen referir-se als casos exemplificats, tots ells circumstancials, però la dificultat pronominal que hom pretén resoldre -suposem que l'al.lomorfia del tipus *jo/ mi-* no es redueix a aqueixos casos:

Véns amb mi

A mi, no m'ho ha dit

1.2. La Gramàtica Española de A. Bello

Més rigorós en les seues distincions és A. BELLO. Parteix aquest autor de la noció de *complement*, que defineix en els següents termes:

"Estas expresiones se llaman COMPLEMENTOS, porque en efecto sirven para completar la significación de las palabras." (1847 (1981: 745))

"El complemento significa una relación, y presenta necesariamente el objeto en que ésta termina, llamado *término*; a veces solo, a veces precedido de una palabra a que ha dado la lengua el oficio peculiar de anunciarlo. Esta palabra es la preposición." (1847 (1981: 745))

Notem de passada que el complement es caracteritza en la primera citació semànticament, en la segona sintàcticament. Assenyala tot seguit Bello la necessitat de distingir cas de complement:

"Ya hemos dicho que el complemento puede constar o de término solo o de preposición y término.

Los casos de la declinación o presentan el objeto

directamente, o lo presentan como término de una relación, sea que éste forme complemento por sí solo, o que se combine con alguna preposición para formarlo. Así en la declinación latina *dominus*, *domine*, son casos directos o *rectos*; el genitivo *domini* y el dativo *domino* son casos que por sí solos forman complementos, y no son nunca precedidos de preposición: el acusativo *dominum*, y el ablativo *domino*, al contrario, o forman complementos por sí solos (como en *habet dominum*, *caret dominum*), o se combinan con varias preposiciones para formarlos. Así *erga dominum*, *sine domino*, son complementos; pero a nadie ha ocurrido jamás dar el título de casos a estas expresiones compuestas. En ellas el caso de *Dominus* es la inflexión en *um* llamada acusativo, o la inflexión en *o* llamada ablativo." (1847 (1981: 754))

Ací pareix que tenim un fenomen invers a l'habitual en gramàtica tradicional: hom ha aplicat un fet de la llengua pròpia al llatí. A aquest fet sembla deure's la negació de l'estatus de cas a les construccions de cas morfològic regit per preposició. És lògic que ningú no anomenàs "cas" aqueixes construccions, puix que la qualificació amb aqueix terme de la construcció *preposició+SN* és pròpia de la Gramàtica Tradicional de les llengües romàniques per tal de mantenir el paral·lelisme amb el llatí. Veem, doncs, que malgrat el rigor del gramàtic veneçolà, el principi que subjau al seu error és el mateix que véiem en el cas de Port-Royal i cau igualment en els paranys de la tradició gramatical. Cal assenyalar, tanmateix, que malgrat aquest error, resultant de la confusió entre el que és un cas en llatí i el que hom volia que fos en les llengües que no posseïen tal categoria des d'un punt de vista morfològic, la distinció de Bello no és en absolut esgavellada. En essència, Bello pretén constatar el mateix fet -una altra cosa és que aconseguisca fer-ho- que assenyala L. RUBIO (1966, vol. I: 153-155), quan afirma que el valor dels casos es neutralitza quan aquests van regits per

preposició:

Pueri eunt sine patribus

En aquests casos, ni la funció (normalment complement circumstancial) ni el significat no vénen donats pel cas, sinó per la presència de la preposició. El cas, doncs, no és rellevant per assenyalar la funció ni té cap significat. En canvi, els casos sí que mantenen el seu valor quan poden alternar darrere d'una preposició.

Eo in Italiam / Sum in Italia ³

A propòsit d'açò cal assenyalar que aquests casos passen desapercibuts a Bello.

Assenyalem, finalment, que el paral·lelisme -i la identificació o distinció més o menys completa- entre casos i preposicions és una constant en els estudis gramaticals post-saussureans. Sols que, a partir de l'Estructuralisme, tant quan

³ Aquesta opinió no és, tanmateix, compartida per autors que consideren que hi ha una afinitat entre el significat del cas i el de la preposició amb la qual es construeix (Pottier (1962), entre d'altres). Així, segons aquests autors:

Venio ab Italia → AB= Separació des de fora

Venio ex Italia → EX= Separació des de dins + ABL=Separació

Eo ad Italiam → AD= Direcció cap als límits + AC=Direcció

En IN tindriem un cas d'ambigüitat que resoldria precisament l'alternança de casos. Sense voler entrar en una polèmica que ens portaria massa lluny del nostre tema, potser l'explicació de Rubio es vàlida des d'una perspectiva estrictament funcional i la de Pottier des d'una òptica semàntica. En qualsevol cas, l'oposició entre els qui pensen que les preposicions tenen sols un valor funcional i els que creuen que a més tenen un significat és un tema del qual tindrem ocasió d'ocuparnos més detingudament.

s'identifiquen com quan se separen, hom farà unes distincions més rigoroses i hom pretindrà separar el que és morfologia del que és sintaxi i semàntica. Fins i tot en les ocasions en què s'ha parlat de l'existència de "casos profunds" en totes les llengües, els supòsits teòrics eren més fermes que en la Gramàtica Tradicional, en la qual aquests sovint eren pràcticament absents, fet que provocà les confusions terminològiques -i no sols terminològiques- que acabem de veure.

2. Una conseqüència de l'excessiva -i de vegades exclusiva- importància que es donava en la Gramàtica Tradicional a la relació entre les preposicions en les llengües vives europees i els casos llatins era descurar els problemes pròpiament preposicionals. Així, per exemple, en el cas dels gramàtics de Port-Royal, -si bé hem de tenir en compte que ells mateixos es dispensen d'un tractament particularitzant a causa del fet que llur interès és la "gramàtica general" (1660 (1975: 115))- , cal dir que s'acontenten a assenyalar les principals relacions marcades per preposició, sense entrar pràcticament en la complexa problemàtica que posteriorment han suscitat alternances com les següents:

Il est dans Paris

Il est en Italie

Il est à Rome

(Exemples de Port -Royal)

En canvi, sí que hi trobem un esbós de la qüestió de la relació entre l'adverbi i la preposició (1660 (1975:118)).

Contràriament, A. Bello es més sensible a la problemàtica pròpiament preposicional. A banda de la seua doctrina general sobre el complement a la qual ens hem referit adés, el seu tractament de les preposicions se centra en dos aspectes:

2.1. La delimitació de la classe de les preposicions, qüestió de gran importància en tot tractat actual de tipus general sobre les preposicions; per a aquesta delimitació emprà

a més a més uns criteris formals, fet poc habitual en Gramàtica Tradicional:

a) El fet que es construeixen amb cas oblicu.

b) Per al cas de les preposicions que ho són "imperfectament" dóna una explicació diacrònica:

"Muchas preposiciones, y acaso todas, han sido en su origen palabras de otra especie, particularmente nombres. Y como esta metamorfosis no ha podido ser instantánea, sucede a veces que una palabra ha perdido en parte su primitiva naturaleza, y presenta ya imperfectamente, y como en embrión, los caracteres de otra, habiendo quedado, por decirlo así, en un estado de transición." (1847 (1981: 698))

En aquests casos, el fet que es mantinguin invariables els mots en qüestió delatarà el seu estatus preposicional:

Salvas las vidas y propiedades enfront de:

Todos fueron al cine salvo María, que estaba enferma

2.2. En una segona part (1847 (1981:700-702)) Bello se centra en una sèrie de qüestions de tipus estilístic amb un tractament clarament normativista, basant-se sovint en arguments d'autoritat, com en el següent cas:

" Si el sentido pide dos complementos de preposiciones diferentes con un mismo término, es necesario expresarlas ambas, reproduciendo el término. Peca, pues, contra la sintaxis, " lo que depende y está asido a otra cosa " (*Diccionario de Valbuena*, citado por Salvá); (...)" (1847 (1981: 700))

Puix que *depende* regeix de *i estar asido*, en canvi, a. Cal assenyalar, tanmateix, que Bello és conscient que l'estudi detallat dels usos de les preposicions correspon als diccionaris (1847 (1981: 700)).

3. L'aplicació de categories lògiques caracteritza els estudis gramaticals tradicionals des de l'Escolàstica medieval. Aquesta assumpció acrítica de la lògica en l'explicació del llenguatge que pressuposava que aquest s'havia d'amotlar a aquella és especialment palesa en el cas de la gramàtica de Port-Royal, especialment en tres aspectes:

3.1. En l'exposició de les preposicions franceses els gramàtics racionalistes es limiten a presentar un seguit de categories lògiques i exemplificar-les amb oracions en les quals apareixen preposicions, sense donar més que unes explicacions de tipus general sobre certs problemes que aquestes plantegen. Aquestes categories són (cf. (1660 (1975: 116-117))):

- 1) Lloc, localització, ordre: *Il est dans Paris*
Un tel marchait après le roi

- 2) Temps: *Avant la guerre*

- 3) Terme:
 - (a) On hom va: *Il va en Italie*
 - (b) D'on hom ve: *Il part de Paris*

- 4) Causa:
 - (a) Eficiënt: *Maison bâtie par un architecte*
 - (b) Material: *De pierre*
 - (c) Final: *Pour y loger*

- 5) D'altres:
 - (a) Unió: *Les soldats avec leurs officiers*
 - (b) Separació: *Les soldats sans leurs officiers*
 - (c) Oposició: *Soldats revoltés contre leurs officiers*
 - (d) Excepció: *Outre les officiers*

etc.

(Els exemples són de la gramàtica de Port-Royal)

L'aplicació d'aquestes categories extralingüístiques comporta les conseqüències esperables:

- 1) Es realitzen agrupacions que tenen poc sentit des d'un

punt de vista lingüístic: açò és palés en el cas de l'expressió de la causa, en què hom pretén de trobar en el llenguatge la classificació aristotèlica de les causes; això de banda, poc té a veure de en (*maison*) de *pierre* amb par en *Maison bâtie par un architecte*; és més, costa veure algun valor causal en de *pierre* (sí que és justificable, si més no semànticament, l'etiqueta "material").

2) Igualment, s'efectuen divisions que no semblen massa justificades: així, l'expressió del terme semblaria més apropiat considerar-la una subcategoria de la categoria de l'espai. A més a més, si ja es discuteix la rellevància en lingüística d'una oposició entre espai i temps (fins i tot si cal distingir un valor espacio-temporal enfront del nocional) , sembla una arbitrarietat parlar de terme en el cas de l'espai i no pas en el cas del temps:

Treballen de quatre a sis

No obstant açò, cal assenyalar que aquesta asimetria és possiblement deguda al fet que aquí no és tan evident i, sobretot, i tal vegada per açò mateix, al fet que la gramàtica no ha reconegut en el temps aquestes subdivisions, mentre que en el cas de l'espai són corrents etiquetes com "complements de lloc UBI, QUO, UNDE, etc."

3.2. El logicisme es manifesta també en afirmacions com la següent:

"(...) no language has followed what reason would have desired, which is that one relationship should be marked by one preposition, and that the same preposition should only mark one relationship." (1660: (1975:118))

Aquest *desideratum* no té cap sentit si s'estudia la llengua en la seua immanència: el llenguatge no té per què equivaler a la lògica i la univocitat dels seus elements - en concret, ací els termes de la relació, en cas que espresen tal cosa - no és necessària ni tan sols n'és, tal vegada, característica.

3.3. Com hom ha pogut observar, els gramàtics de Port-Royal

consideren les preposicions com a termes que estableixen la relació. Aquesta idea, nascuda al si de la lògica clàssica i que caracteritza gran part de la tradició gramatical, ha estat represa en la lingüística moderna per V. Brondal i, reformulada per les noves idees lingüístiques, es troba present en molts altres autors estructuralistes (com B. Pottier i els seus epígons), segons tindrem ocasió de veure.

4. En els estudis tradicionals hi ha una concepció atomística de les preposicions, no sistemàtica; és a dir, s'estudien els usos de les preposicions aïlladament, sense que siga habitual que s'establesquen explícitament quines relacions hi ha entre elles. Constitueixen una excepció els casos molt evidents, com és l'oposició entre preposicions que indiquen terme (direcció i separació) i aquelles que indiquen repòs, segons hem pogut veure en la gramàtica de Port-Royal. En qualsevol cas, aquesta relativa sistematització, la qual, això de banda, no és declarada explícitament pels autors, és ben distinta del caràcter sistemàtic que advertiran els lingüistes moderns en el llenguatge. La sistematització que de tant en tant s'entrelluca en els tractats tradicionals no té en efecte com a base el pressupòsit teòric que els elements lingüístics constitueixen un sistema en què els uns es relacionen amb els altres per la semblança, però sobretot per l'oposició, amb la finalitat d'exercir una funció determinada. Totes aquestes idees s'imposaran gràcies a l'Estructuralisme. El que tenim en la Gramàtica Tradicional són unes agrupacions amb unes motivacions distintes i variades: unes voltes hom obeeix a classificacions preestablertes de categories lògiques (cas de Port-Royal), d'altres a motius pedagògics, sense descartar l'influx de la tradició gramatical llatina. Aquest és el cas de R. F. CUERVO (1953), quan parla per exemple de dos valors principals en la preposició *de* :

"DE. prep que comprende el valor de las latinas *ab*,

de, ex, y de los casos ablativo y genitivo de la misma lengua. Entre sus aplicaciones se distinguen con claridad unas en que prevalece el significado de separación, extracción, punto de partida, y otras en que, desvanecido el valor local, desempeña la partícula los oficios que corresponden en latín y griego á la desinencia del genitivo, formando complementos de carácter puramente determinativo."

(s. v. de (1953:759))

Els usos de *de* s'estudiaran d'acord amb aquesta bipartició, basada en el pes de la tradició i en l'argument interlingüístic, sense que es done cap prova d'ordre lingüístic més enllà del significat (uns continguts no homogenis que podem qualificar de "separatius" enfront d'una absència de significat més o menys discutible). Sorprén per tant que un lingüista actual com FOLGAR DE LA CALLE (1983), malgrat la prudència i reserves que manifesta a l'hora d'aplicar el terme "sistema" al tractament de les preposicions en l'obra de Cuervo, afirme:

"Es claro que el exponer la fuente latina de usos preposicionales en castellano, bien para diferenciarlos del origen, o bien para confirmarlos como herederos, no constituye por sí un intento de sistematización, pero la fundamentación encadenada de algunos usos prepositivos, empleada por Cuervo, forma una especie de sistema, que en enumeraciones de empleos preposicionales en textos medievales peninsulares, es generalmente aceptada y repetida."

(1983: 191)

La qüestió es que la sistematització d'una exposició no pressuposa que hi haja consciència que la matèria exposada forme un sistema: obeeix a una voluntat pedagògica i l'encadenament d'uns usos amb altres separant-los d'uns tercers és resultat del fet que uns usos prepositius són més semblants entre ells que d'altres, fet que es pot reconèixer intuïtivament sense al.ludir

a cap idea de sistema. Així, és fàcil encadenar un ús que expressa "posesió" :

El señor del castillo era un follón y mal nacido caballero.
(1953: 781)

i un que expresse "pertenencia":

Esta noche en la capilla deste vuestro castillo velaré las armas. (ibdem.)

enfrent del valor de "separació, alejamiento":

Por solo venirles á socorrer y animar había salido de Constantinopla (1953: 759)

Igualment sorprén el paral·lelisme que estableix entre el mètode tradicional de Cuervo i el d'autors estructuralistes com Mª L. LOPEZ (1970), respecte de la qual diu:

"La ordenación de factores en el método tradicional, ¿no es algo similar a la existente en su sistema? Se enuncia un valor de la preposición-que se supone se encuentra, en términos actuales, en lengua-, para luego confirmarlo con ejemplos en el discurso."

(1983: 192)

El problema és que Cuervo no estableix l'existència de valors únics ni tan sols en cadascun dels dos valors bàsics que proposa, basats, segons hem vist, en el llatí i no pas en un raonament intralingüístic. Així, veem que en el primer cas no fa cap comentari i s'introdueix directament en el que hem de considerar subvalors d'aqueix valor, equivalent a les preposicions llatines *ab*, *ex*, *de* i l' ablatiu. En el segon cas, el valor equivalent al genitiu, afirma explícitament:

"(...) en consecuencia expresa las relaciones más varias y aun opuestas, tal que á veces sólo por el contexto pueden determinarse, (...)." (1953: 780)

En la bipartició entre usos *separatius* i usos *genitius*, doncs, no es postula cap valor general en llengua (la *Gesamtbedeutung* de Jakobson (1932, 1936) que després hom pretenga descobrir amb majors o menors desviacions en el discurs; obeeix,

cal repetir-ho, a un desig de claredat i a l'herència de distincions potser només pertinents en la gramàtica llatina.

5. Conseqüència en alguns casos i causa en d'altres de les característiques que hem vist fins suara és la barreja de fets dispars en la gramàtica tradicional: hem vist que es barregen criteris formals i semàntics, sense atendre als sintàctics a l'hora de distingir casos i preposicions. Tampoc no es distingeix amb claredat el que pertany a la preposició i el que pertany al context, ja siga aquest sintàctic, semàntic o pragmàtic. La conseqüència immediata d'aquests fets és l'elaboració de llargues casuístiques: gairebé a cada context correspon un "sub-valor" de la preposició. Així, si ja la bipartició entre *de* separatiu i *de* genitiu ha estat contestada ⁴ en la mesura que tal valor és atribuïble al context:

La casa de Joan (Valor genitiu per acompanyar un no)

Vinc de ca Joan (Valor separatiu per acompanyar un verb)

molt més discutibles i fàcilment remisibles al context són etiquetes com les següents:

a) "precio": *Un gabán de veinte duros* (Adaptat, exemple semblant en (1953: 787).

b) "oficio": *Hombre de letras* (1953: 788)

En aquests casos és evident que allò que indica preu o ofici és el terme regit per la preposició, i no la preposició mateixa. Aquest tipus d'anàlisi detallat és encara usual en obres actuals de caire tradicional, segons veurem tot seguit.

⁴ Entre d'altres, per Pottier (1962), el qual considera que *de*, com qualsevulla altra preposició, té un valor únic, encara que després acaba reconeixent una distinció sintàctica i fins i tot de representació semàntica, com tindrem ocasió de veure. D'altra banda, el cas de *El tren de París* es considera problemàtic perquè pot indicar procedència o destinació (cf. TESNIÈRE 1959: 393) . No entrem de moment en aquesta problemàtica, però notem de passada que tals distincions semblen neutralitzar-se en l'ús genitiu, ço és, adnominal.

0.2. ALTRES ESTUDIS D'ORIENTACIO TRADICIONAL

Els estudis de caire tradicional, ço és, que donen compte de la classe de les preposicions d'una manera extensa i no intensa, no han deixat de veure la llum fins als nostres dies. En efecte, en totes les llengües hi ha hagut llibres que, ben sovint a desgrat de les troballes de l'Estructuralisme, han pretés d'explicar el funcionament de les preposicions detallant cadascun dels seus usos. La finalitat d'aquestes obres és sovint proveir l'estudiant d'un domini del sistema preposicional d'una llengua estrangera, com és el cas de LUQUE DURAN (1974) o de RIVAS (1974), si bé aquest autor pretén més aviat una anàlisi contrastiva anglés-espanyol; en d'altres ocasions la finalitat és corregir les desviacions de la norma en l'ús concret que de les preposicions fan els parlants nadius (POLONIATO DE PARTNOY (1964), GARCIA YEBRA (1988)); finalment, sovint hom pretén proporcionar una guia segura, especialment profitosa en els casos d'usos regits, en què l'elecció d'una preposició o una altra sembla determinada en major mesura pel context i , per aquesta raó, la norma sembla estar més exposada a l'oblit (HEATON (1965), GREVISSE (1977)) . Malgrat aquestes finalitats diverses, el tret comú d'aquests treballs és el fet de mantenir-se en una línia atomística tradicional, tot tendint en major o menor mesura cap al terreny de la lexicografia. De fet, alguns dels treballs citats són presentats com a diccionaris o *thesauri*. Així doncs, malgrat que de vegades hom recórrega a alguns principis estructurals, especialment en les fonamentacions o introduccions teòriques, la creença mateixa que la millor manera d'explicar com funciona un sistema preposicional és ressenyar cadascun dels seus usos, alguns dels quals ben sovint són fàcilment explicables a partir del context, sembla poc compatible amb el mètode estructuralista d'estudiar les preposicions. Fruit d'aquesta perspectiva és el fet que siguin treballs la validesa dels quals

no ultrapassa la llengua de què tracten i que no solen aportar gran cosa al coneixement teòric de la categoria de les preposicions, llevat d'algunes excepcions que seran tractades quan s'escaurà.

1. L'ESTRUCTURALISME

1.0. INTRODUCCIÓ

El *Curs de lingüística general* de Saussure suposà un gir copernicà en la història de la lingüística: no sols inaugura la lingüística estructural, sinó que fins i tot ha condicionat tot el pensament lingüístic posterior. No ens deturarem en una anàlisi de les repercussions de l'obra del ginebrí en el desenvolupament dels diversos corrents lingüístics del present segle. La nostra intenció en aquesta introducció és d'explicar les concepcions globals que sobre les preposicions posseeixen els autors estructuralistes. L'obra del mestre ginebrí suposà un canvi tan radical, un punt de vista tan innovador, que hom podrà constatar que els trets generals de la metodologia estructural en l'estudi de les preposicions és pràcticament una inversió d'aquells que caracteritzaven l'enfocament tradicional:

1. La idea saussureana que la llengua és un sistema d'unitats opositives tindrà el seu correlat en les diverses categories i nivells del llenguatge. Així, hom parlarà de sistema gramatical, sistema fonològic i, naturalment, hom afirmarà que les preposicions formen un sistema. L'estudi de les preposicions no es reduirà ja a una simple llista de preposicions discretes com a rúbrica d'un amuntegament d'usos més o menys dispars: cada preposició tindrà un valor en la mesura en què se sembla i, sobre tot, es distingisca de la resta.

2. La distinció de Saussure entre llengua i parla es traduirà, aproximadament, en el zel per distingir en les preposicions allò que pertany a la preposició, el seu valor en llengua, i els seus usos, els diversos "valors" que poden adquirir en el discurs a causa del context. El valor en llengua serà únic, els valors (o potser fóra millor parlar de "pseudo-valors") en discurs són múltiples. El valor en

llengua és explicable recurrent a fenòmens sintàctics -l'oposició a d'altres preposicions, comprovable mitjançant el procediment de la commutació-, el valor en discurs es deurà a les diverses relacions, normalment de naturalesa semàntica, que manté amb les unitats veïnes. Es considerarà, amb Saussure, que allò que interessa al lingüista és l'estudi de la llengua i bona part dels esforços dels estructuralistes es dedicarà a trobar el valor únic (la *Gesamtbedeutung*) de cada preposició per damunt dels usos variats i sovint contradictoris que es donen en discurs. Un altre objectiu primordial, correlatiu de l'anterior, serà relacionar unes preposicions amb les altres formant subclassificacions que ja no es justificaran per la pedagogia, la tradició o la claredat d'exposició, sinó per l'assumpció que les preposicions formen un sistema amb diversos subsistemes, la finalitat del qual és funcionar d'una determinada manera.

3. Del que acabem de dir hom pot deduir fàcilment que els estructuralistes pretendran ser més rigorosos a l'hora de distingir el que és sintaxi del que és semàntica, únics nivells que semblen rellevants en estudiar les preposicions. D'aquests dos nivells, el segon, sota la sospita de ser inaccessible, serà sovint rebutjat, sobretot en els corrents pioners de l'Estructuralisme, però també en autors més tardans (Tesnière, per exemple). Tanmateix, conforme hom començà a considerar que el significat era no sols accessible a la investigació lingüística, sinó també possible de ser formalitzat segons els principis propis de l'Estructuralisme, el sistema de les preposicions començarà a ser entès com a estructura o sistema bàsicament de tipus semàntic, segons veem, per exemple, en els estudis de Pottier.

Aquesta delimitació més precisa de cadascun dels diversos nivells del llenguatge, i també l'ajut de la morfologia, influeixen en una millor comprensió de les relacions entre el cas i la preposició, segons tindrem ocasió de veure, distinció que tornarà a enterbolir-se amb les teories de certs autors d'orientació generativista, com és el cas de Fillmore.

4. La gramàtica del llatí deixa de ser un model la presència del qual en les llengües pròpies hom haja de justificar per tots els mitjans. Els arguments per a les afirmacions de tipus lingüístic han de ser intralingüístics, basats en propietats de la llengua que s'estudia. Ben és cert que la presència del llatí en els estudis estructuralistes sobre preposicions, especialment en els de caràcter general, és encarta forta, però com a corpus de contrast i mai no com a prova de fets tan sols constatats en la llengua de què hom tracta. Açò era comprensible, a més a més, històricament, puix que Saussure, i molts dels seus deixebles (Sechehaye, Bally, etc.) s'havien format en l'àmbit de la Filologia Clàssica.

Cal fer algunes advertències abans de passar a l'estudi de les concepcions que sobre les preposicions tenien les diverses escoles estructuralistes:

1. La primera és que aqueixa concepció dista de ser homogènia en tots els autors estructuralistes: malgrat les característiques generals assenyalades, en gran part compartides pels susdits autors, no deixa d'haver-hi diferències: hi havia qui considerava que les preposicions eren elements de relació, d'altres que eren transpositors, d'altres que marcadors de coordenades espacio-temporals, etc. Aquestes particularitats, sovint ja presents en la Gramàtica Tradicional, seran tractades en cada cas concret.

2. En els autors estructurals perviuen idees pròpies de la Gramàtica Tradicional, especialment en els primers en ordre cronològic que estudiem sota un epígraf un poc difús i que inclou un grup d'estudiosos tan poc homogeni com el format per C. de Boer, R-L. Wagner, A. Jaeggi, etc. , l'orientació estructural d'alguns dels quals és prou dubtosa, segons veurem. Fora d'aquests, els prejudicis logicistes perviuen especialment en l'escola de Copenhague, i especialment en la figura de V. Brøndal.

3. Aqueixa heterogeneïtat ens força a establir una tripartició bàsica i generalment admesa:

1. Estructuralisme Europeu: Etiqueta justificada per òbvies raons geogràfiques que normalment impliquen un coneixement mutu més o menys intens entre escoles coetànies, així com un punt de partença -més o menys reconegut, més o menys palés- en les idees fonamentals del *Curs de lingüística general* de Saussure. Podem distingir diverses escoles amb mètodes i pressupòsits diferenciats, però que no defugen els principis fonamentals de l'Estructuralisme que hem assenyalat adés.

2. Estructuralisme Americà: Conegut també com *Distribucionalisme Americà*, en clara al·lusió al mètode que aquests autors varen desenvolupar. En aquest cas, la geografia implica un menor coneixement de Saussure i, per qualsevulla raó, un distanciament del mestre ginebrí. A més a més, els distribucionalistes, partint de pressupòsits distints, arriben a un rebuig molt més radical del significat, fins al punt que el seu tractament de les preposicions se sol reduir a la constatació que són mots invariables i a la inclusió dels sintagmes que encapçalen dins la categoria de les construccions exocèntriques, oposades a les endocèntriques. Notem de passada que aquesta consideració dels sintagmes preposicionals passarà amb pocs canvis als primers models generativistes.

3. Finalment hem recollit les aportacions dels lingüistes estructuralistes de l'Estat Espanyol -en ocasions sols en algunes obres estructuralistes- que no s'inscriuen clarament en cap escola de les anteriors. Si una obra d'un autor hispànic s'inserta clarament en una escola determinada -com és el cas de la *Gramática estructural* de E. Alarcos amb l'escola de Copenhague-, l'hem tractada juntament amb la resta d'obres pertanyents a aqueixa escola. Aquest grup d'estudis està marcat, doncs, negativament: ens hi ocuparem d'obres eclèctiques o híbrides, o senzillament difícils d'assignar a cap de les escoles estructuralistes reconegudes. I és per tant un grup definit negativament, puix

que no sabem si la diversitat dels treballs estructuralistes que han vist la llum a l'Estat Espanyol ens permetria de parlar d'una escola estructural espanyola amb la mateixa propietat que parlem de l'escola de Copenhague o l'escola de Praga.

1.1. L'ESTRUCTURALISME EUROPEU

1.1.1. L'ESCOLA DE GINEBRA I D'ALTRES AUTORS D'ORIENTACIO SAUSSUREANA

Sota aquest epígraf incloem tots aquells autors que tenen en consideració o bé Saussure o bé algun dels seus deixebles, amb independència del fet que hagen assumit les seues idees lingüístiques en major o menor grau. Cal advertir de bell nou que en molts d'ells encara és molt viu tant l'influx de la Gramàtica Tradicional com el de la Lingüística Històrica del segle anterior. A més a més, hem de tenir en compte que la difusió de les idees de Saussure no va donar-se a gran escala fins als primers treballs del Cercle Lingüístic de Praga, de manera que molts autors consideren que sols a partir d'aleshores hom pot parlar d'un mètode veritablement estructural. No es tracta, doncs, d'un grup lingüístic homogeni en absolut.

1.1.1.1. C. DE BOER (1926)

L'obra del romanista holandés Cornelis De Boer és un exemple del que acabem de dir: parteix d'una idea prou constant en la Gramàtica Tradicional: la relació, i fins i tot la identificació, dels casos que es donen en llengües com el llatí i les preposicions que els reemplacen en el cas de les llengües romàniques. Tanmateix, la seua obra es fa eco dels estudis de grans mestres francesos i ginebrins, tot citant sovint Sechehaye, Vendryes, Brunot, etc. El seu assaig, a més a més, es caracteritza per un interès per separar l'àmbit de la morfologia del de la funció; aquesta funció, segons veurem, no s'entendrà tanmateix com una relació de tipus formal, abstracte, amb uns correlats objectivament perceptibles de tipus morfològic o sintàctic, sinó, encara que sense fer-hi referència explícitament, com

una categoria de tipus semàntic.

Ens ocupem de les principals aportacions de tipus teòric que presenta C. De Boer, al temps que comentem els punts que ens semblen més discutibles en cada cas:

1. Parteix d'unes idees enunciades per Vendryes (citat en (1926: 2-3)): en la ment separem les idees i les relacions entre aqueixes idees. L'expressió lingüística de les idees són els *semantemes*, la de les relacions entre elles els *morfemes* o *instruments gramaticals*:

"A ce groupe de morphèmes appartiennent entre autres les désinences modales, comme le subjonctif, puis les conjonctions, des suffixes, des désinences de genre - ces deux dernières espèces de signes seulement pour autant qu'elles expriment des rapports syntaxiques - et aussi les *prépositions*, dont nous allons nous occuper dans cette étude." (1926: 3)

A primer cop d'ull sorprén que les preposicions puguen ser alineades juntament amb característiques modals: en el millor dels casos, és obvi que uns i d'altres difereixen per la seua posició respecte del semantema (*de matí* vs. *Ahir era precis que matin-àss-em*) i pel seu caràcter facultatiu (un nom pot aparéixer sense preposició en el discurs, un verb no pot aparéixer sense mode, almenys en les llengües que posseeixen aquesta categoria). Tot i això, aquestes diferències potser no són rellevants si partim dels postulats teòrics del lingüista holandés.

2. Sintaxi mòbil i sintaxi fixada: En el camp de les preposicions és sovint difícil d'establir aquesta distinció, car hi ha molts casos de transició: tota preposició pertany en major o menor mesura al vocabulari i es considera fixat precisament tot el que ha entrat en el vocabulari i es troba, per tant, al recer de qualsevol canvi. Aquesta distinció, a més, sols és vàlida en la mesura que pot establir-se netament:

en prison/ à deux mains

L'absència de l'article explica la introducció en la llengua de *dans* i *avec*: el naixement de dues preposicions ha immobilitzat

en i a, les ha fixades, però no pot dir-se que ho estiguen del tot. Seran construccions pertanyents a la sintaxi fixada aquelles que mostren aqueix caràcter amb nitidesa:

1. Noms propis: *Châlons-sur-Marne, Ucle-lès-Bruxelles*.
2. Fórmules: *docteur-ès-lettres*.
3. Construccions en les quals la preposició forma cos amb el verb: *compter sur, servir de*.
4. Noves preposicions, conjuncions compostes : *pour peu que, à mesure que, au moyen de*.
5. Adverbis, substantius compostos, exclamacions, expressions adverbials: *en effet, à vrai dire, char-à-bancs, au secours, et pour cause, etc*.

Aquesta distinció és un encert de De Boer en assenyalar una diferència que sovint obliden lingüistes més moderns, si bé la fixació, i conseqüentment la motivació, és un fenomen gradual, i en molt pocs casos podem parlar d'usos prepositius totalment fixats (desmotivats). En efecte, els casos d'expressions fixades que proposa l'estudiós holandés no presenten el mateix grau de fixació:

1. docteur-ès-lettres: Presenta una forma totalment periclitada i que difícilment seria reconeguda per un parlant francès que no tinga una certa instrucció.

2. En noms propis, com ara *Châlons-sur-Marne*, malgrat la seua fixació, el complement molt sovint guarda valors distintius propis de l'ús productiu, sobretot si hi ha més d'un referent amb el mateix nucli:

- *Me'n vaig a l'Alcúdia*.
- *¿De Carlet o de Crespins?*

3. En parlar de preposicions que "fan cos" amb el verb passa molt per damunt una problemàtica de gran importància en l'estudi de les preposicions. Aqueix "fer cos", no cal dir-ho, admet moltes gradacions i matisacions.

El mateix cal dir respecte dels altres tipus d'unitats fixades que proposa: no són gens homogènies. L'únic tret comú que presenten és una "fixació" que no es fonamenta ni sintàcticament ni semàntica, i que no sembla donar-se en el mateix grau en tots els casos. D'aquest fet, n'era conscient el propi De Boer, i

després estableix una subdivisió entre les expressions fixades que pretén resoldre aquesta heterogeneïtat.

3. Definició de la preposició: De Boer defineix la preposició del següent mode:

"Dans la syntaxe mobile est préposition: la particule qui relie et subordonne à une autre partie de la phrase: un nomen ou construction nominale (telles que la phrase substantive conjonctionnelle et la phrase relative) pronomen, un infinitif, un adverbe, une construction ou phrase adverbiale -à moins qu'il y ait ellipse du verbe.

Dans la syntaxe figée est préposition: toute ancienne préposition qui a gardé, lorsque la construction s'est figée, une certaine indépendance par rapport aux autres éléments de la construction."

(1926: 89)

Com hom pot veure, es proposa una definició doble de la preposició:

1. La preposició en la sintaxi mòbil: Respecte d'aquesta part de la definició cal destacar dos aspectes:

1. De Boer uneix dues concepcions tradicionals de la preposició: la preposició com a element de relació i la preposició com a marcant de la subordinació. No entrarem en els problemes que plantegen ambdues concepcions puix que ja tindrem ocasió de fer-ho en tractar d'altres autors que se n'han ocupat més aprofundidament.

2. De Boer només se centra en la naturalesa del terme introduït per la preposició, no en la d'aquell al qual deu "adherir-se" el sintagma preposicional. No falten autors que consideren aquesta relació irrellevant¹, però sembla que aquest oblit és contradictori amb la consideració que la preposició és un element de relació, es pressuposa que entre dos termes.

¹ Entre d'altres, OSUNA GARCIA (1991:39).

D'altra banda, la caracterització del segon terme és extensa, no intensa: se'ns diuen tots els tipus d'unitats que poden seguir una preposició. Amb aquesta llista, exhaustiva segons pareix, hom pretén d'evitar el problema que la preposició introdueix el nom² i després trobar-nos amb el fet que pot precedir:

- Adjectius: *El tracten d'ignorant.*
- Adverbis: *No som d'ací.*
- Infinitiu: *Tots tenim el dret de decidir.*
- Pronoms: *Ningú no es recorda de mi.*

En qualsevol cas, amb aquesta caracterització extensa roman sense resposta la qüestió de per què una preposició pot construir-se amb categories tan dispars o si, en realitat, no són categories separades sinó una sola i, en aqueix cas, queda injustificada la llista, a no ser que almenys s'especificàs el grau de semblança o diferència que puga haver-hi entre aqueixes categories.

2. La preposició en la sintaxi fixada: Aquesta definició porta De Boer a establir una bipartició en les expressions fixades, segons el grau de dependència de la preposició respecte de la resta de la construcció:

a. Casos com *afin que, dedans, debout, pourtant, à moins que, de sorte que, par contre*, etc. Ací la preposició no es distingeix del tot.

b. Casos com *en moins de, à corps défendant, en réalité*. Ací la preposició guarda certa independència i la construcció entra en el camp de la sintaxi. De Boer reconeix que, malgrat tot, hi ha molts casos de transició.

El que no queda clar és en quin sentit, segons quin criteri, la preposició no es distingeix del tot en el primer cas i sí ho fa en el segon: sembla que la distinció de De Boer és purament intuïtiva i caldria estudiar en cada cas el grau de fixació i les seues raons:

² Adverteix C. De Boer en nota a peu de pàgina (1926: 8) que en el terme *nomen* hom comprén substantiu, adjectiu, noms de nombre i participis.

1. Per exemple, el fet que la preposició siga emprada amb un valor per ell mateix poc usual i reduït, a banda de l'ús en l'expressió fixada en qüestió, a contextos molt restringits, afavoreix la fixació:

fr. *afin que* (cf. *faire quelque chose à deux bras*)

esp. *a fin de que* (cf. *actuar a dos manos*)

2. El fet que el terme introduït per la preposició no tinga el significat que usualment té la preposició afavoreix també la fixació:

esp. *de suerte que, a menos que*

Tots dos fets tenen una conseqüència més general: la construcció no és interpretable semànticament a partir de l'estructura prep + SN.

3. Podem parlar, en fi, d'un segment sintàcticament impossible com un tercer factor que ens adverteix de fixació en un sintagma preposicional. Així, per exemple, *dedans* no pot interpretar-se com *de + dans + ϕ* , puix que *dans* precisa per aparèixer el sintagma preposicional regit i, per tant, ha d'interpretar-se com un tot.

La major o menor dependència de la preposició, doncs, no pot captar-se intuïtivament, fixant-nos tan sols en ella, car ben sovint té a veure amb elements externs a ella, concretament amb el significat o la productivitat del terme que introdueix. Així, per exemple, en el cas del català, el substantiu *correcuita* veu reduïda la seua aparició a l'expressió fixada a *correcuita*. Aquesta exclusivitat sens dubte determina el grau de fixació de la preposició i la baixa motivació.

4. El sistema casual (1926: 20-40): C. De Boer estudia el que anomena "sistema casual" del francès i l'italià. Veem de primer que apareix la noció estructural de sistema, i en efecte l'assaig del romanista holandès es caracteritza per l'esforç de donar una explicació coherent dels sistemes prepositiu i casual, cal suposar que de totes les llengües. En efecte, encara que se centra en el francès i l'italià, els casos de què parla es troben

presentes en el llatí i en d'altres llengües com l'anglès i l'alemany. L'explicació de les preposicions i els casos com a sistema casual constitueix, doncs, el punt fort de la seua teoria. Comença respecte d'aquest afirmant el següent:

"Avec la disparition des désinences casuelles, les langues romanes n'ont pas perdu, évidemment, les rapports casuels eux-mêmes: je suppose que tout le monde est d'accord là-dessus. Il importe pourtant de bien s'entendre: je pense à ceux pour qui le latin n'a plus d'*instrumentalis*, le grec n'a plus d'*ablativus*, le français n'a plus d'*accusativus* depuis la disparition de la flexion. En quoi ils ont raison, jusqu'à un certain point, au point de vue morphologique. Mais au point de vue syntaxique, ils me semblent avoir tort: la question de savoir si tel rapport est un rapport de génitif ou d'ablatif est avant tout une question d'analyse syntaxique. Le rapport casuel n'est du tout le même dans *frapper du pied* (instrumental) que dans *regarder de la fenêtre* (ablatif) . On ne tient pas à exprimer ici ces nuances syntaxiques, mais elles existent. Nier cela, c'est confondre la morphologie avec la syntaxe. *Romam ire* et *Romam videre* ne représentent deux "accusatifs" qu'au point de vue purement morphologique; au point de vue syntaxique nous avons là un "directivus" et un "accusativus" . Et ainsi de suite." (1926: 21)

Hom considera, doncs, que en francès i italià hi ha els següents casos:

1. Primaris:(excepte el nominatiu) LOCATIVUS, INSTRUMENTALIS SOCIATIVUS, DIRECTIVUS, ACCUSATIVUS.

2. Secundaris: GENITIVUS i DATIVUS. Aquests casos són només matisos morfològics de l'ACCUSATIVUS. Els anomena casos "morfològico-sintàctics"

De Boer proposa unes taules en què s'expliquen les relacions entre el nivell semàntic i sintàctic. Vegem-ne un

exemple:

LOCATIVUS

ASPECTS MORPHOLOGIQUES	NUANCES D'ORDRE STYLISTIQUE
<p>Constructions avec preposition.</p> <p>à, en de ("de jour") a, in di ("di giorno") da ("da sera" ; "da mio zio")</p> <p>Constructions non-prepositionnelles:</p> <p>Formes spéciales, par exemple: y, li, là, là-bas, vi, qui.</p>	<p>La "localisation" peut être:</p> <p>a) local: "à Paris" b) temporel: "à 6 heures" c) conditionnel: "às les voir, on dirait des bandits". (= le "gérondif mobile") par exemple: "être né un dimanche"</p>

Així doncs, tenim, per exemple:

Il est mort de froid

Cas: Ablativus.

Aspecte morfològic: Ablativus amb de.

Matís casual estilístic: Ablativus causae (matís de l'Ablativus condicional).

Cal tenir en compte, doncs:

1. Des d'un punt de vista morfològic, cada llengua té les seues pròpies formes per marcar aquestes relacions casuals: el llatí tenia desinències, de vegades reforçades amb preposicions; el francès, en canvi, com l'italià, només posseeix preposicions.

2. Cadascun dels quatre casos poden tenir un matís local, un de temporal i un de condicional. En el terreny estilístic, es pot precisar fins arribar al terreny de la lexicologia pura, ço és, fins a envair el terreny del diccionari.

Així, respecte de les relacions casuals que proposa De Boer

tenim:

1. LOCATIVUS: Amb els següents matisos:

- a) *Wo?* (local)
- b) *Wann?* (temporal)
- c) *Wie?* (condicional)

2. ABLATIVUS: Amb els següents matisos:

- a) *Woher?* (local)
- b) *Seit wann?* (temporal)
- c) *Warum?* (condicional)

3. INSTRUMENTALIS-SOCIATIVUS: Quan hi ha un matís "avec".

4. DIRECTIVUS: També en aquest cas tenim un significat local, temporal i condicional. De Boer afirma que cal no parlar de datiu, sinó en el cas de certs matisos de l'acusatiu. Ací tindriem, per tant:

Directiu final: *Travailler pour vivre*

DIRECTIVUS Directiu d'interés(i no Dativus commodi):

Travailler pour vous

Supí directiu: *Donner à copier*

No s'ha d'atendre, doncs, a la morfologia:

ACCUSATIVUS: *Videre Romam, Adire Romam*

DIRECTIVUS: *Ire Romam, It clamor caelo*

5. ACCUSATIVUS: Expressa, seguint la terminologia de Vendryes, la "catégorie de la dépendance" . Per a De Boer, en aquesta categoria cal incloure:

"(...) toute dépendance directe et pure qui ne contient aucune nuance de direction, de point de départ, d'accompagnement ou de localisation."

(1926: 29)

Dins d'aquesta categoria es troba l'acusatiu, que representa una dependència directa, interior, pura. Aquest cas sintàctic comprén, com a aspectes morfològics, gran nombre de formes, entre les quals es troben el genitiu i el datiu, simples matisos morfològics de l'acusatiu sintàctic:

- a) El genitiu es relaciona amb *de* o *dí* (italià) lliures
- b) El datiu es relaciona amb *à* o *a* (italià) lliures.

6. NOMINATIVUS: En les llengües amb nominatiu morfològic se serveixen d'aquest no sols com a cas del subjecte, sinó també per

expressar una sèrie de matisos de l'acusatiu sintàctic:

1. Subjecte lògic: *Il est difficile de se taire*

2. Doble nominatiu o nominatiu predicatiu: *Creatus est consul*

3. Predicat (darrere el verb *être*): *Il est soldat*

És normal en aquests casos que s'empri el nominatiu, car hi ha identitat amb el subjecte, però sintàcticament no es distingeixen de l'acusatiu.

Finalment, C. De Boer comenta el fet que per a molts autors les formes lingüístiques sense expressió morfològica no existeixen. Açò és cert per a les categories purament morfològiques, com ara el gènere. De fet, la creació de formes noves procedeix de categories amb funció però sense forma. Hi ha, per tant, dissimetria entre forma i funció. Aleshores cal distingir:

a) Un morfema casual és un signe que marca una relació casual sense afegir res que no siga purament casual. Açò s'esdevé amb preposicions com fr. *de, avec, par, pour*; it. *di, da*; llat. *ad, cum, de*, etc.

b) En canvi, *au moyen de, à partir de, vers*, afigen quelcom a la relació casual que estableixen o la precisen lexicològicament. Aquestes preposicions no formen part del sistema casual, que, segons De Boer, es defineix de la següent manera:

"(...) l'ensemble des moyens dont dispose une langue pour marquer les rapports casuels au moyen de signes qui, lorsqu'il marquent un de ces rapports, n'y ajoutent absolument rien de non casuel." (1926: 37)

La teoria de De Boer s'esfrondra pel fet de no donar en cap moment dues definicions íntimament interrelacionades i en les quals es basa el sistema que presenta:

1. Comença afirmant que les llengües romàniques, en perdre les desinències casuals, no han perdut les relacions casuals: en cap moment no dirà en què consisteixen aqueixes relacions casuals, ço és, què és el que entén per cas. Només després de presentar les seues idees respecte a uns casos pretesament

sintàctics -que es manifesten o no morfològicament, i que, quan es manifesten sintàcticament, no posseeixen un correlat biunívoc ni tan sols constant i previsible amb la seua expressió morfològica- s'atreveix a donar la definició de sistema casual que acabem de veure. Aquesta definició parteix d'una circularitat aclaparadora i pateix una total falta de claredat: acabem per no saber si el sistema casual són les relacions casuals o els mitjans que les expressen (ço és, els casos i les preposicions). Un últim *ritornello* el tenim en l'afirmació que quan es marca una relació casual "au moyen de signes" (expressió que sembla ser sinònima de "l'ensemble de signes" inicial) no s'afig res que no siga casual: continuem sense saber què és això "no casual" que no afigen els mitjans "casuals". Així doncs, l'únic clar que ens diu De Boer sobre els casos és que són sintàctics, en la línia estructuralista que afavoreix la sintaxi en detriment de la semàntica. En canvi, enfront dels estructuralistes més ortodoxos minimitza el valor de la morfologia com a expressió de relacions estructurals i les seues relacions casuals sintàctiques, segons veurem, acaben per confondre's en la pura semàntica.

2. Conseqüentment no dona una definició rigorosa dels casos particulars. En el cas del locatiu, per exemple, remet als procediments tradicionals del *ubi, quo, unde*, etc. , no tant per descobrir els casos com per subclassificar-los; en el cas de l'instrumental parla d'un matís "avec"((1926) 28), pur semanticisme. Més desenvolupada és la definició que dona del *Directivus*, que així i tot pateix del mateix semanticisme de l'anterior:

"Je voudrais d'abord faire remarquer que le "wohin" ne comprend pas seulement l'idée de direction: il faut ajouter l'idée d'un but impliqué dans le sens de direction: le simple "vers" ne représente pas un *directivus*: il faut l'idée d'un point à atteindre, de quelque chose qu'on considère comme le point final du mouvement." (1926: 28)

Hom pot observar com la definició es troba farcida de termes que tenen tan poc de sintàctic com, per exemple, "l'idée d'un

but", "le sens de direction", etc.

L'única definició que sembla tenir una orientació més sintàctica és la de l'acusatiu. Tanmateix, la seua caracterització com a "expressió de la dependència directa i pura" permet a De Boer de considerar que representen el mateix cas els segments subratllats en els següents exemples:

(1) *No trobe Maria*

(2) *Vaig regalar flors a Maria*

(3) *El fill de Maria*

A primer cop d'ull colpeix aquesta agrupació: el fet que puguen tenir en comú l'expressió d'aqueixa dependència directa i pura -ço és, sense cap idea de direcció, punt de partença, etc.- no obsta perquè aquestes dependències siguen de tipus molt divers:

1. La cohesió i obligatorietat del segon terme de la dependència és variable: és més forta en (2), menor en (3) i pràcticament nul·la en (1).

2. El comportament amb els clítics és distint en cada cas:

(1) *No trobe Maria → No la trobe*

(2) *Vaig regalar flors a Maria → Li vaig regalar flors*

(3) *El fill de Maria*: Presenta fortes restriccions respecte de la seua pronominalització, però quan aquesta es dona, es fa mitjançant el pronom feble en.

3. Com a origen d'aquests dos comportaments, cal dir que l'anàlisi de De Boer topa amb les més elementals distincions categorials de la gramàtica:

- Els sintagmes preposicionals en (1) i (2) són complements verbals.

- El de (3) és un complement de nom.

Aquests dos tipus de complements no són totalment simètrics.

Les distincions que hem establert, especialment en el segon punt, potser serien contestades per De Boer en el sentit que pertanyen a la morfologia. A banda que la qualificació de "morfològics" per als fets de pronominalització seria força discutible, cal recordar que no comptem amb d'altres mitjans com a exponents dels fets sintàctics. En cas contrari, caem en el més

pur semanticisme, -semàntica sense correlats formals- que ja hem pogut constatar en diversos punts de la teoria de De Boer. Aquest semanticisme és una conseqüència necessària ja des de la distinció que estableix l'autor holandés entre semantema i morfema. Hom pressuposa, en efecte, que el morfema o instrument gramatical, per oposició al semantema, és un element buit. De fet, la preposició es defineix com un element de relació i subordinació; la teoria del cas es construeix sense fer esment d'aqueixa definició inicial. Sembla aleshores que aqueixos suposats valors casuals han de dependre dels termes del context, especialment dels dos elements que la preposició relaciona. Açò es dedueix per necessitat a partir de determinades concepcions de De Boer:

1. Una mateixa preposició caracteritza molts casos:

- (1) de { a) Genitiu (Acusatiu) → *la peur de la morte*
 b) Ablatiu → *venir de Paris*
- (2) a { a) Datiu (Acusatiu) → *donner quelque chose aux pauvres*
 b) Directiu → *Nous irons à Paris*

Si la preposició en (1)a-b i (2)a-b és la mateixa i sempre relaciona i subordina, la diferència de casos entre a i b s'ha de remetre al context, diferència contextual que en (1) pot considerar-se encara categorial (N + SPrep vs. V + SPrep) , però que en (2) només pot ser semàntica:

pauvres → Nom animat vs *Paris* → Nom de ciutat³

Aquest fet és especialment palés en casos límit. Així, el mateix De Boer afirma respecte de la distinció:

Envoyer quelque chose → à un ami (Datiu, i. e. , Acusatiu)
 → à Paris (Directiu)

el següent:

³ No entrarem ací en la qüestió de si aquests trets són semàntics o sintàctics, qüestió que no s'obrirà fins al model estàndard del Generativisme.

"On voit que la nuance est exclusivement dans la valeur des mots; (...)" (1926: 85)

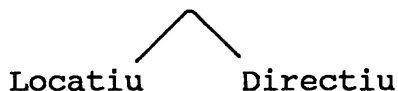
Aqueix valor no pot ser altra cosa que el significat dels mots. Si aqueixos valors casuals resideixen en el significat de les paraules, gran part dels pilars que sostenien la teoria de De Boer s'esfondren⁴. Així doncs, els acusatius "genitius" deixen d'expressar dependència pura i poden expressar:

Directiu: *Els ciclistes de l'ascens* (ascens expressa "direcció").

Locatiu: *Els ciclistes de València* (València indica "lloc")

I el mateix s'esdevé amb els acusatius més "ortodoxos" (el complement directe tradicional):

Vam abastar València

5. Classificació de les preposicions segons la seua naturalesa: La classificació que fa De Boer de les preposicions remet, encara que no de manera explícita ni directa, a la polèmica entre preposicions plenes i preposicions buides. Cal suposar que en principi totes les preposicions, com a instruments gramaticals (que expressen relacions) oposats als semantemes (que expressen les idees), són "buides". Tanmateix, la definició de la preposició i el desenvolupament posterior de la teoria del cas apareixen, segons hem vist adés, prou desconnectades. En qualsevol cas, la distinció entre preposicions casuals, semicasuals i no casuals (especialment entre les primeres i les últimes) es fa en els mateixos termes en què solen oposar-se preposicions plenes a buides: més abstractes/ més concretes:

1. Preposicions casuals: Equivalen sempre a desinències de

⁴ La distinció que estudiarem tot seguit entre preposicions casuals, no casuals i semi-casuals es veu també seriosament afectada: contràriament al que afirma De Boer, les preposicions no casuals poden anar seguides d'un cas, si els casos vénen donats pel significat del nom:

Els ciclistes es van detenir davant la pujada → dir.

València → dir. loc.

cas en llengües que en posseeixen: fr. *de*, *à*; it. *di*, *a*, *da*.

2. Preposicions no casuals: Fins i tot quan impliquen una relació casual (per exemple, en llatí, *post* (loc.), *sine* (instr.), no son casuals, puix que tenen sempre un sentit més precís. Són la major part de les preposicions llatines: *cum*, *pro*, *de*, *ab*, *in*, *ad*, *ex*.

3. Preposicions semicasuals: concretitzen un cas sense afegir res de no casual:

in Roma vs. *Romae*

multis cum lacrimis vs. *multis lacrimis*

En fr. tenim: *avec*, *pour*, *par*, *en*; en it. *con*, *per*, *in*.

La distinció entre preposicions casuals i no casuals queda en gran part invalidada pel semanticisme de la concepció del cas de De Boer, segons hem anunciat en nota a peu de pàgina. L'existència d'unes preposicions semicasuals és encara més problemàtica. Aquesta categoria és aparentment acceptable en llatí, en què en efecte hi ha valors que sembla que poden expressar-se amb preposició o sense ella. Es un error contrastar tanmateix *Romae* i *in Roma*, car pertanyen a variants de llengua diferents, ja de tipus diacrònic (llatí clàssic/ llatí tardà) o diastràtic (llatí clàssic/ llatí vulgar), i una cosa semblant ocorre en el cas del'instrumental alternant amb *in* + Ablatiu⁵. El problema major sorgeix quan es tracta d'aplicar aquesta categoria al francès. De Boer sembla poc segur i multiplica els criteris caracteritzadors. Les preposicions semicasuals, malgrat que són casuals, no s'identifiquen amb les casuals:

1. En el cas de *avec* (it. *con*) només s'expressa un cas, l'instrumental, mentre que les preposicions casuals poden expressar més d'un cas.

2. En el cas de *par*, *pour* (it. *per*) ; *en* (it. *in*) assenyala que poden expressar relacions distintes de les casuals: "a través",

⁵ Segons Ernout-Thomas (1953: 88-89) la tendència era a emprar la preposició excepte en expressions fixades, en què s'emprava l'ablatiu tot sol. Com a reacció contra el poeta arcaic Enni, que emprava profusament *cum*, poetes de l'època imperial i prosistes imitadors d'aquests tendiren a evitar la preposició. Intervenien, doncs, factors diacrònics i estilístics en aquest cas.

"en lloc de", "a l'interior de", etc.

3. Recorda, en fi, el tret que en el cas llatí era essencial el seu funcionament, és a dir, el fet de concretitzar un cas sense afegir res de no casual:

"Ainsi dans *Il fut jeté par la fenêtre par la populace*, le second par n'ajoute rien de non-casuel à la nuance de l'ablatif qu'il représente, et est comparable à *ab* latin, plutôt qu'à l'ablatif désinentiel."
(1926: 43)

Respecte d'aquestes idees cal assenyalar:

1. Pel que fa a la citació, és obvi que de cap manera podria concebre's la *populace* com a ablatiu, val a dir, com a circumstancial, sense ser marcat per la preposició, cosa que sí pot ocórrer en llatí en casos considerats amb preposició "semicasual": *ferire (cum) ferro, multis (cum) lacrimis*. Això de banda, no hi ha cap raó perquè s'haja de preferir -en el cas que siga necessària cap equivalència- l'equivalència de *ab* + Abl. sobre l'ablatiu tot sol: en aquest cas, el que prescriu la tradició gramatical llatina ens mou a guiar-nos no per la major o menor concreció sinó pels trets de subcategorització del substantiu que funciona com a complement agent:

Marius a Gallis victus est (Animat—→ *ab* + Abl.)

Marius suppliciiis victus est (No animat—→ Abl. pròxim a l'Instr.)

D'altra banda, l'alternança *exire ab/ ex Roma* vs. *exire Roma* o aquella altra que es dona entre *adire Romam* i *adire in/ ad Romam* tampoc no sembla obeir a aqueix valor concretitzador de les preposicions semicasuals, conforme insinua De Boer en incloure-les en aquest grup.

2. En el cas instrumental de *avec* (it *con*), que se suposa paral·lel a l'exemple llatí *cum ferro ferire*, hom considerarà que el cas no concretitzat seria expressat mitjançant *de*, à (it. *di*, *a*, *da*). En el cas del francès concretament sorprén el fet que es considere com a expressió casual diguem-ne "normal" un ús que es considera pràcticament fosilitzat, fixat:

à deux bras vs. *avec les deux bras* (cf. (1926: 82-83)

i en canvi, l'ús "concretitzador" del cas siga representat per

la preposició que s'usa comunament en l'expressió de l'instrumental.

Concloquem assenyalant que l'estudi de C. De Boer té el mèrit d'haver pretés d'estudiar les relacions entre el cas i la preposició des d'una nova òptica, sense assumir acríticament la teoria tradicional, que enfonsa les seues arrels en la gramàtica llatina. Amb aquesta intenció el romanista holandés intentà esbrinar el terreny de la morfologia del de la sintaxi, però el problema ha estat confondre aquesta última amb la semàntica, i una semàntica independent de la forma. Autors posteriors de caire més clarament estructuralista tractaren per tots els mitjans de desfer-se d'aquest llast de semanticisme. Es interessant d'estudiar detingudament l'obra de De Boer, puix que plantejaments molt semblants als seus, malgrat que partesquen de pressupòsits teòrics i metodològics ben distints (l'estructura profunda generativa), els trobarem en teories tan modernes com la dels casos profunds de Ch. Fillmore.

1.1.1.2. R-L. WAGNER (1936)

Els principis estructuralistes troben en l'article de R-L. WAGNER encara menys ressó que en el cas de C. de Boer. De fet, aquest autor, que també procedeix de l'àmbit de la Romanística⁶, treballa un tema que, com el de la relació entre el cas i la preposició, té molt poc de nou, si bé la deu ací no és la gramàtica tradicional greco-llatina, sinó la Lingüística Històrica del segle XIX. Efectivament, se situa en una perspectiva diacrònica, tot comparant preposicions en antic francès i en francès actual. Concretament estudia Wagner la relació entre els usos espacials i temporals de les preposicions. De bell nou trobem en aquest autor, a cavall entre la Gramàtica Tradicional i l'Estructuralisme, un esforç per fonamentar antics

⁶ Wagner fou un dels primers seguidors de G. Guillaume, però la metodologia de la Psicomecànica no ha transcendit de cap manera al seu estudi sobre les preposicions (cf. WILMET (1978: 112-113)).

principis amb un aparell teòric més científic -d'aquí la referència legitimadora a la geometria- i amb un major rigor científic. La seua teoria és, en última instància, una aplicació, això de banda prou comprensible, de les teories localistes del cas a l'àmbit de les preposicions⁷.

Wagner comença per afirmar el parentiu entre preposicions i adverbis, no sols des del punt de vista formal, sinó també funcional:

"(...)les uns et les autres établissent des rapports entre un objet (immobile ou en mouvement) et l'espace qui l'entourne, ou encore entre un fait et le temps écoulé avant ou après lui; ils tiennent, pour se servir d'un terme commode, un rôle qui ne va pas sans rappeler celui qu'en géométrie analytique jouent les COORDONNÉES d'un point." (1936: 144)

Així, per exemple, si prenem com a exemple la preposició en en a. fr., veem que tenia tres valors:

1. Espai en els límits del qual se situa una persona o objecte:

E(n) tes oreilles receif, sire, la meie oroison

2. El lapse de temps durant el qual se situa una persona o objecte:

An trestot vostre aez

3. Pot ser, en fi, un mer "instrument gramatical": *En mon nom*

(Tots els exemples apareixen en (1936: 146).

La idea que manté Wagner al llarg del seu article és que les preposicions són expressions pròpiament i originària de coordenades espacials i temporals. Amb posterioritat han sofert, concretament en el pas al francès modern, que és el que aquest autor estudia, un procés de buidament de sentit. Així, sobre el cas concret de la preposició en ens diu:

"C'est que sa brièveté comme son articulation faible en favorisait l'usage en tant que particule abstraite, vidée de tout contenu concret; (...)"

⁷ Aquestes han estat resumides per HJELMSLEV (1933 (1978)).

(1936: 147)

Aquestes raons, de tipus totalment formal, juntament amb el contacte *au/ en*, han causat la desaparició de l'ús espacial de *en* en francès modern, restringit a determinades localitzacions com *en Chine*.

Si les preposicions *en*, *à*, *de*, pel seu cos fònic mínim han perdut en gran part el seu valor espacio-temporal, preposicions com *dès*, *depuis*, *devers*, *devant*, etc., que constitueixen un segment fònic més ampli, han conservat aquest valor perfectament. Notem que Wagner, en distingir un valor originari espacio-temporal i un valor nocional que s'ha desenvolupat posteriorment i en algunes preposicions ha anul·lat pràcticament l'originari, remet en certa mesura a la distinció entre preposicions plenes i preposicions buides. Però en situar-se en l'eix diacrònic tal distinció, a males penes esbossada, queda a més prou desdibuixada⁸.

En les conclusions se centra Wagner en les relacions que s'estableixen entre el valor temporal i espacial de les preposicions; aquestes conclusions són de dos ordres:

1. Encara que des de l'antic francès el domini espacial estava clarament separat del domini temporal, hi ha una tendència contínua a portar el segon al primer:

"Sans doute à l'aide de l'idée de mouvement; toute objet, toute personne en voie de changement de place, rentre, par le fait même, dans le cours du temps auquel semble échapper l'objet immobile." (1936: 163)

A aquesta evolució ha contribuït a més a més la llei del mínim esforç:

"On tendit aussi à une représentation du temps identique à celle de l'espace, ce qui entraînait l'emploi d'un système de coordonnées bivalentes. L'unification des deux plans eût été complète si les écrivains de métier, dont certains possédaient une culture philosophique, n'avaient entrevu que rares

⁸ Cal emfasitzar el fet que ja en antic francès, quan se suposa que hauríem de trobar el valor originari, assenyala l'existència de, per exemple, *en* com a instrument gramatical.

étaient les cas où telle relation spatiale trouvait à être utilisée sur le plan temporel; il s'ensuivit alors une tendance inverse de celle que nous avons voulu décrire, mais pas assez forte cependant pour réagir contre une habitude de l'esprit qui paraît être commune à tous les peuples se rattachant au tronc indo-européen." (1936: 163)

2. Per tal d'abastar major precisió la llengua comptava amb diversos mitjans:

1) Un sol mot pot prendre un valor particular en cada domini (així en el cas de *vers* i *sur* tenim uns valors temporals i espacials homònims).

2) A causa d'una síntesi dels dos plans al voltant de la idea comuna de "moviment", la preposició es diferencia i s'empra en tots dos plans amb un valor quasi idèntic: *dès*, *dépuis*, originàriament temporals.

3) Dos mots amb un valor igual o quasi igual en el pla espacial han estat emprats cadascun en un pla diferent sense que hagen mancat confusions. Aquest és el cas de *avant*, *devant*.

Conclou Wagner afirmant que un estudi més ampli potser arribaria a les següent conclusions:

"(...) on arriverait, croyons-nous, à cette conclusion que c'est sur le plan spatial qu'elle [la llengua] s'enrichit le plus et que nous sommes, aujourd'hui encore, moins soucieux de chronologie que de géométrie."

(1936: 164)

Podem comprovar que Warner sosté una postura localista portada als últims extrems: no sols els usos nocionals deriven dels espacio-temporals, sinó que d'entre aquests, el temporal deriva de l'espacial.

La idea que les preposicions o algunes preposicions tenen com a missió primordial l'expressió de les dimensions espacio-temporals és una idea que trobem en la tradició gramatical anterior -tant en la Gramàtica Tradicional d'arrels greco-llatines com en la Lingüística Històrica del segle XIX on es recolzava especialment en el paral·lelisme amb la teoria

localista dels casos-, i que s'ha perpetuat al llarg de tota la història de la lingüística fins als nostres dies. Amb l'única excepció potser dels estructuralistes més formalistes, que constitueixen la contestació més immediata a la consideració de les preposicions com a "coordenades" espacio-temporal, pertot arreu trobem estudis que pressuposen o manifesten explícitament que la funció de les preposicions és expressar l'espai i el temps en què se situa un objecte o una acció. Açò s'esdevé en estudis generativistes com CASTELFRANCHI (1970), estratificacionals com BENNET (1975), cognitivistes com VANDELOISE (1986), etc. L'oposició entre preposicions espacio-temporals i preposicions nocionals sol presentar-se d'altra banda com a correlativa de l'oposició preposicions plenes/ preposicions buides. Ens trobem, doncs, davant un tema nuclear en l'estudi de les preposicions. La postura de R-L. Wagner és considerar que el valor originari de les preposicions és espacio-temporal, o més concretament, espacial; la resta s'han format sobre aqueix valor espacial. I és precisament aquesta idea, gens innovadora com ja hem assenyalat, la que contestaran lingüistes d'orientació més decididament estructural. Aquests no criticaran que les preposicions tinguen un valor espacial i/ o temporal, sinó que tots els valors s'hagen de deduir d'un valor espacial, que no es considerarà, per tant, com originari (des d'una perspectiva diacrònica) ni bàsic (des d'una perspectiva sincrònica). Els que criticaran més directament R-L. Wagner seran, segons veurem, B. Pottier i els seus seguidors. Postposem, per tant, una discussió més aprofundida sobre les raons que puguen afavorir una o altra interpretació a l'apartat que dediquem a l'obra de B. Pottier, que no cal considerar, això de banda, com l'última paraula respecte d'aquesta polèmica⁹. Assenyalarem alguns punts de la proposta de R-L. Wagner que se'ns mostren especialment dèbils:

1. L'autor que, com déiem, procedeix de l'àmbit de la

⁹ La hipòtesi localista ha estat represa ben recentment, des de d'altres pressupòsits metodològics, per la Gramàtica Cognitiva. En un article prou recent (VANPARYS (1984)), hom justifica com la major part dels usos nocionals de les preposicions angleses que expressen separació, deriven fàcilment dels usos espacials, gràcies a un procés metafòric.

Romanística, se situa en una perspectiva diacrònica: ens parla de les preposicions del francès antic oposades a les del francès modern. Dins aquest marc d'estudi, considera que el valor espacio-temporal és l'originari, i hem de deduir que per açò mateix és també el bàsic, però el pas del temps ha fet que algunes preposicions s'hagen buidat de sentit i quasi mai expressen aqueix valor original. El problema és que hem vist que ja en francès antic hi ha casos d'usos nocionals. Aleshores cal preguntar-se en quina època les preposicions expressaven exclusivament espai i/ o temps. L'antecedent més immediat el tenim en el llatí. En aquesta llengua, a banda del fet que l'oposició preposicions nocionals/preposicions espacio-temporals vindria realitzada parcialment per elements d'un ordre distint (cas/ preposició), ni tan sols les preposicions expressen exclusivament espai-temps:

Salire de muro

Loqui de philosophia

La derivació (i motivació) d'un ús a partir de l'altre és, si més no, problemàtica, i tal vegada ens trobem davant un cas de veritable polisèmia, en què un significant alberga dos significats distints que no tenen cap relació semàntica entre ells.

2. La inadvertència dels fets anteriors pot deure's simplement al fet que el centre d'interés del seu article és l'antic francès enfront del francès modern i els fets del llatí podien ser considerats irrellevants. Nogensmenys, creem que hi ha una confusió en l'article de R. L. Wagner que, si no es donàs, faria que la teoria del romanista no entràs en contradicció amb el que ens ofereix el llatí¹⁰ : confon el que una preposició no siga espacial i/ o temporal amb el fet que siga buida, ço és, instrument gramatical; és a dir, tota preposició nocional és buida. Aquesta identificació és molt discutible:

1) Hi ha preposicions que, tant si les considerem buides com

¹⁰ Advertim que no estem emprant un argument interlingüístic contra Wagner: el recurs al llatí és necessari a l'hora de buscar un estadi de llengua en què les preposicions mostren genuïnament el seu valor propi de fixar coordenades espacio-temporals, puix que ha quedat clar que açò en francès antic no s'esdevé.

si no, poden tenir un valor espacio-temporal i nocional:

No passem per València

No passem per la teua culpa

No creem que el significat de *per* siga en un cas més independent o més atribuïble al règim que en l'altre. Hi ha, de fet, preposicions la naturalesa plena de les quals és poc sospitosa que presenten indubtables usos nocionals:

Es mostraren escèptics davant els presents esdeveniments

Encara que siga fàcilment deductible del significat espacial, és obvi que ací *davant* no expressa una posició física anterior. Notem que en espanyol aquests usos nocionals s'expressen mitjançant la preposició *ante*, mentre que *per* a l'anterioritat merament física es prefereix l'adverbi *delante* (*de*); en català s'empra *per* a ambdós casos *davant*, la naturalesa preposicional de la qual, això de banda, és prou dubtosa. Així docs, les preposicions plenes poden tenir un valor nocional.

2. Contràriament, les preposicions buides poden expressar temps:

Van arribar de dia

Aquest fet, tanmateix, és reconegut per Wagner: ací la preposició és realment plena i tenim una petja del valor espacial-temporal originari de la preposició.

3. Al fil de l'exemple anterior, sembla estrany que, si el valor originari, bàsic, de la preposició és espacial i/ o temporal, hi haja preposicions en què aquest valor estiga tan aminorat, com és el cas de:

Vénen de nit

Vénen de València

enfront de la gran quantitat d'usos nocionals de *de*. Ben és cert que açò s'explica per l'afebliment de *de* llatí i de la substitució del genitiu llatí, nocional, per aquest *de*, fet que ha fet augmentar els usos de *de* nocional que han acabat per constrényer fortament l'ús espacio-temporal. Però el fet és que tampoc en llatí la preponderància dels usos espacio-temporals era tan clara:

1) L'ús temporal estava reduït a expressions pràcticament fosilitzades:

de nocte

2) L'ús espacial, molt concret (no expressava merament la procedència, sinó amb un canvi de nivell, i. e. , "de dalt avall") , era reduït en comparació amb *ab/ ex* :

salire de muro

3) Els usos nocionals eren, contràriament, ben nombrosos: a banda de l'ús per a expressar el tema (*loqui de philosophia*) hi havia l'ús partitiu, de matèria, etc. , si bé alguns d'aquests no s'estenen fins als temps de la Baixa Llatinitat.

La Gramàtica Cognitiva en l'actualitat defensa positures que en certa manera semblants a les presentades per Wagner. Hom hi considera, en efecte, que els usos abstractes (nocionals) de les preposicions són motivables a partir dels espacials i/ o temporals. La semblança és, però, molt superficial:

1) En primer lloc, no es tracta tant de derivació (en sentit diacrònic o en un sentit lògic des d'un punt de vista sincrònic) com de motivació. Sembla clar que en una llengua, la major part de les preposicions presenten un significat fonamental espacial: normalment, en aprendre una segona llengua, hom comença per ensenyar els usos espacials; igualment, els xiquets aprenen primer els significats locals de les preposicions. La resta d'usos, per a la Gramàtica Cognitiva, són motivables a partir d'aquests. No es tracta, doncs, de considerar a priori que els usos espacials són els fonamentals per ells mateixos: les relacions físiques espacials són mes fàcilment perceptibles i més simples; com que els nostres recursos lingüístics són limitats, és normal que emprem unitats lingüístiques relacionades amb funcions humanes bàsiques per a la conceptualització de d'altres més complexes. La metàfora consisteix, doncs, a organitzar una realitat distinta de l'espacial-temporal de la mateixa manera que aquestes.

2) En segon lloc, sovint els usos nocionals són més freqüents i arriben dins i tot a independitzar-se dels usos espacials que han generat la cadena semàntica. Aquest és el cas de la preposició *de*, que presenta tres significats independents: un significat especial separatiu, un significat intermedi partitiu (abstracte, però en el qual encara es reconeix la

separació) i un significat nocional (relació intrínseca entre dos noms).

3) Hom reconeix, finalment, que pot haver-hi preposicions que no siguin espacials, com és el cas de *amb*, *segons*, etc.

4. Hi ha finalment alguns errors de detall. Per exemple, la consideració que *vers* espacial i *vers* temporal són homònims perquè no tenen res en comú més que l'expressió de l'aproximació: precisament aquest tret és el que defineix *vers*, i no cal parlar per tant d'homonímia.

1.1.1.3. CH. BALLY (1942, 1950)

CH. BALLY, deixeble de Saussure i un dels autors més importants dels que s'inscriuen clarament en l'escola de Ginebra, s'ha ocupat de les preposicions principalment en dues ocasions:

1.1.1.3.1. En una breu comunicació (BALLY 1942) en què tracta la relació entre els verbs transitius i les preposicions. Amb aquesta troballa s'avança a certs estudis dels generativistes que estableixen el mateix paral·lelisme, si bé des de pressupòsits teòrics i metodològics ben diferents¹¹.

Comença afirmant Bally que encara que els verbs poden expressar una relació de recció (*faire un travail*), la seua funció original, sempre viva, és designar una relació espacial, amb moviment o sense ell, entre dos objectes: *A est sur, sous, devant B*:

- El temps està assimilat a l'espai: *A suit B, A succède à B*.

- Les relacions abstractes es conceben com a relacions espacials: *A est dans B* i *A appartient à B*; *A est loin de B* i *A diffère de B*.

La preposició és l'expressió natural de les relacions

¹¹ Entre d'altres, BECKER i ARMS (1969), GEIS (1970), etc.

espacials (reals o figurades) i el seu paper disminueix conforme les nocions espacials s'esborren de la sintaxi transitiva. Així doncs, es poden distingir una sèrie d'etapes:

1. La preposició sola expressa la relació espacial: *habiter dans, sur, pres de*.

2. El verb expressa aqueixa relació en concurrència amb la preposició: *entrer dans, monter sur*.

3. Només el verb expressa la relació. Aleshores la preposició és buida, sense significat: *s'approcher de, succéder à*.

4. El verb, sense preposició, recull al mateix temps la idea de moviment o d'estatisme i la relació prepositiva:

occuper une place = être à une place

quitter un endroit = s'éloigner d'un endroit

Hi ha alguns estadis intermedis, com per exemple:

a) Entre 2 i 4: *heurter contre un meuble/ heurter un meuble, pénétrer dans l'esprit/ pénétrer l'esprit*.

b) Entre 3 i 4 : *s'approcher de quelqu'un/ approcher quelque'un*.

El punt de mira d'aquesta petita investigació són els verbs transitius. De les preposicions, se'n diu que el seu valor propi és expressar l'espai, valor que va perdent-se conforme la noció d'espai s'esborra de la sintaxi transitiva. A banda del fet que la relació entre verbs transitius i preposicions siga més o menys contestable segons és plantejada per Bally, cal fer algunes apreciacions respecte d'aqueixes etapes que proposa l'autor:

1. En primer lloc, "etapes" suggereix un desenvolupament diacrònic, mentre que allò que se'ns mostra és una sèrie d'usos que conviuen en el francès modern interferint-se en major o menor mesura. Sembla, doncs, més aviat una tipologia.

2. La distinció entre algunes de les etapes és discutible: no sembla clar que *habiter* indique menys un lloc que *entrer*, per exemple. Fins i tot diríem que *habiter* el precisa amb major força:

a) No pot aparéixer tot sol: **Jo habite vs. No vull entrar*.

b) No admet usos figurats, cosa que sí s'esdevé amb *entrer*:
França no es decidia a entrar en el litigi

Aquest fet sembla delatar el caràcter fortament espacial de

habiter.

3. L'equivalència entre verb i preposició o, més aviat, entre construccions transitives i construccions preposicionals, s'estableix mitjançant el signe gràfic = , sense fer cap altra referència al sentit ni a la perspectiva des de la qual es fa aqueixa igualació. En absència de d'altres especificacions, hem de suposar que l'equivalència atén al significat: *quitter un endroit* significa el mateix que *s'éloigner d'un endroit*. Aquesta mena d'equacions només ens informa que un mateix significat -o potser ni tan sols es tracte d'un significat com a ens lingüístic relativament estructurat, sinó merament una realitat extralingüística- pot expressar-se de diverses maneres en una mateixa llengua, i, normalment, també en llengües distintes, que per açò mateix ho són. Aquest fet ha estat palesat per Saussure i ha estat defés per tots els estructuralistes posteriors. Però l'equivalència dels significats de construccions en què entren categories que semblen tenir un comportament no sols sintàctic, sinó també morfològic ben distint, sembla que ens diu ben poc sobre aqueixes categories, a no ser que tal equivalència tinga un correlat formal.

Aquest tipus d'errors es manté també en els estudis posteriors de Bally sobre les preposicions, i en gran manera els retrobarem en els estudis generativistes que han tractat aquest mateix paral·lelisme, si bé en aquests hi ha un intent de demostrar un fonament sintàctic que explique aqueixa equivalència semàntica. Bally, malgrat el seu formalisme heretat de Saussure, es mou encara molt dins els límits d'un semanticisme que caracteritza també gran part dels conceptes teòrics que introdueix en obres de majors pretensions i de què ens ocupem tot seguit.

1.1.1.3.2. En efecte, per tal d'entendre l'explicació que dona Bally de les preposicions en la seua obra principal, de tipus general, *Linguistique générale et linguistique française* (1944), cal que expliquem breument la seua teoria del sintagma. Siga una oració com la següent:

La terre est ronde

A C Z

Tenim un sintagma, doncs, si tenim l'estructura:

A → t (Determinat)

Z → t' (Determinant)

Cal assenyalar que Z clou el seu lligam, la seua còpula.

Tot lligam gramatical d'un sintagma es deixa remetre a un Verb: *La maison de mon père és une maison qui appartient à mon père :*

"(...) le rapport d'appartenance est contenu implicitement dans *de* = "qui appartient à" ; *de* est un lien verbal, un ligament, échangeable avec une copule (*appartenir, être à*), et qui relie le déterminant au déterminé." (1944: 106)

"Ainsi, dans les langues indo-européennes, tout rapport grammatical est verbal. La grammaire toute entière est dans le verbe; inversement, tout verbe exprime par lui-même ou contient de la grammaire, car il est une copule (...) ou en contient." (ibdem.)

Assenyalem d'entrada les equivalències semàntiques a què al.ludíem adés: *de* = *qui appartient à* . A banda del fet que l'equivalència és discutible i, en cas de ser certa, tal vegada té poca rellevància, en d'altres casos ens seria ben difícil de trobar perífrasis amb un verb que poguessen ser sinònimes d'una preposició:

Maria ve amb els seus amics

Fins i tot amb la preposició *de*:

fesols de careta

rosari de l'Aurora

A partir de la seua teoria del sintagma explica Bally el funcionament de les preposicions. Tanmateix, cal assenyalar de primer que en l'obra de Bally, malgrat el mestratge de Saussure, no es fa un estudi de les preposicions com a sistema d'elements en relació entre ells; un estudi d'aquestes característiques no el tindrem fins a l'obra de BRØNDAL, si exceptuem l'esbós que en

fa HJELMSLEV¹². Contràriament, en Bally, l'estudi de les preposicions es caracteritza per la seua dispersió: se'ns en donen aspectes diversos, apreciacions interessants sobre el funcionament de les preposicions des d'òptiques distintes i la relació entre les quals no sempre es deixa entreveure amb facilitat. Les preposicions no s'estudien, a més a més, com a sistema autònom, sinó en el marc de fenòmens d'abast més general, com és la unitat sintagma (entesa com a Determinant + Determinat) i d'altres més específics, com la transposició, l'expressió de la relació, etc. Açò no ens ha d'estranyar en un llibre que pretenia d'estudiar els fonaments de la llengua sota la llum de la nova lingüística inaugurada per Saussure. La imprecisió del que segons Bally hauríem d'entendre com a preposició -si en realitat havíem d'entendre alguna cosa- es veu augmentada pel recurs a explicacions de tipus semanticista i psicologista.

Els aspectes de les preposicions dels quals s'ocupa Bally són els següents:

1. La recció: La relació entre subjecte o predicat o entre determinat i determinant pot ser d'inherència (i. e. , concordança) o de relació, que és la que ens interessa en l'estudi de les preposicions; aquesta és definida per Bally de la manera següent:

"La *relation* est un rapport entre deux objets extérieurs l'un à l'autre, p. ex. *livre et table* dans "le livre est sur la table" , *cerise et noyau* dans "Le cerise a un noyau"." (1944: 108)

La relació és reversible i està marcada lingüísticament per la sintaxi de la recció. Psicològicament, la recció sempre expressa la posició d'un objecte en relació a un altre:

1) Sentit propi: Alguna cosa està *sur/ sous/ dans/ devant...* una altra.

2) Sentit figurat:

¹² HJELMSLEV (1936 (1978)), que, tanmateix, és una traducció del sistema dels casos per tal d'afavorir l'explicació d'aquests, més que no pas un estudi del funcionament sistemàtic de les preposicions.

a) espai temporal: *Un événement en précède un autre*

b) espai conceptual: *Une chose ressemble à une autre*

"Ainsi la notion de copule rectionnelle recouvre celle de *verbe transitif*, peu importe que l'objet soit relié directement au verbe ("manger du pain") ou qu'il le soit au moyen d'une préposition vide ("obéir à un maître, s'emparer d'une ville") ou lexicalisée ("passer par un endroit") ." (1944: 109)

De bell nou s'equipara el verb transitiu -entés d'una manera molt àmplia- a la preposició, si bé ací, en recórrer a la idea de recció, hom hi vol donar un fonament sintàctic. Afirma Bally en nota a peu de pàgina que "exterior" s'ha d'entendre en sentit purament lògic i abstracte (1944: 108). Aquesta noció lògica sembla d'una banda massa àmplia, d'altra massa restringida:

(a) L'advertència de Bally respecte del sentit de "exterior" sembla insinuar que ha d'entendre's que un objecte és exterior a un altre quan és discernible d'aqueix altre, quan és concebible com a tal. No es veu ben bé l'operativitat d'un concepte que caracteritzaria, per exemple, els termes subratllats en els següents objectes:

Joan i Maria

Joan estima Maria

Joan està boig per Maria

(b) Moltes preposicions i verbs transitius difícilment poden concebre's expressant la posició d'un objecte respecte dels altres:

Els sindicats discuteixen les condicions del conveni col.lectiu.

Hom no sap quina posició entre dos objectes expressen els segments subratllats.

2. Les preposicions com a elements de relació: Les preposicions es conceben com a elements de relació i ací tenim un aspecte sota el qual verb i preposició estan clarament diferenciats:

"Nous appelons *catégories lexicales* les classes de signes exprimant les idées destinées à se combiner dans le discours au moyen des ligaments grammaticaux."
(1944: 113)

"Les catégories lexicales sont caractérisées par leur valeur, et cette valeur est inséparable de leur fonction. Un adjectif est prédestiné à servir d'épithète au substantif, et le substantif ne peut être caractérisé que par un adjectif; (...) le verbe ne se conçoit pas sans un sujet et le sujet, qui est le lieu du prédicat, est inconcevable sans une détermination verbale (...)." (1944: 114)

"Les ligaments (copules, prépositions, conjonctions, désinences, actualisateurs, quantificateurs et signes grammaticaux implicites) ont pour fonction de grouper en syntagmes les signes appartenant à des catégories complémentaires dans les rapport de déterminé à déterminant. Ils sont donc extérieurs aux catégories.
(...)

Il faut noter, cependant que les ligaments sont, dans leur grande majorité, lexicalisés (135); c'est-à-dire que le rapport grammatical y est déterminé par des notions spatiales, temporelles ou abstraites, et ces notions relèvent des catégories." (1944: 225)

L'anàlisi ha de distingir en cada cas el lligam de la caracterització lèxica:

la bataille de Leipzig (de → pur lligam de recció)
die Schlacht bei Leipzig (bei → afig a més la
idea espacial de proximitat)

Hom pot veure com Bally, encara que considera que les preposicions estableixen lligams entre les categories lèxiques i per tant no pertanyen, com a classe, a aqueixes categories lèxiques, aquests, en expressar espai i temps, depenen d'aqueixes categories. Esbossa, doncs, malgrat que sense establir-ne amb claredat els límits, la diferència entre preposicions que només

uneixen (extracategorials, i. e. , buides) i preposicions que afigen una idea espacial.

D'altra banda, aquesta distinció entre verb i preposició es basa en una oposició:

categories lèxiques/ elements exteriors a les categories (lligams, fr. ligaments)

Aqueixa oposició, que remet a l'oposició:

mots plens/ mots buits (relacionants)

Es doblement contradictòria:

(1) Bally mateix reconeix que les preposicions no poden ser buides.

(2) Els verbs també poden expressar relació.

La dispersió del tractament de les preposicions per part de Bally porta a aquesta mena de classificacions contradictòries, de paràmetres diversos, unes voltes identificant-los i distingint-los d'altres sense massa rigor ni mètode:

a) Relacionen dos objectes: preposició = verb.

b) Tipus de paraules:

1. categories lèxiques: expressen idees (verbs entre d'altres categories) [mots plens]

versus

2. lligams: no pertanyen a les categories lèxiques. La seua funció és relacionar les anteriors (preposicions entre d'altres) [mots buits]

Aquestes dues classificacions resulten, doncs, contradictòries entre elles.

Assenyalem, en fi, que la consideració de les preposicions com a elements de relació compta amb una tradició llarga i que ha estat desenvolupada per d'altres autors (Brøndal, Pottier). Tindrem ocasió de centrar-nos en els problemes que planteja aquesta interpretació en ocupar-nos dels autors citats.

3. Les preposicions com a transpositors

(translatius): Encara que Bally parla de transposició tant en el cas de les preposicions com en el dels sufixos formadors de paraules, els exemples que emprava són sobretot d'aquest darrer camp i és la formació de paraules el fenomen que estudia més a

fons. Però vegem quins són els pressupòsits generals de la transposició:

"Un signe linguistique peut, tout en conservant sa valeur sémantique, changer de valeur grammaticale en prenant la *fonction* d'une catégorie lexicale (substantif, verbe, adjectif, adverbe) à laquelle il n'appartient pas." (1944: 116)

Aquest sistema de canvis gramaticals l'anomena Bally *transposition fonctionnelle* (1944: 116):

"La *transposition fonctionnelle* (qui relève exclusivement de la grammaire) doit être soigneusement distinguée de la *transposition sémantique*, qui interesse aussi le lexique, par le fait que les signes changent de signification (généralement par emploi figuré) en même temps que de catégorie; (...) En outre, tandis que l'échange des fonctions appartient à la synchronie, les changements de sens relèvent de l'évolution." (1944: 116)

Hi ha mots que pertanyen a un tipus o l'altre segons com siguen emprats en la parla:

"(...) la *végétation tropicale* est celle qu'on trouve sous les tropiques (*transposition fonctionnelle*); une *chaleur tropicale* est une chaleur aussi forte que celle qui règne dans des régions (*transposition sémantique*). C'est que, dans le premier cas, *tropiques* est pris en extensions, comme une chose, et que dans le second on a extrait de sa compréhension un caractère particulier." (1944: 117)

La distinció que estableix Bally entre transposició funcional i transposició semàntica es contestable si prenem en consideració l'exemple *végétation tropicale/ une chaleur tropicale*. Sembla que Bally interpreta que la translació funcional converteix *tropic* en *tropicale*, que ha d'equivaler a "del tròpic", que és el significat de *végétation tropicale*. En canvi, hom suposa que hi ha transposició semàntica en *chaleur tropicale* perquè ací *tropicale* significa més aviat "(calor)" com la del tròpic". Al nostre parer, *tropicale* té un significat, com

a adjectiu derivat de substantiu, més abstracte: "propi del tròpic" o "relatiu al tròpic" . Les diverses matisacions depenen del significat del substantiu al qual acompanyen: la transposició, si aquest terme és apropiat per a referir-se als canvis categorials que comporten sovint els processos de formació de paraules, és sempre la mateixa.

Seguidament, Bally adverteix que no pretén d'estudiar la transposició amb profunditat, tot assenyalant que l'estudi de les regles que regeixen aquesta no corresponen a la lingüística general. La seua intenció és donar només alguns casos típics.

Cal designar, tanmateix, abans de tot, els termes que intervenen en la transposició:

TRANSPONEND- TRANSPOSITEUR o CATEGORIEL—TRANSPOSÉ

planète

-aire

planétaire

Pel que fa a les preposicions, les principals idees que aporta Bally, que són, això de banda, prou minses en relació a l'atenció que presta a la derivació, són les següents:

1. La preposició i la conjunció són transpositors, però les preposicions transposen objectes (noms), les conjuncions processos (frases) (cf. (1944: 124)). No ens deturarem ara en la discussió de si veritablement les preposicions són transpositors o no, idea que, no essent del tot original ¹³, es troba prou poc elaborada en l'obra de Bally. Nogensmenys, té el mèrit d'haver assenyalat una línia d'investigació que després ha estat desenvolupada amb major rigor i sistematicitat, especialment per L. Tesnière.

2. La concepció de la transposició que té Bally s'inserta en la teoria sobre el sintagma. Així, afirma:

"Tout transposé est un syntagme dont le déterminé est le transpositeur et le déterminant le transponend.

En effet, tout transpositeur est un signe

¹³ Així, per exemple, R. J. Cuervo, en parlar del genitiu, amb el qual es correspon un dels valors de *de*, afirma:

"Que estos complementos se igualan al adjetivo, pudiendo intercalarse en una serie de éstos o unírseles por medio de una conjunción : "Infame,/ Bajo, vil, de humilde pecho.", (...)"

(s.v. *de* (1953: 781))

catégoriel général, un *catégoriel*, c'est-à-dire un signe marquant abstraitement la catégorie d'emprunt; et ce catégoriel est spécifié, concrétisé, déterminé par le transponend. Ainsi *labour-eur* a pour déterminé le catégoriel -eur, désignant un être en général, spécifié par le signe indiquant l'activité exercée par cet être." (1944: 121)

D'entrada, sembla poc afortunat d'aplicar la teoria del sintagma com a estructura de Determinant/ Determinat a l'àmbit de formació de mots. Aquest error, tammateix, és conseqüència de la inclusió sota una mateixa rúbrica de fets que pertanyen a nivells distints de la gramàtica: la formació de mots, que pertany al nivell lèxic, i el sintagma preposicional, que pertanyen més aviat al nivell sintàctico-semàntic. Però, a banda d'aquesta qüestió de principi, que invalida en gran manera la teoria de Bally, cal dir que, en el supost que admetem aquesta extrapolació, la identificació de determinant/ determinat en els derivats sembla una miqueta sorprenent. Si -eur ha de ser determinat per indicar la categoria, això ens postaria a considerar com a determinats els segments subratllats en els exemples següents::

somni-ϕ *somni-em*

anàlisi difícilment acceptable i que no sembla congruent amb el que tenim en sintaxi, on allò determinat és central des d'un punt de vista semàntic:

casa blanca vs *treball- ador*
 +ple +buit +ple +buit

Sembla, doncs, que Bally s'embolica en aplicar aquestes categories que són vàlides només, i no sense que hi haja objeccions, en sintaxi, a l'àmbit de la formació de paraules, que és un altre món.

3. Tanmateix, i el que pot resultar sorprenent, una anàlisi errònia i amb poques expectatives de resultar assumida per cap teoria lingüística posterior, dona lloc a unes consideracions sobre el funcionament de les preposicions molt interessants i que han estat represes posteriorment per diversos lingüistes. Bally afirma, en efecte:

"(...) est transposé tout déterminant de syntagme dont la catégorie n'est pas complémentaire de celle du déterminé." (1944: 121)

El cas més general i important és el del nom, predestinat a la funció de subjecte, únic signe que pot ser determinat per ell mateix, sense ser al seu torn determinant. Un nom determinant està sempre transposat. És determinant:

- de l'adjectiu: *blanc de poussière, mort de faim*
- de nom: *étoile du pôle*
- sobretot del verb:
 - com a complement circumstancial: *couper avec une scie*
 - com a complement agent: *être tué par un ennemi*
 - com a complement objecte:
 - a) directe: *obéir à un maître*
 - b) indirecte: *donner (un livre) à un ami*

Tot determinant substantiu està unit al seu determinat mitjançant recció, ço és, mitjançant preposició:

- explícita: *maison de campagne*
- ϕ : *prendre une forteresse*

Així doncs, la recció implica transposició. Aquesta consideració que tot nom que no siga subjecte ha d'ésser transposat, i transposat per preposició¹⁴ implica que en l'objecte directe sempre hi ha una preposició. Així s'explica:

(1) Alternances prep + SN/ SN (CD) : *s'emparer d'une ville/ prendre une ville.*

(2) El fet que en algunes llengües (espanyol, romanés i, més restringidament, català) l'objecte directe estiga marcat per una preposició en alguns casos.

Encara que les correspondències com les que tenim en el primer cas hem pogut comprovar que resulten sospitoses, l'existència d'objectes directes amb preposició sembla recolzar la idea de Bally. El lingüista ginebrí conclou afirmant:

"Si cette thèse est soutenable, on voit que ce n'est pas seulement par la position du complément direct

¹⁴ L'única excepció és el cas de l'atribut; en aquest cas, el nom és transposat en adjectiu per la còpula, segons Bally (1944: 164): (*Cicéron est*) *un orateur.*

après le verb que cette de fonction est déterminée (comme on le croit généralement) , car cette position est celle de tous les autres compléments prépositionnels." (1944: 164)

Aquesta idea que les preposicions marquen tots aquells noms que no són subjecte hereta l'antiga teoria dels casos segons la qual el nominatiu (cas del subjecte, de la pura denominació, no marcat o cas-zero, cas recte) s'oposa a la resta de casos, marcats, oblics. Bally intueix un explicació de la funció de les preposicions que després trobem en estudis tan recents com el de LÓPEZ GARCIA (1990). Aquesta explicació serveix per salvar un escull tan incòmode com és la presència de complements directes precedits de preposició o el problema de l'anomenat subjecte amb preposició.

L'única objecció que podem fer a Bally deriva del fet que parteix de la transposició, com a fenomen que abasta les construccions preposicionals i els derivats: el nom que no és subjecte és transposat. Naturalment, es tracta d'un altre ordre de fets: la formació de mots no influeix la sintaxi, almenys entesa com a estructura. Però el problema és que Bally no fa aqueixa distinció. De bell nou, l'agrupació de formació de mots i sintagma preposicional invalida en part intuïcions de gran transcendència.

4. Finalment, i en un nivell més concret, és de gran interès el fenomen de la "transposició interversiva", que, segons Bally, es dona en casos com:

que le docteur est arrivé → *l'arrivé du docteur*

Aquesta consisteix en el següent:

"Celle-ci consiste en ce que, de deux syntagmes parallèles transposées d'une même base et fonctionnellement échangeables, l'un a pour déterminé le déterminant de l'autre et réciproquement."

(1944: 125)

En la relació partitiva, ço és, de quantificació, hi ha un cas de transposició interversiva: el determinat és la part i el determinant el tot:

une douzaine d'oeufs

mentre que en la sintaxi concertada aquesta relació s'inverteix:

douze oeufs

D'altres casos d'interversió els tenim en:

le midi de la France/ la France méridionale

le haut de la ville/ la haute ville

Cal notar que ací la distinció determinant/ determinat és pertinent puix que no ens movem del terreny de la sintaxi (estructura quantificador + de + N). Des d'un punt de vista cognitiu, es tracta de dues conceptualitzacions distintes d'una mateixa realitat: en una *dotzena d'ous* el quantitatiu és conceptualitzat com a nom, en *dotze ous* com un adjectiu.

Com a conclusió cal assenyalar que el treball de Bally, malgrat que patesca d'una dispersió i no hi haja una concepció clara sobre la naturalesa de la preposició i malgrat que en el detall té molts punts objectables, fets tots dos comprensibles en l'estat en què es trobava la lingüística en el seu temps, en què l'Estructuralisme estava pràcticament en bolquers, té l'empremta dels grans mestres de la lingüística: la profusió d'idees interessants i lluminoses que després han apuntat sendes a la investigació, ben trepitjades per autors més moderns, sovint amb instruments més apropiats o, si més no, més perfeccionats des d'un punt de vista metodològic.

1.1.1.4. A. JAEggi (1956)

Cal fer d'antuvi dues advertències respecte de la presència de l'obra d' A. JAEggi dins aquest grup de lingüistes seguidors de Saussure de més o menys prop:

1. Concloem aquest epígraf a primera vista tan híbrid amb un autor que precisament reflexa ben poc el que hem considerat típic de la doctrina estructuralista (les preposicions com a sistema, amb valor únic, etc.) i que en els autors vistos fins ací començava a albirar-se, si més no en alguns aspectes aïllats. En aquest sentit, l'obra de Jaeggi no suposa una fita en el camí que porta paulatinament a la configuració i consolidació de la

concepció estructuralista de les preposicions, sinó que constitueix una obra molt personal que pareix suposar un retrocés, malgrat que, segons veurem, per un camí indicat pel propi Saussure, cap a una concepció de les preposicions que ens recorda més aïnes les teories tradicionals, sobretot pel que fa al seu atomisme i al seu psicologisme.

2. Malgrat açò, i segons hem anunciat adés, Jaeggi no deixa de seguir una senda assenyalada pel mestre ginebrí. En efecte, i conforme apunta ARENS (1975 : 613) , els deixebles de Saussure van escindir-se en una línia estilística, encapçalada per Bally, i en una línia psicologista, tot centrant-se en l'estudi de les relacions entre el llenguatge i el pensament, línia que ve representada per una obra amb un títol tan simptomàtic com *La pensée et la langue* (1936) de F. BRUNOT (apud Arens (1969 (1975: 613))). En aquesta mateixa línia s'inserta l'obra de Jaeggi, si bé les seues anàlisis sobre els usos de les preposicions delaten també una forta influència de l'altre corrent, en fer intervenir-hi explicacions que tenen un alt component procedent de l'estilística.

Jaeggi es proposa d'estudiar les preposicions i locucions prepositives que expressen relacions abstractes en francès. Per relacions abstractes cal entendre no sols aquelles que s'oposen a les espacials i temporals, sinó també aquestes últimes quan es prenen abstractament. Així, en diu:

"Ce sont les rapports dont la communication d'une pensée a besoin pour expliquer sa raison d'être."
(1956: 13)

"L'expression du rapport entre un fait purement linguistique -la communication d'une pensée, c'est-à-dire le discours- et un autre fait quasi-linguistique -la raison d'être dudit discours- représente une fonction toute particulière de la préposition, qui vaut bien la peine d'être étudiée."
(1956: 13)

Abans de passar a l'estudi de les preposicions que fa Jaeggi convé que ens referim a les idees fonamentals que aquest autor té sobre el llenguatge. Per a ell, la comunicació és el fi primordial del llenguatge. Quan pensem, el nostre esperit és la

seu d'un fenomen: hi ha alguna cosa que hi ocorre o s'hi fa. Doncs bé, aquest fenomen és allò que hom vol comunicar.

Respecte de la comunicació cal tenir en compte, a més a més:

(1) La unitat mínima de la comunicació és la frase. El que hi dóna aqueix valor és el fet d'expressar que l'espirit del parlant és seu d'un fenomen que hom vol participar a l'oient. Una frase no pot constar ni de substàncies totes soles (*le soleil*) ni d'accions soles (*briller*), sinó d'ambdues coses al mateix temps:

Je constate que le soleil brille

(o bé *je vois, je crois*, segons la modalitat)

Les distintes relacions que s'estableixen en el pensament es mostren en la forma de la frase: hi ha idees principals i idees que tenen la funció de complements.

(2) L'ànima de la frase és el verb, i açò per dues raons:

a) Pel seu semantisme i valor semàntic expressa un fenomen.

b) Té una potència constructiva (*puissance nodale*) que li permet d'establir una relació lògica entre la substància o les substàncies que suporten aqueix fenomen.

Un cop hem comentat aquests principis generals podem passar a estudiar les aportacions més importants del llibre de Jaeggi, que podem distribuir en tres apartats:

1. Naturalesa de la preposició

Jaeggi accepta la definició de la preposició donada per C. De Boer, però la seua consideració del verb com a pilar de la frase l'obliga a posar major èmfasi sobre el terme regent de la preposició que sobre el regit, que era el que apareixia més especificat en la definició del romanista holandés. Així, Jaeggi en diu:

"Seul un usage grammatical a donné à la préposition de préférence la place devant le nom, laquelle lui a imprimé un nouveau visage; mais la fonction essentielle de cette particule pour ainsi dire adverbiale n'en a pas été altérée." (1956: 29)

El paper que té la preposició en l'expressió de la relació, tanmateix, ve determinada per la potència de la part regent, i només una part té aquest poder, el verb. Aquest no sols expressa una idea, sinó que reuneix al seu voltant la resta d'idees que pertanyen a un mateix pensament. Respecte de les altres parts de la frase, diu Jaeggi:

"Toutes les autres parties de phrase, que nous pourrions appeler par opposition parties nominales, n'ont aucune puissance constructrice; ne faisant donc qu'exprimer des idées, elles ont syntactiquement un rôle purement passif dans la phrase." (1956:30)

Segons la idea que el verb és el rector per excel·lència de la preposició, el lingüista suís dóna la següent definició de la funció de la preposició:

"La particule placée entre le verbe et son complément a pour fonction d'indiquer par sa seule présence que l'union verbe-complément n'est pas totale; et de ce fait, il serait préférable de l'appeler interposition. Aisi, cette particule non seulement ne lie pas ne subordonne, mais au contraire sépare le complément du verb." (1956: 31)

Cal assenyalar que la unió total entre verb i complement només es dóna en el cas del complement directe. Puix que la preposició desenvolupa una funció purament mecànica, en el fons exterior al pensament mateix, car impedeix que el verb englobe totalment el seu complement, hom pot pensar que és un instrument gramatical neutre i universal, sense cap valor lexicològic pur. De fet, les preposicions buides (de, à) són les més usades, i moltes de les plenes poden ser substituïdes per aquestes. Malgrat açò, i segons hem vist en l'epígraf corresponent, Jaeggi suscriu la distinció tradicional entre preposicions plenes i preposicions buides.

Finalment, l'autor suís ens dóna una definició pròpia de la preposició dins el marc de la complementació verbal:

"Dans la complémentation verbale, la préposition a pour fonction de déterminer ou d'exprimer par son absence ou par sa présence, soit sous une forme plus

o moins neutre soit explicitement au moyen de son expressivité lexicologique individuelle, un rapport entre deux idées complémentaires d'une seule pensée, rapport qui est préalablement établi en vertu de la structure de toute communication de l'expression définitive d'une seule pensée." (1956: 36)

2. El complement secundari

Jaeggi oposa un complement primari (el complement directe tradicional) a un complement secundari i al complement circumstancial. Malgrat que la distinció entre complement secundari i complement circumstancial remet a la distinta cohesió entre el verb i el complement, de la qual no ens podem ocupar ací aprofundidament, -puix que aquesta distinció i, sobretot, el complement secundari, constitueix el nucli del pensament de Jaeggi sobre les preposicions-, ens veem obligats a referir-nos-hi.

Respecte del complement secundari, Jaeggi comença assenyalant:

"En communiquant un phénomène, il faut indiquer les circonstances dans lesquels le phénomène est né et qui expliquent sa raison d'être et lui donnent sa réelle actualité dans le discours." (1956: 36)

Les circumstàncies que toquen el fenomen són els complements circumstancials; les circumstàncies de la comunicació corresponen al complement secundari. Uns i d'altres són diferents no sols psicològicament, sinó sintàctica:

1. El complement circumstancial situa el fenomen concretament (complements circumstancials de temps o de lloc) o abstracta (complements circumstancials de causa): només afigen detalls o precisions sobre les condicions de la realització del fenomen com a veritable fenomen del món exterior, separat de la comunicació. Per aquesta raó no és necessari lògicament, però sí ho és psicològicament:

Il est mort pour la patrie

El complement circumstancial no modifica el significat del verb.

2. Fixem-nos ara en una oració amb un complement secundari:

J'admire qu'il [el record] soit vivant pour d'autres, quand il est mort pour moi

El complement secundari és imprescindible, car la seua eliminació converteix l'oració en una absurditat:

J'admire qu'il soit vivant, quand il est mort

Els complements en aquest cas acaben de realitzar i establir els fenòmens bruts: són d'una necessitat absoluta.

Respecte de la funció dels complements secundaris, Jaeggi afirma que aquests indiquen el paper que ha de jugar el fenomen en la comunicació. En efecte, quan introduïm un complement secundari, estem dient que el fenomen en qüestió no ens interessa en la seua realitat general i absoluta, sinó només en la mesura en què ho requereix la situació momentània actual. Encara que el complement secundari delimita i especifica la realitat del fenomen, aquest fenomen no és menys real, car el fenomen, com a tal, un cop realitzat i establert, no pot ser destruït ni alterat per cap adjunció. El fenomen, per tant, no canvia (*il est mort*), sinó la frase circumstanciada sencera: el fenomen brut i el seu complement secundari: *il est mort + pour moi*, que formen una nova unitat indivisible, semblant a la unitat composta pel verb i el complement primari.

La preposició, doncs, s'usa per tal que el verb quede separat del complement secundari, de manera que aquest darrer no siga incorporat al verb i el verb al seu torn no patisca un canvi de sentit. Jaeggi conclou afirmant:

"En résumé, la fonction du complément secondaire consiste à indiquer la sphère où le phénomène, qui par la simple adjonction du complément a subi une restriction de sa réalité générale et absolue, réacquiert par l'action actualisatrice du complément secondaire entièrement sa réalité intrinsèque mais relative. " (1956: 40)

Amb l'ajut del complement secundari, en fi, el parlant pot fer saber en quin sentit particular s'ha de prendre la seua

comunicació o a què es refereix particularment.

Hom ha pogut veure que Jaeggi entén el complement secundari des de dues perspectives distintes:

1. Des d'una perspectiva sintàctica, com a complement obligatori, l'eliminació del qual comporta la agramaticalitat de l'oració.

2. Des d'una perspectiva pragmlingüística *avant la lettre*, com a elements modalitzadors que tinen o restringeixen allò que es comunica (segons Jaeggi, el fenomen que té lloc al nostre esperit quan pensem).

Tot seguit, Jaeggi estableix diversos tipus de complements secundaris:

1. Complement secundari personal locutiú: Fa referència a la relació entre el fenomen i la persona (el jo) de la qual hom tracta:

"Pour moi il est perdu" (1956: 42)

[respecte d'un ramat afectat per la pesta]

2. Complement secundari personal al.locutiú: ací la persona de la qual hom tracta és la segona:

"Ria. - C'est ça. Debinez votre ami dès qu'il a le dos tourné.

Guillaume. - Je vous dis, au contraire, qu'il est fidèle.

Ria. - Mais pour vous, ça veut dire qu'il est idiot." (1956: 46)

3. Complement secundari personal delocutiú: La persona de la qual hom tracta ací és la tercera:

"La limite de la canaillerie, pour le médecin, c'est la souffrance." (1956: 47)

4. Complement secundari de propòsit: Marca la relació entre l'enunciat i el seu entorn:

" - Cela est bien vague, monsieur Lescaut, lui dis-je; mes besoins demanderaient un remède plus présent, car ne voulez-vous que je dise à Manon?

- A propos de Manon, reprit-il, qu'est-ce qui vous embarasse?" (1956: 48-49)

5. Complement secundari terme de condensació: Hi ha diversos subtipus, d'entre els quals destaquem un de molt freqüent, el

complement secundari de tema:

"René. - ...Nous n'avons aucun secret l'un pour l'autre. D'ailleurs elle a une sainte horreur de mensonge.

Guillaume. - Elle ne ment jamais? Même pas sur les petites choses? Sur son argent de poche ou le prix de ses bras de soie?" (1956: 67)

En estudiar els exemples , parla de d'altres tipus (domini, d'objecte inincorporable, etc.).

A continuació, Jaeggi afirma que els complements secundaris no sols s'han d'estudiar des d'un punt de vista psicològic, sinó també des d'un punt de vista gramatical:

"Psychologiquement, l'expression donnée était toujours ou plus large -c'est le cas le plus fréquent- ou plus étroite que la pensée, grammaticalement parlant, le phénomène devant représenter la pensée donnée était toutes les fois pleinement réalisé avant que l'idée verbale de ce phénomène y ait incorporé toutes les idées que comportait la pensée, ou sans que cette idée verbale ait été capable d'établir les rapports supplémentaires contenus dans la pensée." (1956: 55)

Breument, el denominador comú de les frases amb complement secundari és la discordança entre el pensament i la seua expressió lingüística. Aquesta discordança, absolutament normal en la llengua en general procedeix en última instància del fet que el pensament és abstracte, mentre que l'expressió és concreta.

Mitjançant el llenguatge no es comunica sols el fenomen, sinó també la seua interpretació, que és el que representa el complement secundari:

"En conséquence, dès qu'il ne s'agit plus de la pure constatation du phénomène, le complément secondaire ne s'impose pas seulement psychologiquement -dans le sens de préciser la communication- mais surtout grammaticalement du fait de l'insuffisance de l'expression du phénomène." (1956: 57-58)

Una causa freqüent d'aquesta insuficiència de l'expressió és la nominalització; d'aquí que els complements secundaris siguin freqüents en aquests casos:

"- Vous lui [al pastor] avez parlé de moi? demanda Emily.

Un sourire éclaira les traits de la directrice.

- Oui, dit-elle, nous avons eu une longue conversation à votre sujet." (1956: 59)

3. Les preposicions i les locucions prepositives

L'últim tema de què s'ocupa Jaeggi és de la distinció entre preposició simple i locució prepositiva. Comença afirmant que és molt difícil d'establir-ne els límits. Els factors que determinen l'ús d'una preposició o un locució prepositiva són de diversos tipus, i sovint contradictoris en aparença. Es una qüestió de grau, de matís i de vegades també d'estil i de nivell de llengua. Vegem-ne exemples:

(1) *Vous êtes très indulgente pour moi*

(2) *Elle se montrait prévenante et tendre envers*

Valère, affectueuse envers Françoise, courtoise envers son beau-père

(3) *La république est bien ingrate à votre égard*

Els tres girs adjectius suposen una acció l'objecte de la qual cal indicar, però no en el mateix grau, per la qual cosa no podem emprar indiferentment la preposició simple o la locució prepositiva:

1. La relació entre el complement d'objecte i l'acció apareix més naturalment a l'esperit i per això basta la preposició simple *pour*.

2. *Ingrat* evoca una falta, que és un estat, i sols secundàriament evoca una actitud (síntesi d'estat i acció) : la relació entre una acció sentida dèbilment i que no posseeix potència constructiva, i el de complement d'objecte d'aquesta acció implícita, necessita una expressió completa i detallada, per la qual cosa hom precisa una locució prepositiva.

3. *Envers* ocupa un lloc intermedi: per la forma és preposició simple, pel sentit més aviat hauria de comptar-se entre les locucions prepositives, car reemplaça sovint la locució prepositiva, que des d'un punt de vista estilístic resulta prou feixuga.

Jaeggi, respecte dels factors que determinen l'ús d'una o l'altra, s'expressa amb els següents termes :

"En conclusion, nous pouvons dire que le seul factor décisif pour l'emploi de la préposition simple est la transparence de la relation; tous les autres facteurs, l'inhérence, le fait que l'idée complémentaire se trouve sur le même plan que l'idée principale, et bien d'autres que nous verrons par la suite, ne sont que secondaires." (1956: 73)

Més endavant, i a propòsit del rebuig per part de Brøndal de les locucions en el seu estudi sobre les preposicions, afirma Jaeggi:

"A part de la différence morphologique, qui est réelle mais superficielle, les locutions prépositives se distinguent des prépositions simples, non par une difference de fonction, mais par une nuance d'expressivité." (1956: 115)

Les locucions, que posseeixen un element (nom, verb, adjectiu o adverb) que no es troba sotmés al deteriorament i que té un sentit ben circumscrit i immediatament aparent, compten amb una força expressiva major que les preposicions simples, dotades d'una accepció generalment prou extensa i vaga. Així, s'empren per expressar relacions la naturalesa o valor de les quals les exigeix o bé que no poden ser expressades per preposicions simples.

L'obra de Jaeggi es completa amb un estudi de les preposicions i locucions prepositives del francès que expressen relacions abstractes. Amb aquesta finalitat pren cada preposició i locució prepositiva i estudia quins tipus de complements secundaris són introduïts per aquestes, tot explicant els entrellats psicològics que justifiquen la seua consideració com

a tals. Com a exemple podem veure la distinció que estableix entre à/ pour regits per adjectius. Així, davant un exemple com:

Ces hommes insoucians à la mort

considera Jaeggi que cal preguntar-se si à i pour són intercanviables, i en diu:

"Ainsi à traduite très bien le rapport de l'attitude passive, tranquille, indifférente, mais très rarement celui de l'attitude active qui est dans ce cas toujours atténuée. Au contraire, la préposition pour, dont la nuance fondamentale de la direction prime sur celle de la position, trouve un emploi plus varié et plus expressif dans ce genre de complément secondaire et exprime mieux le rapport de l'attitude active, agressive ou bienveillante, tout en pouvant parfois aussi exprimer l'attitude passive lorsqu'elle n'est pas trop prononcée." (1956:79)

En les seues conclusions Jaeggi abandona per una estona la perspectiva psicologista i aporta un punt de vista a mitjan camí entre el que és la tipologia i l'explicació històrica de les preposicions. Així, deixant de banda els aspectes que tenen a veure exclusivament amb les preposicions en francès, presenta les següents conclusions:

1. Quant més abstracta és la relació, més s'experimenta la necessitat d'expressar-la de manera concreta, ço és, més expressiva, *imagée*, precisa, tangible. Així, la locució tendeix a substituir la preposició simple a mesura que la relació passa a ser complexa. Per aquesta raó. *de*, expressió de les relacions abstractes, ha estat reemplaçada en francès per gran quantitat de locucions.

2. Assenyala en segon lloc Jaeggi el següent:

"Cette évolution n'est cependant pas à vrai dire due à l'augmentation de l'abstraction; le mécanisme est inverse, car les rapports abstraits ont toujours existé. Les prépositions en général, étant l'expression d'une relation, c'est-à-dire de quelque chose qui n'existe qu'en dépendance des objets mis en relation et qui n'a par conséquent qu'une existence

éphémère, est plus exposée à l'usure que les autres parties du discours qui existent en elles-mêmes."

(1956: 162)

Així doncs, la preposició ha passat a indicar simplement que hi ha una relació.

4. No és la primera volta que hi ha hagut una renovació de les preposicions; així, les preposicions llatines foren reforçades en el llatí vulgar:

devant < DE + AB + ANTE

Aquest reforçament no era possible en l'estadi modern del francès, i per aquesta raó hom ha recorregut a les locucions prepositives.

4. Les locucions prepositives són molt expressives, però també molt feixugues. Per aquesta raó hi ha un corrent contrari a la renovació, que té dos aspectes:

1) Hi ha una tendència a tornar, sempre que açò és possible, a la preposició simple, però concreta: *sur, dans, pour*.

2) Hi ha una altra tendència a reduir la locució prepositiva al seu element descriptiu, fent d'aquesta una expressió preposicional simple: *au point de vue + N, côté, chapitre*. Aquest segon aspecte no és acceptat habitualment per la normativa. A més a més, sols les locucions l'element descriptiu de les quals assumeix la major part de l'expressió de la relació pot permetre's aqueixa simplificació. Així, els elements sintàctics juguen un paper mínim en *du côté de*, mentre que amb l'element descriptiu *compte* es formen tres locucions diferents segons quina siga la preposició inicial.

Cal assenyalar, tanmateix, que les dues tendències contràries següents:

1. preposició simple abstracta → locució prepositiva amb element concret.

2. locució → preposició simple concreta o locució reduïda a l'element descriptiu tendeixen a equilibrar-se.

L'explicació de les preposicions que dona Jaeggi no es troba lliure de punts febles:

1. En primer lloc, cal reprotxar el psicologisme introspectiu que es troba en els fonaments teòrics del treball així, com en les explicacions que se'ns donen dels usos preposicionals concrets. En uns casos i en els altres se'ns descriu una sèrie de processos mentals i es fa una sèrie d'afirmacions sense cap mena de prova de la seua veracitat ni, molt menys, de la seua necessitat. Així, hem de suposar que l'autor ha arribat a la idea que el llenguatge té com a funció comunicar el procés o fenomen que s'esdevé quan pensem amb l'únic ajut de la seua anàlisi introspectiva, el valor de la qual en ciència i en concret en psicologia ben sovint ha estat posat en dubte. Igualment, en l'exemple d'explicació d'un ús concret preposicional s'apliquen a les entitats lingüístiques qualitats que semblen tenir poc a veure amb la lingüística, i que delaten un psicologisme això de banda prou primitiu. Veem qualificar, en efecte, el complement secundari introduït per *pour* com expressant *l'attitude active, agressive, ou bienveillante* (cf. (1956: 79)), qualificatius que difícilment aplicaríem, si més no en aqueix sentit realista, a unitats lingüístiques. Aquestes explicacions psicologistes inelusiblement cauen en un subjectivisme estèril, que juntament amb d'altres factors que estudiarem tot seguit, milloren escassament el nostre coneixement del funcionament, i molt menys del significat, de les preposicions.

2. Un altre resultat d'emprar la introspecció com a mètode és que les explicacions dels usos prepositius passa sovint per explicacions de tipus estilístic. No és que no siga important l'estilística en el cas de les preposicions, com de fet ho és l'ús estilístic de totes les unitats del llenguatge. Però se suposa que un estudi del funcionament d'una categoria del llenguatge que no pretenga ser explícitament un estudi d'estilística ha de començar explicant aquell nucli de la llengua que és compartit per tots els parlants, intentant fer abstracció de les subtilitats dels usos particulars d'un parlant que possiblement s'inscriu en un registre no estàndard. Així, com a explicació dels usos sovint hom parla de "expressivitat" o hom detalla complicades argumentacions que tenen poc de lingüístic

i que a més semblen només vàlides per a aqueix exemple concret. Així, respecte de l'exemple citat més amunt (en JAEGGI (1956: 59)) se'ns diu:

"Pour ne pas répondre à côté de la question et, de ce fait, pour ne pas se trahir davantage -le sourire aura pu éveiller quelque soupçon: c'est que Emily lui a été un prétexte bienvenu pour aborder le pasteur- la directrice est donc obligée d'ajouter à sa réponse quel objet a été l'objet de la conversation." (1956: 60)

3. Les explicacions de tipus psicològic i estilístic respecte del fet que les preposicions puguen construir-se amb noms no resulten satisfactòries. Jaeggi, en efecte, afirma que el verb és el nucli de l'oració i la funció de la preposició és separar el verb dels complements no directes. La presència de preposicions acompanyant noms no és vista com problemàtica, sinó que se'ns dóna una explicació psicolingüística una mica confusa: la insuficiència del llenguatge per expressar el pensament es dóna en el cas de les nominalitzacions. Açò no explica en qualsevol cas el fet que les preposicions que normalment separen verb dels complements puguen separar un nom d'un complement.

4. Ja hem citat abans que les explicacions de Jaeggi, de minucioses i detallades, semblen ser vàlides només per a l'exemple concret que intenten clarificar. L'estudi de Jaeggi no mostra una excessiva intenció generalitzadora. Aqueix atomisme es mostra ja des d'un principi en el fet de centrar-se en una parcel·la del que podria haver estat l'objecte d'estudi: no pretén d'estudiar les preposicions en tota la seua varietat i riquesa, sinó tan sols els usos abstractes. La restricció del camp d'estudi no és en absolut reprotxable, puix que tot investigador s'hi veu forçat ben sovint. El problema és que l'estudiós suís es desfà dels usos espacio-temporals i realitza les seues explicacions d'una manera totalment desvinculada d'aquests i, el que és més greu, sense especificar quina relació

guarden els uns amb els altres. No sabem si les preposicions expressen en pla d'igualtat una cosa o altra o si ambdues categories es troben en una relació de llengua/ parla, ço és, valor nuclear/ usos, i aquesta indefinició és simptomàtica ja en el mateix títol de l'obra, *Le rôle de la préposition et la locution prépotitive dans les rapports abstraits en français moderne*. Si hem de decidir-nos davant d'aquesta ambigüitat, possiblement volguda pel mateix autor, cal dir que de fet el que ens ofereix l'obra és una sèrie d'usos explicats d'una manera molt detallada amb una barreja d'explicacions de vegades lingüístiques però al més sovint psicològiques i/ o estilístiques, sotmesos a una mínima sistematització -els tipus de complements secundaris i alguns paral·lelismes aïllats establerts entre parelles de preposicions en exemples concrets. Aqueix atomisme, aqueixa explicació pretesament exhaustiva de cada ús prepositiu roman dins del límit del pur tradicionalisme i fa avançar poc el nostre coneixement del comportament de les preposicions¹⁵ com a classe: des dels inicis de la lingüística moderna els estudiosos de les preposicions havien deixat de preocupar-se del fet que un ús preposicional concret com ara:

Per a mi, el ramat està perdut

indique un relació abstracta, mostre un fenomen no considerat real sinó per al subjecte que ho comunica i hi podem afegir un comentari tan ampli com vulguem, anomenant-lo complement secundari personal il·locutiu (els gramàtics llatins en dirien *Dativus iudicantis* i l'explicarien d'una manera semblant sense recórrer a deduccions psicologistes més aviat indemostrables), sinó que el seu interès va més enllà de l'ús concret:

1) Per què *per a* ací pot considerar-se modalitzador i en canvi indica finalitat en:

He portat uns regals per als xiquets

o fins i tot temps en el cas següent:

Han vingut els meus cosins per a les vacances

¹⁵ Tinguem en compte que molt anterior a l'obra de Jaeggi són els estudis de Hjelmslev (1933) i l'edició francesa de la *Teoria de les preposicions* de Brøndal (1940), obres en què es postulava amb insistència el valor unitari dels elements lingüístics, entre ells els casos i les preposicions.

2) Per què *per a* alterna amb *per* en determinats usos i com s'inserta aquesta parella en el conjunt del sistema preposicional.

La quasi total absència d'aquestes inquietuds denota, doncs, la manca de la idea de sistema en la seua obra. És en aquest sentit que afirmàvem en l'inici que la seua obra no significava un avanç en la consecució d'una metodologia estructural en l'estudi de les preposicions, sinó més aviat un retrocés.

Tanmateix, com a contrapartida, l'originalitat del pensament de Jaeggi fa que tinga una sèrie de valuoses intuïcions amb les quals ultrapassa la doctrina estructuralista sobre les preposicions i s'avança a d'altres moviments lingüístics posteriors:

1. Es de destacar que en les seues explicacions vaja més enllà no sols de l'explicació del valor de la preposició, que sembla no interessar-li, sinó del mateix sintagma preposicional. Hom no té en compte tant el valor paradigmàtic de la preposició com el sintagmàtic, i aquest en sentit ampli: per establir el valor d'una preposició cal tenir en compte no sols l'oració en què apareix, sinó el context en què aquesta s'enuncia. La importància de l'aspecte sintagmàtic de la preposició, implícitament considerat en la Gramàtica Tradicional, es veié aminorada en els estudis estructuralistes clàssics en preocupar-se més pel sistema, pel paradigma de les preposicions, i serà recobrat especialment pels estructuralistes americans. El problema d'aquesta valoració per part de Jaeggi del que és sintagmàtic en les preposicions és doble:

(1) El porta a descurar pràcticament per complet l'aspecte paradigmàtic, cosa que el condueix a l'atomisme que hem esmentat adés.

(2) Barreja de manera indiscriminada les seues intuïcions amb fets contextuals i el valor propi de la preposició. Cal esbrinar amb claredat què hi ha de sintagmàtic i què de paradigmàtic en cada ús prepositiu. Aquesta indistinció l'ancora en la metodologia pròpia de la Gramàtica Tradicional.

2. Una altra idea de Jaeggi que obri dejorn una perspectiva d'investigació de gran interès és la seua consideració que els complements secundaris ens donen una interpretació dels fenòmens que s'esdevenen al nostre cervell quan pensem i que constitueixen l'objecte de la comunicació, segons hem vist. Dins els límits de la seua visió mentalista i psicologista del llenguatge, la seua interpretació dels complements secundaris com a modalitzadors ens recorda la moderna pragmalingüística. Però de bell nou aquesta troballa xoca amb l'atomisme que caracteritza l'obra de l'estudiós suís, atomisme que suposa un important escull en tres sentits:

1. Hi ha usos, fins i tot abstractes, que difícilment poden entendre's com a modalitzadors:

"Per Pujol, el procés de "modernització" del metro s'ha de produir, però "sense perjudicar els interessos dels treballadors."

(Av 7)

El govern central va ser criticat per Pujol

Si en el primer cas és plausible que per establezca una modalització (la veritat del que hom diu té com a garant el complement secundari) en el segon cas seria més difícil aquesta interpretació.

2. Aquestes modalitzacions poden ser dutes a terme per d'altres classes de paraules, sense que Jaeggi ho assenyale ni intente relacionar la classe preposicional amb aquestes altres:

Joan diu que Maria és simpàtica

Per a Joan Maria és simpàtica

3. La definició del complement secundari és força deficient en dos aspectes complementaris:

1. No tots els complements secundaris, que introdueixen una modalització, són necessaris:

Per a Joan, Maria és simpàtica

2. Hi ha complements secundaris necessaris que no indiquen una modalització:

Ningú no confia en Joan

Ben és cert que molt possiblement l'exemple que posem no siga considerat per Jaeggi com a complement secundari;

probablement per a aquest autor no siga espacial ni temporal i siga obligatori, en major mesura que molts dels que ell posa. En qualsevol cas, sembla evident que uneix dos criteris (sintàctic, com ho és l'obligatorietat, i pragmàtic, com ho és el fet d'introduir una modalització) que no sempre es corresponen per complet. D'altra banda passa massa lleugerament per damunt del problema de l'obligatorietat del sintagma preposicional, un dels problemes més complexos en l'estudi de les preposicions. Plaga en efecte la seua obra de complements pretesament obligatoris que no ho són o que ho són només en un cas concret per raons que tenen poc a veure amb la sintaxi. Així, en el cas de què se serveix per distingir el complement secundari del complement circumstancial, que recordem seguidament:

*J'admire qu'il [el record] soit vivant pour d'autres,
quand il est mort pour moi.*

El fet que l'eliminació de *pour moi* convertesca la frase en una absurditat no vol dir que siga necessari, sinó que, en aquest cas concret, es produiria una contradicció entre dues clàusules que faria l'oració impossible de ser interpretada semànticament. En d'altres casos l'eliminació no té cap altre resultat que l'absència de la modalització d'allò que es comunica (modalització no marcada, ço és, assertiva).

* * *

En aquest primer grup, repetim, heterogeni, d'autors epígons més o menys directament de F. de Saussure, hem vist que han anat apareixent de manera també més o menys tímida alguns dels trets propis de les propostes i metodologies que podem anomenar amb major propietat "estructurals". Aquests llambreigs són, com hem vist, al més sovint vacil·lants i romanen aïllats. El llast de la tradició és encara feixuc i no podem parlar en cap moment d'un model veritablement estructural.

Per contra, hem pogut observar igualment com aquests autors, vertaders mestres de la lingüística moderna, presenten ben sovint intuïcions i idees que s'avancen en molts aspectes a d'altres

corrents lingüístics fins i tot posteriors a l'Estructuralisme.

1.1.2. L'ESCOLA DE PRAGA

Malgrat la publicació del *Curs de lingüística general* de Saussure el 1916 per part dels seus deixebles Ch. Bally i A. Sechehaye, la difusió de la seua doctrina sobre el llenguatge va ser lenta i de fet hem pogut comprovar que les principals idees de l'obra del mestre ginebrí a males penes traspuen fins i tot en l'obra d'autors que sens dubte el coneixien. El Cercle Lingüístic de Praga constituí precisament la plataforma de llançament del corpus doctrinal de Saussure. Efectivament, la responsabilitat de la difusió de les idees del *Curs*, amb certes modificacions pròpies, és en gran manera dels lingüistes praguians, sobretot pel que fa a la concepció de la llengua com a sistema funcional, concepció que a partir d'aleshores serà moneda d'ús corrent entre els lingüistes. El text fundacional i programàtic dels lingüistes praguians són les famoses *Tesis del 1929*, presentades aquell any al Primer Congrés d'Eslovàstica celebrat a Praga. En aquestes tesis es posa especial èmfasi en el fet que la llengua és un sistema, i un sistema amb una funció determinada¹⁶. Aquestes idees estaven ja implícites en l'obra de Saussure, però és mèrit dels praguians el fet que hagen estat conegudes i àmpliament acceptades per filòlegs i lingüistes i, sobretot, el fet que hagen estat aplicades en la resolució de problemes lingüístics concrets i/o generals. El ressò d'aquesta escola fou tal que no sols hi participaren el nucli original d'autors de llengua eslava (el fundador Mathesius, entre d'altres autors txecs, i la segona generació d'exiliats russos, formada per Trubeckoj, Jakobson i Karcevski) sinó també autors de procedència diversa, com Martinet, Hjelmslev, Benveniste, etc. i la seua influència es deixa sentir en lingüistes relativament

¹⁶ TRNKA et al. (1972: 30-31).

posteriors a l'eclosió del cercle, com és el cas de G. GOUGENHEIM, del qual parlarem més avall.

El gir copernicà en la lingüística iniciat per Saussure es consolida, doncs, gràcies al Cercle Lingüístic de Praga i és a partir d'ells que hom pot parlar amb propietat d'Estructuralisme i de mètode estructural. Aquest nou mètode, tanmateix, no es mostrava adequat per a tots els nivells de la gramàtica i, de fet, fou en la fonologia on amb major profusió, desenvolupament i rigor va aplicar-se i, de fet, on hom obtingué uns resultats millors. De fet, les incursions que es van fer per part dels lingüistes praguians en d'altres terrenys de la lingüística, com la morfologia o la sintaxi -en contra de la semàntica perdurà encara durant molt de temps el prejudici dels estructuralistes-, consistiren bàsicament en aplicacions mes o menys afortunades dels principis i mètodes que havien reeixit en fonologia.

1.1.1.2.1. G. GOUGENHEIM (1938)

Per totes aquestes raons, no hi ha una monografia dels autors de Praga sobre les preposicions, categoria que habitualment ha estat ubicada en un terreny movedís entre la sintaxi i la lexicologia. La primera obra que trobem és la de G. GOUGENHEIM (1938), ja en les vespres de la dissolució del Cercle Lingüístic de Praga a causa de la Segona Guerra Mundial. Es tracta d'un estudi inclòs en una obra de més ampli abast, intitolada *Système grammatical de la langue française*, i realitzat per un autor dels que, sense formar part del nucli central d'autors praguians i sense pertànyer a la tradició lingüística eslava, n'han rebut un fort influx. L'aportació de G. Gougenheim, d'acord amb el que hem anat veient, constitueix una adaptació al camp de les preposicions de les oposicions fonològiques que havien estat assenyalades per Trubeckoy. Seguint la idea del príncep rus, Gougenheim descobreix que, en un context determinat, una preposició pot entrar en oposició amb una o més preposicions, i que hi ha tres tipus d'oposició: oposicions gramaticals, estilístiques i de sentit. Vegem-ho amb alguns

exemples:

1. Oposició à ~ de ~ absència de preposició

Ací entren en joc només preposicions buides i podem tenir els següents tipus d'oposició:

1) Oposició gramatical

Es dona entre preposicions exigides per una determinada construcció, normalment un verb. En aquest cas Gougenheim n'assenyala tres:

1. L'atribut o predicatiu de subjecte o objecte. Vegem un exemple d'atribut d'objecte:

φ *J'appelle un chat un chat et Rolet un frippon (cas més normal)*

de *Il le tracta de lâche*

à *Il lui imputa à crime*

2. Els objectes de verb transitiu:

φ *Je vois le soleil (cas més freqüent)*

de *Il jouit du repos*

à *Il obéit aux lois*

3. Els infinitius objecte de verb; així, segons quin verb principal hi haja, podem tenir:

φ *je peux le dire (amb verbs com pouvoir, espérer, etc.)*

de *Je crains de le dire (amb verbs com craindre, décider, oublier, etc.)*

à *Il songe à le dire (amb verbs com songer, demander, chercher, etc.)*

2) Variació estilística

L'ús d'una preposició o altra suposa una variació d'estil, normalment ús estàndard i més normal enfront d'un ús arcaïtzant i més restringit. Gougenheim posa els següents exemples (1938: 280-281):

1. Per a l'expressió del complement de possessió tenim en francès:

a) Normalment, la preposició *de*: *le livre de mon père*

b) Locucions amb el complement de persona sense preposició: *la Fête-Dieu, Hôtel-Dieu, bain-Marie, la Saint-Jean, la Toussaint*

(en els dos últims cal sobreentendre *Fête*).

c) La llengua popular empra à: *le livre à mon frère*.

2. Igualment, tenim la construcció *ça ne sert à rien*, que és la més normal, però també hi ha els usos més arcaics amb preposició ϕ o *de*.

3. Una cosa semblant ocorre amb el verb *aimer*:

J'aime rire [més comú]/ *J'aime a/ de rire* [més arcaic]

3) Oposició de sentit:

L'ús d'una preposició o l'altra comporta un canvi de sentit. Així, amb el verb *tenir* en francès, tenim les següents possibilitats:

ϕ *Je tiens Paul = Paul ne peut m'échapper*

de Je tiens de Paul = Je rassemble à Paul

à Je tiens à Paul = Je suis attaché à Paul

(Exemples p. 281)

2. Oposició à ~ *sous*

En aquesta oposició entra una preposició plena (*sous*) i constitueix només una oposició de sentit:

a) - à: Indica un lloc d'una manera puntual:

Il demeure à Paris

- *sous*: Indica infraposició:

Le métro a été percé sous Paris

b) Davant un nom de ciutat i amb un verb que expressa posició tenim:

- à : Indica una posició en la ciutat:

Napoléon resta plusieurs jours à Moscou

- *sous*: En particular, en la llengua militar, indica una posició en proximitat immediata de la ciutat:

Napoléon resta plusieurs jours sous Moscou

c) Una tercera distinció es dona:

- à *condition*: En la llengua comercial, expressa un procediment especial de venda: *vendre à condition*

- *sous condition*: D'una manera general indica que es posa una condició a l'acompliment de l'acció:

relâcher quelqu'un sous condition

L'estudi de Gougenheim constitueix un esforç notable per sistematitzar el que en la Gramàtica Tradicional era un caos d'etiquetes escassament justificades i per establir quasi exhaustivament les oposicions possibles entre les preposicions del francès. Nogensmenys, no deixa de tenir alguns aspectes criticables:

1. La primera objecció deriva del fet d'aplicar el mètode fonològic a l'àmbit de la sintaxi (o la semàntica). En efecte, si en el cas de la fonologia praguiana, les oposicions reals que es donen en el nivell sintagmàtic:

bes/ pes

portaven al descobriment d'uns trets distintius i, consegüentment, a l'establiment de correlacions, d'un sistema, en suma, d'un paradigma, les oposicions de Gougenheim, no van més enllà de l'eix sintagmàtic. Cada oposició s'entén en el context en el qual es dona aïlladament: es dona una explicació d'ordre semàntic de cada oposició concreta sense relacionar les oposicions entre elles ni establir un significat de cada preposició més enllà del que es veu en cada context en què apareix. Així, hom dinamita la unitat de la preposició i aquesta no sembla tenir-ne cap, ni semàntica ni funcional. La conseqüència més immediata d'açò és que hom cau en l'atomisme i el semanticisme tradicionals: hom explica cada ús de les preposicions particulars, passant per alt fins i tot la generalització mínima que suposava la consideració que aquestes, d'una manera o altra, es relacionaven amb una unitat ni que fos formal, i. e., la preposició.

2. D'altra banda, segons ha assenyalat TRUJILLO¹⁷, en contrastar les preposicions segons les seues possibilitats d'aparèixer en un mateix context, no es té en compte que les preposicions formen correlacions, ço és, que les preposicions es

¹⁷ TRUJILLO (1971), a propòsit de Mª L. LOPEZ, que aplica el mètode de Gougenheim a les preposicions de l'espanyol, amb l'únic canvi terminològic de "oposicions facultatives" en comptes de "estilístiques".

troben més o menys pròximes unes d'altres segons el seu funcionament, i, consegüentment, segons les seues possibilitats d'oposició sintagmàtica. Així, en el cas del català, és obvi que té major rellevància l'oposició *per/ per a* que *à/ per a*, malgrat que les dues darreres puguen aparéixer en el mateix context:

Treballa a València

Treballa per als seus fills

Des del punt de vista del sistema, les dues primeres es troben més pròximes que les dues darreres.

3. Una altra conseqüència és que no es ressalta suficientment la diferència entre usos espacials, temporals i nocionals, la qual cosa elimina qualsevulla generalització. Tampoc no es té en compte la diferència entre usos fixats (encara que formen un nom) i usos lliures. Així, notem que hom agrupa juntament amb usos productius d'altres pràcticament fosilitzats: *la Toussants, à/ sous conditions* (1938: 302). Igualment, hom compara *destiner à/ pour* (lliure) amb *à/ pour vrai dire* (fixat) (1938: 304).

4. Hi ha una barreja de criteris i no es postula una llengua homogènia en la qual se suposa que han d'actuar les oposicions: així, les oposicions "estilístiques", traduïdes en l'oposició "terme corrent"/ "terme arcaïtzant" no són rellevants, puix que se suposa que són excloents, en cada nivell de llengua. A més a més, aquest tipus d'oposició és una porta per la qual amb facilitat s'escapen a Gougenheim consideracions d'ordre diacrònic, que no aporten res a l'explicació del funcionament de la llengua actual (cf. pp. 303-304, on hom aporta un exemple del s. XVI, inusitat hui dia). Considera, en fi, oposicions estilístiques algunes que no ho són en absolut:

Je suis passé à Paris

Je suis passé par Paris

(Exemple en (1938: 303)

El problema procedeix del fet de no haver donat una definició clara de la preposició: *à* pot indicar destinació, i *par* pot indicar pas, i no hi ha cap oposició estilística entre elles, sinó de sentit.

5. El criteri que el fa distingir els diversos tipus d'oposició és variable: si en la major part dels casos és el fet que puguen aparéixer en el mateix context, tot excloent-se mútuament, d'altres vegades hom permet la copresència:

J'ai donné un livre à mon ami

ϕ à

(Oposició de sentit ϕ / à, (1938: 287))

En el cas de les oposicions gramaticals, es tracta de preposicions regides, la presència de les quals és exigida per una unitat (normalment un verb) del context i que, correlativament, veuen alterat el seu significat cap a ϕ . Açò té com a conseqüència:

1. Aquest tipus d'oposicions sovint diuen poc sobre el valor de la preposició, puix que aquest tendeix a ϕ , en comparació amb les de sentit i fins i tot les estilístiques, si bé el mètode de Gougenheim no permet deduir, segons hem tingut ocasió de comprovar, cap interès per aqueix valor.

2. L'oposició ací no pot entendre's com a possibilitat d'alternar les preposicions, sinó una construcció (regent + preposició regida) per l'altra:

de Il jouit du repos

vs.

à Il obéit aux lois

vs.

ϕ *Je vois le soleil*

El mètode de Gougenheim, en suma, es delata com a ben poc estructuralista: pretenia sistematitzar els fets variats dels usos preposicionals mitjançant oposicions paral·leles a les establertes per Trubetzkoy en fonologia, però, en no ultrapassar l'eix sintagmàtic, cau en una classificació similar a les que trobem en la Gramàtica Tradicional. L'intent de sistematització no deixa de ser meritori per ell mateix i és un símptoma dels jaços pels quals discorrerà la investigació lingüística posterior. A més a més, en les explicacions concretes que dona Gougenheim són abundoses les intuïcions interessants que anuncien corrents lingüístics tan moderns com la Gramàtica Cognitiva, com

hom veu en aquesta citació:

"Mais pour un certain nombre de concepts spatiaux, la répartition de *dans/ en* et de *sur* dépend moins de la forme réelle de l'espace que de la conception que l'on se'n fait, conception commune, en général, à l'ensemble des sujets parlants, mais susceptible, à l'occasion, de variations, et qui a effectivement varié dans le temps." (1938: 310)

Es tracta tanmateix només d'intuïcions aïllades que revelen el geni lingüístic de Gougenheim. El seu mètode, en haver fet una aplicació errònia de certs principis de l'Estructuralisme emprats amb cert èxit en fonologia, queda ancorat en gran manera en el camp de la Gramàtica Tradicional¹⁸.

1.1.3. ESCOLA DE COPENHAGUE

1.1.3.0. INTRODUCCIÓ

Quan el Cercle Lingüístic de Praga va desaparèixer com a conseqüència de la diàspora provocada per la Segona Guerra Mundial a partir de l'any 1939, la torxa estructuralista fou recollida amb gran rigor i precisió, però tot partint de consideracions d'ordre lògic, pels lingüistes danesos V. Brøndal i L. Hjelmslev. Especialment aquest darrer va accentuar l'actitud

¹⁸ Entre d'altres autors que han rebut la influència del Cercle Lingüístic de Praga i que s'han ocupat, ni que siga de passada, de les preposicions, destaquem MARTINET (1966⁶). Aquest autor classifica les preposicions com a monemes:

" Nous apellerons **monèmes fonctionnels** les monèmes qui servent à indiquer la fonction d'un autre monème."
(1966⁶: 113)

Aquesta concepció ha tingut una certa difusió i ha estat aplicada a les preposicions amb amplitud per VERGUIN (1967) i TRUJILLO (1971).

Major rellevància ha tingut encara l'article de BENVENISTE 1949 (1966), del qual, per mantenir l'ordre cronològic en la nostra exposició, parlarem més endavant, en capítol apart.

"sistèmica" del Cercle Lingüístic de Praga i va dedicar-se a demostrar la naturalesa exclusivament formal de la llengua¹⁹. L'escola que fundà es coneix com el Cercle Lingüístic de Copenhague.

Aqueixa idea de sistema que sols s'endevinava d'una manera molt tímida i precària en alguns dels primitius seguidors de Saussure o que era resultat de l'aplicació de metodologies preses de disciplines alienes (l'aplicació dels trets fonològics a l'estudi de les preposicions per part de Gougenheim), ací s'afirma amb força, es fonamenta metodològicament i, d'una manera més o menys afortunada, s'intenta demostrar amb exemples de llengües concretes.

Els dos principals autors d'aquesta escola s'han ocupat de l'estudi de les preposicions. No podria ser d'altra manera en una escola en què s'emfasitza el fet que la llengua és un sistema i les preposicions són imprescindibles en qualsevol concepció sistèmica de la llengua, puix que la seua rellevància en la llengua com a sistema salta als ulls:

1. D'una banda, les llengües es diferencien pels diversos inventaris de preposicions i els funcionaments que aquestes puguen tenir.

2. Igualment, s'hi poden establir funcionaments anàlegs que permeten d'accedir a generalitzacions teòriques, ço és, de gramàtica general, com ara la recció de cas, la presència de determinades categories com allunyament/ apropament, etc.

3. El fet que l'atomisme i el semanticisme propis de la Gramàtica Tradicional s'hagueren aferrissat especialment en la categoria de les preposicions, reduint-les sovint a l'àmbit de la lexicologia i/ o la lexicografia, potser atragué aquests autors al seu estudi, car aquest els permetia de mostrar els avantatges de la nova concepció estructuralista del llenguatge sobre la Gramàtica Tradicional.

Així i tot, la intenció dels estudis de Hjelmslev i Brøndal sobre les preposicions és distinta, i per tant també ho són la naturalesa dels seus treballs i els resultats als quals arriben.

¹⁹ BRONCKART (1977 (1980: 114)).

1.1.3.1. L. HJELMSLEV

De fet, Hjelmslev no ha escrit pròpiament cap treball que tracte exclusivament, ni tan sols exhaustiva, sobre les preposicions com a categoria. El que afirma BRONCKART (1977 (1980: 130)) respecte dels *Prolegòmens a una teoria del llenguatge* ben bé pot estendre's al conjunt de la seua obra: es tracta d'una tasca metodològica i teòrica, l'establiment de les premisses conceptuals i metodològiques d'una vertadera lingüística, realment autònoma. Conseqüència d'aquest interès pels principis generals que regeixen el funcionament del llenguatge és el fet que les dues ocasions en què l'autor danés s'ocupa de les preposicions ho faça de manera indirecta:

1. En primer lloc, com a exemplificació en dos articles que publicà sobre un fenomen lingüístic més general, la recció.
2. En segon lloc, pràcticament com a apèndix o referència contrastiva en diverses publicacions sobre els casos.

Unes i altres obres són anteriors als *Prolegòmens*, però la concepció del llenguatge pròpia de la Glossemàtica es deixa sentir en major o menys mesura en totes elles, segons tindrem ocasió de veure.

1. EL PROBLEMA DE LA RECCIÓ

El fenomen lingüístic de la recció, del qual s'ocupa una llarga tradició lingüística, és un dels fets lingüístics generals que cridà l'atenció de Hjelmslev i que el portà a referir-se a les preposicions, malgrat que de passada. En efecte, se n'ocupà en dues ocasions principalment:

1. Principis de gramàtica General (1928 (1978))

Hjelmslev comença afirmant que el caràcter essencial de la recció és la dependència, ço és, la subordinació d'un terme a un altre. La recció i la concordança, d'altra banda, tenen la mateixa naturalesa: hom pot afirmar que el gènere del nom

"regeix" el gènere de l'adjectiu, per exemple. Per tant, cal distingir dos tipus de recció:

1. Recció pura = concordança: El morfema del terme regit indica únicament la dependència sense especificar-la: un nom regeix el gènere, nombre i cas del seu adjectiu, i amb açò hom indica únicament el fet que l'adjectiu es refereix al nom:

homo *bonus*
 —regeix—

Hom pot fer una subdivisió:

(a) Concordança pura: El morfema del terme regit indica únicament el vincle sintàctic i no recobreix en res la significació d'aquest terme: és el cas del gènere, que és només una característica formal que serveix per distingir entre ells els grups de termes a l'interior d'una mateixa sèrie.

(b) Concordança complexa: El morfema del terme regit indica:

a) el vincle sintàctic.

b) el fet que una part de la significació dels termes és idèntica, com per exemple la concordança en cas, persona i nombre, etc.:

homo —————> 1 home

homines —————> diversos homes

Hom comparteix un significat comú "home".

2. Recció complexa : El morfema del terme regit indica:

a) la dependència.

b) el caràcter especial d'aqueixa dependència. Per exemple, la recció de l'objecte per part del verb i la preposició o la recció de l'adverbi per part del verb. Un exemple amb preposicions és:

in oppido/ in oppidum

La dependència no és del mateix ordre en ambdues sèries.

La recció, segons hem apuntat abans, es relaciona íntimament amb la subordinació: existeixen limitacions del terme regent/regit sobre els termes primari, secundari i terciari segons la classificació de les incidències de Jespersen:

1) Recció pura (concordança):

1. Concordança pura: Ens permet de realitzar una clara tripartició:

"Cuando se trata de una concordancia pura, el término primario es siempre el término regente, y el término secundario es siempre término regido." (1928 (1978: 155))

"El término terciario puede definirse como el término que no es nunca afectado por la concordancia pura." (ibdem.)

2. Concordança complexa: En llengües com el llatí o el rus presenta un comportament semblant al cas anterior. Problemes majors plantegen d'altres llengües més exòtiques.

2) Recció complexa

Es l'únic domini en què entra en joc el terme terciari:

1. Terme terciari: Pot ser terme regit o terme regent:

a) Regit: Per exemple, els adverbis de frase:

Parler lentement

El verb imposa la forma adverbial al seu terme dependent.

b) Regent: Les alternances preposicionals del llatí del tipus:

in oppido/ in oppidum

El verb, terme secundari, imposa ací el cas al sustantiu que acompanya.

2. Terme primari: També pot ser:

a) Regit: Quan és objecte de verb:

Video —————→ *hominem*

terme secundari/ terme primari

El verb regeix l'acusatiu.

b) Regent: En els següents casos, el sustantiu regeix tant l'adverbi com l'article:

the then king

ἡ χθὲς βασιλῆα

3. Terme secundari: Sempre és regent:

Video hominem (regeix terme primari)

parler lentement (regeix terme terciari)

"Pero el término secundario no puede ser regido, por otro término, en rección compleja." (1928 (1978: 159))

Així doncs:

(1) En la concordança (pura o complexa) tenim terme terciari enfront del primari i el secundari.

(2) En la recció complexa, tenim el terme secundari enfront del primari i el terciari.

Hi ha, per tant, una connexió necessària i intrínseca entre recció i subordinació: la subordinació no es justifica per categories lògiques, sinó en el domini mateix de la forma gramatical. Així doncs, tenim la relació següent entre recció i els diversos termes:

"Es término primario un término que es regente en concordancia pura.

Es término secundario un término que es regido en concordancia pura, y que no puede ser regido en rección compleja.

Es término terciario un término que es no-afectado en concordancia."

(1928 (1978: 159-160))

Per a Hjelmslev la recció és un fenomen lingüístic d'importància fonamental per a la llengua; aquesta convicció el porta a conclusions com la següent:

"La rección es muy en particular la base de toda distinción de orden gramatical. Desempeña un papel importante para todas las categorías. En cualquier expresión, no hay término que no sea regido, ni que no sea regente." (1928 (1978: 161))

L'avantatge de la recció a l'hora d'explicar fets lingüístics és d'una banda que permet basar les explicacions lingüístiques en fets de significant, tot prescindint del significat (notem el formalisme propi de la Glossemàtica) i permet una sistematització on els fets semblen a primer cop d'ull caòtics. Conclou Hjelmslev fent una revisió de la història de la categoria de la recció (1928 (1978: 164-168)).

Ben és cert que l'al·lusió a la categoria de les preposicions es merament exemplificadora, però aquestes idees han tingut cert ressò en estudis posteriors sobre les preposicions (Mª L. LOPEZ (1970)) i per açò que hem considerat oportú de transmetre les idees de Hjelmslev sobre la recció, malgrat que aporte poc al coneixement de les preposicions com a classe.

El que sembla a primer cop d'ull objectable és la identificació que estableix l'autor danés entre recció i concordança, malgrat que després continue de fet distingint-les sota les denominacions *recció pura/ recció complexa* :

1. Pot afirmar-se que el gènere del nom regeix el de l'adjectiu, però la recció, segons diu el mateix Hjelmslev, ha d'entendre's com a dependència, ço és, com a subordinació, en què hi ha una constant i una variable. Hi ha, per tant, una diferència fonamental entre recció i concordança. Així, entre dues construccions com les següents:

per montes

homo bonus

hi ha evidents diferències:

(a) *per* regeix l'acusatiu *montes* i no pot aparéixer sense aqueix acusatiu.

(b) Podem dir que *homo* regeix un adjectiu en nominatiu, *bonus*, però pot aparéixer perfectament sense ell, i de fet ho fa sovint.

En l'altre treball que estudiarem sobre la recció veurem que Hjelmslev s'adona d'aquesta diferència i intenta donar-hi una solució.

2. La concordança suposa l'exigència que dues unitats, presenten un mateix tret morfològic (gènere, nombre):

els xiquets alts

No he vist els xiquets alts, però els trobaré

La recció, per contra, consisteix en el fet que una unitat lingüística exigisca la presència d'una altra amb especificació o no de particularitats morfològiques. D'aquest fet també se n'adonà Hjelmslev en publicacions posteriors i intentarà solucionar el problema afirmant que també en la recció hi ha

repetició de trets.

3. La concordança sempre té un correlat morfològic, la recció no. Ací Hjelmstev pot haver-se deixat portar per l'exemple del llatí i les llengües del centre i nord d'Europa, amb sistema morfològic de casos en què, per tant, en l'un cas i en l'altre hi ha exigència de variació morfològica.

4. Des d'un punt de vista perceptiu obeeixen a dues figures distintes del nostre mode de percebre²⁰. En efecte, la concordança es correspon a principis perceptius diversos dels que han establert els psicòlegs de la *Gestalt*: la concordança al principi de la semblança (es relacionen els elements semblants), la recció al de la clausura (es relacionen unitats de manera que formen un tot tancat).

5. Concloem que la seua concepció de les preposicions merament com a termes rectors ens diu poc sobre el seu funcionament: potser la llengua pot entendre's com un sistema de reccions (de parelles constant + constant, constant + variable), però pel que fa a les preposicions, açò representa dues dificultats:

(a) La recció, ço és, l'obligatorietat, és sovint qüestió de grau, i açò s'observa en el grau de cohesió entre verb i sintagma preposicional.

(b) Les explicacions mitjançant recció no solucionen de cap manera els majors problemes que planteja la classe de les preposicions:

Vila de Canals

Vinc de Canals

Dir que *de* regeix un nom ens diu poc sobre els problemes que planteja aqueixa preposició (el seu significat, funcionament en el sistema de les preposicions i en el nivell sintagmàtic, etc.). La generalitat i el formalisme que pretenia Hjelmstev en l'estudi

²⁰ En distingir la concordança pura de la complexa Hjelmstev introdueix una distinció la base de la qual sembla de naturalesa semàntica i fins i tot pragmàtica: la repetició del semantisme en *homo / homines* enfront de la no repetició en *vir / femina*, per exemple, (i açò seria discutible: tinguem en compte que segons l'anàlisi componencial hi hauria almenys la repetició de part del contingut) sembla un fet extralingüístic que té a veure amb el món real.

de la llengua té sovint aquesta conseqüència: solucionar ben poca cosa dels problemes concrets que aquesta planteja i acabar limitant-se a classificacions amb un suport més aviat lògic que tenen poc a veure amb la realitat dels fets lingüístics.

2. "La noció de recció" (1939 (1971))

Uns deu anys després de la publicació dels seus *Principis de gramàtica general*, Hjelmslev torna a parlar del mecanisme de la recció en un article. Ací presenta un tractament més aprofundit de la recció pròpiament dita, deixant una miqueta de banda la concordança que, malgrat açò, continua essent considerada del mateix ordre que aquella. Es tracta, doncs, d'un treball més aprofundit en què es plantegen algunes de les qüestions que adés havíem esbossat com a crítica i s'entrelluquen ja termes i conceptes que després seran consagrats en els *Prolegòmens* (funció de signe, els tipus de dependència, etc.). L'aprofundiment també es pot constatar en el seu tractament de les preposicions que, malgrat tot, continuaran essent vistes com a exemples del fenomen lingüístic general de la recció.

Comença afirmant Hjelmslev que la recció és una funció entre signes, per la qual cosa és un fet estructural reconegut per la Gramàtica Tradicional que cal plantejar-se des d'un punt de vista estructural. D'altra banda, assenyala que una categoria és un paradigma provist d'una funció definida per un fet de recció:

"Si las preposiciones constituyen una categoría particular en el seno del sistema, es porque constituyen un paradigma definido por la facultad de sus miembros de regir casos; además las preposiciones se ordenan naturalmente en subcategorías según los casos que rigen." (1939 (1971: 188))

La categoria queda establerta per la recció, no per la significació, que és un fet que només es reconeix deductivament i que pressuposa la funció. Podem invertir els termes i afirmar:

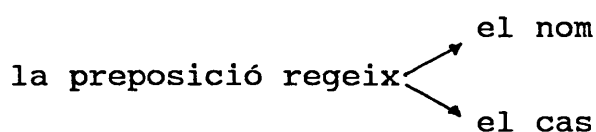
"La categoría de los casos puede definirse como un paradigma en el que algunos miembros pueden estar

sometidos a la rección de las preposiciones i de los verbos." (1939 (1971: 188))

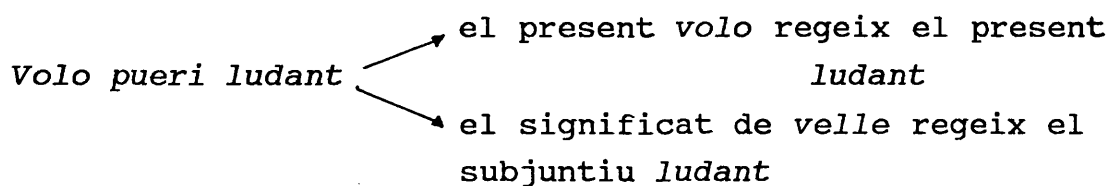
Aquestes definicions no són tanmateix definitives, però sí possibles, i conseqüència lògica de les vagues suggerències de la gramàtica. Categoria i recció, doncs, estan en funció l'una de l'altra: allò sintagmàtic i allò paradigmàtic es condicionen constantment i per aquesta raó mai no s'ha aconseguit de separar morfologia de sintaxi.

La Gramàtica Tradicional, que era conscient de les deficiències de les definicions substancialistes, va intentar definicions funcionals: els casos es conceben aleshores com a règims, els modes (substancialment mode de la irrealitat) com a mode de la subordinació. Aquest punt de vista no és tanmateix fonamental ni l'únic; per ço que es poden fer una sèrie de crítiques a la noció tradicional de recció:

1. L'extensió de les unitats involucrades en la recció no està netament delimitada. Convé sempre fixar l'extensió mínima. Així:

Per tant, és el cas, i no el nom sencer, el que és regit per la preposició. De vegades és imprescindible fer rigorosament la distinció:

2. La Gramàtica Tradicional estableix erròniament una diferència essencial entre recció i concordança:

Ego sum (concordança de persona entre el pronom i el verb)

No es veu cap obstacle per admetre igualment una concordança entre preposició i cas. Hom podria aportar dos arguments en contra:

a) La preposició no queda definida per la simple significació del cas que regeix, sinó que té en compte també d'altres elements. Però de la mateixa manera, el pronom no es redueix a la mera significació de primera persona:

"Para delimitar netamente la unidad involucrada en la rección, y para fijar en ella la unidad mínima, es más bien conveniente constatar que hay en la preposición un elemento casual y en la conjunción un elemento modal que rigen a un elemento idéntico contenido en su régimen. De esta forma la rección se reduce a una concordancia." (1939 (1971: 191))

En la unitat regent hi ha, doncs, un element semàntic definit per la seua concordança amb el règim. Sols així actuem de conformitat amb el principi de simplicitat i amb el mètode empíric.

b) En la concordança entre pronom i verb hi ha un únic regent-regit, mentre que diverses preposicions regeixen un matex cas i viceversa. Però és aquest un fet d'estadística i no de principi. Açò no afecta el fet que el cas o la preposició tinguem un element idèntic a l'altre terme de la recció. Concloem:

"De modo general los límites entre la rección y la concordancia son flotantes y no desempeñan ningún papel desde un punto de vista estructural."

(1939 (1971: 192))

3. La Gramàtica Tradicional no defineix de manera lògica o uniforme l'orientació de la recció:

"La noción de rección implica por definición la de una orientación o sentido definido: la rección es el movimiento lógico e irreversible de un regente a un regido." (1939 (1971: 192))

La Gramàtica Tradicional no dóna cap criteri per decidir quin ha de ser aquesta orientació: aquest fet és comprensible, car açò depèn de la naturalesa mateixa de la recció, que no ha estat aclarida suficientment:

"Parece que sólo hay una respuesta que se impone: es totalmente evidente que de los dos el término regido es el que es requerido necesariamente por el otro."

(1939 (1971: 193))

Així tenim, per exemple:

- *sine* precisa l'ablatiu.

- l'ablatiu no precisa *sine* ni cap altra preposició del mateix ordre.

La recció, doncs, sembla definir-se per un requeriment necessari. Aquest fet ens porta a considerar orientacions inverses:

a) Nom - Adjectiu (Requereix el nom, per tant el regeix)

←

b) Si prenem en consideració el gènere, nombre i cas:

Nom - Adjectiu

→

(els morfemes del nom regeixen els de l'adjectiu, i l'ordre de la recció s'inverteix)

La recció, doncs, és una determinació: la preposició determina el seu cas, l'adjectiu el seu nom i el gènere, nombre i cas del nom els de l'adjectiu.

4. La determinació no és l'única possibilitat funcional que se'ns presenta: podem tenir interdependència o constel.lació i fins i tot ambdós casos junts:

a) En el cas de *sine*, si establim una categoria amb tots els termes que poden contraure el vincle de recció amb l'ablatiu (preposició, verb), es pot observar que entre aquesta categoria global i l'ablatiu hi ha interdependència (l'ablatiu no pot aparéixer fora d'aquestes reccions: *Roma venire*).

b) entre *ab* i l'ablatiu hi ha constel.lació, car l'ablatiu no requereix necessàriament aquesta preposició ni aquesta preposició necessàriament l'ablatiu, puix que pot ser preverbi: *ab-utor*.

5. L'existència de les categories involucrades en la recció no està netament delimitada: si no les delimitem més clarament, no és possible de decidir si estem davant una determinació, una interdependència o una constel.lació. El criteri es troba fàcilment si tenim en compte que la recció existeix en virtut de la categoria, i aquesta es defineix com un paradigma provist d'una funció específica:

"Así pues, para reconocer la rección sin ambigüedad, los términos considerados no deben ser más amplios que un paradigma ni menos amplios que una categoría."

(1939 (1971: 196))

Així, la "categoria global" a què al·ludíem en el cas de *sine* no és vàlida car desborda l'àmbit d'un únic paradigma. En el cas de *ab*, encara que hi ha dues categories diferents (preverbi i preposició) no es desborda l'àmbit del paradigma i l'argument és vàlid.

6. La recció és una noció insuficient, ja que comprén només les relacions heterosintagmàtiques. Podem, doncs, conservar el terme "recció" per designar la determinació heterosintagmàtica. Però a l'interior del sintagma, ço és, homosintagmàticament, també es donen relacions de determinació, interdependència i constel·lació.

Finalment, Hjelmslev assenyala l'íntima relació que hi ha entre els fets sintagmàtics i els paradigmàtics:

"La relación o función sintagmática y la correlación o función paradigmática están en función una de otra. El sistema de la lengua queda establecido por el conjunto de las correlaciones y de las categorías por ellas constituidas, y las categorías a su vez se definen sintagmáticamente." (1939 (1971: 197))

En aquesta segona incursió del lingüista danés és evident un major aprofundiment i un esforç per fer distincions més precises i rigoroses. Així i tot hi ha una sèrie d'afirmacions que són prou discutibles:

1. L'afirmació que la categoria de les preposicions pot definir-se pel fet de regir casos no té cap solidesa: hi ha d'altres classes de paraules que poden regir casos (els verbs, que assenyala el mateix Hjelmslev) i les preposicions poden no regir casos (en les llengües romàniques no ho fan) . De bell nou, el model clàssic i nòrdic fa que les afirmacions que hom vol generals, ço és, universals, siguin vàlides només per a determinades llengües.

2. Igualment, és ben discutible que les preposicions regesquen el cas i no pas el nom. Fins i tot en el cas del llatí

era possible que la preposició aparegués amb un mot sense flexió casual (cf. *desuper*, originàriament *de + super*), fet que va augmentar en el llatí bíblic en introduir-se noms hebreus indeclinables o defectivament declinables (*ad Adam*); en canvi, almenys en les llengües indoeuropees que ens són més conegudes, no és concebible de cap manera una preposició sense nom. Sembla que Hjelmslev confon la recció a dos nivells:

(a) Nivell sintàctic: Tenim l'estructura del sintagma preposicional (definida com *preposició + sintagma nominal*), i per tant és precís que aparega el nom si apareix una preposició.

(b) Morfològicament, en llengües com el llatí, els noms han d'aparéixer necessàriament flexionats, llevat d'escasses excepcions d'indeclinables. La preposició en aquest sentit presenta un comportament semblant al verb:

a) Pot regir un cas fix, i aleshores el cas no aporta cap significat (com en el cas dels verbs transitius):

Habemus pecuniam

It per undas aestuosas

b) Pot regir diversos casos, i aleshores hi ha un canvi de significat:

Timeo Dyrrachio ("Tem per Dirraqui")

Timeo Sullam ("Tem Sila")

com també en:

Sum in Italia/ Eo in Italia

En qualsevol cas, de bell nou dóna Hjelmslev per universal un principi com a molt, i amb matisacions, aplicable al llatí.

3. També és discutible que la preposició tinga un element casual: res no se'ns diu sobre com s'ha d'entendre aquest. Potser es referesca Hjelmslev a la solidaritat que es dóna de vegades entre el significat casual i el significat de la preposició:

Exeo ex Italia *ex* → separació

Italia → ablatiu (separació)

Cal dir, tanmateix, que aquesta solidaritat és discutida per alguns autors (per exemple, L. Rubio, que diu que el significat casual es neutralitza per la preposició tret de casos en què aquesta pot construir-se amb més d'un cas. *Vid. supra* p. 20) i, en qualsevol cas, sembla més aviat de naturalesa semàntica. Això

de banda, hi ha casos en què tal solidaritat no es dóna. Per exemple, en el cas de la següent preposició grega:

πρὸς

tenim que segons amb quin cas vaja canvia de significat:

1) gn. "de": Tenim el següent exemple (Soph. Ant. 1037):

ὁ πρὸς Σάρδεων ἤλεκτρος

2) dat "davant" (entre d'altres significats): Tenim l'exemple següent (Dem. 487, 8):

πρὸς τοῖς θεσμοδέταις λέγειν

3) acusatiu "contra" (entre d'altres significats). Vegem un exemple (Il, 17, 98):

πρὸς δαίμονα

No hi ha, doncs, tal coincidència: el cas, en grec almenys, sembla aportar el seu significat que sembla anul·lar el propi de la preposició, que en aquest cas sembla diluir-se (la preposició que hem posat com a exemple significa, com a adverb, "a prop").

5. Igualment, l'orientació inversa que constata Hjelmslev en el cas de la recció pròpiament dita i concordança expressa precisament que són dos fenòmens distints: sintàcticament, un adjectiu necessita un nom per poder aparéixer en el discurs; morfològicament, l'adjectiu està flexionat per al gènere, per exemple: en el paradigma hi ha diverses possibilitats, i l'elecció ve determinada per aquell nom del qual depèn l'adjectiu necessàriament en la cadena sintagmàtica. El nom hi imposa, doncs, la marca morfològica escaient.

6. Assenyalem, en fi, que Hjelmslev, portat per les seues deduccions logicistes acaba introduint un factor desestabilitzador: un cert relativisme en la classificació de les dependències i, per tant, en la recció i la seua definició de les categories, que amenaça amb desproveir la seua proposta de tot poder explicatiu. El lingüista danés n'és conscient i soluciona el problema afegint restriccions sobre els termes entre els quals

pot establir-se recció.

El mèrit d'aquests treballs de Hjelmslev, que freguen molt per damunt la problemàtica de les preposicions, és l'intent de fonamentar, per via d'una total reformulació, un concepte de la tradició gramatical -la recció- en la nova gramàtica. Aquesta és una gramàtica que es vol immanentista, que explique els fets del llenguatge sense recórrer a fenòmens aliens, i formal, que es base en fets de significant, i no pas de significat. Açò potser s'aconsegueix, però amb la dificultat de proposar categories que semblen constructes lògics que no semblen tenir una existència fora de la teoria en què apareixen i que no ens ajuden a resoldre els problemes que planteja la preposició com a classe. Tanmateix, l'exigència d'immanentisme i formalisme -fins i tot quan es considere lícit d'incloure el significat precisament "formalitzat" en les explicacions lingüístiques- preconitzada per Hjelmslev amb insistència, constitueix l'aportació més important d'aquests treballs als estudis sobre preposicions, com ho és en general l'obra del lingüista danés a la història de la lingüística.

2. PREPOSICIONS I CASOS

Aquest mateix afany es troba ben palés en les aportacions que presenta Hjelmslev en la seua obra sobre els caos (1933). De bell nou, el lingüista danés arriba a l'estudi de les preposicions per via indirecta; tanmateix, la seua breu referència a la categoria de les preposicions, la limitació de la qual, segons veurem, el mateix autor reconeix, ha gaudit d'un gran predicament en els estudis posteriors sobre les preposicions; i, a més a més, en certa manera senta les bases dels principals estudis estructuralistes posteriors, sobretot pel que fa a la seua idea de sistema sublògic, que aplicarà amb seny i precisió E. BENVENISTE 1949 (1966), el rastre del qual pot seguir-se al seu torn en els principals autors estructuralistes posteriors.

Aquesta obra és un recull d'articles que se centra en un

tema distint però íntimament connectat amb les preposicions com és el dels casos. Precisament partint de la consideració d'aquests postula Hjelmslev amb claredat i precisió la necessitat de treballar en lingüística amb unitats de significat únic i fonamental:

"Un caso, como una forma lingüística en general, no significa varias cosas diferentes; significa una sola cosa, presenta una sola noción abstracta de la que pueden deducirse los empleos concretos." (1933 (1978: 121))

Aquests no han de deduir-se metonímicament. D'altra banda, cal tenir en compte:

"La dirección constituye la primera dimensión, y la dimensión fundamenteal, de la categoría casual. Otras dimensiones, aún por definir, se suman a ella."
(ibdem.)

Aquest valor fonamental és una realitat objectiva, observable en una anàlisi objectiva: és el resultat d'una inducció (enfront de la subjectivitat del "sentiment lingüístic"):

"El sistema y los valores son independientes del individuo; no derivan de él sino de la sociedad, es decir de la norma." (1933 (1978: 122))

En aquest sentit la lingüística ha d'actuar com qualsevulla altra ciència.

Tot seguit, Hjelmslev insisteix en el caràcter sistemàtic dels casos i de la llengua en general:

"El sistema se define como una realidad abstracta y virtual. El sistema se revela inmediatamente en la norma, que fija mediante reglas la latitud posible de las variaciones en la ejecución mediante el habla. (...) El uso impone a los individuos una cierta manera de emplear preferencialmente las unidades del sistema." (1933 (1978: 125))

Afirma, en fi que el sistema és independent de la parla i

que l'objecte de la gramàtica és el sistema, i no pas la parla. Veem, doncs, com Hjelmslev presenta dos trets fonamentals que hem considerat definitoris de la concepció típicament estructuralista de les preposicions.

Els casos es relacionen amb d'altres categories i, en especial, amb la categoria de les preposicions; Hjelmslev expressa en els següents termes la relació entre ambdues categories:

"Aparentemente, en efecto, las preposiciones constituyen un sistema cuyas dimensiones son las mismas que las del sistema casual, y parece que estamos ante una categoría doble que se manifiesta a la vez en el sistema gramatical y en el sistema lexicológico." (1933 (1978: 148))

Puix que no posseïm encara un mètode segur per distingir morfema i semantema, el perill de confondre aquestes dues categories és major que en altres casos.

La major part del treball de Hjelmslev es dedica, tanmateix, a estudiar els diversos tipus de sistemes casuals que tenen una sola dimensió, que és la direcció.

Així i tot, fa referència a les preposicions, si bé lleument i sense perdre de vista el seu fi fonamental, que és explicar el sistema dels casos. Comença afirmant que el principi estructural que dirigeix el sistema lingüístic és per definició prelògic:

"La relación entre dos objetos, que es la significación de los casos, puede ser concebida mediante un sistema de oposiciones lógico-matemáticas o mediante un sistema de oposiciones participativas. Pero sólo este último recubre los hechos del lenguaje y permite describirlos por la vía inmediata. Sin embargo sería posible vincular el sistema de la lógica formal y el de la lengua a un principio común que podría recibir el nombre de *sistema sublógico*. El sistema sublógico está a la base del sistema lógico y del sistema prelógico a la vez." (1933 (1978: 171))

El sistema sublògic dels casos és idèntic al de les preposicions en el sentit que ambdues categories indiquen la

relació entre dos objectes, i tenen més d'una dimensió:

1. Direcció (primera dimensió): Tenim les següents possibilitats:

+ Acostament

0 Repòs

÷ Allunyament

2. La segona dimensió ve donada pel grau d'intimitat entre els dos objectes, i té en consideració dos aspectes:

a) Relació exterioritat/ interioritat:

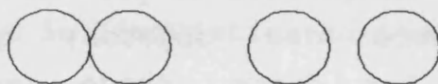
+ ÷

Aquesta dimensió distingeix :

- llat. *in/ ad* (+ direcció)

- fr. *dans/ près de, à côté de* (direcció 0)

b) relació amb contacte/ sense contacte:

+ ÷

Distingeix, per exemple, angl. *on/ above, over*.

Podem parlar en tots dos casos d'una relació de *coherència* (+) / *incoherència* (÷), amb dos aspectes quepodem anomenar:

a) *inherència* (\pm *interior*)

b) *adherència* (\pm *contacto*)

Hjelmslev proposa una taula exemplificant aquest dos tipus de dimensió (l'eix vertical indica la direcció, l'horitzontal la coherència; hem eliminat els exemples en danés:

	+	0	÷
+	acercamiento x coherencia; penetrando en o tomando contacto con lat. <i>in</i> + ac. al. <i>in</i> + ac.	acercamiento sin diferencia entre coherencia e incoherencia fr. <i>par</i> ingl. <i>along</i>	acercamiento x incoherencia; acercándose a, sin penetra ción o sin contacto lat. <i>ad</i> al. <i>an</i> + ac.
0	coherencia sin diferencia de dirección; contenido en el interior de o estando en contacto con lat. <i>in</i> + abl. al. <i>in</i> + dat. ingl. <i>within</i> , <i>inside</i>	ninguna referencia ni de dirección ni de coherencia fr. <i>entre</i> lat. <i>inter</i> al. <i>zwischen</i> ingl. <i>between</i>	incoherencia sin diferencia de dirección; estando al lado de o cerca de, sin estar contenido en o sin estar en contacto con al. <i>an</i> + dat.
÷	alejamiento x coherencia; saliendo del interior de o cesando de estar en contacto con lat. <i>ex</i> al. <i>aus</i> ingl. <i>from</i> <i>within</i>	alejamiento sin diferencia entre coherencia e incoherencia fr. <i>à travers</i> lat. <i>per</i> al. <i>durch</i> ingl. <i>through</i>	alejamiento x incoherencia; alejándose de, sin haber penetrado en o sin haber tomado contacto con lat. <i>ab</i> al. <i>von</i>

(1933 (1978: 175))

3. Les idees casuals i preposicionals que no s'inclouen en aquesta taula són *damunt/ davall, davant/ darrere*. Cal distingir:

A) 1. *damunt, davant* són complexes respecte de la dimensió ± coherència (poden ser + o ÷ coherents):

al. *auf* (+ coher.)/ *über* (+ coher.)

angl. *on/ under* (*below, beneath*) presenten la mateixa relació.

2. *davall, darrere* són neutres respecte d'aquesta dimensió, és a dir, no poden distingir ± coherència.

B) 1. *damunt, davall* expressen una relació entre dos objectes pensada objectivament.

2. *davant/ darrere* expressen una relació pensada subjectivament.

Entre aquestes dues darreres parelles hi ha, doncs una diferència d'objectivitat vs. subjectivitat: en la segona parella la relació entre els dos objectes és pensada des del punt de vista d'un espectador, que no intervé en la primera:

L'ocell és davant/ darrere l'arbre [espectador = jo]

L'ocell és damunt/ davall l'arbre [relació entre dos objectes sense atendre a l'espectador]

Com a resum, afirma Hjelmslev:

"(...) si cambia de lugar respecto a los objetos considerados, lo que estaba delante puede pasar a estar detrás y a la inversa, mientras que la elección entre encima y debajo no está determinada por el lugar que ocupe el espectador sino que es independiente."

(1933 (1978: 178-179))

El terme + és el subjectiu en les nostres llengües, el - l'objectiu en les nostres llengües, que presenten una orientació negativa. així:

1. *damunt/ davall* : + objectiu (sempre)

2. *davant/ darrere*: - relació objectiva

- relació subjectiva

- relació ϕ

En el sistema sublògic, doncs, hi ha tres dimensions:

1. direcció (acostament/ allunyament)

2. coherència/ incoherència

3. subjectivitat/ objectivitat.

Amb aquestes quatre dimensions hom pot explicar els sistemes dels casos i de les preposicions. Tanmateix Hjelmslev conclou reconeixent les limitacions del seu tractament de les preposicions, assenyalant que mitjançant el sistema sublògic només ha pretés d'explicar els casos, i no les preposicions:

"No se nos reprochará, pues, el no haber explicado ni siquiera todas las preposiciones de las grandes lenguas europeas. En realidad no hemos explicado aquí ninguna preposición. Hemos elegido algunas locuciones preposicionales, con objeto de ilustrar nuestras ideas, puesto que así lo ha exigido el hecho de que el lenguaje no se deje explicar sino por el lenguaje. Pero el sistema de las preposiciones queda por definición fuera de nuestro trabajo."

(1933 (1978: 180))

L'aportació de Hjelmslev a l'estudi de les preposicions no es veu desprovista, tanmateix, d'alguns punts dèbils:

1. Hi ha una indefinició en els límits entre preposició i casos. Hjelmslev la justifica tot assenyalant la dificultat de separar morfemes de semantemes. Situa, doncs, les preposicions en l'àmbit de la lexicologia, del pur significat, seguint ací la postura pròpia de la Gramàtica Tradicional. Aquesta postura, en fi, porta en certa manera a l'exclusió de la semàntica com a objecte de la lingüística per part de Hjelmslev, si més no en els primers escrits de la Glossemàtica.

2. Al fil del tipus de relació que Hjelmslev estableix entre casos i preposicions, en diu que tots dos representen les mateixes dimensions. L'explicació que ens dóna Hjelmslev de la naturalesa d'aqueixes dimensions així com de la relació que mantenen amb casos i, especialment, amb preposicions, és tanmateix poc satisfactòria. Se'ns dóna en efecte uns usos preposicionals prototípics i poc problemàtics (*in + ac./ in + abl.*) juntament amb unes "locucions prepositives" -la naturalesa de "locucions" i de "prepositives" de les quals es dóna per suposada, quan és força discutible- com a exemple d'unes categories, d'unes oposicions lògico-semàntiques sense cap prova

de tipus estrictament lingüístic que les justifique. De bell nou, trobem l'orientació logicista i apriorística de la Glossemàtica. La identificació entre llengua i lògica sense cap demostració ni justificació, defensa explícitament per Hjelmslev i en la qual incidirà Brøndal, portant-la a les seues conseqüències més extremes, suposa fer un salt en el buit i acaba per forçar els fets del llenguatge en intentar aplicar-hi categories que no necessàriament s'hi han de donar. A més a més, si no hi ha una caracterització de les categories més que el fet d'expressar uns constructes lògico-semàntics escassament justificats, caem en un semanticisme o un logicisme pur en què les diferències i els límits entre categories acaben per diluir-se i el valor explicatiu de la gramàtica es veu seriosament, si no totalment, disminuït.

En aquest mateix sentit i sense perdre de vista els límits que el mateix autor imposa al seu treball, cal dir que l'esquema dimensional que dóna Hjelmslev, exclusivament il·lustrat amb exemples poc conflictius, no entra en els molts usos problemàtics que tenen les preposicions ni tan sols ens aporta dades interessants per entendre el seu funcionament com a classe. Recordem, tanmateix, que tals objectius no entraven en les expectatives de la seua incursió en el camp de les preposicions.

4. A mitjan camí entre la crítica i el mèrit tenim la introducció per part del lingüista danès de l'observador a l'hora d'explicar el comportament de preposicions que expressen idees com "davant", "darrere", etc. Es un mèrit perquè la intervenció d'un perspectivisme, d'un punt de mira determinat, és de gran importància en l'explicació del funcionament de determinades preposicions i anuncia a petita escala uns principis que després han estat desenvolupats i àmpliament estesos per lingüistes d'orientació cognitivista (Ch. Vandeloise i A. Herskovits, entre d'altres). Tanmateix, la introducció d'un observador en el món altament formal i suposadament independent de la realitat de la Glossemàtica no sé si suposa una incursió d'un element pertorbador en contradicció amb els principis epistemològics de la teoria lingüística preconitzada per Hjelmslev.

No obstant açò, el que tal vegada sorprén a primera vista és que una obra que ja el propi autor presenta amb tantes reserves pel que fa a la seua rellevància en l'estudi de les preposicions, que de fet se n'ocupa tan indirectament i que, en fi, sembla solucionar pocs problemes dels molts que planteja aquesta classe, haja tingut tant de ressò i siga d'obligada referència en tots els tractats que s'ocupen d'aquesta classe. La difusió de les idees de Hjelmslev sobre les preposicions, no cal dir-ho, no és en absolut injustificada ni immerescuda. A banda de la importància de la Glossemàtica en la història de la lingüística, que ja per se justifica la presència de l'aportació de Hjelmslev ací, cal dir que aquesta petita referència al món de les preposicions aporta idees fonamentals en el procés de configuració d'un mètode i una concepció estructural d'aquestes. Ja hem parlat de la idea del valor únic de les preposicions i del fet que aquestes, com qualsevulla altra unitat lingüística, formen un sistema. Amb la idea del sistema sublògic hom introdueix la necessitat de dotar el significat de les preposicions d'una formalització que permeta de comprendre millor el seu funcionament així com la relació "sistemàtica" que mantenen les unes amb les altres. Aquestes idees, derivades, naturalment, de Saussure, seran recollides per obres posteriors i, en una línia menys generalitzadora i universalista, seran assumides en mètodes estructuralistes que pretendran de solucionar els problemes -generals i concrets- que planteja aquesta classe.

1.1.3.2. V. BRØNDAL (1940 (1950))

Tanmateix, dins l'escola de Copenhague i pel que fa a les preposicions, l'obra capital és la que du a terme V. Brøndal, especialment la seua *Théorie des prépositions. Introduction à une sémantique rationnelle*, editada per primera vegada en danés el 1940, però que fou objecte d'una edició francesa el 1950, després de la mort de l'autor amb algunes adaptacions per part de Rosally Brøndal, esposa del lingüista danés, i de K. Togeby. Aquesta edició, més accessible, és la que ha estat més difosa i la que

hem treballat nosaltres²¹.

L'obra no és sols la més important que ha vist la llum al si de l'escola de Copenhague sobre el tema que ens ocupa, sinó un dels textos més importants en la bibliografia sobre les preposicions, i açò per dues raons:

1. Es l'obra més ambiciosa que potser s'haja editat mai sobre les preposicions: hom hi albira l'afany per abastar l'exhaustivitat, puix que Brøndal pretén d'estudiar les preposicions sota tots els angles: no sols en els aspectes diguem-ne més estructurals (ço és, les preposicions com a sistema) , sinó també els aspectes més marginals, com l'històric, l'estilístic, etc. Açò el força, com també forçava Hjelmslev, a moure's en el camp de la gramàtica general: presenta uns principis generals, d'ordre metalingüístic, que després exemplifica amb llengües indoeuropees. Aquesta pretensió d'exhaustivitat, així com la intenció generalitzadora que transllueix tota l'obra es troben precisament a la base de les crítiques que se li han fet.

2. Des de la perspectiva de L'Escola de Copenhague, Brøndal porta als seus límits extrems el logicisme que havia caracteritzat l'obra de Hjelmslev. Aquest aspecte serà també força criticat.

Hom comprendrà que és impossible traslladar ací la riquesa i varietat de l'obra del lingüista danés: pràcticament totes les explicacions que dóna, malgrat que siguen més o menys criticables, mostren una idea interessant i suggestiva per al coneixement del funcionament de la classe de les preposicions. Tanmateix, si intentàvem recollir totes aquestes idees hauríem de transcriure pràcticament punt per punt l'obra sencera. Per aquesta raó ens veem constrets a centrar-nos en aquells aspectes

²¹ Amb anterioritat a l'edició danesa del llibre ja s'havia interessat Brøndal per les preposicions en un article (1939) en què tractava l'originalitat de les preposicions en francès, constatant bàsicament el grau d'abstracció al qual hi havien arribat les anomenades preposicions buides (a, en i sobretot de).

que han tingut major transcendència per a la crítica posterior²²:

1. En primer lloc, Brøndal fa una introducció general en el món de les preposicions, referint-se sobretot:

1) A alguns aspectes generals de la classe de les preposicions. Així, assenjala el paper que juga aquesta categoria:

a) En la comunicació. Ací el lingüista danés se centra:

(1) En la descripció, i ens en diu:

- Les preposicions són poc nombroses, curtes i generals (enfront de noms o verbs).

- Sintàcticament, regeixen un objecte.

- Normalment, apareixen preposades.

(2) Respecte de la seua importància, assenjala:

- Tenen gran importància per la seua freqüència i les distincions subtils que poden establir.

- Des d'un punt de vista pràctic, són imprescindibles per aconseguir el domini d'una llengua (fins als divuit mesos no són emprades pels xiquets: el pas d'un període de substància a un de relació es tardà); del mes 24 al 54 l'augment és lent. Assenjala també Brøndal la dificultat del seu aprenentatge en llengües estrangeres i el fet que són objecte de l'ensenyament i les censures dels gramàtics puristes.

b) En l'art. Les preposicions tenen en efecte també usos estilístics i el seu ús permet de distingir l'estil dels diversos autors. Així mateix són decisives per a establir terminologia tècnica, científica o filosòfica. A mode d'exemple assenjala que han estat objecte de polèmiques en interpretació teològica.

c) En el pensament: Són importants per a la comprensió del funcionament del pensament mateix.

Cal partir en l'estudi de les preposicions de l'estudi de cada preposició i la seua relació amb les anàlogues en un moment

²² Recordem que alguns temes importants com ara la teoria brøndaliana sobre la recció, les relacions entre la classe de les preposicions i d'altres categories, etc. les tractarem sota d'altres epígrafs o no ens en ocuparem en absolut.

de la història, per arribar finalment a l'estudi diacrònic: els canvis i desplaçaments i les seues causes.

2) Després d'aquesta introducció general, fa una breu història Brøndal sobre les perspectives des de les quals s'ha estudiat la categoria, que té un clar reflex en la manera que hi ha hagut d'anomenarles. Així, en l'Antiguitat clàssica i concretament els grecs, anomenaven preposicions i conjuncions, $\sigmaύνδεσμος$, termes de lligam oposats a noms o pronoms, a partir del punt de vista de la lògica discursiva. Després, conforme hom anà elaborant una gramàtica més tècnica ($τέχνη$ = *ars*) es va adoptar un punt de vista:

a) Sintàctic: hom parlà després de $πρόθεσις$ tot al·ludint a les seua posició.

b) Morfològic, definint les preposicions com a mots invariables.

Els gramàtics romans van ocupar-se sobretot de qüestions puristes. L'orientació logicista característica de l'Edat Mitjana féu que es definís la preposició com a *causarum modi: ex* designa causa o efecte; *a, ab* causa eficient; *de* causa material.

En època humanística, la tradició gramatical es troba amb les matemàtiques, i les preposicions es conceben com a expressió del moviment o el repòs. Més tard, a partir de Descartes, cobra gran auge la noció de relació. Finalment, els filòsofs empiristes, que consideraven que tot coneixement havia de procedir de l'experiència, especialment sensorial, estableixen relacions entre les diverses observacions. D'aquesta època procedeix l'absurditat de considerar preposicions tot segment que pogués ser traduït per alguna de les preposicions reconegudes com a tals en llatí.

2. Revisa en segon lloc Brøndal els tipus de definicions que s'han donat de les preposicions, tot criticant-les. Aquestes han estat de dos tipus:

1) Sintàctiques: S'ha definit la preposició com a $\sigmaύνδεσμος$ i com a $πρόθεσις$. Tanmateix, no és lícit definir la preposició des d'un punt de vista sintàctic:

(a) Una classe de mots pot tenir diverses funcions sintàctiques.

(b) Una funció pot recobrir fets heterogenis, diferents classes de mots.

2. Morfològiques: Especialment en dues ocasions:

(a) En l'Antiguitat les preposicions eren definides com a mots invariables, però:

1. Una classe de mots no pot ser definida per la flexió, que inclou classes diferents (noms, pronoms, verbs): el xinés, per exemple, no té flexió però sí que té classes de mots.

2. Les preposicions tenen flexió. Així, en a. al. existia *ab/abe*.

3. Segons aquest criteri, hauríem de reunir classes heterogènies com preposicions, conjuncions, adverbis i interjeccions.

(b) Més modernament, han estat definides com a equivalents de casos. Així, els gramàtics italians del s. XVI les anomenaven *signi di casi* i *vicecasi*. Històricament, aquesta concepció es recolza en l'entroncament en la gramàtica llatina, però té un valor purament didàctic i en aqueixos termes ha estat defesa fins i tot en el nostre segle per autors com C. De Boer. Per tant cal concloure:

1) Les preposicions són mots autònoms amb independència sintàctica, cosa que no s'esdevé amb els casos.

2) No hi ha una equivalència completa entre preposició i cas.

Brøndal arriba finalment a donar una definició pròpia, que anomena "conceptual", i que considera que és bona per definir la classe de les preposicions enfront de les altres i cada preposició en relació amb les altres:

"Pour ce qui est de la classe comme telle, elle semble sufisamment définie si on dit qu'elle exprime la relation en général; à l'intérieur de ce cadre, il faudra donc définir chaque préposition particulière comme le somme de relations spéciales." (1940 (1950: 11))

Hom pot veure com Brøndal s'inscriu en la tradició que considera les preposicions elements de relació i concretament

de relació lògica. Aquesta positura, present en la gramàtica tradicional, no n'és en absolut exclusiva, puix que té també una presència important en l'obra d'autors tant d'orientació estructuralista com d'orientació diversa.

Un cop ha establert una definició de la classe, dues tasques són necessàries:

1. Eliminar de l'elenc tradicional de les preposicions aquelles que no s'amotlen a la definició proposada; així, cal eliminar els prefixos, que no expressen una relació, o almenys no la més simple, i cal eliminar les "falses preposicions", que Brøndal separa en diversos grups:

A. Locucions: Per exemple fr. *lors de, quant à, jusqu'à, force de*; it. *accanto a*, llat. *in gyro*, etc. respecte d'aquestes en diu:

"On remarque que le nombre de ces locutions peut être augmenté à l'infini, qu'elles contiennent des mots de genres très différents, liés par des fonctions syntaxiques variées, et que, par conséquent, elles ne constituent pas un type spécifique ni ne prennent place dans un système." (1940 (1950: 13))

B. Mots compostos: Cal establir ací una subdivisió:

1. Compostos: angl. *in-to, with-out*, it. *malgrado*, llat. *de-ex, ab-ante*, etc.

2. Derivats: angl. *be-low, be-yond*.

C. Mots de d'altres classes de mots:

1. No emparentats amb la classe de les preposicions:

- Noms: llat. *gratia*, gr.
- Adjectius: angl. *round*, esp. *bajo*
- Adverbis: llat. *procul*, fr. *près*

2. Emparentats amb la classe de les preposicions:

- Participis: fr. *excepté, durant, pendant*, llat. *versus*.
- Situatius. fr. *derrière, outre, hors*
it. *sotto, sopra, senza*
llat. *intra, extra, supra*
gr. $\alpha\nu\omega$, $\xi\xi\omega$, $\pi\epsilon\iota\nu$, etc.

Segons quines llengües i èpoques poden convertir-se aquests situatius en vertaderes preposicions (*sans parler*) o romandre com

a tals situatius (*senza di parlare*).

2. En segon lloc, cal incloure d'altres mots que tradicionalment s'havien considerat com a pertanyents a d'altres classes de mots. Així, per exemple, el *to* dels infinitius anglesos, tradicionalment considerat conjunció, o *pour* i *contre* nominalitzats (*le pour et le contre*) tradicionalment considerats com a noms.

3. Afirma Brøndal que els mots tenen un caràcter específic; per tant no és possible ni que dues preposicions tinguin un mateix significat (com hom diu, per exemple, del gr. $\sigma\upsilon\upsilon$ / $\rho\epsilon\tau\alpha$ o de l'it. *tra/ fra*) ni que una preposició tinga més d'un significat. Com a conseqüència d'aquest principi tenim:

1. Critica que les preposicions tinguin un significat espacial, un de temporal i un de nocional, així com el fet que hom considere l'espai com el principal, del qual derivarien els altres. Aquesta tripartició bàsica, augmentable amb facilitat, es basa en el fet que tot ús concret d'una preposició conté una forma de representació, que pot ser:

(1) Real: Fenòmens físics, biològics o psicològics, en l'espai o el temps:

Je pars pour Paris

(2) Ideal: Quan es tracta de valors morals, estètics o religiosos:

Travailler pour la patrie

(3) Lògica: Quan es tracta de conceptes, proposicions o conclusions:

Pour sage qu'il soit

(4) Matemàtica: Quan es tracta de relacions entre números o figures:

100 per 100

D'entre aquestes categories, la forma real, sobretot sota la seua vessant espacial, ha estat privilegiada i açò des de dos punts de vista:

a) Històric: El sentit primitiu d'una preposició és segons

lguns autors espacial. Però aquesta explicació depén de la nostra teoria conforme anem més enrere. Això de banda, en les llengües primitives no està gens clar que les relacions espacials fossen les úniques i, encara que fos així, res no ens permetria d'afirmar tal cosa respecte de les actuals.

b) Actual: Segons aquest punt de vista, la significació central actual de les preposicions és espacial. Aquesta consideració es recolza en els següents pressupòsits:

1. Les dimensions espacials es troben separades com a formes autònomes tant del temps com de les altres formes d'intuïció.

2. El temps i les altres categories poden fer-se derivar de l'espai.

3. En general, una forma d'intuïció pot derivar d'una altra.

Totes aquestes idees són criticables:

a) L'espai no pot ser separat del temps (formen part del mateix continu, segons la física contemporània a Brøndal proposada per Minkowski).

b) El temps no és secundari en relació amb l'espai, segons afirma Einstein.

c) Totes les dimensions poden ser concebudes com a equivalents, segons afirma Eddington.

Així doncs, per a Brøndal totes les formes intuïtives són equivalents, ço és, reflexos paral·lels i legítims d'una definició comuna i única:

"Une préposition a une signification centrale, et une seule, quel que soit l'objet à propos duquel on l'emploie: phénomènes physiques, biologiques ou psychiques (tous réels), entités politiques, esthétiques ou religieuses (toutes idéelles), objets logiques ou mathématiques (tous formels)."

(1940 (1950: 26))

Cal fer abstracció de tots aquests elements intuïtius per tal d'arribar a sèries anàlogues (tipus paral·lels d'usos) d'espectres semàntics, que són el mitjà més important per arribar a les definicions de les preposicions.

2. Conseqüentment, cal separar la definició (única) dels diversos tipus d'ús (*types d'emploi*), que són diversos. Després

ens ocuparem de la relació que hi ha entre l'una i els altres.

4. Segons hem assenyalat adés, les preposicions indiquen la relació més simple i una relació de tipus lògic. Així doncs Brøbdal, després d'assenyalar la importància que ha tingut la categoria de la relació al llarg de la història de la filosofia, presenta els diversos tipus de relació que estableix la lògica:

1. Simetria: xry entranya sempre yrx (relació simètrica); aquest tipus de relació el tenim en expressions com *égal à, marié à*.

Els tipus contraris són:

-Relació asimètrica: mai no es dóna la relació simètrica:
père de, fils de

- Relació no simètrica: de vegades es dona la relació simètrica:

ami de/ ennemi de

2. Transitivitat: xry i yrz entranya sempre xrz , segons hom veu en expressions com les següents:

plus grand que, contemporain de

De bell nou podem tenir dos tipus de relacions oposades a l'anterior:

- Relació intransitiva: mai no es dóna la relació transitiva:

père de, suivant immédiatement

- Relació no transitiva: la relació transitiva es dóna de vegades:

different de, ami de

3. Connexitat: Definida per Brøndal en els següents termes:

"Une relation est connexe si l'existence de deux de ses objets x et y entraîne toujours soit xry soit yrx ; (...)" (1940 (1950: 29))

Aquest tipus de relació permet la formació de zones o camps.

Aquests tres tipus de relació són fonamentals en lògica i matemàtiques. Així, una relació serial és asimètrica, transitiva i connexa, car suposa sempre una direcció. Cal tenir en compte

d'altres tipus de relació: pluralitat, totalitat, generalitat.

Aquests fets de la lògica, en l'opinió de V. Brøndal, són aplicables a les preposicions, i en dóna alguns exemples -no podem dir que siguin proves . Així, per exemple, la preposició anglesa *on* pot definir-se com a:

- asimètrica: indica que hom va en una certa direcció.
- transitiva: hom traspassa un límit.

Brøndal dóna diversos paral·lelismes entre llengua i lògica en el cas de les preposicions (pp. 30-33).

Tot seguit, Brøndal afirma que la categoria que la teoria de les preposicions establirà ha de satisfer les condicions següents:

1. Les categories han de ser independents dels conceptes genèrics.
2. Aquestes no han de basar-se en cap forma d'intuïció.
3. Les categories establertes, en fi, han de poder definir, totes soles o combinades, totes les preposicions existents.

Hom considera que és la relació lògica la que pot acomplir aqueixos requisits i per tant n'estableix Brøndal una tipologia, que distingeix d'una banda unes espècies de relació, i d'altra unes formes de relació:

1. ESPECIES DE RELACIÓ

1.1. RELACIONS ABSTRACTES

1. Simetria: Segons si la relació és reversible o no; en angl. per exemple, l'oposició simetria/ asimetria defineix les següents parelles: *of/ to, by/ on*.

2. Transitivitat: segons si la validesa d'una relació es deixa perllongar o transportar o no. Hom oposa, en anglés, per exemple:

a) a priori, perfectiva o intransitiva: *on, by*.

b) a priori, imperfectiva o transitiva. A les anteriors s'oposen respectivament *to, of*.

3. Connexitat: Brøndal en diu:

"Une relation peut être établie entre relata réciproquement liés, solidaires." (1940 (1950: 34))

Ací posa només un exemple danés:

paa over connexitat
 under

4. Variabilitat: Tenim dues possibilitats:

1. Una relació es dóna entre dos grups d'objectes i és

indeterminada o variable

2. Una relació es dóna entre dos objectes aïllats

(determinada o invariable).

Així, en anglés, tenim:

against through (oposen unitats)

vs. vs.

about between (oposen dues pluralitats)

5. Pluralitat: Tenim:

(1) Relació múltiple o plural: Relació entre un i molts

objectes.

(2) Relació singular o implural: relació entre molts

objectes i un sol.

Així, en alemany tenim:

(1) Preposicions vagues, descriptives: ohne vor

vs. vs.

(2) Preposicions estrictes, "precisants" : sonder für

6. Generalitat:

1. Relació general: Relació entre un objecte determinat

i un altre arbitràriament elegit: llat. *super/ sub, apud/ cum*.

2. Relació especial o particular : Relació entre un

objecte arbitràriament elegit i un objecte determinat: llat.

praeter/ trans, penes/ coram.

Brøndal proposa agrupar aquestes relacions abstractes del següent mode.

1. Fonamentals o primàries: Permeten una primera orientació o classificació. Són geomètriques o ordenatives:

simetria

transitivitat

2. Secundàries: Segons Brøndal:

"Elles modèlent et remplissent un monde déjà donné,
(...)." (1940 (1950: 35))

Aquestes són asimètriques o numeratives:

pluralitat
generalitat

3. Entre els dos grups o zones assenyalats, cada relació té el seu caràcter particular:

connexitat (interior o central)
variabilitat (exterior o perifèrica)

1. 2. RELACIONS CONCRETES

Les anàlisis lingüístiques requereixen categories més complexes. Així doncs tenim:

7. Continuïtat: Síntesi de les relacions ordinatives, oposa relacions contínues i discontinües. Com a síntesi, són més concretes que els seus termes primitius:

fr. *sous/ sur* (situatiu)

8. Totalitat: Oposició entre tot i part. Síntesi de les relacions numeratives:

angl. *off* (relació parcial)/ *from* (totalitat)

1. 3. RELACIONS COMPLEXES

Síntesi de les categories intermèdies entre zones:

9. Extensió: Oposa intensiu/ extensiu: angl. *at* (intensiu)/ *a* (extensiu). Es relaciona amb les categories ordinatives i les connexions i variables.

10. Integritat: Limitació/ integritat. Es relaciona amb les categories numeratives i la connexió i variabilitat:

al. *bis* (limitatiu)/ *samt* ("integralissant, arrondissant, completant" en mots de Brøndal)

1. 4. RELACIÓ TOTAL

11. Universalitat: És definida per Brøndal en els següents termes:

"La synthèse la plus large comprendrait enfin toutes

les zones et tous les degrés de relations: abstraites,
concrètes et complexes, primaires et secondaires,
centrales et périphériques." (1940 (1950: 37))

Aquesta relació es troba en el límit del pensament. Indica l'ordenament d'un objecte individual en l'univers i només troba Brøndal una preposició que pertany a aquest tipus, la partícula *of* de l'antic nòrdic.

L'autor danés conclou el tractament de les espècies de relacions assenyalant la importància d'aquestes relacions per a d'altres ciències així com per a d'altres parts de la llengua.

2. FORMES DE RELACIÓ

Tota relació pot ser definida no sols qualitativament (segons l'espècie) sinó també formalment; segons aquest punt de vista, tenim:

1. Formes polars: Formes mútuament oposades o complementàries, ço és, polars: una negativa i una altra positiva. Així, parlarem de relacions simètriques i asimètriques, connexes i inconnexes, etc., representables de la següent manera:

ou ... ou

2. Forma neutra: Ni negativa ni positiva. La seua definició suposa el fet de no usar l'espècie de relació en qüestió:

on — over/ under to — for/ after

ϕ ϕ

aquesta forma de relació es representa de la següent manera:

ni...ni

3. Relacions complexes: Formes definides per una combinació o síntesi de la forma positiva i de la negativa:

angl. *of* (simètrica-asimètrica). Aquesta forma de relació es representa.

et...et

4. Relacions complexes polars: Cas extrem que és definit per Brøndal de la següent manera:

"(...) formes qui, à l'intérieur d'une même espèce de relation sont à la fois complexes (par leur définition

double ou bilatérale) et polaires (par une accentuation alternative des deux éléments de la définition)." (1940 (1950: 39))

Aquest tipus de relació només apareix de dos en dos: negativament complexa/ positivament complexa: it. *tra/ fra* (ambdues variables-invariables).

Un cop s'han establert els tipus de relacions hom pot donar una caracterització de les definicions de les preposicions en les quals entren aquests; així, una unitat semàntica, com ara una preposició, pot ser caracteritzada des de dos punts de vista:

1. Qualitativament (espècies de relació emprades)
2. Formalment (per les formes de relació emprades)

Tant en l'un cas com en l'altre cal examinar les relacions des del punt de vista del seu nombre, de la seua diferència o allunyament mutus i del seu resultant o centre de gravetat lògica:

1. GRAU DE COMPLEXITAT

El nombre d'elements de la definició determina el grau de complexitat de la unitat:

(1) Qualitativament una preposició està determinada com situada en un pla més o menys enlairat pel nombre d'espècies de relació que entren en la seua definició:

ϕ dimensió	fr. <i>de</i>
1 dimensió	→ transitiva : fr. <i>en/ dans</i>
2 dimensions	→ asimètrica-transitiva : angl. <i>on</i>
3 dimensions	→ fr. <i>sur/ sous</i>

(2) Formalment, el grau més o menys alt d'una preposició ve determinat per les formes de relació emprades; hi ha la següent gradació (de més altes a menys altes).

- relacions polars fr. *à/ en*
- relacions complexes al. *hinter*
- relacions complexes-polars it. *tra/ fra*

2. TENSIO

La distància o diferència entre els elements de la definició determina la tensió de la unitat (o, contràriament, del seu grau de densitat):

1. Qualitativament, la tensió és mesurada per la distància entre les espècies de relacions:

a) la distància major es dona entre les relacions primàries i secundàries.

b) Un espai menor separa les relacions primàries i secundàries d'una banda i les centrals i perifèriques de l'altra.

c) Les més pròximes són les relacions primàries, secundàries o centrals i les perifèriques, etc.

La tensió és zero en les definicions amb una sola dimensió (fr. *à*, *en*). Pot ser insignificant si tots els elements definidors pertanyen a la mateixa zona d'espècie de relació, com és el cas de *sur/ sous*, definides per simetria, transitivitat i continuïtat, totes primàries.

2. Formalment, la tensió és mesurada per la distància entre les formes de relació. Entre les formes polars aquesta distància és la més gran i disminueix a mesura que les formes s'acosten a la forma neutra o a la complexa. Així:

a) Tensió formal reduïda : angl. *to* (dues relacions negatives), *by* (dues relacions positives).

b) Tensió formal gran: angl. *on* i *of*, amb una relació negativa i una altra positiva.

3. CENTRE DE GRAVETAT

Aquest és definit per Brøndal en els següents termes:

"La résultante des éléments de la définition nous permet enfin de déterminer le centre de gravité de l'unité." (1940 (1950: 43))

De bell nou tenim que el centre de gravetat pot entendre's:

(1) Qualitativament, per la relació entre les diverses espècies de relació. Aquestes poden situar-se en una mateixa zona o bé estan disperses. Si el centre de gravetat es troba en un

lloc, obtenim definicions amb relacions primàries o secundàries, centrals o perifèriques.

(2) Formalment, ve donat per la relació entre les diverses formes de relació. En els casos en què la conformitat respecte d'aquest punt és gran, es troben formes formalment extremes: purament negatives, purament positives o purament complexes:

- 1) Exclusivament complexes: got. *us*, *hindar*
- 2) Extremes negatives: fr. *pour*
- 3) Extremes positives: fr. *avec*, al. *mit* gr. $\sigma\upsilon\nu$.

A primer cop d'ull pot observar-se la riquesa dels conceptes i de les relacions que s'estableixen entre ells; en summa, la complexitat metalingüística que posseeix l'estudi de Brøndal.

5. Dins el sistema de les preposicions poden establir-se una sèrie de grups, de correlacions. Així, per exemple, en anglés hi ha un grup caracteritzat per unes relacions numèriques determinades, representables mitjançant fórmules matemàtiques. Així, per exemple, en les relacions polars tenim

$$2^n = 2, 4, 8, 16, 32, \text{ etc.}$$

on:

1. 2. indica la correlació binària, base de la polaritat.
2. L'exponent indica el nombre de correlacions o dimensions, determinat pel nombre d'espècies de relació.

Aquesta íntima connexió entre el tipus de definició el nombre d'unitats d'una correlació suposa una forta implicació entre l'existència d'una unitat i la de les altres:

"La réalisation d'une unité donné entraîne ainsi celle de toutes les unités définies de la même manière, donc de l'ensemble du groupe. Une langue ne peut donc pas posséder un type comme ang. *on* (gr. $\acute{\epsilon}\pi\acute{\iota}$) sans présenter en même temps les types *to* ($\epsilon\acute{\iota}\varsigma$), *by* ($\mu\epsilon\tau\acute{\alpha}$) et *of* ($\acute{\alpha}\nu\acute{o}$) : de chacun de ces types on peut déduire tous les autres."

(1940 (1950: 491))

Amb afirmacions d'aquest tipus Brøndal no fa més que portar a les seues últimes conseqüències el postulat de Saussure que les

unitats lingüístiques es defineixen dins el sistema per les relacions -d'oposició- que mantenen amb la resta.

Finalment, i en aquesta mateixa línia metalingüística, Brøndal estableix una tipologia dels sistemes prepositius atenent al grau de diferenciació i tensió entre els grups que s'hi inclouen així com segons on es trobe el centre de gravetat. Dins els sistemes, afirma, hi ha una tendència a l'harmonia que es manifesta en una variació i una harmonia quan passem des d'un grup a un altre.

6. Segons hem vist més amunt, calia separar la definició d'una preposició, necessàriament única, dels diversos usos concrets que se'n fa. Brøndal estudia les relacions existents entre ambdues categories i comença assenyalant que una definició mai no es troba en estat pur, sinó en una varietat d'usos i variants; aquestes poden ser de dos tipus:

(1) Variants fixes: Derivades immediatament de la definició mateixa, per l'accentuació alternativa sobre un o molts dels seus elements. Són poc nombroses i més precises que les lliures. Són les preposicions de tres dimensions les que millor es presten a tenir aquesta mena de varietats, com és el cas de fr. *pour*, caracteritzat per la asimetria, intransitivitat i discotinuitat. Així, tenim les següents varietats fixes d'aquesta preposició:

A) Tipus abstractes:

1) Tipus asimètric: direcció, fi d'un moviment: *partir pour, c'est pour demain*.

2) Tipus intransitiu: Condició, raó: *pourquoi, pour cause*.

3) Tipus discontinu: Oposició, concessió: *pourtant, pour sage qu'il soit*.

B) Tipus concrets:

1) Tipus asimètric-intransitiu: Direcció + condició, ço és, fi, destinació: *gants pour dames, de l'exercice pour la santé*.

2) Tipus asimètric-discontinu: Direcció + exclusió, ço és, reemplaçament, equivalència: *dent pour dent, cinq pour cent*,

tenir pour.

3) tipus intransitiu-discontínu: Condició + salt, ço és, causa, destinació: *punir pour une faute, pour être tué deux heures après.*

C) Tipus complex: Indica al mateix temps direcció, condició, salt, síntesi del fi, del reemplaçament i la causa. L'associació intencional a la causa d'un altre, ço és, l'interés: *vivre pour des idées, le pour et le contre.*

D) Tipus neutre: Indica un salt condicionat en una certa direcció, sense assistir en cap punt particular, ço és, la iniciativa: *pour-suivre, pour-chasser, pour-voi en grâce.*

(2) Variants lliures: Aquestes no depenen de la definició, sinó de diversos aspectes que hi són aliens, com ara el grup o sistema al qual pertany o el veïnatge amb d'altres classes de mots com les conjuncions o els prefixos, aquest tipus de variants juguen un paper important quan no hi ha variants fixes, amb definició d'una o zero dimensions; així doncs, quant més abstracta és una preposició, més variants lliures tindrà. Aquest és el cas de les anomenades preposicions buides, com en francès *à, de, en*. Aquestes variants, en fi, com que tenen usos més imprecisos i mudables que les fixes poden tenir amb major facilitat usos individuals i estètics.

7. Malgrat que el llibre de Brøndal té com a subtítol *Introducció a una semàntica racional*, l'autor no deixa d'ocupar-se de d'altres aspectes de l'estudi de les preposicions, com són la sintaxi i la morfologia:

7.1. Es de ressaltar el seu estudi sobre la jerarquia dels membres en què entra la preposició, comença assenyalant que, mentre que la preposició és constant morfològicament, és molt variable sintàcticament. Aquest fet depén del caràcter propi del membre i de la seua relació amb el conjunt de la frase. Per tant, cal distingir:

A) Membres de rangs diferents:

1) Membre total: La preposició apareix totalment aïllada i forma una frase sencera: al. *auf, off.*

2) Membre: Una preposició pot formar un membre autònom

de la frase:

al. *Gewehr auf !*

angl. *Off with you !*

3) Submembre: El cas més freqüent és que la preposició constitueix un membre a l'interior d'un altre membre:

al. *Er ist auf der Schule*

angl. *They were driven off the seas*

B) Rang del membre preposicional: D'una manera anàloga, el membre del qual forma part la preposició (preposició + règim) pot tenir funcions diferents:

1) Membre total : En exclamacions (fr. *Au feu !, A Berlin!*) i títols (llat. *De rerum natura*) . Ací el membre té el rang més enlairat i la preposició que en forma part té per tant un rang relativament enlairat al si de la frase, d'on deriva la seua accentuació lògica relativament més forta.

2) Membre: Ací no té cap èmfasi: *Il est medecin à Paris*

3) Submembre: Generalment en un estil ric:

Il est médecin des hôpitaux (membre dins d'un membre)

Il est médecin des hôpitaux de Paris (membre dins d'un submembre)

En aquest cas, la manca d'accentuació lògica creix proporcionalment a l'allunyament de la frase total.

7.2. Respecte de les relacions amb la morfologia afirma Brøndal, entre d'altres coses, que les preposicions abstractes són requerides per membres curts, les concretes pels llargs:

fr. *à Rome, en France/ dans la Rome Antique*

dans la France méridionale

al. *zu Rom/ im antiken Rom*

8. En els últims capítols de l'obra (V-VI) tracta Brøndal diversos aspectes que ací només podem citar, com són els estilístics, geolingüístics, històrics, etc. L'últim capítol torna a centrar-se en la semàntica i ve a ser una mena de recapitulació i darrera sistematització que no aporta res de nou.

L'obra de Brøndal es manté, malgrat el que pensen alguns autors²³, en la línia de l'Estructuralisme. Sols que potser el fet de portar a un grau extrem el formalisme i el sistematisme propis d'aquest corrent, així com el fort component lògic del seu treball, acaben per escondir una mica el seu Estructuralisme essencial. Aquest es manifesta, òbviament, en el sistematisme i formalisme citats, i també en la seua insistència en la unicitat del significat de les preposicions. Havíem dit al principi que l'obra de Brøndal és ambiciosa, tal vegada la més ambiciosa que mai no s'haja fet sobre el tema de les preposicions i, si per aquesta raó -entre d'altres- l'obra de l'autor danés és capital i d'obligada referència en tota obra sobre la categoria de les preposicions, per aquesta mateixa raó ha rebut nombroses crítiques:

1. La primera objecció que cal fer a Brøndal és que considera, arbitràriament i sense ulterior demostració, que les preposicions expressen la relació "més simple" . Açò el porta a introduir un criteri morfològic per tal de discernir el que són les preposicions del que no ho són que ha estat criticat, bàsicament amb encert, per JAECCI (1956) amb els següents arguments:

1) La criba que realitza el lingüista danés suposa introduir un element morfològic en una definició que hom volia funcional; des d'aquest darrer punt de vista en res no es distingeixen els segments subratllats en les següents oracions:

Quant à lui, il en usera comme il lui plaira

Pour moi, je n'en ferai jamais rien

2) El fet que els mots consten de membres relativament independents no és convincent: es consideren falses preposicions *mal-gré*, *hor-mis* i *no dès*, *avant* < *de-ex*, *ab-ante*, respectivament. Diacrònicament és cert que les segones estan més fusionades car els seus elements no són sensibles ni intel.ligibles pel parlant francès actual. Però sincrònicament, únic punt de vista que permet una comparació vàlida, unes i d'altres acompleixen la mateixa funció: marcar la relació entre

²³ Com per exemple S. Scalise, segons veurem tot seguit.

una acció i el seu complement circumstancial.

3) El mateix cal dir respecte de les classes de mots distintes de la preposició: Brøndal considera vertaderes preposicions *chez* < *casa* i *vers* < *versum*, però no *pendant* i *sauf*. S'hi pot fer la mateixa crítica que en el cas anterior.

4) Es contradiu quan diu que les preposicions falses poden convertir-se en veritables preposicions: res no diferencia *sotto la terra* -que considera encara en estat no-preposicional- de *sous la terre* -que considera veritable preposició. Igualment, *senza di parlare* és gir arcaic i *senza* sol emprar-se com el *sans* del francès.

5) Finalment, assenyala Jaeggi que no hi ha necessitat d'utilitzar un sistema rígid per a una classe gramatical que varia d'època en època i sobre tot en nombre, malgrat les demostracions matemàtiques de Brøndal. El problema és que l'autor danés no dóna un criteri homogeni per delimitar la classe: malgrat la definició funcional, classifica les preposicions segons un principi morfològic.

Algunes crítiques de Jaeggi semblen tanmateix una mica confuses i semblen al seu torn també contestables:

(1) En primer lloc, les perífrasis ben sovint són perfectament interpretables (motivables) a partir dels seus elements; així, quan diem *al costat de la porta* o *al peu de la creu*, és evident que expressem una localització d'acord amb unes parts d'un tot (el costat en el primer cas, el "peu" com a part inferior en el segon). El fet que aquestes construccions alternen amb preposicions (*a*, *davant*, *darrere*), aportant ulteriors precisions localitzadores no implica que les perífrasis o locucions siguin preposicions, equiparables a aqueixes amb les quals semblen alternar. Cal tenir en compte que el grau de motivació de les locucions és variable, i quant menys motivades estan, en major mesura expressen una conceptualització preposicional, comparable a les veritables preposicions. Els casos completament desmotivats són, però, escassos (fins i tot en una locució com *quant a* hi ha una certa motivació, a partir de casos més clars com *pel que fa a*).

(2) La rellevància de la presència d'una preposició buida, normalment *de*, entre una suposada preposició i el seu objecte-prova que, això de banda, no és explicitada per Brøndal, sinó que es dedueix dels seus exemples -com a criteri per distingir l'estatus adverbial del preposicional del primer (cf. cat. *damunt la taula/ damunt de la taula*) no queda invalidat pel fet que *di* en *senza di parlare* siga arcaic. En aquest mateix sentit, la diferència entre l'italià *sotto* i el francès *sous* és que el primer coneix la construcció amb *di* davant els pronoms personals: *sotto di sè* (BRØNDAL (1950 : 69)). Un altre compte és que aquest criteri siga vàlid en concret per caracteritzar la preposició o per eliminar o estigmatitzar una unitat lingüística com a part d'una classe -ací, la de les preposicions- quan té un ús que no s'hi amotla (*sotto la terra*) i d'altre que no (*sotto di sè*). Aquest problema es planteja vivament i potser d'una manera més extensa en català.

(3) El fet que el sistema de les preposicions siga més o menys variable no sembla rellevant i, en qualsevol cas, suposa introduir un fet diacrònic indesitjable. Una altra cosa és que hom vulga, sincrònicament, introduir criteris més mal·leables, però açò pot portar a una indefinició de les categories.

En suma, Brøndal introdueix un criteri morfològic . Enfront del seu habitual logicisme -nosaltres no gosaríem parlar de funcionalisme, almenys en la definició de la preposició, que és clarament d'ordre lògic- que el porta a moure's amb dificultat i errors entre l'eix sincrònic i el diacrònic.

2. És també criticable el fet que els termes de la relació no es veguen afectats per la preposició. Així, LUQUE DURAN (1974) assenyala que cap mot no roman inalterat a despit dels altres mots que l'envolten, i açò també s'esdevé en la preposició:

(1) Semànticament, la preposició influeix en el significat del verb que la precedeix:

- a) tot modificant-lo: esp. *tirar a/ tirar de*
- b) tot originant verbs nous: esp. *dar por/ dar*

(2) La preposició és influïda pel significat dels termes del seu context, part del qual pot portar a d'altres contextos; així,

la preposició *de* porta la noció de procedència d'un context espacial a un altre temporal i fins i tot nocional (cas del *de* causal).

(3) La preposició pot impregnar-se de significats en origen indivisibles. Així, en espanyol:

dar por origina *tener por* sota l'exemple de *tomar por*

3. Veem com Brøndal aplica idees de la física moderna a ulls clucs, com és el cas de la teoria de la relativitat. Es més que dubtós que els fets del llenguatge reflexen aqueixos misteris durant tant de temps ocults a l'investigador de la física. A banda del fet que la relativitat d'espai i temps sols s'entén a nivell teòric i des d'un model cognoscitiu molt concret, és cert que el fet que aquests fets hagen estat descoberts recentment no obsta perquè poguessen donar-se en la llengua, però, sense una ulterior comprovació en el material lingüístic empíric, no té cap valor afirmar que la tripartició espai/ temps/ noció és vàlida o no en el funcionament de les preposicions.

4. Igualment, i més greu encara, és l'aplicació sistemàtica que fa de les categories de la lògica a les del llenguatge. Hem vist que Brøndal no en fa cap demostració, sinó que més aviat exemplifica, amb exemples més o menys prototípics, uns paral·lelismes que dóna per suposats. A més a més, observem que en cap moment no se'ns explica concretament, amb els elements específics que entren en joc en la sintaxi preposicional, com i en quin sentit tal preposició o tal altra s'entenen com a transitives o intransitives. Aquesta tasca ha estat duta a terme per S. SCALISE (1969), que intenta verificar el sistema que el lingüista danés proposa per a les preposicions italianes (BRØNDAL (1950: 136)). Així, estudia les diverses definicions donades per Brøndal:

1. En el cas de *tra/ fra*, Scalise no troba cap diferència que no siga la merament eufònica (1969: 145).

2. En alguns casos la definició donada per Brøndal és vàlida, com per exemple, la preposició italiana *di* és definida com a simètrica-intransitiva:

- 1) *scuola di geometria*
- 2) *geometria di Euclide*
- 3) *scuola di Euclide*

La transitivitat s'acompleix, però és dubtós que la lògica per ella mateixa pugui aportar instruments per a una adequada indagació lingüística: hi ha una lògica interior al sistema, però no una lògica general del llenguatge.

3. En la major part dels exemples, tanmateix, la verificació porta a resultats negatius. Així, en alguns altres exemples de la preposició *di*:

Traduceva pur le Georgiche, assai piú difficili dell'Eneide
la relació és asimètrica i sembla transitiva:

- 1) *x piú difficile di y*
- 2) *y piú difficile di z*
- 3) *x piú difficile di z*

El problema és que la mateixa preposició pot expressar diverses relacions si apareix en contextos diferents:

- 1) sim-tr.: *Maria contemporanea di Antonio*
- 2) asim-intr.: *Maria madre di Antonio*
- 3) no sim-no tr.: *Maria amica di Antonio*

Es poden obtenir, doncs, definicions distintes. La naturalesa de la relació no depèn sols de la preposició, sinó del nexa de qual aquesta forma part. Així doncs, en comptes de *xry*, Scalise proposa $x(kp)y$, on:

p = preposició

$r = kp$ k = variable d'ocasió (*contemporanea, madre, amica*)

El fet que Brøndal no haja especificat com s'han d'entendre les relacions lògiques que proposa fa que a l'hora d'aplicar aquests principis, de vegades hom actue de manera diversa. Així, si fins ací Scalise ha treballat amb sintagmes preposicionals únics, en d'altres ocasions ho fa amb dos, com és el cas de la preposició *a*, definida per Brøndal com a asimètrica-intransitiva:

- 1) *giunto ai primi di dicembre (xry)*
- 2) *ai primi (di dicembre) all'alba (xrz)*
- 3) *giunto all'alba (xrz)*

Com hom pot veure, es desplaça la determinació temporal.

Segons Scalise, un procediment d'aquest gènere és absurd. No podem aplicar la simetria ni a aquesta ni a les altres relacions car només és simètrica una relació que s'oposa a una relació de signe contrari (*sposato a vs. figlio di*).

Tots aquests fets porten Scalise a afirmar que la teoria de Brøndal, aplicada al cas concret, no funciona, i açò per dos tipus de raons:

1. Lingüístiques: L'intent de Brøndal no és estructural: la preposició es troba empresonada i aquest encasellament no clarifica ni expressa les relacions que s'estableixen entre les preposicions. A més a més, empra operacions contaminades i cau en allò que critica, puix que defineix la preposició com a expressió de la simple relació i després parla de relacions simples (*sposato a*) i relacions asimètriques (*figlio di*) segons el context.

2. Epistemològiques: No ens trobem davant un vertader mètode lògic-deductiu: li manca el rigor científic de Hjelmslev. El seu estudi té en efecte un valor genèric, no universal: l'autor danés coneixia poques llengües i per tant parteix del sistema que li era més conegut (el danés) que aplica mitjançant un procediment extensiu-analògic fins arribar a preteses lleis generals, però aquest procediment és molt criticable:

"La teoria di Brøndal assume quindi l'aspetto di un enunciato *probabilistico in senso statistico* en non di un enunciato *strettamente universale*.

Il principio del "savoir pour prévoir" non è soddisfatto perché le affermazioni di Brøndal sono *osservazioni generali e non leggi universali*."

(1969: 157)

La deducció i la inducció han d'integrar-se, també en lingüística, com ve fent-se en ciència des de Gal.lileu i Newton fins als nostres dies. Scalise conclou, doncs, amb la següent afirmació:

"A mio parere, dunque, il metodo brøndaliano non è in grado di dare ragione della realtà linguistica nella sua natura multiforme ed eterogenea ma può, tutt'al più, attingere casi isolati di metalingua." (1969: 158)

5. A propòsit de la consideració d' Scalise que Brøndal acaba caent en allò que critica, citem només de passada que la seua classificació de les variants fixes, exemplificades amb els usos de la preposició francesa *pour*, usos que devien partir de la pròpia definició, segons l'autor danés, no són més que un seguit d'usos en la línia de la més pura tradició gramatical. Una tipologia, doncs, semanticista i casuística en què no hi ha relació ni directa ni clara entre la definició tan escrupolosament formalitzada i els diversos usos merament contextuals. En afirmar, en fi, que les definicions mai no es troben en estat pur hom parteix d'un radical platonisme que fa de la seua teoria quelcom poc operatiu.

Així doncs, Brøndal ens presenta una sèrie de tipologies de categories lògiques minuciosament relacionades entre elles però l'existència de les quals més enllà del discurs metalingüístic en què s'inserten és més que dubtosa i, encara més, resulta d'una nul·la operativitat per explicar com funcionen les preposicions i com es poden resoldre els problemes que plantegen les preposicions. L'intent de Brøndal delata el perill que suposa voler estudiar la gramàtica general (hui en diríem els "universals del llenguatge") sense tenir un coneixement real, empíric del funcionament dels fets lingüístics concrets en llengües particulars. Les categories lògiques de Brøndal, amb independència del fet que siga per principi lícit aplicar la lògica a la llengua sense més, és palés que no descriuen la classe, molt menys en resolen els problemes.

L'obra de Brøndal constitueix tanmateix una fita important, no sols en l'evolució dels treballs sobre preposicions cap a la consecució d'un mètode estructural en l'estudi d'aquesta classe sinó també en la història de la lingüística, i en aquest sentit resumeix molt bé quina ha estat la principal aportació de l'Escola de Copenhague: la necessitat d'assolir un mètode en lingüística que permeta l'avanç de la ciència. Així doncs, quan hom encara l'estudi d'un fet lingüístic, cal establir uns criteris metodològics a partir dels quals actuar: cal definir i, a partir de la definició, fixar l'objecte d'estudi. Tot seguit,

cal determinar el mode d'accedir a l'objecte i aplicar els principis que en deriven rigorosament. Aquests principis metodològics bàsics estaran ben presents en tota la bibliografia lingüística posterior sobre les preposicions. La consciència de la necessitat imperiosa d'un mètode en lingüística i, concretament, en l'estudi de les preposicions, la devem, doncs, als autors de l'Escola de Copenhague i, sobretot, pel que a nosaltres ens interessa, a V. Brøndal. Una altra cosa és que el mètode que el lingüista danés proposava s'haja demostrat poc operatiu per explicar el funcionament real de les preposicions.

En l'àmbit concret de l'estudi de les preposicions l'obra de Brøndal mostra igualment la necessitat d'estudiar la classe de les preposicions en la seua globalitat, sota tots els aspectes que siguen possibles, sense perdre de vista que forma per ella mateixa un sistema, però un sistema que es troba inserit en el conjunt del llenguatge i no actua per tant aïlladament, sinó amb solidaritat amb la resta de classes de mots.

Per totes aquestes raons, l'obra de Brøndal i, en general, l'Escola de Copenhague, suposa un important avanç en l'evolució del pensament lingüístics sobre les preposicions.

1.1.3.3. D'ALTRES AUTORS

Ressenyem, a mode d'apèndix i només de passada, l'obra de d'altres autors més pròxims a nosaltres, tant temporalment com geogràfica, que han begut directament en l'Escola de Copenhague i concretament en l'obra de Hjelmslev. En efecte, les teories generals de Hjelmslev sobre el llenguatge i no sols la seua aportació concreta a l'estudi de les preposicions, això de banda prou minsa, han estat aplicades a l'estudi de les preposicions posteriorment per part de lingüistes de l'Estat Espanyol. En destaquem dos casos:

1. ALARCOS LLORACH (1968): Aquest autor, seguint l'obra de Hjelmslev (la *Gramàtica general* i els *Prolegòmens*), i en el

context d'una classificació dels morfemes, s'ha referit breument a la categoria de les preposicions. Partint dels principis de la Glossemàtica, doncs, distingeix d'entre les arrels amb possibilitat de recció:

a) Pleremes flexius, que tenen possibilitat de recció homosintagmàtica (pleremes nominals).

b) Pleremes no flexius, que no tenen recció homosintagmàtica (pleremes anominals). Aquests són el centre del nostre interès, car comprenen preposicions i conjuncions. Aquestes es troben, en efecte, entre els pleremes anominals que poden regir morfemes intensos i d'aquesta classe, segons Alarcos, cal excloure:

1) Les preposicions compostes.

2) Les següents preposicions simples:

- *bajo*, car pot regir homosintagmàticament: *baj-a*, *baj-os*, etc.
- *contra*, car conté un morfema que pot ser regit per una altra preposició: *en contra*.

- *hasta*, puix que com a adverbí té un morfema casual que pot ser regit per un verb:

Hasta le insultó

- *según*, puix que potser regeix morfemes extensos, que sempre poden sofrir catàlisi:

Sentenció según la ley = Sentenció según ordena la ley

- *sobre* admet recció homosintagmàtica: *sobre-s*.

Així doncs, com a pleremes anominals que regeixen morfemes extensos en espanyol tenim: *a*, *ante*, *con*, *de*, *desde*, *en*, *entre*, *hacia*, *para*, *por*, *sin*, *tras*, ja que els regeixen heterosintagmàticament. En efecte, regeixen:

1) Cas: *conmigo* (i no **con yo*, **con me*), *por él* (i no **por le*).

2) Poden regir formes sense morfema del verb: *a-hond(ar)*, *en-fund(ar)*.

3) Poden formar compostos amb altres pleremes: *entre-chocar*, *entre-cano*, *sin-razón*, *ante-sala*.

4) Poden formar quasi totes elles "compostos" amb el plerema regent de morfemes extensos *que*, de mode que el plerema compost resultant regeix també morfemes extensos: *a que lo estudie*, *con que se lo diga*, *de que*, *desde que*, etc.

5. Certs pleremes d'aquesta categoria contenen un morfema regit per d'altres pleremes: *decid(ido)-a, oriundo-de, entr(ar)-en*:

"(...) al poder ser regido se trata de un morfema fundamental, y por tanto estos pleremas no son anominales sino nominales, pues tienen un morfema que podemos llamar casual." (1968: 86)

La proposta d'Alarcos, que suposa una aplicació dels principis generals de la Glossemàtica a una llengua concreta -fet meritori i amb interès per al desenvolupament del coneixement de les preposicions- té tanmateix alguns punts criticables:

1. Algunes exclusions són injustificables:

a) El fet que *bajo* pugui funcionar com a adjectiu no invalida el fet que en:

bajo los olmos

funcione com a preposició. Entre *bajo* preposició i *bajo* (adjectiu masculí singular) la similitud és sols de pur significant: ni la funció ni el significat són els mateixos i per tant sembla un cas d'homonímia.

b) Igualment, en el cas de *en contra*, ens trobem amb una estructura fixada en què *contra* és difícilment comprensible sense *en*. Com en el cas anterior, podríem suggerir un *contra*₁/ *contra*₂.

c) L'exclusió de *sobre* pel fet d'existir un nom *sobre(s)* suposa no tenir en compte un cas obvi d'homonímia.

d) La consideració conjunta de prefixos i preposicions, que ja hem observat en alguns autors estructuralistes, és molt criticable.

e) La seua exclusió de la classe de les preposicions, conforme la defineix Alarcos, de les preposicions regides, és poc econòmica, puix que sembla romandre un vincle entre unes i d'altres i, ben sovint, la cohesió entre verb i preposició sembla ser qüestió de grau.

L'obra d'Alarcos té l'indubtable mèrit d'haver introduït les idees de l'Estructuralisme de l'Escola de Copenhague entre els lingüistes hispànics. Es mou, per tant, en un nivell general, per la qual cosa la seua aportació a la resolució dels problemes que planteja la classe és més aviat modesta i no va més enllà d'una

definició formalitzada i una fixació de l'objecte d'estudi. El següent pas, ço és, la descripció del funcionament del sistema prepositiu, no s'abasta i seran precisament deixebles del lingüista espanyol els qui ho duran a terme (v. gr. TRUJILLO (1971)).

2. RODRÍGUEZ DíEZ (1987): Citem només l'article d'aquest autor deixeble també d'Alarcos Llorach que s'ocupa del problema concret dels adjectius regits per preposició, del tipus:

Los alpinistas cayeron por incautos

Recorre en el seu estudi a la noció de catàlisi, consistent en l'explicitació de funtius latents, pròpia de la Glossemàtica (*Prolegòmens*, 1974², pp. 133-136). Considera en efecte que en aquests casos hi ha catàlisi d'un infinitiu ser que permet:

- a) que l'adjectiu tinga una funció pròpia (atribut);
- b) que la preposició tinga el seu règim propi (l'infinitiu, és a dir, un nom).

L'elisió d'un infinitiu ésser és, tanmateix, discutible i innecessària. La preposició *per* pot expressar igualtat entre el terme A i el terme B de la relació; d'altra banda, no hi ha cap problema en el fet que la preposició regesca un adjectiu, car aquest darrer, com el nom, es refereix a la classe dels objectes, i la preposició, segons veurem, té com a principal missió d'assenyalar la classe dels objectes:

Prenen l'Antoni per babau, però no l'és

La preposició expressa igualtat entre *l'Antoni* i *babau*, com l'expressa de entre *pont* i *fusta* en *pont de fusta*.

1.1.4. BENVENISTE (1949 (1966e))

L'article que publicà E. Benveniste l'any 1949, malgrat que les principals idees pròpies de l'Estructuralisme presents en ell ja han estat exposades per autors anteriors com Brøndal i Hjelmslev (per exemple, el fet que les preposicions tinguen un valor únic i formen un sistema) constitueix una important fita

en l'adquisició d'un mètode estructuralista per a l'estudi de les preposicions per dues raons:

1. Constitueix l'aplicació d'aquests principis, presos fonamentalment de Hjelmslev -en especial les preposicions formant un sistema, l'anomenat sistema sublògic, que el lingüista danès havia establert bàsicament per als casos- en la resolució d'un problema concret de llengua com és la pretesa sinonímia de *pro* i *prae* en llatí.

2. La consideració que tota preposició té un valor únic representable mitjançant una figura. El recurs a aqueixa figura, si bé escassament i confusament definida per Benveniste, ha tingut després una gran difusió, per exemple en l'obra del psicomecànic B. Pottier.

Aquests dos aspectes que caracteritzen l'aportació de Benveniste són ben palesos en la següent citació:

"Il faut insister sur ce point que chaque préposition d'un idiome donné dessine, dans ces emplois divers, une certaine figure où se coordonnent son sens et qu'il importe de restituer si l'on veut donner de l'ensemble de ses particularités sémantiques et grammaticales une définition cohérente. Cette figure est commandée par le même système sublogique qui gouverne les fonctions casuelles. Il va de soi qu'une description guidée par ce principe doit embrasser, pour prendre sa force démonstrative, la totalité des prépositions et la totalité des relations casuelles d'un état de langue." (1949 (1966e: 132))

Tot seguit Benveniste constata que els llatínistes tradicionals han reconegut dues preposicions en llatí per expressar la idea "davant", *pro* i *prae*. És corrent que hi haja dues unitats lingüístiques expressant el mateix significat, però el vertader problema ve quan trobem nombroses excepcions, ço és, quan hi ha diversos usos que no presenten com a significat "davant". En enfrontar-se amb aquests problemes la Gramàtica Tradicional, com en els casos, parlava de diversos sentits de les preposicions. Benveniste, i aquesta serà la positura

característica de tots els estructuralistes posteriors i de molts dels anteriors, considera que cada preposició té un únic significat: si prenent en consideració el significat "davant" hi ha excepcions és perquè aquest no és el vertader significat d'aquestes preposicions. Cal redefinir, per tant, la preposició, i aqueixa definició constituirà la "figura" del significat de la preposició. Vegem com actua Benveniste en el cas de *pro*:

"1° *Pro* ne signifie pas tant "devant" que "au-dehors, à l'extérieur"; c'est un "en avant" réalisé par un mouvement de sortie ou d'expulsion hors d'un lieu supposé intérieur ou couvert (cf. *prodeo*, *progenies*); 2° ce mouvement crée séparation entre la position initiale et la position *pro*; c'est pourquoi *pro*, indiquant ce qui vient se mettre "devant" le point de départ, peut marquer, selon le cas, couverture, protection, défense, ou équivalence, permutation, substitution; 3° le sens même de ce mouvement crée entre le point de départ et le point *pro* une relation objective, qui n'est pas exposée à s'inverser si la position de l'observateur change."

(1949 (1966e: 133))

Hom veu, doncs, com els estudiosos estructuralistes reaccionen contra l'atomització semanticista de la Gramàtica Tradicional intentant cercar el significat únic (la *Gesamtbedeutung* de Jakobson) per sota d'aqueixa aparent multiplicitat significativa. Tindrem ocasió de veure com gran part de l'esforç dels lingüistes estructuralistes s'invertirà en la recerca de significats únics per a les preposicions, en relacions clares, és a dir, sistemàtiques, entre ells, i uns significats representables mitjançant figures interpretables en sentits no sempre coincidents normalment.

La proposta de Benveniste, tot i haver assolit les troballes teòriques dels estructuralistes anteriors, especialment del Cercle Lingüístic de Copenhague, té el mèrit d'haver esbossat un mètode per estudiar les preposicions en llengües concretes, aportant una manera de solucionar almenys un dels problemes que plantegen. El mètode que proposa el trobarem de fet en

pràcticament la totalitat dels autors estructuralistes posteriors, així com en molts autors no estructuralistes. Té tanmateix alguns punts criticables, alguns exclusius del seu article, d'altres que seran arrossegats per la metodologia que proposa en d'altres autors que el seguiran:

1. L'afany per la generalització el porta a estudiar conjuntament els prefixos, que pertanyen al component lèxic (formació de mots) i les preposicions, que pertanyen a un altre ordre de fets lingüístics (sintaxi i semàntica, com a mínim, però mai a processos derivatius). Aquest error, present en molts autors tradicionals com a conseqüència del semanticisme (prefixos i preposicions de vegades signifiquen el mateix), es troba present també en d'altres autors estructuralistes que han begut en les deus de Benveniste. En ells, tanmateix, l'error pareix procedir de la preeminència donada pels estructuralistes a la forma sobre la substància, així com al desig assenyalat de generalització enfront de l'atomisme de la Gramàtica Tradicional.

2. En la citació que hem transmés de l'explicació que dóna Benveniste del valor únic de *pro hom* pot observar, a l'hora de passar d'aqueix valor únic als valors diguem-ne "excepcionals", un recurs indiscriminat i sense cap mena de restricció ni justificació a unes deduccions lògico-metafòriques. En última instància el que *hom* proposa no és tan distint dels estudis tradicionals (per exemple J. R. Cuervo) que proposaven un valor bàsic (normalment identificat amb un valor casual llatí) del qual derivaven uns sentits figurats. La naturalesa de les connexions entre els valors excepcionals i el valor central es manté, doncs, en els límits de la metàfora i el sentit figurat, cosa que suposa, si no hi donem cap altre fonament, que el vincle l'estableix en última instància la imaginació de l'investigador més que la realitat dels fets lingüístics. Són unes connexions, doncs, altament subjectives. En corrents lingüístics moderns, com és la Gramàtica Cognitiva, s'ha reconegut l'existència de connexions entre els usos més centrals i els usos més perifèrics de les preposicions, de vegades mitjançant processos metafòrics; la llunyania semàntica respecte del prototipus és, però, gradual, i segons com siga de gran o de menuda, la motivació de l'ús

concret serà major o menor i la seua explicació a partir de l'ús o usos centrals serà més o menys fàcil, més o menys artificial, fins al punt que pot haver-hi usos totalment independents del significat central (o, el que és el mateix, diversos significats centrals poc o gens connectats entre ells).

3. Finalment, i relacionat amb el punt anterior, l'estatus de la "figura" que se suposa que dibuixa el significat de la preposició és també problemàtic. En cap moment es deixa deduir que aqueixa figura siga un ens geomètric²⁴. Malgrat açò, Benveniste descriu la figura en termes geomètrics, ço és, espacials: parla de moviment, de "dins", de "fora", etc. Implícitament hom continua considerant que el valor fonamental és espacio-temporal i els altres usos, precisament els usos excepcionals, són els derivats, almenys en el sentit que Benveniste explica el seu significat argumentant metafòricament o figurada a partir del valor bàsic, segons hem vist. Hom pot comprovar, doncs, que el valor únic difícilment recobreix, explica els valors excepcionals si hom no recorre a una metàfora, que suposa un relatiu canvi de significat i, per tant, no resol del tot el problema de la multiplicitat significativa de les preposicions, que hom pretenia resoldre en un principi. Aquest problema serà solventat en part per B. Pottier en col·locar al mateix nivell i per sota del valor únic uns "sub-valors" espacial, temporal i nocional. Els desnivells entre els usos concrets i els valors únics abstractes continuaran donant-se, tanmateix, i la manera de superar aqueixos desnivells continuarà essent, dins i fora de l'Estructuralisme, força discutible i sospitosa.

²⁴ Cosa que sí farà, tot seguint Benveniste, B. Pottier, no sense advertir que la figura no s'ha d'entendre en sentit espacial ni temporal.

1.1.5. LA PSICOMECÀNICA

1.1.1.5.0. INTRODUCCIÓ

L'Estructuralisme ortodox que sentà les seues bases en els estudis del Cercle lingüístic de Praga i el continuat, entre d'altres, pel Cercle Lingüístic de Copenague, no és l'únic corrent que derivarà de l'obra de Saussure. D'entre els corrents que, sense deixar d'ésser bàsicament estructuralistes, marquen certes diferències ja respecte de l'obra del mestre ginebrí, ja respecte del formalisme taxonòmic conreat pels seus epígons més fidels, cal destacar la figura del lingüista francès G. Guillaume. La importància de la seua aproximació al llenguatge, coneguda com Psicomecànica o Psicossistemàtica, en la història de la lingüística, és de tots coneguda. A més a més, ens interessa especialment perquè, si bé el mateig Guillaume s'ocupa escassament de les preposicions, els seus deixebles han publicat estudis sobre aquesta classe de mots que poden comptar-se entre els més importants.

Convé, doncs, que ens referim breument als trets més importants d'aquesta teoria lingüística, per tal de poder copsar la seua originalitat així com l'entroncament amb l'Estructuralisme europeu.

La primer diferència entre Guillaume i Saussure, i que en condiona d'altres, afecta l'oposició *llengua/ parla*, que té un paral·lel imperfecte en l'oposició guillaumiana *llengua/ discurs*. Efectivament, en Guillaume²⁵:

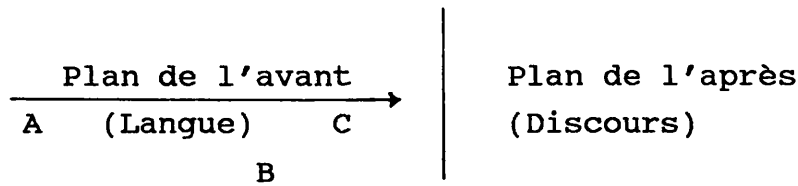
(1) Des d'un punt de vista sincrònic, la *llengua* preexisteix al seu ús en *discurs*: aquella és un *abans* del qual el discurs constitueix un *després*.

(2) En el nivell abstracte del llenguatge, la *llengua* és permanent i contínua, mentre que el discurs, en el nivell material i concret, és una explotació momentània i discontinua.

²⁵ cf. WILMET (1978: 17-22).

(3) La llengua condiona el discurs: aquesta té una potència (*puissance*) de la qual el discurs és l'efecte (*effet*), ço és, el resultat de l'elecció entre una gamma de possibilitats.

En aquest ordre de coses, l'acte del llenguatge efectua incessantment una transferència de la llengua cap al discurs: el pas d'un pla a l'altre exigeix un temps anomenat *temps operatiu*, el qual, encara que imperceptible, pot representar-se en l'espai mitjançant un eix lineal, unidireccional i irreversible:

(WILMET (1978: 19))

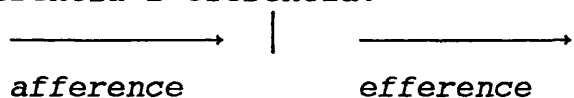
En aquesta representació, A, B i C són les tres fases que l'esperit humà privilegia en aqueix vector. Notem que mentre que Saussure es deté deliberadament en un "pensament pensat", Guillaume va més enllà i estudia un "pensament pensant", que constitueix la Psicomecànica.

El llenguatge és, per a Guillaume, segons el que hem vist, un sistema de representació del món, una mena de teoria de l'univers, empíric, perceptible. Concretament, la llengua és quelcom dinàmic, més que estàtic: la Psicomecànica intenta copsar els cinetismes del pensament referint-los als tres moments específics del temps operatiu. Els fets del discurs, respecte dels de la llengua, són secundaris i no formen pròpiament un sistema, sinó unes oposicions de vegades contradictòries i que entaforen la unitat de representació dels fets de la llengua. Conseqüentment, en l'estudi del signe, Guillaume distingeix un significat de potència en la llengua i un significat d'efecte en el discurs, que són posats en relació precisament pel signe. Els significats de discurs, que poden ser diversos i contradictoris, han estat privilegiats per la Gramàtica Tradicional. Enfront d'aquesta, Guillaume vol anar d'avall en amunt, d'allò accidental a allò essencial, a les condicions unitàries de la llengua: els significats de potència (*signifiés de puissance*). La seua lingüística és, doncs, una lingüística de la llengua.

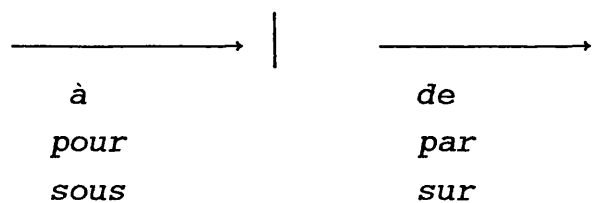
Aquesta distinció entre significat de potència i significat d'efecte -aquest sota el nom de "efecte de sentit"- tindrem ocasió de veure que és de gran importància en el tractament de les preposicions per part dels psicomecànics.

La Psicomecànica intenta, per tant, d'inventariar les lleis ordenadores dels sistemes de llengua: amb aquesta intenció, Guillaume i els seus seguidors recorren a esquemes (normalment vectors amb diverses orientacions). Aquestes representacions són convencionals, tenen una funció heurística, serveixen com a ajut a pensar.

Haviem dit que Guillaume s'ocupà molt poc de les preposicions. Citem per acabar què en pensava el mestre de la Psicomecànica. Guillaume situa les preposicions al final del moviment genètic nominal, que es resol en un moviment doble d'aferència i eferència:

En aquest moviment s'inscriuen fàcilment parelles de preposicions com les següents (POTTIER (1962: 247)):

Tanmateix, els estudis psicomecànics més rellevants sobre les preposicions seran duts a terme per deixebles seus, com B. Pottier o G. Moignet. Els estudis psicomecànics sobre les preposicions són nombrosos, però ací ens referirem sols a aquelles obres d'ampli abast, ço és, que pretenen d'explicar el sistema de les preposicions en el seu conjunt. Cal assenyalar que problemes de preposicions concretes han estat estudiats des de la Psicomecànica (per exemple, l'objecte directe preposicional per part de MOLHO (1950) o JOLY (1951)).

1.1.5.1. B. POTTIER (1962, 1972)

L'obra de Pottier és sens dubte la més important que sobre les preposicions s'ha fet dins l'àmbit de la Psicomecànica. El pragmatisme lingüístic de Pottier el porta tanmateix a alleugerir l'aparell teòric de Guillaume, sobretot simplificant-ne i fent-ne més comprensible la terminologia, i fa també que no dubte a recórrer a d'altres escoles lingüístiques sempre que donen una explicació dels fets lingüístics més adient. Així s'entén que es declare deutor de Benveniste (1962: 124). Fins i tot dins la seua obra pot observar-se una tendència a simplificar l'aparell pròpiament psicomecànic, tot privilegiant principis més fidels als trets característics de la doctrina estructuralista més ortodoxa. Això de banda, els punts bàsics de la teoria de Pottier sobre les preposicions han romàs invariables al llarg de la bibliografia de l'autor francès sobre el tema. Aquesta ha estat desenvolupada sobretot en la seua tesi publicada sota el nom *Système des éléments de relation* (1962), obra que prenem com a base de la nostra exposició de la doctrina de Pottier sobre les preposicions, amb l'única excepció d'algun exemple de l'aplicació que en fa el 1972 a l'espanyol en el seu llibre *Introduction à l'étude linguistique de l'espagnol*²⁶. La tesi de Pottier no és sols un estudi sobre la classe de les preposicions, sinó una seriosa i profunda reflexió sobre el llenguatge des dels postulats de la Psicomecànica que no ens és possible de transmetre ací. El mateix afany d'estudi globalitzador el veem en la inclusió per part de Pottier de les preposicions en els elements de relació, classe que inclou elements tan dispars com els sufixos derivatius, els infixos, els adverbis o les

²⁶ En els diversos articles publicats per B. Pottier sobre el mateix tema repeteix les mateixes idees, aprofundides en algunes ocasions. Així, té un article en què explica l'afinitat entre prefixos i preposicions (1951); en una altra ocasió reprén el tema de la unitat representativa per damunt de l'espai i el temps (1968a); finalment, incideix en les relacions entre casos i preposicions (1968b). A més a més, en alguns casos s'ha ocupat de temes més concrets, com del problema de *a + objecte directe* en espanyol (1960).

preposicions. No passarem a discutir l'oportunitat d'incloure en una mateixa classe una preposició com *pour* i un sufix com *-able*, la distinta naturalesa dels quals ens sembla que és hui dia àmpliament mantinguda. Sí que tractarem, en canvi, aquells casos que presenten una afinitat més clara amb les preposicions (adverbis o prefixos) i en què la teoria de Pottier ha tingut major transcendència. Ens veem obligats, doncs, a exposar les principals idees de l'autor sobre la classe de les preposicions, conscients que d'aquesta manera potser descentrem les troballes del lingüista francès del seu context i de la seua justa perspectiva.

Vegem, doncs, quines han estat les principals aportacions de B. Pottier a l'estudi de les preposicions:

1. Pottier parteix de la distinció entre les unitats de la llengua de:

a) Lexemes: Morfemes que pertanyen a una categoria amb un nombre *n* de variables.

b) Formants: Morfemes que pertanyen a una categoria amb un nombre petit de variables, fàcilment determinables.

Rebutja el fet que la distinció entre aquests elements s'haja de fer entre morfemes plens i morfemes buits: per a Pottier, no hi ha mots buits: totes les unitats lingüístiques tenen significat, i un significat accessible a l'estudi lingüístic (enfrent del que pensen d'altres estructuralistes).

El programa de Pottier és estudiar el segon tipus de morfemes que acabem d'assenyalar, el qual es caracteritza per posseir una substància relacional: els elements de relació. El terme *relació* no fa referència a la sintaxi, sinó a la semàntica:

"Quand nous employons dans ce travail le mot de *relation*, il ne s'agit jamais de la relation fonctionnelle (type du pronom relatif), mais de la prise de position par un élément *relativement* à la *substance prédicative d'un ou plusieurs lexèmes*."

(1962: 113)

2. Entre els formants s'ha de distingir entre els que expressen una relació de subordinació i els que n'expressen una de coordinació, i aquesta distinció es fa sobre la noció d'incidència:

"Pour nous, il s'agit en fait du rapport d'incidence. L'incidence entraînerait la subordination, la non-incidence, la coordination." (1962: 115)

Es parteix de la relació establerta entre dos termes A i B per l'element de relació R. Les relacions, amb els seus elements de relació, poden classificar-se de la següent manera:

	Catégories de relation	A - B	A
Systèmes organisés homogènes	Coordination	Coordonnants	Nombrants
	Subordination	Subordonnants	Composants
Système hétérogène	Aspect notionnel		Aspectifs

(1962: 121)

Ens interessa sols la subordinació: els subordinants són les preposicions, els composants els prefixos. En la resta de tipus s'inclouen unitats tan diverses com intensius, quantificadors, sufixos derivatius, etc.

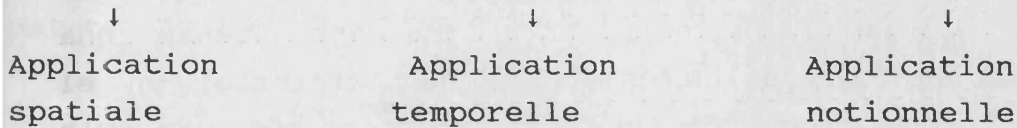
3. La llengua és un sistema de representació al qual hom pretén arribar en Psicomecànica. Les representacions, que es donen en llengua, constitueixen ens unitaris, en la tradició estructural del valor únic de les unitats lingüístiques, si bé la postura de Pottier és en certa manera matisada:

"Nous partons à la recherche d'une représentation, d'un ensemble de traits pertinents différentiateurs et non d'une signification de base, comme on le voit faire souvent." (1962: 125)

Així doncs, cada preposició té una representació única, que té una aplicació espacial, temporal i nocional, sense que hi haja

una relació de gènesi entre elles:

Représentation unique

(1962: 127)

Podem establir una agrupació ulterior entre aquests camps d'aplicació:

- 1) Univers dimensional (espai i temps).
- 2) Univers nocional.

Però, en qualsevol cas, els nivells pertinents en l'acte del llenguatge relatius a la substància dels elements de relació seran, doncs, els següents:

1 ^{er} niveau: Unité de représentation	Schème représentatif		
	↓	↓	↓
2 ^e niveau: Tripartition possible dans une première spécialisation	Espace	Temps	Notion
	↓ ↓ ↓	↓ ↓ ↓	↓ ↓ ↓
3 ^e niveau: Division Illimitée	e ₁ e ₂ e ₃	t ₁ t ₂ t ₃	n ₁ n ₂ n ₃

(1962: 127)

Tot seguit, Pottier enuncia en què consisteix el seu mètode:

"Notre méthode consiste donc à retrouver, sous la multiplicité des effets de sens de discours (niveau 3), les groupements en trois champs d'application (niveau 2) , puis à extraire les traits pertinents dont l'assemblage constituera le schème représentatif du morphème. Il restera alors à grouper ces schèmes en petits systèmes particuliers capables de rendre compte du fonctionnement du langage." (1962: 127)

El sistema de representació de Pottier, doncs, respecta el postulat del valor únic de les unitats lingüístiques propi de l'Estructuralisme, però explica al mateix temps el fet que hi

haja una tripartició bàsica en els usos de les preposicions (espacial, temporal i nocional o modal) i una ulterior diversificació aparentment il·limitada. Açò s'aconsegueix situant cada fet en un nivell: la representació única se situa en la llengua, sota la qual hi ha un nivell inferior en què es dona la tripartició espai/ temps/ noció -l'estatus del qual no s'especifica exactament quin és i, finalment, tenim una diversificació il·limitada, fins i tot contadictòria, en el nivell del discurs, justificada pel caràcter més variable d'aquest. Hom pot veure que aquesta concepció del significat de les preposicions forneix Pottier d'un mètode per poder explicar aquest significat en cada cas, un mètode que és clarament inductiu. Cal fer la precisió que els esquemes de representació als quals arriba Pottier no tenen un valor metafísic, sinó que són sols un mitjà gràfic que permet de figurar clarament i simple els trets pertinents que s'extrauen de l'anàlisi.

Estudiem ara un exemple de com s'estableix un esquema representatiu:

1) En primer lloc, cal establir quins són els termes de la relació:

Pierre dort dans le jardin A - R - B

Des d'un punt de vista sintàctic, la unió entre R i B és més íntima que entre A i R:

Dans le jardin, Pierre dort en canvi:

**Le jardin, Pierre dort dans*

Així, hom pot representar la relació, des d'un punt de vista sintàctic, millor d'aquesta manera:

$$A = (R - B)$$

En una obra posterior (1972: 206-207) considera que el lligam pot variar segons llengües a partir d'exemples com els següents en què hom compara espanyol i francès:

Je suis dans la cour = Estoy en el patio

Je sors dans la cour = Salgo al patio

Je me promène dans la cour = Me paseo por el patio

vs.

Je suis à Paris = Estoy en París

Je suis en Espagne = Estoy en España

Aquests fets mostren, segons Pottier:

a) En francès l'elecció de la preposició ve determinada pel terme B, i per tant tenim la següent agrupació des d'un punt de vista sintàctic:

A (R - B)

b) En canvi, en espanyol, sembla que tal elecció ve determinada pel terme B, i per tant:

(A - R) B

2) En segon lloc, cal passar a l'anàlisi del terme B. *Le jardin* ens situa en l'espai, que representem com una extensió doblement limitada, és a dir, que posseeix una entrada i una eixida:

———[——]———

Enfront de, per exemple, *la porte*, sense extensió ———.

3) Seguidament, cal analitzar el terme A. Així, *dormir*, en relació amb l'espai, és puntual, ço és, no expressa moviment, i es representa amb un asterisc: * .

4) Finalment, cal analitzar l'element R. Respecte d'aquesta anàlisi, assenyala Pottier:

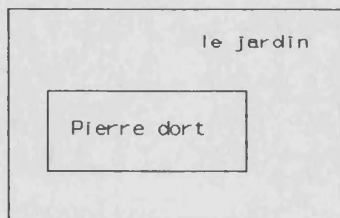
"La fonction essentielle de l'élément de relation est de situer respectivement les termes A et B." (1962: 128)

En aquest cas concret, d'entre les diverses possibilitats, se'n selecciona una:

"Sa fonction semantique est de ne permettre que

——— [—— * ——] ———

schematisation de

(1962: 129))

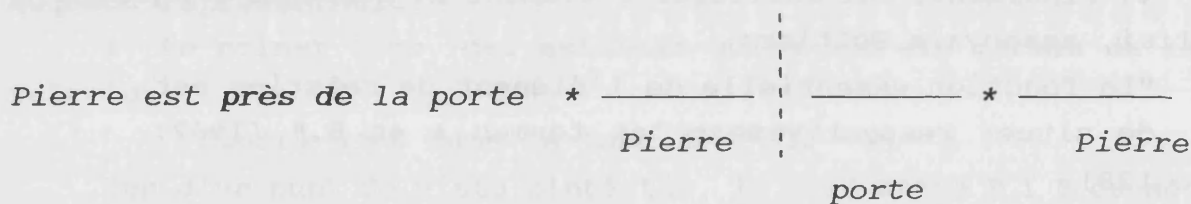
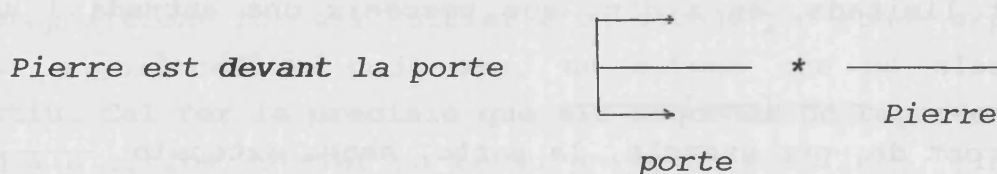
A més a més:

"(...) dans ne veut pas dire en soi une situation à l'intérieur de deux limites, mais il contient la faculté de mettre en relation deux termes A et B donc l'un sera situé à l'intérieur des limites de l'autre."
(1962: 129)

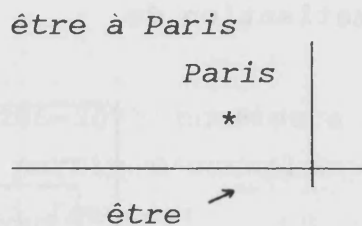
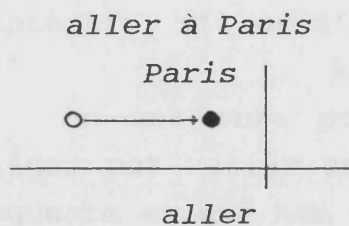
5) A més a més, estudia Pottier els diversos elements que entren en joc en l'esquema representatiu de la subordinació. Aquests són els següents:

a) Hi ha un límit simple i un de doble. El simple, al seu torn, pot estar orientat o no-orientat:

Aquesta distinció recordem que era també establerta per Hjelmslev sota el nom objectivitat/ subjectivitat.

b) Si el terme A és un verb, cal tenir en compte si indica o no moviment:

c) Cal preguntar-se si un element de relació pot indicar per ell mateix un moviment. De fet, hi ha relators de moviment (*jusqu'à*), de posició (*devant*) i indiferents o bivalents (*à*). En contacte amb verbs, generalment hi ha compatibilitat:

- A-moviment + R-moviment *Je vais jusqu'à Paris*
- A moviment + R-situació *Je viens devant toi*

A-situació + R-situació *Je suis devant toi*

A-situació + R-moviment (incompatible)

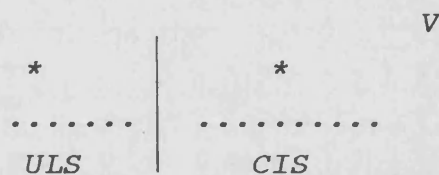
d) Hi ha finalment el que Pottier anomena *point de visée* (representat v):

CIS/ ULS ... | ...*

Les preposicions anteriors posseeixen la mateixa representació : situació al costat d'un límit simple. Per tal de distingir-les cal marcar un dels termes:

CIS du côté envisagée (champ immédiat)

ULS du côté non-envisagé (champ médiat)

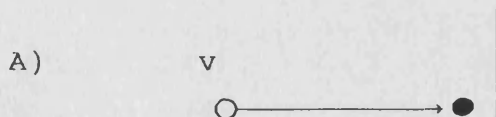

4. Així doncs, cal arribar en cada cas a la representació única de la preposició. D'altra banda, hem vist que per a Pottier les preposicions no es donen aïlladament, sinó formant petits grups segons la semblança entre les seues representacions. Així, clarament en forma un la parella *à/ de* en francès:

I) A

Aquesta preposició posseeix de fet dues representacions possibles:

Aquesta és definida per Pottier de la següent manera:

"(...) mouvement d'une limite simple avec atteinte envisagée; visée initiale (...)" (1962: 203)

Aquesta representació s'aplica en els tres camps:

E: *Je vais à Paris, J'ai plusieurs endroits à aller*

T: *La séance est ajournée à 48 heures*

N: *une tasse à thé*

Hi ha a més els diversos efectes de sentit (cf. (1962: 204)).

B) v

○... → *

Aquesta és definida per Pottier:

"Situation de contact avec une limite, résultat d'un mouvement d'approche; visée coincidente." (1962: 204)

Respecte d'aquesta variant de representació comenta el lingüista francès:

"La langue exprime fréquemment par le même morphème le mouvement et son résultat: le morphème à est susceptible d'exprimer les deux relations: *je vais à Paris, je suis à Paris*. Dire que c'est dans *vais* et *suis* que réside la différence entre mouvement et situation est vrai; mais cela n'implique pas que à n'y soit pour rien. A convient à ces deux relations; c'est ce qui le caractérise." (1962: 204)

Com era d'esperar, tenim la tripartició típica:

E: *Au coin de la rue*

T: *Je serai là à midi*

N: *Je suis là a me demander si...*

A més a més, tenim també en aquest cas els corresponents efectes de sentir (1962: 205).

II) DE v
 | ○ → ●

La relació que expressa de és la següent:

"(...) mouvement d'éloignement d'une limite avec contact initial envisagé; visée finale (...)" (1962: 207)

Respecte de les tres aplicacions, tenim:

E: *Venir de Paris; deviens, dépêter*

T: 1) *de demain en huit*

2) *de nit comme de nuit*

N: *Impregné de cette odeur*

A més a més, tenim els efectes de sentit resultatius:

E: Procedència.

T: 1) Punt de partida, en el sentit de "a partir de".

"2) type "de nuit" (de nocte) "à partir du moment où la nuit commence" d'où l'effet de sens "pendant la nuit"."

(1962: 208)

N: = origen, i d'aquest valor deriva la causa, l'agent, etc.

Respecte de l'ús adnominal (*la peur du gendarme*, llat. *amor patris*), assenyala Pottier:

"Dans les deux exemples, *de* a exactement la même fonction: établir une relation de dépendance entre deux termes A et B:

les circonstances de discours se changeant ensuite de créer un lien logique, suivant le contexte. On peut cependant ajouter une précision: le premier sens correspond à une construction incidentielle (cf. p. 194), la seconde à une construction verbale."

(1962: 212)

Així doncs, tenim:

Le départ [de nous]/ de Londres a été difficile
(indici nominal) (construcció sintàctica verbal)
noció espai

Hi ha, doncs, una relació construcció verbal= de espacial, construcció nominal= de nocional.

Dins aquest mateix grup, en fi, cal considerar també les variants combinatòries (*dé-* [prefix], *quand* [conjunció]), així com d'altres preposicions que estan emparentades amb aquestes per la seua representació (*jusqu'à, dès, depuis*, etc.).

5. Pottier s'ocupa també de la relació entre les

preposicions i altres classes de paraules afins (prefixos, adverbis i conjuncions especialment). En efecte, assenyala que els gramàtics tradicionals solen anomenar de manera distinta el mateix morfema segons el context en què aparega:

preposició → *Je l'ai su avant son départ*
conjunció → *Je l'ai su avant qu'il parte*
? → *Je l'ai su avant de partir*
adverbe → *Je l'ai su avant*

La unitat de forma de vegades no és tan clara, però en qualsevol cas es tracta de variants combinatòries:

Je l'ai mis dans la boîte ~ dedans

Je l'ai mis sous la table ~ dessous

Per tant, afirma Pottier:

"Pour nous, il n'existe en langue qu'un morphème (appelons-le préposition) dont la construction directe a lieu avec un terme B nominal, exprimé ou non; la construction indirecte a lieu à l'aide du nominalisateur de discours DE devant un infinitif, et QUE devant un verbe conjugué: (...)" (1962: 167-168)

Aquesta idea d'unificar aquestes classes de paraules sota una mateixa categoria té una llarga tradició que es remunta a l'Antiguitat Clàssica, si bé sempre s'havia fet partint de criteris morfològics (la seua invariabilitat) . Ací Pottier parteix d'un criteri estructural com és el de la commutació o el concepte de distribució complementària, el qual és també una novetat que té en seu origen en el mètode estructural.

6. També té una llarga tradició la identificació entre preposicions i prefixos, però Pottier, que hi aprofundeix més, intenta fonamentar tal identificació en una sèrie d'operacions de naturalesa pretesament sintàctica. Així, afirma el lingüista:

"Plusiers prépositions peuvent faire aussi fonction de préfixe: *sur-monter*, *dé-passer*. On remarque que la construction syntaxique qui était indirecte "monter sur un obstacle" devient directe: "*sur-monter un obstacle*"."
(1962: 198)

El pas de preposició a prefix pot esdevenir de diverses maneres. Per fer més accessible l'exemplificació, citem ara POTTIER (1972: 203 - 205):

a) des - de (una) peña arrojar un saco

R B A α

(t. de (terme (terme (objecte del
relació) regit) regent) terme regent)
[preposició] [verbal]

Si no es precisa la noció verbal particular sinó que hom conforma amb la categoria, el terme A es converteix en un *morphème formateur* i la preposició passa a prefix:

des - peñ - ar un saco

R B A α

Aquest primer procediment rep el nom de *parasyntèse interne*.

b) Si s'integra l'objecte del terme regent, tenim que:

en papel poner goma

R B A α

es converteix en:

en - gom - ar papel

R α A B

Aquest segon procediment rep el nom de *parasyntèse externe*.

c) Si no es precisa el terme regit, tenim un funcionament semblant al de les partícules separables germàniques o llatines:

so la tierra cavar → so - cavar

R B A R A

En aquest cas, tenim un *préfixe-particule*.

d) Si no s'expressen ni A ni B tenim el següent canvi:

sobre lo demás estar → sobr - ar

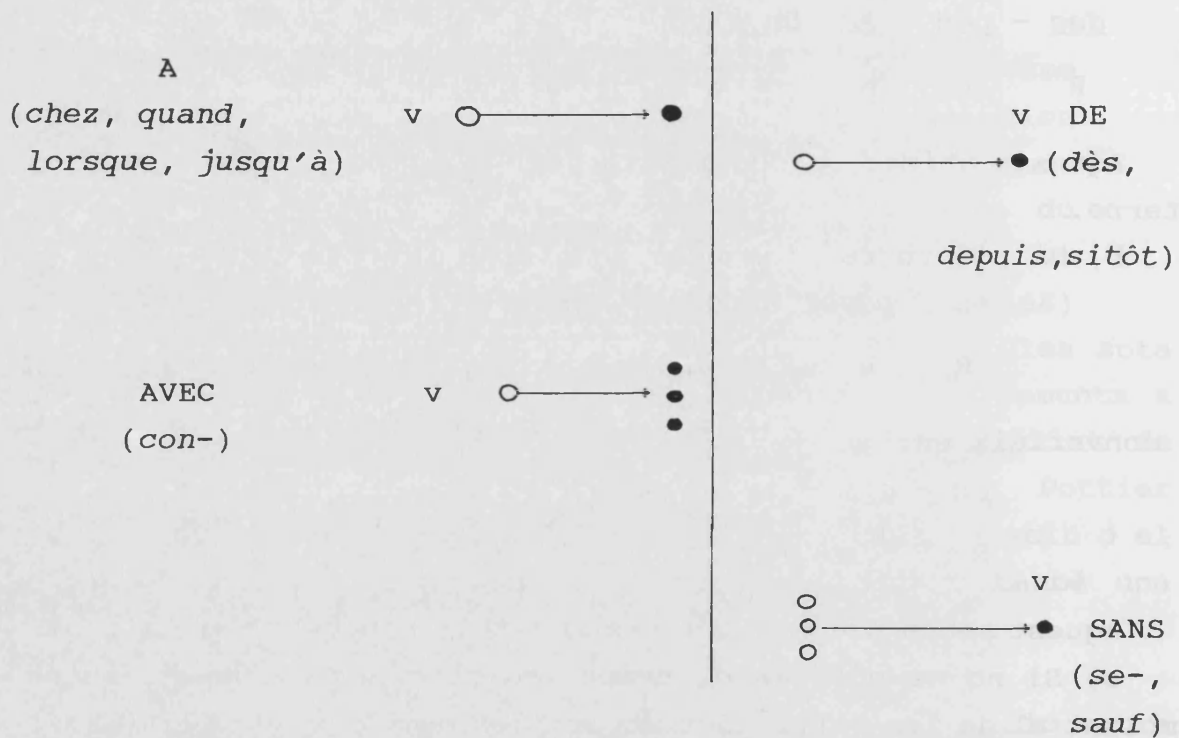
R B A R (A)

En aquest cas, en fi, Pottier parla de *préfixe-thème*.

7. Finalment, cal parlar d'una psicosemiologia de les preposicions, ço és, del comportament sistemàtic de les preposicions. Ací només hom contempla una tendència a una sistemàtica equilibrada: les preposicions que més s'empren presenten un comportament més sistemàtic. Hom pot donar, en fi, una representació global dels diversos sistemes preposicionals d'una llengua, atenent a les diverses representacions així com al grau divers de sistematització:

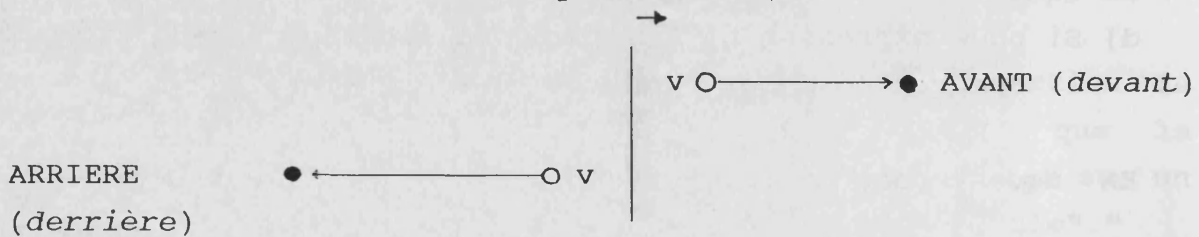
Une limite non-orientée

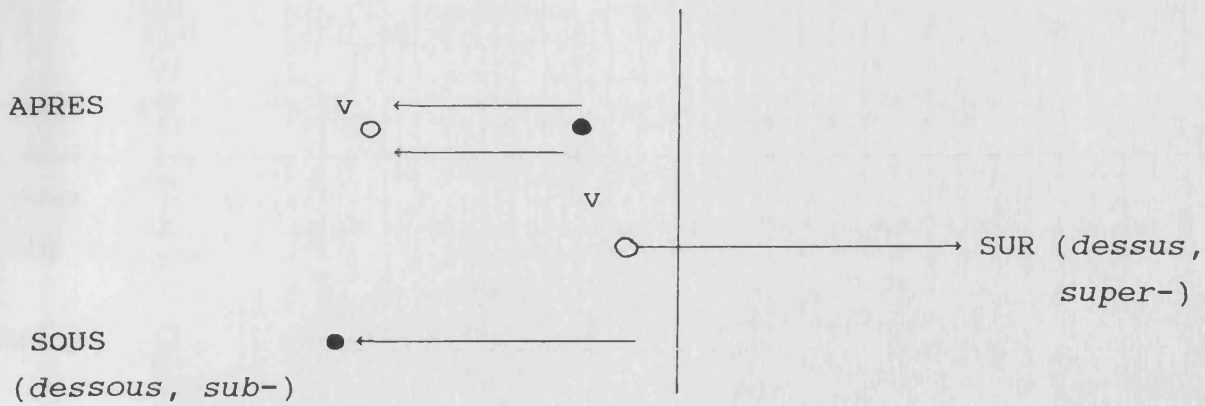
(bien systématisés)

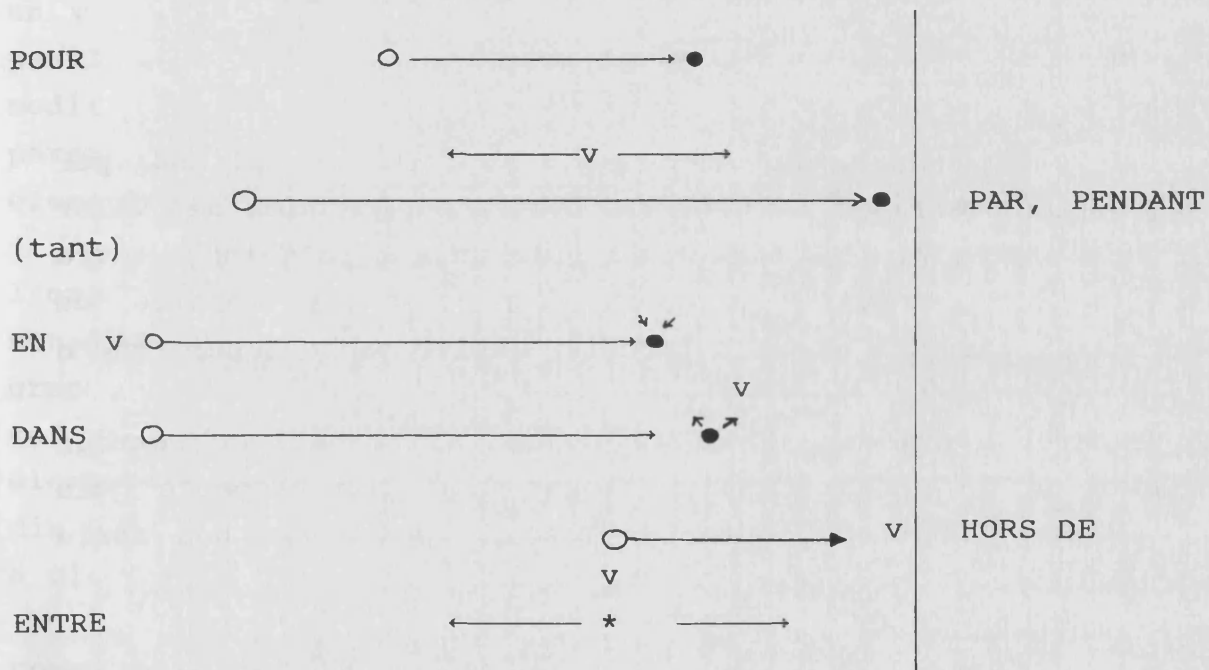
Une limite orientée

(bien systématisés)

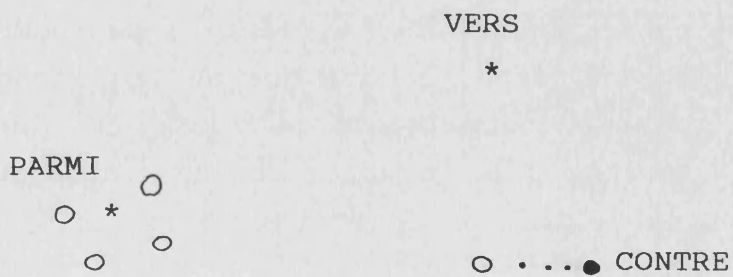

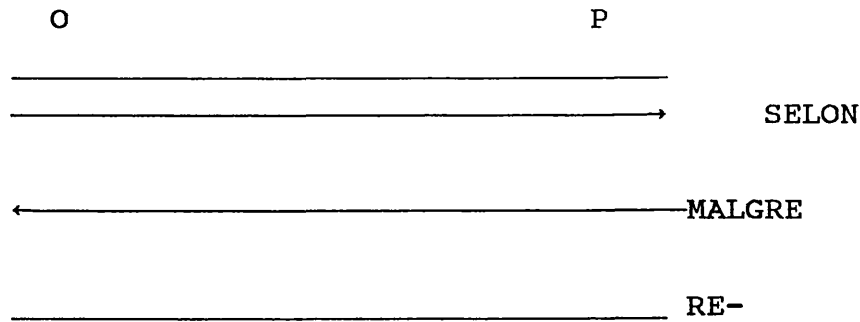
Deux limites
(assez systématisés)

Limite poctuelle
(peu systematisés)

Limite linéaire
(très peu systématisés)

(1962: 256-257)

La Psicomecànica, doncs, almenys conforme és aplicada per Pottier, mostra un Estructuralisme bàsic: el postulat del valor únic de les preposicions així com la idea que es relacionen entre elles formant grups o sistemes són principis bàsics de l'Estructuralisme dels quals parteix Pottier sense separar-se'n ni per una estona.

Malgrat l'evident avanç que suposa el treball de Pottier respecte de la Gramàtica Tradicional així com respecte dels autors estructuralistes anteriors, se li poden fer una sèrie d'objeccions:

1. La distinció lexemes/ formants, que s'estableix sobre bases numèriques, sembla insuficient: els lexemes que pot posseir un parlant poden ser relativament limitats i els formants, els quals, entesos de la manera àmplia que els entén Pottier, no són tan pocs, poden veure ampliat el seu nombre per diversos procediments. En summa, encara que en les llengües es mantinga aqueixa relació normalment, si hom no dona una explicació que vaja més enllà del nombre, res no sembla que pugui impedir que la relació s'iguale o s'invertesca.

2. La consideració de les preposicions com a elements que expressen una relació, que s'inscriu en una llarga tradició que es remunta a la gramàtica lògica del segle XVII, ha estat

criticada, entre d'altres, per LUQUE DURAN (1974). Segons aquest autor, dir que una preposició expressa una relació és dir ben poca cosa i, a més, la major part de les preposicions no expressa cap mena de relació. Així, per exemple, en:

Depén del temps que faça

de és una simple extensió del verb al parer de Luque Durán²⁷.

D'altra banda, la relació descrita per Pottier, encara que pretén ser lògico-semàntica, es manté en els límits de la sintaxi taxonòmica. D'acord amb aquesta, el sintagma preposicional és un complement, el qual, com a tal, pot modificar o bé un nom o bé un verb. Les preposicions, al parer de Pottier, d'una manera paral·lela al que es considera des d'una sintaxi taxonòmica²⁸, modifiquen, fonamentalment, el nom i el verb. Des d'aquesta perspectiva, però, la consideració de les preposicions com a element de relació és problemàtica:

1. Des d'un punt de vista semàntic, tots els elements de l'oració guarden algun tipus de relació entre ells: Pottier és conseqüent amb aquest fet i per aquesta raó inclou en un mateix grup des de les preposicions fins als morfs de concordança. No cal dir que una gramàtica que incloga en la mateixa classe elements tan heterogenis té poc valor explicatiu: de fet, se'ns diu poc de la naturalesa i funcionament de les preposicions com a classe.

2. El recurs a la sintaxi es fa necessari per distingir coordinació de subordinació, dins la qual s'han d'entendre les preposicions, juntament amb les conjuncions, els adverbis i els prefixos. La qualificació de "relació" com el vincle que s'estableix entre el terme A i el terme B mitjançant la preposició en una construcció preposicional i la mateixa

²⁷ En un altre lloc veurem, tanmateix, que fins i tot en aquests casos hi ha una relació, sols que tal vegada en un nivell més abstracte; de fet, en *Depén del temps que faça* hom pot entreveure una relació metafòrica amb un domini de pertinença temporal (*La llàntia penja del sostre*). La presència d'una relació és correlativa a la càrrega semàntica de la preposició que introdueix el suplement, la qual tendeix a zero, però aqueixa tendència al més sovint no està del tot realitzada.

²⁸ Segons es pot trobar en ROJO i JIMÉNEZ JULIÁ (1989).

igualació amb les construccions coordinades ens sembla que porta a engany des d'una perspectiva taxonòmica. Ja hem dit que el que és relacions, n'hi ha entre tots els elements en construcció sintagmàtica, però les raons són diverses segons els casos. De vegades la causa és la mera copresència, d'altres la presència d'una conjunció coordinant, etc. La idea que les preposicions estableixen una relació és una il·lusió causada pel fet que una preposició sempre necessita un terme A i un terme B. Puix que A i B no poden aparèixer contigus, l'element que els separa els ha de "relacionar" necessàriament. La causa d'aquesta obligatorietat és, al nostre parer, ben distinta des d'un punt de vista taxonòmic:

1) La necessitat del terme B es deu a la mateixa definició sintagmàtica de la preposició: un sintagma preposicional està format necessàriament per preposició + sintagma nominal. La preposició és un mot lligat, que no pot aparèixer sol en el discurs.

2) Les preposicions caracteritzen tot allò que no és subjecte, ço és, la classe dels objectes. Correlativament, els elements construïts amb preposició són subordinats i, com a tals, necessiten un terme al qual se subordinen. D'aquí que el terme A siga obligatori.

La preposició normalment expressa una relació semàntica, ço és, conceptualitza una relació entre dos o més objectes. Tanmateix, no sempre relaciona els sintagmes o categories que la sintaxi taxonòmica mostra en dependència immediata. Aqueixa relació, d'altra banda, no es dona sempre entre elements explícits i, sovint, implica més de dos elements, malgrat que estrictament es done entre dos ens (el *trajector* i *landmark* dels cognitivistes nordamericans, la *cible* i *site* dels francesos):

No la veig a ella des de dijous

En aquest cas, és difícil de saber quins dos objectes relaciona la preposició.

Vaig enviar el regal a València

En aquest cas hom no sap si la preposició a relaciona València amb regal, València amb el subjecte o València amb el verb. De fet, a expressa la direcció inicial i progressiva d'un

moviment, dut a terme normalment per un ens, i implica, en aquest exemple, tant l'objecte enviat com l'acció d'enviar (moviment necessari perquè hi haja un punt d'arribada) i fins i tot el subjecte que realitza l'acció. En qualsevol cas, el que sembla ser constant és el fet que els objectes marcats per preposició s'oposen al subjecte, la qual cosa justifica l'especial cohesió que manté amb el sintagma nominal de dreta.

Notem d'altra banda que la concepció de les preposicions com a elements de relació deixa sense explicar molts usos preposicionals, com ha assenyalat OSUNA (1991):

1) L'acumulació de preposicions esdevé un fet atípic si les considerem nexes:

esp. *Lo arrancaron de con sus padres*

Hom no podria saber que uneix *con*.

2) No explica els casos en què la preposició va precedida de l'article:

esp. *Los de Madrid*

Només hom podria mantenir que és nexa si considerem *los* nucli (com a pronoms homònims dels pronoms personals), però aquesta interpretació presenta diversos desavantatges:

1. Els pronoms personals *los*, *las* només poden funcionar com a objecte directe, en canvi tenim:

He visto los de madera/ Los de madera me gustan más

2. Els pronoms personals no poden anar precedits de preposició, els articles sí:

Esto es para los de Madrid

Així doncs, *los* en aquest cas és article i sintagmes com *Los de Madrid* són construccions nominals, nominalitzades per aquest.

Aquestes crítiques, però, són d'una validesa relativa:

a) Pel que fa a la possibilitat que apareguen dues preposicions, amb la qual cosa sembla haver-hi una contradicció amb el fet que la preposició relacione objectes (pot relacionar una relació amb una altra), cal dir que ens trobem amb relacions complexes: en *illes de cap al nord*, hom transmet una relació intrínseca entre l'un terme i l'altre (preposició *de*) i una relació espacial directiva-orientativa (preposició *cap a*).

b) En el cas de les substantivacions, no tenim res a

objectar respecte de la consideració de *els*, *les* com a articles; en aquest cas, creem que hi ha una catàlisi del nucli nominal, permesa per la seua presència en el context o les pressuposicions; aquestes construccions, de fet, són sovint agramaticals o ininterpretables semànticament si no apareix aprop el nucli:

**Ens agrada la de València [per la ciutat de València]*

Ens agrada la ciutat de Barcelona i la de València

Des d'una perspectiva semàntico-pragmàtica, doncs, no hi ha res a objectar al fet que un dels trets més prototípics de la classe preposicional siga l'establiment d'una relació entre dos objectes; aquest tret, però, no es dóna sempre necessàriament i, en qualsevol cas, es independent d'un punt de vista sintàctic taxonòmic.

3. La consideració que adverbis, conjuncions i fins i tot prefixos són variants combinatòries de la preposició ha estat fortament contestada²⁹; aquesta afirmació es basa en el fet que de vegades aquestes unitats són commutables, criteri aquest que, aplicat en sintaxi, i molt més si se'n deriven conseqüències semàntiques, pot resultar molt enganyós:

1. Ja ens hem referit en diverses ocasions al fet que els prefixos pertanyen a l'àmbit de la formació de paraules, mentre que les preposicions pertanyen a l'àmbit de la sintaxi o, si hom vol, de la semàntica. A més a més, les relacions que estableix Pottier entre uns i d'altres:

so la tierra cavar → *socavar la tierra*

mesclen amb certa lleugeresa fets sincrònics i diacrònics, sense reparar en el fet que *so* és una preposició que es dóna sols en registres molt determinats i fosilitzada en expressions molt limitades (*so pena*, *so pretexto*). Açò invalida *per se* l'establiment d'aqueixes relacions. Però en els casos en què

²⁹ Del problema de la delimitació entre la classe de les preposicions i d'altres classes ens ocupem en un altre lloc. Tractem ací el cas de Pottier perquè aquest és un dels aspectes més remarcables de la seua teoria.

entren en joc només elements d'un estadi de llengua sincrònic, hi ha també problemes. Per exemple:

en papel poder goma → *engomar*

L'equació és com a molt una definició semàntica: no pareix que hom descriu cap mecanisme lingüístic més enllà del que haja pogut ser l'evolució diacrònica; de fet, *engomar* podria equivaler a moltes altres paràfrasis en què no aparegués en absolut la preposició *en*: *posar goma, untar amb goma, etc.*

Hom arriba, en fi, a equacions pintoresques, en què fins i tot la igualació es força perquè aparega la preposició en qüestió:

sobre los demás estar → *sobrar*

Hom afirma, a més, que l'element *estar* desemboca en el sufix *-ar*, cosa que de cap manera se sosté, encara que potser és coherent amb el que entén Pottier per elements de relació, que ja hem criticat en diverses ocasions.

La semblança entre preposicions i prefixos, potser major en altres èpoques o en altres llengües, es redueix hui dia en llengües com el català o l'espanyol a una similitud fònica i, molt poques vegades i amb fortes variacions idiomàtiques, semàntica:

contra - dir = *lluitar contra els romans*

però:

per - metre = *passar per València*

Són, doncs, majors les asimetries que els paral·lelismes i pertanyen per tant a nivells distints del llenguatge. La identificació entre preposicions i prefixos sols pot entendre's, i amb reserves, diacrònicament (aquestes asimetries es donaven ja en llatí, si bé d'una manera més atenuada).

2. En el cas de les conjuncions de subordinació, les asimetries són també paleses; en llengües com l'espanyol cal fer, tanmateix, una distinció:

1. Quan hi ha una conjunció que no funciona com a preposició, aquesta regeix directament l'oració subordinada:

Cuando llegues, ve a la guardería a recoger a los niños

2. Quan hi ha una locució conjuntiva, formada per preposició +

que. Ací es manté un paral·lelisme major amb les preposicions, puix que la subordinada és idèntica en la seua estructura a un sintagma preposicional:

olvidarse de los niños

olvidarse de que los niños están en la guardería

En el primer cas, la conjunció de subordinació, que no regeix mai sintagma nominal i no presenta per tant un comportament preposicional -les construccions com *cuando la guerra* constitueixen casos de catàlisi- pertany òbviament a una altra categoria, car regeix una oració i no pas un sintagma nominal, fet que és suficientment particularitzant. En el segon cas, segons hem dit, l'estructura és paral·lela des d'un punt de vista formal i sintàctic. En aquests casos, les preposicions funcionen com a tals: no hi ha cap diferència entre el *de* en cadascun dels exemples assenyalats: la conjunció de subordinació que sols permet que l'oració siga regida per la preposició, rebaixant-la al nivell del sintagma nominal. La conjunció és sols *que*.

En el cas del català i d'altres llengües romàniques (com l'italià), existeix una repartició més definida: en la major part dels casos no és possible preposició + *que* (llevat de *sense que* i vertaderes conjuncions aglutinades com *perquè*). En el català hom ha arribat a una solució diferent de l'espanyol: l'element subordinat indirectament al verb pot ser o bé un sintagma nominal (i en aqueix cas tindrem un sintagma preposicional, en el qual la preposició és el marcant de subordinació) o una oració (i en aqueix cas tindrem una conjunció subordinada com a marcant de subordinació). No es permeten construccions com **de que*, **amb que* perquè en català és suficient marcar la subordinació amb una preposició o amb una conjunció segons els casos, deixant de banda el paral·lelisme formal entre la construcció nominal i l'oracional. En un altre lloc estudiarem com la manca de motivació d'aquestes preposicions pot haver influït en la seua caiguda davant conjunció en llengües com el català o l'italià.

Cal assenyalar d'altra banda pel que fa a aquest segon tipus que fins i tot en el cas en què hi ha una estructura de sintagma preposicional en la construcció oracional, hi ha fortes

restriccions que semblen separar aquestes del sintagma preposicional *stricto sensu*. Així, el professor A. LOPEZ (1990: 180) ha assenyalat que només s'hi permeten les preposicions incolores o els usos incolors de preposicions que en coneixen d'altres. No trobem, en efecte, **sobre que*, **sota que*, **contra que*. Aquestes restriccions es donen també en els usos quasi conjuntius de preposició + infinitiu, on la preposició es justifica sintàcticament pel caràcter nominal de l'infinitiu:

En acabar el treball anirem al cinema vs.

**Sota ser...*

Així doncs, més enllà dels paral·lelismes formals que s'estableixen entre sintagma preposicional i certes "locucions conjuntives", sembla que els usos conjuntius són sempre particularitzats respecte dels sintagmes preposicionals.

3. Els adverbis són ben distintes de les preposicions pel fet que poden aparèixer tots sols:

He deixat la roba damunt

Per aquesta raó, el sintagma nominal que se'ls aplica és simplement un terme subordinat que, com a tal precisa una preposició:

He deixat la roba damunt de la cadira

Encara que aquest tipus de construccions plantegen en català el problema de tenir usos aparentment preposicionals, problema del qual no podem ocupar-nos ara:

He deixat la roba damunt la taula

Notem que aquesta situació es dona en francès més intensament, llengua en la qual no sol aparèixer *de* darrere preposicions com *devant*, *avant*. El fet que puguen aparèixer sols sembla que és, tanmateix, prova suficient de la seua naturalesa diferent. L'explicació que dona Pottier sobre el fet que en els usos falsament, segons ells, adverbials, el terme B és suficientment conegut per ser expressat, planteja el problema de per què d'altres preposicions paral·leles (ço és, plenes) no permeten aqueix ús:

- *Heu anat per València?*

- **No, no ens agrada anar per*

vs.

- *Heu segut darrere el cotxe.*
- *No, no ens agrada seure darrere.*

Recordem, en fi, que inclou Pottier també com a elements de relació sufixos, intensius, etc. que difícilment poden entendre's dins el mateix grup que les preposicions.

Convé, doncs, continuar distingint entre preposicions, adverbis i conjuncions, encara que hi haja casos en què determinades preposicions puguen funcionar traslaticíament d'una manera diferent d'aquella que per naturalesa els correspon. La identificació de Pottier, segons hem dit, es fa sobre la base de la commutació. Del fet que puguen commutar, tanmateix, no podem deduir que pertanguen a la mateixa categoria. De fet, aquest fenomen obeeix a la raó que tant un sintagma preposicional (tant si regeix un sintagma nominal, un infinitiu o una subordinada introduïda per *que*) com un adverbi o una subordinada introduïda per una conjunció pròpia, constitueixen unitats subordinades, sovint al verb, però no sempre, i per ço, i no sense restriccions, poden commutar en bloc. El que commuta no és, tanmateix, l'element introductor, sinó la construcció en bloc. Així, en els exemples proposats per Pottier:

- Je l'ai su avant son départ*
- Je l'ai su avant qu'il parte*
- Je l'ai su avant de partir*
- Je l'ai su avant*

són els elements subratllats els que poden commutar, no el segment *avant*.

4. La idea que cada preposició té en llengua un valor únic, un dels principals credos de la metodologia estructuralista, que després es diversifica en el discurs, ha estat també contestada. Així, LUQUE DURAN (1974²: 14-15) assenyala que no totes les preposicions posseeixen una representació única:

(1) Algunes ni tan sols diacrònicament tenen un origen comú per a tots els seus valors, com per en català, que recull valors de *per* i *pro* del llatí.

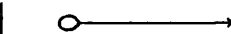
(2) D'altres, encara que procedeixen semànticament d'un tronc comú, s'han distanciat molt i no tenen entre si cap altre vincle que el significant comú; són casos, doncs, d'homonímia:

Aquesta escultura fou feta per Rodin

M'he trobat el teu cosí pel carrer

Açò no vol dir que no hi haja una contigüitat semàntica entre uns significats i d'altres de les preposicions, causada per la feblesa fonètica i semàntica de la preposició, que fa que s'impregne de significats adquirits en d'altres contextos.

La idea del valor únic de les unitats lingüístiques pròpia dels estructuralistes els ha portat en efecte a tancar-se en la constància del significant sense concebre tan sols la possibilitat d'homonímies en les preposicions. Ben és cert que Luque Durán, tal com exposa la seua teoria, cau en un error potser encara més greu, com és l'intent d'explicar els fets d'una llengua (l'espanyol) pels que es donaven en la seua llengua mare (el llatí), ço és, introduir explicacions diacròniques en la sincronia. Els fets diacrònics sí ens poden servir com un toc d'atenció: si el català *de*, per posar un exemple, es correspon al genitiu llatí d'una banda i d'altra amb unes preposicions clarament separatives com *de*, *ab*, *ex*, haurem de veure si aqueixos dos valors tenen una entitat en català per sota de l'aparent unitat de significant. La mera constatació de la correspondència, tanmateix, no diu res sobre el valor que *de* puga tenir en català: en el comportament lingüístic de la preposició en català tal distinció pot haver esdevingut merament irrellevant o haver-se desplaçat a d'altres preposicions més concretes.

De fet, Pottier, en aquest cas acaba per caracteritzar sintàcticament de manera diversa el *de* separatiu (incidència verbal i valor espacial) i el *de* diguem-ne "genitiu" (incidència nominal i valor nocional). Sembla artificial, doncs, mantenir-la unicitat d'una unitat lingüística quan després s'estableix un comportament sintàctic i semàntic diferent; d'altra banda, el fet que la representació única (separativa | , p. 203) siga vàlida per a tots els usos és més que discutible. Hom no veu enlloc, per exemple, cap idea de separació en:

La partença del tren

Dir que es tracta de "la partida procedent del ens" sembla acudir a una perífrasi que en cap manera reflexa un mecanisme propi de la llengua. Hom pot veure que l'exigència del valor únic amb què reacciona l'Estructuralisme contra l'atomisme de la Gramàtica Tradicional comporta sovint la deformació de la realitat lingüística per fer-la entrar en els jaços de la representació única.

Conseqüentment, molts dels efectes d'ús difícilment es poden "recobrir" per la representació única. Hom no sap, d'altra banda, quina relació hi ha entre la representació única i els efectes de sentit. Pottier afirma que la representació única és el resultat d'extraure els trets pertinents del discurs, però no queda clar com s'han d'entendre aqueixos trets pertinents. Sembla que per aquests s'entenen uns que estan presents en tota preposició, però ocults per una derivació no se sap si lògica o diacrònica. Així, hem vist que s'explica l'ús *de nuit* de la següent manera:

"type "de nuit" (de nocte) "à partir du moment où la nuit commence" d'où l'effet de sens "pendant la nuit"."

(1962: 208)

Nosaltres no veem de cap manera clara aqueixa deducció i, a més a més, tant si es considera lògica com diacrònica, remet a fets que no es troben en el funcionament sincrònic del llenguatge i que per tant no poden ser descoberts directament pel lingüista. El significat "separatiu" no es troba de cap manera en *de nuit*, si no és en virtut del desig del lingüista per apropar-la a d'altres usos en què sí sembla donar-se.

L'error de Pottier és de bell nou l'intent d'explicar tots els usos preposicionals mitjançant una representació única. En aquest cas tenim un ús fosilitzat, que ja ho era en llatí (*de nocte* vs. *de arbore salire*) i que per tant defuig el funcionament sincrònic normal de la preposició *de*. Per tal d'arribar a una representació única el mètode de Pottier, bandejant els problemes intrínsecs que comporta un mètode inductiu des d'un punt de vista epistemològic, és vàlid, sempre que hom destrie els usos que no obeeixen al mecanisme sincrònic de la llengua, així com els casos

de preposicions homònimes (amb més propietat creem que hom ha de parlar de preposicions amb una polisèmia clara i marcada). Des d'una perspectiva cognitiva, cal distingir els usos més prototípics i aquells més perifèrics i més allunyats del prototipus i veure en quins usos són més o menys pròxims al prototipus. Quan la distància és gran, no s'ha de defugir la polisèmia. La voluntat de mantenir el significat únic per damunt de tot porta a forçar els fets de la llengua i hi ha el risc d'introduir elements espuris, ja de tipus logicista, ja de tipus diacrònic.

5. La cohesió major que descobreix Pottier entre el relator i el terme B constitueix una prova en contra precisament de la consideració de les preposicions com a elements de relació des d'una perspectiva taxonòmica: el fet que la preposició estiga més unida al terme que regeix que al terme del qual depén evidència que més que unir rebaixa a la categoria de no-subjecte, ço és, d'objecte, el sintagma nominal que precedeix. D'altra banda, el fet que l'elecció d'una preposició vinga determinada pel terme A o el terme B no implica que la preposició es trobe cohesionada més íntimament amb l'un o amb l'altre. Açò indica simplement que uns elements tenen major importància que d'altres segons els casos i ni tan sols segons les llengües: en espanyol no falten casos en què l'elecció d'una preposició ve determinada completament pel terme B:

Recuerdo el día en que te conocí
Recuerdo a tus padres

Estamos a siete de octubre
Estamos en otoño

Noaltres no veem, d'altra banda, que hi haja major cohesió entre aquest exemple, en què l'ús d'una preposició o l'altra ve donada pel terme B, i aquells que proposa Pottier, en que sembla exigida pel verb. El problema és que Pottier confon dos fenòmens radicalment distints:

1. Quan un verb exigeix una preposició determinada obligatòriament, sense la qual l'oració resulta agramatical; la

preposició normalment presenta un significat tendent a zero i per tant no sol haver-hi solidaritat entre el significat del verb i el de la preposició:

Depén dels seus pares

Es recorda dels seus pares

Ací sí que hi ha una forta cohesió entre el verb i la preposició, car el verb no pot construir-se sense la preposició que exigeix (i no cap altra), llevat, naturalment, de construccions el·líptiques. Malgrat tot, l'obligatorietat de la preposició i la consegüent falta de significat d'aquesta és, segons veurem, qüestió de grau.

2. Ben distint és el cas en el qual un verb exigeix una determinada preposició perquè hi haja solidaritat entre el seu significat i el de la preposició:

Salgo a la calle

Ací, *salir* expressa moviment i *a* indica direcció; el terme de *salir* empra necessàriament *a* i no *en*, que normalment expressa situació estàtica. Igualment, la ubicació amb *estar* sols pot indicar-se amb *en*, que, segons hem dit, expressa la situació. Hem tingut ocasió de veure que Pottier fa referència explícitament a aquests fets, però no els té en compte en aquest cas. Així doncs, hom no pot parlar d'exigència, sinó de solidaritat. La preposició, a més a més, guarda el seu significat i la agramaticalitat derivada de la seua absència és més variable. A més, en aquest cas, pot canviar-se per d'altres preposicions:

Hoy no paseo en el jardín

Hoy no paseo por el jardín

Hoy no paseo

En canvi:

**Hoy no dependo*

Repetim, tanmateix, que el problema de la cohesió verb-preposició és molt delicat, sobretot perquè hi ha una gradació i unes zones de transició borroses en què els paràmetres que hem citat (obligatorietat de la preposició exigida pel verb, buidament d'aquesta, etc. ...) no necessàriament es corresponen. Ara per ara, ens interessava sols de mostrar que aquest problema no es planteja en els termes que ho fa Pottier: el verb pot

exigir una preposició "cegament" o per solidaritat amb el propi significat de la preposició. Sols en el primer cas pot afirmar-se que açò influeix en el grau de cohesió verb-preposició.

6. Assenyalem breument, en fi, respecte de la consideració per part de Pottier del sistema en bloc que ben sovint l'alta freqüència de determinades preposicions es deu al fet que solen donar-se en nombroses expressions fixades, que al seu torn solen ser prou freqüents. Aquestes expressions fan una contribució escassa -més aviat fan el contrari- a la sistematització dels agrupaments de preposicions.

El mètode proposat per Pottier té tanmateix indubtables mèrits. Amb la seua obra podem dir que s'assoleix un mètode d'estudi pròpiament estructural, segons l'havíem caracteritzat en un principi, ço és, en què hom considera que les preposicions tenen un significat únic, formen un sistema, etc. i, sobretot, un mètode que és aplicable, malgrat les dificultats que hem tractat, a l'estudi del sistema preposicional de llengües concretes. Així doncs, l'avanç que suposa la tasca de Pottier en el camp de les preposicions és:

1. La consecució d'un mètode que permet d'arribar a un valor únic de les preposicions enfront de l'atomització portada a terme pels gramàtics tradicionals. Aquest mètode, malgrat les seues imperfeccions, ha fet fixar-se als lingüistes en allò que uneix els diversos usos prepositius (o almenys la major part d'ells) d'una preposició: els anomenats trets inherents, a despit dels diversos sentits que s'hi superposen a causa del context. En aquest sentit, supera igualment Pottier la distinció tradicional entre els usos espacial, temporal i nocional, als quals hom atorgava estatus de "valors", de "entitats" independents, trencant la unitat de la preposició. Pottier la supera no bandejant-la, sinó integrant-la en la mateixa representació de la preposició, tot dient que suposa un nivell menor d'abstracció, per sota de la representació única -si bé no deixa massa clara la ubicació d'aqueix nivell mitjà d'abstracció.

Així és possible explicar certes restriccions (això de banda no sempre massa ben explicades pels seguidors més immediats de Pottier):

esp. *Voy a Valencia* (espai: moviment)

Voy a las diez (temps: estàtic)

Així com connexions òbvies que es donen en la semàntica entre els usos espacial, temporal i nocional:

No el veem de temps en arrere

No el veem de dalt de casa

D'això no es dedueix el que tu dius

De expressa en tots tres casos separació, ja en l'àmbit espacial, ja en el temporal o en el nocional.

2. La generalització que assoleix Pottier va més enllà dels intents logicistes, afectats sovint per un aclaparador apriorisme, duts a terme per l'Escola de Copenhague i especialment per Brøndal. En partir del discurs, ço és, en utilitzar un mètode inductiu -fins i tot hipotètico-deductiu, car les seues representacions són falsades, si bé ja hem vist que sovint la falsació es porta a terme a expenses de forçar els fets lingüístics- enfront del deductiu emprat pels lingüistes de Copenhague, n'extrau els trets inherents per tal d'arribar a la representació única de cada preposició en llengua. La sistematització realitzada per Pottier, en partir del discurs, arriba a un sistema vàlid en la mesura que explica el discurs. No donarà, doncs, lloc a constructes lògico-psicològics que no serveixen per explicar el funcionament del llenguatge, com ocorria en el cas de Brøndal.

3. Pottier duu a terme a més una sistematització de la substància, del significat, amb la qual cosa trenca amb el prejudici tradicional de l'Estructuralisme primitiu contra la semàntica, pel fet de considerar aquesta impossible de sistematitzar (enfront del primer Hjelmslev o de Tesnière, per exemple). D'aquesta manera, Pottier és un dels pioners de la semàntica estructural i una semàntica estructural no basada en la lògica. Una semàntica estructural era necessària especialment

en el camp de les preposicions, que molts autors, almenys en el seu aspecte semàntic, havien relegat sense explicar al domini del diccionari.

4. Pottier estableix, en fi, amb tota claredat i sense perdre de vista la mesura en què s'explica el funcionament del llenguatge, la idea que les preposicions formen un sistema. I no assenyala que cada preposició, per la seua posició en el sistema, manté les mateixes relacions sistemàtiques amb la resta del sistema (segons es dedueix del concepte de valor de Saussure i transllueix el tractament de les preposicions per part, per exemple, de G. Gougenheim): les preposicions s'agrupen entre elles en subgrups o subsistemes segons les relacions de semblança i d'oposició que guarden entre elles en el seu funcionament en discurs. Així, hi ha un grup format per *à/ de* (que posseeixen representacions oposades); al seu voltant s'agrupen diverses preposicions amb representacions semblants a l'una o a l'altra (*jusqu'à de à; depuis de de*). Cadascuna d'aquestes parelles s'agrupen formant subsistemes majors, els quals, al seu torn, segons el distint grau de "comportament sistemàtic" configuren jeràrquicament el sistema preposicional global d'una llengua determinada. El mètode de Pottier, doncs, trau a la llum i explica el sistema de les preposicions, i un sistema que no és un simple constructe lògic-matemàtic, sinó que pretén de donar compte, en major o menor mesura, dels fets concrets del funcionament de les preposicions en discurs.

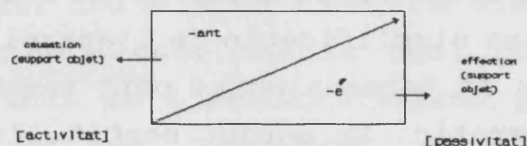
En aquesta mateixa línia pragmàtica, la proposta de Pottier té el mèrit a més a més d'haver realitzat una aplicació entenedora a un camp tan difícil com el de les preposicions d'una teoria lingüística no menys difícil com és la Psicomecànica. Açò s'ha aconseguit amb una simplificació de l'aparell psicomecànic, sobretot pel que fa a la terminologia, però també de manera que el mètode resulte operatiu. En aquest sentit l'obra de Pottier és poc psicomecànica, o potser millor seria dir que és poc guillaumiana: l'aparell psicomecànic és sensible sols en les bases teòriques de l'obra, però en l'estudi concret del sistema de les preposicions, conceptes tan obsessius en Guillaume com el

temps operatiu i la creació del llenguatge, tenen una presència discreta en el primer cas, quasi nul·la en el segon. Conseqüentment, tampoc no hi ha un gran èmfasi en el dinamisme del llenguatge, concepció pròpia de la Psicomecànica: les representacions úniques són com a tals representacions, amb independència d'allò que designen, plasmacions estàtiques, i el pas al discurs no se'ns descriu de cap manera, enfront del que ocorre en estudis de d'altres autors psicomecànics.

En aquesta línia ha influït també l'eclecticisme del lingüista francès. D'altres intents realitzats per la Psicomecànica, tal vegada més fidels a la doctrina guillaumiana, s'han mantingut en l'hermetisme del fundador d'aquesta escola i han resultat menys aclaridors del que és el funcionament de les preposicions que no ho és la proposta de Pottier.

1.1.5.2. MOIGNET (1974)

En una línia més guillaumiana tenim un article de G. Moignet, autor que pertany, com Pottier, a la segona generació de psicomecànics que assistiren a les classes que impartí el mestre en la Sorbona entre 1938 i 1960. Moignet parteix en el seu estudi de les preposicions del tractament que fa del verb transitiu a partir del concepte guillaumià d'incidència. En efecte, en el verb transitiu hi ha una incidència d'allò que en ell hi ha de resultatiu en una substància exterior. La incidència resultativa és prospectiva:

(1974: 281)

Ha d'haver-hi afinitat ente el verb i l'objecte directe. El semantisme del verb ha de ser predictable a partir del sintagma nominal.

Respecte de la preposició, Moignet afirma que aquesta aporta com a element lingüístic quelcom, i quelcom de semàntic. Aquesta, a més a més, té una doble incidència, cap avant i cap arrere: reompli un buit quan no pot establir-se directament una relació, com ocorre en els casos de Nom + Adjectiu o Verb + Objecte Directe, per exemple.

La preposició, com el verb, duen a terme una versió:

1. El verb opera la mutació de l'activitat d'un causatiu en la passivitat d'un efectiu.

2. El fet és que deu haver-hi alguna diferència, car la preposició no té referència temporal. D'altra banda, la preposició ha de definir-se dinàmicament; així, *dans* indica "interiorització" i no "interioritat".

Així doncs, la preposició té com a missió transsitivitzar el nom, per ell mateix intransitiu:

N + prep + N

l'enfant dans le jardin

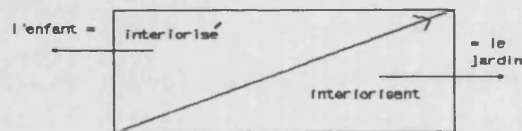
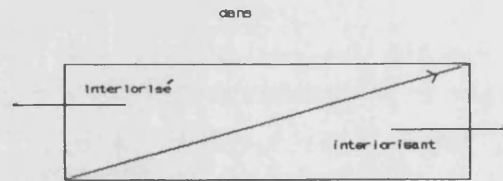
Moignet afirma tot seguit:

"La préposition introduit donc l'agent de l'opération qu'elle signifie, elle met son régime en situation d'activité, tandis qu'elle met en situation de passivité la notion support d'avant." (1974: 248)

La preposició, doncs, funciona a l'inrevés que el verb transitiu, que declara agent allò que el precedeix (el subjecte) i pacient allò que el segueix (l'objecte directe). En el sintagma citat el significat és el següent:

"el jardí interioritza (inclou, conté, incorpora) el xiquet"

Així, *dans* pot representar-se de la següent manera:

"On définira la préposition *dans* par la version qu'elle opère d'un *initus* "intériorisé" à un *exitus* "intériorisant"."

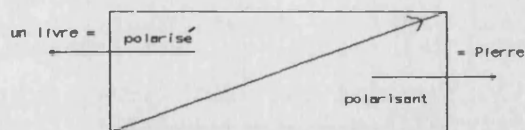
(1962: 285)

Hi ha tanmateix casos més difícils de definir. En posem dos exemples:

1) A: Aquesta preposició expressa segons Moignet el *point de repère*, i du a terme una operació que és definida de la següent manera:

"(...) nous dirons donc qu'il introduit une opération de *polarisation*, par laquelle le support d'avant est mis dans la perspective polarisante qu'ouvre le support d'après, lequel est l'agent ou l'instrument de la polarisation." (1974: 286)

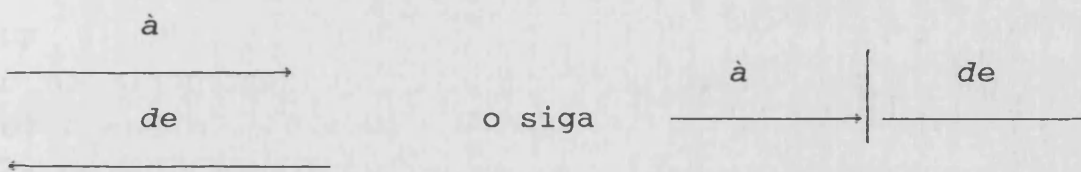
Així doncs, un sintagma com *un livre à Pierre*, té un significat representable de la següent manera:

Afirma respecte al significat de *dans*:

"Pierre est le point de repère polarisant, perspectif, grâce auquel un livre peut être défini." (1974: 286)

2) DE: Es una de les preposicions més emprades en la construcció N + prep+ N. L'operació que designa és "de-terminar", ço és, limitar a partir de:

Aquesta preposició pot adquirir diversos efectes de sentit segons en quin context aparega: autor, subjecte, matèria, pertinença:

une statue de Rodin/ de Louis XIX/ de bronze

Fins i tot pot buidar-se de sentit i indicar una pura definició:

la ville de Rome

La resta de l'article està dedicada a explicar la transitivitat indirecta (els casos de suplement) distinta dels complements circumstancials, nucli de l'article i tema que no tractarem ací aprofundidament.

Com hom pot veure, la breu aportació de Moignet té un caràcter més marcadament guillaumià que l'obra de Pottier. Veem, en efecte, que hom aplica el concepte d'incidència del mestre i, consegüentment, hi ha una clara concepció dinàmica del llenguatge. De la mateixa manera que en Pottier, trobem la diferència entre llengua (representació única) i discurs

(diversos efectes de sentit). El model proposat per Moignet pot rebre per aquesta raó les mateixes crítiques que el de Pottier.

1. A més, la seua major fidelitat a la Psicomecànica confereix al seu estudi un major cripticisme i una inaplicabilitat a la resolució de problemes concrets major en relació a l'aportació de Pottier. En efecte, la seua consideració dinàmica de les preposicions, consegüent amb les idees bàsiques de la Psicomecànica, no sempre resulta entenedora i la seua consegüent representació és, en qualsevol cas, un constructe mental al qual l'autor sembla haver accedit mitjançant la pròpia introspecció, no necessàriament compartida per tothom. Tots aquests fets han redundat en una escassa transcendència de l'aportació de Moignet, si bé ell mateix i altres autors han aplicat la seua concepció de les preposicions a la resolució de problemes concrets (com ara GUIMIER (1978) a l'oposició à/ dans en francès).

2. En aquest mateix sentit, la doble incidència que atribueix a la preposició converteix aquesta categoria en un hapax entre les unitats del llenguatge, indesitjable fins i tot des dels pressupòsits de la Psicomecànica. Ja vam veure en el cas de Pottier que aquesta doble incidència és molt criticable.

3. Considera que només el nom és suport, consideració que és molt contestable.

4. La representació única de les preposicions es troba deformada per consideracions de tipus contextuals i semanticistes injustificats.

En canvi, la seua concepció dinàmica de les preposicions, malgrat el seu apriorisme, no deixa de ser una important innovació i una idea interessant. Igualment ho és la relació que estableix entre el funcionament de les preposicions i el del verb, idea que ja comptava amb tradició i que havia estat ja desenvolupada pels autors generativistes, si bé Moignet estableix aquest paral·lelisme des d'una perspectiva també original: la Gramàtica Tradicional i els generativistes es basaven en el fet que verbs i preposicions posseeixen usos transitius i intransitius:

Si no estudies no avançaràs (ús verbal intransitiu)

Es perillós avançar els altres cotxes (ús verbal transitiu)

Deixa el pa damunt (ús prepositiu intransitiu)

Deixa el pa damunt la taula (ús preposicional transitiu)

Moignet estableix el paral·lelisme en la mesura que la preposició transitivitza el nom o el verb:

obeir als pares

cal obeir

la casa dels veïns

vs

ens agrada la casa

Aquest paral·lelisme marca una línia interessant d'investigació puix que suposa que el nom, normalment considerat autosuficient, pot precisar expansions de la mateixa manera que en necessita el verb.

1.1.5.3. LE FLEM (1988)

L'originalitat del mètode de Guillaume així com la seua capacitat per donar una explicació global i generalitzadora dels fets lingüístics ha fet que, malgrat que ben sovint l'acceptació dels principis de l'autor francès haja estat pràcticament una qüestió de fe, les seues teories hagen estat aplicades tanmateix fins i tot en els nostres dies per resoldre molts dels principals problemes lingüístics que es donen en llengües, especialment romàniques. Un d'aquests estudis actuals és l'article de LE FLEM (1988) que pretén ser una revisió, més aviat succinta, del que s'ha dit en Psicomecànica sobre les preposicions. Comença afirmant que l'interés de la Psicomecànica depén del fet que el seu component morfològic li permet d'abastar un grau major de refinament: totes les paraules tenen un lexema i un gramema, i les relacions sintàctiques que estableixen es cobreixen mitjançant el mecanisme d'incidència pel qual un morfema aport d'una paraula és referit a un morfema suport d'una altra paraula:

"Il est légitime de poser que le morphème chargé de cette mise en rapport est basal, un contrôleur morphologique lui-même support de la sémantèse et de tout l'édifice formel du mot." (1988: 141)

Aquest és el morfema de persona, segons assenyala Guillaume³⁰, que apareix clarament en el verb i en el nom, en el qual rep les caracteritzacions del gènere i el nombre.

En canvi, l'estudi de la preposició en la Psicomecànica s'ha caracteritzat per l'absència de la categoria de la persona a l'hora d'aplicar el seu funcionament i pel mode de la seua incidència, variable segons els diversos autors:

1. Guillaume pensa que la preposició és extra-categorial i la seua incidència no recau en cap mot del discurs sinó en "l'intervalle psychique entre deux mots" (citats per Le Flem (1988: 115)).

2. Moignet, segons hem vist, considera que la preposició té una incidència doble, a dreta i a esquerra.

Ambdues solucions tenen la dificultat de fer de la classe de les preposicions un hapax, una categoria aïllada, *ad hoc*, entre les diverses categories de la llengua. Segons Le Flem, una solució ha de partir dels següents principis metateòrics:

1) Major generalització possible (incidència unilateral) com en les altres parts del discurs.

2) Autonomia de semàntica i gramàtica.

Partint d'aquests principis tenim dues possibilitats (en els esquemes D = *droit*; G = *gauche*):

a) G → P → G

b) G ← P ← D

D'aquestes dues possibilitats la segona és *a priori* la més plausible. A més, hi ha diversos arguments de tipus mixte, teòric i empíric, a favor d'aquesta interpretació:

(1) Respecte de la incidència a esquerra, recolzen aquest interpretació:

a) La combinació directa de preposició i relatiu amb l'article, el qual, en Psicomecànica, és el suport del nom:

Les sans gloire, les sans amour

J'en connais des qui savent quoi faire

³⁰ Guillaume en diu:

"La personne, c'est au fond, partout et toujours, le support auquel est référée la signification apportée par le mot." (Citats per Le Flem (1988: 114))

b) Paral·lelisme entre la construcció preposicional i:

- Els adverbis:

Il négocie avec habilité/ habilement

- L'ús adverbial de la preposició sola:

Il est arrivée avant

(2) Respecte de la incidència a dreta:

a) Els sintagmes:

"(...) sont généralement dénommés, en psychomécanique, d'après l'élément hiérarchiquement dominant, support de l'ensemble des autres constituants."

(1988: 117)

b) Tenim els casos en què la preposició introdueix un adjectiu:

(1) Atribut de l'objecte:

On tient cette décision pour excellente

(2) Epítet:

Rien de fâcheux n'est arrivé, simplement quelque chose d'étonnant

L'adjectiu, per naturalesa d'incidència externa a una persona substantiva, només pot realitzar aquesta (indirectament) segons el mode (2), no segons (1).

Queda encara per determinar quin és el formador responsable, en el gramema, de l'operació de connexió com a suport del règim i aport al règim del sintagma. Aquest és també la persona al parer de Le Flem. Aquesta no es troba, tanmateix, marcada semiològicament, i la seua existència no pot ser provada, per tant, empíricament; només tenim justificacions de tipus teòric, i aquestes són prou febles:

1. Des d'un punt de vista diacrònic, puix que la preposició procedeix del cas i aquest discutia la situació d'una persona substantiva, cap pensar que aquesta es manté en el seu substitut, la preposició.

2. Com que la preposició i la conjunció substantiven, cap suposar que la persona, pròpia dels substantius, pot estar en ella (notem respecte d'açò que les conjuncions *qui* i *que* eren originalment pronoms).

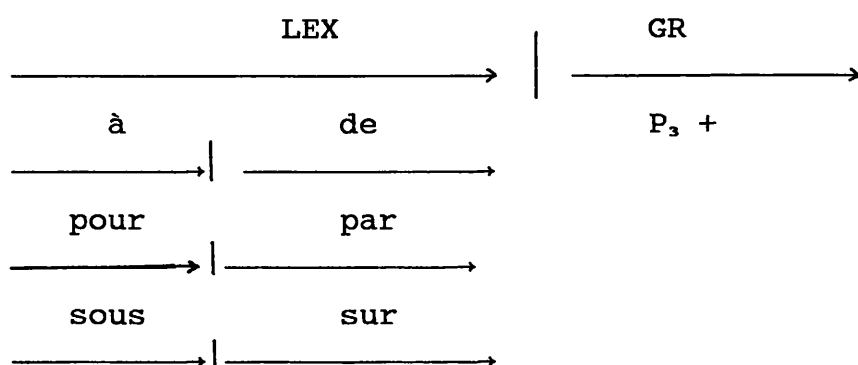
3. La preposició pot acompanyar un adjectiu:

"(...) non seulement l'incidence externe de celui-ci décide-t-elle du sens de la relation syntaxique, dans laquelle il est apport, mais elle le destine à un support de nature substantivale, qui doit donc figurer dans la préposition; (...)"

(1988: 120)

Aquest fet explica, a més a més, la facilitat amb què els sintagmes preposicionals s'associen amb l'article per formar sintagmes nominals.

La sistemàtica de la preposició desenvolupada per Le Flem pot esquematitzar-se de la següent manera:

Com hom pot veure, les preposicions, com tots els mots, tenen una part lèxica i una altra gramatical. A més a més, cal tenir en compte:

1) Assenyala Le Flem respecte del semantisme preposicional:

"La sémantèse, pour la majorité d'entre elles, renvoie à un module binaire où elles sont associées par couples dont les membres expriment, l'un approche, l'autre l'éloignement d'une limite matérialisée en discours par l'élément nominal -par une personne- qu'elles introduissent." (1988: 120)

2) El gramema comporta un morfema únic que representa una persona de naturalesa substantiva, que es correspon amb el límit del mòdul lèxic. Aquest límit està en discurs actualitzat (*une idée de Lise*) o qualificat (*rien de neuf*) per un aport sintagmàtic nominal, i el resultat pot referir-se o no a un suport exterior, la previsió del qual no sol assegurar-se normalment en el sistema: d'aquí la major cohesió amb l'element

de dreta.

Le Flem conclou reconeixent que la justificació de la hipòtesi per ell proposada és fràgil i està pendent encara de falsació. Aqueixa falsació dependrà ja del qüestionament global de la teoria de la persona com a suport, ja del fet que la teoria mostre la seua ineficàcia en aplicar-la a preposicions concretes.

L'estudi de Le Flem segueix també una línia més guillaumiana que els de Pottier. Es mou en efecte sobretot en una esfera teòrica sense descendir a males penes als problemes que planteja l'ús concret de les preposicions. A més a més, fins i tot en el nivell teòric, focalitza un tema que en Pottier era tractat lleument, més aprofundit en Moignet. Se centra en el problema de la incidència, capital en Psicomecànica, i la consegüent relació entre aport i suport. A més a més, la innovació més important que suporta aquest article és l'intent d'introduir la persona, considerada per Guillaume central en el llenguatge, també en la teoria de les preposicions. El mateix autor és conscient de la feblesa dels arguments que aporta per defensar aquesta positura, feblesa que nosaltres no podem més que emfasitzar. La presència de la persona en les preposicions sembla insostenible, i els arguments que aporta Le Flem són molt discutibles:

1. En els casos, sols la relació entre el nominatiu i l'acusatiu podem dir que tinga rellevància per a la persona verbal:

Ego amo Terentiam

Terentia amatur a me

Ací s'observa un canvi en la persona verbal consegüent amb el canvi de diàtesi i el consegüent joc de casos.

Hom no veu quina rellevància poden tenir el datiu, l'ablatiu o els usos de preposició més cas per a la determinació de la persona. D'altra banda, la substitució de casos per preposicions no pot prendre's en sentit absolut (no tots els usos prepositius romànics es corresponen amb casos llatins).

2. L'afirmació que el nom es caracteritza per la persona suposem que s'ha d'entendre en el sentit que tots els noms estan en tercera persona. Cal discutir per què hom privilegia la persona sobre el gènere o el nombre, però en qualsevol cas, el

fet que la persona pugua donar-se en el nom no prejudja en absolut el que pugua ocórrer en les preposicions. Ací Le Flem trasllada sense més el que sembla donar-se en el nom a la preposició que de vegades el precedeix.

El principal avanç que suposa el treball de Le Flem en relació als psicomecànics anteriors és, doncs, el fet d'haver intentat posar en clar la qüestió de la incidència en el cas del sintagma preposicional. Tanmateix, també ací la feblesa dels seus arguments és clara, puix que hi empra usos de la preposició que no en són els més paradigmàtics:

1. L'afirmació que l'article és suport del nom és molt contestable i també ho és el fet que la preposició hi pugua incidir.

2. La igualació *avec + N = adv. - ment* així com el caràcter prepositiu de *avant* és molt discutible.

3. Els casos d'adjectius regits per preposició són problemàtics; sí és corrent que un sintagma prepositiu "adjectivat" incidisca sobre un nom; la incidència del N_2 sobre la preposició és, doncs, dubtosa; la del conjunt del sintagma preposicional sobre el N_1 sí que és, en canvi, al nostre parer, encertada.

1.1.5.4. J. CERVONI (1991)

Ressenyem breument per acabar un llibre recent que ens ha arribat a les mans quan aquest treball nostre era pràcticament acabat. Es tracta de l'obra de J. CERVONI (1991) *La préposition. étude sémantique et pragmatique*. Aquest autor realitza una meritòria reflexió de caràcter marcadament teòric i general sobre la categoria preposicional des de la Psicomecànica. Realitza un escorcollament aprofundit de les idees del mestre Guillaume sobre les preposicions i assumeix també part de les idees de Pottier. D'aquest darrer, però, critica la consideració que la preposició siga un element de relació, i considera que l'expressió de la relació és quelcom secundari (1991: 125). Defineix, per tant, la

preposició, de la següent manera:

"Elle est, à ce niveau, une partie du discours qui s'oppose aux noms, verbes, adjectifs et adverbes en ce qu'elle est **dépourvue d'incidence**. Ce trait fondamental s'explique par la position qu'elle occupe sur le "mouvement structural" dont le développement crée le système des parties du discours. La préposition, en effet, est très éloignée de l'"horizon d'aperture" du système: elle se situe au-delà du seuil qui sépare les deux phases du mouvement créateur."

(1991: 125)

D'altra banda, pel que fa al grau de cohesió entre els termes A i B, assenyala:

"Nous sommes enclin à penser que le terme A, quelle que soit sa longueur, mais à condition toutefois qu'il ne déborde pas du cadre de l'unité phrastique, est entièrement construit avant que ne s'amorce la genèse du terme B."

(1991: 122-123)

Un altre aspecte interessant és l'ús del concepte teòric de subducció, ço és, el fet que determinades unitats lingüístiques tinguen un valor més abstracte (si són preses en un moment precoç de la ideogènesi) o més concret (si són preses en un moment més tardà) en l'explicació de la semàntica preposicional. Així hom podria explicar que la preposició francesa *de* pugui tenir un valor articular (*Je n'ai pas d'argent*), ben abstracte, al costat d'un valor separatiu (*Je viens de la campagne*).

De gran interès és la comparació i intent d'harmonització entre la Teoria dels Casos Profunds de Fillmore i la concepció de cas sinàptic de la Psicomecànica (capítol IV). Finalment, la part dedicada a la Pragmàtica resulta també de gran interès, si bé roman en un terreny molt general i pràcticament hom redueix l'estudi pragmàtic de les preposicions a l'estilística, sense tenir en compte pràcticament les troballes de la Gramàtica Cognitiva en les relacions de la semàntica preposicional amb la percepció del món i la interacció amb aquest.

Com a crítica assenyaïem tan sols que la consideració que el terme A està completament format abans que el terme B pretén de fonamentar la tradicional distinció entre un terme A

"principal" i un terme B "subordinat". Nosaltres suscrivim la asimetria entre tots dos termes, però no creem que es puga considerar a ulls clucs que el terme A estiga format prèviament al terme B quan hom empru una construcció prepositiva. A banda que ací tenim una explicació psicologista introspectiva, habitual entre els autors psicomecànics, hi ha casos obvis en què el terme A pressuposa en la seua mateixa composició semàntica el terme B, sense el qual no pot entendres:

Elvira és al centre [de la plaça]

Elvira és davant [de l'arbre]

En suma, es tracta d'una obra rigorosa sobre la teoria psicomecànica de les preposicions en general i que no es veu mancada d'idees interessants sobre problemes concrets de les preposicions franceses, si bé aquests resten com a exemples fragmentaris de construccions teòriques que al més sovint romanen indemostrables.

* * *

Si exceptuem el cas de Pottier, que potser pel seu eclecticisme ha resultat més accessible i ha gaudit d'una major difusió fins i tot entre cercles no adscrits a la Psicomecànica, l'aplicació de les teories de Guillaume no han anat més enllà d'aquells autors que han seguit explícitament la doctrina del lingüista francès. El caràcter hermètic i la complexitat metateòrica de la teoria guillaumiana fa que siga poc aplicable fora del context en què ha vist la llum: l'originalitat i travada de la Psicomecànica fa que difícilment tolere una aplicació parcial. Per açò mateix el que ha difòs i ha aportat la Psicomecànica a l'evolució de l'estudi de les preposicions ha estat precisament allò que hom troba pràcticament en tots els corrents que segueixen d'una manera més o menys directa el jaç del mètode estructural: gràcies als autors psicomecànics en efecte hom afiança la idea que les preposicions formen un sistema, la idea que han de tenir un valor únic diversificat després en el discurs, etc. D'altra banda, la concepció dinàmica,

creativa, del llenguatge pròpia dels psicomecànics, que té les seues arrels en el filòsof del s. XIX W. von Humboldt, es troba en la base de concepcions lingüístiques posteriors com és el Generativisme, si bé els resultats són ben distintes: en la Psicomecànica hom arriba principalment a unes explicacions del llenguatge introspectives, metalingüístiques, abstractes; en el Generativisme, si bé l'estructura profunda es considera abstracta, hom veurà millor les seues petges en l'estructura superficial i hi haurà un èmfasi major, almenys en els primers models, sobre l'eix sintagmàtic, sobre el comportament oracional de les preposicions.

1.1.6. LA GRAMATICA DE DEPENDÈNCIES: L. TESNIÈRE (1959)

La trajectòria del lingüista francès L. Tesnière pot considerar-se paral·lela a la del seu compatriota E. Benveniste en el sentit que, després d'haver participat en el Cercle Lingüístic de Praga, tots dos han desenvolupat un mètode lingüístic original, per la qual cosa mereixen un tractament separat. Concretament, L. Tesnière ha inaugurat el que es coneix com "gramàtica de dependències". Aquesta es caracteritza per considerar l'oració com una xarxa de dependències respecte del verb, pilar d'aquesta, terme regissant de tots els complements que hi apareixen. Suposa, doncs, un trencament amb la tradició mil·lenària que considerava l'oració com una unitat bimembre (subjecte + predicat). Pel que a nosaltres ens interessa, el seu tractament de les preposicions en la seua coneguda obra pòstuma *Éléments de syntaxe structurale* (1959) s'inscriu en dos fenòmens més amplis:

1. La distinció entre actants i circumstants, de la qual parlarem breument en tractar el problema de la cohesió entre verb i preposició, qüestió que pràcticament és inaugurada per Tesnière.

2. El mecanisme general de la translació, al qual dedica la major part del seu llibre. Segons ell, la translació i la junció (coordinació) contribueixen a complicar la frase simple. En la gramàtica tradicional hom analitzaria de manera diversa els següents segments:

fr. *le livre de Pierre*

llat. *liber Petri*

angl. *Peter's book*

Des d'un punt de vista sintàctic, tanmateix, tenim en els tres casos el mateix: un nom pren sintàcticament el valor d'adjectiu. Aquest canvi de naturalesa sintàctica és la translació. El genitiu llatí, el genitiu saxó de l'anglès i la preposició francesa *de* indiquen que el segon nom està subordinat al primer, si bé quines siguin les relacions semàntiques que s'estableixen entre ambdós.

Respecte del mecanisme de la translació, en l'exemple anterior, veem que un terme que no és adjectiu morfològicament en pren aquest valor. Per a Tesnière, no hi ha cap diferència entre *le livre de Pierre* i *le livre rouge*:

"A son tout, le changement de catégorie a pour effet d'entraîner, ou tout au moins de permettre, un changement de fonction, la fonction des différents mots étant attachée à leur catégorie." (1959: 364)

Hi ha, doncs, una operació de canvi de categoria i una altra, derivada d'aquesta, de canvi de funció.

Tesnière critica la idea que hi ha relació ("connexió" en diu ell) entre el terme transferit i la paraula de la qual eventualment pot dependre:

" 8. - La translation est donc la condition préalable de certaines connexions, mais elle n'est pas la cause directe de la connexion. La connexion est le fait de base sur lequel repose la structure de la phrase simple. Elle s'établit *automatiquement* entre certaines catégories de mots, et elle n'est marquée par rien. Elle est si naturelle qu'il suffit qu'elle soit possible pour qu'elle se réalise.

9. - Le translatif ne connecte donc pas. Il se borne à transférer, c'est-à-dire à changer la catégorie du transférend. Dès que celui-ci appartient à la nouvelle catégorie, dans laquelle il est versé par le phénomène de la translation, la connexion s'établit d'elle même." (1959: 364)

Recordem que la translació és un fenomen sintàctic.

El translatiu, consegüentment, és intranuclear:

liber Petri

En l'exemple anterior es veu clarament que el morfema de genitiu pertany al segon nucli; el mateix cal dir de la translació obrada mitjançant preposició:

el llibre de Pere

Així doncs, de no estableix cap mena de relació ni de connexió.

La translació no és un fet merament metalingüístic, sinó que té la seua justificació en necessitats molt concretes del llenguatge:

"La translation a pour effet, sinon pour but, de resoudre la *difficulté* qui surgit pour le sujet lorsqu'il s'est engagé dans une phrase de structure donnée et qu'il se voit obligé, en cours d'élocution, d'employer à l'improviste un mot relevant d'une catégorie qui n'est pas directement *connectable* avec un des mots de la fraction de phrase déjà énoncée."

(1959: 365)

És, doncs, un procediment simple i natural, un dels més corrents del llenguatge humà.

Tesnière estableix una completa teoria sobre la translació a partir dels principis enunciats, els principals punts de la qual presentem tot seguit, atenent sobretot a aquells aspectes que afecten l'estudi de les preposicions:

1. Estableix en primer lloc una terminologia:

transferende → *translatif* → *transféré*
de- -al -al

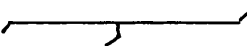
Així, en le livre de Pierre tenim:

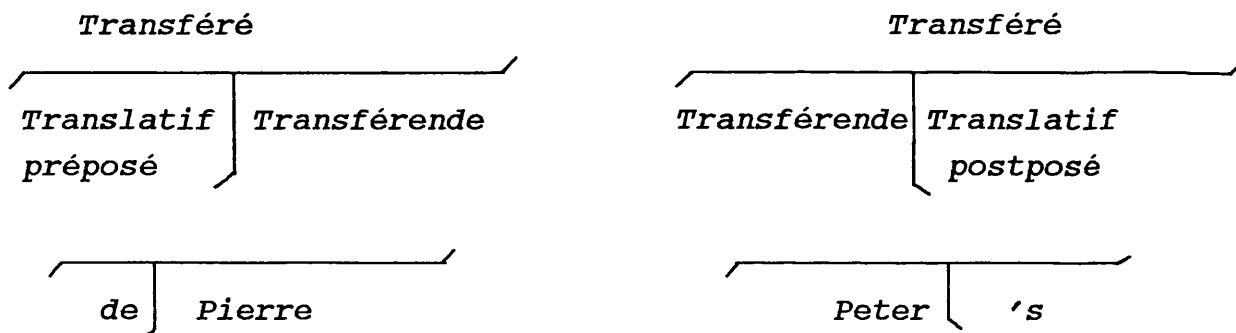
Pierre *de Pierre*
desubstantival —————→ *de* —————→ *adjectival*

2. Així mateix, s'ocupa de la representació gràfica de les translacions. Tenim dues possibilitats:

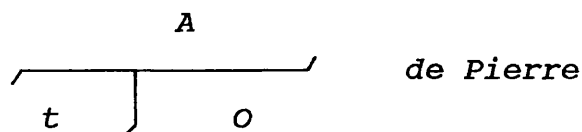
1) Representació linial: A > O . Ací cal distingir:

- Els símbols de les categories: A=adjectiu ; O=sustantiu; (E=adverbi, I=verb).
- Els signes > o < , que indiquen el sentit de la translació.

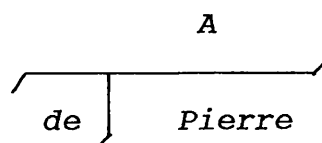
2) La representació estructural, que és preferible; per a aquesta Tesnière emprà el signe semblant a la T de "translació". Aquest té dues possibilitats:

La representació simbòlica seria la següent:

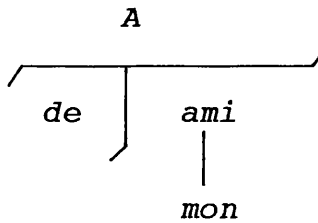

Per tal que els mots no apareguen més d'una vegada en l'anàlisi estructural (els *stemmata*) hom substitueix el terme transferit pel seu símbol:

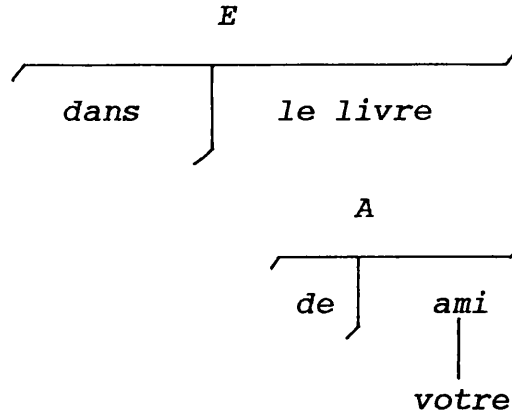

D'altra banda, s'ocupa també Tesnière de la integració de les translacions en els *stemmata*; vegem-ne alguns exemples:

le livre

écrivez

3. Les translacions poden fosilitzar-se, i en aqueixos casos, els nuclis són com cementiris que només tenen valor etimològic; així, el terme francès *mediterranéen* ha sofert les següents translacions:

(A > O >) A > O > A

Els estadis entre parèntesi (pas de *mediterraneus* "enmig de les terres" a *mediterraneum* (*mare*)) només poden ser descoberts mitjançant la investigació etimològica.

4. El marcant de la translació, el translatiu, pot ser una preposició o una postposició. Quan aquests són molt usats poden aglutinar-se al transferend. Aleshores tenim que les preposicions es converteixen en prefixos i les postposicions en sufixos.

5. Estableix Tesnière una tipologia de les translacions atenent a diversos criteris:

(1) Segons la forma de l'*stemma*, hom pot distingir:

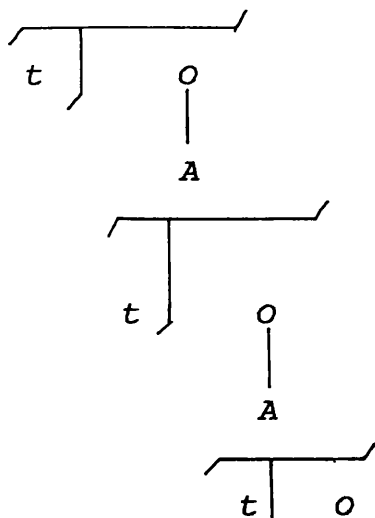
a) en cascada:

"Il y a *cascade de translations* lorsque le *stemma* présente plusieurs translations de même formule, le transféré de chacune d'entre elles étant subordonné au transférend de celle qui la régit immédiatement." (1959: 384-385)

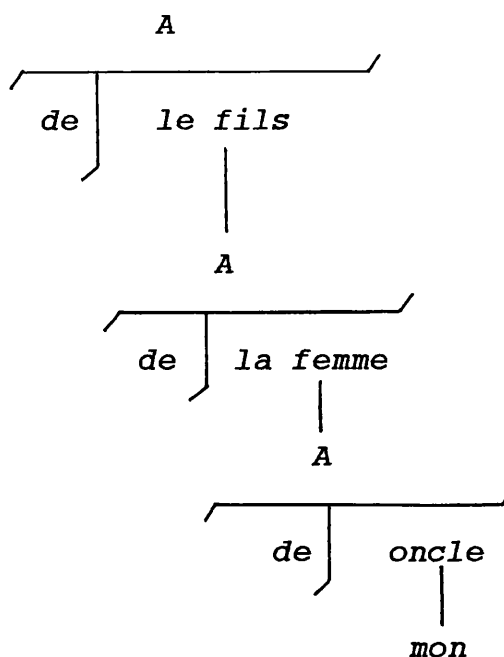
El cas més típic es dona amb la fórmula O > A:

Le cousin du fils de la femme de mon oncle

A

le cousin

Aquesta mena de translacions no solen ser admeses pels estilistes.

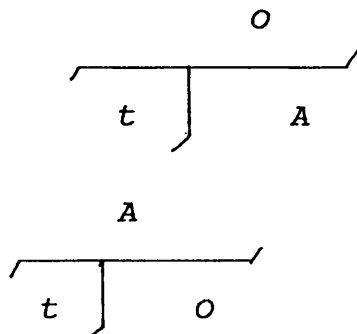
b) Invertida: Es definida per Tesnière en els següents termes:

"Il y a translation inversée lorsque le stemma présente, en connexion verticale, deux translations de formule inverse l'une de l'autre." (1959: 385)

Així, d'un segment com el següent:

un imbecile de marmiton

tenim un esquema simbòlic com el següent:

(2) Segons la categoria sintàctica del transferend, es pot distingir:

1) Translacions de primer grau: El transferend és un element de la frase simple; hom juga amb elements del mateix ordre i fins i tot del mateix nivell sintàctic.

2) Translacions de segon grau: El transferend és un nus verbal. Respecte d'aquests casos diu Tesnière:

"Le changement de niveau syntaxique qui intervient dans la translation du second degré est donc une descente dans la hiérarchie structurale, puisqu'il dégrade le noeud verbal pour le ramener à un degré inférieur en lui assignant le même rôle subordonné qu'à un des autres éléments de la phrase simple. Et c'est qu'avait implicitement reconnu la grammaire traditionnelle en désignant la translation du second degré par le terme de *subordination*." (1959: 386)

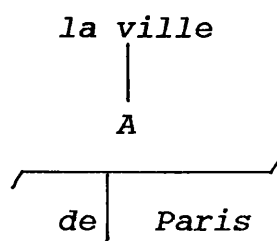
Així doncs, cal canviar la terminologia tradicional:

<u>Terminologia tradicional</u>	<u>Terminologia de Tesnière</u>
conjuncions de subordinació.....	jonctifs
preposicions.....	translatifs du premier degré
conjuncions de subordinació.....	translatifs du second degré

(3) Finalment, segons el nombre de translacions que hi haja en el nucli, cal distingir:

1) Translació simple: El nucli té només una translació:

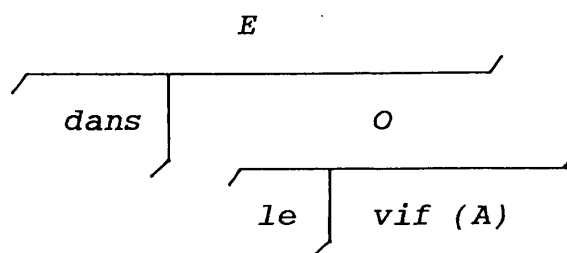
la ville de Paris

El mateix esquema tenim en sintagmes com *le pays de France*, *un amour d'enfant*, *un fripon d'enfant*, etc.

2) Translació doble: El nucli posseeix dues translacions:

dans le vif

3) En fi, poden haver-hi translacions múltiples. No hi ha límit teòric per al nombre de translacions, si bé les translacions quàdruples en la pràctica no solen ser superades. En les translacions múltiples, d'altra banda, les més antigues solen estar fixades i no es possible trobar-les si no és recorrent a l'etimologia. Vegem-ne alguns exemples:

a) translació triple: Com per exemple: $A > O > A > O$

La mort de Socrate est celle d'un sage

b) translació quàdruple: Com per exemple: $O > E > A > O > A$, que tenim en un sintagma com:

un âme de sans-culotte

c) translació quintuple: Com per exemple $I > A > O > E > O > E$, que tenim en sintagmes com à l'endroit.

6. Tesnière sosté un rebuig frontal a la consideració de la semàntica en les anàlisis lingüístiques, seguint la línia de l'Estructuralisme dels inicis. Aquesta exclusió de la semàntica afecta especialment dues qüestions:

1) Les diverses relacions semàntiques que s'estableixen entre els termes de la translació no afecten aquesta i no es poden preveure a partir d'ella. De fet, poden ser fins i tot oposades:

"que ve de Paris"

Le train de Paris "que va a Paris"

2) Enfront dels qui defensen la sintaxi morfològica i asseguruen que sempre hi ha una diferència, per exemple, entre un adjectiu i un nom traslladat a adjectiu, Tesnière afirma que tals diferències són de tipus semàntic i, per tant, menyspreables. Així, per exemple:

le train de Paris

le train parisienne

en *parisienne* hom indica que el tren està més impregnat de les propietats parisenques que en el cas de *de Paris*. En efecte, si canviàs de destinació, el tren podria continuar essent *parisienne* per la seua decoració, el seu gust, etc, però ja no podria ser anomenat *de Paris*. Afirma tanmateix Tesnière respecte d'aquest tipus de diferències:

"Mais en disant que le substantif transféré en adjectif devient un adjectif, nous nous plaçons strictement au point de vue structural, et nous n'entendons nullement faire litière de toutes les ressources sémantiques qu'offre à la langue française la différence entre l'adjectif qui est proprement adjectif et celui que l'est devenu par translation."
(1959: 402)

7. Assenyalem finalment que Tesnière contempla la possibilitat que determinades translacions no duguen a terme cap canvi categorial, sinó més aviat un canvi de funció. Un exemple ben clar d'açò és el del tercer actant:

Alfred donne le livre à Bernard

Ací a fa que *Bernard* passe a ser tercer actant. El mateix paper acompleix el datiu llatí.

Com hom pot veure, Tesnière no estudia la preposició com a classe de mot independent sinó que la inserta en el fenomen més ampli de la translació. Aquesta concepció de les preposicions com a translatus o transpositors juntament amb unitats tradicionalment adscrites a d'altres categories (prefixos, sufixos, conjuncions) té una llarga tradició abans (Cuervo entre d'altres) i després (Bally) de Saussure. És en l'obra de Tesnière, tanmateix, quan aqueixa concepció de les preposicions com a translatus arriba a un punt culminant i rep una formulació més clara i una aplicació més exhaustiva, dins d'una perspectiva clarament estructural, si bé, segons veurem, no s'amotla al model de les preposicions típicament estructural. Nogensmenys, el tractament que dona Tesnière a les preposicions no deixa de tenir alguns aspectes objectables:

1. La consideració que les preposicions no tenen altra funció que dur a terme un canvi de categoria és força discutible:

1) Hi ha casos en què manifestament no hi ha cap canvi de categoria: Tesnière mateix parla del cas de l'objecte indirece, que només estableix un canvi de funció, i el mateix podríem dir del suplement; Tesnière, en canvi, considera circumstancials de manera els casos de suplement, com per exemple *penser à quelque chose, se souvenir de quelque chose*, consideració que no es justifica de cap manera.

2) El canvi -o aparença de canvi- de categoria sembla ser més aviat un efecte que la finalitat de l'ús de les preposicions. Tinguem en compte que Tesnière afirma que l'objectiu de la translació és fer servir com una determinada categoria un mot que per se no hi pertany. Açò pòt donar-se en casos concrets, això de banda possiblement corresponents a registres molt determinats, com per exemple:

La negociació del conveni col.lectiu es farà a Barcelona
Podem dir que emprem *del conveni* en comptes d'un inexistent **convenial*. Fins i tot en aquest cas pot explicar-se amb més naturalitat invertint l'ordre d'incidència: hom pot afirmar que *de* és precís per expressar nominalment el que podria expressar-se verbalment:

Els sindicats negocien el conveni col.lectiu

la negociació del conveni col.lectiu

de expressa subordinació de *conveni col.lectiu* a *negociació* si no fem servir una construcció oracional transitiva sinó una estructura de sintagma nominal. Però en qualsevol cas, hi ha casos en què l'ús d'una preposició no obeeix clarament al desig de fer servir un mot d'una categoria com si fos d'una altra:

Passem les vacances a Gandia

L'ús de *à* no obeeix a un *impasse* de l'expressió, que obliga un nom a funcionar com a adverbi. La intenció primordial sembla ser situar l'acció en un lloc determinat, i un lloc estàtic. Açò força la inclusió del nom en un sintagma preposicional amb una preposició ben precisa, sintagma preposicional que, segons els casos, equivaldrà en major o menor mesura a un adverbi.

2. El problema és que Tesnière se situa en un nivell sintàctic exclusivament formal. Però fins i tot sense moure's d'aquest nivell la validesa de la seua proposta és discutible; en efecte, ben sovint és difícil imaginar els mots paral·lels a determinades construccions translàtiques:

poc d'aigua

gens de pa

Ens resulta difícil imaginar un adjectiu amb el sentit "d'aigua", "de pa" i no creem que la llengua compte amb mecanismes per formar-los (en canvi, és fàcil imaginar un **convenial* a partir de *conveni*).

3. Tesnière rebutja per tant tot tractament paradigmàtic i rebutja la semàntica, tan important en el cas de les preposicions. Aquesta exclusió de la semàntica té com a conseqüència que molts fets pertinents i importants en l'estudi de les preposicions queden sense explicar en el mètode de Tesnière, fins i tot alguns de ben obvis. Així, hom no explica la diferència entre els tres "adverbis de discurs" subratllats en la següent oració:

Anem de viatge de nuvis de València a Barcelona

E

E

E

Igualment, deixa sense explicar com *de* canvia en uns casos a E, en d'altres a A, sense especificar cap mena de restricció. Açò el porta a certes confusions: confon el que són possibilitats interpretatives, que potser ni tan sols siguen semàntiques (entesa la semàntica com quelcom formalitzat), amb fets vertaderament semàntics i fins i tot sintàctics. Així, davant:

El tren de Paris

afirma Tesnière que, com que són possibles dues interpretacions semàntiques, no hi ha relació entre translació i significat i per tant aquest darrer és irrellevant. La qüestió no està plantejada correctament: en una oració un complement circumstancial pot ser introduït per diverses preposicions segons el significat que vulguem transmetre:

El tren va a Paris

El tren ve de París

Açò no invalida el que el significat de la preposició siga rellevant en les oracions susdites ni que ho siga en d'altres construccions nominals:

pujada al calvari---> "acció de pujar al calvari"

pujada del calvari---> "pujada amb el nom de "calvari""

4. Aquest rebuig de la semàntica porta Tesnière igualment a llevar valor a les restriccions que es donen entre els termes primitius i els transferits amb mateix valor, del tipus *parisienne/ de París*. No se n'adona que el fet que puguen emprarse en uns casos i en d'altres no és un fenomen que no pot passar-se per alt relegant-lo al caos de la semàntica.

5. Tots aquests fets tenen com a conseqüència que la visió de les preposicions que ens dóna el lingüista francès es trobe ancorada a l'albada de l'Estructuralisme: més sistemàtic, coherent i profund que el treball de Bally, aporta poc al nostre coneixement de les preposicions. De bell nou, apareixen les preposicions sense formar cap sistema, sense tenir cada preposició un significat únic ni, el que és pitjor, un funcionament únic. Resulta, en efecte, poc explicatiu un mètode que uneix sense més els segments subratllats en les següents expressions:

parlar del temps

E

parlar de gairó

E

parlar de València a Barcelona

E

E

i en canvi, separa:

pujada al calvari

A

i

Hui no pugem al calvari

E

sense establir cap vincle, ni funcional ni de contingut, entre cadascuna de les preposicions a, llevat del fet que duen a terme una translació.

El principal mèrit de Tesnière, doncs, ha estat sobretot d'haver esgotat pràcticament l'explicació de les preposicions com a translatus des d'una perspectiva estructuralista. Igualment, és de lloar la seua aplicació del mètode estructuralista més ortodox, caracteritzat pel rebuig de la semàntica, i el fet d'haver assenyalat una perspectiva des de la qual pot entendre's el funcionament de les preposicions. El principal error és potser considerar que aquesta és la principal, i, encara pitjor, l'única. La consideració de les preposicions com a translatus, això de banda, ha continuat essent mantinguda per autors posteriors a Tesnière, si bé ni amb tanta rigorositat i exhaustivitat ni de vegades tan explícitament. Així, en el model estàndard de la Gramàtica Generativa, subjau a la consideració de sintagmes nominals com.

la crítica del llibre

com a estructura superficial d'una oració com:

X crítica el llibre

Aquesta mena d'explicacions no serà bandejada fins a la Hipòtesi Lexicista (1970).

* * *

Amb Tesnière tanquem el capítol dedicat al tractament donat a les preposicions per part dels diversos Estructuralismes europeus. Hem pogut veure que, malgrat la timidesa i vacil·lació inicial, ha anat configurant-se una concepció típicament estructuralista de les preposicions: es consideren termes de relació o de subordinació, però cada cop més es conceben com a ens amb valor únic que formen un sistema. Malgrat tot, no falten exemples discrepants, sobretot en autors que han posat l'èmfasi en l'eix sintagmàtic (Gougenheim, Tesnière). L'eix sintagmàtic

serà precisament el que privilegiaran els autors de l'Estructuralisme nordamericà.

1.2. L'ESTRUCTURALISME AMERICÀ

La lingüística americana del primer terç del segle XX, que té com a fundador L. Bloomfield, va aparéixer i va seguir un desenvolupament propi, sense connexió amb l'Estructuralisme europeu, del qual no eren, tanmateix, desconexors els lingüistes nordamericans. De fet, si pot rebre l'apel·latiu de "estructural" és perquè, tot i partir de pressupòsits metodològics i epistemològics diferents, arribaren a uns resultats prou semblants: un formalisme amb el correlatiu rebuig de la semàntica i una anàlisi del llenguatge clarament taxonòmica. En efecte, els lingüistes americans consideren el llenguatge com una faceta més de la conducta humana; concretament, consisteix en una via indirecta per respondre a un estímul inicial no lingüístic. Aquesta resposta pot esdevenir al seu torn un nou estímul³¹. Dins d'aquest marc conductista, l'estudi del llenguatge es reduirà a delimitar i establir les seues unitats, ço és, fixar els criteris per tal de portar a terme una anàlisi adient del llenguatge. L'explicació del llenguatge es limita, doncs, a una taxonomia. I puix que hom considera el significat com un procés mental incognoscible, el criteri que s'empra per a realitzar l'anàlisi és la posició: una unitat es defineix per la posició que pot ocupar en la cadena parlada i una classe distribucional serà el conjunt d'unitats que poden aparéixer en una posició determinada³².

A partir d'aquesta teoria, hom pot deduir fàcilment que els autors americans es mouen en l'eix sintagmàtic i que l'eix paradigmàtic sols s'entén en relació amb aquell. Per aquesta raó en el cas concret de les preposicions, no hi haurà una preocupació per donar a conèixer un sistema de preposicions amb valor únic, com en l'Estructuralisme europeu: aquests paradigmes que van mes enllà de la distribució es consideren constructes

³¹ LOPEZ GARCIA et al. (1990: 109).

³² BLOOMFIELD (1926: 158-159).

mentalístics sense cap rellevància per al coneixement del llenguatge. El que interessarà serà establir en quines posicions, en quines construccions, poden aparéixer les preposicions. La classe distribucional de les preposicions serà entesa simplement com el seguit d'unitats que poden aparéixer en la posició que se'n considera típica, sense establir cap altre tipus de relació entre elles.

Les escasses referències dels lingüistes americans a les preposicions, potser pel fet que donen un joc bàsicament semàntic, terreny aquest tabuïtzat per aquests autors, apareixen dins el marc de la distinció entre construccions endocèntriques i exocèntriques.

1.2.1. BLOOMFIELD (1933 (1964))

El primer a fer referència a la distinció entre construccions endocèntriques i exocèntriques fou el mateix "pare" de la lingüística americana, L. Bloomfield. Aquest autor en diu:

1) Construcció endocèntrica: Es dóna quan la frase resultant pot pertànyer a la mateixa classe sintàctica que un o més dels constituents immediats:

poor John

poor John pertany a la mateixa classe sintàctica que *John*.

2) Construcció exocèntrica: Es dóna quan la frase resultant no pertany a la classe de cap dels constituents immediats:

John ran

Ni *John* ni *ran* no pertanyen a la classe de *John ran*.

En el cas concret de la preposició, assenyala Bloomfield.

"En inglés tenemos además de la construcción actor-acción, la de relación-eje como *beside John* "al lado de Juan", *with me* "conmigo", *in the house* "en la casa", *by running away* "por (al) huir"; los constituyentes son una expresión preposicional y una preposición acusativa, pero la frase resultante tiene una función distinta de cualquiera de estas dos y

aparece en posiciones sintàcticas completamente diferentes (por ejemplo, como modificante de verbos: *sit beside John* "siéntate junto a Juan", o de nombres: *the boy beside John* "el niño que está al lado de Juan")." (1933: 232)

1.2.2. CH. F. HOCKETT (1958 (1971))

Una mica més aprofundit és el tractament de les preposicions per part de Ch. F. Hockett. Se n'ocupa, en efecte, en dues ocasions:

1. Respecte de l'oposició entre construccions endocèntriques i exocèntriques afegit a la definició donada per Bloomfield que les primeres tenen com a constituent un nucli i un atribut (modificador) (1958 (1971: 185):

<u>bon</u>	<u>mecanògraf</u>
atribut	nucli

En les construccions exocèntriques Hockett estableix diversos tipus; un d'aquests són les construccions exocèntriques rectives, en les quals els constituents immediats són un element regent i un de regit (1958 (1971: 192)). Exemples d'aquestes són:

en la casa (construcció prepositiva)
si ustedes van (conjunció sudordinant)
vi un perro (complement directe)

Assenyala que en espanyol les preposicions són sempre preposicions llevat d'algunes excepcions (*hasta, excepto, salvo*). En canvi, en anglés, la major part de les preposicions poden funcionar com a adverbis:

He is behind the house (preposició)
He comes behind (adverbi)

I unes poques poden funcionar com a preposicions i com a conjuncions:

until tomorrow (preposició)

until he comes (conjunció)

Assenyala Hockett finalment que els constituents preposicionals poden exercir diverses funcions:

- 1) clàusula: *¿De dónde viene?*
- 2) objecte: *veo a la maestra*
- 3) tòpics: *de noche es mal momento para salir*
- 4) normalment, són atributius i el nucli va en primer lloc:

un cielo sin nubes
triste por mi culpa
detrás de la casa

En algunes ocasions el nucli pot aparéixer en segon lloc:

Al principio no quería saber nada

2. Hockett s'ocupa també de les preposicions en establir una tipologia segons les classes de paraules que hi ha en les llengües. Aquestes s'inclouen en un grup més ampli de "partícules", caracteritzades per ser invariables. En els sistemes multipartits, en què les classes de paraules només fan referència a funcions i no a conjunts discrets d'unitats, aquesta particularitat també es reflexa en el cas de les partícules; així, en anglés, *up* pot ser:

- adverbí: *He went up*
- partícula ↗ preposició: *He went up the street*
- verb *He upped the price*
- nom *We all have our ups and downs*

Aquesta concepció de les preposicions, que pretenia partir d'instruments purament formals per tal de defugir les imprecisions derivades del mentalisme del significat lingüístic, presenta alguns principis criticables:

1. En primer lloc, la mera posició sembla no ser suficient per definir les classes gramaticals, concretament la de les preposicions. Veem que Hockett es veu forçat a introduir una subclasse de construccions exocèntriques rectives (enfrent de les connectives i les predicatives, amb uns límits força dubtosos entre elles) i el fet de parlar d'un terme regent i un altre regit suposa ja introduir un criteri extraposicional. Dins les construccions rectives, cal distingir conjuncions i preposicions

i aleshores cal distingir categories o tipus d'unitats (clàusules en el primer lloc, nom, en sentit ampli, en el segon). Si aquestes classes les definim per la seua posició, caem en un cercle viciós.

D'aquesta insuficiència dels criteris distribucionals en la definició de les categories lingüístiques, sembla ser-ne conscient el mateix Hockett, i n'és una prova certes contradiccions que es troben en el seu estudi: així, segons hem vist, afirma que les preposicions poden funcionar com a adverbis, noms o fins i tot verbs (construccions aquestes endocèntriques). Açò implica que la posició no és vàlida per definir la classe: si una preposició pot funcionar com a nom, verb, etc., ocuparà posicions diverses i, consegüentment, deuria formar part d'una altra classe. Igualment, si una preposició pot funcionar com a categoria diversa, en posicions diverses, vol dir que hi ha una unitat que va més enllà de l'ús preposicional concret, unitat que, si no pot ser sintàctica (funcional) ni posicional (categorial) haurà de ser semàntica. De bell nou, els lingüistes americans, intentant defugir el significat, acaben recorrent-hi necessàriament.

2. Fruit d'aquesta perspectiva distribucional és que hom no ultrapassa l'eix sintagmàtic: les classes distribucionals són un seguit d'unitats lingüístiques discretes que poden ocupar una posició, sense cap tipus de relació entre elles. No hi ha, doncs, cap idea de sistema com a conjunt d'oposicions funcionals ni s'hi reflexen fets sintagmàtics amb correlat paradigmàtic (alternances de preposicions en un context). Açò es deu al fet que aquestes alternances, segons els pressupòsits metodològics del conductisme nordamericà, són exclusivament de tipus semàntic. Però hi ha fets merament sintagmàtics i sintàctics que queden també sense explicació en aquest model, com és, per exemple, el grau de cohesió entre verb i sintagma preposicional:

Abusa dels clients

Abusa dels clients en la tenda

Tant *dels clients* com *en la tenda* serien considerades construccions exocèntriques sense més.

La consideració de les preposicions des de l'eix sintagmàtic per part dels distribucionalistes americans és tanmateix necessària. Si bé presa com a única perspectiva pot portar a resultats erronis, és evident que és un aspecte important en la comprensió del funcionament de les preposicions com a classe la clarificació de les construccions en les quals poden aparèixer aquestes. Aquesta perspectiva sintagmàtica, a més a més, inaugura una tradició assimilada sense discussió pels lingüistes americans posteriors més enllà del Distribucionalisme. Així, per exemple, la idea del sintagma preposicional com a construcció exocèntrica (preposició + SN) es troba en els diversos models generativistes fins a la crítica de JACKENDOFF (1973) des dels postulats de la teoria de la x barrada.

1.2.3. L. VASILIU (1964)

La perspectiva distribucional la trobem de fet en algun treball prou allunyat de l'Escola Americana tant en l'espai com en el temps. Concretament, i a mode d'apèndix, tenim l'article de la lingüista romanesa L. VASILIU (1964), que es pregunta si les preposicions constitueixen una classe distribucional. Així, d'entre els diversos contextos en què poden aparèixer les preposicions, només en el context $V () S$ poden aparèixer totes. Aquest no és, tanmateix, el context característic de la preposició, puix que hi poden aparèixer d'altres classes de paraules.

Assenyala Vasiliu el fet que la posició de l'article i la preposició és fixa en relació al subjecte (sempre apareixen en primer lloc), la qual cosa no s'esdevé en d'altres classes de paraules. Per tal de distingir article de preposició i així obtenir el context característic de la preposició, cal enregistrar les possibilitats de combinació dels dos tipus de mots en el context $V () S$: l'article pot ser precedit per la

preposició, però no a l'inrevés (*article + preposició). Així doncs, assenyala Vasiliu:

"C'est à cause de cela qu'on peut sélectionner comme contexte caractéristique de la préposition le contexte V () Ar S, dans lequel les termes () Ar S constituent le déterminant de V: la place () ne peut être occupée que par la préposition." (1964: 53)

Finalment, L. Vasiliu proposa una definició de la preposició partint d'aquesta perspectiva distribucional:

"On peut donc définir la préposition comme la partie du discours qui apparaît dans le contexte V () Ar S où elle a la fonction d'adjectif lié à droite au centre représenté par le groupe Ar S qui, à son tour, est adjectif du verbe." (1964: 533)

L'esforç de l'autora romanesa per descobrir el context característic de la preposició no deixa de ser meritori. Així i tot, establir un context en què no pot aparèixer cap altra classe de mot, si no se'n trauen ulteriors conseqüències, sembla aportar poc al nostre coneixements d'aqueixa classe. Només una breu anotació: tampoc hom no precisa el grau de cohesió de verb i sintagma preposicional ni les condicions de l'alternança de l'article i la seua relació amb la idiomacitat, qüestions aquestes que esdevenen més peremptòries per la presència d'aquests segments com a context explícit i caracteritzador de la classe de les preposicions. La proposta de L. Vasiliu té, doncs, els mateixos defectes que el distribucionalisme clàssic del qual procedeix.

1.3. ESTRUCTURALISTES HISPÀNICS

Ens ocupem ara d'una sèrie d'autors que han aplicat el mètode estructuralista a l'estudi de les preposicions de l'espanyol adoptant positures teòriques pròpies que no es veuen desprovistes d'interés. Dues precisions cal fer respecte d'aquest grup d'autors:

1. Malgrat que les idees que vam assenyalar al principi com a característiques del tractament estructural de les preposicions es mantenen constants també en aquests autors, no manquen concepcions originals que justifiquen parlar-ne. No ens hem guiat en l'elecció d'aquests autors pel fet que s'ocupen de determinats problemes de les preposicions en espanyol, sinó en la mesura que intenten donar una explicació global de la naturalesa i funcionament d'aquesta classe.

2. En aquest grup hem inclòs els autors diguem-ne híbrids, que no segueixen amb exclusivitat i claredat una sola de les escoles que hem estudiat fins ací. Així, alguns d'ells són deixebles del professor Alarcos (com ara R. Trujillo) , autor ja eclèctic, car ha begut en les deus de l'Estructuralisme praguià i del de Copenhague. D'altres segueixen el Pottier menys psicomecànic (Mª Luisa López), amb aportacions de d'altres autors ben distints, en aquest cas G. Gougenheim. Aquest caràcter híbrid més que el fet de formar una escola estructuralista hispànica amb una idiosincràsia pròpia i compartida per tots ens ha portat a tractar l'aportació d'aquests autors conjuntament, en comptes de situar-los en cadascuna de les escoles que ben sovint sols de molt lluny segueixen.

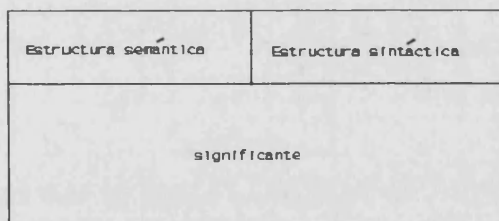
1.3.1. Mª LUISA LÓPEZ (1970 (1972)) ³³

En l'aplicació dels principis estructurals a l'estudi de les preposicions en espanyol l'obra de Mª Luisa López ha estat sens dubte la pionera. Potser precisament per açò és una obra poc original pel que fa al mètode; uneix, en efecte, els mètodes de Gougenheim i de Pottier i els aplica a l'estudi de les preposicions en espanyol, no sense haver dut a terme un estat de la qüestió no massa crític.

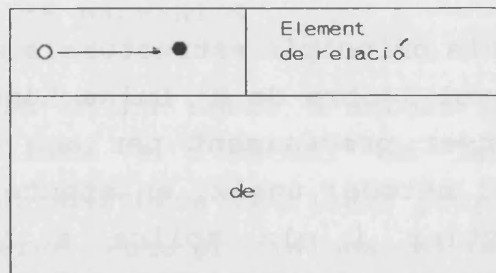
Des d'un punt de vista teòric sols és relativament nova l'afirmació que la preposició es comporta com un signe qualsevol i ha de tenir per aquesta raó necessàriament un significat:

"Pero nos parece que se simplificaría mucho si considerásemos dos tipos de semántica: una semántica léxica y otra sintáctica. La consideración semántica de la preposición entraría en la semántica sintáctica." (1970 (1972: 145))

Així, en l'esquema del signe lingüístic proposat per Pottier la preposició *de*, per exemple, s'integra de la manera següent:

³³ La tesi de Mª Luisa López és de 1970; a aquesta sembla haver tingut accés Trujillo pel que es dedueix del seu article sobre les preposicions publicat el 1971. Nosaltres hem treballat el llibre publicat el 1972.

Així doncs, tradueix l'explicació que havia donat Pottier del sistema preposicional de l'espanyol (1970 (1972: 134-146)) i després aplica el mètode de Gougenheim (oposicions gramaticals/ de sentit/ facultatives en comptes de les estilístiques de Gougenheim), si bé manlleua de tant en tant aspectes de les representacions úniques de Pottier. Vegem-ne alguns exemples:

1. OPOSICIÓ A/ ϕ

a) Oposicions gramaticals:

- Complement directe de persona/ cosa:

Espero a María/ Espero un libro

- V + A + INF : *poder, saber, creer, conseguir, intentar, desear, etc.*

V + ϕ + INF : *ir, volver, llegar, venir, etc.*

- A: En indicacions de temps:

a) Indicacions d'hores: *Vino a las diez*

b) Amb substantius que indiquen una part determinada del dia i de la nit: *al amanecer, al atardecer, a medianoche.*

ϕ : Per fixar un dia del mes o de la setmana: *Vino el cuatro de marzo*

- En alguns verbs aquesta oposició va unida a l'oposició presència/ absència del pronom reflexiu: *se decidió a participar/ decidió participar.*

- A segueix adjectius com *parecido, igual, semejante, paralelo, etc.*

- A es construeix amb verbs com *unir, atar, amarrar.*

- Apareix, en fi, en una sèrie de complements modals: a la parrilla, al horno, a la francesa.

b) Oposicions de sentit:

Per exemple, dar la luz/ dar a luz/ dar a la luz.

c) Oposicions facultatives:

- El complement directe de persona pot no portar a:

Cobijaba otros grupos de gente

El mateix ocorre amb els noms propis de ciutat:

Visitó Cádiz/ Visitó a Cádiz

- Alguns són propis de la parla:

A : *Te la mando a traer, a lo más tardar*

φ : *Si la niña se le antoja ir al cine*

2. OPOSICIÓ A/ DE

a) Oposicions de sentit:

Assenyala López que aquestes procedeixen de l'oposició que es dóna en llengua:

Vegem-ne alguns exemples:

- Verbs de moviment, expressen l'oposició origen/ moviment:

Viene de Barcelona/ a Barcelona

- Els casos d'objectiu/ subjectiu: *el amor de Dios/ el amor a Dios*. De vegades es neutralitza: *el temor de la guerra*.

- Per marcar l'inici i la fi d'un període: *de 1960 a 1967*

- Algunes oposicions aïllades: *estar al lado de/ del lado de, venir a/ de, etc.*

b) Oposicions facultatives:

Hi ha neutralitzacions malgrat el seu valor distint en llengua; algunes d'elles es justifiquen per aquest mateix valor:

la mujer a mi derecha/ de mi derecha

Ambdues expressen situació, justificada per la representació semàntica d'aquestes preposicions:

A:

... (x) | v

DE:

| v
... (x)

Tenim neutralizació en casos com *dar a/ de beber*, per exemple. D'altres casos són:

- *Apretó el brazo a/ de su marido*
 - *derecho a/ de*
 - *pantalón de/ a cuadros*
- etc.

Respecte de la intenció que ha tingut l'autora en conjugar aquests dos mètodes afirma:

"Ahora bien, teniendo en cuenta que hemos estudiado las preposiciones en dos planos, el de la *lengua* y el del *discurso*, era necesario determinar en qué plano íbamos a establecer estas oposiciones. Nuestro esfuerzo se ha encaminado a justificar las oposiciones en los dos planos, en los casos en que esto ha sido posible. En el momento en que hemos dado ejemplos concretos, nos hemos colocado en el plano del *discurso*; pero a la vez intentamos justificar estas oposiciones del discurso comparando sus imágenes en *lengua*." (1970 (1972: 146-147))

El caràcter pioner del treball de López justifica el que siga punt de referència obligada per a qualsevol estudi posterior sobre les preposicions espanyoles; tanmateix, aquest mateix caràcter i sobretot el fet d'haver volgut conjugar sense massa rigor ni justificació dos mètodes prou allunyats entre ells ha suscitat especialment una crítica quasi despiadada per part de FOLGAR DE LA CALLE en sengles treballs prou separats pel temps:

1. Tenim en primer lloc una breu ressenya publicada el 1975 en la revista *Verba*. Deixant de banda els defectes de l'estat de la qüestió (exposició caòtica, reunint autors sense contrastar-los, resums en comptes de citacions, de manera que sovint hom no sap si el que hom diu és de López o dels autors citats, acriticisme, etc.), Folgar de la Calle li objecta en primer lloc el fet d'haver caigut en allò que critica:

"Las denominadas por Mª Luisa López oposiciones de sentido y oposiciones facultativas, repiten bajo otras vestiduras los múltiples matices que se obtienen con métodos tradicionales." (1975: 332)

En segon lloc, també li sembla criticable:

a) El títol: Segons Folgar, no hi ha anàlisi enlloc: ni entés com a distinció i separació de les parts d'un tot fins arribar a conèixer els seus principis o elements, ni entés com a examen de les paraules de discurs, per tal de determinar les categories, oficis, accidents i propietats de cadascuna d'elles.

b) En el capítol VIII, dedicat a les oposicions prepositives, considera Folgar que aquestes poden considerar-se en conjunt com a oposicions "de sentit", tret d'algunes "gramaticals". Així, les oposicions que López considera gramaticals, com ara:

A/ EN *en enero/ a las ocho*

A/ HASTA *Estudió hasta mediodía/ reinó de 1715 a 1720*

poden considerar-se paral·leles a:

Espero a María/ un libro

Fins i tot en aquest cas cal preguntar-se si l'ús de la preposició es deu a una motivació funcional, semàntica o a ambdues.

2. Uns anys després (1983) Folgar de la Calle torna a la càrrega en un article en què oposa el llibre de Mª Luisa López a l'aportació que realitza R. J. Cuervo en el seu *Diccionario de construcción y régimen*. En aquesta ocasió se centra sobretot en les dificultats que planteja juxtaposar, i no combinar, els mètodes de Gougenheim (segons ell paradigmàtic) i el de Pottier (sintagmàtic). Assenyalem d'antuvi que nosaltres hem caracteritzat els mètodes d'aquests autors justament a l'inrevés que Folgar: si bé és cert que Pottier parteix del discurs per tal de traure els trets pertinents, i en aquest sentit pot afirmar-se que parteix de les relacions sintagmàtiques, arriba tanmateix a unes representacions o valors que relacionen paradigmàticament unes preposicions amb d'altres. Gougenheim, en canvi, només considera les oposicions en el discurs. En qualsevol cas, és

vàlida l'afirmació que quan López diu "desde el momento en que damos ejemplos nos colocamos en el plano del discurso" no indica si els exemples són produïts per la imatge en llengua o si aquesta imatge és configurada per ells o si es tracta d'una interacció entre tots dos nivells. El mètode de Pottier sembla assenyalar el segon camí, per ço López no ho explicita, i exemple d'aquesta vacil·lació és el fet que unes vegades els exemples s'il·lustren o es consideren explicats pels esquemes de Pottier i d'altres vegades no.

Folgar de la calle fa també algunes crítiques de detall:

1. En afirmar que *a* pot expressar el moviment i el resultat, tot igualant:

Voy a París = Estoy a la derecha

hom oblida la fixació de *a la derecha*. Des d'una perspectiva cognitivista, diríem que en espanyol l'ús estàtic de *a* és menys prototípic, més marginal, que el directiu.

2. Algunes afirmacions de Mª Luisa López es contradiuen amb el localisme del mètode de Pottier; així, la consideració que *el hijo de Antonio* hi ha una relació estàtica, oposada a la dinàmica (LOPEZ (1970 (1972: 136))) suposa que les relacions del llenguatge es basen en l'espai, fet criticat pel mateix Pottier. En el mateix sentit és criticable l'afirmació que en *ante/ tras* la visió del temps s'ha calcat sobre la de l'espai: suposa una tornada a les teories localistes, criticades també per Pottier.

3. Cau en curioses contradiccions:

"HASTA indica el movimiento hacia un límite; punto de mira acompañante. HACIA indica el movimiento hacia un punto, que no es necesariamente el límite final del movimiento: (...)" (LOPEZ ((1970 (1972: 143)))

4. Acaba per insinuar la distinció entre preposicions plenes i buides, poc després d'haver-la criticat seguint les idees de Pottier:

"(...) teniendo en cuenta que la preposición es un elemento de relación, su significación no es tan concreta como en otras palabras, es fundamentalmente informativa. De aquí que necesite el contexto para concretarse en cada caso, y que tome su significación

en el discurso mediante la funión." (1970 (1972: 146))

Finalment, la mateixa distinció entre tres tipus d'oposicions, presa de Gougenheim, sembla prou objectable:

1) Les oposicions gramaticals (entre preposicions exigides per un altre element) són semblants a les redundàncies fonològiques i aquestes dades redundants no poden caracteritzar una oposició.

2) Les oposicions de sentit es donen entre preposicions que apareixen en el mateix entorn. Però l'entorn no és quasi mai idèntic, car la preposició, en ser un element relacionant, té influència sobre el significat de la frase i, especialment, sobre el del verb:

salir de Nueva York/ salir para Nueva York

És diferent *salir de* (èmfasi en la pertinença) de *salir para* (èmfasi en la destinació).

3) Les oposicions facultatives (quan és indiferent l'ús d'una preposició o una altra) sí poden ser considerades veritables oposicions. Però aquí López recorre a termes com ús, norma social, lingüística i fins i tot acadèmica, que es recolzen en conceptes fluctuants i sotmesos a revisió. Un exemple d'açò el tenim en la discussió de *a + O.D.*. Algunes construccions temporals, en fi, apareixen en diversos apartats sense atendre a aqueix valor, la qual cosa hauria simplificat en gran manera la classificació.

En suma, per sota d'aquestes oposicions, López cau en el mateix atomisme i semanticisme que la Gramàtica Tradicional.

Folgar de la Calle continua dient que el sistema de López presenta una imatge doble, i no conjuntada, de les preposicions, en haver assolit, sense integrar-los, dos mètodes divergents:

1. López diu realitzar el camí que va de l'anàlisi de la preposició en el discurs a l'extracció de trets que donen la idea de la preposició en llengua.

2. Un cop abastada la possessió d'aqueixa imatge, és aquesta la que permet d'establir una base per a la comparació, que serveix per ser enfrontada a d'altres imatges, obtingudes de la mateixa manera, en les relacions opositives preposicionals que López considera.

Finalment, acaba qüestionant Folgar fins i tot la validesa del mètode proposat per Mª L. López:

"Pero, si se trata de un sistema como el ideado por Pottier, que no ha tenido especial fortuna ni en su propio inventor, las dificultades aumentan. Métodos como el de Pottier, y el de López, pueden ayudarnos, pero en lo ya sabido, introduciendo un factor de clarificación a costa de dejar muchísimos puntos oscuros, fruto precisamente de ese afán simplificador."

(1983: 201)

Assenyalem de passada que en M. L. López són criticables aquells aspectes que ho eren en Pottier (la seua concepció de les preposicions com a elements de relació, valor únic de la preposició per damunt de tot, etc.) i que ací hom assoleix acríticament.

El principal mèrit de Mª Luisa López és doncs el fet d'haver introduït certs mètodes estructuralistes en el tractament de les preposicions en espanyol. La seua voluntat d'exhaustivitat és també molt meritòria, si bé potser una mica ambiciosa: resultat d'açò és que el mètode estructural en aquesta obra sembla ser una xarxa que recobreix, posant una miqueta d'ordre, uns fets lingüístics tan diversificats i caòtics com ens són mostrats per la Gramàtica Tradicional. Aporta, doncs, poc al nostre coneixement de les preposicions des d'un punt de vista metodològic o epistemològic, fora d'algunes dades interessants derivades de la mirada estructural llançada sobre els usos prepositius de l'espanyol.

1.3.2. R. TRUJILLO (1971)

L'article de Trujillo, publicat el 1971, és molt més rellevant que el llibre de Mª Luisa López des d'un punt de vista metodològic. Com a deixeble d'Alarcos Llorach, s'hi veuen reflectits alguns principis teòrics de la Glossemàtica, però el que intenta fer valedor l'estudi de les preposicions són els

assoliments adquirits per la semàntica estructural, especialment la teoria dels camps lèxics, conforme ha estat formulada per E. Coseriu.

Comença Trujillo confessant un cert escepticisme respecte de quina és la naturalesa de les preposicions:

"No es fácil cosa decir qué son las preposiciones, ni aun determinar con exactitud cuántas hay, o si se trata de una clase homogénea o de varias."

(1971:234)

Malgrat aquest escepticisme inicial, afirma que el conjunt de les preposicions, com a categoria paradigmàtica, presenta un perfil prou definit i fitat respecte de les altres classes d'unitats lingüístiques:

"Tenemos así unas entidades, las preposiciones, que se destacan como elementos morfológicos dependientes y simples, dotados de función hipotáctica."

(1971: 237)

En efecte, és propi del morfema:

a) El seu caràcter gramatical (isomorfisme entre els plans de l'expressió i del contingut).

b) La seua funció caracteritzadora de sintagmes: determinen el valor i la funció que han de prendre aquests.

Cal dir:

"Como conjunto cerrado de constantes isomórficas, su naturaleza es evidentemente gramatical. Se trata de valores constantes de dependencia, configurados semánticamente en un verdadero campo estructurado."

(1971: 238)

La preposició, malgrat que és considerada com a morfema, gaudeix tanmateix d'una certa independència. A més a més és un morfema intens, que afecta el sintagma nominal, enfront de la conjunció, que és extens (afecta un nexa o oració) . Una conseqüència d'açò és que els casos d'adjectius regits per preposició són considerats per Trujillo com casos de fixació, sols analitzables en bloc:

Es de grande como un elefante

Presume de discreta

concretament en diu:

"A la vista de los ejemplos considerados, parece claro que no se trata aquí propiamente de verdaderos términos de preposición, sino de esquemas sintagmáticos fijados, independientes de la pura función preposicional y explicables únicamente desde el punto de vista diacrónico. No se trata de usos libres -de elecciones- sino de lexicalizaciones, cada una con su valor propio, pero inanalizables en sus partes. Es cuestión de verbos que se construyen con un adjetivo predicado del sujeto (*presume de discreta*) o del objeto (*la toman por tonta*): la preposición aquí no significa nada." (1971: 248)

D'acord amb el que hem vist fins aquí, Trujillo dóna la següent definició de la preposició:

"Resumiendo lo que llevamos dicho, podemos definir a la preposición en español como morfema intenso hipotáctico independiente." (1971: 239)

A la llum d'aquesta definició, el professor analitza els principals temes de la sintaxi i la semàntica prepositives i al mateix temps proposa un mètode per a l'estudi de les preposicions basat en la teoria del camp lèxic:

1. Analitza en primer lloc les relacions entre els termes A i B; segons ell, el terme A regeix el terme B: les preposicions en espanyol pròpiament no regeixen res:

"Todas las preposiciones poseen el mismo valor sintagmático -indicar la dependencia de un término-, pero difieren en su valor paradigmático, que resulta de las oposiciones que contraen entre sí." (1971: 245)

Però en un context determinat no són possibles totes les preposicions. Açò és explicat per Trujillo de la següent manera:

"La carga semántica de cada preposición resulta a veces incompatible con determinados contornos semánticos." (1971: 245)

Per exemple, en és incompatible amb *venir*:

**Viene en la calle*

Així doncs:

"La compatibilidad o incompatibilidad con determinados contornos nos permitirá, como en semántica léxica, determinar, distributivamente, los rasgos de contenido que conforma cada una de las preposiciones." (1971: 245)

Per a l'anàlisi del valor de les preposicions, doncs, cal tenir en compte les característiques semàntiques del terme regent i del terme regit. Aquesta afirmació és tanmateix matisada per Trujillo atenent al valor morfemàtic que atorga a les preposicions:

"Ahora bien, la preposición, como hemos dicho, es caracterizadora de un sintagma, que es el término B. Desde este punto de vista, sí es indiferente el valor gramatical de A, pero no, naturalmente, el de B, porque los morfemas son exponentes de una función gramatical específica." (1971: 246)

2. Trujillo s'ocupa en segon lloc de l'aspecte semàntic de les preposicions. Comença afirmant que els errors en la interpretació semàntica de les preposicions han estat fonamentalment de dos tipus: l'atomisme tradicional i l'excessiva simplificació per la submissió al valor únic que trobem en autors com Pottier. Enfront d'aquestes aproximacions afirma Trujillo:

"Que las preposiciones poseen, separadamente, valores semánticos determinados es prueba más que suficiente su incapacidad para conmutar libremente en un contexto dado." (1971: 256)

Quan no hi ha elecció, hom no pot parlar de funció preposicional pròpiament dita. Es tracta de casos que pertanyen a la norma, no al sistema; aquests són dos:

(1) La preposició se solda al regent: *jactarse de, atreverse*

a. Respecte d'aquests casos afirma Trujillo:

"La preposición no es aquí elemento conmutable: sólo le queda su valor hipotáctico, pero carece de carga semántica." (1971: 256)

En casos com *creer/ creer en*, "la preposición se presenta ahora como un elemento léxico diferenciador"(1971: 257).

(2) Un altre cas és el de les locucions fixades:

"La preposición se "suelta" al elemento regido, dando lugar a esquemas más o menos fijos. También aquí es nulo el valor semántico de la preposición en cuanto tal. En estos casos es la totalidad del sintagma o su estructura lo que posee un valor determinado: *a hurtadillas, a las maduras, de cabeza.*"

(1971: 257)

Respecte d'un i d'altre cas afirma Trujillo:

"En uno y otro caso se trata de esquemas de norma fijados históricamente, en los que es imposible un análisis sincrónico de las preposiciones: sólo cabe el análisis como totalidad." (1971: 257)

Cal distingir, doncs, des d'un punt de vista metodològic:

a) els casos en què la preposició és elegida i indica el valor de la relació.

b) els casos en què, com a molt, constitueix un índex hipotàctic: el seu ús ací només es pot justificar diacrònicament, no sincrònicament.

De bell nou, es manifesta la necessitat de distingir els usos fixats, pervivència d'antics models periclitats, i el sistema preposicional en funcionament sincrònicament:

"De una parte, tendrá que explicarse el funcionamiento sincrónico del sistema; de otra, la pervivencia de modos de construcción, de fórmulas sintácticas, mantenidos por la norma lingüística. Lo primero es tarea de la morfología; lo segundo, de la sintaxis y aun de la lexicología." (1971: 257)

El sistema preposicional té, doncs, un caràcter marcadament semàntic: ens hi trobem amb un conjunt d'unitats de contingut que conformen una mateixa substància semàntica, la hipotaxi:

"Se trata, pues, de un campo semántico gramatical -un paradigma de morfemas- que sólo difiere de lo léxico en el nivel de formalización o abstracción."

(1971: 258)

Així es formalitza la hipotaxi enfront de la parataxi. La substància és una magnitud formal. En canvi, en el lèxic, en els noms de color, per exemple:

"(∞..) la sustancia pertenece a la realidad sensible extralingüística." (1971: 258)

Conseqüentment afirma Trujillo:

"Cada morfema representa una función semántico gramatical -o varias-, pero nunca un caos significativo." (1971: 259)

3. D'acord amb aquests principis teòrics fonamentals, Trujillo proposa una metodologia aplicable a l'estudi del contingut de les preposicions en llengües concretes. Aquest mètode consisteix en els següents passos:

" a) Separar todos los casos de fijación -lexicalizaciones-, cuya única explicación se encuentra en la historia de la lengua.

b) Separar los casos, también de fijación diacrónica, en que la preposición actúa como un indicador de función sintáctica exclusivamente.

c) Proceder, en los casos restantes, por oposiciones sucesivas hasta delimitar, sin residuo de elementos diferenciales, el contenido de cada una, como postula Coseriu para el análisis semántico de un campo léxico." (1971: 261)

4. Aquest mètode porta a una sistematització en el contingut paral·lela a la que s'ha establert en algunes parts del lèxic³⁴. Cal tenir en compte:

" a) El sistema puede estar formado por varios subsistemas, caracterizados cada uno por rasgos semánticos o semas comunes, que le son exclusivos y que lo oponen a los demás." (1971: 265)

³⁴ Del mateix autor tenim l'obra *El campo semántico de la valoración intelectual en español*, La Laguna, 1970.

" b) Dentro de cada subsistema, los elementos pueden agruparse en conjuntos más pequeños -binarios o ternarios- diferenciados por un solo sema."

(1971: 265)

" c) Las diferencias sémicas pueden desaparecer -neutralizarse- en determinados contextos, lo cual no significa que haya sinonimia entre las unidades, más que en ciertas posiciones." (1971: 265)

En el cas concret de l'espanyol hi ha dos grups bàsics de preposicions, cadascun dels quals està caracteritzat per un sema diferent:

a) Caracteritzades pel sema "moviment": *a, contra, de, desde, hacia, hasta, para, por.*

b) Caracteritzades pel sema "no-moviment": *ante, bajo, en, entre, según, sin, sobre, tras.*

Vegem com a exemple com analitza Trujillo el grup caracteritzat pel sema "moviment"; dins d'aquest introdueix dos semes que subdivideixen aquest grup:

1. SEMA "APROXIMACIÓ A UN LÍMIT" :

També ací cal establir una subdivisió:

(1) Sema "direcció-orientació" :

a) Direcció-orientació definida: *para*

b) Direcció-orientació indefinida: *hacia*

(2) Sema "Indiferència a direcció-orientació" :

a) Terme absolut del moviment: *hasta*

b) Indiferència al terme absolut del moviment: *a*

En aquest cas, com que manca el sema "moviment" , pot haver-hi valors concomitants (cf. (TRUJILLO (1971: 267-268)), com ara:

Vendré a las seis

Ací la preposició té un caràcter puntual, compatible amb espais de temps definits:

Vendrá a las siete vs. **Vendrá a esa fecha*

2) SEMA "ALLUNYAMENT D'UN LÍMIT"

Ací tenim tres casos:

- a) Cap de, no desde: *No sale de casa*
- b) Cap desde, no de: *No sonríe desde tu partida*
- c) Caben ambdues (Es neutralitza l'oposició):

Ve de/ desde Madrid

La diferència és, segons Trujillo, la següent:

- a) de expressa l'origen o punt de partida.
- b) desde té un tret de "extensió espacio-temporal".

En qualsevol cas, afirma:

"En todos los casos de alternancia libre, hay neutralización, y sólo son perceptibles diferencias de matiz, derivadas de los rasgos semánticos derivados."

(1971: 270)

3) SEMA "MOVIMENT" TOT SOL (INDIFERÈNCIA A ALLUNYAMANT- APROXIMACIÓ):

Inclou el sema "extensió (del moviment)"; per aquesta raó exclou les referències puntuals:

**Estará por las seis vs. Estará por la tarde*

Trujillo afirma, finalment:

"Si el contexto rechaza tiempo y espacio, los semas "movimiento" y "extensión" sufren matizaciones diversas, más o menos vinculadas a condicionamientos históricos, relativos a las funciones latinas de las preposiciones PRO y PER. Estas matizaciones semánticas -causa, fin, agente, etc.- dependen del contexto lingüístico y no tienen puesto aquí. La sintaxis por una parte y la lexicología, por otra, habrán de dar cuenta de ellas." (1971: 270)

A més, cal fixar dins aquests grups aquells que són asistemàtics, residus de sistemes lingüístics antics. Citem només els més importants d'aquest grup de preposicions:

1. A : Només són impropis del seu valor sincrònic certs usos estàtics (*al sol, a la puerta, a la sombra*), fixats per la norma. D'altres amb valor modal són: *a instancias, a saltos, a sabiendas, a ley de Castilla, a fuero de Aragón*. També l'instrumental: *a palos*.

2. DESDE sol mantenir el seu valor propi, però en canvi, respecte de DE, afirma Trujillo:

"(...) heredera de importantes valores casuales del latín, principalmente los del genitivo y los del ablativo agente, conoce una inmensa cantidad de construcciones fijadas, además de su función puramente sintáctica en el complemento nominal." (1971: 273)

Són usos arbitraris de *de*:

- *de* causal, partitiu i agent, relacionats entre ells.
- Els girs com *la ciudad de Sevilla, el bueno de Juan o ¡ay de nosotros!*.
- Casos de règim fixat que es corresponen a genitius llatins regits per verbs: *acusar de, acordarse de, etc.*
- Locucions com *de pie, de espaldas, de puñaladas, de intento, de mala gana*. Es tracta d'expressions estereotipades.

3. POR hereta els valors de:

a) PER: són els més vius i els que més s'especialitzen. Derivades del valor de "extensió" són els de mitjà, instrument, causa i amb aquests es relaciona també l'agent de la passiva.

b) PRO: Els seus usos han anat reduint-se excepte alguns girs fixats; es mantenen els valors de substitució, equivalència, proporció: *vender por tres reales, tener por amigo*.

Trujillo conclou reclamant un estudi estructural del lèxic de mires més àmplies que esmene el caos i l'atomisme usual dels diccionaris.

L'estudi de Trujillo constitueix un intent seriós, coherent i sistemàtic d'aplicar la teoria dels camps lèxics a l'estudi de les preposicions. Hem d'assenyalar d'altra banda que tracta d'altres temes (relacions preposicions/ cas, relació de les preposicions amb d'altres classes) que no són tractats ací.

Malgrat l'evident avanç metodològic que suposa el treball de Trujillo, cal fer-li dues objeccions molt concretes:

1. La primera objecció fa referència a l'estatus que l'autor confereix a la preposició:

1.1. Ens diu en primer lloc que és un morfema intens que gaudeix d'una certa independència. Aqueixa consideració com a morfema ens sembla poc encertada³⁵:

a) El concepte de morfema suggereix una classe tancada, fet que en el cas de les preposicions es troba, com a mínim, en discussió. Prova d'açò és l'existència de preposicions impròpies, de què parla el mateix Trujillo, i de locucions prepositives. Ben és cert que aquestes paraules solen excloure's de l'inventari de les preposicions car poden exercir d'altres funcions, però en qualsevol cas vénen a indicar que el fet de formar una classe tancada no és un tret essencial i definitori de la classe de les preposicions. El sistema preveu, en efecte, la seua ampliació sense massa problemes.

b) La consideració de les preposicions com a morfemes ens obliga a establir una subclasse de morfemes *ad hoc*, molt particularitzada enfront de la resta dels morfemes en llengües com el català o l'espanyol: a banda de la posició, no hi ha cap altre morfema que gaudeisca de la independència de les preposicions -i n'és conscient el mateix Trujillo- ni que presente almenys una possibilitat d'ampliació tan lliure com en el cas de les preposicions.

1.2. En parlar del significat de les preposicions afirma que sols difereix del lèxic en el nivell de formalització, i ja hem vist com s'entén aqueix nivell de formalització. Ací fa intervenir, tanmateix, la realitat extralingüística, que defuig el mètode estructural fins i tot en la seua aplicació a la semàntica. Els camps lèxics sempre formalitzen una substància lingüística, que no té cap existència fora de la forma que se li dóna. Aquest principi té la seua base en el signe proposat per Hjelmslev i subjau en els treballs de la semàntica estructural portats a terme per Coseriu. Si el nivell de formalització l'entendem com una diferència de tipus abstracte/ concret, anem també descaminats, car les oracions apuntades seguidament no es refereixen a fets més concrets l'una que l'altra:

És a València/ Va a València

³⁵ No és, d'altra banda, una idea original: apareix en molts autors ja estudiats, com DE BOER (1926), MARTINET (1966), etc.

vs.

És roig/ Es bru

Potser la diferència vaja en el sentit que les preposicions, pel seu estatus de marcant gramatical de funció, permeta unes variacions de sentit més limitades que d'altres peces lèxiques, la qual cosa es tradueix en el fet que es caracteritza per un nombre de semes menor i extrets d'un elenc més limitat.

1.3. En aquest sentit, el comportament sintàctic de les preposicions, tan idiosincràtic i particularitzat, no permet d'igualar sense més la classe de les preposicions al camp dels adjectius de color, de dimensió o als noms de parentiu: el comportament sintàctic d'un nom imposa escasses restriccions sobre els semes que pot albergar. Per aquesta raó, són molts els camps lèxics caracteritzats per semes distints que podem trobar en una llengua. La peculiaritat sintàctica de la preposició fa que els semes que hi poden intervenir siguin relativament pocs.

Aquestes consideracions es deuen al fet que Trujillo, en emfasitzar l'aspecte paradigmàtic de les preposicions, enterboleix una mica la importància del nivell sintagmàtic, del comportament sintàctic de les preposicions, que no perd, tanmateix, de vista. En efecte, el fet que tot sintagma nominal que no siga subjecte ha de portar preposició en llengües com el català o l'espanyol, llevat d'algunes excepcions (alguns objectes directes, alguns circumstancials de temps o espai, això de banda prou estereotipats) indica a bastament la rellevància sintàctica de les preposicions. Trujillo n'és conscient i les caracteritza com a marcats d'hipotaxi. L'error parteix de la mateixa concepció dels morfemes pròpia de la Glossemàtica, de la qual és en aquest punt deutor Trujillo. Aquesta escola considera els morfemes caracteritzadors de sintagmes o nexes, i no pas de paraules. Açò porta com a conseqüència una indistinció entre morfologia i sintaxi que Trujillo no sembla, tanmateix, assumir. En una concepció estructural més ortodoxa i en general en gran part de la tradició lingüística moderna, els morfemes caracteritzen no sintagmes, que són constructes sintàctics, sinó determinades classes de paraules: així, diem que el nom es

caracteritza pels morfemes de nombre i gènere, i no és concebible un nom sense gènere o nombre. En canvi, la preposició no caracteritza una classe (els noms la presenten o no segons la seua funció) sinó un sintagma (el sintagma preposicional, format en fer precedir un sintagma nominal per una preposició i caracteritzar-lo així funcionalment com a "no-subjecte"). De bell nou veem que, si tenim en compte l'aspecte sintagmàtic de la preposició, hom llança noves ombres sobre la consideració de la preposició com a morfema.

2. L'altre aspecte criticable en el treball de Trujillo és l'abús que es fa de la lexicalització o fixació. No cap el menor dubte que un dels principals encerts metodològics és d'haver enfasitzat la necessitat d'esbrinar els usos que obeeixen a un mecanisme en funcionament sincrònicament d'aquells que només són residus d'antics sistemes i que han d'analitzar-se en bloc. Tanmateix, com hem dit, Trujillo fa un abús d'aquesta troballa, tot caracteritzant com a lexicalitzats usos que obeeixen a un mecanisme creatiu del llenguatge. La raó d'aquest fet sembla ser que no hi ha una idea molt clara d'en què consisteix la lexicalització: qualifica com a tals aquells usos de la preposició que no s'amotlen a la caracterització de semes considerada pròpia de la preposició en qüestió, criteri que és força discutible. Així, considera com a usos vinculats a la història de la llengua, per exemple, el *de* partitiu:

Bebió del vino

Ací hom pot recolzar l'exclusió pel fet que es tracta d'usos molt restringits sintagmàticament i en els quals la lexicalització és justificable com ho és, per exemple, en el cas del *de* causal. Però açò no s'esdevé en casos considerats fòsils com:

- 1) El *de* "casual" d'ús exclusivament sintàctic.
- 2) Els girs com *la ciudad de Sevilla*.

Aquests usos presenten una gran varietat tant en el terme A com en el terme B perquè hom puja parlar de fixació. El problema és que no s'empra un mètode vàlid per establir els casos de lexicalització. Notem respecte d'aquest tema:

(1) Si el *de* separatiu i el *de* no separatiu posseeixen un ús prolífic i l'un i l'altre s'usen sense cap restricció que no siga de tipus semàntic, hom no veu cap raó perquè es considere que la definició sèmica s'ha de fer sobre el primer i no sobre el segon. L'únic que justifica l'elecció de Trujillo és la facilitat de definir l'un enfront de la dificultat que planteja l'altre.

(2) El criteri que empra Trujillo portaria en català a considerar com a usos fixats usos com el *de* partitiu, tan vius en la llengua actual:

molt de pa
gens de fam

Trujillo, doncs, intentant defugir la necessitat del valor únic que ha caracteritzat molts estructuralistes s'ha deixat portar en el fons per una mateixa voluntat de no trencar la unitat semàntica de què la constància en el significat sembla ser expressió. El resultat és que acaba caent en els mateixos errors que els autors que defensen un valor únic en les preposicions: en qualificar de lexicalitzacions ocasionades per l'evolució diacrònica de la llengua usos amb un evident rendiment sincrònic però que no s'amotlen a la configuració sèmica proposada acaba per trencar implícitament aqueixa unitat i, en disfressar aquest trencament, delata un mateix prejudici en atorgar una representació única de cada preposició. En aquest mateix sentit cal dir que hom no pot distingir tallantment entre usos fixats i usos productius: hi ha una gradació entre els usos més prototípics, més fàcilment motivables a partir d'un significat central, i d'altres usos menys prototípics, menys motivats, tendents en major o menor mesura a la fixació.

El treball de Trujillo constitueix tanmateix un important avanç en el nostre coneixement del funcionament de les preposicions:

1. Suposa, segons hem dit abans, una aplicació rigorosa, coherent i seriosa del mètode estructural de la teoria dels camps lèxics a les preposicions, que fins aleshores no s'havia realitzat, almenys en l'àmbit de la lingüística hispànica.

2. Suposa un intent de conjuguar el nivell paradigmàtic i el sintagmàtic, i no sols de juxtaposar-los. Si no té èxit del tot en aquesta tasca és per la concepció glossemàtica dels morfemes, que porta Trujillo a confondre una mica tots dos eixos. En qualsevol cas és potser l'estudi més rigorós fet fins aleshores sense perdre de vista ni la naturalesa paradigmàtica dels sistemes prepositius ni el seu comportament sintàctic.

3. Malgrat l'excessiva claredat amb què hom distingeix entre usos productius i usos fixats, Trujillo ha reclamat amb insistència i èmfasi la necessitat de distingir entre usos fixats i els usos que obeeixen al rendiment sincrònic, sistemàtic, de la llengua, per tal de corregir els abusos del "valor únic" defés per molts estructuralistes.

4. El treball de Trujillo no és, en fi, una mera aplicació a l'espanyol d'una sèrie de mètodes estructurals millor o pitjor conjugats, sinó una reflexió personal sobre el funcionament de les preposicions a tots els nivells: sintàctic, morfològic i, sobretot, semàntic. A més a més tracta de passada els principals problemes de la classe i els intenta donar una solució coherent amb el mètode proposat. Trujillo, a més, en aplicar la teoria dels camps lèxics a les preposicions, ix al pas de l'atomisme semanticista dels estudis tradicionals així com a l'escepticisme de l'Estructuralisme ortodox respecte de la possibilitat de formalitzar la semàntica. La seua crítica del valor únic de les preposicions també aparta Trujillo una mica d'aquells autors estructuralistes que, admetent la possibilitat d'estudiar el significat de les preposicions, consideren que ha de ser únic per a cada significat correlatiu. La conjunció reflexionada d'idees pròpies i alienes suposa l'aportació d'un mètode original per abastar un estudi del significat de les preposicions des d'un punt de vista estructural i que constitueix una important fita en els estudis estructurals dins el camp de l'Hispanisme.

1.3.3. J. DE D. LUQUE DURÁN (1974)

Ens referim breument a l'obra de LUQUE DURAN , que, si bé cal assenyalar de primer que té una intenció sobretot pràctica, en concret pedagògica -pretén de facilitar l'aprenentatge de les preposicions espanyoles a estudiants estrangers- i el seu caràcter estructural -almenys la seua ortodòxia estructuralista- és més que dubtós, no deixa d'aportar idees interessants respecte de la classe de les preposicions.

Després de criticar la concepció de la preposició com a element de relació i el fet que haja de posseir cada preposició un significat únic diversificat en el discurs, dóna la següent definició de la preposició des d'un punt de vista semàntic:

"(...) unidades lingüísticas capaces de una extraordinaria polisemia que se deriva, por una parte, de la desemantización sufrida por su frecuente uso, y por otra, por su capacidad de fijarse en numerosos y diferentes contextos, ajustándonos a ellos y adquiriendo valores semánticos situacionales. La preposición, por tanto, sólo significa en contexto y es incapaz de expresar una idea mental, por desvaída que sea." (1974: 15-16)

Respecte dels problemes que planteja separar la preposició de d'altres classes de paraula, considera que aquestes procedeixen d'una concepció errònia del que ha de ser una classe de paraula:

"El error básico de esta concepción consiste en creer que existe la "preposición" no sólo como categoría lingüística, sino como conjunto de elementos pertenecientes a ella. Es decir, es totalmente necesario distinguir entre lo que es una categoría operativa , establecida para ordenar un caos, y unas formas lingüísticas que puedan ser agrupadas dentro de esta categoría y que realmente cumplan los requisitos previamente señalados para pertenecer a ella." (1974: 17)

Luque Durán parteix d'un punt de vista diferent: les preposicions tradicionals tenen assignades unes determinades funcions semàntiques i sintàctiques que exerceixen amb gran freqüència; en d'altres casos, tanmateix, exerceixen funcions adverbials o conjuntives. Per tant, Luque Durán estableix una categoria operativa de "preposicionalitat". Nogensmenys, cal distingir en primer lloc entre llengua i discurs. Així, en el discurs hi ha unes funcions preposicionals: certes formes posseiran un caràcter de preposicionalitat amb major o menor intensitat segons la freqüència amb la qual aconsegueixen aqueixes funcions preposicionals, que poden ser les següents:

A) AUTONÒMES (valors generals):

1. - Des d'un punt de vista semàntic:

- Indicador espacial: *Viene por la calle*
- Indicador temporal: *Llegaría hacia las cuatro*
- Indicador modal: *Llega siempre con prisas*
- Indicador final: *Este libro es para Pedro*
- Indicador causal: *Nos castigaron por Juan*
etc.

2. - Des d'un punt de vista funcional:

- Senyalador d'O. D.: *Vieron a Pedro en la calle*
- Transpositor a Adjectiu: *Hospital de niños*
(infantil)
- Transpositor a gerundi: *Terminó por marcharse*
- Transpositor a Adverbi: *Lo vio por casualidad*
etc.

B) DEPENDENTS (valors idiomàtics)

1. Preposicions que constitueixen extensió de certs verbs, adjectius i frases verbals sense afectar el significat d'aquests:

Depende del tiempo que haga

2. Preposicions que constitueixen l'extensió de certs verbs i canvien el seu significat:

Dio con el dinero que buscaba

3. Modismes adverbials:

De improviso me encontré con él

Aquestes són una simplificació de les funcions que poden tenir les preposicions en llengua i discurs. A partir d'aquestes funcions es defineix la "preposicionalitat" i hem de decidir quines preposicions incloem i quines no en l'inventari d'una llengua. El criteri és pràctic: si una forma exerceix més sovint funcions adverbials que preposicionals, per exemple, la classificarem a nivell de sistema com adverbial, encara que en determinats contextos l'analitzem com a realitzadora d'una funció preposicional a nivell de discurs.

A l'hora d'explicar com i quan s'ha d'emprar cada preposició, Luque Durán segueix unes pautes a mitjan camí entre una descripció distribucional (la preposició en qüestió es defineix per entrar en determinats contextos) i l'especificació casuística pròpia de la Gramàtica Tradicional. Així, per exemple, per a l'ús de *a* hi ha trenta-dos apartats bàsics, amb abundosos subapartats. Vegem-ne els set primers (S= substantiu) :

1. Davant un substantiu que assenyalava una localització en l'espai, precedida d'un element que indica moviment o direcció. En aquests cas, *a* expressa terme del moviment:

a) V + P + S : *Viajaremos a Ibiza este verano*

b) S + P + S : *La salida al extranjero es siempre interesante*

2. Davant un verb de moviment i un substantiu de persona, *a* indica que el terme del moviment és el lloc on habita aqueixa persona:

El niño perdido fue enviado a sus padres

3. Davant *dónde*: *¿A dónde vas?*

4. Entre verb i substantiu, expressant moviment i de vegades la seua finalització (alterna amb *hasta*):

a) V + P + S : *El ascensor no sube al ático*

b) S + P + S : *Realizaron el descenso al mismo fondo de la
cueva*

5. Entre verb que indica incorporació o juxtaposició i substantiu: V + P + S :

Ampliaron un capítulo a la nueva edición del libro

6. Entre un altre substantiu precedit de *de* o *desde* que expressa moviment, i un substantiu:

a) *de, desde* + S + P + S : *El tren vendrá de seis a seis y media*

b) *de, desde* + inf. + P + inf. : *Hay diferencia de irse de vacaciones a irse para no volver*

7. Precedint certs verbs expressa situació i direcció (alterna amb *hacia*):

P + S *Miren al frente*

En el segon volum, Luque Durán s'ocupa dels valors idiomàtics, interessants sobretot pel que fa a la cohesió entre verb i sintagma preposicional, que no tractarem ací.

La justificació de la presència de l'obra de Luque Durán entre autors estructuralistes a males penes se sosté per l'influx del Distribucionalisme americà, que el porta a situar-se exclusivament en l'eix sintagmàtic i negar l'existència d'un significat de les preposicions fora del context. Aquesta posició radical és la font de les crítiques que se li poden fer:

1. És molt criticable que les preposicions no signifiquen res fora de context. Al nostre parer, les parelles esp. *a/ en* o cat. *a/ de, cap a/ fins a, sobre/ sota*, sí que transmeten alguna mena de significat fora de tot context. A més a més, l'afirmació que les preposicions són polisèmiques suposa ja reconèixer alguna mena d'unitat en elles. A propòsit d'aquesta definició, hem de dir que definir una classe per la seua polisèmia és molt arriscat: no defineix preposicions com *con* i *sin*, que no són gairebé polisèmiques (els sentits que poden adquirir en el context poden ser fàcilment remissibles a un significat únic); igualment, el doble significat de *sobre* (*sobre*₁="damunt"/ *sobre*₂="tema") no sembla ser major que la d'un substantiu com *banco* (*banco*₁="objecte per seure"/ *banco*₂="lloc per dipositar diners").

2. Des d'un punt de vista pedagògic és evident que no convé postular un sistema que cree més dificultats de comprensió que no en resolga, a l'estil de Brøndal, però tampoc no sembla adequat -per supost gramaticalment ni tan sols pedagògicament-

no reflexar ni les generalitzacions més òbvies: en l'exemple que hem transcrit, els set usos de *a* indiquen un moviment i no creem que aqueixa especificació de cada ús per damunt de qualsevulla generalització o abstracció facilite l'aprenentatge per part d'estudiants estrangers.

3. L'estudi de Luque Duran se situa consegüentment en la línia de la Gramàtica Tradicional i dinamita conscientment no ja el valor únic de les preposicions, sinó fins i tot la possibilitat que la preposició pugui tenir algun valor o valors fora de cada context concret. El seu estudi es caracteritza, doncs, per l'atomisme, la casuística i l'especificació de cada ús concret.

L'aportació més interessant de Luque Durán, a banda de les crítiques a d'altres tractaments de les preposicions que hem anat veent en cada cas, és la consideració que hi ha una sèrie de funcions típicament preposicionals i que un mot és més preposició, més pròxim a ser una preposició en llengua, quant més freqüentment exerceix funcions preposicionals; en canvi, si només assumeix funcions preposicionals en comptades ocasions, serà només una preposició de discurs, ocasional³⁶. Aixímateix, entre aqueixes funcions hi ha de semàntiques (expressió de continguts espacials, temporals, modals, etc.) i pròpiament funcionals (marcador d'objecte directe i transpositor). El problema és que no es dona una justificació més enllà de l'exemplificació del fet que aqueixes funcions siguin pròpiament i exclusiva preposicionals, amb la qual cosa aquest procediment delimitador perd gran part de la seua validesa.

³⁶ Aquesta intuïció té certs paral·lelismes amb la teoria del prototipus, una troballa de la Gramàtica Cognitiva, que considera que entre les diverses unitats que pertanyen a una categoria, hi ha diversos graus de pertinença a aquesta.

1.3.4. CARBONERO CANO (1975)

L'objectiu del llibre de P. CARBONERO CANO, que segueix una línia marcadament estructuralista, és de dur a terme un estudi dels elements de relació no des d'una perspectiva semàntica (cas de Pottier, López i essencialment en Trujillo), sinó morfosintàctica, atenent al seu funcionament.

Segons ell, els elements de relació, en què inclou conjuncions (de coordinació i subordinació) i preposicions, romanen fora dels sintagmes i serveixen per relacionar sintagmes o unitats superiors, com nuclis o enunciats. Nogensmenys, tant la preposició com la conjunció subordinen B a A, ço és, fan que B siga morfosintàcticament d'una jerarquia inferior a A, i que semànticament serveisca per complementar la seua significació. D'acord amb aquest fet, podem establir una primera distinció:

1. subordinants

nexes

2. coordinants

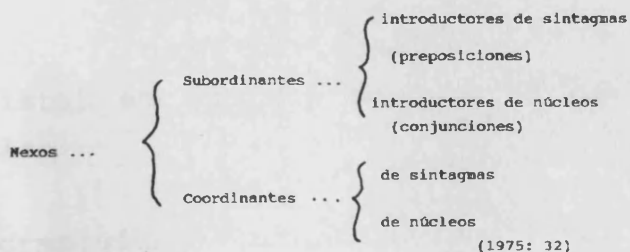
Però el nexa subordinant, encara que incideix sobre A i B està més unit a B que a A, segons ho demostren els següents fets:

(1) La pròclisi: la preposició es recolza en l'accent del terme B.

(2) El desplaçament: la preposició, si es desplaça el sintagma preposicional, es manté sempre unida al terme B:

Ante la puerta se lo encontró

Per tant, cal tenir en compte el terme B i Carbonero proposa la següent classificació dels nexes:

El nostre interès se centra en el cas de la subordinació; aquesta és definida per Carbonero de la manera següent:

"En suma, cualquier elemento del discurso se dice que está subordinado a otro si incide sobre él tras haber sufrido un cambio en su categoría básica de lengua."

(1975: 42)

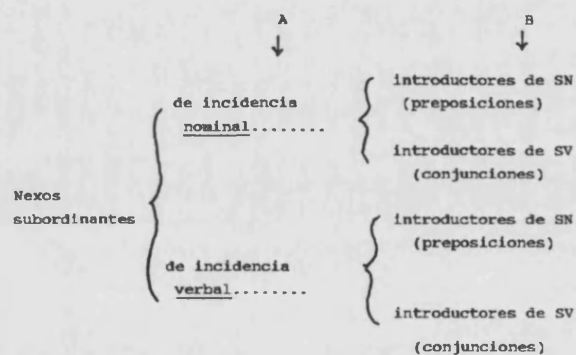
Així, en una oració com la següent:

Salió hacia su casa

su casa incideix sobre *salió* i està subordinat a aquest mitjançant *hacia*, que fa canviar el substantiu de categoria.

Un cop establerts aquests principis fonamentals, Carbonero Cano tracta diversos aspectes de la sintaxi prepositiva:

1. A l'hora de classificar els elements de relació cal tenir en compte tant el terme A com el terme B:

(1975: 48)

Per tant, podem establir la següent classificació de les preposicions:

- 1) Preposicions nominals: SN < R > SN : *La ventana de la habitación.*
- 2) Conjuncions nominals: SN < R > SV : *El libro que te he prestado*
- 3) Preposicions verbals: SV < R > SN : *Ha llegado en tren*
- 4) Conjuncions verbals: SV < R > SV : *Me pidió que se lo devolviese*

2. D'entre els diversos tipus de translacions que estableix Tesnière, els nexes subordinants es caracteritzen per posseir una funció hipotàctica, que té el següent valor sintàctic:

- 1) Serveix de nexa entre dues unitats del discurs A i B.
- 2) Subordina B a A.

Realitzen, doncs, una translació del tipus:

categoria primària > categoria secundària
(substantiu, verb) (adjectiu, adverb)

Com hom pot veure, Carbonero intenta conciliar tres concepcions distintes de les preposicions que hem trobat en autors estructuralistes i en d'altres anteriors, però sense explicitar-ne la relació: les preposicions com a elements de relació, com a subordinants i com a translatus.

3. Pel que respecta als nexes subordinants, aquests poden dur a terme els següents tipus de translació:

(1) Translació substantiu > adjectiu: *El chico sevillano*

(2) Translació substantiu > adverb. Relació SV < R > SN:

SV	< R >	SN
<i>comía</i>	<i>de</i>	<i>buena gana</i>

Existeixen, tanmateix, sintagmes nominals molt més directament lligats al significat verbal, és a dir, són necessaris des d'un punt de vista morfosintàctic i semàntic. Per aquesta raó, Alarcos distingeix implement, complement, aditament i suplement. Tanmateix, afirma Carbonero respecte de la classificació d'Alarcos:

"Sin embargo, funcionalmente, el *complemento* no es sino un *aditamento* más de los muchos que puede llevar la significación verbal, pero sin estar directamente relacionado con el verbo." (1975: 58-59)

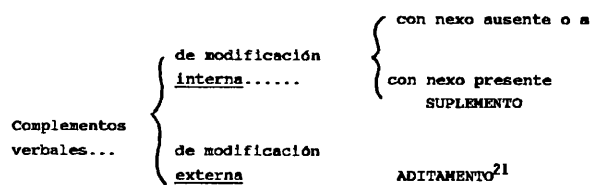
Respecte de la distinta substitució de clítics, Carbonero afirma:

"Esto es debido al proceso diacrónico de la lengua." (1975: 59)

La llengua conserva una diferenciació formal que recorda el sistema flexiu del llatí, ja pràcticament desaparegut en una llengua com l'espanyol.

D'altra banda, respecte del suplement, Carbonero afirma que formalment és semblant a l'aditament, funcionalment a l'implement.

Per tant, en els complements verbals podem establir la següent subdivisió:

(21) Dentro de este grupo estaría en "complemento indirecto tradicional"
(1975: 6)

Tanmateix, en el cas del complement indirecte, encara que també ací hi ha hagut una translació de categoria primària a secundària (un sintagma nominal passa a incidir sobre un verb) Carbonero no parla de funció adverbial per tal d'evitar confusions, car així se solen anomenar només els aditaments, i parla consegüentment de *complementació verbal*.

3. Translació verb > Adjectiu de relació: SN < R > SV:

un tema que ofrece gran interés

4. Translació verb > Adverbi de relació: SV < R > SV:

Actuó así porque sabía lo que se le esperaba

Les oracions subordinades poden ser implement, suplement i aditament. Hi ha a més un paral·lelisme amb els sintagmes nominals dependents de verbs:

a) SN amb nexa ϕ \longrightarrow V amb nexa *que*.

b) SN i O empren com a nexa preposició i conjunció respectivament.

4. Respecte de la finalitat de la translació, Carbonero desenvolupa la idea de Tesnière que serveix per dotar el parlant de determinades unitats de discurs quan aquestes no es donen en llengua. Així, partint del fet que el fi últim de la llengua és la comunicació, fa notar la diferència entre dos sintagmes com els següents:

un golpe con dolor: adjectiu de discurs (translació)

un golpe doloroso: adjectiu de llengua

Assenyala Carbonero:

"Pero hay que tener en cuenta que no siempre nos encontramos con casos en que dispongamos, para la sustitución del sintagma transferido, del adjetivo o adverbio de lengua correspondiente. Es más, en la mayoría de los casos tal adjetivo o adverbio con lexema propio no existen. Si el hablante dispusiera

siempre de la doble posibilidad, el fenómeno de la translación no aportaría ningún rendimiento a la lengua." (1975: 67)

La translació, doncs, contribueix a l'economia del llenguatge: facilita, en efecte, una major flexibilitat i l'expressió d'atribucions amb gran quantitat de matisos.

Cal recordar que les categories originàries, malgrat que patesquen la translació, no perden les seues propietats morfològiques ni semàntiques.

D'altra banda, en el cas de la translació substantiu > adjectiu, cal tenir en compte:

1) Mai no existeix una sinonímia total o identitat de semes:
un escut daurat (només ens fixem en les qualitats, perdent el sentit de la substancialitat)

vs.

un escut d'or (la individualitat roman més conservada, la visió del parlant és més "substantiva")

2) Morfosintàcticament, tenim les diferències esperables en la concordança: *uns escuts d'or/ uns escuts daurat-s*

3) La derivació és sempre més complexa i difícil d'operar que una translació: *mármol/ marmóreo*. L'ús de la forma derivada o la translativa depén també de la situació lingüística:

marmóreo (cult)/ *de mármol* (més col.loquial)

5. Carbonero Cano no deixa de referir-se al valor semàntic de les preposicions, malgrat que aquest ha estat apartat des d'un principi dels objectius de la seua investigació. Així, enfront dels qui neguen un valor semàntic a les preposicions, afirma que la morfosintaxi pertany també al pla del contingut, sols que es tracta d'un contingut relatiu. Així, cal notar:

1) Hi ha una diferència clara de significat entre les oracions següents:

Miró hacia la ventana

Miró desde la ventana

2) La classificació tradicional de les conjuncions es basa en criteris semàntics: conjuncions temporals, comparatives,

causals, concessives, etc. Tanmateix, totes elles introdueixen oracions en funció d'aditament.

Les preposicions no tenen, tanmateix, un significat absolut com puga ser el dels verbs, noms o adjectius:

"En las preposiciones y conjunciones hay un contenido mucho más abstracto, menos definido, es decir, su valor semántico no es tan fuerte como en las otras partes del discurso. Lo que ocurre es que el contenido significativo de los nexos se define siempre en el contexto." (1975: 73)

Així doncs, en una preposició o conjunció el significat en potència pot ser pràcticament nul i el context jugar un paper decisiu: el seu significat dependrà, doncs, de la naturalesa de A i B.

Per tant, hi ha preposicions amb valor més ampli que d'altres, i, quant més ampli és aquest significat, major és la seua freqüència: quant més abstracte i buit és un terme, més freqüentment apareix el nexa, i quant més concret és el seu valor en llengua, la freqüència és menor. Si les possibilitats en amplitud significativa són majors, hi ha més possibilitats d'ús.

6. Finalment, després d'haver afirmat que els elements de relació es caracteritzen per introduir sintagmes, estudia Carbonero alguns casos conflictius. Especialment destacable és el tractament que dona als adverbis. Les preposicions, en efecte, poden introduir adverbis, però açò no suposa cap problema, car aquests equivalen a sintagmes nominals:

La alegría de entonces = La alegría de aquel momento

Salió por allí = Salió por la puerta trasera

L'aparició del substitut comporta sovint l'absorció del nexa:

*Ha venido a casa —→ Ha venido aquí [i no *Ha venido a aquí]*

*Se marchará en unos minutos —→ Se marchará luego [i no *Se marchará en luego]*

Així doncs, l'adverbi unes vegades conserva el nexa, d'altres l'absorbeix. Aquest fenomen ha estat explicat de diverses maneres:

(1) Explicació fonètica, segons la qual, per raons d'eufonia, hom evita *a aquí, *en entonces, *en luego, etc.

(2) Explicació diacrònica. Segons aquesta, malgrat que el parlant no reconeix la preposició existent en, per exemple, *entonces* < *in-tunc*, la llengua, sense que els seus parlants en siguin conscients, evita la repetició d'un nexa que existeix dins aquestes formacions. En aquí (segons Coromines procedent de *eccum hic*), es pot considerar la presència de *a* (la *a-* inicial) per una falsa etimologia.

(3) Una explicació semàntica: La preposició, que forma part, ja lexicalitzada, del adverbí substituït, li dona una orientació semàntica a la qual res no afegirien les preposicions *a* o *en*, que s'ometen en virtut del principi de l'economia del llenguatge.

(4) Des d'un punt de vista morfosintàctic, puix que un adverbí equival a nexa + SN (o SV), la repetició de la preposició resulta innecessària, car originaria seqüències com:

adv = nexa + SN (o SV) per

tant: *nexa* + *adv.* = *nexa* + *nexa* + SN (o SV)

Però puix que allò important és la comunicació, el parlant pot servir-se del nexa si és necessari per a la comprensió. Així, en *por entonces*, *hasta ahora*, el nexa perd el seu valor sintàctic subordinant (car l'adverbí per ell mateix ja està subordinat al verb) i queda funcionant únicament amb el seu valor semàntic, dotant així aqueix adverbí de l'orientació significativa que precisa.

L'estudi de Carbonero Cano se centra en l'aspecte morfosintàctic de les preposicions, tot bandejant pràcticament l'aspecte potser el seu aspecte més important, per suposat, el més conflictiu: el semàntic. Però fins i tot des de dins la perspectiva morfosintàctica se li poden fer algunes crítiques:

1. La identificació que estableix entre hipotaxi i translació no és massa clara: hi ha casos en què evidentment hi ha subordinació i hom no sabria dir cap a on s'adreça una hipotètica translació:

No puede ver a sus primos

Le entregué el dinero a Luis

La hipotaxi sembla ser un fenomen més ampli que no sempre permet d'esbrinar una categoria lèxica d'arribada. La hipotaxi i la translació, doncs, no poden identificar-se sense més. Tinguem en compte a més com és d'objectable que la translació siga la funció primordial, molt menys l'exclusiva, de les preposicions, segons hem vist anteriorment.

2. Es contradictori que hom afirme que les preposicions, com els altres relators, siguen externs als sintagmes i que al mateix temps hom diga que es troben units en major grau al terme B, el qual, això de banda, és subordinat per la preposició al terme A. Aquestes contradiccions resulten de la juxtaposició de concepcions de la preposició fins a cert punt divergents, si no s'estudien des de la perspectiva encertada i no es posa especial èmfasi en el caràcter peculiar de la preposició enfront no sols de les conjuncions de coordinació sinó també de les de subordinació. En efecte, a banda dels obvis fets distribucionals, al llarg de tota l'obra hom identifica preposicions i conjuncions de subordinació sense tenir en compte les fortes restriccions sobre l'aparició que presenten les últimes en relació amb les primeres. Sobre aquests temes ja hem donat la nostra opinió en parlar de Pottier.

3. La classificació de les preposicions segons el terme A és irrellevant si hom no explica que de vegades un verb i un nom d'igual arrel i significat poden regir una construcció preposicional idèntica:

Accedir a un càrrec públic

Accés a un càrrec públic

Hom no planteja, per tant, els problemes que se susciten quan són possibles ambdues construccions sense canvi de preposicions o quan són possibles amb canvi de preposició, etc.

4. La identificació del complement indirecte amb el circumstancial, que després acaba essent negada en part en separar el primer del segon terminològicament, no ens sembla encertada, si més no mitjançant els arguments emprats per Carbonero Cano. És cert que el complement indirecte és més pròxim al complement circumstancial que al complement directe, i prova d'açò és que en algunes llengües hi ha vacil·lacions:

Li vam fer un forat [al quadre] (especialment en valencià, en què no s'empra hi com a substitut amb productivitat)

Hi vam fer un forat [a la paret]

Però l'argumentació de Carbonero Cano fa intervenir criteris diacrònics i, a més, erròniament: el fet que el complement indirecte siga substituït per *le* és un tret tan arcaic com que el complement directe siga substituït per *lo, la, etc.* En ambdós casos, a més, hi ha un ús suficientment viu perquè s'hagen de considerar usos fixats. Una altra cosa és que siguen trets arcaics en relació a l'evolució presentada per d'altres parts de la llengua, però açò no té cap valor fora d'un estudi històric i/ o tipològic.

5. De les diferències que descobreix Carbonero entre els termes traslladats per una preposició i els que ho són mitjançant un sufix no extrau la conclusió més òbvia, a saber, que són fenòmens radicalment distints: en el primer cas ens movem en un camp merament sintàctic, i sols la subordinació fa que semble haver-hi translació; en el segon cas ens movem en el camp de la formació de paraules, hi ha una vertadera translació i la hipotaxi és un resultat del comportament funcional de la classe d'arribada:

home de París

home parisenc

de rebaixa *París* a la categoria d'objecte dependent de *home*, com ho és *parisenc* per ser adjectiu; d'aquí que semblen equivalents. Ben és cert que Carbonero no diu que la translació siga l'única missió que acompleixen les preposicions, però sí que és la principal, cosa que ens sembla que ja és dir massa.

6. En un altre ordre de coses, la breu incursió que fa en el camp de la semàntica, presenta palmàries contradiccions: afirma que les preposicions tenen clarament un significat (*desde/ hacia*) continua dient que unes són més abstractes que d'altres i conclou afirmant que no signifiquen res fora de context, malgrat que sembla insinuar a la fi una certa gradació entre preposicions més o menys plenes.

7. En l'explicació dels adverbis regits per preposició sembla complicar una mica els fets lingüístics: els adverbis són nom amb funció de complement circumstancial com *dilluns*, *cada setmana* o *un dia* en l'oració següent:

Ve ara/ hui

dilluns/ cada setmana/ un dia

Aquests tenen un significat, com tots els elements lingüístics. En el cas de l'espanyol *aquí*, aqueix significat és estàtic i direccional, com en *acá* es direccional. L'ús de la preposició és necessari quan volem expressar un significat diferent del que té l'adverbi *per se*:

Vine cap ací (aproximació)

fins ací (límit)

per ací (pas)

L'obra de Carbonero Cano té sobretot l'indubtable mèrit d'haver procurat una compilació conciliadora i clarificadora de les principals concepcions estructuralista des d'una perspectiva sintàctica. Açò es manifesta en tres aspectes:

1. Intenta conjugar i integrar, amb major o menor èxit, concepcions aparentment divergents de les preposicions i hom deixa intuir que totes elles són aspectes del funcionament sintàctic propi de les preposicions.

2. Suposa al mateix temps una clarificació des d'un punt de vista estructuralista del funcionament sintàctic de les preposicions i de donar una solució estructural a diversos problemes (alguns dels quals veurem sota d'altres epígrafs: caràcter obert/ tancat de la classe preposicional, cohesió verb-preposició, etc.).

3. Hi ha una preocupació metateòrica, de definir els termes de la teoria primer i aplicar-los després coherentment.

En aquest sentit, l'obra suposa un avanç i un treball imprescindible en els estudis estructurals de l'espanyol.

1.3.5. GONZÁLEZ OLLÉ (1979)

El 1979 es publica un article del professor González Ollé, que, encara que se situa en una perspectiva no tant teòrica com descriptivista i normativa, no deixa d'omplir un capítol fins aleshores travessat molt lleugerament i d'aportar importants idees sobre el comportament sintàctic de les preposicions. La intenció de González Ollé és, en efecte, estudiar les estructures sintàctiques en què pot aparèixer una preposició en espanyol, començant per les més paradigmàtiques, però sense oblidar les més excepcionals, en què se centra especialment la seua atenció. D'aquesta manera pretén de mesurar diversos factors que, malgrat que no afecten la problemàtica nuclear i general de les preposicions, no deixen de ser interessants, com són la seua genuïtat, normativitat i tradició en espanyol.

L'estructura sintàctica més típica en què apareixen les preposicions en espanyol (i en totes les llengües romàniques) és la següent:

[1] N + P + T

on N = nucli ; T = terme.

Respecte d'aquesta estructura bàsica, cal fer dues matisacions:

1. Respecte de l'ordre dels constituents:

1.1. Aquest pot ser alterat:

- Freqüentment quan el nucli és de naturalesa verbal:

De Madrid llegó la noticia

- Amb menor freqüència i una intencionalitat estilística més clara, quan el nucli és nominal:

Del salón en el ángulo oscuro

1.2. Assenyala en segon lloc González Ollé respecte de l'ordre:

"La anteposición inmediata de la preposición a su término proporciona una de las notas más características y constantes de la relación prepositiva." (1979: 121)

1.3. Contràriament:

"El uso divergente -la anteposición mediata de la preposición a su término- resulta excepcional y parece (en una primera interpretación merecedora de más detenido análisis) reflejo forzado y normal del discurso: (...) " (1979: 122)

Exemples en són (aquests i la resta dels que emprarem procedeixen de l'article de l'autor, on es troben especificades les fonts):

*Se hallan (...) en, por lo menos, transitoria falla
Disculpable y hasta, por qué no decirlo, simpática*

Només en el cas de l'infinitiu com a terme l'anteposició de la preposició és regularment mediata, si bé aquesta possibilitat ha anat reduint-se històricament.

L'esquema [1] admet les següents realitzacions (segons hi haja una pluralitat de nucli, preposició o terme):

[1.1] *Altivos con su padre y su madre*

[1.2] *Altivos hasta con su padre*

[1.3] *Altivos hasta con su padre y su madre*

[1.4] *Altivos y crueles con su padre*

[1.5] *Altivos y crueles con su padre y su madre*

[1.6] *Altivos y crueles hasta con su padre*

[1.7] *Altivos y crueles hasta con su padre y su madre*

Cal assenyalar, respecte d'aquestes:

a) Quan el terme és múltiple, la preposició pot repetir-se o no atenent a raons estilístiques (èmfasi, expressivitat, ritme, etc.):

*Los espíritus familiares se hallan venales en Francia y en
Italia*

comunicada a sus ministros y siervos

b) La coordinació disjuntiva de sinònims no permet la repetició de la preposició:

frecuencia del pretérito indefinido o perfecto simple

**frecuencia del pretérito indefinido o del perfecto simple*

I a l'inrevés, amb la sinonímia suposada, tenim:

frecuencia del pretérito indefinido o del pretérito

imperfecto

**frecuencia del pretérito indefinido o pretérito imperfecto*

Fins ací tenim les construccions acceptables i tradicionals en espanyol des dels seus orígens; estudia a contiuació González Ollé les construccions que es caracteritzen per la seua raresa, excepcionalitat o innovació:

1. Tenim en primer lloc la següent:

$$[2] \begin{array}{cccc} & & P_1 & \\ & & & T \\ [2] & N_1 & (C) & N_2 \end{array}$$

La seua realització sintàctica coneix diverses transformacions, les principals de les quals són les següents:

1. 1. La transformació més ajustada a les normes de la sintaxi castellana es presenta així:

$$[2.1] \begin{array}{cccc} & & P_1 & \\ & & & T \\ [2.1] & N_1 & (C) & N_2 \end{array} \quad N + P_1 + T + (C) + N_2 + P_2 + T$$

Exemples:

Fazen a él e por él son fechos (any 1252)

Ha de vivir entre los hombres y tratar con los hombres (any 1562)

1.2. Variant que no afecta la constitució específica del model [2.1] és el cas en què el segon terme no es repeteix sinó que és substituït per un pronom.

Aquest esquema obeeix, doncs, a una propietat general de la sintaxi castellana i és molt més freqüent que l'anterior:

$$[2.2] \begin{array}{cccc} & & P_1 & \\ & & & T \\ [2.2] & N_1 & (C) & N_2 \end{array} \quad T \longrightarrow N_1 + P_1 + T + (C) + N_2 + P_2 + \text{Pron}$$

Exemples:

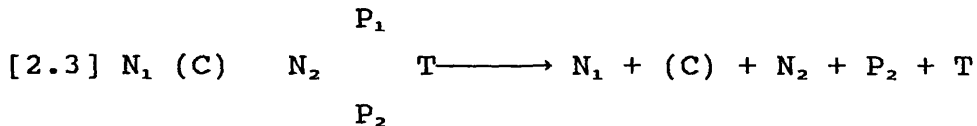
Conocer la verdadera justicia (...) e consentir en ella (cap a l'any 1390)

Desarticulado de las demás clases nacionales (...) , sin respeto hacia ellas (any 1921)

Quan el segon terme va introduït per *de*, pot ser substituït per un possessiu:

Requiere consulta a la autoridad y permiso de ella/ su permiso

1.3. Una transformació molt freqüent, però contrària a la normativa, car elimina una preposició de [2], es realitza de la forma següent:

Exemples:

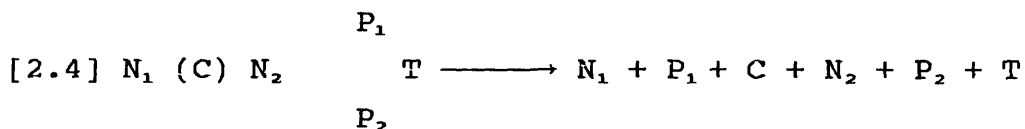
Entrar o salir de allí (1588)

Respondería y disputaría de repente de cualquier cuestión (1588)

Al cual ni me opongo ni me evado (1967)

La relació entre el primer nucli i el terme ha de sobreentendre's gràcies a la competència idiomàtica, el tipus de relació presumible entre aquell i el terme, a l'ajut del context, etc. Assenyalem que aquest esquema ha estat defés per al cas de *entrar y salir* per raons estilístiques, car es concep com una sola acció (cf. SECO, citat (1979: 134)).

1.4. La transformació de [4] menys freqüent amb enorme desproporció respecte de les anteriors és la següent:

És una ruptura en la pràctica i la tradició gramatical espanyola l'anteposició immediata de la preposició al seu terme, en intercalar, entre ambdós, constituents del seu mateix nivell sintàctic. Vegem-ne exemples:

Providencias momentáneas exigidas por y acomodadas al estado actual (any 1811)

No solo una explicación de, sino también una explicación por la historia (any 1951)

És considerat pel gramàtic de l'espanyol A. Bello un anglicisme jutjat ja pels mateixos autors anglesos com poc elegant.

2. En segon lloc, tenim els casos en què el nucli guarda amb el terme una relació semàntica o gramatical múltiple; es tracta de dues o més relacions que mantenen la seua independència malgrat que s'actualitzen simultàniament:

$$\begin{array}{c}
 P_1 \\
 [3] \quad N \quad T \\
 P_2
 \end{array}$$

La seua realització sintàctica coneix quatre transformacions que veem seguidament:

2.1. La més generalitzada, juntament amb [3.2] és la següent:

$$\begin{array}{c}
 P_1 \\
 [3.1] \quad N \quad T \longrightarrow N + P_1 + T + (C) + P_2 + T \\
 P_2
 \end{array}$$

Exemples:

Con ésta y por ésta se puede conocer (1777)

realidad en sí y por sí (1962)

Aquesta construcció era coneguda ja en llatí:

ante signa et post signa

així com la variant pronominal que estudiem tot seguit.

2.2. Aquest esquema és el mateix que l'anterior, però amb el segon terme reproduït per un pronom:

$$\begin{array}{c}
 P_1 \\
 [3.2] \quad N \quad T \longrightarrow N + P_1 + T + (C) + P_2 + \text{Pronom} \\
 P_2
 \end{array}$$

Exemples:

Es mejor sanar sin medicinas que con ellas (any 1429)

tanto según la ley como fuera y contra ella (any 1961)

Vive en la ley (...) y nunca bajo ella (1965)

Les construccions [3.1] i [3.2] poden aparèixer en sintagmes consecutius:

con azúcar o sin azúcar, con besugo o sin él (any 1976)

2.3. Un altre esquema possible és el següent:

$$\begin{array}{c}
 P_1 \\
 [3.3] \quad N \quad T \longrightarrow N + P_1 + T + (C) + P_2 + \text{Pronom} \\
 P_2
 \end{array}$$

Exemples:

distinta forma antes y después de ella (any 1951)

Se realiza en y con el mundo (any 1951)

ejercicios con y sin balón (any 1976)

D'entre els diversos comentaris que fa González Ollé respecte d'aquesta construcció destaquem els següents:

(1) Les preposicions que amb més freqüència apareixen emparellades són les següents: *con* (24), *sin* (17), *por* (17), *en* (15), *para* (12), *de* (8), *fuera de* (8). Aquesta escala és molt diferent de la que presenta l'ús normal d'aquestes preposicions en castellà.

(2) La parella més freqüent és *con* i *sin*, combinades de la següent manera:

con o sin (8)

con y sin (5)

con que sin (1)

sin y con (1)

En total, hi ha quinze casos, enfront dels nou que presenta la següent parella més freqüent, *por* i *para*.

(3) Si el primer terme és una locució prepositiva, sol perdre el seu component prepositiu, de manera que roman descomposat l'adverbial:

antes y después de comer

Les excepcions (per exemple, *actos lingüísticos en contra de o al margen de los usos sociales*) són explicables estilísticament.

(4) González Ollé afirma que aquesta construcció no és coneguda amb regularitat per l'espanyol actual, però tot seguit matisa aquesta afirmació:

"La coordinación de preposiciones aparece en la lengua hablada de manera especial en sintagmas carentes de núcleo o de término o de ambos elementos. Esto ocurre así, a mi entender, no porque la situación supla tan anómala insuficiencia verbal, sino que es la propia situación del coloquio la que determina o permite la economía en la comunicación lingüística. "

(1979: 153)

Així, cal tenir en compte:

a) Per exemple, en un bar, en demanar una beguda, si se'ns pregunta si la volem amb aditament o sense ell, la pregunta se'ns formularà amb més freqüència de la manera següent que amb la construcció completa:

¿con o sin leche (azúcar, soda, hielo, etc.)?

¿güisqui con o sin?

¿con o sin?

Si desconeixem el context o la situació, aquestes elisions resulten incomprensibles; així, a principis de segle hom deia en castellà *una habitación con o sin [asistencia]*, expressió elidida que hui dia no s'entén.

b) D'altra banda, assenyala González Ollé:

"La aparición de una sola preposición, absolutamente aislada, con entonación interrogativa, no resulta inusitada en la lengua coloquial cuando lo que desconoce el hablante es precisamente la relación con un término que sí es, por algún medio, conocido.(...) este uso vendría a coincidir formalmente con la expresión de los casos en que por ignorancia, inseguridad, vacilación, etc., el hablante interroga sobre el término de la preposición con la mención de ésta y la omisión del resto de la frase: *Adopta forma de hipocorístico. -¿De...?, Vive en Yela. -¿En...?.*"

(1979: 154)

c) En els nivells superiors de la comunicació hi ha un ús major de la coordinació prepositiva, reflex de la manifestació escrita en aquests camps (llengua acadèmica, forense, etc.):

"Si mis observaciones resultan ciertas, este uso persigue como finalidad el enfatizar la(s) realización (es) entre el núcleo y el término, cuya expresión radica en las preposiciones. De ahí que éstas experimenten también un realce fónico: la primera o la segunda (menos frecuentemente ésta) o ambas se hacen tónicas e, incluso, van seguidas de una ligera pausa que enfatiza la naturaleza semántica de la relación."

(1979: 155)

d) La difusió d'aquesta construcció, en fi, compta amb el recolzament d'altres expressions anàlogues:

(1) Les locucions prepositives coordinades (entre [1.2] i [3.3]), totalment acceptables.

(2) Aquesta construcció es dona amb normalitat entre locució prepositiva i preposició.

(3) Expressions com *encima y debajo de la mesa* admeten la transformació directa en *sobre y bajo la mesa*.

(4) També hi ajuda la coordinació d'adverbis, sobretot en interrogacions: *¿antes o después?*.

(5) Nexes subordinants o coordinants:

No supe cómo ni cuándo voló

(6) D'altres construccions semblants a l'anterior menys tipificades són les següents:

Proveída segund e como deve (1489)

Decídme, señor, cómo o con quién vino Ricardo (*Don Quijote*,

I)

2.4. Una quarta transformació de [3] és la següent:

P_1

[3.4] $N \quad T \longrightarrow N + P_1 + C + P_2$

P_2

Exemple: *¿Prefieres el café con leche o sin?*

Respecte d'aquesta construcció, assenyala González Ollé:

"La aceptabilidad de [3.4] encuentra una dificultad que radica en la presencia de preposición en posición absoluta de frase." (1979: 162)

A més a més, té al seu favor frases com *antes de comer o después, transformació de antes o después de comer*.

3. Un últim tipus el tenim quan falta el terme, que no pot entendre's ni pel context ni per la situació:

[4] $NPT \longrightarrow N + P + \phi$

L'àmbit d'aparició d'aquesta construcció es troba limitat decididament al llenguatge filosòfic o a d'altres que imiten aquest més o menys intencionadament:

No viene para, viene por (1979: 1919)

Respecte d'aquesta construcció assenyala González Ollé:

"Mi interpretación de sintagmas de este tipo es que con ellos se persigue que el referente del núcleo prepositivo no quede expresado en una dimensión ontológica de realidad aislada o incomunicable, sino en cuanto a su orientación hacia otros posibles referentes, en número indefinido, es decir, en cuanto a su capacidad de relación o relaciones potenciales de determinada clase." (1979: 163)

El treball de González Ollé suposa, com hom haurà pogut comprovar, una incursió profunda en un camp fins aleshores no explorat. Estudia totes les possibilitats de construccions prepositives en espanyol, posant especial atenció en les coordenades i caracteritzant-les des de diversos punts de vista que podem qualificar globalment de "estilístics". Des d'aquesta perspectiva que, com hem dit, es troba a mitjan camí entre la pròpia de la gramàtica normativa i la descriptiva, l'article de G. Ollé és impecable i suposa un avanç important en el nostre coneixement del comportament sintàctic de les preposicions. El problema és que no despega d'aqueix descriptivisme llevat d'algunes ocasions ni va més enllà d'una perspectiva sintàctica que no ultrapassa gairebé mai els límits d'una taxonomia de l'estil distribuccionalista. En aquest sentit, quasi res se'ns diu sobre la importància que puga tenir el significat de les preposicions en l'èxit d'unes construccions o d'altres i, sobretot, hom no extrau de la difusió d'unes construccions o d'altres una clara caracterització de les preposicions espanyoles des d'un punt de vista tipològic. En aquesta mateixa línia, s'ha de recalcar que González Ollé se centra sobretot en construccions prepositives diguem-ne anòmales: caldria qüestionar-se fins a quin punt estan previstes pel sistema. Finalment, hagués estat interessant de veure quin correlat tenen aqueixes construccions normalment usades en nivells de llengua alts en d'altres nivells més populars que potser reflexen millor el geni de l'idioma. En qualsevol cas, llevat de certes generalitzacions, sobretot contemplades des d'un punt de vista estilístic, fa la impressió que el notable esforç de G. Ollé per descriure la sintaxi prepositiva de l'espanyol queda una mica desaprofitat en no

extraure unes conseqüències teòriques de major abast. Els seus resultats, per aquesta raó, pareixen només vàlids per descriure l'espanyol, quan hi ha apreciacions de tipus general ací i allà que són de gran interès i podrien haver portat a una caracterització del funcionament global de la classe si s'haguessen posat en relació amb una concepció més àmplia i coherent de la naturalesa de les preposicions.

Aquest article té, tanmateix, i cal repetir-ho, el mèrit d'haver descrit amb exhaustivitat i rigor un camp (la sintaxi purament sintagmàtica de les preposicions) que fins aleshores havia romàs pràcticament verge.

1.3.6. LÁZARO MORA (1985)

Ens referim breument a l'article de LAZARO MORA com a exponent de l'escepticisme al qual pot conduir la dificultat que entranya la categoria de les preposicions. Aquest autor pretén, en efecte, de demostrar la fragilitat de les explicacions que s'han donat d'aquesta classe:

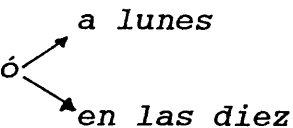
"(...) al contrario, de lo que se trata aquí es de poner todavía más de relieve la labilidad de este concepto gramatical, su frágil cuerpo doctrinal."

(1985: 375)

En l'estudi de les preposicions ens veem constantment abocats a apories: no podem saber quina mena de relació expressen, no podem decidir quin terme decideix l'elecció de la preposició. Així, dos casos són possibles respecte d'aquest darrer problema:

1. El terme selecciona la preposició:

El accidente ocurrió en lunes
a las diez enfront de:

*El accidente ocurrió

2. El terme A selecciona la preposició en el següent exemple:

*Mi tío viene de Marruecos
fue a Marruecos
está en Marruecos
pasó a Marruecos*

Lázaro Mora afirma:

"No cabe, pues, una regla segura. Al menos no la conozco. Y es que, como venimos viendo, son tan insuficientes los datos que hoy manejamos sobre la preposición, que resulta imposible contestar a esta cuestión." (1985: 379)

Finalment, si no sabem ben bé en què consisteix una preposició, difícilment podem establir-ne l'inventari:

"Mal se puede conocer el número de algo que no hace sino suscitar dudas, vacilaciones e incertidumbres." (1985: 387)

Lázaro considera el mètode distribucional com l'únic vàlid per establir una classe, i quan aquest ha estat aplicat, amb major o menor encert, en les diverses gramàtiques de l'espanyol, els resultats han estat variables, car les preposicions posseeixen un comportament distribucional poc homogeni:

1) La incompatibilitat amb les formes *mí, ti* portaria a excloure *bajo, con, entre i según*.

2) La possibilitat d'aparèixer en l'estructura V + Prep + SN portaria a incloure *durante, mediante, desde, sobre, etc.*

3) La possibilitat d'aparèixer en la següent construcció [SN, Adj. , V] + Prep + inf.

ex. libro para estudiar

exclouria preposicions qualificades per A. Bello de "imperfectas", però també d'altres com *bajo, contra, hacia, según, etc.*

En vista d'aquests fets, Lázaro Mora postula un total escepticisme respecte de la possibilitat d'un estudi

generalitzador, estructural, de les preposicions i es resigna a la meticulositat i casuisme de la Gramàtica Tradicional:

"Hasta que los modelos gramaticales no nos proporcionen los medios de describir y explicar una lengua, no queda otro camino, como señala el mismo Gross, que el de proceder a descripciones meticulosas de los hechos, o interpretaciones parciales, que un día nos permitan introducir reglas verdaderas y exhaustivas." (1985: 389)

L'escepticisme de Lázaro Mora té el mèrit de cridar l'atenció sobre el fet que no comptem amb mitjans metodològics per tractar amb èxit molts problemes que plantegen les preposicions (i en general molts problemes lingüístics) i que han fet vessar rius de tinta defugint qualsevulla solució. En aquest sentit, el treball de Lázaro Mora és important, o sobretot com a treball de revisió crítica de la literatura anterior sobre les preposicions, en criticar aspectes de la tradició que ja han estat tractats ací. Malgrat tot, l'evolució de les teories lingüístiques potser ens incite a no dir res amb seguretat sobre gran part de les categories del llenguatge, però almenys sí que sembla anar indicant-nos quines coses no es poden dir, almenys des del si de metodologies invalidades. En aquest sentit, la consideració que el mètode distribucional és l'únic valuós per establir un inventari de les preposicions (1985: 287) és apriorística: nosaltres no creem que siga l'únic, ni tan sols el millor. Aquest només permet, com a molt, d'establir un context idoni o exclusiu de la preposició. El problema és:

1. Si s'han de considerar preposicions mots que poden aparéixer funcionant en d'altres distribucions, presumiblement com a una altra classe de mot.

2. Hi ha restriccions que no semblen tenir a veure amb la distribució: el fet que determinades preposicions no apareguen precedides d'infinitiu es deu al fet que ací tenim un comportament conjuntiu en què les categories semàntiques expressades semblen veure's reduïdes.

L'estudi de Lázaro Mora suposa, com a major mèrit, haver donat un toc d'atenció sobre la possibilitat de pretenir resoldre

apories que es troben com a tals en els fets del llenguatge i per a la resolució de les quals potser no comptem hui dia amb metodologies adequades i tal vegada no accedim mai a posseir-les.

1.3.7. A. PORTO DAPENA (1987)

L'article de PORTO DAPENA, de publicació relativament recent, suposa un dels intents més seriosos i, al nostre parer, més encertats, des de l'Estructuralisme, de conciliar l'eix paradigmàtic i l'eix sintagmàtic en l'estudi de les preposicions. I és aquest desig el que guia el seu treball des del principi; afirma, en efecte, a propòsit de l'article de Lázaro Mora que acabem de ressenyar, que, emparellat amb el problema de l'elecció de les preposicions està el del seu significat:

"Conviene no olvidar, efectivamente, que el funcionamiento sintagmático de un elemento viene básicamente condicionado por sus valores paradigmáticos, entre los que se encuentra precisamente su significado, sea éste léxico o gramatical." (1987: 623-624)

L'elecció d'una preposició no depén, en efecte, exclusivament dels termes A i B; si fos així, les preposicions no constituïrien un veritable paradigma, sinó que serien meres variants combinatòries d'una mateixa unitat lingüística. Per tant, Porto Dapena s'oposa al mètode distribucional propi dels lingüistes americans que identifica significat amb context, tot afirmant:

"(...) una palabra no tiene un determinado contenido porque aparezca en tales o cuales contextos, sino (...) es susceptible de emplearse en determinados contextos precisamente porque posee cierto valor o significado." (1987: 628)

Porto Dapena segueix la tradició que les preposicions estableixen una relació entre uns termes A i B, però puntualitza respecte dels responsables de la relació:

"Nótese que, en principio, A no rige una determinada preposición, sino una función, que es lo que, por otro lado, condiciona la elección de la preposición. Así, pues, el primer condicionante a este respecto es -no cabe duda- el propio contenido relacional, contenido que, en este caso, puede ser de muy diversos tipos."

(1987: 628-629)

Les relacions poden ser, en efecte, de tipus molt diversos:

1) Sintàctiques: complement directe, complement indirecte, suplement, complement circumstancial.

2) Semàntiques: causa, mitjà, temps, mode.

Respecte de l'oposició entre aquestes, assenyala Porto:

"La diferencia entre unas y otras reside en que, mientras las relaciones sintácticas afectan a la estructura sintagmática de un enunciado, las semánticas cambian tan sólo el significado de éste sin modificar para nada dicha estructura." (1987: 629)

Cal tenir en compte, a més a més:

"No hay que olvidar, finalmente, que las preposiciones pueden indicar tan solo una función sintáctica, o sintáctica y semántica a la vez, nunca exclusivamente semántica." (1987: 629)

Per aquesta raó, hom pot dir que de vegades no tenen significat:

Pedro quiere a María vs Pedro se fue a Canarias

Partint d'aquests pressupòsits, Porto elabora un mètode d'estudi de les preposicions personal, els principals punts del qual són els següents:

1. Les preposicions són polivalents: poden indicar múltiples relacions, tant d'ordre semàntic com sintàctic, simultànies o no. La diversificació semàntica es dona, per tant, en la llengua com en el discurs, i no cal parlar de valor únic de les preposicions en llengua, com feien els estructuralistes ortodoxos, sinó d'allò que en el contingut preposicional és invariant, una abstracció els límits de la qual s'ha d'establir. Amb aquesta intenció fa algunes suggerències:

a) La commutació:

Vicente se marchó de Madrid (procedència)

Vicente se marchó a Madrid (direcció)

Els valors que apareixen entre parèntesi són propis de la preposició, car el context és idèntic.

b) No es pot aplicar la commutació si el context es concreta més. Aleshores és precís comprovar si el significat relacional sotmés a prova determina per ell mateix l'elecció de la preposició en el context corresponent. Així, no és paradigmàtica la "interioritat" de *en* que trobem en:

Juan reside en Madrid

car és substituïble per "superficialitat" en casos com:

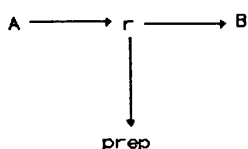
Vicente se sentó en el suelo

En canvi, tant en l'un cas com en l'altre, la "localització" sempre es manté.

2. Cal tenir en compte, doncs, el valor paradigmàtic del relator, però també els termes A i B; segons el paper que juquen aquests en l'elecció de la preposició hi ha diverses possibilitats:

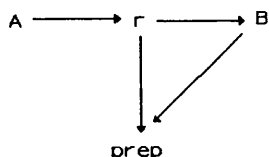
1. *Ayer escribí a Pepe*

PRIMERA

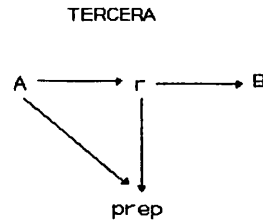
2. *Recuerdo a mis padres*

SEGONA

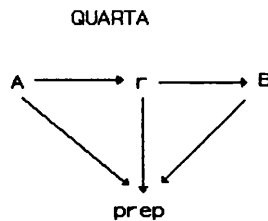

Ací l'elecció de la preposició depén també del fet que el terme B posseezca el tret [+ humà] (en cas contrari, tindriem \emptyset).

3. *Me acuerdo de mis padres*

4. *Le enseñó a leer*

Ací la preposició ve exigida pels tres factors alhora:
"(...) por la función de suplemento, por el propio verbo enseñar (elemento A) y por el elemento B, pues, solo cuando lleva infinitivo, el verbo enseñar rige a."
(1987: 633)

La resta de l'article està dedicada a explicar amb especial deteniment cadascuna d'aquestes possibilitats:

1. La preposició és exigida exclusivament per la funció o relació:

Cal fer algunes puntualitzacions:

a) Només la preposició del complement indirecte té aquest caràcter:

Cristóbal pidió dinero a su padre

b) De vegades no és prou la funció per decidir l'elecció de la preposició, car és possible l'aparició de diverses preposicions (com l'instrumental *con*, *de*, *por* o el final *a*, *para*).

c) Hi ha casos en què una mateixa experiència s'expressa mitjançant preposicions diferents:

Lo dijeron en televisión/ por televisión

No es tracta de neutralitzacions, com vol Mª Luisa López, sinó que en aquest context són possibles ambdues relacions:

"(...) hay una identidad referencial en las dos oraciones, pero no significativa." (1987: 635)

d) Sí que hi ha neutralització, en canvi, en:

El libro está en la mesa/ sobre la mesa

La neutralització es dona en el primer cas (en és indiferent a "superficialitat", tret aquest que sí que posseeix sobre).

2. La preposició ve exigida per la funció i el terme B:

Porto Dapena afirma d'antuvi:

"La selección, sin embargo, de la preposición, puede venir condicionada, contrariamente, por dicho elemento B, cuando para la expresión de la relación o relaciones en cuestión el paradigma dispone de varias opciones." (1987: 636)

La preposició pot venir condicionada, doncs:

1. Per un tret semàntic o gramatical de B:

Veo a Juan (condicionada pel tret [+humà])

Tenía más de veinte años

En aquest segon cas, de ve exigida quan el segon terme té una idea de quantificació, és a dir, categoritzable per oració de relatiu:

Está menos enfadada de lo que tú crees

2. Per la paraula concreta que representa el terme B:

Estamos a siete de octubre/ en otoño

En aquest segon cas, hi ha una gran tendència a la fixació, passant els sintagmes preposicionals a equivaler a adverbis: a *hurta dillas, de todo corazón, de pie*. Assenyala Porto Dapena:

"Estas lexías, como los adverbios puros, pueden utilizarse a su vez como elemento A de una nueva relación, surgiendo así verdaderas frases o locuciones preposicionales." (1987: 637)

Així, tenim:

a través d(el bosque) = por
debajo de = bajo
en presencia de = ante

3. La preposició ve exigida per la funció i el terme A:

A regeix, com a nucli, sempre la funció exercida per r + B. Tanmateix, hi ha casos en què regeix directament la preposició. Són els casos de suplement, en què la preposició s'ha fixat històricament. Però el suplement no és l'únic cas que tenim dins d'aquest grup. Cal fer per tant dues precisions:

(1) Respecte del règim exigít sols per la funció, cal dir que aqueixa funció pot ser exigida per diversos trets del terme A:

a) La funció pot ser exigida per la categoria i la subcategoria a la qual pertany el terme A. Així, el complement directe és exigít per un verb transitiu o transitivitzat.

b) La funció pot ser exigida per un tret morfològic de A. Així, el complement agent és exigít per un verb passiu.

c) La funció pot ser exigida, en fi, per un tret semàntic; així, el complement de direcció exigeix un terme A amb el tret semàntic [+ moviment].

(2) Quan la preposició depèn de la funció i del terme A tenim també dues possibilitats:

a) La preposició ve determinada per un tret: *chocar con, dar con, tropezar con, encontrarse con*. Tots aquests verbs tenen un tret "coincidència" que requereix la preposició *con*.

b) La preposició pot venir determinada pel mot concret. És el cas més freqüent: *encapricharse por, aficionado a, pensar en, obsesionado con...* Fins i tot de vegades hi ha un canvi de significat segons el verb en qüestió regesca o no preposició:

dar algo/ dar con algo

4. La preposició és exigida per la funció, el terme A i el terme B:

Suposa una confluència dels dos casos anteriors, i respecte d'aquesta, afirma Porto Dapena:

"Es decir, el primer factor seleccionador es, como siempre, la relación o función; a continuación corresponde al elemento A restringir el número de posibilidades de elección y, finalmente, B determina la elección." (1987: 644- 645)

No és un cas freqüent, però vegem-ne alguns exemples:

Comenzaron a trabajar a las ocho

Terminé por marcharme

Aquests casos són distints de:

Trató de venir

Me alegro de haber venido

En aquests últims exemples el terme B pot no ser un infinitiu i l'aparició d'aquest depèn de circumstàncies alienes a la preposició, com és la coincidència o no coincidència dels subjectes.

Malgrat el rigor i la coherència que caracteritzen l'article de Porto Dapena, no deixa d'haver-hi alguns punts objectables:

1. L'estudi es troba ancorat en una perspectiva estructural taxonòmica, i, malgrat que dóna la importància que es mereix a la semàntica, posa gran empenyorament a separar-la radicalment de la sintaxi. Així, distingeix al nostre parer d'una manera massa neta les relacions sintàctiques de les semàntiques, mentre que els trets semàntics poden caracteritzar les funcions sintàctiques:

Envià un regal al xiquet [+ humà] → C. I

Envià el regal a València [+ lloc] → C. C.

Ben és cert que els Generativistes consideren que trets com aquests són de naturalesa sintàctica; nosaltres no podem saber com els considera Porto Dapena, però sí hem pogut constatar que considera l'especificació espacio-temporal com a trets d'ordre semàntic, i aquesta actua caracteritzant usos i fins i tot significats preposicionals de la mateixa manera que els trets assenyalats adés:

El tren llega a las diez [+ temps] → a estàtic

El tren llega a Valencia [+ espai] → a dinàmic

2. La connexió entre les relacions sintàctiques i semàntiques, que se suposa que constitueixen el significat paradigmàtic de les preposicions, no apareix massa clara. D'antuvi, els significats relacionals semàntics apareixen poc especificats: concretament dins les categories d'espai i temps les preposicions indiquen significats molt diversos i gens menyspreables, oposats entre ells i oposats a d'altres més allunyats, com el mode, la causa, etc. Presenta, d'altra banda, una concepció del significat en última instància distribucional, puix que, havent trencat la unitat de sentit de les preposicions, la mateixa preposició tindrà un significat relacional sintàctic i/ o semàntic determinat segons els contextos:

accedir a un càrrec públic (sintàctic)

enviar a València (semàntic)

regalar a Maria (sintàctic)

matar a besades

Sembla evident que en els tres primers casos almenys hi ha un significat comú malgrat que les relacions siguin distintes sota el punt de vista de Porto Dapena. En qualsevol cas, la distinta consideració semàntica d'uns usos o d'altres segons els contextos sembla delatar una caiguda en el Distribucionalisme que hom pretenia defugir.

3. Finalment, la consideració per part de Porto Dapena que les preposicions són elements de relació, l'obliga a establir un paral·lelisme massa rigorós entre els termes A i B. Hom no veu, en efecte, com s'hauria d'interpretar des d'aquest mètode el fet a bastament demostrat que la preposició sols depèn de A en casos de recció, en què s'associa generalment a peces lèxiques molt concretes, mentre que en B hi ha major llibertat.

Malgrat aquests petits punts foscs, reiterem el mèrit de l'aportació de Porto Dapena, que dins els límits d'un article, ha abastat una integració de l'eix paradigmàtic i el sintagmàtic coherent, clarificadora i plena d'idees interessants. El mètode que proposa, original dins l'orientació estructuralista, requereix provar tanmateix la seua operativitat en un estudi de camp més extens. Així i tot, la seua elegància intrínscica fa que

sigui ja una fita indispensable en els estudis estructurals sobre les preposicions en l'àrea hispànica.

* * *

Hom ha pogut veure que els treballs d'orientació estructuralista que sobre les preposicions han vist la llum en els cercles lingüístics hispànics, suposen una aplicació de mètodes estructurals diversos, sovint mixtos, a la resolució de problemàtiques del sistema prepositiu espanyol. No es tracta en la major part dels casos de simples aplicacions, sinó que ben sovint el resultat és l'aportació d'un mètode personal en l'estudi de les preposicions, que, tanmateix, no acaben de despegar del tot dels principis fonamentals de l'Estructuralisme.

1. 4. L'ESTRUCTURALISME: CONCLUSIONS

Hom ha pogut comprovar que parlar d'un mètode estructural en el tractament de les preposicions suposa passar per damunt de moltes particularitats i establir com un canon de trets paradigmàtics un seguit de condicions que es donen realment en pocs autors, però tal vegada els més rellevants (Brøndal, Pottier). Fins i tot si fem abstracció dels autors pioners, en els quals el caire dels principis saussurians és força dubtós, no podem deixar d'oposar l'escola europea a l'americana. En efecte, segons vam assenyalar ja al principi, si qualifiquem ambdós corrents com a estructuralistes és perquè tots dos mostren un mateix rezel respecte del significat (encara que en el cas dels europeus hi hagué una important evolució) i pel seu formalisme que acaba conduint-los a entendre la gramàtica com una taxonomia;

això de banda, presenten unes característiques ben distintes, especialment manifestes en l'estudi de les preposicions:

1. L'Estructuralisme europeu atén sobretot a l'aspecte paradigmàtic de les preposicions, si bé hi ha també algunes incursions en el sintagmàtic, adés amb exclusivitat, adés amb voluntat integradora. En la línia més ortodoxa, tanmateix, els trets essencials són els següents:

(1) Hom considera que les preposicions formen un sistema, un paradigma d'unitats en relació d'oposició (rara volta d'identitat) entre elles.

(2) Les preposicions tenen un significat únic representable de diverses maneres segons els mètodes concrets (representacions figuratives, trets pertinents, etc.). La diversificació semàntica sols s'admet com a resultat del context. Tanmateix, hom ha pogut comprovar que hi ha hagut una forta reacció en contra dels excessos que suposava aquesta concepció. En qualsevol cas, a partir de l'Estructuralisme i llevat de contades excepcions, ja no s'acceptarà l'atomisme dels estudis tradicionals sense sotmetre'ls a una mínima anàlisi generalitzadora.

Cal fer dues matisacions respecte de l'Estructuralisme europeu:

1) Hem intentat d'establir quin és el paper de la preposició, però ací no hi ha unanimitat entre els diversos autors ni tan sols pot dir-se que l'Estructuralisme haja aportat respostes originals: hom caracteritza les preposicions com a relators, com a translatus, com a marcants d'hipotaxi. Aquestes concepcions enfonsen les seues arrels en la Gramàtica Tradicional, si bé amb l'Estructuralisme reben un tractament més exhaustiu i una formulació més rigorosa a partir del formalisme i el sistematisme del nou mètode.

2) L'Estructuralisme europeu mai no ha deixat de tenir en compte l'eix sintagmàtic, segons hem apuntat adés (tots dos es troben en Saussure), sols que en afavorir la idea de sistema, sovint hom no ha emfasitzat a bastament l'eix sintagmàtic. De fet, en tots els treballs d'aquest corrent sempre hi ha una

referència a l'aspecte sintagmàtic de les preposicions i hi ha estudis que s'ocupen només d'aquest i, en fi, n'hi ha que intenten integrar-los tots dos. En alguns autors hi ha, a més a més, un influx directe del Distribucionalisme Americà, com és el cas dels estructuralistes hispànics.

2. L'Estructuralisme americà només té en compte l'eix sintagmàtic i per tant caracteritza la preposició en la mesura en què entra en determinades distribucions, en certes construccions sintàctiques (les anomenades construccions exocèntriques).

Tant l'una concepció com l'altra, la preposició com a unitat amb valor únic com la preposició caracteritzadora de construccions exocèntriques, seran acceptades sense massa discussió pels primers models generativistes. Així, la preposició s'explica en la mesura que caracteritza el sintagma preposicional, construcció exocèntrica, i hom aprofundeix en l'anàlisi componencial, ja iniciat pels estructuralistes des de pressupòsits metodològics distints: la preposició s'integra en un sistema en què cada unitat es caracteritza per posseir o veure's mancada de determinats components semàntics. Si deixem de banda els intents de donar explicacions transformacionals de la preposició, no serà fins a la teoria dels casos de FILLMORE (1968) (això de banda un model heterodox dins del Generativisme) per tenir un tractament de les preposicions radicalment apartat de l'Estructuralisme (i ací a despit d'acostar-se a la Gramàtica Tradicional). D'altra banda, la idea que el sintagma preposicional és una construcció exocèntrica no serà qüestionada fins més tard (JACKENDOFF (1973)).

2. LA GRAMATICA GENERATIVO-TRANSFORMACIONAL

2.0. INTRODUCCIÓ

L'aspecte pel qual parlem d'una "revolució chomskiana" i hom accepta generalment com una fractura epistemològica en la història de la lingüística l'obra de Chomsky i els seus seguidors, és sens dubte la consideració de la gramàtica com un model, com un aparell que genera una sèrie de fets lingüístics, inicialment oracions, però no sols aquestes. Ben és cert que la Gramàtica Generativo-transformacional, segons reconeixen els mateixos generativistes, fon les seues arrels en la tradició anterior, adés pròxima, com és el cas de G. Guillaume, adés llunyana, com W. von Humboldt o, més encara, els gramàtics de Port-Royal o el gramàtic Huarte de San Juan. La idea de "model generatiu" i "transformacional" -encara que aquest darrer aspecte, el més característic, però tal vegada no el més rellevant, ha vist reduïda progressivament la seua importància- és malgrat tot un fet inaudit fins aleshores. Chomsky i els seus epígons, en efecte, han desenvolupat i explicat aquest concepte, per damunt de les notables variacions que ha sofert la teoria al llarg del temps (els diversos models generatius), amb una coherència i un aprofundiment que justifica a bastament la difusió de l'obra llur.

No és la nostra intenció, òbviament, de resumir ni que fos de passada els antecedents i principis fonamentals del Generativisme, molt ben exposats en diverses obres, sinó simplement de caracteritzar globalment el tractament que han rebut les preposicions per la seua part:

1. El primer tret d'aquest, i el fonamental, del qual pràcticament deriva la resta, és la preferència i fins i tot l'exclusivitat de la consideració de les preposicions des d'un punt de vista sintagmàtic. Tal consideració segueix sense discussió la tradició de l'Estructuralisme Nordamericà

i hom accepta que la preposició es defineix (implícitament, puix que Chomsky, ni en 1957 ni en 1965 defineix aquesta categoria explícitament) com a caracteritzadora de la PP (*prepositional phrase*, en la terminologia hispànica, normalment, *sintagma preposicional*, més rarament *frase preposicional*). El sintagma preposicional, a més a més, es considerarà una construcció exocèntrica, seguint aqueixa mateixa tradició americana, fins a la teoria de la x barrada aplicada per Jackendoff al sintagma preposicional. En aquest sentit, interessa, més que establir quines són les preposicions i quines són les relacions paradigmàtiques que s'estableixen entre elles, així com els problemes essencialistes que es plantejava l'Estructuralisme Europeu (fonamentalment la qüestió de si tenien un significat únic o no), el seu comportament en l'oració, les restriccions que s'imposen a la seua aparició i, com no, el seu paper en les transformacions.

Així i tot, després del treball de KATZ i FODOR (1963) per dotar el primer model chomskià d'un component semàntic, hom arribà a un tractament paradigmàtic de les preposicions. Aquest va consistir en una caracterització de les preposicions mitjançant trets distintius semàntics (l'anàlisi componencial) i, malgrat que pertesca de pressupòsits distints, no ultrapassarà les anàlisis sèmiques pròpies de la semàntica estructural. Fins i tot podem afirmar que el Generativisme es queda en certa manera una mica endarrerit respecte de l'Estructuralisme Europeu en aquest sentit: les preposicions en aquesta escola lingüística són considerades al més sovint com a peces lèxiques amb una sèrie de trets gramaticals i semàntics, presentades en una llista desordenada on no hi ha cap jerarquia en les relacions entre elles, ço és, cap paradigma.

3. El fet de centrar-se en el comportament sintagmàtic de les preposicions fa que hom no preste massa atenció a les preposicions com a categoria i, per tant, no se'n done una definició clara. En efecte, ja hom dóna per sentada la definició pròpia de la tradició estructuralista americana,

ja hom suposa que tal definició ha de deduir-se del funcionament de la gramàtica. I en aquest sentit trobem un comportament poc homogeni: la preposició apareix en les regles de rescriptura però també en les transformacions en un mateix model, i té també el seu paper en les regles de subcategorització. La unitat de la preposició com a classe, en no relacionar de vegades aquests comportaments diversos de les preposicions, es trenca i la concepció generativista de les preposicions fa l'efecte de ser una mica difuminada.

4. Aquesta plurifuncionalitat de la preposició es mostra amb major virulència amb la successió dels diversos models generatius: es considerarà, en efecte, que la preposició és caracteritzadora del sintagma preposicional, resultat de transformacions, representació superficial de d'altres categories profundes (verbs, adjectius, etc.), marcant de cas, etc. Per aquesta raó, amb prou feines pot donar-se una concepció unitària i clarament generativista de les preposicions: a la difuminació de les definicions de les preposicions se suma el fet que no tots els autors generativistes consideren les preposicions d'una mateixa manera. Aquest fet també s'esdevenia, això de banda, en l'Estructuralisme, si bé en aquest corrent era tal vegada, almenys per a la major part dels autors, més fàcil d'establir si més no alguns punts fonamentals que suposaven un comú denominador bàsic.

5. En aquest cas, per totes les raons adduïdes, hom no arriba a assolir un mètode per a l'estudi de les preposicions tan definit com l'estructural. De fet, malgrat que no falten estudis per part d'autors generativistes que apliquen la Gramàtica Generativa a la resolució de problemes concrets, gran part dels esforços dels estudiosos generativistes han estat orientats a explicar el funcionament de les preposicions dins el model gramatical que hom proposava. En aquest sentit, podem dir que el Generativisme ha aportat poc de nou al nostre coneixement de les preposicions com a classe, si no és la integració d'aquestes dins un determinat

model¹. Efectivament, la consideració de les preposicions com a cas o com a verbs pot trobar-se en autors anteriors. La integració d'aqueixes consideracions, que en autors anteriors eren meres intuïcions deslligades de la resta del que ho deia, en uns models determinats tot explicant-los amb coherència i exhaustivitat des dels pressupòsits epistemològics de pertinença, és potser el principal avanç de la Gramàtica Generativa en l'estudi de les preposicions.

2.1. MODEL PRE-ESTÀNDARD

L'obra de Chomsky que inaugura la Gramàtica Generativa, *Syntactic Structures* (1957), es refereix a les preposicions molt somerament i indirecta, i a més, aquestes són col·locades en diversos punts de la gramàtica. En efecte, el sintagma preposicional es troba en el nivell aforacional:

PP → P + NP

(1957 (1975²: 92))

Tanmateix, hi ha preposicions que apareixen, sense que Chomsky n'expressi les condicions, com a resultat d'una transformació. Així, la transformació passiva dona lloc a un *by* + SN, les nominalitzacions a un *of* + SN, etc. Davant el problema de quina estructura calia assignar a aquests sintagmes "creats" per la transformació, Chomsky respongué donant una condició general sobre l'estructura constitucional derivada:

¹ Considerem excessives les afirmacions d'autors com OSUNA (1991: 6), el qual considera que els autors generativistes, en haver assumit els assoliments de l'Estructuralisme, quasi no entra en l'estudi de les preposicions. Si bé la perspectiva sintagmàtica des de la qual treballen els generativistes redueix significativament llur interès per aquesta classe i fa que ben sovint -excepte, naturalment, en treballs dedicats expressament a aquesta classe- només en parlen marginalment, no és cert que el Generativisme no aporte dades interessants i importants ni que siga un mer plagi de l'Estructuralisme, del qual són naturalment deutors, però amb l'únic ajut dels quals difícilment hom podria explicar, per exemple, el tractament transformacional de les preposicions, gairebé exclusiu del Generativisme.

"Si X es un Z en la gramática ahormacional, y una cadena Y, formada por una transformación, es de la misma forma estructural que X, entonces Y es también un Z." (1957 (1972²: 92))

Així doncs, concretament *by* de la passiva, introduït per transformació i que per tant no pertany al nivell aformacional, introdueix tanmateix un sintagma preposicional, puix que encapçala una construcció formalment idèntica al sintagma preposicional que trobem en aqueix nivell aformacional. Aquesta explicació, que serà considerada com una solució *ad hoc* pel mateix Chomsky, serà modificada en *Aspectes* a la llum de la qüestió de la subcategorització.

Dins la perspectiva transformatòria que caracteritza el tractament, més aviat exigü, de les preposicions en la primera obra del Generativisme, assenyala Chomsky que les explicacions transformacionals expliquen l'ambigüitat en estructura superficials de sintagmes nominals com el següents (cf. 1957 (1975²: 108)):

E. P.

FN - T - V *the hunters shoot*

hunters

FN - T - V *they shoot the hunters*

E. S.

the shooting of the

the - V + ing - OF +FN

ORACIÓ

SINTAGMA NOMINAL

Com hom pot veure, Chomsky recull ací la tradició gramatical del genitiu objectiu/ subjectiu, però establint dos nivells en la creació de les oracions: el que en la Gramàtica Tradicional era una connexió semàntica (hi ha una connexió semàntica entre *amor Dei* d'una banda i *Deus amat i homo amat Deum* d'altra) en l'explicació de Chomsky és una connexió de tipus transformacional entre dos nivells sintàctics entre els quals hi ha una relació de causa-efecte. L'explicació transformacional de les preposicions, que, segons veurem, planteja greus inconvenients, desapareixerà

progressivament dels escrits chomskians, però encara serà defesa en la Teoria Estàndard. Chomsky aclareix poc en aquest primer model sobre quina és la naturalesa de la preposició. Només se'ns diu que caracteritza el sintagma preposicional, que pot ser introduït ja en el nivell aformacional mitjançant una regla de rescriptura, ja a través d'una regla transformacional en el nivell superficial. Aquest comportament variable, escindit, de les preposicions, es mantindrà al llarg de la història de la Gramàtica Generativa, encara que el component transformacional, segons hem dit, va veure's paulatinament atenuat.

2.2. MODEL ESTÀNDARD (1965)

Al parer de Brucart (1986), l'evolució de la Gramàtica Generativa ben bé pot explicar-se per l'afany d'atenuar el poder generatiu dels models gramaticals proposats. En efecte, el model pre-estàndard tenia el problema d'originar oracions agramaticals, problema provocat en gran manera per no haver dotat la gramàtica d'un component semàntic escaient. Aquesta tasca va ser empresa per J. Katz i J. Fodor (1963), joves filòsofs que acudiren al M. I. T. en recerca del mestratge de N. Chomsky. El component semàntic d'aquests autors estava format per dos elements principals:

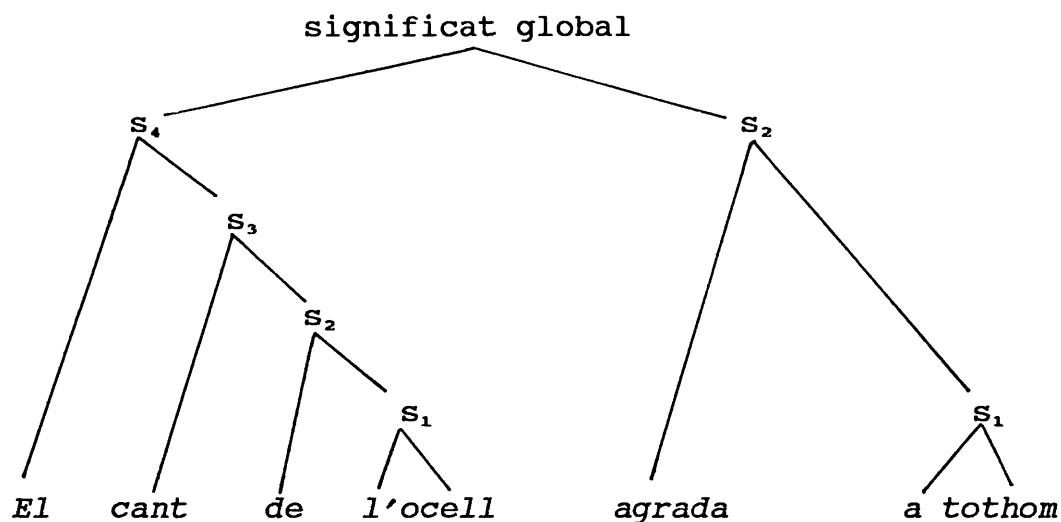
1. El diccionari, que contenia, per a cada peça lèxica, una caracterització del paper que aquesta exerceix en la interpretació semàntica de l'oració. Així, l'entrada lèxica era representada així:

xic: + N	,	+ animat, + humà, - adult
trets gramaticals		trets semàntics

El tret gramatical permetia a l'entrada lèxica d'insertar-se en les categories terminals dels arbres sintagmàtics, possibilitant així la interpretació semàntica de les oracions.

2. Les regles de projecció, que determinaven com les combinacions estructurades de peces lèxiques havien

d'assignar significat a l'oració en conjunt. Aquestes regles actuen d'avall en amunt, aglutinant el significat dels sintagmes de manera jerarquitzada:

Hom introdueix en aquest sentit els trets seleccionals en les entrades que restringeixen la inserció de les peces lèxiques. Així, el verb *colpejar*, té una restricció de selecció que limita la seua aparició a objectes amb l'indicador [+objecte físic].

La proposta de Katz i Fodor plantejava greus problemes d'adequació (cf. NEWMYER (1980 (1982: 115))), per la qual cosa fou ignorada, en la seua aplicació concreta, per pràcticament tots els lingüistes generativistes. Tanmateix, té el mèrit d'haver cridat l'atenció sobre el component semàntic i haver suscitat una sèrie de respostes respecte d'aquest que marcaran l'evolució posterior de la Gramàtica Generativa. Aquestes respostes van ser:

1) La subcategorització proposada per Chomsky, en la Teoria Estàndard, que suposa, en certa manera, una inclusió o conversió dels fets semàntics en sintàctics.

2) En segon lloc tenim els corrents coneguts com a models generatius heterodoxos, que qüestionen el caràcter sintàctic de l'estructura profunda i consideren que allò central i més profund de la gramàtica és la semàntica. Ací tenim la Semàntica Generativa i la Gramàtica dels Casos

Profunds de Ch. Fillmore.

Dins el marc de la Teoria Estàndard, el text inaugural de la qual és l'obra de Chomsky *Aspects of a theory of syntax* (1965), això de banda fonamental en la trajectòria de la Gramàtica Generativa, les preposicions han tingut un tractament triple:

1) S'han estudiat en relació amb els trets de subcategorització.

2) Correlativament, s'han estudiat des del punt de vista de l'anàlisi componencial.

3) Hom ha aprofundit, en fi, el seu tractament transformacional.

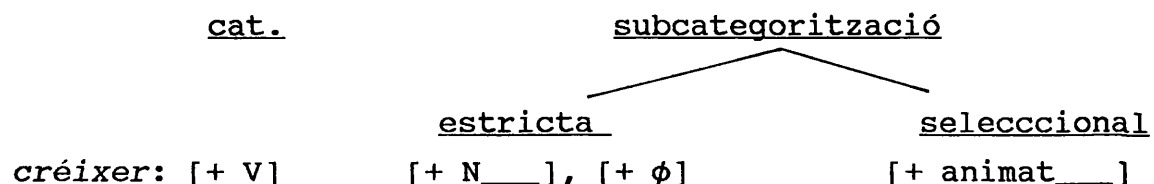
D'aquests diversos tractaments ens ocupem tot seguit.

2.2.1. EL PROBLEMA DE LA SUBCATEGORITZACIÓ

El principal problema del model pre-estàndard era, segons hem vist, que era massa poderós: generava oracions gramaticals, però també en generava d'agramaticals:

**Els cotxes creixen plantes*

La solució de Chomsky fou d'introduir uns trets de subcategorització; concretament, en el cas dels trets de subcategorització dependents del context, que afecten, per exemple, el verb, tenim que en l'entrada d'aquest cal especificar en quin context pot insertar-se una peça lèxica verbal determinada (trets de subcategorització estricta) i quines característiques ha de tenir aqueix context (trets de subcategorització seleccional). Així, en el verb *créixer*, tenim els següents tipus de trets:

Aquests trets són introduïts en el lloc dels comodins (categories buides que apareixen en els símbols terminals dels arbres sintagmàtics) mitjançant les regles de

subcategorització:

Δ → SC/ [+N ____], [+____ ϕ]

SC → [+N____], [+____ ϕ]

Δ → SC/ [+ animat____]

SC → [+ animat]

La inclusió dels trets seleccionals plantejava crudament el problema de les relacions entre semàntica i sintaxi, que Chomsky bandeja amb paraules tan tallants com les següents:

"Llamamos a un rasgo "semántico" si no aparece en ninguna regla sintáctica, soslayando así la cuestión de si la semántica está implicada en la sintaxis."

(1965 (1975₂: 34))

Així doncs, qualsevol tret semàntic que aparega en una regla sintàctica ha de considerar-se per principi sintàctic.

Passem a veure ara quina rellevància ha tingut la introducció dels trets de subcategorització pel que fa a l'estudi de les preposicions per part dels generativistes.

2.2.1.1. CHOMSKY (1965: 1970)

Chomsky s'ocupa de les preposicions en *Aspects* en dues ocasions a propòsit del grau de cohesió entre aquestes i el verb:

1. En efecte, en parla a propòsit de la subcategorització del verb. Hi ha, efectivament, dos graus diversos de cohesió entre el verb i el sintagma preposicional que apareixen en la següent oració, ambigua:

- *decide on* = "elegir" (major
cohesió)

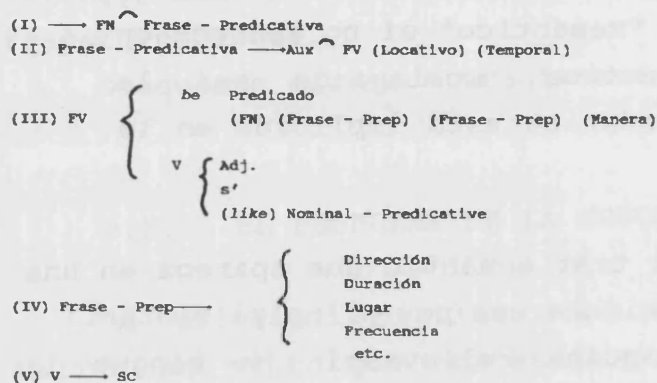
He decided on the boat

- equivalent a *he made his decision
while on the boat* (cohesió menor)

Prova del distint grau de cohesió és que segons la primera interpretació no podem situar en primer lloc el sintagma preposicional; segons la segona interpretació, sí que ho podem fer, i en aqueix cas l'oració no resulta ambigua:

On the boat, he decided

Els adverbials de temps i de lloc poden, doncs, aparéixer lliurement amb diversos tipus de sintagmes verbals, mentre que molts tipus de sintagmes preposicionals apareixen més estretament lligats al verb. Així doncs, en les regles de base tenim:

(1965 (1970: 98))

Els verbs són subcategoritzats respecte dels sintagmes preposicionals en la regla 52(III), però no en 52(II) , ço és, els adverbials de temps i espai que s'associen amb el sintagma verbal (frase verbal) sencer. Així doncs, els verbs poden ser subcategoritzats respecte dels complements verbals, però no respecte dels complements de la frase verbal:

1) *He talked about Greece* (el sintagma preposicional subcategoritza el verb, el qual modifica).

2) *John died in England* (el sintagma preposicional no subcategoritza el verb, car afecta el sintagma verbal sencer).

Respecte d'açò, cal assenyalar:

(1) Els adverbials de Manera sí que influeixen la subcategorització estricta del verb, ja que hi ha verbs que no admeten els adverbials de Manera (els anomenats "verbs mitjos"). Aquests verbs es caracteritzen a més per no admetre la transformació passiva:

la transformació passiva:

**John is resembled by John*

**A good book is had by John*

**Ten dollars is costed by this book*

(2) Amb aquesta formulació és possible de donar compte de l'aformant derivat de la passiva. D'aquesta manera hom dóna una solució que no és *ad hoc* al problema que es plantejava en *Syntactic Structures* respecte de l'estructura derivada per transformació, concretament del *by* + SN, originat per la transformació passiva. Aquest està previst en les regles de rescriptura. Com hom pot veure, hi ha una tendència a eliminar les diferències entre transformacions facultatives i obligatòries: a partir d'unes regles de rescriptura determinades se segueix una transformació determinada:

"Estas observaciones sugieren que el Adverbio de Manera ha de tener como una de sus realizaciones un "comodín" ("dummy element") que indique que la transformación pasiva debe ser aplicada obligatoriamente. Es decir, podemos adoptar la regla (55) como regla rescritural de la base y podemos formular la transformación pasiva de manera que se aplique a cadenas de la forma (56), con una transformación elemental que sustituye el comodín pasiva con el primer FN y coloca el segundo FN en la posición del primer FN:

(55) Manera \longrightarrow *by* \frown pasiva

(56) FN - Aux - V - ... - FN - ... *by* \frown pasiva"

(1965 (1970: 101))

3. Així poden ser explicades les "preudo-passives", com les següents:

The proposal was vehemently argued against

The new cours of action was agreed on

John is looked up to by everyone

4. Tornant de bell nou al problema inicial de l'ambigüitat de *He decided on the boat*, cal assenyalar la diferència entre les oracions paral.leles:

- *This job is being worked at quite seriously* < subjecte-inespecificat *is working at this job quite seriously*.

- *The office is being worked at* < subjecte-inespecificat *is working at the office*

En el primer cas de sintagma preposicional, dependent del verb, es permet la transformació pasiva; en canvi, en el segon, que afecta la frase verbal, la passiva no és permesa. Per aquesta raó, *He decided on the boat* pot ser transformada en passiva:

The boat was decided on by John

On decided on té el sentit de "elegir". En el sentit de "mentre estava a sobre de...", no és possible aqueixa transformació.

La passiva, doncs, és un tret intern al sintagma verbal, car té un paper en la subcategorització estricta del verb. Per això, els complements del verbs estan subjectes a la passiva, però no els del sintagma verbal. La subcategorització estricta, doncs, està limitada a les transformacions estrictament locals.

2. En el capítol dedicat a l'estructura del lexicó, Chomsky assenyala que cal distingir ben bé aquestes construccions Verb \frown Adverbial, en què hi ha una connexió variable entre el verb i l'Adverbial, i les construccions Verb \frown Partícula, que no difereixen estructuralment de les anteriors, però en les quals verb i preposició constitueixen un element lèxic únic, semàntica i distribucionalment. Aquests són casos com:

look up (the record) "consultar (l'expedient)"

bring in (the book) "Endur-se (el llibre)"

Respecte dels casos Verb \frown Adverbial que depenen del sintagma verbal, en què la preposició ve seleccionada totalment pel verb, Chomsky proposa una solució possible en consonància amb la pràctica usual lexicogràfica: el verb posseirà un tret contextual:

decide [___ on FN]

argue [___ with FN about FN]

Respecte dels casos Verb \wedge Partícula, afirma Chomsky:

"Se dispone de las mismas selecciones, dicho sea de paso, en las construcciones Verbo \wedge Partícula. Sin embargo, en este caso el Ahormante que resulta de la inserción léxica y de las operaciones asociadas tiene que ser diferente del de las construcciones Verbo Adverbial, ya que algunas reglas posteriores se aplican muy diferentemente en los dos casos.

Por el momento veo muy poca base para elegir entre estas alternativas. Hasta que se descubra criterios más precisos, éstas pueden tan solo ser consideradas en esencia como variantes nocionales." (1965 (1970: 180))

Malgrat que en aquesta obra capital en l'evolució de la Gramàtica Generativa, Chomsky presta major atenció a les preposicions, ni que només siga en el seu aspecte sintagmàtic, el tractament que hi dona no deixa de plantejar alguns problemes:

(1) La qüestió de la cohesió entre el verb i el sintagma preposicional és tractada per Chomsky molt per damunt, i pretén de donar una solució sense fissures a un dels problemes més espinosos que planteja la classe de les preposicions i que sembla ser molt procliu a les distincions subtils i les gradacions:

1) En primer lloc, no queda clar quin criteri o quines proves emprà Chomsky per tal de distingir quan un sintagma preposicional depèn del verb i quan del sintagma verbal. Sembla que el fet capital és el canvi de significat del verb quan aquest presenta una preposició aglutinada:

a) Aquest canvi, però, no sembla donar-se en alguns exemples proposats pel lingüista nordamericà:

remain - in England (major cohesió)

remain - into the room (menor cohesió)

b) Aqueix canvi es dona també en els casos de V \wedge Partícula, que Chomsky acaba per reconèixer que és incapaç de distingir dels anteriors. A més a més, l'obligatorietat

del sintagma preposicional no sembla ser contemplada per Chomsky, el qual jutja tots els sintagmes preposicionals opcionals, quan, especialment els que s'uneixen directament al verb no ho són en absolut:

Depén dels pares —→ **Depén*

Es penedeix de les seues culpes —→ **Es penedeix*

2) Conseqüència d'aquesta manca de criteris és un desdoblament categorial sense posar en relació un tipus i l'altre. Es a dir, tenim dos tipus de sintagmes preposicionals i en l'un i en l'altre trobem la rúbrica d'espacial i temporal, sense que s'explique quina relació hi ha entre tots dos. Davant, per exemple, un sintagma preposicional que indique espai, no sabrem en quin cas modifica el verb i en quin altre el sintagma verbal.

3) Finalment, és discutible, segons veurem en un altre lloc, la idoneïtat de la classificació de Chomsky (per exemple, que els adverbials de manera afecten el verb, cf. BARTRA i BRUCART (1982)).

(2) En *Aspectes* són encara més palesos els defectes del tractament de les preposicions per part del Generativisme, i no tant per allò que hom en diu, sinó pel que no en diu. En efecte, no se'ns diu res sobre l'estatus de la preposició més enllà del fet de generar sintagmes preposicionals, i açò, com abans, en dos nivells (aformacional i transformacional). Això de banda, el tractament consinua essent sintagmàtic: se'ns parla no de preposicions, sinó de sintagmes preposicionals que modifiquen els verbs o els sintagmes verbals, sense establir cap tipus de relació entre el significat de la preposició i aquests dos tipus de construcció, la distinció entre les quals hom pressuposa que depén amb exclusivitat del verb. La preposició, doncs, és una categoria mal definida, que no sembla tenir cap rellevància, ni semàntica ni sintàctica, més enllà de donar lloc al sintagma preposicional: no sabem en què hom basa per distingir Locatiu, Temporal ni el valor de les etiquetes Direcció, Duració, Lloc entre claus, ni sabem si la preposició, pel seu significat o el seu valor sintàctic, té

cap paper en la subcategorització. En aquest sentit també hi hagué respostes contràries dins el marc de la Teoria Estàndard (GEIS (1970)).

El treball de Chomsky inaugura entre els generativistes una de les problemàtiques més importants en l'estudi de les preposicions, la del grau de cohesió entre el verb i el sintagma preposicional, que ha fet vessar rius de tinta i de la qual no ens ocuparem ací aprofundidament. Sols hi farem esment en els casos en què hom aporte idees rellevants per a la comprensió del funcionament global de la classe.

La breu referència de Chomsky dins del marc de la teoria de la subcategorització suposa un important avanç en la mesura que una distinció (sintagmes preposicionals opcionals vs. obligatoris), que tradicionalment s'havia relegat a explicacions més o menys intuïtives i que no trobava un lloc escaient en l'explicació global de les preposicions, ara s'acomoda perfectament en el model gramatical. La possibilitat que aparega un sintagma preposicional o no està prevista en l'entrada lèxica del verb i es troba explicitada igualment en les regles de rescriptura. És un fet, doncs, previst pel mecanisme gramatical i no un llast de l'evolució diacrònica de la llengua, incòmode per a l'explicació dels fets sincrònics, segons jutjaven alguns estructuralistes (com ara Trujillo (1971)).

2.2.1.2. J. GEIS (1970)

Ja en l'albada de la Hipòtesi Lexicista, però totalment ancorat en la teoria Estàndard, trobem l'article de GEIS (1970), que pretén d'omplir els buits respecte dels problemes de la subcategorització de les preposicions que deixava Chomsky (1965). La solució que proposa és, tanmateix, distinta de la del mestre. En aquest article, breu però dens, hom tracta especialment dos temes:

1. Les restriccions respecte de l'aparició de preposicions d'espai i temps: En efecte, hi ha una sèrie de restriccions pel que fa a les preposició de temps i espai:

1. Els sintagmes preposicionals amb els quals pot coocórrer una preposició estan severament restringits. Així, per exemple:

- *at* ha d'aparéixer amb un nom que indica un punt en l'espai o el temps.

- *in* ha d'aparéixer amb un nom que indique una àrea o extensió en l'espai o el temps, excepte amb noms de dies. Així, tenim.

The dean met with the students at the flagpole/ the union
**the page/ *the horse*
The dean met with the students at high noon/ six thirty
**Monday/ *1969*

Semblants restriccions pateixen d'altres preposicions com *on*, *between*, etc. Cal assenyalar:

1) Aquests trets de coocurrència deuen ser establerts en la preposició i no en el nom: cada preposició té un nom com a objecte i, en canvi, els noms poden ser subjectes o objectes. A més a més, si aquestes restriccions en la coocurrència fossen pròpies del sintagma nominal, haurien de ser opcionals, cosa que no s'esdevé en Gramàtica; si, contràriament, són obligatòries, només poden ser pròpies de la preposició, que ha de tenir necessàriament un objecte.

2) Els sintagmes nominals que una preposició pren com a objectes són més fàcils d'especificar com a classe que les preposicions amb les quals es construeix un nom:

a) Els objectes de preposicions com *at* o *between* tant en el seu ús espacial com temporal presenten estretes semblances semàntiques.

b) Una preposició pot coocórrer amb una classe restringida de noms; en canvi, un sintagma nominal pot construir-se amb nombroses preposicions. Així, per exemple, *the bookstore*, nom de lloc, pot aparéixer amb *except*, *without*, *about*, *like*, *from*, *to*, *at*, *for*, *in*, *by*, etc. Igualment, *February*, nom de temps, pot aparéixer amb *in*,

before, from/ to, for, by, about, etc.

3) Geis pressuposa que els sintagmes preposicionals es corresponen amb verbs transitius en estructura profunda. Per tal d'arribar del verb transitiu a l'estructura superficial apliquem les següents regles:

- Una regla de formació del sintagma preposicional (afeg el verb preposicional al seu objecte)

- Una regla de *adverb lowering*, que rebaixa el sintagma preposicional a la seua clàusula.

Aquesta interpretació ve recolzada per la negació, la pronominalització i l'aplicació de regles com la deleció de l'objecte o del sintagma verbal. En suma, en estructura profunda tenim:

<u>the dean met with the students</u>	ON	<u>Tuesday/ Moratorium</u>
		<u>Day</u>
SUBJECTE	↓	OBJECTE
"deep-estructure predicate"		

Les restriccions entre la preposició i l'objecte són, per tant, paral·leles a les que proposa Chomsky entre el verb i l'objecte.

Ací trobem la idea ja esbossada entre d'altres per Chomsky (1965 (1970: 179)) que les preposicions poden ser generades a partir de construccions verbals, val a dir, oracionals, en estructura profunda. L'afirmació que deriven expressament de verbs d'estructura profunda és una assumptió que hom no fa sinó fins a la Semàntica Generativa, de la qual sembla haver begut ací Geis, el qual, això de banda, es manté prou fidel a la Teoria Estàndard.

2. Una altra restricció, que es creua amb l'anterior, es refereix a les distintes classes de verbs principals: els diversos usos de les preposicions no poden aparèixer indistintament amb determinats tipus de verbs:

*Fred ran into his mother-in-law/ stumped his toe at the
corner*
(espacial)

**had freckless/ *envied his best friend*

Al sintagma preposicional espacial anterior només pot aparéixer amb verbs no estatus.

*The dean broke his leg/ was eating dinner at five thirty six
*ate dinner (not began or finished)/ temporal
envied Harry

En aquest cas, el sintagma preposicional exclou l'activitat continuada no progressiva.

Generalment, hom creia que la coocurrència entre verb i adverbial havia de ser definida en el verb. Però si fos així, les restriccions anteriors havien de ser opcionals, car els verbs normalment no han de prendre un adverbial determinat, i, a més, de vegades no en porten cap:

*Frank broke a window in the demonstration (at five)
with a rock
ϕ
by himself
with daring
for five dollars*

Caldria establir, doncs, un gran nombre de restriccions opcionals en el verb. Aquestes són en canvi obligatòries si s'estableixen en la preposició. Per tant és millor de subclassificar la preposició segons els verbs que permet que els verbs segons els adverbials que pot acceptar.

2. La inserció lèxica

1. Geis es planteja, en efecte, en primer lloc el problema de com insertar lèxicament preposicions com *at*, que tenen un significat espacial i temporal. Cal tenir en compte que les característiques de restricció en l'ocurrència es troben en l'estructura profunda. La inserció lèxica, en canvi, es dóna en els últims nivells de la derivació: cada entrada lèxica especifica la configuració de trets inherents per als quals la unitat és insertada. Així, una unitat pot insertar-se per a configuracions parcialment diferents en

estructura profunda. Açò s'esdevé, per exemple, amb *at* espacial i *at* temporal: els dos usos prepositius de *at* poden insertar-se per a predicats semàntics molt semblants en significat però que difereixen respecte de restriccions de coocurrència, respecte dels objectes i els verbs que apareixen amb aqueixes preposicions. Així, en estructura profunda, tindríem dos predicats amb restriccions segons els tipus de verbs dèbilment diferents i la restricció seleccional, també distinta, següent:

[+ ___[place NP]] [NP ___] [+ ___[place NP]]

at

[+ ___[time NP]] [NP ___] [+ ___[place]]

Els trets inherents que conformen el significat central de *at* són, tanmateix, idèntics:

"The late lexical insertion process inserts *at* for both of these deep-structure predicates, the features necessary for the insertion of *at* being the semantic features common for the two predicates." (1970: 230)

"(...) both the locative and temporal *at* locate their deep-structure subjects (i. e., the person or action being discussed) at a point in some dimension, this point designated by the object of *at*." (1970: 230)

Aquests trets inherents no són de naturalesa contextual, car açò ens obligaria a duplicar les entrades lèxiques (*at* temporal vs. *at* espacial). Aquesta teoria de la inserció lèxica tardana (angl. *late lexical insertion*) explica també l'ús espacial i temporal de les altres preposicions i la similitud del seu significat central. Això de banda, el fet que les restriccions d'ocurrència siguin de vegades iguals per a l'ús espacial i temporal s'explica perquè les restriccions són d'origen semàntic en última instància i depenen en gran manera dels trets semàntics de la unitat.

2. Cal preguntar-se si hom podria donar compte d'aquestes diferències en les restriccions considerant que la inserció lèxica s'esdevé en estructura profunda, de manera

que els trets de coocurrència s'estableixen en les peces lèxiques, insertats en els marcats de frase en estructura profunda. Així, les diferències en les restriccions de les coocurrències en els usos espacials i temporals es consideren suficients per postular l'existència de at^1 i at^2 com a peces lèxiques distintes. L'ús d'adverbis distintes com a substituïts d'aquests ve a recolzar aquesta hipòtesi (*then* el temporal, *there* l'espacial). Aquesta anàlisi és tanmateix inadequada per dues raons:

1) No respon del fet que *at* espacial té essencialment el mateix significat que *at* temporal.

2) No respon de les semblances en les restriccions de coocurrència entre *at* espacial i *at* temporal.

El resultat d'una interpretació com aquesta seria un inventari lèxic amb proliferació de parelles d'items amb una forma fonològica idèntica i representacions semàntiques en alt grau similars. Tanmateix, dins de la teoria de la inserció lèxica en estructura profunda, hom pot pensar que només hi ha una forma fonològica per a cada preposició. En aqueix cas, les restriccions segons els tipus de verb dependrien dels trets de l'objecte de la preposició: *at* seria espacial o temporal segons com fos el nom que en depén. D'aquesta manera, no tindríem restriccions segons els tipus de verbs sinó entre els objectes de la preposició i un verb superior. Açò suposa, tanmateix, estendre les restriccions més enllà del que preveu la sintaxi. Aquest problema pot solucionar-se fent dependre les restriccions d'ocurrència no dels trets de la peça lèxica que funciona com a objecte, sinó dels del símbol complex. En qualsevol cas, la proposta de la inserció lèxica tardana és al parer de Geis més convenient car l'altra redueix la generalitat de la teoria.

El treball de Geis, publicat sota els auspicis de la Societat Lingüística de Chicago quan ja havia florit la Semàntica Generativa, en presenta diverses influències malgrat que s'ocupe, almenys en la meitat de la seua extensió, d'una problemàtica plenament chomskiana com és la subcategorització. En efecte, idees com la derivació de la

preposició a partir de verbs profunds, l'existència de predicats semàntics com a estructura profunda i la idea d'una inserció lèxica tardana són clars rastres de la Semàntica Generativa. El fet d'ocupar-se de la subcategorització, que ha estat poc tractada per la Semàntica Generativa, almenys pel que fa a les preposicions, justifica la seua presència ací.

D'altra banda, l'article de Geis suposa una introducció en la problemàtica pròpiament preposicional i, sense abandonar el nivell sintagmàtic, aprofundeix en el problema de la subcategorització al temps que es refereix, per les raons que hem assenyalat adés, a certs aspectes (com és el significat de les preposicions) que remeten, encara que de manera indirecta, a l'eix paradigmàtic. Nogensmenys, l'estudi de Geis presenta alguns punts obscurs:

1. En l'afirmació que és més fàcil establir amb quins noms pot aparéixer una preposició que a l'inrevés, sembla entrellucar-se una reacció contra la gramàtica dels casos de Fillmore, en la qual, segons veurem, hom considerava que els noms tenien un cas assignat segons les seues característiques semàntiques. És cert, com afirma Geis, que hi ha restriccions quant a les possibilitats que una preposició es combine amb determinats noms i aquest autor en dedueix que a partir d'una preposició és més fàcil de preveure amb quins noms i amb quins verbs pot construir-se que a l'inrevés. Aquests afirmacions són molt discutibles:

1) Es cert que en algunes llengües la preposició imposa restriccions sobre els noms amb els quals pot aparéixer. Aquests fets són explicables per raó de compatibilitat entre els significats (o entre els trets sintàctics, si hom els vol considerar així):

<i>on</i> →	<i>dictionary</i> →	<i>on dictionary</i> vs. <i>*on Boston</i>
<i>in</i> →	<i>Chicago</i>	<i>in Chicago</i> vs. <i>*the map</i>
<i>at</i> →	<i>the Union</i>	<i>at the Union</i> vs <i>*at the horse</i>

A banda que les correspondències que acabem de presentar suposen una notable simplificació que com a tal ha estat molt

discutida, sembla que aquestes restriccions no són molt distintes d'aquelles que es donen entre el terme A i les preposicions en llengües com el català o l'espanyol:

**Voy en el campo* en → *estàtic* vs. *voy* → *dinàmic*

**Estoy a Valencia* a → *dinàmic* vs. *estoy* → *estàtic*

En qualsevol cas, aquestes incompatibilitats depenen del significat de la preposició, de com siga de concret; si tenim una preposició amb un significat més ampli, no imposarà cap mena de restricció al nom, com s'esdevé en gran part de les preposicions del català:

*Maria i els xiquets no vénen per València
culpa teua*

El castell fou construït per un rei moro

Som a València/ casa/ dos quarts de nou

Per tant, si la preposició té un significat ampli², pot construir-se amb la pràctica totalitat dels noms i els trets de subcategorització ens dirien poc sobre la seua manera de funcionar i sobre el fet que unes preposicions puguen alternar amb d'altres, tot i insertar-se en un mateix context:

Vaig per València per [+ lloc] [+__N lloc]

Vaig a València a [+ lloc] [+__N lloc]

I, enfront del que presenten els trets de subcategorització, per no és equivalent a a.

2) La qüestió és que la presència d'una preposició no és previsible sols a partir d'un dels elements que entren en la sintaxi prepositiva (cf. PORTO DAPENA (1987)). En efecte, segons els casos, serà un membre o l'altre el que exigisca una determinada preposició i, en d'altres casos, més d'un al mateix temps. Per tant, cal tenir en compte els trets de subcategorització no sols de la preposició, sinó també del sintagma nominal objecte i fins i tot del verb que regeix sovint el sintagma preposicional i, naturalment, el

² Des del punt de vista de la Gramàtica Cognitiva, la major part de les preposicions tenen un significat prototípic, normalment espacial, i una sèrie d'usos menys prototípics, sovint resultat d'una metàfora o conceptualització d'un domini abstracte en termes d'un domini espacial.

significat que hom vulga transmetre, que determina preponderantment l'elecció de la preposició. Així, davant una oració com:

Miquel es va allunyar de València

1) *allunyar* regeix un sintagma preposicional i per tant:

allunyar: [+ V] [+ ___SP]

2) *de* separatiu exigeix un nom de lloc, i per tant:

de: [+ prep] [+ ___N] [+ ___lloc]³

3) Fins i tot hom pot pensar que un nom que no siga subjecte precisa per aparéixer una preposició:

$$N: [+ N] \quad [\quad \left. \begin{array}{c} + \phi \\ + \text{prep } _ \end{array} \right\} \quad]$$

El problema és que aquesta mena d'anàlisi suggereix que és el nom qui exigeix la preposició, quan el que sembla ocórrer és que és el sintagma nominal el que exigeix la preposició, amb la qual cosa ultrapassem les regles de subcategorització i entrem en el terreny de les regles de rescriptura.

En qualsevol cas, el que cal emfasitzar és que la previsibilitat d'un nom a partir d'una preposició no és major que el cas invers i, per tant, hom no pot privilegiar la ubicació dels trets de subcategorització en un membre o l'altre de la construcció prepositiva.

2. La seua teoria sobre la inserció lèxica tardana presenta també alguns punts discutibles:

1) En primer lloc, en parlar de l'existència en estructura profunda de "predicats semàntics" s'acosta a la Semàntica Generativa, fet contradictori amb la fidelitat que ha mantingut fins aleshores a Chomsky en parlar de trets de subcategorització que, segons la Teoria Estàndard, són de naturalesa sintàctica. Es manté Geis, per tant, en una

³ Naturalment, un generativista probablement considera que l'existència d'un nom perquè una preposició aparega pertany a les regles de rescriptura. Aquesta anàlisi, tanmateix, es dedueix perfectament de les paraules de Geis.

posició ambigua entre l'interpretativisme chomskià i la Semàntica Generativa, de manera que hom no sap molt bé si l'estructura profunda de què parla és de naturalesa semàntica o sintàctica.

2) En aquesta teoria de la inserció lèxica tardana hi ha, d'altra banda, un afany, més aviat propi de l'Estructuralisme, per aconseguir la formulació d'un significat únic per a cada preposició. Amb independència de l'adequació empírica de la seua teoria, això de banda indemostrable més enllà del model en el qual veu la llum, cal reconèixer que és vàlida en la mesura que recull el fet que certes preposicions, tot mantenint un significat únic, poden inserir-se en contextos diversos (en aquest cas, at espacial i temporal). El problema és que aquesta doble possibilitat l'únic que demostra potser és que la distinció [+ ___N temps] i [+ ___N espai] no és rellevant des d'un punt de vista sintàctic, i escassament des d'un punt de vista semàntic (dins el marc d'una semàntica essencialista).

D'altra banda, no queda clar com s'explicarien des d'aquest model exemples com els següents:

Iré a las diez

Iré a Valencia

Ací sí que són rellevants els trets de subcategorització, però com a contrapartida, hi ha un canvi de significat evident en la preposició que difícilment possibilita la inserció tardana de a amb els significats contradictoris "direcció/ situació". Ací cal parlar o bé de dos valors de a o bé d'un ús fosilitzat en el cas de a temporal; aquest, tanmateix, sembla massa productiu per ser considerat fòsil.

Els trets de subcategorització proposats per Geis per tal d'inserir sota una mateixa entrada usos prepositius diversos, sense ser inadequats, són senzillament irrellevants.

L'estudi de Geis té el mèrit d'haver intentat aprofundir en els problemes de la subcategorització, fent la classe de les preposicions centre del seu interès i traslladant a

aquesta operativitat de les regles de subcategorització. El seu interès per estudiar les relacions entre els usos espacials i temporals de les preposicions demostra una preocupació que va més enllà de l'eix sintagmàtic. Els seus assoliments, però, continuen limitant-se a concretar el paper de les preposicions en la gramàtica (concretament, en la inserció lèxica i el lexicó, postulant la preferència per establir una entrada lèxica per a cada preposició, com el significat únic dels estructuralistes) sense resoldre els problemes que planteja la preposició com a classe o el fet que una preposició pugui ser espacial o temporal o la rellevància de tal distinció.

2.2.1.3. MEISEL (1973)

D'una manera més directa entronca amb l'al·lusió de Chomsky a les preposicions en *Aspectes* l'article de J. Meisel (1973). Tanmateix, malgrat que parteix de la Teoria Estàndard i pretén de no allunyar-se'n, com hom pot deduir a partir de la data, presenta una solució híbrida en què es manifesta clarament la influència de la Teoria dels Casos Profunds de Fillmore així com de la Semàntica Generativa. No manca, d'altra banda, l'explicació de les preposicions des d'una perspectiva transformacional.

Segons Meisel, tots els adverbials procedeixen de sintagmes preposicionals en estructura profunda, fet que és visible tant diacrònicament (cf. llat. *de mane* > fr. *demain*) com sincrònica (fr. *d'un air* + adj. = adv. *-ment* (inexistent)). Malgrat tot, i seguint la línia de Chomsky de distingir diversos graus d'incidència o graus de cohesió entre el verb i el sintagma preposicional, Meisel distingeix dos tipus d'adverbials:

1. Els que representa Adv, que són els de direcció, temps i manera, dominats pel sintagma verbal i que es caracteritzen pels següents fets:

a) Són constituents del sintagma verbal i, per tant,

apareixen en la subcategorització del verb.

[+ ___SP]

de la mateixa manera que el verb pot tenir com a tret de subcategorització [+ ___SN].

b) El sintagma verbal pot ser substituït per *do so*; el que queda fora d'aquesta fórmula no pertany al sintagma verbal:

- *Jean prend un bain deux fois par an et Alain fait de même trois fois par jour* (els adverbials de freqüència no són constituents del verb)

- **Il s'est conduit de cette manière et toi, tu as fait de même d'une autre* (l'adverbial subratllat no deu aparèixer perquè l'oració siga gramatical).

2. Els representats *Advb*, classe de gran varietat, car inclou adverbials de temps, manera, lloc, instrument, propòsit, duració i freqüència, i potser més tipus. Aquests adverbials són dominats directament pel nus S (oració), la qual cosa explica que no es vegen afectats per la interrogació, la negació i l'exclamació:

Vous battez votre femme avec enthousiasme . / ? / NO / !

A partir d'ací, Meisel estudia els diversos tipus d'objectes dependents del verb que hi ha. En efecte, se sol distingir entre objecte directe i indirecte per l'absència o presència de preposició, fet que de primer és negat per llengües com l'espanyol o el romanés.

La C. I. A. apoya a los enemigos del gobierno

L'autor es proposa de demostrar que la diferència entre objecte directe i indirecte és d'estructura superficial, mentre que les relacions sintàctiques s'ubiquen en l'estructura profunda. Per aquesta raó, cal demostrar que els objectes indirectes són sintagmes nominals en estructura profunda i les preposicions poden indicar, però no modificar, les relacions gramaticals.

Les principals idees exposades per Meisel respecte d'aquestes qüestions són les següents:

1. En l'estructura superficial és evident que els sintagmes nominals anomenats tradicionalment directes/

indirectes tenen funcions diferents. Cal fer, no gensmenys, dues precisions:

1) La diferència objecte directe/ objecte indirecte obeeix de vegades més a hàbits lingüístics que a diferències essencials, la qual cosa permet la seua alternança sense canvi de significat:

Je me rapelle cela/ Je me rappelle de cela

No canvia la relació verb-objecte, crucial per a la interpretació semàntica.

2) Hi ha tanmateix diferències que es reflexen en la diferent pronominalització:

"(19) *i Elle donne son argent à monsieur le curé*

ii Elle lui donne son argent

*iii *Elle y donne son argent (à Monsieur le curé)*

(20) *i Il s'intéresse à cette fille*

*ii *Il se lui intéresse*

iii Il s'y intéresse (à cette fille)"

(1973: 221)

Aquestes diferències només poden ser explicades si introduïm un tret distint en l'entrada lèxica del verb, tret que exigirà l'una pronominalització o l'altra. L'oposició no pot donar-se, doncs, entre l'objecte directe i l'indirecte, sinó que aquesta és semblant a aquella que s'estableix entre datiu i acusatiu en llengües amb cas. Així, la diferència en la pronominalització del segment à *NP-complements* en francès mostra una relació casual:

"The only source for the relevant information is the verb itself. Consequently, in terms of relations between syntactic categories one can only define the notion "object" ; the verb then decides on the kind of object relation between itself and the NP dominated by VP." (1973: 223)

2. L'objecte directe és, doncs, un sintagma nominal en estructura profunda, oposat al sintagma preposicional. Cal estudiar, consegüentment, d'on procedeixen les preposicions d'estructura superficial. En aquest sentit, Meisel proposa de distingir dos tipus de preposicions:

1) Les preposicions en construccions adverbials, que són les úniques que posseeixen una determinada independència semàntica i poden tenir una entrada lèxica, ja com a verbs, ja com a preposicions. La major part dels verbs poden agafar aquesta mena de preposicions:

- si entren en construccions Advb:

Mon ami travaille à Lille/ dans son lit/ sous un arbre

- si entren en construccions Adv:

Ses parents vivent à Bordeaux/ dans cette maison/ derrière l'église

Ací el significat del verb no canvia: el canvi de significat en els adverbials depén de la preposició.

2) En el cas dels objectes indirectes, el verb tria la preposició, i el seu significat depén del verb. Les restriccions seleccionals afecten el verb, i no la preposició:

*Le travail nuit à la santé/ *contre la santé/ *envers la santé*

*Il compte sur lui/ *à lui/ avec lui*

Normalment, el verb només permet una preposició, la qual cosa deixa clar que aquestes formen part de l'entrada lèxica del verb. Aquests fets expliquen, al parer de G. LAKOFF (1965):

a) L'origen de la preposició en parelles com:

Il respecte les désirs de sa mère/ Il est respectueux DES désirs de sa mère

b) L'origen de la preposició en casos de nominalització:

désirer/ le désir DE

Aquestes preposicions són marcats de casos.

Així doncs, cal assenyalar:

1) Les preposicions d'objecte indirecte només apareixen en estructura superficial i no són categories independents en estructura profunda, sinó que són part de l'entrada lèxica del verb.

2) Les preposicions en construcció adverbial són introduïdes en estructura profunda com a preposicions.

En el primer cas, una regla de *prep-spelling* (Lakoff) introdueix els objectes preposicionals sota el nus sintagma nominal, car la preposició és necessària per especificar el sintagma nominal (segons Lakoff, se situa sota el sintagma verbal). Un cop s'aplica aquesta regla, podem respondre de la pronominalització diferenciada i d'altres alternances, com les següents:

Je me rappelle cela —→ *La chose que je me rappelle*

Je me rappelle de cela —→ *La chose dont je me rappelle*

Per tant, el que hem vist fins ací pot esquematitzar-se de la manera següent:

ESTRUCTURA PROFUNDA

- Objectes —→ SN (directament dominats per SV)

- Adverbials —→ SP , que poden ser:

a) directament dominats per SV.

b) possiblement dominats per S (oració)

No es pot dir, doncs, que un sintagma preposicional siga un objecte directe, un *Adv* (adverbial de predicat) o *Advb* (adverbial de frase), car adverbial no és una categoria; sí que podem dir, en canvi, que un segment determinat (v. gr. *à Rome*) pot funcionar:

- Com *Adv*: *Il habite à Rome*

- Com *Advb*: *Il travaille à Rome*

- Com objecte: *Il pense à Rome*

Seguint Chomsky, Meisel dóna les següents representacions:

(i) *Adv-of*: [PP, S]

(ii) *Adv-of*: [PP, VP]

3. Respecte de com explicitar les classes d'adverbials en el model gramatical, comenta diverses solucions: establir una regla de rescriptura amb subíndexs segons els diversos subtipus, establir les subclasses en la subcategorització del nom regit per la preposició, etc. En qualsevol cas, Meisel insisteix en el fet que el verb ha d'anar marcat en el lexicó respecte dels adverbials o objectes que pot admetre, car no

tots els complements són possibles.

4. Aquesta preeminència del veb és remarcada per Meisel en les seues conclusions. En efecte, el verb porta gran part de la informació que es considerava relacional. Amb aquesta perspectiva Meisel reconeix situar-se en la línia de L. Tesnière i de la Psicolingüística.

D'altra banda, assenyala que la diferència entre objecte i adverbial és menys important del que d'altres teories suposen:

Il habite en Espagne/ Il habite un château

Il y habite

Il l'habite

les diferències de pronominalització són poc fiables, car podem tenir, per exemple, *Il y pense*, en què *y* substitueix un objecte. La diferència és de fet molt subtil. Fins i tot hom pot pensar en una diferència d'èmfasi:

(1) *Il habite un château*: S'emfasitza el fet que la persona està fent alguna cosa al castell.

(2) *Il habite en Espagne/ dans un château en Espagne*
S'emfasitza el fet que hom està fent alguna cosa en el castell.

Malgrat tot, hom no està fent alguna cosa, sinó que hom està "vivint", la qual cosa relaciona més el subjecte amb el castell que si hi estigués "menjant", "cantant", etc. La diferència, doncs, sembla ser més aviat semàntica que sintàctica.

Conclou Meisel reconeixent que la seua positura és molt semblant a la mantinguda per Fillmore en la seua gramàtica dels casos: en el verb s'indica el nombre d'arguments i els papers casuals que juguen. No distingeix Meisel entre *case role* i *case form*, la qual cosa suposaria definir els primers en un nivell més abstracte que l'estructura profunda de la teoria Estàndard:

"My point here, however, is that functional notions have to be assigned to noun phrases (and/or prepositional phrases) in very much the same way as in case grammar." (1973: 234)

Després d'aplicar un seguit de regles no podem distingir, per exemple, subjecte d'objecte: ací actuaria el cas. El problema és que no se sap com assignar cas a la categoria que hom vol aplicar i es coneix que en porta:

"I do not want to present case grammar as an alternative to other theories of grammar. As far as the problem of this paper are concerned it would not be more than "notational variant" of standard theory, anyway. But I believe that "case" or "dependency" are notions that could handle these problems quite adequately." (1973: 235)

Respecte de la discussió de les idees de Meisel sobre les preposicions, hem de notar de primer que no tractarem el problema de la validesa dels criteris emprats per calibrar el grau de cohesió entre verb i preposició, car aquest tema no el tractarem ací sinó superficialment.

Segons vam dir al començament, el treball de Meisel, publicat huit anys després dels *Aspectes* de Chomsky, quan ja la Semàntica Generativa havia abastat gran difusió i fins i tot Chomsky havia modificat la Teoria Estàndard amb la seua Hipòtesi Lexicista (1970: 69-70), l'autor que ens ocupa, malgrat que intenta no eixir-se'n del marc teòric de la Teoria Estàndard, deixa sentir l'influx de la Semàntica Generativa i de la Gramàtica dels Casos Profunds de Fillmore. El que ens sembla més discutible del seu tractament de les preposicions és l'escisió que estableix en el comportament de les preposicions, el fet que distingisca entre unes preposicions que s'inserten en estructura profunda i d'altres, casuals, que s'inserten en el pas a l'estructura superficial:

1. Comença Meisel menyspreant diferències com la següent:

Je me rappelle cela/ de cela

Aquest és un tipus d'argumentació molt característic dels generativistes i que va en contra del principi

d'immanència de la llengua: si tenim dues construccions amb un significat únic que fins i tot alternen, aqueixes construccions són iguals. Hom oblida que les llengües difereixen precisament per aquesta mena de diferències:

angl.	cat.
<i>to ask for</i>	= <i>demanar</i>
<i>to look up</i>	= <i>mirar</i>

És evident que l'estructura sintàctica en ambdues llengües és distinta i la identitat significativa l'únic que demostra és que en ambdues llengües hom transmet una mateixa realitat, com sol esdevenir-se, amb els esperables desajustaments i particularitats, en llengües relativament pròximes genèticament i cultural.

Això de banda, aquestes diferències ben sovint, en casos com el català, comporten diferències de significat:

ocupar la casa/ ocupar-se de la casa

2. La distinció entre dos tipus de preposicions, unes casuals (introduïdes en el pas de l'estructura profunda a la superficial) i d'altres no casuals (ja presents en l'estructura profunda) remet indirectament a la distinció entre preposicions plenes i buides. La distinció que estableix entre preposicions d'objecte indirecte (tot incloent-hi l'objecte directe tradicional i el suplement) i la resta de preposicions ens sembla, tanmateix, discutible. Minusvalora en primer lloc Meisel el valor de la pronominalització, relegant-la a l'entrada lèxica del verb, quan els clítics són un indicatiu ben vàlid per tal de distingir algunes funcions sintàctiques. Açò porta Meisel a confondre dos tipus d'objecte:

a) L'objecte indirecte tradicional, que es caracteritza formalment per ser substituïble per *li* en català, sintàcticament per ser normalment el tercer actant (segon en verbs que expressen clarament un sentit d'acció d'afectar, com ara *importar*, *interessar*, etc.) i semànticament per ser la persona o ésser animat afectat per l'acció del verb.

Escriu una carta al meu germà —→ *Li escriu una carta*

b) El suplement equival a l'objecte directe semànticament (i que per tant és menys restricte que l'objecte indirecte) , sintàcticament és normalment segon actant i formalment, en català, és substituïble per *en*, *hi*:

Pense en els meus fills —→ *Hi pense*

Parle de política —→ *En parle*

3. D'altra banda, el complement indirecte també presenta analogies amb el complement circumstancial, per la qual cosa la distinció establerta per Meisel entre preposicions "circumstancials " i "casuals" sembla no sere tan tallant, car presenten alguns punts de contacte:

—→ *Hi apegà la pegatina*

Apegà la pegatina a la paret

—→ *Li apegà la pegatina*

Fins i tot en el cas del suplement hi ha diferències graduals:

Depén dels pares

Va a València

Si bé en el segon cas Meisel parlaria més aviat de "adverbial Adv", notem tanmateix que en el primer cas les proves proposades per Meisel ens forçarien a incloure *dels pares* en la mateixa categoria que *a València*:

- *Maria depén dels pares i Miquel fa el mateix*

- Pel que fa a les regles de subcategorització, *dependre* exigeix amb més raó potser que anar un [+ ___SP]

L'única diferència és que en el primer cas *de* sembla no tenir cap significat, però sí que en té a, i, per tant, pareix que hi ha major cohesió amb el verb en el primer cas. A més a més, *dependre* només exigeix una preposició, mentre que *anar* en pot admetre més. Així i tot:

a) Podem dir *anar per València*, però la destinació continua estant present de manera explícita o implícita.

b) També en el suplement hi ha possibilitat d'alternança:

ocupar-se dels xiquets/ ocupar-se en la roba de gegants

Tots aquests problemes posen en dubte la inserció de la

preposició a dos nivells que proposa Meisel. No obstant açò, el treball de Meisel representa un avanç notable en els estudis generativistes de les preposicions:

1. Suposa un intent important i coherent d'harmonitzar la teoria dels casos profunds de Fillmore en la Teoria Estàndard de Chomsky. És interessant la idea de fer intervenir els casos quan els instruments seintàctics no ens permeten d'explicar determinats fets del llenguatge. Tanmateix, el problema de la proposta de Meisel és que pretén d'aplicar els casos per damunt de fets palesos com són el comportament dels clítics.

2. És interessant l'agrupació que estableix amb el suplement i l'objecte indirecte. Molt possiblement tenen punts en comú, com en tenen el primer amb l'objecte directe (i amb el complement circumstancial) i el segon amb el complement circumstancial. El problema és que els criteris emprats no semblen els més adequats.

3. L'intent d'integrar l'oposició entre preposicions plenes i preposicions buides dins el marc de la teoria Estàndard de la Gramàtica Generativa, i en concret correlativament amb la distinció entre estructura profunda i estructura superficial, no deixa de ser meritori. La dificultat és que, a banda del fet que aqueixa distinció pugui ser més o menys acceptada (els mateixos generativistes han anat acurtant la distància entre ambdós nivells), la fonamentació en els fets de superfície no sembla ser molt adequada i per aquesta raó l'explicació de Meisel queda en gran manera invalidada.

4. Finalment, i sense eixir-se'n del marc de la Teoria Estàndard (subcategorització del verb), Meisel emfasitza el paper del verb en els fenòmens de recció, seguint així Tesnière i Fillmore. Recordem tanmateix que açò el porta a certs excessos (considerar que els comportaments dels clítics depenen exclusivament del verb).

2.2.2. L' ANÀLISI COMPONENCIAL

La introducció del component semàntic en la Gramàtica Generativa per part de Katz i Fodor va tenir també la seua contrapartida en l'estudi de les preposicions. En efecte, a banda d'estudiar el comportament sintàctic de les preposicions, hom tindrà en compte el seu aspecte semàntic, com una part qualsevulla del lèxic. Com a tal part integrant del lèxic, els generativistes, seguint els autors esmentats, consideren que el significat de la preposició està format per una sèrie de components semàntics que es poden discernir mitjançant una anàlisi. La metodologia proposada per estudiar el significat de les preposicions serà coneguda com "anàlisi componencial".

Són per tant abundosos els estudis sobre les preposicions en què se'ns en dona una anàlisi componencial. En presentem a mode d'exemple un de la important escola generativista italiana CASTELFRANCHI i PARISI (1970a, 1970b) i un altre de l'escola americana, Mc DONALD (1970).

2.2.2.1. PARISI i CASTELFRANCHI (1970a, 1970b)

Aquests autors s'encarreguen d'estudiar els locatius espacials i temporals en sengles articles publicats en *La sintassi*, tres volums dedicats a l'estudi de diversos temes de sintaxi italiana a la llum del Generativisme. Comencen explicant llur concepció del significat. Per a ells, el significat d'una veu lèxica és un conjunt estructurat de components semàntics. Un component semàntic, en sentit general, és un principi de classificació d'objectes, esdeveniments, accions, processos, estats, persones. Si anomenem els components i la relació entre ells "estructura semàntica", podem dir que aquesta estructura semàntica és part de l'estructura cognitiva del parlant, ço és, part de l'estructura que aquest imposa a la

realitat per tal de conèixer-la. Aquesta estructura pot entendre's com les operacions que acompliria una màquina capaç d'entendre i produir frases formades per mots d'aquest sector del vocabulari.

Ací partim de la reconstrucció que fa el parlant de l'estructura semàntica, és a dir, de la intuïció lingüística. El principal problema d'aquest mètode és que sabem molt poc respecte de la seua naturalesa, així com de les seues relacions amb d'altres, com ara l'observació externa i l'experimentació.

Les definicions de significat que donen Parisi i Castelfranchi tenen un caràcter hipotètic i pot haver-hi, al parer dels mateixos autors, problemes d'adequació.

Com hom pot veure, el punt de partença és semblant al de l'Estructuralisme, en el sentit que hom considera el significat estructurat, però l'estructura només s'intueix entre els components de cada veu lèxica, i no entre les veus lèxiques mateixes.

Aquests autors, segons hem anunciat, dediquen cadascun dels seus articles als tipus corresponents de locatius:

1) LOCATIUS ESPACIALS

Respecte d'aquests tipus de locatius, afirmen Parisi i Castelfranchi:

"La caratteristica fondamentale delle strutture semantiche della locazione spaziale, cioè dei meccanismi linguistici usati per indicare luoghi, è il fatto che nel linguaggio un luogo non può venire identificato di per sè, ma deve essere sempre identificato in riferimento a un oggetto."

(1970b: 332)

Per tal de comunicar lingüísticament on és una cosa o cap a on s'adreça, és necessari que hi haja un objecte la localització del qual siga coneguda per parlant i oient; el lloc al qual hom arriba o en el qual és, estarà especificat

com el lloc que es troba en una certa relació amb l'objecte conegut.

La forma general d'una veu lèxica amb el component [+locatiu] serà la següent:

LOC X

En la qual trobem:

a) LOC: Locatiu particular (*a, su, dietro, di fronte a*); expressa una relació particular entre el lloc que s'ha d'identificar i l'objecte conegut.

b) X: Variable, que pren el valor d'un objecte particular quan el locatiu s'empra en una oració determinada.

Les veus lèxiques del locatiu apareixen, doncs, en l'anàlisi de *Parisi* i *Castelfranchi*, com a *A X, Su X, Dietro X*, etc.

Respecte dels locatius espacials, cal assenyalar:

1. *Qui* i *giù* són també locatius, malgrat que no tinguen objecte. Es caracteritzen perquè, a més d'expressar una relació particular entre el lloc que identifiquen i l'objecte (així, per exemple, *qui* ve a equivaler a *vicino a X*), indiquen característiques generals de l'objecte (en el cas de *qui*, que aquest ha de ser el parlant). Aquests locatius són deíctics. En ells, les característiques particulars de l'objecte varien segons l'ocasió, i per aquesta raó no poden ser comunicades lingüísticament, com en els altres locatius (en què tant l'una informació com l'altra apareixen separades: *A X*).

2. Assenyalen els autors en segon lloc que llur criteri és semàntic, de manera que són locatius les tradicionals preposicions, els adverbis, etc. Igualment, les preposicions i els adverbis poden ser locatius (*su, qui*) o no (*di, rapidamente*).

3. Cal distingir els locatius deíctics, assenyalats adés, d'usos del locatiu no deíctics, com els següents:

Andiamo dietro

La palla sta sotto

Ací l'objecte està sobreentés, car és conegut per parlant i oient:

"Un locativo deittico fornisce alcune informazioni sull'oggetto, mentre altre informazioni l'ascoltatore le ricava dalla particolare situazione. Invece un locativo non deittico non fornisce alcuna informazione sull'oggetto, per cui quando l'oggetto è sottinteso, come in "andiamo dietro", l'ascoltatore deve ricavare dalla particolare situazione tutte le informazioni necessarie per identificare l'oggetto."

(1970b: 334)

4. El mecanisme de la localització assumeix que objecte i lloc deuen ser coneguts:

Franco è a casa

L'oient sap de quina casa parlem i on és aquesta. Sovint l'oient requereix ulterior informació, que se suministra mitjançant adjectius, genitius, oracions de relatiu, etc.:

Franco è a casa di Giorgio

Metti la macchina davanti all'albero più alto che sta a destra del garage

Uns locatius poden identificar un objecte que serveix per identificar un altre lloc, segons hem pogut veure. Ací actua la recursivitat de F(rase). D'altra banda, la forma sintàctica del locatiu és el sintagma nominal.

5. L'objecte té una gran importància en la definició d'un locatiu:

"Il significato di un locativo è la relazione che esso specifica tra il luogo e l'oggetto."

(1970b: 335)

Aquesta relació només pot descriure's atenent a l'estructura semàntica de l'objecte. Així, *Su X* requereix una estructuració de l'objecte distinta de la requerida per *Davanti X*. És necessari, doncs, ocupar-se dels objectes semànticament, cosa que Parisi i Castelfranchi reconeixen no poder fer en aquesta ocasió si no és en la mesura que afecta el mecanisme de la localització.

6. Cal assenyalar que *oggetto* és un terme de metallenguatge, que designa una estructura semàntica comuna

a tots els mots de l'italià que poden prendre el lloc de X en *Loc X*. Aquesta estructura consisteix en dos components fonamentals: "Espai" i "Diferenciació".

Un objecte, doncs, introdueix diferenciacions en l'espai, que és per ell mateix homogeni i indiferenciat. Podem afirmar, per tant, que X és un diferenciador espacial.

7. Finalment, Parisi i Castelfranchi estableixen una tipologia succinta dels objectes, els quals poden ser:

1) Punts: *La spedizione si diresse verso il centro della terra*

2) Línies: *La casa è vicino al confine*

3) Superfície: *Il cavallo corre sul prato*

4) Volum: *Rimase in casa*

Notem que aquestes oracions demostren el fet que "objecte" siga només un terme metalingüístic: ni el centre de la terra ni els confins no són objectes en italià.

Vegem alguns exemples de l'anàlisi que realitzen Parisi i Castelfranchi dels locatius espacials italians:

1. A X

Aquest locatiu requereix una estructuració semàntica mínima de l'objecte i identifica el lloc de la manera més genèrica. A X identifica el lloc simplement com el lloc de l'objecte. No distingeix ni tan sols l'espai intern de l'objecte extern:

Franco abita a Roma

La guardia stava a la porta

És aquest, doncs, un locatiu elemental, que indica un lloc com coincident amb el lloc de l'objecte. Notem la diferència:

a) *Franco non sta all'aeroporto*

L'objecte *aeroporto* no pot usar-se en un altre cas per identificar el lloc en què està Franco.

b) *Franco non sta nell'aeroporto*

Sí que pot usar-se aeroportu en una ulterior identificació: pot estar "dins", "fora", "al costat de" l'aeroport.

Aquesta diferència es deu al fet que els altres locatius, llevat de *A X*, afigen especificacions a la relació entre el lloc i l'objecte, relació que pot ser negada. *A X* expressa l'existència mateixa de la relació entre objecte i lloc, i si és negada, no pot haver-hi d'altra localització.

2. *In X*

Aquest locatiu requereix ja un cert grau d'estructuració de l'objecte, i és més específic que *A X*. El lloc indicat per *In X* és un lloc intern a l'objecte. Aquest objecte és el lloc a través del qual passa un eix que troba l'objecte en dos punts oposats respecte del lloc. Un lloc, doncs, per poder ser intern, ha de posseir determinats eixos:

1) Si l'objecte està estructurat en una dimensió, l'eix és només un:

Nella quarta riga c'è un soldato fuori posto

2) Si l'objecte està estructurat en dues dimensions, els eixos són infinits, però romanen en un mateix pla:

I bambini giocano in giardino

3) Si l'objecte està estructurat en tres dimensions, els eixos són infinits però romanen en els infinits plans que travessen el lloc:

Franco versa l'acqua nel bicchiere

Per tal que un lloc siga a l'interior d'un objecte, no és precís que aquest el circumde físicament per complet (cf. *L'acqua è nel bicchiere*). La condició és que l'espai circumdat físicament per l'objecte siga implicat per la funció de l'objecte. D'altra banda, el fet que un objecte circumde el lloc és condició necessària, si bé no suficient, perquè un lloc siga a l'interior. Per aquesta raó hom no diu:

**Il bicchiere sta nel tavolo*

car l'objecte no circumda el lloc.

3. Sopra X, Sotto X, Davanti a X, Dietro a X, Dietro X, Di fianco a X, A destra di X, Accanto a X.

Per tal de definir aquests locatius cal construir un espai amb tres dimensions ortogonals, és a dir, un espai en què es puguen col·locar objectes fornits de tres eixos ortogonals. Cal assenyalar d'antuvi:

1) Un tret comú a tots aquests locatius és que identifiquen llocs exteriors a X.

2) Aquests llocs exteriors es distingeixen entre ells en funció del costat particular de l'objecte en què estan situats.

Cal distingir, doncs:

1) Entre els tres eixos, de manera que hi ha:

1. Un eix +(Vertical), que és igual per a tots els parlants.

2. Un eix -(Vertical), que varia segons els parlants, i per aquesta raó els locatius amb aquest tret solen tenir una definició més complexa.

2) Hem de distingir, un cop identificats els eixos, entre dos extrems:

(1) En l'eix +Vertical:

- Un extrem és més pròxim a la terra (*Sopra X*).

- Un extrem és més allunyat de la terra (*Sotto X*).

(2) En l'eix -Vertical cal distingir:

A) Objectes amb un costat inherentment "davant", per exemple, una persona, un automòbil, etc. Aquesta mena d'objectes permeten:

1) Distingir dos eixos verticals entre ells.

2) Distingir dins de cada eix els extrems.

Ací tenim:

- *Davanti a X*: Lloc situat en la part del costat inherentment davant.

- *Dietro X*, lloc situat en la part oposada del costat inherentment davant.

L'eix que uneix aquests dos costats conté el component

-(Lateral).

- *Di fianco a X* identifica un qualsevol dels dos llocs situats en la part ortogonal a l'altre eix - Vertical, ço és, té un component +(Lateral).

B) Tenim en segon lloc objectes que no tenen un lloc inherentment "davant", com és el cas d'un arbre o una pilota.

Respecte d'aquesta divisió entre els objectes se'ns plantegen tres problemes:

1. L'anàlisi de la propietat "davant inherent". Aquesta suposa una asimetria en l'objecte, física o funcional. No és, tanmateix, suficient: aqueixa asimetria ha de poder identificar l'extrem "davant" de l'objecte "darrere". Vegem quines propietats poden identificar inherentment un davant en un objecte:

1) En un objecte mòbil, la direcció i el sentit de la seua marxa decideixen quin és el davant. Així, el davant d'una persona que camina és el lloc cap al qual camina o comença a manejar-se.

2) En un objecte immòbil, el davant és el lloc en què s'exerceix la principal funció. Així, en una casa, és el lloc on és la porta, en què s'exerceix un important aspecte ("entrar") de la funció per a la qual es troba la casa ("habitar"). Els casos dubtosos no depenen de deficiències en el criteri, sinó de fets particulars de la asimetria de l'objecte (per exemple, una taula té una funció distinta en una aula que al despatx d'un advocat) .

2. El segon problema que se'ns planteja és la definició dels objectes els costats dels quals no són inherents. En aquest cas:

1) *Davanti a X* identifica el lloc situat entre X i un observador.

2) *Dietro X* identifica un lloc entre el lloc i l'observador.

3) *Di fianco a X* identifica un qualsevol dels dos llocs situats en la part dels costats de l'objecte que són ortogonals al seu tercer eix.

Per tal de distingir el davant inherent del no inherent, Parisi i Castelfranchi proposen de col·locar un subíndex diferent darrere el locatiu en qüestió:

Davanti₁ a X, Dietro₂ X

Davanti₂ a X, Dietro₂ X

Cal notar, tanmateix, que quan un objecte té un davant inherent, pot rebre ambdues interpretacions, i no quan no en té:

Davanti all'albero c'è un'automobile → *Davanti₂*
(sols una interpretació)

Davanti all'automobile c'è un albero → Ací l'oració és ambigua, car l'arbre pot estar:

- En el davant inherent del cotxe (part davantera del cotxe). Aleshores tindrem *Davanti₁ a X*.

- Entre el cotxe i un observador (*Davanti₂ a X*)

Per tal d'evitar aquesta mena d'ambigüitats hom recorre de vegades, no sempre, a expressions com *sul davanti di X*, *sul dietro di X*, les quals indiquen unívocament llocs inherents.

Respecte d'aquestes expressions afirmen els autors:

"Transformando "davanti", "dietro", etc. in sostantivi, se ne fanno parti dell'oggetto e quindi suoi attributi inerenti. La Locazione avviene in questo caso con locativi di questa forma: "Loc X di Y". (1970b: 356)

Loc X és sovint *Su X*; *X* és la part inherent de l'objecte, i *Y* és l'objecte. Vegem-ne un exemple:

Davanti alla casa

Sul davanti della casa

En el cas de la persona, fortament estructurada respecte del davant inherent, aquestes formes més precises no són necessàries i resulten, per tant, agramaticals:

Davanti a Franco

**Sul davanti di Franco*

3. El tercer problema que es plantegen Parisi i Castelfranchi és el de quines relacions hi ha entre el significat de *Davanti₁ a X* i *Davanti₂ a X*. Tots dos es basen

en la mateixa estructura semàntica, car un i l'altre identifiquen objectes exteriors a un objecte en funció dels dos eixos -Vertical de l'objecte, tot diferenciant un eix de l'altre i els dos extrems d'un eix, però no de l'altre. L'única diferència és que organitzen el mecanisme espacial de manera diversa:

- *Davanti*₁, a *X*, segons la marxa de l'objecte o la seua funcionalitat.

- *Davanti*₂, a *X* en relació a un observador.

Hom pot aventurar algunes hipòtesis de per quina raó l'italià posseeix aquests dos tipus de locatius i sobre el seu origen comú:

1) *Davanti*₁, a *X* permet una localització partint només de l'objecte.

2) *Davanti*₂, a *X* permet la localització de molts objectes que no tenen un davant inherent en localitzar en referència a un observador. Aquest procediment deíctic, doncs, amplia les possibilitats de localització.

Aquests dos tipus de locatiu es donen per aquesta raó en moltes o en totes les llengües, però no sempre de la mateixa manera. Si en italià, com en català o espanyol, hom empra una única forma és perquè, a més de compartir una estructura semàntica general, hom diferencia els dos eixos (- Vertical) i els dos extrems de l'eix -Lateral per un mateix i únic criteri, l'accessibilitat, de manera que:

a) En un objecte amb davant no inherent, el davant és la part directament accessible a l'observador, el dins el lloc no accessible, car l'objecte suposa un obstacle.

b) El davant inherent de l'objecte estructurador segons la seua funció és el costat al qual accedeix normalment l'usuari-observador.

c) El davant inherent en un objecte mòbil és el costat al qual accedeix normalment l'objecte en moviment.

2. LOCATIUS TEMPORALS

Ací hom pretén d'estudiar un seguit de veus del lèxic italià que serveixen per localitzar el temps i que hom anomena locatius temporals. Aquests comparteixen amb els locatius espacials la localització, però enfront d'aquests darrers, que posseeixen el component espacial, aquests altres es caracteritzen pel component temporal.

El temps no pot ser identificat en el llenguatge sense fer referència a l'esdeveniment (it. *evento*):

"Un tempo viene identificato come quel tempo che sta in una certa relazione con (il tempo in cui si verifica) un certo evento." (1970a: 195)

Per tant, el temps és identificat en el llenguatge indicant:

a) L'esdeveniment al qual hom fa referència.

b) La relació que el temps que s'ha d'identificar guarda amb (el temps de) aqueix esdeveniment.

Els principals aspectes generals que comenten Parisi i Castelfranchi respecte dels locatius temporals són els següents:

1. Respecte del concepte d'esdeveniment, assenyalen:

a) Requereix un continu amb una sola dimensió, enfront de l'objecte, en el cas dels locatius espacials, que posseïa dues i tres dimensions.

b) La dimensió temporal té una direcció intrínseca, de l'abans al després, que no pot ser invertida, enfront de l'espai, que posseïa tres dimensions sense cap direcció intrínseca.

Els autors assenyalen a més a més:

"Una volta costruito il tempo come continuum a dimensione unica e a direzione forzata, un evento è qualunque cosa permetta di introdurre una differenziazione in tale continuum di per sé assolutamente omogeneo." (1970a: 196)

Així doncs, *evento* és un component no elemental, que en un nivell més elemental engloba els components:

(Tempo)

(Differenzazione)

D'altra banda, l'esdeveniment pot presentar-se:

1) Privat de dimensió (evento puntiforme): *le quattro, mezzogiorno, l'arrivo.*

2) Amb una dimensió (evento-durata) , quan diferenciem un interval en el continu temps: *lunedì, Natale, primavera, battaglia, corsa.*

Les duracions tenen parts, concretament inici i fi; els esdeveniments puntiformes, no, i açò explica diferències com les següents:

*nel Natale 1961, nella notte/ *nelle 4*

Assenyalem respecte dels esdeveniments que alguns són prevalentment temporals (*Natale, Aprile, lunedì, le 5...*), d'altres no (*l'arrivo, la battaglia*).

2. La relació entre el temps que s'ha d'identificar i l'esdeveniment ja conegut pot especificar-se ulteriorment amb l'afegit del que hom anomena quantitat: *poco, due mesi, 5 minuti*. Ací tenim un ús simultani del sistema de la localització i del sistema de la quantitat: es respon tant a "quan?" com a "quant?". La forma general de la localització és la següent:

Loc + X + Quantitat

Per exemple:

<u>Due giorni</u>	<u>dopo</u>	<u>Natale</u>
quantitat	locatiu	esdeveniment(X)

La quantitat especifica la relació "dopo" que el temps a identificar té amb l'esdeveniment conegut, *Natale*.

En un exemple com el següent:

tra una ora

no hi ha cap esdeveniment, car X és absent de l'estructurasuperficial, puix que es troba indicat deícticament: X és el temps del qual hom parla.

La quantitat, encara que pot aparéixer com a esdeveniment en l'estructura superficial, no ho és, car no diferencia un temps en el continu temporal. Notem, respecte d'aquesta diferenciació:

a) *Tra X e Y* pot usar-se amb esdeveniments, però no amb quantitats:

Verrò tra le 3 e le 5

Verrò tra Natale e Capodanno vs.

**Verrò tra 3 mesi e 5 mesi*

b) *Tra X* pot usar-se com a quantitat, però no amb esdeveniments:

Verrò tra 3 mesi vs.

**Verrò tra le 3*

**Verrò tra Natale*

A més a més, cal assenyalar:

1. De vegades és necessari un esdeveniment de referència:

a) Quan *X* és ja un esdeveniment, per exemple, *lunedì*, el temps de referència és l'actual, i serveix per diferenciar un esdeveniment (el dilluns concret) dels altres esdeveniments (conjunt dels dilluns):

Verrò lunedì prossimo

b) En la quantitat, el temps de referència serveix a la construcció mateixa de l'esdeveniment; per aquesta raó és necessari fins i tot amb l'afirmació general, car sense el temps de referència no pot construir-se l'esdeveniment:

Alzarsi dal letto due giorni dopo il parto può essere pericoloso

2. A més a més, cal tenir en compte respecte de la quantitat:

a) La quantitat pot ser ordinal (*molto, poco*) o mesurada (*minuto, ora, quinquennio*).

b) Entre la quantitat i els esdeveniments pot haver-hi una correspondència, car l'esdeveniment es construeix originalment amb una quantitat més un temps de referència:

QUANTITAT	ESDEVENIMENTS
<i>ora</i>	<i>le due ore</i>
	<i>le 3</i>
	<i>mezzogiorno</i>

A 3 mesi da Natale

A X identifica aleshores un temps que pot precedir o seguir el de referència.

2. Tal vegada hàgem de considerar que a (espacial, temporal i nocional) expressa només una operació de coincidència entre dues coses qualssevolles, coincidència que, segons el context, és:

- Espacial: *Sto all'aeroporto*
- Temporal: *Verrà a Natale*
- D'altres: *Ho dato il libro a Franco, Ho partecipato alla riunione*

3. El significat de A X està present quan no apareix l'element *Loc* (preposició), fet que es dóna tal vegada per redundància:

Ci vediamo sabato

Arriveremo domani

L'anno scorso siamo stati a Parigi

2. In X

El temps identificat per *In X* se situa a l'interior d'una duració, per la qual cosa es pot emprar aquest locatiu amb esdeveniments-duració, no amb els puntiformes:

in aprile, in settimana, in futuro

nell'estate del 1963

vs.

**nelle 3*

Cal assenyalar respecte d'aquest locatiu:

(1) L'oposició article determinat/ article \emptyset amb els mesos. Així, per exemple amb *aprile*:

a) Sense article:

- *Hom* indica que l'abril ja està identificat entre la classe dels abrils:

In aprile vado a Parigi (i. e., el proper abril)

- Abril en general: *In aprile fa caldo*

b) Amb article, l'abril sí que deu ser identificat:

nell'aprile de 1963

(2) En relació a *A X*, *In X* requereix major estructuració, car precisa una duració.

(3) *In X* també pot expressar quantitat:

- *in tre ore, in un anno*, responen a *in quanto tempo?*
- *in aprile* respon a *quando?*

(4) En casos com *È stato ferito in battaglia*, no se sap si expressa espai, temps o una altra cosa (constitueix una resposta a *in che occasione?*). De fet, el significat de *In X* és d'identificar una cosa qualsevulla a l'interior d'una altra cosa qualsevulla: segons *X* siga un objecte, un esdeveniment o una ocasió, hom tindrà un locatiu espacial, temporal o d'ocasió, i, en qualsevol cas, hi haurà casos ambigus.

3. Prima di X, Dopo X

Enfront dels locatius vistos fins ací, aquests locatius no sols fan referència a un continu temporal, sinó també a la seua direccionalitat, és a dir, la propietat de ser una dimensió amb un extrem positiu i un altre negatiu. Introduïm, doncs, un component d'ordre: donats dos punts no coincidents en el continu, l'un és més que l'altre. Aquest component equival, per tant, al de la comparació:

a) *Prima di X*: Identifica un temps que és menys en relació a *X*.

b) *Dopo X*: Identifica un temps que és més en relació a *X*.

Notem que *X* pot ser en aquest cas un esdeveniment puntiforme (*prima delle 4*) o un esdeveniment-duració (*prima di aprile*).

Cal dir, en fi, que *prima di X, dopo X* no són oposts, en el sentit que un resulte de la negació de l'altre. Cal assenyalar, a més a més:

1) La presència d'un component de comparació en aquests locatius es veu en la impossibilitat de dir **piu prima* (com no es diu **piu maggiore*) sinó *ancora prima* (com *ancora*

maggior) i no *ancora alto.

2) Aquests locatius poden expressar també la quantitat, però en tal cas han d'haver estat ancorats en el temps de referència, exprés o sobreentés:

- a) *Dopo due ore dalla partenza eravamo già stanchi*
- b) *Tornerò prima di una settimana*

Parisi i Castelfranchi assenyalen respecte d'aquestes oracions:

"L'evento rispetto al quale è identificato il tempo è un evento puntiforme, ed è precisamente il termine della durata espressa dalla quantità."

(1970a: 205)

"Le cose stanno diversamente quando X è una durata-evento. "prima di aprile" significa prima dell'inizio di aprile, non prima della sua fine. Qui l'evento è la durata tutta intera, non il suo inizio o la sua fine."

(1970a: 205)

3. Aquesta interpretació explica també construccions com *due ore prima* o *un mese dopo*. Vegem abans els usos adverbials de *prima di X* i *Dopo X*:

prima < *prima di X*
dopo < *dopo X*

Aquests resulten, doncs, de l'omissió de X, omissió que pot obeir:

- Al fet d'estar sobreentesos: *È arrivato prima Franco* (abans de l'arribada d'altres, cal sobreentendre)
- Al fet d'estar indicats deícticament (*Prima c'era Giuseppe* equival a *Prima di ora c'era Giuseppe*).

En les expressions com *due mesi dopo*, *due ore prima* tenim usos adverbials d'aquests locatius amb l'afegit d'una quantitat que precisa en major manera el temps identificat.

Finalment, en el cas dels locatius temporals, Parisi i Castelfranchi expliciten de manera resumida l'anàlisi componencial. Així, els exemples que hem vist ací:

A X Tempo
In X Tempo Interno
Prima di X Tempo Comparazione Meno
Dopo X Tempo Comparazione Più

(1970a: 216)

El treball de Parisi i Castelfranchi és un estudi notable dins de l'anàlisi componencial generativista que dóna compte de manera satisfactòria de molts problemes concrets que planteja la classe de les preposicions en italià. Tanmateix, hi ha algunes dificultats a assenyalar, sobretot pel que fa a certs principis metodològics:

1. El punt de partença pot ser titlat de psicologista: els components sintàctics són considerats ens mentals, l'accés als quals no pot ser altre que la intuïció. Hom no postula per tant una metodologia que permeti d'accedir-hi per mitjans més tangibles per a tothom, malgrat que en l'explicació concreta de les expressions locatives els autors recorren a proves i fets estrictament lingüístics, ço és, superficials.

2. Una cosa semblant s'esdevé amb l'atomisme del qual hom sembla partir: hom considera que el lèxic està estructurat perquè els components semàntics formen una estructura a l'interior de cada veu lèxica, i hom no explicita que l'estructuració és més palesa en la mesura en què les veus es relacionen entre elles, unes més que d'altres. Aquesta deficiència és conseqüència de la concepció del diccionari preconitzada per Katz i Fodor i arrossegada per gran part dels generativistes: el diccionari és una llista d'entrades lèxiques discretes, que no presenten cap altra subagrupació entre elles. L'atomisme es reflexa també entre els locatius espacials i temporals, escassament relacionats entre ells. El fet és que en l'estudi concret de les preposicions, Parisi i Castelfranchi no dubten a recórrer a les diverses relacions entre les preposicions i fins i tot parlen lleument d'una gradació en la complexitat dels objectes. En qualsevol cas, fins i tot en aqueixes ocasions,

el sistematisme sembla referir-se més als trets dels objectes que als de les preposicions mateixes.

3. Una altra objecció que cal fer a l'anàlisi componencial és el seu semanticisme. Hom pretén d'estudiar la porció del lèxic que expressa espai i temps sense atendre a les diferències sintàctiques que hi ha entre els elements que s'hi analitzen (preposicions, adverbis, deíctics, locucions prepositives, etc.). Aquesta manera de procedir, que no és dissimulada pels autors, presenta tanmateix diversos problemes:

a) El significat no pot entendre's sense el suport d'un significant (entés no com a seguit de fonemes, sinó com uns fonemes integrats en una estructura morfològica i sintàctica). Açò és clar ací precisament, on el significat de localització no pot entendre's sense la construcció sintàctica concreta (un subjecte, un locatiu i un objecte, encara que el locatiu i l'objecte poden trobar-se aglutinats, com és el cas de l'adverbi).

b) El fet de no tenir en compte aquestes diferències de formalització ens portaria a analitzar en la mateixa porció de significat que *In X, qui*, etc., peces lèxiques com verbs que indiquen temps, v. gr. *durar*, o noms que indiquen lloc, com ara *València, casa*, etc.

4. La diferència que estableix entre deíctics i locatius amb objecte elidit ens sembla discutible. Així, per exemple, si observem les oracions següents:

Vine dins

Vine ací

veem que en *dins* no deixa d'haver-hi una informació sobre l'objecte, que és "en l'interior de X", així com n'hi ha en *ací*, "al lloc X on es troba el parlant"; en tots dos casos el lloc X està per determinar. Notem que en aquest sentit, *ací* també pot admetre major concreció:

Vine ací dins

5. Un altre aspecte és l'excessiu èmfasi que hom posa en els trets de l'objecte per tal de definir la composició lèxica de les preposicions. No posem en dubte que l'objecte

siga decisiu en italià en la definició dels locatius (la nostra ignorància d'aquesta llengua ens impedeix de fer cap crítica en aquest sentit), però hem tingut ocasió de comprovar en d'altres ocasions que en d'altres llengües per a l'aparició d'una preposició o altra són més rellevants els trets lèxics del terme regent que els del terme regit, segons hom pot veure en exemples de l'espanyol com el següent:

ir a Valencia/ estar en Valencia

6. Cal assenyalar, finalment⁴ un aspecte que, si no és en absolut criticable *per se*, sí resulta problemàtica la seua rellevància i pertinença en un estudi que parteix de l'anàlisi componencial generativista: el pragmatisme i fins i tot cognitivisme de certes idees dels lingüistes italians. En efecte, malgrat que els autors recalquen el caràcter metalingüístic de termes com *objecte* i incideixen en el fet que pretenen de descriure la representació semàntica (ja vista des del parlant, ja des de l'oient), és obvi que es fa intervenir en l'explicació de les preposicions elements com el punt de vista d'un observador, l'orientació intrínseca dels objectes (com a ens metalingüístic en tindrien cap?) que difícilment s'entenen en el marc estricte de l'anàlisi componencial.

L'estudi de Castelfranchi i Parisi és, malgrat tot, un estudi molt important que, partint de l'anàlisi componencial, no pot mantenir-se dins els seus límits, i en açò resideix gran part del seu valor. Així, d'entre els diversos punts interessants que posseeix, destaquem:

1. Assenyalen els autors la importància de la localització des d'un punt de vista cognitiu. Es tracta de posar en relació dos elements coneguts, la localització d'un dels quals es desconeix.

2. En aquest mateix ordre de coses és de destacar la importància que dóna als fets d'índole pragmàtica, com és la intervenció de parlant i oient, l'orientació dels objectes,

⁴ No tractarem problemes concrets, com ara les idees que exposa sobre *prima di*, sobre si l'acció se situa abans o després, qüestió que sembla una mica confusa.

el punt de vista, etc. En suma, hom suposa un reconeixement, malgrat que implícit i segurament sense adonar-se'n, que en la descripció de l'ús d'una preposició no sols intervenen uns trets semàntics, amb les restriccions que aquests comporten, sinó també fets pragmàtics com la funcionalitat dels objectes. En aquest sentit, l'estudi de Parisi i Castelfranchi s'avança als estudis cognitivistes dels anys huitanta, que aprofundiran en l'aspecte pragmàtic i cognoscitiu del llenguatge, tot intentant esbrinar allò real d'allò convencional.

3. Igualment interessant és la distinció entre temps i quantitat, que permet de solucionar satisfactòriament certs casos de preposició zero, que de vegades s'han considerat postposicions:

dos dies abans

Presenta aquesta explicació, tanmateix, algunes dificultats; així, en català, per exemple, tenim:

Vindré d'ací tres mesos (it. Verrò tra sei mesi)

Al nostre parer, aquesta expressió indica no sols quantitat, sinó també localització: expressa el moment concret en què es verificarà l'acció de venir.

4. Hi ha, finalment, nombroses idees interessants que apunten solucions provables a problemes d'investigació de les preposicions, com, entre d'altres, considerar A x implícit en casos de preposició zero temporal.

En summa, es tracta d'un treball que aplica l'anàlisi componencial, però que no dubta a transcendir-lo quan ho demanen els fets lingüístics.

2.2.2.2. McDONALD (1972)

Ressenyem breument el treball de McDonald (1972), el qual, dins l'escola generativista americana, ha dut a terme un estudi semàntic de les preposicions temporals en anglés des de la metodologia de l'anàlisi componencial, però tenint en compte no sols el terme A, sinó també el terme B.

Com a punt de partença, assenyala que els senyals lingüístics s'han de considerar a partir de tres perspectives:

1) Des d'un punt de vista formal o fonològic. Pot haver-hi forma ϕ .

2) L'inventari en què actua, que s'ha de delimitar sintàcticament abans d'analitzar els seus components semàntics.

3) Les circumstàncies sota les quals un senyal ha d'interpretar-se, les quals són extralingüístiques i depenen de l'emissor o el receptor; ací hom pressuposa un ús literal de les preposicions.

El procés de delimitar l'inventari de les preposicions implica dos nivells:

1) Sintàctic: En efecte, sintàcticament:

a) Les preposicions angleses entren en construccions exocèntriques amb un constructe nominal, que és endocèntric.

b) Els sintagmes preposicionals poden aparéixer o bé com a adverbials o bé com a modificants d'una *head* (capçalera), que pot ser un verb, un sintagma adjectiu, un nom o una oració.

c) Cada preposició opera sintàcticament en termes d'objecte i de l'element *head*, i per estudiar el seu significat hem de tenir en compte la semàntica de tots dos.

2) Semàntic: Semànticament, qualsevulla preposició té un tret semàntic en el seu objecte o cap, que és EVENT o TIME:

a) Respecte del primer, en diu:

"The rubric EVENT specifies a reference to anything

which can be delimited, if need be, by reference to TIME." (1972: 95)

b) respecte del segon, afirma el següent:

"The rubric TIME specifies a reference to a point or period on a time scale." (1972: 95)

Aquest tret semàntic se subdivideix en els següents:

1) POINT → puntual. La referència temporal ignora el desenvolupament i focalitza normalment el punt final.

2) DURATION → duratiu. La referència temporal es veu com un continu, i focalitza la seua duració, donant poca importància al punt inicial o el final.

Cal parlar, doncs, de constructes duratius i puntuals. Tanmateix, hi ha una sèrie de mecanismes que permeten, per exemple, que noms duratius funcionen com a puntuals i viceversa. Així, per exemple:

1. Duratiu → Puntual. Especialment hi ha dos procediments:

1) Afegit de determinants: *that one week, these two days.*

2) L'afegit de certs postfixos (postposicions o adverbis). En aquests casos, un punt de referència serveix com a punt d'arrancada. Aquest pot ser el moment de la parla o una estona anterior o posterior:

"The postfix indicates that a second point of time is being established and this point is removed from the first point of reference by the duration of time signaled by the noun object." (1972: 98)

Així, observem la diferència entre les següents localitzacions::

a) - *two weeks ago*: En un punt traslladat al passat des de l'ara de l'emissor per la longitud de dues setmanes.

- *two weeks from now*: En un punt traslladat al futur des de l'ara de l'emissor per la longitud de dues setmanes.

b) - *two weeks before*: En un punt traslladat al passat des del després de l'emissor per la longitud de dues setmanes.

- *two weeks after/ later*: En un punt traslladat al

futur des del després de l'emissor per la longitud de dues setmanes.

3) Finalment, es converteixen en puntuals noms precedits per *next, last, following, preceding, other*, si encara no ho eren:

He will be here next week

2. Puntual → Duratiu: Tenim dos casos:

a) Noms ambigus o clarament puntuals es converteixen en duratius anteposant *whole* o *all*; de vegades pot seguir-los long:

that day → *all that day/ all day long/ the whole of that day*

b) El mateix efecte s'aconsegueix amb *throughout*.

També les preposicions poden ser puntuals o duratives

1) Puntuals: ϕ , *about, after, around, at, before, between, by, during, in, inside, on, towards, within*.

2) Duratives: ϕ , *for, from, over, past, since, through, throughout, till, until*.

A partir d'aquests fets, hi ha diverses possibilitats de combinació, malgrat que no es realitzen en anglés en la seua totalitat (posem en negreta els casos més comuns; P = Puntual, D = Duratiu):

	Head	Prep	Obj	
(a)	P	P	P	<i>It went off at midnight</i>
(b)	P	P	D	<i>It went off within three hours</i>
(c)	P	D	P	? <i>It went off until midnight</i>
(d)	P	D	D	? <i>It went off until midnight</i>
(e)	D	P	P	? <i>It lasted on Friday</i>
(f)	D	P	D	—
(g)	D	D	P	<i>It lasted until midnight</i>
(h)	D	D	D	<i>It lasted for three hours</i>

Com que (a)-(b) i (g)-(h) estan en distribució complementària, l'autor tracta només dos models. Després de discutir diversos aspectes concrets d'aquestes preposicions angleses, arriba a proposar les següents anàlisis componencials:

1. Primer model (puntual)

<i>before</i>	PRIOR
<i>towards</i>	PRIOR, PROXIMATE
<i>at</i>	INCIDENT
<i>in</i>	INCIDENT
<i>on</i>	INCIDENT
ϕ / 1	INCIDENT
<i>within</i>	INCIDENT
<i>inside</i>	INCIDENT
<i>during</i>	INCIDENT
<i>by</i>	INCIDENT, RESULTATIVE
<i>around</i>	INCIDENT, PROXIMATE
<i>about</i>	INCIDENT, PROXIMATE
<i>between</i>	INTERMEDIATE
<i>after</i>	SUBSEQUENT

2. Segon model (duratiu)

<i>till</i>	PRIOR
<i>until</i>	PRIOR
ϕ	INCIDENT
<i>for</i>	INCIDENT
<i>through/ 1</i>	INCIDENT
<i>throughout</i>	INCIDENT
<i>over</i>	INCIDENT
<i>through/ 2</i>	PRIOR, INCIDENT, SUBSEQUENT
<i>past</i>	PRIOR, INCIDENT, SUBSEQUENT
<i>from</i>	SUBSEQUENT
<i>since</i>	SUBSEQUENT; RESULTATIVE

El treball de Mcdonald presenta alguns problemes de detall, especialment en la consideració dels components semàntics; així, davant els següents casos.

at/ on + that day, Tuesday

on + that day/ in + that month, July

ordinal + that day —→ *prep ϕ It will go off the next*

day hom afirma que *at, in, on, ϕ* tenen com a únic tret INCIDENT i es troben en distribució complementària. El que

cap plantejar-se és si existeix alguna solidaritat semàntica entre aqueixos contextos i algun component de la preposició, inadvertit per a l'autor. Hom no veu per què no podem incloure en el significat de la preposició [+mes] o [+dia] amb la mateixa justícia que [+duratiu] o [+puntual], quan aqueixos valors ben sovint no es poden descobrir si no és per referència al context. En suma, hom simplifica al màxim els components semàntics de la preposició i hom relega les distincions més problemàtiques al context, on tampoc no queden especificats aquests trets.

En qualsevol cas, l'article de Mcdonald representa un important avanç respecte de treballs com el de Castelfranchi; en efecte, si bé en aquest article no trobem tal vegada les agudes i interessants intuïcions dels italians en la resolució de problemes concrets, es palesa tanmateix un rigor metodològic major. Així, hom parteix de la consideració del comportament sintàctic *sui generis* del sintagma preposicional i açò permet a l'autor de delimitar clarament la porció del lèxic pròpiament preposicional, deixant de banda d'altres classes de mots que puguen servir també per a la localització temporal. Igualment, hom considera tant el significat del terme A com el del terme B i la preposició, si bé caldria discutir molt si l'anàlisi componencial proposada reflexa el significat d'un terme o l'altre.

* * *

En suma, cal assenyalar que la semàntica interpretativa proposada per Katz i Fodor, un cop despullada dels principis metodològics més discutibles i menys adequats empíricament (les regles de projecció, l'oposició indicador/ distingidor) ha desembocat en una anàlisi de trets semàntics que en poc es diferencia de metodologies estructuralistes⁵ com l'anàlisi

⁵ Un estudi que, malgrat que es troba publicat en la mateixa obra que el de Castelfranchi i Parisi, dedicada a estudis generatius, té molt poc de generatiu, és l'article de Crisari (1971), per complet en la línia estructuralista més pura.

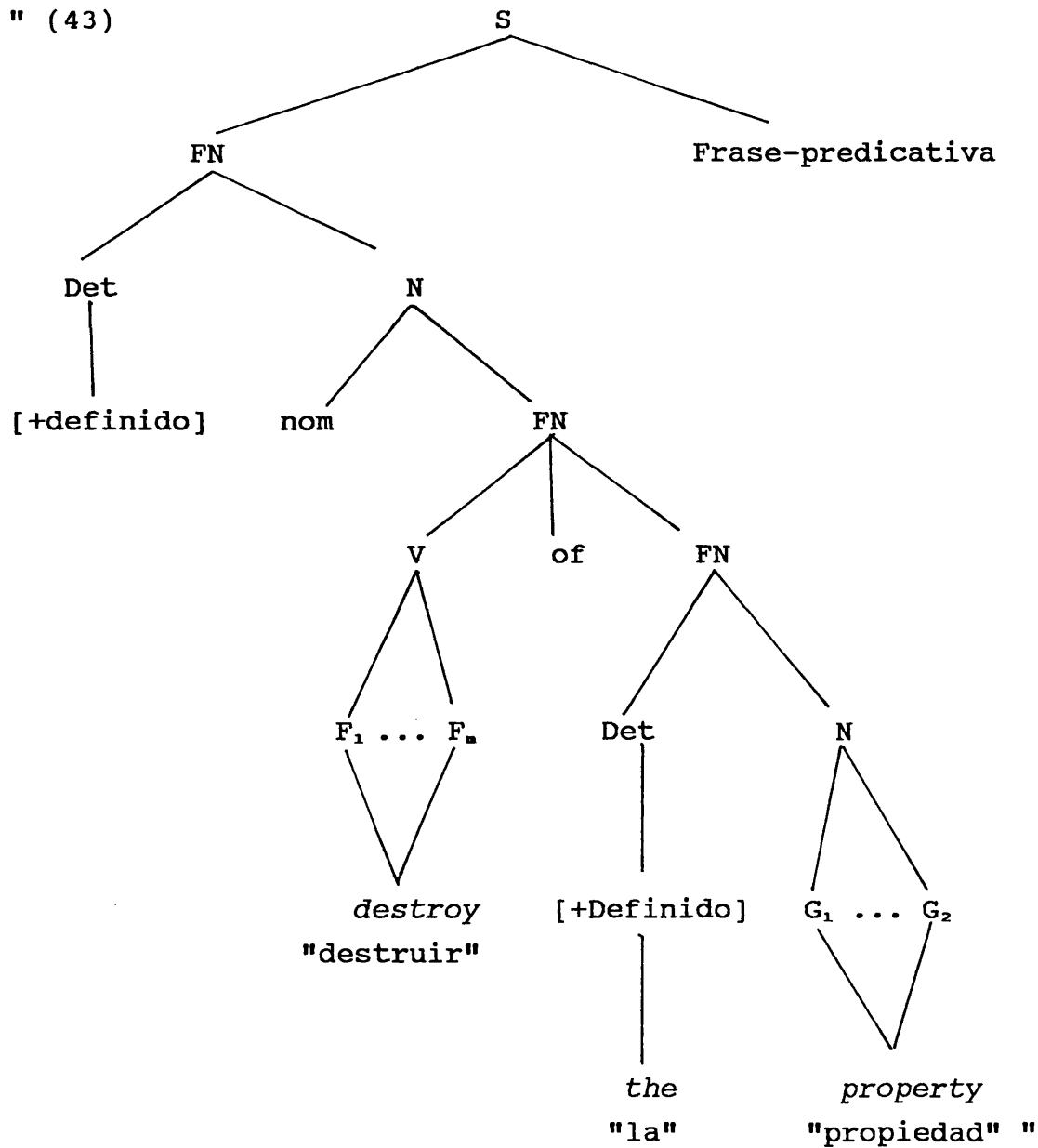
estructural del camp lèxic de les preposicions portat a terme per Trujillo (1971): aïllar el significat -únic- de les preposicions i analitzar-lo en trets, la pertinença dels quals pot ser major o menor, més o menys encertada, segons els casos. Les novetats que hom ha pogut constatar en aquests autors i que han suposat una perspectiva nova en l'estudi de les preposicions són precisament aspectes que ultrapassen els objectius de la Gramàtica Generativa, almenys en el model Estàndard, penetrant en el terreny de la Pragmàtica i fins i tot en el de la Gramàtica Cognitiva.

2.2.3. EL TRACTAMENT TRANSFORMACIONAL DE LES PREPOSICIONS

2.2.3.1. CHOMSKY (1965 (1970))

Des de la perspectiva de la Teoria Estàndard, Chomsky continua donant un tractament doble a les preposicions: considera d'una banda que poden trobar-se presents en l'estructura profunda i d'altra que poden ser introduïdes mitjançant transformació. Aquest doble tractament, tanmateix, en última instància es redueix a una consideració distribucional de les preposicions: les preposicions es consideren, en efecte, característiques del sintgma preposicional, i Chomsky ens en diu poc més. De fet, la naturalesa de la preposició no és en absolut especificada i el tractament transformacional que rep s'inscriu en el problema més ampli de les nominalitzacions, dins el qual amb prou feines hom fa referència a la classe. Així, Chomsky

proposa el següent arbre sintagmàtic d'un segment com *the destruction of the property*:

(1965 (1970: 174)

Com hom pot veure, la funció i naturalesa de la preposició es dóna per suposada: es tracta d'una peça lèxica introduïda en la derivació per posar en relació el que en

estructura profunda són un verb i el seu objecte. La preterició del tractament de la preposició és una constant en els estudis chomskians que freguen aquesta categoria que es mantindrà fins i tot en la crítica de l'explicació transformacional de la nominalització que protagonitzarà Chomsky uns anys després, donant lloc a la Hipòtesi Lexicista (1969: 1970).

2.2.3.2. SWANSON (1970)

En la mateixa línia chomskiana, si bé aprofundint més en la problemàtica pròpiament preposicional, tenim la proposta de SWANSON (1970). Aquesta autora, que estudia l'estructura nom + preposició + nom, hi atribueix, com Chomsky, un estatus escindit a la preposició:

1. Hi ha sintagmes preposicionals que no són explicables per transformació i, per tant, es troben en l'estructura profunda, generats a partir de la següent regla:

SS2SN \longrightarrow (Det) + N (SP) + (F)

Il pianoforte a coda che piace a Edoardo

Concretament, pel que fa al sintagma preposicional, és generat per la regla del component de base següent:

SS6SP \longrightarrow prep + SN

Exemples de sintagmes preposicionals d'aquest tipus són:

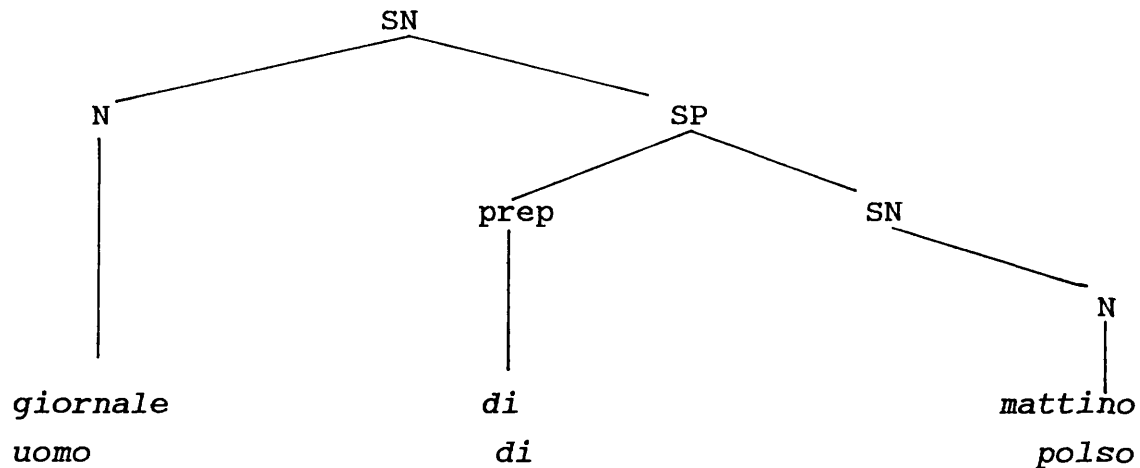
giornale del matino

libro di cucina

messa da Requiem

uomo di polso

L'indicador sintagmàtic d'aquest tipus de sintagmes és el següent:

En aquests casos, l'article s'introdueix mitjançant una transformació. La funció d'aquesta mena de sintagmes preposicionals és l'especificació o denominació.

2. D'altres sintagmes preposicionals procedeixen d'una transformació. Notem la diferència:

a) Els que expressen una propietat inalienable, es troben presents en estructura profunda:

i capelli del bambino

il padre di Luca

b) En canvi, els que expressen una propietat alienable, són generats mitjançant transformació:

libro di Maria

collana d'oro

En efecte, uns i d'altres sintagmes preposicionals presenten un comportament distint, i Swanson en proposa algunes proves:

1) El fet de poder ser parafrasejats amb *avere* en el sentit de "posseir" dóna resultats diferents en cada cas:

a) *Maria a un libro*

b) **Il bambino ha (i) capelli, *Luca ha il padre*

2) En canvi, amb un adjectiu, la gramaticalitat s'inverteix, però *avere* no significa "posseir":

a) **Luca è nuovo di libro*

b) *Il bambino ha (i) capelli biondi*

Il bambino è biondo di capelli

3) L'equivalència a perífrasis amb el verb *avere* o

appartenire dóna resultats diferents:

a) *Il libro di Maria = Maria ha un libro* o bé

Il libro appartiene a Maria

b) En canvi, és com a mínim poc usual trobar-se amb expressions com:

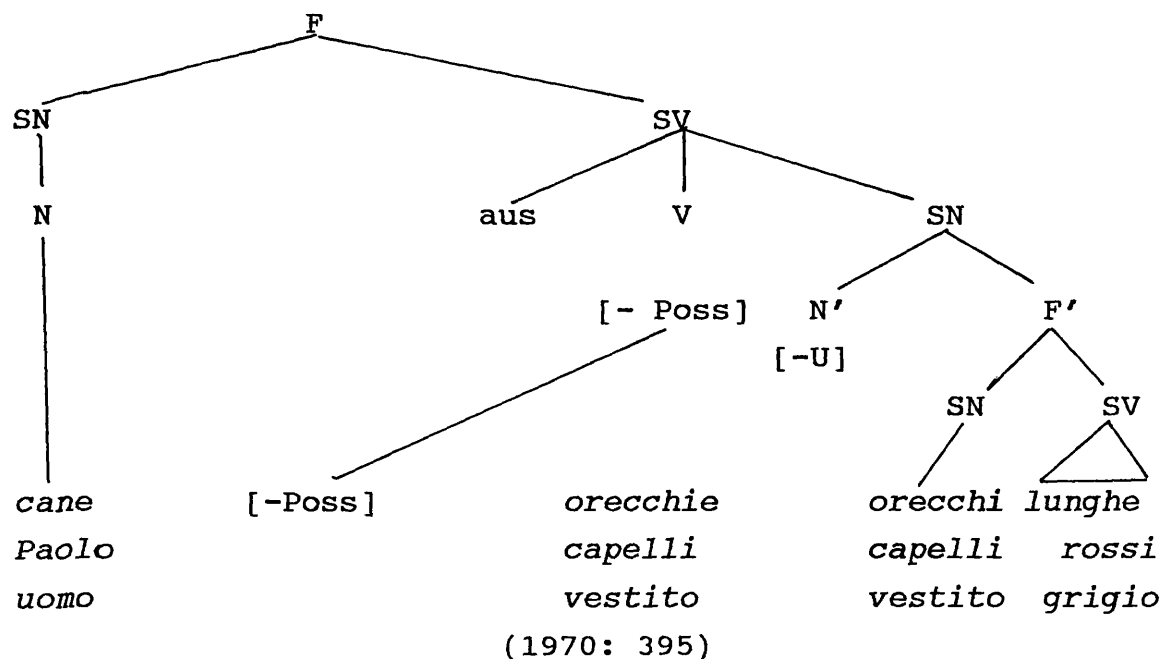
I capelli appartengono a Luca

Il padre appartiene a Luca

Swanson estudia en segon lloc els diversos tipus de regles que s'apliquen per tal de passar de l'estructura profunda a l'estructura superficial. Així, un sintagma com el següent:

il cane dalle orecchie lunghe

que només pot aparéixer si va precedit o seguit de sintagma adjectiu, té com a estructura profunda la següent:

D'entre els símbols emprats cal aclarir:

a) [- Poss] Simbolitza la forma verbal *ha* en el sentit de "portar".

b) [- U] Representa el tret [- humà]

A partir d'aquesta estructura profunda, i per tal d'arribar a l'estructura superficial, cal aplicar un seguit de regles transformacionals:

1) S'esborra el sintagma nominal repetit i s'introdueix

l'article, tot resultant-ne:

(II) *cane V le orecchie lunghe*

2) Una altra regla transforma el verb en preposició, la regla T - PREP - I (inserció de la preposició). Aquesta, doncs, cancel·la el verb i introdueix en l'estructura la preposició requerida pel context:

Il cane dalle orecchie lunghe

Assenyalem que no sempre es corresponen les preposicions de superfície amb oracions amb el verb *avere* en estructura profunda:

bistecca ai ferri <*bistecca cotta ai ferri* (*coquere*)

barca a vela <*la barca funziona a vela* (*funzionare*)

collana d'oro <*collana fatta d'oro* (*fare*)

albero di fruta <*albero produce fruta* (*produrre*)

La proposta de Swanson es manté en una posició pròpia del transformacionalisme més ortodox: les preposicions són introduïdes per les transformacions per necessitats sintagmàtiques de l'estructura educte de la regla, i en aquest sentit se'ns diu que el verb és cancel·lat i s'introdueix la preposició apropiada segons el context-subratllem la consideració distribucional pròpia de la tradició lingüística americana. És un fet conegut que al llarg de la història de la Gramàtica Generativa hi ha hagut una gradual reducció del tractament transformacional de les qüestions lingüístiques, per raons intrínseques a la mateixa Gramàtica Generativa que no podem estudiar ací (canvi de significat en la derivació transformacional i restriccions sobre les regles, entre d'altres, fets indesitjables en un model generatiu). Encara en el marc de la Teoria Estàndard hi ha tanmateix una forta tendència a establir una relació transformacional entre les estructures sintàctiques que guardaven alguna mena de vincle entre elles. El problema és que la relació que mantenen les oracions assenyalades per Swanson i els sintagmes nominals amb preposició que suposadament en deriven és merament semàntica. Sintàcticament i morfològicament, són radicalment distints, car ho són els elements més característics d'ambdues construccions (el verb

i la preposició, el primer substituït pel darrer al llarg de la derivació): en l'estructura oracional hi ha un verb, variable morfològicament i que consegüentment concorda en nombre i persona amb el subjecte. En la construcció N + prep + N el verb és reemplaçat per una preposició, invariable, i deixa d'haver-hi aqueixes relacions. D'altra banda, el sintagma preposicional forma una unitat que precisa un terme del qual dependre:

barca a vela

En canvi, el verb és autosuficient: (*la macchina*) *funziona*

La relació, per tant, no és en absolut sintàctica, sinó semàntica. I fins i tot des d'un punt de vista semàntic, els arguments manejats per Swanson són discutibles:

1. Trenca la unitat de la preposició pel fet que puga o no remetre's el grup N + prep + N en qüestió a una oració més o menys equivalent. N'hem vist exemples de la preposició italiana *di*. En un exemple com el següent:

café amb llet <el *café té llet* (o *viceversa*)

Miquel ve amb uns cosins de Múrcia

En el segon cas ens costaria més de trobar una perífrasi que reflexaàs el significat del grup N + de + N. Hom trenca, doncs, la unitat d'una preposició que semànticament i funcionalment sembla ser molt clara.

2. Notem d'altra banda que el context permet molt sovint diverses preposicions, i per tant el significat de la preposició és pertinent en l'elecció d'una preposició o altra. Hom no sap com cabria aquesta qüestió en el model transformacional proposat:

tren a València

tren de València

tren per València

Tren cap a València

etc.

3. Les agramaticalitats en què basa l'escisió en el comportament de les preposicions són discutibles, almenys en els exemples paral·lels del català. Així, si les següents oracions són de dubtosa gramaticalitat fora de context:

*? *El xiquet té cabells*

*? *Miquel té pare*

no falten casos en què resulten correctes:

- *Miquel té els cabells rossos.*

- *Miquel no té cabells de cap mena: és calb.*

- *No coneixes el pare de Miquel?*

- *Miquel no té pare.*

Swanson considera que en tals casos *tenir* (it. *avere*) no significa "posseir", però no és clar que el significat de possessió estiga totalment esvaït. En *tenir pare* aqueix concepte no és molt més diluït que en *tenir un llibre*. En qualsevol cas, aquest és un problema que afecta el significat del verb i la possibilitat de recció d'aquest, i no la naturalesa de la preposició, que en els dos casos sembla *tenir* el mateix significat. La agramaticalitat d'oracions com *Feliu té cabells* es deu al fet que atempta contra el principi de rellevància, car és evident que tothom posseeix cabells, en condicions normals, és clar.

Entre els avantatges que presenta l'explicació transformacional tenim el fet de donar compte dels casos d'ambigüitat, en què una mateixa estructura superficial en pot tenir diverses de profundes, com per exemple:

E. S.: *il ritratto del pittore*

E. P.: *Il ritratto rappresenta il pittore*

Il ritratto appartiene al pittore

Il ritratto à stato eseguito dal pittore

Permet, doncs, de resoldre aquests casos de polisèmia extrema de certes preposicions, especialment les "buides". Malgrat açò, tinguem en compte que en algunes d'aquestes paràfrasis apareixen al seu torn noves preposicions, que haurien de ser explicades transformacionalment. L'equivalència semàntica, d'altra banda, discorre pels jaços de la sintaxi, i no es dóna si no es relativitza l'oració en qüestió, per tal que hi haja una relació de subordinació entre els membres implicats:

Il ritratto del pittore = Il ritratto che

appartiene al pittore

Aquest paral·lelisme significatiu opera en un nivell superficial, i no implica cap derivació d'una estructura a l'altra: són simplement dues possibilitats que ofereix el sistema i de les quals se serveix el parlant segons les necessitats de claredat, de nivell de llengua, etc.

El fet d'establir aquestes equacions entre oracions (i més tard, segons veurem, des de la Semàntica Generativa, entre els verbs mateixos com a peces lèxiques) i les preposicions ha estat postulat per autors com Bally, que de manera similar igualava, en francès, *de* a *appartient* a. Naturalment es tractava d'una igualació diguem-ne més rudimentària, a nivell merament superficial. No cal dir que en la proposta generativa hom partia d'uns pressupòsits metodològics i una visió del llenguatge radicalment distinta. Però en l'un cas com en l'altre l'operativitat d'aqueixes equacions en l'explicació del funcionament de les preposicions ve a ser la mateixa: acaben per establir vincles semàntics, i d'un tipus semàntic sense correlats formals que el més sovint acaba defugint l'anàlisi lingüística, com s'esdevindrà entre els estudiosos de la Semàntica Generativa. De fet, el tractament transformacional de les preposicions, com el d'altres fenòmens lingüístics, anà essent bandejat al llarg de la trajectòria generativista ortodoxa, que tendeix a acurtar la distància entre l'estructura profunda a la superficial, eliminant totes les transformacions que no fossen estrictament necessàries -i aquestes acabaran essent aquelles que poden explicar-se com a trasllats, i com a tals difícilment podien entendre's les preposicions.⁶

⁶ Els estudis que han explicat transformacionalment les preposicions al recer de la teoria Estàndard i encara després són, tanmateix, abundosos. Un exponent de com de complicat pot ser l'explicació transformacional dels fets lingüístics és el llibre de GUNNARSON (1972), també sobre el grup N + prep + N, però centrant-se en aquells en què el sintagma preposicional expressa lloc. A més de servir-se de transformacions per explicar els usos més elementals de les preposicions, estudia la importància dels fenòmens de correferencialitat i la subcategorització dels substantius que hi intervenen. D'altres

2.3. MODELS HETERODOXOS

Ens ocupem ara de dos corrents d'arrel generativista però que se separen del discurs oficial del Generativisme, representat pels models chomskians, malgrat que hi fonguen les seues arrels i que tenen en comú a més el fet d'haver concedit a la semàntica un paper més important del que es deduïa a partir del text fonamental de la teoria Estàndard. Parlem de la Semàntica Generativa i de la Teoria dels Casos Profunds de Fillmore.

2.3.1. LA SEMÀNTICA GENERATIVA

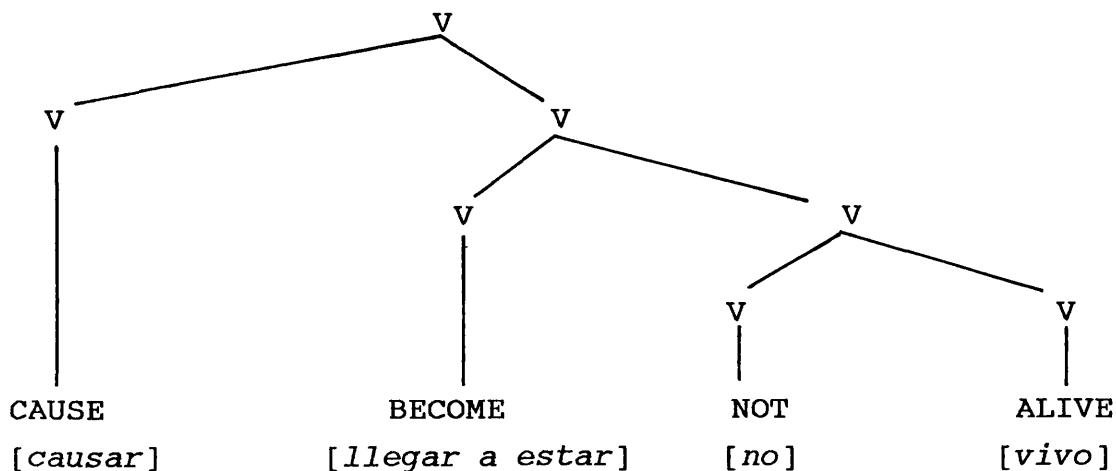
El desenvolupament de la Semàntica Generativa s'havia mogut en una direcció tal que hom havia arribat a unes estructures profundes força distants de l'estructura superficial i que alhora representaven unes relacions semàntiques molt més senzilles que les estructures sintàctiques profundes proposades per Chomsky el 1965 (NEWMAYER 1980 (1982: 159)). Malgrat tot, hom no havia posat en dubte la relació entre l'estructura profunda i la superficial així com la relació entre semàntica i sintaxi conforme havien estat postulades per KATZ i POSTAL (1964) i CHOMSKY (1965). Aquestes concepcions ortodoxes de la Gramàtica Generativa són qüestionades a les acaballes dels seixanta per autors com G. Lakoff, Mc Cawley, etc. En concret hom partí dels problemes que plantejava el tractament transformacional dels verbs causatius. Aquests eren explicats amb el que es coneix com a "hipòtesi causativa". En efecte, hom proposava:

E.P. *John caused-Bill kill (dead)* → E.S. *John killed Bill*

estudis de menor complexitat són DESSAUX ((1976a)), BORBA (1980), etc., ja en temps en què el tractament transformacional de les preposicions havia estat superat, almenys en els escrits chomskians.

Aquesta explicació implicava que *kill* s'insertàs en l'estructura profunda amb el significat de "mort" per tal de permetre les transformacions que fusionassen els seus trets amb els verbs causatius superiors (la transformació que es coneix com a *predicate raising*). Tanmateix, insertar *kill* abans d'aplicar les regles de fusió suposava una pèrdua de generalització, així com una representació lèxica innatural de *kill* com a "mort". La solució que va donar-se a aquest problema, amb la qual s'inaugura la Semàntica Generativa, fou de permetre que les estructures profundes representassen només significats i inserir la peça lèxica *kill* sols després que s'hagués aplicat la transformació d'ascens del predicat. Així doncs, la Semàntica Generativa es caracteritza per la consideració que l'estructura profunda és de naturalesa semàntica i per la idea que les transformacions poden esdevenir-se abans de la inserció lèxica. La sintaxi i la semàntica no són, doncs, nivells distints, car el primer, superficial, procedeix del segon, subjacent. Partint d'aquests pressupòsits, els principals punts de la Semàntica Generativa que tenen una transcendència en l'estudi de les preposicions són els següents:

1. Puix que les transformacions poden esdevenir-se abans de la inserció lèxica, els ítems lèxics poden ser descomposats en estructures susceptibles de rebre transformacions. Així, l'entrada lèxica d'un verb com *kill* és representada de la manera següent:

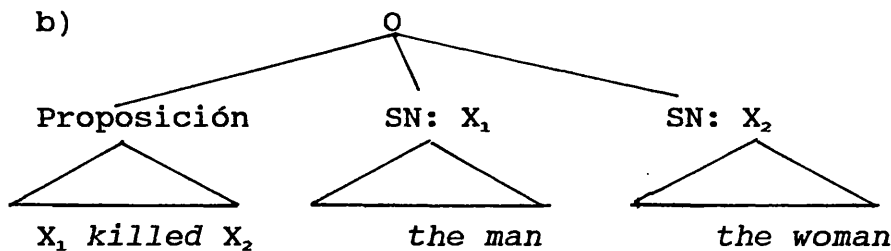

(NEWMAYER 1980 (1982: 195))

Conseqüentment, es posen en relació les categories de superfície amb d'altres categories subjacents, car es considera que l'estructura profunda semàntica, més abstracta i simple, posseeix un nombre menor de categories.

2. Aqueixes categories de l'estructura profunda semàntica hom observà que eren molt semblants a les categories proposades per la lògica moderna, preconitzada per autors com H. Reichenbach. Hom proposarà per tant una estructura oracional profunda en termes de predicats i argument de tipus lògic. Així, Mc Cawley proposava la següent representació semàntica de l'oració (citada per NEWMAYER 1980 (1982: p. 207)):

a) *The man killed the woman*

Notem de passada que els plantejaments de la Semàntica Generativa portaren a la fi, especialment a partir de idees com la "gramàtica borrosa" de G. Lakoff, a la negació de la realitat de la teoria gramatical. En aquest sentit va la següent citació:

"Desde este punto de vista, las gramáticas abstractas no tienen ninguna realidad distinta; no son más que cómodas ficciones para representar ciertas estrategias de procedimiento. De la misma forma, las derivaciones transformacionales abstractas no son más que cómodas ficciones para representar aspectos de la estructura lingüística." (Lakoff i Thompson, 1975: 295)

En el tractament de les preposicions per part de la Semàntica Generativa cal distingir, conforme al que hem vist, dues orientacions que ben sovint s'interrelacionen:

1. Hom estudia de quines estructures semàntiques deriven les preposicions de superfície. Especialment, hom considerarà que les preposicions, o almenys d'algunes d'elles, no són una categoria present com a tal en estructura profunda i que per tant és descomposable i derivable a partir de d'altres categories presents en l'estructura profunda, especialment dels verbs.

2. En segon lloc, i en la línia de la concepció argumental de l'oració, hom estudia la inserció de la preposició en aquesta i les relacions que hi ha entre el significat de la preposició i el significat del seu terme regit i regent. Aquest tipus de treballs, potser menys coneguts i menys representatius del que és la Semàntica Generativa, se situa en la línia de l'anàlisi componencial i arriba a resultats semblants.

Comptem amb diversos treballs, la major part d'ells publicats al recer dels encontres regionals de la Societat Lingüística de Chicago -caixa de ressonància de les concepcions de la Semàntica Generativa, que tingué el seu apogeu entre l'any 1968 i el 1975, aproximadament-, dedicats a estudiar de quines categories d'estructura profunda procedeixen les preposicions.

2.3.1.1. BECKER, LEWIS I ARMS (1969)

Becker, Lewis i Arms comencen advertint en el seu article, en la mateixa línia que LAKOFF (1968) , el següent:

"(...) we will argue that prepositions share many basic features with verbs and may be represented at a fairly level of grammar as predicates. Please, note that we are not saying that prepositions are verbs: our contention is only that verbs and prepositions may be surface realizations of the same abstract semantic

categories." (1968: 1)

Hom considera, doncs, que les preposicions i els verbs comparteixen una estructura profunda, semàntica, encara per determinar, encara que després l'argumentació està orientada a demostrar el comportament verbal de la preposició *i*, de manera implícita, a suposar que aquestes deriven d'aquells.

En l'article de Becker, Lewis i Arms cal distingir, tanmateix, dues parts:

1. En primer lloc estableixen una classificació dels usos preposicionals. En efecte, davant una oració com la següent:

John's over the hill

són possibles dues lectures:

a) Localitzador (angl. *locational*).

b) Dinàmic (angl. *motional*): Es a dir, l'equivalent a una paràfrasi com *John has completed the act of moving over the hill*.

La diferència entre ambdues lectures pot veure's a través de diversos tests:

1) El de l'eliminació de l'objecte:

a) Dóna resultats gramaticals amb els usos dinàmics:

He run home —→ *He ran*

The fullback is through the line —→ *The fullback is through*

b) En els localitzadors, hom no tolera normalment l'eliminació de l'objecte:

He's at the door —→ **He's at*

2) Una altra diferència és la següent:

a) En els usos dinàmics, el que es mou és el subjecte.

b) En els usos localitzadors hi ha una implicació de moviment, però associada amb el parlant, l'oient o tots dos, i no amb el subjecte:

The stadium is under the bridge

Així, en diuen els autors:

"Here the preposition *under* clearly refers to the motion or route of the discourse participants, not the subject of the sentences (in normal contexts)." (1968: 3)

Per tant, davant una oració com:

John's over the hill

- 1) Si el subjecte és agent, el predicat ha de ser dinàmic.
 - 2) Si el subjecte no és agent, el predicat s'entén:
 - a) Com a localitzador en relació amb el subjecte.
 - b) Com a dinàmic en relació amb el parlant i/ o oient.
- Així, per exemple, tenim:

The firescape is out the window (localitzador)

The firescape is out (dinàmic)

La darrera oració té posseïx la següent estructura profunda:

Agent + past + Cause + Object + Motion + Location

(1968: 3)

D'altra banda, dues preposicions que apareixen contigües sense coordinar han de ser de dos tipus distints:

He's up in the tree (*up* = dinàmic; *in* = localitzador)

Les oracions amb més de dues preposicions presenten un model regular curiós:

Come down from up in the tree

moc. loc. moc. loc.

loc.

Finalment, hom distingeix, sense massa explicacions, entre preposicions com a marcants de cas (*by, with, of*) que no poden aparèixer sense objecte, d'aquelles que indiquen moviment-localització, de les quals continuen ocupant-se preferentment.

2. En segon lloc, Becker, Lewis i Arms afirmen que la distinció entre classes de mots, sobretot l'oposició entre classes obertes i classes tancades, no és en absolut tallant, sinó que procedeix de la tradició gramatical occidental. Per tant, proposen una sèrie d'arguments que recolzen la

interpretació de les preposicions com a predicats:

2.1. Algunes preposicions són sintàcticament similars a verbs, segons ha mostrat Lakoff (1968).

John killed Bill with a knife

John used a knife to kill Bill

Açò s'esdevé també amb preposicions localitzadores i dinàmiques:

We went across the river

We crossed the river

Cal notar la relació etimològica en el cas anterior entre el verb i la preposició. L'estructura profunda d'ambdues construccions és la mateixa: l'expressió V + sintagma preposicional permet d'expressar amb més precisió la diferència entre moviment i localització:

We paddled across the river

We went under the river

2.2. Uns altres arguments, que els autors ofereixen sucintament, són els següents:

1) Les preposicions funcionen freqüentment com a predicats:

Down, Spot!

Up, up and away!

I no sols amb l'imperatiu:

He downed the ball

2) Les preposicions, com els verbs, poden portar objecte. Així doncs, poden ser, transitives, semitransitives o intransitives:

- Com a verbs estatus, mai no porten objecte:

John is tired out

- Com a verbs de moviment, poden portar-lo:

John's out (the window)

- Com a verb transitiu, les preposicions estrictament locals i aquelles que marquen el cas, requereixen sempre objecte:

John's at the door

I gave the book to John

3) Quan hi ha dues preposicions, una és dinàmica i l'altra localitzadora:

He's out of the window

Les preposicions dinàmiques poden ser reemplaçades per un verb estatiu:

He's free of the window

He's tired of the window

4) Les preposicions dinàmiques-localitzadores tenen en comú amb els verbs els trets de momentanitat i continuïtat:

(1) Les preposicions dinàmiques són momentànies i no es construeixen amb complements que expressen un lapse de temps. Així, en l'oració següent la preposició és locacional:

He's over the hill for three days

(2) Una preposició dinàmica negada sí que accepta predicacions locatives:

He was not over the hill for three days

Es nega, doncs, la momentanitat de la preposició, i no pas la naturalesa de dinàmiques o localitzadores.

Una conseqüència d'aquests arguments és la diferència entre les tres primeres oracions següents i la quarta:

a) *John was over the hill when he threw the ball*

b) *John threw the ball which was over the hill* local.

c) *John threw the ball which is over the hill now*

d) *John threw the ball and caused it to move over the hill*

(dinàmiques). En aquesta cas hom permet d'eliminar l'objecte:

John threw the ball over

Ací tenim dues predicacions:

(1) *John cause S*

(2) *Ball move to location*

Tot combinant ambdues, obtenim:

x cause y to move to Z

A partir d'aquesta estructura profunda:

- Podem triar un verb com *threw, push, kick, etc.*

- Podem conservar tots dos verbs:

John made the ball go over the hill

En una oració com la següent:

John threw the ball over the hill

hi ha moltes característiques com "causa", "moviment", "localització", etc.

- Si s'aplica moviment i localització a la preposició, obtenim l'oració d) d'abans.

- Si s'aplica a la preposició només localització, obtindrem les oracions a) - c). El moviment s'assigna llavors al parlant-oient.

El treball de Becker, Lewis i Arms obri una sèrie de treballs que, des de la Semàntica Generativa, relacionen les preposicions amb els verbs en l'estructura profunda de naturalesa semàntica que proposava aquest corrent generativista. Recordem de bell nou que aquesta idea havia aparegut ja en l'escola de Ginebra i s'havia insinuat, dins del Generativisme mateix, la relació de tipus transformacional entre estructures profundes oracionals i estructures superficials de sintagma preposicional. Nogensmenys, la identificació categorial, almenys en estructura profunda, entre ambdues categories, és un fet que només s'entén en el marc de la Semàntica Generativa. La proposta de Becker, Lewis i Arms, malgrat que estableix unes relacions que no es veuen mancades d'interés entre ambdues classes de paraules, presenta alguns inconvenients:

1. La distinció entre usos preposicionals dinàmics i localitzadors no sembla encertada conforme ha estat plantejada per aquests autors:

L'escala és fora

L'escala és fora de la finestra

Nosaltres no veem la idea de moviment enlloc. Si hom considera que la ubicació de l'escala en qüestió pressuposa un moviment anterior, una explicació com aquesta presenta diversos inconvenients:

a) En primer lloc, consegüentment, hom pot pensar que tots els usos prepositius que indiquen una situació estàtica pressuposen un moviment, sempre que els objectes ubicats puguin haver estat susceptibles de trasllat. Tal interpretació obliga a establir distincions entre girs preposicionals com els que apareixen en les oracions

següents:

La muntanya és enmig del pla

La cadira és enmig de l'habitació

És aqueixa una diferència factual que, almenys en llengües com el català, no sembla tenir cap rellevància.

b) D'altra banda, la presència o no d'objecte depén del fet que la preposició actua com a tal o s'haja adverbialitzat. De fet, hi ha usos que expressen moviment o situació amb independència que puguen aparéixer amb objecte o sense ell:

He arrived at the airport/ in London (moviment)

(He has not arrived in)

He's at the supermarket/ in U. S. A. (situació)

(He's not in)

2. Els arguments que presenta per defensar el comportament similar de verbs i preposicions són molt discutibles:

a) Els exemples proposats per Lakoff en el cas de l'instrumental són semblants només des del punt de vista de la realitat extralingüística. Formalment i semàntica, les oracions proposades per Lakoff presenten diferències òbvies:

John killed Bill with a knife (hom focalitza l'acció de matar)

John used a knife to kill Bill (hom focalitza l'instrument de l'acció en qüestió)

b) Les preposicions que poden funcionar com a oracions, almenys en llengües com el català no són vertaderes preposicions, sinó adverbis:

Amunt! Avant!

En qualsevol cas, notem que també els substantius poden ser emprats fràsticament, i no per això els hem d'igualar amb els verbs:

Atenció! Coneixement!

Una consideració tal estaria en contradicció amb els plantejaments de la Semàntica Generativa segons els quals l'oració té una estructura profunda lògico-semàntica en la qual cal distingir predicats (verbs) d'arguments (noms) com

a unitats bàsiques.

c) Semblants conseqüències comporta la consideració etimològica: la preposició *across* presenta òbvies semblances etimològiques amb el verb *to cross*, però també amb el substantiu *cross*. Si identifiquem totes aquestes categories, hom acabaria per reconèixer una única categoria en estructura profunda, la qual cosa desposseeix la teoria de gran part del seu valor explicatiu i elimina la rellevància d'aqueix nivell de la gramàtica.

d) L'oposició ente preposicions marcants de cas i que han d'anar acompanyades d'objecte necessàriament d'una banda i aquelles que poden no portar-ne i procedeixen de verbs és discutible:

A l'ermita, no cal anar pels bancals

Hom pot suposar que *per* procedeix d'un travessar amb la mateixa justícia que en els casos proposats per Becker, Lewis i Arms; tanmateix, *per* necessita un objecte necessàriament:

**A l'ermita, no cal anar per*

3. Finalment, la hipòtesi causativa ha estat objecte de nombroses crítiques que no podem recollir ací (LÓPEZ et al. (1990: 225)).

2.3.1.2. GEIS (1970)

En la mateixa línia va el treball de Geis, publicat, com l'anterior, en els *Papers* dels encontres regionals de la Societat lingüística de Chicago. Aquest autor se centra en dues parelles de preposicions, i hi proposa diversos orígens en estructura profunda:

1. *before* i *after* procedeixen d'adjectius com *earlier than* i *later than* respectivament.

2. *until* i *since* procedeixen de verbs aspectuals com *end* i *begin* respectivament.

Açò no vol dir que els verbs i les preposicions siguen el mateix, sinó que, en un punt concret de la derivació, el verb deixa de ser un verb ordinari.

Geis parteix del pressupòsit que una oració com la següent:

John arrived before Bill was fired

té com a estructura profunda la següent:

John arrived before the time at which Bill was fired

Per tal de passar de l'estructura profunda a la superficial, cal aplicar una regla que esborra *the time at which*.

Partint d'aquests pressupòsits, l'article de Geis té dues parts diferenciades:

1. En primer lloc, diferencia d'una banda *before-after*, d'altra *until-since*:

1) *before-after* pateixen la regla de deleció pròpia de les comparatives; *until-since*, no:

I will leave before you leave —→ *I will leave before you*

I won't start working until you start working —→
**I won't start working until you*

Per tant, aquestes preposicions tenen com a estructura profunda un adjectiu en grau comparatiu:

I will leave earlier than you —→ *I will leave before you*

I will return home later than you —→ *I will return home
after you*

2) *after* i *before* poden ser modificats per sintagmes de mesura (v. gr. *five hours, six pounds*); en canvi, *until* i *since*, no:

*John left five hours before (the time at which) Bill
left*

**John studied five hours until (the time at which) he
returned*

Aquests sintagmes de mesura es relacionen sempre amb adjectius o adverbis d'estructura profunda:

John walked five miles far (E. P.) —→ *John walked five
miles*

(E. S.)

Aquest fet recolza la interpretació que *before* i *after*

es corresponen amb adjectius d'estructura profunda:

John left five hours earlier than Bill left

John arrived a few minutes later than Bill arrived

3) Els sintagmes introduïts per *before-after* poden nominalitzar-se, els introduïts per *until-since*, no:

John left before (the time at which) Bill died, and George left then too

**John studied until (the time at which) Bill arrived, and George left then too*

Cal notar que en els casos de *before-after* no es dona una coincidència temporal necessària perquè es permeti la pronominalització. Aquesta falta de simetria és pròpia dels adverbials de temps indefinit, i podem postular que els adverbials de temps en aquestes oracions són adjunts d'algun adverbial de temps com *sometime* o *at some time* quan s'esdevé la pronominalització:

John left at a time that was before the time at which Bill died then too

John left at a time that was after the time at which Bill died, and George left then too

El punt de vista que les oracions de *before-after* es troben incloses com a adjunts (adjectius relatius) d'adverbials de temps relatius, té com a conseqüència el fet que aquests sintagmes preposicionals només poden aparèixer en estructura profunda amb *be*, car els adjectius es comporten així:

John arrived at a time that was earlier than the time at which Bill was fired

John departed at a time that was the later than the time at which Bill was fired

2. En segon lloc, s'ocupa Geis de les preposicions *until* i *since*. Per a aquestes, proposa la següent derivació:

a) E. P.: *John lived here all during the time that began at the time at which Bill died*

E. S.: *John lived here until (the time at which) Bill died*

b) E. P.: *John has lived here all during the time that began at the time at which Bill died*

E. S.: *John has lived here since (the time at which) Bill died*

Geis reconeix que les oracions d'estructura profunda no són corrents en l'anglès parlat: hom pretén amb elles només d'indicar que hi és present la informació que deu estar continguda en l'estructura profunda de les oracions corresponents en estructura superficial.

Tot seguit, caracteritza *until* i *since* enfront de *after-before*:

1) Normalment, *until* i *since* funcionen com a adverbials duratius:

*Burton continued to play the role of Hamlet until (the time at which) Bill died/ *at ten o'clock*

*Burton has been married to Liz since (the time at which) Bill died/ *at ten o'clock*

Tanmateix, les oracions en les quals apareixen aquestes preposicions pateixen restriccions a les quals no se sotmeten d'altres adverbials de temps duratius. Així, les oracions amb *since* requereixen un *present perfect*, rebutjat per les de *until*:

**John lived here since (the time at which) Bill died*

John has lived here since (the time at which) Bill died

vs.

John was living here until (the time at which) Bill died

**John has lived here until (the time at which) Bill died*

2. Els sintagmes preposicionals introduïts per *until-since* no poden pronominalitzar-se, enfront dels introduïts per *after-before*.

3. Notem que la següent oració:

John has lived here all during the time that began at the time at which Bill died

és l'estructura profunda d'aquesta altra oració:

John has lived here since (the time at which) Bill died

Tenim sempre en l'oració principal el *present perfect*,

en la subordinada el *simple past*. Açò s'explica pel fet que *since* procedeix de *began*.

4. La interpretació donada per Geis, en fi, pot explicar per què *then* pot funcionar com a reflex pronominal dels objectes de *until* i *since*:

John studied until (the time at which) Bill came, and George studied until then too

John has lived here (ever) since (the time at which) his father died, and George has lived here (ever) since then too

Aquests fets són fàcilment explicables si les preposicions en qüestió procedeixen de verbs:

E. P. *John lived here all during the time that began at the time at which Bill died*

E. S. *John studied until (the time which) Bill came, and George studied until then too*

Entre aquests dos nivells tenim les següents relacions:

- *at the time* (modificat per *at which Bill died*) → *then*
(substitut de l'adverbial)

- *began* → *until*

No és d'estranyar, doncs, que l'objecte de la preposició siga una proforma adverbial.

Hom ha pogut comprovar que el treball de Geis segueix la mateixa línia que el de Becker, Lewis i Arms: hom pretén fer derivar les preposicions en qüestió de d'altres categories de l'estructura profunda semàntica. També en aquest cas és criticable el mode d'argumentar aqueixes semblances.

1. En primer lloc, el diferent comportament de les dues parelles en qüestió és justificable simplement pel fet que *since-until* tenen un component duratiu en el seu significat que no existeix en *before-after*, i no cal recórrer per tant a un origen profund distint.

2. La derivació de *before-after* a partir d'adjectius és criticable. En primer lloc, cal assenyalar que el paral·lelisme entre oracions amb preposicions i oracions amb adjectiu és un miratge: els adjectius emprats per Geis estan adverbialitzats i per aquesta raó semblen ser equivalents a

sintagmes preposicionals que tenen també una funció adverbial:

I will leave earlier than you

I will leave before you

L'equivalència, doncs es dóna entre *earlier than you* i *before you*, i no pas entre l'adjectiu i la preposició. D'altra banda, l'adjectiu té un estatus formal i sintàctic ben distint de la preposició:

a) L'adjectiu és un modificador del nom habitualment, que no estableix cap variació en la funció d'aquest; la preposició, en canvi, és un element que serveix per modificar la funció del nom, fent-lo funcionar com a objecte.

b) En llengües com el català, l'adjectiu presenta variacions morfològiques segons la categoria del nom al qual acompanya; la preposició no concorda, en canvi, amb cap mena de paraula i les variacions morfològiques que molt rarament sofreix són degudes a fets de fonètica sintàctica (v. gr. *per* + *el* → *pel*).

c) L'adjectiu pot, consegüentment, nominalitzar-se amb relativa facilitat, cosa que no s'esdevé en el cas de la preposició, llevat d'alguns casos excepcionals (*els pros* i *els contres*).

3. Notem finalment que la derivació de *until-since* a partir de verbs en estructura profunda és també discutible. Es simptomàtic que tal derivació amb prou feines és justificada per l'autor, sinó és per la semblança semàntica que pareix existir entre oracions amb aquestes preposicions i perífrasis en el límit de la gramaticalitat en què apareixen els verbs *begin* i *end*. En el millor dels casos no queda clar quin ha de ser l'ordre de la derivació, car tant s'hi val que en l'estructura profunda figure el verb com la preposició. Fins i tot, tenint en compte que els autors de la Semàntica Generativa consideraven l'estructura profunda semàntica com un nivell més abstracte i més simple, aquestes perífrasis enrevesades tenen poc de simples, i el mateix autor és conscient que la seua realitat en estructura superficial és dubtosa. L'ús de tals perífrasis és per tant

qüestionable si ni tan sols es corresponen a l'estructura superficial ni és obligada ni molt menys demostrable la seua necessitat en l'estructura profunda, puix que qualsevol altra perífrasi més simple podria recollir el significat de l'oració superficial en qüestió.

2.3.1.3. ALLAN (1973)

L'article de ALLAN es fonamenta més clarament en l'estructura de l'oració pròpia de la Semàntica Generativa que pren com a model la forma lògica de la frase, si bé en el fons pretén el mateix que els articles anteriors: provar que la preposició només existeix en estructura superficial i que en estructura profunda no és distingeix de d'altres categories que en estructura superficial es mostren diverses. En efecte, el seu objectiu és de demostrar que els fragments subratllats en les següents oracions tenen la funció sintàctica de *predicador* (angl. *predicator*), respecte dels sintagmes nominals que acompanyen:

John is a fool

John is a foolish

John is in the bathroom

John died

John killed Bill

En una primera part de l'article proposa un seguit d'arguments per demostrar que els verbs i els adjectius, encara que són formalment distints, són funcionalment semblants: el verb i l'adjectiu prediquen del sintagma nominal; en són per tant "predicadors", correlat gramatical del predicat de la lògica (angl. *predicate*).

En aquesta mena d'oracions l'auxiliar *to be* introdueix la flexió, ço és, el temps, mode, aspecte, etc.:

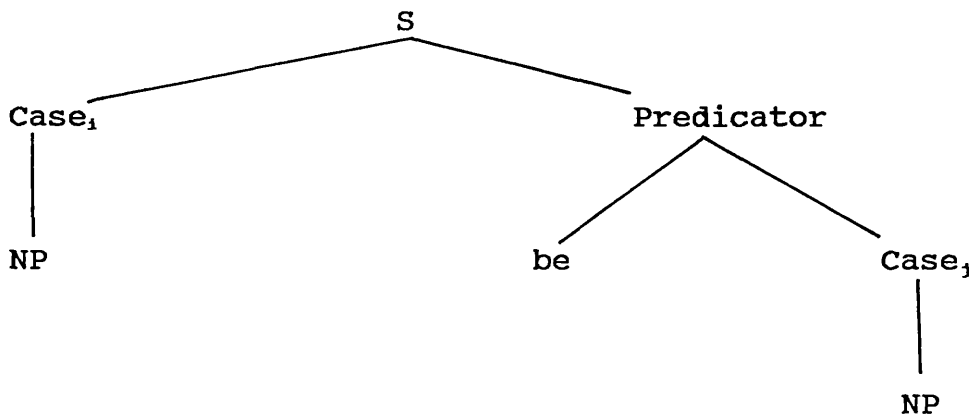
"Groups which have as their head word a member of the lexical classes of adjectives, verbs or nouns may function as predicators if they are in predicative form; or they may function as

"arguments" if they are in nominal form."

(1973: 380)

Allan considera que també els sintagmes preposicionals que apareixen en oracions copulatives són predicadors, i en proposa un seguit de proves:

1. En la gramàtica de casos, proposada per Fillmore -de la qual ens ocupem en el proper epígraf-, tant *Cats are animals* com *John is with me* posseeixen la següent estructura profunda:

(citat (1973: 387))

En aquest arbre $Case_1$ serà objectiu i $Case_2$, un tipus de locatiu.

2. Hi ha una semblança semàntica i sintàctica entre els sintagmes preposicionals i d'altres predicadors:

He was dinning = He was at dinner

The students are revolting = The students are in revolt

Susan is crying = Susan is in tears

Els membres de cada equació tenen la mateixa funció i en la major part dels casos només hi ha diferències estilístiques entre ells.

3. En la interrogació, el sintagma preposicional ocupa el mateix lloc que els altres predicadors:

Was he in the garden?

4. La posició de l'ardverbi *really* aïlla el sintagma preposicional com qualsevol altre predicador:

He didn't really break the vase

He wasn't really in the garden

5. També en l'el.lipsi es comporten de manera semblant:

- *He did what?*

- *In the bath with his trousers on.*

6. Poden ser paral·lels a verbs:

He is under the influence of Tom

(cf. *Tom influences him*)

Al parer de Allan, la seua hipòtesi, que inclou els elements que veiem al principi (*be + SP, be + SN, be + Adj., V, V + SN*) en una mateixa categoria de predicadors, és més elegant que no en seria una altra que els separàs en categories distintes. Segons aquesta, tots els membres de les principals classes lèxiques poden funcionar com a predicadors o arguments a condició que siguin apropiats en la forma. Així, els adjectius i els verbs, poden aparèixer en forma nominal o predicativa. D'acord amb aquesta idea, Allan fa les següents afirmacions com a conclusió:

1. Per tant, els complements d'una còpula són tots del mateix tipus. Açò ja va ser posat de manifest pels gramàtics de Port-Royal, que consideraven oracions com les següents equivalents:

Pierre vit = Pierre est vivant

Segons aquests autors, hom podia prescindir de la classe dels verbs, car tot verb pot rescriure's com a *ser + complement*. Allan no va tan lluny i afirma només que {*V, be + part, be + Adj., be + NP, be + PP*} són predicadors i tots ells són susceptibles de rebre flexió.

2. Considerem les següents oracions:

(1) *Tanya was a beauty*

Tanya was in London

(2) *Tanya became a beauty*

Tania went to London

Els fragments subratllats en (2) no són predicadors, car ací els verbs tenen contingut semàntic. No sembla que hi haja cap verb semànticament buit més que *be*. Així doncs, el sintagma preposicional i el sintagma nominal són predicadors en anglés, marcats pel verb semànticament buit *be*.

L'actitud que trasllueix l'article de Allan pot ser qualificada de més prudent en relació als treballs que hem

estudiat adés. En efecte, hom no parla d'una identitat categorial, sinó funcional. Nogensmenys, aqueixes funcions s'entenen en termes de predicats i arguments lògics, en la línia de la Semàntica Generativa, i les identitats assenyalades acaben essent, per tant semàntiques. Les objeccions que se li poden posar Allan són per tant de caire semblant a les que hem vist respecte dels autors anteriors:

1) Són molt contestables les equacions com les següents, fins i tot des d'un punt de vista semàntic (car sintàcticament és obvi que són distintes):

Mary sings = Mary is a singer

És evident que no és el mateix "cantar" que "ser un cantant". Aqueixos paral·lelismes són molt rudimentaris i no tenen en compte les importants variacions idiosincràtiques que ben sovint comporten els processos de formació de mots (*to sing* → *singer*).

2. Pel que fa a les preposicions, centre del nostre interès, també s'hi estableixen paral·lelismes que són força discutibles. En efecte, en oracions com la següent:

He was at the dinner = He was dining

És evident que no és el mateix dir *Jordi treballa al camp* que *Jordi és camperol*, malgrat que la realitat transmesa pugui coincidir més o menys en algunes ocasions.

* * *

Hon haurà pogut observar que en la revisió d'aquesta important orientació de la Semàntica generativa que ha tractat de relacionar la classe de les preposicions amb d'altres categories d'estructura profunda ha mancat una valoració positiva. No vol dir això que aquest moviment no haja aportat res de positiu al nostre coneixement de la classe de les preposicions, sinó que el que hi ha aportat de profitós, com allò que era negatiu, és un bagatge suficientment homogeni per tractar-lo ara conjuntament i com a conclusió. La Semàntica Generativa podem dir que, com a explicació global s'ha esfondrat pel seu propi pes: en considerar l'estructura profunda com quelcom semàntic sense correlat formal, cada cop més simplificat i consegüentment

més amorf, d'on derivaven uns fets sintàctics diversificats, aquests darrers perden la seua fonamentació i s'estableix un tall insuperable entre l'una estructura i l'altra, de manera que l'estructura profunda acaba per no tenir massa sentit i no explicar res de la superficial. En suma, la gramàtica, conforme és concebuda pels semàntics generativistes, perd el seu valor explicatiu. Aqueix fracàs suposa una advertència respecte dels perills que comporta la comparació entre els fets lingüístics que prenen com a base només el significat, prescindint de la seua formalització i dels seus correlats formals. La Semàntica Generativa ha apuntat, tanmateix, una sèrie de paral·lelismes entre la classe de les preposicions que, encara que ben sovint siguen imprecisos i, segons hem vist, se n'hagen extret conseqüències indesitjables, no deixen de ser de gran interès i de reclamar per part de l'investigador una explicació. Així doncs, s'obri un camí interessant per al lingüista: l'estudi d'on comencen i on acaben les semblances entre la classe de les preposicions i d'altres com els verbs, els adjectius i fins i tot els noms i, sobretot, explicar les raons de tals paral·lelismes així com de les seues diferències. D'altra banda, la Semàntica Generativa es troba a la base de la Gramàtica Cognitiva, el mètode de la qual aplicarem en l'estudi de les preposicions del català més endavant. La Gramàtica Cognitiva, en efecte, sorgeix de l'esfondrament de la Semàntica Generativa, i ha estat iniciada per autors que partien d'aquest corrent generatiu heterodox. Els cognitivistes comparteixen amb aquest corrent la consideració que la llengua és un fet fonamentalment semàntic, i per tant hom no pot estudiar cap nivell del llenguatge sense atendre al significat, car tota forma té com a única funció vehicular un significat: les expressions lingüístiques són una conceptualització o imatge del món. Açò de banda, presenta essencials diferències amb la Semàntica Generativa:

- a) El significat sempre té uns correlats formals.
- b) Paral·lelament, hom abandona la distinció entre estructura profunda i estructura superficial: només són

rellevants els fets lingüístics que tenen una presència superficial.

2.3.2. LA GRAMÀTICA DELS CASOS PROFUNDS

Un altre corrent que qüestionarà l'estructura profunda conforme havia estat concebuda per Chomsky és el fundat per Ch. J. Fillmore amb la seua Teoria dels Casos Profunds. Aquest autor parteix d'un problema preposicional per tal d'arribar a d'altres, com és l'estructura semàntica general de l'oració, on reconeixerà una mena de funcions semàntiques (agentiu, objectiu, locatiu, etc.) i la classificació dels verbs d'acord amb aqueixa estructura semàntica. D'altra banda, Fillmore, si en un principi considerava que l'estructura profunda, tot i ser més abstracta, més profunda que la proposada per Chomsky en *Aspectes*, posseïa una naturalesa sintàctica, acaba finalment afirmant que és semàntica, i en aquest sentit arriba a posicions molt semblants a les dels semàntics generativistes, els quals, tanmateix, no recolzaren les seues investigacions.

Ens centrem sobretot en l'obra de Fillmore, i no en tota, sinó en aquella més important i que tracta més directament de problemes preposicionals, si bé ja després del text fundacional de la teoria fillmoriana (1966 (1974³)), l'interés del lingüística nordamericà anà desplaçant-se cap a problemàtiques que poc tenen a veure amb les preposicions. La gramàtica dels casos de Fillmore, d'altra banda, ha desencadenat una allau de bibliografia sobre el nombre i la naturalesa dels casos, així com sobre els tipus de verbs segons el context casual en què apareixen, bibliografia que també roman prou al marge, per regla general, de l'estudi de les preposicions, per la qual cosa ens veem dispensats d'ocupar-nos-en. Sí que farem referència a algunes obres que han recolzat o criticat les idees generals de Fillmore sobre els casos o sobre qüestions de fons de tipus més ampli.

2.3.2.1. FILLMORE (1966 (1974³))

El text fundacional de la teoria dels casos de Fillmore és un article que parteix d'una problemàtica plenament preposicional que es plantejava en l'obra de Chomsky *Aspectes*. En la gramàtica que s'hi proposa, les expressions com *in the room, toward the moon, on the next day, in a careless way, with a sharp knife* o *by mother* són categorialment frases preposicionals, mentre que funcionalment són adverbials de lloc, direcció, temps, mode, instrument i agent respectivament. En d'altres estudis en la línia chomskiana, aquest tractament dual s'ha solucionat deixant de reflexar l'una informació o l'altra.

En segon lloc assenyala Fillmore que el subjecte i l'objecte tradicionals no es troben entre les funcions sintàctiques a les quals hagen de ser sensibles les regles semàntiques, i en presenta algunes proves:

a) En oracions com les següents:

The door will open

The janitor will open the door

The janitor will open the door with his key

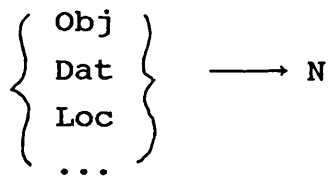
This key will open the door

tenim que, de manera constant, *the janitor* és l' Agentiu, *this key* l'instrumental i *the door* l'objectiu, amb independència de les funcions sintàctiques subjecte i objecte, exercides segons els casos per una o altra d'aquestes funcions.

b) Així, podem descriure la sintaxi del verb *open* dient que aquest requereix un Objectiu i que tolera un Instrumental i/ o un Agentiu. Des d'un punt de vista sintàctic, si només tenim l'Objectiu, aquest serà subjecte; si a més tenim un Instrumental, tant el substantiu Objectiu com l'Instrumental poden ser subjecte, segons podem veure en les següents oracions:

This key will open the door

The door will open with this key

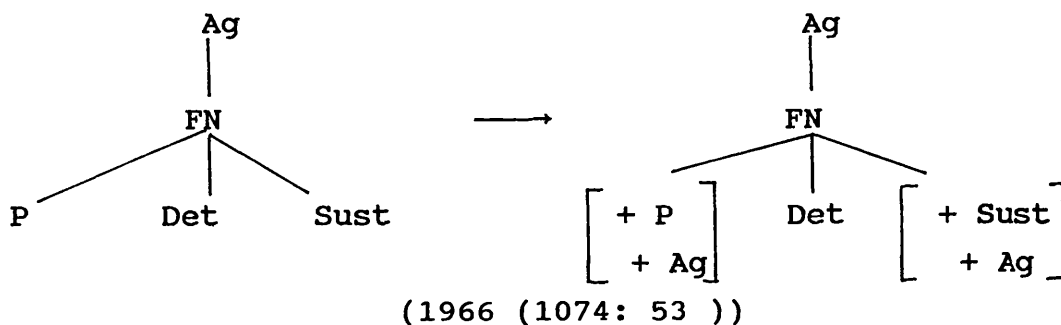
Així doncs, les funcions sintàctiques dels sintagmes nominals s'identifiquen categorialment. Aquests elements que dominen la categoria SN no constitueixen una categoria car la seua rescriptura és unitària i de molts a un. Així, l'estructura subjacent de les oracions pot ser representada mitjançant arbres amb arrels els nòduls i branques de les quals es troben retolats. El mateix Fillmore reconeix ací la influència de Tesnière i, seguint l'autor francès, anomena *actuant* tot element que domine un sintagma nominal de manera unitària.

5. Tot sintagma nominal comença amb una preposició:

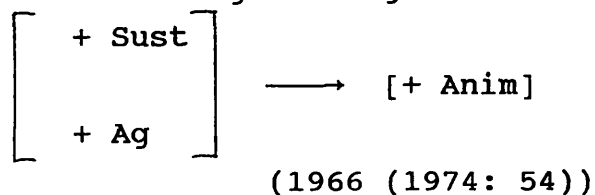
$$SN \longrightarrow P (\text{Det}) (O) \text{Subst}$$

Així doncs, la distinció entre sintagma nominal i sintagma preposicional no és necessària. Açò permet a Fillmore d'eliminar l'única construcció no endocèntrica que hom havia reconegut en la tradició lingüística americana.

6. El SN i la preposició adopten convencionalment el nom de l'actuant que el domina:

7. Hi ha a més regles que introdueixen els trets de selecció. Així, si volem indicar que l'agentiu és normalment animat, aplicarem la següent regla:

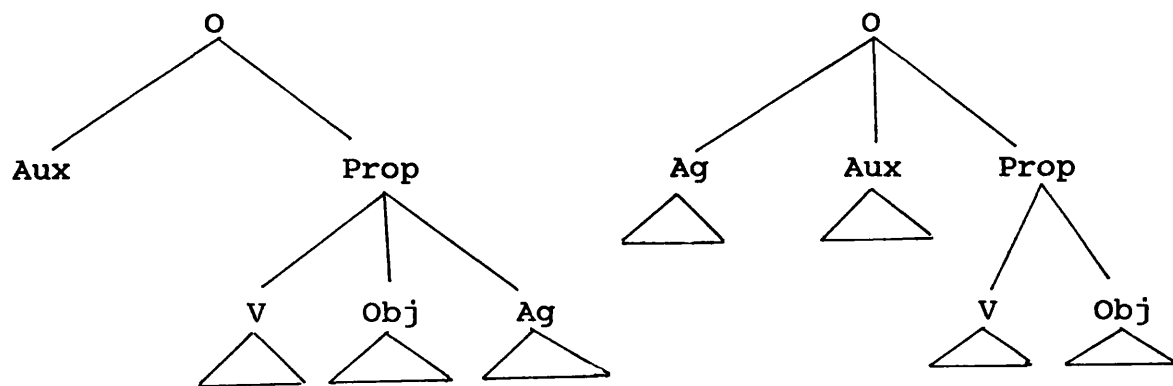
8. Algunes preposicions poden ser introduïdes per

selecció optativa directament des del lèxic. Així, en les frases locatives, encara que en alguns casos la preposició està determinada automàticament, generalment hi ha opció: *over/ under/ in/ on/ beside*, etc. Aquestes preposicions aporten informació semàntica.

9. Algunes preposicions estan determinades pels trets sintàctics inherents dels verbs, com ara *blame*, que exigeix que la preposició de l'Objectiu siga *for* i la del Datiu *on*.

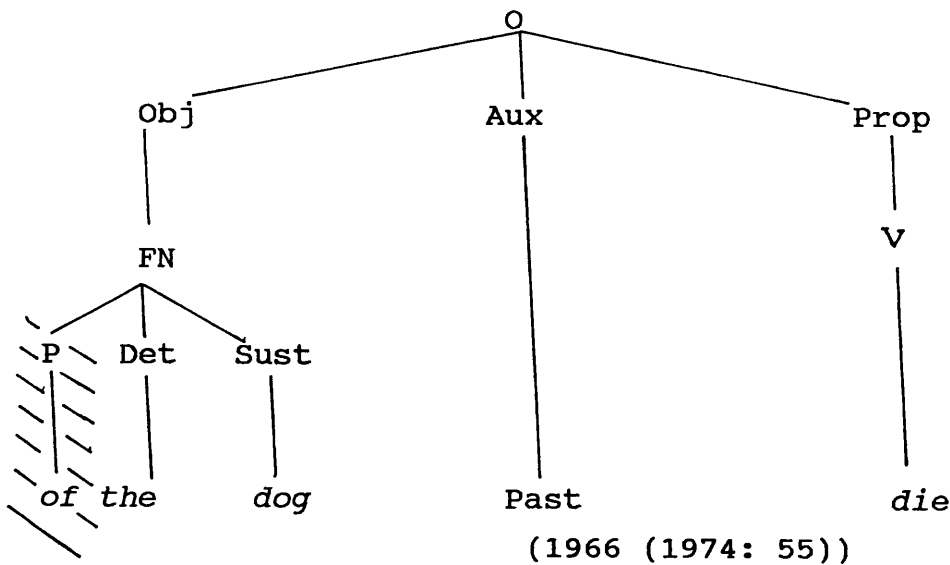
10. La resta de preposicions s'introdueixen mitjançant regles que utilitzen informació sobre els actuant. Així, la preposició de l'Objectiu és *of* si no hi ha cap altre actuant en la proposició o si la proposició conté un Instrumental o un Agentiu; contràriament és *with*. La preposició de l'Instrumental és *with* si hi ha un Agent; en cas contrari és *by*. La de l'Agentiu, en fi, és *by*.

11. El subjecte de l'oració se selecciona, d'acord amb certes regles, d'entre els actuant de la proposició. Una transformació trasllada la frase nominal seleccionada com a subjecte a l'esquerra de l'auxiliar. En oracions amb Objectiu i Agentiu, si l'auxiliar no conté un marcador de passivitat, l'Agentiu es converteix en subjecte:

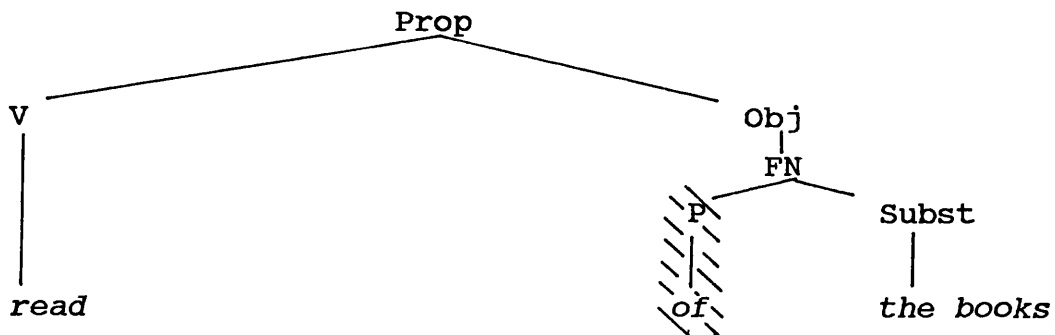

(1966 (1974: 54))

12. Totes les preposicions s'elideixen en posició de subjecte:

13. Una regla posterior elideix la preposició en posició postverbal (1966 (1974: 55)):

14. Hi ha diversos processos gramaticals que afecten les condicions en què opera la regla d'elisió de la preposició. Així, per exemple, la preposició de l'Objectiu no s'elideix en nominalitzacions com *the death of the dog* o *the reading of books*.

15. En alguns contextos hi ha diverses opcions per a la selecció del subjecte. Així, en una seqüència com la següent:
will open of the door with this key
 tant l'Objectiu com l'Instrumental poden transformar-se en subjecte, donant lloc a una o altra de les dues oracions següents segons el cas:

The door will open with this key (Agentiu)

This key will open the door (Instrumental)

16. Si, un cop seleccionat el subjecte, queden en la Proposició un Objectiu i un Datiu o un Objectiu i un Locatiu, se'ls pot permutar, de vegades sense elisió de la preposició:

Talk about this to Dr. Smith

Talk to Dr. Smith about this

o de vegades amb pèrdua d'aquesta:

Blame the accident on John

Blame John for the accident

17. En alguns casos, cal concebre la transformació que selecciona el subjecte de l'oració com un procés que copia l'actuant seleccionat davant l'auxiliar:

1) Així, en oracions amb Objecte i Locatiu en què el verb és *to be*, hom pot elegir l'Objectiu com a subjecte, de manera que a partir de la següent seqüència:

Present be with some books on the shelf

a) Si seleccionem *with some books* com a subjecte, tot elidint *with*, obtenim la següent oració:

Some books are on the shelf

b) Però si copiem el Locatiu en la posició de subjecte, obtenim l'estructura següent:

on the shelf are with some books on the shelf

Si, en fi, substituïm el primer sintagma *on the shelf* per la seua proforma *there*, obtenim l'oració següent:

There are some books on the shelf

2) El verb *to have* és una variant de *to be* que es dona davant un Objectiu i després d'un sintagma nominal. Sempre que un Locatiu o un Comitatiu es transforma en subjecte d'una oració amb el verb *to be*, açò es duu a terme mitjançant un procés de còpia. El segment de còpia de la dreta, si no és substituït per *there*, es pronominalitza. Així, la còpia del locatiu apareix, en algun punt de la derivació, de la manera següent:

**on the shelf is with some books on the shelf*

A partir d'ací, la preposició inicial de l'oració s'elideix, el sintagma repetit *the shelf* és reemplaçat per *it*, *with* s'elideix i *to be*, en aparéixer després d'un sintagma nominal i abans d'un objecte, es transforma en *to have*, de manera que obtenim:

The shelf has some books on it

3) En oracions amb Objectiu i Comitatiu s'observen

fenòmens anàlegs. Ací també trobem *to have* només quan l'Objectiu no és subjecte:

The children are with Mary

Ací no hi ha cap problema, però si el Comitatiu es transforma en subjecte, ha d'haver-hi còpia, i la còpia de dreta s'ha de pronominalitzar, *to be* es transforma en *to have* i la preposició de l'Objectiu s'elideix:

Mary has the children with her

4) En el cas d'oracions amb Objectiu i Datiu, sembla que l'elecció del subjecte està determinada pel verb. Així, el verb *to belong* exigeix que l'Objectiu siga subjecte:

The typewriter belongs to Terry

18. En el lèxic, els verbs poden ser classificats d'acord amb el context proposicional en què poden ser insertats. Així, per exemple, tindríem:

wake up: [+ ___ Obj (Ins) (Ag)]

kill: [+ ___ Obj (Ins Ag)]

Fillmore considera finalment els avantages que aporta la seua proposta:

1. L'explicació de *to have* i *to be* permet de simplificar la regla de reducció de la clàusula relativa. Així, ja no és necessari establir dues regles per explicar les oracions següents:

(a) *the boy in the next room* < *the boy who is in the next room*

(b) *the boy with the read hat* < *the boy who has the read hat*

Sinó que, segons les condicions concretes que es donen, tindrem la construcció amb *be* o amb *have* i, consegüentment, un sintagma proposicional amb *with* o amb *in*.

2. L'explicació proposada per Fillmore li permet d'aclarir nocions com la d'Agentiu sobreentés: no és el mateix no seleccionar cap Agent que seleccionar-lo per després elidir-lo, i aquesta diferència es reflexa en la preposició. Així, per exemple, la preposició de l'Instrumental és *by* si no hi ha Agentiu; si n'hi ha, és

with. L'Agentiu pot ser nul, com s'esdevé en el cas de les oracions passives:

The rats were killed by the fire

The rats were killed with fire

En la segona oració, en què no apareix l'Agentiu, cal sobreentendre'n un, mentre que en la primera senzillament no n'hi ha; d'aquí l'ús de preposicions diferents. Notem respecte d'aquesta qüestió que en la següent oració no hi ha cap Agentiu:

The door was opened by the wind

Segons hem anunciat adés, la proposta de Fillmore té el seu punt de partida en un problema plantejat dins el marc mateix de la Teoria Estàndard respecte dels sintagmes preposicionals. La teoria dels casos de Fillmore, a més a més, es manté relativament fidel al model chomskià en el sentit que continua considerant l'estructura profunda com a sintàctica, si bé la concepció de l'oració i els seus constituents n'és totalment diferent.

D'altra banda, la concepció que del cas presenta Fillmore en aquesta primera formulació, almenys pel que és més rellevant en l'estudi de les preposicions, és a grans trets prou semblant a la mantinguda posteriorment, per la qual cosa ja s'hi albiren molts dels aspectes que han estat criticats en la seua teoria del cas:

1. En primer lloc, cal objectar a Fillmore el seu semanticisme, més palmari en aquest primer article en què l'estructura profunda se'ns és presentada com a mecanisme sintàctic. En efecte, en aquest treball, com en general en tota l'obra fillmoriana, abunden les igualacions entre oracions que només equivalen en la mesura en què poden remetre, en una situació determinada, a una mateixa realitat extralingüística. Un exemple d'aquesta mena d'equacions el tenim en les següents oracions:

The children are with Mary

Mary has the children with her

A banda de les diferències de focalització, el verb to

have continua mantenint un significat possessiu que falta en *to be*, que expressa mera presència.

Més generalment, les equiparacions semàntiques que s'estableixen entre:

La clau va obrir la porta

Joan va obrir la porta amb la clau

també bandegen els problemes de focalització, a més dels fets sintàctics, que Fillmore considera secundaris i poc pertinents. Per aquestes raons, les oracions citades només equivalen en la mesura que es refereixen a un mateix fet, i la pertinència lingüística dels fets de la realitat és molt discutible en la construcció d'una gramàtica, almenys pel que fa al significat. Aquest semanticisme, a desgrat de la seua voluntat de proporcionar una estructura profunda sintàctica, fa que la seua obra se situe en la línia de la Semàntica Generativa.

2. La consideració que tot sintagma nominal ha d'anar encapçalat per una preposició és discutible: no en presenta cap justificació i a més trenca l'oposició bàsica presència/absència de preposició, que sembla ser explicativa del funcionament de les preposicions.

3. En aquesta mateixa línia, l'associació de certes reposicions amb determinats casos sembla poc afortunada. Vegem-ne algun exemple:

a) La preposició *by* s'associa amb l'Agentiu. Sembla poc adequat associar amb un cas determinat una preposició que només apareix en la passiva i fins i tot en aquest cas, àdhuc en anglés, d'una manera molt restringida, car la construcció passiva sembla tenir la seua explicació en un desig d'ocultar l'Agentiu, de negar-ne la pertinència. A més a més, la interpretació de Fillmore trenca la unitat de la preposició, car distingeixen entre un *by* Agentiu i un *by* Instrumental:

The rats were killed by the fire

The rats were killed with the fire

Els segments subratllats són l'Instrumental. En la segona oració, segons Fillmore, hi ha un Agentiu sobreentés. Al nostre parer, hom pot pressuposar un Agentiu amb la

mateixa justícia tant en l'un cas com en l'altre i, així i tot, aqueixa pressuposició es fa sobre els fets de la realitat (el fet de matar pressuposa un que mata) i no sobre els fets lingüístics. Per a nosaltres, el complement introduït per *by* continua essent un Agentiu, que se'ns és presentat com el causant de la mort de les rates. Fillmore no se n'adona que un dels trets més característics del llenguatge humà és de comunicar una mateixa realitat de maneres diverses.

b) L'associació de la preposició *of* a l'Objectiu, que ja véiem, des de plantejaments distints en De Boer, és també molt discutible. Fillmore no en dóna cap justificació, i hom pot pensar que aquesta identificació obeeix al fet que és la preposició més neutra que caracteritza el cas més neutre, menys caracteritzat semànticament, la qual cosa fa que actue ben sovint en les nominalitzacions, suposadament connectades amb les construccions verbals objectives:

Josep construeix un palau → *la construcció del Palau*

A banda que aquesta mena d'equivalències han estat criticades i reformulades dins la mateixa línia generativista ortodoxa (Chomsky (1970)), cal dir que la justificació insinuada per Fillmore és criticable, car els complements nominals poden ser introduït per d'altres preposicions, amb restriccions variables segons les llengües:

La crítica sobre el llibre

La vista des del palau

Igualment, de pot introduir d'altres complements en què difícilment hom pot veure un Objectiu:

el fill de Maria

un rellotge d'or

4. Finalment, la solució proposada per Fillmore a l'anàlisi doble del sintagma preposicional des d'un punt de vista categorial i des d'un punt de vista funcional no ens sembla adequada:

a) Els noms no semblen tenir un cas associat segons el seu propi significat, com sembla deduir-se de l'anàlisi fillmoriana, en desproveir de valor les distincions

sintàctiques. Així, un nom locatiu com *mntanya* pot representar casos diversos:

l'ascens a la mntanya

l'excavació de la mntanya

Gràcies a la mntanya Maria ha aconseguit de perdre pes

No vam poder trobar la mntanya

Es veuen senyals de fum damunt la mntanya

b) El sintagma preposicional és una construcció pertinent en la gramàtica, i la doble retolació, rebutjada per Fillmore, sembla descriure l'anàlisi sintàctica en dos nivells diferents:

- El sintagma preposicional és un tipus d'unitat, caracteritzada per una estructura determinada (Preposició + Sintagma nominal).

- Els rètols com adverbial (circumstancial) de temps, espai, o complement directe (objecte) fan referència a funcions exercides per aquest tipus d'unitats segons l'estructura general de l'oració, la seua posició, el seu significat, etc.

Alguns dels aspectes que hem criticat ací seran corregits amb posterioritat en "The case for case", l'obra clàssica de la teoria dels casos profunds de Fillmore, de la qual ens ocupem tot seguit.

2.3.2.2. FILLMORE (1968a)

La formulació de la teoria dels casos profunds de Fillmore més clàssica i que ha assolit major difusió és la que trobem en el seu article "The case for case", publicat el 1968. En aquest apareixen pràcticament les mateixes idees que en l'article del 1966, si bé més elaborades i amb un abast més ampli pel que fa a la concepció general de la gramàtica. Per contra, el punt de partença ja no és aquí la problemàtica preposicional, si bé la posició de les preposicions en el model gramatical proposat continua essent encara objecte de l'interés de Fillmore. L'article de

Fillmore, prou extens i dens, s'inicia amb una sèrie d'assumpcions programàtiques:

a) Considera el seu article com una contribució a l'estudi dels universals del llenguatge, formals i sintàctics.

b) La noció gramatical de "cas" mereix un lloc de ple dret en el component de base de la gramàtica de qualsevulla llengua.

c) Són de gran importància per a la gramàtica les categories que no tenen un correlat formal.

Fillmore tracta els següents aspectes:

1. Comença Fillmore criticant les explicacions anteriors dels casos:

a) En les gramàtiques anteriors s'havia descarat l'estudi del nominatiu, potser perquè es considerava massa obvi.

b) En les teories anteriors sobre el cas hi havia una gran confusió de criteris:

1) De vegades hom treballa sobre bases sintàctiques:

avidus alieni → Complement de l'adjectiu

domus patris → Complement del nom

damnare capitis → Complement del verb

Hom pot veure que un mateix cas, el genitiu, rep diverses explicacions des d'un punt de vista sintàctic.

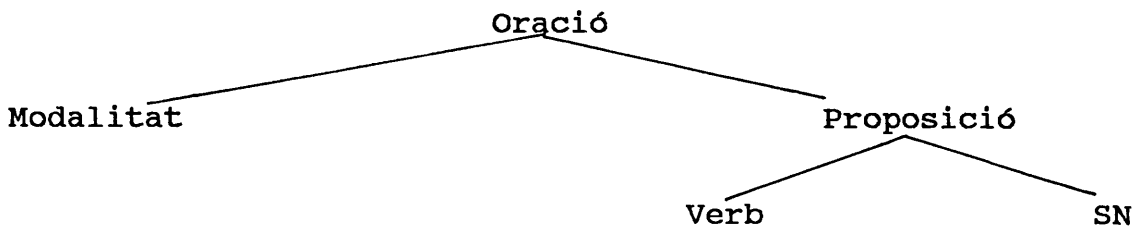
2) De vegades hom treballa sobre criteris històrics. Així, en llatí, hom distingeix dins l'ablatiu tres casos distints (Ablatiu propi, Instrumental i Locatiu), potser només pertinents en indoeuropeu.

3) Es confon, finalment, el sentit lligat al valor casual amb el sentit lligat al context, com hom pot comprovar en les llistes de valors del genitiu o l'ablatiu proporcionades per la Gramàtica Tradicional.

c) És impossible de trobar un "significat bàsic" per a cada cas, car hom cauria en el perill de la vaguetat i circularitat si pretenem caracteritzar semànticament els fenòmens de superfície.

Fillmore acaba criticant la distinció entre categories i funcions, que ja hom veia en l'article de 1966, i reclama de bell nou la necessitat que totes les relacions siguin retolades en estructura profunda i de proveir regles que creen subjecte i objecte en la superfície.

2. En segon lloc, Fillmore presenta les seues idees generals sobre l'oració i els casos, que només difereixen de les presentades el 1966 en la formulació. Pel que fa a l'estructura de l'oració, aquesta continua essent diferent de la proposada per Chomsky:

(1968a: 24)

Respecte d'aquest esquema oracional, Fillmore assenyala:

a. El nombre de sintagmes nominals no és definit, però és almenys igual a u.

b. Els sintagmes nominals són el suport de les relacions casuals (*cases*) amb la proposició i no pas amb el verb.

c. Les relacions es troben retolades.

Aquesta és, doncs, l'estructura del *deepest level* de què parla Fillmore. Vegem-ne d'altres aspectes:

a) La combinació dels casos determina el tipus d'oració i entranya l'elecció del verb. Fillmore formula com a regla que un cas determinat només es troba present una vegada en una oració determinada. Així doncs, si n'hi ha més d'un en estructura superficial, és perquè en estructura profunda n'hi ha dos. Així, les construccions de doble acusatiu del llatí, per exemple, en la teoria de Fillmore rebrien la següent derivació:

E. S. *Celo te periculum* < E. P. **Celo tibi periculum*

b) L'autor modifica les concepcions tradicionals de la Gramàtica Generativa, puix que considera el sistema casual com el *conceptual framework* de l'estructura profunda. Així, en diu Fillmore:

"The substantive modification to the theory of transformational grammar which I wish propose amounts to a reintroduction of the "conceptual framework" interpretation of case systems, but this time with a clear understanding of the difference between deep and surface structure. The sentence in its basic structure consists of a verb and one or more noun phrases, each associated with the verb in a particular case relationship.

(...) It is important to realize that the explanatory of a universal system of deep-structure cases is of a syntactic and not (merely) a morphological nature."

(1968a: 21)

En aquest sentit, Fillmore recull la distinció de Blake ((1930) *apud* Fillmore (1968a)) entre *case*, que es refereix a les relacions sintàctico-semàntiques subjacents, i *case form*, que fa referència a l'expressió d'una relació casual en una llengua particular, i que pot ser l'afixació, el supletisme, l'ús de partícules clíiques, l'ordre, les preposicions, les postposicions, etc.

En aquest article Fillmore proposa els següents casos:

1) Agentiu (A)⁷: Instigador animat de l'acció expressada pel verb:

Maria llava el pis

A

2) Instrumental (I): Objecte inanimat implicat

⁷ Les sigles emprades ací i al llarg de tota l'exposició es basen en la traducció portada a terme per Serbat i que s'amotla a la terminologia normal dels estudis generativistes europeus, i especialment hispànics. A banda de la terminologia normal (*sintagma* en comptes de l'anglès *phrase*), tenim *Ob(jectiu)*, per distingir d'*O(ració)* (en Fillmore tenim *O*, car en anglès oració és *S(entence)*, Prop en comptes de *P* per a *Proposition*.

causalment en l'acció o l'estat expressat pel verb:

Maria destapà el pot amb un obridor

I

3) Datiu (D): Ser animat afectat per l'acció o l'estat:

Vaig entregar la sol.licitud al funcionari

D

4) Factitiu: Objecte o ser resultant de l'acció o de l'estat:

El meu cosí m'ha fet una gàbia de conills

F

5) Locatiu (L): Posició o orientació especials de l'estat o de l'acció:

El meu cosí viu a València

L

6) Objectiu (Ob): Es el cas semànticament més neutre. El seu paper en l'acció o estat expressat pel verb s'identifica amb la interpretació semàntica del propi verb:

Fa molt de temps que no veig el meu cosí

Ob

Fillmore assenyala, tanmateix, que potser hi haja més casos, i de fet ell mateix parla d'un benefactiu, un comitatiu, etc.

c) Finalment, un dels majors problemes que troba l'autor és el de les relacions entre el verb i els sintagmes nominals lligats a l'oració mitjançant els casos. L'elecció del verb ve imposat per l'entorn casual, el marc casual (*case-frame*). Així:

open: ___ + A The door opened
___ + A Ob John opened the door
___ + Ob I Open the door with the key
___ + A Ob I John opened the door with the key

3. Fillmore continua preocupat pel pas de l'estructura profunda a la superficial, que es realitza per diversos mecanismes: marques casuals, marca en el propi verb de certs fenòmens (com ara la passiva), subjectivització, objectivització, ordre de seqüències, nominalització, etc.

En la proposició, doncs, tenim un verb més una sèrie de sintagmes nominals que mantenen unes determinades relacions retolades amb l'oració, que són els casos. Pel que fa a les categories casuals i la seua relació amb les preposicions, assenyala Fillmore:

"The position of prepositions can be guaranteed either by having the case categories rewritten as *Prep + NP*, or having *Prep* be one of the obligatory constituents of NP. I shall make the former choice, although the grounds for deciding one way or the other are not particularly clear. The "universal" character of the base rules is kept intact by the assumption that prepositions, postpositions, and case affixes -semantically relevant or not- are all in fact realizations of the same underlying element, say *K* (for *Kasus*). We may regard all the case categories as therefore rewritten as *K + NP*." (1968: 32-33)

Per tant, el sintagma nominal, sempre dotat de cas en estructura profunda, s'hi rescriu de la següent manera:

$$SN \longrightarrow K + SN$$

Malgrat que Fillmore sembla desdir-se'n en la citació anterior, continua jutjant que tots els sintagmes nominals tenen assignat un cas en estructura profunda, que s'hi caracteritza per una marca casual, associada per ell amb la preposició anglesa que habitualment apareix amb el cas en concret en superfície:

- A: *by*
- I: *by* (si no hi ha A) o *with* (en els altres casos)
- O: ϕ
- B: *for*
- D: *to*
- Respecte de les preposicions que caracteritzen els locatius i temporals, assenyala Fillmore:

" (...)the L and T (for time) prepositions are either semantically non empty (in which case they are introduced as optional choices from the lexicon), or they are selected by the particular associated noun [on

the street, at the corner (=intersection of two streets), in the corner (of a room); on Monday, at noon, in the afternoon]."

(1968a: 32)

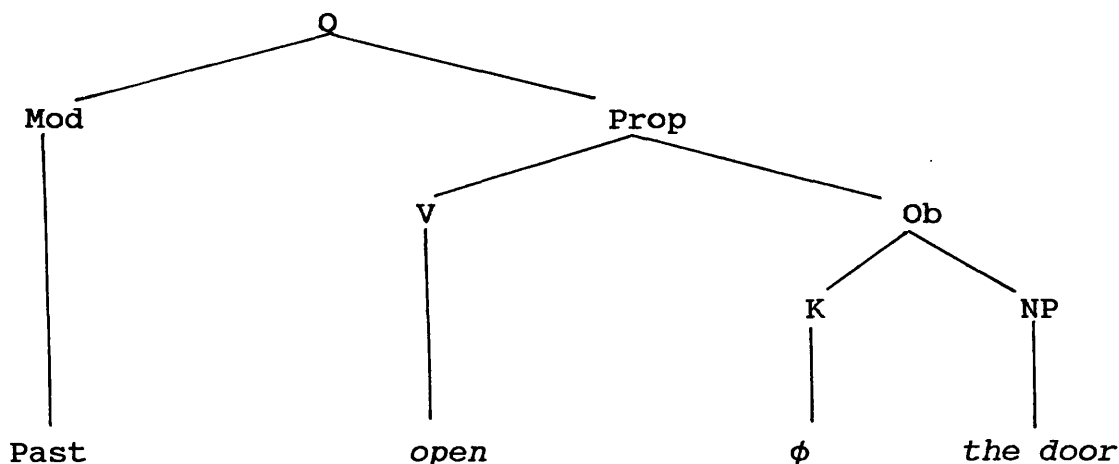
Cal distingir, per tant, diversos fets en el pas de l'estructura profunda a la superficial. N'estudiem alguns:

3.1. L'elecció del subjecte: S'hi poden distingir diversos procediments:

3.1.1. Promoció: Si una oració comprén un Agentiu, el subjecte serà aqueix Agentiu. A falta d'Agentiu, serà l'Instrumental o l'Objectiu. Així, ona oració com:

The door opened

té la següent estructura profunda.

(1968a: 33)

Hom pot veure d'entrada que Fillmore ha eliminat la preposició *of* de l'objectiu d'estructura profunda, la qual cosa suposa un avanç rdspecte del treball de 1966.

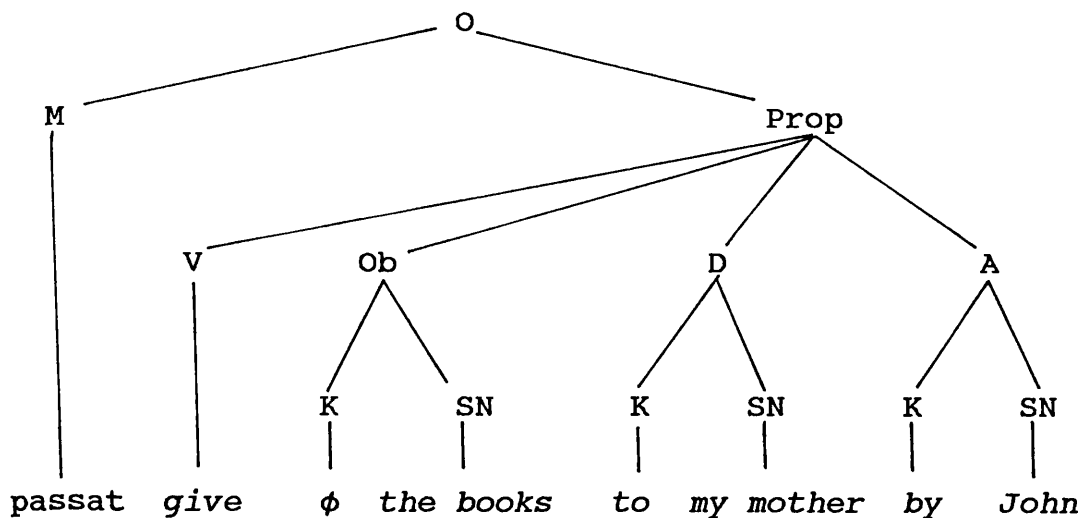
En estructura profunda tenim dues possibilitats:

1) Si en l'estructura profunda s'afig un Agentiu *by John*, l'estructura superficial és *John opened the door*, en passar l'Agentiu a ser subjecte per eliminació de *by*, procediment ja tractat en 1966.

2) Una oració com la següent:

John gave the books to my mother

presenta la següent estructura profunda:

(1968a: 35)

A partir d'aquesta estructura profunda tenim dues possibilitats d'elecció de subjecte:

a. L'elecció més normal és que *by John* siga promocionat a subjecte, essent eliminat $K = by$.

b. Si l'elecció no normal es du a terme mitjançant l'afegiment al verb del tret [+ passiu]: el verb pren la forma especial *given* i *be* queda absorbit en *M*. D'aquesta manera, podem obtenir dues estructures superficials segons hom trie com a subjecte l'Objectiu o el datiu:

The books were given to my mother by John

Objectiu

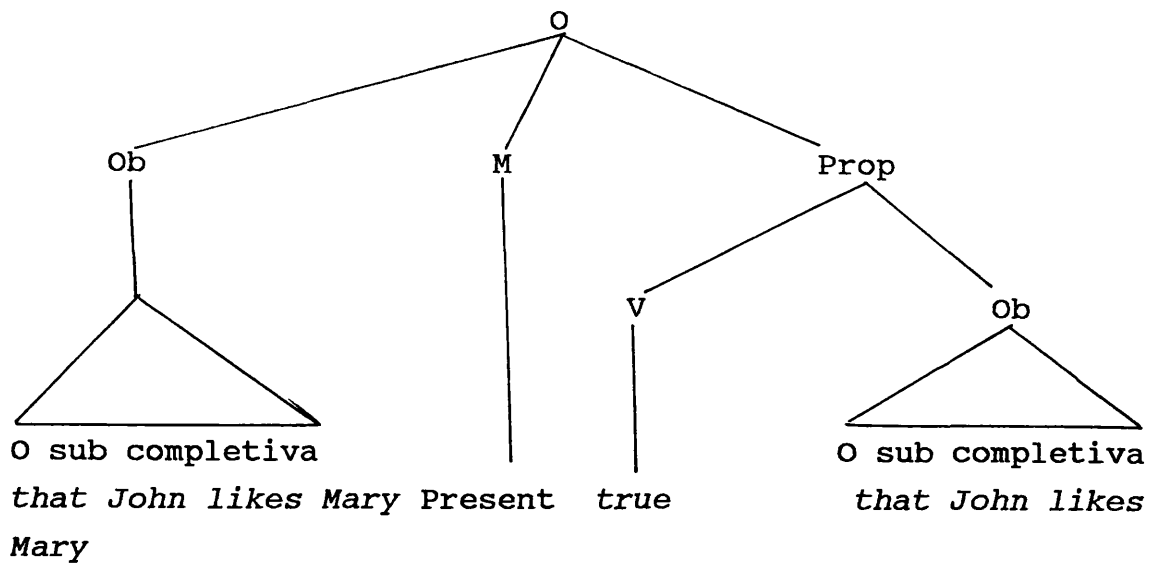
My brother was given the books

Datiu

3.1.2. Repetició: Un altre procediment per elegir subjecte és la repetició o còpia, que ja apareixia en 1966. Així, per a una oració com la següent:

It is true that John likes Mary

Fillmore proposa la següent estructura profunda:

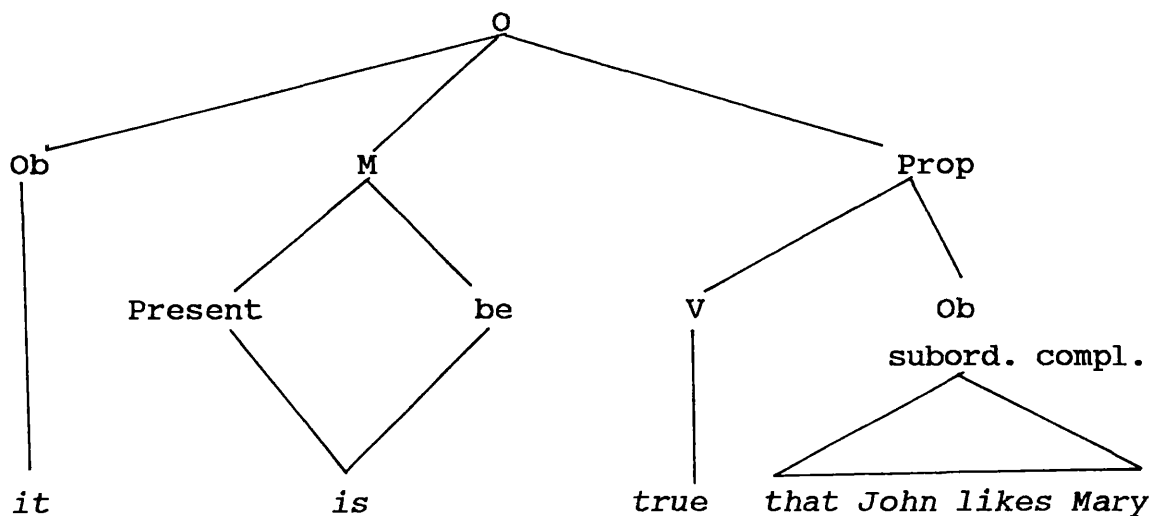
(1968a: 42)

Segons eliminem l'un o l'altre dels elements repetits, obtenim dues estructures superficials diferents:

a) Si eliminem el segon, obtenim:

that John kikes Mary is true
completiva M V

b) L'eliminació del primer implica la introducció de l'anàforic *it*:

(1968a: 42)

3.2. L'elecció de l'objecte

L'objecte directe de superfície resulta, com el subjecte, de la neutralització de les distincions casuals subjacents en una forma simple, privada de marca casual. Aqueixa forma s'anomena "complement d'objecte" si ja hi ha subjecte en l'oració:

John smeared paint on the wall

John smeared the wall with paint

Els segments subratllats són els complements d'objecte (*paint* és Instrumental, *the wall* Locatiu en estructura profunda).

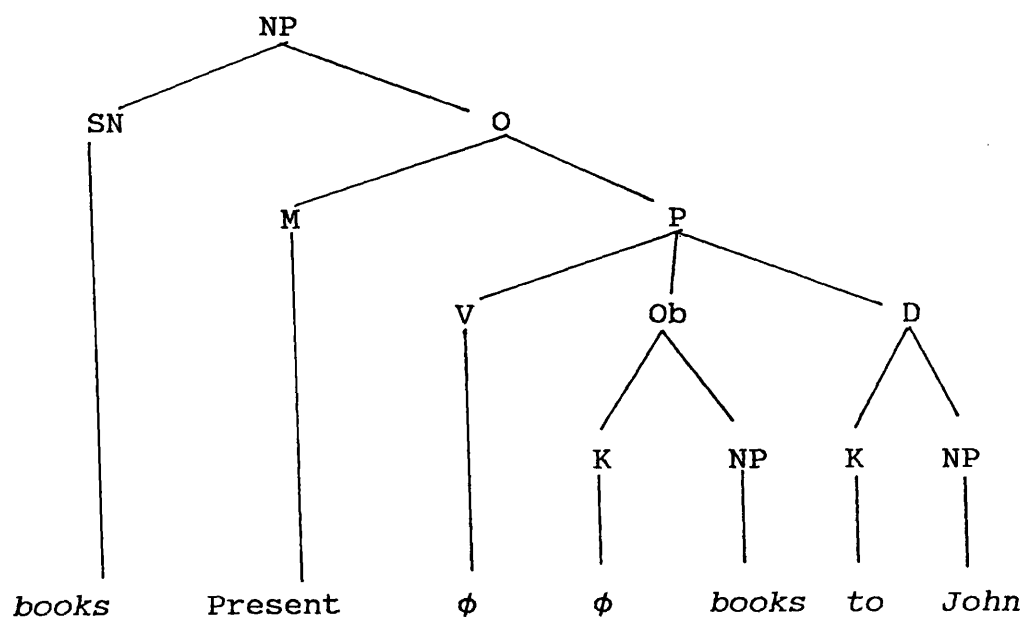
L'objectivització consisteix a suprimir la marca casual del sintagma nominal elegit com a objecte i desplaçar-lo a la dreta del verb.

3.3. La nominalització

La nominalització d'una oració, amb l'eliminació de les distincions casuals profundes, genera el genitiu. Així, en anglés, per exemple, una construcció com la següent:

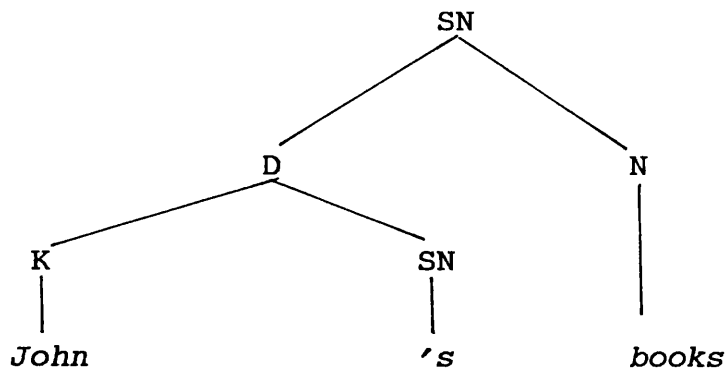
John's books

té com a estructura profunda la següent:

(1968a: 49)

El pas a l'estructura superficial es realitza mitjançant l'eliminació del sintagma nominal repetit, *books*, i la supressió del temps i el verb buits. Hom obté aleshores una estructura com la següent:

(1968a: 50)

Hom pot observar que el sintagma nominal destinat a convertir-se en genitiu de superfície és un Datiu en l'estructura profunda. Aquesta forma es presenta en alemany i llatí:

dem Vater sein Haus

patri esse domus

On els segments subratllats són coneguts com "datiu possessiu". En anglés, i normalment també en llatí i alemany, la conversió és a Genitiu:

to John → *John's*

patri → *patris*

dem Vater → *des Vaters*

En el cas del genitiu objectiu i subjectiu, Fillmore subscriu la diferència tradicional entre genitiu subjectiu i objectiu, tot remetent a estructures profundes distintes, és a dir, amb diferents casos, que poden tenir una estructura superficial idèntica:

EP₁: *Deus amat*

amor Dei ←

A

EP₂: X amat *Deum*

O

En aquest article Fillmore pretenia d'arribar al nivell

més profund (*deepest level*) de l'estructura profunda, i açò és palesa a les conclusions:

"If it is possible to discover a semantically justified universal syntactic theory along the lines I have been suggesting, if it is possible by rules (beginning, perhaps, with those which assign sequential order to underlying order-free representations) to make these "semantic deep structures" into the surface forms of sequences, then it is likely that the syntactic deep structure of the type that has been made familiar from the work of Chomsky and his students is going to go the way of the phoneme. It is an artificial intermediate level between the empirically discoverable "semantic deep structure" and the observationally accessible surface structure, a level of properties of which have more to do with the methodological commitments of grammarians than with the nature of human languages."

(1968a: 88)

Hom pot veure, doncs, que l'estructura profunda de Chomsky, sintàctica, és considerada artificial, metodològica. El que presenta el llenguatge és una estructura més profunda de naturalesa semàntica. Fillmore conclou introduint una important innovació respecte del seu article del 66, en què en tot moment hom considerava l'estructura profunda sintàctica. Malgrat que aquesta consideració de l'estructura profunda com a ens semàntic se'ns mostra més aviat com una possibilitat de futur, en una mena de discurs programàtic, el fet és que amb aqueix nivell més profund de què parla Fillmore és el constituït per un conjunt subjacent i universal, vàlid per a totes les llengües, de relacions casuals o quasi-casuals, de les quals ha tractat al llarg del seu article. En aquest sentit cal entendre la diferència entre *case* i *case form* establerta al principi. Així doncs, les relacions casuals constitueixen per a l'autor els termes primitius de l'estructura profunda.

En l'obra clàssica de la Teoria dels Casos Profunds de

Fillmore "The case for case" hi ha moltes de les errades que havíem assenyalat adés. G. Serbat, en un llibre dedicat a la revisió de les diverses teories dels casos que han vist la llum al llarg de la història de la lingüística, dedica un capítol a la Teoria dels Casos Profunds de Fillmore (1981 (1988: 239)), prenent com a base precisament "The case for case" i en realitza una sèrie de crítiques, algunes de les quals ja hem tractat a propòsit de Fillmore (1966). Les objeccions de Serbat a Fillmore són agrupades sota tres epígrafs:

1. Definicions vagues: A banda de certs defectes d'exposició (embolicat i amb constants marxés enrere), a Serbat li sembla que les definicions aportades per Fillmore són poc precises:

1.1. Aquesta imprecisió és especialment palesa pel que fa al contingut dels casos. Així, si l'Agentiu és l'instigador animat, hom no sap què pensar de les nocions abstractes:

El valor exigeix fermesa d'ànim

Tampoc no hi ha una clara distinció entre l'Objectiu i el Datiu.

1.2. De vegades, per distingir aquests darrers casos, hom recorre a una definició profunda K. Aquesta, tanmateix, és prou poc consistent. Així, pel que fa al sistema anglés, s'observen les següents correspondències:

Agentiu: *by*

Instrumental: *by* (o *with* si l'oració ja té Agentiu)

Objectiu: \emptyset

Benefactiu: *for*

Datiu: *to*

Però Fillmore es mostra molt evasiu pel que fa a les altres preposicions. Així, respecte de les preposicions d'espai i temps, es limita a assenyalar el següent:

a) Poden ser seleccionades pel nom al qual estan associades:

on the street/ at the corner

in the afternoon/ on Monday

b) Poden posseir un contingut semàntic, i la seua elecció resulta d'una opció lèxica. No en dóna, tanmateix, exemples, i no sabem si cal inventar nous K per a "davant", "darrere", "sobre", "sota". En un cas com:

Mira per darrere de l'arbre

hom no sabia quin cas cal extraure del contingut lèxic de arbre.

Sembla que la categoria K, l'última etapa de l'estructura profunda, segueix essent una categoria molt oberta, vaga per a la major part dels seus membres.

2. Anàlisis errònies

2.1. Segons Fillmore, només es poden coordinar sintagmes nominals que representen el mateix cas:

Joan asclà la finestra

A

Una pedra asclà la finestra vs.

I

*Una pedra i Joan asclaren la finestra

I

A

Tanmateix, és obvi que es poden coordinar casos distints:

Actua pel bé del seu país i per l'odi als oligarques

Finalitat

Causa

Igualment es pot coordinar causa i concessió, finalitat i concessió, etc.

La agramaticalitat d'una oració com la presentada per Fillmore resideix, doncs, en un efecte d'absurditat produït per l'associació d'un animat humà (Joan) i un inanimat (pedra).

2.2. En canvi, en l'oració següent:

**Un martell ha trencat el cristall amb un burí*

la agramaticalitat procedeix del fet que tant martell com burí són instrumentals. Davant l'existència d'oracions com:

El cotxe va xocar amb l'arbre amb el para-xocs

Fillmore assenyala que hom pot dir *el para-xocs del cotxe*, on s'expressa clarament que el cotxe és posseïdor del para-xocs. En aquest cas, el subjecte està constituït:

- per l'Instrumental (amb el posseïdor de l'Instrumental en genitiu):

El para-xocs del cotxe xocà amb l'arbre

- pel posseïdor de l'Instrumental. Aleshores, l'Instrumental, introduït per *amb*, ha d'expressar la seua relació amb el posseïdor en forma d'adjectiu possessiu:

El cotxe xocà en l'arbre amb el seu para-xocs

Aquesta regla és, tanmateix, falsa. Hom pot dir, en efecte:

Joan va xocar amb l'arbre amb el colze

on Joan és Agentiu, i, tanmateix, l'estructura de les oracions és la mateixa. El fet que l'oració següent siga inadmissible:

**Joan va xocar amb l'arbre amb el cotxe*

procedeix simplement de l'absurditat de la frase, i no pas de la construcció.

2.3. Fillmore no té molt clar quan assignar un tret semàntic al verb i quan al *case-frame*, si bé, normalment, predomina el darrer. Vegem-ne dos exemples:

a) Fillmore oposa:

hear: Ob D

listen: Ob A

Aquesta oposició no és, tanmateix, massa clara:

1) No se sap on col·locar *listen to*.

2) *listen* exigeix la participació activa de l'Agentiu, però açò es deu a la presència de l'Agentiu, i no a un sentit particular de *listen*.

3) D'altra banda, també *hear* pot tenir el sentit de "participació activa", en contextos en què s'espera una concessió.

Hear my prayer, o Lord!

b) Segons hem vist, Fillmore presentava la següent anàlisi casual per al verb *open*:

Ob The door opened

open

A Ob *John open the door*

En aquest cas, hi havia un Agentiu promogut a subjecte.

Però açò no s'esdevé amb verbs com *matar*:

Joan mata una llebre

**La llebre mata*

Fillmore, tanmateix, eludeix la qüestió afirmant que ací l'objecte és un Datiu, cosa que és molt discutible.

2.4. En l'article de Fillmore hom pot observar algunes contradiccions. L'estructura superficial depén per complet de l'estructura profunda. Si l'estructura superficial és distinta en cada llengua, segons les diverses transformacions que es produeixen per arribar-hi, només hi ha una única estructura profunda universal.

Però els criteris que s'enuncien per elegir i classificar els verbs no parteixen sols de l'estructura profunda, sinó també de l'estructura superficial. Exemples d'açò són l'elecció subjecte-objecte, l'elecció de la preposició per a cada element casual, etc.

2.5. Un altre problema és el de l'oració passiva. Si tenim una oració amb un marc casual com el següent:

Agentiu: *per Maria*

Locatiu: *al nas*

Datiu: *a Joan*

en aquest marc hom admet el verb *pessigar*:

pessigar-al nas a Joan-per Maria

En aquesta estructura profunda, *Joan* és un Datiu adnominal, transformable en *Genitiu*, *de Joan*. A partir d'ací tenim dues possibilitats de passar a l'estructura superficial:

- Si l'Agentiu és triat com a subjecte, perd la seua marca K i passa a encapçalar l'oració:

Maria pessiga el nas de Joan

- Si s'elegeix el Locatiu com a subjecte, perd naturalment el seu K, però el verb deu prendre el tret "passiu":

El nas de Joan és pessigat per Maria

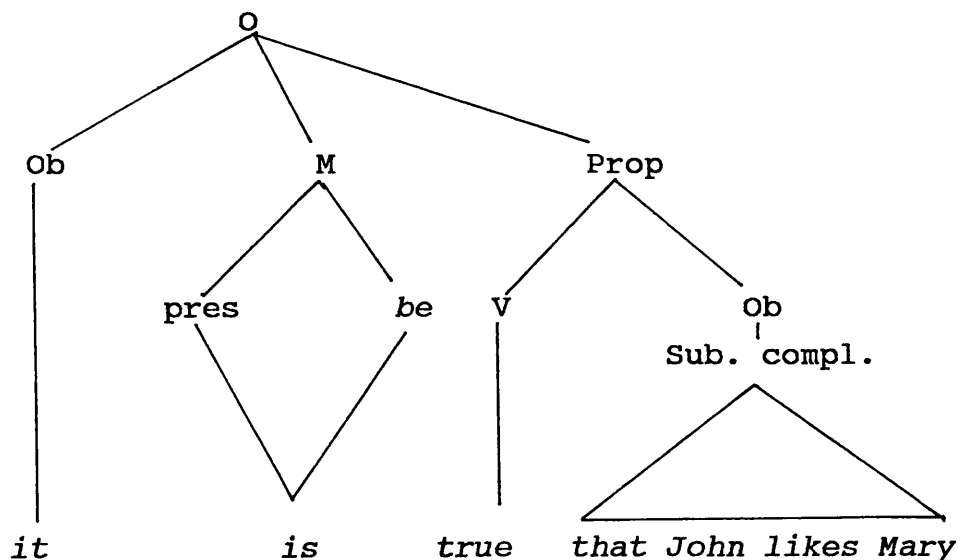
Serbat es pregunta si ens trobem ací amb una vertadera regla o amb una explicació *ad hoc*. El que és cert és que Fillmore sempre retola els noms de ciutat com a locatius, i poden aparéixer en molt diverses construccions, promocionats a subjecte, objecte, etc. i seria difícil d'imaginar les transformacions per tal d'arribar-hi:

València és una gran ciutat

Admire València

2.6. Una altra qüestió problemàtica és l'anàlisi que Fillmore fa de les completives i els elements anafòrics. Aquests últims poden tenir les més diverses funcions, mentre que Fillmore només els concedeix la funció subjecte o objecte d'un verb transitiu (cf. llat. *sic...ut*, *eo...quo*, cat. *tant...que*, en què els anafòrics són circumstancials).

D'altra banda, només l'anafòric té una funció plenament sintàctica. L'oració completiva continua estant retolada objectiu quan apareix un fòric *it*:

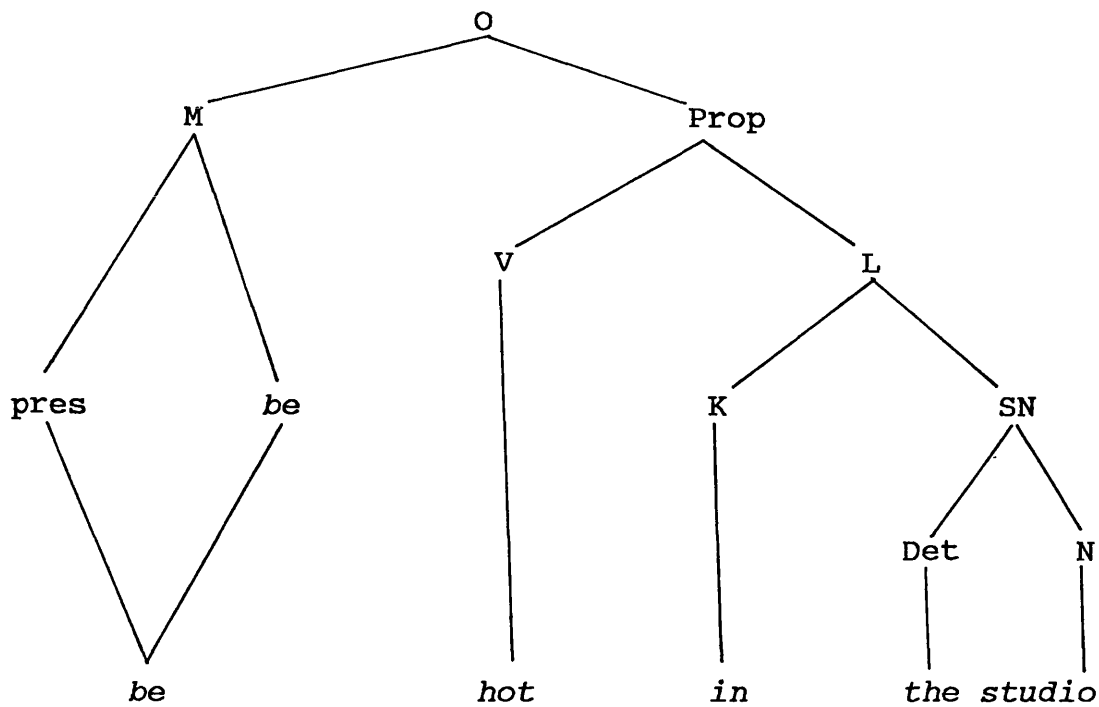

(1968a: 42)

2.7. El procediment de la repetició per a la creació de subjecte és també problemàtic. Aquest és el que veiem adés en:

It is true that John likes Mary

on *it* representa la clàusula completiva *that John likes Mary*, eliminada de la posició inicial. Vegem una oració com la següent:

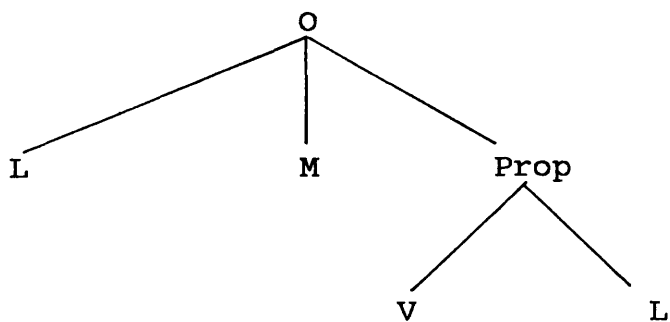
(1968a: 43)

Tenim, doncs:

a) Amb el pas del Locatiu a la posició inicial (i supressió de K) tindrem:

The studio is hot

b) Es possible també de repetir el Locatiu, de manera que tindriem:

Així doncs, en resultaria la següent oració:

**In the studio is hot in the studio*

La supressió del primer Locatiu i la seua substitució per la proforma *it* dona lloc a l'expressió usual:

It is hot in the studio

Però l'excessiva seguretat de l'autor no pot fer ignorar que *it* en absolut pot ser en aquest cas proforma de *in the studio*.

3. Semanticisme: L'últim aspecte criticat per Serbat és el semanticisme, al qual ja ens hem referit a propòsit del primer article de Fillmore sobre el cas. Assenyala en efecte Fillmore que se li ha retret d'haver-se deixat guiar massa per consideracions semàntiques (1968: 88). Menys de defensar-se'n, l'autor se n'enorgulleix: hem vist al principi que afirmava que el nivell sintàctic només és un nivell intermedi, difícil de situar amb exactitud, entre l'estructura superficial i l'estructura que Fillmore considera més profunda, que es precia d'haver abastat i que és de naturalesa semàntica. Les propietats d'aquest nivell sintàctic té a veure més amb les vinculacions metodològiques dels gramàtics que amb la naturalesa de les llengües humanes.

Respecte d'aquestes afirmacions de Fillmore assenyala Serbat que ningú no nega que tot en el llenguatge és, en última instància, de caràcter semàntic o psicològic, tot entenent per açò que les funcions sintàctiques tenen també una significació. Però hom cau en el risc de cometre errades en la manipulació de les unitats portadores de sentit i aquesta mena d'errades són abundoses en l'article de Fillmore:

3.1. El retolat que l'autor proposa per als noms dels casos se sembla a un paradigma de funcions, això de banda incomplet: Agentiu, Objectiu, Instrumental, Datiu, etc. Ara bé, cada *label* està governada obertament pel contingut lèxic del nom: *Chicago* pertany a la categoria dels Locatius per la seua significació: en l'estructura més profunda, tenim *K + Chicago*, on *K* és una preposició de lloc.

En el cas de *Plou a Chicago*, per exemple, és clar el

procediment que s'ha emprat. Però n'hi ha de més complexos:

a) Per explicar els usos superficials de subjecte, objecte, atribut, complement del nom, hom hauria de realitzar diverses acrobàcies, a les quals Fillmore no s'arrisca, si exceptuem el cas del subjecte i l'objecte. Com a exemple, si *pedra* pel seu significat és Instrumental, com explicar i arribar a oracions com les següents?

Aquesta pedra és rodona

M'agrada aquesta pedra

El mineralogista només pensa en les pedres

b) En segon lloc es pregunta Serbat què hom hauria de fer, per exemple, amb els noms abstractes: caldrà multiplicar els trets semàntics profunds per tal de motivar, encara que siga un poc, la transició a l'estructura superficial? Fillmore sembla inclinar-s'hi, en assenyalar que *home* és potser Datiu i Agentiu al mateix temps. Però, en realitat, serien precisos molts trets semàntics, i aleshores l'estructura profunda ja no estructuraria res.

3.2. Preocupat per motivar els girs sintàctics, Fillmore no s'adona que les funcions tenen una significació per elles mateixes, amb independència del contingut lèxic dels elements que relacionen. Fillmore retreia a la Gramàtica Tradicional (i sovint a l'Estructuralisme) el que no tinguessen en compte la gamma de *labels* present en el Subjecte: l'Instrumental, l'Objectiu, el Locatiu, etc. Amb açò, el que fa l'autor és multiplicar els efectes de sentit. Fillmore, en efecte, associa aquestes rúbriques de forma abusiva amb un cas profund, mentre que molt sovint són el producte de l'associació de dos o més lexemes:

a) *Una pedra trenca el cristall*

Considerem que una *pedra* és instrumental, car aquesta no actua espontàniament⁸. En canvi, en una oració com la següent:

⁸ Nosaltres no veem clar, tanmateix, ni tan sols en aquest cas que siga Instrumental, car un Instrumental és un mitjà per realitzar alguna acció, i ací hom no sap per a què serveix la pedra.

La pedra roda pel camí

Ningú no pensa en un Instrumental, per molt profund que siga.

b) Observem les següents oracions:

Marc corre

A

Marc rep un regal

B

Marc pateix

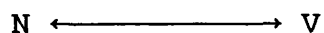
Ob

Hauríem de pensar que *Marc* pot ser tot açò, pero cal no oblidar que aquests rètols només es justifiquen per referència al conjunt de la situació enunciada, en la qual està implicat *Marc* i no pas a partir del lexema *Marc* tot sol.

3.3. Finalment, Fillmore confon els efectes de sentit, que depenen àmpliament del lèxic, amb les relacions instaurades entre les unitats lèxiques. Açò el porta a detenir-se precisament on comença la sintaxi. Així, relaciona un nom amb un label i després mostra com pot passar a funcionar com a subjecte, objecte i poc més:

Fillmore deixa de banda que a partir del nom i el verb es crea una oració, que hi ha implicació mútua entre el nom i el verb:

Aquesta relació (sintàctica) és la mateixa, siga quin siga l'efecte secundari semàntic, que procedeix:

- De la coocurrència dels lexemes verbal i nominal.
- Del fet de posar-se aquests en relació.

3.4. Finalment, Fillmore asenyala que la teoria localista dels casos ha caigut en descrèdit, i açò no tant pel fet de ser "localista", sinó per la seua recerca de "valors fonamentals". Tanmateix, cau en la recerca d'una

espècie de transcendència en relació amb el món de les aparences, en assenyalar que tot nom té una K portadora del seu valor casual profund que ve a equivaler a la *Gesamtbedeutung* proposada per d'altres autors i que havia estat inicialment criticada per l'autor: en efecte, que aquesta transcendència trobe el seu domini en profunditat més que en altura, no té cap importància. El problema és que, en procedir així, cau en no poques imprecisions, però el que és més greu, deixa de banda els fenòmens pròpiament sintàctics.

A banda d'aquests aspectes assenyalats per G. Serbat, hi ha d'altres punts de la teoria del cas de Fillmore que són criticables conforme han estat postulats en "The case for case":

1. Es discutible que un cas no pugui aparèixer més d'una vegada. Els Locatius temporals són una clara excepció a aquest postulat:

El tren arribarà demà pel matí a les cinc

2. També és discutible la universalitat dels casos. així, Arutjunova (1975: 12) ha assenyalat que hi ha llengües en què l'Agentiu i l'Objectiu mai no apareixen diferenciats; en d'altres, sols l'Objectiu, en combinació amb un verb transitiu tenen una forma especial. En d'altres llengües, en fi, l'Agentiu i l'Objectiu tenen sempre una forma diferent.

3. Hem pogut veure com elimina la preposició profunda *of* en el cas de l'Objectiu, però continua considerant que tant les construccions transitives com les construccions nominals amb complements del nom procedeixen de construccions oracionals profundes, en la línia de la tradició generativista. Hom no veu cap justificació per recórrer a una estructura profunda oracional on no hi ha cap verb en comptes d'haver establert simplement l'existència d'un cas genitiu, constatat com a tal fins i tot en anglés.

Veem, doncs, que en aquesta obra clàssica, -en certa manera fundacional, en la mesura que és l'obra de Fillmore que ha assolit major difusió-, de la teoria dels casos fillmoriana, l'estructura profunda és considerada ja de

naturalesa semàntica. D'aquesta manera se situa en la línia de la Semàntica generativa, i de fet Fillmore tractà d'acostar-s'hi. Els semàntics generativistes, tanmateix, se'n desmarcaren, per considerar que no és semànticament reveladora (Newmeyer (1980 (1982: 185))). Els interpretativistes, seguidors de Chomsky, han reprotxat a Fillmore les seues errades sintàctiques. La teoria dels casos de Fillmore, malgrat tot, ha estat seguida per numerosos estudis tot discutint el nombre i naturalesa dels casos, que escapa als límits del nostre treball.

2.3.2.3. FILLMORE (1968b)

El mateix any de la publicació de "The case for case" veu la llum un altre article que modifica ben poc les idees preconitzades per Fillmore en el que acabem d'estudiar. En aquest nou article, titolat "Lexical entries for verbs" hom palesa l'orientació que ha anat seguint la teoria del cas: si el punt de partença havia estat la problemàtica de l'estatus del sintagma preposicional en la Gramàtica Generativa, l'atenció de la gramàtica dels casos es desplaça cada cop més cap a l'estructura general de l'oració i, especialment, a la rellevança d'aquesta en la definició semàntica i la classificació dels verbs. En aquest segon article publicat per Fillmore el 1968, doncs, la informació que se'ns dóna respecte de les preposicions és pràcticament nul·la. Fillmore estudia l'estructura lògica de l'oració en la línia de la Semàntica Generativa, i postula la necessitat de fer intervenir-hi els casos profunds per tal de distingir uns verbs de d'altres. En efecte, els dos verbs següents haurien de ser considerats sinònims segons la concepció generalment admesa de l'estructura lògica de l'oració:

Peter touched the window: TOUCHE_{PETER, THE WINDOW}

Peter broke the window: BROKE_{PETER, THE WINDOW}

Les tres oracions presenten una estructura lògica idèntica:

$P_{a, b}$

on *P* representa el predicat i *a* i *b* els arguments. Conseqüentment, hauríem de considerar que els verbs que funcionen com a nuclis d'aquestes oracions són sinònims, cosa que no s'esdevé. Per tal de distingir-los Fillmore proposa de fer intervenir-hi els casos profunds. Així, tindriem:

HIT_{PLACE, INSTRUMENT (AGENT)}

BREAK_{OBJECT (INSTRUMENT (AGENT))}

Fillmore estudia de bell nou l'elecció del subjecte, tot donant-ne explicacions semblants a aquelles de "The case for case", per la qual cosa no ens n'ocuparem ací.

Finalment, Fillmore enumera quina ha de ser la informació recollida en les entrades lèxiques dels verbs. Aquesta ha de ser la següent:

(1) El significat bàsic o central del verb. Així, *rob* o *steal* contindran les nocions de transferència de propietat i d'il·legalitat.

(2) El nombre i la natura dels casos inherents al sentit bàsic del verb.

(3) Restriccions sobre els arguments. Així, *bend* suposa una resistència cap a l'objecte:

He bent his handkerchief

(4) Determinats arguments poden ser tan obvis que no és necessari de mencionar-los si hom no aporta alguna informació especial respecte d'aquests. Així, *kiss* suposa un instrumental *with the lips*, que quasi mai és necessari expressar; així, quasi mai direm:

She kissed me with her lips

Però, en canvi, podem necessitar dir:

She kissed me with her eager lips

(5) Cal indicar també els casos no inherents compatibles amb un verb en una oració simple.

(6) Cal assenyalar quins casos han de ser expressats necessàriament i quins no.

(7) Cal saber, per a cada verb, quins casos poden funcionar com a subjecte i com a objecte.

(8) Cal indicar, quan els casos en qüestió poden funcionar com a subjectes o objectes, quines preposicions han

d'acompanyar els sintagmes nominals. Es tracta de preposicions regides, de la mateixa manera que *utor* en llatí regeix ablatiu, per exemple.

(9) Cal indicar quan l'elecció del subjecte superficial està determinat per distincions semàntiques:

Bees swarm in the garden (Hom suggereix que el jardí és ple de pèsols)

The garden swarms with bees (És un judici general sobre el jardí i hom no fa tal suggerència)

10. Cal conèixer quines modificacions en el verb són requerides en connexió amb cadascuna de les eleccions de subjecte. Així, per exemple, amb *give*, el qui dóna pot ser mencionat com a subjecte amb el verb en forma activa; la passiva és requerida, en canvi, quan o bé allò que hom dóna o el qui rep el que hom dóna són expressats en la posició subjecte.

Aquest article de Fillmore mostra ben bé la línia que ha seguit la teoria dels casos. La gramàtica dels casos s'ha convertit, en efecte, al més sovint, en una manera d'establir subclasses de verbs d'acord amb el marc casual en què poden ser inserits. Ens hem referit a aquest article per fer notar com la preposició pràcticament no té cap presència en aquesta mena de treballs, si exceptuem els canvis preposicionals motivats per la presència de casos diversos, en què les explicacions, segons hem dit adés, són idèntiques a les que véiem en "The case for case". Les gramàtiques dels casos no solen tenir en compte els diversos graus d'obligatorietat dels casos que entren en els marcs casuals, excepte que n'hi ha uns que són obligatoris i d'altres que són facultatius. Molt menys s'ocupen del grau d'obligatorietat de la preposició ni del seu significat. La preposició, doncs, pràcticament desapareix del punt de mira de la Gramàtica dels casos.

2.3.2.4. NILSEN (1970)

El nostre objectiu no és de resseguir l'evolució de la gramàtica dels casos ni la polèmica que succità la teoria fillmoriana, especialment entre els lingüistes americans, sobre la naturalesa i nombre de casos i l'aplicabilitat d'aquesta teoria en la solució de problemes lingüístics concrets; tanmateix volem referir-nos al treball de S. L. Nilsen (1970) perquè representa en certa manera la línia que han seguit els estudis de gramàtica casual i sobretot pel fet que aporta nous arguments a favor de les concepcions generals de Fillmore sobre el cas. Els principals aspectes tractats per Nilsen són els següents:

1. En la mateixa línia que assenyalàvem en l'epígraf anterior, proposa una classificació dels verbs segons el marc casual en què poden aparéixer que no ens interessa ací.

2. Dins el marc de la polèmica sobre el nombre i la naturalesa dels casos, Nilsen n'afegí alguns altres a la llista proposada per Fillmore (1968):

a) Explica el comportament especial dels verbs mitjos, que havia estat assenyalat per Chomsky en *Aspectes*, és a dir, el fet de no admetre la passiva:

John weighed 300 pounds → **300 pounds is weighed by John*

L'explicació és clara: hom no admet la passiva perquè en aquest tipus d'oracions els segments com *300 pounds* no són objectiu sinó un nou *metric case*.

b) Estableix també l'existència d'un cas genitiu. Segons Nilsen el sintagma nominal que segueix el verb *to have* no és un cas objectiu, sinó genitiu. El genitiu pot tenir quatre realitzacions superficials diferents:

E. P. *John has emotion*

E. S. *John's emotion overwhelmed us* (genitiu saxó)

The emotion of John was overwhelming (preposició *of*)

John sang with emotion (la preposició *with*)

John sang emotionally (adverbi de manera en *-ly*)

c) Estableix diversos tipus de direccionals:

- Transversal: marcat per *across, through, around, etc.*

- Acusatiu: marcat per *toward, [in]to, against, etc.*

- Ablatiu: marcat per *away from, off from, out from, etc.*

c) Estableix, en fi, diversos tipus de noms que entren en el cas temporal (no reconegut per Fillmore), segons el tipus de preposició amb la qual es construeixen. Així, hi ha els noms de festes (*Independence Day, Christmass*), els dies de la setmana (*Monday, Tuesday*), els mesos (*January, February*), els anys (*1968*), etc.

3. Finalment, Nilsen amplia algunes de les idees presentades per Fillmore. Així, augmenta el nombre de marques formals que poden caracteritzar l'objectiu, a banda de la posició postverbal. Aquestes són: *about, at, of, with, in i on (the subject of)*. Reconeix Nilsen en segon lloc l'existència d'objectes repetits, marcats per preposicions com *especially, specifically, expressly, notably, as, in other words, for example, namely, that is i including*.

Finalment, augmenta també el nombre de preposicions que caracteritzen el subjecte: *as to, in regard to, in reference to, with reference to, regarding i concerning*. Fins i tot afirma que possiblement el sufix *-wise* tinga una funció bàsicament semblant a la d'aquestes preposicions.

El treball de Nilsen pateix els mateixos defectes que la proposta de Fillmore:

1. Una definició deficient dels casos, especialment del nou cas genitiu que s'introdueix, amb prou feines definit com a equivalent del sintagma nominal dependent d'un verb *to have* subjacent. Ja hem tingut ocasió de veure els inconvenients que planteja aquesta mena d'equivalències, merament semàntiques.

2. La idea que hom té de la preposició és més que deficient: sense ser definida en cap moment, es consideren preposicions mots qualssevol, que de vegades poden alternar

amb un sintagma preposicional, des d'adverbis (*specially*) a locucions prepositives (*in reference to*). Hom continua, d'altra banda, considerant que el subjecte està caracteritzat per preposicions.

2.3.2.5. FILLMORE (1977)

Nou anys després de la publicació de "The case for case", Fillmore intenta eixir al pas de les crítiques que se li havien fet sobretot a Europa des de la teoria de les valències basada en Tesnière. En aquest article sobre els casos, "The case for case reopened" (1977), Fillmore modifica en part les concepcions que mostrava sobre els casos, si bé continua prestant poca atenció als problemes pròpiament prepositivals. Els principals temes que tracta en aquest article són els següents:

1. Afirma d'una manera més contundent si cap la naturalesa semàntica dels casos. Considera, en efecte, que la noció de casos profunds és una part de la semàntica interna (oposada a l'externa), és a dir, es refereix no al valor de veritat de les oracions, sinó a l'estructura de l'oració. Més concretament, dins la semàntica interna, afecta més l'aspecte sintagmàtic que el paradigmàtic; respecte d'açò, en diu Fillmore:

"(...)that is, deep cases are among the types of semantic relations that elements of sentence structures have with each other in context, rather than with the system of contrasts and oppositions that differentiate constituents paradigmatically." (1977: 60)

2. Fillmore abandona la idea que tot sintagma nominal ha d'anar precedit per una preposició. Dóna una mena de disculpa de la seua equivocació, assenyalant que d'aqueixa manera volia donar compte de les diferències entre el japonés (amb postposicions) i l'anglès (amb preposicions) i conclou afirmant:

"In the end, however, such previsions [la consideració que cada nom posseeix una preposició en estructura profunda] did not look any better than an account according to which the preposition *by* gets introduced by means of a Passive transformation." (1977: 65)

3. Davant el problema del nombre de casos, que s'havia suscitat amb virulència entre els seus seguidors a partir de l'article de 1968, assenyala Fillmore que cal tenir en compte que els significats estan relativitzats a les escenes. En aquest sentit, el marc casual no comprén la descripció de tots els aspectes rellevants d'una situació, sinó només una part d'aquesta situació seleccionada a partir d'una perspectiva determinada. Per exemple, una descripció completa d'un esdeveniment comercial hauria d'identificar el venedor, el comprador, els diners i els béns transferits. Una oració que s'hi referís, tanmateix, requereix emprar una perspectiva sobre l'esdeveniment, seleccionant només alguns d'aquests elements:

"In the usage I suggest, any verb identifying any particular aspect of the commercial event will constrain us to bring one or more of the entities in the event INTO PERSPECTIVE, the manifestation of this choice for English being the selection of grammatical functions corresponding to the notions of underlying subject and direct object."

(1977: 72)

Així doncs, per exemple, si hom vol posar en la perspectiva del venedor i els béns, cal emprar el verb *sell*; si vol posar en la perspectiva del comprador i els diners, hom s'utilitzarà el verb *spend*; si hom vol situar en la perspectiva de comprador i els diners o el venedor i els diners, es podrà emprar *pay*; si ens situem en la perspectiva dels diners i els béns, emprarem *cost*, etc.

En aquest sentit, doncs, pot afirmar-se que els significats casuals es troben relativitzats respecte

d'escenes:

"The study of semantics is the study of the cognitive scenes that are created or activated by utterances. Whenever a speaker uses ANY of the verbs related to the commercial event, for example, the entire scene of the commercial event is brought into play -is "activated"-but the particular word chosen imposes on this scene a particular perspective." (1977: 73)

"Within the view that meanings are relativized to scenes, however, it may not be necessary to believe that everything that is included in our understanding of a sentence is necessarily a part of the underlying grammatical structure of that sentence; it seems preferable to say that a word like *buy* or *pay* activates the scene of the commercial event (...)" (1977: 73)

Respecte d'aquesta idea que el significat casual es relativitza amb escenes, Fillmore assenyala dos aspectes:

a) Les funcions gramaticals que poden ser posades en perspectiva estan determinades per una mena de jerarquia de casos profunds. Els circumstancials no són, en canvi, requerits per un determinat tipus de situació, car qualsevol esdeveniment ocorre en el temps, en l'espai, etc.

b) Amb l'afirmació que els significats es relativitzen respecte d'escenes Fillmore vol dir que triem i comprenem les expressions perquè tenim en la nostra ment o hi activem escenes, imatges o records d'experiències dins les quals un mot determinat té una funció nombradora, descriptiva o classificadora. Així, si diem que algú ha gastat molts diners en un viatge *on land*, aquesta expressió és emprada per contrast amb *at sea*, i els termes d'aquesta oració requereixen una escena subjacent que envolta en certa manera un viatge per terra.

Per tant, cal distingir entre els casos:

1) Els que són posats en perspectiva, anomenats per Fillmore *nuclear elements*. Són els que poden ser subjecte o

objecte.

2) La resta no poden ser posats en perspectiva car no posseeixen *saliency* (èmfasi, prominència).

Observem les següents oracions

- "(13) a. *I hit the stick against the fence*
b. *I hit the fence with the stick*
c) *I hit the stick*
d) *I hit the fence "*

(1977: 75)

En totes aquestes oracions l'esdeveniment referit és segurament el mateix, però les perspectives són diferents. Hi ha diversos factors que imposen una perspectiva o una altra:

a) L'animació: així, el fet que l'Objectiu siga animat, fa que, de les següents oracions, la primera siga més natural que la segona:

I hit Harry with the stick

I hit the stick against Harry

b) El canvi de localització. Així, si observem les següents oracions:

I broke the vase with a hammer (es trenca el vas)

I broke the hammer on the vase (es trenca el martell)

Fillmore afirma respecte d'aquesta distinció:

"In each of the two scenes, the first part involves one thing moving toward another; the second part differs from one scene to another. The scene in which the hammer breaks requires the *hammer* to be realized as the direct object, the *vase* appearing in a construction with a goal preposition; the scene in which the vase breaks requires the *vase* to be direct object, the *hammer* appearing in a construction with the preposition *with*." (1977: 78)

Respecte de la preposició *with*, Fillmore ja no diu que introdueca l'Instrumental, sinó que afirma:

"My new way of treating these observations -using both caselike notions and grammatical relations-

requires, for verbs of the kind we have been examining, no separate independent instrument case, but instead a process of setting aside by means of the preposition *with* (in some cases, *of*) any patient noun which by virtue of there being another noun phrase with higher salience, does not become a part of the sentence nucleus."

(1977: 78)

Aquesta explicació permet de donar compte dels usos no instrumentals de la preposició *with*:

"The entity marked by *with* is the entity which moved with respect to something else but was left out of perspective by virtue of the higher salience of its competitor, the goal entity."

(1977: 78)

Assenyalem finalment que Fillmore reconeix l'existència de d'altres criteris que actuen en aquesta *salience hierarchy*.

Les crítiques que cal fer a aquesta nova concepció del cas de Fillmore són les següents.

1. En afirmar la dependència de la sintaxi de la semàntica, se li poden fer les mateixes crítiques que als semàntics generativistes. En qualsevol cas és conseqüent, car ja no pretén de presentar fets semàntics com si fossen sintàctics.

2. Continua sense deixar massa clar si és el verb el que tria el marc casual o a l'inrevés.

3. En rebutjar la seua concepció anterior de la preposició com a marcant de tot sintagma nominal profund, no en dóna cap altra. Es manté, doncs, totalment al marge de la problemàtica de la preposició com a classe, tot acceptant la interpretació tradicional dins el Generativisme de les preposicions com a elements introduïts per transformacions.

4. Sí que s'ocupa Fillmore, en canvi, indirectament de les preposicions des d'una perspectiva semàntica sintagmàtica, ço és, des del punt de vista del significat de l'oració. Cal dir, tanmateix, que no queda gens clar quin és

el paper de la preposició en aqueix significat global i sembla que l'ús d'aquesta ve decidit per d'altres factors, com els casos, la perspectiva, etc.

5. Respecte de les diferències de "perspectiva" o *saliency*, Fillmore no s'adona que aquestes diferències suposen de fet un canvi en el significat de l'oració i dels elements que la componen. No cal parlar, per tant, de casos constants en estructura profunda quan l'estructura superficial, sintàctica, no és la mateixa. Les diferents oracions que poden enunciar-se a propòsit d'una transacció comercial són diverses maneres d'expressar una realitat extralingüística i el que tenen en comú és precisament comunicar una mateixa realitat extralingüística (en la major dels casos amb notables asimetries), realitat extralingüística que, com a tal, no pot ser emprada per fonamentar distincions en el llenguatge si no té uns correlats lingüístics.

La teoria dels casos profunds de Fillmore, doncs, com hom ha pogut comprovar, ha anat allunyant-se de la problemàtica pròpiament preposicional, tot centrant-se en el verb i l'estructura casual en què pot insertar-se, en la línia que havia inaugurat L. Tesnière amb la seua teoria de la valència. La proposta de Fillmore no deixa de ser interessant en la mesura que apunta al fet que els verbs exigeixen, semànticament -encara que sovint hom canvia verb per esdeveniment i hom ultrapassa l'àmbit estricte del llenguatge- determinats arguments. Malgrat tot, els resultats als quals ha arribat fan que hom puga concloure amb les mateixes paraules de Newmeyer, que es fan eco del sentiment de la resta de generativistes respecte de l'obra de Fillmore:

"Aunque muchos estarían de acuerdo en que hay algo razonable en la noción de "caso semántico", la crisis de la que, desde su fundación, nunca ha salido la gramática de los casos ha hecho que los gramáticos generativistas estuvieran muy indecisos a la hora de considerarla algo más que una forma

conveniente, aunque algo arbitraria, de clasificar los papeles que desempeñan los sintagmas nominales en las oraciones." (1980 (1982: 186))

En efecte, és una hipòtesi plausible que l'oració manifeste una estructura o configuració semàntica per sota o per sobre de l'estructura sintàctica, però cal definir millor el seu estatus i sobre tot la seua relació amb els elements de superfície, així com esbrinar rigorosament el que és propi del llenguatge del que són els fets extralingüístics. Assenyalem, d'altra banda, que determinades idees de Fillmore, com el concepte d'escena i de perspectiva, han estat recollits posteriorment per la Gramàtica Cognitiva, però deixant clar que diverses perspectives suposen conceptualitzacions o imatges distintes de la realitat, ço és, que vehiculen significats diferents.

2.3.3. LA TEORIA DELS CASOS EN LA SEMÀNTICA GENERATIVA

Encara que la major part dels semàntics generativistes van rebutjar la teoria dels casos de Fillmore per considerar-la irrellevant des d'un punt de vista semàntic, no deixà d'haver-hi una gramàtica casual connectada directament amb aquest moviment i representada pel lingüista americà Chafe. Aquest, a diferència de Fillmore, parteix des d'un principi de la consideració que l'estructura profunda és de naturalesa semàntica. Així, per a ell, el llenguatge és un sistema:

"(...)which mediates, in a highly complex way, between the universe of meaning and the universe of sound." (1970: 15)

Aquest nivell profund semàntic té una estructura, naturalment semàntica, constituïda per les relacions que s'estableixen entre els noms i els verbs, i aqueixa

estructura semàntica és central en l'anàlisi lingüística. Partint d'aquests pressuposits, les principals idees de la proposta de Chase, recollides per Cook (1979: 36-49) són les següents:

1. Dins aquesta estructura profunda, contràriament al que es dedueix d'alguns escrits fillmorians, és el verb el que exigeix un determinat marc casual, car és ell l'element central de l'estructura profunda, i açò per tres raons:

1) En qualsevulla oració de qualsevulla llengua el verb sempre es troba present, almenys en estructura profunda.

2) El verb determina quins noms han d'acompanyar-lo, així com la seua interpretació.

3) Certs elements, com en anglés *Past*, es refereixen a tota l'oració.

2. Per a Chase, també enfront de Fillmore, els noms no existeixen en el lexicó com a casos, sinó que les relacions casuals són afegides al nom després que aquest es troba en el context amb algun verb. En aquest sentit, en casos de metàfora, els trets del nom canvien però no els dels verb:

The chair laughed

3. D'altra banda, cada verb posseeix només un marc casual; així, un verb com *break*, que pot aparéixer amb els marcs casuals + [___O], + [___A, O], + [___I, O] i [___ A, I, O], podem dir que té un únic marc casual + [___(A), (I), O]. En aquest sentit, Chase, en parlar dels trets seleccionals del verb, afirma que aquests exigeixen una determinada configuració de casos; per tant, si hi ha diverses disposicions de casos és perquè els trets seleccionals del verb són diferents i tenim, per tant, verb diferents.

4. Els verbs amb un mateix marc casual pertanyen a un mateix tipus de verb. En aquest sentit Chafe estableix una sèrie de regles:

a) Un verb és un verb d'estat o de no-estat.

b) Un verb no-estatiu pot ser una acció, un procés o una acció i un procés. Aquestes dues regles generen quatre tipus bàsics de verbs:

1) Verbs estatus acompanyats de noms pacients:

The wood is dry

2) Els verbs de procés també són acompanyats per noms pacients; aquest canvia el seu estat o condició i respon a la pregunta "què va ocórrer a N?":

Harriet died

3) Els verbs d'acció van acompanyats de noms agents, que és el que realitza l'acció i respon a la pregunta "què féu N?":

Harriet sang

4) Els verbs d'acció-procés van acompanyats per noms agents i pacients, i el verb expressa què és el que fa l'agent:

She broke the dish

Hi ha tanmateix altres relacions subsidiàries entre noms i verbs que motiven d'altres tipus de verbs:

5) Verbs experiencials, que exigeixen noms experimentadors:

Tom taught Harry the answer

6) Els verbs benefactius requereixen noms benefactius:

Mary sang for Tom

Cook (1979: 43) proposa la següent classificació dels verbs, posant en relació la gramàtica casual de Chafe i la de Fillmore:

Verb type	Type of noun (Chafe)	Case frame (Fillmore)
(a) State	patient noun	+ [___O _s]
(b) Process	patient noun	+ [___O]
(c) Action	agent noun	+ [___A]
(d) Action-Process	agent and patient nouns	+ [___A,O]
(e) Experiencer	experiencer and	+ [___E,OS]
State and Process	patient nouns	+ [___E, O]
Experiencer	experiencer, agent,	
Action-Process	and patient nouns	+ [___A, E, O]
(f) Benefactive	beneficiary and	+ [___B, O _s]
State or Process	patient nouns	+ [___B, O]
Benefactive	beneficiary, agent,	
Action-Process	and patient nouns	+ [___A, B,O]

5. Chafe distingeix, d'altra banda:

a) Casos proposicionals, directament relacionats amb el marc casual i que poden ser opcionals o obligatoris.

b) Casos modals, que no són part del marc casual i són sempre opcionals.

Cal dir, tanmateix, que Chafe s'ocupa sobretot dels casos proposicionals.

6. Els verbs assignen als noms els casos proposicionals; Chafe i els seus deixebles han proposat diversos inventaris de cas; així, Ana María McCoy (1969: 71) proposa:

Cause	Intent	Goal	Affecte	Transition
Instigator	Effect	Active	Time	
Performer	Source	Control	Place	

7. Els casos modals, en fi, no són representats en el marc casual, car no es relacionen amb la proposició sinó amb la modalitat de l'oració com a tot. No estan, per tant, relacionats amb el verb central com els arguments a un predicat, sinó que estan relacionats amb l'oració sencera com a modalitat. Els principals casos modals són *Time*, *Place*,

Manner, Cause, Purpose, Accompaniment.

Hom ha pogut veure que la proposta de Chafe parteix precisament del desenvolupament posterior que ha sofert la teoria dels casos profunds de Fillmore a partir de "The case for case", en el sentit que se centra directament en el verb i en l'estructura de l'oració en termes de marc casual i presta molt poca atenció als problemes preposicionals.

2.3.3.1. DASWANI (1977)

Un deixeble de Chafe, tanmateix, s'ha ocupat d'estudiar els adverbials de temps i localització en anglés dins el marc de la proposta de Semàntica Generativa d'aquest autor i pràcticament al marge del que és l'estudi dels casos. Açò és d'esperar, car els adverbials d'espai i temps pertanyen en tot cas a la categoria dels casos modals, que no estan previstos pel verb, malgrat que sofreixen restriccions per part seua, segons veurem.

Daswani parteix de la idea que la semàntica, i no la sintaxi, és la part central e la llengua i per tant l'objectiu primordial de l'anàlisi lingüística. Aquesta estructura semàntica profunda pateix un seguit de transformacions per tal de convertir-se en estructura superficial. A partir d'aquestes idees, hom pretén de caracteritzar l'estructura profunda semàntica que subjau als adverbials de temps i espai en anglés. Fins aleshores, hom considerava les preposicions elements intermedis entre la gramàtica i el diccionari. Ací hom considera que les preposicions tenen una funció derivacional: són unitats que coocorren amb unitats lèxiques o oracions, tot convertint-les en unitats lèxiques de tipus diferent (*derivational units*), amb significat en elles mateixes. En suma, tenen un valor translatiu:

"A preposition in English, then, is a derivational unit that co-occurs with lexical units (or

sentences) to form complex derived units. In a prepositional phrase that modifies a P, a preposition converts derivationally, a unit N into a unit A."

(1977: 11-12)

On P = Predicat o verb, A = Atributiu o Adverbial, N = nom.

Les preposicions en anglés, doncs, formen un grup tancat que es combina amb diversos tipus d'unitats lèxiques:

"In an adverbial (as we use the term), preposition occur with the units N to form a modifier of a P on an attribution axis." (1977: 12)

Se centra en segon lloc Daswani en la posició dels adverbials en l'estructura semàntica profunda de l'oració. Assenyala que un modificador que aparega en l'eix d'atribució pot denotar diverses nocions semàntiques, com temps, lloc, manera, grau, raó, duració, etc. Els modificadors poden ser, a més a més:

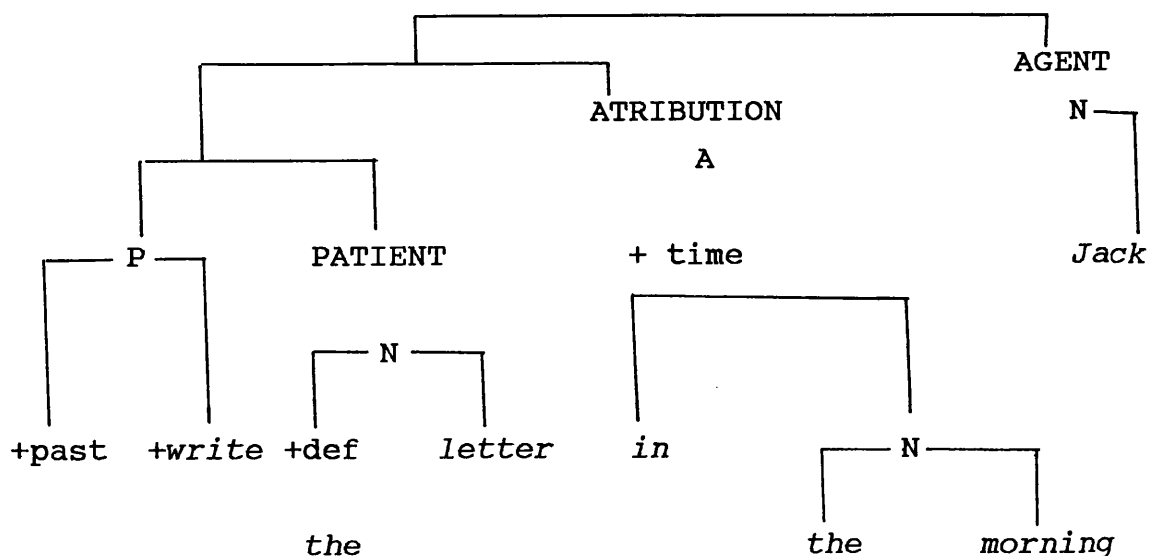
a) Unitats lèxiques: *It is extremely cold*

It was cold yesterday

b) Adverbials: *It was cold in the basement*

L'estructura profunda d'una oració amb un adverbial presenta el següent aspecte:

Jack wrote the letter in the morning

(1977: 22)

Ací, la unitat N *the morning* es converteix en una unitat A *in the morning* mitjançant un procés de derivació: la preposició *in* és la unitat derivacional que converteix N en A. En l'estructura superficial, la preposició precedeix el nom lèxic.

Cal tenir en compte:

1. Les preposicions, que converteixen N en A, s'agrupen en conjunts:

a) L'elecció del grup en concret de preposició depèn dels trets semàntics de A. Així, per exemple el tret [+rest] (repòs) caracteritza el grup *in, on, at*.

b) L'elecció de cada preposició particular depèn dels trets semàntics de N:

in the room

on the table

at the door

2. Relacionat amb açò, cal distingir dos tipus d'adverbials:

a) Els no marcats, que posseeixen només un tret com [+time], que implica una noció TIME.

b) Els marcats, que són la resta de trets semàntics que se situen per sota de [+time] o [+loc]; l'elecció del grup de preposicions que poden combinar-se amb N està determinat per aquests trets semàntics addicionals situats sota A:

He came in the morning (no marcat) [+time]

He came during the morning (marcat) +time

+ non-focal

L'objectiu de Daswani és de trobar els trets semàntics que determinen l'ocurrència (o no ocurrència) de cadascun dels conjunts de preposicions en els adverbials de temps i localització, i mostrar que l'ocurrència o falta d'ocurrència d'una preposició particular és determinada pels trets semàntics de P i N que convergeixen en A. Pretén, doncs, de demostrar també que les preposicions reflexen el mode en què els parlants d'una llengua organitzen en termes semàntics la noció experiencial d'espai i temps.

El procediment seguit per Daswani en l'estudi dels adverbials de temps i espai consisteix a estudiar en primer lloc els noms i després els adverbials. Vegem com actua amb els adverbials de temps:

1. Noms de temps: El temps en l'estructura semàntica de l'anglès es concep com repetitiu o cíclic. Aquest pot tenir dos tipus d'unitats:

a) Pot medir-se en un rellotge, i aleshores parlem de temps adjacent, caracteritzat pel tret [+ mesura]: *second, minute, hour, week, month, year, decade...*

b) D'altres unitats divideixen el dia i l'any en unitats més petites; aleshores parlem de temps no adjacent: *morning, afternoon, evening, day (vs. night), spring, summer, autumn, winter.*

A més a més, cal tenir en compte a l'hora de caracteritzar els noms de temps els trets inflexionals d'aquests, els quals són en aquest cas:

<i>May</i>	}	± definite	{	+ unique: <i>May, 1967</i>
1) + definite			}	- unique: <i>the month of</i>
2) ± plural	}	- definite: <i>a month</i>	{	+ plural: <i>three hours</i>
	}	-plural: <i>one hour</i>	}	

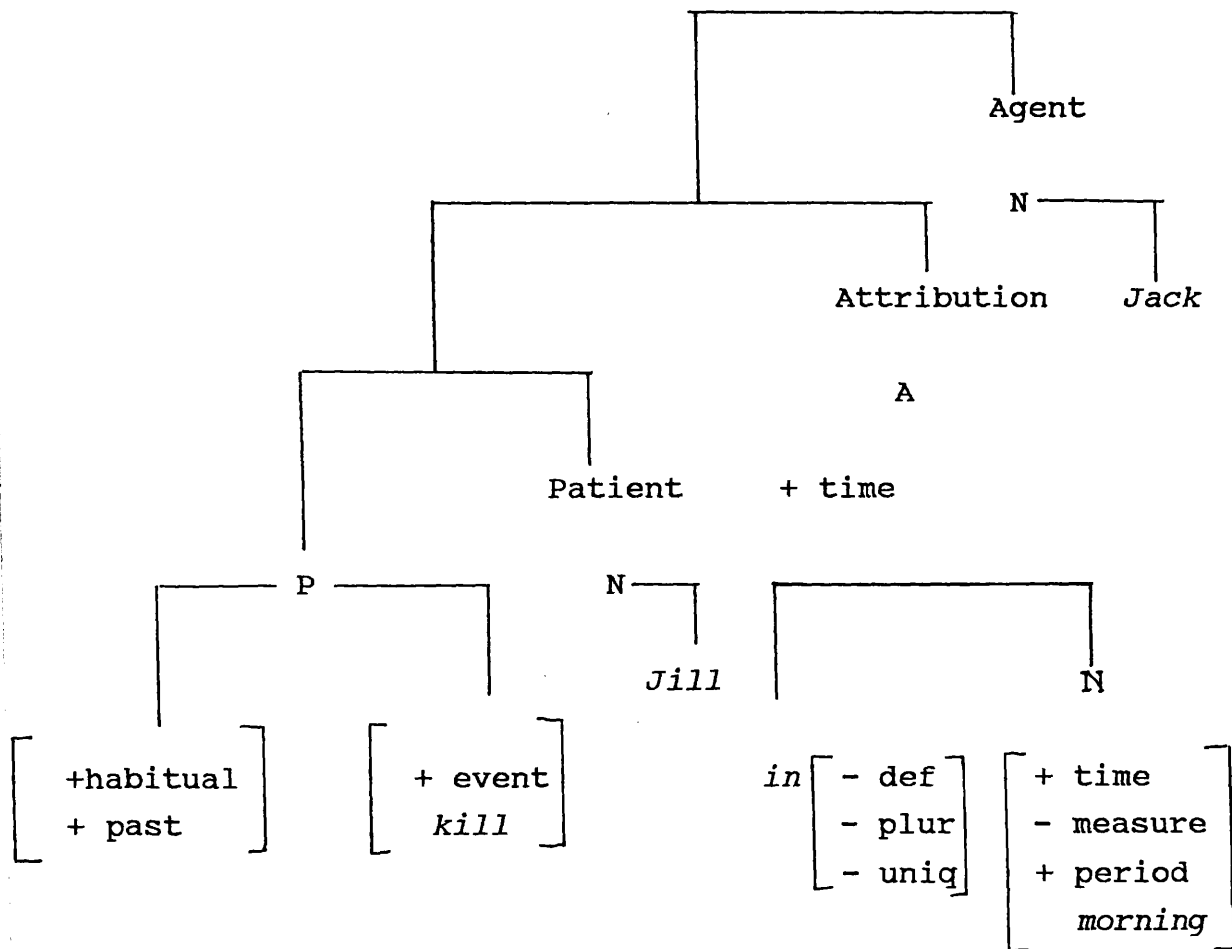
A partir d'aquests trets, Daswani realitza una classificació dels noms de temps:

+ MESURA	DEFINITE	PLURAL	UNIQUE
<i>an hour, a month</i>	-	-	-
<i>three hours, three months</i>	-	+	-
<i>the hour/month allotted him</i>	+	-	-
<i>the six months given him</i>	+	+	-
- MESURA			
<i>the morning, the summer, May, Sunday, ten o'clock</i>	-	-	-
<i>the summers, Sundays</i>	-	+	-

<i>the first Sunday, 10 a. m./p. m.</i>	+	-	-
<i>the first four Sundays</i>	+	+	-
<i>Sunday, May 26, 1968</i>	+	-	-
<i>Sundays, May 29-16</i>	+	+	+

2. Adverbials: En segon lloc, cal passar a estudiar com les unitats semàntiques presents en un noms + temps i un P determinen l'elecció d'una preposició determinada. Una oració en què s'inserta un adverbial de temps presenta la següent estructura profunda:

Jack killed Jill in the morning

(1977: 48)

Segons Daswani, cal deduir:

1) Un nom caracteritzat pel tret [+ temps] només pot aparéixer amb un conjunt determinat de preposicions que apareixen en adverbials de temps.

2) Amb quina preposició pot aparéixer un nom de temps està determinat per un seguit de factors:

- Els trets seleccionals o inflexionals presents en el nom temporal.

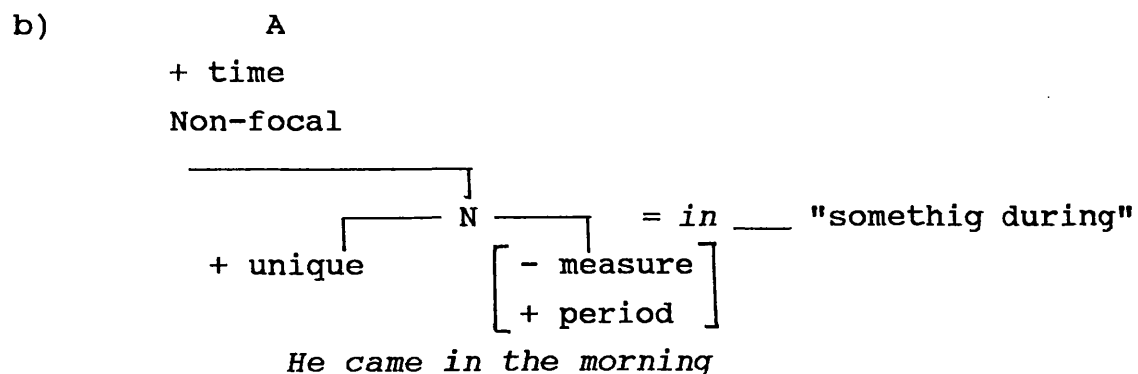
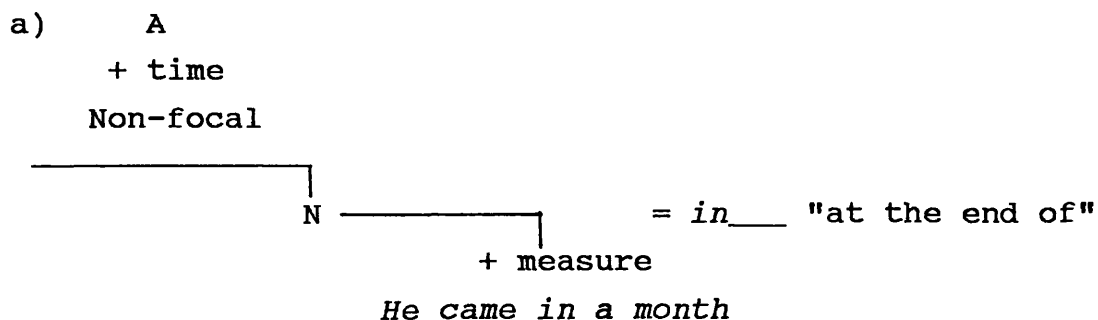
- Les unitats semàntiques que presenta la preposició.

- Els trets semàntics que apareixen sota A.

- Els trets inflexionals i seleccionals presents en P.

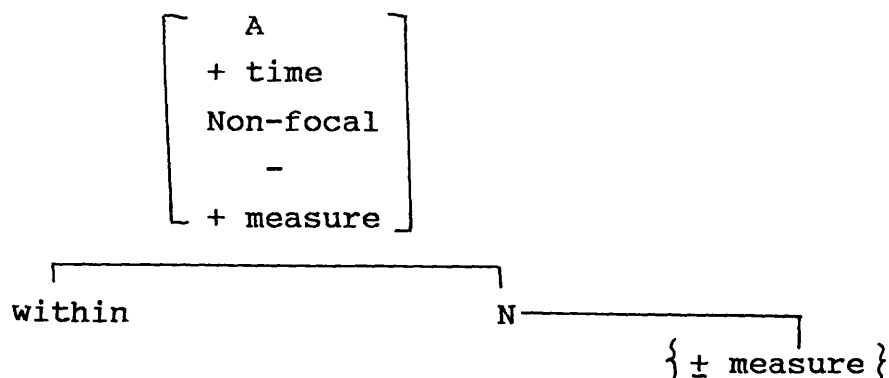
Vegem alguns exemples dels dos tipus d'adverbials que reconeix Daswani:

(1) Adverbials de temps no marcats: Són els que prenen alguna de les preposicions *in, on, at*. Només posseeixen el tret [+ time]. Ací l'elecció entre l'una preposició o l'altra s'efectua segons si N + temps està marcat respecte a la mesura o la focalitat (el caràcter + o - puntual). Vegem com es caracteritza, per exemple, la preposició *in*:

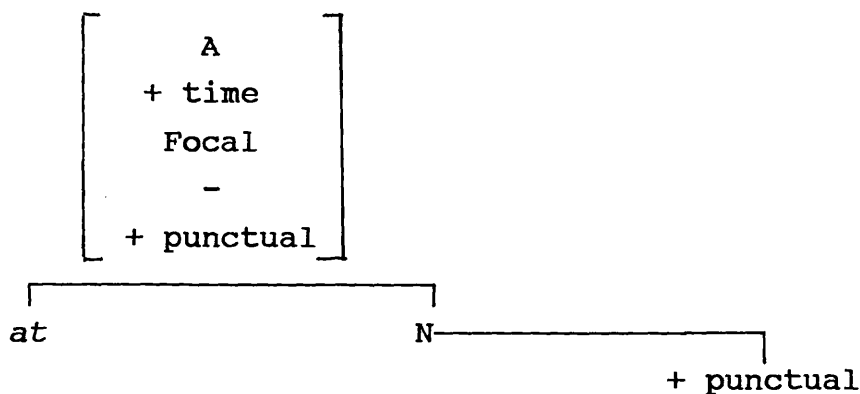

2. Adverbials de temps marcats: L'elecció d'una

preposició o una altra ve determinada ací per d'altres unitats semàntiques. Vegem-ne uns exemples:

He came within an hour

He came at ten o'clock

3. Finalment, un cop s'ha determinat els tipus de noms i els significats que presenten els diversos adverbials, Daswani passa a estudiar les diverses estructures que es donen quan apareix més d'un adverbial de temps en una mateixa oració (regles de linearització). Se centra en dos aspectes:

1) L'estructura semàntica profunda. Així, quan una unitat menor se situa en una major, tenim un model de capsa xinesa, per exemple:

+ def	<i>Sunday morning</i>
-uni	<i>the month of May</i>

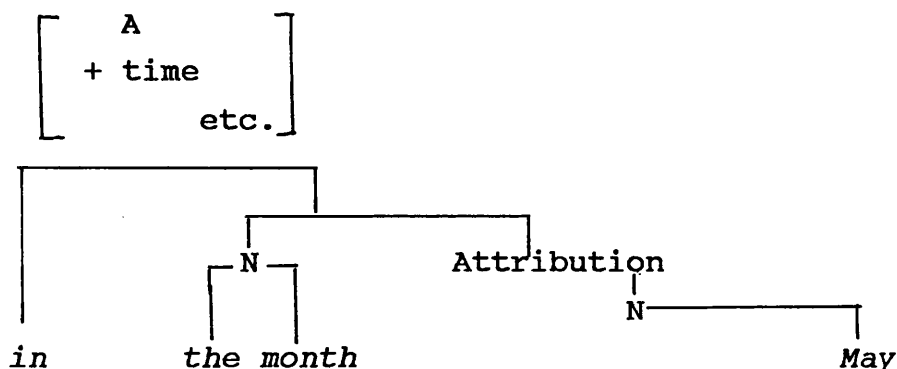
+ def	<i>May, 1967</i>
-------	------------------

+ uni *summer of 1967*
 Sunday, 23 June
 morning of 23
 ten a. m. , Sunday 23 June

Aquests adverbials poden ser parafrasejats mitjançant les següents construccions:

the month named May in the year 1967
summer of the year 1967, etc

Una construcció com *in the month of May*, per exemple, presenta la següent estructura profunda:

2) Un altre aspecte que cal tractar és l'ordre que presenten aquests adverbials en l'estructura superficial. Ací tenim dues possibilitats:

a) Si tenim dos noms temporals que modifiquen un únic P en l'oració, els noms s'uneixen per formar un nom *layered* (de *layer*, "estrat", "nivell") si pertanyen a nivells que es combinen i cap d'aquests no té un tret addicional que impidesca l'estratificació:

He come on Sunday morning *in the morning on Sunday*
 at ten in the morning vs. *in the morning at ten*
 in May, 1967 *in 1967, in May*

Per tal que aquesta estratificació siga possible cal que hi haja un tret + o - puntual en el nom estratificat.

2) Si el nom no és *layered*, el nom amb la unitat de temps major està a l'esquerra de la menor en un procediment de caps xinesa:

He came on Sunday morning at ten
He came on Sunday, 23 June, 1967, at ten

El tret que impideix l'estratificació és l'èmfasi: un nom marcat per l'èmfasi apareix automàticament a l'esquerra de la resta d'adverbials:

He came in the morning, on Sunday

[+ èmfasi]

Els casos que no s'amotlen a aquesta regla són, al parer de Daswani, casos idiomàtics.

El llibre de Daswani presenta alguns inconvenients que hem tractat ja en d'altres ocasions:

1. En general, aporta poc de nou sobre la naturalesa de les preposicions: la seua concepció d'aquestes recull la tradició de les preposicions com a translatius (que fan actuar un nom com a adverbi, en el cas de les preposicions espacials i temporals) i en la tradició de la lingüística americana que considera que les unitats lingüístiques són definides pel lloc que ocupen en l'ocurrència.

2. El paper de la preposició, això de banda, queda poc especificat: no se sap de cert si la preposició concreta ve donada pels trets semàntics del nom o per la naturalesa de l'adverbial en qüestió, ço és, la localització concreta que hom vol aportar. Del significat de la preposició, a males penes se'n parla, i sembla deduir-se'n que l'elecció de la preposició depén del terme A (el Predicat) i sobretot dels trets semàntics del terme B (el nom espacial o temporal). No sembla que Daswani concedesca un valor paradigmàtic a la preposició, amb independència del context en el qual apareix. El problema és que, com hem tingut ocasió d'observar en d'altres llocs, el mateix context sovint permet diverses preposicions:

Estic ací des del dilluns

Estic ací fins al dilluns

El nom no tria la preposició sinó en alguns casos, més o menys freqüents segons les llengües (v. gr. en anglés *at*, *in*, *on* es distingeixen segons el nom al qual acompanyen en indicar la localització estàtica). En espanyol, per exemple, la preposició *en* no ve donada per la naturalesa del nom, sinó per l'expressió d'una localització estàtica:

Estoy en el muro
Madrid
Valencia
la plaza

La proposta de Daswani, en suma, no passa de ser una anàlisi componencial en la línia del Generativisme, si bé amb la diferència d'haver sofert un trasllat des de la perifèria interpretativista de la gramàtica al seu nucli, segons els postulats de la Semàntica Generativa.

Aquesta obra tanmateix té una orientació distinta dels estudis més típics que sobre les preposicions s'han fet en el si de la Semàntica Generativa, i en açò resideix el seu major interès:

1. Hi ha una voluntat explícita de dotar l'estructura profunda d'una estructura, enfront del caos i l'arbitrarietat (especialment en la distinció entre categories) que sol regnar en els treballs més típics de la Semàntica Generativa. Daswani treballa, en efecte, amb categories profundes que tenen un correlat en l'estructura superficial (plural, definit, etc.).

2. No deixa d'haver-hi tractaments concrets de gran interès, com les distincions que estableix, a propòsit dels locatius espacials, entre els diversos tipus de determinants i l'elecció de la preposició. Així, distingeix, a més dels trets definit/ indefinit:

[+ genèric]

[+ agregat], que fa referència a un tret

[+institucionalitzat]

+ Definit → *Mary lives in the monastery*

- agregat

- definit → *Monks live in the monastery*

+ genèric → *Monks live in monasteries*

+ agregat → *Monks live in the monastery*

* * *

Respecte d'aquests corrents que, en donar un tractament preferent a la semàntica s'han apartat del desenvolupament,

més o menys lineal, dels models chomskians, no sense que hi hagués connexions i múltiples interferències, més o menys reconegudes, cal fer els següents comentaris:

1. Pel que fa a la Semàntica Generativa, cal dir que aquesta, si exceptuem propostes com les de Daswani (1977) -poc innovadora potser per açò mateix en relació a la Semàntica Estructural o als estudis semàntics dins l'ortodòxia chomskiana- ha portat en general a un semanticisme estèril, poc productiu. En efecte, pel que a nosaltres ens interessa, hem pogut comprovar com les preposicions només són tractades en la mesura en què recorden -per supost, semànticament- a d'altres categories (verbs, adjectius, etc.), la qual cosa porta a una indistinció entre les diverses classes de mots que desproveeixen la gramàtica de tot valor explicatiu.

2. Pel que fa a la teoria dels casos de Fillmore, aquesta, després d'haver donat una visió desafortunada, segons ha reconegut el mateix fundador de la teoria amb posterioritat -la consideració que tot sintagma nominal havia d'anar precedit per una preposició en estructura profunda-, i poc explicativa de la preposició, ha acabat desempallegant-se d'aquesta categoria com a objecte de la seua investigació. En efecte, hem pogut veure com l'interès de la Gramàtica dels casos profunds ha anat desviant-se cap a l'estructura semàntica general, de naturalesa casual, de l'oració, en la qual, el paper del significat de la preposició queda prou desdibuixat. Molt més deficient és l'explicació de la preposició com a classe de mots, adés obviada per complet, adés encomanada al tractament donat en els estudis generativistes ortodoxos, en els quals aqueix tractament és, això de banda, prou minso.

Aquests corrents que han adreçat els seus ulls cap al component semàntic no han deixat de contribuir amb les seues aportacions al nostre coneixement sobre la classe de les preposicions:

1. És de destacar el fet que aquests lingüistes hagen cridat l'atenció sobre el fet que el fi del llenguatge és de transmetre un significat. Nogenysmenys, hem de tenir en

compte que no sembla ser aquesta l'única finalitat, car aquesta es correspon amb una només de les funcions del llenguatge assenyalades per Jakobson (la referencial). D'altra banda, hom no ha de confondre el que és transmetre un significat amb el que és fer referència a una realitat, la qual no és representada pel llenguatge ni tan sols en el seu component semàntic, encara que s'hi trobe connectada. En qualsevol cas, cal no descurar l'aspecte semàntic del llenguatge, que imposa ben sovint fortes restriccions als fets sintàctics. La semàntica que serveix en les explicacions lingüístiques, tanmateix, ha de ser una semàntica formalitzada, amb un correlat formal en superfície en relació.

Pel que fa a les preposicions, ja hem dit que la relació de la categoria de les preposicions amb d'altres classes de mots és de gran interès en el seu estudi, però cal establir amb precisió on acaba la semblança i on comença la diferència, assenyalant-ne clarament els límits, sense descartar la possibilitat d'unitats que actuen, segons els casos, com a preposicions i com a membres de d'altres classes. Serà molt profitós, en fi, intentar donar explicacions tant de les diferències com de les semblances entre les preposicions i les altres classes de paraules. D'altra banda, la Semàntica Generativa es troba en els orígens de la Gramàtica Cognitiva, corrent lingüístic que en els últims anys ha proporcionat interessants explicacions sobre el funcionament del llenguatge, concebut com una manera de percebre la realitat i, com a tal, connectat clarament amb aqueixa realitat. Aquest corrent, però, enfront de la Semàntica Generativa, considera que no hi ha més que un nivell palés i considera que distints significants remeten sempre a distints significats.

2. Pel que fa a la teoria dels casos de Fillmore, cal fer dues apreciacions:

a) Les preposicions i els casos s'han connectat en tota la tradició lingüística occidental, des de l'Antiguitat Greco-llatina fins al Generativisme, i encara més enllà.

Tanmateix, el platonisme fillmorià sembla poc recomanable per entendre les relacions entre aquestes dues categories tan emparentades entre elles, parentiu que ben sovint han portat a confondre-les, per semblants raons i amb semblants resultats (per exemple, en De Boer). Aqueix Platonisme, en efecte, trenca la simetria entre l'estructura profunda (semàntica) i l'estructura superficial (sintàctica) i els casos acaben essent quelcom arbitrari pel que fa al seu nombre, la seua naturalesa i la seua definició, depenent sovint de la intuïció de l'investigador el seu inventari i la seua manera de ser. No debades el desenvolupament de la teoria dels casos ha portat a desentendre's per complet de la problemàtica de les preposicions, fet sorprenent quan en llengües com l'anglès i en la major part de les llengües romàniques, si algun sentit té parlar de casos, ha de ser en relació amb les preposicions que al més sovint els marquen.

b) La consideració d'una estructura casual per sota o per sobre de les relacions sintàctiques no deixa de ser interessant, com a funtius semàntics generals de l'oració que completen o emmarquen el significat verbal, si hom parteix d'una concepció en què el verb és nuclear des d'un punt de vista semàntic. El problema és que hem d'estudiar i de decidir si aqueixes relacions casuals generals tenen una rellevància en el llenguatge o són sols una manera de formular el significat global de les oracions tan valuós o tan poc com qualsevol altre. D'altra banda, cal no confondre quan parlem de casos o actants-circumstants de tipus semàntic i quan parlem dels personatges o les circumstàncies que actuen en els esdeveniments reals que el llenguatge no calca, sinó que conceptualitza.

2.4. LA TEORIA ESTANDARD AMPLIADA (1970)

Dins el marc de la Teoria Estàndard, hom donà un tractament transformacional a noms com *rebuig* o *crítica*, que hom els feia derivar dels verbs *rebutjar* i *criticar* respectivament, situats en oracions d'estructura profunda:

E. P.: *X crítica el llibre* → E. S. *la crítica del llibre*

Aquesta interpretació es fonamentava en raons de dos tipus:

(1) Una de tipus general: en la Teoria Estàndard, sempre que hom trobava dues formes interrelacionades, considerava l'una derivada de l'altra mitjançant transformacions.

(2) Una altra de caràcter específic: el verb i el nom mantenen les mateixes restriccions seleccionals. Així, *penedir-se* i *penediment* exigeixen un nom animat (com a subjecte o com a complement segons els casos):

Joan es penedí → *el penediment de Joan*

**La taula es penedí* → **el penediment de la taula*

2.4.1. N. CHOMSKY (1967)

Aquest tractament transformacional de les nominalitzacions fou criticat pel mateix Chomsky, malgrat que l'havia defès amb anterioritat, en el seu article "Remarks on nominalizations" (1967)⁹, amb el qual s'inaugura el model conegut com "Teoria Estàndard Ampliada". La crítica del tractament transformacional de les nominalitzacions duta a terme per Chomsky es basa en el diferent comportament dels nominals uniformes (*amusing*) i dels multiformes (*amusement*), segons la Teoria Estàndard derivables per transformació d'un

⁹ L'article de Chomsky circulava en els cercles generativistes europeus i nordamericans des del 1967 mimeografiat; l'edició no apareixerà, tanmateix, fins al 1970. Nosaltres hem treballat, d'altra banda, la traducció espanyola del 1979. L'original mimeografiat és conegut ja per N. RUWET (1969), i per aquesta raó l'hem citat.

verb d'estructura profunda (*to amuse*). Aquests tenen un paral·lel prou imperfecte en els derivats nominals (*el cant*) i els infinitius (*el cantar*) en les llengües romàniques¹⁰. Els arguments que proposa Chomsky per defensar la seua positura, que els nominals multiformes no deriven transformacionalment de verbs, enfront dels uniformes, que sí que en deriven, poden exposar-se sota els següents epígrafs:

1) La productivitat sintàctica: Totes les oracions poden tenir el seu nominal uniforme, cosa que no s'esdevé amb els nominals multiformes:

John amused the children with his stories (V)

John's amusing the children with his stories (Unif.)

**John's amusement of the children with his stories*
(Multf.)

També ocorre sovint que molts nominals multiformes no es corresponen amb oracions ben formades ni amb els nominals uniformes corresponents:

John's doubts about their proposal (Multf.)

**John doubted about their proposal* (V)

**John's doubting about their proposal* (Unif.)

La agramaticalitat de les dues construccions últimes es deu al fet que en anglés, *to doubt* és transitiu i es construeix sense preposició: *to doubt somebody's loyalty*, "dubtar de la lleialtat d'algú".

2) La regularitat semàntica: El significat dels nominals uniformes es pot predir a partir del verb, cosa que no s'esdevé amb els nominals multiformes:

cat. *construir* —→ *la construcció de genitiu*

esp. *revolver* —→ *revolució*

En cap exemple dels dos podem dir que els derivats siguin parafrasejables amb "acció de V".

3) L'estructura interna: L'estructura del nominal

¹⁰ Per facilitar-ne la comprensió, de vegades, en l'explicació de Chomsky emprarem exemples del català o l'espanyol que, naturalment, no són de l'autor, que només es refereix a l'anglès.

multiforme és la d'un sintagma nominal, mentre que la del nominal uniforme o la d'un infinitiu és la d'una oració. Com a correlat d'aquesta diferència tenim els següents fets:

a) El nominal multiforme pot tenir plural, el uniforme no:

los constantes rechazos de Juan

**los constants rechazares de Juan*

(vs. *el constante rechazar de Juan*)

b) El nominal multiforme pot rebre la modificació d'un adjectiu, el uniforme la d'un adverb:

esp. *La crítica sarcástica del libro (por parte de Juan)*

El criticar sarcásticamente (Juan) el libro

c) Els nominals uniformes, i no els multiformes, poden sofrir certes transformacions, com ara la del desplaçament del datiu, pròpia de l'anglès:

John's giving a book to Bill → *John's giving Bill a book*

John's gift of a book to Bill → **John's gift of Bill a book*

Malgrat que els nominals multiformes no deriven transformacionalment de verbs en estructura profunda, no deixa d'haver-hi notables semblances entre ells, i per tal de donar-ne compte Chomsky postula la hipòtesi lexicista:

" Propongamos, pues, como hipótesis provisional, que muchos elementos aparecen en el lexicon con rasgos seleccionales y subcategorizacionales fijos, pero con una opción respecto a los rasgos asociados con las categorías léxicas NOMBRE, VERBO, ADJETIVO."

(1969 (1979: 36))

És a dir, tant el nom com el verb poden entrar en una estructura:

X - Nucli- Complement

i, per tant, hom pot creure que en el lexicó apareixerien els trets comuns i hi hauria una opció per als trets categorials, de manera que l'elecció d'un o l'altre ve determinada pel nus que domine la peça lèxica en qüestió. Conseqüentment, Chomsky proposa una sèrie de regles per explicar aquesta nova

consideració del sintagma nominal i el sintagma verbal:

"(20) a. FN → N Compl

b. FV → V Compl

c. FA → A Compl

(21) Compl → FN, S, FN S, FN FP, FP FP, etc."

(1969 (1979: 45))

Pel que fa al sintagma preposicional, Chomsky hi dedica alguns dels seus comentaris. Així, davant construccions com les següents:

the weather in England

the weather in 1965

the story of Bill's exploits

Chomsky considera assenyat de considerar la forma en negreta com el nom d'una construcció determinant-nom-complement. Per tal de demostrar el valor d'aquesta anàlisi, critica les interpretacions transformatòria i relativa que han rebut aquest tipus de construccions:

a) Respecte de la interpretació transformatòria, que feia derivar el nom d'un verb profund, assenyala Comsky que de vegades és plausible:

the one who owns the house → *the owner of the house*

El problema és que no hi ha més raons per aplicar aquesta anàlisi en la construcció anterior que per aplicar-lo en la següent:

the general secretary of the party

b) L'anàlisi d'aquestes construccions com a clàusules de relatiu reduïdes també resulta plausible en algunes ocasions:

a house in the woods

El problema és que el nom capital (*head noun*) es veu sotmés a restriccions estrictes, i podem dir:

John's house in the woods

com a equivalent de *the house of John's which is the woods*, però no *John's book/ dog/ brother/...in the woods/ on the table*: si John i jo tenim cadascú una casa al bosc, puc referir-me a la d'ell, accentuant contrastivament *John's*, tot dient *JOHN'S house in the woods*; però si cadascú de nosaltres

té un llibre damunt la taula, no puc referir-me al seu anàlogament dient *JOHN'S book on the table*. Aquestes observacions fan pensar que l'estructura profunda de *John's house in the woods* és *John's-house in the woods*. En canvi, en una vertadera clàusula de relatiu reduïda, com *that book on the table*, no és de suposar que hi haja un límit entre els constituents principals abans de *book*.

De manera anàloga considera Chomsky que cal tractar els complements possessius i els passius. Aquests no cal introduir-los a partir d'estructures profundes oracionals mitjançant transformacions, sinó que les transformacionals s'apliquen ja sobre una estructura de base del tipus Det-Nom-Compl:

a) Suposem que tenim una estructura profunda de la forma Det-N-Compl, en què el determinant és una frase nominal (possessiva, si roman en aqueixa posició) i el complement una frase nominal seguida de la frase agentiva *by* :

the enemy - destruction - of the city - by Δ

Si apliquem sobre aquesta seqüència una regla de posposició de l'agent, obtenim l'estructura següent:

the - destruction - of the city - by the enemy

b) Si a partir d'ací apliquem una regla d'anteposició de l'agent, obtenim:

the city's destruction by the enemy

No es tracta, doncs, de nominals derivats transformacionalment de la passiva, sinó que es tracta de passives de nominals multiformes generats en la base, mitjançant transformacions motivades independentment. Com a recolzament d'aquesta hipòtesi assenyala Chomsky el fet que hi ha nominals multiformes que no admeten genitiu saxó i forcen a posposar l'agent. En aquests casos una regla secundària substitueix *by* per *of* sota certes condicions:

the refusal to leave by those men → *the refusal of those men to leave*

Chomsky arriba, en fi, a postular un sistema de notació que permeti reflexar la generalització que tant noms com

verbs i adjectius entren en estructures del tipus Det-Nucli-Complement, sistema de notació que es coneix com a Sintaxi de la x-barra. Proposa d'eliminar la categoria de complement, que no es rellevant, de manera que x representa una variable a la dreta de la qual pot apareixer qualsevol tipus de complement (substituïm les barres a sota de x per ' a la seua dreta:

$$x' \longrightarrow x \dots$$

El símbol que domina immediatament x' és x'', que es defineix com un element d'esquerra (l'especificant) més una variable x':

$$x'' \longrightarrow [\text{Spec}, x'] x'$$

Hom proposa, per tant, una nova formulació per a les regles de rescriptura, començant per la que defineix l'oració:

$$S \longrightarrow N'' V''$$

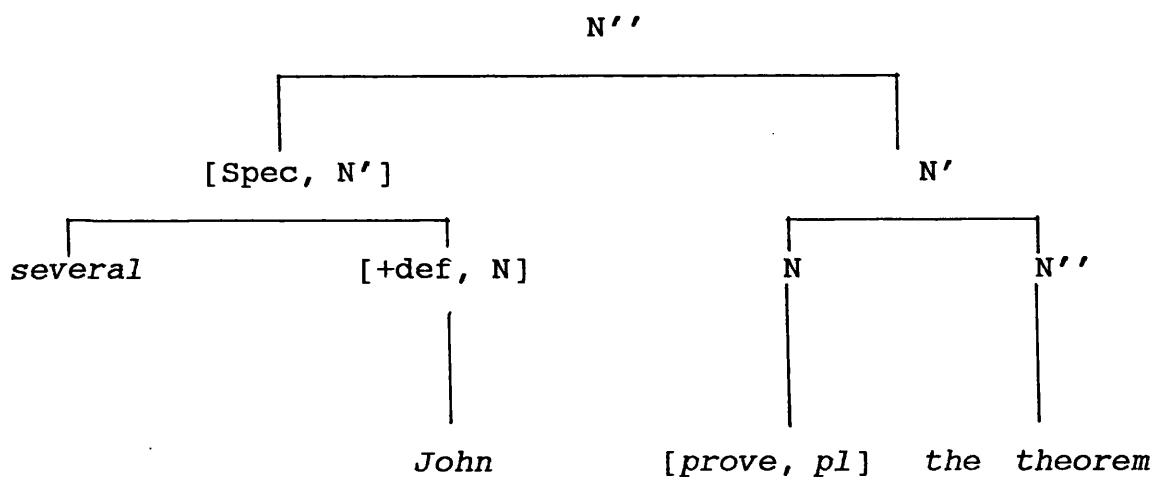
Així doncs, davant dues construccions paral·leles com les següents:

several of John's proofs of the theorem

John proved the theorem

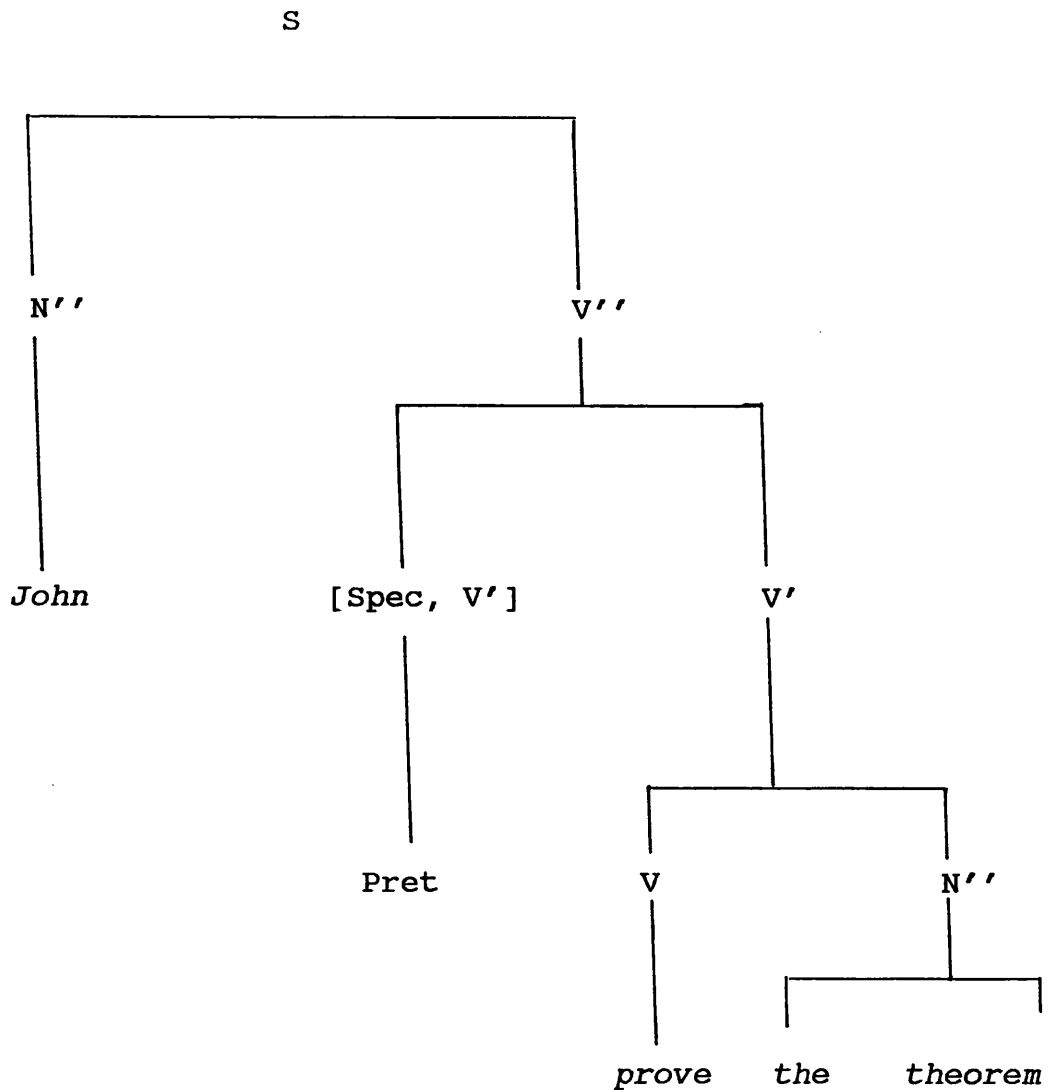
Chomsky proposa la següent anàlisi, que permet de donar compte tant de les semblances com de les diferències que hi ha entre elles:

(51)

(several of John's proofs of the theorem)

(52)

(1967 (1979))

Pel que respecta a l'estudi de les preposicions, el clàssic article de Chomsky permet les següents crítiques:

1) En primer lloc, sorprén que en una qüestió en què té una presència tan constant i tan notòria el sintagma preposicional, es preste tan poca atenció a la preposició. Chomsky es limita, en efecte, a asenyalar, respecte de la preposició *of*, que aquesta és insertada en la posició N ___ NP i mostra la seua disconformitat, potser en resposta a la

teoria dels casos de Fillmore, que s'haja de suposar una preposició en tota frase nominal subjacent. Hom continua observant la tendència en el Generativisme, especialment en el seu fundador, d'acceptar a ulls clucs les definicions de les categories donades per l'Estructuralisme i prestar-hi poca atenció, centrant-se sobretot en l'estudi de l'oració o del sintagma.

2. Chomsky no calibra amb precisió les restriccions que hi ha entre, per exemple, les construccions nominals i les verbals. El paral·lelisme no és complet, i moltes vegades la construcció nominal resulta estranya o té un altre significat. Hem vist el cas de l'espanyol *revolver/revolución*. El que resulta sorprenent és que Chomsky se serveixa d'aquesta mena de diferències per tal de refutar l'explicació transformacional i no mesure, en canvi, la seua importància a l'hora d'establir un paral·lelisme entre les construccions nominals i verbals.

Aquest nou enfocament del Generativisme obeeix a la tendència d'aquest corrent a anar reduint el component transformacional. Pel que fa a les preposicions, hem vist que Chomsky en presenta un tractament poc satisfactori. D'una banda, com sol ocórrer en els escrits chomskians anteriors, a males penes hom hi refereix i sembla que són introduïdes, no se sap com, en determinades posicions. Podem advertir l'orientació contextualista de la lingüística americana. D'altra banda, són bandejades de les categories lèxiques primitives -sempre funcionen com a nucli-en la sintaxi de la x-barra, seguint la tradició de la lingüística americana de considerar-les característiques de sintagmes exocèntrics. Tanmateix, en el marc de la Teoria Estàndard Ampliada, inaugurada per l'article de Chomsky que acabem d'estudiar, hom estudiarà les preposicions com a unitats lèxiques que poden entrar en construccions endocèntriques, de les quals seran nuclis i, per tant, hauran de ser considerades com a categories lèxiques rellevants en la sintaxi de la x-barra.

2.4.2. N. RUWET (1969)

El primer autor a donar un tractament a les preposicions en certa manera basat en la teoria de la x-barra fou N. Ruwet, en un article dedicat a l'estudi de les preposicions de lloc en francès publicat el 1969. En l'estudi de Ruwet, en efecte, hom parteix en gran manera d'explicacions de tipus transformacional, i només a la fi hom recorre a les troballes de Chomsky del 1969.

Ruwet inicia el seu estudi a partir de la consideració d'oracions com les següents:

- (1) *Où est le livre?*
- (2) (a) *Le livre est à la bibliothèque*
 - (b) *Le livre est sur la table*
 - (c) *Le livre est sous cette pile de dossiers*
 - (d) *Le livre est dans le tiroir*
 - (e) *Le livre est contre le mur*
 - (f) *Le livre est devant le fichier*
 - (g) *Le livre est derrière la lampe*

Malgrat que l'estructura superficial de totes aquests oracions siga la mateixa, (2a) presenta una estructura profunda diferent de la resta. Així, *Le livre est sur la table* presenta una estructura profunda com la següent:

Le livre est à dessus la table

Ruwet es proposa de demostrar:

a) Hi ha una preposició à subjacent a tots els complements locatius.

b) Hi ha una identitat entre *sur* i *dessus*, *dans* i *dedans*, i d'entre aquestes formes, la segona (plena) és l'essencial.

Aquests fets impliquen:

1) Hi ha una diferència essencial entre la preposició à i la resta de preposicions locatives.

2) L'estructura profunda de (2b-g) és prou semblant a la de les següents oracions en què hi ha locucions prepositives:

Le livre est au-dessous de l'armoire

Le livre est à côté du fichier

La voiture est à l'abri de la pluie

En l'article de Ruwet trobem, per tant, tres parts principals:

1. La preposició à: En primer lloc, Ruwet estudia per què hi ha una à subjacent en (2a-g). Cal notar en primer lloc que hi ha una asimetria entre el comportament de à i el de la resta de les preposicions locatives:

1) Els fets de coordinació mostren que són diferents:

Il y avait des tas de flics devant et derrière nous

J'ai mis les bouteilles de bourbon dans et sur le frigo

**à et sur*

Recordem que, per tal que hi haja coordinació, cal que els constituents coordinats siguin de la mateixa naturalesa sintàctica.

2) Les oracions que apareixen en (2) no sols són resposta a où?, sinó també a preposició + quoi, excepte en el cas de à:

**A quoi est le livre vs. Sur quoi est le livre?*

Sous quoi est le livre?

Dans quoi est le livre?

Contre quoi est le livre?

Devant quoi est le livre?

Derrière quoi est le livre?

3) El comportament amb el pronom cela és també distint:

**Le livre est à cela vs. ?Le livre est sur cela*

?Le livre est sous cela

?Le livre est dans cela etc.

4) Hi ha, doncs, una clara diferència entre à i la resta de preposicions, que Ruwet anomena *Prep_L*. Aquesta diferència sembla deure's al caràcter buit de à, que, això de banda, li permet d'actuar més enllà del domini espacial. Sembla que el significat de à no és suficient per expressar espai, de manera que el sintagma nominal que haja de seguir-lo ha de tenir, d'una manera o una altra, un valor locatiu intrínsec, la qual cosa no és necessària en casos com *dans + SN*, *sur +*

SN, etc. Per tot açò, els sintagmes nominals referents a éssers animats o humans, o fins i tot a objectes abstractes, poden aparèixer amb *dans*, *sur*, etc., però no amb *à*:

Pierre était couché sur Marie
contre
devant
**a*

Davant aquests fets, una possibilitat és d'establir una disjunció per explicar el comportament de les preposicions espacials:

- a) *Prep_L* + SN qualsevol
- b) *à* + SN intrínsecament locatiu

És més elegant, tanmateix, dir que *à* figura obligatòriament en tots els complements de lloc, però és ulteriorment suprimida per una transformació tardana, en un context a la dreta /___*Prep_L*. D'aquesta manera donem compte dels següents fets:

a) La diferència entre *à*, simple marcant de subordinació que no contribueix a la interpretació semàntica, i les *Prep_L*, que sí que ho fan, queda clara. El significat locatiu depèn en el cas de *à* d'allò que aparega a la dreta de *à*, sovint a la presència de *sur*, *dans*, etc.

b) S'expliquen les divergències en la coordinació assenyalades adés, car *à*, en l'estructura profunda, pertany a una altra categoria sintàctica que les preposicions com *dans*, *sur*, etc.

c) D'aquesta manera queden simplificades les condicions en les quals un sintagma preposicional pot pronominalitzar-se mitjançant *y*:

Le caporal a-t-il obéi à cet ordre stupide? Oui, il y a obéi
Le marquis a-t-il entraîné ses victimes au château? Il les
y a entraînés

As-tu mis le vodka dans le frigo? Oui, je l'y ai mise
Le trombone est-il sur l'étagère? Oui, il y est

Si col.loquem *à* i les altres preposicions en un mateix pla, hauríem d'especificar que *y* substitueix no sols *à*, sinó també *dans*, *sur*, etc. En introduir *à* subjacent, direm que *y*

reemplaça à SN (la transformació que suprimeix à en certs contextos està ordenada després d'aquella que origina y).

5) Hom podria pensar que una transformació morfofonològica converteix *à cela en là i *a quoi en où. Però là i où no es corresponen només a à cela i à quoi, sinó à quel endroit o à quelle place i à cet endroit o à cette place respectivament. Més precisament, là i où es corresponen a sintagmes preposicionals que comporten à seguida d'un sintagma nominal amb valor locatiu pronominalitzat:

SN		SN
à + lloc	→	là
		à QU + lloc → où
+ PRO		+ PRO

2. Les preposicions, adverbis i noms pertanyen a la mateixa categoria: Ruwet assenyala els següents fets respecte d'aquesta hipòtesi:

1) S'ha reconegut des de fa temps el parentiu morfològic, semàntic i diacrònic entre les tres sèries següents:

<u>Preposició</u>	<u>Adverbi</u>	<u>Nom</u>
sur	dessus	(le) dessus (de SN)
sous	dessous	(le) dessous (de SN)
dans	dedans	(le) dedans (der SN)
devant	devant	(le) devant (de SN)

2) Igualment, fins al segle XVII, encara hom emprava en francès com a preposicions dessous, dedans, la qual cosa hui dia s'esdevé amb dessus i dessous, que substitueixen sur i sous després de par:

Marie Christine a sauté par $\left. \begin{array}{c} dessus \\ \\ *sur \end{array} \right\}$ la barrière

3) En fi, dessus, devant, dedans, etc. entren en locucions prepositives l'estructura superficial de les quals és paral·lela a la dels sintagmes preposicionals composts de à i sintagma nominal (composat al seu torn de article +

nom) més *de* + SN.

Podem, doncs, indicar la unitat de *sur* (preposició), *dessus* (adverbi) i *dessus* (nom) sota una rúbrica lèxica única: aquests tres elements diferents es corresponen, al parer de Ruwet, a un sol morfema. D'entre aquestes formes, la forma adverbial (v. gr. *dessus*) és la fonamental, car és la forma que apareix en contextos més generals, enfront de la forma preposicional (v. gr. *sur*).

Ruwet no es pregunta sobre la pertinència de la pertinència a categories diferents o a una sola de noms, adverbis i preposicions. El que li interessa és d'observar que, en atribuir aquests elements a una sola rúbrica lèxica, queden explicades algunes regularitats sintàctiques, com les següents:

(1) Fixem-nos en les següents oracions:

Le livre est là

Le livre est là-dessus

Le livre est là-dedans vs. v. gr. **Le livre est à cela*

?*Le livre est dans cela*

La Gramàtica Tradicional ha considerat aquesta variació com una particularitat idiosincràtica d'un grup d'expressions. Si l'estructura profunda dels complements de lloc és com assenyala Ruwet, s'obtenen les expressions susdites amb facilitat mitjançant una sèrie de regles:

a) Amb una transformació que permuta el segon i tercer termes.

b) Aquesta transformació actua "en buit" en el primer cas:

<i>à - φ - cela</i>		<i>à - cela - φ</i>
<i>à - dessus - cela</i>	→	<i>à - cela - dessus</i>
<i>à - dessous - cela</i>		<i>à - cela - dessous</i>

etc.

D'una manera més formal, Ruwet formula la transformació de la següent forma:

SN

à - Prep_L - + PRO
+ lieu

1 2 3 → 1 ___ 3 + 2 - φ

Després, la transformació que hem tractat ja, converteix
*à *cela-dessous* en *là-dessous*.

(2) Un altre argument a favor de la unificació d'aquestes categories té a veure amb certs fenòmens lligats a la pronominalització. La pronominalització és una regla molt general que, quan dos sintagmes nominals són idèntics, converteix el segon en pronom personal sota certes condicions:

Jean est venu et Jean m'a souris → *Jean est venu et il m'a souris*

Per tal d'obtenir oracions ben formades, de vegades s'han d'aplicar d'altres transformacions, com aquelles que situen els pronoms enclítics davant el verb (formació de clítics) o aquelles que formen adjectius possessius (Possessivització):

(a) *J'ai rencontré Gustave et je l'ai parlé à Gustave*
(Pron) →

**J'ai rencontré Gustave et je l'ai parlé à lui* (Formació de clítics) →

J'ai rencontré Gustave et je lui ai parlé

(b) *J'ai embrassé Christine et je l'ai troussé la jupe de Christine* (Pron) →

**J'ai embrassé Christine et je l'ai troussé la jupe d'elle* (Possessivització) →

J'ai embrassé Christine et j'ai troussé sa jupe

Aquestes transformacions (Pronominalització, formació de clítics, Possessivització) se sotmeten a diverses restriccions molt complicades, d'entre les quals ens interessa la següent: en posició no enclítica, un pronom inanimat (no humà) és impossible si hi ha alguna cosa que bloquege la transformació (com ara la correlació *ne...que*). Notem la diferència:

(a) *J'aime Justine et je n'aimerai jamais que Justine*

J'aime Justine et je n'aimerai jamais qu'elle vs.

(b) *J'ai acheté le Petit Livre Rouge et je ne lis plus que le Petit Livre Rouge*

**J'ai acheté le Petit Livre Rouge et je ne lis plus que lui*

En alguns casos l'estructura superficial resulta correcta, si el sintagma nominal, en comptes de ser pronominalitzat, ha estat, simplement, esborrat:

Comme la porte de la maison était fermé, je suis entré par la fenêtre de la maison

**..., j'en suis entré par la fenêtre*

**..., je suis entré par la fenêtre d'elle*

?? ..., je suis entré par sa fenêtre

..., je suis entré par la fenêtre

Després de les transformacions de Pronominalització, Formació de clítics i possessivització, s'introdueix una transformació que esborra el pronom personal en certes condicions. Una d'aquestes la tenim quan el pronom és un complement nominal d'un nom amb valor locatiu:

" (42) *Tout ce qui se disait au salon du château était répété à ? *sa/ la cuisine*

(44) *Je n'ai pas sauté par dessus la barrière, je suis passé par dessous (*d'elle)*

(45) *La température, qui était tombée au dessous du point critique, est remontée au dessus (*de lui)*

(46) *Le Ferrrari est-elle dans le garage? Non, elle est devant lui*

**dans lui*

(47) *Le chat n'est pas sur le piano à queue,*

dans lui

*il est *dans*

dedans"

(1969: 128)

Hom pot comprovar que sempre tenim una regla d'esborrament de pronom, però si seguim la distinció categorial pròpia de la Gramàtica tradicional, les condicions en què aqueixa regla s'aplica haurien de ser diferents en

cada cas:

a) A l'esquerra pot aparéixer un nom (42), una locució prepositiva (45) o un preposició (46).

b) Quan l'element d'esquerra és una preposició, aquesta passa a ser adverbial, en aplicar la transformació, fet que resulta estrany, car portaria a considerar que l'element subratllat en la següent oració és un adverbial quan eliminem *de sa maison*, i una preposició quan no ho fem:

Julie se tenait à la fenêtre de sa maison

c) Caldria especificar que, quan *sur*, *dans* o *sous* passen a ser adverbials, s'efectua un canvi fonològic.

Si, en canvi, considerem *dessus*, *dedans* com a formes de base, la falta de *dans* sense *de N* a l'esquerra o les formes fonològiques especials s'explicaran en la rúbrica lèxica o per ajustament morfològic tardà.

Respecte de l'estatut adverbial de *dessous*, *dedans* o, eventualment, à *gauche* o *au-dessous*, assenyala Ruwet.

1) Per formular que hi ha adverbials separats de preposició, aqueixa distinció ens hauria de permetre generalitzacions interessants.

2) Si es considera vàlida la distinció, cal explicar el pas de *dessous*, per exemple, de preposició a adverbial per principis generals, i no per una regla *ad hoc*.

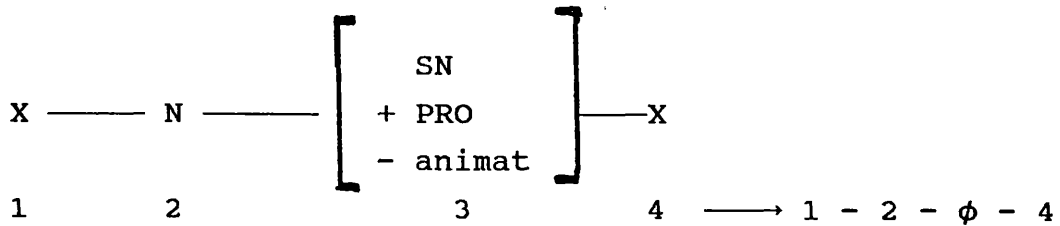
Com que no coneixem aqueixos principis, és millor de considerar que adverbials i preposicions pertanyen a una mateixa classe, que Ruwet anomena convencionalment "preposició".

Podem, doncs, formular una regla d'esborrament del pronom molt simplement. Un pronom inanimat desapareix quan a l'esquerra tenim:

- *Prep_i*

- Un nom d'una determinada classe (normalment amb un valor locatiu intrínsec, com ara *fenêtre*, *porte*, *gauche*, *côté*, però no sols aquests).

Ruwet assenyala que àdhuc es podria anar més enllà i considerar que uns i d'altres pertanyen a la categoria del nom:

Unifiquem així tots els complements de lloc, els quals estaran sempre compostats, segons aquesta interpretació, per:

à + SN
N SN compl

Des d'aquesta perspectiva, els següents complements només es distingeixen pel determinant (definit o indefinit):

- (1) *dans la prison* → det ϕ (indefinit)
- (2) *au dedans de la prison*

det. definit

à l'intérieur de la prison

Malgrat tot, Ruwet reconeix que els arguments per unificar la preposició amb el nom són minsos i una concepció com aquesta produiria complicacions en d'altres parts de la gramàtica. Així, la pertinença de, per exemple, *devant*, a ambdues categories, s'indicarà en la seua rúbrica lèxica amb els trets [+ Nom] i [+ Prep].

3. Les locucions prepositives: Les locucions prepositives plantegen també problemes respecte de la seua ubicació en les categories. En efecte, en aquesta classe hom acostuma a introduir tota mena de sintagmes preposicionals que presenten una certa fixació i semblen equivaler a d'altres simples. Ruwet ha considerat que *devant* en *au devant* de és nom, com ho és *fenêtre* en *dans la fenêtre*. Els elements del primer tipus, tanmateix, se sotmeten a restriccions a les quals no se sotmeten els segons. Cal establir, doncs, un seguit de subcategories. Vegem algunes indicacions respecte d'açò:

- 1) Observem les següents oracions:

**J'ai mis une lampe au-dessus du bureau, et un vase à celui de l'étagère*

Les peliciers se sont présentés en même temps à la porte de devant et à celle de derrière

Menys agramaticals semblen les següents:

**Pierre était à l'abri du danger, mais non à celui de la pluie*

? Pierre se tenait aux côtés de Julie et Paul à ceux de Justine

Sembla, doncs, que:

a) La pronominalització està prohibida en els *Prep_L*.

b) La pronominalització és normal en els noms de lloc concrets.

c) En els noms de lloc més abstractes o més relacionals, la pronominalització és més o menys inacceptable.

2) En els fenòmens de coordinació també hi ha una gradació:

Les invités se sont montrés aux portes et aux fenêtres de la maison

**Pierre se tenait contre et à l'ombre du mur*

? Le chat est sans doute au-dessous ou à l'intérieur du piano

?? Le chat est sur ou à l'intérieur du piano

En general, sembla que la coordinació amb *ou* és més acceptable que amb *et*.

Amb aquests fets, Ruwet només pretén d'indicar el següent:

a) Hi ha una distinció poc tallant entre les *Prep_L* i certs tipus de noms.

b) Hi ha una afinitat major entre les *Prep_L* i aquests tipus de noms que entre *à* i les *Prep_L*.

Ruwet conclou assenyalant que, malgrat que hom pugui fer diverses subdivisions, una sèrie de fets són evidents:

1. *sur/ sous, devant, etc.* funcionen de la mateixa manera que *intérieur, porte, ombre, ço* és, com a "capçaleres" (angl. *head*) dels complements de lloc dels quals formen part. Segons Chomsky (1967), cada categoria sintàctica principal (sintagma nominal, sintagma verbal i sintagma adjectiu, i ara afegim Ruwet el preposicional) tenen un nucli o capçalera i un especificant, i tots dos poden anar seguits per diversos complements. Així, en les expressions següents,

les capçaleres apareixen amb doble subratllat, els complements amb un sol:

sur l'armoire

au-dessus l'armoire

je mange la pomme

le portrait d'Aristote

(2) En canvi, en expressions com les següents, no és la preposició a l'element capital (seguim la mateixa notació que en l'epígraf anterior).

à l'ombre d'un arbre

au bord de la route

à côté de Pierre

(3) Notem que, de la mateixa manera que hi ha verbs intransitius, tal vegada hi haja noms intransitius (*endroit*) i adverbis intransitius (*partout* o *ailleurs*).

(4) Assenyala Ruwet, en fi, que les regles de Formació de clítics i Possessivització actuen sobre una estructura del tipus capçalera + complement.

La proposta de Ruwet, encara que es fa eco de les idees exposades per Chomsky (1967), no en reflexa l'aparell formal, però arriba a les mateixes conclusions que d'altres estudis posteriors que han aplicat la teoria de la x-barra d'una manera més explícita i rigorosa. L'article de Ruwet és, tanmateix, objectable en gran part dels seus punts:

1. La consideració que a tota preposició de lloc subjau una preposició a només s'entén, naturalment, des de la metodologia generativista que distingeix una estructura profunda i una superficial. Això de banda, la definició deficient de la preposició en els models generativistes fins en aquell moment permet de fer malabarismes com aquests que poden explicar-se des dels pressupòsits del Generativisme d'una manera més senzilla, tot recorrent a l'anàlisi componencial. En efecte, a té un significat més abstracte, que es tradueix en una quantitat menor de trets sempàntics. Concretament, posseeix només el tret [+localització] (en francès, com en català, ni tan sols sembla distingir la direcció de la posició, com s'esdevé en espanyol), tret

aquest que després retrobem en les altres preposicions acompanyat d'altres, per la qual cosa resulten més concretes:

à —→ [+localització] vs

sur —→ [+localització], [+superioritat]

dans —→ [+localització], [+interioritat]

Aquesta anàlisi explica les asimetries assenyalades per Ruwet d'una manera més simple i natural, sense necessitat de recórrer a regles d'elisió ni pressuposar preposicions en estructura profunda que introdueixen un factor pertorbador en la gramàtica¹¹. Aquesta explicació dóna compte també dels fets de coordinació que descriu Ruwet: la preposició à localitza purament i simple respecte d'un objecte sense atendre a les seues parts; en canvi, *devant*, *derrière*, *sous*, etc. sí que tenen en compte les parts de l'objecte que serveix a la localització. Com ben bé ha assenyalat en un recent treball J. CERVONI (1991), el diferent nombre de trets i la corresponent abstracció impedeix la coordinació, de la mateixa manera que hom no pot coordinar un hiperònim amb els seus hipònims:

**L'esport i el tennis són activitats agradables*

Assenyalem, d'altra banda, que à té un significat, ni que siga abstracte, quan apareix en un context espacial:

à Paris vs. dans Paris

[+localització] [+localització], [+interior]

Ruwet ve a dir que el significat espacial ve donat pels noms als quals acompanya, però hom pot pensar que à té un significat espacial quan apareix amb nom espacial, un significat relativament separat dels que té quan acompanya d'altres tipus de noms (*à deux mains*) i que també és distint de l'aportat per d'altres preposicions espacials (*dans*, *sur*, etc.).

¹¹ En efecte, forçaria a parlar de preposicions elidides per cada tret que es donàs en més d'una preposició:

sp. a [+lloc] [+direcció]

hacia [+lloc], [+direcció], [+aproximació]

En aquest cas caldria suposar una preposició en estructura profunda que justificàs tant el tret [+lloc] com [+direcció].

2. No resulta gens sorprenent que tant els complements introduïts per *à* com els que són introduïts per d'altres preposicions siguin substituïts per *y*, car en uns i d'altres casos l'adverbi pronominal substitueix circumstancials de lloc.

3. Respecte de la següent equivalència, suggerida per Ruwet:

**à quoi = où, à cet endroit*

**à cela = là, à cette place*

cal dir que el fet que equivalga a d'altres sintagmes més complexos, i no sols als adverbis interrogatius, no prova res. En el llenguatge són freqüents aquesta mena de buits lèxics, que ben sovint no tenen una explicació lògica. Nogensmenys, en aquest cas podem aventurar una hipòtesi que explique aquest buit:

Le livre est sur la table

L'oració anterior és resposta a dos tipus de preguntes:

a) Una general, en la qual donem a entendre que no tenim cap coneixença de la ubicació del llibre:

Où est le livre?

En emprar *où?*, donem a entendre que l'únic que sabem és que es troba situat en un lloc.

b) Una pregunta concreta, en què coneixem que el llibre està no sols en un lloc, sinó més concretament sobre un objecte, sense saber sobre quin (per les raons que siga, per exemple pel soroll en la comunicació d'una emissió anterior):

Sur quoi est le livre?

En canvi, *Le livre est à la table* només pot respondre a una pregunta de tipus general amb *où*: *à quoi* només tindria sentit si hom pressuposàs un tret de la preposició i hom desconegués l'objecte concret, però aqueixa pressuposició ja la tenim emprant *où, que*, car *à* només té un tret [+localització] que és precisament el que trobem en *où*.

Podem concloure, doncs, que la diferència entre la preposició *à* i la resta de preposicions espacials resideix en el nombre de trets de la primera, menor en relació amb les segones, i amb un grau d'abstracció correlativament distint.

4. La unificació que estableix Ruwet entre adverbis i noms no resulta sorprenent, car ja en estudis estructurals¹² hom ha demostrat que els adverbis són noms fosilitzats en una funció circumstancial:

ahir = el dia anterior a hui

Més objectable sembla, en canvi, la identificació entre noms i adverbis d'una banda i preposicions de l'altra, malgrat que aquesta identificació compta amb una llarga tradició en els estudis sobre les preposicions (v. gr. Pottier) i ací, com abans, es basa en criteris parcialment semblants, sobretot la commutació, així com criteris diacrònics. Respecte d'aquests darrers, ja hom sap que no tenen massa validesa: el fet que, per exemple, *dedans* tinguera un ús preposicional en el francès del segle XVII no prova res respecte del francès actual i, en qualsevol cas, caldria estudiar amb més deteniment si en el segle XVII funcionava vertaderament com una preposició.

Ja hem considerat en diverses ocasions els problemes d'aquesta agrupació, fàcilment refutable en llengües com l'espanyol, en que *delante* (*de*) (adverbi) té un comportament ben distint de, per exemple, *ante* (preposició):

a) L'adverbi pot aparéixer tot sol, i no la preposició:

El ciclista de Tudela iba delante

**No se disculpó ante*

b) L'adverbi, quan apareix seguit d'un nom, requereix una preposició *de* per tal de convertir aquest nom en complement (de l'adverbi):

El ciclista de Tudela iba delante del pelotón

No se disculpó ante sus compañeros

Major problema problema plantegen els mots que tenen una comportament adverbial (poden aparéixer sols) i un comportament aparentment preposicional (s'uneixen directament al nom que els complementa). Aquestes unitats són inexistents en espanyol, però són molt freqüents en francès i anglés i

¹² Bosque ha discutit els diversos argumens a favor i en contra de la consideració dels adverbis com a noms i hi aporta bibliografia (1989: 218).

en català (aquí amb alternança: *damunt/ damunt de*). Amb independència de raons històriques¹³, aquests fets només permeten dues interpretacions:

a) Considerar que hi ha dos mots distints, des d'un punt de vista categorial, en el diccionari, que remeten a un mateixa realitat lingüística, però de manera distinta d'acord amb les diferències que es deriven de la categoria:

*davant*₁: Adverbi "davant" (quan apareix sol o seguit de *de* + SN)

*davant*₂: Preposició "davant" (seguit de N sense preposició *de* precedent)

b) Considerar que hi ha sempre un adverbi *davant* pateix una elisió de la preposició *de* semblant a aquella que tenim en *Carrer (de) Sant Francesc* o fr. *Rue (de) La Gare*.

Assenyalem, d'altra banda, que un altre tractament seria de considerar que les categories no són tan universals com hom creu normalment, i no s'entén el mateix per preposició en espanyol o català i en francès o anglès, en què gran part de les preposicions tenen aquesta doble possibilitat. En qualsevol cas, l'elecció d'una explicació o l'altra depén de la definició que donem de la preposició. En efecte, sols si considerem la necessitat de nom a dreta com un tret definitori de la classe preposicional, haurem de considerar problemàtic l'existència de "preposicions intransitives". Apuntem tan sols de moment que les preposicions més prototípiques, aquelles la naturalesa prepositiva de les quals està sota sospita (*a, de, amb*) difícilment apareixen sense objecte.

D'altra banda, pel que fa a l'afirmació de Ruwet en el sentit que no té massa sentit que, per exemple, *dans* canvie de categoria quan deixa de seguir-lo un sintagma nominal, cal tenir en compte:

a) Hi ha un canvi morfològic obvi que no s'ha de menysprear.

¹³ En català les formes amb *de* són tardanes, i el català medieval usava pràcticament amb exclusivitat les formes sense preposició *de*.

b) El canvi de categoria no se segueix del fet d'elidis el terme B en aquest cas: *dans* + ϕ no deriva en *dedans*, car hi ha diferències d'èmfasi entre l'un i l'altre i *dans* + ϕ és senzillament una seqüència impossible. Contràriament, *dedans* és un adverbí que, com a tal, pot aparéixer tot sol amb un significat independent que, en qualsevol cas, podria equivaler a *dans* + un nom suficientment abstracte per no significar res més que lloc o ben establert en les pressuposicions compartides per parlant i oient:

**Il est dans* (com és incorrecte **Elle es troba en*)

Il est dans un lieu = *Il est dedans*

Així doncs, la diferència entre adverbis i preposicions és ben clara i el sintagma preposicional ha de continuar essent considerat com una construcció exocèntrica (enfront de l'adverbí, que dona lloc a construccions endocèntriques).

5. Semblants crítiques pot rebre el tractament de les locucions prepositives per part de Ruwet. De bell nou, el que equipara una preposició com *per* i una locució prepositiva com *a través de* és la possibilitat de commutar i el fet de referir-se a una mateixa realitat (identitat referencial que sovint s'ha fet una equivalència semàntica) que permet aqueixa commutació:

Anirem a València per l'horta

Anirem a València a través de l'horta

Aqueixa equivalència, tanmateix, sembla ser entre els circumstancials en bloc, deixant de banda el fet que les locucions prepositives solen tenir un significat més emfàtic, ser unitats lingüístiques més marcades, en què els elements que hi intervenen sovint guarden part del seu significat. Des d'un punt de vista estructural, presenten diferències òbvies:

Per l'horta: SP \longrightarrow prep + SN

a través de l'horta: SP \longrightarrow prep + SN (N + [SP \longrightarrow prep + SN])

El terme B (SN subratllat) té una posició sintàctica distinta en cada cas: en el primer cas és regit per una preposició i forma un sintagma preposicional que dependrà d'un terme A en aquest cas verbal; en el segon cas és regit

per una preposició que modifica un terme A nominal regit al seu torn per una preposició.

En aquest sentit, a través, en virtut de la seua naturalesa de sintagma preposicional, pot aparéixer sense cap mena de sintagma nominal a dreta, cosa que no s'esdevé amb *per*. Una altra cosa és que el grau de cohesió augmente (com sembla indicar *al través*, corrent substituït de *a través de* quan no segueix un sintagma nominal), però açò indica que hi ha una tendència a formar un adverb, sempre que no deixi d'estar present la preposició *de* per convertir el segon sintagma nominal en modificador de *través*.

6. El problema de la variació del context d'aplicació de regles d'elisió del possessiu no és tal: el possessiu només pot ser suposat (i per tant posteriorment elidit, si s'escau) darrere de noms o d'altres mots que donen lloc a expressions endocèntriques. Tots els elements davant dels quals apareix o es pot suposar un possessiu en els exemples de Ruwet no són veritables preposicions (per exemple, *devant*). No se suposa, doncs, cap canvi de categoria.

L'aplicació de la hipòtesi lexicista al camp de les preposicions, que pretenia de dotar la gramàtica de major generalitat, en eliminar l'escull de les construccions exocèntriques, ha acabat confonent ens adverbis i els preposicions tant en el cas de Ruwet per al francès com, segons veurem tot seguit, en el cas de Jackendoff.

L'article de Ruwet no deixa de tenir punts molt interessants, com és la relació entre noms i adverbis, la relació entre possessius i adverbis i locucions prepositives o la consideració que la preposició *à* indica lloc d'una manera més abstracta que les altres. La consideració de les preposicions com a elements endocèntrics, malgrat que ens sembla errònia, no deixa de suposar un trencament amb la tradició lingüística anterior de gran importància.

2.4.3. R. S. JACKENDOFF (1973)

Major difusió i rellevància ha tingut l'article de Jackendoff, car té un entroncament més directe i més ple en l'article de Chomsky de 1967 i aplica d'una manera més clara i més sistemàtica, emprant-ne l'aparell formal, la sintaxi de la x barrada, inaugurada en l'article de Chomsky sobre la nominalització. A més a més, els estudis generativistes d'origen nordamericà sempre han tingut major ressò, pel fet d'haver vist la llum aquest corrent als Estats Units i haver abastat el seu desenvolupament i la seua major difusió sobretot als departaments de les seues universitats. Açò explica que els lingüistes d'arreu del món s'hagen vist forçats a consultar les novetats dels models generativistes vingudes s'Amèrica i, en el nostre cas concret, s'haja considerat sempre Jackendoff com l'autor que ha trencat amb la tradició de l'exocentrisme del sintagma preposicional, quan l'article de Ruwet que acabem d'estudiar ja hi apuntava amb semblants arguments.

Jackendoff comença assenyalant com les preposicions han estat estudiades en la Gramàtica Generativa com un fet molest de superfície, que calia remetre a verbs d'estructura profunda o a d'altres construccions profundes. Contràriament, el sintagma preposicional ocupa un lloc important en la gramàtica. Jackendoff considera que aquest oblit de les preposicions procedeix de la consideració de les preposicions com a introductors de construccions exocèntriques, ço és, la consideració del PP (*prepositional phrase*) com a P - NP (*nominal phrase*). Jackendoff es proposa de refutar aquesta consideració, i en aquesta refutació estableix una sèrie d'epígrafs:

1. PP \longrightarrow P

Las anomenades "partícules" dels *phrasal-verbs* són preposicions en un ús intransitiu (preposicions

intransitives). Aquesta consideració ve demostrada.

1) Hi ha de vegades una estreta relació fonològica, i de vegades fins i tot una identitat, entre preposicions i partícules:

Chico ran { into the opera house
in

He didn't play the harp { inside the hotel
inside

Són idèntiques, per exemple, *down, up, in, out, through*, etc. Entre aquestes hi ha, doncs, la mateixa relació que entre *eat transitiu* i *eat intransitiu*.

2) Hi ha verbs que exigeixen tant sintagmes preposicionals com adverbis direccionals o partícules:

*Irwing put the books

Irwing put the books { on the shelf
there
away

Les partícules només es distingeixen perquè poden aparéixer davant l'objecte directe:

Irwing put { *on the shelf } the books
*there
away

3) Els sintagmes preposicionals, alguns adverbis direccionals, les partícules i algunes construccions participials, col·locades al front de l'oració, provoquen la inversió del subjecte darrere el verb intransitiu si no hi ha auxiliar:

SP: Into the opera house raced Harpo

Adv. dir: There goes Chico

Partícula: Off came Harpo's fake beard

Constr. Participial: Bounding out of the operation room came the happy patients

Cal assenyalar que no entren en aquesta construcció les partícules que donen al verb un significat idiomàtic:

*Up threw John

4) Els sintagmes preposicionals direccionals, els adverbis i les partícules entren en les següents construccions amb *with*:

SP: *Into the dungeon with the traitors!*

Adv.: *Upstairs with this illegal card game!*

Part.: *Off with his nose!*

5) El modificant *right* només apareix amb els sintagmes preposicionals, certs tipus d'adverbis i partícules:

SP: *The collapse come right after Ricardo's arrival*

Adv.: *Nobody could figure out what had happened right afterward*

Part.: *The scenery caved right in under Gummo's weight*

Per tant, el sintagma preposicional es rescriu de la següent manera:

PP \longrightarrow P - (NP)

Assenyala Jackendoff respecte d'aquesta regla:

"Prepositions, like verbs, will then contain strict subcategorization features in their lexical entries. For example, *down*, *up*, *before*, *in* and *out* will have the feature [+ ___(NP)]; *of*, *for* and *toward* will have the feature [+ ___NP]; and *home*, *afterward* and *beforehand* will have the feature [+ ___]."

(1973: 348)

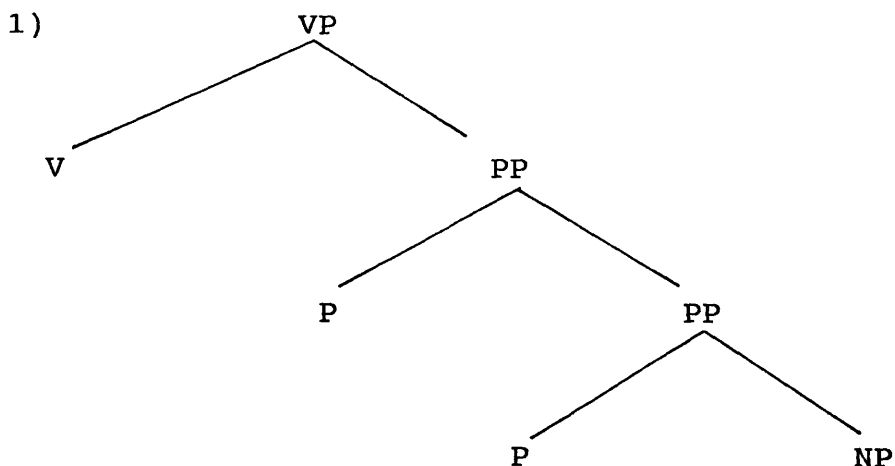
2. PP \longrightarrow P - PP

Observem la següent oració:

Harpo rode the horse out of the barn

Per tal d'explicar la presència de dues preposicions contigües, podem permetre que les preposicions subcategoritzen sintagmes preposicionals en els seus complements. Així, per exemple, *out*, *in*, *up* i *down* permeten com a complements sintagmes nominals, sintagmes preposicionals o ϕ .

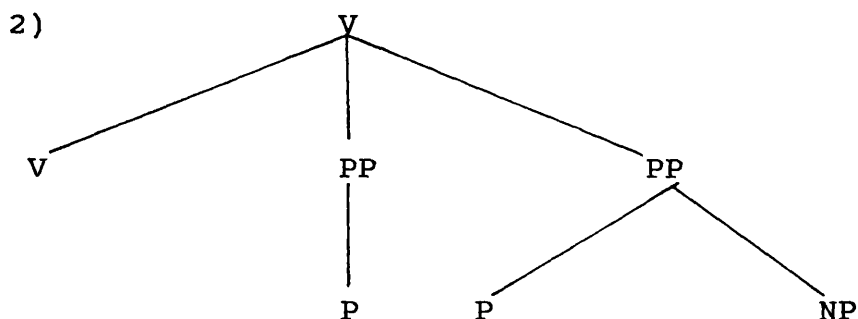
Tenint en compte l'existència de preposicions intransitives, un enfilall categorial com P-P-PP pot rebre dues anàlisis:

Ací tenim una preposició el complement de la qual és un sintagma preposicional:

Chico raced away from Mrs. Claypool

prep + SP

Ací tenim una preposició intransitiva, seguida d'un sintagma preposicional normal.

Otis T. Flywheel raced away in a battered Ford

D'entre aquestes dues construccions, només en el primer cas podem parlar d'una preposició composta, i només aquesta passa els tests per aïllar preposicions, com ara l'anteposició:

Away from Mrs. Claypool raced Chico

**Away in a battered Ford raced Otis T. Flywheel*

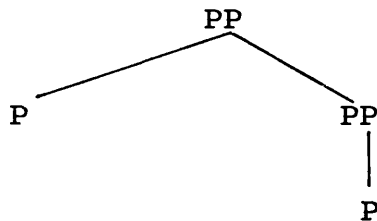
De vegades hi ha casos d'ambigüitat:

The bomb plunged down toward the village

Però si la segona preposició direccional és substituïda per una preposició estàtica, només és possible la primera interpretació:

The bomb plunged down at the village

3) Una altra possibilitat és que el sintagma preposicional interior siga intransitiu:

Aquest és el cas de construccions com *over here, down there, back home*.

4) Finalment, el sintagma preposicional pot tenir al seu torn com a objecte un sintagma preposicional, de manera que apareixen unides tres preposicions:

Down from above the altar groaned a mysterious voice

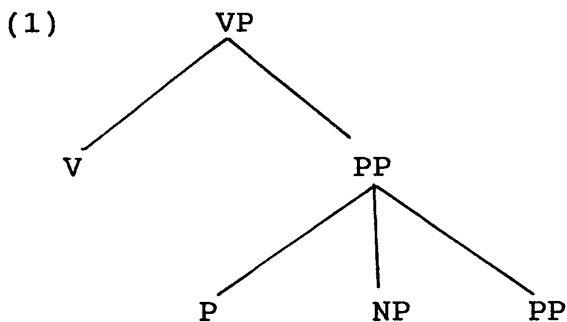
3. PP \longrightarrow P - NP - PP

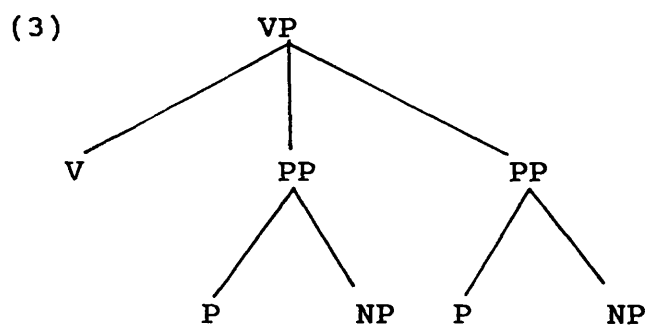
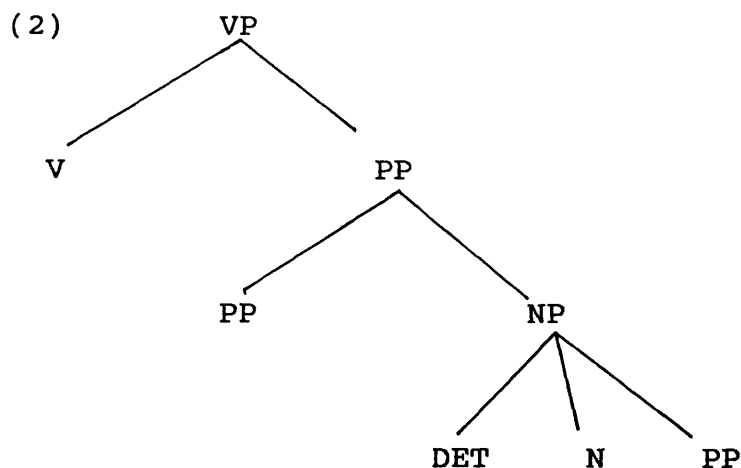
Segons les regles que hem vist fins ara, podem tenir el següent:

PP \longrightarrow P - ({ NP })
 { PP }

PP \longrightarrow P - (NP) - (PP)

És possible, doncs, un enfilall P - NP - PP. Aquest enfilall, tanmateix, pot recobrir diverses estructures:

Segons Jackendoff, podem eliminar des d'un principi (2), tipus al qual correspon una oració com la següent:

They went to the house in the woods

P det N PP

NP

Aquest tipus de construccions, *the house in the woods*, per exemple, poden funcionar i ser usades independentment.

Jackendoff tracta de distingir, doncs, (1), que és la més rellevant, de (3):

(1) *The mice raced from one end of the park to the other*
Max sent the trilogy to Bill in New York

(3) *Harpo paraded down the aisle with Margaret Dumont*

1) Els sintagmes preposicionals de (1) admeten la situació en l'inici de l'oració:

From one end of the park to the other raced the mice
To Bill in New York, Max sent the trilogy

En canvi, en els sintagmes preposicionals del tipus de (3), tenim:

Harpo paraded down the aisle with Margaret Dumont

Down the aisle paraded Harpo with Margaret Dumont

?**Down the aisle with Margaret Dumont paraded Harpo*

2) Les construccions de (1) poden ocupar la posició focal; en (3), es poden focalitzar ambdós sintagmes preposicionals per separat, però no al mateix temps:

(1) *It was to Bill in New York that Bill sent the trilogy*

(3) (a) *It was down the aisle that Harpo paraded with M. Dumont*

(b) *It was with M. Dumont that Harpo paraded down the aisle*

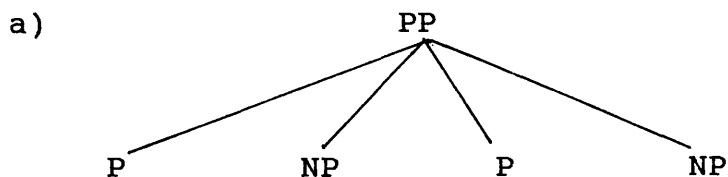
(c) ?**It was down the aisle with M. Dumont that Harpo paraded*

3) La forma P - NP - PP pot servir com a antecedent d'una subordinada relativa:

A prepositional phrase can be found across the copula from a measure phrase, which is a significant position

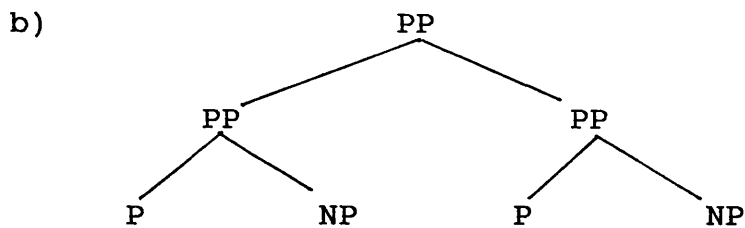
Tenint en compte que les subordinades de relatiu tenen com a antecedent constituents simples, l'esquema (3) no és possible.

L'estructura (1) no és, tanmateix, l'única de la forma P - NP - PP. Podem proposar d'altres estructures que explicarien aquest mateix enfilall:

Ací hauríem de considerar que hi ha una preposició composta o discontinua (v. gr. *from...to*), la qual reuniria dos sintagmes nominals o arguments preposicionals. Aquesta interpretació, tanmateix, suposaria introduir una regla que explicàs com es forma una preposició tal a partir de

preposicions simples.

Ací hauríem de considerar que els dos sintagmes preposicionals compostos es relacionen amb sintagmes preposicionals coordinats:

up the hall into the kitchen < up the hall and into the kitchen

En aquest cas, tanmateix, es fa necessària una regla de deleció. A més a més, no tots els sintagmes preposicionals complexos poden entendre's com a sintagmes preposicionals coordinats:

Max sent the trilogy to Bill in New York

En l'oració anterior, no sabem on s'hauria de situar la conjunció *and*.

Finalment, Jackendoff assenyala:

"On the other hand, when we seek to generalize the already needed base rules $PP \rightarrow P - NP$ and $PP \rightarrow P - PP$, one of the possible ways of combining them predicts automatically the existence of forms having the structure (28a) [en la nostra exposició, (1)]. This is therefore the simplest structure we can produce for complex PPs in terms of extra rules needed in the grammar, for it results from an actual simplification of the grammar." (1973: 354)

Finalment, s'ocupa Jackendoff de l'aplicació de la teoria de la x' al sintagma preposicional. En efecte, una generalització correcta de les regles de base dels sintagmes preposicionals és:

P - (NP) - (PP)

i no P - ({ NP }) o P - (PP) - (NP).

Aquesta estructura és semblant a la del verb, i la Hipòtesi Lexicista proposada per Chomsky (1967) pretén de donar compte precisament d'aquesta mena de semblances. Aquesta hipòtesi estableix dues regles principals, segons ja hem comentat:

(1) $X' \longrightarrow x \text{ Comp } x$

(x equival a qualsevulla categoria)

Així, per exemple:

$VP \longrightarrow V - (NP) - \left(\begin{array}{c} \{ NP \} \\ \{ AP \} \end{array} \right) - (PP)$

$N' \longrightarrow N \quad - (PP)$

$A' \longrightarrow A \quad - (PP)$

$Adv' \longrightarrow Adv \quad - (PP)$

(2) La segona regla estableix que tota categoria x va precedida per un sistema de sintagmes anomenats especificants (*specifier*):

$x'' \longrightarrow \text{Spec } x' \quad - x'$

per exemple:

$V'' \longrightarrow NP - Aux - V'$

$N'' \longrightarrow \text{Spec}_{N'} - N'$ (l'especificant del nom és el determinan)

Açò mateix s'esdevé, al parer de Jackendoff, en el cas dels sintagmes preposicionals:

$PP \longrightarrow \text{Spec}_P \quad - P'$

Així, tenim:

The curious sounds of the harp could be heard $\left. \begin{array}{l} \text{(right)} \\ \text{(far)} \\ \text{(a long time)} \end{array} \right\}$ *for hours*
after the landing of the saucer

The class of prepositions is made up $\left. \begin{array}{l} \text{(entirely)} \\ \text{(partly)} \end{array} \right\}$ *of verbs*

D'entre aquests especificants, alguns són comuns a

d'altres nusos, i d'altres són exclusius de la classe preposicional (v. gr. *right*). Jackendoff conclou amb les següents paraules:

"This situation is what the Lexicalist Hypothesis leads us to expect: constituents of comparable level (that is, all *x* or all *x*) should have parallel structure up to a point, but they are likely to differ in some respects. PPs seem like APs in their specifier structure because of the use of measure phrases. In their complement structure they seem like Ss because of the presence of NP. On the other hand, they resemble NPs in that they undergo cleft formation [focalització] and ADVPs in that they prepose freely. The PP structures we have observed therefore provide a modest confirmation of the Lexicalist hypothesis." (1973: 355)

L'article de Jackendoff, que, com hem assenyalat adés, ha estat considerat revolucionari en el tractament de les preposicions per part del Generativisme, té una sèrie de punts objectables:

1. Respecte de les dues primeres noves regles que proposa per tal de rescriure el sintagma preposicional:

PP → P - (NP)

PP → P - PP

cal dir que Jackendoff juga amb fets d'ordre divers per tal d'arribar-hi:

1) D'una banda, tenim els *phrasal verbs*¹⁴, que tenen un funcionament molt especial en anglés:

a) En primer lloc, aquestes partícules presenten un grau de cohesió amb el verb molt alt, juntament amb el qual es mantenen:

- en casos de dislocació de l'objecte:

¹⁴ Aquests es corresponen, d'una manera prou imperfecta, amb els verbs preposicionals o amb suplement en llengües com el català: *recordar-se de*, *ocupar-se de*, etc.

I don't know what I'm looking for

- en casos d'elisió de l'objecte:

- *Do you still smoke?*

- *No, I have given up*

En català, en canvi, diríem:

Els assumptes de què s'ocupa la Junta

- *T'ocupes dels xiquets de Maria?*

- *No, ja no me n'ocupe*

En català la preposició guarda el seu estatus i continua mostrant una cohesió major amb l'objecte que amb el verb, de manera que si el primer no s'explicita, tampoc no apareix la preposició. En el cas dels *phrasal verbs* anglesos, en canvi, ña preposició presenta una gran cohesió amb el verb, de manera que roman en els casos assenyalats, contràriament amb el que ocorre amb sintagmes preposicionals "normals" (és a dir, relativament independents del verb o la unitat de la qual depenen). Prova d'aquest comportament particular dels *phrasal verbs* és que la preposició pot seguir l'objecte:

John took his coat off

John took off his coat

John took it off (en el cas dels pronoms, aquest ordre es dona obligatòriament)

Aquestes partícules, per la seua mobilitat, semblen més aviat adverbis, la qual cosa per se justificaria el seu caràcter endocèntric i el fet que puguen construir-se amb objecte o sense ell. En qualsevol cas, no són preposicions com cal -malgrat que de vegades hi coincideixen formalment-, car presenten un comportament molt particularitzat enfront de les preposicions en usos lliures.

2) D'altra banda parteix Jackendoff de sintagmes preposicionals relativament independents del verb, és a dir, de tipus circumstancials, del tipus:

We'll meet before the party

We'll meet before

La consideració com a preposicions dels segments subratllats planteja els mateixos problemes que véiem en el

cas del francès *devant* o el català *davant* a propòsit de Ruwet (1969). L'única diferència és potser que en anglés hi ha més suposades preposicions que poden aparéixer totes soles, si bé tampoc no hi manquen veritables preposicions que precisen sempre un sintagma nominal (*of, for, etc.*).

Així doncs, les preposicions que apareixen unides als *phrasal verbs* en anglés guarden una cohesió amb el verb tal que no poden ser considerades vertaderes preposicions, ço és, caracteritzadores d'objectes als quals s'uneixen íntimament, fins al punt de no poder aparéixer en el discurs sense aquests. Per tant, les regles proposades per Jackendoff:

PP → P - (NP)

PP → P - PP

en realitat reflexen:

V - (NP) / V - PP (si incloem les partícules en el verb)

V - Adv - (NP) / V - Adv - PP

Estructures aquestes que no són gens estranyes: no és la preposició -el funcionament prepositiu de la qual és dubtós- l'element que pot ser transitiu o intransitiu, sinó el verb, fet gens anormal en el llenguatge.

Encara hi ha una construcció de què parteix Jackendoff per abastar les regles que acabem de qüestionar que no resulta gens colpidora. Són els casos que el mateix Jackendoff reconeix com a preposicions complexes (enfront d'aquelles en què la preposició es troba més unida al verb):

Chico raced away from Mrs. Claypool

Aquest exemple és paral·lel a d'altres catalans com els següents:

illes de cap al nord

alguns d'entre els invitats

Els segments en negreta són circumstancials que, per tal de modificar un nom o un determinat quantitatiu, precisen una preposició.

2. Un altre problema és l'anàlisi que fa de construccions com:

Els Països Catalans s'estenen de Salses a Guardamar

L'anàlisi proposada per Jackendoff sembla suggerir

alguna mena de subordinació entre aquests dos sintagmes preposicionals. Més que una dependència d'un de l'altre, sembla que es pressuposen mútuament:

**Els Països Catalans s'estenen de Salses*

**Els Països Catalans s'estenen a Guardamar*

Un altre fet evident és que tots dos suposen una determinació circumstancial unitària, és a dir, un i l'altre constitueixen un circumstancial d'extensió, unitari semànticament i, d'una manera encara per determinar, sintàcticament, segons ho demostra el fet que puguen ser substituïts per circumstancials simples:

Els Països Catalans s'estenen entre Salzes i Guardamar
(Noteu la conjunció)

Els Països Catalans s'estenen al llarg de 2.000 quilòmetres

Els Països s'estenen per dos estats
etc.

En aquest sentit, gairebé semblen millors les altres solucions presentades com a possibles per Jackendoff:

a) La consideració que són circumstancials coordinats, i de fet la coordinació és possible:

Els Països Catalans s'estenen des de Salzes i fins a Guardamar

b) La consideració que constitueixen una correlació prepositiva.

En realitat, ambdues interpretacions són compatibles, i pot tractar-se d'una correlació conjuntivo-prepositiva que assenyalava els límits d'una extensió, quan aquests volen fer-se explícits o quan hom no sap la mesura de l'extensió i aquesta s'ha de deduir amb l'assenyalament dels límits. En qualsevol cas, l'ús d'una preposició que indica l'inici d'un moviment i una altra que n'assenyalava el terme suposa la definició d'una extensió suposant (metafòricament) un viatge al llarg d'aqueixa extensió, viatge que té el punt de partença en el límit inicial, el punt d'arribada en el límit final. Es tracta, doncs, d'una correlació *sui generis* que no ha arribat al grau de fixació de, per exemple, *tant...com* o

d'una banda...d'altra banda, car les preposicions en qüestió guarden el seu valor propi (de...a o des de...fins a). La tendència a la correlació ve marcada per l'obligatorietat de tots dos termes així com per la unitat significativa de la suma els dos sintagmes preposicionals.

La interpretació de Jackendoff sembla més encertada en el cas d'oracions com.

Max sent the trilogy to Bill in New York

A Martian grzch lumbered down the street toward the frightenend garbage collector

En aquests tipus d'oracions, sí que sembla que el segon circumstancial funciona com una mena d'aposió concretitzadora del primer.

3. Respecte de l'aplicació de la Hipòtesi Lexicista al sintagma preposicional, ja hem tingut ocasió de veure que no és adequada, car les vertaderes preposicions donen lloc a construccions exocèntriques. Les idees de Jackendoff són valuoses en la mesura que fan referència a adverbis. Així, pel que fa a l'existència d'especificants de vertaders sintagmes preposicionals, com hom podria suposar en les oracions següents:

Maria, molts anys sense els seus pares, s'havia acostumat a la soletat

Heu de seguir recte cap a València

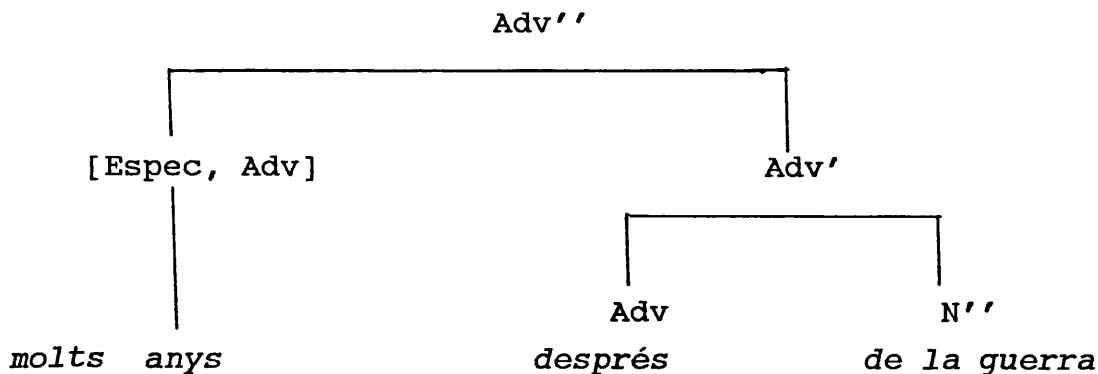
Segons la interpretació de Jackendoff, els modificadors en negreta s'haurien de considerar especificants de la preposició; sense cap dubte, aquestes preposicions catalanes no poden aparéixer totes soles, i no poden considerar-se, per tant nuclis, ni, per tant, els elements d'esquerra són especificants de la preposició, sinó modificadors de tot el sintagma preposicional, que té una funció circumstancial, com en té els adverbis i, com a tals, admeten modificadors:

Maria, molts anys allí, decidí de canviar d'aires

No tractant-se de construccions endocèntriques, doncs, l'anàlisi segons la teoria de la x-barra dels sintagmes preposicionals no resulta adequada. Observem, en canvi, que els adverbis, que de vegades en bloc equivalen

referencialment a sintagmes preposicionals (*allí = en aquell lloc*), en donar lloc a construccions endocèntriques, sí que permeten perfectament una anàlisi d'aquesta mena:

molts anys després de la guerra

El problema és quin estatus hem de concedir al sintagma preposicional: en no ser una construcció endocèntrica, Chomsky l'excloïa d'aquesta formalització de la gramàtica, tot suposant que la preposició era introduïda transformacionalment en determinats contextos i com a operació tardana. Caldria, doncs, reconèixer que pot haver-hi construccions exocèntriques sense la necessitat de recórrer a transformacions.

En l'exemple proposat, veem que *molts anys* modifica *després*, que amb posterioritat pot rebre un complement (en aquest cas *de la guerra*). En canvi, en el cas de *molts anys sense sa mare*, *molts anys* només podia modificar el sintagma preposicional *sense sa mare* com a bloc.

Amb la teoria Estàndard Ampliada, doncs, hi ha hagut intents valuosos de fer eixir la preposició de l'oblit en què l'havien deixat els models generatius ortodoxos en admetre sense més el seu valor d'introductora de construccions exocèntriques i d'element introduït per determinades transformacions. La solució era, naturalment, dins el nou model que havia igualat el verb, el nom i l'adjectiu com a construccions que obeïen a una estructura Det- Nucli - Complement, de considerar que també el sintagma preposicional s'havia d'amotlar a aquesta estructura. El resultat ha estat

unificar (i confondre) la preposició amb la classe dels adverbis i de bell nou fer referència al seu parentiu estructural amb els verbs (paral·lelisme que havia estat ja assenyalat per la Gramàtica Tradicional i per estudiosos estructuralistes com Bally i, més recentment, pels semàntics generatius), especialment en el cas de Jackendoff. És de lloar el fet que hom haja emprés la tasca de trencar amb la llarga tradició lingüística—especialment als Estats Units—del caràcter exocèntric del sintagma preposicional, però com que l'escull d'aqueix exocentrisme no ha estat superat, la posició i l'estatus de la preposició dins la Gramàtica Generativa continua estant marcat per la precarietat i la indefinició.¹⁵

2.5. LA TEORIA ESTÀNDARD AMPLIADA I REVISADA (1976)

La Teoria Estàndard Ampliada i Revisada presenta dues innovacions respecte del model anterior (Brucart, (1986: 25-28)):

1. El component semàntic adopta una forma escindida: les regles d'interpretació semàntica que el formen queden agrupades en dos subconjunts successius, cosa que provoca l'aparició d'un nivell intermedi entre l'estructura superficial i la representació semàntica, denominat forma lògica. Aquest nivell s'ocupa de la semàntica oracional: la relació entre predicats i arguments, l'abast i domini dels operadors (quantificadors, pronoms interrogatius i relatius, formes emfàtiques, etc.).

2. La introducció de la teoria de les traces. Hom parteix de la idea que totes les transformacions deixen una petja o traça en l'estructura superficial, de manera que a partir d'aquesta hom pot conèixer quines transformacions han tingut lloc en el procés de derivació.

E. S. [Què_i vols t_i] ←———E. P. [Vull una cervesa]

¹⁵ En l'àmbit del català, han aplicat la teoria de la x-barra al sintagma preposicional BONET i SOLÀ (1986 (1988)).

L'element traslladat deixa una petja. El subíndex expressa correferencialitat entre la petja i la unitat situada en una nova ubicació. Aquesta teoria permet de simplificar el component transformacional; en efecte, totes les transformacions poden reduir-se a una sola regla:

trasllade's α

Amb aquesta teoria la gramàtica guanya generalitat, però és massa poderosa; aquest problema se soluciona recorrent a filtres que impedeixen representacions semàntiques agramaticals que podien ser generades per aqueste regles de trasllat.

Pel que fa a les preposicions, no hi ha cap canvi respecte dels models anteriors. Només hi ha estudis que tracten el seu significat des del punt de vista de la lògica, entre els quals alguns les consideren semblants a quantificadors. D'aquestes qüestions, tanmateix, ens en ocuparem quan tractarem de les preposicions des del punt de vista de la lògica.

2.6. EL MODEL DE RECCIÓ I LLIGAM (GOVERNMENT AND BINDING) (1981)

2.6.0. INTRODUCCIÓ

Tot i que el model de Recció i Lligam assoleix com a propi l'esquema de la Teoria Estàndard Ampliada i Revisada, en conjunt representa un canvi qualitatiu important sobre qualsevol dels dissenys generatius anteriors¹⁶. La novetat principal rau en l'elaboració i el desenvolupament d'un complex sistema de principis que, en aplicar-se directament a les representacions sintàctiques, permet de simplificar al màxim el sistema de regles de la gramàtica. En efecte, hom considera que hi ha una estructura profunda i una estructura superficial, entre les quals s'apliquen unes regles, reduïbles, segons va quedar establert en el model anterior, a una sola (trasllade's α); la capacitat generativa d'aquestes regles queda, tanmateix, restringida per una sèrie de mòduls que actuen amb una relativa autonomia, malgrat que es troben estretament relacionats entre ells. Abans de ressenyar breument cadascun d'aquests mòduls cal que ens referim a la distinció entre gramàtica central i gramàtica perifèrica, relacionada amb la diferència establerta per Chomsky des dels principis de la Gramàtica Generativa entre gramàtica general o universal i gramàtiques particulars:

1. La gramàtica central participa plenament de les característiques universals del llenguatge, i constitueix, per tant, l'objectiu prioritari del lingüista, car els principis que en deriven serviran per caracteritzar el concepte de gramàtica universal.

2. La perifèria, al contrari, reflecteix els aspectes més idiosincràtics i menys sistemàtics de la gramàtica d'una

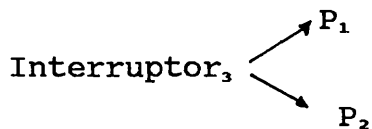
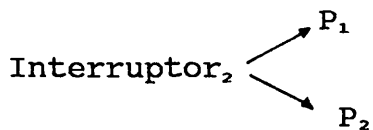
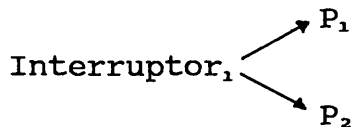
¹⁶Aquesta introducció està basada en la seua majoria en BRUCART (1986)

llengua: manlleus, formes arcaïtzants, creacions individuals, etc. En la seua formació entren en joc, doncs, factors externs a la mateixa llengua, com ara els modes socials o la història. Respecte d'aquests plantejaments cal fer, tanmateix, dues precisions:

a) Les llengües també admeten un considerable marge de variació pel que fa a les seues gramàtiques centrals. Fenòmens d'evident rellevància sintàctica, com l'ordre bàsic de paraules o la possibilitat d'omissió del subjecte, es realitzen de manera molt diferent en les llengües naturals. Hom anomena paràmetre cadascuna de les opcions permeses per la gramàtica universal (GU).

b) Per tal de preveure el marge de variació que presenten les llengües, hom relativitza el concepte d'universal lingüístic amb l'establiment d'una teoria del marcatge. Així, suposem que la GU equival a la caracterització de les aptituds innates del xiquet que ha de començar a aprendre la seua llengua materna.

L'experiència lingüística dels primers anys li ha de servir per fixar adequadament els paràmetres que li permeten d'abstraure la gramàtica central de la seua llengua. A falta d'evidència oral en sentit contrari, el xiquet triarà els valors no-marcats (més simples) de cada paràmetre:

(paràmetres(finites)) ((P)osició)

La tasca de fixar els paràmetres equival a seleccionar la posició adequada per a cadascun d'aquests, atenent a les

dades accessibles (externes). Sense aquest accés a les dades, la tria no es pot dur a terme i el sistema no es posa en marxa. La teoria del marcatge, doncs, haurà de formar part també de les aptituds lingüístiques inicials que constitueixen la GU.

La gramàtica d'una llengua, doncs, des de la concepció modular del model GB, es compon d'un sistema de regles que permeten el pas de l'estructura profunda a la superficial, i una sèrie de principis que restringeixen la capacitat generativa de les primeres, els quals s'ordenen en una sèrie de subteories o mòduls amb funcions especialitzades. Aquestes són agrupades per J. M. Brucart en dos conjunts:

1. DEPENDÈNCIES ESTRUCTURALS I DEPENDÈNCIES LÈXIQUES

1.1. TEORIA DE LA X-BARRA

Constitueix un sistema que limita la lliure concatenació dels elements lèxics o sintàctics. La teoria de la x-barra estableix els patrons als quals s'han d'ajustar les regles sintagmàtiques. Estableix que tota categoria ha de tenir un nucli i pot tenir un especificant a l'esquerra i un complement a la dreta.

1.2. TEORIA TEMÀTICA O TEORIA θ

Estableix la necessitat que a l'estructura profunda cada predicat atorgue a cadascuna de les posicions subcategoritzades un paper θ (agent, pacient, tema, locatiu, etc.). Així doncs, mentre que la subcategorització dóna informació sintàctica respecte dels arguments, la teoria θ en dóna de semàntica. Respecte d'aquesta teoria cal tenir en compte dos principis:

1) Per tal que al llarg de la derivació no s'efectue un trafegament dels papers θ atorgats a l'estructura profunda, la teoria temàtica disposa del principi de projecció, que pot ser definit en els següents termes:

"Les dependències lèxiques han de ser respectades a tots els nivells gramaticals"

La importància d'aquest principi és òbvia, car converteix les dependències sintàctiques en una projecció de les dependències lèxiques. De fet, les regles de base podrien derivar directament de l'estructura temàtica que tenen assignada al lexicó les peces lèxiques, amb la col.laboració de la teoria del cas.

2. Un altre principi important d'aquesta teoria és el criteri temàtic, que prohibeix que un mateix paper θ s'atribueixi a més d'un argument i que un argument rebi més d'un paper θ del mateix predicat.

Assenyalem, en fi, que les categories que funcionen com a assignadors de paper θ són, en opinió de Brucart, totes les que poden dur complement: verbs, noms, adjectius i preposicions.

1.3. TEORIA DEL CAS

Restringeix la capacitat d'aparició dels sintagmes nominals a l'estructura superficial, de manera que un nom sols hi pot aparèixer si té un cas assignat. Com que aquest mòdul és primordial en el tractament de les preposicions dins el model GB, ens n'ocuparem amb més deteniment més endavant.

1.4. TEORIA DE LA RECCIÓ

Com hom ha pogut veure, en les teories de dependència estructural o lèxica resulta bàsica la relació entre el nucli i els seus complements:

- La teoria x estableix que el nucli és obligatori i els

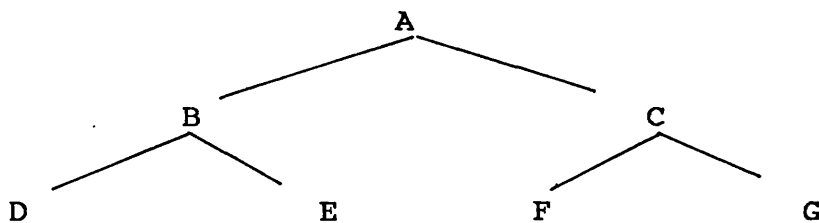
complements opcionals.

- La teoria θ estableix que els nuclis atorguen paper θ als seus complements.

- La teoria del cas estableix que els nuclis no nominals atribueixen cas als seus complements nominals.

Doncs bé, de definir la relació formal entre el nucli i el complement, se n'encarrega la teoria de la recció, verdadera armadura estructural del model GB. Aquesta subteoria descansa sobre dos principis de dependència interrelacionats:

1) La relació de domini: s'estableix relació de domini entre dos nusos si el camí que uneix el nus dominador amb el nus dominat només inclou branques descendents.

Així doncs, tenim que B domina D i E, però no C ni F ni G, puix que s'interposa entre ells una branca ascendent. Es tracta, doncs, d'una relació que funciona en sentit vertical.

2) Comandament -c(ategorial): La noció de domini no es pot aplicar mai entre nusos germans. Per tal d'introduir formalment aquest tipus de relació es defineix el concepte de comandament-c, que pot ser definit en els següents termes:

"Un nus A comanda-c un nus B si, i només si, el primer nus ramificat que domina A domina també B i ni A domina B ni B domina A."

Així, a partir de l'esquema anterior, tenim que B comanda-c tant C com F i GH; C comanda-c B, D i E.

Aquesta concepció plantejava, tanmateix, dos problemes:

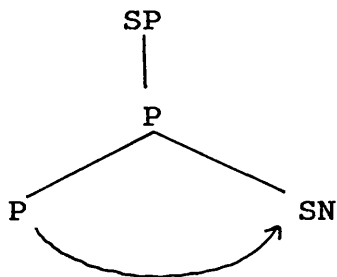
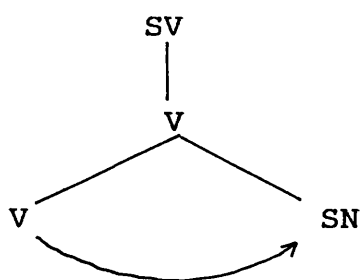
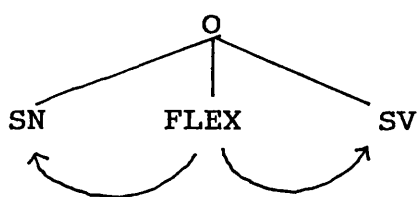
a) Enfront de la relació de domini, el comandament-c podia ser simètric.

b) No tenia establerts un límits inferiors, de manera que una categoria pot comandar-c un nombre potencialment

infinít de constituents.

Hom va proposar solucions per a aquestes deficiències.

1) Per reparar la primera deficiència, es defineix el concepte de recció, noció configuracional bàsica sota la qual s'apliquen els requisits de la teoria α , la teoria θ i la teoria del cas. Per tal que aquesta relació no siga simètrica, s'estableix que només exerceixen recció els nuclis X^0 de les expansions màximes: la recció, doncs, només es donarà en una direcció, del nucli cap als complements:

2) Per tal d'evitar que la relació s'allargue indefinidament, s'estableix que les expansions màximes són barreres infranquejables per a la recció:

Maria FLEX va dir [o que [sw Lluís] FLEX [sv havia escrit [sw una novel.la]]]

Ací, el verb de l'oració principal regeix l'oració subordinada O, però no l'objecte directe d'aquesta -la recció del qual correspon al verb de la subordinada completiva) ni el subjecte (regit per l'element FLEX de la subordinada).

L'assignació dels papers θ , la dels casos i la relació entre el nucli i el complement es donen sota els requisits de la recció. Per tant, la teoria de la recció, en definir formalment el concepte de dependència sintàctica, representa

un vincle de relació per a totes les subteories configuracionals del model GB.

2. TEORIES DE LA LOCALITAT

Tracten de les relacions de correferència que es poden establir entre dos elements sintàctics.

2.1. TEORIA DEL LLIGAM

Classifica els arguments en tres grans grups, segons les seues possibilitats de correferència:

1) Anàfores: Sintagmes nominals que necessiten un antecedent, sense els quals no és possible interpretar-les. Són, per aquesta raó, unitats mancades de referència independent i sotmeses a condicions de localitat molt estrictes: el seu antecedent ha de trobar-se en la mateixa oració o sintagma nominal si l'anàfora apareix com a complement d'aquest. Ací tenim els pronoms reflexius i els recíprocs:

En Lluís_i, es_i, renta cada dia

2) Pronominals: el seu comportament és complementari del de les anàfores. Poden dur antecedent, malgrat que no és obligatori, però, si en tenen, aquest ha de trobar-se fora de l'oració o el sintagma nominal de què és complement el pronom:

**En Lluís_i, el_i, va rentar*

En Lluí_i, va assegurar [O' que ell_i,, no havia comés el crim]

Semànticament, el pronom té una certa autonomia referencial, ja que pot faltar l'antecedent, com succeeix en els casos d'ús deíctic.

3) Finalment tenim els noms i les expressions referencials, que no accepten una relació correferencial amb un antecedent, siga quina siga la seua situació dins

l'estructura oracional:

**Lluís, criticà Lluís,*

Aquest comportament dels noms es pot associar a la plenitud del seu contingut referencial, que fa supèrflua l'existència d'un antecedent.

Així doncs, els tres principis de la teoria del lligam queden formulats de la següent manera:

(A) Les anàfores han d'estar lligades dins la seua categoria regent.

(B) Els pronominals han d'estar lliures dins la seua categoria regent.

(C) Les expressions referencials estan totalment lliures.

2.3. TEORIA DE L'ACOTACIÓ

Tracta de les condicions de localitat a les quals s'ha de sotmetre la regla de trasllat de α . El contingut fonamental d'aquesta subteoria és expressat per la condició de subjacència, que prohibeix que l'element desplaçat ultrapasse més d'un nus cíclic, sintagma nominal i oració:

Han premiat la teua fotografia de Maria

**[_o De qui [pro han premiat [_{SN} la teua fotografia t₁?]]*

2.4. TEORIA DEL CONTROL

La teoria del control té com a objectiu l'estudi de la relació entre PRO, la categoria buida que ocupa el lloc del subjecte de l'infinitiu) i el seu antecedent o controlador.

És la teoria menys desenvolupada dins el model GB, i la principal dificultat rau en el caràcter aparentment idiosincràtic de la relació de control, que depén de les propietats lèxiques del verb de l'oració matriu:

Maria volia [_o PRO₁ venir]

Lluís va prometre al seu fill d' [_o PRO₁ anar a la

festa]

Després de l'obra de Chomsky *Lectures on Government and Binding* (1981), han sovintejat propostes de reinterpretació i ampliació, adreçades sobretot a reduir el grau de redundància que hi ha entre les diverses teories. Així, per exemple, hom ha proposat d'unificar la teoria del cas i la teoria θ .

Pel que fa a les preposicions, continuen rebent un tractament dispers dins el model, intensificat ara per la seua naturalesa modular. El model GB suposa sobretot l'assoliment per part de Chomsky i el Generativisme en general de la consideració de la preposició com a element nuclear, que dóna lloc a construccions endocèntriques (recordem que Chomsky havia exclòs la preposició de les categories que podien ser analitzades segons la teoria de la x' en 1969). En canvi, segons veurem, encara podem trobar algunes petges de la seua consideració com a elements introduïts per transformació, si bé, en qualsevol cas, seran considerades nuclis.

2.6.1. CHOMSKY (1981, 1982 (1987))

El model GB ha estat proposat en l'obra de Chomsky *Lectures on government and Binding*, llibre híbrid, car constitueix d'una banda la sistematització dels cursos que donà Chomsky a Pisa l'any 1979 i d'altra una ressenya crítica de diversos estudis que es feren abans i després d'aquells cursos sota les directrius d'aquest nou model generativista. Moltes de les idees que trobem en aquesta obra, doncs, no són pròpiament originals de Chomsky. D'altra banda, tractarem conjuntament l'obra fundacional del model GB amb les idees exposades pel lingüista nordamericà en una obra que veié la

llum un any després; ens referim a *Some concepts and consequences of the Theory of Government and Binding* (1982), que coneix una traducció francesa sota el nom de *La nouvelle syntaxe* (1987), que hem treballat nosaltres. Les diferències entre aquestes dues obres, almenys pel que fa a les preposicions, no són tantes per justificar-ne un tractament en un altre epígraf, que comportaria nombroses repeticions. Aquestes dues obres, en fi, ens donen una visió prou unitària de la concepció de les preposicions en el model GB.

Les preposicions tenen un paper important dins aquest model sobretot en els següents mòduls:

1. LA TEORIA DE LA X-BARRA

Chomsky assenyala que les regles del component categorial coneixen les condicions d'una certa versió de la teoria de la X-barra, basada en dues categories de la gramàtica tradicional:

- a) ([+ N]), tot incloent-hi noms i adjectius
- b) ([+ V]), tot incloent-hi verbs i adjectius

Els substantius i els predicats són les categories lèxiques. Així doncs, tindrem un sistema basat en els trets $[\pm N]$ i $[\pm V]$, de manera que:

- $[+ N, - V]$ és un nom
- $[- N, + V]$ és un verb
- $[+ N, + V]$ és un adjectiu
- $[- N, - V]$ és una preposició

Només les tres primeres són categories lèxiques. La regla bàsica per a les categories lèxiques és (1), en què ... està fixat per a totes les categories lèxiques en el cas no marcat:

$$(1) \underline{X}' \longrightarrow \dots \underline{X} \dots (X = [+ N, \pm V] \text{ or } [+ V, \pm N])$$

És a dir, en el cas no marcat, els noms, els verbs i els adjectius tenen la mateixa estructura de complements. Així, en els següents sintagmes, (ii) procedeix en tots els casos de (i) mitjançant una regla de of-inserció:

- (2) (i) *destroy the city*
(ii) *destruction of the city*
- (3) (i) *write the book*
(ii) *writer (author) of the book*
- (4) (i) *proud John*
(ii) *proud of John*

2. LA TEORIA DEL CAS

Per supost, en l'estructura superficial, les construccions verbals difereixen de les nominals i adjectives en la forma. Aquesta diferència deriva de la teoria del Cas.

Chomsky (1982 (1987)) ha assenyalat com la teoria del cas sorgeix del problema que suposava el fet que els infinitius no poguessen tenir subjecte, malgrat que tot verb assigna paper θ .

La hipòtesi del cas abstracte, proposada inicialment per J.-R Vergnaud (apud Chomsky (1982 (1987))) forneix d'una solució natural i elegant a aquest problema. Vergnaud suggereix que la propietat que distingeix la posició subjecte d'una proposició infinitiva de totes les altres posicions d'argument és que és un lloc en què, en la situació no marcada, cap cas no ha estat assignat. Contràriament, el subjecte d'una proposició amb temps finit ocupa una posició en què és assignat el cas nominatiu. Si hom enuncia la hipòtesi que tots els sintagmes nominals lexicals han de rebre un cas, hom explica immediatament la seua exclusió de la posició subjecte de les oracions d'infinitiu.

La proposta de Vergnaud troba el seu origen en l'observació que, fins i tot en les llengües com l'anglès o el francès, que no posseeixen un sistema de casos morfològics ric, les formes del paradigma pronominal varien no sols segons el gènere i el nombre, sinó també segons el cas. Hom arriba a la següent conclusió:

"Il est donc naturel d'intépréter ces distinctions comme autant de réflexes d'une caractéristique abstraite

générale, le cas, partagée par toutes les expressions nominales et pouvant, selon les langues, être réalisée morphologiquement ou non." (1982 (1987: 207))

La teoria del cas, conforme ha estat formulada originalment per Vergnaud, i recollida posteriorment per Chomsky, s'articula a l'entorn de tres hipòtesis fonamentals:

"- Tous les éléments de la catégorie N dotés d'une matrice phonétique doivent recevoir un Cas. Une configuration de S-structure contenant un NP lexical dépourvu de Cas est mal-formée.

- La distinction syntaxiquement pertinente n'est pas la réalisation sur un NP donné d'un Cas spécifique plutôt que d'un autre, mais la présence ou l'absence de Cas sur ce NP.

- Certaines configurations structurales définissent des contextes d'assignation casuelle, d'autres non." (1982 (1987: 207))

La idea capital, doncs, n'és que qualsevol nom amb matriu fonètica ha de tenir cas. Així doncs, el Filtre de Cas (Case Filter) és el següent:

"(5) *NP if NP has phonetic content and has no Case."
(1981: 49)

Només les categories buides de la traça i PRO poden escapar el Filtre de Cas i aparéixer sense cas. El filtre de cas, a més, actua sobre l'estructura superficial.

Els principals aspectes de la teoria del cas són els següents:

1. En anglés, només les categories [-N] verb i preposició són assignadors de cas. Anteriorment (1980), Chomsky considerava que el verb assignava cas objectiu i les preposicions cas oblic. Ací, tanmateix, seguint Kayne, considera que tots dos regeixen en anglés cas objectiu, havent-se perdut un sistema casual més ric. A més a més, el nominatiu és assignat al subjecte d'una oració en forma personal (*tensed sentence*) i el genitiu és assignat en el context [_{NP} X'], com en els següents sintagmes:

John's book

his reading the book

En d'altres llengües, altres categories distintes de [-N] poden assignar cas i les condicions sota les quals hom assigna cas són distintes.

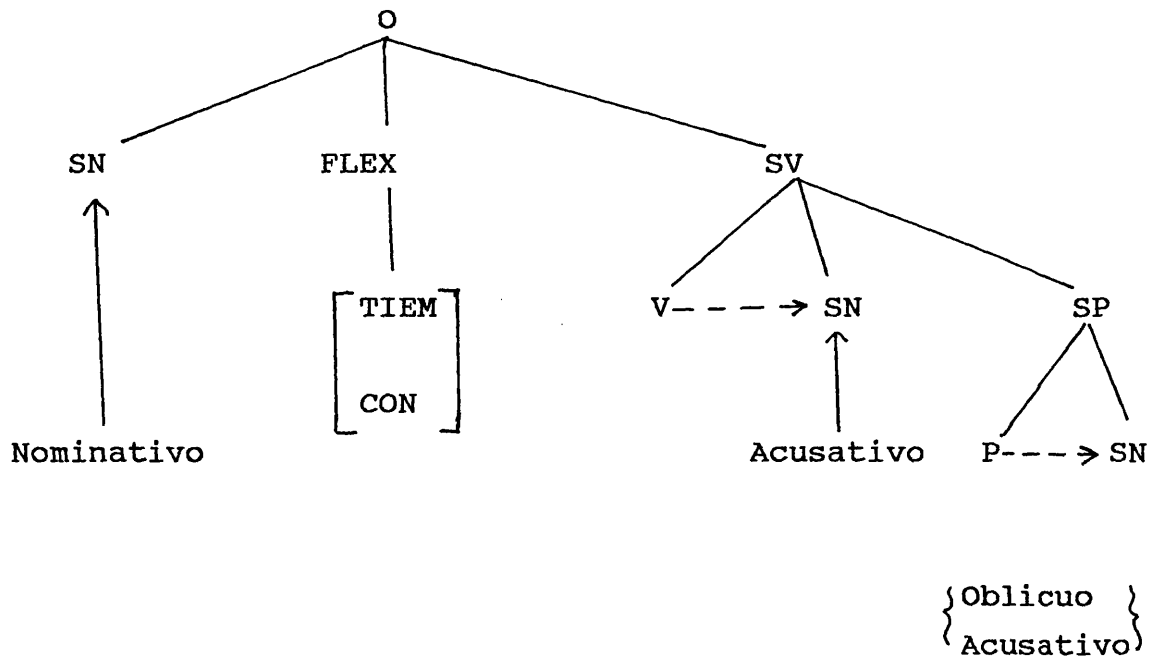
2. L'assignament de cas es troba estretament relacionat amb la recció (*government*). Normalment, el cas és assignat a un sintagma nominal per la categoria que el regeix. Les categories rectores són [$\pm N, \pm V$]. A més a més, una categoria regeix els seus complements en una construcció en què aquesta és la capçalera (*head*), per exemple, V regeix els seus complements en VP:

John thought → *that he left his book on the table*

→ —————
→ —————

A més, observem que *left* assigna cas objectiu a *his book* i *on* cas objectiu a *the table*; la regla de genitiu assigna cas a l'element no regit *his*.

Sells (1985 (1989)) ha proposat el següent indicador en què apareix clarament establerta la relació entre recció i assignació de cas:

(1985 (1989: 53))

3. En els casos com *the destruction of the city*, tinguem en compte que el nom no pot assignar el cas, car no és [- N]. Per tal de solucionar el problema, l'anglès i les llengües com aquesta que posseeixen sistemes preposicionals en comptes de sistemes casuals, insereixen una preposició desprovista de contingut semàntic com una mena de marcador de cas que permet els complements nominals:

"(6) NP → [P of] NP in env.: [+ N]- " (1981: 50)

4. Els exemples (2)-(4) llancen alguna llum sobre les relacions entre "subcategorització", "θ-marcatge", "recció" i "assignació de cas". Generalment, aquestes funcions coincideixen, però no sempre. En exemples com *the destruction of the city*, el sintagma nominal *the city* és subcategoritzat per *destruction* o la seua capçalera verbal, és θ-marcat per aquest element, regit per la preposició insertada *of* i rep l'assignació de cas també de *of*. Segons mostren els exemples, la recció més que la subcategorització és rellevant per a l'assignació de cas en l'estructura superficial. Però la recció també és una noció rellevant per a la subcategorització en l'estructura profunda en el cas (2i) i en general. Així doncs, les teories de subcategorització, θ-marcatge i cas cauen dins la teoria general de la recció, almenys en els seus aspectes essencials.

Les idees de Chomsky sobre les construccions nominals derivades de verbs del tipus N de N han estat ampliades en 1982 (1987). Així, la diferència entre:

l'ennemi a détruit la ville i

la destruction de la ville

puix que tenen el mateix paper θ i la teoria de la X-barra els assigna una mateixa estructura sintàctica, ha de deure's a la sintaxi superficial, ço és, *détruit* assigna cas objectiu a *la ville*, cosa que no fa [_N *destruction*]; en el segon cas, *ville* rep cas de *de*, preposició insertada obligatòriament amb aquesta finalitat. Respecte de la preposició *de*, Chomsky afirma que pot considerar-se de dues maneres: o bé com una preposició *comme il faut* o bé com un marcador casual postís. En nota a peu de pàgina explica cadascuna de les

possibilitats:

"Dans la première hypothèse, de serait un élément de catégorie P, se projetant aux niveaux X' et X'' et tête d'un domaine P''. Dans la deuxième hypothèse, de serait simplement la réalisation segmentale du Cas génitif et ne définirait pas de projection propre. Dans la première hypothèse, le dépendant [de NP] est analysable comme un domaine P''; dans la seconde, il est identifiable comme un domaine N''. (...)"

(1982 (1987: 353))

D'altra banda, les categories lèxiques es divideixen en dues classes excloents, segons puguen assignar cas al seu dependent: només les categories [-N] funcionen com a marcadors de cas. Aquesta hipòtesi és, tanmateix, massa forta, car en d'altres llengües és possible que una capçalera lèxica nominal assigne cas genitiu:

a. fr. *la mort le roi Artu*

irl. *Ilyfr Sion* "el llibre de Sió"

L'estatut del nom com a assignador de cas sembla, doncs, ser un paràmetre segons el qual les llengües poden variar. Aquestes dades indiquen que una categoria N pot regir una projecció màxima de N, de manera que podem afirmar:

"(7) Une catégorie X ne peut gouverner une projection maximale de X." (1982 (1987: 353))

5. L'assignació casual intervén en una classe limitada de contextos, especificats per les següents regles:

"(8) (i) NP is nominative if governed by AGR
(ii) NP is objective if governed by V with
subcategorization feature: -NP (i.e.,
transitive)

(iii) NP is oblique if governed by P

(iv) NP is genitive in [_{NP} ___X]

(v) NP is inherently Case-marked as determined by
properties of its [-N] governor" (1981: 170)

A més a més, el procés d'assignació està limitat per una condició estructural molt estricta: ha d'existir una relació de recció entre la categoria que assigna el cas i la

categoria N'' casualment marcada.

D'entre els casos assenyalats adés, cal distingir-ne dos tipus:

a) Cas estructural ((i)-(iv))

b) Cas inherent (v). D'aquest tipus només tenim el cas de la construcció amb doble sintagma nominal:

(9) *John gave Bill a book*

Ací tenim:

- *Bill* rep cas estructural segons (ii). El cas estructural es troba dissociat del paper θ .

- *a book* rep cas inherent segons (v). Aquest tipus de cas, en canvi, es troba estretament relacionat amb el paper θ .

A partir d'aquesta distinció, en (9) tindríem un verb seguit d'un cas estructural i un d'inherent, mentre que en (10) només en tindríem dos d'estructurals:

(10) *John gave a book to Bill*

Però el paper θ de *a book* és el mateix en (2) i (10), de manera que el paper θ i el cas no es troben associats. El marcatge de cas excepcional és un altre cas d'aquesta dissociació. En general, diversos papers- θ poden ser assignats a un element amb un determinat cas estructural.

Una altra explicació alternativa (Williams(1975)) seria de considerar que el SV té un SV intern, de manera que (9) tindria la següent estructura:

(11) *John* [VP [V *gave Bill*] *a book*]

D'aquesta manera, *Bill* rep cas estructural segons (iii) i *a book* també, però de V.

Aquesta anàlisi té interessants conseqüències en l'estudi d'aquest tipus d'estructures en les llengües romàniques, segons ha assenyalat Jaeggli (1980). Així, a partir de les seues diferents construccions causatives, podem establir una anàlisi distinta per al francès i l'espanyol:

(12i) NP [_{VP} [_V V NP] Dative]

Je ferais [_V *téléphoner*] *Jean à ses parents*

Je ferais [_V *manger cette pomme*] *à Jean*

(12ii) NP [_{VP} V NP Dative]

Le hicimos [VP llamar a sus padres] a Pedro

Així doncs, el sintagma datiu és preposat en les causatives de l'espanyol juntament amb el verb, però no en francès. Una segona diferència és que el datiu en espanyol funciona com un autèntic sintagma preposicional, mentre que el corresponent sintagma encapçalat per *à* en francès és un sintagma nominal.

Aquestes dues diferències poden ser relacionades; com que un verb només pot assignar un cas, l'assignament de cas en (12i) al segon sintagma nominal l'ha de portar a terme V. Així doncs, el datiu en francès és un cas estructural assignat per V a un sintagma nominal, mentre que el datiu en espanyol és un cas estructural assignat a un sintagma preposicional per la preposició regent, de manera que no hi ha cap *small V*, segons mostren les construccions causatives. Aquests fets, a més a més, es relacionen també amb el doblament de clítics en algunes varietats de l'espanyol i el francès. Si els verbs només poden assignar un cas, haurem de considerar que (11) és l'estructura escaient per a les construccions amb objecte doble, un dels quals és clíctic.

Assenyalem que cal introduir algunes modificacions respecte de les regles d'assignament de cas:

1) El segon cas ha de ser modificat per acollir els casos de verbs ergatius, verbs que subcategoritzen per a un objecte formal però que no li assignen cas.

2) Les preposicions assignen cas objectiu, i no oblicu en anglés, car aquesta llengua ha perdut el sistema casual fins i tot en el nivell més abstracte.

Tanmateix, Chomsky continua parlant de cas objectiu i oblic en (1982 (1987)) i mai no ha quedat molt clar quin és el nombre i la naturalesa dels casos proposats.

3. D'ALTRES QÜESTIONS

Chomsky s'ocupa en d'altres ocasions de temes més o menys relacionats amb el sintagma preposicional en què entren

en joc els diversos mòduls de la gramàtica.

3.1. Classificació dels clítics i el problema del seu doblament

Segons Chomsky, cal distingir dos tipus de clitització:

a) Clitització de sintagmes preposicionals, com en *it. ne* o *fr. y, en*. Aquests suposen una regla de moviment.

b) Clitització dels objectes directe i indirecte. D'aquests ens ocupem ara.

El francès, l'italià i l'espanyol difereixen ací, i la diferència es deu a una distinció en el nivell de l'estructura profunda, on podem tenir dues formes de base:

(13) NP INFL [_{VP} cl-V NP]

(14) NP INFL [_{VP} V NP]

De primer podem observar que la relació entre AGR (inclòs per INFL quan posseeix [+ tense]) i el SN subjecte és molt semblant a la que s'estableix entre l'objecte i el clític: de igual manera, hom permet un subjecte buit quan AGR és suficientment "fort" per permetre la recuperabilitat; de manera coesponent, hom permet que el sintagma nominal associat amb el clític siga buit, però no un sintagma nominal associat amb un no clític (cas de (2)).

Observem:

(15) *Pierre* [_{VP} *le voit* NP]

(16) *Pierre* [_{VP} *voit* [_{NP} α]

(17) *lo vimos a él*

(18) *Lo vimos a Juan* (esp. rioplatense)

(19) * *Lo vimos Juan*

Les anàlisis proposades en (15) i (16) satisfan el principi de projecció: NP i α són PRO; el clític absorbeix la recció i PRO està, com cal, sense regir. El NP, d'altra banda, es troba subcategoritzat i marcat- θ per V, encara que el verb no subcategoritza ni marca- θ aqueixa posició; aquestes propietats són heretades del clític. Respecte d'aquest ús, Chomsky es fa eco de la interpretació de Kayne:

"These facts illustrate an important observation of Kayne's: where there is clitic-doubling, there must be some device to assign Case to the NP that appears in the position associated with (co-superscripted with) the clitic. In Spanish, the device is insertion of a preposition, as in English *of*-insertion. We continue to assume, then, that the "doubled" NP is ungoverned by the verb in (17), (18). The *a*-insertion of Spanish is required to assign it Case, so that the Case Filter is not violated.

There are no examples of clitic doubling in the case of PP-clitics. This follows from the assumption that we have actual movement rather than base-generation of these clitics, which are not subcategorized by the verb." (1981: 277)

Així doncs, en el cas de doblament de clítics, el sintagma nominal postverbal està sense regir, malgrat que té cas. En canvi, seria impossible, a causa del ECP (*Empty Categories Principle*, "principi de les categories buides") que una variable aparegués en la posició del sintagma nominal postverbal si aqueixa variable és produïda per un moviment-Wh o per moviment d'un quantificador:

- (20) (i) *lo viste a quién*
- (ii) *viste a quién*
- (iii) *las vi a todas las mujeres*
- (iv) *vi a todas las mujeres*

En (20i) i (20iii) l'estructura presenta clítics; en (20ii) i (20iv) no. Segons Jaeggli, el fet que siga obligatori que el sintagma nominal postverbal siga definit en els doblaments de clíctic, també té la seua base en aquests fets, si considerem els sintagmes nominals indefinits com a expressions quantificades, sotmeses com a tals a la regla de moviment de quantificador. A més, considera que els objectes indirectes difereixen dels exemples citats més amunt, en què el moviment-*wh* i la clitització són possibles, de manera que conclou que el ECP ha de restringir-se als sintagmes nominals, de manera que la regla d'inserció de *a* crea un

sintagma nominal de la forma [_{NP}a NP], en contrast amb la vertadera preposició a de la base que apareix en la construcció [_{PP}a NP].

Així doncs, la relació entre les parelles SN objecte - clíctic i SN subjecte-AGR, i la condició de recuperabilitat per a la deleció de pronoms s'adequa a la teoria GB.

3.2. La preposició i l'alternança pronom personal/pronom reflexiu

Chomsky estudia un problema preposicional que ateny la subteoria del lligam. És el problema que planteja l'existència d'oracions com la següent:

(21) *Jean m'ha parlat de lui*

D'acord amb la teoria del lligam, *lui* és lligat en la seua categoria regent, l'oració sencera, si es coindexat amb *Jean* en (21), de manera que viola el principi (B) -segons el qual un pronominal és lliure en la seua categoria regent. El problema seria calibrar si el sintagma preposicional en què apareix *lui* pot servir com a categoria regent. En general, les categories regents tenen subjectes, és més, subjectes accessibles, i sembla que hi ha poques raons per assumir que el sintagma preposicional romanç tinga un subjecte mentre que el seu anàleg en llengües com l'anglès no en tinga. Sembla més raonable d'intentar relacionar aquestes diferències amb d'altres entre els tipus de llengües en qüestió. Així, dues solucions se'ns plantegen:

a) Podríem pensar que aquesta qüestió es relaciona amb la distribució dels reflexius; en efecte, sembla haver-hi una distribució quasi complementària entre els reflexius i els pronoms personals regits per preposició.

b) Sembla, tanmateix, més plausible, relacionar aquest assumpte amb l'opció de clitització. En efecte, els clítics en les llengües romàniques actuen de la mateixa manera que els pronoms anglesos en relació a la referència disjuntiva (*disjoint reference*). Aquesta observació suggereix que tal

vegada són els clítics més que els pronoms forts els que cauen dins el principi (B) de la teoria del lligam en llengües que permeten clització; en aquestes llengües, els pronoms plens no observen el principi (B):

Giovanni fu arrestato lui

Tal vegada en aquestes llengües els pronoms forts siguen quelcom emfàtic, que per aquesta raó resulten immunes al principi (B) de la teoria del lligam. Observem els següents exemples en anglés:

- (22) (i) *John always keeps his wits about him*
(*himself, *Bill)
- (23) (i) *John pushed the book away from him*
(ii) *John drew the book towards him*
(iii) *John turned his friends against him*
(iv) *John saw a snake near him*

En (22) el pronom fort és obligatori, mentre que en (3) és opcional.

Hom podria pensar que en els casos en què els reflexius són exclosos, el sintagma preposicional és una categoria regent. D'altra banda, és temptador de suposar que els exemples de (23) podrien ser tractats com anàlegs als següents:

- (24) (i) *John considers Mary angry at him (*himself, *her, herself)*
(ii) *John strikes Mary as angry at himself (*him, her, *herself)*

En aquests casos, és raonable d'assumir que hi ha una clàusula enclosa al nivell de representació de la forma lògica i, atenent al principi de projecció, en qualsevol nivell de la derivació, de manera que tindriem les següents representacions:

- (25) (i) *John considers [Mary angry at him]*
(ii) *John_i strikes Mary [t_i as angry at himself]*

Paral·lelament, hom podria arguir que en el cas (23iv), la representació de la forma lògica vindria a ser com (26), on *John* controla PRO, que és el subjecte de la predicació *near him*:

(26) *John saw a snake [_s PRO near him]*

Aquesta idea pot ser desenvolupada en diversos sentits. Així, per exemple, Manzini (1980) ha suggerit que els sintagmes preposicionals, com d'altres categories, tenen una mena de subjecte PRO que funciona com un element de concordança, i aqueix sintagma preposicional és una categoria regent, que permet per tant pronoms i anàfores. D'aquí hom dedueix que una oració com la següent seria possible en anglés, amb el pronom recíproc lligat pel subjecte:

(27) *They saw snakes near each other*

3.3. Preposition Stranding

Amb aquest nom es coneix el fet que en determinats usos preposicionals de l'anglés, les preposicions puguen aparéixer separades del seu complement:

What are you looking for?

Chomsky parteix d'oracions com les següents:

- (28) (i) *Who did John speak to?*
(ii) *Who did John give the book to?*
(iii) **Which meal did John speak to Bill after?*

- (29) (i) *Tom was spoken to*
(ii) **Tom was given the book to*
(iii) **The meal was spoken to Bill after*

Aquest fenomen ha estat analitzat des de diverses perspectives:

1) Així, per exemple, Weinberg i Hornstein (1978) han fet notar que el *preposition stranding* es restringeix a sintagmes preposicionals que es troben dins del sintagma verbal (cf. (28i,ii) vs. (28iii)). Proposen aquests autors que una regla de reanàlisi, que actua dins el sintagma verbal, crea un verb complex que inclou la preposició, de manera que el sintagma nominal objecte de la preposició esdevé l'objecte del complex derivat, i d'aquí que siga accessible al moviment normal. El moviment de l'objecte de la preposició que no és reanalitzada d'aquesta manera (en

particular, en un sintagma preposicional que es troba fora del sintagma verbal, i d'aquí que no siga accessible a la reanàlisi) és exclòs per un filtre que bloqueja els elements oblics buits, car hom assumeix que P assigna cas oblic mentre que els verbs assignen cas objectiu.

2) Kayne ha proposat d'estudiar aquesta construcció tot recorrent a les teories del cas, la recció i el lligam. Així, Kayne (1979) ha proporcionat una aproximació al *preposition stranding* a partir de la teoria del cas. El punt de partença de l'explicació de Kayne es troba en les dues següents suposicions:

(1) El cas inherent -tot incloent-hi l'assignat per preposicions- és assignat en l'estructura profunda, mentre que el cas estructural -tot incloent-hi l'assignat pels verbs en el cas no marcat-, és assignat a l'estructura superficial.

(2) L'anglès ha perdut el sistema de cas inherent; així doncs, les preposicions no assignen cas inherent oblic sinó més aviat cas estructural objectiu, com fan els verbs. En francès, italià i d'altres llengües que no permeten el *preposition stranding*, les preposicions assignen cas oblic. El caràcter marcat del *preposition stranding* podria ser conseqüència de la possible pèrdua de marcatge de l'assignació de cas oblic.

Si assumim que el cas, com la resta de trets, és transportat sota el moviment-*wh*, la traça que hi romandrà estarà desprovista de cas. Tampoc no se li assignarà cas estructural, i, conseqüentment, no tindrà cas en l'estructura superficial ni en la forma lògica. Si les variables han de tenir cas, les estructures són bloquejades en llengües com el francès o l'italià. En anglès, en canvi, el cas estructural pot ser assignat al sintagma nominal regit per la preposició, de manera que el *preposition stranding* és possible.

Cal establir la precisió que el sistema de cas s'ha perdut en anglès només dins el sintagma verbal, mentre que els sintagmes preposicionals que són immediatament constituents de l'oració tenen marcatge de cas, de manera

que responem de la distinció entre (28i, ii) i (28iii).

Kayne estén aquestes conseqüències al *preposition stranding* en les passives, partint dels següents postulats:

- Una traça marcada amb cas ha d'estar lligada per un operador com un sintagma introduït per una paraula *wh*-.

- Un moviment de sintagma nominal és un moviment N³, distint del moviment-*wh*, que és un moviment N⁴ i pren cas amb ell.

- La reanàlisi és conseqüència de l'assignació de cas inherent.

Tenint en compte aquests postulats, suposem que la preposició assigna cas oblic en la base, com s'esdevé en francès i italià, i, en general, el cas no marcat. Aleshores, el moviment de sintagma preposicional, en virtut del segon postulat, deixarà una traça sense cas, la qual cosa és impossible a causa del primer postulat. A més a més, el tercer postulat no permetria (fins i tot en reanàlisi com *speak to NP, take advantage of NP*) moviment del sintagma preposicional, car aquest segueix l'assignació de cas inherent:

(29) (i) V...[_{PP} P NP]

(ii) [_v V...P] NP

Però en anglés, com que falta l'assignació de cas en el sintagma verbal, la reanàlisi permetrà la passiva, car cap cas estructural no és assignat pel participi passiu, per les raons usuals:

(30) [_[+v] en-V...P]

Kayne (1980) ha reelaborat aquestes idees en part per tal de donar compte de determinades oracions d'infinitiu, que se suposa que havien de respondre als mateixos principis. Kayne comença demostrant que el francès *de* i l'italià *di* són complementitzadors com ho és *for* en anglés. L'única diferència entre els uns i l'altre rau en el fet que *for* regeix i assigna cas al subjecte del seu complement infinitiu, cosa que no s'esdevé en el cas del francès o l'italià:

(31) (i) *it would be a pity* [_s *for* [*something to happen to*

him]]

(ii) **ce serait dommage* [_s, de [*quelque chose lui arriver*]]

(32) (i) **it would be a pity* [_s, for [*S PRO to leave now*]]

(ii) *ce serait dommage*[*S de* [_s PRO *partir maintenant*]]

En (31i), *for* regeix i assigna cas a *something*, satisfent el filtre de cas. Però el filtre de cas és violat en (31ii), car *de* no assigna cas a *quelque chose*. Contràriament, (32i) és exclòs, puix que PRO és regit per *for*, mentre que (32ii) és gramatical, puix que PRO resta sense regir.

En segon lloc, el problema que es planteja Kayne és perquè falta en francès la regla de reanàlisi de la cadena V...P que permet el *preposition stranding* en anglés. Kayne assenyala que la reanàlisi que implica dues categories lèxiques és possible sols si ambdues regeixen de la mateixa manera. Així, la reanàlisi de V-V és possible en francès i V...P és possible en anglés, però no en francès. Cal demostrar, doncs, per què les preposicions regeixen de distinta manera en francès i en anglés.

Per tal de demostrar açò, Kayne recorre a un tipus de construccions infinitives que semblen a primer cop d'ull tenir-hi poc a veure:

(33) (i) *I believe* [*John to be the most intelligent of all*]

(ii) **je crois* [*Jean être le plus intelligent de tous*]

Contràriament a l'anglés, el francès precisa que el subjecte inclòs a l'infinitiu siga PRO; només hi ha una excepció:

(34) *Quel garçon crois-tu* [*t être le plus intelligent de tous*]

Així doncs, els verbs com *croire* tenen en francès la propietat que la cadena "...VNP VP" resulta agramatical si el sintagma nominal és lèxic i roman en el seu lloc, i en canvi resulta gramatical si el sintagma nominal és encapçalat per un mot-*wh* i sofreix el consegüent trasllat. El

descobriments més importants és que aquests fets distingeixen el sintagma postverbal d'aquest del sintagma nominal en les construccions amb un ordre V-NP-X, que mai no requereixen que el sintagma nominal siga traslladat. Açò s'esdevé en les construccions transitives normals o en construccions com les següents:

(35) *Je crois Jean intelligent*

Aquests fets fan notar que aquestes construccions, en virtut del principi de projecció, han d'analitzar-se en el cas del francès de la següent manera:

(36) *Je crois* [_s, *Jean intelligent*]

En els casos com (33) considera que hi ha un complementitzador (introduïdor de subordinades) ϕ , que és preposicional i que assigna cas, anàleg a *for* de l'anglès. Tot seguit, Kayne proposa que la diferència bàsica entre el francès i l'anglès està en que la preposició en anglès (en aquest cas, ϕ) regeix i assigna cas de la mateixa manera estructural que el verb, mentre que en francès la preposició regeix i assigna cas només inherentment a un sintagma nominal en el seu marc de subcategorització, de manera que ϕ no regeix ni assigna cas al subjecte de la construcció d'infinitiu de (33ii), com no ho fa en les clàusules introduïdes per *de* en (33ii). L'explicació és, doncs, semblant a la del *preposition stranding*. Per tant, no podem dir que hi haja una diferència entre el francès *croire* i l'anglès *believe*, sinó més aviat en la manera en què les preposicions regeixen en francès i anglès. Així, el verb en general i la preposició en el cas de l'anglès, regeixen assignant cas estructural, mentre que la preposició en llengües com el francès, que no posseeixen *preposition stranding*, regeixen i marquen amb cas un sintagma nominal de manera inherent-cas oblic-, ço és, en el nivell profund, però només quan el sintagma nominal és subcategoritzat per la preposició. La reanàlisi que permet el *preposition stranding*, doncs, no pot esdevenir-se en francès, puix que els termes que l'haurien de rebre (verb i preposició) no regeixen de la

mateixa manera.

Queda el problema d'explicar (34); aquesta oració rep la següent anàlisi:

(37) *quel garçon crois-tu [s t ϕ [S t' être le plus intelligent de tous]*

Aquesta oració rep una anàlisi com la següent:

V [_{s'} [_{COMP} NP] [_s NP VP]

En canvi, una oració com:

**Je crois Jean être le plus intelligent de tous*

Rebria una anàlisi com la següent:

V [_{s'} COMP [_s NP VP]]

Kayne explica la diferència de gramaticalitat entre ambdues assenyalant que el verb pot regir a través d'una frontera S, però no a través de dues. Chomsky ha donat una explicació més desenvolupada, tot recorrent a la teoria de les traces, i, sobre l'anàlisi incrustada en (26), assenyala que la posició de t' és la posició en estructura profunda de *quel garçon*, el qual és traslladat a la posició t i després a la seua posició superficial en el COMP de l'oració matriu. Si modifiquem la teoria de la recció de manera que el verb pugui regir a través d'un límit oracional però no de dos, tenim que *croire* regeix i assigna cas a la traça t en COMP. Així doncs, *quel garçon* en (37) rep cas per herència de part de la seua traça i el filtre de cas és satisfet. D'aquesta manera hom respon a la qüestió sobre la gramaticalitat de (34) enfront de la agramaticalitat de (33ii).

Chomsky conclou assenyalant respecte de l'anàlisi de Kayne:

"Kayne's analysis thus shows how a single parameter of UG accounts for a variety of properties of the two language types, while providing further evidence for the projection principle, successive cyclic movement and several other principles." (1981: 297)

Nogensmenys, Chomsky s'ha mostrat amb posterioritat més escèptic respecte de la proposta de Kayne. Així, assenyala (1982 (1987: 279)) que no és convincent el recurs a *for*, que

no apareix mai amb el verb *believe*. Això de banda, continua recollint la idea de Kayne que el fenomen del preposition stranding confirma la hipòtesi que les preposicions no són en elles mateixes regents lèxics. Hi ha en efecte una asimetria remarcable entre els components preposicionals subcategoritzats i els complements perifèrics atenent a aquest fenomen:

- (38) (a) *what_i did John talk to Harry about* [_{N''} e]_i ?
 (b) *who_i did everybody count on* [_{N''} e]_i ?
- (39) (a) **who_i did John see a snake near* [_{N''} e]_i ?
 (b) **what train_i did John read War and Peace on* [_{N''} e]_i ?

Només una preposició que introduezca un argument seleccionat pel verb pot ser separada del seu complement. Per donar compte d'aquesta diferència, cal admetre que la preposició hereta del verb la propietat "regent propi", i que aquesta transmissió sols és possible en el domini de la subcategorització del verb, és a dir, a l'interior de V''.¹⁶

3.4. La naturalesa regent de la categoria N

Arribat en aquest punt, Chomsky (1982 (1987)) es pregunta si la categoria N pertany a la classe dels regents propis. Respecte d'aquesta qüestió, hom observa la següent contradicció amb els sintagmes nominals possessius:

- (40) (a) *c'est de ce collectionneur qu'on a volé* [_{N''} le portrait d'Aristote]_i [_{N''} e]_i
 (b) *C'est de ce collectionneur qu'on a volé* [_{N''} le portrait de Rembrandt]_i [_{N''} e]_i
 (c) **C'est d'Aristote, qu'on a volé* [_{N''} le portrait [_{N''} e]_i de ce collectionneur]_i
 (d) **C'est de Rembrandt, qu'on a volé* [_{N''} le portrait [_{N''} e]_i de ce collectionneur]_i

¹⁶ La qüestió no està en absolut tancada. Per exemple, tenim SIEGEL (1983). No ens n'ocupem més perquè aquestes dislocacions no es donen en llengües romàniques com el català o l'espanyol.

Aquesta dificultat pot resoldre's si tenim en compte que en francès hi ha una relació específica entre el sintagma nominal realitzat en la posició genitiu (el possessor) i l'element determinant. En particular, el genitiu possessiu constreny la forma del determinant del nom principal, la qual cosa no s'esdevé en d'altres complements adnominals. La hipòtesi següent, presa de Zubizarreta (1979), permet de representar formalment aquesta observació:

" (41) À l'intérieur d'un Groupe Nominal, la position génitive et le déterminant réalisé en position prénominale sont coïncidés." (1982 (1987: 281))

Cal afegir que, mentre el possessor es troba present, és ell qui es realitza en la posició genitiva. Dins d'aquesta anàlisi, l'estructura superficial associada als enunciats (40a) i (40b) pot ser esquematitzada de la següent manera:

(42) NP₁... [N'' Det₁ portrait de N''₁ ; [N'' e]₁]

L'estructura subjacent als girs (40c) i (40d) es troba present en (43):

(43) NP₃... [N'' Det₁ portrait [N'' e]₁ de N''₁]

La categoria buida és regida pròpiament per un antecedent local (el determinant) en (42), però no en (43). D'ací la diferència.

Si la recció pròpia de la categoria buida, en aquestes estructures, només pot ser assegurat per la coindexació amb l'element determinant, podem admetre que el N capçalera no es qualifica per ell mateix com a regent lèxic, encara que ací no hi ha acord. Chomsky conclou mostrant els problemes de la teoria de la recció:

"On voit que, si l'on met à part la catégorie V, la détermination des catégories fonctionnent comme gouverneurs lexicaux est problématique et aussi que la caractérisation de la notion de gouvernement propre engage des problèmes cruciaux touchant la construction des grammaires." (1982 (1987: 282))

La consideració de les preposicions com a elements que assignen cas suposa un canvi important dins dels estudis

chomskians, si bé l'explicació de les preposicions com a marcats de cas és una idea no gens original. No feia massa temps que havia estat sustentada per Fillmore, si bé els casos de Fillmore tenen relativament poc a veure amb els casos de què parla Chomsky. La concepció dels casos de Chomsky presenta algunes dificultats:

1. En primer lloc, posseeix una escassa motivació. Hom ha pogut veure que hom parteix de la comparació amb llengües com el llatí que tenen un sistema casual morfològic, així com del fet que el cas morfològic haja deixat alguna petja aïllada en el sistema pronominal en llengües que no en posseeixen com a tret flexiu general del nom. Tanmateix, aquest paral·lelisme és més aviat imperfecte:

a) L'argument més fort en favor de l'existència de casos abstractes en llengües com les romàniques i algunes anglogermàniques que de primer semblen no tenir-ne, com l'anglès, és el fet que no siga possible el subjecte preverbal en les oracions d'infinitiu. Aquest no apareix perquè en aquesta posició el verb en forma no personal no ha assignat cas nominatiu. Casualment, una llengua amb cas morfològic com el llatí no té cap problema a presentar un subjecte per a l'infinitiu, fins i tot en nominatiu:

Caes. B.C.,3,XIII, 2: *Simul Caesar adpropinquare dicebatur (...)*

Ben és cert que en aquest cas la concordança s'estableix realment entre *Caesar* i *dicitur*, i no entre aquest nominatiu i *adpropinquare*; en qualsevol cas, és clar que el subjecte lògic de *adpropinquare* és *Caesar*, la qual cosa llança una ombra pertorbadora sobre el principi de projecció.

b) La presència i la rellevància dels casos morfològics en les llengües romàniques i fins i tot en l'anglès és massa reduïda per extreure'n la conclusió que ha d'haver-hi un cas abstracte que s'aplique a tots els noms:

(1) Les deixalles dels casos morfològics es restringeixen a la flexió pronominal, i, fins i tot en aquest cas, es presenta amb diverses llacunes, especialment quan els pronoms són regits per preposicions:

cat. *per a tu, per a ell*

esp. *para ti, para él*

Cal notar que en el cas de les preposicions, es construeixen amb un cas "oblic" precisament aquelles preposicions que ho eren en llatí:

per a mi

amb mi

excepte jo

Aquesta diferència delata el caràcter del fet morfològic aïllat del cas pronominal, tendent a la sintaxi repetida. En efecte, en aquests casos en què segueix una preposició, el seu ús és molt restringit constextualment, i es pot explicar molt bé mitjançant regles d'al·lomorfia, pertanyents al component morfològic i no pas al sintàctic:

jo → *mi* / _____ prep [+ llat]

(2) Pel que fa als pronoms que es construeixen amb el verb en l'objecte directe i en l'indirecte, cal recordar que en algunes llengües el pronom objecte tendeix a aparèixer tothora acompanyant el verb amb independència que siga present el sintagma nominal objecte, de manera que aquests pronoms tendeixen a aglutinar-se amb el verb, com un tret flexiu més, donant lloc a una conjugació objectiva-és a dir, marcada per a l'objecte. Açò sembla esdevenir-se en l'espanyol rioplatense, per exemple:

No la veo a María

El caràcter casual dels pronoms és un rastre etimològic si s'ha aglutinat fins en aquest extrem amb el verb.

Assenyalem, en fi, que Chomsky considera fets semblants l'assignació de cas per part del verb sobre els pronoms objecte i l'assignació de cas de la preposició al nom que la segueix, quan en algunes llengües romàniques, la morfologia distingeix tots dos casos:

No em poden veure (amb nombroses variants contextuals, però mai no *mi*)

El regal és per a mi

Després tindrem ocasió de veure que la distinta naturalesa morfològica d'aquests dos tipus de suposats

"casos" tenia un correlat sintàctic i semàntic ja en llatí.

2. En segon lloc, el cas proposat per Chomsky és molt distint dels casos llatins, per exemple. Els casos llatins tenien un significat (o uns significats) propi, de manera que normalment no apareixien regits per preposicions:

Cèsar, B.C., 3, LII, 1: Eodem tempore duobus praeterea locis pugnatum est: (...)

En aquest cas hauríem de considerar que el verb assignava dos casos, cosa impossible segons el model GB. Això de banda, hom no pot considerar que cap d'aquests circumstancials pertany al marc de subcategorització del verb ni sembla haver de tenir assignat un paper temàtic per part del verb amb més justícia que d'altres regits per preposició:

Ex eo tempore pugnatum est dies tres

El fet és que l'assignació de cas de què parla Chomsky reflexa uns fets distints del que expressen els casos de llengües com el llatí: Chomsky pretén de donar compte del fet que tots els noms depenen d'una altra categoria. Notem que en realitat en llatí el cas obeïa a dos principis, que Chomsky uneix:

a) El cas no regit per preposicions: si exceptuem els casos regits fixament per un verb, es tracta de casos que introdueixen diverses funcions (subjecte, objecte, circumstancials) i diversos significats (agent, pacient, causa) en l'oració.

b) El cas regit per preposició. Aquest tipus de cas si sembla acostar-se a la noció chomskiana. En aquests usos, segons ha assenyalat L. Rubio (1966, vol. II: 169-170), el significat i la funció pròpies del cas es neutralitzen:

Veniunt ex Italia "Vénen des de l'interior d'Itàlia"

Vadunt in Italia "Van a l'interior d'Itàlia"

Vadunt ad Italiam "Van cap a la proximitat d'Itàlia"

Fins i tot en aquests casos, no falten alguns exemples en què l'alternança de cas continua establint diferències de significat darrere la preposició:

Eo in Italiam "Vaig a Itàlia"

Sum in Italia "Sóc a Itàlia"

El fet que l'assignació de cas vinga a assenyalar en última instància que totes els sintagmes nominals són dependents, presenta algunes dificultats:

(1) Trenca l'oposició subjecte/ objecte i la preposició perd la seua motivació. D'altra banda, cal assenyalar que l'assignació de cas per part de concordança i les altres assignacions són també de naturalesa distinta. Si hom considera que la concordança assigna cas nominatiu, hom hauria de pensar que en llengües com el català en què l'objecte directe sota certes condicions concerta amb el verb rep també recció per part de concordança:

No les he trobades [les roselles]

No és possible, dins el model GB, que un nom reba cas de dues categories alhora.

(2) El cas, en indicar que tots els noms depenen de d'altres categories, ve a ser redundant amb la recció. L'assignació de cas es redueix a la recció que exerceixen determinades categories sobre els sintagmes nominals.

(3) D'altra banda, la distinció entre diversos casos resulta irrellevant. Aquests sembla que només es defineixen pels diversos contextos o categories assignadores de cas que els regeixen. De fet, l'inventari de casos no és molt clar i no se'ns dóna una definició clara d'aquests ni semàntica ni funcional més enllà del context en què són assignats. Notem d'altra banda que hi ha hagut certa variació: hom considera, per exemple, que el verb regeix cas com les preposicions i per aquesta raó suggereix de vegades Chomsky que seria millor eliminar el cas oblic, malgrat que en obres posteriors continue mantenint-se. La consideració que el verb regeix la preposició de la mateixa manera que el verb sembla referir-se als paral·lelismes lèxics i sintàctics que hom ha establert sovint des del Generativisme des d'ambdues classes i que ja han estat tractats en d'altres ocasions.

(4) Tampoc no resulta massa clara la distinció entre cas inherent i cas estructural. Notem, per exemple, que el llatí coneix construccions semblants a l'anglès:

John gave Bill the book

per exemple:

Cic. de Or., 2, 216: *Eam [artem] tu potissimum nos
docebis*

En llatí, ambdós complements es construeixen en acusatiu i hom no veu cap raó perquè en un cas hom assigne un cas estructural i en l'altre un cas inherent, car l'un i l'altre es troben exigits pel marc categorial del verb i poden rebre amb el mateix dret un paper temàtic per part d'aquest, i ni tan sols s'esdevenen les diferències d'ordre i consegüentment de construcció sintàctica que semblen sustentar la interpretació distinta en anglés.

D'altra banda, l'altra alternativa que recull Chomsky per tal d'evitar aquesta mena d'escissions, és a dir, considerar que en una oració com la següent:

John [gave a book] to Bill

to Bill és regit per *gave a book* i *a book* per *gave* només, cal assenyalar que aqueixa agrupació no es troba justificada. Ben és cert que hi ha casos en què l'objecte indirecte pot ometre's i romandre el directe, i no a l'inrevés:

Joan envia la carta a València

Joan envià la carta

**Joan envià a València*

Però no falten exemples en què el verb requereix dos complements i tant si falta l'un com l'altre, l'oració resulta agramatical:

Trauen vi de les marraixes?

(5) Els casos no són en absolut universals i la seua justificació és dubtosa. Així, sembla que tenen una motivació formal, més que semàntica: hom distingeix un genitiu perquè existeix 's, enfront d'un objectiu i un oblic (assignat per les preposicions), malgrat que el genitiu saxó alterna amb construccions prepositives indicant possessió:

the leg of the table

Però tampoc no és un criteri formal, car hom distingeix entre el cas regit per les preposicions i el cas regit pel verb malgrat que en anglés no es distingeix formalment:

Give me a chance!

There is a tree between you and me

Sembla, doncs, que la diferència entre casos obeeix simplement a la categoria que els assigna, encara que hi ha vacil·lacions. De fet, suposa que *of*, introduïda en el cas de nominalitzacions (*the destruction of the city*) pot ser marcant de cas "buit" simplement o bé ser una veritable P. Açò suposa una contradicció:

- Se suposa que tota preposició, com a categoria lèxica principal, ha de ser P''.

- Qualsevulla preposició podria ser analitzada com un marcant de cas i considerar que allò important és el substantiu, en diversos casos segons les ocasions, a l'estil dels estudis inicials de Fillmore.

Hom esbrina ací un escull del tractament transformacional de les preposicions, que considerava aquest *of* com a material introduït per la transformació de nominalització. El tractament subsidiari d'algunes preposicions podem veure que s'ha perpetuat fins i tot més enllà de l'abandonament de l'explicació transformacional de les nominalitzacions a partir de la Hipòtesi Lexicista.

En aquest mateix sentit, a l'hora d'explicar la reduplicació de clítics, hom estableix també que la preposició apareix perquè el nom objecte siga regit (car la recció del verb recau sobre el clíctic). Açò suposa no tenir en compte la problemàtica de l'objecte directe amb *a* en espanyol i no tenir en compte que hi ha casos en què aquest no porta cap preposició:

Los zapatos no los encontré

3. Assenyalem alguns defectes més de detall, si bé en idees que no són pròpiament originals de Chomsky; així, en l'explicació del *preposition stranding*, en què es fa eco de diversos estudis de Kayne, sovint hom cau en la circularitat i no queda gens clar la diferència entre cas inherent i cas estructural ni perquè en anglés és d'una manera i en italià, com en català, d'un altra, quan la preposició es tan exigida

pel verb en *ask for* com en *respondre de*. Assenyalem, d'altra banda, que no queda clar com cal entendre que la preposició subcategoritze el nom que la segueix. Si es refereix a l'exigència de sintagma nominal després de la preposició, açò es dóna tant en francès com en anglés i en la major part de les llengües romàniques i anglogermàniques.

4. Com a defectes generals, l'obra de Chomsky transllueix encara, malgrat la integració entre les teories de la recció, el cas i la teoria temàtica, una dispersió bàsica en el tractament de les preposicions, la unitat de les quals com a categoria no apareix enlloc. Tanmateix, cal dir que la seua consideració com a elements que assignen cas és la caracterització més global i més explícita que n'ha donat Chomsky, però fins i tot en aquest cas no falten vacil·lacions com les que hem vist en estudiar el *of* de les nominalitzacions.

D'altra banda, la consideració de les preposicions com a assignadors de cas no les distingeix com a categoria independent, car comparteix aquesta peculiaritat amb fets tan diversos com la concordança, determinades categories, com el verb i fins i tot determinats contextos ([_{NP} ___X]). La categoria de les preposicions apareix molt poc caracteritzada, doncs. Els problemes del seu significat, a més a més, són totalment bandejats, i en la resolució dels problemes pròpiament preposicionals hom té molt poc en compte la seua idiosincràsia com a categoria, a causa de la seua definició com a tal.

El principal avantatge del model de Recció i Lligam, a banda del grau d'elegància i generalitat a què arriba, pel que fa a les preposicions, és la incidència que hom posa en el caràcter d'element de dreta de la preposició, és a dir, el fet que la preposició sempre regeix un sintagma nominal que apareix a la seua dreta. Nosaltres no creem, tanmateix, que el sintagma preposicional siga dependent de la preposició, sinó gràcies a ella. En aquest sentit, creem que la preposició marca una dependència del sintagma

preposicional respecte de d'altres parts de l'oració (nom, verb, adjectiu, etc.), i no del sintagma nominal respecte de la preposició.

2.6.2. EMONDS (1985)

Una opinió diferent de la de Chomsky però amb el punt de partença en el model proposat per aquest, és el que presenta J. E. Emonds en el llibre *A unified theory of syntactic categories*. L'objectiu de Emonds és de realitzar una sintaxi categorial en la qual els diversos mòduls de la gramàtica poden rebre una formulació, sinó igual, almenys directament relacionada amb la teoria de la X-barra. És a dir, tots els mòduls de la gramàtica poden rebre una formulació més formal. L'estudi de les preposicions en aquesta obra és molt extens i és una de les categories més importants de la sintaxi. Els mòduls en què les preposicions tenen una labor més important són els següents¹⁷.

1. LES PREPOSICIONS I L'ASSIGNACIÓ DE PAPER- θ

Hi ha dues maneres d'assignar paper- θ :

- a) Directament, si és assignat per les categories V i P.
- b) Indirectament, si és assignat per les categories N, A i V (les categories lèxiques centrals, notades en l'obra sovint L).

¹⁷ No ens referirem a la teoria de la X-barra pròpiament, aplicada a les preposicions en els capítols 6 i 7, totalment consagrats a aquesta categoria, car és precisament ací on Emonds presenta poques innovacions pel que fa a estudis anteriors com el de Jackendoff, si més no en relació a considerar les preposicions com a nuclis.

Emonds estableix la ficció d'una llengua en què no hi hagués preposicions, notada LG, anterior a la UG (gramàtica universal). En aquesta llengua fictícia, estableix la següent regla d'assignació de paper- θ :

"(44) θ -role assignment in LG: V assigns a θ -role to one L^k ($L = N, A, V$); further, if $L = N$, then V is projected onto NP as a case-mark to distinguish internal and external arguments, in semantic interpretation and possibly phonologically." (1985: 30)

En aquesta llengua, doncs, els papers- θ s'assignen per donar compte de l'oposició bàsica entre el subjecte i l'objecte (argument extern i intern respectivament). A partir d'aquest estadi, Emonds enuncia un pla per tal d'arribar a UG, que manifesta la necessitat d'assolir una categoria preposicional per tal de guanyar complexitat, car una llengua com LU no tindria, per exemple, complements indirectes ni subordinades, car Emonds assimila S a PP. Aqueix pla és enunciat, doncs, en els següents termes:

"We do not need more lexical items; we need rather to express more relations among the various existing X^0 and Y^k . Thus, we do not need a lexical category, but we need a new grammatical category P which is like V in that it is relational. It is the projections of this new relational category which will provide the richness of complement interpretations to N, A, and even V, lacking in LG." (1985: 31)

La primera oració d'aquest pla s'acompleix permetent major nombre d'arguments com a capçalera, la qual cosa s'aconsegueix establint la següent regla:

(45) $X^j \longrightarrow X^0, Y^k, Z^j$; k and $j \geq 2$

La següent oració del pla assimila la nova categoria relacional P al verb, car l'una i l'altra assignen paper- θ . Així doncs, la regla (44) és substituïda per (46), que inclou V i P:

"(46) Direct θ -role Assignment: If a V or P is a sister to a phrase Y_k ($k \geq 2$) and is subcategorized for

Y^k , then Y^k may receive a θ -role. This is called "direct θ -role assignment". Each V or P may assign at most one θ -role to a sister." (1985: 31)

Davant oracions com:

(47) *Mary* [_v *considers*] [Y^k *Bill*] [Z^j *my best friend*]

Es veu la necessitat de recórrer a la teoria del cas, que en LG servia per distingir subjecte i objecte, però en UG serveix per distingir el subjecte de Z^j del subjecte de V. L'assignament de cas i l'assignament de paper- θ esdevenen d'aquesta manera autònoms; per al primer Emonds proposa la següent regla:

"(48) Case marking: V and P are projected as features onto adjacent sister NP's as case-marks." (1985: 32)

Emonds no veu cap raó per anomenar aquest assignament de cas amb noms diversos (oblic, ablatiu, etc.), car en qualsevol cas tenim el tret P projectat sobre NP.

Tot seguit, Emonds exemplifica els dos tipus d'assignament de paper- θ :

a) Assignament de paper- θ directe: Una preposició qualsevulla aplica paper- θ al sintagma nominal que la segueix:

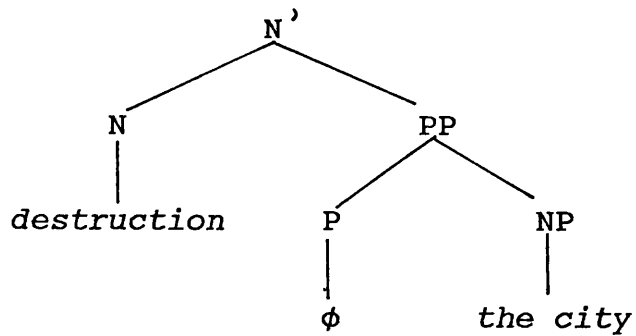
P + NP : *into the room*

b) Assignament de paper- θ indirecte: En l'assignació de paper- θ indirecte, si D és un argument subcategoritzat d'alguna capçalera X, D i X són constituents germans. Els constituents són definits de la següent manera:

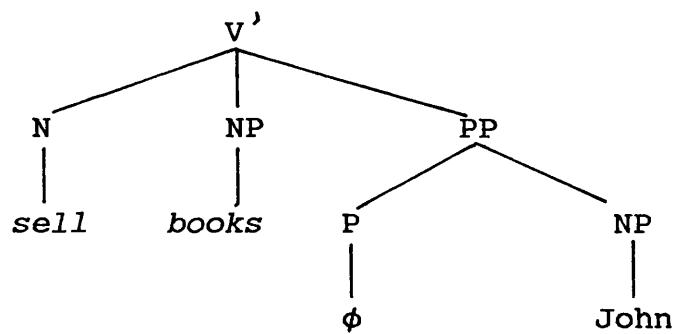
"(49) D constitutes a C^j if and only if C^j dominates D and the only terminal elements under C^j are under D."

Emonds en proposa els següents exemples:

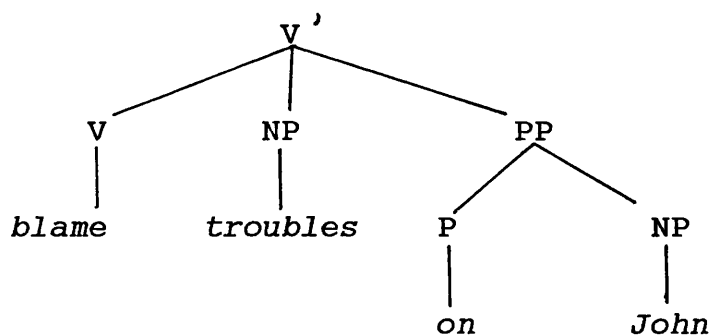
(50) (a) *destruction*, N, + ___NP (D = NP):

(b) *sell*, + ___ NP NP (D = NP)

(c) *blame*, V, + ___NP on NP (D = on + NP)

La tercera oració del pla assenyalat adés és formalitzada per Emonds de la següent manera.

"(51) Indirect θ -role Assignment: If direct θ -role is not possible, a phrase Y^k ($k \geq 2$) subcategorized by a member of a lexical category L , possibly together with an introductory grammatical formative, can be assigned a θ -role if it constitutes a sister or subject of L . This is called "indirect θ -role assignment"."

(1985: 39)

2. TEORIA DEL CAS

Emonds estudia en dues ocasions l'assignació de cas, tot introduint interessants innovacions respecte de la positura mantinguda per Chomsky:

2.1. Teoria general sobre el cas

Si consideràvem que el cas s'aplica en el pas de l'estructura profunda a la superficial i que és una categoria que no es troba en l'estructura profunda, hom violaria la restricció segons la qual totes la categories de la gramàtica són definides per configuracions de la base. Aquesta objecció pot ser eliminada si els trets de cas es prenen com a projeccions de les categories de la teoria X-barra marcades amb cas en els sintagmes nominals i en certs sintagmes adjectius, adés com a trets, adés com a índexs.

El marcatge de cas serveix per distingir, mitjançant un formant gramatical, diversos sintagmes nominals en posicions estructuralment diferents. Emonds proposa, per tant, un principi general neutre que permet de preveure quan un element està marcat amb cas:

"(52) An X^0 or a $SP(X)$ wich have NP as a sister or daughter in deep structures is a potential case-marker at s- structure." (1985- 55)

(SP simbolitza "especificant"; X qualsevulla categoria)

Aquesta regla reflexa la idea que la multiplicitat de sintagmes nominals en una determinada oració requereix que cadascun dels sintagmes nominals siguen distingits per una mena de "índex" (la marca casual) que reflexa la seua posició estructural. L'índex de l'estructura d'un sintagma nominal és la notació del sintagma nominal veïna més pròxima en la notació X-barra del sintagma nominal en aqueixa estructura. A més a més, (52) trau profit del fet que V i P, per la seua capacitat d'assignar papers- θ directament, són marcadors de cas potencials, mentre que N i A no ho són.

Els contextos proposats per Chomsky per a l'assignació de cas poden ser recollits, doncs, en una única regla:

"(53) Case-Marking: A s-structure, a potential case-marking category C (cf. 70) may be copied onto any NP which is its sister or daughter, provided C and NP are not separated by a maximal phrase."

(1985: 56)

Emonds considera, tanmateix, que hom necessita una sèrie d'innovacions per tal d'expressar unes condicions d'assignament de cas més generals:

1) Puix que $S = V^3$ (els nombres en superíndex fan referència a les barres sobre X en la notació d'Emonds) i puix que de vegades el cas és assignat de manera irregular al subjecte de S des de fora de S, la barrera absoluta al marcatge de cas i a la recció és V^2 , i més generalment X^2 , millor que X^{max} .

2) Chomsky no ha integrat un seguit de comportaments regulars en la seua teoria dels casos, com són els següents:

(i) El marcatge de cas dels predicatius, amb preposició introductora as o sense. D'aquesta qüestió, tractada per Emonds en el capítol 6, no ens en ocuparem ací.

(ii) La tendència àmpliament estesa dels sintagmes preposicionals direccionals subcategoritzats pel verb a contenir sintagmes nominals en acusatiu.

(iii) El fet que els sintagmes preposicionals paral·lels a l'objecte directe i l'indirecte en els derivats nominals

puguen estar distintament marcats per al cas.

Per tal de permetre marcatges de cas en acusatiu, nominatiu i genitiu, Emonds considera que la barrera per al marcatge de cas és L^2 millor que X^2 .

3) És desitjable de permetre SP (V) de marcar casualment els predicatius i l' SP(N) de marcar el possessiu i el nom de mesura que domina.

4) En el sistema que proposa Emonds, en fi, un sintagma nominal amb una determinada posició estructural no té un únic marcador de cas potencial. Més aviat, donat un cert marcatge de cas, només una certa preposició pot ser insertada, i només certs papers- θ poden ser assignats. Després, si els marcadors de cas no són únics, i aquests són definits sota la recció, se segueix que els elements rectors no són únics.

Per tal de respondre a aquestes exigències, Emonds estableix un principi de marcatge de cas ben general:

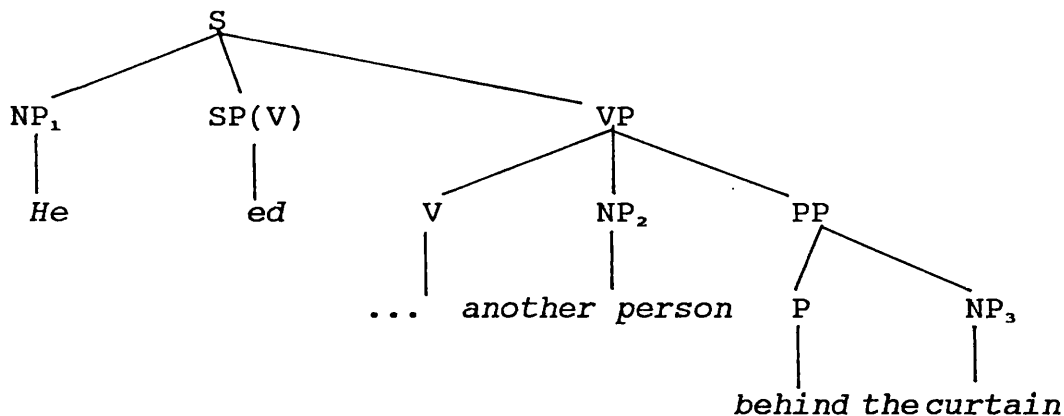
"(54) Generalized Case-Marking: At s-structure, a potential case-marking category C (cf. 57) may be copied onto any NP which it governs, provided c and NP are not separated by a maximal phrase."
(1985: 58)

Seguidament, Emonds proposa les següents oracions per tal d'exemplificar l'assignament de cas:

- (55) (a) *He saw another person behind the curtain*
(b) *John told the story to Mary*
- (56) (a) *He pushed another person behind the curtain*
(b) *John made his friends ashamed drunk*
- (57) (a) *He became another person behind the curtain*
(b) *John seemed a tyrant as a manager*

Per a totes aquestes oracions, Emonds proposa la següent estructura profunda:

(58)

(1985: 59)

Cal assenyalar que Emonds no considera com a distints la categoria que marca el cas i la marca casual, sinó que els unifica. Els marcs casuals que poden aparéixer en l'estructura superficial de (58) són els següents:

- (59) (i) ___ NP (P NP) (DAT = P)
 + ACC + DAT
- (ii) ___ NP (P NP) (ACC = V)
 + ACC + ACC
- (iii) ___ NP (P NP) (NOM = SP(V))
 + NOM + DAT
- (iv) ___ NP (P NP)
 + NOM + NOM

Vegem en què consisteix cadascun dels casos:

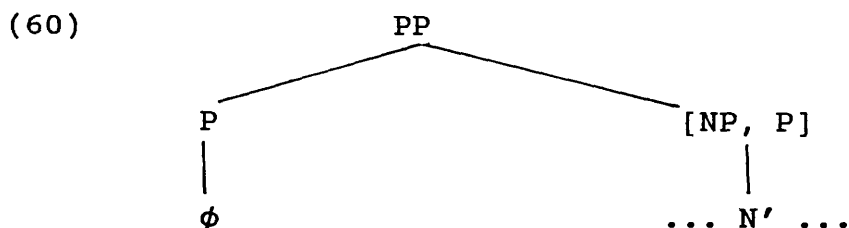
1) Els verbs transitius no marcats (ço és, que no regeixen un cas "estrany"), com *see* o *tell*, tenen un tret + ___NP (P NP) i són inserits en el marc casual (59i).

2) En llengües com el llatí, el grec o l'alemany, els verbs de moviment amb un complement locatiu, com ara *push* en (56a) prenen un acusatiu objecte directe i un sintagma preposicional també en acusatiu. Aquests verbs tenen el tret + ___NP (P[NP, V]) i són inserits en (59i).

3) Els marcs casuals (59iii) i (59iv) són emprats amb

verbs com *be*, *become*, *see*. Cal notar que en llengües amb casos com l'alemany, el cas que segueix la preposició *als*, corresponent a l'anglesa *as*, per caracteritzar el predicatiu, regeix nominatiu.

Finalment, en aquesta teoria general sobre el cas, Emonds es refereix a l'estatus de l'objecte indirecte. Aquest té la següent estructura superficial:

Un "principi de categoria invisible" (*Invisible Category principle*), que estudiarem tot seguit, permet que el nus P de (60) siga buit si el tret P(DATIVE) és distintivament delletrejat en el N del SP(N) del sintagma nominal en un nombre productiu de sintagmes nominals, segons s'esdevé en llatí, grec o alemany. En anglés, una regla fonològica delletreja P com *a to* o *for* o el nus P és eliminat obligatòriament quan el sintagma nominal és mogut al costat del verb (l'objecte indirecte). En francés i espanyol, la preposició buida P de l'estructura superficial enlaira la "quasi marcant-de cas" a sobre el sintagma nominal. Emonds reconeix, tanmateix, no tenir massa clar si actua ací el principi de categoria invisible, que implicaria una preposició buida al llarg de tota la derivació, o si a és una veritable preposició.

Així doncs, hom proposa la següent definició universal de la relació gramatical d'objecte indirecte:

"(61) An indirect object is an [NP, +P] which constitutes a sister to L° at s-structure."

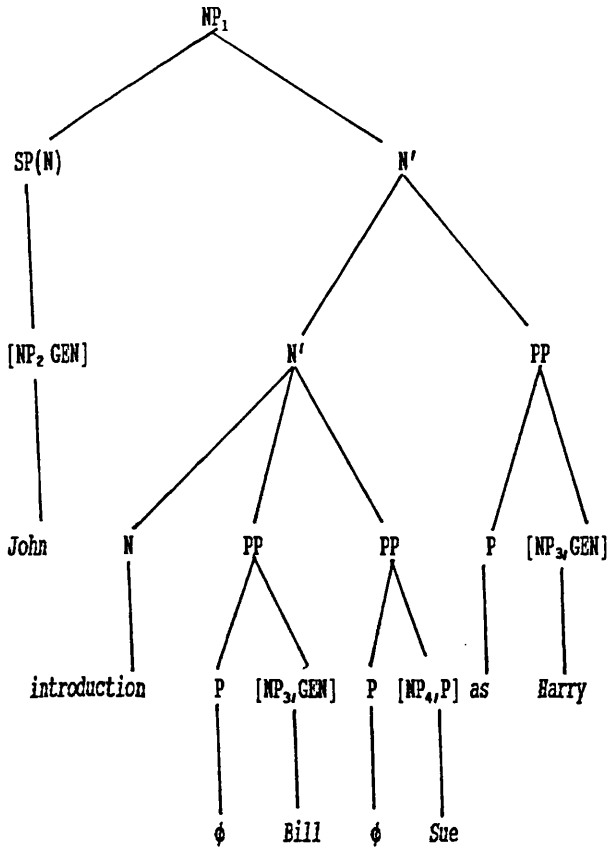
(1985: 62)

Finalment, Emonds proposa un exemple de com funciona l'assignació de cas en un sintagma en què apareixen quatre instàncies diferents d'assignació de cas:

(62) (a) *John's introduction of Bill to Sue as Harry*
(*was a poor joke*)

(b)

(GEN = SP(N))

Els reflexos fonològics d'aquests trets casuals vénen donats per les següents regles:

(63) $P \longrightarrow to / ___ [NP, P]$

(64) $P \longrightarrow of / ___ [NP, SP(N)]$

La regla (64) planteja la qüestió de si tots els genitius en anglés han d'anar marcats pel genitiu saxó 's. Aquest morf, tanmateix, només és afegit als genitius exteriors a N.

2.2. Els orígens del cas morfològic

En segon lloc, Emonds s'ocupa dels orígens del cas morfològic. Recorda de primer que el principi universal de marcatge de cas copia les categories de (65) sobre l'argument

adjacent del sintagma nominal, de manera que les categories de cas no són més que categories de la base copiades. Hom donava així la següent correspondència amb els noms dels casos tradicionals:

"(65) nominative= SP(V); accusative = V; genitive= SP(N); dative and ablative = P". (1985: 221)

Davant aquests fets, una llengua té tres possibilitats:

a) Realitzar aquests sintagmes nominals i adjectius mitjançant inflexions en SP(X) i/ o X, com s'esdevé en llatí, grec i alemany.

b) Realitzar aquests trets casuals sobre el sintagma nominal i adjectiu, però no sobre SP(X), com s'esdevé en japonés i en el possessiu de l'anglès.

c) No realitzar aquest cas morfològic en absolut, com s'esdevé en francès, espanyol i en general en anglès.

Segons Emonds, i malgrat el testimoniatge de l'alemany, que presenta flexió morfològica sobretot en SP(N), en un sistema inflexional no marcat, els trets casuals es realitzen en la capçalera N i A dels sintagmes nominals i adjectius, i només secundàriament fora d'aquests sintagmes. Per tal de copsar si una llengua posseeix un veritable sistema de cas morfològic proposa el principi de la transparència morfològica.

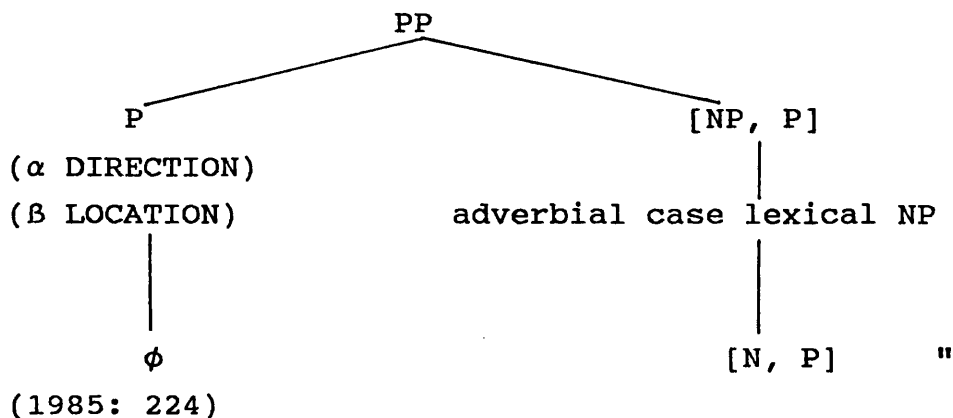
"(45) Morphological Transparency: The abstract case feature of lexical XP (i.e. of NP's and AP's) are syntactically realized on their lexical heads if and only if they are morphologically transparent in XP." (1985: 222)

Dit més planerament, només podem parlar de cas morfològic si el fenomen és productiu. Així, hom exclou el cas morfològic com a tret del nom en espanyol o francès, car la deixalla que trobem en els pronoms dista molt de ser productiva.

Un cop establert aquest principi, Emonds es planteja la qüestió de l'estatus d'alguns noms marcats per al cas que no estan en el domini d'una categoria marcant de cas. És a dir, quin status ocupen els casos no regits per verb ni

preposició, com ara l'objecte indirecte en datiu o els complements d'adjectiu en datiu i genitiu en l'alemany, o els noms d'instrument i causa en ablatiu en llatí. Aquests, seguint la terminologia de Kurylowicz, reben el nom de "sintagmes nominals en cas adverbial". Davant aquests, Emonds considera que no cal complicar la teoria del marcatge de cas considerant que hi ha un cas "autònom", "inherent" o "semàntic", sinó que aquests noms reben cas, en tots els seus usos centrals, en ser objectes d'una P lèxicament buida, segons enuncia la següent regla:

"(67) Deep and surface structures of adverbial case NP's, including German datives, Latin and Greek datives and prepositionless ablatives, etc.

Aquesta mena d'anàlisi té, segons Emonds, els següents avantatges:

1) El cas adverbial "no marcat" -ço és, l'assignat per ϕ - és el mateix que assigna la preposició lèxica. Els casos adverbials marcats, com ara el genitiu, apareixen en la mateixa proporció que darrere de preposició lèxica, com a casos "quirky" (rars).

2) Hom pot donar un principi general, que complementa la Transparència Morfològica, i prediu quan P de (67) roman buit i quan és omplert.

3) La definició que hom ha donat per a l'objecte indirecte és vàlida amb pocs canvis per a totes les llengües.

4) Hom prediu l'aparició d'una preposició lèxica en llengües sense cas com l'anglès o el francès, i les

diferències entre llengües amb cas i llengües amb flexió casual són reduïdes al mínim.

5) Moltes propietats aparentment idiosincràtiques dels sintagmes nominals amb cas adverbial se situen en el seu lloc.

6) Hom pot abastar anàlisis per copsar generalitzacions morfològiques per a llengües en un alt grau flexionades que resisteixen ser formulades adequadament si hom pren els sintagmes nominals en cas adverbial com a primitius sintàctics.

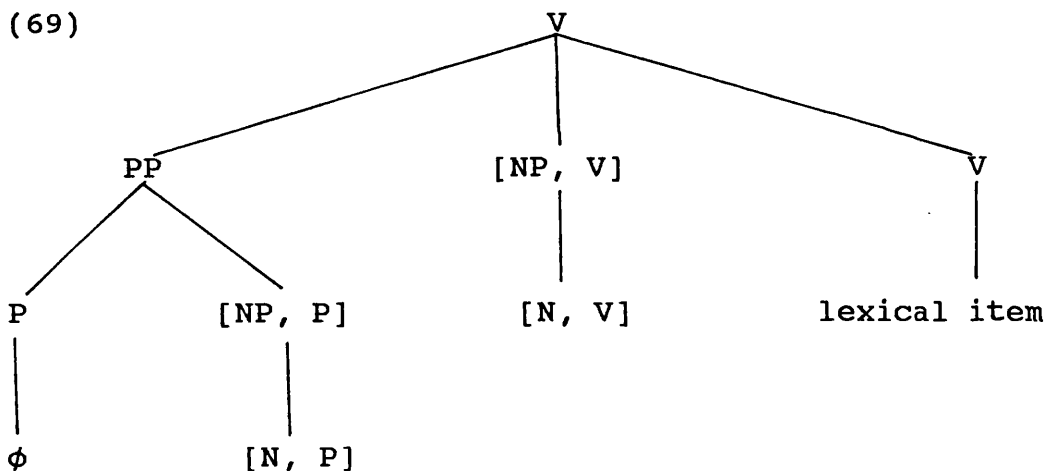
A continuació, Emonds comenta aquests avantatges, especialment 1), 5) i 6), prenent com a base de l'exemplificació l'alemany, el llatí, el grec i el sànscrit.

En primer lloc, postula el següent principi:

"(68) Invisible Category Principle. An obligatory closed category B (such as a SP(X) or P) with a feature C may remain empty throughout a derivation if C is morphologically transparent in a phrasal sister of B."

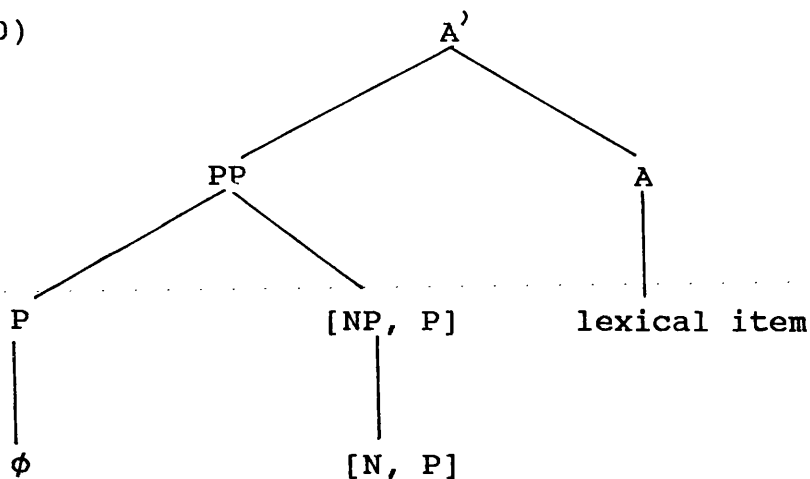
(1985: 227)

Si considerem que $P = B = C$ en (68), P pot romandre buida al llarg de la derivació només si hi ha una distinció productiva entre els sintagmes nominals minimalis que són +P i els que són -P. Com que l'alemany posseeix aquesta distinció, hom permet (69) i (70) al llarg de la derivació:

(1985: 226)

(70)

(1985: 227)

En canvi, en francès o anglés no hi ha sintagmes nominals mínims que diferescuen només per ser datiu o ablatiu, almenys en una quantitat rellevant. Així doncs, el Principi de la Categoria Invisible no permet preposicions buides en aquestes llengües. Nogensmenys, en francès i anglés també pot haver-hi preposicions buides, però en aqueix cas hom requereix una condició que ultrapassa els límits de (68).

Veurem en segon lloc el tractament que dona Emonds del sistema casual del llatí. En aquesta llengua, l'ablatiu és el cas no marcat assignat per la P lèxica. A més a més, segons es predeia en el punt 1) de la relació d'avantatges anterior, l'ablatiu és el cas adverbial prototípic del llatí: hi ha ablatius de separació, de causa, de comparació, d'instrument, de mitjà, de preu i de temps sense preposició. A primer cop d'ull pot semblar que l'ablatiu llatí és paral·lel al datiu de l'alemany, però en difereix, tanmateix, en dos aspectes:

a) L'ablatiu llatí mai no representa el datiu sense preposició.

b) L'ablatiu llatí pot representar tots els papers adverbials anteriors sense cap preposició, cosa que no pot fer el datiu alemany.

Per tal de continuar la discussió, Emonds proposa una

taula amb els principals trets sintàctics de les preposicions, que considera que són vàlids per a totes les llengües:

Features on P	+ LOCATION	- LOCATION
+ GOAL	<i>to</i> (displacement toward)	<i>for</i> (benefactive)
Unspecified for GOAL (= 0 GOAL)	<i>in/ at</i> (locative)	<i>with</i> (instrument, accomplishment)
- GOAL (SOURCE)	<i>from</i> (ablative)	<i>by</i> (agent, cause, means)

(1985: 230)

Segons Emonds, aquests trets, que es troben sobre P, es filtren també en el sintagma preposicional. L'ablatiu llatí, com a cas adverbial, típicament especifica les nocions caracteritzades en la taula d'amunt com a no + GOAL i com a -LOCATION, ço és, el llatí, però no l'alemany, té una $P[\phi]$ que és -LOCATION, 0 GOAL. Açò explica el fet que l'ablatiu llatí no pugui ser interpretat com a objecte indirecte; amb aquesta intenció, cal fer menys específica la regla de l'objecte indirecte:

"(71) An indirect object is a sister to L^0 at s-structure which is [$PP, + GOAL$ NP]." (1985: 230)

Un cop que hom ha demostrat que l'ablatiu llatí es correspon amb el datiu de l'alemany, cal respondre dels següents fets:

a) L'objecte indirecte sense preposició del llatí està en datiu, mentre que l'anàlisi proposada per Emonds preveu un ablatiu.

b) El cas que més sovint prenen els adjectius amb complements nominals és en llatí el datiu, mentre que aquesta anàlisi preveu igualment l'ablatiu.

D'altra banda, assenyala dos fets més Emonds respecte de la teoria del cas.

c) Un datiu "rar" no apareix mai darrere d'una preposició, mentre que els verbs sí que es construeixen amb genitiu, ablatiu i datiu, i les preposicions prenen genitiu i acusatiu "rars".

d) Els acabaments del datiu i l'ablatiu són sempre idèntics en plural, i en la segona declinació del singular. En cas contrari, hom afig *-i* als datius singulars.

Aquest últim fet morfològic pot prendre's en aquesta anàlisi en un sentit tal que faça menyspreables les dificultats representades per a)-c) a l'hora d'acostar l'ablatiu i el datiu. L'únic que cal fer és especificar en el lèxicó els acabaments propis del datiu:

"(72) *-i* [N, + P, + SING, -2ND DECLENSION] ____ , when governed by [_P, +GOAL ϕ].

(73) "ablative endings"/ elsewhere in [N, +P] ____ "
(1985: 231)

El que s'estableix en (72) implica que en el plural (i en el singular de la segona declinació), no hi ha cap "datiu" en llatí; en el plural, l'objecte indirecte i els sintagmes nominals complements d'adjectius tenim de fet "ablatiu", ço és, un cas preposicional no marcat, segons hom requeria en a)-b) sense cap mena de condició. L'única condició necessària per al datiu llatí es refereix més aviat a l'ablatiu, i és: la desinència canvia en el singular després d'una preposició nul.la + GOAL, i d'aquí se segueixen immediatament els punts assenyalats en a)-b)-c).

Així doncs, si analitzem els casos de llengües com el llatí com reflexos d'estructures preposicionals subjacents, el seu sistema de casos resulta relacionar-se íntimament amb sistemes predominantment preposicionals com els de l'anglès o el francès.

Semblants tipus d'argumentacions fa servir Emonds per tal de justificar la seua teoria amb el funcionament del sistema casual del grec i el sànscrit.

Emonds presenta un tractament prou aprofundit de les preposicions, en relació amb l'atenció que solen prestar-hi els treballs de tipus general dins el Generativisme. Hem de fer-hi, tanmateix, alguns comentaris:

1. En primer lloc, la idea que tots els mòduls de la gramàtica poden formalitzar-se mitjançant la teoria de la X-barra ve a corroborar que hi ha un alt grau de redundància entre ells.

2. Centrant-nos ja en la problemàtica preposicional, cal dir que la distinció entre l'assignació de paper- θ directe i indirecte, encara que molt formalitzada, sembla fer-se -implícitament- sobre la distinció entre preposicions plenes i preposicions buides:

destruction of the city

assigna paper- θ

into the room

assigna paper- θ

John is near from St Louis

assigna paper- θ

Aquesta interpretació és, tanmateix, objectable en alguns punts:

a) El caràcter buit d'una preposició està directament relacionat amb la quantitat de significats que se li poden atribuir; així, diem que *de* és una preposició buida perquè se li poden aplicar molts significats, de manera que hom afirma que més aviat té un significat afeblit, que es diversifica en el context. Nogensmenys, hi ha poques preposicions que no siguin polisèmiques en major o menor mesura. Així, hom no sap què faria amb preposicions com *de* en català, els significats del qual poden reduir-se en realitat a dos ("separació"/ "dependència") o en anglès *on* ("damunt"/ "tema"). No té massa sentit considerar que en l'un cas la preposició assignaria el paper- θ , en l'altre el nom o el verb que fos modificat pel sintagma preposicional.

b) Notem, a més, que hi ha casos d'ambigüitat:

El tren de Paris

A més, ens obligaria a considerar que el paper- θ és assignat per elements diversos segons les llengües en casos paral·lels semànticament (i se suposa que els papers- θ són papers semàntics):

John has received a letter from London

Joan ha rebut una carta de Londres

En aquests dos exemples, no és generalitzador que en l'un cas el paper- θ siga assignat per la preposició, en l'altre pel nom *carta* o el verb *ha rebut*.

c) En qualsevol cas, hom no sap quina mena de paper- θ assignen les preposicions. És cert que aquestes poden seleccionar semànticament els noms que les segueixen:

Ve a les set

 —→ + temps

És a València

 —→ + espai

Aquests trets, tanmateix, semblen ser posseïts pels noms amb independència de la preposició.

3) Pel que fa a la teoria del cas proposada per Emonds, cal dir que presenta un formalisme exacerbat en relació a la definició de cas de Chomsky, ja prou formal. A més a més, advertim una semblant arbitrarietat a l'hora d'establir i definir els casos:

a) Hom no aporta cap raó convincent que justifique per què la preposició ha de regir un datiu. Aquest postulat sembla basar-se en l'anglès i en l'alemany, en què les preposicions poden regir datiu, així com en anglès:

behind me

John told me a lie

Però una forma com *me* pot ser igualment "acusatiu":

John did not see me last night

Pel que fa al testimoniatge de l'alemany, cal assenyalar que no falten llengües amb sistema casual, segons el mateix Emonds mostra conèixer, en què el datiu no es construeix amb cap mena de preposició.

b) No té cap sentit considerar que la preposició assigna cas acusatiu quan apareix amb verbs de moviment pel fet que

així s'esdevinga en certes llengües com el llatí i l'alemany:

1) És un argument interlingüístic que no té cap valor per demostrar l'existència de tal categoria en una llengua com l'anglès en què ni formalment ni sintàctica hi ha cap diferència que permeta parlar de casos distints en els noms dels sintagmes preposicionals subratllats en les següents oracions:

John saw the children near the school

John took the children to school

2) Es basa, com a molt, en el significat, però aqueix significat "direccional" ben sovint ni tan sols és atribuïble a la preposició -i molt menys a un cas que no és palpable morfològicament- sinó a d'altres elements del context.

Els xiquets són al col.legi Datiu? vs.

Els xiquets van al col.legi Acusatiu?

3) En llengües com el llatí, l'acusatiu no expressa sempre "direccionalitat". Darrere la preposició, el valor de l'acusatiu -el qual, això de banda, no pot afirmar-se a ulls clucs que en llatí expresse sense preposició direcció, llevat d'alguns casos més aviat fosilitzats, tipus *Eo Romam*- sembla més aviat neutralitzar-se, de manera que la consideració com a direccional o no direccional depèn de la resta d'elements de l'oració:

Eo ad muros civitatis + Direcció

Sum ad muros civitatis - Direcció¹⁸

4. L'explicació que dóna Emonds dels orígens de l'assignació de cas morfològic planteja també una sèrie de problemes:

a) Trobem en primer lloc algunes contradiccions, per exemple, en la taula que presenta amb els trets "sintàctics" -dubtosament sintàctics, això de banda- de les

¹⁸ Recordem que la distinció casual darrere la preposició només es manté amb preposicions que regeixen dos casos:

Eo in Italiam / Sum in Italia

Aquesta oposició, que afecta poques parelles del sistema, si bé molt productives, no és suficientment estesa per afirmar que les preposicions amb verbs directius sempre regeixen acusatiu, especialment en llengües que no en posseeixen des d'un punt de vista morfològic.

preposicions; només metafòricament podem considerar que els usos nocionals de les preposicions (com "benefactiu", "instrumental", etc.) són ± direccionals. Si el cas pot expressar metafòricament aquests valors locals, sembla poc elegant distingir entre trets locacionals i d'altres que no ho són.

Assenyalem, d'altra banda, que l'ablatiu, presentat com a no locatiu, expressa localització en l'espai i el temps en una quantitat d'exemples gens menyspreable.

b) Emonds fa afirmacions generals no gaire justificades. Així, pel que fa a l'establiment del cas no-marcad del llatí, sembla que s'entén per aquest, tenint en compte el principi de la preposició buida establert per Emonds, aquell que d'una manera més constant apareix sense preposició. Segons aquest criteri, tanmateix, amb la mateixa justícia haurien de ser no-marcats l'acusatiu i el datiu. D'altra banda, si el criteri és la quantitat de rúbriques que permeten els usos apreposicionals d'uns o d'altres, a banda del fet que aqueixes rúbriques siguen més o menys justificables sintàcticament o semàntica, cal dir que també en posseeixen en abundància l'acusatiu (acusatiu objecte directe, de doble objecte directe, de relació, d'extensió, etc.), el datiu (objecte indirecte, ètic, commodi, incommodi, iudicantis, d'interés, etc.) i especialment el genitiu (partitiu, d'origen, de preu, etc.).

c) Les coincidències formals entre el datiu i l'ablatiu són casos d'exponència fusionada, ço és, de coincidència accidental, per raons fonètiques, en una part determinada del sistema, mantenint-se, això de banda, àmpliament en d'altres parts formalment, a més de semànticament i sintàctica (complement indirecte vs. circumstancial) pertot arreu.

d) En general, la teoria de la categoria buida és força criticable. Notem que s'assembla, en certa manera, a la Teoria dels Casos Profunds de Fillmore, en el sentit que suposa l'existència d'una preposició per a cada sintagma nominal. Aquesta teoria, conforme l'enuncia Emonds, presenta els següents problemes:

(1) Va en contra dels fets lingüístics. Així, en llengües com el llatí, en què hi ha casos i preposicions, si hem d'atendre a la freqüència, caldria dir més aviat el contrari, és a dir, que les preposicions suposen la presència d'un cas determinat, cosa que de fet s'esdevé.

(2) En les llengües que presenten cas i preposició, hi ha diferències funcionals i semàntiques entre l'ús d'uns o els altres, per no parlar de les òbvies diferències formals. Assenyalem que, en general, el cas és més abstracte i les preposicions més concretes, car no hi ha preposicions buides, segons ha assenyalat L. Rubio (1966, vol.I: 169-170). Aquesta opinió és, tanmateix, al seu torn molt matisable, car terim casos que semblen donar idees tan concretes com les preposicions:

Illo tempore, duo consules occisi sunt

Respecte d'aquest tipus d'ablatius cal assenyalar, tanmateix:

- Presenten un alt grau de fosilització, car es troben associats a un nombre restringit i relativament reduït de lexemes temporals.

- Proporcionen, en qualsevol cas, una localització més vaga que les preposicions; hom indica una situació en el temps prou difuminada; si hom volgués especificar més específicament el moment de l'assassinat dels cònsols, hom empraria una preposicions (a més de, naturalment, la data).

L'obra d'Emonds suposa, en qualsevol cas, un interessant exemple de l'evolució que ha sofert el model GB cap a una major formalització i interrelació entre els diversos mòduls de la gramàtica. La teoria del cas proposada per Emonds i la seua idea de la preposició buida, malgrat que criticable en el sentit que hem vist adés, no deixa de proporcionar una interessant generalització sobre la gramàtica i insinuar un principi de gramàtica universal interessant, si estigués més fermament fonamentat.

2.6.3. BONET I SOLÀ (1986)

Dins l'àmbit dels estudis sobre el català és de destacar l'obra de S. Bonet i J. Solà, *Sintaxi Generativa Catalana* (1986), que suposa una aplicació al català del model GB. Ens centrarem ací en el seu tractament del mòdul d'assignació de cas, que presenta algunes innovacions respecte dels estudis vists fins ací¹⁹. Les principals idees sobre la teoria del cas que apareixen en l'obra de Bonet i Solà són les següents:

1. Les regles d'assignació de cas proposades per Bonet i Solà, lleugerament diferents de les proposades per Chomsky (1981) i (1982 (1987)) són les següents:

"(74) I) Un SN és [+ nominatiu] si és regit per INFL_[+temps] (o millor dit, per l'element CONC d'aquest tipus d'INFL).

II) Dels verbs que estan subcategoritzats com a [+ ___SN], la majoria assignen [+ acusatiu] al SN que regeixen, però també n'hi ha que li assignen [+ datiu].

III) Altres verbs, subcategoritzats com a [+ ___SN], assignen [+ acusatiu] al SN regit que els és adjacent i [+ datiu] al SN regit no adjacent.

IV) Les preposicions, en general (amb l'excepció de *de*), assignen Cas [+ oblic] al SN que regeixen."

(1986: 184)

En relació amb aquestes regles, Bonet i Solà fan les següents observacions:

a) En una llengua com el català la seua aplicació no es tradueix mai (amb l'excepció només del pronom poersonal de 1ª persona singular) en cap oposició morfemàtica entre els SNs afectats.

b) La seua aplicació, tanmateix, pot posar en joc, com en el cas de l'assignació de [+ datiu] en general i de [+ acusatiu] a un SN [+ pronominal], un mecanisme sintàctic d'adjunció al SN original d'una partícula pseudo-

¹⁹ Bonet i Solà també tracten de la teoria de la X-barra. Ens hi referirem, tanmateix, quan estudiem la relació entre la categoria de les preposicions i d'altres classes de paraules.

preposicional o marca de Cas (que serà a en els casos esmentats) de la qual pot dir-se que, en l'ES, actuarà com a element regent del SN al qual ha estat adjuntada.

c) Pot dir-se, doncs, que existeixen dues menes de procediments d'assignació de Cas: els "directes" i els "indirectes". La denominació dels darrers es justifica entenent que l'element assignador exerceix el seu paper de tal sobre el SN original a través de la partícula adjunta.

d) De fet, el conjunt d'elements regents susceptibles d'assignar Cas d'una manera directa està restringit a les categories CONC, V i Prep. Però com a assignadors indirectes, a més de V, també poden actuar N i Adj. Aquestes dues categories, en efecte, poden assignar cas [+ datiu] i cas [+ genitiu].

e) D'acord amb (74 III) , hom no exigeix que l'element regent assignador de cas haja de ser estrictament adjacent al SN que el rep, ni que cada assignador només pugui assignar un sol cas.

2. No és imprescindible, d'altra banda, que tota assignació de cas estiga relacionada amb una configuració de recció. En concret, hom pot assignar el cas [+ genitiu] pot als SNS que es troben en posicions no regides, com ara al "subjecte " d'un SN, d'acord amb una regla com la següent:

"(75) Un SN és [+ genitiu] en les posicions [_{SN}____ N^{''}] i [_N____]"

Bonet i Solà es refereixen al fet que hom pot considerar que en sintagmes nominals com la *casa del veí*, *veí* és en certa manera el subjecte, considerant que l'oració i el sintagma nominal tenen una estructura similar.

3. Als cinc casos introduïts per les regles (74) i (75), òbviament no els correspon en català cap paradigma regular de declinació casual. Tanmateix, existeixen en la llengua alguns sistemes pronominals que, agafats conjuntament, posen en joc un nombre d'oposicions morfològiques suficient perquè pugui concloure's que aquests cinc Casos mantenen una precària, però real, vigència formal:

a) Nominatiu/ Acusatiu-Datiu/ Genitiu/ Oblic

jo a mi meu mi
meva...

b) Acusatiu/ Datiu

el / li
la / li
les / els

La proposta de Bonet i Solà, com hom ha pogut veure, presenta algunes innovacions respecte del tractament de la teoria del cas per part de Chomsky. Aquesta nova proposta, que en certa manera pretén d'esmenar certes deficiències de l'elenc de Chomsky, presenta alguns punts problemàtics:

1. En primer lloc, malgrat que el nombre de casos ha estat augmentat i les condicions de la seua assignació han estat reformulades per ser aplicades al català, la separació entre, d'una banda, un cas genitiu i un d'oblic, sembla arbitrària. Aquest darrer, en efecte, es caracteritza per ser regit per les preposicions i rebre d'aquestes el cas. Una i l'altra rebien el cas de la mateixa manera en Chomsky (1981). Així, en *the destruction of the city*, la inserció de la preposició *of* s'atribuïa a la necessitat que *the city* rebés cas, cas que no podia ser assignat per *the destruction*, per pertànyer a una categoria [+ N]. El cas genitiu era reservat per als complements nominals marcats formalment, és a dir, el tradicionalment conegut com a genitiu saxó. La bifurcació en el cas de Solà es basa en el fet que aquesta mena de sintagmes preposicionals no es generen a la base:

"Determinats complements genitius -concretament, els possessius en sentit ampli o de possessió alienable de les construccions [+ estatives] així com els subjectius i objectius de les construccions [- estatives]- es consideraran generats en la base com a SN i no com a SPrep, de tal manera que la partícula *de* que figura en aquests complements haurà d'interpretar-se, d'acord amb una idea de Benveniste recollida per Milner (1982, 81), com una mera marca flexional de genitiu associada

l'assignació d'aquest cas." (1986: 271)²⁰

Ací apareix la mateixa vacil·lació que véiem en Chomsky (1982 (1987)), a l'hora de considerar aquesta preposició com a veritable preposició o com a marcant de cas. En qualsevol cas, no sembla justificada la consideració d'un altre cas independent que no és exigit per un context distint de Prep___. Anotem d'altra banda que aquesta preposició alterna amb d'altres, la genuïtat de les quals com a preposició és indiscutible:

El llibre d'Aristòtil

El llibre sobre Aristòtil

El llibre per a Aristòtil

No hi ha cap raó per considerar que *de* assigna un cas a Aristòtil distint al que assignen *sobre* o *per a*.

Aquest desglossament que introdueixen Bonet i Solà en el cas assignat per les preposicions té una altra prova en el fet que, en el cas anomenat genitiu, el sintagma preposicional pot alternar amb un adjectiu possessiu, el qual, segons hem vist, suposadament constitueix una deixalla del cas en la flexió pronominal.

*el meu = *el de mi*

*mon pare = *el pare de mi*

*el meu cosí = *el cosí de mi*

Però si haguéssim d'atendre a la pronominalització, hauríem de separar uns casos i juntar-ne d'altres, tot originant agrupacions i distincions indesitjables:

Vaig a València → No hi vaig

Vinc a les huit → ϕ

No ve per culpa dels seus pares → ϕ

Vinc de València → En vinc

No tinc molt de pa → No en tinc molt

No coneixes les conseqüències del teu comportament →

No en coneixes les conseqüències

²⁰ No ens podem detenir ara a estudiar la tipologia de les construccions N de N a què hom fa referència ací. Aquesta proposta serà estudiada quan s'escaurà.

La proposta de Solà, doncs, continua mantenint un tractament de les preposicions dispers i poc unificat, i és en certa manera menys conseqüent amb la concepció original i més ferma de la teoria del cas, la consideració que els noms han d'estar sempre regits, idea essencialment valuosa i important en el cas de les preposicions. El fet d'apartar-se de Chomsky, tanmateix, té d'altres conseqüències positives: així, la proposta de Bonet i Solà sembla més adequada als fets en certs punts, com ara la idea que, per exemple, el verb pot assignar més d'un cas (acusatiu i datiu).

2.6.4. S. PLANN (1988)

S. Plann (1988) aplica la teoria del cas en la delimitació de la categoria de les preposicions enfront de les postposicions i els substantius (adverbis). En parlem ací, tanmateix, perquè és interessant com la teoria del cas pot utilitzar-se per resoldre problemes concrets (ací, la delimitació entre categories molt veïnes) i no com a formulació de fets generals de la llengua. Segons S. Plann, en espanyol podem distingir tres categories distintes, ben sovint agrupades en les gramàtiques tradicionals:

- 1) Preposicions: *bajo, tras, sobre, desde, por...*
- 2) Postposicions: *abajo, atrás, adentro, afuera...*
- 3) Substantius: *debajo, detrás, cerca, lejos...*

Gramàtics i lingüistes adés les han reunides i les han separades arbitràriament, tot confonent-les sovint amb els adverbis.

Aquests tres grups tenen algunes característiques en comú, la qual cosa explica que els gramàtiques hagen considerat que formaven una sola categoria:

- (1) Similitud semàntica: *tras - detrás - atrás*
 [prep] [postp] [adv]

- (2) Poden tenir els mateixos contextos, per exemple amb el verb *estar*:

Los niños estaban bajo la cama
debajo de la cama
abajo

(3) Morfològicament, substantius i preposicions es presenten com a paraules compostes: *de + bajo, de + tras, a + bajo, etc.*

Malgrat aquestes semblances, són molt més nombroses i rellevants les peculiaritats sintàctiques de cada categoria. Passem a veure en què consisteixen aquestes:

1. Posició del complement:

- a) Prep: *Los libros estaban* [_{PREPP} *sobre* (_{NP} *la cama*)]
- b) Post: *La piedra rodó* [_{POSTP} (_{NP} *montaña*) *abajo*]
- c) Subst: *Los libros estaban* [_{SP} *encima * (de)* [_{NP} *las cama*]]²¹

Observem que l'objecte del substantiu ha d'anar precedit per *de*. Aquest fet significa que la preposició i la postposició poden assignar cas directament al seu complement, mentre que els substantius no, car necessiten per fer-ho la preposició buida *de*.

2. Vegem com es comporten aquestes categories quan modifiquen un substantiu:

- a) Prep: *Los motivos (*de) para pensar así (sense de)*
- b) *el cuarto *(de) arriba* (amb *de*)
- c) *Las casas *(de) cerca de la escuela*

Aquests fets signifiquen que als sintagmes preposicionals no se'ls assigna cas, però sí als sintagmes postposicionals i als sintagmes substantius, els quals, per aquesta raó, han de ser precedits de la preposició *de*.

3. Vegem què ocorre quan el complement és un sintagma preposicional:

- a) Prep: Resulta sempre agramatical:

**Manolo pasó la mano* [_{PREP} *por*] [_{PREPP} *sobre la mesa*]

- b) Postp: Resulta gramatical:

José la había querido [_{PREP} *desde*] [_{POSTP} *muchos años*]

²¹ Respecte de les sigles emprades per S. Plann, tenim: prepP: *prepositional phrase*; postP: *postpositional phrase*; SP: *substantive phrase*.

atrás]

b) Subst: Resulta també gramatical:

Manolo pasó la mano [_{prep} por] [_{sp} encima de la mesa]

Aquests fets proven el mateix que els que véiem en el punt anterior.

4. S. Plann estudia seguidament el comportament d'aquestes categories amb les subordinades quantificadores (*quantified clauses*) del següent tipus:

Nadie sabe [_{postp} lo atrás] *que se está quedando Pedro en sus estudios*

Si hom trasllada els sintagmes a posició COMP, obtenim els següents resultats segons les categories:

a) Subst: *El comité fue impresionado por* [_{sp} lo lejos] *que estaba Juan de comprender la teoría*

b) Post: *El niño fue impresionado por* [_{postp} lo arriba] *que había llegado su cometa*

c) Prep: Ací el resultat és agramatical:

**Rafael fue asombrado por* [_{prep} de los extravíos] *que es capaz una imaginación exaltada*

**No me hables sobre* [_{prep} en las muchas ocasiones] *que yo le he prestado ayuda*

El cas és assignat a la capçalera de l'oració mitjançant el sintagma que apareix en COMP, el qual ocupa aquesta posició. Per aquesta raó l'oració resulta gramatical quan en aqueixa posició apareix un SP o un PostP, que són categories "portadores de cas". Quan el que apareix en COMP és un sintagma preposicional, en canvi, categoria que no és portadora de cas, el cas no pot ser assignat a la clàusula.

5. En relació a la transitivitat, aquestes categories també es comporten de manera distinta:

a) Prep: Mai no poden ser intransitives:

El niño corría tras * (el perro)

b) Post: *El niño corría atrás*

c) Sust: *El niño corría detrás* (del perro) } intransitives

} Poden ser

Les preposicions, doncs, assignen necessàriament cas; les postposicions i els substantius no necessiten assignar-ne.

6. Vegem què s'esdevé quan en aquests sintagmes hi ha un nom el·líptic precedit d'un article:

a) Prep: Resulta agramatical:

*Trajeron el regalo para Ana, pero se les olvidó traer el * (regalo) para Marina*

b) Post: Resulta gramatical:

¿Cuáles prefieres, las costumbres de ahora o las (costumbres) de veinte años atrás?

c) Subst: Resulta gramatical:

Los ladrones se llevaron las cosas de dentro de la casa y las (cosas) de dentro del garaje

7. Presenten, en fi, distint comportament respecte de les oracions subordinades de relatiu.

a) PrepP: *La puerta tras la que se había escondido el ladrón*

b) SP: *La puerta detrás de la que se había escondido el ladrón*

c) PostP: **Los tres años atrás que te quería*
(resultat de relativitzar *Te quería tres años atrás*)

Cal dir de primer que res tenim a objectar al fet que S. Plann considere noms els tradicionalment anomenats "adverbis", com ara *abajo, detrás, cerca*, etc. Només matisariem que es tracta de noms fixats en una funció "adverbial", si més no en la major part dels seus usos. Hi ha, tanmateix, algunes apreciacions que no compartim:

1. És errònia, en primer lloc, l'afirmació que la cadena [prep + sintagma preposicional] siga incorrecta en espanyol. Malgrat que cal reconèixer que es veu sotmesa a prou restriccions, no falten exemples que es donen prou sovint:

Lo arrancaron de con sus padres

Resucitó de entre los muertos

Por entre los árboles se vislumbraba un antiguo palacio

No és, d'altra banda, un fet aïllat de l'espanyol, sinó que el tenim també en català i en moltes altres llengües (en anglès, per exemple, on són freqüents aglutinacions com *from behind, up to*, etc.).

Segons la Teoria del Cas conforme ha estat enunciada per Chomsky, el cas és assignat als sintagmes nominals, en el cas dels sintagmes preposicionals, per part de la preposició. Tanmateix, l'existència d'aquesta mena d'aglutinacions ve a indicar que hi ha d'altres categories a les quals es pot assignar cas (sintagma preposicional P' o P'').

2. Deixa sense explicar la agramaticalitat de les cadenes **el (regalo) de para Marina* quan hom omet el nom nucli. Aquesta agramaticalitat potser es deu a la tendència general en llengües com l'espanyol i el català a subordinar un nom a l'altre mitjançant *de*. De fet, una oració com la següent, seria més gramatical que l'anterior:

Trajeron el regalo para Ana, pero se les olvidó traer el de María

3. En general, és dubtós considerar que *abajo* o *adentro* són en construccions com *río abajo* o *mar adentro* postposicions, és a dir, una mena de preposicions postposades. Nosaltres ens inclinem a pensar que són adverbis (substantius, si hom vol):

a) *Adentro*, *afuera*, *abajo*, *arriba*, poden aparèixer tots sols, com a veritables adverbis:

Pase adentro!

Vaya abajo!

b) Es tracta d'un tipus de construccions que mostren un alt grau de fixació:

1) L'elenc de noms que hi apareix és molt reduït: es tracta, normalment, de noms de contingut espacial, espai normalment transitable: *mar*, *río*, *calle*.

2) L'elenc d'adverbis (postposicions segons S. Plann) que poden aparèixer en aquests contextos és també molt limitat. Són un conjunt d'adverbis molt restringits en el seu significat, car la major part d'aquests tenen un sentit direccional, que té com a correlat la deixalla morfològica del prefix-preposició direccional del llatí *a-*: *afuera*, *adentro*, *abajo*.

3) L'ordre és poc usual i totalment fixat.

c) Mots com *arriba* no tenen el caràcter dependent de les preposicions, i en aquestes construccions, tant l'un element com l'altre equivalen a d'altres expressions en què l'un i l'altre es mostren palesament com a unitats sintàctiques independents:

El vaixell anava riu amunt
on *riu amunt* = *pel riu cap amunt*.

Nosaltres creem, doncs, que els components d'aquestes construccions poden interpretar-se més aviat de la següent manera:

- *amunt, avall* (esp. *arriba, abajo...*) com a adverbis.
- *riu, carrer, mar* (esp. *río, calle, mar*) com a noms fixats en una funció adverbial, de la mateixa manera que determinats noms locatius i temporals es fosilitzen i expressen la localització i l'extensió sense necessitat de ser marcats per preposició:

Vaig estudiar llatí dues setmanes

Ramon tornarà aquesta tarda

L'article de S. Plann té, malgrat tot, notables mèrits. Com a tret general podem assenyalar el fet que supose un intent molt seriós de resoldre un problema concret, certament difícil, com és el de la distinció entre adverbis i preposicions en llengües com l'espanyol, i també en català, aplicant un model gramatical com és el de Recció i Lligament, que als no iniciats pot semblar-nos a primer cop d'ull massa formalitzat i general i poc apte per resoldre els problemes concrets de cada llengua. Per la nostra part, estem completament d'acord, per raons que hem exposat en d'altres llocs, amb la separació d'adverbis com *debajo (de), encima (de)* de la classe de les preposicions, si bé sorprén una mica que es faça aquesta distinció des de l'òptica del model GB, en què el mòdul de la X-barra tendeix a igualar ambdues classes puix que no presenta, segons aquest punt de vista, diferències estructurals rellevants. En aquest sentit, S. Plann es desapega del model GB i reconeix, ni que siga implícitament, que el sintagma preposicional no és una construcció endocèntrica.

2.6.5. A. SUÑER (1988)

Ens referim, finalment, breument-car s'ocupa d'un tipus de construccions molt concretes- a l'article d'Avel.lina Suñer (1988), exemple de com el model GB ha servit per explicar d'una manera prou coherent construccions ben concretes que tenien un comportament molt peculiar. S'ocupa de construccions del tipus:

Murieron con las botas puestas

María siempre anda con Luisito pegado a sus faldas

La descripció d'aquestes construccions merament com a sintagmes preposicionals, amb una estructura com la següent:

[SP con [SN las botas puestas]]

no és satisfactòria, car presenta comportaments molt particularitzats:

a) En moltes distribucions, normals en els sintagmes preposicionals corrents, aquestes construccions resulten agramaticals:

**Luisito pegado a sus faldas se puso a llorar*

b) No apareix en la transformació passiva:

**Luisito pegado a sus faldas fue llamado por Ernesto*

c) El pronom feble *lo* no substitueix el conjunt, sinó només el nucli:

Ernesto lo llamó; Ernesto llamó a Luisito; Ernesto llamó a Luisito pegado a sus faldas

Notem que aquests sintagmes adjectius aporten una informació fonamental, i, de fet, de vegades la seua omisió causa agramaticalitat:

**Murieron con las botas*

**Volvió de la manifestación con un ojo*

Avel.lina Suñer considera que aquestes construccions presenten la següent estructura:

[_{SP} con [_α [las botas] [_{SADj} puestas]]

Respecte d'aquesta anàlisi, comenta:

"Se utiliza α como una etiqueta categorial que reúne un sujeto (SN) y un Predicado Secundario (SADJ) que se relacionan predicativamente. En suma, α es un dominio oracional, si bien de carácter defectivo, puesto que carece de los rasgos flexivos que sólo puede aportar un verbo conjugado." (1988: 82)

Aquestes construccions poden tenir com a predicacions diversos tipus de sintagmes, de manera que la regla de rescriptura que les defineix és la següent:

- [con [α [SN] a. [SADJ]]]]
b. [PP]
c. [SP]
d. [Ger]
e. [Adv]
f. [o' Rel]
g. [SN]

Aquestes construccions s'expliquen dins el model Gb com a *Small clauses* (oracions reduïdes). Segons Chomsky, qualsevulla projecció màxima d'una categoria lèxica pot tenir una posició estructural de subjecte:

Considero [α - SADJ [SN tu insistencia] [SADJ inútil]]

En aquesta oració, el predicat secundari *inútil*, marca amb paper- θ "Agentiu" *tu insistencia*; *tu insistencia* rep cas "acusatiu" per part del verb principal. En la resta de l'article, Suñer estudia com actuen aquests mòduls en les oracions reduïdes estudiades.

1) Respecte del paper- θ , Suñer jutja que el predicat secundari assigna paper- θ "Agentiu" al SN regit per la preposició:

Cruzó la calle con el semáforo en rojo

**Cruzó la calle con el semáforo en sordina*

2) Pel que fa al cas, hom assigna cas objectiu en català i anglés:

He came into the room with me at his elbow

Amb mi fora de casa, el meu marit no sap sortir-se'n

I açò s'esdevé també en alguns casos en espanyol:

Contigo a mi lado, me siento mucho mejor

Suñer en conclou:

"Los datos examinados permiten argumentar en favor de la existencia en castellano de sujetos con una marca de Caso abstracto Oblicuo. La función de la preposición en estas copnstrucciones consiste, pues, en habilitar un entorno estructural que permita la aparición de un SN, argumento externo de un predicado secundario."

(1988: 95)

La preposició, doncs, assigna cas oblic al sintagma nominal que regeix.

3) Finalment, cal preguntar-se per la vinculació d'aquestes construccions amb l'oració principal. Se sol dir que són absolutes, però ben sovint es troba tan estretament inserit en l'oració que la seva absència dóna lloc a construccions agramaticals:

**Mi empresa está* [sc. con el agua al cuello]

La connexió amb l'oració principal s'estableix gràcies a la categoria PRO, categoria buida que és interpretada referencialment mitjançant el vincle que estableix amb un sintagma nominal de l'oració principal, el seu controlador:

pro_i Pasó el río [PRO_i [_{SP} con el agua a la cintura]]

Me devolvió el paraguas_i [PRO_i [_{SP} con una varilla rota]]

Estudia, en fi, uns casos amb una major independència estructural i temàtica:

Con aire acondicionado en casa, ya puede venir el verano

Compara aquests construccions a les paral.leles a l'ablatiu absolut llatí i veu les diferències que hi ha respecte de l'assignació de cas.

L'article d'A. Suñer és una mostra de com el model GB explica satisfactòriament alguns fets del llenguatge. La consideració de l'existència d'oracions reduïdes explica d'una manera adient la peculiaritat d'aquest tipus de complements circumstancials. Només voldriem assenyalar que aquesta mena de construccions, que han preocupat prou els generativistes, especialment en aquest darrer model, han rebut d'altres explicacions des del mateix model GB. Així,

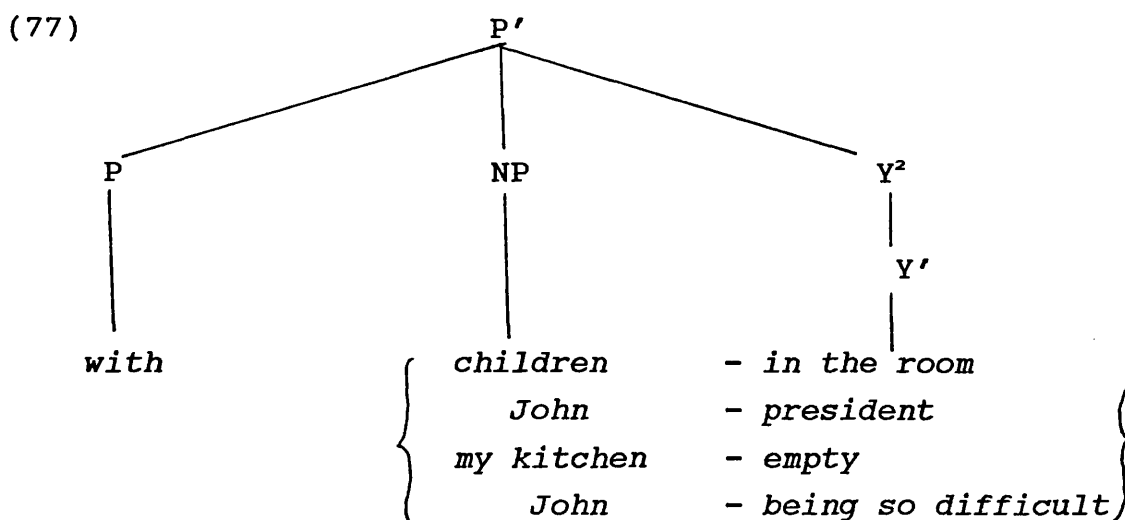
Emonds (1985) considera que el recurs a les oracions reduïdes és escassament motivat. Per aquesta raó proposa una anàlisi distinta de la de Suñer de les oracions següents:

(76) *How can you work with children in the room?*

With John president, certain tasks will get attended to

The fact that I invited company with my kitchen empty shocked him

With john being so difficult to please, you won't have a pleasant time

(1985: 34)

En aquesta anàlisi, el primer sintagma nominal és l'argument extern de Y per a tots els valors de Y, i se li assigna el seu paper- θ directament per part de Y, no per part de P. Y², d'altra banda, pot rebre el seu paper- θ de P, també d'acord amb l'assignament de cas directe. A més a més, com que la preposició i qualsevol altra categoria només poden assignar un paper- θ , si una P té dos sintagmes germans, necessàriament un ha de ser un argument extern i l'altre intern, ço és, un ha de ser subjecte de l'altre o, en els termes de la gramàtica tradicional, el sintagma encapçalat per P ha de ser una construcció absoluta.

Finalment, hem d'assenyalar que deixem les objeccions que puga plantejar aquesta anàlisi per a quan estudiem en concret la preposició *amb*, que és la que més apareix en aquesta mena de construccions.

* * *

El model GB, l'últim model de la Gramàtica generativa que ha aportat innovacions rellevants respecte de la categoria de les preposicions, es caracteritza, doncs, en general, per una major formalització del metallenguatge. Dins d'aquest model, la preposició es considera com a assignadora de cas, de vegades com a assignadora de paper- θ (no sempre) i com a regent. Tanmateix, continua havent-hi certes imprecisions, pròpies del Generativisme, respecte de la seua naturalesa categorial:

a) El concepte de cas és en certa forma contradictori: és definit formalment, i, en concret, segons el context, mentre que d'altra banda es menysté un fet formal com és el que tinga un correlat morfològic.

b) Hi ha una certa incertesa respecte de l'estatus de la preposició: hom no considera sempre que siga una veritable preposició i que, per tant, regesca sempre cas. A més a més, hom no planteja l'oposició entre preposicions plenes i preposicions buides que hi subjau.

c) La definició contextual dels casos, que no sempre es manté sense contaminació de d'altres criteris, porta a inventaris de casos sovint arbitraris.

d) El formalisme, en fi, fa que els mòduls siguen redundants i que categories com el cas vinguen a ser redundants amb la recció. La definició de la preposició com un element rector és vella (la trobem en Hjelmslev i molt abans en la història de la lingüística) i aporta poca cosa a la definició sintagmàtica inicial del Generativisme.

En general, el model GB, si no deixa de ser una interessant formalització de la gramàtica, aporta poca cosa al nostre coneixement del funcionament de les preposicions com a classe.

2.7. EL GENERATIVISME: CONCLUSIÓ

El Generativisme, pel que fa a les preposicions, pot ser caracteritzat pels següents trets generals:

1) Presta una atenció preferent a la sintaxi, com és propi d'aquesta escola, de manera que hom deixa prou de banda el problema, important, del significat de les preposicions, potser en la idea que havia estat tractat a bastament -i, potser resolt- en l'Estructuralisme.

2) Igualment, el Generativisme accepta inicialment la definició sintàctica de la preposició en l'Estructuralisme Americà, és a dir, com a caracteritzadora de la construcció exocèntrica "sintagma preposicional" ($SP \longrightarrow P + SN$). De fet, l'acceptació aquesta definició a ulls clucs ha incidit negativament en la consideració de la preposició: en general, el seu estatus ha estat poc definit i, fins a cert punt, malament, especialment en els escrits chomskians. En efecte, malgrat que la preposició es trobava present, o ben aprop, dels principals problemes que s'hi plantejaven (posem per cas, la passiva o les nominalitzacions), la categoria preposicional ha estat normalment obviada, la qual cosa suposa d'entrada una ombra sobre la validesa de certes explicacions generativistes.

Dins d'aquest marc, hi ha una marcada evolució en l'estudi de la preposició dins els estudis generativistes en què en certa manera hom abandona el punt de partença -l'oblit de l'estudi de la preposició, potser, cal repetir-ho, per considerar el seu paper en la sintaxi massa clar i poc problemàtic- cap a un major interès per aquesta classe de paraules. Nogensmenys, la preocupació fonamental per la sintaxi serà una constant, així com una certa indefinició de la categoria preposicional, car els generativistes es preocupen més pel funcionament general de la gramàtica i per establir els llocs de la gramàtica en què actuen les categories que per definir aquestes rigorosament. Conseqüentment, els estudis generativistes de les

preposicions es caracteritzaran també per una dispersió de la preposició en diversos llocs de la gramàtica, sense establir gaires connexions entre la preposició concreta en tal funció o en tal altra. Dins d'aquesta evolució, doncs, podem distingir diverses etapes:

1) Fins a l'obra de Jackendoff (1973) la preposició presenta un tractament escindit dins els treballs generativistes:

a) D'una banda, hi ha sintagmes preposicionals generats com a tals a la base per les regles sintagmàtiques.

b) D'altra banda hi ha preposicions que "sorgeixen" com a resultat de les transformacions (passiva, nominalitzacions, etc.) sense explicar massa com s'esdevé aqueixa mena de "creació" sinó contextualment.

Aquests dos tipus d'origens per a les preposicions no es relacionen sinó formalment -i aquest preocupació fou immediatament satisfeta i oblidada mitjançant un teorema que igualava el material resultant de les transformacions al material situat en la base que fos idèntic al primer, solució aquesta considerada *ad hoc* i modificada després a la llum de la teoria de la subcategorització.

D'altra banda, després del treball de Katz i Fodor adreçat a dotar la Gramàtica Generativa d'un component semàntic, hi ha estudis que s'ocupen del significat des del Generativisme, proposant anàlisis componencials que no aporten innovacions rellevants respecte de propostes metodològiques semblants fetes des de l'Estructuralisme.

2. Amb posterioritat a la Teoria Estàndard de Chomsky, el Generativisme donà lloc a dos moviments heterodoxos a finals dels seixanta que s'apartaren de la línia oficial preconitzada pel fundador i que, malgrat que amb notables diferències entre ells, tenen en comú el fet d'haver arribat a un qüestionament de la naturalesa sintàctica de l'estructura profunda. Aquests moviments són:

a) La Semàntica Generativa. Aquesta es qüestionà de primer que l'estructura profunda fos sintàctica i arribà a la conclusió que, puix que la finalitat del llenguatge és

transmetre o comunicar un significat, l'estructura profunda havia de ser semàntica i compondre-se, per tant, d'una sèrie de relacions semàntiques bàsiques, quant més simples millor. Conseqüència d'açò fou la consideració que les categories tradicionals no es corresponien biunívocament a les categories en estructura profunda, on hi havia relacions semàntiques mínimes. La preposició és una de les categories tradicionals que cau en desgràcia i hom la intenta fer derivar, especialment, de verbs en estructura profunda, però també d'adjectius i noms. La semàntica generativa arribà a disoldre de tal manera els límits i les distincions categorials que resultà ser un model difícil de manejar i d'establir prediccions i explicacions adequades del llenguatge.

b) La Teoria dels Casos Profunds de Fillmore partí d'un problema preposicional: el fet que els sintagmes preposicionals reberen una definició sintagmàtica d'una banda (com a $SP \longrightarrow P + SN$) i d'altra reberen una rúbrica assenyalant la seua funció (adverbial, instrumental, etc.). Fillmore arriba a la conclusió que les preposicions caracteritzen tots els sintagmes nominals en estructura profunda, tot considerant que hi ha una preposició ϕ , de manera que el sintagma nominal és definit de la següent manera:

$$SN \longrightarrow K + SN$$

(on K expressa una marca casual, ja sia preposició, ja sia cas morfològic).

Una sèrie de regles regeixen el pas d'aqueixa estructura profunda casual -inicialment sintàctica, però considerada cada cop més de naturalesa semàntica. Aquesta concepció de la preposició presenta molts punts discutibles (bàsicament, trenca la asimetria subjecte/ objectes) i acaba essent rebutjada pel mateix Fillmore, que s'adhereix finalment a la definició de la preposició com a element introduït per transformació, dins la tradició del Generativisme, i, això de banda, la seua teoria del cas s'allunyarà cada cop més de la problemàtica preposicional, passant a estudiar bàsicament

l'estructura semàntica de l'oració.

3. L'article de Jackendoff (1973) suposa un trencament amb la tradició no sols generativista sinó pròpia de la lingüística americana en general (i en certa manera també de l'Estructuralisme Europeu, si bé definit en d'altres termes) de la consideració de les preposicions com a introductores de construccions exocèntriques. Jackendoff, en efecte, partint de la Hipòtesi Lexicista de Chomsky (1969)-el qual havia bandejat les preposicions de les categories lèxiques principals capaces de ser nuclis, tot deixant-les en una neulia habitual en els seu tractament de les preposicions-considera que les preposicions, com els verbs, poden ser transitives i intransitives:

John will come before the party

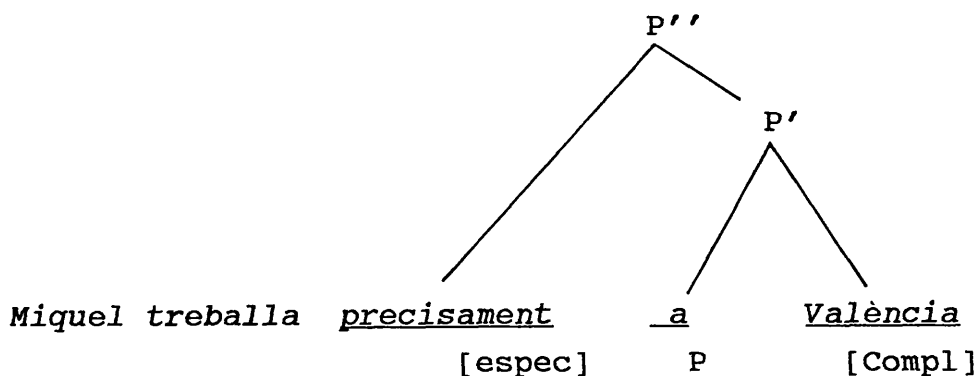
John will come before

com diem:

Maria canta una ària

Maria canta

Per tant, les preposicions no caracteritzen construccions exocèntriques, sinó endocèntriques, de les quals són nuclis, i poden tenir com a tals complements (o no tenir-ne) i especificants:

La proposta de Jackendoff, que suposava eliminar quasi l'única categoria exocèntrica que semblava restar en la gramàtica, es trobà amb l'entrebanc d'acabar considerant preposicions els adverbis, de manera que allò que hom guanyava en generalitat es perdia en valor descriptiu, car

hom deixava de recollir moltes generalitzacions que afectaven sols la categoria de les preposicions (el fet que hi haja preposicions que de cap manera puguen veure's sense nom següent i que aquestes siguen precisament, en llengües com el català, les preposicions àtones i que presenten un significat lèxic més afeblit). La igualació entre preposicions i adverbis, a més, portava a assignar a la preposició comportaments i qualitats que corresponien més aviat al sintagma preposicional com a conjunt, equivalent més o menys perfecte, quan funciona com a circumstancial, dels adverbis.

4. Finalment, amb el model de Recció i Lligam, la preposició assoleix un important paper en diversos mòduls de la gramàtica, però especialment en el de la Recció i en la Teoria del Cas, sense massa acord respecte de si assigna paper- θ , mentre que afiança el seu estatus anterior en d'altres com és el de la X-barra. El model modular presenta el problema que els diversos mòduls, en intentar donar-ne una formulació al més formal possible, acaben per ser redundants, especialment la teoria del cas i la recció. La consideració de la preposició com a element regent no cal dir que és molt vella i que aporta poc al nostre coneixement de la preposició com a classe de mots. D'altra banda, els casos presentats, malgrat que en un principi són definits formalment, en concret segons el context o la categoria per la qual són seleccionats, no deixen de sofrir filtratges de semanticistes o dels veritables casos morfològics de d'altres llengües, de manera que resulta ben sovint una teoria que més que explicar o aclarir, confon.

El Generativisme suposa, malgrat tot, una revolució en la història de la Lingüística. En l'estudi de les preposicions, si bé no ha millorat la definició de la preposició com a classe de paraules ni hi ha assignat un paper propi pràcticament fins al model GB, i encara ací amb moltes reserves (comparteix el paper de rectora i assignadora de cas amb el verb, segons alguns autors com Emonds, també

el d'assignador de paper θ), hom ha donat una visió més àmplia del funcionament sintàctic de les preposicions així com la seua relació amb les diverses categories de la gramàtica. La concepció de la gramàtica com un tot integrat de components al principi, de mòduls al final, en el qual la preposició té el seu paper o papers, relacionats amb els de la resta de categories, ho devem als generativistes i és una idea que s'ha de tenir molt en compte per tal de no estudiar la classe de les preposicions com una categoria tancada i aïllada. L'atenció prestada pels generativistes a l'aspecte sintàctic, sintagmàtic de la preposició també s'ha de tenir molt en compte i els autors generativistes han arribat a establir distincions en el comportament sintagmàtic de les preposicions que, si podem discutir que es deguen a les raons que ells proposen, mereixen una resposta per part de qui s'ocupe de les preposicions. Així, han estat els generativistes els que pràcticament han inaugurat -o almenys hi han dedicat una especial atenció- una sèrie de temes de la sintaxi prepositiva que encara hui ens interroguen, com ara l'estatus del sintagma preposicional en les nominalitzacions, els problemes del *preposition stranding* en anglés, les construccions absolutes del tipus *amb l'aigua al coll*, etc. Són exagerades, per tant, les opinions segons les quals el Generativisme no ha aportat res a l'estudi de les preposicions dut a terme pels autors estructuralistes: el Generativisme no sols suposa un esforç imprescindible per integrar la categoria de les preposicions en el funcionament general de la gramàtica, sinó que els estudis sobre les preposicions eixits d'aquesta escola han donat a conèixer gran quantitat dels problemes sintàctics de la preposició als quals amb prou feines havia accedit l'Estructuralisme.

3. LA GRAMÀTICA ESTRATIFICACIONAL

3.0. INTRODUCCIÓ

La Lingüística Estratificacional, el principal text de la qual és l'obra de S.M. Lamb *Outline of Stratificational Grammar* publicada el 1966, roman prou desconeguda en els àmbits lingüístics europeus, quan no ha rebut un tractament clarament hostil. Aquest desconeixement es deu en gran mesura al fet que Lamb proposà el seu model al mateix temps que Chomsky i l'èxit del Generativisme ha eclipsat l'Estratificacionalisme quasi per complet, almenys en els cercles lingüístics europeus. D'altra banda, hom ha considerat que la Gramàtica Estratificacional consta només de gràfics, i per ser un bon estratificacionalista, cal ser de primer un bon dibuixant, mentre que existeix un sistema de notació algebraic que en res no recorre als gràfics, això de banda emprats per facilitar la comprensió dels fets lingüístics. Malgrat tot, en l'estudi de les preposicions, la Gramàtica Estratificacional ha tingut un notable defensor, que ha realitzat una tasca molt valuosa i reconeguda. Ens referim a D. C. Bennet, que ha escrit diversos treballs sobre les preposicions angleses des de la perspectiva de l'Estratificacionalisme; especialment el seu llibre *Spatial and temporal uses of English prepositions. An Essay in Stratificational Semantics* (1975), s'ha tingut molt en compte en els estudis posteriors sobre les preposicions en l'àrea anglesa, però també en d'altres cercles lingüístics.

Abans de passar a l'estudi de l'obra de Bennet, són necessàries, tanmateix, algunes paraules d'introducció a aquest model lingüístic que en faciliten la comprensió.

Lamb parteix, com Saussure, del principi que la llengua està constituïda per signes. Convencionalment, hom admet que la part cultural del signe (el significat) es troba "per damunt", mentre que la part física (els sons) es troba per davall. La tasca de qualsevol model lingüístic és de mostrar

com s'efectua la unió entre aqueixes dues cares del signe. Aqueixa unió es du a terme per etapes, que constitueixen una sèrie de capes o "estrats", d'on rep el nom el model lingüístic de Lamb. Cada estrat té un conjunt d'elements en determinades relacions entre ells, relacions que són el centre de l'interés de la Gramàtica Estratificacional; la combinació dels elements constitueix la "tàctica" de l'estrat en qüestió. L'existència dels diversos estrats (fonèmic, morfològic, lexèmic i semèmic) ve demostrada per dos fets:

1) Un o més d'aquests poden evolucionar sense que els altres es vegin afectats. Així, el sistema fonètic d'una llengua pot evolucionar sense que es vegin gaire o gens afectades la morfologia o la sintaxi.

2) Una persona pot tenir la fluïdesa d'un parlant nadiu en una llengua estrangera emprant pràcticament només el sistema fonològic de la seua llengua materna.

3) La tàctica de cada estrat és, en fi, l'argument més fort a favor de la seua existència:

(1) Els fonemes es poden combinar de determinades maneres, però no d'altres (*bat* vs *bta*). Les restriccions combinatòries com aquesta són part integrant de la *fonotàctica*, la tàctica dels fonemes.

(2) Del mateix ens informen, però ara respecte de la morfotàctica, el fet que puguem tenir *diferir* però no, per exemple, **subferir*.

(3) Una oració com:

**Xiquet juga el*

no s'amotla a la lexotàctica del català, que es correspon, aproximadament, a la sintaxi tradicional.

(4) Igualment, hi ha restriccions respecte del significat, per la qual cosa és forçós de reconèixer un estrat lexotàctic, com hom pot veure en la típica oració: *Colorless green ideas sleep furiously*.

La unitat de cada estrat és l'element acabat en *-ena* (*semema*, *morfema*, *fonema*). Cadascuna d'aquestes es compon d'unitats indivisibles, el nom de les quals acaba en *-ón* (*semón*, *lexón*, *morfón*, *fonón*). Aquesta última (*-ón*) es

realitza mitjançant un *-ema* de l'estrat immediatament inferior.

Passem a veure ara com es realitza la unió entre els diversos estrats. Aqueixa unió pot ser directa, però sovint hi ha una discrepància d'un nivell a un altre. El pas d'un estrat a un altre s'anomena, de dalt avall, realització. L'element de l'estrat superior és el *realitzat* i el de l'inferior, el que el realitza, *realitzant*.

Vegem, doncs, els tipus de relació que pot haver-hi entre els estrats:

1) Si no hi ha cap discrepància, parlem de *realització simple*: així, el lexema *L/de/* és realitzat pel morfema *M/de/*.

2) Ben sovint, però, hi ha discrepància, i el tipus més freqüent n'és la diversificació. Així, en espanyol, el lexema *L/ser/* (estrat lexèmic) pot ser realitzat per diversos morfemes (estrat morfèmic): *M/ser/*, *M/fu/*, *M/e*, *er/*.

Un tipus especial és la *realització zero*. Es dona quan una entitat no té realitzant en el nivell inferior. Per exemple, el morfó *MN/f/* es realitza mitjançant el fonema *F/f/* o per zero, com en espanyol *filial* i *hijo*.

El cas contrari és la *realització buida*, que tenim en el fonema \emptyset en l'espanyol *mujercita*, fonema que no realitza cap morfó.

3) La relació contrària a la diversificació és la *neutralització*, cas en què l'entitat d'un estrat realitza una o una altra de l'estrat superior. Així, el lexema *L/como/*, en espanyol, realitza no sols el semema *S/como/* (adverbi), sinó també el semema *S/como/* (verb).

4) La *realització composta* és la discrepància que consisteix en la realització d'una entitat per una seqüència d'entitats en l'estrat inferior. Així, en espanyol, el lexema *L/de a pie/* es compon dels morfemes *M/de/*, *M/a/* i *M /pie/*.

5) El cas contrari de l'anterior és la *realització amalgamada* (angl. *portmanteau realization*). L'exemple clàssic és el fonema francès *F/o/(graf. au)*, que és el realitzant dels morfemes *M/a/* i *M/le/*.

6) Finalment, tenim l'anataxi. Es tracta de la situació en què una determinada seqüència d'elements d'un determinat nivell es realitza en un altre ordre en el nivell inferior. Així, en alemany, la seqüència de lexemes L/*mit was*/ es realitza com la seqüència morfològica M/*womit*/.

Assenyalem, a més a més, que no és del tot exacte dir que el *-ema* es compon de *-ons*: veritablement, és el signe *-èmic*, el representant del *-ema*, el que és descomposat en *-ons*. El signe, doncs, és un *-ema* disposat a ser descomposat en *-ons*.

Hi ha dos patrons d'alternança (*alternation pattern*): el patró d'alternança ònica i el patró d'alternança èmica. El primer està per damunt de la tàctica, el segon, per davall. En l'estrat morfològic, per exemple, tenim la següent situació, en principi vàlida per a tots els estrats: entre lexons (estrat lexèmic) i morfemes pot haver-hi realització simple, diversificació, neutralització, realització zero i realització buida; entre morfemes i signes morfològics, pot haver-hi realització composta i amalgamada, a més de les citades adés.

Lamb, seguint Hjelmslev, parteix del pressupòsit que la llengua es compon d'un nombre limitadíssim de relacions simples, que poden combinar-se donant lloc a una complexa xarxa de relacions. Hom no pot parlar, doncs, pròpiament, d'elements, sinó de relacions. El que es denomina fonema, morfema, etc., no són més que punts dels feixos de relacions.

Els gràfics que representen aquestes relacions es basen en les següents relacions simples, constituïdes de nòduls i línies:

1) Nòduls ET (angl. *AND nodes*):

a)

Es lligen:

- a consta de b i c en aquest ordre
- x consta de y i z sense ordre determinat (no ordenats)

b)

Es lligen:

- La combinació de p i q, en aquest ordre, es realitza com a r en el nivell inferior.
- En aquest altre cas, s i t, sense ordre determinat, es realitzen com u en el nivell inferior.

2) Nòduls AUT (angl. OR node)

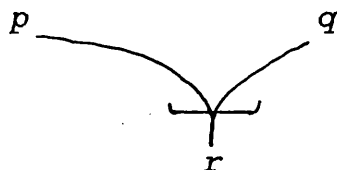
c)

Ací tenim dos aut ordenats i un de no ordenat, tots dos descendents. Es lligen de la manera següent:

- a és realitzat per b o per c, segons el context
- x és realitzat per y o per z, en qualsevol context

d)

Ací tenim un aut no ordenat ascendent, que es llig "r és realitzant de p o de q".

Tinguem en compte que l'ordre fa referència a l'ordenació espacial en el cas dels ETs i a l'ordre de

preferències en el cas dels AUTs.

Totes les discrepàncies, doncs, poden ser representades en aquests gràfics elementals. Assenyalem, tanmateix, que encara hi ha un altre nòdul, el romb, que en un gràfic representa els -emes, les unitats tàctiques.

Abans de passar a l'estudi de les preposicions que ha dut a terme D.C. Bennet cal advertir que hi ha hagut treballs sobre aquesta categoria des de la gramàtica estratificacional però que no tenen l'envergadura ni han abastat la difusió de l'aportació de Bennet. Citem només SASTRI (1968), que estudia les preposicions emprades en tractats sobre química, sobretot aplicant-hi l'anàlisi componencial. Més concret és encara el treball de MARTIN (1974), que fa una aplicació més aviat modesta de la Gramàtica estratificacional a l'estudi de expressions binàries de l'espanyol, del tipus *de...a, desde...hasta* (*de orilla a orilla, de Puente Genil a Lucena, etc.*).

Pel que fa a l'obra de Bennet, ens centrarem d'una banda en dos articles ((1968) i (1973)). Aquests tenen una certa unitat temàtica, car en tots dos, el centre d'interés principal són els problemes de polisèmia i sinonímia que planteja la classe de les preposicions. Ens ocuparem en últim terme de l'obra cimera de Bennet sobre la classe de preposicions, en què l'autor du a terme un estudi complet de les preposicions de l'anglès des de la perspectiva de la Gramàtica Estratificacional (1975).

3.1. D. C. BENNET (1968)

Aquest primer article de Bennet sobre les preposicions es veu guiat per dos interessos:

- a) Proporcionar noves perspectives sobre la sinonímia.
- b) Proposar una marc general per a la descripció semològica de les preposicions de l'anglès.

1. Convé distingir en primer lloc entre el nivell lexotàctic i el nivell semotàctic:

a) Hi ha un patró d'alternança entre lexemes i sememes. De vegades hi ha correspondència biunívoca, però ben sovint tenim:

1) Un semema té més d'una realització lexèmica (un nòdul *downward OR* a sota):

semema "causa" Nom: *cause*
 Conj: *because*
 prep: *because of, on account of, owing to*
 Adv: *therefore, so...*
 Adj: *due (to), etc.*

2) Un lexema pot ser realització de dos o més sememes distints. Té, per tant, un nòdul *upward OR* a sobre:

on (lexema) s_1 espacio-temporal
 s_2 de "tema"

b) Entre lexemes i sememes hi ha, a més a més, un patró de signe (*sign pattern*), el patró de signe semèmic: alguns sememes són complexos, tenen més d'un semó, cadascun d'ells realitzat de manera separada:

He was standing at the door (el segmens subratllat és un semema separat)

He was looking at the door (el segments subratllats són semes del semema complex *look at*, que funciona com a unitat.

2. En segon lloc, Bennet assumeix el principi de la *Gesamtbedeutung* de Jakobson (1932, 1936): és preferible d'establir significats generals (i no significats específics relacionats) per a les unitats lingüístiques. Enfront de Jakonson, tanmateix, Bennet reconeix que un lexema pot tenir dos o més significats generals distints, i açò per dues raons:

1) Els dos significats d'un lexema poden contrastar:

He wrote a book on the Queen Mary
 on_1 : "mentre estava en el Queen Mary"
 on_2 : "tenint com a tema el Queen Mary"

Tenim, doncs, un únic lexema amb dos sememes subjacents.

2) Els dos significats poden no contrastar, però ser, en canvi, tan distints que seria una distorsió d'incloure'ls dins la mateixa *Gesamtbedeutung*. Així, en *light in colour*,

el significat de *in* és massa distint del de "inclusió" perquè s'hi aplique.

3. Tot seguit, Bennet passa a ocupar-se de la sinonímia, i després de discutir-ne algunes definicions, proposa la següent:

"If there is one or more environment in which two lexemes are substitutable for each other without any change in COGNITIVE meaning, then they are synonymous in that environment or those environments."

(1968: 158)

Notem que el significat cognitiu s'entén per oposició a l'estilístic. La principal xarxa (*network*) de la Gramàtica Estratificacional relaciona el significat cognitiu amb el so. Dins aquestes relacions, tenim que dos lexemes sinònims es mostren dominats en un punt més alt per un nòdul *downward OR*. En d'altres paraules, la sinonímia depèn del fenomen relacional conegut com *diversificació*. Tanmateix, no totes les instàncies de diversificació són exemples de sinonímia:

a) La diversificació sota el nivell lexèmic no afecta el significat i no es considera, per tant, sinonímia.

b) Si dos lexemes o sememes en distribució complementària no comparteixen un context comú, no són substituïbles i, per tant, no són sinònims (v. gr. *in spite of, although, nevertheless*, per al cas de sememes). En el cas dels lexemes tenim:

- *after*: Relaciona punts en el temps amb d'altres punts temporals.

- *behind*: Relaciona coses amb coses o esdeveniments amb coses.

Així doncs, no són sinònims, car no comparteixen els mateixos contextos:

the street behind the church "darrere de "

the street after the church "després de"

4. La diversificació pot donar-se en diversos nivells. Així, notem la diferència:

sleep/ slep-: diversificació morfofonèmica

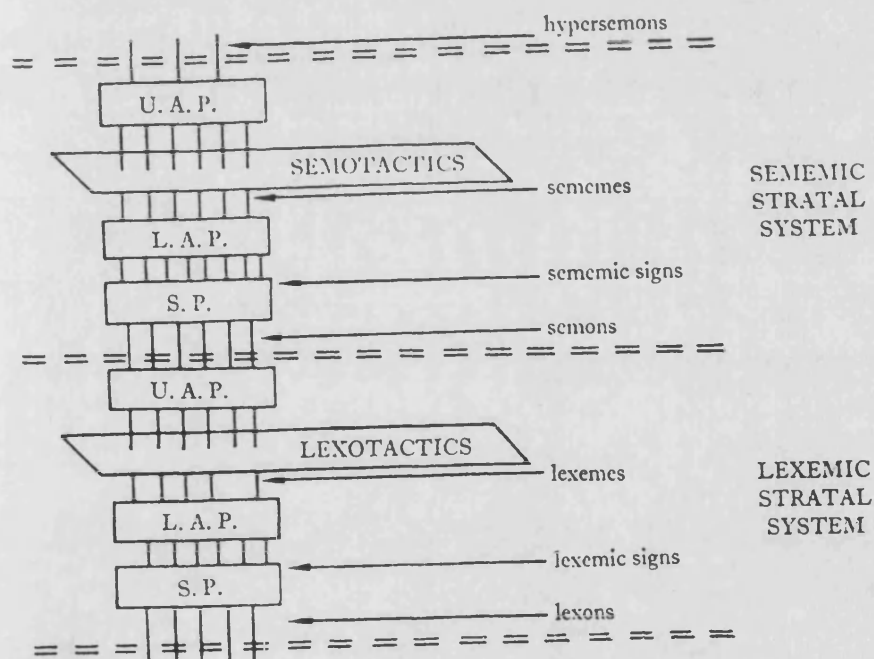
good/ be(tt)-: diversificació lexicomorfèmica

Correlativament, la sinonímia es dóna també en diversos nivells. Així, Bennet (1967) distingia:

1) Diversificació semolexèmica. El *downward OR* està sota el nivell dels sememes. Els sinònims no són distints semotàcticament, ço és, en relació a la col.locabilitat. Així, *because of/ on account of*, sempre mútuament intercanviables, pertanyen al nivell més baix.

2) Diversificació hiperoosemo-semèmica. El *downward Or* està sobre el nivell dels sememes. Si tenen una distribució semotàctica distinta (*before/ in front of*), és necessari establir diversos sememes subjacents, i el *downward OR* es troba sobre el nivell dels sememes.

En aquest article Bennet proposa una major diversificació entre els nivells, segons hom pot veure en la següent figura:

(1968: 163)

(Les sigles emprades són: U.A.P.= upper alternation pattern; L. A. P. = lower alternation pattern; S. P. = sign pattern.

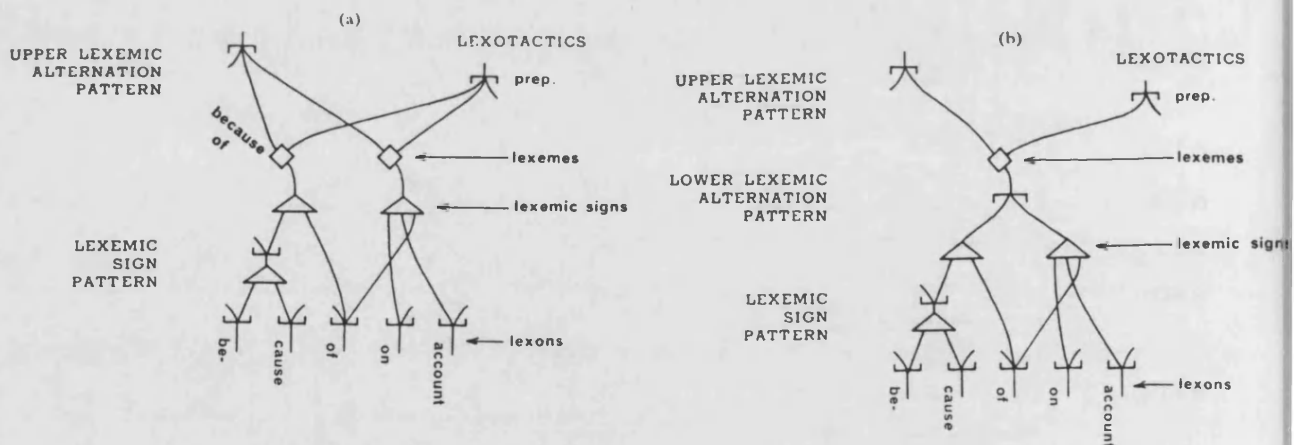
A partir d'aquesta configuració estràtica més detallada, tenim:

a) L'alternança condicionada és en el U.A.P. de cada sistema estràtic: els contextos de cada realització són especificats en les tàctiques.

b) Les alternances no condicionades pertanyen al L. A. P.

Per tant, podem establir quatre tipus de sinonímia, i no sols dos:

1) *because of/on account of* pertanyen al nivell més baix, com hom pot veure en la següent figura:

2) *before/ in front of*: pertanyen al nivell més enlairat del patró d'alternança semàntica: l'hipersemó "anterioritat" es realitza en uns contextos semèmics com *before*, en d'altres com *in front of*.

3) *because/ on account of* són un cas de diversificació en el nivell més enlairat de L. A. P. en anglés americà:

I didn't go on account of I didn't have any money

Com que *because of* només és preposició, tenim dos lexemes i la diversificació està damunt de la lexotàctica.

4) La diversificació entre *encounter/ come across* es troba en un nivell més baix del patró d'alternança semèmica: l'un i altre element són lexotàcticament distintes (*encounter* és una unitat, *come across* dues), però semotàcticament no són distintes. Així doncs, el *downward OR* es troba entre el nivell dels lexemes i el dels sememes, però dues raons fan creure a Bennet que es troben més aviat en el segon:

a) L'alternança no està lexemàticament condicionada: hi ha contextos que prefereixen un V + Prep i d'altres que prefereixen un verb simple, i a l'inrevés.

b) El *downward OR* ha d'estar sobre el patró de signe semèmic, car *come across* és un semema complex format per dos semons.

5. Un fenomen semblant a la sinonímia és el que anomena Bennet *coextensiveness*. Aquest es dona en oracions com les següents:

At this moment he's on a train going to London

At this moment he's in a train going to London

Ambdues oracions descriuen la mateixa situació, però el significat cognitiu d'ambdues és distint. Aquest fenomen, que convé distingir de la sinonímia, implica una relació entre el llenguatge i el no-llenguatge o món real.

6. Pel que fa a l'anàlisi del significat de cada preposició en contret, tenim dues possibilitats:

a) De vegades no es pot descomposar, com és el cas de la "inclusió" (*in, during, while, include, inclusion*) o la posterioritat (*after, since, behind, follow*).

b) En d'altres ocasions sí que es pot descomposar, i açò permet de distingir preposicions, com ara *after* ("temps", "espai") vs. *behind* ("espai").

7. S'ocupa Bennet seguidament de les construccions idiomàtiques o idiotisme (angl. *idiom*). Un idiotisme és una seqüència el significat de la qual no és deduïble del dels seus constituents. Així, Bennet assenyala, pel que fa a les

preposicions:

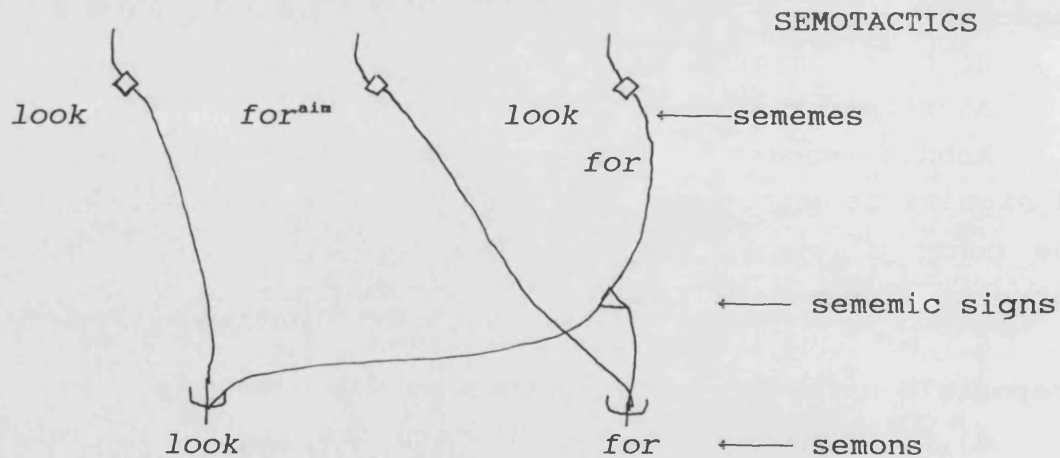
"Whenever a preposition occurs as a constituent of an idiom, it is sufficient merely to state this fact. The preposition as such has no connexion to the higher levels of linguistic structure." (1968: 169)

Així, en *take to*, *to* no té el significat direccional que té, per exemple:

He's gone to London

Des del punt de vista de la Gramàtica Tradicional, un idiotisme és un *downward AND*. Tanmateix, se'ns plantegen alguns problemes:

1) El problema és que hi expressions que es troben en el camí de convertir-se en expressions idiomàtiques, sense ser-ho del tot, com és el cas del grup Verb + preposició: un continu separa, en efecte, els que són idiomàtics dels que no ho són. Així, en *to look for*, *for* encara indica la finalitat. En la figura següent la situació de *look for* rep dues possibles representacions:

Si *look for* arriba a convertir-se en expressió idiomàtica, tindrem dues possibilitats:

a) La interpretació literal pot ser encara possible, com s'esdevé amb *stand by*, "*be loyal to*", però també encara "*stand near*".

b) Pot esdevenir-se que la interpretació literal no siga ja possible.

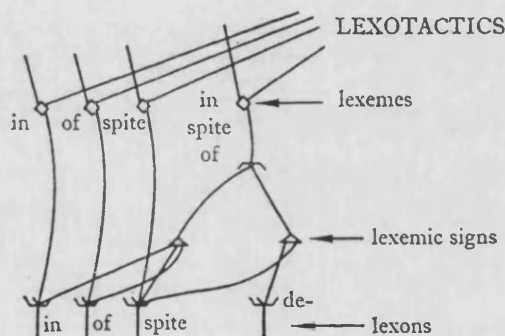
Ambdós fets seran reflexats en la semotàctica, que permetrà o no els semes en qüestió.

2) Tenim en segon lloc les expressions com *in spite of*. Aquesta constitueix una seqüència que només pot ser interpretada com idiomàtica, car sempre funciona com a unitat: no porta determinant davant *spite*, ni pot sumar-se-li un adjectiu, no presenta contrast de nombre, etc. Malgrat tot, el significat literal és encara possible:

She is taking dancing lessons in spite of her mother

**She is taking dancing lessons despite her mother*

La seqüent figura aclareix la situació:

(1968: 170)

Així doncs, tenim:

a) *in spite of* pot ser una unitat (idiomàtica) o una seqüència (literal), si bé la interpretació com a unitat és la més freqüent.

b) *despite* només té un significat idiomàtic, per la qual cosa no pot ser substituït de *in spite of* quan el seu significat és literal.

Pot ser important també el factor estilístic.

Hi ha, doncs, idiotismes lexèmics i idiotismes semèmics. Per tal de distingir-los, tenim el criteri de la possibilitat d'interrompre la seqüència:

1) Aqueixa possibilitat no es dóna en *in spite of* o *by heart*, que poden considerar-se lexemes complexos.

2) En canvi, sí que tenim aqueixa possibilitat en el cas dels verbs:

I took immediately to him

Es tracta d'un semema únic (unitat en el nivell semàntic), però una seqüència de dos lexemes en el nivell lexemàtic. Hi ha, doncs, disimetria entre els estrats.

8. Bennet fa referència, finalment, als diversos procediments de formar noves preposicions, com ara els participis de present en *-ing*, que no mostren, tanmateix, un caràcter senceraament preposicional, car no pateixen, per exemple, el *preposition stranding*:

**What is the article concerning* vs.

What is the article about

3.2. D. C. BENNET (1973)

Cinc anys després, Bennet reprén en un nou article la problemàtica de la polisèmia de les preposicions. En efecte, tradicionalment hom ha atribuït a les preposicions diversos sentits, uns més o menys directament deduïbles del significat central d'aquestes, d'altres fàcilment atribuïbles al context. Davant aquesta profusió de sentits, per tal d'arribar a la *Gesamtbedeutung*, podem actuar de dues maneres, segons explica Bennet a partir del següent gràfic:

a) Extensionalment: El significat és l'àrea que engloba tots tres cercles, que representen els sentits diversos de la preposició.

b) Intensionalment: El significat de la preposició és l'àrea d'intersecció dels tres cercles, el comú denominador de tots els sentits. Aquest enfocament és, al parer de Bennet, el més profitós.

Cal notar que el diccionari empra un mètode extensional. Seguint-ne un intensional, podem dir que la preposició *over* - en què se centra fonamentalment aquest article de Bennet - es defineix per un únic tret de "superioritat".

Bennet incideix en la idea que l'assumpció de la *Gesamtbedeutung* com un dels principis fonamentals en el seu estudi de les preposicions no vol dir que tots els lexemes hagen de tenir un únic significat. Existeix, en efecte, la polisèmia, i aquesta, en l'anàlisi estratificacional, segons ja hem assenyalat, es representa mitjançant un nòdul *upward OR*, el qual mostra un lexema connectat amb dos sememes separats. Observem, per exemple, la següent oració:

The helicopter is over the hill

En aquesta oració, *over* té dos significats:

$s_1 = above$

$s_2 = on\ the\ other\ side\ of$

Aquesta polisèmia es dona en d'altres preposicions, i Bennet presenta alguns dibuixos per donar-ne compte:

The helicopter is over the hill

a)

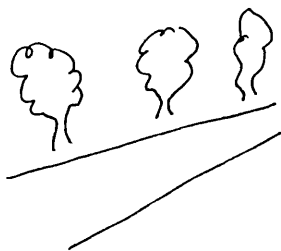

b)

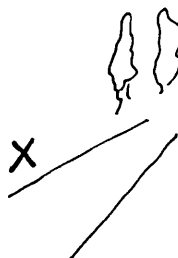

There is a tree across the road

a)

b)

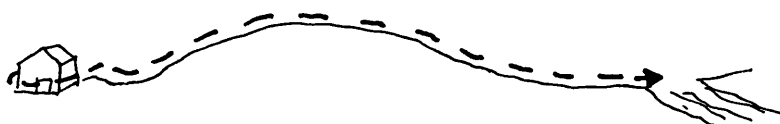

John walked from behind the house over the hill to the river

origen

pas

fi

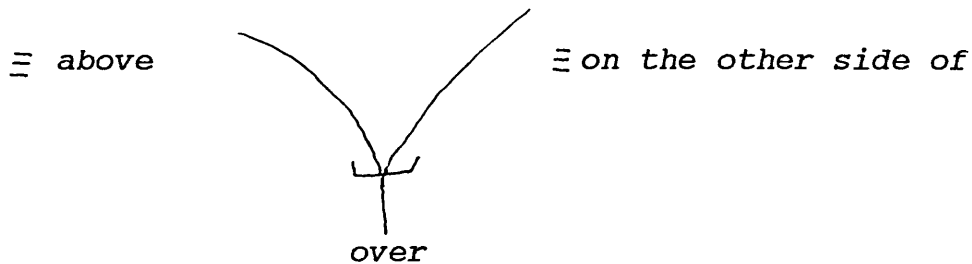
També en aquest cas tenim dues possibles interpretacions:

(a) interpretació no deíctica: *John is at the river*

(b) interpretació deíctica: *John is over the hill* (en relació a la casa)

El problema que es planteja Bennet és, doncs, com representar d'una manera òptima aquests fets de polisèmia dins el marc de la Gramàtica Estratificacional. Discuteix les diverses possibilitats:

a) Pot expressar-se mitjançant un *upward OR* com el següent:

b) El problema és que aquesta representació donaria la falsa impressió que *above* sempre equival a *on the other side of*:

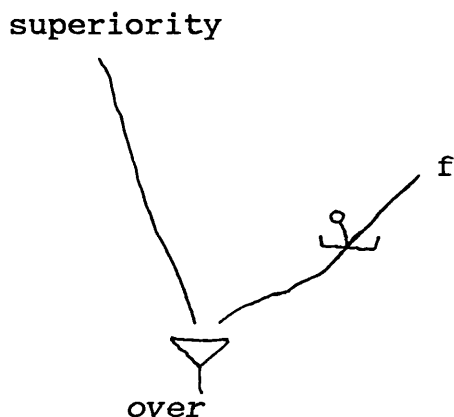
He lives on the other side of the valley

?*He lives over the valley*

He is standing on the other side of the bus

**He is standing over the bus*

Aquests fets es deuen al fet que el significat de "superioritat" està present en *over* fins i tot quan significa "in the other side of". La representació més simple és la següent:

Els símbols presentats per Bennet tenen el següent significat:

f = tret o trets sense especificar

= upward AND

= upward OR

= a ϕ . Hom expressa així l'opcionalitat mitjançant un nòdul *upward OR*.

En aquesta figura, doncs, queda per identificar f. Vegem:

The helicopter is flying over the hill

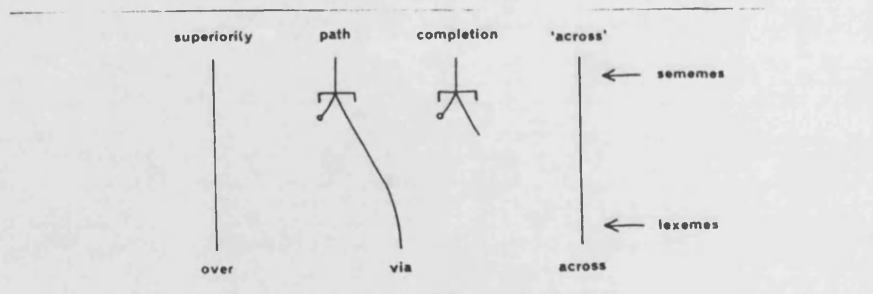
Pot rebre tres interpretacions:

- a) *The helicopter is hovering directly above the hill*
- b) *The helicopter is in the process of traversing the hill*
- c) *The helicopter is flying on the other side of the hill*

Segons els casos, tenim, respectivament:

- a) -pas, -acompliment
- b) +pas, -acompliment
- c) +pas, +compliment

Bennet proposa una figura que indica que, quan els trets "superioritat", "pas" i "compliment" apareixen conjuntament, són realitzats com *over*:

En aquesta representació, doncs, hom no presenta cap nòdul *upward OR*, sinó un *upward AND*, de manera que *over* no es mostra com a polisèmic. Així doncs, respecte de l'ambigüitat d'oracions com:

The helicopter is over the hill

Bennet assenyala:

"According to the preferred analysis, the ambiguity depends on the presence or absence of the sememes "path" and "completion". When the latter are present, they have

no overt realization in the surface structure. However, their meaning combines with the "superiority" of *over*, with the result that the preposition appears to mean "on the other side of". (1973: 305)

Bennet assenyala, en fi, que quan una oració pot ser desambiguada substituint un dels seus lexemes, açò no prova necessàriament que el lexema original fos polisèmic.

Aquests dos primers articles de Bennet mereixen un comentari conjunt. En primer lloc, cal dir que constitueixen uns treballs preparatoris de l'obra cimera de l'Estratificacionalisme en les preposicions, que es publicarà uns anys més tard. De primer, el que hom pot observar és un retorn a la problemàtica. Aquesta problemàtica estava essent descurada pels autors generativistes, que la donaven per solucionada i pràcticament no se n'ocupaven, llevat d'alguns estudis realitzats des de l'anàlisi componencial, i havien passat a ocupar-se dels problemes sintàctics de les preposicions, quan no de problemes de caire més general, com el paper de les preposicions en els models proposats.

Cal assenyalar, a més a més, els següents aspectes generals de la proposta inicial de Bennet:

1) La reducció dels problemes de les preposicions a qüestions de sinonímia resulta excessiva, car desvincula el sintagma preposicional de la seua situació en l'oració i de les relacions que manté amb la resta dels elements que conformen aquesta. Açò es deu, tanmateix, al caràcter preparatori d'aquests articles, i se solucionarà en el llibre que publicarà Bennet (1975), en què hom prestarà una atenció adequada a l'estructura semàntica i sintàctica de l'oració.

2) Hom pot observar que hi ha una excessiva complicació en els nivells proposats, especialment en els subnivells que s'estableixen en els principals, que estan fora de dubte (fonèmic, lexèmic). Aquests subnivells definits d'una manera poc clara i en general són poc justificats.

3) Pel que fa a la polisèmia de *over*, hem de dir de primer que aquesta no es troba en les preposicions catalanes

o espanyoles que s'hi corresponen. Malgrat que el nostre coneixement de l'anglès no ens permet d'afirmar-ne res amb massa seguretat, caldria preguntar-se si aqueixa polisèmia pertany vertaderament a les asimetries entre els nivells lexèmics i semèmics o si és atribuïble més aviat al context lingüístic o situacional. Aquesta qüestió, d'altra banda, és una de les troballes que sembla més important per a l'estudi de l'anglès, com hom pot deduir pel tractament extens que rep ací i en obres posteriors de Bennet. No és massa aplicable, tanmateix, a les llengües romàniques i per aquesta raó no ens n'ocuparem massa àmpliament d'ací endavant.

La proposta de Bennet, tanmateix, presenta notables avantatges i mèrits. Permet, en primer lloc, una interpretació plausible de problemes ben arrelats en la bibliografia sobre les preposicions com són la sinonímia i sobretot la polisèmia d'aquestes, les qüestions d'idiomaticitat. La interpretació d'aquests problemes, en remetre'ls a les asimetries entre els nivells o estrats que conformen el llenguatge, no dona explicacions taxatives, sinó que hom reconeix, especialment en el cas de la idiomacitat, una propietat molt sovint hom ha afirmat sobre els fets lingüístic en els últims anys: el que no s'hi donen canvis bruscs i oposicions tallants sinó graduals.

3.3. BENNET (1975)

El 1975 Bennet publica el seu llibre *Spatial and temporal uses of English prepositions. A essay in Stratificational Semantics*. Aquesta obra, fruit d'un treball de molts anys dins els principis de l'Estratificacionalisme, és l'obra cimera de Bennet i d'aquest corrent sobre les preposicions, i és a més una obra que ha tingut prou rellevància dins els cercles lingüístics de parla anglesa. Es tracta d'una aplicació exhaustiva dels principis de l'Estratificacionalisme a l'estudi semàntic dels usos

espacials i temporals de les preposicions de l'anglès. Bennet comença advertint que la naturalesa estratificacional del seu anàlisi només emergeix quan hom relaciona les estructures semàntiques profundes amb l'estructura superficial. De fet, comença realitzant una anàlisi de l'estructura profunda semàntica de les preposicions que té molt poc d'Estratificacional i en el qual es confessa deutor:

a) De la Gramàtica dels Casos Profunds de Fillmore, si bé Bennet, enfront d'aquell, considera la possibilitat d'incrustar unes oracions casuals en d'altres, segons veurem tot seguit.

b) L'anàlisi componencial a l'estil estructuralista i generativista.

c) El principi de la *Gesamtbedeutung* o significat únic i general, preconitzat per Jakobson (1932).

Una de les remarques inicials que fa Bennet és que cal distingir quan hi ha ambigüitat, atribuïble al significat múltiple d'una unitat lingüística, de quan hi ha simplement vaguetat, és a dir, hi ha merament una doble interpretació perquè el significat de la unitat en qüestió no permet fer aqueixa distinció, que no és, per tant, rellevant per al seu significat. La vaguetat, no l'ambigüitat, es reconeix mitjançant el test *and so does (do, did, etc)*:

John has gone to the study and so has James

Hi ha vaguetat entre el sentit de interior/ exterior: la preposició *to* no especifica si hom queda a la porta o entra dins. Podem emprar l'oració anterior per referir-nos, per exemple, a *John* deturat a la porta i *James* treballant dins.

En el llibre de Bennet, doncs, hi ha dues parts ben diferenciades:

1. ESTRUCTURA PROFUNDA (SEMÀNTICA) DE LES PREPOSICIONS EN ANGLÈS

1. Estructura general de l'anàlisi

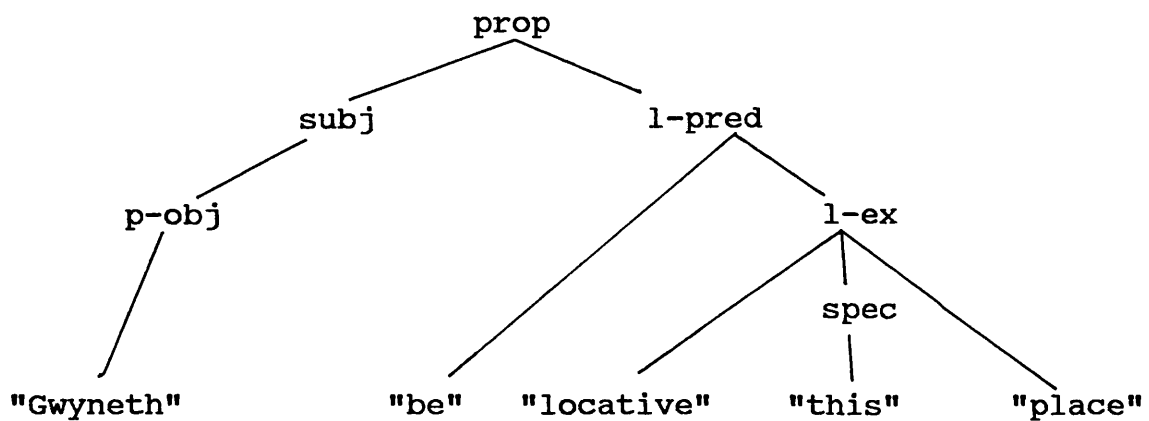
Ací s'ocupa de diversos tipus de proposicions (oracions en el nivell semàntic) que expressen espai i temps:

1.1. Oracions locatives i direccionals

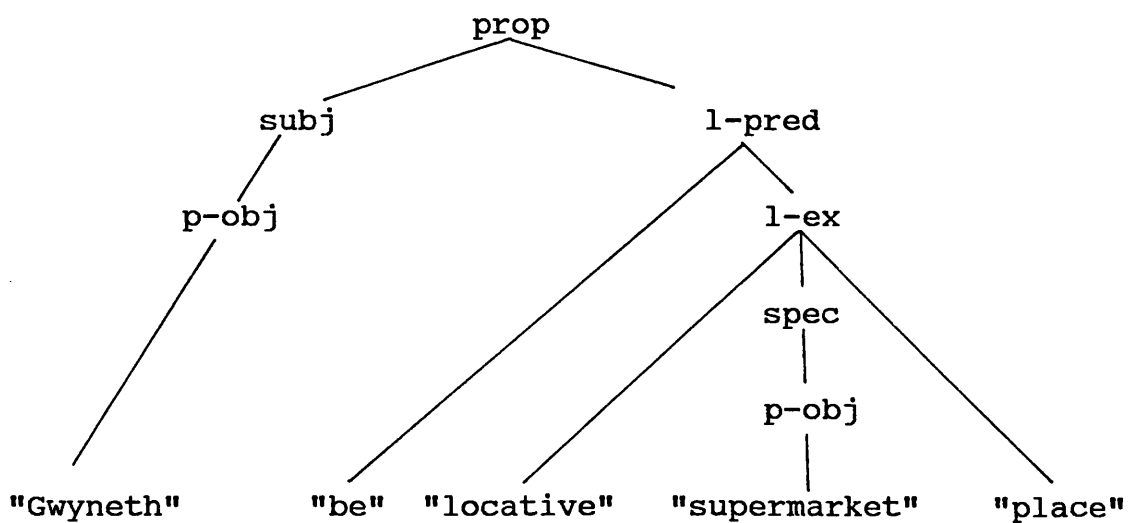
1.1.1. Una oració locativa específica on és localitzat quelcom.

L'anàlisi del significat d'aquestes oracions parteix dels següents exemples:

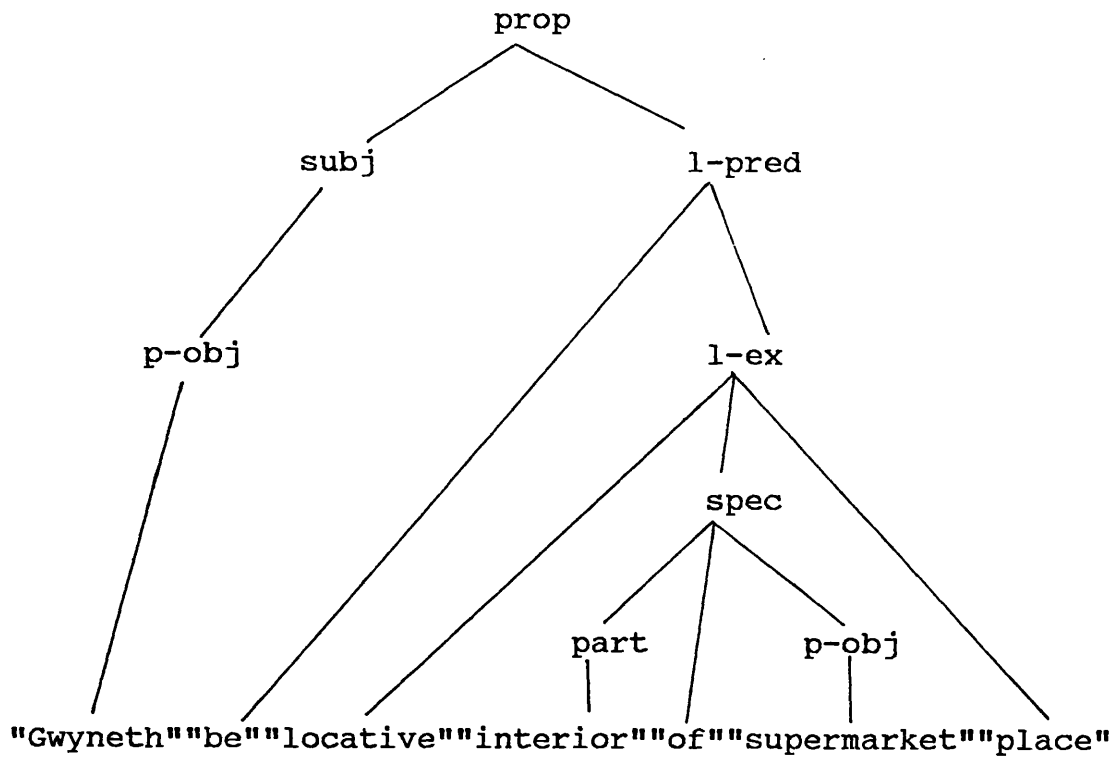
(1a) *Gwyneth is here*

(7b) *Gwyneth is at the supermarket*

(1c) *Gwyneth is in the supermarket*

En aquestes representacions cal tenir en compte el sentit de les següents abreviatures:

prop: proposició

subj: subjecte

l-pred: predicat locatiu

l-ex: expressió locativa

spec: especificant

p-obj: objecte físic (angl. *physical object*)

A més a més, convé fer alguns comentaris:

a) El tret "locative" es refereix a la localització en general, la qual cosa és comuna a l'espai i el temps; "place", en canvi, es refereix concretament a l'espai. Bennet fa notar el paral·lelisme entre l'espai i el temps: *now = at this time* paral·lel a *here = at this place*. D'altra banda, si consideràvem la localització en l'espai i el temps com a fets separats, hauríem de pensar que el fet que *at the supermarket* i *at 10 o'clock* expressen una localització puntual és una mera coincidència.

b) L'especificant té com a funció especificar l'espai o el temps en qüestió. En els diagrames proposats tenim representats tres tipus:

(1a) Element deíctic: *this*

(1b) Objecte físic: *the supermarket*

(1c) Part d'un objecte físic: *the interior of the supermarket*

Com hom pot veure, Bennet considera que hi ha una categoria semàntica "parts" present en la representació semàntica de les oracions:

- Dos membres propis d'aquesta categoria són "interior" (*in*) i "superfície" (*on*).

- La resta dels membres de la categoria són parts que envolten quelcom, més que parts de les coses mateixes. Per exemple, "anterior", un dels components de *in front of*, indica la part de l'espai que envolta quelcom que és adjacent a la seua part davantera. Aquests components no són analitzables (components com "anterior", "interior", "posterior").

c) Hi ha una equivalència entre aquestes unitats semàntiques d'estructura profunda i les sintàctiques d'estructura superficial:

E. P.	—————→	E. S.
objecte físic		nom
proposició		oració

Aquesta distinció està justificada pel fet que no hi ha una correspondència total entre tots dos nivells.

1) Hi ha noms que representen objectes físics (*eggs*), d'altres no (*happiness*).

2) Una oració com la següent:

I saw Gwyneth at the supermarket

constitueix una sola oració en l'estructura superficial, però dues proposicions en la profunda:

(1) *my seeing Gwyneth*

(2) *it happened at the supermarket*

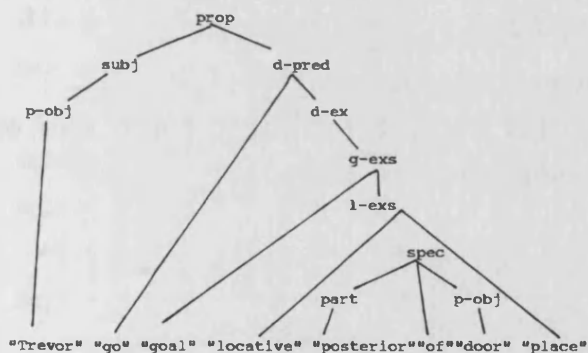
1.1.2. Una oració direccional descriu un canvi de posició. Hi ha tres tipus de casos direccionals: l'origen (*source*), el pas o camí (*path*) i la fi (*goal*). Aquests, tanmateix, no sempre s'han de realitzar a l'ensems en una oració, depenent el fet que apareguen uns o d'altres de l'èmfasi, la rellevància o el coneixement per part del parlant. Vegem-ne exemples:

From New York we went to Edimburgh (no interessa "path")

The processing will pass by our house (no interessa ni "source" ni "path")

Bennet considera que totes les expressions direccionals contenen una expressió locativa, de manera que l'estructura semàntica d'un sintagma preposicional com *to the church* és més aviat **to at the church*. Vegem la representació semàntica d'una oració direccional:

Trevor went behind the door

Bennet proposa tres tipus d'arguments per tal de demostrar la seua anàlisi de les proposicions locatives:

1) Davant oracions com les següents:

- a) *Trevor went behind the door*
- b) *Trevor was behind the door*
- c) *Trevor went to behind the door*
- d) **Trevor was at behind the door*

La agramaticalitat de d) s'explica perquè "locative" ja es troba en *behind*, i no es possible que apareguen alhora dos elements successius "locative", si hi posàvem *at*.

2) El segon argument, segons Bennet, depén del fet que "locative" siga realment un component de *behind*. Bennet jutja que hi ha preposicions en el seu significat primàriament locatives (*at, on, under, behind*) i d'altres primàriament

locatives (*at, on, under, behind*) i d'altres primàriament direccionals (*to, from, through, across, out of*). Així doncs, haurem de considerar que una oració com:

Trevor was out of the office

ha de tenir una expressió direccional en el seu interior, com té una expressió locativa l'oració següent:

Trevor went behind the door

Així doncs, els components semàntics subjacents seran:

a) Més simples en *Trevor was behind the door* que en *Trevor went behind the door*.

b) Més simples en *Trevor went out of the office* que en *Trevor was out of the office*.

Si no consideràvem que hi ha una expressió locativa dins les direccionals, les oracions anteriors tindrien la mateixa complexitat.

3) L'últim argument és, al parer de Bennet, més clar. Parteix d'una oració com la següent:

The bridegroom has arrived at the church

Hi ha un element "goal" més realitzat en el verb que en *to*. Podem donar-ne dues representacions:

fig (1a)

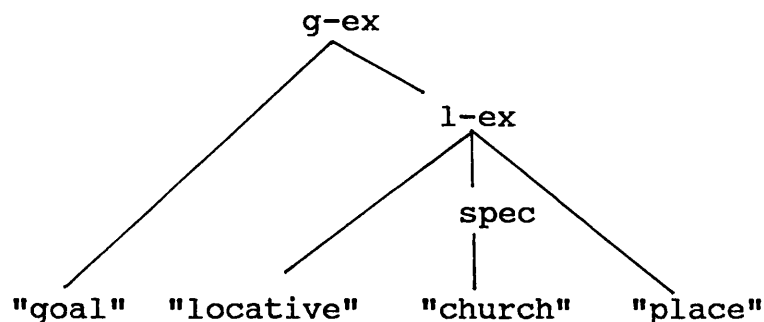
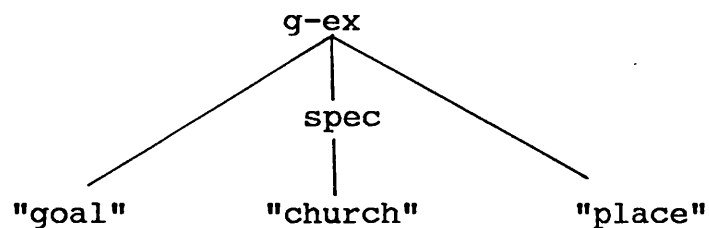

fig (1b)

explicació òbvia a la presència en l'estructura superficial de la preposició *at*, que és la realització preposicional del cas locatiu, sense companyia de cap altre element semàntic (cf. *Gwyneth is at the supermarket*). Bennet al·ludeix, en fi, com a recolzament de la seua explicació el fet que aquesta interpretació haja estat defensada per d'altres autors, com Ruwet (1969).

1.2. Oracions d'extensió

Un altre tipus d'oracions locatives són les que expressen l'extensió (en anglés, *extent sentences*):

(2) *The Mall goes from Buckingham Palace to Trafalgar Square*

En aquesta oració hi ha dos sintagmes preposicionals direccionals, però no descriu un canvi de posició i per tant no és una oració direccional:

a) Mentre que les oracions direccionals descriuen esdeveniments, (2) descriu un estat de fets, i no pot aparèixer en aspecte progressiu:

**The Mall is going from Buckingham Palace to Trafalgar Square*

b) Si canviem l'ordre de *Buckingham Palace* i *Trafalgar Square*, en (31) tenim el mateix estat de fets, cosa que no s'esdevindria en una oració vertaderament direccional.

Notem, a més, que aquestes oracions responen a dos tipus de preguntes:

1) *How long is the Mall?* -*It's approximately 1.000 yards*
-*The Mall goes from Buckingham Palace to Trafalgar Square*

2) *Where is the Mall?* -*It's in SW*

Així doncs, les oracions que indiquen extensió poden tenir dues representacions semàntiques alternatives: una extensiva, l'altra locativa. Abans de referir-nos-hi breument, estudiarem les condicions que fan que una oració d'extensió siga resposta a la pregunta *How long?*. El que

respon a una pregunta com aquesta segurament no coneix la llargària exacta del Mall, i ha d'assumir que el que pregunta no sap la seua localització exacta, car si ho sabés, la indicació dels límits seria redundant. L'oració (31), doncs, en la seua interpretació extensiva, indica necessàriament la localització del Mall.

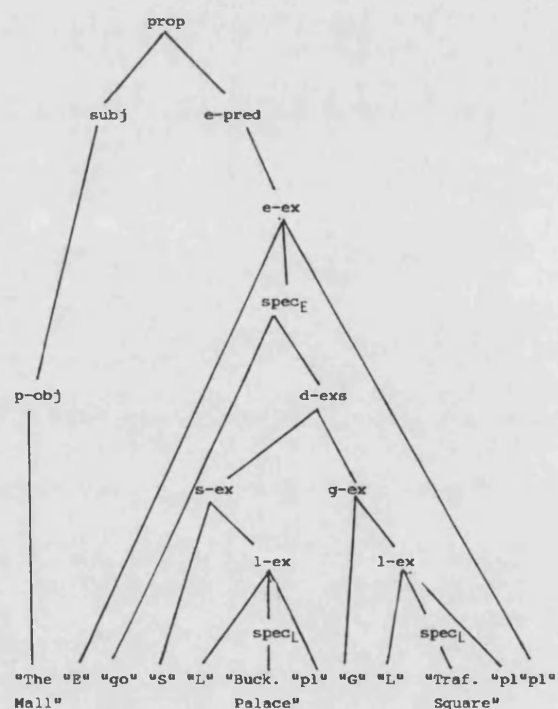
D'altra banda, cal distingir dos tipus d'oracions d'extensió:

1) Les del tipus de (31), que Bennet anomena *directional extent sentences*.

2) Les que Bennet anomena *measured extent sentences*, en les quals no entren en joc preposicions:

This pencil is five inches long

Les oracions d'extensió, en la seua interpretació extensiva, reben la següent representació:

(pl = place)

Respecte d'aquest diagrama cal aclarir:

1) Hom parla de *space* en comptes de *place* en el cas de les oracions d'extensió; ambdós components són la realització d'una noció més abstracta que hom anomena arbitràriament

d'una noció més abstracta que hom anomena arbitràriament "place".

2) Hom distingeix, correlativament, *specifier_E* i *specifier_L*.

3) Hom introdueix un nou constituent E "extent" (extensió).

La interpretació locativa és igual, sols que l'expressió d'extensió s'inclou en una locativa. D'aquest mateix tipus és l'oració següent, de què ja s'havia ocupat Bennet en d'altres ocasions:

The post-office is over the hill

2. Anàlisi componencial

El següent pas, un cop s'han estudiat els diversos tipus de proposicions que serveixen per a la localització especio-temporal és de sistematitzar-ne els resultats i donar una definició componencial per a cada preposició. Vegem-ne alguns exemples:

at: "locative"

in: "locative interior"

on: "locative surface"

behind: "locative posterior place"

in front of: "locative anterior place"

in back of: "locative posterior place"

Prèviament a proporcionar aquesta anàlisi, Bennet discuteix detalladament quins components semàntics són més adients en la definició de cada preposició. Ens referim sols a la diferència que estableix entre *out* i *out of*, on arriba a conclusions que poden tenir certa aplicació a les llengües romàniques. En l'ús d'aquestes expressions hi ha diferències dialectals:

a) *The bird flew out of the window* (anglès britànic)

b) *The bird flew out the window* (anglès dialectal-americanà, entre d'altres)

En canvi, en tots els dialectes anglesos tenim:

The bird flew out of the house

**The bird flew out the house*

Aquests fets vénen a indicar que tenim dos significats
distints:

a) *out of the house*, que significa "to the exterior of
the house", és a dir, hi ha una *goal-ex*:

[G [L [exterior of the house] place]]

b) *out (of) the window*, que significa "to the exterior
(v. gr. of the house) via the window", és a dir, tenim una
path-ex i una *goal-ex*, que es poden representar de la següent
manera:

[P [L window palace]] [G [L exterior place]]

Així doncs, tenim:

a) *of* en *out of the house* està justificat semànticament,
car hom expressa l'exterior de quelcom, i per aquesta raó
apareix per tot en anglés.

b) *of* en l'anglès britànic no es justifica
semànticament, i per això l'anglès americà i d'altres
dialectes en prescindeixen, i d'aquesta manera en reflexen
més directament l'estructura semàntica.

Així doncs, Bennet considera que hi ha dos tipus de *of*:

1) *out of the house*: *of* és una realització superficial
de *of* en estructura profunda.

2) *out of the window*: *of* es una preposició buida en
anglès britànic, car en aquesta varietat de l'anglès *out*
funciona només com a adverbi.

2. CAP A UNA FORMALITZACIÓ DE L'ANÀLISI

És en aquest punt on comença pròpiament l'anàlisi
estratificacional de les dades recollides fins ací. Bennet
comença cridant l'atenció sobre la diferència que hi ha entre
els següents dos tipus d'elements:

a) "locative", "path", "superior" són sememes, els quals
reben una representació semèmica o semàntica.

b) *in*, *through*, *arrive* són lexemes, els quals reben una

representació lexèmica, que és el que coneixem com a estructura superficial.

A l'hora de formalitzar les troballes realitzades fins ací, és necessari indicar:

1) Com poden generar-se les representacions semàntiques ben formades. Aquesta tasca correspon a la semotàctica.

2) Com són situades les representacions semàntiques en les representacions lexotàctiques. Ací la tasca correspon:

(a) A la lexotàctica, dispositiu generatiu, paral·lel a la semotàctica.

(b) L'estructura realitzacional semolexèmica (*semolexic realizational structure*). Aquesta estudia les relacions entre lexemes i sememes, tot establint com els sememes particulars i les seues combinacions es realitzen en termes de lexemes. Si no existís aquest nivell, els dos patrons tàctics assenyalats més amunt generarien representacions semàntiques i lèxiques independentment l'una de l'altra.

Així doncs, cal distingir:

2.1. Semotàctica

Les proposicions consisteixen en un subjecte i un predicat, i els predicats poden ser locatius, direccionals o d'extensió. Bennet estableix una sèrie de regles (Regles d'Estructura de Frase) que defineixen les proposicions i els diversos tipus de predicats, tot formalitzant les representacions semàntiques donades en la primera part en forma de diagrames:

$[R_1] \text{ prop} \longrightarrow \text{subj pred}$

$\text{subj} \longrightarrow \left\{ \begin{array}{l} \text{p-obj} \\ \text{prop} \end{array} \right\}$

$\text{pred} \longrightarrow \left\{ \begin{array}{l} \text{l-pred} \\ \text{e-pred} \\ \text{d-pred} \end{array} \right\}$

[R2] l-pred \longrightarrow (posture) "be" l-ex
 posture \longrightarrow {"sit", "lie", "stand",...}
 l-ex \longrightarrow "locative" spec_L "place"
 spec_L \longrightarrow (part χ p-obj)
 part \longrightarrow {"interior", "surface", "superior",
 "posterior", ...}
 p-obj \longrightarrow {"kitchen", "hill", "post-office",...}

Cal tenir en compte:

1) Aquest símbol significa que, d'entre els dos elements entre parèntesi, cal elegir-ne un obligatòriament.

2) " " indiquen símbols terminals, és a dir, sememes.

[R₃] e-pred \longrightarrow "extent" spec_E "place"

spec_E \longrightarrow $\left\{ \begin{array}{l} \text{meas-ex} \\ \text{d-pred}_1 \end{array} \right\}$

meas-ex \longrightarrow {"five miles", "three inches",...}

d-pred₁ \longrightarrow "go" d-exs

d-exs \longrightarrow (s-ex χ p-ex χ g-ex)

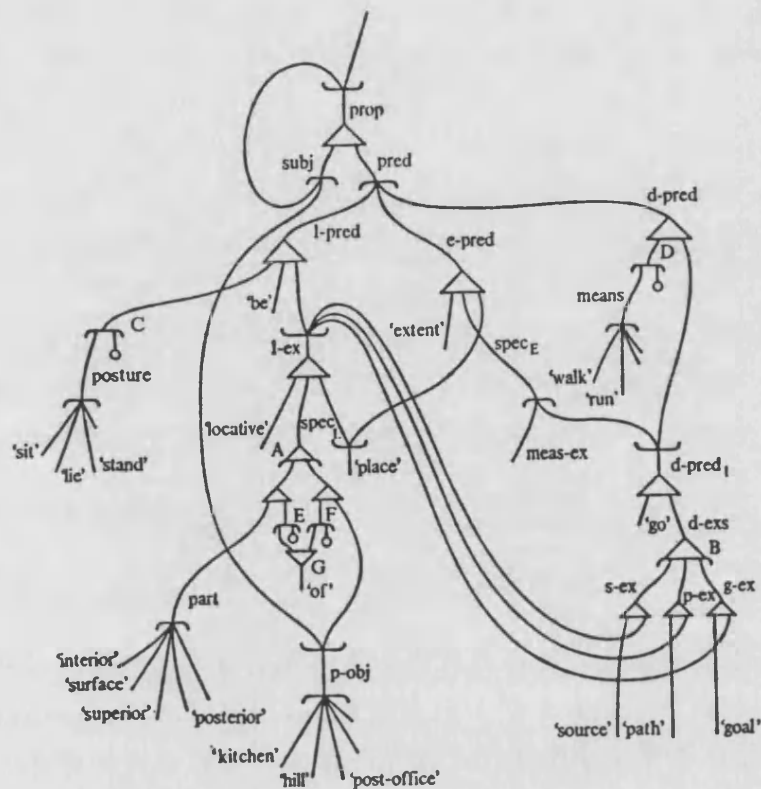
s-ex \longrightarrow "source" l-ex

p-ex \longrightarrow "path" l-ex

g-ex \longrightarrow "goal" l-ex

[R4] part p-obj \longrightarrow part "of" p-obj

Com hom pot veure, el semema "of" s'inserta entre una part i un objecte físic quan tots dos, i no un tot sol, són seleccionats. Aquestes regles poden rebre una notació mitjançant xarxes de relacions, recurrent als diversos tipus de relacions establertes per la Gramàtica Estratificacional. Així, totes les regles poden ser representades en la següent figura:

Respecte d'aquest tipus de notació, cal fer diversos comentaris. En primer lloc, els nòduls A i B són nòduls AND-OR, que es corresponen a .

La generació d'una representació semàntica segons el fragment semotàctic donat en la figura anterior pot entendre's com un impuls que viatge al llarg de la xarxa d'amunt avall:

1) Si l'impuls busca un nòdul *downward AND*, aqueix impuls és enviat fora del nòdul des de la part inferior del nòdul al llarg de les línies abastables.

2) Si l'impuls busca un nòdul *downward OR*, aqueix resulta un impuls enviat al llarg de només una línia que connecta amb l'extrem inferior del nòdul.

Aquesta distinció serveix per insertar *of*, que implica tres nòduls notats E, F i G i també dos nòduls *downward AND* sobre E i F; el nòdul que hi ha en G és *UPWARD ORDERED AND*:

1) El semema "of" apareix quan els impulsos busquen G des de E i F en aquest ordre. Açò s'esdevé quan l'*spec_L* d'una l-ex té una part i un p-obj:

a) El *downward AND* sobre E assegura que cada cop se seleccione una part; hom envia també un impuls al nòdul E.

b) El *downward AND* sobre F assegura que cada cop que se seleccione un p-obj, hom envie un impuls al nòdul F.

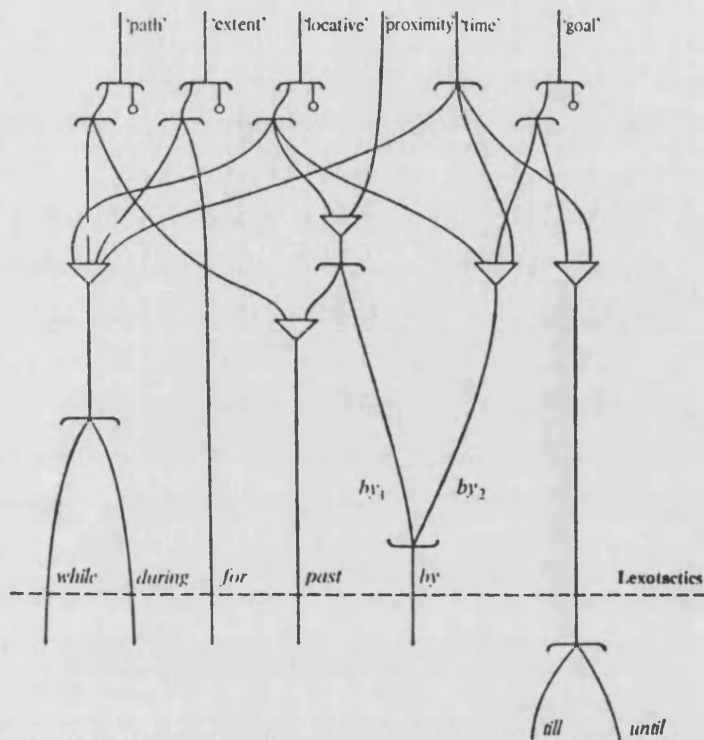
2) Els nòduls en E i F són *DOWNWARD ORDERED OR*. En aquests dos nòduls, la segona alternativa és ϕ (\emptyset).

3) Aquesta alternativa ϕ s'empra també en C i D, per expressar que la positura i els mitjans de locomoció són opcionals.

En aquest punt, Bennet es planteja quina part de la informació continguda en els arbres que representaven el significat oracional en la primera part és requerida per les altres parts de la gramàtica. Bennet reconeix que no pot donar una resposta definitiva a aquesta qüestió. Així i tot, sembla innecessari fer ús de gran part d'aquesta informació per caracteritzar el significat de les preposicions que hom investiga.

2.2. Estructura realitzacional semolexèmica

2.2.1. En primer lloc, Bennet porta a terme una versió en xarxa de l'anàlisi componencial. En representar determinades parts de l'estructura realitzacional en forma de xarxa, la Gramàtica Estratificacional adopta la convenció que la part superior apunta, cap a la fi del significat del llenguatge, la part inferior a la del so. Açò s'ajusta a la metàfora segons la qual el nivell fonètic és el més baix del llenguatge. Vegem un exemple de com es transcriuen els resultats de l'anàlisi componencial en la notació en xarxa:

Respecte d'aquest diagrama, cal assenyalar:

1. a) Si un lexema té dos o més significats alternatius, açò es representa mitjançant un *upward OR* (by_1, by_2).

b) Si el significat d'un lexema és semànticament complex, la línia en qüestió connecta, directament o indirecta, amb un *upward AND*, com és el cas de by_2 , definit com "locative goal time".

2. Si dues unitats o més del vocabulari tenen la mateixa definició componencial, les línies corresponents a aqueixes unitats separades connecten amb un nòdul *downward OR*, com és el cas de *till-until* i *during-while*.

3. El distint nivell en què se situa *till-until* i *during-while* es deu a la intenció d'establir els fets de la manera més simple possible.

A continuació, Bennet exemplifica els diversos tipus de relació que es donen en l'estructura realitzacional amb casos de preposició:

1) Realització amalgamada (*downward AND*): Un element d'un nivell de l'estructura realitzacional és la realització d'una combinació particular d'elements d'un nivell més alt. Així, *past* és la realització lexèmica dels sememes "path locative proximity". L'anàlisi componencial, doncs, consisteix a identificar casos de realització amalgamada en l'estructura realitzacional semolexèmica.

2) Realització composta (*downward AND*): És el cas invers de l'anterior: un element del nivell de l'estructura realitzacional es realitza mitjançant una combinació particular d'elements del nivell més baix: *throughout* = *through* + *out*, *infront* = *in* + *front* (sobre el nivell lexotàctic). Els *downward ANDs* que representen casos de realització composta sempre dominen *upward ORs*, la funció dels quals és especificar el conjunt de combinacions en què apareix cada component individual. Hi ha, doncs, interdependència entre l'eix sintagmàtic i el paradigmàtic.

3) Diversificació: Un element del nivell més alt té dos o tres realitzacions alternatives a sota, en un nivell inferior. Els exemples més típics són *downward ORs* que no dominen *upward ORs* (*while/ during, till/until*).

4) Neutralització: dos o més elements del nivell superior poden ser realitzats per un únic element del nivell inferior; els exemples típics impliquen *upward ORs* que no són dominats per *downward ANDs*.

5) 5.a. Realització zero: Com en té "path" en la següent oració:

We drove by the church

car els components de *by* són "locative proximity", i el component "path" és ocasional.

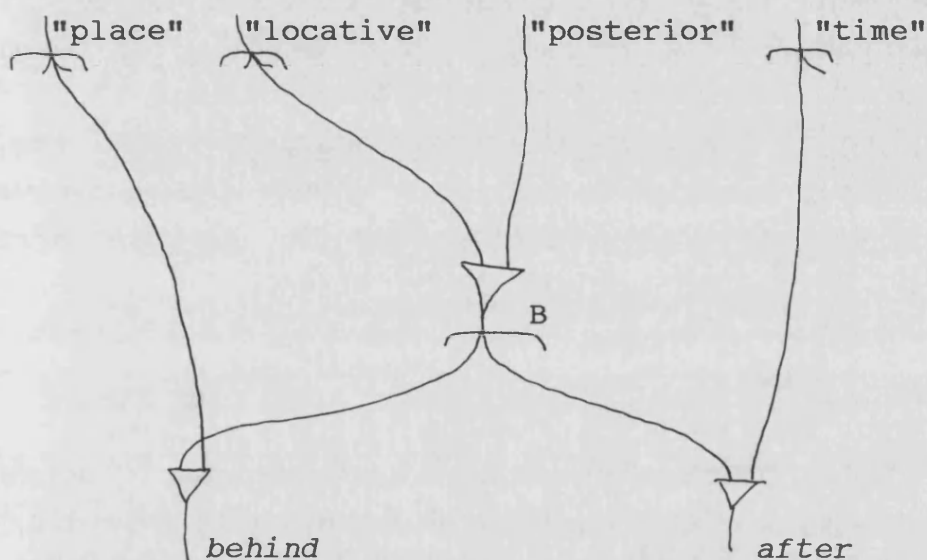
5.b. Realització buida: És el que tenim en of en oracions com:

The bird flew out of the window

Bennet modifica en aquesta obra les seues idees sobre

els patrons. Així, com que la distinció entre els patrons de signe i els patrons d'alternança és poc clara, considera millor caracteritzar l'estructura dels estrats mitjançant els dos següents patrons:

1) *Upward componency pattern*: Representa un nombre indefinit de capes de realització amalgamada i conté *downward ORs* i *upward ANDs*. El tipus més típic seria el següent:

2) *Downward componency pattern*: Seria una imatge d'espill de l'anterior: un nombre indeterminat de capes de realitzacions compostes i contindria *downward ANDs* i *upward ORs*.

Un nòdul no pot, doncs, pertànyer al mateix temps a dos tipus de models. Bennet bandeja unitats com *semó*, *signe semèmic*, *lexó*, etc., que només són signes arbitraris que no aporten informació gramatical. Es limita a distingir:

- a) *Sememes*: Els últims constituents de la semotàctica.
- b) *Lexemes*: Els últims constitueints de la lexotàctica.

Aquestes etiquetes són necessàries per a explicar com un fragment s'inserta en d'altres parts de la gramàtica.

2.3. Lexotàctica

Bennet defineix la lexotàctica en els següents termes: "The lexotactic characterizes the ways in which members of various lexeme-classes (e.g. prepositions, nouns, verbs) can be combined. It is connected to the realizational structure below the level at which our componential analysis of the meaning of English prepositions belongs." (1975: 206)

Només per sota d'aquest nivell, unitats com el nom, el verb o la preposició existeixen; per damunt d'aquest nivell, tenim els components del significat de *in*, *through*, *arrive*, *enter*, i no pas aquestes unitats mateixes.

En aquest nivell, Bennet tracta principalment dos aspectes:

1. El sintagma preposicional: La informació sobre la distribució en la Gramàtica Estratificacional, és a dir, els fets sobre les combinacions d'elements ben formats, es divideix en un petit nombre de patrons tàctics separats, en els quals no es repeteix la informació. Cal tenir en compte, respecte del sintagma preposicional:

1.1. Cal especificar, d'antuvi, què és un sintagma preposicional. No podem dir que siga una expressió locativa o de meta, car aquestes, de naturalesa semàntica, poden realitzar-se de maneres distintes (com a verbs, noms, adverbis o preposicions). La informació que necessitem donar en la lexotàctica sobre l'estructura preposicional és, doncs, mínima:

SP → P + SN *at the post office*

SP → P + PP *from behind the door*

No es necessària informació sobre les restriccions de coocurrència, ni cal establir una distinció entre sintagmes preposicionals espacials i temporals, car aquesta mena de distincions ja s'estableixen en la semotàctica. Cal tenir en compte, tanmateix, que hi ha una continuïtat entre els nivells semotàctic i lexotàctic:

a) Si la lexotàctica actuàs independentment, hom podria generar sintagmes preposicionals com els següents:

under the bookcase

since the first week in June

però també:

**since the bookcase*

**under the first week in June*

Però com que la lexotàctica es troba integrada en la gramàtica, la lexotàctica no és requerida per la semotàctica per produir els sintagmes preposicionals incorrectes.

b) De la mateixa manera, un sintagma preposicional com el següent:

from behind the door

és correcte perquè reflexa la representació semàntica "source locative posterior of door place". En canvi, no ho és:

**to from the door*

puix que no hi ha representacions semàntiques com *"goal source door place", *"goal source locative door place", etc.

c) Notem que és necessari d'establir *loops* (entalladures) iteratius per tal que un nombre indefinit de sintagmes preposicionals puguin ser generats en qualsevol punt en què aparega un sintagma preposicional:

from Manchester over the Pennines to Sheffield

on a bench under a tree in the park

in the park under a tree on a bench

Cal dir, a més a més, que la lexotàctica no estableix diferències entre aquests sintagmes preposicionals, car aquests ja són distingits en la semotàctica.

1.2. Cal distingir, d'altra banda:

a) Sintagmes preposicionals que es troben dins del sintagma verbal:

John keeps his car in the garage

Aquests no permeten l'anàlisi en dues proposicions subjacents.

**[[John keep his car] in the garage]*

b) Sintagmes preposicionals que es troben fora del sintagma verbal:

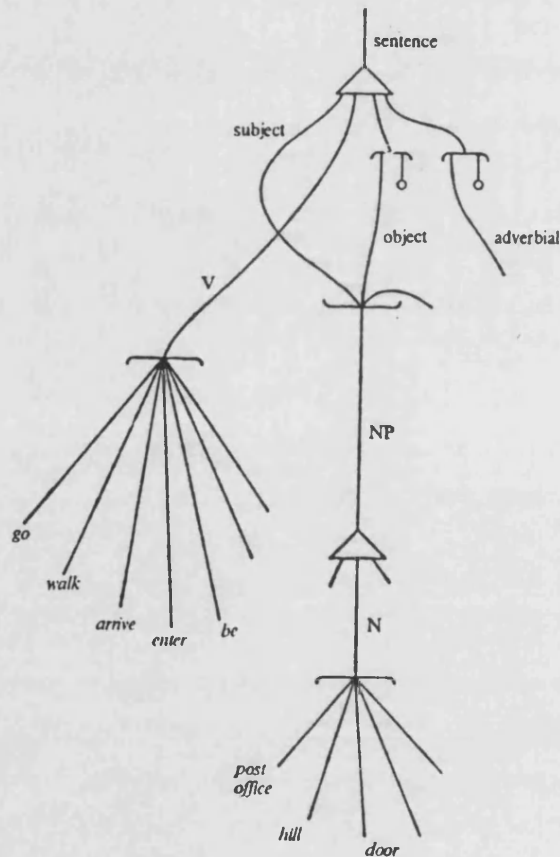
John washes his car in the garage

Aquestes oracions sí que permeten l'anàlisi en dues proposicions:

[[John washes his car] in the garage]

La representació semàntica d'ambdues oracions es genera d'una manera molt diferent i en el nivell lexèmic cal distingir dos tipus de construccions.

2. Un fragment de lexotàctica: En segon lloc, Bennet presenta un fragment del nivell lexotàctic molt resumit, que incorpora només una entalladura per als adverbials:

La informació que aporta aquest fragment de lexotàctica pot ser resumit en les següents Regles d'Estructura de Frase:

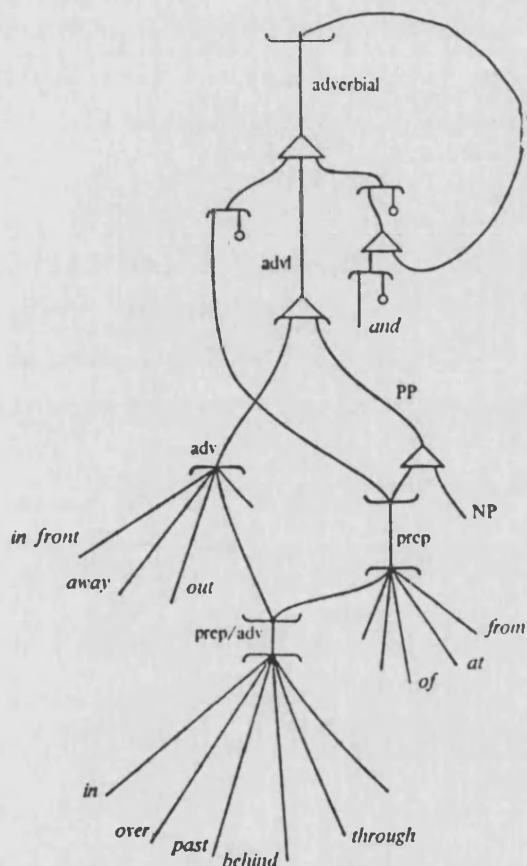
sentence → NP V (NP) (adverbial)

NP → ... N ...

N → {post office, hill, door...}

V → {go, walk, arrive, enter, be, ...}

Un fragment més complex d'estructura lexotàctica és el següent:

Aquest fragment pot ser notat també mitjançant les següents regles:

adverbial → (prep) advl

adverbial → (adv { PP)

adv → {prep/ adv, away, out, in front of...}

PP → {prep/ adv, of, at, from,...}

prep/ adv → {in, over, past, behind, through}

Respecte d'aquest segon enfilall de regles, assenyala Bennet:

a) La primera regla justifica no sols *from behind the door*, sinó també *from behind*.

b) La resta de regles constitueixen un llistat d'alguns membres de les classes de les preposicions i els adverbis.

c) L'entalladura en l'extrem superior permet de generar seqüències d'adverbials com les següents:

on a bench under a tree in the park

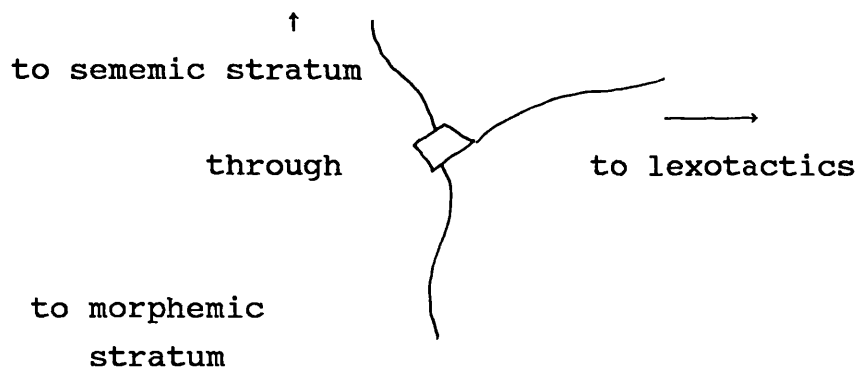
Res no impedeix, tanmateix, oracions del següent tipus:

**Trevor walked across the post office*

Per tal de solucionar aquesta dificultat, Bennet proposa la següent regla *ad hoc* per quan l'entalla citada és exclosa:
adverbial → (prep) advl ((and) adverbial)

2.4. Integració de la realització i les tàctiques

Finalment, Bennet es refereix a la integració de la realització i les tàctiques. Així, un lexema com *through* té connexions per la part més enlairada de l'estructura realitzacional (el seu significat) i per la seua part més baixa (la pronúncia); a més a més, té connexions amb la lexotàctica, puix que té una determinada distribució lexotàctica. Per tal de reflexar aquests fets, cal recórrer a un nòdul en romb o en diamant:

Quan els patrons tàctics s'integren en l'estructura realitzacional, els impulsos que es mouen al llarg de la xarxa combinada entren en el sistema lingüístic per la part superior o inferior de l'estructura realitzacional, segons la gramàtica siga usada com a model de:

a) Codificació: Hom segueix el següent ordre: estructura realitzacional suprasemèmica → semotàctica → estructura realitzacional semolexèmica → lexotàctica → estructura realitzacional lexomorfèmica, etc.

b) Decodificació: estructura realitzacional

subfonèmica—→ fonotàctica —→ estructura realitzacional
morfofonèmica —→ morfotàctica —→ estructura realitzacional
lexomorfèmica, etc.

El resultat ("output") d'un patró tàctic determinat depèn dels impulsos que el cerquen des de més avall o més amunt en l'estructura realitzacional. Per exemple, en la codificació, el resultat des de la lexotàctica està determinat per impulsos que el cerquen des de l'estructura realitzacional lexolexèmica, que al seu torn depèn del resultat des de la semotàctica.

Bennet estudia finalment, alguns problemes que planteja aquesta integració en la seua aplicació a l'anglès i conclou palesant el fet que la seua teoria, com qualsevulla altra, té punts més forts i més febles, i que la seua validesa o invalidesa haurà de deduir-se de la comparació amb d'altres models lingüístics.

El llibre de Bennet, que molt parcialment hem intentat de resumir ací, presenta una aplicació molt coherent i detallada del model lingüístic de la Gramàtica Estratificacional a l'estudi de les preposicions espacials i temporals de l'anglès. L'obra, en efecte, resulta d'una gran complexitat i prou originalitat, si bé el mètode estratificacional, conforme ens hi és mostrat, no deixa de tenir connexions més o més paleses amb els corrents lingüístics de l'àrea anglesa d'aquells temps. Així, connecta amb la teoria dels casos Profunds de Fillmore i el Generativisme en general, per exemple en la distinció entre estructura profunda i superficial -si bé hom segueix més aviat la Semàntica Generativa, en considerar que l'estructura profunda s'identifica amb un nivell semàntic- i en l'ús de regles per descriure els fets recurrents del llenguatge. Igualment, recull la idea d'escena de Fillmore, i en aquest sentit tendeix un pont cap a la Gramàtica Cognitiva. El model lingüístic preconitzat per Lamb, d'altra banda, resulta difícil d'entendre i aplicar als no iniciats, i per aquesta raó no ens fixarem tant en els resultats concrets i la idoneïtat de les explicacions de Bennet de cadascuna de les

preposicions de l'anglès com en algunes dificultats de tipus més general, sense arribar a qüestionar en línies generals el mètode estratificacional. En efecte, el tractament que dóna Bennet a les preposicions presenta alguns problemes:

1. La consideració que les proposicions direccionals tenen inclosa una preposició locativa (ço és, estàtica) és molt discutible. En general, els arguments que proposa Bennet són prou febles i hom dóna una preeminència al component estàtic en les expressions espacials que no és justificat. Observem que la impossibilitat en català d'oracions com la següent:

**Vicent anà a darrere la porta*

deuria provar que hi ha un component direccional constantment en *darrere*, cosa que és poc probable en:

El gat és darrere la porta

En qualsevol cas, hom pot dir perfectament:

Vicent anà cap a darrere la porta

Però ací ja introduïm un component d'aproximació que no es troba en l'ús de *darrere* tot sol. Més aviat hom pot pensar que hi ha expressions espacials que no especifiquen una interpretació estàtica i una interpretació mocional i per tant poden rebre, alternativament, ambdues interpretacions:

Vicent és a Barcelona (est.)

Vicent va a Barcelona (mov.)

Vicent és aquí (est.)

Vicent ve aquí (mov.)

En qualsevol cas, una expressió no pot indicar moviment i situació estàtica al mateix temps, cosa que seria una absurditat: podem pensar que les expressions en qüestió posseeixen tots dos components, però es realitzen un o l'altre segons els contextos concrets, o bé que són indiferents respecte a aqueixa distinció, la qual cosa els permet d'insertar-se en tots dos contextos: *darrere* estàtic i *darrere* nocional estarien marcats simplement [+ espai] (no locatiu estàtic), i açò els permet d'aparéixer en contextos espacials tant si hi ha moviment com si no. No hi hauria, doncs, una expressió locativa inclosa en una direccional,

sinó una expressió espacial que pot ser locativa (-moviment) o direccional (+ moviment) segons el context. Una última possibilitat és que la preposició *a* expresse bàsicament una localització, estàtica com a tal: l'ús directiu resultarà de l'aplicació d'un principi d'anticipació (cf. Vandeloise (1987)). En el cas de la preposició *darrere* és clar que l'ús estàtic és molt més prototípic i freqüent que el directiu. Pel que fa a la preposició *a*, cal dir que en llengües com el català i el francès és més difícil de decidir quin ús deriva de quin.

Sembla que Bennet confon l'evidència que les expressions direccionals posseeixen un component espacial (arxilexema, per "estàtic", "moviment", etc.) amb la consideració que aqueix s'ha d'identificar amb el component locatiu que apareix en *at* i, encara pitjor, que s'haja de suposar que d'alguna manera *at* és present en l'estructura profunda d'expressions direccionals (com considerava Ruwet (1969) que teníem estructures profundes en francès com *de à la campagne* > *de la campagne*).

2. La seua anàlisi de la diferència entre *out* i *out of*, encara que en un primer moment pot semblar plausible i interessant, és tanmateix a la fi poc explicativa. En una llengua com el català, caldria aclarir com és que hi ha molts casos que presenten *de* i que posseeixen cap component "part", com ara *fill de*, *a causa de*.

En un altre lloc provarem d'establir una relació entre els diversos usos de la preposició *de*; avancem que creem que hi ha tres grups de significats relacionats entre ells: un primer grup d'usos separatius i un grup d'usos abstractes, en què *de* expressa una relació intrínseca entre els termes A i B (grup N *de* N); entre l'un i l'altre hi ha un grup de significats de transició, constituït pels diversos usos partitius; aquests usos no es diferencien gaire del tipus N *de* N, però la relació tot/ part guarda igualment una certa relació amb els usos separatius, car els usos partitius suposen una separació (extracció) immobilitzada. Així doncs,

no sempre que apareix la preposició de es pot trobar clarament una relació tot/ part.

3. Hom no veu la utilitat d'emprar la teoria dels casos -en una versió *sui generis*- en la primera part i deixar-la pràcticament sense integrar en la part de l'anàlisi pròpiament estratificacional. Assenyalem d'altra banda que hom no estableix un clar vincle entre preposició i cas, i la distinció entre una estructura profunda semàntica i una estructura superficial sintàctica, connectades malgrat els esforços de Bennet, en el nivell de les unitats concretes, d'una manera prou borrosa, és prou discutible.

4. En aqueix mateix sentit, Bennet presenta una visió poc sistematitzada de les preposicions: d'una banda tenim uns amuntegament de sememes, desordenats, que es relacionen, en els usos concrets mitjançant una sèrie d'impulsos- això de banda indemostrables i d'una naturalesa poc definida (són psíquics o són simples invents de la teoria?)- amb les peces lèxiques concretes. Hom no té en compte que hi ha preposicions que, pel seu significat i pel seu comportament sintàctic es troben més pròximes entre elles que altres, de manera que no és massa explicatiu considerar que un seguit de sememes es connecten, segons els casos, amb determinades preposicions.

5. El nivell lexotàctic constitueix un nivell sintàctic molt simplificat, que roman en una instància de sintaxi lèxica, categorial. A més a més, presenta algunes imprecisions; per exemple, la recursivitat no actua d'una manera indefinida, com sembla insinuar Bennet, i hom no pot acumular sintagmes preposicionals indefinidament. També és discutible la relació que s'estableix entre el nivell semàntic i sintàctic a propòsit del diferent estatus sintàctic els sintagmes preposicionals en el sintagma verbal. Considera que en la següent oració:

I wash the car in the garage

hi ha dues oracions perquè podem dir:

I wash the car and it happens in the garage

i en canvi en tenim només una en:

I keep the car in the garage

perquè no podem dir:

**I keep the car and it happens in the garage*

Aquesta mena de tests serveixen per distingir, en efecte, quin grau de cohesió hi ha entre el verb i el sintagma preposicional, és a dir, si aquest és inclòs dins el sintagma verbal o no, però en qualsevol cas és dir massa que aqueixes dues oracions es donen efectivament en qualsevol nivell d'anàlisi, ni que siga el semàntic, puix suposa la introducció d'un predicat sense cap justificació. En qualsevol cas, açò mostraria un fet reconegut per Bennet, la asimetria entre els nivells: tenim dues oracions en estructura profunda i una en la superficial. La distinció lexotàctica entre els dos tipus d'oracions no apareix suficientment justificada (el test en qüestió té una naturalesa sintàctica dubtosa, puix que és una paràfrasi que en qualsevol cas no reflexa del tot el significat de l'oració en qüestió i no deixa de ser més o menys atípica segons els casos). En aquest sentit, la proposta de Bennet queda una mica per darrere dels estudis generativistes, que proposaven un model més adient a l'estudi dels problemes sintàctics.

La proposta de Bennet, doncs, ha suposat el retorn a la important problemàtica del significat de les preposicions, i ha donat una resposta prou elegant i coherent a problemes arrossegats durant molt temps i per moltes escoles lingüístiques, com és el problema de la sinonímia de les preposicions, i sobretot el de la polisèmia. Aquest es redueix en gran manera gràcies a l'assumpció de la *Gesamtbedeutung* dels estructuralistes, però Bennet no dubta a reconèixer casos de polisèmia. Suposa en aquest sentit un avanç respecte als estructuralistes, els quals, havent aplicat sense excepcions el principi del significat únic de les preposicions havien arribat a falsejar els fets lingüístics concrets en proposar significats únics artificials o inexistents i explicar-ne l'accés a suposats usos contextuals també de manera inversemblant. Bennet reconeix l'existència de polisèmia, reduïda als casos mínims,

i la integra perfectament en el seu model lingüístic, considerant que es deu a la asimetria entre els diversos estrats del llenguatge, en concret, el semèmic i el lexèmic. D'altra banda, ja hem dit que entronca amb la Gramàtica Cognitiva en fer servir la idea d'escena de Fillmore.

Assenyalem, finalment, que l'anàlisi en xarxa resulta tal vegada massa complicat per a ser manejable en la resolució de problemes lingüístics concrets i expressar-ne els resultats de manera clara. Aquesta complicació explica en certa mesura el que l'Estratificacionalisme haja estat poc practicat i conegut, especialment fora del domini lingüístic anglés. Malgrat tot, ja vam dir que l'obra de Bennet és en aquest sentit una excepció: l'interés intrínsec de les seues explicacions sobre usos preposicionals de l'anglés fins aleshores no reconeguts (com ara l'expressió de l'extensió o la direcció en preposicions aparentment estàtiques, com ara *over*) així com el fet que haja donat una explicació exhaustiva i coherent del sistema preposicional anglés, fan que siga una obra imprescindible en tots els treballs que han estudiat les preposicions de l'anglés amb posterioritat i una de les obres més importants de l'Estratificacionalisme.

4. LA GRAMÀTICA FUNCIONAL

4.0. INTRODUCCIÓ

La Gramàtica Funcional¹ de S. C. Dik sorgeix a finals dels anys setanta; la seua obra fundacional és, en efecte, *Functional Grammar* (1978), que ha conegut diverses reedicions. L'adjectiu "funcional" pot entendre's de diverses maneres:

a) Hom hi parteix d'un punt de vista funcional del llenguatge.

b) Se centra principalment en les relacions funcionals que es donen en els diversos nivells de l'organització de la gramàtica.

c) La Gramàtica funcional pretén de ser pràcticament aplicable a l'anàlisi de diversos aspectes del llenguatge i de l'ús del llenguatge.

Per a Dik, doncs, la llengua és un instrument d'interacció social usat pels humans per comunicar-se, i els elements de la qual es justifiquen per l'operativitat mostrada en la consecució del fi comunicatiu. Així, cal distingir dos tipus de regles:

1) Regles que governen la interacció com a forma d'activitat cooperativa; són les regles pragmàtiques, que es refereixen a les funcions expressiva i apel·lativa del llenguatge.

2) Regles que governen les expressions lingüístiques estructurades com a instruments per a aqueixa activitat; són les regles semàntiques, sintàctiques i fonològiques.

Deixant de banda les regles fonològiques, tenim que cadascun dels nivells reflecteix el què (nivell semàntic), el com (nivell sintàctic) i amb quina finalitat (nivell pragmàtic) s'emeten les expressions lingüístiques.

¹ Aquesta introducció ha estat extreta de diverses fonts: Dik (1983), Rojo i Juliá (1989) i López et al. (1990).

La llengua no esta constituïda merament per aquests nivells, sinó que per tal d'arribar a les emissions concretes hem de comptar amb unes regles d'expressió, que descriuen com les estructures funcionals abstractes són expressades en la llengua mitjançant recursos concrets. Ací entraria l'estudi de l'ordre de paraules o les marques casuals.

1. Nivell semàntic

Dins els diversos nivells de la gramàtica, és el nivell semàntic el més important i no pot entendre's com a autònom del nivell sintàctic i el pragmàtic, car uns i d'altres proporcionen mitjans per cercar expressions dotades de significat.

Tots els elements dotats de significat es construeixen en la Gramàtica Funcional com a predicats, que són expressions que designen propietats o relacions entre entitats. Els predicats, tanmateix, no són tractats com a elements isolats, sinó com a estructures. Aquestes estructures reben el nom de *marcs predicatius* (*predicate-frames*) i tots els predicats són des d'un principi marcs predicatius. Aquests són, d'altra banda, les peces bàsiques de què es construeixen les predicacions. Un pas important en la construcció de la predicació és la inserció dels termes en les posicions argumentals dels marcs predicatius. Les predicacions, en fi, són realitzades en les expressions lingüístiques mitjançant les regles d'expressió. Vegem-ne alguns exemples de predicats:

$man_N(x_1) \phi$

$silly_A(x_1) \phi$

$kiss_V(x_1: hum(x_1))_{Ag} (x_2)_{Co}$

$give_V(x_1: anim(x_1))_{Ag} (x_2)_{Co} (x_3: anim(x_3))_{Rec}$

Els marcs predicatius especifiquen:

- 1) El predicat
- 2) La categoria del predicat
- 3) Les posicions argumentals associades amb el predicat,

indicades mitjançant variables x_1, x_2, \dots, x_n .

4) Les funcions semàntiques associades amb aqueixes posicions argumentals (Agent, Meta, Locatiu, Receptor, etc.).

5) Les restriccions seleccionals imposades per aqueixes posicions argumentals (si els arguments han de ser animats o no, per exemple).

Notem, d'altra banda, que els predicats no sols són verbals, sinó que n'hi ha també nominals i adjectius.

Els marcs predicatius expressen estats de coses, que es divideixen segons dos tipus de criteris:

1) Dinamisme:

+ dinàmic: Comporta una transició des d'una situació concreta a una altra.

- dinàmic: Les entitats implicades són les mateixes en tot l'espai temporal en què l'estat de coses està vigent.

2) Control:

+ controlat: Una de les entitats que té a veure amb l'estat de coses determina si aquest es verifica o no.

- controlat: Si no hi ha controlador en l'estat de coses.

Així doncs, tindrem els següents tipus d'estats de coses:

	ESTATS DE COSES	
	+ dinàmic Esdeveniment	- dinàmic Situació
+ controlat	Acció	Posició
- controlat	Procés	Estat

Vegem-ne exemples:

1) Acció: *John hit the ball*

2) Procés: *The ball went over the fence*

3) Posició: *John stood in the middle of the field*

4) Estat: *The ball lies in the middle of the field*

Les funcions semàntiques dels arguments guarden una relació amb els tipus d'estats de coses. Així, per exemple,

en una acció, tenim les següents possibilitats:

- Si hi ha només un argument, serà el que controle l'acció i tindrà una funció semàntica Agent:

Joan se'n fugí

- Si n'hi ha dos, el segon tindrà la funció meta i indicarà a qui s'aplica l'acció:

Joan llegeix un llibre

- Si n'hi ha tres, ja tenim diverses possibilitats:

a) Receptor: *Joan_{Ag} entregà el regal_{Met} a la seua cosina_{Rec}*

b) Direcció: *Joan_{Ag} envià el regal_{Met} a València_{Dir}*

c) Origen: *Joan_{Ag} rebé un regal_{Met} de la seua cosina_{Orig}*

Assenyalem, d'altra banda, que entre les funcions semàntiques proposades hi ha nuclears i satèl·lits (mode, instrument, beneficiari...). Fins i tot Dik estableix una jerarquia segons la necessitat de la seua presència en les predicacions; així, de més necessàries a menys, tenim: Agent, Meta, Receptor, Beneficiari, Ubicació, Temps.

A més a més, els marcs predicatius es divideixen en dos tipus:

1) Marcs predicatius bàsics: Són aquells que no es poden formar mitjançant regles sincrònicament productives i es troben llistats en el lexicó.

2) Marcs predicatius derivats: Són aquells que poden ser formats per regles de formació de predicats.

Una regla d'aquest tipus pren un marc predicatiu com a *input*, i en deriva un altre com a *output*. La regla en qüestió especifica l'efecte d'aquesta operació en la forma i el contingut del marc predicatiu derivat:

INPUT $\text{pred}_N (x_1) \phi$

OUTPUT $\text{pred}_N \text{-like}_A (x_1) \phi$

significat: " x_1 has the property of being similar to pred_N "

Les regles de formació de predicat, doncs, són un mitjà per estendre el lexicó d'una llengua amb predicats derivats que designen certs estats de coses en termes de les seues relacions amb d'altres estats de coses.

Cal que ens referim, en fi, als termes i a la seua formació. Els marcs predicatius, en efecte, són estructures obertes en el sentit que tenen unes posicions destinades a ser ocupades per termes concrets, expressats mitjançant variables. Per tal d'arribar a predicacions tancades, doncs, cal substituir aqueixes variables per termes, que són expressions que es refereixen a entitats del món (real o imaginari). Algunes expressions només poden funcionar com a termes i són notades així al lexicó, com són els pronoms personals i interrogatius i tal vegada els noms propis. La major part, tanmateix, són formats mitjançant regles de formació de termes, que permeten substituir els trets com "animat", "inanimat", "definit", "indefinit", etc. per la peça lèxica concreta.

2. Nivell sintàctic

Estudia com es realitzen les funcions semàntiques en funcions sintàctiques, si bé Dik no distingeix clarament més que subjecte i objecte, donant compte de les típiques asimetries:

Miquel _{Ag} *construeix una casa* _{Het}

subjecte

objecte

La casa _{Het} *és construïda*

subjecte

3. Nivell pragmàtic

És aquest el menys desenvolupat dins la gramàtica Funcional, i s'ocupa de l'oposició entre tòpic i comentari.

Pel que fa al tractament de les preposicions en la gramàtica funcional, cal dir de primer que, com que pertanyen a les regles d'expressió, se n'ha ocupat poc com a categoria.

La Gramàtica funcional, en efecte, es troba en un estadi tal que ha estudiat fonamentalment el nivell semàntic. En l'estudi de les oracions amb preposicions es limiten a discutir-ne l'estructura semàntica en termes de predicats i tipus d'arguments (Locatiu, Possessiu, etc.). El pas a l'estructura superficial, a les expressions concretes, pas en el qual se suposa que havien de sorgir els problemes pròpiament preposicionals, és descrit molt somament o no ho és en absolut. Malgrat tot, no falten estudis fets des de la Gramàtica Funcional de caràcter concret, als quals no ens referim ací perquè no aporten informació general sobre les preposicions com a classe².

Assenyalem, com a tret general, que els estudis de Gramàtica Funcional no proporcionen una definició massa clara i definitiva de la classe preposicional ni del seu funcionament, ni, quan se n'ha donat alguna, hi ha hagut unanimitat.

4.1. DIK (1980)

Dik ha tractat indirectament la classe preposicional en dues ocasions en el capítol IV del seu llibre publicat el 1980:

1. Respecte d'oracions com les següents:

(1) a. *The man is in the garden*

b. *The man in the garden*

(2) a. *These books are John's*

b. *John's books*

Dik considera que els fragments subratllats han de ser tractats com a predicats derivats, en què l'*input* no és només un terme, sinó més aviat un terme marcat amb una

² Per exemple, DIK (1968) en un article anterior a la proposta de la Gramàtica Funcional, a la problemàtica de l'alternança pronom personal/ pronom reflexiu darrere preposició; ja dins el marc de la gramàtica funcional; BOLKENSTEIN (1983), DE GROOT (1983), VET (1983) s'ocupen de les construccions possessives en diverses llengües.

determinada funció semàntica (Loc en (1), Poss en (2)). D'acord amb aquesta idea, hom dona les següents estructures per a (1a) i (2a):

(3) Pres $be_v \{(dx_1: garden_N(x_1)_\phi)_{Loc}\} (dx_j: man_N(x_j)_\phi)_\phi$

(4) Pres $be_v \{(dx_1: John_N(x_1)_\phi)_{Poss}\} (these\ x_j: book_N(x_j)_\phi)_\phi$

En aquest mateix context, compara les construccions locatives (3) i les existencials (4):

(5) *There are edible mushrooms in the garden*

(6) *There are edible mushrooms*

(5) pot ser analitzada com en (3), però amb un argument amb un terme indefinit. Si açò és correcte, (6) podria representar-se com una predicació amb un predicat locatiu buit:

(7) Pres $be_v \{(\phi)_{Loc}\} (ix_1: mushroom_N(x_1)_\phi: edible_A(x_1)_\phi)_\phi$

Aquesta anàlisi suposa que una construcció existencial com (6) significa que alguna mena d'entitat (*edible mushroom*) es troba localitzada en algun lloc, sense que l'actual localització siga especificada.

2. D'altra banda, Dik s'ha centrat més en les construccions del tipus N de N (que preocupen molt als autors de la Gramàtica Funcional), si bé atenent més aviat a la problemàtica del predicat no verbal que constitueix el nom. Així, distingeix dos tipus de predicacions en l'estructura N de N:

1) Un predicat bàsic: *John's sister*

$sister_N(x_j) (dx_k: John_N(x_k))$

2) Un predicat derivat: *John's office*

$(dx_1: office_N(x_1: \{(dx_j: John(x_j))_{Poss}\} (x_1)_\phi)$

En aquest segon tipus, *John's* és un restrictor, amb una funció paral·lela a *untidy* en *untidy office*.

A partir d'aquests fets, Dik proposa distingir dos tipus de noms:

1) Noms inherentment relacionals, com ara *side*, *daughter*, *sister*... Aquests han de ser analitzats com a predicats nominals polivalents, amb un argument no ϕ expressat com un modificant del nom capçalera: *the side of the cupboard*, *Mary's daughter*, *Peter's sister*...

2) Noms no relacionals, com ara *doorknob*, *gorilla*, *suitcase...*, que s'han de considerar predicats nominals monovalents, i els modificants s'han d'analitzar com a restrictors (*the doorknob on the left*, *the gorilla in the cage*, *my suitcase*).

Notem respecte d'aquest tipus que ben sovint equival a adjectiu:

a dissident in prison = an imprisoned dissident

Com hom pot observar, les preposicions no es troben presents en les representacions semàntiques en predicats proposades per Dik: aquestes són introduïdes per les regles d'expressió, de manera que segons les funcions semàntiques, hom introdueix una preposició o l'altra, sota unes condicions no massa explicades. És a dir, les funcions semàntiques estan marcades per determinades preposicions en l'estructura superficial. Així, hom diu que la funció semàntica Agent és marcada de vegades per *by*, la funció receptor per *to*, la funció origen per *from* o la funció locatiu per *in*. Hom no especifica com hom triarà una preposició o altra quan hi ha un locatiu amb un significat distint de *in*, què ocurreria, per exemple, amb *on*, *behind*, *over*, etc, o és que caldrà establir una funció semàntica per a cada significat preposicional, opció poc econòmica, tenint en compte la polisèmia que caracteritza moltes preposicions. Assenyalem d'altra banda que l'explicació que dóna de diversos tipus de predicats nominals serà criticada dins el marc mateix de la Gramàtica Funcional per Mackenzie (1983).

4.2. MACKENZIE I HANNAY (1982)

Citem aquest treball, que s'ocupa d'un problema molt concret i que frega indirectament la problemàtica preposicional, com és el de les construccions equacionals (*pseudo-clefts*), perquè presenta una breu referència a l'estatus de la preposició dins la Gramàtica Funcional, una interpretació atípica, i que, de fet, no ha comptat amb una

continuïtat ni tan sols en d'altres obres posteriors de Mackenzie de què ens ocuparem després. En efecte, l'article tracta de construccions del tipus:

La persona amb qui Júlia viatja a New York és Jordi Mackenzie i Hannay constaten l'existència de construccions en què el relatiu apareix sense preposició:

*The place that I met Sheila was in the park*³

Aquesta mena d'oracions tenen dues funcions: d'una banda identifiquen un lloc (*the place = the park*) i a més assignen una propietat (*the place és in the park*). A partir d'ací, els autors es plantegen com insertar les preposicions dins una Gramàtica Funcional. Aquestes, podrien ser representades en el nivell semàntic com a predicats:

$(dlx_1: inside_N(x_1)_\phi (dlx_1: park_N(x_2)_\phi))$

Posteriorment, les regles d'expressió farien que una representació semàntica com aquesta fos expressada, entre d'altres maneres, per *in the park*.

Hom estableix, per tant, les següents representacions semàntiques:

a) *The place that I met Sheila was the park*

$Past \{ (dx_j: park_N(x_j)) \}_{Foc} (dlx_1: place_N(x_1)_\phi (sub\ dlx_k: [Past\ meet_v(I)_{Ag} (Sheila)_{Co}] (x_k))_\phi)_\phi$

b) *The place I met Sheila was in the park*

(1) Interpretació identificadora:

$Past \{ (dlx_j: inside_N(x_j)_\phi (dlx_k: park_N(x_k)_\phi) \}_{Foc} (dlx_1: place_N(x_1)_\phi (sub\ dlx_1: [Past\ meet_v(I)_{Ag} (Sheila)_{Co}] (x_1))_\phi)_\phi$

(2) Interpretació assignadora de propietat:

$Past \{ (dlx_j: inside_N(x_j)_\phi (dlx_k: park_N(x_k)_\phi) \}_{Loc} \}_{Foc} (dlx_1: place_N(x_1)_\phi (sub\ dlx_1: [Past\ meet_v(I)_{Ag} (Sheila)_{Co}] (x_1))_\phi)_\phi$

³ En català aquestes construccions són freqüents amb antecedent temporal:

El dia que el vaig encontrar era diumenge

Però amb antecedent espacial resulten agramaticals sense preposició i fins i tot amb ella -es preferible l'adverbi relatiu locatiu *on*:

**El lloc en què/ ?el qual el vaig encontrar fou el teatre*

El lloc on el vaig trobar fou el teatre

L'explicació de Mackenzie i Hannay té l'avantatge de concedir un lloc a les preposicions en el nivell semàntic, de manera que les preposicions no són introduïdes per les regles d'expressió, que, segons hem dit, ocupen un lloc marginal i no massa ben especificat en la Gramàtica Funcional. D'aquesta manera hom permet explicar la inserció de diverses preposicions per a una mateixa funció semàntica. Ara bé, la consideració que a cada preposició correspon un adverbi-nom és molt discutible: és més o menys justificable en el cas de preposicions que tenen un correlat adverbial (*in/ inside*), però hom no sap que s'esdevindria amb preposicions com *from, of* o *by*. En aquests casos hom podria recórrer a locucions; així, en català podríem dir que a *de* correspon un *de part de* o a *per* un *a través de*, però aquesta solució és poc econòmica i força intuïtiva, a banda que és dubtós que els noms que apareixen en aquestes locucions, puguin tenir el significat de la locució sense aparèixer encapçalats per preposició. Assenyalem, d'altra banda, que fins i tot en els casos en què hi ha una parella adverbi-nom/preposició, aqueix paral·lelisme no és complet, segons hem tingut ocasió de veure en tractar d'altres escoles que han confós ambdues classes. A més a més, aquest tipus d'anàlisi sembla capacitat per donar-ne compte, i en dóna en part. En efecte, en aquest sentit sembla que cal entendre el fet que *inside* no tinga funció assignada en el nivell semàntic:

{(d1x_j: *inside* (x_j)_φ (d1x_k: *park_N*-(x_k)_φ)_{Loc}}

Tanmateix, precisament en açò consisteix la diferència entre adverbis i preposicions: en català⁴ *en* no pot ser emprat sense nom i per aquesta raó per ella mateixa no pot donar lloc a un Loc ni a qualsevulla altra mena de complement preposicional; en canvi, *dins* és un adverbi, un substantiu fixat en una funció circumstancial que pot actuar independentment com a Loc. Considerar, doncs, que les

⁴ Ja hem comentat que el cas en anglés és més complex, però hom podria afirmar el mateix, car els casos de preposicions emprades soles semblen ser també casos d'adverbis o partícules acoplades al verb.

preposicions posseeixen adverbis en el seu nivell semàntic va en contra del comportament idiosincràtic de la classe preposicional; no és una justificació el fet de parlar de nivells distints, perquè, sense una ulterior explicació, sembla arbitrari la derivació de la preposició a partir de l'adverbi i el fet que hom no actue a l'inrevés.

Aquesta idea de Mackenzie i Hannay, de fet, no ha estat mantinguda en treballs posteriors del primer, com el que estudiarem tot seguit.

4.3. MACKENZIE (1983)

Passem a estudiar ara un article de Mackenzie, publicat en un llibre de recopilació de treballs realitzats des del marc de la Gramàtica Funcional, *Advances in Functional Grammar*, el qual, tot i estudiar una problemàtica típica de l'anglès (la distribució del genitiu saxó enfront dels complements introduïts per *of*) no deixa de ser interessant per il·lustrar el tractament que han rebut les preposicions dins d'aquesta escola.

Mackenzie parteix de la crítica a la distinció de Dik entre els complements nominals següents, per als quals proposava una anàlisi semàntica diferent::

(1) *John's office* (predicat nominal no relacional)

$(dlx_1: office_N(x_1): ((dlx_j: John_N(x_j))_{Poss}) (x_1))$

(2) *John's sister* (predicat nominal inherentment relacional)

$(dlx_1: sister_N(x_1) (dlx_j: John(x_j)))$

Mackenzie fa principalment dues crítiques a la proposta de Dik:

1. En primer lloc, assenyala que aquesta anàlisi diferenciada va en contra de les òbvies semblances formals i de la intuïció dels parlants. Per tant, proposa una altra anàlisi que done compte d'aqueix paral·lelisme formal:

(3) $(dlx_1: [office_N(x_1)] (dlx_j: John_N(x_j)))$

(4) (dx_1 : *sister_N* (x_1) (dx_2 : *John_N* (x_2)))

L'única diferència entre (2) i (3) és que (dx_2 : *John_N*(x_2)) és en (4) un argument de *sister_N* i en (3) un satèl.lit de la predicació [*office_N* (x_1)]. La justificació de tractar *John's* com un satèl.lit de *office* és que aqueix possessor modifica la predicació com a tot i no és un participant necessari en l'estat de coses designat.

2. És criticable la idea que un terme pugui estar marcat amb una funció semàntica abans de la formació de la predicació, car un terme pot jugar papers semàntics diferents. De fet, la funció semàntica s'ha de veure com una relació: en el cas de l'argument, entre el terme i el predicat; en el cas del satèl.lit, entre el terme i la predicació amb la qual aquest està associat.

Dins el marc de la Gramàtica Funcional, Mackenzie estudia els següents nivells:

1. Nivell semàntic: Els noms presenten una estructura semàntica semblant a la dels verbs, i poden ser classificats com aquests:

Acció: *John's consumption of the meal*

Posició: *his belief in Buddhism*

Procés: *the growth of the plants*

Estat: *my mother's patience*

D'altres paral.lelismes que estableix Mackenzie són els següents:

1) En primer lloc, és impossible de coordinar funcions semàntiques diverses tant en el cas de verbs com en el cas de noms:

**John ate with his mother and with good appetite*

**John's consumption of the meal with his mother and with good appetite*

2) Hom no permet que una mateixa funció semàntica aparegui més d'una vegada tant en l'un ca com en l'altre:

**the enemy's destruction of the city by Caesar* (dos agents)

3) Aquest paral.lelisme dona compte d'ambigüitats:

My punishment was severe

Quan *my* és agent, és (I) qui proporciona el càstig; si és Meta, (I) el pateix.

4) Hom hi pot advertir la mateixa relació entre els arguments i satèl.lits i tipus d'estats de coses. Així, el beneficiari i l'instrument només són possibles si l'estat de coses és [+ controlat]:

**The collapse of the tree with an axe_{Inst}* (Procés)

Nogensmenys, Mackenzie reconeix que existeixen algunes funcions semàntiques que són exclusives de les predicacions nominals, com és la funció de referència, present en:

John's sister

the surface of the sea

the water's edge

the side of the cupboard

Un altre case el tenim quan hom indica una relació indeterminada, que l'oient ha de suplir mitjançant la informació pragmàtica que posseezca, com s'esdevé en els següents casos:

the form of the essay

the message of the poem

Aquesta funció semàntica és anomenada per Mackenzie "Gen(eral)".

Així doncs, Mackenzie proposa les següents representacions semàntiques:

$(dx_1: consumption_N (John)_{Ag} (meal)_{Co}) (x_1)_\phi$

$(dx_1: \{knowledge_N (he)_{Po} (Buddhism)_{Co}\} (x_1)_\phi$

$(dx_1: \{growth_N (plants)_{Proc}\} (x_1)_\phi$

$(dx_1: \{patience_N (my\ mother)_{Gen}\} (x_1)_\phi$

2. Nivell sintàctic: Hom estudia la possibilitat que en les construccions nominals hom assigne també les funcions de subjecte i objecte. De primer, cal apuntar alguns lleis generals respecte del funcionament del nivell sintàctic:

a) L'assignament de subjecte i objecte no és universal.

b) Les funcions sintàctiques emmascaren la influència de les funcions semàntiques subjacents.

Observem que el subjecte:

a) Unes vegades és explícit:

the gift of a book to Mary by John

the city's destruction by the enemy

the destruction of the city by the enemy

b) D'altres vegades és emmascarat, i en aqueixos casos és marcat per 's:

John's gift of a book to Mary

the enemy's destruction of the city

Així doncs, 's marca el constituent subjecte, com fa en les construccions gerundives:

John's giving Mary the book

Pel que fa a l'objecte, tots els elements marcats amb 's porten una indicació de la seua funció semàntica (*by* per a l'Ag, *of* per al Go, *for* per al Rec) i la supressió d'aqueixos marcadors porta a la agramaticalitat:

**John's gift a book to Mary*

**John's gift Mary a book*

No hi ha, per tant, l'emascarament que véiem en el cas del subjecte, i, al parer de Mackenzie, no hi ha cap altra prova de la presència d'una funció objecte en les predicacions nominals.

Així doncs, Mackenzie formula les següents hipòtesis:

(i) L'assignació de subjecte és obligatòria en el domini del predicat verbal i és opcional en el domini del predicat nominal.

(ii) L'assignació d'objecte és obligatòria en el domini del predicat verbal—si ho exigeix la semàntica—, però impossible en el domini del predicat nominal.

(iii) L'assignació de subjecte i objecte s'amotla a la jerarquia de funcions semàntiques, la qual estableix un grau d'obligatorietat en la realització major o menor segons les funcions semàntiques tant en el domini del predicat verbal com en el del nominal.

Les dades presentades fins ací suggereixen les següents regles d'expressió per als predicats nominals:

(ER1) Subj → 's

(ER2) Ag \longrightarrow *by*

(ER3) Go \longrightarrow *of*

(ER1), que després és sotmesa a revisió, té la virtut de suggerir que 's sempre indica la funció subjecte, amb independència que les funcions semàntiques no siguin Ag o Go.

Seguidament, Mackenzie proposa la següent jerarquia de funcions semàntiques per a l'assignament de subjecte als arguments i satèl.lits dels predicats nominals en anglés:

Ag					
Po					Rec
Proc					Dir
Fo	>	Go	>		Loc
Ref					SO
Gen					
Poss					

4. Nivell pragmàtic: Mackenzie es planteja finalment el problema de l'ambigüitat de construccions nominals com les següents:

the shooting of the hunters

Aquesta construcció conté un predicat nominal derivat [*shoot_v + ing*]_N, format a partir del predicat *shoot_v*, gràcies a la regla de formació de predicats de "nominalització".

1) A partir de (ER3) podem deduir que *of the hunters* expressa un terme-Go, i així hom arriba a la següent representació:

($\text{dl}x_1: \{[\text{shoot}_v + \text{ing}]_N (x_1)_{Ag} (\text{hunters})_{\infty}\} (x_1)_\phi$)

2) Però hom hi pot donar una altra interpretació, que comparteix *the shooting of the hunters* amb les dues següents construccions:

the shooting by the hunters

the hunter's shooting

($\text{dl}x_1: \{[\text{shoot}_v + \text{ing}]_N (\text{hunters})_{Ag} (x_1)_{\infty}\} (x_1)_\phi$)

Mackenzie fa notar que la preferència per 's o of es relaciona amb dos tipus de fets:

1) Quant més complements apareixen, més estrany sona 's:
??? *The woman you were dancing with last night in that sleazy*

bar's husband

The husband of the woman you were dancing with last night in that sleazy bar

2) Quant més animat és el nom complement, més probablement apareix marcat amb 's, segons la següent jerarquia d'animació:

éssers humans > animals "més alts" > animals "més baixos" > objectes inanimats > conceptes abstractes

Sembla, doncs, que les dues construccions es troben en distribució complementària, de manera que *the shooting of the hunters* i *the hunter's shooting* (amb el complement agent) poden rebre la mateixa representació:

$(dx_1: ([shoot_v + ing]_N (hunters)_{AgSubj} (x_j)_{Go} (x_1)_\phi))$

Així doncs, Mackenzie proposa d'afegir a la regla (ER1):

(ER1') Subj \longrightarrow 's, of

Les condicions per a l'elecció d'una o altra de les opcions d'aquesta regla, la qual, com a (E1) actua només sobre els predicats nominals, dependrà de la llargària dels complements i del paràmetre d'animació. A més a més, també serà necessari l'ús de *of* quan hi haja un constituent-Go, per tal de donar compte de l'oposició entre les dues construccions següents:

**the shooting of the hunters of the tiger*

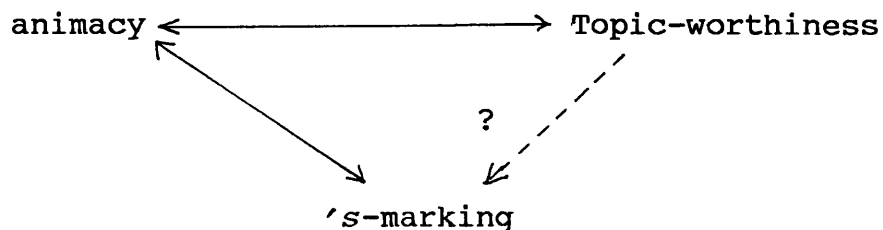
the hunter's shooting of the tiger

A més, sembla haver-hi una relació entre la posició de tòpic i el lloc que ocupa el nom en qüestió dins la jerarquia d'animació:

(a) *John_{Top} was bitten by the dog*

(b) *The dog_{Top} bit John*

Els parlants tendeixen a preferir (a) sobre (b). Per tant, hom podria pensar que hi ha una correlació com la següent (1983: 48):

La interrogació en la connexió entre el marcatge amb 's i la preferència per la situació tòpica no és tanmateix massa òbvia, i planteja molts problemes. Els fets semblen mostrar més aviat el següent:

a) Quan el subjecte d'una construcció nominal és focus, pot ser marcat amb 's o amb of:

What the hairs of a violin-bow made from?

They are made from [a horse's tail]_{Foc}

They are made from [the tail of a horse]_{Foc}

b) Si el subjecte no es troba en el focus, contràriament, hi ha una preferència pel marcatge amb 's:

Which part of a horse are the hairs of a violin bow made from?

They are made from a horse's [tail]_{Foc}

They are made from [the tail]_{Foc} of a horse

Malgrat tot, Mackenzie reconeix que no pot establir una correlació directa entre el marcatge amb 's i la situació de tòpic, si bé hi ha una certa tendència per als constituents subjecte en situació no focalitzada a ser marcats amb 's més aviat que amb of. En qualsevol cas, és evident que els paràmetres d'animació i llargària dels complements tenen major influència sobre (ER1) que les funcions pròpiament pragmàtiques.

El treball de Mackenzie, doncs, és una bona mostra de la manera d'actuar els estudiosos de la Gramàtica Funcional, tot estudiant els diversos nivells que componen el llenguatge, no sols el semàntic sinó també el sintàctic i el pragmàtic, si bé el grau d'aprofundiment i els conseqüents resultats són variables segons els casos. La proposta d'estudi dels sintagmes nominals com a predicats per part de Mackenzie, inserida en el marc metodològic de la Gramàtica Funcional, presenta algunes dificultats:

1. En primer lloc, les funcions semàntiques no semblen ser exhaustives i hom recorre a uns tipus abstractes i mal definits (com les funcions semàntiques de Referència o General) que semblen ser una etiqueta per batejar les funcions semàntiques que hom no sap en què consisteixen, en

suma, què signifiquen. D'altra banda, el paral·lelisme amb verbs en aquests tipus de sintagmes nominals és més que dubtós, i de fet no es corresponen amb cap que pugui aparèixer en l'arrel del nom.

2. En establir en paral·lelisme entre les construccions verbals i les construccions nominals hom no té en compte les abundoses restriccions sobre la nominalització i asimetries entre ambdues construccions que han estat posades de manifest per Chomsky (1969).

3. No s'entén massa bé l'exclusió de l'expressió de l'objecte en el sintagma nominal enfront de la inclusió del subjecte. Sembla que la raó és que no s'associa al subjecte un signe formal constant. Tanmateix, si exceptuem casos d'objectes regits de preposició la constància de *of* és prou notable. En llengües com el català, *de* caracteritza tant l'objecte com el subjecte:

la por dels enemics

Una altra cosa és que ens pugui semblar més o menys plausible parlar de subjecte/ objecte en el cas del sintagma nominal. Al nostre parer, tal assumpció no és massa adequada, car el subjecte es reconeix fonamentalment per la concordança amb el verb i l'objecte pels fets de pronominalització; un i l'altre fenomen, no cal dir-ho, no es donen en el sintagma nominal. Des d'un punt de vista sintàctic, l'estructura que tenim sempre és un sintagma preposicional, tant si en la corresponent construcció oracional el nom en qüestió és subjecte o objecte com si no es dona aqueix paral·lelisme i al sintagma nominal no se li pot assignar cap d'aquesta funció que, en última instància, caracteritzen les construccions oracionals.

4. També en el treball de Mackenzie trobem que les preposicions són assignades per regles d'expressió segons les funcions semàntiques que es donen en el nivell del significat. Hem pogut veure que Mackenzie critica la consideració de Dik que hi haja termes prèviament marcats per a la funció semàntica-crítica amb la qual estem d'acord- en la idea que hi ha termes que, segons el predicat en què es

troben, poden tenir funcions semàntiques diverses. Malgrat açò, Mackenzie no deixa de considerar que, d'alguna manera, la llengua presenta una estructura semàntica que podríem anomenar "casual" , ço és, en què hi ha una sèrie de funcions semàntiques prèvies a la sintaxi, com ara agent, meta, locatiu, etc. i prèvies, per tant, a la inserció de la preposició. Aquesta idea és molt discutible. Notem que d'altres propostes que consideren que el significat és formulable a partir de predicats concedeixen a la preposició el seu lloc en l'estructura profunda semàntica, com ara els estudis fets des de la lògica de predicats (Martí i Miñana (1989)):

Els estudiants són al rectorat

SÓN (A/: (els estudiants, el rectorat))

En aquest mateix sentit, els estudis inicials de Fillmore també consideraven els casos caracteritzats en l'estructura profunda, mitjançant la marca K (cas, preposició o postposició), si bé posteriorment, en assumir l'explicació transformacional de les preposicions, ha assolit una positura semblant a la que veem en l'estudi de Mackenzie.

Així doncs, la idea que la llengua té una estructura que després es realitza formalment d'una manera poc especificada, poc explicada i, en suma, poc motivada, resulta d'un Platonisme poc operatiu, almenys en l'estudi de les preposicions, car relega a un pla molt secundari, i per aqueixa raó poc explicat, una qüestió tan important com és el significat de les preposicions. Ja hem al·ludit anteriorment al fet que idea que hi ha funcions semàntiques que seleccionen una determinada preposició obligaria a considerar que hi ha tantes funcions semàntiques com preposicions, i, encara més, tantes funcions semàntiques com significats preposicionals, cosa que resulta poc econòmica i poc explicativa.

El treball de Mackenzie, d'altra banda, aporta consideracions interessants en l'estudi concret del sintagma nominal. El paral·lelisme entre el verb i el nom, amb les precisions que hem aportat adés, resulta de gran interès,

sobretot la idea que també en el sintagma nominal hom pot parlar d'arguments nuclears i de satèl.lits; igualment resulta interessant l'estudi de la influència dels aspectes pragmàtics.

4.4. DIK (1983)

Dik ha estudiat, en un article publicat en la mateixa recopilació que l'anterior, les relacions entre el cas i la preposició en relació amb la tipologia lingüística. Assenyala de primer Dik que tradicionalment hom havia establert una estreta correlació entre l'ordre SOV i les postposicions d'una banda i l'ordre VSO i les preposicions de l'altra. Aquesta correlació s'explicava tot dient que les adposicions (preposicions i preposicions) són capçaleres de sintagmes adposicionals, de la mateixa manera que els noms o els adjectius són capçaleres dels sintagmes nominals i adjectius respectivament. Així doncs, hom deia que les llengües SOV són de capçalera al final, les llengües VSO de capçalera inicial, de manera que en el primer cas esperaríem adposicions finals(postposicions), en el segon cas adposicions inicials (preposicions).

Doncs bé, Dik es proposa de criticar en primer lloc aquesta concepció:

1. Segons aquesta concepció, caldria considerar que hi ha un sintagma adposicional. Dik considera que en les adposicions tenim un sintagma nominal marcat per a la relació que manté amb la resta dels elements de l'oració, que té com a capçalera el nom.

2. No hi ha preposicions intransitives, com hi ha noms sense complements. Els casos de preposicions intransitives:

John is in the house

John is in

són més aviat l'excepció que allò comú.

3. La concepció presentada adés vindria a dir que la flexió és la capçalera d'un nom flexionat, explicació que

sembla, de primer, poc intuïtiva. A més a més, la desinència no pot aparèixer sola, com sí que ho poden fer les capçaleres en la resta de categories.

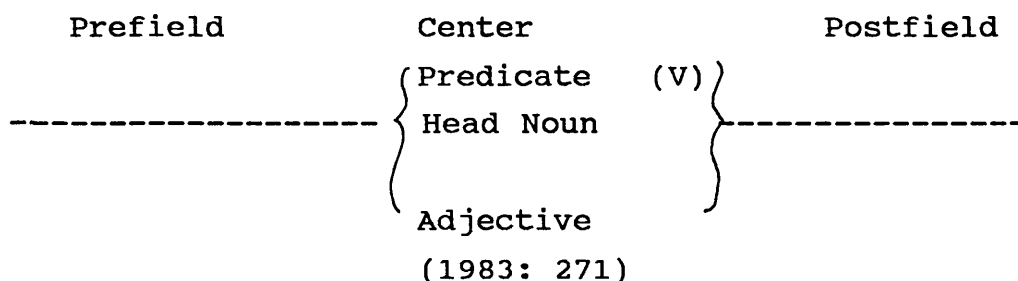
4. La concepció de les adposicions en la Gramàtica Funcional no és consonant amb la idea assenyalada abans:

"In FG, adpositions are treated as elements which express the semantic or syntactic functions which termes may have within the predication. These functions serve to code the roles which referents of the terms play within the state of affairs described by the predication. At the same time, they define relationships between the terms and the predicate, since it is, in the first place, the predicate which conditions the array of semantic functions of the terms with which it can be associated." (1983: 269)

Les conclusions a les quals arriba Dik després d'aquestes crítiques són les següents:

- 1) És poc atractiu de veure les adposicions com a capçaleres de sintagmes adposicionals.
- 2) És desitjable de proposar una teoria que permeta de ser aplicada no sols a preposicions i postposicions, sinó també als afixos casuals i als nexes subordinants.

Tot seguit, Dik proposa uns principis d'ordenació. En efecte, respecte de tot centre hi ha un *Prefield* (de l'alemany *Vorfeld*) i un *Postfield*. El camp que apareix a l'altra part d'un camp determinat a partir del centre rep el nom de *Counterfield*. Així doncs, l'ordre dels constituents pot ser expressat en la següent figura:

A partir d'aquestes idees, hom proposa una sèrie de principis generals que regeixen l'ordenació dels elements en les llengües, d'entre els quals destaquem els següents:

"(1) A language makes a basic choice between Prefield and Postfield ordering.

(2) The subjecte position precedes the Object position.

(3) There is a universally relevant cause-initial position P1, which is used for special purposes, including the placement of constituents with Topic or Focus function.

(4) Since the Subject is the prime Topic candidate, it will often end up in P1; this may lead to a reinterpretation of P1 as the unmarked Subject position." (1983: 271-272)

Tot seguit, Dik passa a ocupar-se dels relators, que són definites com a adposicions, marcants de cas o nexes subordinants.:

"Functionally, Relators have in common that they link one constituent to another, that they establish a relationship between two relata. At the same time, the Relator forms one constituent with one of its relata."

(1983: 273)

Per tant, els relators poden aparéixer en els següents patrons:

a) (relatum) ((R) relatum): (*chair*) ((*of*) *the girl*)

b) (relatum (R)) (relatum): (*the girl'(s)*) (*chair*)

Dik parla de *immediate relatum* per al *relatum* amb el qual el relator està més estretament associat, i *remote relatum* per al *relatum* amb el qual es lliga el *immediate relatum*, de manera que proposa dos principis més que postulen les posicions preferides per als relators:

"(5) The preferred position of a Relator is at the periphery of its immediate relatum." (1983: 274)

Aquest principi defineix els següents models:

preferit:

no-preferit

of my old friend

my of old friend

John said that Peter lied

John said Peter that lied

"(6) The preferred position of a relator is between its two relata." (1983: 274)

Aquest model permet els següents models:

preferit

no-preferit

the book of my friend

of my friend the book

John said that Peter lied

that Peter lied said John

A partir d'ací, Dik s'ocupa d'algunes qüestions que aquests principis han d'explicar:

1. Hom observa la següent correlació:

Prefield

Postfield

postposicions

preposicions

sufixos casuais

prefixos de cas

De fet, els prefixos de cas semblen no existir. Dik considera que una adposició només pot desenvolupar-se en un afix casual si és sistemàticament contigua al nom, i açò no s'esdevé mai amb llengües *Postfield*. Quan l'adposició no és sistemàticament contigua al nom, es pot desenvolupar en un element preclític o postclític, el qual, havent perdut la seua independència fins a cert punt, pot prendre el caràcter d'afix casual, però mai no es podria convertir en un afix de cas, integrat en la morfologia nominal.

2. El valor del principi (6) és especialment notable en llengües que són quelcom ambigües en relació a l'organització *Prefield/ Postfield*. Així, en llengües que tenen un genitiu prenominal i un de postnominal, el principi (6) prediu un relator final en el primer cas, un relator inicial en el segon, com s'esdevé en anglés:

Peter's house

house of Peter

Notem que és molt difícil de trobar una adposició dins el terme que forma el seu *relatum* immediat. Expressions com la següent llatina és un excepció:

magna cum dignitate

3. Dik s'ocupa també del problema del preposition stranding. Hom podria considerar que hi ha un buit darrere la preposició, i que aquesta relaciona el buit amb el verb i el mot-Q es relaciona amb el buit:

who ... get ... from (—)

Aquesta explicació, tanmateix, és una manera poc productiva d'intentar respondre al principi (6). Dik considera que no hi ha gran diferència en els models estructurals entre llengües *Postfield* i *Prefield* pel que fa a aquesta construcció, i el *preposition stranding* pot entendre's com una mesura per restaurar la posició medial preferida del relator.

4. Finalment, Dik dóna una explicació pròpia de la substitució del sistema preposicional del llatí pel sistema preposicional romànic:

a) llat. cl. *Marcus Romam venit*

b) El constituent *Prefield* és empentat al *Postfield*:

Marcus venit Romam

c) S'afeg una preposició per tal d'acordar-se amb el principi (6):

Marcus venit ad Romam

d) Cau el marcatge de cas final:

it. *Marco viene a Roma*

Ben sovint hom ha dit que la introducció de les preposicions fou una mena de mesura compensatòria per la pèrdua del marcatge de cas. Aquesta explicació, tanmateix, planteja dos tipus de problemes:

a) Per què les preposicions i no els casos van prendre la funció de sufixos casuals?

b) Per què les preposicions estaven presents ja abans de la pèrdua de cas?

L'explicació proposada per Dik sembla defugir aquests problemes:

a) La preposició s'afeg per tal que el constituent *Postfield* s'avinga al principi (6).

b) El sufix de cas va perdre's després que s'afegís la preposició, i perquè la preposició marcava suficientment la funció del terme.

El tractament que dóna Dik a les preposicions, fins a cert punt distint al que hi havia donat anteriorment, presenta algunes dificultats:

1. En primer lloc, la definició de la funció que

atribueix a les adposicions resulta més confusa que aclaridora; hom diu que aquestes caracteritzen funcions semàntiques i sintàctiques, sense especificar les condicions de cadascuna ni si hi ha simetria o asimetria entre tots dos nivells. No queda clar, doncs, si ara cal considerar que les preposicions, per exemple, es troben presents al nivell semàntic o no. Tampoc no queda clar, consegüentment, si en aquesta proposta les funcions semàntiques vénen donades per les adposicions o existeixen prèviament i amb independència d'aquestes. En última instància, sembla insinuar que són els predicats els que exigeixen unes determinades funcions sintàctiques, i en aqueix cas hom no entén perquè són necessàries adposicions que caracteritzen les diverses funcions semàntiques.

2. En segon lloc, la consideració que les preposicions són relators ja hem tingut ocasió de veure, a propòsit de Pottier, que és molt discutible tant des d'un punt de vista sintàctic taxonòmic com semàntic basat en aquest. Dik sembla insinuar que les preposicions (i les adposicions en general) serveixen per marcar unes relacions que es donen ja d'entrada entre el predicat i els termes. Aqueixa explicació els dona una funció redundant molt dubtosa i a més deixa sense explicar el fet que hi ha molts complements que es relacionen amb el verb i no són marcats per cap mena d'adposició:

Ramon veu

Ramon veu Maria

Ramon veu Maria dues vegades a la setmana

Ramon veié Maria dues vegades dilluns passat

Els constituents subratllats en l'oració anterior guarden una relació amb el verb òbvia i no són marcats per cap tipus d'adposició.

3. Dik estableix una equiparació sintàctico-semàntica entre cas i preposicions que és molt discutible, segons hem vist en diferents ocasions, reduint la diferència entre ambdues a una qüestió d'ordre. Açò es contradiu, a més, amb el fet de llengües que tenen casos i preposicions i s'amotlen a un determinat ordre de paraules (l·latí, per exemple).

4. En el pas del cas a la preposició, a banda del fet que està per demostrar que la desaparició dels casos llatins i la substitució per preposicions siga correlatiu del canvi d'ordre, la proposta de Dik continua deixant sense explicar per què en llatí hi havia casos i preposicions, és a dir, per què en un moment determinat semblà que determinades funcions semàntiques o sintàctiques estaven suficientment expressades amb preposicions i no abans.

* * *

La Gramàtica Funcional, doncs, s'insereix en un corrent revaloritzador del component semàntic de la gramàtica que s'inicia amb la Semàntica Generativa i que hom pot esbrinar en la Gramàtica dels Casos Profunds de Fillmore i que ha estat, en fi, d'una manera o altra, introduït en els models generatius posteriors. Igualment, es fa eco de les troballes de Tesnière, que es troben a la base també de l'obra de Fillmore, de considerar que l'oració pot entendre's com un predicat i uns arguments, si bé la diferència està en què Fillmore considerava aquesta anàlisi vàlida en el nivell sintàctic i Fillmore i Dik i els seus seguidors consideren que aquesta és una estructura semàntica, que després rep una realització sintàctica diferent, en termes de subjecte/objecte. En el cas de Dik, encara caldrà tenir en compte un component pragmàtic i, en fi, unes regles d'expressió que ens permeten d'arribar a les expressions lingüístiques concretes que emprem en la nostra interacció social quotidiana. Dins d'aquest marc, les preposicions, encara que no hi ha unanimitat ni una idea massa clara sobre el seu estatus, són situades amb preferència en les regles d'expressió. Dit amb més propietat, les preposicions són inserides en aplicar les regles d'expressió, de manera que a una determinada funció semàntica -no queda clar si a les funcions semàntiques també, si bé açò sembla insinuar-ho Dik (1983)- selecciona una determinada preposició. La interpretació de les preposicions per part de la Gramàtica Funcional, resumint, planteja els següents problemes:

1) No té en compte la problemàtica del significat de les preposicions, car aquestes no apareixen en les representacions semàntiques, sinó les funcions semàntiques que amb posterioritat són caracteritzades per elles.

2) Si haviem de ser conseqüents amb un sistema com aquest, cada preposició deuria correspondre's a una funció semàntica, i fins i tot caldria dir que cada significat preposicional, en el cas de les preposicions, hauria de suposar un cas diferent. Aquesta opció sembla ser poc econòmica i multiplicaria el nombre de funcions fins a un punt que no creem que haja estat previst pels autors de la Gramàtica Funcional.

La Gramàtica Funcional, doncs, planteja el mateix problema que véiem en estudiar la Semàntica Generativa: el significat, si no té un correlat formal, acaba per ser difícil d'agafar i els models a què arribem resulten indemostrables. Ben és cert que determinades formulacions poden ser vàlides per la seua elegància o la generalitat que poden abastar, però entre aquests models i d'altres que guarden una major simetria entre els diversos nivells, creem que s'han de preferir els segons, car els fenòmens sintàctics i formals són més fàcils de percebre i ens poden conduir a generalitzacions més fermes. Aqueixa asimetria és en certa manera mantinguda per la Gramàtica Funcional, en assenyalar que una determinada funció semàntica suposa la inserció d'una determinada preposició. Però açò suposa eliminar la preposició de la representació semàntica de les oracions a canvi d'unes funcions semàntiques, d'uns casos semàntics als quals es dóna una preeminència que no tenen en llengües com el català o l'espanyol i ni tan sols en l'anglès.

5. LA LòGICA

5.0. INTRODUCCIÓ

L'estudi de les preposicions des del punt de vista de la lògica hom no pot dir que siga exclusiu d'una escola lingüística determinada, sinó que més aviat ha estat una constant al llarg de la història de la lingüística. En efecte, la lògica aristotèlica domina les gramàtiques de l'Antiguitat Clàssica i de tota l'Edat Mitjana i pràcticament de tota la Gramàtica Tradicional; la lògica també es troba a la base dels estudis realitzats des de l'escola de Copenhague per part de Hjelmslev i Brøndal; dins el Generativisme, els autors de la Semàntica Generativa han considerat que l'estructura profunda es corresponia a l'estructura lògica i el mateix Chomsky, a partir de la teoria Estàndard Ampliada i Revisada, ha incorporat als seus model l'anomenada "forma lògica", tot considerant que el significat oracional és d'ordre lògic. Aquesta explicació del llenguatge a partir de la lògica és força esperable, tenint en compte les relacions estretes que mantenen llengua i pensament i que la lògica ha estat definida com la ciència que s'ocupa de les lleis del pensament. Aquesta definició, tanmateix, ha estat precisada per H. Reichenbach en la seua obra *Elements of Symbolic Logic* (1947 (1966)), obra clàssica de l'explicació lògica del llenguatge. En efecte, aquest autor considera que la lògica tracta de com hauria de procedir el pensament, i no com procedeix realment. El pensament productiu segueix les seues pròpies sendes, i la lògica només pot controlar els resultats del pensament, i no els processos mateixos. La lògica, doncs, formula les lleis per les quals considerem els productes del pensament correctes, no lleis que s'imposen sobre el pensament. Cal distingir, per tant, context de descobriment i context de justificació. El primer correspon a la psicologia, el segon, és a dir, l'anàlisi de sèries ordenades d'operacions del

pensament construïdes de manera que donen lloc als resultats d'un pensament justificable, correspon a la lògica.

Respecte de les relacions entre lògica i llenguatge, assenyala Reichenbach que no cal relacionar el llenguatge amb el pensament sense més, sinó amb la seua reconstrucció racional:

"There can be no doubt that this reconstruction is bound to linguistic form; this is the reason that logic is so closely connected with language. Only after thinking processes have been cast into linguistic form do they attain the precision that makes them accessible to logical tests; logical validity is therefore a predicate of linguistic forms. Considerations of thinking have led to the contention that logic is *analysis of language*, and that the term "logical laws" should be replaced by the term "rules of language"."
(1947 (1966: 2))

La lògica és una ciència teòrica, que pretén de donar una determinada forma a nocions que fins aleshores havien estat emprades sense una comprensió clara de la seua naturalesa.

La unitat primitiva de la lògica és la proposició, la qual es caracteritza per ser vertadera o falsa. Aquesta s'entén com una funció (constant) de la qual depenen uns arguments (variables):

$f(x, y, z)$

$f(a, b, c)$ (substituïts per les unitats concretes)

Miquel envià les flors a Maria

ENVIAR (Miquel, flors, Maria)

Reichenbach ha prestat poca atenció a les preposicions. Així, en dóna una definició prou soma. Així, les inclou entre els termes lògics amb capacitat sintàctica, és a dir, els que indiquen la funció i estableixen relacions entre signes. Nogensmenys, assenyala que en moltes d'elles també té el seu paper el contingut:

It lies on the table

It lies in the table

Aquestes dues proposicions difereixen en l'indicació de l'espai. Considera, d'altra banda, que algunes preposicions s'han d'incorporar millor en funcions proposicionals de tipus més enlairat, juntament amb els adverbis.

L'estudi de les preposicions des d'un punt de vista lògic ha estat, tanmateix, abundant. No pretenem fer-ne un seguiment aprofundit perquè hom ha aportat poc respecte de la definició de la preposició com a classe, puix que hom accepta la tradicional idea que expressa alguna mena de relació i hom limita a formular el significat proposicional o de vegades el d'oracions en què apareixen preposicions, en símbols lògics, sense resoldre gaires problemes de la classe. Citem, per tant, a guisa d'exemple, dos treballs realitzats en l'àmbit anglosaxó (KÖNIG (1974) i MARTIN (1975)) i ens centrarem seguidament en el treball de MIÑANA i MARTÍ. Aquest darrer treball mereix una especial atenció perquè, d'una banda, es refereix a l'estudi del català i d'altra, suposa l'aplicació de la teoria de la predicació de Williams, teoria d'arrel lògica que parteix dels últims models generativistes.

5.1. KÖNIG (1974)

Un exemple de la formulació del significat oracional des del punt de vista de la lògica el tenim en l'article de König (1974) sobre les preposicions temporals de l'anglès. Aquest autor considera que les oracions amb preposicions han de rebre una representació semàntica simbolitzada de la següent manera:

$T ((Qt)_{t \in z} AT (P (a, b), z))$

D'entre aquests símbols cal explicar:

- T representa un operador de temps (present, passat, futur).
- Q representa un quantificador universal o existencial.
- AT és un predicat amb dos llocs i que pren com a arguments una proposició i una variable temporal.

Vegem, doncs, com es representa el significat de dues oracions amb les preposicions *until* i *by*:

1) *The pub will open until 10 o'clock*

$F [(\forall t)_{a \leq t < 10 \text{ o'clock}} \text{ AT } (\text{open}(\text{pub}), t)]$

(F és una funció que assigna extensions als símbols de les representacions semàntiques).

Aquesta oració estableix que, durant tots els punts del temps entre el valor mínim inespecificat *a* i un valor màxim de *10 o'clock*, el *pub* estarà obert. El valor mínim pot estar especificat:

The pub will be open from 7 until (to) 11 o'clock

De vegades, només aquest valor mínim és especificat:

The new wages will be paid from the first of May (on)

2) *The pub will be open by 10 o'clock*

$F [(\exists t)_{t \leq 10 \text{ o'clock}} \text{ AT } (\text{open}(\text{pub}), t)]$

Ací hom estableix que hi ha almenys un punt en el temps *t*, amb $t \leq 10 \text{ o'clock}$, tal que el *pub* estarà obert a *t*.

Un punt interessant de la proposta de König és el recurs que fa a la pragmàtica per explicar determinats significats oracionals. Així, en una oració com la següent:

We shall start working on this problem after Easter

no volem dir que començarem el treball en qualsevol moment després de Pasqua, sinó en un moment proper a aquest període. Seria sorprenent, en efecte, si començàvem un any després. Per tal d'expressar un punt en el temps allunyat hauríem d'afegir-hi construccions com *any time* o *some time after*:

Bill may arrive any time after nine

John left some time after lunch

Aquestes restriccions es deuen a les implicacions de Grice, en especial a la de quantitat: quan diem *S after t₁*, assumim que el parlant és màximament informatiu i ha situat l'esdeveniment *S* amb la major precisió possible en el continuum temporal, de manera que l'esdeveniment va tenir lloc prop de *t₁*. Només emprant expressions com *any time* o *some time* se'ns indicarà que el parlant no vol que hom faci aqueixa inferència.

En el treball de König observem que hom parla d'un

significat oracional, i no queda clar en aqueixa representació semàntica quin lloc s'ha de concedir a la preposició. Resulta de gran interès, tanmateix, el fet que tinga en compte els aspectes pragmàtics, cosa que ve a dir que la representació semàntica d'una preposició, ni tan sols d'aquelles preposicions que tenen un significat més fàcil de ser copsat, formulat d'una manera o d'altra, no és suficient per explicar l'ús de les preposicions en la llengua real.

5.2. MARTIN (1975)

Ens referim breument a l'article de Martin (1975), que exemplifica els resultats una mica extravagants a què pot conduir el fet de no tenir en compte els aspectes formals del llenguatge a l'hora d'estudiar el significat de les unitats lingüístiques. Hom considera, en efecte, no sols que les oracions amb preposicions poden rebre una formulació lògica, sinó que totes les oracions contenen una representació lògico-semàntica amb preposicions. Així, hom assegura que si les relacions preposicionals es desenvolupassen i aclarissen completament, hom no necessitaria cap altre tipus de relació com a primitius o valors per a les variables. Així, una oració com la següent:

John kisses Mary

pot ser representada de la manera següent:

(Ee) (< k > e . e By . e Of m)

on:

- <k>e = 0 "acció de besar"

- e = esdeveniment

Una oració amb més arguments, rebria una representació semàntica més complexa:

Angelica gives the book to Henry

(Ee) (Ee') (Now e' . eBe'. eBe'. < G >e . eBy a. e Of (the book) . e to h)

Hom considera que d'aquesta manera unes quantes relacions preposicionals ens permeten d'especificar tot

predicat descriptiu d'un esdeveniment en tots els contextos possibles. No cal dir que la consideració que la idea que la representació semàntica de tota oració ha d'expressar-se mitjançant relacions preposicionals és molt discutible i complica més l'explicació del significat oracional que no l'aclareix. Aquesta mena d'anàlisis confonen la manera en què pot formular-se, metalingüísticament el significat de les unitats lingüístiques amb el significat propi d'aquestes unitats, que només es fa accessible a un coneixement mínimament rigorós amb l'ajut de mitjans formals.

5.3. MARTÍ I MIÑANA (1988)

Major rellevància estan tenint els estudis des de la lògica que s'han realitzat en els anys huitanta a partir de desenvolupaments dels últims models generatius, especialment del model GB. Concretament, l'estudi que presentem ara, parteix de la teoria de la predicació, de Williams, i ha estat portat a terme per Martí i Miñana (1988), els quals han aplicat aquesta teoria a l'estudi de les preposicions catalanes. Aquests autors assoleixen la crítica del Generativisme posterior a la Hipòtesi Lexicista respecte del caràcter exocèntric de les preposicions: les preposicions, com els verbs, poden ser transitives i intransitives i és una categoria endocèntrica, com el nom, l'adjectiu i el verb. L'estudi que proposen fer és sobretot semàntic, sense perdre de vista els problemes sintàctics, i es proposen mostrar que les preposicions no sols són predicats sovint, sinó que ho són tothora.

Hom parteix, doncs de la teoria de la predicació. Un predicat es representa de la següent manera:

$$f(x, y)$$

En aqueixa representació, observem una funció i uns arguments. Si substituïm les variables per constants, obtenim una predicació:

$$f(a, b)$$

Les predicacions es caracteritzen per tenir valor veritatiu: són vertaderes o falses.

Si les variables de les predicacions no són arguments, sinó una altra predicació, ens trobem davant una predicació composta.

Vegem exemples d'aquests dos tipus de predicacions:

a) Predicacions simples:

DORMIR (x)

El noi dorm

DORM (el noi)

VEURE (x, y)

En Joan veu la pel·lícula

VEU (en Joan, la pel·lícula)

b) Predicacions compostes:

La Maria sembla cansada

SEMBLA (cansada/: (la Maria))

L'Anna troba difícil aquest problema

TROBA (l'Anna, DIFÍCIL/: (aquest problema)

Les predicacions compostes són les oracions subordinades i els predicatius. La seua anàlisi ha originat dues teories: la teoria de les oracions mínimes i la teoria de les predicacions, que és la que segueixen Martí i Miñana en el seu article. Segons aquesta teoria, totes les categories lèxiques (N, V, A i P) poden considerar-se predicats, els quals poden posseir fins a dos arguments, un dels quals, com el subjecte, és extern. Per tal de verificar la validesa d'aquesta teoria en l'estudi de les preposicions, hom estudia diversos tipus de predicacions, amb una oració exemplificant cada tipus:

1. En el primer tipus, trobem oracions amb un verb copulatiu:

Els estudiants són al rectorat

SÓN (A/: (els estudiants, el Rectorat)

La preposició *a* permet d'establir una relació locativa entre *els estudiants* i *el Rectorat*. *SÓN* selecciona sols la predicació introduïda per *a*.

2. Pel que fa als arguments, les preposicions són predicats diàdics, puix que estableixen una relació entre dos termes; així, hem vist que *a* estableix una relació locativa, de la mateixa manera que *de* expressa possessió, *amb* instrument, etc. Nogensmenys, quasi totes les preposicions són polisèmiques, perquè se subordinen a un element que en modifica el sentit, i açò s'esdevé en el cas de les preposicions de règim, que hom estudia ací. En efecte, en una oració com la següent:

En Jordi va posar el pressupost sobre la taula

L'anàlisi lògica més habitual consideraria que hi ha tres arguments del verb *posar*. Martí i Miñana, tanmateix, proposen una anàlisi com la següent, en què hom considera que hi ha una predicació composta:

VA POSAR (en Jordi, SOBRE (el pressupost, la taula))

En aquesta oració, tenim que *posar* és un verb causatiu que posa en relació un resultat amb el seu causant: el resultat és fruit d'un canvi espacial i és reflectit en la predicació encapçalada per *sobre*. Així, en el lexicó, tindríem la informació següent:

POSAR (agent, resultat): canvi de relació espacial

No cal considerar, doncs, que hi ha tres arguments. Una anàlisi semblant mereixen verbs com *desar*, *deixar*, *fixar*.

4. Un altre tipus de preposicions regides són les que apareixen amb verbs que regeixen suplement, els quals semblen defugir aquesta anàlisi, verbs com *pensar*, *parlar*. Martí i Miñana, tanmateix, estudien de primer què s'esdevé amb els verbs de moviment, per als quals hom proposa la següent representació:

(A) *Els nens han anat al circ*

HAN ANAT (A: (els nens, el circ))

(B) *La tramuntana ve del nord*

VE (DE: (la tramuntana, el nord))

Tenim el mateix que en l'apartat anterior, però sense la presència d'un causant. Ací el verb indica l'existència de moviment i la seua direcció; la preposició n'assenyala el punt final (A) o l'origen (B).

En els verbs que regeixen preposició, hom podria proposar una anàlisi que consideràs la preposició com a predicat monàdic:

PENSA (en Joan, EN: (la Maria))

PARLAVA (L'AVI, DE: (la guerra))

La consideració que la preposició regesca un sol argument és problemàtica, si bé hom podria al·legar que el verb, en seleccionar la preposició, determina el seu comportament monàdic. Malgrat tot, Martí i Miñana presenten dos arguments en favor d'una anàlisi diàdica d'aquestes preposicions també:

1) Verbs com *pensar*, *parlar* tenen també un ús intransitiu.

2) Si el verb pot convertir la preposició diàdica en monàdica, igualment podríem dir que altera el significat de la preposició. Per tant, hom considera millor interpretar aquestes oracions de la mateixa manera que aquelles en què intervenien verbs de moviment, si bé els autors deixen la porta oberta a una discussió més àmplia.

Assenyalen, en fi, una última possibilitat, que seria considerar aquests verbs paral·lels als anglesos *wake up*, *go on...*, no gensmenys, aquesta possibilitat els sembla objectable:

"Si bé en anglès la preposició modifica el significat del verb, en català, en canvi, sembla succeir més aviat el contrari." (1988: 105)

5. Dins els límits del que hom entén per preposicions regides, tenim encara un tipus: els verbs que es construeixen amb un datiu que Martí i Miñana anomenen *comú*:

Hem enviat el llibre a l'editor

Aquestes oracions han rebut, com les del tipus de *posar*, una anàlisi amb un predicat i tres arguments. Martí i Miñana assenyalen, respecte d'aquestes oracions:

"En primer terme, cal tenir en compte que *el llibre* i *l'editor* mantenen una relació de possessió, que és resultat de l'acció expressada pel verb matriu."

(1988: 106)

En aquestes oracions, a més, es descobreix un causant, en aquest cas *nosaltres*. No hi ha, per tant, cap vincle especial entre *nosaltres* i *el llibre* o *l'editor*. Hom proposa, per tant, la següent anàlisi:

HEM ENVIAT (*nosaltres*, A: (*el llibre*, *l'editor*))

La productivitat de l'esquema propi de la predicació composta se'ns mostra de bell nou. D'altres verbs que donarien lloc a construccions com aquesta serien *donar*, *regalar* o *lliurar*.

6. Hi ha preposicions que no estan subordinades a cap element de la frase:

Vam fer una costellada al jardí

Per a aquest tipus d'anàlisi hom proposa la següent anàlisi:

A (*VAN FER*: (*nosaltres*, *una costellada*), *el jardí*)

Enfront de les representacions anteriors, la preposició és ara un predicat exterior. Aquest esquema reflexa la dependència semàntica que lliga el predicat a i el nus oració: el vincle que hi ha entre a i tota l'oració és semblant al que es donava entre *sembla* i *cansada* en les predicacions compostes assenyalades al principi. La mateixa funció que té a la retrobem en *fins a* i *amb* en les següents oracions:

Treballa fins a les nou

Van obrir la porta amb una llima d'ungles

Malgrat tots els tipus vists fins aquí, cal dir que no totes les oracions amb un sintagma preposicional locatiu, temporal, etc. admeten una anàlisi com a predicacions compostes. Així, l'oració següent:

Els caçadors van veure la llebre prop del riu
poden rebre dues interpretacions:

(a) Una predicació composta de l'últim tipus estudiat:

PROP DE (*VAN VEURE*: (*els caçadors*, *la llebre*), *el riu*)

(b) Hom pot pensar que la preposició té dos arguments nominals, *la llebre* i *el riu*. Segons aquesta interpretació, *van veure* i *prop de* són dos predicats que conviuen sota un mateix nus oració sense cap relació especial de dependència

entre ells:

VAN VEURE (els caçadors, la llebre) & *PROP DE* (la llebre, el riu)

Aquesta estructura correspon a una predicació independent: l'únic lligam entre els dos predicats és la coincidència d'un argument:

$f(x, y) \& g(y, z)$

A aquest esquema s'ajusten diversos tipus d'oracions:

Els convidats prenien el té sense sucre

PRENIEN (els convidats, el te) & *SENSE* (el te, sucre)

He comprat un regal per a la meva filla

HE COMPRAT (jo, un regal) & *PER A* (un regal, la meva filla)

La proposta de Martí i Miñana entronca en certa manera i amb reserves, amb la consideració de les preposicions com a elements de relació. En efecte, si bé no es considera de manera explícita que la preposició siga un nexa o relator-i fins i tot se'n desmarquen al principi-, sinó un predicat que regeix uns arguments: un d'extern (el subjecte, normalment) i un d'intern (l'objecte o mot regit per la preposició), aquesta mena d'anàlisi continua considerant la preposició com un element que en certa manera mitjança entre el règim de la preposició i un altre mot de l'oració (normalment el subjecte). De fet, s'hi pot llegir, per exemple, que la preposició a expressa una relació locativa (1989: 103).

Un dels problemes que planteja aquesta interpretació és que, tot centrant-se en el significat oracional, quasi no es toca l'espínós problema del significat preposicional, llevat de certes notes generals (com que *amb* indica l'instrument i *a* o *de* una relació espacial). Recordem, d'altra banda, que hi ha d'altres propostes en què el significat és considera lineal i composicional, en comptes de relacional, i en què se suposa que el sintagma preposicional afig informació semàntica locacional o d'altre tipus al verb o al sintagma verbal. Notem en aquest mateix sentit que moltes preposicions suposen una mena de modificació casual sobre els substantius que introdueixen, de manera que propostes com la de Fillmore

(1968) consideren que l'estructura profunda semàntica es caracteritza per una sèrie de casos vinculats al verb. Segons una interpretació d'aquest tipus, això de banda criticable en molts aspectes, segons vam veure, té l'avantatge de considerar que el sintagma nominal regit per la preposició pateix una modificació no sols en la seua funció sinó també en el seu significat. D'altres propostes, en fi, com Osuna (1991) han considerat que la preposició, des d'un punt de vista semàntic, modifica la referència de la paraula a la qual s'uneix:

La casa no es refereix al mateix que la casa del veí

Miquel treballa no es refereix al mateix que Miquel treballa a la Ford

Al llarg de la bibliografia sobre la classe preposicional hem vist que hi ha hagut autors que han caracteritzat la preposició com a unitat diàdica, ço és, com a element de relació entre dues entitats; d'altres autors han considerat que la preposició era un element que més que unir marcava el nom que apareix a la seua dreta com a no objecte, opció aquesta que sembla tenir com a suport l'obligatorietat d'un nom a la dreta de les preposicions, si més no de les més prototípiques. Els problemes que planteja l'acceptació de la primera opció rau en última instància en l'escassa claredat d'allò que cal entendre com a "relació". Vam veure que en Pottier hom considerava que la relació semàntica s'establia entre els elements en relació sintàctica des d'una perspectiva taxonòmica, ço és, la preposició relacionava el nucli i el complement, i vam veure que aquesta concepció de la relació podia resultar enganyosa. Martí i Miñana superen aquesta fonamentació en la sintaxi taxonòmica però, per contra, basen la seua concepció de la relació en la lògica, sense haver demostrat que la preposició expresse una relació lògica, i sols una relació lògica. D'altra banda, entre la concepció relacional i la consideració com a marcant d'objecte(s) de la preposició (amb cohesió especial amb l'element de dreta) no necessàriament ha d'haver-hi contradicció. De fet, autors com Langacker (1990), des del

punt de vista de la Gramàtica Cognitiva, han connectat tots dos aspectes de la preposició. En qualsevol cas, la relació entre els autors cognitivistes no és una relació lògica, sinó una relació que té a veure amb la finalitat comunicativa del llenguatge i la imatge que proveeix de la realitat, estretament connectada amb aqueixa finalitat comunicativa.

D'altra banda, d'altres aspectes són a comentar respecte de la proposta de Martí i Miñana:

1. En primer lloc, es basa en la identificació entre el verb i la preposició. Aquesta identificació ha estat portada a terme en diverses ocasions al llarg de la història de la lingüística, segons hem tingut ocasió de veure. Recordem només que aquesta identificació entre preposicions i verbs és molt discutible des d'un punt de vista morfosintàctic, i àdhuc semàntic: fins i tot els verbs que en major mesura exigeixen un objecte (preposicional o no) permeten la seua substitució per un clític, de manera que el significat del verb és interpretable i l'oració en qüestió resta gramatical.

No ho veig

No en parlem

No hi vaig

**casa de*

Açò no s'esdevé en el cas de la preposició, que té com a tret definitori la necessitat d'un sintagma nominal a la seua dreta.

2. Aquesta formulació no explica de manera satisfactòria certs fenòmens. Així, obliga a distingir dos tipus de predicacions per a l'objecte directe segons porte o no preposició:

a) predicació composta:

El perseguia com el gat a la rata

b) predicació simple:

Neró perseguí els cristians

Aquest model només constata que en l'un cas hi ha preposició i en l'altre no, -fet prou obvi- sense donar-ne cap explicació.

3. L'explicació que dóna de les preposicions del suplement resulta poc satisfactòria:

a) Els arguments que dóna per justificar la seua elecció no proven res; la justificació que la preposició establezca una relació entre el subjecte i el sintagma nominal regit per la preposició depén de la motivació d'aquesta, motivació molt variable:

Miquel pensa en Maria

Això de banda, la qüestió de la motivació dels usos preposicionals, bàsica en la semàntica prepositiva, no té cap reflex en aquest model.

b) L'afirmació de Martí i Miñana que en català el verb modifica el significat de la preposició és discutible. Hi ha casos en què el verb sense preposició té un significat i amb aquesta en té un altre:

ocupar la casa = ocupar-se de la casa

Hom no entén en aquest cas com el verb canvia el significat de la preposició: el que és clar és que el verb no significa el mateix.

4. Força a un binarisme de vegades molt discutible i al més sovint buit, poc o gens explicatiu. Així, en el cas de verbs que regeixen tres arguments, hom els interpreta com a predicacions compostes i hom dóna la següent anàlisi:

Hem enviat el llibre a l'editor

HEM ENVIAT (nosaltres, A: (el llibre, l'editor))

En Jordi va posar el pressupost sobre la taula

VA POSAR (en Jordi, SOBRE (el pressupost, la taula))

Aquesta interpretació no té en compte els fets de pronominalització, que mantenen ben separats tots dos complements, que no són, per tant, connectats per la preposició:

Hem enviat el llibre a l'editor —→ Li l'hem enviat

En Jordi va posar el pressupost sobre la taula —→ In Jordi l'hi va posar

Aquesta anàlisi, però, és adequada en la mesura que dóna compte del fet que el verb estableix un moviment d'in

objecte cap a un altre, però també el subjecte instigador del moviment té algun paper en aquesta acció.

Assenyalem, d'altra banda, que de vegades hi ha casos en què veritablement podem interpretar que un argument depèn de l'altre, i ben sovint hi ha ambigüitat:

(a) *Ja he enviat l'Ètica a Nicòmac* (prescindim de signes gràfics com les cometes)

(b) *Maria ha deixat el llibre sobre l'estàtua de Miquel Àngel*

Notem que no sols l'estructura sintàctica, sinó també el significat, és ben distint segons considerem que hi ha dos arguments (objecte directe i objecte indirecte(a) o circumstancial(b)) o un sol amb sengles complements nominals; aquesta anàlisi no veu una diferent relació entre els termes relacionats en un tipus o altre de relació. Aquesta anàlisi, doncs, no té en compte les diferències de conceptualització que hi ha entre els dos tipus. En una construcció del tipus N + prep + N manca la conceptualització d'una acció, la qual cosa suposa que s'estableixen relacions de distinta mena a les que es donen entre elements que estan implicats en una acció verbal. Així, per exemple, la cohesió entre els elements relacionats sempre és major en el grup N prep N, la qual cosa, en llengües com el català amb ordre N + complement impedeix la inversió:

A Nicòmac, li hem enviat l'ètica (emfàtic)

**Hem enviat "A Nicòmac l'ètica"*

5. L'afirmació que hi ha preposicions que no estan subordinades a cap element és errònia, car la preposició, per la seua pròpia definició, és un element subordinat.

6. Les predicacions independents són poc clares i no han estat distingides amb suficient claredat dels altres tipus de predicacions:

a) En primer lloc, no és tan clara la distinció de les predicacions independents. Sembla que aquestes són les construccions de tipus N + prep + N, però en l'exemple proposat:

Vam veure la llebre prop del riu

Sembla que *la llebre prop del riu* no pot interpretar-se com un grup N + prep + N si no col.loquem davant de *prop* la preposició *de*:

Vam veure la llebre de prop del riu

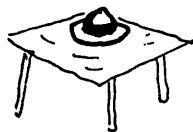
i açò es deu al fet que *prop*, segons veurem, no és pròpiament una preposició.

b) No s'entén per què difereix aquest tipus de:

Hem enviat el llibre a l'editor

per al qual s'establia una relació entre *el llibre* i *l'editor* a través de *a*. Si la diferència es troba en què aquí *enviar* regeix *el llibre* i *a l'editor*, contradiem el model de Miñana i Martí, i si hom accepta que *el llibre a l'editor* és una construcció N + prep + N-ja hem dit que ens semblava inacceptable una anàlisi com aqueixa- no sabem en què es basa la distinció anterior.

7. Aquesta concepció del significat de les construccions oracionals en què actuen sintagmes preposicionals no té en compte les asimetries que es donen entre objecte i subjecte, especialment quan la preposició és locativa, asimetries que han estat assenyalades per autors cognitivistes com VANDELOISE (1985). El llenguatge no sols serveix per vehicular un significat que remet de manera més o menys directa a la realitat, sinó que serveix sobretot per comunicar. En aquest sentit, un dibuix com el següent:

Pot ser descrit amb oracions com les següents:

El barret és sobre la taula

**La taula és sota el barret*

Aquestes oracions són interpretables semànticament i aqueix significat podria ser formulat de la manera que hem estat veient.

ÉS (SOBRE/: (el barret, la taula))

ÉS (SOTA/: (la taula, el barret)

Aquesta mena de formulacions no explica aquestes restriccions puix que no té en compte l'aspecte comunicatiu i perceptiu del llenguatge, que origina una asimetria fonamental, en el cas de les preposicions locatives, entre l'element localitzat (en els termes de Vandeloise, *cible* o el *trajector* dels cognitivistes nordamericans) i l'element que serveix de punt de referència (en mots de Vandeloise, *site* o, dels cognitivistes nordamericans, *landmark*):

- a) L'element localitzat és mòbil, més menut i desconegut.
- b) L'element que serveix de referència és fix, més gran i conegut.

Aquestes restriccions, segons veurem en un altre lloc, han estat introduïdes dins formalitzacions en termes de predicats per autors cognivistes com A. Herskovits.

El treball de Martí i Miñana, doncs, suposa en última instància una superació de la concepció de la relació prepositiva vinculada a la sintaxi taxonòmica. Com a defectes, però, té l'excessiva formalització, un binarisme excessiu, que fan que aquest model explique ben poc de la semàntica prepositiva. Un altre factor empobridor és el fet de no tenir en compte que el llenguatge és un mode de percebre la realitat connectat amb les funcions comunicatives dels humans. La consideració que la preposició estableix, des d'un punt de vista semàntic, dos objectes, no és errada. La qüestió és que no estableix sempre una relació entre dos objectes (pot haver-n'hi més, o fins i tot no aparéixer clar que hi haja dos) i sobre tot que molts d'altres factors s'han de tenir en compte per tal d'explicar la semàntica preposicional, factors que van més enllà de la mera constatació que la preposició exigeix (sempre?/ sols?) dos arguments, segons tindrem ocasió de veure en estudiar la Gramàtica Cognitiva.

*

*

*

L'aproximació realitzada des de la lògica a l'estudi del significat de les preposicions, doncs, és satisfactòria en la mesura que ha fornit el lingüista d'uns instruments per tal d'arribar a una formulació del significat preposicional simplificada i clara. Nogensmenys, i per açò mateix, només és vàlida per formular els significats més clars de les preposicions i no permet de donar compte de les restriccions que afecten l'ús de les preposicions atenent a la seua finalitat comunicativa. D'altra banda, la formulació del significat preposicional a través de la lògica no aconsegueix de vegades la simplicitat pretesa, sinó més aviat el contrari, quan hom ha pretés de fer passar els significats de les preposicions pels símbols normalment emprats en lògica, sense tenir en compte que el recurs a d'altres símbols podia definir amb molta major facilitat, simplicitat i precisió els significats preposicionals. Les propostes que s'han fet des de la lògica de predicats tenen l'inconvenient d'estudiar més que el significat de les preposicions l'estructura semàntica de l'oració en què apareixen: la necessitat de reduir totes les unitats lèxiques a predicats presenta greus problemes d'adequació, segons hem vist adés. Assenyalem, en fi, que la lògica és una formulació lingüística del pensament, i açò no obliga a identificar la llengua amb aqueixa formulació. Aquestes formulacions, doncs, no han de rebre una interpretació realística, car pretenen d'explicar amb fórmules què és el que diu el llenguatge, mentre que al lingüista interessa no sols què diu el llenguatge sinó també com ho diu, i quina mena de relacions s'estableixen entre el què i el com. Les paràfrasis a què arriba la lògica en el cas del significat preposicional no són el significat de les preposicions, sinó una manera de formular-lo, que haurà de ser jutjat per la seua claredat i adequació: no creem que hom puga saber si el nostre pensament realitza aqueix tipus d'operacions o d'altres o l'estructura semàntica oracional emmagatzemada al nostre cervell és més relacional, a l'estil de la lògica de predicats, o composicional, a l'estil de propostes com les de Fillmore o

del component semàntic generativista preconitzat per Katz i Fodor. En qualsevol cas, la lògica es presenta com un model que pot formalitzar alguns fets de la semàntica prepositiva, però no tots ni els més importants, si més no en la seua formulació més tradicional.

6. LA GRAMÀTICA TEXTUAL

6.0. INTRODUCCIÓ

Contràriament a l'estudi de les preposicions des del punt de vista de la lògica, al qual ens acabem de referir, l'estudi de les preposicions des d'un punt de vista textual és ben recent i prou escàs. No podia ser d'altra banda, car la Lingüística Textual, malgrat que en puguem trobar antecedents més o menys allunyats¹, no rep un corpus teòric i una aplicació empírica -en general prou minsa- fins a les acaballes dels anys seixanta i la dècada dels setanta. És més, aqueix desenvolupament teòric i empíric se situa sobretot en els setanta, especialment en la seua segona meitat.

Bernárdez (1982) ha establert dos tipus de causes de l'aparició de la gramàtica del text:

1. Causes internes: Especialment des del Generativisme, però no exclusiva, sorgeixen una sèrie de problemes que no poden ser resolts prenent com a primitiu teòric l'oració, com són per exemple la coordinació: s'ha de tenir en compte el que apareix abans i després, ço és, el context. De fet, els primers treballs de lingüística textual són intents d'ampliar i modificar les gramàtiques oracionals, generativistes o estructuralistes, per tal d'explicar aquesta mena de fenòmens. Un estudi concret d'aquest tipus és el d'ISENBERG (1968), que aplica el seu concepte de text per tal d'explicar el funcionament de la a de l'objecte directe de l'espanyol. Es tracta, doncs, en la majoria dels casos, de substituir el nus oració per un nus superior "text".

2. Un altre tipus de causes són les externes, és a dir, aquelles relacionades amb els objectius i les aspiracions de

¹ Hom hi pot veure els antecedents, això de banda llunyans i amb poca continuïtat, de la retòrica clàssica o l'estilística tradicional, en Bernárdez (1982). D'aquest llibre, a més a més, hem tret la major part d'aquesta petita introducció.

d'altres disciplines veïnes de la lingüística, com són el tractament informàtic de textos i la traductologia, automatitzada o no. Tant en l'un camp com en l'altre es feia necessari el recurs a una situació superior a l'oració per a les necessitats pràctiques més immediates.

Assenyalem, en fi, que, si la lingüística teòrica dels anys seixanta i setanta s'ha caracteritzat per deixar per a l'esdevenidor el desenvolupament de les seues relacions amb la sociolingüística, la psicolingüística, etc., la gramàtica textual, contràriament, no ha deixat d'atendre aquestes disciplines lingüístiques des d'un principi, de manera que s'hi troben molt presents en els diversos models que s'han proposat.

A partir dels anys setanta, doncs, han començat a ser moneda corrent unitats supraoracionals com el text, el paràgraf, i conceptes teòrics com la progressió temàtica, l'oposició tema/ rema, la coherència textual, les repeticions, les proformes, els deíctics, etc. s'han fet servir en l'explicació de problemes lingüístics que fins aleshores no havien estat resolts satisfactòriament per models lingüístics de base oracional.

Nogensmenys, l'aplicació dels principis de la gramàtica del text a l'estudi de les preposicions són escassos, i això malgrat que des dels seus primers temps no han faltat estudis que han intentat de resoldre algun problema concret, com l'estudi citat de Isenberg. No existeixen, tanmateix, gaires estudis que s'ocupen del funcionament textual general de la categoria de les preposicions. Així, per exemple, un tractat general de lingüística textual, com el de Bernárdez (1982) només hi dedica unes lleus notes, i indirectes, a la relació entre els adverbis i els sintagmes preposicionals, tot assenyalant que els primers poden substituir els segons contribuint a la coherència del text:

Todos estaban en casa. Allí hacía menos frío

És, doncs, un camp verge encara per investigar.

6.1. GOSSELIN (1990)

L'únic treball que hem trobat respecte de les preposicions com a categoria en el seu funcionament textual és l'article de Gosselin (1990). Encara aquest treball parteix des de la idea de la gramàtica del text com a complement de l'estudi generativista del llenguatge, i, de fet, el tractament textual de les preposicions n'ocupa un espai prou reduït. En primer lloc, Gosselin estudia els problemes que planteja distingir els sintagmes preposicionals units als verb dels circumstancials, de què no ens ocuparem ara, i a continuació passa a estudiar, breument, el paper dels circumstancials en la coherència textual. Les circumstàncies són, segons aquest autor, molt rarament represes per anafòrics: al més sovint, les circumstàncies només són expressades una vegades, i de vegades no ho són en absolut. Així doncs, assenyala Gosselin:

"Et pourtant tout lecteur d'un texte narratif (i.e. d'un texte qui se compose essentiellement d'évènements) sait que des phrases qui se suivent et qui expriment les évènements entretiennent nécessairement un rapport circonstanciel, qu'il s'agisse d'un décalage explicitement marqué (ex, *plus tard, le lendemain, à gauche...*) ou d'une identité de circonstances qui n'a pas même besoin d'être explicitement indiquée."

(1990: 42)

La cohesió del text, doncs, és assegurada necessàriament per la identitat de les circumstàncies de temps i lloc. Aqueixa cohesió circumstancial només pot ser trencada-i llavors encara provisionalment- pel canvi de paràgraf o de capítol.

A partir de l'estudi d'un corpus de novel·les, Gosselin proposa els següents principis generals:

1. Dins el camp de la semàntica conceptual, tot esdeveniment (*évènement*) suposa circumstàncies de lloc, temps, causa i manera.

2. El nus INFL subcategoritza aquests tres tipus de

circumstancials si, i només si, està marcat [+ Esdeveniment].

3. Assenyala Gosselin els següent:

"Les catégories circonstanciellles sous-catégorisées par INFL peuvent être réalisées lexicalement ou non. Si elles restent vides, elles se comportent comme des pronoms: elles peuvent être coïncidées avec d'autres éléments, appartiennent à des phrases antérieurs et/ ou postérieures, donnent lieu à des "chaînes circonstanciellles"." (1982: 43)

4. Aquestes cadenes circumstancials comprenen complements circumstancials (sintagmes preposicionals, adverbis i subordinades circumstancials). Vegem algunes d'aquestes possibles configuracions:

1) En els següents enunciats, una cadena locativa de la forma {[Sprep]_i [e]_i [e]_i [e]_i [e]_i [e]_i} s'associa a una cadena anafòrica "clàssica":

"Je fus le seul à descendre du train [à Farewell]_i.

Un homme, sortit de la salle d'attente sous la pluie [e]_i.

(...)Il, portait une casquette imperméable grise et un manteau gris de coupe militaire [e]_i.

Il ne me regarda pas [e]_i. Il, regardait la valise et le sac de voyage que je portais [e]_i. Il avança rapidement à petits pas saccés [e]_i.²"

2) A l'inrevés, les categories buides poden precedir el complement circumstancial:

"Il y a deux lits [e]_i, un grand pour madame et un plus petit pour monsieur. Le lavabo est caché par un rideau [e]_i. C'est [une grande chambre]_i avec une odeur faible, presque imperceptible d'hôtel bon marché."

3) Les cadenes locatives i temporals poden combinar-se; tot prenent les formes respectives {[e]_i [e]_i [SPrep]_i} i {[e]_j, [S]_j, [e]_j}:

"Les invités avaient pris congé depuis longtemps [e]_i [e]_j. [L'horloge venait de sonner la demie de

² Textos de novel·les franceses citats en l'article, (1990 : 43-44).

minuit[e]₁],. Seuls notre amphitryon Serge Nicolaiévitch et Vladimir Pétrovitch restaient encore [au salon]₁ [e]₂."

4) Un mateix sintagma pot aparéixer en dues cadenes distintes:

"C'était [la deuxième soirée de Lady Windermere avant Paques]_{1,2}, et les invités, plus nombreux encore qu'à l'ordinaire, se pressaient à Bentinck House [e]₁ [e]₂. Six ministres en titre, venus après la réception du président, arboraient toutes leur décorations [e]₁ [e]₂; les femmes portaient leur plus belle robe [e]₁ [e]₂ (...)."

La coindexació sol comportar correferència, però no necessàriament: pot haver-hi *décalages référentiels* construits a un partir d'un *punt de referència*, espacial o temporal:

Samedi il pleuvait. Le lendemain [de e]₁, il faisait soleil

En el següent exemple, tenim una cadena temporal correferencial, mentre que la cadena locativa té marcats de *décalage*:

"[Il était à peu près huit heures du soir]₁, et [sur les eaux de la Marne]₂, visible de la terrasse du restaurant Verjus, un brouillard épais commençait à regner (...). À droite [de e]₂, la masse sombre des berges profilait de vagues contours impénétrables à la vue [e]₁; à gauche [de, e]₂, dans le ciel, il y avait un rougissement perpétuel [e]₁."

Aquests *décalages* no sempre estan marcats lingüísticament; depenen aleshores dels coneixements enciclopèdics de parlant-oient:

"La reine Ti-so-laé (Aurore des yeux) est seule dans la chambre haute de son palais d'été. Le vent du lac agite les feuilles brillantes des saules."

Un coneixement pragmàtic ens permet de saber que el vent bufa a l'exterior de l'habitació de la reina.

Podem afirmar, doncs, que els circumstancials de lloc

i temps realitzats sintàcticament per categories buides, són necessàriament coindexats amb els circumstancials o d'altres marcants de circumstàncies que pertanyen a d'altres oracions, sense que aquesta coindexació supose sempre la correferència. Només un canvi de paràgraf o capítol permet de suspendre provisionalment aquesta existència, i el lector té, durant alguns instants, la impressió que un nou text comença.

Hom ha pogut comprovar com Gosselin, en la línia de proporcionar un enfocament textual que complement l'estudi oracional de les unitats lingüístiques, proporciona una caracterització general del comportament textual de les preposicions i una classificació dels principals tipus d'encadenament de circumstancials. Poques objeccions hom pot fer a un estudi tan breu i, al mateix temps, tan interessant sobre el comportament textual de les preposicions. Si de cas, comentarem alguns punts que mereixerien major especificació i ampliació, i que haurien d'estar presents en un futur estudi sobre l'aspecte textual del sintagma preposicional:

1. En primer lloc, hom no fa referència a les relacions entre deíctics, pronoms clítics i el grup [preposició + proforma] en aquests encadenaments circumstancials:

Vam trobar una mena d'estanc, però no [hi /allí /en aquell lloc] vam trobar les bombetes que ens feien falta.

En català, hom prefereix la primera forma sobre la segona, de dubtosa normativitat, si bé ací hi ha variacions dialectals-en zones que han perdut el clíctic adverbial *hi*, com s'esdevé en espanyol-; la tercera forma és més emfàtica.

2. Malgrat que Gosselin fa referència als circumstancials de causa i manera, se centra sobretot en els de temps i espai. Caldrà estudiar quin valor tenen els primers en la coherència textual.

3. Les circumstàncies no són els únics factors expressats per preposicions que contribueixen a la coherència textual. Observem que tant els clítics com els grups [prep + proforma] actuen en els casos de suplement o en els complements del nom més enllà de l'oració:

a) Suplement:

Dilluns no fan mercat. No hi insisteixis.

Los lunes no hay mercado. No insistas en ello.

b) Complement del nom

Vam veure la família de Jordi a Barcelona, i ens vam alegrar molt, car feia molts anys que no en teníem notícies.

Vimos a la familia de Jordi en Barcelona, y nos alegramos mucho, pues hacía muchos años que no teníamos noticias de ellos.

Nogensmenys, la problemàtica dels clítics, que frega de ben aprop l'aspecte textual de les preposicions, és prou complex per ser tractat amb profusió en estudis sobre la classe de les preposicions, per ella mateixa prou problemàtica.

4. En aquest mateix sentit, cal assenyalar que moltes de les partícules que donen coherència al discurs i que contribueixen a la progressió temàtica són sintagmes preposicionals en què la preposició té un valor nocional més o menys atenuat: *en general, de fet, a continuació, de primer* etc. Alguns d'aquests aplecs estan en alt grau fixats i hi és difícil d'establir si és lícit encara parlar de sintagma preposicional. Tanmateix no manquen exemples d'una fixació molt relativa i en els quals fins i tot es pot esbrinar clarament el valor espacial o temporal:

D'açò es dedueix que la preposició no és un element de relació

El treball de Gosselin té el mèrit d'haver intentat una incursió en el comportament textual de les preposicions i, malgrat que d'un abast molt limitat, amb resultats interessants i suggeridors. Falta, o almenys no coneixem, un treball que estudie aprofundidament la funció textual de les preposicions i el sintagma preposicional, un treball que hauria de referir-se, entre d'altres coses, als punts que hem assenyalat adés: les relacions preposicions/ clítics/ deíctics, la relació entre els diversos tipus de significat preposicional i el grau de fixació i la seua major o menor aptitud per encadenar el discurs, etc.

7. GRAMÀTICA COGNITIVA

7.0. INTRODUCCIÓ

En els últims anys han vist la llum diversos estudis que es caracteritzen per concebre el llenguatge com un model de percepció de la realitat. La connexió de llengua i percepció no és, però, un fenomen exclusivament actual. L'escola psicològica de la *Gestalt* n'havia parlat. Recordem que a partir de la Teoria Estàndard Ampliada hom havia incorporat als models generatius sistemes cognitius i pragmàtics com a components de la gramàtica. Als Estats Units hi ha hagut una llarga tradició d'estudis de caire psicolingüístic que han estudiat les relacions entre llenguatge i percepció. D'un estudi que s'insereix en aquesta tradició americana ens ocuparem ací (Takahaski, 1967). La Gramàtica Cognitiva, que sorgeix de la desfeta de la Semàntica Generativa, ha establert una relació entre llengua i percepció d'una manera més clara i sistemàtica que en aquests altres casos.

Els estudis de Gramàtica Cognitiva que s'han publicat en els anys huitanta no han tingut una obra de tipus teòric que proporcione un marc general¹. Són uns estudis que es caracteritzen en certa manera per la dispersió i un cert aïllament. De fet, hi ha diferències en els punts de partença i en la intencionalitat. Així, pel que fa a l'estudi de les preposicions, Vandeloise parteix de les semblances de família de Wittgenstein en els seus estudis, mentre que Herskovits (1985, 1986) encara que parteix de la mateixa tradició, no assoleix aquest concepte en el seu estudi i a més d'estudiar el significat i l'ús de les preposicions angleses, pretén també d'aplicar el seu estudi al tractament informàtic del llenguatge. Els estudis de tipus cognitiu realitzats en els anys huitanta sobre les preposicions per Herskovits i

¹ L'única excepció és l'obra de Langacker (1983, 1991); la investigació lingüística des de la Gramàtica Cognitiva no s'amotla sempre, però, a aquesta obra, ni en els objectius ni en la formalització.

Vandeloise, malgrat les diferències que hi ha entre ells, tenen els següents trets comuns:

1. Com a herència de la Semàntica Generativa hom considera que no pot distingir el significat de la forma, la semàntica de la sintaxi: la finalitat del llenguatge és comunicativa, ço és, es tracta de transmetre un significat, d'acord amb uns interessos reals, i aqueix significat no pot transmetre's si no és a través d'uns recursos formals.

2. El significat és una conceptualització o imatge del món real. Així doncs, la llengua és una manera de percebre el món, constitueix un model perceptiu, si bé no hi ha coincidència si es correspon exactament amb la nostra percepció del món o n'és independent.

3. Aquests treballs atenen, per tant, a la pragmàtica: la comunicació no sols és transmissió de significats, de conceptes, sinó interacció amb un món real, una interacció clarament interessada. Per tant molts fets lingüístics que diversos models gramaticals han relegat al camp de les excepcions són explicables gràcies a la consideració de la funció comunicativa. Així, per exemple, les preposicions espacials tenen com a funció primordial localitzar objectes la situació dels quals és desconeguda en relació a llocs o d'altres objectes coneguts, i aqueixes localitzacions són útils, necessàries sovint, en la nostra activitat quotidiana.

4. En certa manera, aquests estudis constitueixen un retorn-no l'únic, recordem la Gramàtica Estratificacional-al problema del significat preposicional que tant havia preocupat als estructuralistes. Precisament la Gramàtica Cognitiva pretén de fer eixir de la cel.la de les excepcions els usos que no s'amotlaven a la *Gesamtbedeutung* de l'Estructuralisme, i açò recurrent a factors de tipus perceptiu i pragmàtic. La qüestió de les excepcions i, en general, de la polisèmia, ha obtingut com a resposta dins la Gramàtica Cognitiva l'anomenada "teoria del prototipus", que pretén d'explicar la categorització. La semàntica del prototipus, concretament, explica com hi ha ens que representen millor que d'altres una determinada classe. Així,

entre els usos de la preposició *a*, és clar que és més prototípic un ús com el que apareix en *Neus viu a Villena* que el que apareix a *Neus va agafar el tren a correu*. D'aquesta teoria ens ocuparem quan l'aplicarem a l'estudi de les preposicions del català.

5. Conseqüència d'aquest enfocament cognitiu i perceptiu és que aquests treballs se centraran exclusivament en els usos espacials de les preposicions, car són aquests usos és que d'una manera més clara i senzilla es posen de relació amb els models perceptius humans i serveixen a unes finalitats comunicatives més immediates.

Començarem estudiant, tanmateix, un estudi propi de la tradició psicolingüística americana, per copsar-ne les diferències amb els treballs cognitius dels últims anys.

7.1. TAKAHASKI (1969)

L'article de Takahaski és de l'època en què el Generativisme estava en el seu apogeu, però s'hi observa una concepció de les preposicions i del seu funcionament que res no té a veure amb el Generativisme. La motivació de l'article és de facilitar l'aprenentatge de les preposicions angleses als estrangers; en efecte, aquest aprenentatge és força difícil, car hom dona als estudiants unes normes generals que després no s'acompleixen molt sovint, de manera que gran quantitat d'usos s'han d'aprendre de memòria. Aquests problemes es deuen a una concepció errònia de la naturalesa de les preposicions. En efecte, les preposicions són per a Takahaski signes de com els parlants d'una llengua perceben l'espai i el temps. Així, les preposicions locatives *at*, *to*, *on*, *in*, de les quals s'ocupa l'autor, reflexen com els parlants de l'anglès perceben conscient o inconscientment l'espai. L'estudi de l'espai ha estat realitzat per geòmetres, matemàtics, filòsofs, psicòlegs i fisiòlegs, però no s'ha tingut en compte en la lingüística.

Per tal de descriure l'espai, Takahaski remet a la geometria euclidiana. Euclides considerava que l'espai era tridimensional i les seues propietats eren les següents:

- punt (cap dimensió)
- línia (una dimensió)
- pla o superfície (dues dimensions)
- sòlid (tres dimensions)

Segons Takahaski, doncs, és necessari un estudi dels conceptes geomètrics per entendre com percebem l'espai. Realitza, per tant, una sèrie d'hipòtesis:

1. Hipòtesi 1: *At* indica la dimensió conceptual ϕ . Indica els punts en l'espai, el temps, el moviment i el pensament.

a) Descripció del punt. Espai conceptual sense dimensió. Pot concebre's pel procés de reduir totes les dimensions.

b) Anàlisi:

at this place (punt de localització)

at 6 o'clock (punt del temps)

at work (punt de moviment o activitat)

at the thought of it (punt de pensament)

2. Hipòtesi 2: *To* indica l'espai amb una dimensió, el segment d'una línia. Hom empra *to* per indicar la línia perceptual o conceptual que connecta dos punts.

a) Descripció de la línia: La primera dimensió de l'espai, la línia, és el traçat del moviment d'un punt. Una línia està limitada per dos punts, i pot contenir punts innombrables.

b) Anàlisi: Així doncs, *to* indica la línia del moviment (direcció) i el seu punt final (*fi*). Com que un segment està limitat per un inici i un *fi*, *to* apareix sovint relacionat amb *from*.

Vegem-ne exemples:

Please sit next to me

Aquesta oració significa *Please sit next to (the next point in the line with) me*.

I talked to him; he gave it to me, and I went to school

Hom indica sempre, en els to de les oracions anteriors, línies que connecten el subjecte amb l'objecte indirecte.

3. Hipòtesi 3: On indica l'espai amb dues dimensions, ço és, un pla o una superfície. On s'usa per indicar la superfície conceptual o perceptual en què el significat del verb està manifest.

a) Descripció de la superfície: La superfície és un traçat d'una línia en una direcció no continguda per ella. Una superfície està limitada per línies i pot contenir punts innombrables.

b) Anàlisi: Un sòlid, doncs, està limitat per una (esfera) o diverses (cub) superfícies i tancat per una línia. Pot contenir innombrables superfícies que contenen innombrables línies que poden contenir innombrables punts. D'aquesta manera, hom pot entendre oracions com les següents:

We wear shoes on our feet and gloves on our hand

Els guants i les sabates es porten sobre la superfície de cossos tridimensionals.

Russia is the largest country on earth

Rússia és un país localitzat en la superfície d'un cos de tres dimensions, la terra, esfera limitada per una superfície.

4. Hipòtesi 4: Un cos de tres dimensions és troba clos per una superfície o més, els extrems de la qual són línies, i aqueix espai és indicat per *in*. Aquest espai és considerat per Takahaski com un espai amb quatre dimensions, per als propòsits d'aquest estudi.

a) Descripció: Tal vegada aquest espai quatridimensional siga el resultat del moviment d'un cos de tres dimensions.

b) Anàlisi: La preposició *in* s'empra per indicar l'interior de tots els cossos de tres dimensions, que poden ser una part d'un espai tridimensional més ampli:

in the universe

↓

in the galaxy

↓

in the solar system

↓

earth

Amb aquest punt de vista hom pot explicar casos dubtosos com els següents:

I saw your signature on the letter (en la superfície física de la carta)

vs.

I read your ideas in the letter (escrites en la interioritat invisible de la carta)

I live on the West Coast (pla geogràfic il.limitat)

I live in California (subdivisió política limitada)

Malgrat tot, hi ha casos que no semblen poder ser resolts per aquestes hipòtesis:

aim at the moon/ Are you mad at me?

Alguns autors han considerat que exemples com aquests constituïen casos de preposicions homònimes. Takahaski no comparteix aquesta opinió i fa intervenir-hi els principis perceptius. En efecte, considera que el llenguatge està íntimament connectat amb la percepció visual de l'home, i la formació dels nostres conceptes i la seua verbalització resultant estan inseparablement relacionades amb la nostra percepció visual. I com que el món que veem depén de la nostra percepció visual, el nostre món visual està limitat al seu torn per les limitacions pròpies del nostre aparell visual. Cal suposar que els usos il.lògics de les preposicions deixen de ser-ho si examinem la naturalesa de la nostra percepció, la relació dels seus processos visuals, fisiològics i psicològics. Així doncs, cal tenir en compte:

a) Relacions entre les propietats conceptuals de l'espai i la percepció visual. La conceptualització dels processos dimensionals assenyalats adés ens fa veure que el punt és un

concepte estàtic, la línia és la seua extensió, i la superfície n'és una expansió. Així doncs, un objecte tridimensional és un punt expandit, i podem afirmar que totes les dimensions es poden reduir a un punt.

b) Correspondències entre l'espai de la percepció visual i l'espai conceptualitzat. Segons Mach (1943), mentre que l'espai euclidià està constituït en totes les direccions i no té límits, l'espai de la nostra visió està limitat, i a més, ben sovint, pateix estretes limitacions. La percepció de l'espai per part de l'home es troba limitada, en efecte, per la naturalesa de la seua facultat perceptiva. Així, tothom experimenta que les coses que té en el seu espai visual augmenten o disminueixen la seua grandària segons la distància, i per aquesta mateixa raó percebem les línies paral·leles com si fossen convergents. Aquests fets es relacionen amb la contracció i l'expansió conceptual que acabem de veure, i potser aquestes limitacions expliquen el contrast entre les següents expressions:

(1) *aim the rocket straight at (pointing) the moon*

Com que hom assumeix la perspectiva de terra, la llunyania fa que la lluna es conceba com un punt.

(2) *travel in (enclosed by) the rocket to (terminal point) the moon*

En el trajecte, la lluna es veu a la fi de la línia que aquest suposa.

(3) *land on (the surface of) the moon*

En l'aterratge, la lluna es percebuda ja com una superfície.

c) Percepció i correspondència psico-fisiològica: No hi ha percepció sense la sensació corresponent enregistrada per un impuls nerviós. La nostra percepció visual, doncs, té dos aspectes principals:

a) El món visual, que persisteix quan tanquem els ulls.

b) El camp visual de l'home, sovint distorsionat per la naturalesa del seu aparell perceptor.

Quan percebem un punt, una línia o una superfície, hi ha un impuls nerviós o l'excitació corresponent, que són

l'origen de la nostra consciència del punt, la línia o la superfície. Per exemple, quan veem un tren, podem percebre primer un punt i després com un objecte de tres dimensions; al temps que canvia la nostra percepció, canvia la sensació corresponent, hi ha un canvi psico-fisiològic, d'estímul. Aquestes variacions tenen també un correlat físic: hi ha un canvi de so, de llum, de volum, de pressió, que comporta un canvi de percepció.

Tot seguit Takahaski aplica la relació entre percepció i el seu correlat fisiològic a la preposició *on*:

turn on/ turn off

Si no hi ha llum o so, no hi ha la sensació corresponent, i en anglés hom diria:

The sound/ light is off

Si augmentem el volum o el to, hi haurà un augment de l'estímul nerviós i podrem percebre el so, i hom dirà:

The radio is on

Així doncs, assenyala Takahaski:

"Thus, turning the radio "on" from "off" will mean a two dimensional, in other words, perceivable expansion of sound from point zero." (1969: 229)

Hi haurà, doncs, un corresponent augment en la nostra consciència i en l'excitació nerviosa en el nivell físic, subconscient.

Les figures geomètriques que representen les preposicions es veuen mediatitzades per les limitacions i les propietats de la nostra percepció. En la resta de l'article, Takahaski estudia com la percepció modifica el significat original geomètric en un grau major o menor; vegem-ne algun exemple:

TO: Es concep com un procés d'extensió, que pot indicar la direcció el punt final de la qual està en la dimensió següent. Així, respecte del to de l'infinitiu de l'anglès, assenyala Takahaski:

"It appears that it simply indicates the extension of oneself (or someone) from one point to another dimension (state or action). Here it may indicate change in state

or action." (1969: 229)

Així s'expliquen expressions com les següents:

1) *What are you up to?*, és a dir, "Quina és la finalitat de la teua acció?"

2) *What is this world coming to?*, és a dir, "Quin és el punt final del moviment actual del món?"

3) *Who wants to?*, ço és, "Qui vol canviar l'estat o l'acció?"

ON: Suposa una expansió de la percepció, i en el nivell psíquic i conscient correspon a un estat físic o emocional expandit, excitat. En el nivell més conceptual significa "en l'estat actiu". Així, hom explica exemples com els següents:

He spoke on and on "Va parlar d'una manera expansiva"

It turns me on "Va activar el meu estat físic o psíquic a l'excitació"

IN: Les propietats de l'espai de in són l'amplària, la llargària i l'alçada. Els significats aparentment diferents es deuen als diversos modes en què l'home experimenta, percep l'espai de in. Vegem-ne alguns exemples:

1) Els objectes són objectivament percebuts com localitzats dins els límits d'un cos tridimensional:

It is in the box

2) Hi ha situacions en què ens sentim tancats, com si fóssim en una habitació, per emocions fortes (*in love*) o límits del deure (*die in the line of duty*) o instruccions (*in accordance with the instructions*). Igualment, el prefix negatiu *in-* pot significar restringit o limitat.

3) Si hom comparteix un tancament, hom pot passar amb facilitat a compartir creences, punts de vistes. Així, en anglés, es diu que un home està *in with the boss* si comparteix alguna cosa amb aquest.

4) Malgrat que l'univers es considera com infinit, el percebem com una cosa limitada, i per aquesta raó en anglés hom diu *in the universe*.

Pot donar-se el cas, en fi, que una preposició pugui substituir una altra, aparentment per referir-se a la mateixa situació:

He was in my way (bloquejant)

I met him on my way (en l'acció activa de...)

La proposta de Takahaski presenta alguns punts criticables:

1. En primer lloc, la seua idea d'una quarta dimensió sembla una miqueta extravagant i no és massa ben definida. A més a més, sembla innecessària. Les oposicions de què pretén respondre aquesta quarta dimensió han estat explicades per autors com Herskovits (1986) tot assenyalant que l'ús de *in* es troba restringit sovint per la idea de "part".

2. Tampoc no és acceptable la idea que les preposicions hagen de referir-se a l'espai euclidià. A partir d'ací, hom considera que els usos que no s'hi adequen es poden explicar com a metàfores, però sense establir una gradació de prototipicitat, de semblança a un ús central, entre els diversos usos. Així hom arriba a perífrasis artificioses, com quan diu que *Who wants to?* significa "Qui vol canviar l'estat o la situació?". Hom nega així radicalment la possibilitat de polisèmia en les preposicions.

3. La consideració que el llenguatge representa l'espai euclidià és un apriorisme de cap manera justificat i que a l'interior de la Gramàtica Cognitiva pròpiament dita ha estat negat, segons veurem tot seguit.

7.2. HERSKOVITS (1981, 1986)

Un dels treballs més importants de la Gramàtica Cognitiva pel que fa a l'estudi de les preposicions és el que ha estat dut a terme per Anette Herskovits, dins el corrent cognitivista nordamericà. Aquest treball té, a més a més, la particularitat que pretén de ser una aportació al tractament computacional de les preposicions. Aquest aspecte, l'última finalitat de l'estudi de les preposicions per part de Herskovits, no podem tractar-lo ací, car la formulació del

llenguatge humà orientat a la seua reproducció en els ordinadors és un tema massa especialitzat per ser inclòs en el marc del nostre treball, malgrat que els problemes que aquesta transcripció planteja no deixa de tenir interès per conèixer el funcionament de la classe preposicional. Els principals treballs de Herskovits són un article publicat el 1981, en què esbossa les principals idees de la seua teoria, i un llibre publicat el 1986, al mateix temps que el llibre de Vandeloise *L'espace en français*. El llibre de Herskovits té el títol de *Language and spatial cognition. An interdisciplinary study of the prepositions in English*. En aquest desenvolupa les idees que esbossava en l'article del 1981 i incideix en el tractament computacional de les preposicions, a més de presentar un estudi detallat de les preposicions de l'anglès. Basem la nostra exposició de la teoria de Herskovits en el llibre de 1986, si bé ens referirem en algun punt concret a l'article de 1981.

Herskovits pretén de proporcionar una anàlisi detallada de la semàntica i pragmàtica de les expressions locatives, del tipus *The teapot is on the table*, per tal d'arribar després a construir un model computacional de comprensió i producció en el domini espacial. Una definició geomètrica precisa de l'espai juntament amb la forma dels objectes en qüestió no és prou per triar la preposició apropiadament. Nogensmenys, l'espai ocupa un lloc privilegiat en el llenguatge i en el sistema cognitiu:

"Spatial metaphors pervade language, and not solely as a source of colorful expressions; they are necessary to conceptualizing various semantic domains, in particular abstract domains. In addition, much of our reasoning ability relies on visual thinking, on the manipulation of mental images." (1986: 1)

El domini espacial proporciona, doncs, una clara visió dels principals aspectes pertinents per al llenguatge i la cognició. Respecte de la relació entre aquests, assenyala Herskovits:

"Clearly we cannot know reality objectively, since

knowledge is a product of the human organism. Yet there is a "fundamental" or "canonical" view of the physical world, which in everyday life is taken as "the world as it is". But language does not directly reflect that view. Idealizations, approximations, conceptualizations, and selections mediate between the canonical view and language. These are not strictly linguistic: they reflect spatial representations structures that are necessary for action (movement and manipulation), interactional properties (such as the function of a cup, how we hold it), often appearance rather than the actual configurational of the objects, and-most importantly-the concerns and purposes of the speaker." (1986: 2)

Normalment, en intel·ligència artificial hom creia que coneixent la forma de dos objectes i, donada llur col·locació, i, de vegades, la d'un observador, hom pot triar la preposició adequada. Herskovits es proposa de demostrar al llarg del seu llibre que aquest postulat no és vertader.

Herskovits considera que el significat de les paraules es descriu en un món ideal, però cal tenir en compte el següent:

"To describe and communicate facts about the complex and imperfect world that surrounds us, we must bend and stretch these ideal concepts."

(1986: 3)

Nogensmenys, aquesta deformació i eixamplament del significat ideal té uns límits en la mútua comprensió. Així doncs, els significats ideals (*ideal meanings*) han de ser complementats per dos tipus de desviacions d'aqueix ideal:

a) Els que es basen en la convènció i deriven en polisèmia. Aquests han d'ésser enregistrats al lexicó, i són els tipus d'ús (*use types*).

b) Els que es basen en processos pragmàtics.

Per tal de respondre del significat lèxic cal tenir en compte el significat de l'oració (composicionalitat). Per aquesta raó, Herskovits presenta el significat d'expressions

locatives completes al llarg del seu llibre, les quals es relacionen amb el significat de la preposició així com amb el coneixement pragmàtic del món.

Relacionada amb la composicionalitat està la *indexicality* (deïxi), és a dir, el fet que determinades expressions puguen ser interpretades semànticament només a partir d'un observador (*to the right, in front of*).

Cal tenir en compte, a més a més, les inferències pragmàtiques i la idiomàticitat a l'hora de motivar l'elecció de les preposicions.

Partint d'aquests pressupòsits, doncs, Herskovits tracta en el seu llibre els següents temes, que constitueixen el marc teòric de la seua proposta:

1. Significat i ús de les expressions locatives

1.1. Expressions locatives

Herskovits basa la seua teoria en les expressions locatives, les quals són definides de la següent manera:

"A locative expression is an expression involving a locative prepositional phrase together with whatever the phrase modifies (noun, clause, etc.)." (1986: 7)

El tipus més simple d'expressió locativa és el que apareix en el següent exemple, amb els termes proposats per Herskovits per a la seua anàlisi:

the spider on the wall

subject object (de la preposició)

located entity reference entity

Les expressions locatives poden construir-se al voltant de:

1) Un verb copulatiu:

the spider is on the wall

2) Un quantificador existencial:

There is a spider on the wall

Malgrat que Herskovits s'ocupa especialment d'aquest tres tipus, i sobretot del primer, no deixa de reconèixer que hi ha d'altres classes d'expressions locatives en què el subjecte de la preposició és una oració:

Louis is eating snails in the kitchen

subjecte

El subjecte, que apareix subratllat en l'oració anterior, és el que s'esdevé *in the kitchen*.

Herskovits, d'altra banda, se centra en el seu llibre en les preposicions estàtiques.

1.2. Codificació i decodificació

Segons hem dit al principi, la finalitat última del llibre de Herskovits és de proveir un model computacional de les preposicions de l'anglès. Per aquesta raó, un punt important en la seua obra són els problemes de codificació i decodificació, que impliquen les següents preguntes:

"The decoding question is: given a locative expression used in a particular situation, can one predict what it conveys, how it will be interpreted -that is, provided it has been used appropriately? If not, can one explain the inappropriateness? the encoding question is: given a situation with two spatial objects, can one predict the locative expression that can be used trully and appropriately to describe their spatial relation?"

(1986: 11)

1.3. Relacions geomètriques simples

La primera solució per resoldre els problemes de codificació/ decodificació és assignar a les preposicions un significat que remeta a relacions simples:

In (X, Y) ↔ *Located (X, Interior (Y))*

Després, poden donar-se certes pre-condicions, com ara

que X siga més petit que Y. El significat deduït d'aquesta mena d'interpretacions és anomenat *simple geometric relation meaning*, que suposa un model simple de relacions del significat de les expressions locatives. Aquest model és, tanmateix, sovint erroni o insuficient, en la mesura que no soluciona els problemes de codificació/ decodificació. Vegem els problemes que planteja:

(1) No dóna compte dels fenòmens d'irreversibilitat:

the house behind the church

the church in front of the house

Aquestes expressions no són correlatives, inversió l'una de l'altra.

(2) Les relacions geomètriques simples no s'apliquen als objectes mateixos, sinó a diverses figures geomètriques (punts, superfícies, volums), associats amb objectes:

the bird in the tree (malgrat que no és a l'interior de l'arbre)

vs.

the bird in the oven (sí que es troba a l'interior del forn)

En d'altres casos, hi ha conceptualitzacions geomètriques: l'objecte és vist com a punt, línia, pla, amb independència de la seua forma real, però atenent a les necessitats concretes de la localització:

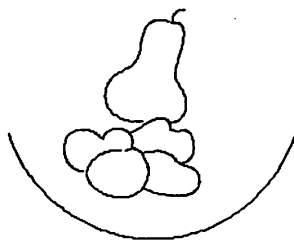
The village is on the road to London

[punt]

[línia]

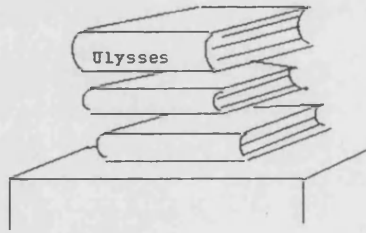
(3) Hi ha clares divergències respecte d'aquestes relacions simples. Així, podem tenir les següents oracions com a descripció de les situacions de sota:

The pear is in the bowl

(malgrat que la pera no es troba a l'interior)

"Ulysses" is on the desk

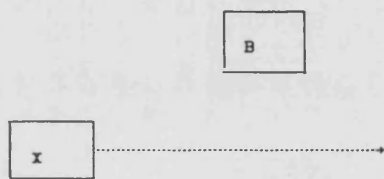
(malgrat que el llibre no és contigu a la superfície)
Notem també la diferència entre totes dues oracions següents:

The center of the circle is at the intersection of the axes (coincidència)

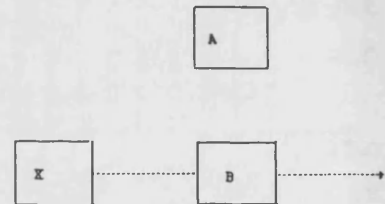
Mary is at the gate (no coincidència)

(4) Hi ha, a més a més, dependències contextuais inesperades. Observem el següent exemple:

a)

b)

A is to the right of X

B is to the right to X

A is to the right of X, aplicat al segon cas, només és correcte en absència de B. Notem que es pot dir, tanmateix, aplicat a b), *A is to the right and behind B*, la qual cosa significa que, fins i tot en la presència de B, *A is to the right of X* és veritable, però no és cooperatiu, en el sentit de Grice.

Un altre exemple d'aquestes dependències contextuais inesperades és la que es dona en les següents oracions:

Lucy is at the supermarket (no és apropiat si parlant i oient són al supermercat)

Lucy is in the supermarket (és apropiada si parlant i oient són al supermercat)

Aquesta distinció no està prevista pel significat de "coincidència" aplicat a *at*.

(5) Hi ha en fi, restriccions inexplicades: el significat simple indica que algunes expressions haurien de ser acceptables, mentre que no ho són:

**The bulb is under the socket*

**The potato is in the bowl*

El significat de *under* i *in* permet que aquestes oracions descriuen les situacions de sobre. Açò no s'esdevé ací perquè la funció típica dels objectes en qüestió suposa l'ús de d'altres preposicions.

(6) Finalment, hi ha gran quantitat de restriccions addicionals, com ara les que afecten a la conducta esperable dels objectes. Així cal entendre l'oposició entre *near* i *at* en les següents oracions:

Mary is near the desk (en una situació de proximitat)

Mary is at her desk (pressuposa que està usant-lo)

1.5. L'adaptació del significat ideal de les preposicions, doncs, es veu sotmesa a moltes restriccions: de vegades de tipus pragmàtic (rellevància, prominència, tolerància i tipicalitat) i d'altres que han d'establir-se a l'entrada lèxica de cada preposició. Així doncs, cal establir dos nivells d'abstracció: el significat ideal i el tipus d'ús:

"Each preposition has thus a set of distinct use types, each use type manifesting the ideal meaning in some way. For instance, there is a use type corresponding to a

class of uses describable as "person using artifact",
an example of which is *Maggie is at her desk.*"

(1986: 18)

El significat, d'altra banda, sembla dependre de la intenció i les creences del parlant fins al punt que sempre trenca els límits que se li imposen:

"To cope this difficulty, I will rely on a notion of normality, considering centrally the relation of an expression to its normal situation type, or normal interpretation. But since an expression can be used in all kind of non-ordinary situations, I will also consider now one can obtain interpretations that are not normal in the sense prescribed, how one can stretch the normal interpretation." (1986: 19)

La interpretació normal d'una expressió és diferent del seu significat geomètric en dos aspectes:

a) Inclou les restriccions contextuals de naturalesa pragmàtica.

b) Depén només de l'expressió associada, tot incloent-hi els indexicals sense resoldre.

2. Tipus de situació normal

2.1. Definició de la normalitat

Herskovits especifica en primer lloc com cal entendre una situació normal. El terme "normal" cal entendre'l segons els següents postulats:

1) Una situació normal és conforme a les lleis de la física:

The woman walked through the wall

Aquesta oració suposa que hi ha un forat en el mur, i no que la dona siga invisible.

2) Els objectes es troben al lloc al qual pertanyen, la major part d'ells prop de la terra, dins el camp de la

gravetat.

3) Els objectes interaccionen segons la seua funció normal:

The teapot is on the table

Aquesta oració suposa una taula amb quatre cames i un tauler horitzontal sobre aquestes.

Cal assenyalar, en fi, que "normal" no és el mateix que "prototípic", que vol dir "el millor exemple, la millor instància".

2.2. Descripció fonamental del món físic

Assenyala Herskovits respecte del món físic:

"The common-sense view of the physical world underlies our perception of it and every linguistic description of its physical aspect." (1986: 27)

Aquest punt de vista de què parla Herskovits és naïf, ingenu, simplificat:

"In this view, space is three-dimensional, isotropic, and Euclidean." (1986: 27)

D'altres trets són de tots coneguts: la terra és mòbil, el sòl suporta els objectes, els quals se sotmeten a la llei de la gravetat, etc.

Nogensmenys, hi ha divergències entre aquesta descripció fonamental del món i les conceptualitzacions que revela el llenguatge. Així, en anglés hom diu:

in the walley, in the neighborhood

malgrat que aquests objectes no tenen uns límits precisos en el món físic. Malgrat tot, la visió canònica del món és important i es troba sempre en el fons de les aparences i conceptualitzacions, enfront de les quals aquest és considerat real.

3. Finalitat

Algunes de les eleccions lingüístiques que es donen en les expressions locatives es relacionen amb elements del significat que són millor descrits com a part del propòsit o la finalitat del parlant. El propòsit prototípic de les expressions locatives és l'especificació d'un lloc. Cal distingir, doncs:

3.1. Propòsits prototípics

Una oració com la següent:

The teapot is on the kitchen table

normalment respon a la pregunta *Where is the teapot?* i la seua finalitat és de donar una restricció espacial sobre el lloc de la tetera suficient perquè l'oient la pugui trobar amb facilitat, però no tan precisa que resulte una informació incòmoda. El que aqueixa facilitat implica varia segons la situació física particular i el coneixement i/ o les habilitats perceptives de l'oient.

La restricció espacial pren la forma d'una relació que lliga l'objecte buscat i l'objecte de referència. Aquesta pot entendre's com un procediment per seleccionar un objecte de referència apropiat. El seu lloc hauria de ser conegut per a l'oient o fàcil de descobrir. A més, deuria estar tan directament relacionat amb l'objecte localitzat que un sol sintagma preposicional locatiu, o com a molt dos, puguen expressar la relació. Aquest procediment de selecció, doncs, requereix una representació de la situació física particular, el coneixement rellevant del món per part de l'oient i un context particular, focus d'atenció i habilitats perceptuals. D'altres vegades, tanmateix, la relació s'estableix amb independència de qualsevol particular subjecte perceptor.

3.2. Propòsits no prototípics

Les expressions locatives poden servir per a d'altres propòsits en comptes de, o a més de, la restricció sobre la localització. Al més sovint, la localització continua essent un objectiu, però se subordina a un altre. La prova que hi ha una altra finalitat que la prototípica en una expressió locativa és veure si l'oració en qüestió contesta la pregunta *on és X?*. Vegem quines són aquestes altres finalitats:

(1) Identificació: *The store at the corner sells cigarettes*

Serveix per distingir aquesta tenda d'altres.

(2) Sugerència d'inferències: Si enunciem una oració com la següent:

I bought this present in a store on Fifth Avenue
pretenem cridar l'atenció sobre alguna de les conseqüències de la localització especificada, per exemple, que el regal és de bona qualitat, car, etc.

(3) Subratllat d'una relació: Si emetem la següent oració:

He had bright blue eyes in a long thin face
no volem, naturalment, indicar la localització dels ulls, sinó introduir una descripció de la cara.

(3) Descripció de l'objecte localitzat, sense que la localització siga rellevant en absolut: Ací tenim usos preposicionals com els següents:

a man in a red hat

L'elecció d'una preposició, tanmateix, ve condicionada sovint per múltiples intencions.

3.3. La noció d'espai

Aristòtil defineix el lloc (*place*) d'un objecte com la part de l'espai (*space*) que ocupa. Com que la veritat d'una relació espacial sempre depèn del temps, hom pot pensar que les relacions espacials són predicats de tres llocs:

In (A, X, t)

Herskovits assumeix la definició aristotèlica.

3.4. La relació fons/ figura

a) Algunes preposicions indiquen relacions reversibles, com *near*, *against*, *along* i *at* en alguns dels seus usos:

near (A, X) ↔ *near* (X, A)

b) D'altres són reversibles:

above (A, X) ↔ *below* (X, A)

c) Hi ha preposicions que, encara que no siguem pròpiament reversibles, en alguns contextos donen lloc a expressions reversibles per tal de parar esment en objectes conformats de manera diferent:

The shoes are on my feet

My feet are in the shoes

Cal especificar, doncs, quines són les condicions que regeixen l'elecció entre expressions reversibles:

1) En el cas de finalitat prototípica, en què la intenció és proporcionar la informació de la localització de l'objecte, l'elecció està determinada per aquell objecte del qual hom vol saber la situació: aquest apareix a la posició subjecte, l'entitat la localització de la qual és garantida, apareix a la posició objecte:

The house is near the church

The church is near the house

Seguint Talmy (1978), Herskovits anomena de vegades el primer *figura* (*Figure*) i el segon *fons* (*ground*); Talmy descriu aquests papers semàntics de la següent manera:

"The figure object is a moving or *conceptually movable* point whose path or site is conceived as a variable the particular value of which is the salient issue.

The Ground object is a reference-point, having a stationary setting within a reference-frame, with respect to which the Figure's path or sites receives characterizations." (apud Herskovits, 1986: 35-36)

Açò explica el que no puguem tenir oracions com les següents:

**Mary's house is near the bicycle*

**The gate is at Mary*

Herskovits fa notar que tenim, tanmateix:

Mary's house is near where the bicycle is

The gate is where Mary is standing

Però ací el fons no és ja *bicycle* o *Mary*, sinó el lloc que ocupen, un lloc fix en la superfície de la terra i suficientment ampli per servir de punt de referència.

2. Quan la finalitat de l'expressió locativa no és la localització, sinó la identificació, sembla que aquestes restriccions actuen també, però de manera variable segons les preposicions:

**The cognac bottle is the one under the cap*

The cognac bottle is the one with the cap on it

En aquest cas, les restriccions, variables, poden considerar-se propietats convencionals de les preposicions particulars.

Notem en aquest sentit, que l'actuació de l'oposició fons/ figura depèn de la "prominència" (*saliency*) del punt de referència. Així, l'ésser humà, d'una importància òbvia en la nostra cultura, pot servir de fons malgrat que siga de grandària ben menut:

The Empire State Building is near us

**The Empire State building is near the bicycle*

4. Significats ideals

El significat de les unitats lingüístiques s'ha concebut normalment de dues maneres:

a) Com les condicions que corresponen a les condicions de veritat de l'oració en què apareix la peça lèxica en qüestió.

b) Una altra concepció entranya la noció de prototipus: un ocell prototípic, per exemple, és la millor instància

d'ocell. Tots els parlants catalans, per exemple, farien una descripció de l'ocell prototípic: en grandària, color, hàbits, etc.

Herskovits es decanta per la segona solució, aplicat la noció de prototipicitat al domini de les relacions espacials. El significat ideal de les preposicions es defineix de la següent manera:

"The ideal meaning of a preposition is a geometrical idea, from which all uses of that preposition derive by means of various adaptations and shifts. An ideal meaning is generally a relation between two or three ideal geometric objects (e.g., points, lines, surfaces, volumes, vectors)." (1986: 39)

El significat geomètric d'una expressió locativa és, doncs, una proposició que enclou una relació que s'aplica a les descripcions geomètriques dels objectes, i aqueixa relació pot ser el resultat de dues transformacions que s'apliquen successivament sobre el significat ideal. Aqueixes transformacions són el canvi de sentit (*sense shift*) i el canvi de tolerància (*tolerance shift*), dels quals ens ocupem tot seguit:

(1) Canvi de sentit: Són canvis discontinus a una altra relació conceptualment pròxima. Així, el significat ideal de *on* no és vertader per a la situació descrita per la següent oració:

the wrinkles on his forehead

Nogensmenys, aqueixa situació se sembla a la de contigüitat i suport, i aqueixa semblança motiva l'ús de *on*.

(2) Canvis de tolerància: El significat ideal o el que ha estat transformat a partir del canvi assenyalat adés, pot ser veritat només aproximadament. Així, *the book* no és en realitat *on the table* si hi ha un mantell entre els llibres i la taula, la qual cosa no impedeix que una oració com la següent es referesca a una situació tal:

The book is on the table

Els canvis de tolerància impliquen desviacions graduals mesurables com un angle de distància.

Herskovits considera que els significats geomètrics unitaris existeixen en la ment dels parlants com una mena de model, com un concepte a partir del qual tots els usos de les preposicions irradien.

Tot seguit presenta exemples de com funciona el significat de les preposicions en anglés i com les desviacions són explicables a partir dels canvis de sentit i tolerància. Vegem l'exemple de *in*. En tots els casos, *in* vehicula la idea d'inclusió o encerclament, però aquesta idea s'aplica a objectes geomètrics relacionats amb els objectes reals de maneres diverses:

1) Els següents casos poden entendre's perfectament a partir del significat ideal:

(1) *the water in the vase*

(2) *the crack in the vase*

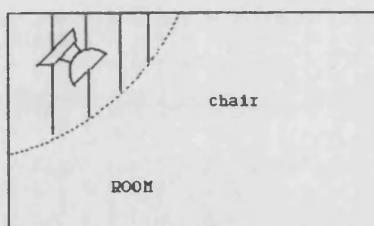

(3) *the crack in the surface*

(4) *the bird in the tree*

(5) *the chair in the corner*

Com hom pot veure, aquestes cinc primeres oracions exemplifiquen l'ús de la imaginació geomètrica i la projecció de les conceptualitzacions geomètriques sobre els objectes reals. En cada cas, la funció de projecció és distinta, però sempre tenim que les figures geomètriques són projectades imaginativament sobre els objectes reals. La descripció geomètrica apropiada és ben sovint arbitrària, encara que pugui semblar molt natural. Així, la descripció d'un arbre no ens fa concloure que el contorn és la conceptualització geomètrica escaient, conceptualització que justifica (4).

2) De vegades, la descripció geomètrica és justificable, però és inacceptable:

the potato in the dish

**the potato in the tray*

Aquests fets mostren una diferència funcional: un plat conté, però una safata, encara que també conté, està destinada a suportar. La prominència funcional condiciona l'adequació de les descripcions geomètriques.

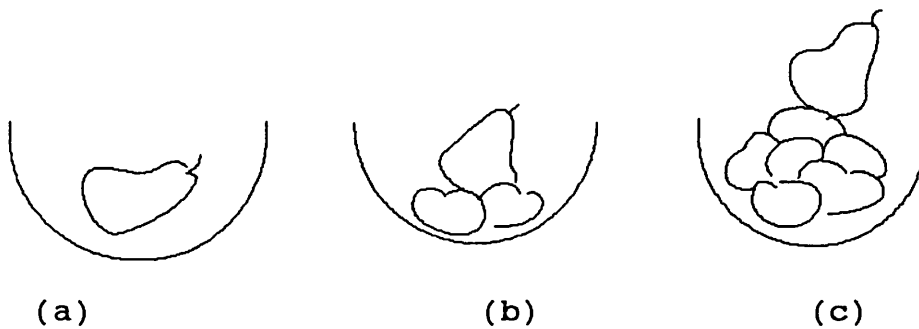
3) En la següent expressió locativa, hom il.lustra el canvi de sentit:

the muscles in his leg

La relació actual entre els músculs i la cama no és de contingut a continent, sinó de "part de". En qualsevol cas, *in* només pot emprar-se si la part és envoltada per la resta de l'objecte:

**the knee in his leg*

4) La següent expressió il.lustra el canvi de tolerància:

Encara que en (c) la pera no es trobe dins el fruiter, si un objecte és part d'un grup d'objectes suportats pel fruiter, alguns dels quals estan estrictament *in the bowl*, el primer normalment es considera que està també *in the bowl*. Les diferències que hi ha entre (a), (b) i (c) són normalment passades per alt i es considera *in* l'elecció millor, tenint en compte les possibilitats lèxiques amb què hom compta en anglés.

5) La inclusió és extensiva a totes les dimensions:

the block in the box

the block in the rectangular area

the gap in the border

La inclusió en un objecte unidimensional no és, tanmateix, una conceptualització molt profitosa. De fet, és dubtós que hi haja objectes de referència sense espessor amb una dimensió:

a person in the (waiting) line

Podem pensar que la línia és una mena de cadena irregular de la qual la persona és una peça.

6) Les conceptualitzacions realitzades pel llenguatge no coincideixen amb la geometria euclidiana. Així, malgrat que el punt i la línia són definits com a figures sense extensió, en anglés hom pot dir:

a point on a line

7) Una oració com la següent il.lustra el fet que hi ha moltes maneres de conceptualitzar una situació donada:

the bird in the field

Aquest concep el camp de dues maneres:

a) Com un nivell tridimensional que inclou sòl al dessota i aire al damunt.

b) Com una superfície.

8) Hi ha diverses restriccions sobre allò que pot ser conceptualitzat com a àrea:

**Draw a line in the blackboard*

Draw a line in the margin

La segona oració és acceptable perquè el marge és una subdivisió de la pàgina. Igualment, les àrees geogràfiques són seccions d'una superfície dividida, i açò permet:

in (England/ the country/ the province/...)

9) Hi ha restriccions que no tenen res a veure amb el significat ideal ni amb els mecanismes normals que ens permeten d'estendre el significat:

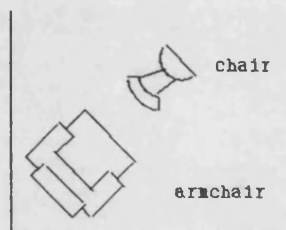
the truck in the road (el camió és un obstacle)

vs the truck on the road

John is in the hospital (hospitalitzat)

vs John is at the hospital (de visita o treballant)

10) Algunes restriccions depenen del context. Observem la següent expressió:

the chair in the corner

En l'expressió anterior, si el parlant és prou pròxim al racó, l'expressió no és apropiada, a no ser que llevem el silló. Si el parlant és lluny del racó, la diferència entre la cadira i el silló pot ser ignorada, i l'expressió anterior és apropiada. Aquesta diferència també és ignorada en la següent oració:

The chair and the armchair are in the corner

Sorprén trobar tantes condicions idiosincràtiques en usos que normalment no són percebuts com a idiomàtics. Fins i tot si hom les consideràs idiomàtiques, no es pot negar que el significat ideal de *in* es troba encara en elles: malgrat que hi ha certa arbitrarietat, hi ha un fort element de motivació.

El significat ideal de *in* és, doncs:

"in: inclusion of a geometric construct in a one-, two, or three-dimensional geometric construct." (1986: 48)

A continuació, Herskovits estudia aquesta relació entre el significat ideal i les restriccions i desplaçament en diverses preposicions de l'anglès. Notem el cas de *at*, que expressa la coincidència d'un punt amb un altre.

The train is at Victoria Station

Ací l'estació es concep com un punt en el trajecte d'un viatge. *At* implica coincidència quan és possible i quan el contrast entre coincidència i separació és significant. Així, la coincidència és exacta en els objectes geomètrics, on l'oposició coincidència/ separació és molt important:

The center of the circle is at the intersection of the axes

Aquesta coincidència exacta no es dona en expressions del llenguatge quotidià com les següents:

The car is at the corner of 6th and Broadway

Així doncs, *at* és un concepte graduat, de manera que la seua aplicabilitat descendeix segons la distància o l'angle. Tendeix, doncs, cap a la coincidència, segons demostren expressions com *exactly at*, emprades quan hom vol incidir en

la coincidència exacta.

5. Descripcions geomètriques

Per tal de comprendre l'ús de les preposicions locatives, cal assumir que les descripcions geomètriques són projectades per un procés d'imaginació geomètrica, una projecció acompanyada per funcions de descripció geomètrica. La descripció geomètrica aplicable és simplement la regió de l'espai ocupada per l'objecte, és a dir, el lloc de l'espai. Donat un objecte en un temps t , podem assignar-hi un lloc; aleshores tenim la funció de descripció geomètrica que anomenem "lloc" (*place*).

Puix que el que relacionem mitjançant les expressions geomètriques no són els objectes mateixos, sinó les regions d'espai associades amb els objectes en un temps determinat, un element del domini de la funció de descripció geomètrica és una parella d'un objecte i un temps. Les funcions que entren en una expressió temporal es poden descomposar:

The bird is in the bush

Included (Part(Place(Bird)

Interior(Outline (VisiblePart(Place(Bush))))

La descripció geomètrica aplicable al *bush* és producte de les funcions de descripció geomètrica *Interior*, *Outline*, *VisiblePart* i *Place*.

5.1. Els llocs tenen límits que poden ser vagues o fins i tot indefinits. Herskovits proposa una classificació dels objectes que poden funcionar com a *place*:

1) Objectes sòlids ordinaris

2) Substàncies sòlides poc fermes:

the dust on the table

3) Grups d'objectes sòlids:

There are worms in the strawberries

4) Objectes líquids o gaseosos:

There is sugar in that cup of coffee (límits definits)

the air above the city

5) Objectes geogràfics

La descripció canònica de cada objecte geogràfic és com apareixeria si cada part d'aquest fos observada des d'una distància curta. Aquesta observació, sovint només proporciona una idea aproximada. Així, amb *meadow*, hom no sap si és un nivell una àrea, etc. Els parlants no es veuen pertorbats per aquesta indeterminació:

the grass and the trees on the meadow

Amb aquesta expressió assumim que el prat no inclou l'herba i els arbres. En canvi, si diem:

He walked through the meadow

considerem el prat com un estrat sobre el qual hi ha aire i sota el qual és el sòl. Malgrat tot, els parlants no hi veuen cap mena d'ambigüitat: el millor és considerar *meadow* màximament inclusiu.

6) Parts

Objectes d'aquest tipus són *side*, *front*, *top* o expressions especificatives:

The ceiling above the lamp is stained

7) Objectes geomètrics

Poc habitual en el llenguatge quotidià, però no manquen exemples:

The children were standing in a circle

8) Parts de l'espai

En general, vagament limitats:

People grow vegetables in the intervals between the houses

9) Forats

No totes les concavitats són forats, sinó que un forat es defineix per la seua relació amb l'objecte dins el qual apareix:

There is a hole in my shirt

10) Entitats il.limitades

Es refereix a una part d'una unitat completa que es defineix només pel fet que s'hi presta atenció amb exclusivitat, deixant la resta fora de consideració:

He walked through the water

5.2. D'altres funcions de descripció geomètrica elementals

Herskovits presenta una llista que no és completa:

5.2.1. Funcions que projecten una regió de l'espai en una part d'aquest:

1) Part tridimensional:

the tree on the meadow

*Contiguous(VisiblePart(Place(tree)),
GroundSurface(Place(Meadow)))*

the child must sit at the back of the chair

AtTheBack(Place(Child), SeatPart(Place(Chair)))

2) Vora:

Ací tenim el cas de along:

*[A(Along)](HProj(LineApprox(Place(Path))),
LineApprox(Edge(Place(Ocean))))*

3) Base:

Es tracta d'una superfície composta per un enfilall de punts que es troben en el pla horitzontal més pla. El trobem en na oració com la següent:

The house is above the apartament building

Above(Base(VisiblePart(Place(House)))

Base(visiblePart(Place(building))))

4) Superfície total exterior:

the fly on the table

5) Superfície externa orientada:

the chopstick on the bowl

6) Part inferior:

the boat under the bridge

7) Part superior:

One could see shiny silver carp under the water

5.2.2. Funcions que projecten una regió sobre alguna idealització d'aquesta:

1) Aproximació:

the train at Victoria Station

*Conincide(PtApprox(Place(Train)),
PtApprox(Place(VictoriaStation)))*

2) Aproximació a una línia

the city on the road to London

*Contiguous(PtApprox(Place(City)),
LineApprox(Place(Road)))*

3) Aproximació a una superfície

the cat on the grass

4) Aproximació a un pla horitzontal

The top of the cloud cover is at 3000 feet

5) Aproximació a una tira:

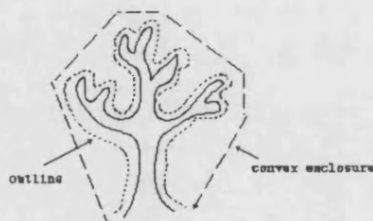
the house across the street

5.2.3. Funcions que projecten una regió sobre alguna "bona forma" que s'hi associa

Les bones formes s'obtenen suplint irregularitats o buits en una regió; aquestes funcions les du a terme el principi de la Gestalt anomenat "clausura" o "bona forma".

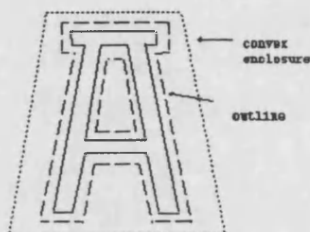
1) Contorn:

El contorn no és idèntic a la clausura convexa de la regió, sinó que té en compte la forma global de la regió, tot negligint les interrupcions i les irregularitats, segons mostren les següents figures i oracions:

the bird is in the tree

```
Included(Part(Place(Bird)),
Interior(Outline(VisiblePart(Place(bird)))))
```


man under the ladder

```
Under(Place(Man), Underside(Outline(Place(Ladder))))
```

2) Clausura completa

En els usos de *around*, l'espai que envolta pot consistir en unes poques regions desconnectades; una clausura imaginària és projectada aleshores en aquest:

the three houses around the lake

3) Regió normalitzada

the hole in the hole

De la mateixa manera que parlar d'un forat implica referir-se a una forma completa, "normal", en aquests exemples la descripció geomètrica aplicable als objectes de referència és la regió ocupada per aqueixa forma normal.

5.2.4. Funcions que projecten una regió sobre un volum adjacent:

1) Interior

the milk in the bowl

```
Included(Place(milk), Interior(Place(Bowl)))
```

2) Volum associat amb un vòrtex:

chair in the corner

Included(Place(Chair), VertexVolume(Place(Corner)))

3) Làmina associada amb una superfície:

crack in the surface

5.2.5. Funcions que projecten una regió sobre eixos:

1) Eix principal

Els objectes la forma dels quals és més o menys la d'una cinta o un paral·lelepíped té un eix principal (el més llarg):

The car moved along the road

Along(Place(Path), MainAxis(Place(Road)))

2) Punt d'observació associat

Els dos vectors ortogonals que constitueixen un punt d'observació, o un objecte inanimat:

J e s s i e i s b e h i n d t h e c a r
[A(Behind₂)](PtApprox(Place(Jessie)), PtofObs(Place(Car)))

5.2.6. Funcions que projecten una regió sobre una projecció

1) Projecció sobre un plànol a l'infinit:

The North Star is to the left of the mountain peak

Des del punt de vista de l'observador, la projecció sobre l'horitzó de la imatge de l'estrella és a l'esquerra d'un punt que s'acosta a la imatge del cim de la muntanya.

2) Projecció sobre un fons:

The painting is to the right of the chair

5.3. Descripcions geomètriques i imatge mental

L'ús espacial de les preposicions, doncs, no pot entendre's si no postulem un nivell intermedi de conceptualització. Aquest no pot dir-se que siga metafòric, car les imatges mentals es troben ancorades en la descripció canònica, i pel fet que la descripció canònica s'amotla

d'alguna manera al món real, s'esdevé que expressions com:

The fog is in front of the mountain

són funcionals, és a dir, proporcionen informació sobre la qual d'altres poden interactuar.

6. Factors pragmàtics

Malgrat que hom pot entreveure alguna sistematicitat entre els factors pragmàtics que condicionen l'elecció de les expressions locatives escaients, és molt difícil d'establir principis rigorosos i trobar camins inferencials a partir d'aquests. Per aquesta raó, Herskovits prefereix parlar de "near principles". Nogensmenys, aquests principis, com els principis de cooperativitat de Grice, encara que no siguin sistemàtics, revelen algunes de les forces que mostra l'ús del llenguatge.

6.1. Prominència

La prominència explica la direcció dels canvis metonímics. Un primer quasi-principi motiva certes sinècdques:

"One can use a noun which basically denotes a whole object to refer to the region occupied by a part of it that is typically salient." (1986: 73)

Així, en la següent expressió:

The cat is under the table

el gat probablement no es troba sota les cames de la taula; *table* està ací en comptes de l'extrem superior de la taula, una part de la taula que és prominent des d'un punt de vista funcional.

El mot *typically* en la formulació d'aquest principi és important. Ha d'haver-hi una experiència compartida per tots els parlants respecte de quina part és prominent. Hom no pot usar un sintagma nominal que denote un objecte sencer per

referir-se a una part simplement perquè aqueixa part siga el focus en un determinat context. Per exemple, no podem dir:

**He held the cup by putting two fingers through it*
emprant *cup* per referir-se al mànec, car la part més important de la tassa és típicament la part continent, i no el mànec.

Aquest primer quasi-principi té una sèrie de corol.laris:

1) El primer és el següent:

"One can use a noun-phrase which basically denotes a whole object to refer to the region occupied by a part of it that is typically visible." (1986: 74)

Així, en la següent oració:

There is a rabbit under the bush

hom no vol dir que el conill es trobe sota les arrels de l'arbust.

2) Un segon corol.lari és el següent:

"The geometric description applicable may be the base of the object (i. e., its area of contact with the ground plane)." (1986: 74)

Aquest principi respon de la següent expressió, per exemple:

the house above the apartment building

Hi ha uns altres dos principis que autoritzen les metonímies sobre la base de la prominència:

1)"The geometric descriptions applicable may be the projection of the object on the plane at infinity."
(1986: 75)

És a dir, hom pot localitzar els objectes més d'acord amb l'apariència que amb els fets reals:

The Morning Star is to the left of the church

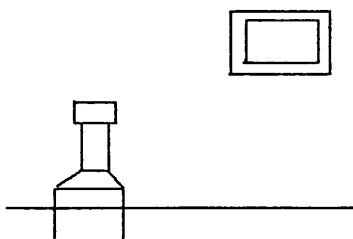
En aquesta oració, *to the left* seria estrictament veritat només de les aparicions de l'estel del matí i de l'església en el pla de la vista. Aquest quasi-principi es relaciona amb la prominència, puix que l'aparició és l'aspecte que sobreix més de l'experiència pròpia dels objectes.

2) Un altre principi és el següent:

" The geometric description applicable may be the projection of the object on the ground plane."

(1986: 75)

Açò explica l'oració assenyalada adés:

The painting is to the right of the chair

6.2. Rellevància

Es refereix a una aplicació del principi de Grice "sigues rellevant". Cal distingir rellevància de prominència: la prominència es refereix a una part d'un objecte o a un objecte d'un grup que sobreix en la nostra interacció i percepció del nostre medi, mentre que la rellevància té a veure amb els objectius comunicatius, amb allò que el parlant desitja expressar o implica en un context determinat. Així, per exemple, en anglés hom empra *on* o *in* segons si el contacte o la idea de contenció és més rellevant:

the dust is in/ on the bowl

the oil is in/ on the pan

6.3. Tolerància i idealitzacions

Herskovits es planteja com es pot caracteritzar la tolerància relacional, és a dir, la desviació permesa a partir del significat ideal (o a partir del sentit canviat del significat ideal). A més a més, cal preguntar-se també com es relaciona la tolerància amb la idealització, com podem descriure els contextos que fan que certes idealitzacions siguin apropiades.

La tolerància depèn dels següents factors

a) La naturalesa dels objectes:

Put the napkin to the right of the plate!

La precisió amb què podem definir l'eix dret de l'objecte depèn de la forma de l'objecte de referència.

b) La percepció, i el grau fins al qual dues posicions poden ser distingides:

The white horse is at the finish line

La veritat d'aquesta oració depèn dels mitjans a l'abast per tal de determinar la posició dels cavalls, la qual canvia, per exemple, un cop que hom els veu a través de càmeres d'alta velocitat.

c) La tolerància depèn sobretot d'allò que és rellevant. Així, en el cas de les peces d'escacs sobre el tauler, si allò que importa és el joc, les graelles del tauler defineixen la posició rellevant. Si diem, doncs:

The Knight is directly to the right of the Queen

la distància permesa des de l'eix dret que preserva la veritat d'aquesta oració és definida per la grandària dels quadres.

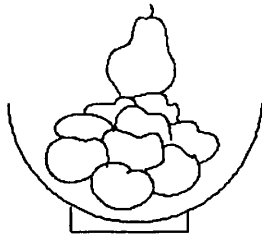
Podem postular dos quasi-principis que estableixen un vincle entre tolerància i rellevància:

1) Canvi de contrast:

"If two objects, A and B, are placed in relation to a reference object in such a way that the ideal meaning of a preposition (or the sense -shifted ideal meaning) is truer of A than of B, then one can use that preposition to discriminate A from B- so that the

locative phrases will be assumed true of A but not of B." (1986: 81)

Respecte de la següent situació, encara que normalment es descriuria mitjançant l'oració de sota:

The pear is in the bowl

un fotògraf, per exemple, podria dir:

Move the pear so that it is in the bowl!

El significat ideal de *in* s'aplica millor a les pomes que a la pera; hom pot usar *in* per tal de contrastar la seua localització, encara que al més sovint aqueix contrast és ignorat.

2) Fons en graella:

"If there is in the context a grid-like pattern and if that grid-like pattern is relevant to the speaker's point, then that grid-like pattern will define the tolerance in the use of the projective prepositions."

(1986: 82)

El patró grid-like pot ser el de les xarxes dels carrers o les habitacions d'un edifici.

6.4. Tipicalitat

Amb la següent oració:

The fountain is behind the city hall

assumim que la font és pròxima al *hall* de la ciutat, de manera que no pot haver-hi cap altre objecte arquitectònic que sobreïska. Aquesta condició de proximitat, tanmateix, no és una part del significat de *behind*, puix que en la següent oració:

*The treasure is buried 600 feet in a straight line
behind you*

no hi ha cap proximitat. La proximitat, doncs, és el cas no marcat, la inferència que hom fa normalment si res no diu el contrari.

7. Tipus d'ús

Respecte dels tipus d'ús, assenyala Herskovits:

"So all such convention facts of use-facts that are neither determined by the ideal meaning of the preposition and the meanings of the subject and object of the expressions, nor pragmatically inferable- will have to be somehow specified in the lexicon, as characteristics of additional sense of the preposition or of idiomatic forms." (1986: 86)

7.1. Distinció de tipus d'ús

Hom podria pensar que els diversos tipus d'ús es distingeixen segons els tipus de situacions dins el mateix tipus d'ús que tinga moltes propietats en comú, però no es tracta tant de les propietats comunes com de la seua rellevància. Assenyaem, d'altra banda, que una expressió determinada pot permetre dues interpretacions distintes, sense cap diferència en la situació actual en el nivell canònic:

the motel on the road

Pot interpretar-se com un punt en la carretera o com un objecte que toca l'àrea definida per la carretera.

7.2. Idiomàticitat

Herskovits considera que els girs idiomàtics s'han d'agrupar juntament amb la resta de tipus d'ús. La diferència

entre uns i d'altres és qüestió de generalitat i no justifica dos tipus d'entitats lèxiques. Així, hom compara:

the book on the desk

the man on the bus

Normalment, hom considera que la segona expressió és idiomàtica. Però comparem ambdues expressions locatives:

1) Ambdues expressions impliquen suport i contigüitat, però la segona comporta una implicació addicional: l'home està viatjant amb l'autobús. Així, seria estranya una oració com la següent:

**?The family is living on a converted bus*

En tots dos casos, la contigüitat pot relaxar-se: el llibre pot estar en el cim d'un munt de llibres, i l'home seient sobre una maleta.

2) La raresa de la segona expressió *the man on the bus* consisteix en el fet que, quan un objecte és dins d'un altre, hom empra més típicament *in*, a no ser que el suport siga especialment rellevant. En d'altres paraules, la descripció geomètrica aplicable a l'objecte de referència no és la més típica.

3) Ambdues expressions pertanyen a un model productiu, si bé en el cas de *the man on the bus* les restriccions són més estretes: només hi poden aparèixer vehicles grans.

La idiomaticitat, en suma, és una qüestió de grau i està determinada per factors com la distància del significat ideal, les restriccions seleccionals i la desviació a partir de les descripcions geomètriques normalment esperades. Herskovits proposa una representació uniforme per a tots dos models, assumint que cada expressió és generada per un tipus d'ús. Una construcció idiomàtica, doncs, és un model menys general que els que subjauen a les expressions regulars, si bé de vegades cal tenir en compte relacions metafòriques per tal d'explicar el seu significat.

7.3. Representació dels tipus d'ús

Un tipus d'ús es compon de dues parts:

a) Un model de sintagma centrat en la preposició.

b) La interpretació associada amb el model, ço és, un enfilall de condicions que defineixen la propietat, les condicions característiques d'aquell model. Les condicions poden ser prototípiques, amb un procediment per preveure quines desviacions a partir d'aquelles condicions és tolerable. Així, en la següent oració:

the man on the boat

no sols hom requereix que l'objecte siga gran, sinó que hom hi referesca en el context d'un viatge.

7.4. Coneixement en els tipus d'ús

Els usos són entitats complexes, en què compten tots els elements del significat, tant el significat ideal com les restriccions que en defineixen els tipus d'ús. Cal distingir diversos tipus de restriccions:

7.4.1. Restriccions sobre l'escena:

1) Restriccions de selecció

Així, en el tipus d'ús "objecte físic contigu amb la vora d'una àrea geogràfica", l'objecte localitzat ha d'estar fixat i ha de ser relativament gran:

The house is on the lake

**the car is on the lake*

Les restriccions seleccionals tenen a veure amb les categories de les rúbriques lingüístiques més que amb els objectes mateixos.

2) Relacions permeses entre els objectes:

a) Una restricció central, donada pel significat ideal o el derivat d'aquest per un canvi de sentit.

b) Una desviació permesa a partir de la restricció central, quan no pot ser inferida a partir de consideracions generals que impliquen tolerància.

On the left wall, there is a chest of drawers
el significat ideal de *on*, que implica contigüitat i suport, ha sofert un canvi de sentit i la condició de suport ha desaparegut.

3) Restriccions sobre la deixi:

Els tipus d'ús inclouen una representació de com computeritzar els valors dels deíctics, és a dir, especificar les funcions del context que proporcionen el referent apropiat. Així, algun tipus d'ús de les preposicions projectives inclouen caracteritzacions detallades de la manera de computeritzar la localització i contemplar la direcció d'un observador implícit:

The car is to the right of the tree

4) Restriccions sobre les funcions de descripció geomètrica

Un tipus d'ús pot restringir les descripcions geomètriques implicades. Així, en el cas de *in*, un tipus d'ús especifica que la descripció geomètrica que s'aplica a l'objecte de referència ha de ser *Normal Region*, l'altre que ha de ser *Outline*.

7.4.2. Restriccions sobre el context:

1) Restriccions sobre la intenció:

Ja hem vist que, llevat d'algunes excepcions, la intenció de l'expressió locativa es constreny a la localització de l'objecte que apareix en la posició de subjecte.

2) Subratllat d'algun element del fons:

L'elecció entre expressions és sovint una qüestió de posar atenció en algun element del fons, més que d'assenyalar diferències de fet. Aqueixos efectes són propietats convencionals dels tipus d'expressió. Així, *to the right*, enfront de *on the right*, tendeix a subratllar la distància entre tots dos objectes, i evocar un viatge des de l'objecte de referència.

De vegades, el contrast no pot entendre's com diferències objectives entre les situacions:

Bogota is at/ on the equator

at es prefereix si hom vol assenyalar la presència en el fons d'alguna línia transversal.

3) Algunes restriccions particulars sobre el context

Així, el tipus d'ús, "entitat espacial en una localització"

7.5. Canvis de sentit

No hi ha cap principi general que regule els canvis de sentit, però hom pot afirmar que l'ocurrència d'una preposició generada per un tipus d'ús és motivada, una motivació que depèn del vincle amb el significat inherent de la preposició. Vets aquí alguns dels processos pels quals la relació en un tipus d'ús és derivada a partir del significat ideal:

1) Si el significat ideal és un conjunt de condicions, el significat ideal pot derivar de fer-ne caure un. És el cas de *The chest of drawers is on the left wall*.

2) La transformació del significat ideal pot suposar una condició afegida, segons hem vist en *the man at the desk*.

3) La transformació del significat ideal pot ser relacionada amb aquest per un procés que implica semblança:
the wrinkles on his forehead

4) Les condicions del significat ideal poden actuar en la major part de les situacions en què el significat transformat és vertader, és a dir, ambdues relacions co-ocorren en el món quotidià. Així, *on* és usat per indicar acostament, però l'acostament sol co-ocórrer amb la contigüitat i el suport.

5) El significat ideal de *at* ha estat definit com la coincidència de dos punts. Els usos amb objectes unidimensionals i bidimensionals són generalitzacions d'aqueix significat ideal cap a dimensions més altes.

6) El significat ideal pot ser embegut en la relació del tipus d'ús. Així, en:

The target is at 120 feet

El significat ideal de *at* agafa entre una aproximació puntual de la diana i un punt a deu peus des d'un observador implícit.

Com a conclusió, Herskovits fa notar que la pretensió del que hem vist fins ací ha estat de copsar les regularitats en el domini de les preposicions locatives. Els exemples proposats expressen la mal.leabilitat i el caràcter borrós del significat, la seua oculta dependència del context. El marc descriptiu proposat és, en fi, un intent de fer entrar alguna d'aquestes propietats en una descripció sistemàtica.

En la resta del llibre, Herskovits estudia l'aplicació del que hem vist fins ara al tractament computacional de les preposicions i després estudia les diverses preposicions topològiques i projectives de l'anglès. Ja vam assenyalar que no ens hi referiríem, car les possibilitats que les preposicions puguen ser codificades i decodificades en un sistema informàtic ultrapassa els nostres objectius. Sí que cal que ens referim, tanmateix, a la distinció entre preposicions topològiques i projectives, que és fonamental

en la teoria de Herskovits i que remet a d'altres distincions semblants (funcionals/ direccionals en Vandeloise, per exemple) tant dins de la Gramàtica Cognitiva com fora. Ací seguim l'article de 1981. Herskovits distingeix, en efecte, dos tipus de preposicions:

1. Preposicions topològiques

Aquestes no necessiten un observador per ser interpretades semànticament.

in: Expressa la inclusió parcial d'un constructe geomètric en un volum, una àrea o una línia.

on: Expressa la contigüitat, adjacència d'un constructe geomètric amb una superfície, o una línia.

at: Coincidència d'un punt amb un altre punt de l'espai.

En un context, la inclusió, la contigüitat i la coincidència poden no ser vertaderes. Així, el *Ulysses* a l'extrem de la pila de llibres podem dir que no està *on the table*. Aquest significat central no basta, en fi, segons hem tingut ocasió de veure al llarg de la nostra exposició, per determinar les condicions d'ús de la preposició: s'han de conèixer les desviacions que es permeten d'aquest ideal.

2. Preposicions projectives

Són preposicions del tipus de *to the right, behind, etc.* Cadascuna d'aquestes preposicions implica un punt d'observació (real, suposat o metafòric). El punt d'observació consisteix en dos vectors.

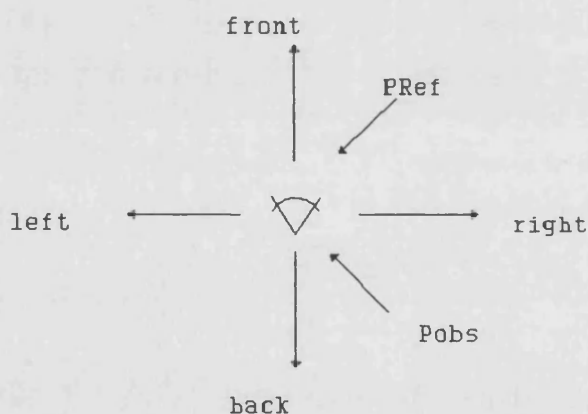
1) Un que indica el vertical intrínsec de l'observador.

2) Un ortogonal al primer al llarg de la línia de vista.

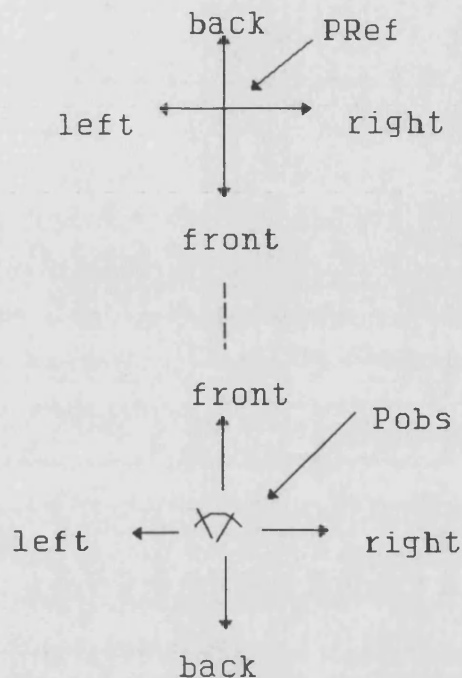
Aquests dos vectors especifiquen quatre eixos, que reben el nom de *coplanar orthogonal half-line axes*, associats amb el punt d'observació. Aquests eixos són: *front, right, back, left*, segons el sentit de les busques del rellotge.

En la definició d'aquestes preposicions, l'objecte de referència i el localitzat són punts. Donat un punt d'observació, es poden especificar els eixos associats amb l'objecte de referència, ço és, els eixos de base *right*, *left*, *front*, *back*, per referència als quals es definiran *to the right*, *behind*, etc. Aquests eixos s'originaran, doncs, en l'objecte de referència. A partir d'ací tenim dues possibilitats:

1) Si el punt d'observació coincideix amb l'objecte de referència, els eixos de base són idèntics als punts d'observació:

2. Si el punt d'observació és lluny de l'objecte de referència, els eixos de base són una imatge d'espill dels del punt d'observació:

El significat ideal d'una preposició d'aquest tipus com *to the left* pot definir-se de la manera següent:

"(...) given a punctual reference object (PRef), punctual located object (P_{Loc}), and a point of observation (PObs), base axes can be constructed according to the procedure outlined above: P_{Loc} is *to the left* of PRef if it is located on the left axis."

(1986: 322)

Definicions anàlogues poden adduir-se per a les altres preposicions. Vegem-ne algun exemple:

1. El punt d'observació coincideix amb el punt de referència en les següents oracions:

a) *in front of a rolling stone*

El punt de vista és virtual: la hipotètica localització i direcció per poder veure.

b) *to the right of the chair*

2. L'objecte de referència i el punt d'observació estan separats en les següents expressions:

a) *the moon behind the cloud*

Els eixos de base definits per l'observador en el context.

b) *on the right side of the closet*

El treball de Herskovits, malgrat que ací no hem pogut reproduir-lo en tota la seua extensió, abasta un alt grau d'exhaustivitat respecte dels problemes de les preposicions espacials i és de gran envergadura. Malgrat tot, presenta alguns petits problemes que comentem tot seguit:

1. La proposta de Herskovits, i en general les de tots els autors que parteixen de la Gramàtica Cognitiva, en estudiar exclusivament les preposicions en els seus usos espacials, que semblen ser els que millor s'adiuen a aquesta mena d'anàlisi, solucionen problemes concrets d'aquesta parcel·la, però descuren la resta dels usos preposicionals i donen una imatge del sistema prepositiu força fragmentada, car hom no incideix a bastament en la idiosincràsia de la classe de les preposicions i en allò que tenen de comú les preposicions en qualsevol dels seus usos i que permet de parlar d'una categoria preposicional. El fet de centrar-se en els usos preposicionals espacials, redueix significativament el problema de la polisèmia de les preposicions: dins el domini espacial, el tractament monosèmic del seu significat és relativament fàcil de mantenir.

2. La distinció de Herskovits entre preposicions topològiques i preposicions projectives ha estat, si no criticada, sí matisada per Cuyckens (1981). En efecte, d'acord amb la distinció de Herskovits entre preposicions projectives i topològiques, les primeres haurien de ser sempre ambigües:

1) Els eixos del P_{Obs} serveixen com a base de P_{Ref} (P_{Ref} = P_{Obs}).

2) La imatge de l'espill de l'eix observacional (P_{Ref} = P_{Obs})

Açò no és, tanmateix, així, al parer de Cuyckens:

a) *The man walks in front of the house* (ambigua)

b) *The man is standing in front of the tree* (no ambigua, només tenim la possibilitat que el P_{Ref} no coincidezca amb el P_{Obs}).

Així doncs, Cuyckens assenyala:

1) Si el P_{Ref} té un davant o un darrere intrínsec i/ o una orientació esquerra/ dreta també intrínseca, tindrem P_{Obs} = P_{Ref}: *car, house, etc.* Estrictament, aquestes orientacions intrínseques són més derivades que intrínseques, car els objectes es perceben així, com anàlegs a l'orientació del nostre propi cos.

2) Si el P_{Ref} no té aquesta orientació intrínseca (cas de *rock, tree, etc.*)ni, per tant, els corresponents eixos orientacionals, en principi no podrien definir-se els eixos de base. Però en aquest cas, els eixos de base de P_{Ref} es transfereixen al dels participants en l'acte de la comunicació (=P_{Obs}), sobretot al parlant, també a l'oient i de vegades a un observador hipotètic. En aqueix cas, el P_{Ref} no és igual al P_{Obs}.

3) Fins i tot si P_{Ref} mostra uns eixos orientacionals intrínsecament, l'usuari del llenguatge pot considerar les relacions espacials entre P_{Loc} i P_{Ref} des d'un P_{Obs} allunyat del P_{Ref}, ço és, des dels participants en l'acte de comunicació. D'aquí deriva l'ambigüitat de (a).

Cuyckens, d'altra banda, assenyala que l'oposició (P_{Obs} = P_{Ref}) vs. (P_{Obs} ≠ P_{Ref}) pot entendre's en termes de l'oposició deíctic/ no deíctic, la qual ha estat definida per Fillmore (1982) en els següents termes:

"The name given to uses of items and categories of lexicon and grammar that are controlled by certain details of the interactional situation in which the utterances are produced." (apud Cuyckens (1984: 191))

Concretament, la deixi espacial ha estat definida de la següent manera:

"(...) aspect of deixis which involves referring to the locations in space of the communication act participants." (íbdem.)

Així doncs, tindrem:

a) Ús deíctic de la preposició si P_{Ref} no és igual a $P_{Obr.}$

b) Ús no deíctic de la preposició si P_{Ref} és igual a $P_{Obr.}$

Finalment, Cuyckens assenyala que l'obligatorietat de l'ús deíctic en b) demostra la preferència de la interpretació no deíctica: només si l'objecte en qüestió no té una orientació intrínseca, es fa obligatòria la interpretació deíctica.

En el cas d'objectes amb orientació intrínseca, la preferida és la interpretació no deíctica: la deíctica està sempre presentada com possibilitat teòrica, però, en qualsevol cas, l'ús deíctic, quan es dona, és un ús translàtic.

Malgrat aquestes petites objeccions, la proposta de Herskovits suposa un gran avanç respecte dels models anteriors, car ha aconseguit de superar els models que basaven l'elecció de les preposicions en la pertinència de certs esquemes geomètrics i en fer entrar fets de tipus pragmàtic i perceptiu, permet de reduir sensiblement la polisèmia que tradicionalment s'havia aplicat a la preposició. En efecte, la consideració que el llenguatge té com a funció primordial no transmetre neutrament uns continguts, un significat, sinó contribuir a la interacció social dels humans, en el cas de les preposicions espacials, sobretot de situar un element la localització del qual és desconeguda en relació a un punt de referència conegut, suposa la introducció en l'estudi de les preposicions d'una òptica ben nova que permet de resoldre molts problemes que fins aleshores constituïen un greu escull per a la generalitat de les teories que s'hi acostaven. D'altra banda, reuneix la tradicional consideració de les preposicions com a elements de relació, -susceptibles de ser formulats mitjançant predicats- i la consideració plenament cognitiva

que una expressió locativa constitueix una imatge o conceptualització de la realitat amb una determinada finalitat comunicativa.

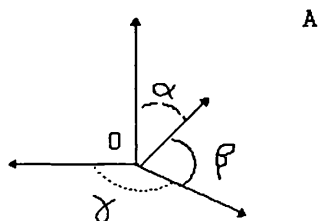
7.3. C. VANDELOISE (1985, 1986)

El lingüista francès C. Vandeloise ha contribuït en gran mesura a l'estudi de les preposicions des d'un punt de vista cognitiu mitjançant una sèrie d'articles que han estat arreplegats en un llibre publicat el 1986. En aquest primer article que ressenyem ací (seguim la publicació original, del 1985), Vandeloise es proposa d'assenyalar les limitacions de les propostes d'explicació del funcionament de les preposicions que s'han fet a partir de la geometria i la lògica, i a continuació esbossa el seu propi model, que anomena "funcional".

7.3.1. La descripció geomètrica de l'espai

Vandeloise adverteix de primer que no s'ocuparà d'una geometria particular (euclidiana, analítica, projectiva...) sinó de tota descripció de l'espai efectuada amb mitjans estrictament espacials, com ara la direcció, la distància o les dimensions. Una descripció com aquesta es considera independent del context i del locutor, així com de la funció dels objectes localitzats a l'espai:

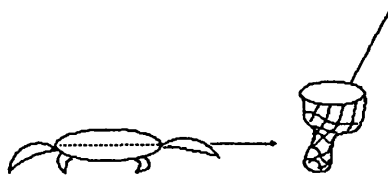
1. Hom ha proposat com a primitius les coordenades cartesianes:

Si el locutor situa l'objecte en relació a si mateix, ell és l'origen del sistema de referència i els tres eixos són fàcils de trobar. Tanmateix, fins i tot en les preposicions *devant/ derrière* i *à droite/ à gauche*, a les quals hom associa normalment les direccions frontal i lateral, en donen una descripció incompleta:

L'oiseau est devant le ministre: devant ve determinada per la línia de la mirada del ministre

Le filet est devant la crabe: devant ve determinat per la direcció del moviment.

Cal introduir una noció més complexa, l'orientació, que és una semblança de família (*ressemblance de famille*), un concepte que pot ser representat per no importa quina combinació dels seus trets (Wittgenstein, 1953).

2. Cap preposició espacial no indica una distància absoluta. No existeixen parelles de preposicions que indiquen, per exemple, "distància subjecte/ objecte inferior/ superior a un metre". Si diem que alguna cosa és "prop de l'església", la distància serà distinta segons si anem amb cotxe o a peu. Per tal de donar-ne compte, se sol definir "A és prop/ lluny de B" en funció d'una distància superior/ inferior a una norma. Però en considerar els factors que la

determinen, es constata que fan referència a l'accessibilitat física del subjecte o de l'objecte per part del subjecte o de l'objecte. La distància és, doncs, només una conseqüència.

3. També s'ha tingut en compte la dimensionalitat de l'objecte (recordem Takahaski). Vandeloise es refereix a Clark (1973), que descriu *at* (una dimensió)/ *on* (dues dimensions)/ *in* (tres dimensions). L'aplicació al francès no resulta, tanmateix, gaire satisfactòria:

A) *Dans*: *Le point est à l'intersection des deux lignes*
(1 dimensió)

Le curé est à la plage (dos dimensions)

Le ministre est à l'église (tres dimensions)

Puix que la coincidència del rector/ ministre no pot ser exacta, subjecte i objecte de la preposició deuen ser assimilats a punts. Aqueix raonament, tanmateix, pot ser objecte de dues objeccions:

1) Partim d'una definició precisa de *à*, que no és l'única possible.

2) La idealització dels termes d'una preposició és un fenomen massa general perquè permeta les de la platja i l'església. No hi ha cap raó perquè s'hagen de reduir precisament a un punt, a una dimensió: la idealització potser consisteix a privar els objectes de qualsevulla dimensió.

B) *Dans*: trobem el mateix:

Le bijoux sont dans la boîte (tres dimensions)

La vache est dans la prairie (dos dimensions)

Le curé est dans la file (una dimensió)

El que *dans* s'use preferentment amb objectes tridimensionals és resultat del significat de *dans*, ço és, que el seu subjecte és contingut per l'objecte. Aquest fet imposa una condició sobre el segon terme: ha de ser un continent potencial. Els objectes amb tres dimensions satisfan aquesta condició més sovint que els objectes amb una o dues dimensions. Però notem que, malgrat que una pedra tinga dues dimensions, no podem dir:

Le pain est dans la pierre

Contràriament, amb un objecte amb una o dues dimensions

podem tenir oracions acceptables, si és un continent possible del subjecte.

En fi, un objecte que no és continent pot passar a ser-ho si és compartimentat:

La ligne est dans la coin de la page

**La ligne est dans la page*

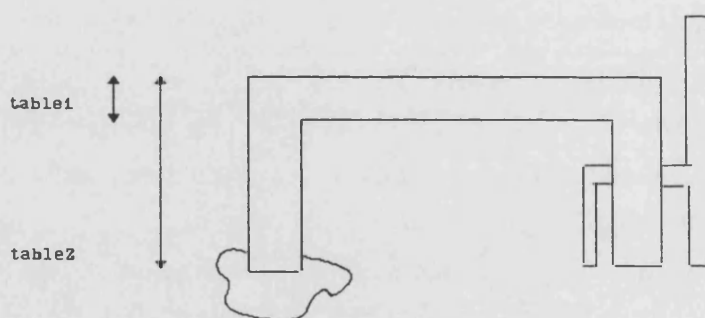
Notem que tant en l'un cas com en l'altre tenim dues dimensions.

Així doncs, la dimensionalitat més que un aspecte essencial de l'ús de les preposicions, és només una conseqüència superficial de la relació continent/contingut.

7.3.2. La descripció lògica de l'espai

Vandeloise estudia els següents punts objectables dels estudis de les preposicions fets des de la lògica:

1. La lògica no té en compte la idealització dels termes de la relació. Puix que la lògica no admet l'ambigüitat, un mot amb n significats haurà de ser representada per n símbols, però aqueixa multiplicitat no és suficient:

La chaise est en-dessous de la table₁

Le papier est en-dessous de la table₂

Així doncs, no sols els distints significats d'una paraula, sinó també les perspectives diferents segons les quals es considera l'objecte designat, exigeixen símbols diferents. La lògica hauria de representar la mateixa taula

mitjançant dos objectes diferents per tal de donar compte del valor de veritat d'ambdues oracions; aqueixa multiplicitat de símbols no suposa cap problema tècnic, però mostra fins a quin punt se subestima sovint la complexitat de les relacions espacials i la nostra percepció dels objectes.

3. La lògica no té en compte la asimetria entre el subjecte i l'objecte: *avant/ après, au-dessus/ en dessous* es consideren reversibles:

A est au-dessus de B = B est en-dessous de A

A est avant de B = B est après A

Però no totes les preposicions espacials respecten aqueixa equació:

La pierre est devant la maison

**La maison est derrière la pierre*

Aqueixa asimetria es deu a l'oposició funcional que es dona en les preposicions entre:

a) *cible*: objecte petit i mòbil de posició desconeguda (subjecte)

b) *site*: objecte major i més estable de posició coneguda (objecte)

Si A i B poden tenir indistintament ambdues funcions, *devant/ après* sí que són reversibles:

La chène est devant le peuplier = Le peuplier est derrière le chène

Les descripcions lògiques solen ignorar aquestes restriccions sobre *cible* i *site*.

3. La lògica no té en compte tampoc certes restriccions addicionals. Així, la lògica proposicional és addicional (el significat de dos termes és igual a la suma dels seus significats), però açò no és sempre així en el llenguatge:

Annette est à son bureau

No indica només la presència a l'escriptori, sinó que s'hi troba seient treballant: el significat de *à son bureau* és més ric del que hom podria deduir dels seus elements, i la lògica no pot expressar aqueix significat.

4. La lògica no sol tenir en compte les restriccions de selecció, del tipus de les que s'estableixen entre *site* i

cible. De vegades, des del punt de vista de la lògica, hom ha intentat formular aquesta mena de restriccions. Així, sobre *in* en anglés hom ha dir que $A < B$, però la lògica no pot mostrar aquestes restriccions, no pot motivar-les. Aquestes restriccions artificials podien confirmar el caràcter arbitrari del llenguatge, però denunciaven sobretot un sistema de descripció inapropiat.

La lògica, com a conclusió, descarta el caràcter creatiu del llenguatge: estudia els usos estadísticament més freqüents, en els quals hom pretén de veure els seus usos més característics; però els altres usos de vegades revelen la vertadera funció de les preposicions. Vandeloise no nega que hi haja arbitrariedad en el llenguatge, però una anàlisi inapropiada d'aquest l'exagera. Les descripcions lògiques i geomètriques més que establir la complexitat de la distribució de les preposicions, la generen. Respecte d'açò, assenyala Vandeloise:

"Contrairement à ces sciences exactes qui aspirent à offrir une information exhaustive et autonome à un auditeur complètement ignorant du contexte, le langage laisse dans le vague tout détail inutile à ses fins immédiates et exploite au maximum la connaissance commune aux participants du discours. Ce savoir partagé dont la logique aussi bien que la géométrie refusent l'aide, représente la trame sur laquelle s'inscrit le langage. C'est lui qui fournit les éléments nécessaires à notre compréhension. Lui encore, qui réduit le rôle de l'arbitraire." (1985: 118)

Segons Vandeloise, els llenguatges formals descriuen imperfectament els naturals, car són de naturalesa distinta.

7.3.3. Descripció funcional de les preposicions espacials

La proposta alternativa de Vandeloise consisteix a descriure els mots de significat espacial en relació a uns

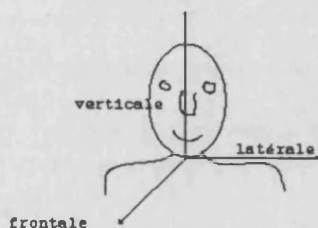
conceptes funcionals lligats al coneixement extralingüístic de l'espai que comparteixen els parlants d'una mateixa llengua. Vandeloise assenyala cinc grups de trets universals que juguen un paper essencial en l'anàlisi de les paraules espacials: són primitius indefinibles en funció dels quals efectuem la descripció de les expressions espacials. Cal distingir:

1) Alguns són de tipus funcional.

2) D'altres són de caràcter antropomòrfic, lligats al cos humà o a la seua figura perceptiva.

Vegem aquests trets universals:

1. La forma del cos humà, la seua simetria i funció privilegien dues direccions: direcció frontal/ direcció lateral:

Aquestes direccions, segons vam veure, descriuen incompletament *devant/ derrière, à gauche/ à droite, etc.*, però sí que descriuen adequadament *en face/ dans le dos*.

2. Un segon grup és el de la física popular. Vandeloise confessa no saber si aquesta concepció "naïf", ingènua del món és universal o varia segons les llengües del món. En qualsevol cas, tots els parlants d'una llengua comparteixen certes creences sobre el món:

1) Un home s'enlaira, un arbre creix, una pedra cau. Aquests fenòmens regeixen la direcció amunt/ avall.

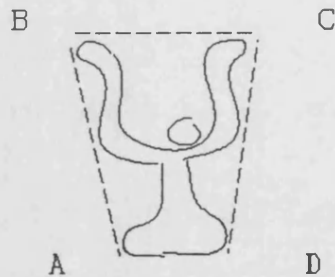
2) Si un objecte porta un altre, el primer és generalment major, més pròxim al sòl, parcialment amagat pel segon. Aquesta és la relació portador/ portat, important per a la descripció de *sous/ sur*.

3) Si un objecte en conté un altre, sovint l'amaga, exerceix un control sobre la seua forma i posició, el

contingut va en el continent, etc. L'oposició continent/
contingut és fonamental per explicar *dans*.

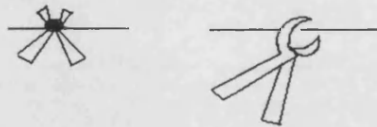
Assenyalem:

a) La relació d'inclusió no pot explicar:

La perle est dans le verre

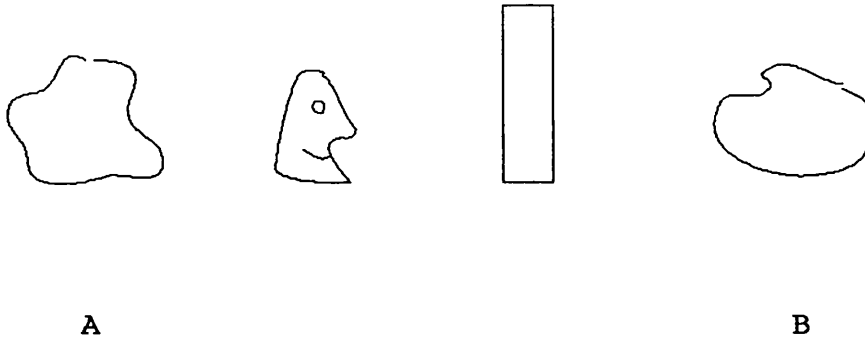
b) De vegades cal tenir en compte l'energia, ço és, la
força que exerceix el continent:

**Le pince est dans la pince à linge vs.
Le fin est dans la pince*

La física científica difereix de la popular com els
llenguatges formalitzats del natural.

3. Un altre tret és l'accés a la percepció. a causa de
la semblança de llur aparell perceptiu, els homes perceben
l'espai de la mateixa manera. La inaccessibilitat a la
percepció justifica l'ús de *derrière* per referir-se a dos
llocs distints geomètricament:

A es troba darrere del parlant; B és darrere del mur. Tant l'un com l'altre són inaccessibles a la percepció, si bé per raons distintes: en el primer cas, perquè es troba a l'esquena del parlant, en el segon per l'anteposició d'un objecte opac.

Cal tenir en compte respecte d'aquesta propietat:

1) En d'altres llengües la inaccessibilitat és reflexada en d'altres posicions. Així, en cora, l'objecte que es troba dins d'un objecte opac també va precedit per una preposició paral·lela al francès *derrière*.

2) *derrière/ sous* expressen la inaccessibilitat des de dues direccions diferents:

a) Transversalment a l'horitzontal (*derrière*).

b) Transversalment a la vertical (*sous*)

Coincideixen en l'obstrucció perpendicular a l'horitzontal, si hi ha contacte entre l'objecte que amaga i el que és amagat:

Il y a un coffre-fort sous la carte de Mexique

Il y a un coffre-fort derrière la carte du Mexique

Hi ha diferències subtils en què entra en joc també la relació portador/ portat.

La mouche est sous la carte du Mexique (carte és un objecte fi)

?*La mouche est derrière la carte du Mexique*

vs.

La mouche est derrière le portrait du pape (portrait és un objecte gros)

?*La mouche est sous le portrait du pape*

4. Una altra propietat és l'encontre potencial: tot encontre suposa un moviment, però el contrari no és necessàriament vertader. Així, el moviment és necessari per emprar el verb *aller*, però no suficient:

Le curé va a Rome / **Le curé va* (incorrecte perquè no hi ha segon element de l'encontre)

En canvi, és gramatical la següent oració, amb *venir*:

Le curé vient

perquè el segon element de l'encontre és el lloc en què es pronuncia el discurs.

Així doncs, *A est avant/ après B* és una relació que depèn de l'encontre potencial de A i B i un element no expressat, definit pel context, anomenat *pôle*:

L

(1) *Le curé est avant le ministre*

(2) *Le chêne est avant le peuplier*

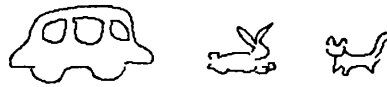
Cal assenyalar:

a) En (1) el segon membre (*pôle*) de l'encontre està clar: és la meta que persegueixen els dos ciclistes. El més pròxim al *pôle* es troba *avant*. Aquesta situació pot simbolitzar-se de la següent manera:

$(a, b) \longrightarrow P$ ($a = A, b = B, P = \text{pôle}$)

b) En (2) només podem parlar d'encontre si imaginem un moviment potencial del parlant cap als arbres. El primer arbre amb què hom troba es dirà que és *avant*.

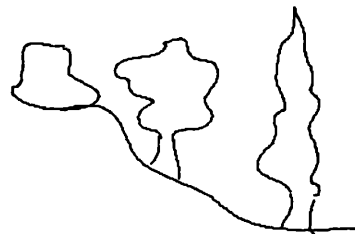
Tot seguit, Vandeloise presenta uns exemples en què l'ús de *avant/ après* és incorrecte, però passa a ser correcte si l'element estàtic del context és substituït per un element potencial-mòbil:

[incorrecte]

[correcte]

Le lapin est avant le chat

[incorrecte]

[correcte]

Le chêne est avant le peuplier

Així doncs, només un mòbil potencial pot ser pôle. així doncs, l'oració (2) podria esquematitzar-se de la següent manera:

$P \longrightarrow (a, b)$

El pôle de l'encontre és el parlant. (1) i (2) poden expressar-se juntament mitjançant $P \longleftrightarrow (a, b)$, que mostra la relació de *avant/ après* amb el moviment relacionat de les dues entitats: o bé el pôle (2) o bé *a, b* (1) s'elegeixen com a elements mòbils. Aqueixa elecció no depèn sempre del moviment físic:

L'automobiliste alla s'écrasser contre le mur (A \longrightarrow M)

L'automobiliste vit le mur venir vers lui (A \longleftarrow M)

Els elements mòbils són els termes subratllats en cada oració, malgrat que ambdues oracions descriuen la mateixa situació.

Vandeloise assenyala, en fi, que fins i tot si el

ministre i el rector descansen un moment sobre el roure i l'àlber bord, continuarien essent corredors potencials. El moviment potencial relatiu entre ambdues unitats, doncs, descriu *avant/ après*.

5. L'orientació general i l'orientació lateral donen una descripció completa de *devant/ derrière* i *à gauche/ à droite*; aquestes semblances de família tenen els següents trets:

1) Orientació general: línia de la vista i direcció del moviment.

2) Orientació lateral: direcció lateral i perpendicular de l'orientació general.

Aquesta llista no és, tanmateix, exhaustiva. Si hi hagués un rei degenerat amb una boca al coll, hom podria dir que la caça és davant d'ell:

Així, sembla que els òrgans de nutrició s'han de considerar trets d'orientació general.

Vandeloise conclou el seu article afirmant que les preposicions poden descriure's en funció de cinc conceptes:

- 1) Direcció determinada per la simetria del cos humà.
- 2) conceptes de la física popular, com l'eix vertical, relació portador/ portat, relació continent/ contingut.
- 3) Accés físic i accés a la percepció.
- 4) Encontre potencial.
- 5) Orientació general i potencial.

El caràcter "naïf" i intuïtiu d'aquests conceptes no ha de sorprendre'ns: la lògica i la geometria, més rigoroses, falsegen els fets lingüístics en remetre's a les

conseqüències tot ignorant-ne les causes: el desconeixement de les funcions del llenguatge i l'atracció de certs lingüistes pel rigor dels llenguatges formals accentua el seu caràcter arbitrari, que fa el seu aprenentatge més difícil que no ho és.

7.4. VANDELOISE (1986)

L'article que acabem de ressenyar, juntament amb una ampliació de les idees que hi proposava i estudis concrets sobre parelles preposicionals aparegudes amb anterioritat en revistes, han estat publicades com a llibre l'any 1986 per Vandeloise sota el títol *L'espace en français. Sémantique des prépositions spatiales*.

Ens referirem a l'ampliació del marc teòric, les línies principals del qual són les que hem estudiat adés. Els temes teòrics a què es refereix són els següents:

1. La asimetria de les relacions espacials

1.1. La cible i el site

La asimetria que es dona entre *cible* (subjecte de la relació espacial) i *site* (objecte de la relació espacial) té un origen extralingüístic:

"La base de ce principe est extralinguistique: un objet dont la position est incertaine ne peut être localisé sans référence à une entité dont la position est mieux connue." (1986: 34)

Les característiques d'ambdós elements són, doncs:

1) La posició de la *cible* és una informació nova, la del *site* antiga.

2) La *cible* és petita o difícil de situar, el *site*

massís i fàcil de distingir.

3) La *cible* és mòbil o susceptible de moure's, la *site* immòbil o estable.

1) Hi ha alguns casos en què el seu funcionament no és tan clar, car hi ha un element lèxicament no expressat, per exemple, un camí o una trajectòria implícits, que són fixos, el quals modifiquen l'acceptabilitat de la relació *cible/site* en funcionar com a *site*:

La bicyclette est près de la maison

?*La maison est près e la bicyclette*

La segona persona seria acceptable si, per exemple, un ciclista rebenta un pneumàtic prop de sa casa sota la pluja; la relació *cible/site* es justifica per referència a un element implícit, el camí que ha de recórrer el ciclista cap a sa casa.

2) Hi ha preposicions que sempre són reversibles:

Le banc est avant l'église

L'église est après le banc

Cal tenir en compte també la relació entre el *site* i el locutor. Notem la diferència entre les següents expressions:

Paris est près

Paris est près de Saint-Denis

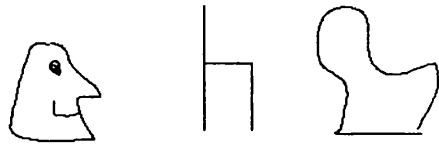
Paris est près par rapport à Saint-Denis

Quant més egocèntrica és la localització, més simple és la descripció lingüística. És a dir, quant més simple és l'expressió lingüística, més probable és que el *site* s'identifique amb el parlant.

1.2. Les preposicions direccionals i les preposicions funcionals

Quan el parlant i el *site* no coincideixen, tenim dues possibilitats:

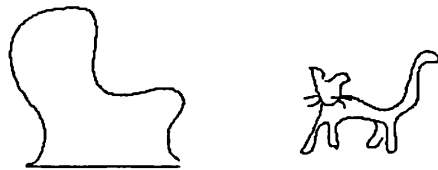
1) Podem parlar de relació amb tres termes (*site, cible* i *parlant*), si la posició del parlant resulta crucial:

La chaise est devant le fauteuil

Són preposicions funcionals, en què no importa la posició del parlant per indicar la situació.

2) Si la relació és independent de la posició del parlant, com en la següent situació:

Le chat est devant le fauteuil

estem davant preposicions direccionals. Aquestes caracteritzen la posició de la cible en relació a direccions precises:

- a) vertical: *au-dessus/ en dessous*
- b) frontal: *devant₁/ derrière₁*
- c) lateral: *à droite/ à gauche*

Aquests dos tipus, a més a més, es distingeixen sintàcticament:

1) Els *site* de les direccionals, i no les de les funcionals, són introduïts per *de*:

L'aigle est au-dessus de la montagne

**Le peuplier est avant de la chêne*

2) Les direccionals accepten els comparatius, no les funcionals:

La voiture est plus à la gauche que l'arbre

**La voiture est plus devant₂ que l'arbre*

3) Però *devant₁/ derrière₁* (direccionals) es comporten com funcionals pel que fa a la preposició *de* i el comparatiu:

**Le fauteuil est devant₁ de la table*

**Le fauteuil est plus devant₁ de la table*

2. Representació dels objectes

Vandeloise comença advertint que els criteris que segueix són d'ordre lingüístic i pretenen d'assegurar la coherència de la descripció de les relacions espacials i a disminuir la seua polisèmia.

2.1. Idealització dels termes de la relació espacial

Els objectes de les relacions espacial no es consideren en tota la seua complexitat, sinó que s'idealitzen en funció de la perspectiva des de la qual són considerats: per tal de subratllar millor les qualitats que importen, aquesta perspectiva deixa en la vaguetat les altres característiques.

"Les informations offertes par le langage sur la façon dont sont conçus les objets qui participent à une relation spatiale dépendent donc dans une large mesure de la signification attribué à la préposition."

(1986: 46)

Així, davant una oració com la següent:

Le curé est à la maison

tenim dues possibilitats:

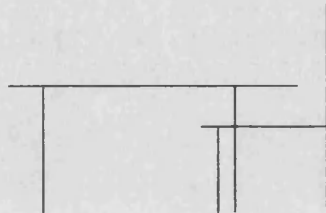
a) Si *à* indica coincidència, hem de concebre el *curé* i la *maison* com dues masses indeterminades d'igual proporció.

b) Si *à* expressa que la *cible* coincideix amb un punt del seu *site*, no és necessària aqueixa consideració.

La llibertat amb què modelem i transformem la realitat objectiva és, al parer de Vandeloise, enorme:

1) La idealització d'un objecte pot reduir-se a una de les seues parts per metonímia:

La chaise est en dessous de la table

La cadira és només sota el tauler, una part de la taula.

2) Pot reduir-se al contorn idealitzat, sense detalls superflus, o a l'aproximació geomètrica més pròxima. Així, per exemple, en considerar l'altura d'una casa, hom deixarà fora la ximeneia i l'antena.

2.2. Orientació intrínseca dels objectes:

Per tal de donar compte de l'orientació intrínseca dels objectes, Vandeloise postula el següent principi:

"Principe de fixation: Un objet peut être qualifié par rapport à sa position usuelle, même si sa position diffère au moment de l'énontiation." (1986: 50)

(malgrat que a l'inrevés)

(malgrat que el cotxe
va marxa enrere)

Cal tenir en compte, doncs, respecte de l'orientació intrínseca dels objectes:

1) Perquè un objecte estiga intrínsecament orientat no sols ha d'ocupar quasi sempre la mateixa posició, sinó que açò ha de ser així per a tots els membres d'una comunitat lingüística.

2) Un objecte està orientat intrínsecament només si les diferents parts segons les quals està orientat són recognoscibles: així, és fàcil de trobar objectes intrínsecament orientats en les direccions verticals i horitzontals, però no tan fàcil en les laterals. A causa de la simetria entre la dreta i l'esquerra, és difícil trobar objectes orientats segons aquest paràmetre, si exceptuem el cas dels humans i dels vehicles que aquests condueixen.

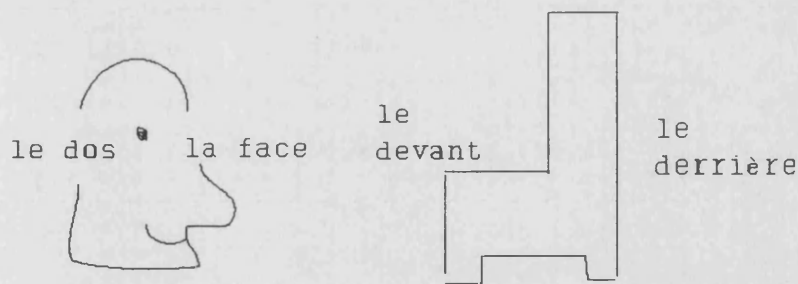
3) El principi de fixació orienta un objecte en relació a la seua posició usual. Un altre tipus d'orientació intrínseca és l'antropomòrfica. Respecte d'aquesta, assenyala Vandeloise:

"Selon la direction frontale, la face d'un objet la plus fonctionnelle ou la plus chargée de détails sera dite son *devant* par analogie avec la face humaine, cependant que la face opposée sera dite son *derrière*."

(1986: 51)

Aquests dos tipus d'orientació, tanmateix, es troben lligats i hom no pot dir que una predomine sobre l'altra: els trets funcionals d'un objecte (orientació antropomòrfica) determinen la posició segons la qual s'utilitzen (orientació posicional). Així, per exemple, els armaris es troben girats cap a l'usuari per tal que hom els pugua obrir més fàcilment.

Notem que l'orientació posicional segons la direcció frontal està invertida:

Nogensmenys, hi ha una sèrie d'objectes que s'orienten de manera diferent. Són els fusils, els telescopis, objectes "projectadors". Aquests provoquen normalment un moviment i en aquests:

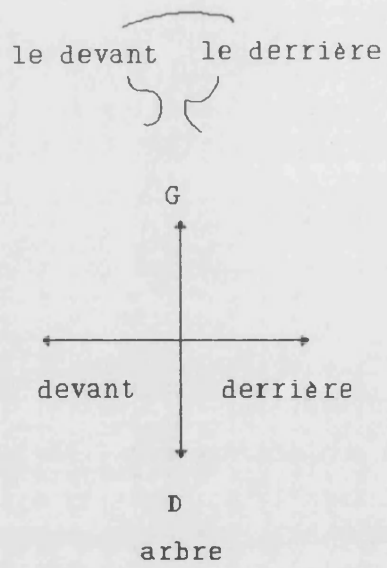
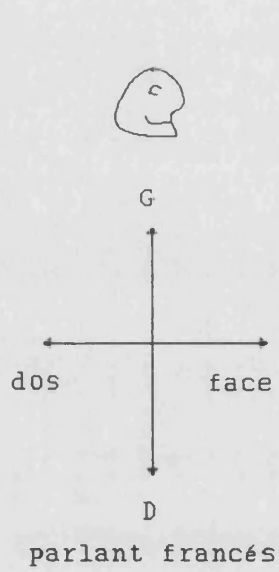
- a) La part funcional és el *avant* (no **le devant*)
- b) L'altra part és *l'arrière* (no **le derrière*)

En qualsevol cas, presenten una orientació antropomòrfica. Aquest fet no dona preeminència a aquest tipus d'oració, sinó que indica més aviat el paper preponderant que juga el moviment en l'orientació dels objectes. Nogensmenys, notem que en totes les llengües hi ha expressions antropomòrfiques com *la face d'un timbre*, *le dos du livre*, *la tête du lit*, però aquesta orientació es troba molt poc present en francès en relació amb d'altres llengües.

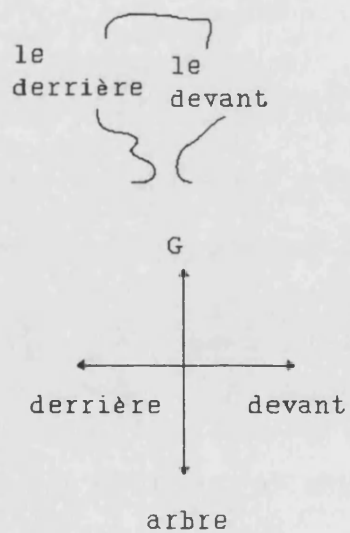
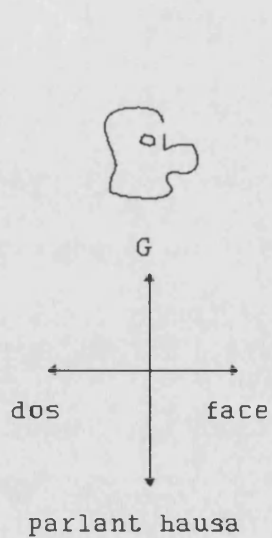
2.3. Orientació contextual dels objectes:

Aquesta depèn de la posició del parlant i varia segons les llengües. Així, podem distingir:

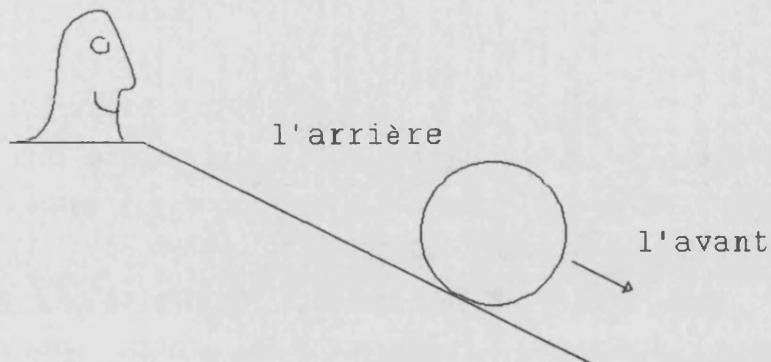
1. Una orientació "en espill":

2. Una orientació "en tàndem", que trobem en llengües com el hausa:

En francès tenim l'estratègia "en tandem", per exemple, quan hom vol atribuir un *avant/ arrière* a una bola en moviment:

Aquesta orientació es deu al moviment, i no a una preferència per l'orientació antropomòrfica.

3. Forma de la descripció

Vandeloise considera que les llengües no funcionen en termes de les categories tradicionals, sinó com a categories naturals. Aquestes han estat definides de la següent manera:

"Une catégorie naturelle n'a pas de frontières bien définies, il n'existe pas toujours une propriété nécessairement partagée par tous les membres de la catégorie, les frontières sont variables et dépendent des modifications du système entier, et enfin tous les membres de la catégorie n'ont pas le même statut."

(1986: 63)

Així doncs, d'entre els molts usos que presenta una preposició, hi ha uns més representatius que d'altres, i aquests s'anomenen usos prototípics. La pretensió de Vandeloise, en les preposicions concretes que estudia, és d'organitzar els usos (prototípics, derivats, etc.) per tal d'extraure'n una sèrie de regles d'ús derivades d'una única impulsió. El coneixement per part del parlant de les paraules que usa ha estat explicat pels diversos lingüístiques de dues

maneres fonamentals:

1) Memorització dels usos.

2) Deducció de regles que reflexen semblances i regularitats d'aquests usos.

Vandeloise considera que possiblement actuen ambdós mecanismes:

"(...) d'une part il [el parlant] mémorise une liste d'usages, d'autre part il établit entre eux un certain nombre de généralisations que j'appellerai les *caractéristiques* du mot." (1986: 67)

Les característiques són el contacte, l'accés a la percepció, l'ordre en l'eix vertical, etc. Les regles d'ús permeten de passar de la regla d'ús més formal, la condició necessària i suficient, a les característiques. Les regles d'ús, en fi, proporcionen una descripció més estructurada del funcionament de les preposicions, però ben sovint més abstracta que les característiques.

Finalment, Vandeloise es refereix a la diacronia lògica i les impulsions. El significant d'una paraula s'associa a una categoria complexa, representada per inventariar usos característics i semblances que relacionen aquests usos en diferents nivells d'abstracció. Però quan un xiquet aborda una categoria complexa, entra en ella per una porta, no per totes. Així, assenyala Vandeloise:

"J'appellerai impulsion d'un mot le noeud par lequel s'effectue le premier accès à son réseau de significations." (1986: 71)

Les impulsions possiblement són les mateixes per a tots els parlants:

"Je postulerai donc qu'à un temps T_0 , une association symbolique transparente s'est faite entre le signifiant de ces mots et leur impulsion. La distribution finale des termes spatiaux est acquise à un temps postérieur T^1 et est le fruit d'un développement systématique à partir de l'impulsion. Ce développement permettra:

a) de motiver la multiplicité des règles d'usage et des caractéristiques;

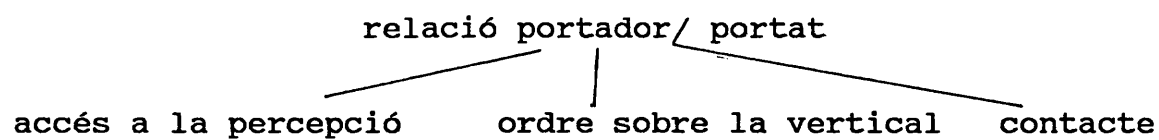
b) de motiver les restrictions de sélection."

(1986: 71-72)

Així doncs, Vandeloise parla de diacronia lògica entre la impulsió del terme espacial i la seua distribució final. Cal tenir en compte:

1) La major part de les preposicions espacials que estudia Vandeloise són descrites per una regla d'ús única formulada en funció d'un concepte global, que són les impulsions de les preposicions espacials governades per aquestes regles d'ús. Per exemple, la relació continent/contingut, concebuda globalment, seria l'entrada a la xarxa que més tard representarà el significat de *dans*.

Els usos més allunyats del nus graviten al voltant del concepte global, el qual exerceix sobre ells una atracció més forta. Per exemple, en el cas de *sur/ sous*, tenim:

El concepte global associat amb *sur* és la relació portador/ portat; *sur* presenta una sèrie de restriccions de selecció motivades per aquesta relació:

a) Descriu contactes compatibles amb la relació portador/ portat.

b) Descriu, facultativament amb *à*, contactes compatibles amb la relació portador/ portat intermediària.

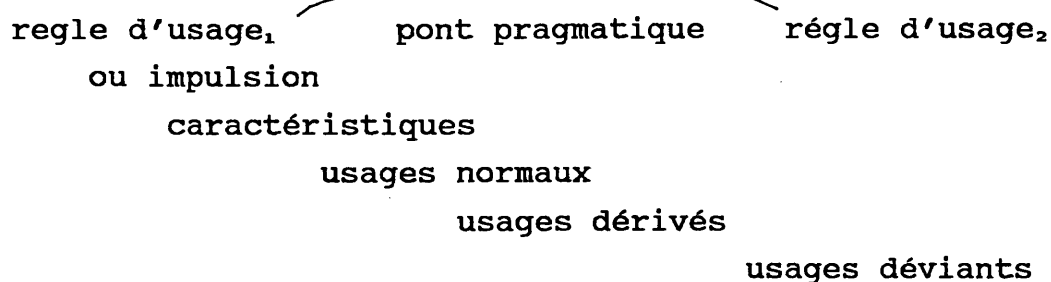
c) No por aplicar-se a contactes incompatibles amb la relació portador/ portat.

La relació portador/ portat, doncs, imposa restriccions sobre el contacte, i no a l'inrevés.

2) En el cas de *devant/ derrière*, tenim dues regles d'ús, entre les quals cal introduir un ordre cronològic. Des d'un punt de vista pragmàtic, ambdues es relacionen, car totes dues es refereixen a un objecte inaccessible a la percepció. La impulsió és la primera regla, que només depén de dos termes; la segona és la que depén de dos termes.

Nogensmenys, cal tenir en compte que hom no pot saber si l'evolució diacrònica reflexa la diacronia lògica, ni sembla que es corresponga aquesta última amb les etapes de l'adquisició del llenguatge pels xiquets.

El mètode seguit per Vandeloise, en fi, pot esquematitzar-se de la manera següent:

Com a exemple del mètode seguit per Vandeloise, veurem l'estudi que fa de les preposicions devant₁/ derrière₁ i devant₂/ derrière₂:

1. DEVANT₁/ DERRIÈRE₁

1.1. La noció d'orientació general

Vandeloise defineix de primer en què consisteix una semblança de família²:

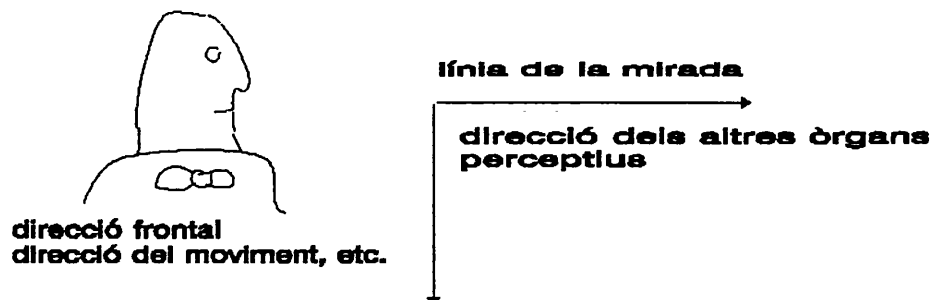
"Une ressemblance de famille est un concept représenté par différentes combinaisons des traits qui le caractérisent." (1986: 108)

L'orientació general és una semblança de família determinada pels següents trets: direcció frontal, direcció del moviment, línia de la mirada, direcció a què s'adrecen la resta dels òrgans de la percepció (olor, oïda), direcció de nutrició i defecació... Les diverses parts del cos determinen el sentit positiu (per exemple, la nutrició)

² Aquest concepte, estudiat per primer cop per Wittgenstein, ha estat assolit per la Gramàtica Cognitiva dins la teoria del prototipus, segons estudiarem en un altre lloc.

enfrent del negatiu (per exemple, la defecació). De tots aquests trets tres són els principals: la línia de la mirada, la direcció del moviment i la direcció frontal.

Pot esdevenir-se que un tret de família s'opose als altres:

En aquests casos, la majoria dels trets determinen l'orientació general més canònica, i açò ve a demostrar, segons Vandeloise, que cap tret no es necessari ni suficient. Hi ha, tanmateix, contextos en què un tret aïllat pot imposar una orientació general marginal, però aleshores és necessari que la perspectiva segons la qual l'escena és considerada, li conferisca una importància excepcional. Llavors es planteja el problema de com saber si una semblança de família es caracteritza per un tret només (car un només pot aparèixer) o diversos: l'orientació general canònica apareix en la majoria dels contextos, amb independència de la direcció que pren momentàniament la línia de la mirada.

1.2. Les preposicions davant/ derrièrre i l'orientació general

Vandeloise assenyala que la semblança de família és un concepte complex, amb una organització lògica mínima, per la qual cosa ha d'emprar-se només com a últim recurs. Vandeloise pretén de demostrar, doncs, que és imprescindible de

recórrer-hi per tal d'explicar aquestes preposicions.

1. La major part dels usos d'aquestes preposicions poden explicar-se mitjançant la direcció frontal. Així, segons la naturalesa de *cible* i *site* hom pot establir una subclassificació:

1) El *site* és humà:

(5) *Le curé est devant le ministre*

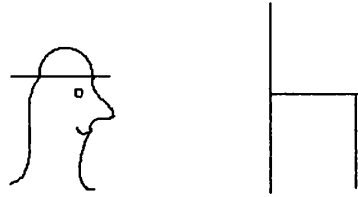

(6) *Le curé est derrière le ministre*

2) El *site* no és humà i està intrínsecament orientat:

(7) *Le curé est devant la chaise*

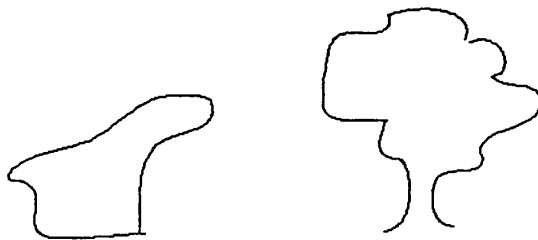

(8) *Le curé est derrière la chaise*

3) El *site* no està intrínsecament orientat

(9) ? *Le fauteuil est devant l'arbre*

(10) **Le fauteuil est derrière l'arbre*

Aquest tipus d'oracions millora en la seua agramaticalitat si la *cible* és humana:

Le curé est devant l'arbre

Encara que en (5)-(8) els *sites* no estan intrínsecament orientats, cal recordar que una *cible* intrínsecament orientada pot orientar contextualment el seu *site*, tot conferint-hi la seua direcció frontal invertida; açò és el que fan el rector en (5), (7) i en menor mesura el silló.

4) Si ni la *cible* ni el *site* estan intrínsecament orientats i no hi ha observador, l'oració no és possible:

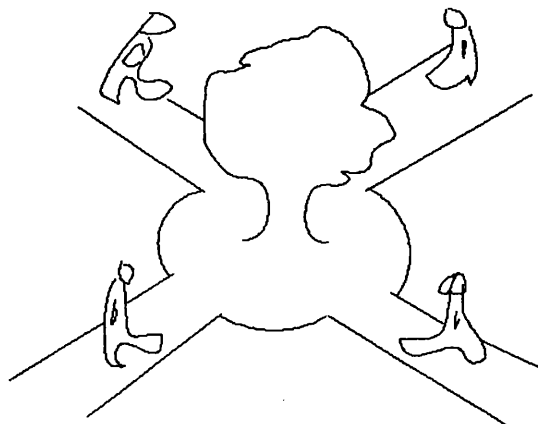

**L'arbre est devant le rocher*

**Le rocher est devant l'arbre*

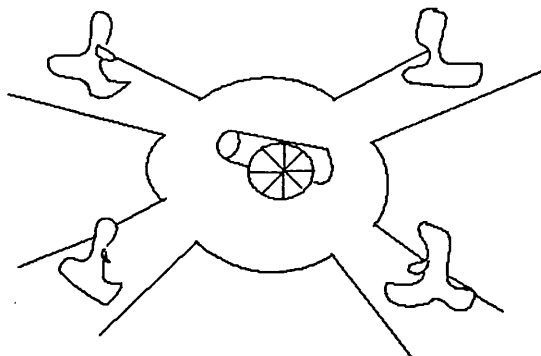
5) De vegades sorgeixen conflictes entre l'orientació intrínseca i la contextual. Normalment predomina la intrínseca:

(A)

Les présidents sont devant l'arbre

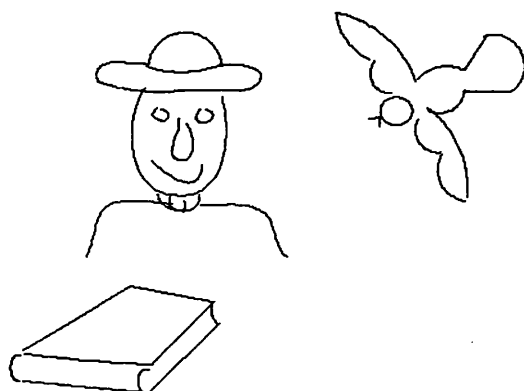
(B)

?Les présidents sont devant le canon

Aquest distint comportament ve recolzat, a més a més, pel fet que en l'adquisició del llenguatge hom aprén en primer lloc a emprar les preposicions amb sites intrínsecament orientades. L'orientació contextual és posterior i conseqüència d'aquesta i la interacció canònica, és a dir, la funcionalitat més típica.

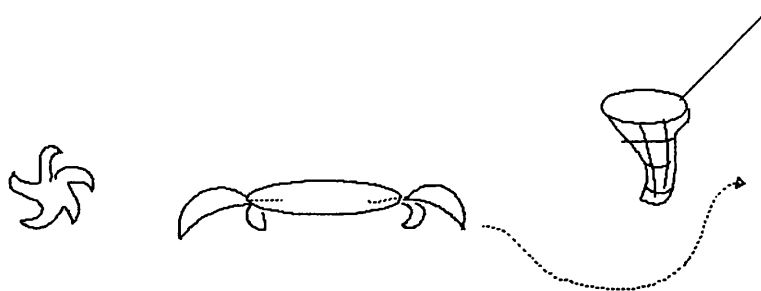
2. Cal tenir en compte també la incidència de la línia de la mirada i de la direcció del moviment sobre l'ús de les preposicions *devant/ derrière*. Observem que en la situació següent:

(11) *La bible est devant le curé*
Le Saint-Esprit est devant le curé

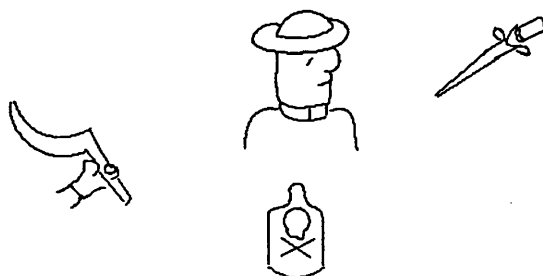
Encara ací predomina la direcció frontal. Però hi ha casos en què es dóna una major importància:

a) a la direcció del moviment

(12) *Le filet est devant le crabe*

b) a la línia de la mirada:

(13) *Le couteau est devant le curé*

Cal notar que perquè aquests usos siguin possibles, hom ha d'haver donat a aquestes nocions una importància dramàtica. D'altra banda, la preposició oposada no pot emprar-se per a la direcció contrària:

**L'étoile de mer est derrière le crabe*

En aquest cas actua una orientació general marginal.

Així doncs, Vandeloise afirma respecte de l'orientació general i les preposicions *devant/ derrière*:

"Il est clair, dès lors, que les prépositions *devant/ derrière* ne dépendent pas de plusieurs notions

différents, la direction frontale, la ligne du regard, la direction du mouvement et la position des organes nutritifs, mais plutôt d'une ressemblance de famille, l'orientation générale, dont ces notions sont les traits. Dans la majorité des contextes, la direction frontale représente l'orientation générale la plus canonique dont elle est le trait le plus stable. Des traits plus mobiles, comme la ligne du regard et la direction du mouvement, ne motivent, seuls, l'emploi des prépositions *devant/ derrière* que dans les rares contextes qui leur confèrent une importance suffisante. On y reconnaît alors une orientation générale marginale déterminée par un trait plus saillant."

(1986: 119)

Així doncs, els usos canònics de *devant/ derrière* estan lligats a l'orientació general canònica; els marginals, a una orientació general marginal. Vandeloise postula per tant la següent regla d'ús:

"D1: Si a est *devant/ derrière* b, la cible se trouve du côté positif/ négatif de l'orientation générale du site." (1986: 120)

Notem, d'altra banda, que hom no pot coordinar una orientació general canònica i una marginal:

**Le poison et le couteau sont devant le curé*

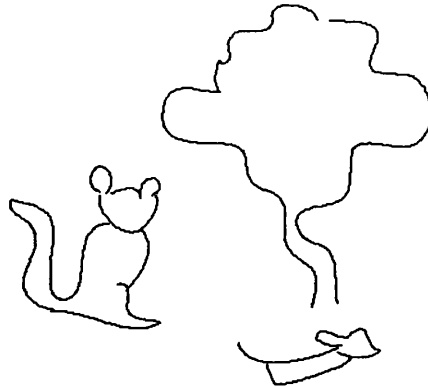
Vandeloise assenyala, finalment, que en aquests usos de *devant/ derrière* hi ha sempre una connexió entre el parlant i el *site*: la relació és major si el *site* està intrínsecament orientat, menor si no ho està intrínsecament:

a) Site orientat intrínsecament:

Le chat est devant toi et la souris est à gauche (droite)*

b) Site orientat contextualment:

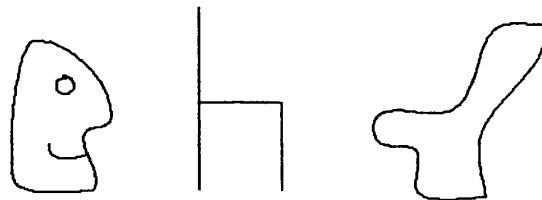
*Le chat est devant l'arbre et la souris est à droite (*à gauche)*

En aquest cas, no es transfereix l'orientació del parlant a la seua posició del site. Ací l'orientació del ratolí es fa a partir del gat més que a partir de la posició de l'arbre.

2. DEVANT₂/ DERRIÈRE₂

Vandeloise considera que les preposicions *devant/derrière* són bisèmiques, és a dir, que són preposicions regides per dues regles d'ús. Per exemple, la següent oració, pot referir-se a dues situacions diferents:

Le fauteuil est devant la chaise

devant₁: orientació general de la cadira

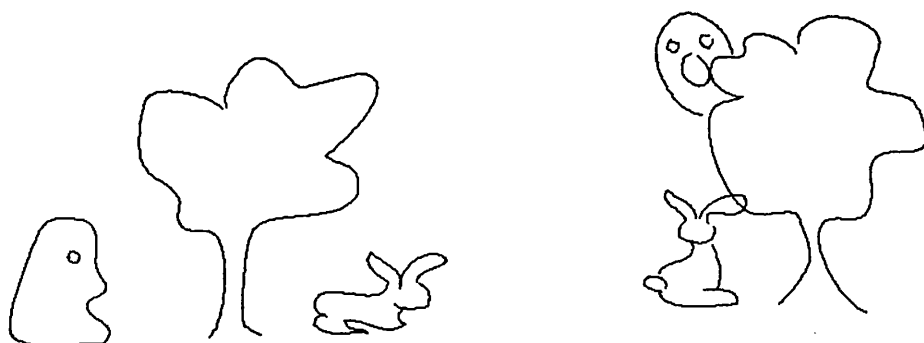
devant₂: posició del parlant

Vandeloise considera que l'accés a la percepció permet de donar compte de *devant₂*/ *derrière*:

1) Una oració com la següent:

Le lapin est derrière l'arbre

descriu millor la situació A que la situació B, en què hi ha accés a la percepció:

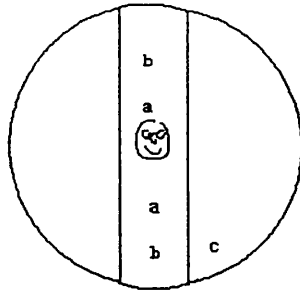
(A)

(B)

Vandeloise fa notar, a més a més, que és necessària un alineament de parlant, *cible* i *site*, per tal que siga possible que hom accedisca a la percepció o que aquesta es veja impedida. Així, la següent oració no descriu la figura que té al dessota:

*a est devant c

devant₂/ derrière₂

2) Vandeloise s'oposa als autors que han considerat que hom podia donar una explicació unificada de *devant/derrière* recurrent a la interacció canònica, la qual es caracteritza perquè parlant i oient es donen la cara i per trobar-se a curta distància l'un de l'altre:

La tente est devant l'arbre

explica A, però no B:

(A)

(B)

Nogensmenys, Vandeloise fa notar que (B) resulta adequada si introduïm un parlant (rector puntejat). Aquest comportament es deu a dos fets:

a) Sense el parlant, tenim *davant₁*, i l'acceptabilitat disminueix conforme a la distància, car aquesta aminora la capacitat de la tenda d'orientar contextualment l'arbre.

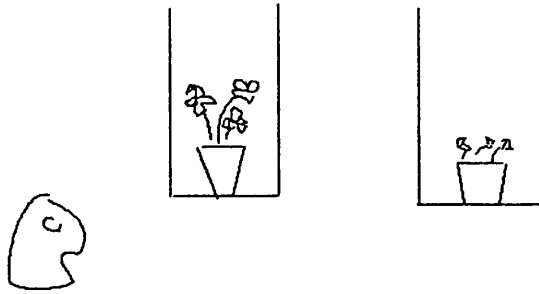
b) Amb parlant, la distància deixa de ser pertinent i tenim *devant₂*.

Vandeloise fa algunes precisions respecte de l'accés a

la percepció:

1. La vista no és l'únic mode de percepció que intervé:

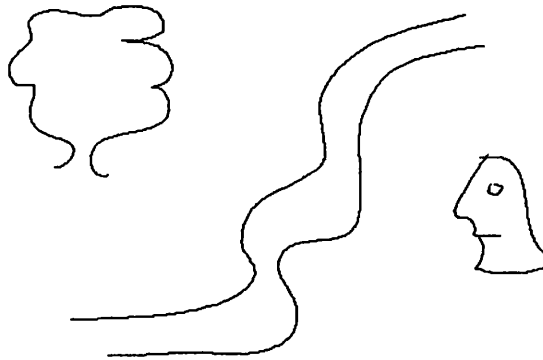
a) Hi intervé també l'olfacte:

** Les margarites sont devant les violettes
Je ne sens pas les violettes parce que les
margarites sont devant*

L'olor de les margarides impedeix percebre el de les violetes.

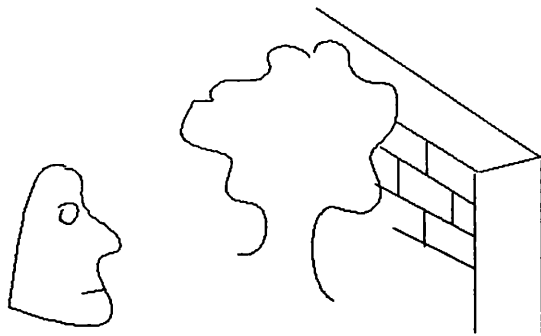
b) El tacte:

La rivière est devant l'arbre

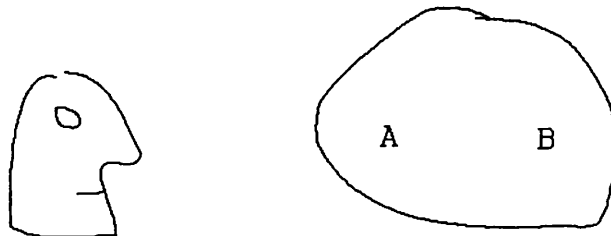
El rierol no permet de tocar l'arbre.

2. L'obstrucció a la percepció no necessàriament ha de ser total:

L'arbre est devant le mur

3. Vandeloise fa notar la agramaticalitat de la següent oració referida a la situació de sota:

A est devant B

La *cible/ site de devant/ derrière* sembla que no ha de ser el primer objecte visible que impedisca l'accés a la percepció del seu *site/ cible*: aquest és la superfície de la pedra. Açò ho contradiria, tanmateix, un exemple com el següent:

(18) *L'estomac est devant la foie*

Respecte d'aquesta excepció, assenyala Vandeloise:

"La possibilité d'une intervention chirurgicale ou la transparence du corps sous les rayons X rend cependant la phrase (18) possible." (1986: 155)

És suficient, doncs, que la *cible/ site* siguin potencialment el primer objecte que impedisca l'accés a la percepció del seu *site/ cible*. Així doncs, la regla d'ús seria la següent:

"D₂: a est devant/ derrière b si la cible/ le site est

(potentiellement) le premier obstacle (partiel) à la perception du site/ de la cible." (1986: 155)

Així doncs, és clar, al parer de Vandeloise, que hi ha dues versions per a *devant/ derrière*:

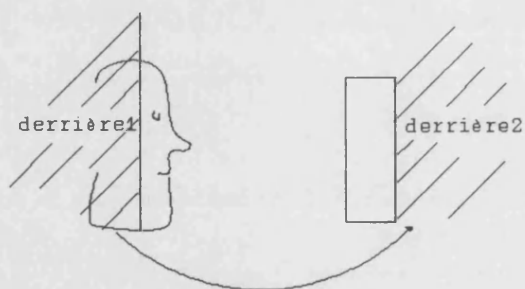
DEVANT ₁ / DERRIÈRE ₁	DEVANT ₂ / DERRIÈRE ₂
1) Lligada a l'orientació general del <i>site</i>	1) Lligada a l'accés a la percepció
2) Independent de la posició del parlant mentre no és un dels seus termes.	2) Depén del parlant d'una manera crucial
3) Depén de dos termes (<i>cible</i> i <i>site</i> , que és normalment el parlant)	3) Depén de tres termes: <i>cible</i> , <i>site</i> i <i>parlant</i>

Finalment, Vandeloise s'ocupa de la impulsió de *devant/ derrière*. Originàriament, les preposicions espacials devien haver presentat una correspondència transparent i unívoca entre el significant i el significat. Vandeloise considera que el significat de *derrière₂* deriva del de *derrière₁*, de la manera següent:

" - au premier estade de l'évolution logique du mot, la préposition *derrière* désigne ce qui est dans le dos du locuteur;

- à cause de la nature humaine, la plupart des objets situés dans notre dos ne sont pas perceptibles;

- il existe d'autres objets, situés en face de nous, qui échappent à notre perception: les objets cachés par des objets. Cette similitude établit un pont pragmatique entre les deux régions de l'espace dessinées ci-dessous:

"

(1986: 156)

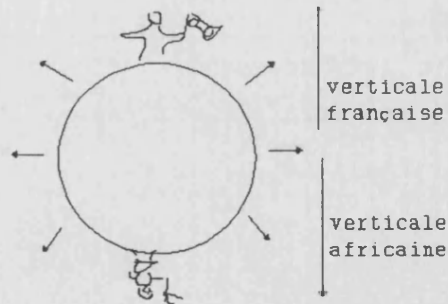
Ambdues zones ocultes són designades mitjançant la preposició *derrière*:

"Le pont pragmatique qui a permis l'extension du sens de *derrière* est ensuite oublié et deux règles d'usage deviennent nécessaires pour décrire synchroniquement ces prépositions. Il est cependant possible que la conscience partielle de la relation pragmatique entre les deux usages de *derrière* facilite leur apprentissage." (1986: 157)

La proposta de Vandeloise és de gran interès i introdueix un punt de vista molt innovador en l'estudi de les preposicions. Nogensmenys, no deixa d'haver-hi alguns punts objectables:

1. Presenta algunes anàlisis que resulten poc adequades dins la física naïf que suposadament reflecteix el llenguatge. Així, sembla poc probable que el llenguatge, com a sistema perceptiu i cognitiu pugui fer-se eco de coneixements tan moderns com els rajos X i les intervencions cirúrgiques. Igualment, no sembla que siga massa rellevant l'al·lusió a la distinta orientació de l'eix vertical segons els hemisferis:

"

L'Afrique est en dessous de la France mais le sorcier est au-dessus de la montagne." (1986: 91)

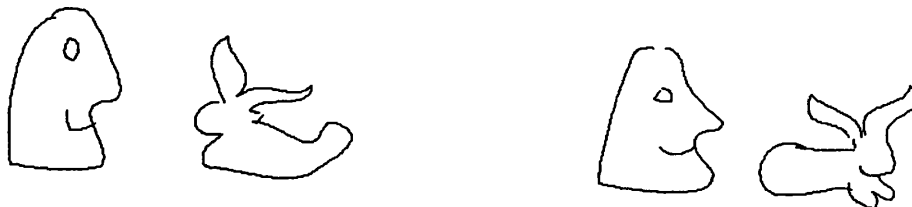
2. Aquests tipus d'exemples plantegen el problema de la contradicció que pot donar-se entre el llenguatge, que és per naturalesa conservador, i les necessitats comunicatives dels éssers humans, que són d'allò més immediates. Se'ns planteja el problema de mesurar fins a quin punt les idealitzacions a què arriba el llenguatge, la física naïf de què parla Vandeloise, és actual o obeeix a una visió del món ja periclitada. Caldria estudiar en quina mesura s'adequa o no la visió que del món forneix la llengua i veure si açò suposa algun impediment per a les fins comunicatives quotidianes.

3. La relació que estableix entre preposicions direccionals i els règims introduïts per *de* potser és vàlida per al francès, però no per al català o l'espanyol. En aquesta darrera llengua, per exemple, hom diu *ante* o *delante* de per raons estilístiques, independentment del fet que actue un parlant o no.

4. El treball de Vandeloise, en fi, ha estat contestat immediatament per d'altres autors en algunes de les seues troballes concretes. Aquest és el cas de l'estudi que proporciona l'autor francès de *devant/ derrière*, preposicions que considera bisèmiques. Aquesta concepció ha estat criticada per KLEIBER (1988). Kleiber centra la seua crítica en els següents punts:

1. Kleiber assenyala que els arguments aportats per Vandeloise invaliden només la interacció canònica com a explicació, però no l'orientació contextual:

1) Una oració com la següent:
Je suis devant le lapin
respon de les següents situacions:

Així doncs, no és necessari que *cible* i *site* es troben cara a cara.

2) Pel que fa a la proximitat, Kleiber considera que aqeusta es dóna tant amb *devant₁*/ *derrière₁*, (com pensa Vandeloise) com amb *devant₂*/ *derrière₂*, ço és, en l'orientació contextual, en la qual, segons Vandeloise, açò no era pertinent. Imaginem, per exemple, que hom canvia l'orientació de la tenda:

(A)

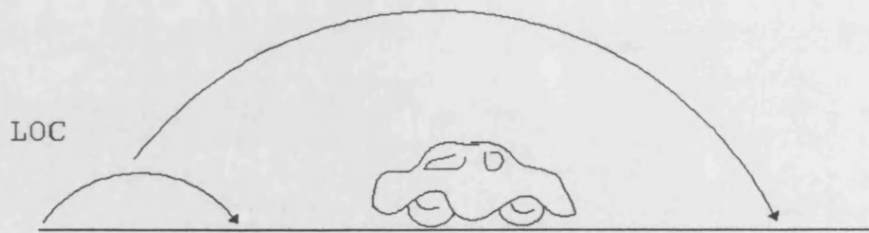
(B)

Il y a une tente devant l'arbre

L'oració anterior s'aplica a (a), no a (b). L'orientació contextual, segons Kleiber, no procedeix d'un observador-locutor, sinó que el tercer terme pot ser fornit, per exemple, per la direcció de la marxa per la senda sobre la qual són *cible* i *site*. L'explicació aportada ací per Kleiber no ens sembla, tanmateix, massa clara. En primer lloc, no sembla clar que l'oració en qüestió no siga apropiada a (b). El fet que la distància siga més o menys pertinent dependrà de la perspectiva des de la qual siga observada així com del camp de visió de què hom gaudezca. D'altra banda, sobretot quan hom parteix de figures tan simplificades, cal preguntar-se si no influeix la convenció de l'escriptura occidental d'escriure d'esquerra a dreta per considerar que unes coses es troben darrere de d'altres, amb independència de la presència d'un observador.

2. El segon punt que sembla criticable a Kleiber és l'exigència d'alineament entre *cible*, *site* i parlant en el cas de *devant*₂/ *derrière*₂, que comporta la inaccessibilitat. Segons Kleiber, l'alineament només és pertinent quan pot haver-hi ambigüitat entre l'orientació intrínseca i l'orientació contextual, i en aquests casos l'alineament és exigit per la interpretació no intrínseca:

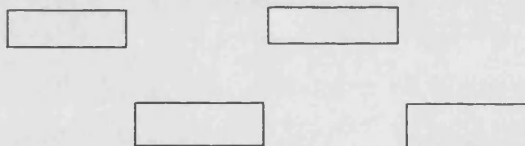

interprétation:
orientation
non-intrinsèque
(version
déictique)

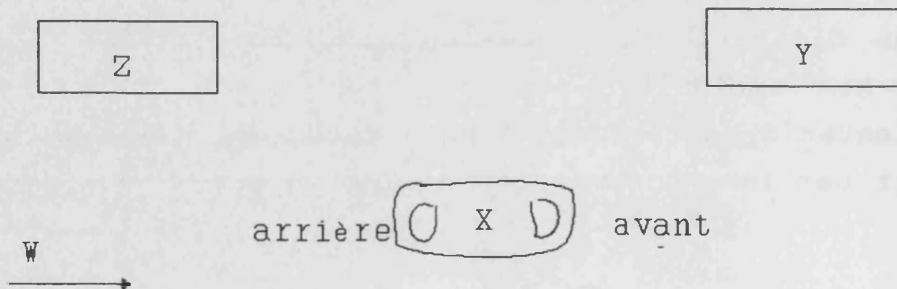
interprétation:
orientation
intrinsèque
(version non
déictique)

Gare-toi devant cette voiture!

Nogensmenys, ni l'alineació ni l'accessibilitat a la percepció són necessàries; l'oració anterior correspondria, igualment, a la següent situació:

És a dir:

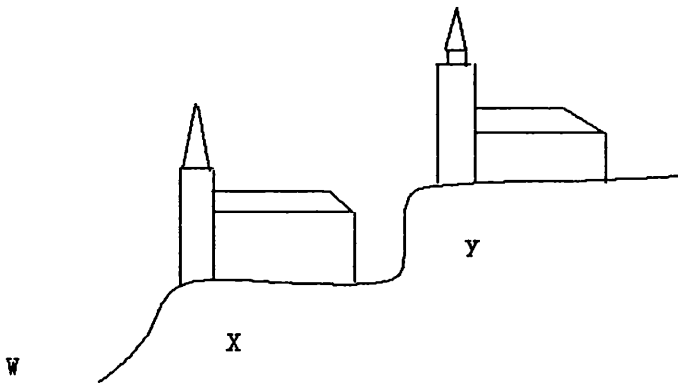

Ací tenim:

a) En la interpretació intrínseca, el conductor se situa a Y.

b) En la interpretació contextual, el conductor se situa a Z. Ací, tant si el tercer terme és el parlant com la direcció del vehicle, no hi ha alineament dels tres termes ni inaccessibilitat a la percepció. La responsable de l'orientació contextual no és, doncs, la línia de vista, sinó la direcció del moviment de l'acostament de l'àrea d'estacionament.

Un cas semblant és el següent:

L'église X est devant l'église Y

W s'identifica amb el lloc del parlant.

Si res no indica el contrari, s'ha de realitzar l'orientació intrínseca.

Kleiber considera, doncs, que *devant/ derrière* s'han de considerar monosèmics, i açò per dues raons:

1) Intuïtivament, hom no sol aplicar dos sentits a *devant/ derrière*.

2) Un indicatiu, més que una prova, -assenyalat pel mateix Vandeloise- és el fet que *devant₁ / derrière₁*, malgrat que siguin direccionals, es comporten com funcionals, puix que no admeten el comparatiu ni la preposició *de* al seu darrere.

Per tal de demostrar el caràcter monosèmic d'aquesta parella de preposicions, Kleiber tracta els següents dos punts:

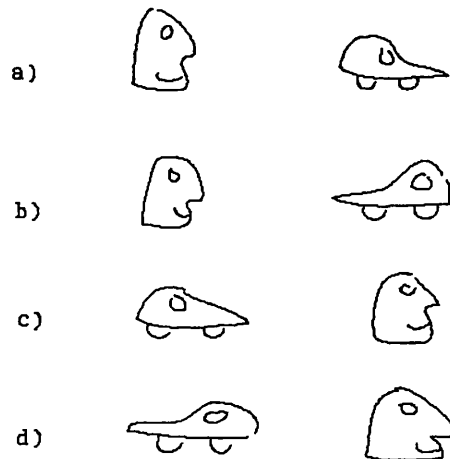
1) Cal fer una precisió respecte de la definició següent:

"a est devant/ derrière b si la cible est située du côté positif/ négatif de l'orientation générale, intrinsèque ou contextuelle du site." (1988: 111)

La precisió és que quan el parlant és el *site* o la *cible*, devant/ derrière no depenen només de dos termes. Així doncs, una oració com la següent:

(1) *Je suis devant la voiture*

Es correspon a tres tipus d'orientacions del site, d'acord amb les figures que presentem tot seguit:

1) L'orientació intrínseca del *site*: b), c) (el parlant es troba d'esquena o de cara al cotxe).

2) L'orientació intrínseca de la *cible* determina l'orientació del *site* (la seua orientació intrínseca no és pertinent en aquest cas): a), b). La dualitat de b) es tradueix en la seua impossibilitat de remetre a una oració amb *derrière*; les següents oracions no descriurien la situació b):

(2) *Je suis derrière la voiture* (possible si hi ha observador)

(3) *La voiture est derrière moi*

En canvi, (2) pot remetre a a) i (3) a b).

3) Per explicar d) cal recórrer a un tercer punt de

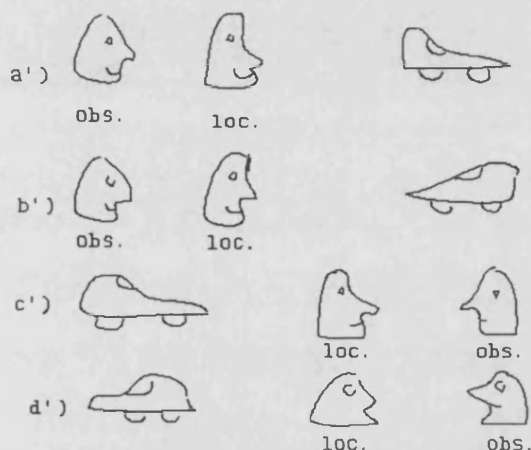
referència en relació al qual hom pot dir que la *cible* es troba *devant* el *site*, per exemple, un repòrter adreçant-se als espectadors diria:

Comme vous voyez, je suis devant la voiture

També hom podria amotlar a c), car podríem dir:

La voiture est derrière moi

Fins i tot podria aplicar a a) i b), segons demostren les següents figures:

Aquesta possibilitat, tanmateix, no és pragmàticament possible, puix que l'orientació del *site* i la del parlant-*cible* coincideixen.

Kleiber fa notar que, contràriament, c) i d) amb tercer terme responsable de l'orientació del *site* no pot descriure's mitjançant *derrière*:

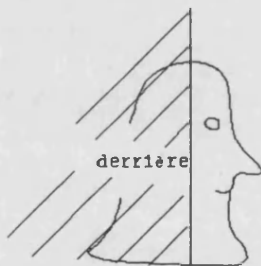
Així doncs, conclou Kleiber:

"Lorsque le locuteur se constitue en site, il se prend lui-même comme point de repère et exclut par là même toute identification spatiale par rapport à une troisième terme. À la différence des relations *je suis devant b* et *je suis derrière b*, où le locuteur est la cible, les relations *a est derrière moi* et *a est devant moi*, qui mettent en jeu un locuteur-site, correspondent donc toujours à l'orientation intrinsèque du locuteur." (1988: 113)

L'explicació bisèmica de Vandeloise no pot donar compte d'aquesta restricció i, a més a més, quan el parlant és argument (*cible* o *site*) només suposa dos termes.

2) Cal explicar, en fi, la inaccessibilitat a la percepció, que es dona quan un terme-parlant entra en consideració; aquesta inaccessibilitat és conseqüència del tipus d'orientació, més que un fet primordial. La inaccessibilitat i l'alineament dels tres termes només es dona si la línia de mirada és pertinent per a l'orientació; si el que és pertinent és l'orientació frontal, hom no exigeix ni l'alineament ni la inaccessibilitat a la percepció.

El "pont pragmàtic" entre els dos tipus depèn d'aquesta independència de la inaccessibilitat respecte del tipus d'orientació:

derrière
a est derrière moi

Respecte d'aquesta figura, cal tenir en compte:

1) La direcció frontal, i no la línia de mirada, retalla el sector accessible a la percepció.

2) Si el parlant és el tercer terme i no hi ha alineament, la línia de mirada és pertinent (i no la direcció frontal) i hi ha una àrea d'inaccessibilitat a la percepció més reduïda.

Malgrat les crítiques que se li puguin fer, el model proposat per Vandeloise suposa una gran innovació respecte dels estudis anteriors, en la línia de l'aportació de

Herskovits, si bé sense pretensions d'aplicació al llenguatge computacional. En tenir en compte la dimensió perceptiva del llenguatge i la seua finalitat essencialment comunicativa, aquest model permet de resoldre i reduir al mínim els problemes de polisèmia i d'idiomaticitat en l'estudi del llenguatge. Així mateix, ha suposat el descobriment de noves oposicions dins preposicions que tradicionalment no s'havien considerat problemàtiques respecte del seu significat, com és el cas de *devant/ derrièr*, fet que ve a demostrar com d'arrelades estan certes tendències en el model lingüístic interioritzat pels humans, fins al punt de passar-los pràcticament desapercebudes. La distinció entre objectes intrínsecament orientats i objectes orientats contextualment havia estat, en efecte, descoberta anteriorment; la trobem en autors tan allunyats en el temps i en el mètode com Hjelmslev(1932 (1978)) o, més aprop, dins el Generativisme, Parisi i Castelfranchi (1970). Es troba, a més a més, en tota la tradició Psicolingüística americana. Finalment, dins la tradició americana, la trobem en Herskovits, en distingir entre preposicions topològiques i projectives. Nogensmenys, el model de Vandeloise ha sabut emprar aquesta distinció i aplicar-la sistemàticament per resoldre els diversos problemes semàntics i funcionals de les preposicions. Igualment, la idea d'un model perceptiu que representa el món d'una manera simplificada, idealitzada, així com les restriccions que es donen per la funció localitzadora de les preposicions espacials respecte de *cible* i *site*, permeten d'entendre millor el funcionament de les preposicions espacials i suposen clarament una superació de les explicacions donades a la classe preposicional des de la lògica o la geometria.

*

*

*

Com a conclusió respecte d'aquest corrent lingüístic, que es desenvolupa pràcticament sota els nostres ulls, no podem més que repetir el que hem estat assenyalant respecte

dels autors que s'hi inscriuen. Suposa, en efecte, una nova òptica en l'estudi de les preposicions. Si la consideració d'elements de tipus pragmàtic, com la importància de la presència d'un observador en l'elecció de determinades preposicions o la importància de la deixi havien estat assenyalades anteriorment per d'altres lingüistes aïlladament (Hjelmslev, Parisi i Castellfranchi), la Gramàtica Cognitiva, tot i que no ha proporcionat un corpus doctrinari sistemàtic i acceptat per tots els autors que han estudiat problemes lingüístics des d'aquest angle, ha aconseguit de focalitzar aquests fets que en d'altres models gramaticals apareixien aïlladament, més per intuïció que per adequació, i que, en qualsevol cas, no trobaven el seu lloc clarament en el model proposat. Ací, en canvi, els factors pragmàtics i la idea que el llenguatge expressa una manera de percebre el món són centrals per entendre el funcionament de les preposicions i per aminorar un dels principals problemes, si no el més important, que planteja la classe preposicional: el de la polisèmia de les preposicions. La polisèmia i la idiomàticitat, amb què els lingüistes se solien escudar quan hom no entenia un ús d'una preposició d'acord amb el significat únic de la preposició, es veu ara sensiblement reduït. La gramàtica Cognitiva, doncs, retorna al problema tradicional de les preposicions, descurat en gran mesura pel Generativisme, el del seu significat, però amb unes eines noves, en part heretades pel Generativisme en les seues últimes formulacions, en què introduïen mòduls cognitius en la gramàtica. A més a més, fan eixir a la llum problemes que fins aleshores havien romàs ocults per una aparent transparència semàntica, com el doble significat d'algunes preposicions que havien estat considerades com poc problemàtiques tradicionalment, com fa Vandeloise amb *devant/derrière*. En aquesta mateixa línia, aquests autors han estudiat aprofundidament l'existència de dos tipus de preposicions: aquelles que situen un element en relació a un punt de referència i aquelles altres que a més a més tenen en compte un punt d'observació. L'únic problema que presenten

els estudis que parteixen d' aquest model és que se centren en una parcel·la molt concreta de la classe preposicional, la dels usos espacials, que no és l'única ni en totes les preposicions és la més important, des del punt de vista de la freqüència. Queda per veure quina relació hi ha entre els usos preposicionals espacials i la resta (tinguem en compte que, si Vandeloise no defuig les preposicions espacials direccionals, sí que ho fa Herskovits, amb la qual cosa el seu estudi s'aplica a una àrea molt limitada). La teoria dels prototipus, un dels aspectes de la Gramàtica Cognitiva que ha estat aplicat pels autors susdits, és capaç, segons veurem en un altre lloc, de donar compte del problema de la polisèmia preposicional en tota la seua amplitud, i no sols en el domini espacial.

8. GRAMÀTICA LIMINAR

Al si de la Universitat de València, concretament al Departament de Teoria dels Llenguatges, el professor Ángel López ha estat el fundador i el principal conreador del model lingüístic conegut com Gramàtica Liminar. No pretenem ací de proporcionar una aproximació a aquest model, ni que siga suscinta, sinó d'aportar les idees bàsiques que permeten d'entendre el tractament que ha rebut la classe de les preposicions des d'aquesta escola lingüística¹.

Els principals fonaments metodològics de la gramàtica liminar són els següents:

1. La paradoxa de la frontera

La hipòtesi de treball de la Gramàtica Liminar consisteix en el fet que el camp que conforma l'objecte d'estudi de la Lingüística està format pel *llenguatge*, instrument de comunicació, i pel llenguatge que descriu aquest instrument de comunicació, el llenguatge de la gramàtica o *metallenguatge*. Lògicament, aquest metallenguatge, del qual la gramàtica i el diccionari són una mostra, comprén el conjunt d'expressions possibles del llenguatge-objecte pel fet de poder parlar-ne; al mateix temps, però, és un fet que qualsevol expressió gramatical és un exemple del llenguatge-objecte, com hom pot veure en les següents oracions.

Aquell home és el meu germà

HOME és un substantiu

D'ací naix la paradoxa de la frontera, de la qual pren el seu nom la Gramàtica Liminar: el metallenguatge gramatical és una

¹ El text fundacional de la Gramàtica Liminar és el llibre de Ángel López *Para una gramàtica liminar* (1980), en què s'exposa i es justifica aquest model lingüístic àmpliament. Per la nostra banda, seguim en aquesta introducció la introducció teòrica de M. Pruñonosa al llibre *Elements per a una sintaxi liminar del català* (1987); de l'aplicació concreta al català, se n'ocupa M. Pérez Saldanya, segons tindrem ocasió de veure.

part del llenguatge natural i, per tant $LL \supset M$; el metallenguatge, però, dóna compte d'aquest llenguatge natural, ja que és el seu objecte d'estudi; lògicament, doncs, $L1 \in M$; metallenguatge i llenguatge, finalment, han de mantenir-se diferenciats com a *descriptor* (M) i *descriptum* (L1), i per tant, $LL = M$.

2. El signe asimètric

El signe del metallenguatge és asimètric:

/óme/ significat

/suPStaNtí ω / significat

"substantiu"

Aquesta asimetria es dóna també en el signe del llenguatge, el qual presenta la següent estructura:

significat

significat - significat

Així doncs, el signe lingüístic posseeix tres constituents: el fònic (significat), el morfològic (significat delimitat pel significat) i el semàntic (significat delimitat pel significat).

En l'estudi del llenguatge sovint hom ha pres com a model la matemàtica, que ofereix models ja plenament conformats però abstractes; aquests són emprats en camps d'estudi concrets i reben, per a aquest fi, una lectura adequada en cada un dels camps on són utilitzats. Concretament, A. López considera que la topologia, i més concretament un tipus d'aquesta com és la topologia final quocient, és un model adequat per a l'estudi lingüístic, car la paradoxa de la frontera i d'altres trets característics del llenguatge poden ser contemplats per les seues propietats. Aquest fet dóna compte de la definició que havíem presentat de l'objecte de la lingüística, car la topologia es mostra com un model apte per a l'estudi d'un espai com el del llenguatge natural que no té límits, és a dir, que és infinit. D'aquesta manera es pot definir la Gramàtica Liminar com la

utilització d'un càlcul de naturalesa topològica, que és interpretat assignant el valor d'hipòtesi a cadascuna de les seues fórmules; aquestes hipòtesis del nivell més baix que es confronten amb els fets lingüístics.

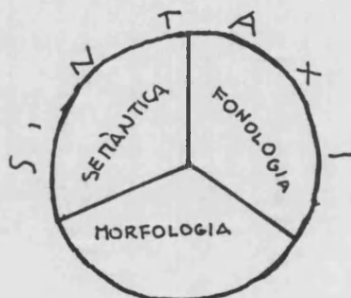
Per tal d'arribar a aquestes hipòtesis de nivell inferior cal concretar més l'espai lingüístic. Cal dir de primer que, el fet de proposar un model topològic per a l'estudi de l'espai lingüístic implica la necessitat de considerar-hi la dimensionalitat, propietat interna de tot espai. L'espai geomètric és tridimensional, i aquest tret es dedueix de la composició dels elements d'aquest espai: l'element superior -el cos geomètric- és conformat per plans, els quals són determinats per les línies; aquestes són una successió de punts, però el punt sols és definit per la intersecció de dues línies, caracterització aquesta d'aspecte negatiu -no és definit el punt per elements inferiors-, la qual cosa comporta donar la dimensió 0 al punt; com que aquest és la base de la unitat superior següent (la línia), s'atribueix a aquesta la dimensió 1; pròpia del pla, unitat superior a la línia, és la dimensió 2; puix que el cos geomètric és conformat per plans, hom diu que aquell té la dimensió 3.

A l'àmbit de la descripció gramatical, paral·lel a l'estudi geomètric, però dins de la Lingüística, l'espai definit per les relacions llenguatge i metallenguatge és conformat pels signes, lingüístics i metalingüístics. Així, de *cosir* (signe lingüístic) es pot afirmar que és un *verb* (signe metalingüístic), i d'aquest darrer també es pot dir que gramaticalment és un *substantiu* (el signe metalingüístic que s'aplica a la segona descripció gramatical) de *substantiu*, però, només es pot dir en una tercera (o quarta o més) descripció gramatical que és un *substantiu*, és a dir, sols podem repetir el darrer signe metalingüístic. Si comparem la situació gramatical amb la geomètrica, obtenim el següent gràfic:

cos geomètric	←	pla geomètric	←	línia	←	punt
3 Dimensions		2 Dimensions		1 Dimensió		∅Dimensió
signe ling.	←	signe metal.	←	signe metal.	←	signe metal.
		(1º vegada)		(2º vegada)		(3º vegada)
<i>cosir</i>		<i>verb</i>		<i>substantiu</i>		<i>substantiu</i>

En aquest esquema, cada signe metalingüístic és la descripció gramatical del signe que s'hi troba a l'esquerra.

Així doncs, la caracterització de l'espai lingüístic mostra que aquest és tridimensional, cosa que implica, d'una banda, la delimitació de tres subespais o camps lingüístics de dues dimensions -com el pla geomètric: el camp fònic (fonologia), el gramatical (morfologia) i el de contingut (semàntica)- i, d'altra banda, la integració d'aquests espais en un de global que defineix la sintaxi, segons hom pot veure en el següent gràfic:

En últim terme, cal tenir en compte que qualsevulla disciplina se serveix d'uns instruments o elements operatius per estudiar el seu objecte. És el llenguatge propi de cada ciència, el qual es compon d'unes unitats operatives, la combinació de les quals permet de fer observacions generals del que s'estudia. Pel que fa a la sintaxi, en què les preposicions han rebut un tractament més aprofundit, el mecanisme de treball de la Gramàtica Liminar estableix quatre nivells diferents ², que defineixen cadascuna de les quatre relacions que les paraules contrauen dins de l'oració:

1. Les relacions lògiques, això és, les relacions que s'estableixen entre un subjecte lògic o unitat regent (S) i un

² Ací seguim M. Pérez Saldanya (1987).

predicat lògic o unitat regida (P) són descrits pel *nivell de la recció*. Aquest pot organitzar-se segons una modalitat:

a) Predicativa:

S + P

b) Argumental, que cospa els dos constituents oracionals anteriors des del punt de vista d'una funció verbal (*f*) que regeix un primer argument o subjecte (*x*) i una sèrie d'arguments no primers o complements (y^n):

$f(x, y^n)$

Assenyalem que d'aquesta manera hom assoleix les concepcions bàsiques de l'oració que s'han donat al llarg de la Lingüística. Notem d'altra banda que en Gramàtica Liminar, a partir de paral·lelismes del següent tipus:

La Maria balla = la Maria fa + un ball

(és a dir, *ballar = fer + un ball*), hom considera que el verb és la categoria sintàctica que integra un procés (*pr*) que tendeix a acomplir-se com a resultat (*r*), tenint en compte, però, que tant *pr* com *r* són unitats simultànies: $f_{(pr + r)}$. (+' vol dir que és un nus secundari, respecte del nus bàsic que s'estableix entre S i P³).

2. Les relacions de concordança pròpies d'un subjecte gramatical o unitat concordant (*Cdant*) i d'un predicat gramatical o unitat concordada (*Cda*) es troben al *nivell de la concordança*:

$Cdant = Cda$

3. Les relacions lineals que permeten de distingir un subjecte psicològic (tòpic) o unitat antecedent (T) i un predicat psicològic (comentari) o unitat següent (C) són les que apareixen al *nivell d'ordre*:

T/C

4. Les relacions emfàtiques, o siga, les relacions que mantenen un subjecte emfàtic o pressuposició (Pr) i un predicat

³ La idea que el verb pot descomposar-se en procés i resultat ha estat presa de la Gramàtica de Port-Royal, i es troba, en certa manera, també en els Modistes.

emfàtic o focus (F) gràcies a la situació pragmàtica en què intervenen un emissor (E) i un receptor (R) dominats per un acte de parla performativo-il.locucional (Perf), són descrites al nivell d'èmfasi:

$perf (E : Pr \supset F : R)$

8.1. PÉREZ SALDANYA (1987)

El primer a aplicar la Gramàtica Liminar a l'estudi de les preposicions, i precisament en l'àmbit de la lingüística catalana, ha estat M. Pérez Saldanya, en el llibre que publicà juntament amb M. Pruñonosa el 1987. En aquest llibre, Pérez Saldanya s'ocupa d'explicar les tradicionals classes de paraules tot ubicant-les en els quatre nivells que acabem de veure que conformen el mecanisme d'anàlisi liminar.

Pérez Saldanya, en aquesta primera aproximació liminar a l'estudi de les preposicions, defineix la preposició de la següent manera:

"La preposició és un element que introdueix un substantiu que funcionalment pertany a la classe dels complements(...); la preposició, de més a més, assenyalada de quin objecte en concret es tracta: amb, per exemple, sols és compatible amb l'argument t, amb l'instrumental, sobre el qual exerceix, a causa d'aquesta obligatorietat, la recció a què més amunt ens referíem. La preposició, doncs, funciona com un element rector, com un f molt especial, puix no es compatible amb el primer argument o subjecte."
(1987: 125-126)

Tot seguit, Pérez Saldanya es pregunta quin element del model liminar permet d'explicitar aquesta recció tan especial. Segons ell, és P, la unitat on s'inclouen tant el nus rectiu com els arguments no primers: $S(x) + P(f, y^n)$.

La preposició, doncs, és una categoria que actua com el verb en la mesura que pot regir arguments, però amb la particularitat que aquests arguments són els que s'inclouen a y^n . D'altra banda,

tant el terme rector (f) com el terme regit (y^n) formen una unitat fonètica, puix que tots dos contribueixen a definir P : $P = f + y^n$.

A partir d'ací, els dos elements que constitueixen P , el nus f i la unitat y^n , ens forneixen dos tipus de lectura diferents segons considerem la unitat (lectura argumental) o el nus (lectura rectora):

1. Lectura argumental

Segons aquesta lectura, la preposició regeix un complement - actant o circumstant- determinat. Així, y^n es desenvolupa en un seguit d'arguments, que són simbolitzats per les lletres y, z, t, u, v, w , que remeten a uns arguments acusatiu, datiu, instrumental, locatiu, circumstancial de temps i nocional, respectivament. La preposició, doncs, seria a nivell analític paral·lela al morfema casual a nivell sintètic.

A continuació, Pérez Saldanya explica quina preposició regeix cadascun dels arguments:

1) Per a l'argument y , l'acusatiu, la preposició rectora és ϕ o a , que funcionen, a diferència del castellà, com a variants distribucionals, ja que, en català, a només es pot utilitzar quan y és un pronom personal fort:

Jo et mirava a tu

o bé quan per la proximitat del subjecte hi ha perill d'ambigüitat:

El perseguia com el gat al ratolí

o, en fi, quan s'indica reciprocitat:

Es perseguien l'una a l'altra

2) L'argument z , el datiu, admet dues preposicions que sí que s'estableixen opositivament:

a) La preposició a regeix un z' caracteritzat per ser l'experimentador:

Joan compra el llibre a l'Antoni

b) La preposició composta *per a* regeix un z'' , que seria més aviat el benefactiu:

Joan compra el llibre per a la Maria

El caràcter unitari de les dues formes resta explicitat pel fet que ambdues poden ser substituïdes pel pronom feble *li* (només quan els dos tipus apareixen en la mateixa oració *li* s'identifica amb l'experimentador i rebutja el benefactiu).

3) Amb l'argument *t*, l'instrumental, tenim *amb* i el seu contrari, *sense*, que indica absència d'instrument:

amb la falç i el martell/ sense la falç i el martell

4) Amb els arguments de tipus circumstancial, la situació es complica una mica més, car el sistema d'oposicions és més complex i ultrapassa el límit vist fins suara, en què com a molt hi havia una oposició binària. A grans trets, hom pot descobrir tres tipus que s'identifiquen, curiosament, amb els elements que constitueixen *f*, ço és, amb *pr*, amb *+* i amb *r*. Aquestes són:

a) Preposicions que s'identifiquen amb *+* i tenen un caràcter situacional.

b) Preposicions que s'identifiquen amb *pr* i assenyalen un origen.

c) Preposicions que s'identifiquen amb *r* i es refereixen a una destinació.

Pérez Saldanya se centra en l'argument *u* o locatiu, i estudia quins significats expressen partint d'una sèrie de representacions gràfiques de fàcil identificació:

1. Preposicions situacionals:

a) *a*, *en*: ┌───┐ ; són les formes més neutres, car assenyalen un lloc sense afegir cap altra indicació:

Resideix a Perpinyà

És a l'hort

Viu en aquella casa

b) *Damunt*: ┌───┐ ↓ , que s'oposa a *sota*: ↑ ┌───┐ i de vegades substitueix sobre:

El llibre és damunt/ sobre/ sota la taula

c) *Davant*: ↓ ┌───┐ , que s'oposa a *darrere*: ┌───┐ ↓. ambdues entren en oposició amb *vora* ↓ i *entre* ┌───┐ ↓ ┌───┐ .

2. Preposicions de moviment:

a) *De*, *des* *de*: ┌───┐ → , que assenyalen un origen:

Ve des de Guardamar

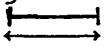
b) *Fins a, cap a, envers (o devers, vers), per a: —→ |←.*

que indiquen una destinació:

Aniré fins a/ cap a Salses

c) *Contra —→ ←—, on es barregen els dos moviments:*

Es dirigien contra l'exèrcit

d) *Per , que assenyala un moviment en ambdós sentits*

realitzat en una zona tancada:

Passeja pel jardí

5. Aquestes preposicions que regeixen locatiu reapareixen amb un valor de localització temporal en referir-se a l'argument *v*, al circumstancials de temps, i també ací les preposicions indiquen:

a) *Situació: Vindrà a les quatre*

b) *Origen: No ha tornat des de l'estiu passat*

c) *Destinació: No se n'anirà fins dijous vinent*

Sols les preposicions amb un inequívoc significat especial (*sota, damunt, davant, darrere*) defugen aquest ús.

6. El mateix tenim quan aquestes preposicions es reomplen del valor nocional de l'argument *w*:

a) *La taula està feta de fusta*

Ha mort d'inanició

Se n'ha anat per Vicenç

b) *Una destinació: Deixa-li diners per als llibres*

c) *Situació:*

Està fent un treball sobre els filòsofs pre-socràtics

Està capficat en aquest tema

7) Una altra possibilitat, dins aquesta lectura argumental, és de fixar-nos en *yⁿ* però no des del punt de vista extensiu, des del punt de vista dels complements concrets, sinó des d'un altre d'intensiu, on es tindria més aviat en compte la classe en la seua globalitat. L'argument obtingut, al contrari dels analitzats fins ara, ja no pot incidir sobre el verb a causa del seu caràcter intensiu; el verb, doncs, es desplaça cap al nus d'enllaç transformant-se en una simple còpula i permet que el sintagma preposicional incidisca directament sobre el subjecte lògic, sobre el substantiu. Des d'aquesta òptica, *yⁿ* es carrega

d'un indubtable valor adjectiu. La preposició que regeix aquest argument intensiu és *de*, i l'argument regit és el genitiu, que no incideix sobre el verb rectiu sinó sobre el substantiu per mitjà d'un verb foragitat, d'un verb copulatiu que pot ser explícit o no:

El nen (és) de Barcelona

És en aquests casos que podem parlar de translació: *de Barcelona = barceloní*.

2. Lectura reactiva

El model liminar ens forneix d'una altra possibilitat, la de fixar-nos sobretot en *f*, en l'element rectiu, independent de *y*ⁿ, que es prendrà, òbviament, en la seua unitat, sense fer-hi ulteriors divisions. Segons aquesta orientació, la preposició s'ha d'acostar, d'alguna forma, a la recció pròpia dels verbs:

1. De fet, hi ha llengües, com el xinès, en què una mateixa paraula pot servir de verb i de preposició. En llengües com el català, la situació és tota una altra: hem de comptar amb preposicions que, sense funcionar com a verbs, s'hi acosten, una preposició que forme un entramat indestruïble amb el verb i que l'ajude en la recció d'un objecte. Aquí cal situar els verbs que regeixen un complement preposicional o suplement, del tipus *parlar de, recordar-se de, oblidar-se de, gloriar-se de, pensar en/ a...* La preposició, doncs, còpsada des de *f* seria una mena de prolongació del verb, fins al punt de lexicalitzar-s'hi, de no admetre permutació per una altra preposició.

2. Una altra possibilitat és de desplaçar el sintagma preposicional cap al nus additiu + del subnivell argumental dominat per *f*, on el sintagma preposicional funcionaria -de manera semblant a l'adverbi- com l'element que permet l'enllaç del subjecte lògic i el predicat lògic; és, òbviament, el que trobem en les locucions adverbials precedides de preposició:

de llampada, en un no res

La preposició, doncs, copsada des de *f*, es desplaça cap al nus + que domina i es reompli del caràcter adverbial d'aquest, després, però, d'haver-se deslexicalitzat com els verbs copulatius: ara es defineixen en un nus buit i, lògicament, adquireixen el semantisme d'aquest, el de mer enllaç. Aquestes construccions, en fi, resulten molt productives perquè serveixen per utilitzar com a adverbis adjectius per als quals no hi ha els corresponents adverbis en *-ment*.

El treball de Pérez Saldanya, dins els límits d'una obra que pretén ser una aplicació de tipus general del model liminar al català, mereix alguns comentaris:

1. L'aspecte més discutible és la idea que sembla deduir-se de la lectura argumental de les preposicions que aquestes regeixen uns determinants arguments. A nosaltres ens sembla que més aviat existeixen determinats arguments gràcies al fet que la preposició els precedesca: no és que *amb* regesca un argument instrumental, sinó que *amb la falç* és un instrumental perquè *falç* és introduït per la preposició *amb*, i fins i tot hauríem de tenir en compte l'oració en què apareix el sintagma preposicional, car podria tenir un valor de companyia:

Miquel va venir amb la falç en la mà

De fet, les preposicions exigeixen senzillament que aparega un nom a la seua dreta, i hi imposen poques restriccions: la unió de la preposició concreta i el nom concret així com l'estructura oracional en què s'insereix el sintagma preposicional en concret fan que ens trobem davant un argument o un altre. El professor Pérez Saldanya, malgrat que en tot moment copsa molt ve fins a on arriben les semblances i on acaben aquestes entre el verb i la preposició, ací es veu una miqueta traït per la similitud amb el verb, que sí que regeix uns arguments determinats:

Miquel va traure la palla de l'estable

Podem dir que *va traure* regeix un acusatiu i un locatiu d'origen. Notem, d'altra banda, sense eixir-nos de l'exemple anterior, que, si diem que les preposicions regeixen tal o tal altre argument, tindríem que els arguments són regits per verbs i preposicions, cosa que sembla una redundància innecessària en la gramàtica. En aquest mateix sentit, tampoc no ens sembla

encertat dir que les preposicions regeixen actants o circumstants.

2. D'altres aspectes objectables obeeixen més aviat a les limitacions pròpies del treball, a què ens referíem adés, que fa que algunes identificacions interessants o algunes idees no hagen estat desenvolupades a bastament i no queden del tot clares. Així, per exemple, hom no detalla amb més precisió la relació entre *pr*, + i *r* d'una banda i origen, situació i destinació de l'altra, relació que no sembla massa clara a primer cop d'ull. Un altre aspecte que no queda massa clar és la relació entre els circumstancials adverbialitzats, que incideixen en el nus que s'estableix entre S i P i la resta dels circumstancials: sembla que el grau de lexicalització de la preposició faça que aquests sintagmes preposicionals s'acosten més als adverbis i, en compte de ser regits pel verb, incidescuen en la relació S/ P. El grau en què el verb regeix o no un argument és una qüestió molt delicada que no es deixa resoldre tan fàcilment, i per a un parlant valencià, per exemple, que distingeix en *i* a de la mateixa manera que l'espanyol (situació estàtica/ moviment) potser no hi haja gran diferència, ni respecte de la necessitat per part del verb ni respecte de l'estranyesa semàntica de *a*, en els dos exemples següents:

El tren va arribar a les tres

Va ploure a cànters

Tal vegada en el segon cas s'observa una major lexicalització (una motivació menor), però és una diferència molt subtil, en absolut suficient per considerar que una es troba més prop dels adverbis que l'altra.

Finalment, la substitució per *li* en l'objecte indirecte introduït amb la preposició *per a* és discutible.

El treball de Pérez Saldanya, malgrat tot, suposa una aplicació rigorosa del mecanisme liminar de gran interès i que proporciona generalitats molt interessants sobre el funcionament de les preposicions. D'altra banda, mostra l'adequació del model liminar per definir el funcionament de la classe preposicional en general, assolint a més a més la major part de les principals concepcions sobre les preposicions que han vist la llum al llarg

de la història de la lingüística: la preposició com a caracteritzadora de complements (marcant de no subjecte), la preposició com a rectora i la preposició com a caracteritzadora d'uns arguments, més o menys equivalents als casos, deixant en el lloc escaient d'altres concepcions com la de les preposicions com a elements de translació. En suma, incideix en el caràcter idiosincràtic de la preposició, que no s'identifica amb les conjuncions ni amb els verbs, malgrat les semblances que manté amb aquests, i aquest caràcter idiosincràtic consisteix en la necessitat de regir sempre un sintagma nominal a la seua dreta, el qual caracteritza com a argument no primer, és a dir, no subjecte.

9.2. LÓPEZ GARCÍA (1990)

Nogensmenys, fins ara, el treball més important que sobre les preposicions s'ha fet des de la Gramàtica Liminar és l'article que ha publicat en una data relativament recent el professor Ángel López sobre el sistema prepositiu de l'espanyol (1990). Ángel López comença plantejant-se el problema de com delimitar la classe de les preposicions enfront de les altres classes de paraules, i, consegüentment, quins criteris s'han d'assolir per poder establir l'inventari de les preposicions d'una llengua. Aquest problema es resol si considerem el conjunt de les preposicions com un conjunt tancat, però tancat en un sentit topològic. Així, un conjunt A s'anomena tancat quan conté la totalitat dels seus elements d'adherència, i aleshores es representa A (clausura de A). Un element d'un espai topològic, com ara el llenguatge LL , s'anomena d'adherència de A quan qualsevol context del mateix conté elements de A . Així doncs, el conjunt tancat de les preposicions espanyoles està constituït per tots aquells elements lingüístics o elements que poden alternar amb algun element de A , ço és, amb alguna preposició, en el seu context distribucional.

A partir d'ací, distingeix entre element d'acumulació (sempre pertanyen al conjunt) i element aïllat (de vegades no hi pertanyen):

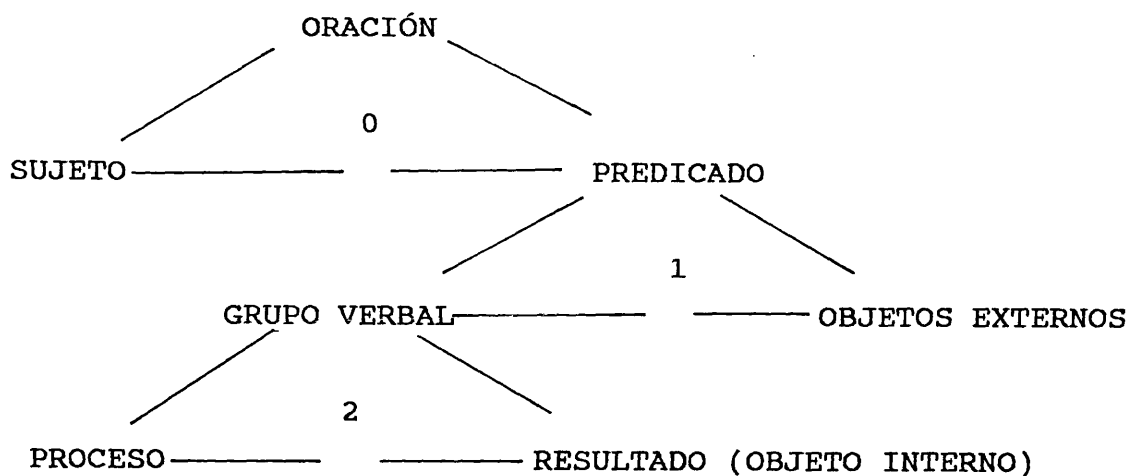
"(...) una preposición genuina es un elemento de acumulación, es decir, la que siempre muestra un comportamiento distribucional prepositivo y puede alternar con otras preposiciones; una preposición no genuina es un elemento aislado, esto es la que no puede alternar con otras preposiciones por mostrar un comportamiento que contradice las pautas distribucionales de la clase."

(1990: 171)

Tot seguit, López es planteja quina ha de ser la definició de la preposició, i per tal d'arribar-hi parteix de la reflexió sobre la polèmica que d'uns anys ençà ha suscitat l'anomenat "subjecte amb preposició" (*Entre tu i jo enllestirem el treball, Fins i tot Maria se sap la llista de les preposicions*), amb un seguit de treballs que precisament presentaven com molt dubtós ja des del títol (v.gr. GUTIÉRREZ, IGLESIAS i RODRÍGUEZ (1984) "Más sobre el sujeto ¿con? preposición") i que arribaven a la conclusió que o bé el subjecte no era subjecte o la preposició no era preposició. Per tant, López proposa la següent definició per a la classe preposicional:

"Es difícil saber qué cosa es una preposición, pero podemos afirmar taxativamente que se trata de un marcante incompatible con el sujeto, es decir un marcante de no-sujeto. Como las nociones lingüísticas no son conceptos positivos, sino negativos, y el sujeto sólo tiene sentido por oposición al predicado y este por aquél, concluiremos que *la preposición en español es un marcante de los elementos del predicado.*" (1990a: 173)

A continuació, hom presenta quina es l'estructura oracional prototípica, per tal de situar-hi la preposició:

(1990a: 175)

A partir d'aquest esquema, Lopéz considera que la posició de la preposició és la següent:

"La preposición en español es la categoría gramatical que relaciona el grupo verbal con la clase de los objetos para constituir el predicado: de dicha definición, que expresa su función primaria, se siguen todas las demás funciones, como ahora veremos." (1990a: 175)

A partir d'ací, hom discuteix alguns problemes tradicionals de la sintaxi prepositiva:

1. La naturalesa categorial dels termes A i B:

a) El terme B pot ser un adverbí (que és en el fons un substantiu) o un adjectiu:

El van tractar de babau

Aquests usos no suposen cap problema des dels plantejaments de la Gramàtica Liminar, car s'hi considera que l'adjectiu opera una intensió sobre el conjunt dels objectes, mentre que el substantiu s'hi refereix extensivament (es refereix a objectes concrets), i tots dos es refereixen a objectes, de manera que poden entrar com a termes regits per preposició segons la definició que se'n dona.

b) Respecte del terme A, assenyala A. López:

"(...)siendo su origen el grupo verbal, el cual domina a todos los demás elementos de la oración, es comprensible que a través del mismo cualquier categoría idónea para

sostener el inicio de la relación prepositiva, incluso una interjección -¡ay de mí!; (...)" (1990a: 176)

2. En segon lloc, A. López fa veure el paral·lelisme que hi ha entre la deixi demostrativa i les preposicions. En el primer cas tenim que, en expressions com *esta mesa*, el terme *esta* situa *mesa* en relació a un origen de coordenades constituït pel parlant i, indirectament, per l'oient:

esta

Hablante ←————→ *mesa*

vs.

esa

Hablante ←————→ *mesa*

De la mateixa manera, en *El libro está sobre la mesa*, la preposició *sobre* representa una posició del subjecte, en la mesura que es troba implicat en el grup verbal, respecte de l'objecte del predicat *la mesa*:

(*el libro*) *está*

la mesa

sobre

↑ *bajo*

↓

vs.

la mesa

(*el libro*) *está*

Aquest paral·lelisme, tanmateix, no s'ha de portar massa lluny, car es tracta de classes diferents. El professor A. López destaca, tanmateix, la capacitat de fòrics i preposicions per passar d'uns nivells a d'altres. Els fòrics, per exemple, tenen com a àmbit propi l'enunciació, la unitat bàsica de la qual és l'oració. Nogensmenys, poden desplaçar-se a d'altres nivells:

1. El descens a allò sintagmàtic es produeix perquè en el següent esquema:

demostratiu

SN ————— Parlant/ Oient

es perd la referència a algun dels pols entre els quals se situa el demostratiu; així doncs, hom obté:

a) Si es perd la referència a (Parlant/ Oient) obtenim:

demostratiu

(...) _____ SN

En aquest cas hom obté l'article:

El cura (viene)

b) Si es perd la referència a SN obtenim:

demostratiu

SN _____ (...)

En aquest cas ens trobem amb l'ús dels demostratius com a pronoms personals propis que es donen en la parla:

Este (cura) se va en comptes de Me voy

¿Qué piensa aquí? en comptes de ¿Qué piensa(s) tú/él?

2. L'ascens cap a la deixi fòrica es deu també a la supressió d'un dels pols, però no per quedar en suspens, com en el cas anterior, sinó per ser reomplert per entitats de naturalesa diferent, oracions o textos.

Una cosa semblant trobem en el cas de les preposicions, però com que aquestes ocupen un estadi intermedi en els estrats funcionals, poden patir dos ascensos i dos descensos:

(1) Nivell ascendent 2^{on}: text:

preposició conjuntiva

(oració * _____ oració y)

(2) Nivell ascendent 1er: oració:

preposició adverbial

(subjecte _____ predicat)

(3) Nivell originari: predicat:

preposició plena

(grup verbal _____ objectes)

(4) Nivell descendent 1er (a): grup verbal:

preposició

(procés _____ resultat)

incolora V

(5) nivell descendent 1^{er}(b): grup nominal

preposició

(subconjunt _____ subconjunt)

d'objectes * incolora d'objectes y

Tot seguit, A. López desenvolupa aquestes possibilitats:

1. El nivell segon a què pot ascendir la preposició és el text. ací trobem les preposicions conjuntives, que regeixen infinitiu i gerundi. Qualsevulla relació textual conjuntiva pot ser expressada per la combinació preposició + oració amb verboid* + oració*:

- condicional: *De haberlo sabido, no habría venido*
- concessiva: *Por mucho madrugar, no amanece más temprano*
- final: *Vinieron para visitar al enfermo*
- adversativa: *Le salió un trabajo sin habérselo propuesto*
- causal: *Por leer con poca luz, tuvo que ir al oculista*
- consecutiva: *Ya que no has sabido resolverlo, a fastidiarte*
- temporal: *En diciendo aquello, se levantó*

Aquests valors, en què només entren les preposicions incolores, fet que és comentat més endavant, constitueixen els valors primaris de la percepció conjuntiva de l'espanyol, i sorgeixen de concentrar l'atenció en diverses parts de l'estructura textual (en els sis primers exemples) o en tota ella (en l'últim cas). No és d'estranyar, doncs, que, històricament, gairebé totes les conjuncions remunten al grup preposició + *que*, car en el sistema de les preposicions aquesta possibilitat estava present, i continua estant-ho, si bé com a funcions subsidiàries per ascens de nivell i no com a funcions pròpies del nivell originari, com s'esdevé en la classe de les conjuncions.

2. Si les preposicions estableixen un lligam entre el subjecte i el predicat, el seu comportament és de tipus adverbial. Malgrat que l'adverbi incideix sobre la relació subjecte/ predicat, acolora més l'un element que l'altre:

Juan cogió torpemente la carta

Juan redactó detalladamente su informe

Açò mateix s'observa en el domini de la preposició adverbial:

a) Pot acolorar més el subjecte:

Entre Juan y Pedro lo hicieron

b) Pot acolorar més el predicat:

¡A callar!

Tant l'un ús com l'altre tenen en comú un clar matís emfàtic.

3. El nivell en què les preposicions es realitzen plenament és el nivell originari "grup verbal _____ objectes". Ací la preposició és plena i, a més a més:

a) Són possibles totes les preposicions i no presenten problemes de defectivitat distribucional ni alternances amb d'altres categories:

Voy a Valencia

Estaba ante la puerta

Se lanzó contra la tapia

Viene de Zaragoza

Le miraba desde la ventana

b) Cal distingir preposició d'adverbi, malgrat que sovint no presenten diferències semàntiques i és molt difícil de distingir-los funcionalment:

El libro está encima de la mesa

El libro está sobre la mesa

La preposició no pot tenir un ús intransitiu, mentre que l'adverbi sí:

"(...) la preposición relaciona el grupo verbal con un cierto objeto y no puede prescindir de él, el adverbio, aunque referido semánticamente a un objeto, se aplica a la totalidad del predicado y por lo tanto puede aparecer con parte del mismo, es decir con el verbo tan solo."

(1990: 183)

3. Es planteja el problema dels marcants funcionals específics:

Pedro le trajo en la clínica a María un libro para Juan

Cal preguntar-se si a i para en a María y para Juan s'han de considerar, com en el cas de en del sintagma preposicional en la clínica, preposicions que lliguen el grup verbal a un representant de la classe dels objectes. El cas es que només a

+ objecte directe o indirecte admet la substitució per un clíctic, cosa que no s'esdevé en el cas de para + objecte, ni en la resta de preposicions del grup (3). Així doncs, a mereix un estudi especial. Aquest distint estatus es deu a l'especialíssima entitat estructural de l'objecte intern. Així, en "grup verbal preposició objectes" tenim de fet "_{gv} (Procés + Resultat objecte intern) _{gv} preposició objectes", per la qual cosa també podem interpretar aquesta relació de la forma "_{gv} (Procés)_{gv} preposició (Objecte intern, Objecte₁, Objecte₁₊₁...)" . Quan açò siga així, apareixerà la preposició a, la qual, tot i establir un llaç del tipus (3) entre el grup verbal i l'objecte, s'aplica tanmateix a un objecte que és part del grup verbal i per tant participa de l'estructura predicativa de valències, de la qual representa un element obligatori. De fet, els trets semàntics que s'han aplicat a la preposició a amb objecte directe /intensitat de l'actuació verbal sobre l'objecte/ i /individualització de l'objecte/ no són més que marcants de transitivitat, cat /afectat/ i /individualitzat/ són índexs que, per relació a l'objecte intern, tendeixen a diferenciar-lo de la base verbal i a conferir-li entitat semi-independent. En d'altres paraules, A. López explica així la peculiaritat de l'objecte directe i indirecte:

"Dicho de otra manera: el objeto directo con a representa un empleo tipo iii) de la preposición, que, sin embargo, se aproxima al simple objeto interno (directo) sin ella, porque a, frente a las demás preposiciones que ligan el grupo verbal a la clase de los objetos, tiene la virtud de individualizar el objeto y marcar su carácter plenamente afectado, condición específica de la transitividad, es decir de la estructura predicativa en la que dicho objeto interno aparece desglosado del grupo verbal y manifestado externamente como objeto directo. La diferencia entre " ϕ + objeto directo" es así una diferencia de énfasis, como ya notó Pottier, lo cual permite poner en relación esta alternancia prepositiva con la que tiene lugar a propósito de "¡ ϕ + infinitivo! / ¡a + infinitivo! vista arriba: en ambos casos la individualización del elemento introducido por a se traduce en un efecto de *mise en relief*."

(1990a: 185)

4. El primer nivell descendent és representat en el següent esquema:

preposició

Procés ————— Resultat

incolora verbal

És el cas del suplement: *hablar de política, atreverse a todo, confiar en Juan*, etc.

En aquest nivell només s'empren les preposicions incolores, que són representants d'una subclasse, que neutralitza les seues oposicions distintives. Així, poques vegades les preposicions introductores de suplement alternen amb d'altres preposicions: *atreverse a / *hacia/ *hasta/ *contra todo*. Les preposicions incolores, doncs, neutralitzen les altres preposicions en el mateix sentit que el present neutralitza altres temps en els modismes, les definicions i d'altres expressions intemporals.

D'altra banda A. López assenyala dos aspectes de la sintaxi preposicional:

1. Es mostra en desacord amb les crítiques que ha rebut la *Gesamtbedeutung* en el cas de les preposicions: es tracta de significats que no necessàriament s'han d'amotlar a tots els usos preposicionals, car no són pròpiament significats semàntics, sino sintàctics, ço és, valors funcionals que subjauen als diversos entorns (espacial, temporal o nocional), i en aquest sentit es mantenen semblants, amb pocs canvis, a través de llengües pròximes tipològicament.

2. Nogensmenys, açò no obsta perquè aquests verbs preposicionals siguen altament idiomàtics:

esp. *ir de paseo* = angl. *to go for a walk*

Açò es deu al fet que cada estructura apareix en aquest nivell aïllada, sense formar un sistema, i les preposicions incolores són per aquesta raó més generals encara que en (1), fins al punt que representen només l'expressió de la recció entre el grup verbal i l'objecte.

A. López es refereix finalment al fet que el suplement pot ser regit també per un adjectiu. Aquest fet troba una explicació lògica fàcilment, car l'adjectiu, categoria relativa també a la

classe dels objectes, però intensament, pot ser entesa, linealment, a partir dels resultats parcials en què es compartimenta el procés verbal:

Proc + res = p (resultat parcial₁ + resultat parcial₂...resultat parcial_n)_p + resultat

Aquests fets justifiquen el següent esquema:

adjectiu preposició incolora resultat
adjectival

Bosque (1983b) havia assenyalat els següents fets respecte dels adjectius que regeixen suplement:

a) Adjectiu i verb isolexemàtic poden regir preposicions distintes: *compadecerse de/ compasivo con*.

b) El complement d'un adjectiu de vegades no pot ser un substantiu: *difícil de arreglar/ *difícil de arreglo*.

D'aquests fets pot donar compte la proposta liminar:

a) *con* i *de* alternen en el cas assenyalat d'acord amb el seu significat:

con: partitiu, fa referència als resultats parcials i exigeix un adjectiu (cf. *vaso con mucha/ poca agua*).

de: globalitzador, fa referència al resultat total del procés verbal i requereix per tant un verb (cf. *vaso de mucha/ poca agua*).

b) Pel que fa al segon problema, cal dir que si l'adjectiu es resisteix a una interpretació iterativa, com és el cas de *difícil* o *compasivo*, es produeix una inversió de l'esquema:

Procés(adjectiu) preposició (terme) —

Procés (terme) preposició Resultat (adjectiu)

Hi ha necessitat, doncs, que el terme siga expressat per un procés, ço és, per un infinitiu: *difícil de arreglar* expressa, en realitat, **arreglar de difícil*, amb *arreglar* orientat cap al subjecte i no cap a l'objecte.

5. El primer nivell ascendent (b) enregistra les relacions en la classe dels objectes. Moody (1973) va descobrir quatre tipus de l'estructura N de N, que trobem igualment en espanyol. En efecte, hom pot pensar que hi ha dos tipus de relacions:

1) Un subconjunt d'objectes es relaciona amb el conjunt dels

objectes. Aleshores obtenim casos de inclusió:

A està contingut en B

B està contingut en A

2) Els objectes estan organitzats en una jerarquia estructural, i aleshores tenim uns altres dos tipus segons hom prenga el punt de vista de A o de B:

A és l'origen de B

B és l'origen de A

Però les relacions entre objectes no sols és d'inclusió, veïnatge, intersecció o aplicació: també és possible l'equivalència. Aleshores es produeix una fixació: "objecte, preposició objecte," representa de fet un mot compost, l'objecte *1-3*: una maravilla de mujer.

Aquestes estructures presenten les quatre propietats que en d'altres treballs (1984 (1990)) el professor A. López ha considerat com a pròpies de modismes:

a) Deficiència transformacional, segons demostra la possibilitat d'inversió malgrat que es tracta d'una inclusió de conjunts.

b) Deficiència distribucional: falta de concordança entre nom i sintagma preposicional.

c) Deficiència semàntica: el seu nucli només pot ser ocupat per determinats termes.

d) Deficiència semàntica: Alguns d'aquests compostos sintagmàtics són substituïbles per simples elements del nivell inferior: *tocino de cielo = dulce*.

Finalment, el professor A. López exclou l'estudi dels prefixos del camp propi de les preposicions perquè, en aquests elements, no hi ha sols un canvi de nivell, sinó de component, ço és, del sintàctic al morfològic.

El treball d'A. López, com hom ha pogut veure, no sols proporciona una definició clara del funcionament de la classe preposicional sinó que proposa una solució consonant als principals problemes que planteja aquesta classe. Nogensmenys, alguns punts concrets poden semblar discutibles. Un exemple n'és l'afirmació que la diferència entre, d'una banda, *a i para i* d'altra la resta de preposicions, car els complements introduïts

per les primeres, i no els introduïts per les segones, poden ser substituïts per pronoms febles, és vàlida només per a l'espanyol, però no per a d'altres llengües, com el català:

Viuen a Barcelona —→ *Hí viuen*

Vénen de Barcelona —→ *En vénen*

Malgrat aquests petits problemes d'adequació en els aspectes més concrets, la proposta del professor Ángel López, que culmina fins ara els treballs fets sobre les preposicions des de la Gramàtica Liminar, proporciona una definició de la preposició suficientment general i adequada perquè no se'n fuja cap cas. A més a més, el tractament de les preposicions com a unitats que tenen una funció pròpia i originària però que després poden assolir funcions subsidiàries gràcies a descensos i ascensos de nivell resulta de gran interès i permet de donar compte de nombrosos problemes del funcionament de les preposicions que fins aleshores havien semblat defugir qualsevulla generalització sobre la classe, com són la qüestió del subjecte amb preposició, la diferència entre preposicions plenes i buides o incolores, la relació entre el suplement i els sintagmes preposicionals no obligatoris, la relació entre conjuncions, preposicions i adverbis, i, en fi, el grup N de N. D'altra banda, i dins l'esperit de la Gramàtica Liminar, el model no sols explica els problemes lingüístics de la classe preposicional sinó que dona compte i situa en el seu just terme les solucions anteriors que s'han donat per resoldre problemes generals o concrets de les preposicions.

9. CONCLUSIÓ

Les diverses escoles i metodologies al llarg de la història de la lingüística han proposat acostaments a la problemàtica de la classe preposicional que n'han resolt qüestions i aspectes diferents. Així, la Gramàtica Tradicional, en general es caracteritza per l'absència d'un mètode i d'uns pressupòsits teòrics fermes, que desemboca en una visió de les preposicions semanticista i atomística. Deixant de banda la gramàtica tradicional, les línies generals de la investigació sobre les preposicions segons les escoles han estat les següents:

9.1. L'ESTRUCTURALISME

Dins aquest corrent, tanmateix, cal distingir dues escoles principals, que tenen en comú el seu formalisme que els fa concebre l'estudi de les llengües com la realització d'una taxonomia:

1. L'Estructuralisme europeu atén sobretot a l'aspecte paradigmàtic de les preposicions, si bé hi ha també algunes incursions en el sintagmàtic, adés amb exclusivitat, adés amb voluntat integradora. En la línia més ortodoxa, tanmateix, els trets essencials són els següents:

1) Hom considera que les preposicions formen un sistema, un paradigma d'unitats en relació d'oposició (rara volta d'identitat) entre elles.

2) Les preposicions tenen un significat únic representable de diverses maneres segons els mètodes concrets (representacions figuratives, trets pertinents, etc.). La diversificació semàntica sols s'admet com a resultat del context. Tanmateix, hi ha hagut una forta reacció en contra dels excessos que suposava aquesta concepció dins el mateix Estructuralisme. En qualsevol cas, a partir de l'Estructuralisme i llevat d'algunes excepcions, ja no s'acceptarà l'atomisme dels estudis tradicionals sense sotmetre'ls a una mínima anàlisi generalitzadora.

Cal fer dues matisacions respecte de l'Estructuralisme europeu:

(1) Respecte del paper concret de la preposició, no hi ha unanimitat entre els diversos autors ni tan sols pot dir-se que l'Estructuralisme haja aportat respostes originals: hom caracteritza les preposicions com a relators, com a translatus, com a marcants d'hipotaxi. Aquestes concepcions enfonsen les seues arrels en la Gramàtica Tradicional, si bé amb l'Estructuralisme reben un tractament més exhaustiu i una formulació més rigorosa a partir del formalisme i el sistematisme del nou mètode.

(2) L'Estructuralisme europeu mai no ha deixat de tenir en compte l'eix sintagmàtic, segons hem apuntat adés (tots dos es troben en Saussure), però en afavorir la idea de sistema, sovint hom no ha emfasitzat a bastament l'eix sintagmàtic. De fet, en tots els treballs d'aquest corrent sempre hi ha una referència a l'aspecte sintagmàtic de les preposicions i hi ha estudis que s'ocupen només d'aquest i, en fi, n'hi ha que intenten integrar-los tots dos. En alguns autors hi ha, a més a més, un influx directe del Distribucionalisme Americà, com és el cas dels estructuralistes hispànics.

2. L'Estructuralisme americà només té en compte l'eix sintagmàtic i per tant caracteritza la preposició en la mesura que entra en determinades distribucions, en certes construccions sintàctiques (les anomenades construccions exocèntriques).

Tant l'una concepció com l'altra, la preposició com a unitat amb valor únic com la preposició caracteritzadora de construccions exocèntriques, seran acceptades, segons assenyalarem tot seguit, sense massa discussió pels primers models generativistes.

9.2. EL GENERATIVISME

El Generativisme, pel que fa a les preposicions, pot ser caracteritzat pels següents trets generals:

1) Presta una atenció preferent a la sintaxi, com és propi d'aquesta escola, de manera que hom deixa prou de banda el problema, important, del significat de les preposicions, potser en la idea que havia estat tractat a bastament -i, tal vegada result- en l'Estructuralisme.

2) Igualment, el Generativisme accepta inicialment la definició sintàctica de la preposició en l'Estructuralisme Americà, és a dir, com a caracteritzadora de la construcció exocèntrica "sintagma preposicional" (SP \longrightarrow P + SN). De fet, l'acceptació d'aquesta definició a ulls clucs ha incidit negativament en la consideració de la preposició: en general, el seu estatus ha estat poc definit i, fins a cert punt, malament, especialment en els escrits chomskians. En efecte, malgrat que la preposició es trobava present, o ben aprop, dels principals problemes que s'hi plantejaven (posem per cas, la passiva o les nominalitzacions), la categoria preposicional ha estat normalment obviada, la qual cosa suposa d'entrada una ombra sobre la validesa de certes explicacions generativistes.

Dins d'aquest marc, hi ha una marcada evolució en l'estudi de la preposició dins els estudis generativistes en què en certa manera hom abandona el punt de partença -l'oblit de l'estudi de la preposició, potser per considerar el seu paper en la sintaxi massa clar i poc problemàtic- cap a un major interès per aquesta classe de paraules. Nogensmenys, la preocupació fonamental per la sintaxi serà una constant, així com una certa indefinició de la categoria preposicional, car els generativistes es preocupen més pel funcionament general de la gramàtica i per establir els llocs d'aquesta en què actuen les categories que per definir aquestes rigorosament. Conseqüentment, els estudis generativistes de les preposicions es caracteritzaran també per una dispersió de la preposició en diversos llocs de la gramàtica, sense establir gaires connexions entre la preposició concreta en tal funció o en tal altra. Dins aquesta evolució, doncs, podem

distingir diverses etapes:

1) Fins a l'obra de Jackendoff (1973) la preposició presenta un tractament escindit dins els treballs generativistes:

a) D'una banda, hi ha sintagmes preposicionals generats com a tals a la base per les regles sintagmàtiques.

b) D'altra banda hi ha preposicions que "sorgeixen" com a resultat de les transformacions (passiva, nominalitzacions, etc.) sense explicar massa com s'esdevé aqueixa mena de "creació" sinó contextualment.

Aquests dos tipus d'origens per a les preposicions no es relacionen sinó formalment -i aquesta preocupació fou immediatament satisfeta i oblidada mitjançant un teorema que igualava el material resultant de les transformacions al material situat en la base que fos idèntic al primer, solució aquesta considerada *ad hoc* i modificada després a la llum de la teoria de la subcategorització.

D'altra banda, després del treball de Katz i Fodor adreçat a dotar la Gramàtica Generativa d'un component semàntic, hi ha estudis que s'ocupen del significat des del Generativisme, proposant anàlisis componencials que no aporten innovacions rellevants respecte de propostes metodològiques semblants fetes des de l'Estructuralisme.

2. Amb posterioritat a la Teoria Estàndard de Chomsky, el Generativisme donà lloc a dos moviments heterodoxos a finals dels seixanta que s'apartaren de la línia oficial preconitzada pel fundador i que, malgrat que amb notables diferències entre ells, tenen en comú el fet d'haver arribat a un qüestionament de la naturalesa sintàctica de l'estructura profunda. Aquests moviments són:

a) La Semàntica Generativa. Aquesta es qüestionà de primer que l'estructura profunda fos sintàctica i arribà a la conclusió que, puix que la finalitat del llenguatge és transmetre o comunicar un significat, l'estructura profunda havia de ser semàntica i compondre-se, per tant, d'una sèrie de relacions semàntiques bàsiques, al més simples possibles. Conseqüència d'açò fou la consideració que les categories tradicionals no es corresponien biunívocament a les categories en estructura

profunda, on hi havia relacions semàntiques mínimes. La preposició és una de les categories tradicionals que cau en desgràcia i hom la intenta fer derivar, especialment, de verbs en estructura profunda, però també d'adjectius i noms. La Semàntica Generativa arribà a disoldre de tal manera els límits i les distincions categorials que resultà ser un model difícil de manejar i d'establir prediccions i explicacions adequades del llenguatge. Nogensmenys, ha establert paral·lelismes i relacions entre la preposició i d'altres classes de paraules de què cal donar compte i que mereixen una interpretació sota una nova llum. D'altra banda, han ressaltat l'estreta connexió entre semàntica (estructura profunda) i sintaxi (estructura superficial). La identificació entre semàntica i sintaxi ha estat recollida posteriorment per la Gramàtica Cognitiva, si bé aquest corrent no distingeix entre estructura profunda i superficial.

b) La Teoria dels Casos Profunds de Fillmore partí d'un problema preposicional: el fet que els sintagmes preposicionals reberen una definició sintagmàtica d'una banda (com a $SP \longrightarrow P + SN$) i d'altra reberen una rúbrica assenyalant la seua funció (adverbial, instrumental, etc.). Fillmore arriba a la conclusió que unes marques casuals (representades per preposicions, per exemple, $I = amb$, $Ag = per$, etc.) tots els sintagmes nominals en estructura profunda, de manera que el sintagma nominal és definit de la següent manera:

$$SN \longrightarrow K + SN$$

(on K expressa aqueixa marca casual, ja sia preposició, ja sia cas morfològic).

Una sèrie de regles regeixen el pas d'aqueixa estructura profunda casual -inicialment sintàctica, però cada cop més considerada de naturalesa semàntica. Aquesta concepció e la preposició presenta molts punts discutibles (bàsicament, trenca la asimetria subjecte/ objectes) i acaba essent rebutjada pel mateix Fillmore, que s'adhereix finalment a la definició de la preposició com a element introduït per transformació, dins la tradició del Generativisme, i, això de banda, la seua teoria del cas s'allunyarà cada cop més de la problemàtica preposicional, passant a estudiar bàsicament l'estructura semàntica de l'oració.

3. L'article de Jackendoff (1973) suposa un trencament amb la tradició no sols generativista sinó pròpia de la lingüística americana en general (i en certa manera també de l'Estructuralisme Europeu, si bé definit en d'altres termes) de la consideració de les preposicions com a introductores de construccions exocèntriques. Jackendoff, en efecte, partint de la Hipòtesi Lexicista de Chomsky (1969)-el qual havia bandejat les preposicions de les categories lèxiques principals capaces de ser nuclis, tot deixant-les en una neulia habitual en els seu tractament de les preposicions- considera que les preposicions, com els verbs, poden ser transitives i intransitives:

John will come before the party

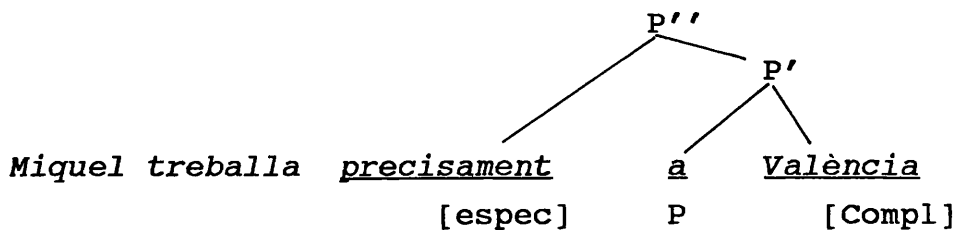
John will come before

com diem:

Maria canta una ària

Maria canta

Per tant, les preposicions no caracteritzen construccions exocèntriques, sinó endocèntriques, de les quals són nuclis, i poden tenir com a tals complements (o no tenir-ne) i especificants:

La proposta de Jackendoff, que suposava eliminar quasi l'única categoria exocèntrica que semblava restar en la gramàtica es trobà amb l'entrebanc d'acabar considerant preposicions els adverbis, de manera que allò que hom guanyava en generalitat es perdia en valor descriptiu, car hom deixava de recollir moltes generalitzacions que afectaven sols la categoria de les preposicions (el fet que hi haja preposicions que de cap manera puguen veure's sense nom següent i que aquestes siguin precisament, en llengües com el català, les preposicions àtones i que presenten un significat lèxic més afeblit i les que

pertanyen sense cap mena de dubte a la classe preposicional). La igualació entre preposicions i adverbis, a més, portava a assignar a la preposició comportaments i qualitats que corresponien més aviat al sintagma preposicional com a conjunt, equivalent més o menys perfecte, quan funciona com a circumstancial, dels adverbis.

4. Finalment, amb el model de Recció i Lligam, la preposició assoleix un important paper en diversos mòduls de la gramàtica, però especialment en el de la recció i el de la teoria del Cas, sense massa acord respecte a si assigna paper- θ , mentre que afiança el seu estatus anterior en d'altres com és el de la X-barra. El model modular presenta el problema que els diversos mòduls, en intentar donar-ne una formulació al més formal possible, acaben per ser redundants, especialment la teoria del cas i la recció. La consideració de la preposició com a element regent no cal dir que és molt vella i que aporta poc al nostre coneixement de la preposició com a classe de mots. D'altra banda, els casos presentats, malgrat que en un principi són definits formalment, en concret segons el context o la categoria per la qual són seleccionats, no deixen de sofrir filtratges de concepcions semanticistes o dels veritables casos morfològics de d'altres llengües, de manera que resulta ben sovint una teoria que més que explicar o aclarir, confon.

El generativisme suposa, malgrat tot, una revolució en la història de la Lingüística. En l'estudi de les preposicions, si bé no ha millorat la definició de la preposició com a classe de paraules ni hi ha assignat un paper propi pràcticament fins al model GB, i encara ací amb moltes reserves (comparteix el paper de rectora i assignadora de cas amb el verb, segons alguns autors com Emonds (1985), també el d'assignador de paper θ), hom ha donat una visió més àmplia del funcionament sintàctic de les preposicions així com la seua relació amb les diverses categories de la gramàtica. La concepció de la gramàtica com un tot integrat de components al principi, de mòduls al final, en el qual la preposició té el seu paper o papers, relacionats amb els de la resta de categories, ho devem als generativistes i és una idea

que s'ha de tenir molt en compte per tal de no estudiar la classe de les preposicions com una categoria tancada i aïllada. L'atenció prestada pels generativistes a l'aspecte sintàctic, sintagmàtic, de la preposició també s'ha de tenir molt en compte i els autors generativistes han arribat a establir distincions en el comportament sintagmàtic de les preposicions que, si podem discutir que es deguen a les raons que ells proposen, mereixen una resposta per part de tothom qui s'ocupe de les preposicions. Així, han estat els generativistes els que pràcticament han inaugurat -o almenys hi han dedicat una especial atenció- una sèrie de temes de la sintaxi prepositiva que encara hui ens interroguen, com ara l'estatus del sintagma preposicional en les nominalitzacions, els problemes del *preposition stranding* en anglés, les construccions absolutes del tipus *amb l'aigua al coll*, etc. És exagerat, per tant, d'afirmar que el Generativisme no ha aportat res de nou en relació a l'Estructuralisme pel que fa a les preposicions: el Generativisme no sols suposa un esforç imprescindible per integrar la categoria de les preposicions en el funcionament general de la gramàtica, sinó que els estudis sobre les preposicions eixits d'aquesta escola han donat a conèixer gran quantitat dels problemes sintàctics de la preposició als quals a males penes havia accedit l'Estructuralisme.

9.3. LA GRAMÀTICA ESTRATIFICACIONAL

La Gramàtica Estratificacional, la principal aportació de la qual la constitueixen els treballs de Bennet (especialment el llibre de 1975), suposa el retorn a la important problemàtica del significat de les preposicions. Aquest model ha donat una resposta prou elegant i coherent a problemes arrossegats durant molt temps i per moltes escoles lingüístiques, com és el problema de la sinonímia de les preposicions, i sobretot el de la polisèmia. Aquest es redueix en gran manera gràcies a l'assumpció de la *Gesamtbedeutung* dels estructuralistes, però Bennet no dubta a reconèixer casos de polisèmia. Suposa en aquest sentit un avanç

respecte als estructuralistes, els quals, havent aplicat sense excepcions el principi del significat únic de les preposicions havien arribat a falsejar els fets lingüístics concrets en proposar significats únics artificials o inexistents i explicar-ne l'accés a suposats usos contextuals també de manera poc rigorosa. Bennet reconeix l'existència de polisèmia, si bé reduïda als casos mínims, i la integra perfectament en el seu model lingüístic, considerant que es deu a la asimetria entre els diversos estrats del llenguatge, en concret, el semèmic i el lexèmic.

Nogensmenys, l'anàlisi en xarxa que hom proposa des d'aquest model resulta tal vegada massa complicat per ser manejable en la resolució de problemes lingüístics concrets i expressar-ne els resultats de manera clara, complicació que explica el que aquest model siga poc conegut i emprat fora de l'àrea lingüística anglesa.

9.4. GRAMÀTICA FUNCIONAL

La Gramàtica Funcional s'insereix en un corrent revaloritzador del component semàntic de la gramàtica que s'inicia amb la Semàntica Generativa i que hom pot esbrinar en la Gramàtica dels Casos Profunds de Fillmore i que ha estat, en fi, d'una manera o altra, introduïda en els models generatius posteriors. Hom considera que hi ha una estructura profunda semàntica, analitzable en termes de predicats i arguments, i d'uns nivells semàntics i pragmàtiques intermedis i, finalment, unes regles d'expressió que permeten de passar a les estructures superficials concretes. Dins d'aquest marc, les preposicions, encara que no hi ha unanimitat ni una idea massa clara sobre el seu estatus, són situades amb preferència en les regles d'expressió, és a dir, les preposicions són inserides en aplicar les regles d'expressió, de manera que a una determinada funció semàntica selecciona una determinada preposició. La interpretació de les preposicions per part de la Gramàtica Funcional planteja els següents problemes:

1) No té en compte la problemàtica del significat de les preposicions, car aquestes no apareixen en les representacions semàntiques, sinó les funcions semàntiques que amb posterioritat són caracteritzades per elles.

2) Si haviem de ser conseqüents amb un sistema com aquest, cada preposició deuria correspondre's a una funció semàntica, i fins i tot caldria dir que cada significat preposicional, hauria de suposar un argument diferent. Aquesta opció sembla ser poc econòmica i multiplicaria el nombre de funcions fins a un punt que no sembla que haja estat previst pels autors de la Gramàtica Funcional.

de

ik

9.6. LA LÒGICA

re

Les preposicions també han estat estudiades des del punt de vista de la lògica, no per un corrent lingüístic concret, sinó per diverses escoles al llarg de la història de la lingüística. En l'època moderna de la lingüística, l'aproximació realitzada des de la lògica a l'estudi del significat de les preposicions és satisfactòria en la mesura que ha fornit el lingüista d'uns instruments per tal d'arribar a una formulació del significat preposicional simplificada i clara. Nogensmenys, i per açò mateix, només és vàlida per formular els significats més clars de les preposicions i no permet de donar compte de les restriccions que afecten l'ús de les preposicions atenent a la seua finalitat comunicativa. D'altra banda, la formulació del significat preposicional a través de la lògica no aconsegueix de vegades la simplicitat pretesa, sinó més aviat el contrari, quan hom ha pretès de fer passar els significats de les preposicions pels símbols normalment emprats en lògica, sense tenir en compte que el recurs a d'altres símbols podia definir amb molta major facilitat, simplicitat i precisió els significats preposicionals. Les propostes que s'han fet des de la lògica de predicats tenen l'inconvenient d'estudiar més que el significat de les preposicions l'estructura semàntica de l'oració en què apareixen: la necessitat de reduir totes les unitats lèxiques a predicats

presenta greus problemes d'adequació.

9.8. GRAMÀTICA COGNITIVA

La superació dels estudis des del punt de vista de la lògica ha ve representat pels treballs realitzats des de les diverses gramàtiques cognitives, que completen en tractament lògic, explicant el que la lògica no podia, o bé no el rebutgen totalment per no explicar gaires fets del significat preposicional. Aquest corrent suposa una nova òptica en l'estudi de les preposicions. Si la consideració d'elements de tipus pragmàtic, com la importància de la presència d'un observador en l'elecció de determinades preposicions o la importància de la deixi havien estat assenyalades anteriorment per d'altres lingüistes aïlladament (Hjelmslev, Parisi i Castelfranchi), la Gramàtica Cognitiva, tot i que no ha proporcionat un corpus doctrinari sistemàtic i acceptat per tots els autors que hane estudiat problemes lingüístics des d'aquest angle, ha aconseguit de focalitzar aquests fets que en d'altres models gramaticals apareixien aïlladament, més per intuïció que per adequació, i que, en qualsevol cas, no trobaven el seu lloc clarament en el model proposat. Ací, en canvi, els factors pragmàtics i la idea que el llenguatge expressa una manera de percebre el món són centrals per entendre el funcionament de les preposicions i per aminorar un dels principals problemes, si no el més important, que planteja la classe preposicional: el de la polisèmia dels seus membres. La polisèmia i la idiomàticitat, amb què els lingüistes se solien escudar quan hom no entenia un ús d'una preposició d'acord amb el seu significat únic, es veu ara sensiblement reduït. La gramàtica Cognitiva, doncs, retorna al problema tradicional de les preposicions, descurat en gran mesura pel Generativisme, el del seu significat, però amb unes eines noves: aquestes són en part heretades pel Generativisme en les seues últimes formulacions, en què hom ha introduït mòduls

cognitiu en la gramàtica i en especial de la Semàntica Generativa; igualment, la Gramàtica Cognitiva beu en les deus de la tradició psicolingüística nordamericana. A més a més, fan eixir a la llum problemes que fins aleshores havien romàs ocults per una aparent transparència semàntica, com el doble significat d'algunes preposicions que havien estat considerades com poc problemàtiques tradicionalment, com fa Vandeloise amb *devant/derrière*. En aquesta mateixa línia, aquests autors han estudiat aprofundidament l'existència de dos tipus de preposicions: aquelles que situen un element en relació a un punt de referència i aquelles altres que a més a més tenen en compte un punt d'observació. L'únic problema és que els estudis sobre les preposicions realitzats fins suara dins aquest model se centren en una parcel·la molt concreta de la classe preposicional, la de les preposicions espacials, que no és la única ni tan sols clarament la més important, des del punt de vista de la freqüència. Queda per veure quina relació hi ha entre els usos preposicionals espacials i la resta. Un cop s'haja establert i aclarit aquesta relació, s'hauria de veure si la resta de les preposicions són susceptibles d'un estudi cognitiu d'aquesta mena i si aquesta gramàtica ajuda a resoldre els problemes de polisèmia que en el camp nocional es donen d'una manera tal vegada més dramàtica. Avancem que la Teoria dels prototipus, una de les principals troballes de la Gramàtica Cognitiva, presenta un mètode ben apropiat, segons intentarem fer veure en la segona part de la nostra tesi, per donar compte de la polisèmia de les preposicions, ço és, de la variable motivació dels diversos usos preposicionals.

9.9. LA GRAMÀTICA LIMINAR

La gramàtica liminar, representada sobretot per l'article del seu fundador Àngel López (1990) proporciona una definició de la preposició suficientment general i adequada perquè no se'n fuja cap cas: la preposició caracteritza tot allò que no és subjecte. Aquesta és la funció pròpia i originària de les

preposicions, però després poden assolir funcions subsidiàries gràcies a descensos i ascensos de nivell (nivell textual, oracional, etc.). Aquesta explicació resulta de gran interès i permet de donar compte de nombrosos problemes del funcionament de les preposicions que fins aleshores havien semblat defugir qualsevulla generalització sobre la classe, com són la qüestió del subjecte amb preposició, la diferència entre preposicions plenes i buides o incolores, la relació entre el suplement i els sintagmes preposicionals no obligatoris, la relació entre conjuncions, preposicions i adverbis, i, en fi, el grup N de N. D'altra banda, i dins l'esperit de la Gramàtica Liminar, el model no sols explica els problemes lingüístics de la classe preposicional sinó que dóna compte i situa en el seu just terme les solucions anteriors que s'han donat per resoldre problemes generals o concrets de les preposicions.

*

*

*

Un cop realitzada aquesta revisió de les opinions que s'havien vessat sobre les preposicions des de les principals escoles lingüístiques, passarem a explicar els avantatges de la Teoria del Prototipus en la resolució dels problemes que planteja la categoria preposicional en català, en especial els de tipus semàntic.

b10631604

l 23701900

CB 0002315195

R.F. 12710

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA
FACULTAT DE FILOLOGIA
DEPARTAMENT DE TEORIA DELS LLENGUATGES

LES PREPOSICIONS EN CATALÀ.
UNA APROXIMACIÓ AL SISTEMA PREPOSITIU DEL CATALÀ
DES DE LA SEMÀNTICA DEL PROTOTIPUS

(SEGON VOLUM)

Tesi Doctoral

Presentada per:

Pelegrí Sancho Cremades

Dirigida pel:

Dr. Ángel López García

P. 151822
X. 151852

ÍNDIX DEL SEGON VOLUM

SEGONA PART: LA SEMÀNTICA DE PROTOTIPUS APLICADA AL SISTEMA PREPOSICIONAL DEL CATALÀ.....	13
1. Avantatges de la semàntica del prototipus en l'estudi de les preposicions.....	15
2. Problemes del tractament de les preposicions des del punt de vista de la semàntica del prototipus....	23
3. Una definició de la categoria de les preposicions des de la teoria dels prototipus....	48
4. Les preposicions en relació amb d'altres classes de paraules.....	59
4.0. Una mica d'història.....	59
4.1. Preposicions i verbs.....	65
4.2. Preposicions i prefixos.....	65
4.3. Preposicions i conjuncions.....	66
4.4. Preposicions i adverbis.....	75
4.4.1. Algunes opinions.....	75
4.4.2. Els adverbis "preposicionals" en català.....	80
4.5. Preposicions i locucions prepositives...	107
4.6. Preposicions compostes enfront de preposicions simples.....	114
4.7. Inventari de les preposicions catalanes.....	117

5. Motivació i arbitrarietat en els usos preposicionals.....	118
5.1. La qüestió de la motivació dels usos preposicionals: metàfora, metonímia i idealitzacions....	118
5.2. Conseqüències de la motivació baixa:	
les preposicions incolores.....	134
5.2.0. Introducció: una mica d'història...	134
5.2.1. El suplement.....	142
5.2.2. Les preposicions en perífrasis verbals.....	144
5.2.3. Canvi i caiguda de preposicions....	146
5.2.3.1. La normativa catalana.....	146
5.2.3.2. Una proposta d'explicació cognitiva.....	152
5.2.3.2.1. Alternança prep1/ prep2/ prep ϕ	153
5.2.3.2.2. Tipus <i>fins a/ fins</i>	158
5.2.3.2.3. Alternança <i>com a/ com</i>	160
6. Problemes metodològics de les preposicions catalanes.....	163
6.1. Problemes diatòpics.....	163
6.2. Problemes de normativització..	164

TERCERA PART: EL SISTEMA PREPOSITIU DEL CATALÀ... 167

0. Introducció.....	169
1. Preposicions directives.....	173
1.1. Cap a.....	173
1.2. D'altres preposicions afins.....	189
1.2.1. Vers.....	189
1.2.2. Devers.....	189
1.2.3. Envers.....	190
1.3. Fins i l'expressió del límit.....	191
1.4. La preposició contra.....	205
2. Les preposicions a/ en/ dins.....	209
2.1. A vs en: una preposició o dues?.....	209
2.1.0. L'etimològica de a i en.	
Situació del català medieval...	209
2.1.1. La tradició gramatical catalana.....	210
2.1.2. Una proposta de diferenciació semàntica a partir de la Gramàtica Cognitiva....	218
2.1.2.1. Espai propi.....	226
2.1.2.1.1. Situació.....	226
2.1.2.1.1.1. La preposició a:	
localització pura.....	226
2.1.2.1.1.2. La preposició en:	
interioritat (continent/ contingut).....	228
2.1.2.1.2. Direcció.....	235
2.1.2.2. Espai figurat.....	239
2.1.2.3. Conclusió.....	243

2.2. La preposició en.....	245
2.2.1. El LM no és terme d'una acció....	245
2.2.1.1. Usos metafòrics.....	245
2.2.1.2. Temps.....	249
2.2.1.3. <i>En</i> + gerundi.....	259
2.2.1.4. <i>En</i> + infinitiu.....	260
2.2.1.5. Usos modals.....	263
2.2.1.5.1. Ús final.....	271
2.2.1.5.2. Ús restrictiu.....	273
2.2.1.5.3. Suplement.....	279
2.2.1.5.4. Usos il.latius....	282
2.2.2. El LM és terme de l'acció.....	290
2.2.2.1. Domini espacial-temporal....	291
2.2.2.2. Dominis abstractes.....	295
2.2.3. Conclusió.....	299
2.3. La preposició a.....	304
2.3.1. Usos estàtics.....	304
2.3.1.1. Usos espacials.....	304
2.3.1.2. Usos temporals.....	323
2.3.1.3. Proximitat.....	330
2.3.1.4. Usos modals.....	331
2.3.1.5. Conclusió.....	347
2.3.2. Usos dinàmics.....	348
2.3.2.1. Usos espacials.....	348
2.3.2.2. Usos metafòrics.....	350
2.3.2.3. Usos finals.....	351
2.3.2.4. Tipus <i>és a dir,</i> <i>res a dir</i>	354
2.3.2.5. Tipus <i>L'he sentit a dir</i> ...	355
2.3.2.6. Límit.....	356
2.3.2.7. Temps.....	357
2.3.2.8. Correlació <i>de...a</i>	357
2.3.2.9. Separació de l'objecte	

(mirar a la paret).....	361
2.3.2.10. Exposició.....	363
2.3.2.11. El complement indirecte.	365
2.3.2.11.0. Introducció.....	365
2.3.2.11.1. Verbs amb dos	
arguments (tipus a) ...	371
2.3.2.11.2. Verbs amb dos	
arguments (tipus b) ...	376
2.3.2.11.2. Verbs amb tres	
arguments.....	381
2.3.2.12. A + objecte directe....	398
2.3.2.12.0. Introducció.....	398
2.3.2.12.1. Una explicació	
cognitiva.....	410
2.3.2.13. Suplement: a en comptes	
de en davant l'infinitiu....	419
2.3.2.14. Conclusió.....	421
2.4. La preposició <i>dins</i>	424
3. D'altres preposicions localitzadores.....	427
3.0. Introducció.....	427
3.1. La localització respecte	
de la direcció frontal: <i>darrere/ davant</i>	432
3.1.1. Domini espacial.....	432
3.1.2. Dominis abstractes.....	438
3.2. <i>Sobre (damunt)/ sota (davall)</i>	441
3.2.0. Introducció.....	441
3.2.1. Domini espacial.....	442
3.2.2. Dominis abstractes.....	447
3.3. <i>Vora i la localització aproximativa..</i>	451
3.3.1. Domini espacial.....	451
3.3.2. Domini temporal.....	452
3.3.3. Domini quantitatiu.....	453
3.4. <i>Entre i la localització</i>	
mitjançant un LM múltiple.....	453
3.4.1. Domini espacial.....	453

3.4.2. Domini temporal.....	456
3.4.3. Dominis abstractes.....	457
3.4.4. Usos amb LM subcategoritzat.....	459
3.4.5. Domini quantitatiu.....	461
3.4.6. Subjecte amb preposició.	463
3.4.6.1. Introducció.....	463
3.4.6.2. Una interpretació cognitiva.....	466
3.5.. La preposició <i>durant</i> i la duració.....	467
4. Les preposicions <i>per</i> i <i>per a</i>	469
4.0. Introducció.....	469
4.0.1. El problema de la normativització de <i>per/ per a</i>	469
4.0.1.1. La proposta de Fabra.....	473
4.0.1.2. La proposta de Coromines..	478
4.0.2. La problemàtica històrica de <i>per/ per a</i>	481
4.1. La preposició <i>per</i>	487
4.1.1. Domini espacial.....	487
4.1.1.1. Usos dinàmics....	487
4.1.1.2. Usos estàtics....	496
4.1.1.3. Usos figurats....	501
4.1.2. Domini temporal.....	508
4.1.3. Dominis abstractes.....	513
4.1.3.0. Introducció.....	513
4.1.3.1. Domini causal....	519
4.1.3.2. Causa final.....	528
4.1.3.3. Domini final.....	532
4.1.3.4. Domini substitutiu.....	542
4.1.3.5. Domini del mitjà-instrumental..	555

4.1.3.6. Domini modal....	568
4.1.3.7. Usos extraoracionals.....	571
4.1.4. Usos de <i>per</i> en comptes de <i>per a</i> ...	576
4.1.5. Conclusió.....	577
4.2. La preposició <i>per a</i>	591
4.2.1. Domini espacial.....	591
4.2.2. Domini temporal.....	591
4.2.3. Dominis abstractes....	592
4.2.4. Conclusió.....	611
5. Les preposicions abstractes.....	615
5.1. La preposició <i>amb</i>	615
5.1.0. Introducció.....	615
5.1.0.1. Aspectes diacrònics i dialectals.....	615
5.1.0.2. La semàntica de <i>amb</i>	622
5.1.1. Usos de la preposició <i>amb</i>	627
5.1.1.1. Companyia.....	627
5.1.1.2. Companyia figurada.....	628
5.1.1.3. Addició.....	629
5.1.1.4. Temporal.....	630
5.1.1.5. LM inanimat (companyia-mode).....	631
5.1.1.6. Tipus <i>Moriren</i> <i>amb les botes posades</i>	632
5.1.1.7. LM animat (companyia-mode).....	639
5.1.1.8. Tipus <i>pollastre</i> <i>amb salsa</i>	640
5.1.1.9. Instrumental.....	642
5.1.1.10. Contigüïtat.....	649
5.1.1.11. Suplement.....	652
5.1.1.12. Significat tendent a zero.....	658
5.1.1.13. Extraoracional.....	661

5.1.2. Conclusió.....	662
5.2. La preposició <i>sense</i>	665
5.2.0. Introducció.....	665
5.2.1. Usos	
de la preposició <i>sense</i>	666
5.3. La preposició <i>segons</i>	679
5.3.0. Introducció.....	679
5.3.1. Usos de <i>segons</i>	681
5.4. La preposició <i>com a</i>	687
5.5. La preposició <i>malgrat</i>	689
5.6. La preposició <i>mitjançant</i>	690
6. Les preposicions <i>de</i> i <i>des de</i>	691
6.1. La preposició <i>de</i>	691
6.1.0. Introducció.....	691
6.1.0.1. L'evolució diacrònica	
de la preposició llatina <i>de</i> ...	692
6.1.0.2. El <i>de</i> català:	
una preposició o <i>dues</i> ?.....	698
6.1.1. Usos adverbals de la preposició <i>de</i>	715
6.1.1.1. Domini espacial.....	715
6.1.1.2. Usos figurats.....	716
6.1.1.3. Verbs amb suplement.....	718
6.1.1.4. Verbs amb suplement	
(canvi de preposició).....	726
6.1.1.5. <i>De</i> optatiu davant l'infinitiu	
subjecte i objecte.....	727
6.1.1.6. Indicador del punt inicial	
d'una extensió (domini espacial)..	737
6.1.1.7. Indicador del punt inicial	
d'una extensió (d'altres dominis)..	738
6.1.1.8. <i>De</i> equivalent a <i>des de</i>	
(arcaic i poètic).....	741
6.1.1.9. Causal.....	742
6.1.1.10. Agent.....	745

6.1.1.11. Instrumental.....	749
6.1.1.12. Duració (tipus <i>de nit</i>).....	754
6.1.1.13. Predicatiu.....	757
6.1.1.14. Modal.....	760
6.1.1.15. Extraoracional.....	765
6.1.1.16. Conclusió.....	768
6.1.2. Usos partitius de la preposició <i>de</i>	773
6.1.2.0. Introducció.....	773
6.1.2.1. Partitiu (LM actualitzat).....	777
6.1.2.2. Partitiu (LM no actualitzat)...	779
6.1.2.3. Partitiu (temporal).....	781
6.1.2.4. Partitiu (TR quantitatiu).....	783
6.1.2.5. Partitiu (sense TR explícit)...	792
6.1.2.6. Complement del superlatiu.....	801
6.1.2.7. Complement del comparatiu.....	802
6.1.2.8. Excés.....	804
6.1.2.9. Conclusió.....	805
6.1.3. Usos adnominals de la preposició <i>de</i>	809
6.1.3.0. Introducció.....	809
6.1.3.1. Matèria.....	811
6.1.3.2. Possessió.....	814
6.1.3.3. Autoria.....	820
6.1.3.4. Propietat.....	822
6.1.3.5. Lloc (TR < LM).....	824
6.1.3.6. Temps (TR < LM).....	828
6.1.3.7. Lloc (TR = LM).....	830
6.1.3.8. Temps (TR =LM).....	834
6.1.3.9. Dominis abstractes (TR = LM)...	837
6.1.3.10. El <i>de</i> de qualitat.....	844
6.1.3.11. El tipus <i>ce fripon de valet</i> ... 857	
6.1.3.11.1. Introducció:	
una mica d'història.....	857
6.1.3.11.2. Una explicació	
cognitiva de les particularitats de	
la construcció <i>ce fripon de valet</i> ..	865
6.1.3.12. Usos de finalitat.....	879
6.1.3.13. Usos en què el LM és	
subcategoritzat pel TR.....	882
6.1.3.13.1. Tipus agentiu/ subjectiu	

(genitiu subjectiu/ objectiu).	882
6.1.3.13.2. Noms relacionals.....	902
6.1.3.13.3. Adjectius.....	904
6.1.3.14. N + <i>de</i> + infinitiu.....	907
6.1.3.15. <i>De</i> complement d'adverbis i en locucions prepositives.....	910
6.1.3.16. Conclusió.....	914
6.2. La preposició <i>des de</i>	919
7. Apèndix: La variant valenciana.....	929
7.0. Introducció.....	929
7.1. Les preposicions <i>a</i> i <i>en</i>	932
7.2. La preposició <i>en</i> en comptes de <i>amb</i>	940
7.3. <i>Per</i> i <i>pa</i> (<i>per a</i>).....	944
7.4. <i>A</i> + objecte directe.....	947
7.5. Conclusió.....	950
8. Conclusió.....	955
9. Bibliografia.....	957
Índex general.....	983

SEGONA PART: LA SEMÀNTICA DE PROTOTIPUS APLICADA AL SISTEMA
PREPOSICIONAL DEL CATALÀ

1. AVANTATGES DE LA SEMÀNTICA DEL PROTOTIPUS EN L'ESTUDI DE LES PREPOSICIONS

1.1. La semàntica del prototipus és una de les principals troballes de la Gramàtica Cognitiva. Aquesta escola lingüística té els seus orígens en la Semàntica Generativa. La Semàntica Generativa, tanmateix, en mantenir que no hi havia distinció entre semàntica i sintaxi i que la distinció entre les categories era borrosa, havia arribat a un atzucac. Contràriament, la Gramàtica Cognitiva, tot i que aquests postulats continuen sent-ne el fonament, ha arribat a propostes teòriques força explicatives i que han reduït considerablement l'arbitrarietat del llenguatge. Els pressupòsits bàsics de la Gramàtica Cognitiva són, segons Langacker (1983) els següents:

1.- L'estructura semàntica no és universal. Aquesta es troba especificada en un considerable grau per a cada llengua. A més a més, l'estructura semàntica està basada en una imatge convencional (*conventional imaginery*) i es caracteritza en relació a les estructures del coneixement.

2.- La gramàtica o sintaxi no constitueix un nivell autònom de representació. Contràriament, la gramàtica és simbòlica en la seua naturalesa, que consisteix en una simbolització convencional de l'estructura semàntica.

3.- No hi ha una distinció significativa entre la gramàtica i el lexicó. El lexicó, la morfologia i la sintaxi formen un continuum d'estructures simbòliques, que difereixen en diversos paràmetres, però que només arbitràriament poden compartimentar-se.

Així doncs, el llenguatge no és autònom, sinó que es relaciona amb d'altres processos cognitius. A més a més, el llenguatge no estableix distincions arbitràries sobre el continu de la natura, sinó que atén a la nostra manera de percebre i modelitzar aqueixa natura i estableix distincions que, si bé són convencionals, no són del tot arbitràries. La manera en què el llenguatge es refereix a la realitat, el

problema de la categorització, és central dins la Gramàtica Cognitiva i, més concretament, en la Semàntica del Prototipus.

1.2. La idea que el llenguatge no és autònom ni de la resta de processos cognitius ni del món exterior (tal i conforme és o segons l'estructura la nostra percepció), contràriament al que hom havia pensat en l'Estructuralisme i el Generativisme, fa que la Gramàtica Cognitiva tinga en compte en l'explicació dels fets lingüístics nombrosos aspectes que fins aleshores hom els havia considerat "extralingüístics". En l'àmbit concret de la semàntica, hom ha trencat amb la tradició segons la qual el significat de les paraules recollia sols les dades "lingüístiques", internes al sistema, en favor d'una concepció "enciclopèdica del llenguatge", en què les dades normalment considerades extralingüístiques també configuren el significat de les paraules. Açò no vol dir, tanmateix, que el significat d'una paraula haja de comprendre tota la informació, de la mena que siga, que qualsevol parlant en pugua tenir. En aquest sentit, A. Wierbicka (1985: 40) ha proposat dos criteris per distingir les dades lingüístiques de les no lingüístiques:

- Cap coneixement dels *denotata* no s'ha d'incloure en una definició si no esdevé component del concepte.
- Cap coneixement de l'especialista no s'ha de considerar part del significat.

Així, el fet que un tigre siga ratllat sí que forma part de la definició del tigre; en canvi el fet que un tigre siga felí o tinga x dents, propi de la sapiència d'un especialista, no forma part de la definició del tigre.

Aquests dos criteris de Wierbicka han rebut dues crítiques:

- a) Sovint és difícil d'establir aquesta distinció, però la dificultat no ens ha de fer renunciar-hi.
- b) La consideració que una dada forma part d'una definició o una altra pot dependre en gran manera de l'experiència de l'individu. A aquesta objecció Wierbicka ha donat dues respostes:

a) Cal distingir dos tipus de coneixement

- l'empíric (adquirít pels sentits), que és més possible que entre en els conceptes (per exemple, la disposició dels rajos d'una bicicleta).

- El coneixement per descripció, de caràcter libresc, com ara la relació de Kirkpalik amb la invenció de la bicicleta, coneixement aquest que difícilment entraria en el concepte de "bicicleta".

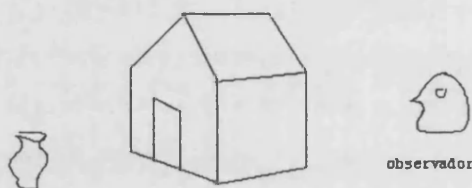
b) En segon lloc, el concepte associat a un mot no és el concepte individual o les concepcions individuals que un parlant pot assignar a la categoria referencial associada a aqueix mot. Es tracta més aviat d'un concepte reconegut com a concepte compartit pel conjunt dels parlants. Els conceptes lingüístics, doncs, no reflexen tant idees individuals com suposicions sobre les idees compartides. Així, és clar que hi ha quelcom que tothom entén com a "bicicleta". Açò ha estat expressat en els següents termes per aquesta autora:

"Le concept de *vache* ou de *chien*, pour une personne contient les idées de cette personne relatives à ce que les personnes, en général, pourraient dire à propos des vaches ou des chiens. Les mots *vache* et *chien* sont inscrits dans l'usage commun et ils ne peuvent pas être définis à travers les termes d'un savoir spécialisé relatif aux vaches et aux chiens. Mais ils ne peuvent pas non plus être définis en termes de *savoir partagé* (même s'il existait un projet réaliste visant à soumettre un échantillon représentatif des locuteurs de l'anglais à un examen portant sur le savoir-à-propos-des vaches et le savoir-à-propos-des chiens). Ce qui importe n'est pas tant le *savoir partagé* que le *stéréotype partagé*: les idées des gens relatives à ce que les gens, en général ("quiconque") pourraient dire à propos des vaches ou des chiens." (A. Wierzbicka (1985: 215)(*apud* Kleiber 1990))

Pel que fa a l'estudi de les preposicions, aquesta concepció enciclopèdica del significat permet d'introduir-hi nombrosos aspectes que expliquen el seu ús i que aminoren,

segons tindrem ocasió de veure, el principal problema que planteja aquesta categoria, la polisèmia. D'entre els aspectes, tradicionalment extralingüístics que es temen en compte dins d'un plantejament cognitiu, tenim:

- Perspectiva o angle de percepció de la realitat, que explica, per exemple, l'elecció de diverses construccions d'igual significat:

El gerro és davant la casa (orientació intrínseca)

El gerro és darrere la casa (orientació contextual assignada per l'observador)

- Funció dels objectes i la nostra interacció amb ells i els nostres interessos sobre ells. Així, l'elecció d'una preposició o altra en el cas de preposicions que no són reversibles (*davant/ darrere, sobre/ sota*) depèn de la naturalesa dels ens que funcionen com a objecte i subjecte i de la seua optimitat en una determinada funció, la localització.

- Manera de percebre, i ací cal tenir en compte la visió idealitzada que tinguem dels objectes. Així, podem dir:

Hi ha una mosca dins del got

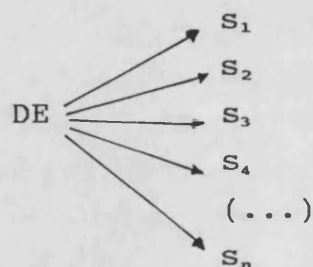
encara que el got no tanque per complet el lloc indicat per la "preposició" *dins*. Treballs com el de Vandeloise (1986) i Herskovits (1986) aporten, segons hem tingut ocasió de veure, una informació abundant sobre aquests fets que entren en l'estudi de les preposicions des d'un punt de vista cognitiu.

1.3. Si la consideració que la semàntica i la sintaxi no poden separar-se d'una manera tallant l'ha presa la

Gramàtica Cognitiva de la Semàntica Generativa, la noció de prototipus es deu als estudis realitzats en l'àmbit de la Psicologia per autors com E. Rosch a finals dels anys 60. Aquesta autora va descobrir que la pertinença a una determinada categoria era qüestió de grau, de major o menor proximitat a un prototipus. Així, els informants jutjaven que, per exemple, hi havia tipus d'ocell que eren considerats "exemples millors" de la categoria *ocell* (per exemple, el teuladí). La Gramàtica Cognitiva ha fet seua aquesta noció del prototipus i l'ha estesa de l'àmbit de la Psicologia al lingüístic, en especial al semàntic, però no sols a aquest, car també en fonologia, morfologia i sintaxi aquesta noció ha resultat explicativa (cf. Taylor: 1989). Aquesta noció de prototipus, que ha sofert importants canvis, dóna una explicació adequada a dos dels principals problemes de la categoria preposicional:

1.3.1. Sens dubte, el principal problema que ha plantejat sempre l'estudi de les preposicions ha estat la seua polisèmia, el fet que una preposició pugui ser emprada amb aparentment molts i molt diferents significats. El tractament de la polisèmia ha variat al llarg de la història de la lingüística, però ha suposat un escull mai superat del tot:

1) En la Gramàtica Tradicional, hom considerava que una preposició era merament una rúbrica formal d'una sèrie de sentits considerats en una mateix nivell malgrat que el grau de diferenciació semàntica entre ells era molt variable:

2) L'Estructuralisme ha considerat que les unitats lingüístiques amb un significat únic s'havien d'associar amb un únic significat. Com que la matèria bruta del llenguatge

ofereix un significat diversificat, els estructuralistes han intentat de resoldre el problema de la polisèmia de les preposicions tot remetent la unitat semàntica d'aquestes a un nivell superior, la llengua. Així, hom considera que tota preposició té un valor únic, representable de molt diverses maneres (definicions; sistemes de trets, l'anomenat anàlisi componencial, représ després pel Generativisme; esquemes gràfics, etc.). La diversificació semàntica s'explica pel context concret, en el nivell de la parla, en què la preposició apareix, especialment el significat dels termes als quals s'associa de manera més immediata (l'element rector del sintagma preposicional i l'element regit per la preposició). El problema és que el vincle entre el significat únic en llengua i els diversos sentits en el nivell de la parla mai no ha estat massa aclarit, i, el que potser és pitjor, com la Gramàtica Tradicional, hom no ha tingut en compte els diversos graus de desviació respecte del valor únic dels distints usos preposicionals. En suma, el problema de la polisèmia de les preposicions s'ha escindit en dos nivells.

3) El Generativisme ha estudiat poc el significat de les preposicions. A grans trets, ha acceptat el que havia abastat l'Estructuralisme, i l'única aportació ha estat algun que altre treball d'anàlisi componencial que ha suposat un avanç més aviat minso respecte de l'Estructuralisme. En canvi, sí que hom ha avançat en l'estudi del comportament sintàctic de les preposicions, sobretot dins la perspectiva sintagmàtica. Dins d'aquesta, hom ha verificat la tendència generativista a relacionar transformacionalment tot allò que es relacionava semànticament. Així, hom afirma que els sintagmes preposicionals parteixen de transformacions de passivització, de nominalització, etc. Aquesta tendència es veu aguditzada amb la Semàntica Generativa, que derivarà unes categories d'altres atenent tan sols al significat més o menys semblant. Així, hom afirma que les preposicions procedeixen de verbs, d'adjectius, etc. Els avanços en l'àmbit de la sintaxi (teoria de la x-barra i Model de Recció i Lligam) no sols no

han aportat cap llum a l'estudi del significat de les preposicions sinó que fins i tot l'han enterbolit.

La semàntica de prototipus ha suposat un replantejament del problema de la polisèmia. Així, si bé no hi ha unanimitat entre els autors cognitivistes entre l'opció monosèmica i l'opció polisèmica, segons tindrem ocasió de veure tot seguit, la semàntica del prototipus estableix una gradació de prototipicitat i, consegüentment, de motivació, entre els diversos sentits de les preposicions: les preposicions no s'empren amb tanta arbitrarietat com hom podia fer suposar en els estudis tradicionals ni obeeixen a principis tan rígids com suposava l'Estructuralisme. Respecte de l'estatus que cal concedir a aquests diferents usos no hi ha, tanmateix, unanimitat, com no n'hi ha en la concepció del prototipus semàntic.

Respecte de les equiparacions entre construccions sintàctiques distintes amb el mateix significat, la Gramàtica Cognitiva adopta una postura més pròxima a l'Estructuralisme i que s'allunya per complet del Generativisme. Quan tenim dues construccions formalment (sintàcticament) distintes, és perquè obeeixen a una distinta imatge, idealització, de la realitat, amb una funcionalitat distinta. Langacker (1983) presenta el següent exemple:

He sent a letter to Susan (emfasitza el camí atravesat per la carta amb Susan com a meta)

He sent Susan a letter (emfasitza l'estat resultant en què Susan en certa manera controla la carta)

No podem dir, tanmateix, que la idea de camí falta en el segon cas o la de resultat en el primer: ambdues nocions es troben presents en totes dues oracions en un grau distint. La diferència és de *salience* (prominència, èmfasi). Les diferències gramaticals subratllen en cada cas un aspecte de la situació a expenses de l'altre, ço és, ambdues oracions presenten l'escena a través d'imatges diferents. En una llengua, per donar compte d'una situació referencial determinada, podem posseir una única manera de conceptualitzar o diverses; en el primer cas, naturalment,

no hi ha opció¹. No podem dir per tant que to siga una preposició buida, casual o irrellevant, perquè el terme que regeix pugui aparèixer sense ella, o que una construcció pot derivar de l'altra, car en realitat no signifiquen el mateix. Cal tenir en compte, tanmateix, que aquesta idea no es correspon totalment amb la concepció de la immanència del llenguatge pròpia de l'Estructuralisme, car dins d'aquesta escola, la llengua podia seccionar la realitat de diverses maneres que expressaven un significat distint però sempre dins de l'estructura interna pròpia de la llengua, sense tenir en compte la realitat mateixa ni la nostra manera d'interactuar amb aquesta realitat; en canvi, la Gramàtica Cognitiva considera que les diverses imatges que construïm sobre la realitat depenen de la nostra interacció amb aquesta. Com que la nostra interacció i els nostres interessos són molt diversos, així ho són també les nostres construccions lingüístiques, tot i que facen referència a un estat de coses similar.

1.3.2. Un altre problema que troba un tractament adequat dins el marc de la Gramàtica Cognitiva és el problema de l'inventari de les preposicions. És evident que per estudiar una categoria gramatical d'una llengua cal tenir en compte en què consisteix aquesta i especialment quins membres hi pertanyen. Hem pogut veure com no hi ha hagut massa acord al llarg de la història de la lingüística sobre què era una

¹ No entrarem en la qüestió de si la selecció d'aquestes opcions és un aspecte purament formal del sistema de regles del llenguatge o es deu originalment a alguna exigència psicocultural de la llengua en particular que s'ha convencionalitzat en l'ús del llenguatge. Aquesta qüestió ens introduiria en la secular polèmica de si el llenguatge influeix la visió del món o a l'inrevés. Assenyalem tan sols que Talmy (1983), salomònicament, considera que hi ha casos en que aquestes opcions són merament formals i en d'altres són reflex de maneres de percebre sancionades per l'ús. En qualsevol cas, es tracta de maneres d'esquematzar la realitat, no necessàriament la manera actual i real de percebre-la: és evident que un anglès com un català sabran diferenciar quan un objecte situat verticalment en relació a un LM es troba en contacte amb aquest o sense, però només el primer és capaç d'establir la diferència lingüísticament (*on/ over*).

preposició ni quins membres s'havien de considerar com a tals. Respecte del segon aspecte, hom ha parlat de preposicions pròpies, impròpies (dins les quals hi havia preposicions que podien tenir d'altres funcions-adverbis sobretot, però també verbs- o simplement que no s'amotlaven a tots els aspectes de la definició) i locucions prepositives. La Gramàtica Cognitiva permet de donar a aquest problema una solució prototípica: d'una banda, hi ha mots que són més preposicions que d'altres, segons posseeixen un nombre major o menor dels trets que defineixen la classe preposicional; d'altra banda, un significant no necessàriament s'ha d'associar a un únic feix de trets: quan un membre que de vegades té algun o tots els trets propis de la categoria de les preposicions deixa de tenir-ne cap, és perquè senzillament no està funcionant com a preposició, ço és, ha deixat d'associar-se amb el feix d'aquesta categoria i actua associat amb els d'una altra.

2. PROBLEMES DEL TRACTAMENT DE LES PREPOSICIONS DES DEL PUNT DE VISTA DE LA SEMÀNTICA DEL PROTOTIPUS

El primer problema que se'ns planteja a l'hora d'aplicar la semàntica del prototipus a l'estudi de les preposicions és que, de fet, no hi ha una única semàntica del prototipus i, consegüentment, no hi ha un únic mètode cognitiu en l'estudi de les preposicions. Així, Kleiber (1990) ha establert l'existència de dos models fonamentals dins la semàntica del prototipus:

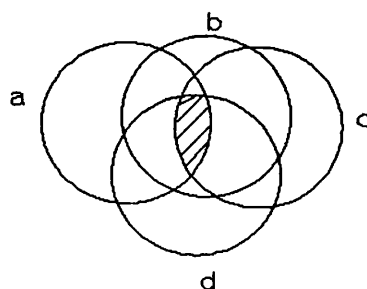
2.1. Model estàndard

En aquest model, si en un principi hom considerà que el prototipus era un exemplar concret que era considerat com a millor representant de la categoria, posteriorment hom arribà

a la concepció que el prototipus era una idealització (ja sia una imatge mental o un seguit de trets) a la qual els membres concrets de la categoria s'acostaven més o menys segons s'hi semblassen més o menys o en compartissen un nombre major o menor de trets. Aquesta nova perspectiva permet de conciliar els trets de semblança de família, concepte introduït per Wittgenstein per donar compte de les semblances que es donen entre els diversos sentits d'un mot, com a trets prototípics:

"Cette interprétation permet de concilier structure prototypique de la catégorie avec le prototype comme instance centrale, et structure en ressemblance de famille, qui suppose un recouvrement et un entrecroisement d'attributs. Le prototype apparaît ainsi être celui où le recouvrement est le plus grand. Les instances marginales sont celles qui présentent le moins d'attributs typiques en commun avec le prototype. Le processus d'appariement consiste alors en une comparaison globale avec le prototype, conçu comme l'intersection des propriétés typiques de la catégorie."
(1990: 65)

El següent esquema (Givon (1986: 79 (apud Kleiber (1990)) resumeix aquesta concepció (les propietats típiques de la categoria són representades per les lletres a, b, c, d):

Respecte d'açò, cal assenyalar:;

"Le dessin répond à la conception de la catégorie comme structure prototypique possédant un centre prototypique et des instances plus ou moins éloignées selon la similarité plus ou moins grande avec ce centre. Il

satisfait aussi à la conception de la catégorie comme regroupant des instances sur la base d'une ressemblance de famille, où les membres ne sont pas unis par des propriétés partagées." (1990: 66)

Aquesta interpretació, d'altra banda, obre la porta als trets no contrastius, enfront dels trets contrastius (d'una categoria contra una altra) propis del model CNS (condicions necessàries i suficients, característic de la teoria de la categorització des d'Aristòtil als treballs de E. Rosch). Cal encara resoldre la qüestió de quins trets són els típics. L'elecció dels trets més típics pot fer-se atenent a la seua freqüència, el que es coneix com a *cue validity* (*cue* = tret). Així, un atribut presenta una *cue validity* enlairada per a una categoria si un gran nombre de membres de la categoria el posseeixen i si, contràriament, pocs membres de la categoria oposada el verifiquen. Així, el tret "tenir plomes" és un *cue* amb una validesa enlairada per a la categoria ocell, car (quasi) tots els ocells tenen plomes, i quasi cap altra categoria no té membres amb plomes. Contràriament, el tret "tenir potes", és un tret amb una *cue validity* feble, puix que, encara que tots els ocells presenten aquesta propietat, nombroses categories la presenten també. Així doncs, hom pot calcular la *cue validity* de qualsevulla categoria afegint les *cue validities* de cadascun dels atributs.

Aquest concepte serveix per posar en relació la prototipicitat i la semblança de família, tot reinterpretant aquesta darrera:

"On peut ainsi calculer le degré de ressemblance de famille de chaque membre: ce sera la somme totale des nombres de chacun de ses attributs. Le degré de ressemblance de famille d'un membre variera ainsi selon le nombre d'attributs partagés avec d'autres membres de la catégorie: plus élevé le nombre d'attributs en commun et plus grand sera le degré de ressemblance de famille. Il en résulte que les membres prototypiques sont ceux

qui d'une part partagent le plus de propriétés avec les autres membres de la catégorie et qui, d'autre, ont le moins de propriétés en commun avec les membres des catégories opposées. Le prototype peut alors être conçu comme le lieu de regroupement des attributs ayant la validité maximale pour la catégorie. Le continuum catégoriel obéit ainsi à deux gradations:

- une gradation des propriétés (qui ont une validité ou importance plus ou moins grande pour la catégorie);
- une gradation des membres de la catégorie qui sont classés selon le nombre des traits typiques qu'ils possèdent (T. Givon, 1986: 79). Les exemplaires prototypiques seront ceux qui, bien entendu, ont le plus grand nombre d'attributs à validité maximale." (1990: 76)

Kleiber (1990) s'ha mostrat escèptic respecte de l'aplicabilitat del model estàndard de la semàntica del prototipus a categories com les preposicions i els verbs. Així, els noms es presten millor a ser estudiats des de la semàntica del prototipus: és més fàcil, en efecte, saber quin és el millor exemplar de oiseau que de *courir* o *dans*, i açò per diverses raons:

a) Diferències d'estructura semàntica:

- Els diversos nivells verticals (superordinat, lexema de base i subordinat) no es donen en preposicions i verbs, sí en noms. Aquesta consideració, però, és discutible, si més no en el cas dels verbs (*donar* és superordinat respecte de *regalar*).

- En els casos de verbs i preposicions hom no hi pot aplicar tests de prototipicitat.

b) Les categories gramaticals requereixen un suport referencial, i aleshores hom planteja el problema de si el prototipus és de la categoria o de la situació que implica el suport referencial concret.

D'altra banda, la teoria estàndard del prototipus-que té una concepció del significat monosèmica, cal recordar-ho-, i en concret la semblança de família ha estat aplicada al

domini de les preposicions, certament amb peculiaritats, pel lingüista francès C. Vandeloise (1986). Segons aquest autor (Vandeloise (1984-85) les complexitats de la distribució d'unes preposicions com *sur/ sous* deriven d'un significat únic o *impulsion*. Aquest es formula en funció de la relació *porteur/ porté*, una semblança de família, de la qual les següents propietats són trets que no necessàriament s'han de donar en tot ús d'aquestes preposicions:

- 1) El portador sol ser més avall que el portat
 - 2) El portat sol ser en contacte amb el portador
 - 3) Una part del portador sol trobar-se en contacte amb el portador
 - 4) El portador és més gran que el portat
 - 5) El portador s'oposa a l'acció de pes sobre el portat.
- etc.

Cap d'aquests trets, doncs, és necessari ni suficient.

Aquesta relació portador/ portat permet de definir de la següent manera la regla d'ús d'aquesta preposició:

"S: a est sur/ sous b si son sujet est le deuxième/ le premier élément de la relation porteur/ porté et son objet le premier/ deuxième élément de cette relation."
(1984-85: 465)

Pel que fa a l'estatut de la impulsió, cal tenir en compte que tot i que el significat d'una paraula s'associa a una categoria complexa, representada per llistes d'usos característics i semblances que relacionen aquests usos en diferents nivells d'abstracció, la impulsió (en aquest cas, la relació portador/ portat) és apresada en la seua totalitat. Així, quan un xiquet aborda una categoria complexa, entra en ella per una porta, no per totes. Així, assenyala Vandeloise:

"J'appellerai *impulsion* d'un mot le noeud par lequel s'effectue le premier accès à son réseau de significations."
(1986: 71)

Les impulsions possiblement són les mateixes per a tots els parlants:

"Je postulerai donc qu'à un temps T_0 une association

symbolique transparente s'est faite entre le signifiant de ces mots et leur impulsion. La distribution finale des termes spatiaux est acquise à un temps postérieur T_1 et est le fruit d'un développement systématique à partir de l'impulsion. Ce développement permettra:

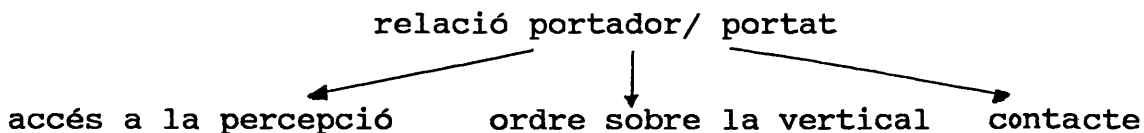
a) de motiver la multiplicité des règles d'usage et des caractéristiques;

b) de motiver les restrictions de sélection."

(1986: 71-72)

Així doncs, Vandeloise parla de diacronia lògica entre la impulsió del terme espacial i la seua distribució final. La major part de les preposicions espacials que estudia Vandeloise són descrites per una regla d'ús única formulada en funció d'un concepte global, que són les impulsions de les preposicions espacials governades per aquestes regles d'ús. Per exemple, la relació continent/ contingut, concebuda globalment, seria l'entrada a la xarxa que més tard representarà el significat de *dans*.

Els usos més allunyats del nus graviten al voltant del concepte global, el qual exerceix sobre ell una atracció més forta. Per exemple, en el cas de *sur/ sous*, tenim:

El concepte global associat amb *sur* és la relació portador/ portat; *sur* presenta una sèrie de restriccions de selecció motivades per aquesta relació:

a) Descriu contactes compatibles amb la relació portador/ portat.

b) Descriu, facultativament amb à, contactes compatibles amb la relació portador/ portat intermediària.

c) No pot aplicar-se a contactes incompatibles amb la relació portador/ portat.

La relació portador/ portat, doncs, imposa restriccions sobre el contacte, i no a l'inrevés.

Recordem que aquesta concepció de la semblança de família no romp el significat únic de la preposició: les

diferències entre els usos preposicionals s'expliquen pel fet que no és necessari que un ús concret incloga tots els trets de la classe així com per la consideració de fets perceptivo-funcionals. El principal problema que plantegen treballs com els de Vandeloise (o Herskovits (1986)) és que no ultrapassen l'àmbit dels usos espacials-temporals, dins els quals és relativament fàcil de mantenir el tractament monosèmic de les preposicions.

2.2. Teoria del prototipus estesa

La teoria estesa suposa una revisió dràstica de la teoria estàndard que suposa en realitat una ruptura respecte d'aquella:

1) El prototipus deixa de tenir un estatus d'entitat fundadora de categories. Així, Rosch afirma:

"Parler de prototype est simplement une fiction grammaticale commode; ce qui est réellement visé ce sont les jugements de degré de prototypicalité." (Rosch (1978: 40), *apud* Kleiber (1990: 150).

Hi ha consegüentment un trasllat des de l'efecte de prototipus a l'estructura de la categoria.

2) Hom abandona el problema de la pertinença a la categoria, que ja no pot decidir-se atenent a la semblança amb el prototipus, i el fet que hi haja instàncies més representatives no vol dir que pertanguen més a la categoria, i a l'inrevés.

3) Només hom conserva la idea que les condicions necessàries i suficients no poden donar compte de la categoria. En aquest sentit, adquireix una importància major el concepte de semblança de família:

"La théorie de la ressemblance de famille est un modèle qui prévoit seulement, mais n'exige pas, que les membres d'une même catégorie puissent n'avoir aucun trait en commun. En termes de recouvrement, on peut dire qu'une catégorie classique est une catégorie où le recouvrement

des traits caractéristiques du modèle de ressemblance de famille est maximale." (Kleiber, (1990: 151-152))

La teoria de la semblança de família parteix dels dos següents supòsits:

(i) Només hi ha efectes prototípics. El prototipus com a representant dels conceptes de les categories i com a estructura de la categoria ha desaparegut.

(ii) La relació que uneix els diversos membres d'una mateixa categoria, siga quina siga la categoria, és la d'una semblança de família.

Ara, la relació entre (i) i (ii) és inversa a aquella que es donava en la teoria estàndard: (ii) justifica (i).

Conseqüentment, ens trobem amb un tractament polisèmic del significat:

"Il en résulte une version polysémique ou multi-catégorielle qui, plutôt que d'expliquer pourquoi telle ou telle entité particulière appartient à telle ou telle catégorie, rend compte de ce qu'un même mot peut regrouper plusieurs sens différents, c'est-à-dire peut renvoyer à plusieurs types de référents ou de... catégories." (Kleiber (1990: 155))

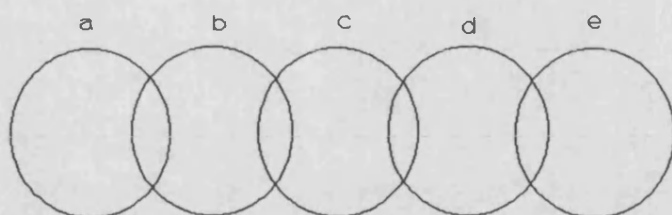
Una altra conseqüència és una reinterpretació del concepte de semblança de família:

"La différence décisive avec la théorie du prototype standard est que la théorie de la ressemblance de famille de Wittgenstein n'implique pas l'existence d'une entité centrale, qui "représente" la catégorie, soit comme meilleur exemplaire, soit comme combinaison de propriétés typiques, et par rapport à laquelle sont évalués les membres de la catégorie." (Kleiber (1990: 158))

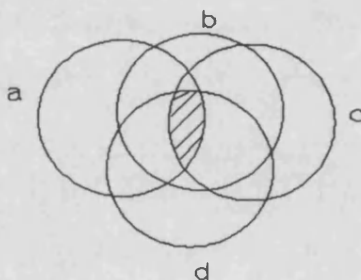
Una semblança de família, dons, pot consistir en un conjunt de referents A, B, C, D, E units entre ells per relacions de tipus associatiu: AB BC CD DE que justifiquen una menció (o categorització?) comuna.

Així, segons mostra el següent diagrama de T. Givon (1986: 76) (*apud* Kleiber, 1990: 160), per tal que hi haja una

semblança de família, és suficient que cada membre de la categoria compartesca almenys una propietat amb un altre membre de la categoria:

Recordem l'estructura que hom proposava des de la teoria estàndard per a la semblança de família:

La diferència pot establir-se en els següents termes:
"La différence entre les deux structurations est alors claire: l'absence d'une figure centrale prototypique sur le schéma des conditions nécessaires et suffisantes prouve que les membres d'une catégorie basée sur la théorie de la ressemblance de famille ne sont pas tenus de répondre à une condition capitale pour la version standard du prototype: ils n'ont pas besoin d'avoir au moins un trait en commun avec le prototype. Le dénominateur commun de la catégorisation prototypique standard, à savoir le fait que tous les membres vérifient au moins un trait du prototype, ne se retrouve plus dans la théorie de la ressemblance de famille."
(Kleiber (1990: 160))

La conseqüència d'aquest canvi de perspectiva és el pas d'una concepció monoreferencial de les categories a una

concepció multireferencial. En la teoria estàndard, el fet que els membres de la categoria hagueren de tenir almenys un tret del prototipus evitava l'esclat d'aquesta: qualsevol membre de la categoria, marginal o no, s'uneix als altres per compartir una semblança, encara que variable de membre a membre, amb el prototipus; en la versió estesa, tanmateix:

"Si le prototype, comme entité unificatrice de la catégorie disparaît, ainsi que l'autorise la théorie de la ressemblance de famille, alors la voie est ouverte à une conception référentielle éclatée de la catégorie: il est permis de concevoir qu'une catégorie est formée de types de référents ou de sous-catégories différentes, reliées entre elles de telle sorte que la première, par exemple, peut ne plus rien avoir à faire directement avec la dernière (cf. l'organisation AB BC CD DE où A n'a plus rien à voir avec E). Autrement dit, la catégorie ne répond plus à un type de référents." (Kleiber (1990: 161))

Així doncs, els diversos cercles en l'esquema nou de Givón que véiem adés, no responen ja a propietats prototípiques, sinó a tipus de referents o usos diferents, si considerem que un mateix mot s'empra per a tipus de referents diferents. A més a més, tinguem en compte el que diu Fillmore, des d'aquesta nova perspectiva:

"Une théorie de la sémantique du prototype nous permet - en fait exige de nous- de séparer le sens primaires et dérivés des expressions linguistiques." (C. J. Fillmore (1982: 36), *apud Kleiber (1990: 162)*)

El prototipus resta com a efecte. Conseqüència d'açò és que el prototipus és entés de molt diverses maneres, i els efectes de prototipus no són homogenis: la noció de prototipus no recobreix sols els casos de millors exenplars reconeguts com a tals pels parlants, sinó que s'estén també als usos o tipus de referents que apareixen, sobre la base de d'altres criteris, com bàsics o primaris, sense que s'hi associe cap judici de representativitat. Així, Lakoff, per exemple, parla de diversos tipus de prototipus (exemples

típics, estereotipus socials, ideals, parangons, etc.). El pas de la monosèmia a la polisèmia ve determinat precisament per l'abandonament del judici dels informants. La idea d'una entitat central, millor o més fonamental que les altres no és suposada per la teoria de la semblança de família, però subsisteix tot canviant de contingut: s'aplica a la sub-categoria referencial (o bé ús o sentit) jutjada bàsica, primera o fins i tot central. Es dóna, doncs, una assimilació entre el prototipus millor-exemplar (o representació de propietats típiques) i la sub-categoria referencial o ús, percebut com la sub-categoria o ús de base a partir de la qual s'expliquen les altres subcategories o usos. Així, si reprenem l'exemple de Givon, aquest serà el primer cercle (lletra A), el qual constitueix l'ús o sub-categorització bàsica, de la qual deriven les altres.

Aquest canvi s'explica ben bé per diverses raons. En primer lloc, l'ambigüitat del mateix terme "prototipus" es prestava a considerar allò central com més típic. Allò més important és, tanmateix, que en tots dos casos l'extensió a partir del sentit central o del prototipus parteix d'una relació part-tot en qualsevol cas:

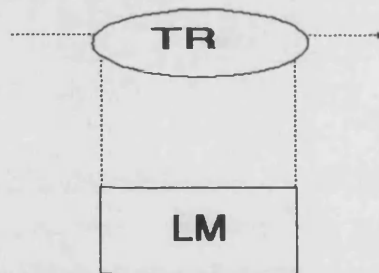
"Version standard et version étendue sont concernées par un problème d'extension: extension catégorielle des instances prototypiques aux instances marginales dans le premier cas, et extension catégorielle du sens basique aux sense dérivés dans le second. Le processus qui régule l'extension est aussi le même dans les deux cas: il s'agit d'un processus métonymique."

(Kleiber (1990: 171))

L'aplicació d'aquesta teoria a l'estudi de les preposicions ha estat duta a terme per Brugman (1989) en un estudi sobre la preposició anglesa *over*, recollit i ampliat per Lakoff (1987). Lakoff considera de primer que la polisèmia és un mitjà de categorització: els significats relacionats de les paraules formen categories i comporten semblances de família entre ells. Lakoff parteix inicialment dels següents exemples:

The painting is over the mantle
The plane is flying over the hill
Sam is walking over the hill
Sam lives over the hill
The wall fell over
Sam turned the page over
Sam turned over
She spread the tablecloth over the table
The guards were posted all over the hill
The play is over
Do it over, but don't overdo it
Look over my corrections, and don't overlook any of them
You made pover a hundred errors

Lakoff considera que el sentit central de *over* combina elements de *above* i *across*. En la següent figura, l'avió s'entén com un TR orientat en relació a un LM. Tots dos són generalitzacions dels conceptes fons/ figura:

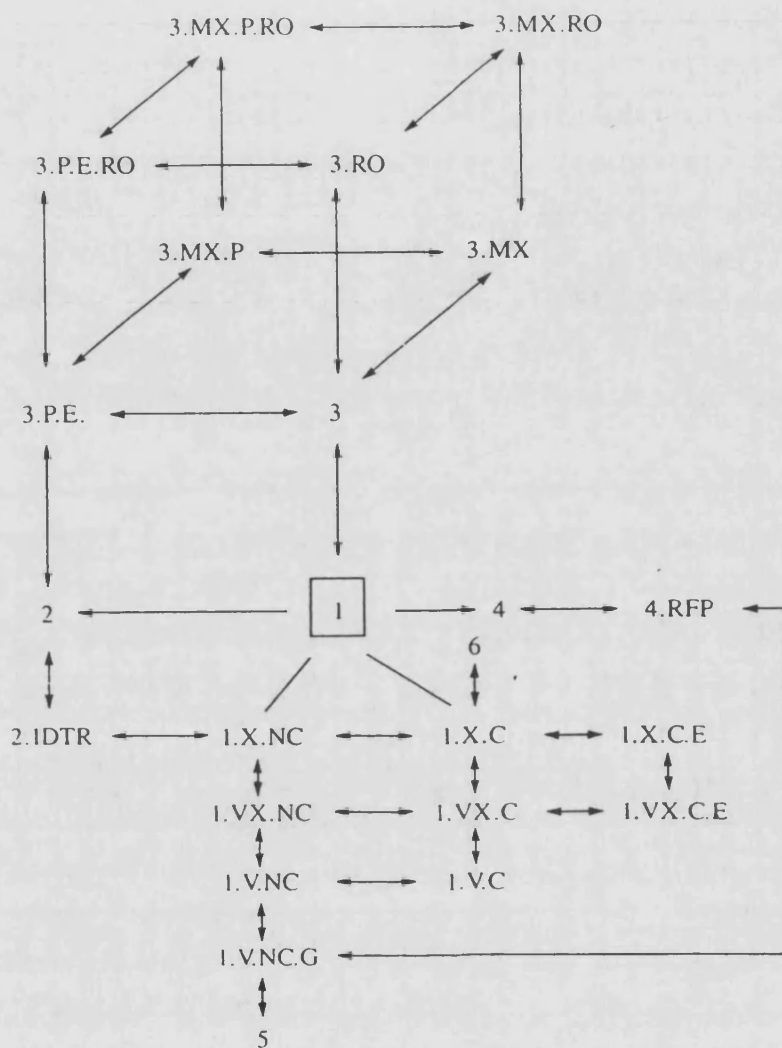

The plain flew over

A partir d'ací, mitjançant una sèrie de relacions associatives, es posen en relació uns usos amb els altres com una relació de família. Aquestes relacions són de diversos tipus:

- vincles de semblança (\longleftrightarrow)
- vincles d'instància (\longrightarrow)
- vincles de transformació

Tots aquests vincles donen compte de la complexitat significativa de la preposició *over*, representada en el següent esquema:

Alguns dels símbols emprats en la caracterització dels usos (una anàlisi componencial, en última instància) són els següents:

X= estés

C= contacte

NC= no contacte

V= vertical

P = "path"

M= "massa" etc.

Un plantejament d'aquest tipus planteja dos problemes principals:

1. Amb independència de la propietat dels vincles establerts per Lakoff entre els diversos usos preposicionals, les anàlisis d'aquesta mena han estat criticades sobretot pel fet de donar una visió "explotada" del significat preposicional, pel fet de portar la polisèmia més enllà del que és necessari. Així, al parer de Kleiber, l'interés de la teoria del prototipus resideix en la inutilitat de cercar un sentit únic que subsumís tots els diferents usos:

"(...) on postulera un usage (ou sens) premier, le prototype de la catégorie, à partir duquel on expliquerait (ou dériverait) les autres au moyen de différents modèles associatifs (dont on a déjà parlé ci-dessus), le pouvoir descriptif, ainsi que souligné ci-dessus, l'emportant dans l'opération sur le pouvoir explicatif." (Kleiber (1990: 181-182))

Açò suposa, és clar, que s'ha d'identificar un sentit bàsic o primer. El problema és que hom parla de polisèmia sense preocupar-se d'establir una unitat semàntica mínima:

"Ce genre de traitement comporte cependant aussi un risque: celui d'introduire la polysémie partout où il y a des emplois ou usages différents. La version étendue conduit par là même à opérer directement des analyses sémantiques "éclatées", là où elle décèle des usages différents reliés les uns aux autres, sans plus se donner la peine de poser la question préalable de l'existence possible d'un sens unitaire qui expliquerait les différents types d'emplois recensés." (1990: 182)

En aquest mateix sentit s'ha pronunciat Vandeloise (1990), per al qual els diversos graus d'abstracció en els usos preposicionals indiquen que hi ha dominis distints i que no poden relacionar-se aquests usos sense més. Així, els esquemes proposats per Lakoff fan entrar en joc feixos de trets distints i per tant no poden comparar-se directament: esquema 1: contacte, orientació, dimensió, consistència

esquema 2: dimensió, contacte

esquema 3: contacte, moviment

esquema 4, 5, 6: ϕ

En efecte, és evident que els diversos usos preposicionals no poden tenir amb la mateixa justícia el mateix estatus de "significat", i molts d'ells poden agrupar-se ben aprop d'un significat unitari. Així, en les següents oracions, la preposició a té sempre un valor direccional, i no sembla necessari parlar en cada cas d'un significat distint:

Hui arriba l'arquebisbe a València

Li ha arribat una carta a Miquel

Aquest home arribarà a ministre

La diferència és només de domini d'aplicació, la qual cosa pot fer que l'ús concret es trobe una mica allunyat del sentit prototípic (o sancionat parcialment, segons un concepte introduït per Langacker que analitzarem després), però no legitima a parlar de significats distints, com podríem tenir en el següent cas:

Els vaig veure a ells

Van portar taronges a manta

Sembla que només en aquests casos cal recórrer a trets mínims compartits i a semblances de família segons la concepció pròpia de la teoria estàndard. Sobre aquesta qüestió tornarem més endavant.

Taylor s'ha plantejat la qüestió de si hi ha cap restricció sobre l'extensió del significat:

a) Una categoria pot integrar tota mena de significats, excepte si aquests són contraris. Així, *over* no pot adquirir el significat de *under*. Açò no és, tanmateix, així, puix que existeixen casos francament contradictoris (cf. sentits de *over* amb contacte o sense). Aquesta objecció de Taylor no té en compte tanmateix el principi bàsic de la Gramàtica Cognitiva que és la rellevància: una distinció de la realitat (el contacte/ no contacte) pot no tenir-se en compte en la idealització que estableix el llenguatge o pot variar segons necessitats particulars de l'ús de la unitat lingüística en

qüestió, la qual cosa vol dir que aqueixa propietat tal vegada no s'ha de tenir en compte per caracteritzar el significat d'aqueixa preposició, o només s'ha de tenir en compte de vegades (segons el concepte de semblança de família propi de Vandeloise).

b) El sentiment que *over* no pot estendre's fins al punt d'incloure el significat de *under* potser reflexa el fet que el significat "under" està ja lexicalitzat en la llengua. Una altra restricció serà, doncs, que l'extensió d'una categoria està limitada per l'existència de categories veïnes. Així, una categoria pot estendre's per suplir buits en la llengua, ço és, per expressar significats encara no lexicalitzats convencionalment. De la mateixa manera, una cadena d'extensions es tallarà quan tope amb una altra categoria. Tanmateix, res no ha impedit que *over* traspasse l'espai semàntic de *beyond*, *across* i *on the other side*. Encara que no són sinònims, poden ser intercanviables en alguns contextos:

He walked over/ across the street

Així doncs, també aquesta mena de restriccions s'ha de rebutjar. Aquesta mena de restriccions, això de banda, haurien impedit l'evolució diacrònica, en què veem que ben sovint unes preposicions han ocupat l'espai semàntic de d'altres. Nogensmenys, en els exemples de Taylor hom veu que aquest autor no ha tingut en compte el principi cognitiu que una expressió lingüística distinta sempre dona una imatge distinta de la realitat. Així, tot i que *per* i *de* poden tenir un significat agent:

El rei va entrar al palau seguit dels seus súbdits

El rei va entrar al palau perseguit pels revoltats

O la causa pot ser expressada per les preposicions *de* i *per*:

No patiu, que no ens morirem de fam

Maria es va aprimar pel mal de queixals

Açò no vol dir que aquestes parelles de preposicions signifiquen exactament el mateix, tot i que semblen remetre a un estat de fets relativament semblant. Tal vegada, el *de*

agent com el *de* causal són usos poc prototípics de *de*, i per aquesta raó s'acosten a l'òrbita semàntica de d'altres preposicions en el seu significat, però mantenen alguna semblança (siga d'algun tret mínim compartit, segons el model estàndard de la teoria del prototipus, siga per encadenament semàntic, segons la teoria estesa) amb els usos més centrals d'aquesta preposició.

El problema és que només hom pot parlar d'una extensió semàntica total, en què una preposició ocupa el lloc semàntic d'una altra tot abandonant el seu propi lloc, quan abandona per complet el seu lloc (és a dir, deixa de tenir cap tret en comú amb la categoria de procedència) i funciona en el lloc d'aquesta segona (assolint-ne tots els trets). Aquest fet, tanmateix, molt poques vegades es dona, segons tindrem ocasió de veure.

2. Resulta problemàtic també que un tractament d'aquest tipus permeta de trobar un significat central del qual han de derivar els usos prepositius per processos associatius. Així, Vandeloise ha afirmat que les preposicions no són categories radials amb un membre central (i consegüentment prototípic) lligat amb altres mitjançant transformacions o metàfores.

Cal cercar, doncs, la generalització, que no és de cap manera una distorsió dels fets lingüístics:

"By this, I do not mean to say that a representation of a lexical category by a series of significations linked together is unrealistic. However, I doubt very much the existence of a univocal means to find the centre of the network by joining the significations of *over* on a very high polysemic level." (1990: 418)

Aquest mateix escepticisme inicial respecte que aquest tractament permeta arribar a un sentit central ha estat manifestat per Taylor. Així, assenyala que la pertinença a la categoria *over* no es basa en la semblança amb un membre central, sinó a un procés d'encadenament. Ací no podem parlar d'un prototipus al qual s'acosten en major o menor mesura els diversos significats:

"For categories with a more complex structure, this approach [prototipus] is not possible. OVER has such a large number of members, none of which can legitimately be said to maximize attribute correlation within the category.

To some extent, the problem I am addressing is a consequence of terminology. I have spoken of family resemblance categories being structured through a process of extension. The metaphor implies a real-time, dynamic process, which begins at the centre of a category, and proceeds outwards until the periphery is reached. However, as Lakoff and Brugman (1986) have noted, the structure attributed to a family resemblance category is to be interpreted more as a hypothesis concerning the "synchronic connections in the semantic knowledge of the user" than as a recapitulation of a real-time process. The central member is thus that member from which all others can be most plausibly and most economically related." (1989: 119)

En aquest sentit, Fillmore (1982: 32) ha suggerit una analogia entre el membre central i les formes reconstruïdes de la lingüística històrica. L'una proporciona un recurs per descriure racionalment l'estat corrent de la polisèmia en la llengua, mentre que l'altra descriu la correspondència entre llengües relacionades. Per tant, i malgrat aquestes dificultats, Taylor considera que la centralitat sembla ser una noció real tant des d'un punt de vista psicològic com lingüístic.

La solució a aquests problemes sembla que ha de procedir de l'establiment d'alguna mena de restricció sobre la polisèmia, és a dir, evitar que cada cop que una preposició es referesca a un referent distint hàgem de parlar d'un significat distint. La cerca d'un divers estatus dins dels diversos usos de les unitats lingüístiques, de manera que uns es poden considerar "sentits" d'una unitat lingüística i d'altres "significats" no és de cap manera nova. Així, Taylor considera que intuïtivament, la distinció és prou clara:

a) El mot *bird* pot referir-se a gran quantitat de criatures (teuladins, pingüins, austruços, etc.). Aquests diferents tipus de criatures són membres de la categoria en virtut de la semblança a una única representació prototípica.

b) El mot *school* es refereix a molts tipus d'unitats. En aquest cas, reconeixeríem un nombre de centres conceptuals distints, encara que relacionats, d'acord amb si estem parlant de l'educació dels xiquets, una divisió administrativa de la universitat, o fins i tot un grup de balenes.

La distinció, tanmateix, no sempre és tan clara com en els casos anteriors:

a) Polisèmia: Dóna lloc a ambigüitats, de manera que cal decidir-se per una opció o una altra per tal d'interpretar el significat de l'oració:

No vull tenir un porc a casa meua

(*porc* = animal / persona que menja o actua com un "porc")

b) Monosèmia: Dóna lloc a vaguetat o indeterminació:

Hi ha un ocell al jardí

No hi ha interès respecte del tipus d'ocell, car el parlant considera que aquesta informació no és rellevant.

Hom ha proposat, d'altra banda, una sèrie de tests per tal de distingir quan ens trobem davant un cas de polisèmia i quan ens trobem davant un cas de monosèmia:

1) L'oració ambigua té dues lectures, i o bé se'n fa una o bé l'altra, però mai totes dues alhora.

2) Coordinació dels dos sentits possibles. Si es tracta de dos significats distints, en resulta una raresa que s'ha conegut tradicionalment amb el nom de "zeugma":

Artur i el plaç de matrícula van expirar dijous

3) La prova de *do so too*. Aquesta seqüència requereix que aquell element previ al qual es refereix tinga el mateix significat. Si es refereix a coses diferents, tenim un cas de vaguetat:

Vaig veure un ocell al jardí, i Joan també

↓

↓

[teuladí]

[austruç]

Taylor reconeix que, malgrat aquests tests, la distinció entre monosèmia i polisèmia és qüestió de grau. Cal tenir en compte que, des d'una perspectiva diacrònica, pot esdevenir-se que un membre no-central d'una categoria monosèmica cresca en prominència fins al punt de constituir un centre conceptual secundari de la categoria. Aquest procés, inevitablement, serà gradual. Abans que s'establezca un prototipus secundari dins de la categoria, hi haurà una incertesa respecte de si la categoria no és ja monosèmica o no és encara polisèmica. Nosaltres estem d'acord amb Taylor amb el fet que la distinció entre monosèmia i polisèmia és gradual, però no creem que els tests que proposa siguin massa valuosos per distingir, i ni tan sols per medir, quan ens trobem davant dos sentits o dos significats, per emprar una terminologia pròpia de l'Estructuralisme. Així, el fet que en la polisèmia necessitem triar dues interpretacions no ens diu res respecte de la semblança entre significats. Per exemple, la preposició catalana *a* no indica necessàriament interioritat. Així, si diem:

Maria treballa a la casa de Miquel

podem voler significar que treballa a dins com a cuinera, que treballa al jardí, que treballa a la porta venent loteria, etc. Possiblement, l'emissor tindrà en el cap alguna d'aquestes situacions possibles, però açò no impedeix que el significat de *a* en tots els casos siga més o menys el mateix: localització o coincidència entre subjecte i objecte. Són les característiques de l'objecte així com les relacions entre subjecte/ objecte el que expliquen cadascuna de les possibilitats, però el significat és sempre el mateix.

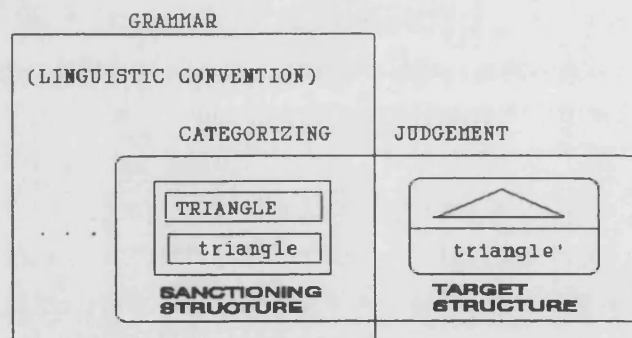
Aquests problemes creem que es poden solventar realitzant una anàlisi per trets de cadascun dels usos preposicionals al més detallat possible. Després, cal sopesar la rellevància d'aquests trets tot comparant entre ells els diversos usos preposicionals:

1. Cal tenir en compte si els trets que separen dos usos

preposicionals obeeixen a processos o principis generals cognitius, com ara la distinta funcionalitat de l'objecte o la distinta interacció entre subjecte-objecte, les distintes idealitzacions de l'objecte, la pertinença a diversos dominis, sempre que els trets comuns siguen sensiblement majors que els distints, metàfora i/ o metonímia, sempre que hom perceba la motivació d'una manera immediata, etc. En aquests casos, ens sembla exagerat parlar de significats diferents, i creem que cal parlar d'una semblança amb el prototipus de l'estil de la teoria estàndard del prototipus, entenent la semblança :

a) En el sentit del sancionament proposat per Langacker. Segons aquest autor, les unitats lingüístiques sancionen en major o menor mesura els usos concrets que possibiliten segons el grau de semblança entre tots dos siga major o menor. En efecte, el problema de trobar una expressió lingüística apropiada a una conceptualització és el problema de codificació (*coding problem*). La solució a aquest problema l'anomenem *target structure*. Una *target structure* és una determinada instància d'ús de llenguatge, una expressió simbòlica emprada amb una determinada funcionalitat. Les unitats convencionals llistades en la gramàtica tenen un potencial simbòlic il·limitat, però hom deixa al parlant reconèixer i explotar aquest potencial en una situació específica, tot creant una *target structure* apropiada. Així doncs, en la mesura que la *target structure* assolida pel parlant s'amotla a les unitats convencionals en la gramàtica, hom dirà que aquestes unitats sancionen l'ús que incorporen. La sanció és la mesura de la convencionalitat d'una expressió, que equival a la bona formació o gramaticalitat, car el que una expressió estiga ben formada significa que s'ajusta a la convenció lingüística. La sanció pot ser, per tant:

1. Sanció completa: Observem el següent esquema que simbolitza una típica instància d'ús del llenguatge:

(p. 65)

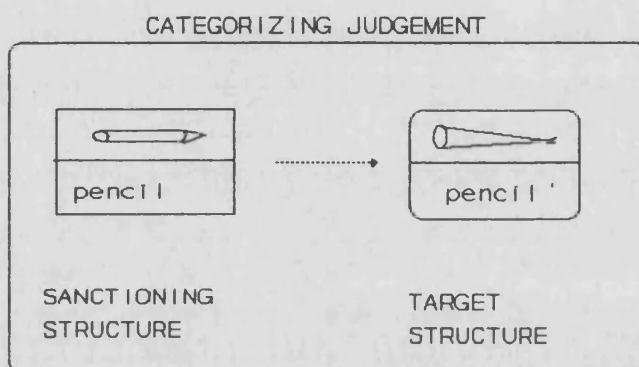
Entre les unitats de l'anglès tenim l'estructura simbòlica [[TRIANGLE] / [triangle]], que reuneix la unitat semàntica [TRIANGLE] i la unitat fonològica [triangle] en una relació simbòlica. Puix que la *target structure* és creada pel parlant com un ús específic en un context particular, no té l'estatus d'unitat (la conceptualització del parlant, la seua vocalització, i la *target structure* com a tot són limitades per corbes, i no per rectangles, en el diagrama, per tal d'indicar que no són unitats). Aquesta estructura, doncs, no entra dins la convenció lingüística estrictament. Les convencions simbòliques de l'anglès, i específicament la unitat simbòlica [[TRIANGLE]/ [triangle]] han fornit, tanmateix, els recursos emprats pel parlant per assolir la *target structure* i resoldre el problema de codificació. Més precisament, aquesta unitat simbòlica sanciona la *target structure* com una ben formada extrapol.lació a partir d'una convenció establerta.

La sanció es redueix a la categorització. Una unitat convencional defineix una categoria, i sanciona una *target structure* fins al punt que la segona és jutjada pel parlant com a membre d'aqueixa categoria.

2. Sanció parcial: Hem assenyalat que la sanció és qüestió de grau, i la bona o mala formació és gradual: quant més es desvia una estructura de les especificacions del prototipus, menys possible és que una persona l'assimile a una categoria, però no hi ha un punt de separació tallant més enllà del qual un judici de categorització estiga descartat. Si diem:

Look at this pencil

realitzem el judici de categorització representat en la següent figura:

L'estructura de sanció és només parcialment esquemàtica per a la *target structure*, perquè les seues especificacions semàntiques entren en conflicte fins a cert punt. En particular, la unitat semàntica [PENCIL] especifica que l'objecte que designa és cilíndric, mentre que la nova conceptualització (PENCIL') especifica una forma cònica per a l'entitat corresponent. Malgrat aquesta tensió, ambdues estructures són prou semblants perquè la *target structure* es veja fàcilment com una extensió a partir de l'estructura de sanció. Aquest judici d'extensió o esquematicitat parcial és indicat per la fletxa trencada. De manera formal, podem representar aquest judici de categorització de la següent manera:

(([PENCIL] / [pencil]) - - - → ((PENCIL') / (pencil')))

Igualment, observem el que s'esdevé en el llenguatge figurat, les metàfores, les desviacions causades per diversos

interessos cognitius, etc.

b) En el sentit de presentar uns trets propis afegits als de la categoria. Si un ús prepositiu presenta uns trets compartits amb la major part dels altres usos, però en presenta un d'especial, es trobarà més prop del centre de la categoria que si en presenta més d'un d'especial.

2. Només quan els trets compartits amb els membres de la categoria siguin mínims caldrà parlar de significats distints dins d'una mateixa preposició i caldrà recórrer a interconnexions del tipus de semblances de família segons la teoria estesa de la semàntica del prototipus.

Així doncs, el mètode que presentem és en certa manera eclèctic, i permet de reduir la polisèmia de les preposicions agafant el que hi ha de comú entre els diversos mètodes de semàntica de prototipus. La diferència entre ambdues maneres de procedir és gradual, i de fet els límits entre "sentits" i "significats" són borrosos, però això no vol dir que tots els usos preposicionals siguin equivalents i que les preposicions tinguin una gran quantitat de significats relacionats tots ells per cadenes de significat amb només un tret en comú. Observem les següents oracions, en què apareixen diversos usos de la preposició *de*, una de les preposicions més polisèmiques del català:

- (1) *Neus ve hui de València*
- (2) *Procedíem de col.legis distints*
- (3) *Han fet un home d'Adrià*
- (4) *Conec tota la costa de Barcelona a Guardamar*
- (5) *Va ser president de la Comissió de 1982 a 1986*
- (6) *Hem obert les finestres de bat a bat*
- (7) *En els últims anys hom ha destruït d'un 6 a un 15 per cent de l'ozó de l'atmosfera*
- (8) *Els seus pares li permeten d'arribar a casa tard*
- (9) *Molta gent mor de fam cada segon*
- (10) *M'agraden molt els pobles d'aquesta comarca*
- (11) *La capa d'ozó està aclarint-se en moltes parts del planeta*

- (12) *Posa'm un quilo de fesols*
- (13) *Han enderrocat la casa dels meus avis*
- (14) *El geni de Jordi és molt dolent*
- (16) *És un xic de poques paraules*

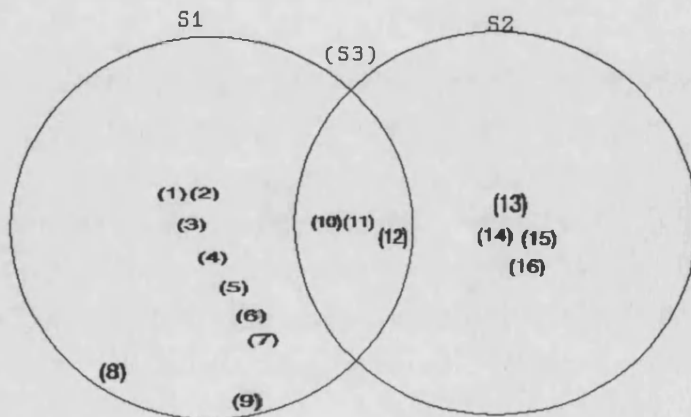
És clar que cadascun d'aquest sentits no se sembla en el mateix grau a la resta; podem considerar, doncs, que hi ha dos grans grups d'usos, amb un subgrup de transició entre tots dos:

1) Un grup d'usos adverbals, en què els usos més prototípics tenen un significat separatiu, el qual, naturalment, se s'afeblirà conforme ens allunem del centre.

2) Un grup d'usos adnominals, en què la preposició de expressa una relació intrínseca qualsevulla entre dos noms (coses).

3) Finalment, un subgrup de transició en la intersecció de tots dos constituït pels usos partitius; aquests pertanyen més aviat al grup de la relació intrínseca, car la relació part/ tot és una de les relacions intrínseques, però manté un cert vincle semàntic amb els usos separatius, car la relació part/ tot és en última instància la immobilització d'una extracció, en què clarament hi ha un sentit separatiu.

Aquestes relacions semàntiques poden ser representades de la següent manera:

Notem que entre S1 i S2 sembla haver-hi semblança de família en el sentit de la teoria ampliada, així com entre els nuclis i els usos més separats; en canvi, entre els usos més pròxims al prototipus potser actuen semblances de família del tipus establerts en la teoria estàndard.

3. UNA DEFINICIÓ DE LA CATEGORIA DE LES PREPOSICIONS DES DE LA TEORIA DELS PROTOTIPUS

3.1. Les preposicions dins la Gramàtica Cognitiva han estat definides com a elements de relació. Així, Langacker distingeix les categories del llenguatge en dos grups:

a) Coses (noms)

b) Relacions (preposicions i verbs). Aquestes relacions poden ser processos (verbs) o poden ser estatives (preposicions).

Al mateix temps, la Gramàtica cognitiva ha sabut veure la asimetria elemental entre el subjecte de la relació prepositiva i el seu objecte, i així, Langacker (1983) distingeix:

1) Una de les entitats, anomenat *trajector* (TR), té un estatus especial i pot ser definida com la figura dins del perfil relacional.

2) L'altra entitat és el *landmark* (LM), anomenat així perquè són vists naturalment com proveïdors de punts de referència per localitzar el *trajector*.

Aquests termes es corresponen amb la *cible/ site* de Vandeloise (1986) o el *fons/ figura* de Talmy (1983) i Herskovits (1986). Talmy ha caracteritzat aquests amb els següents trets (1983: 6-7), pel que fa a les relacions espacials:

TR

LM

a) Té variables espacials

Actua com a objecte de

per ser determinat.	referència amb característiques
espacials conegudes.
b) Més movable.	Immòbil d'una manera
més constant
c) Més menut.	Més gran.
d) Concebut més
simplement des
d'un punt de vista
geomètric (sovint com un
punt)	Es concep en una major
complexitat geomètrica.
e) Més prominent.	Més al fons.
f) Aparegut més recentment
en l'escena o en la
consciència dels parlants.	Aparegut més dejorn en
l'escena o en la memòria
dels parlants

En nombroses ocasions hem tingut ocasió de mostrar les nostres reserves respecte de la idea que les preposicions expressen tothora una relació. En realitat, el problema és en gran part terminològic i de nivells. Terminològic en el sentit que no és el mateix la idea que, per exemple, Pottier té del terme "element de relació" (element que estableix un vincle entre substàncies) i el que hom vol dir des del Cognitivisme en parlar de relacions prepositives. D'altra banda, si la consideració que la preposició estableix un vincle sintàctic és molt discutible, el fet que ben sovint estableix un vincle semàntic entre dues entitats és prou incontestable. Així, quan diem:

Miquel viu a València

naturalment, a manifesta una relació existent entre *Miquel* i *València*. El problema és que el concepte de relació entès d'aquesta manera és molt neutre, molt "independent", i el Cognitivisme es caracteritza precisament per la consideració que el llenguatge s'empra amb una determinada finalitat i serveix per actuar dins la realitat. No és tan important, doncs, assenyalar que la realitat presenta unes relacions o

d'altres com realitzar determinades funcions: no interessa mostrar que Miquel té una relació de coincidència amb València com situar el lloc on es troba *Miquel* (desconegut) en relació a un lloc conegut (València). Dit amb altres paraules, en emprar una construcció prepositiva no sols relacionem dos ens, sinó que, en aquest cas concret, donem una informació (localització) que ens és útil per a una necessitat determinada. Aquesta funcionalitat explica les asimetries entre els termes de la relació que han estudiat autors com Vandeloise. La consideració de les preposicions com a elements de relació és conflictiva per d'altres raons que ja hem estudiat i que ací presentem somament:

1) Ben sovint els termes de la relació no són "coses":

Els de València

Illes de cap al tard, com us enyore!

2) De vegades no queda massa clar quins termes relaciona la preposició, i sembla que aquesta o bé relaciona més de dos objectes o no en relaciona cap:

El tren ve de València (amb què relaciona València, amb ve o amb tren?)

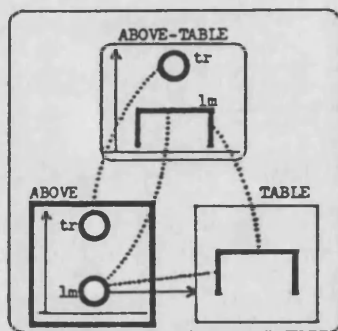
Miquel va donar un regal a son pare (relaciona pare amb Miquel o amb un regal?)

3) Finalment, i l'objecció més greu, és que aquesta idea que les preposicions relacionen ens sembla no ser conseqüent amb el fet que la preposició presenta una cohesió sintàctica, fonològica i fins i tot semàntica (des d'un punt de vista com el dels casos profunds de Fillmore) amb l'element de la seua dreta. Ben bé hom pot dir que les preposicions relacionen en el nivell semàntic però que en d'altres nivells s'uneixen més al element de la seua dreta, però aquesta explicació no és adequada dins del marc de la Gramàtica Cognitiva, en què hom postula una continuïtat, una manca de trencament entre els diversos components de la Gramàtica.

Les dues últimes objeccions han rebut una resposta prou satisfactòria per part de Langacker (1990). Langacker assenyala que el pol semàntic d'una construcció com el sintagma preposicional és el que tenim representat en la

figura següent, que ofereix una representació de com s'integren *above* i *table* per formar el sintagma preposicional *above the table*:

(1)

- [ABOVE] perfila una relació estativa en un espai orientat entre dues coses, cadascuna de les quals és caracteritzada només esquemàticament.

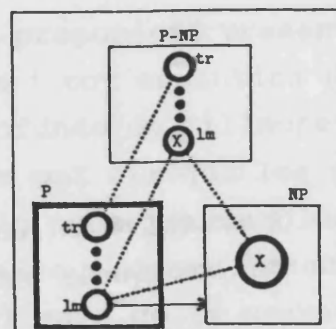
- [TABLE] perfila una cosa caracteritzada amb molt més detall per referència a nombrosos dominis.

La integració d'aquestes predicacions s'efectua per una correspondència establerta entre el LM de [ABOVE] i el perfil de [TABLE], correspondència assenyalada per línies puntejades. Així obtenim la predicació composta (ABOVE-

TABLE), que designa una relació estativa que pressuposa un TR esquemàtic i un LM específic. El procés composicional té com a resultat una correspondència "vertical" entre elements de les estructures components i les compostes, afegides a la correspondència horitzontal que uneix els components.

Cal tenir en compte que la semàntica no és completament composicional. Hom no pot excloure tots els elements que entren en joc en una expressió determinada en un context associat amb ella. Nogensmenys, hi ha patrons convencionals de composició que determinen aspectes centrals de l'organització d'una estructura composta. Aquests es representen en la gramàtica mitjançant esquemes construccionals, l'estructura interna dels quals és paral·lela a la de les expressions específiques dels quals són instàncies. Així, per exemple, la gramàtica de l'anglès inclou un esquema per a la construcció dels sintagmes preposicionals. El seu pol fonològic especifica la contigüitat i l'ordre lineal de preposició i nom que serveix d'objecte. El seu pol semàntic, que representem en (2), és totalment anàleg al (1), llevat del fet que les estructures components i compostes són esquemàtiques i no específiques:

(2)

a) El primer component és esquemàtic per a la classe de les preposicions- bàsicament, s'identifica només com a relació estativa el TR i LM primari de la qual són coses.

b) L'altre component és un esquema de sintagma nominal: perfila una cosa, i implica contingut addicional (etiquetat X). però no especifica la naturalesa d'aquest contingut.

Com en el cas anterior, la correspondència es dona entre el LM de P i el perfil del NP, i l'estructura composta es forma en superposar les especificacions d'aquestes correspondències (i adoptar el perfil relacional de O). Els parlants poden emprar aquest esquema construccional en la computació i avaluació d'expressions noves. Serveix com la descripció estructural de qualsevulla expressió que categoritza quan és emprada així.

Aquesta construcció té diverses propietats que poden ser considerades com prototípiques:

- Hi ha dues estructures, una relacional i una altra nominal.
- Hi ha una correspondència entre dues subestructures altament rellevants: el perfil de la predicació nominal, i el LM primari (una faceta del perfil) de la predicació relacional.
- Hi ha una simetria en el grau d'especificitat: [ABOVE] és més esquemàtic, [TABLE] prou més detallat (cf. fletxa).
- Finalment, hi ha una predicació relacional que presta el seu perfil a una estructura composta (així, *above the table* designa una relació estativa, no una cosa).

Així doncs, ens referirem a [ABOVE] en (1) com el "perfil determinant" de la construcció, i aquest paper l'explicitem posant la caixa que tanca aquesta predicació en línies més grosses.

Aquesta construcció preposicional pot integrar-se en unitats majors, la qual cosa es coneix com constituència:
above the table → *lamp above the table*

Cal fer algunes observacions:

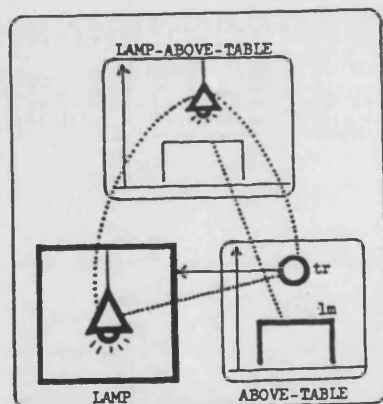
- a) Segons en quin nivell ens trobem, l'organització en capçalera/ modificador serà distinta.
- b) Conceptualment, la capçalera i el modificador es

defineixen pel fet de ser autònoms o dependents respectivament:

dependent autònom depend(above elabor. l'esq. del TR)
the lamp *above* *the table*

autònom dependent
(elabora esquema LM)

(3)

Hom pot, a més a més, establir la diferència entre:

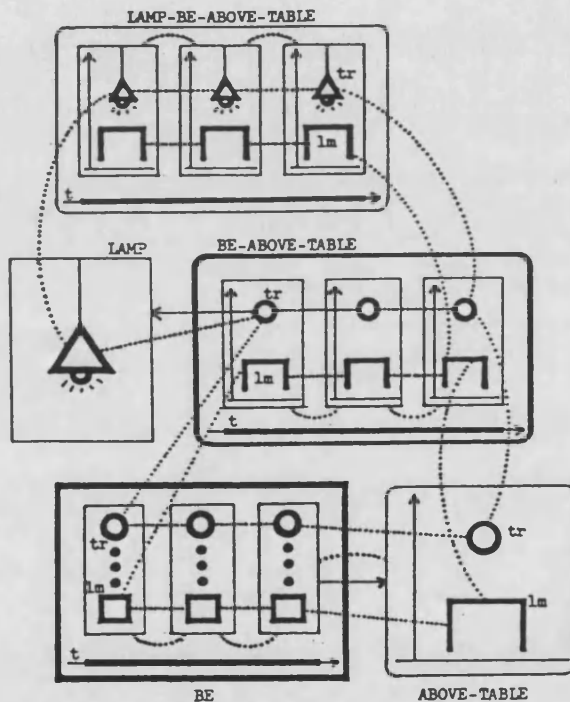
- a) Modificador: Predicació conceptualment dependent que es combina amb una capçalera.
- b) Complement: Predicació conceptualment autònoma que es combina amb una capçalera. Així, *the table* és un complement (o argument) de *above* en *above the table*, i aquest sintagma preposicional funciona com a modificador de *lamp* en *the lamp above the table*.

1.4. Observem la següent oració:

The lamp is above the table

El seu pol semàntic el tenim en la següent figura:

(4)

En l'estudi de *be*, cal tenir en compte tres aspectes:

- a) És un veritable verb, ço és, una expressió simbòlica que perfila un procés.
- b) Els diversos estats del procés són idèntics.
- c) A banda d'aquesta especificació d'identitat, aquest verb

és màximament esquemàtic, i pertany a la classe de verbs que només designen una extensió al llarg del temps d'una situació estable (*have, resemble, etc.*).

Cada estat component de [BE] constitueix una relació estativa esquemàtica. En el primer nivell de constituència de la figura (4), la relació estativa més específica (ABOVE-TABLE) es posa en correspondència amb un estat representatiu de [BE], i el segon serveix com a determinant del perfil. El resultat és una predicació composta (BE-ABOVE-TABLE), que és com [BE] amb l'excepció que totes les especificacions heretades de (ABOVE-TABLE) s'atribueixen a la situació seguida seqüencialment al llarg del temps. Cal fer notar que el LM de (BE-ABOVE-TABLE) és ara específic, mentre que el TR roman esquemàtic. En el segon nivell de constituència, aquest TR esquemàtic és elaborat per [LAMP] per tal de derivar l'estructura composta (LAMP-BE-ABOVE-TABLE), que representa el significat compost de l'oració sencera. Aquest perfila l'extensió al llarg del temps de la situació estable en la qual la llàntia i la taula participen en una relació locativa particular.

Observem, en relació a la figura (4), que [BE] té un TR esquemàtic, caracteritzat com una cosa (i no una oració) i un participant relacional. A més a més, el TR de [BE] es correspon amb el perfil de *the lamp*, quan les correspondències verticals i horitzontals es prenen en consideració: el perfil de [LAMP] es correspon al TR de (BE-ABOVE-TABLE), el qual al seu torn es correspon verticalment al trajector de [BE]. És simplement incorrecte, en aquesta anàlisi, considerar que *be* no té un subjecte no-clausal, o que *the lamp* no és el seu subjecte "lògic" en *The lamp is above the table*. L'anàlisi que presentem estableix una relació entre *the lamp* i *be* que és perfectament adequada com a base de la concordança.

3.2. Malgrat tot, creem que queda sense resoldre's per què en ocasions no resulta tan clara la necessitat de dues entitats o per què es permeten diverses anàlisis semàntiques

des d'un punt de vista relacional. Hom podria donar una definició de la classe preposicional en termes de semblances de família: establir un seguit de trets que caracteritzen la classe preposicional, de manera que hi ha preposicions que formaran part de la classe en major grau que d'altres. Nogensmenys, creem que aquests trets han d'aparèixer jerarquitcats: d'aquests trets, hi ha un tret que és imprescindible, necessari, encara que no siga suficient. Aquest és el fet que la preposició caracteritzi el no subjecte, ço és, els objectes. Assenyalem que l'existència de condicions necessàries (encara que no suficients) no és negada totalment per la Gramàtica Cognitiva. En aquest sentit va la distinció de A. Wierbicka (*apud* Kleiber (1990:110) entre propietats essencials i prototípiques, o la de Lakoff entre:

a) Criteris de pertinença: Distingeixen una categoria d'una altra; així, els ocells són separats dels no-ocells per trets com "tenen plomes", "tenen ales", "tenen bec", "ponen ous", etc. Aquests són trets necessaris i suficients agrupats en un model cognitiu idealitzat que pot no correspondre al món real.

b) Propietats típiques: Donen lloc a efectes prototípics d'exemplar millor (grandària, capacitat de volar, etc). Aquests trets de la categoria, normalment vertaders, formen el que Lakoff anomena un "estereotipus social".

Per tant, els trets que caracteritzen la categoria preposicional, en un ordre decreixent de prototipicitat, són els següents:

- 1) Sintàcticament, caracteritzen el no subjecte.
- 2) Semànticament, modifiquen l'entitat (nominal) que regeixen (que passa a indicar causa, localització -de diversos tipus-, etc.)
- 3) Estableixen una relació entre dues entitats.
- 4) Són àtones
- 5) Es construeixen amb els pronoms personals d'objecte forts

Com déiem, només el primer tret és necessari. La resta poden faltar i trobar-nos davant una preposició com a tal:

- Així, una preposició pot no introduir cap mena de modificació sobre el nom davant el qual apareix, com és el cas de les preposicions buides o incolores, malgrat que l'existència de "preposicions buides" s'ha de matisar dins el marc d'una semàntica de prototipus.

- Igualment, hem vist que hi ha preposicions que no estableixen clarament una relació entre dues unitats (*No el veig a ell des de Pasqua*) o que poden establir-ne entre diverses (*Vaig enviar la carta a Joan*).²

Igualment, notem que un mot pot establir una modificació semàntica sobre un substantiu, un mot que normalment funciona com a preposició -és a dir, marcant el no subjecte- i fins i tot amb el mateix significat que té quan funciona com a preposició i, en canvi, no ser preposició o almenys no ser una preposició en el seu ús més prototípic, marcant de no subjectes i per tant ubicada prototípicament en el predicat:

Fins els familiars que no es parlaven van venir al casament

Conseqüentment, hi ha preposicions que poden funcionar com a tals o no; el fet que una preposició pugui funcionar d'una manera diversa no vol dir que la preposició siga una preposició menys prototípica, puix que pot tenir tots o gran part dels trets que caracteritzen la categoria. Ací entrem, tanmateix, en el següent epígraf, la delimitació de la classe de les preposicions respecte de d'altres classes de mots.

² Segons veurem en un altre lloc, sempre és possible de descobrir un TR i un LM de la relació prepositiva, si bé la seua presència és menys clara en algunes categories, i podem dir que en aquests casos la preposició expressa relació de manera menys prototípica; així, en el cas de a + O. D., la preposició marca el punt d'arribada de l'acció verbal realitzada pel subjecte, punt d'arribada en l'objecte, separat del verb; en el cas de l'objecte indirecte, la preposició expressa el punt d'arribada de l'objecte, però també hi intervé el subjecte, que és qui "posa en moviment" (metafòricament) l'objecte directe.

4. LES PREPOSICIONS EN RELACIÓ AMB D'ALTRES CLASSES DE PARAULES

4.0. UNA MICA D'HISTÒRIA

Els mots invariables en l'Antiguitat Clàssica eren anomenats amb el diminutiu *particulae*, és a dir, parts menudes. No els hi concedia la mateixa categoria que les parts de l'oració, i de fet hom les va agrupar durant molt de temps sota una mateixa classe de *συνδέσμοι*. Més tard, adés atenent a la posició, adés a la funció, hom va parlar de *praepositiones*, *coniunctiones* i *adverbii*. Entre aquestes classes hi ha, òbviament, semblances i diferències, i al llarg de la història de la lingüística, segons de quins pressupòsits teòrics hom haja partit, ha focalitzat les semblances o les diferències, fins al punt que de vegades s'han omés els arguments contraris a allò que hom volia demostrar.

4.0.1. Ha estat Jespersen el que ha replantejat l'estatus d'aquestes classes de mots, trencant amb la tradició grecolatina més tardana que les havia separades i que havia estat acceptada en l'Edat Mitjana i Moderna. Aquest autor es pregunta (1924 (1971)) si en distingir conjuncions, preposicions i adverbis i en posar aquestes classes al mateix nivell que la resta, hom no estarà exagerant les diferències que hi ha entre aquestes i enfosquant-ne les semblances. Jespersen per tant les fa retornar a la classe de partícules, i proposa els següents arguments:

1) Formalment, totes són invariables, si exceptuem que alguns adverbis poden expressar grau.

2) Els adverbis són usos intransitius de les preposicions, i no hem de separar una classe de l'altra com no separem verbs transitius de verbs intransitius:

He plays/ He plays the piano

He climbs up/ He climbs up the mountain

3) Tampoc no hi ha cap raó per distingir preposició i

conjunció:

After his arrival/ After he has arrived

4) Finalment, tot i que Jespersen reconeix que les conjuncions de coordinació coordinen i les de subordinació subordinen, no considera que aquesta distinció siga d'importància, i de fet aquestes de vegades són commutables:

He and his wife are coming

He with his wife is coming

Com hom pot veure, l'equiparació de Jespersen entre aquestes classes de mots es basa en uns criteris molt discutibles:

a) El criteri morfològic no és ni suficient ni necessari: hi ha no sols adverbis variables, segons ell mateix reconeix, sinó també preposicions variables (llat. *e/ex*); el mateix argument, a més a més, ens portaria a igualar noms, verbs, adjectius, etc.

b) El criteri de la commutació resulta enganyós, car el fet que dues expressions puguen commutar o presenten unes analogies formals majors o menors no vol dir que signifiquen, ni tan sols que en realitat funcionen, de manera anàloga.

c) El menyspreu de la distinció entre coordinació i subordinació és molt poc justificat: de fet, només en molt poques ocasions són commutables preposicions i conjuncions coordinants, i fins i tot en aquests casos, segons hem assenyalat adés, no signifiquen el mateix.

4.0.2. Els autors estructuralistes, partint del funcionalisme i de la idea de sistema, han sabut veure al més sovint les connexions entre aquestes classes, que inclouran normalment en una classe general de relators, i les diferències, establint subclasses en aquesta gran classe, subclasses considerades més o menys allunyades entre elles.

4.0.2.1. Brøndal ha mantingut un criteri morfològic, i en última instància diacrònic, per tal de separar les veritables preposicions de d'altres classes de mots, criteri que ja hem tingut ocasió de criticar en d'altres ocasions. Ha explicat, tanmateix, les relacions entre la categoria

preposicional i d'altres categories, fet que justifica el que membres d'aquestes categories hagen pogut funcionar ocasionalment en comptes de les primeres. Així, a partir dels trets D = DESCRIPTUM, R= RELATUM, d= descriptor, r= relator, fa veure les semblances entre la classe de les preposicions (definida com r) i les altres classes d'elements de relació:

a) Conjuncions, sobretot les de coordinació (rD)

b) Adverbis situatius, que es singularitzen per posseir un element de situació o enquadrament.

c) El verb (dr), sobretot els dinàmics o relatius, car tots dos solen tenir un objecte: a *man of tact* (cf. *having tact*).

d) Els possessius (Rr) à *moi/ mon*.

Fins i tot relaciona la classe preposicional amb formes flexives com el cas, per exemple. Les seues troballes han estat criticades per LJUNGGREN (1951), sobretot pel que fa al paral·lelisme entre verb i preposicions.

4.0.2.2. Per no allargar-nos més en un problema que sembla una qüestió més aviat bizantina entre la importància o l'estatus que hom concedeix a una mateixa mena de proves, citarem alguns autors que se n'han ocupat. Així, hem tingut ocasió de veure que Pottier (1962) distingia dos grans classes d'elements de relació (coordinants i subordinants), segons tinguéssim coordinació o subordinació, però dins dels subordinants considera que preposició, conjunció i adverbi són termes que tan sols fan referència a les diverses instàncies de distribució complementària d'una única classe d'elements de relació subordinants que podem anomenar arbitràriament "preposició"; ja hem vist també com és de criticable aquesta assumpció. En la mateixa línia, partint de la idea de Martinet de "monemes funcionals" tenim l'article de Verguin (1967), que emfasitza la distinció entre conjuncions coordinants, que de cap manera no poden ser considerats monemes funcionals, i preposicions i conjuncions subordinants. Partidari de l'agrupació és també Carbonero Cano (1977) i Roegiest (1977), però establint una gran subdivisió entre coordinació i subordinació.

4.0.3. El Generativisme en un primer moment ha acceptat en general les categories que havien estat definides (més bé o més malament) per l'Estructuralisme. Açò els ha permès, segons hem tingut ocasió de veure, un tractament escindit de les categories, car moltes d'elles poden generar-se adés en les regles sintagmàtiques, adés en les transformacionals, sense explicar massa bé la relació existent, si n'hi ha, -més enllà de l'òbvia correspondència formal i tal vegada semàntica- entre unes i d'altres. Açò és, com hem vist, especialment palés en el cas de les preposicions. Els límits entre categories es qüestionen amb la Semàntica Generativa, segons vam estudiar: hom considera que l'estructura profunda, ara semàntica, és més simple que la superficial, i per tant hi ha categories de superfície que no es corresponen amb les d'estructura profunda. La discriminació, seguint una tradició secular, correspon de bell nou a aquestes "petites parts", i aleshores hom diu que les preposicions procedeixen de verbs, d'adjectius profunds. Ja vam estudiar com era de criticable aquest principi, car considerava no ja que els límits entre categories puguen ser borrosos, sinó fins i tot que tals categories no són rellevants en un estadi determinat de la gramàtica. El canvi més important que es produeix en el Generativisme respecte del problema que ens ocupa procedeix de la hipòtesi lexicista i la teoria de la x-barra. A partir d'aquestes noves teories (1967) hom veu que hom pot proposar una estructura sintagmàtica molt simple ($x' = \text{esp-X} - \text{compl}$) que explica, amb les naturals expansions, totes les estructures sintàctiques d'una llengua. Si bé, com vam veure, Chomsky es mostrava esquerp en un primer moment a considerar les preposicions unitats endocèntriques (nuclis que com a tals poden presentar un complement, o no, i un especificant, o no), amb la proposta de Jackendoff (1973) hom considerarà que les preposicions poden estudiar-se des de la teoria de la x-barra. Igualment, hom considerarà que preposicions, adverbis i conjuncions poden ser nuclis i per tant no és rellevant de separar-los en classes diferents.

En l'àmbit de la lingüística catalana la teoria de la

x-barra ha estat aplicada rigurosament a la relació entre aquestes classes de mots invariables per Bonet i Solà (1986 (1988)). Aquest autors fan una proposta que suposa les següents innovacions:

1) La preposició és una categoria lèxica.

2) S'hi inclouen categories com els "adverbis usats com a preposicions", les conjuncions, etc.

3) Les preposicions sense expansió (objecte) no són més estranyes que els noms, adjectius i adverbis sense complement.

Les conseqüències d'aquesta perspectiva són:

a) Reducció dràstica de la categoria dels adverbis, amb límits molt imprecisos en la Gramàtica Tradicional.

b) Supressió de les conjuncions de subordinació, llevat dels complementitzadors (*que* i *si*).

c) Hom considerarà, en fi, irrellevants, termes com "adverbi usat com a preposició", "preposició usada en una locució prepositiva", etc., propis de la Gramàtica Tradicional.

Així doncs, hom proposa unes regles corresponents al sintagma preposicional que s'organitzen en una jerarquia de tres nivells:

$$\text{Prep}' \longrightarrow \text{Prep} \left(\left\{ \begin{array}{c} \text{SN} \\ \text{SPrep} \\ \text{O}' \end{array} \right\} \right)$$

Aquesta regla explica

a Tarragona

per a Pere

a fora

cap a dalt

des de fora de la casa

des que va arribar

abans d'arribar

car Brutus és un home honorable

S'interessava per qui podria ser el millor

Prep \longrightarrow $\left(\left\{ \begin{array}{l} \text{SAdv} \\ \text{SQ} \end{array} \right\} \right)$ Prep' $\left(\left\{ \begin{array}{l} \text{O}' \\ \text{SPrep} \end{array} \right\} \right)$ $\left(\left\{ \begin{array}{l} \text{O}' \\ \text{Sprap} \end{array} \right\} \right)$

Explica construccions com les següents:

radicalament contra tu

força a favor de la independència

Prep''' \longrightarrow Prep'' (O')

Des de fa mil anys, cosa que massa gent ignora, aquí es parla català

Aquesta equiparació es basa en uns pressupòsits que, segons hem estudiat en parlar de la teoria de la x-barra, són discutibles: no és clar que la preposició siga nucli, per exemple, i hom deixa de constatar diferències semàntiques importants en segments que estructuralment (o més aviat formalment) poden semblar equivalents.

Des d'una perspectiva cognitiva, creem que cal establir quins són els trets que caracteritzen cada categoria, com hem fet en el cas de la preposició, i veure si cadascuna d'aquestes categories comparteix uns trets amb aquesta. Sí que cal establir de primer que totes les classes de què parlarem ací (adverbis, conjuncions de coordinació i subordinació i verbs) tenen en comú un tret de "relació", que no és necessari ni suficient, però que explica el fet que tots aquests mots guarden relacions entre ells i que es produeixen unes semblances majors o menors entre aquestes categories i fins i tot alguns intercanvis al llarg de la diacronia o fins i tot en un mateix estadi sincrònic.

4.1. PREPOSICIONS I VERBS

Hem pogut veure com al llarg de la història de la lingüística les preposicions han estat posades en relació amb el verb des de diverses perspectives: autors com Bally o Jespersen, i més modernament i, des de pressupòsits teòrics més fermes generativistes com Jackendoff han fet veure les analogies entre verbs i preposicions, donant-hi major o menor importància. Nogensmenys, és evident que les preposicions i els verbs tenen una expressió lingüística ben diversa: en el cas de preposicions procedents de verbs (del tipus *durant*, atestades en moltes llengües, com ara esp. *durante*, fr. *pendant*, angl. *concerning*), el fet és que aquestes han hagut d'abandonar un tret tan típicament verbal com és la concordança per tal de ser jutjades veritables preposicions. En qualsevol cas, des d'una perspectiva cognitiva, la semblança entre totes dues obeeix al fet que en determinades ocasions poden descriure una mateixa realitat:

Miquel va avançar un ferrari

Miquel va passar de llarg per davant un ferrari

Però, per supòst, d'una manera ben diversa. Des d'aquest punt de vista, Langacker ha assenyalat que la preposició estableix una relació estativa, mentre que el verb estableix una relació processual.

4.2. PREPOSICIONS I PREFIXOS

Ja hem tingut ocasió de criticar la inclusió dels prefixos dins la classe de les preposicions, així que ens limitarem a presentar quina positura cal prendre des d'un pressupòsits cognitivistes. Els autors cognitius, tal vegada portats per un excessiu semanticisme i atenent als seus orígens en la Semàntica Generativa, de vegades han inclòs l'estudi dels prefixos en l'estudi de les preposicions. Tal és el cas de Lakoff (1987: 437-438), que acaba el seu estudi de *over* al·ludint, ni que siga per contrast, a verbs com

oversee, *overlook*, en què *over* és clarament un prefix. Hom oblida l'exigència que una expressió diferent suposa un significat diferent també. Caldrà preguntar-se si des d'un punt de vista cognitiu el prefix és un element pertanyent a una categoria diferent de la preposició. En principi, podríem pensar que no: s'uneix amb noms i amb verbs, cosa possible amb qualsevulla preposició; és més o menys motivable, cosa que també s'esdevé en el cas de les preposicions. Tanmateix, creem que són més abundosos els casos de manca de motivació que els contraris, la fixació i la deformació del sufix no permet molt sovint la motivació, i en suma, en els pocs casos en què és interpretable ha entrat dins del significat lèxic del mot. Un *precursor* podrà ser interpretat a partir de *pre-* i *cursor*, però designa quelcom de diferent d'un *cursor* (com s'esdevé també amb els noms compostos), i el nom *precursor*, com a tal, pot entrar dins la sintaxi prepositiva sense que ho impedisca aqueix prefix:

Va haver de lluitar amb un precursor com aquell

Trobem també casos d'usos prepositius poc motivats, però a banda del fet que hi és més fàcil la motivació que en els prefixos (cf. *permetre* vs *per suposat*, per exemple), numèricament els usos perfectament motivats de les preposicions són molt més abundosos. No debades els prefixos pertanyen als processos de formació de paraules, i d'entre aquests no són precisament els més productius, mentre que les preposicions entren en una estructura, com és el sintagma preposicional, totalment productiva.

4.3. PREPOSICIONS I CONJUNCIONS

Un altre cas problemàtic és la diferència entre preposicions i conjuncions. Malgrat que hi ha una llarga tradició gramatical que associa sota el mateix nom de "conjunció" aquelles que subordinen i aquelles que coordinen, participem de l'opinió de nombrosos lingüistes que, segons hem estudiat adés, creuen que la distinció entre subordinació

i coordinació és prou important per tractar tots dos fets conjuntament. De fet, una i altra classe mantenen relacions molt diverses amb les preposicions.

4.3.1. Pel que fa a les relacions entre conjuncions de coordinació i preposicions, hem de dir que aquestes categories tenen molt poc a veure. De fet, les conjuncions són l'única classe de mots que "relaciona" en sentit estricte. El paper de les preposicions, al temps que relacionen un subjecte (TR) amb un objecte (LM), marquen aquest darrer com a no subjecte, és a dir, el caracteritzen funcionalment i sintàctica. Açò no s'esdevé en el cas de les conjuncions, que relacionen objectes de la mateixa jerarquia. L'analogia entre dues classes es dóna per certs paral·lelismes aparents entre la conjunció copulativa *i* i l'ús "de companyia" de la preposició *amb*:

David va venir amb son pare

David i son pare van venir

El significat d'ambdues expressions no és, tanmateix el mateix, i aquesta diferència té un clar exponent en la diversa concordança amb el verb. En el primer cas, el que interessa és presentar l'acció de venir per part de David i el pare és mostrat, conforme al significat de *amb*, com un acompanyant. En el segon cas, la preposició *i* estableix merament una suma, sense cap jerarquia entre els termes coordinats, i si n'hi hagués cap idea de companyia, hom l'hauria d'aplicar al context o la situació, no al valor semàntic de *i*.

4.3.2. La qüestió és molt més complicada en el cas de les conjuncions de subordinació. Des d'una perspectiva cognitiva, Langacker no hi ha donat una solució massa coherent. De primer, considera que cal distingir coses i relacions, però en una altra ocasió assenyala que les relacions poden donar-se no entre coses, sinó entre relacions processuals, i posa el següent exemple (1983: 227):

She left before I arrived

De manera que hom manté el paral·lelisme amb construccions del tipus:

She arrived before the war

Conseqüentment, parla de "entitat" per tal de recollir tots els possibles LMs, tant els que són coses com els que són relacions processuals.

Si atenem al testimoniatge del català, i de d'altres llengües romàniques com l'espanyol i el francès³, el cert és que hi ha poques conjuncions que no continguin alguna mena de preposició, i que aquestes, a més a més, molt poques vegades són conjuncions. Vegem quin és l'estat dels fets en català:

1) Només podem parlar de conjuncions subordinants pròpies en el cas de *quan*, *mentre*, *que* i d'altres més cultes, com *car*. El cas de *perquè* és més problemàtic, i s'hi plantegen problemes dialectals i de tipus normatiu:

a) En la pregunta per la causa, la normativa considera que s'ha de separar *per* (preposició) i *què* (pronomen interrogatiu). Ací considerem que és un sintagma preposicional, amb una tendència a desmotivar-se, al nostre parer, malgrat tot, prou feble (tothom seria capaç de motivar una seqüència com la subratllada en *Per què no vols menjar?*).

b) En les subordinades causals, hom els uneix gràficament, però prescriu l'accentuació. En català oriental, en què tal vegada se sosté aquesta normativització, hom manté certs paral·lelismes:

- *Per què dius que no vols anar al cinema?*

- *Perquè odie les pel·lícules de Rambo.*

En qualsevol cas, aquests paral·lelismes només es donen en algunes ocasions, i l'ús de *perquè* causal és massa freqüent per associar-se sempre a un *per* i *que* separat. Aquest planteja, d'altra banda, problemes de tipus textual i sintàctico-semàntic (causa real i causa hipotètica) que

³ Aquesta qüestió ha estat estudiada per a aquesta llengua per Gougenheim (1961).

ultrapassen l'àmbit preposicional, tot i que mostra un cert grau de motivació.

El cas de *segons* també és conflictiu. Es podria pensar que és exclusivament conjunció, car en els usos pròpiament preposicionals, un verb sempre es pot sobreentendre:

Segons [d'ius] tu, no hauríem d'eixir de casa a partir de les 10

En qualsevol cas, no hi ha cap problema a considerar *segons* l'única preposició catalana que pot funcionar com a conjunció. Aquesta preposició és, en qualsevol cas, poc prototípica (normalment té un ús extrapredicatiu, és tònica, acompanya els pronoms personals oblics forts, etc.).

2) En segon lloc, tenim que les preposicions poden aparéixer amb les formes no personals del verb, en especial amb els infinitius, però també amb els gerundis i els participis (en la mesura que són adjectius):

Abans de venir/ després de venir

En arribar

A l'arribar

sense arribar

amb venir

en acabant

Ens tracten de poc convençuts

L'estatus plenament verbal d'aquestes formes ha estat posat en dubte per totes les escoles lingüístiques. Tradicionalment hom parlava de formes "no finites"; ja en l'Estructuralisme, Guillaume en deia que l'acció verbal no s'hi realitzava plenament (temps "in posse" i "in fieri"). Dins la Gramàtica Cognitiva, Langacker ha assenyalat en aquesta mateixa línia que els morfemes de gerundi i participi tenen la virtut de convertir una relació processual en una relació atemporal. En qualsevol cas, i sense voler entrar en un terreny que no és el nostre, el que és clar és que l'infinitiu és un derivat verbal, que comparteix algunes característiques del verb (semàntica, certa variació temporal, possibilitat d'un objecte i d'altres complements verbals) i d'altres propietats peculiars que l'allunyen del

comportament verbal (fortes restriccions pel que fa a la presència i ubicació del subjecte, invariabilitat de nombre i persona i una variació temporal-aspectual molt restringida -cantar-haver cantat), i, en fi, uns trets pròpiament nominals, com ara el fet de poder exercir funcions pròpiament nominals, com ara subjecte, objecte i, molt especialment, règim de preposició.

De la mateixa manera que en qualsevol tipus de preposicions, podem trobar una sèrie de locucions conjuntives amb una motivació variable:

Miquel va anar al poble amb la intenció de visitar els seus pares / per tal de visitar els seus pares/ amb la finalitat de visitar els seus pares

Fins i tot en els casos menys motivats, com puga ser *per tal de*, la presència de les altres locucions ben motivades, motiva en certa manera aquest *tal* poc transparent i fa que en aquests casos estudiem cada preposició en el lloc que li correspon.

3) Segons norma corrent en les llengües romàniques, quan el subjecte d'un infinitiu no coincideix amb el de l'oració principal, hom empra normalment una oració subordinada precedida per *que*. Així, trobem que les preposicions poden precedir una subordinada introduïda per la conjunció substantiva, excepte aquelles preposicions proscrietes per la regla de caiguda de preposicions:

(1) *Ho ha fet sense tu saber-ne res*

Ho ha fet sense que tu en sabessis res

(2) *Malgrat haver perdut la juguesca, encara ha guanyat més de cent pessetes*

Malgrat que hagi perdut la juguesca, encara li he hagut de donar més de cent pessetes

(3) *Ha jugat fins a perdre-ho tot*

Ha jugat fins que ho ha perdut tot

També ací tenim locucions "conjuntives" paral·leles a aquelles que havíem estudiat en el cas de l'infinitiu, i trobem, també amb diversos graus de motivació, *per tal que*, *en tant que*, etc.

També en aquest grup cal situar el cas del suplement, si bé aquest, en estar precedit sobretot per les preposicions *a, de, en*, pateix especialment la caiguda d'aquestes:

Recorda que hui ve el teu germà

Preocupa't més perquè la teua salut millore

En aquest cas, però, mai hom no ha parlat de cap mena de locució, i la preposició, quan apareix, té la mateixa autonomia -prou minsa, d'altra banda- que quan apareix amb un substantiu o un infinitiu:

Recorda't de venir diumenge

Recorda't de mi

Així doncs, l'existència d'aquests aplecs "conjuntius", però que de fet mantenen en general un alt grau de motivació, no fa sinó confirmar el caràcter nominal del règim de la preposició, el seu estatus de "cosa" o "ens", car ens trobem:

- Unes preposicions regeixen noms, entesos en sentit ampli.

- Unes altres preposicions regeixen infinitius, que no són pròpiament verbs, sinó nominalitzacions més o menys perfectes de verbs.

- Unes altres regeixen oracions o verbs prèviament nominalitzats per *que*.

- Les veritables conjuncions, en fi, s'uneixen directament a un verb *comme il faut*, és a dir, amb variació de nombre i persona, cas de *quan* o *que*. Cal advertir, en qualsevol cas, que les veritables preposicions es troben estretament relacionades amb els relatius, i precisament amb relatius "circumstancials", ço és, en una funció prototípicament preposicional (*quan* equival, per exemple, a "en el moment en què").

Amb aquesta explicació sembla que restringim dràsticament la classe de les conjuncions subordinants, en considerar que els aplecs preposició + oració subordinada introduïda per *que* i les "locucions" prepositives de semblant estructura no es diferencien en realitat de qualsevol altre sintagma preposicional. Els fets no són, però, tan simples. Aquests constructes, en realitat, han vingut a substituir,

diacrònicament, les conjuncions subordinants llatines, desaparegudes en el pas a les llengües romàniques. En efecte, molt poques conjuncions llatines han pervingut: QUOD/ QUID> *que*, QUOMODO> *com*, SI> *si*. Així, assenyala Gougenheim (1961):

"De là découle une situation morphologique différente pour ces deux catégories [preposicions i conjuncions] de mots grammaticaux, qui a provoqué la creation, au cours de l'histoire de la langue, de locutions conjonctives en rapport plus o moins étroit avec les prépositions et les locutions prépositives." (1961: 88)

Aquest fet diacrònic ens enfronta a la problemàtica vista ja en repetides ocasions: el problema de la motivació. Aquestes locucions conjuntives són prou motivables, però en qualsevol cas com menys motivables siguen, major serà la possibilitat d'interpretar-les conjuntament. D'altra banda, hi ha fets que no s'expliquen a partir del paral·lelisme constructiu amb les preposicions. En efecte, en admetre verbs, substantivitzats en major o menor mesura pels morfemes infinits o per la conjunció *que*, ultrapassem l'àmbit oracional i passem a l'àmbit clausal o fins i tot textual, on regeixen d'altres lleis i hi trobem comportaments particularitzats:

1) Per exemple, certs fenòmens típicament textuais, com assenyala P. Saldanya (1987), no són explicables des de la consideració del sintagma preposicional, com és la reversibilitat entre coordinació i subordinació:

Me'n vaig encara que no ha vingut

No ha vingut, però me'n vaig

També existeixen parelles de preposicions reversibles, però a més del fet que es veuen sotmeses a fortes restriccions (cf. Vandeloise (1986)), no comporten aquest canvi d'incidència.

2) En última instància, ens trobem amb una mena de trasllat metafòric de l'àmbit propi de la preposició (l'oració i en especial el predicat) a un altre, i en aquest traspàs s'han donat unes simplificacions, segons ha assenyalat A. López (1990: 180); davant d'un infinitiu i una

conjunció que només apareixen les preposicions incolores, i aquestes no en tota la riquesa dels seus usos. Així, els valors primaris de la percepció conjuntiva, segons aquest autor, són els següents:

En el cas que ho hagués sabut, no hi hauria anat
(condicional)

Abans d'eixir anirem a ta casa (temporal)

Van venir per visitar un malalt (final)

Per molt que t'hi fiques, faran el que voldran
(concessiu)

Li va eixir un nuvi sense haver-s'ho proposat
(adversatiu)

En canvi, fixem-nos que en el cas d'una preposició que regeix un *que* relatiu, en què el relatiu és un element purament nominal, hom permet molts més usos, per exemple, de la preposició *de*, enfront de la univocitat d'aquesta en casos com *abans de*:

El balcó de què t'havia parlat

El balcó de qui tu saps

Es va morir de la malaltia de què mor tothom a casa seua

Aquestes restriccions s'expliquen pel fet que en entrar en l'àmbit supraoracional, situem objectes o accions no en relació amb d'altres objectes, sinó en relació amb verbs, i els verbs permeten menys distincions, com a ens orientadors, que els objectes. Així, un objecte pot tenir, en principi, un dalt, un baix, un davant i un darrere, i podem orientar un objecte en relació amb aquests. En canvi, el verb, en una localització temporal, posem per cas, només pot orientar en relació a un ara, un abans o un després, i d'aquí pot passar a expressar relacions més abstractes, però prou limitades en qualsevol cas, car els models primaris de percepció conjuntiva, segons ha fet veure el professor A. López (1990: 182), són prou limitats, en comparació, per exemple, els abundosos usos preposicionals. Sembla, doncs, que malgrat que, dins el marc d'un estudi semàntic i d'un estudi semàntic des de la Gramàtica Cognitiva, estudiarem el significat de les preposicions que entren en la formació d'aquestes

suposades "conjuncions" i "locucions conjuntives", aquestes formen una amalgama amb certa autonomia sintàctica i semàntica o, si més no, amb una forta tendència a assolir-ne.

4.3.3. Queda finalment un grup que planteja problemes potser de més clara solució. Parlem de determinats sintagmes preposicionals que només conserven de les preposicions el fet de regir un nom, però que en canvi no relacionen aquest nom (molt desmotivats) amb un element de dins de la seua oració, sinó amb tota l'oració anterior i fins i tot a unitats majors que l'oració, potser el paràgraf o d'altres unitats textuales. Es tracta de circumstancials que equivalen a partícules il·latives, com ara *en efecte*, *de fet*, *al cap i a la fi*, *per supost*, etc. Aquests sintagmes preposicionals atípics tenen un caràcter extrapredicatiu molt marcat, i apareixen separats per l'oració que connecten amb el discurs anterior mitjançant una pausa:

De fet, ell mai no havia estimat la seua dona

En realitat, ell mai no havia estimat la seua dona

En principi podríem haver exclòs aquesta mena de sintagmes preposicionals, que en d'altres llengües eren ocupats per partícules il·latives (cf. llatí *IGITUR*, *ERGO*, etc.), però creem que en certa manera suposen un transpassament de la relació de l'àmbit oracional al textual, i en certa manera estableixen una relació jerarquitzada entre idees. D'altra banda, la seua naturalesa extrapredicativa les acostava a usos que, si bé tothora s'han considerat atípics, hom no els ha considerat mai impropis de preposicions, com és el cas de l'ús de *per* a paral·lel al datiu *iudicantis* del llatí:

Per a mi, Roderic s'ho té una mica cregut

D'altra banda, si aquesta naturalesa extrapredicativa és indiscutible, cal tenir en compte que no sempre es troben del tot desmotivats.

D'entrada, no m'agrada l'actitud de Roderic

Els conceptes de metàfora i metonímia, doncs, poden proporcionar-nos interessants idees sobre el comportament

textual de les preposicions, en general poc estudiat i al qual ací, malhauradament, no podem dedicar massa espai.

4.4. PREPOSICIONS I ADVERBIS

4.4.1. Algunes opinions

Estudiem ací el cas dels adverbis relacionals o adverbis emprats com a preposició. De primer, hom pot observar que ens trobem davant uns adverbis que es trobem sota sospita: hom no sap molt bé si agrupacions com *davant (de)* o *darrere (de)* són adverbis amb un complement, preposicions o adverbis emprats com a preposicions, amb un estatus no massa clar. Vegem algunes opinions al respecte:

4.4.1.1. Trujillo (1971) ha criticat a Pottier la consideració que conjuncions i adverbis siguen variants combinatòries d'una única classe convencionalment anomenada "preposicional". Al parer de Trujillo, no és clar que la preposició siga una cara de la funció adverbial. Nogensmenys, la relació establerta entre totes dues classes té la seua explicació:

"No debe extrañar, por lo demás, esta afinidad, entre ciertos adverbios que contienen un valor sustantivo y un morfema "convertido" de relación, y las preposiciones, ya que diacrónicamente la conexión entre las dos clases es constante y no se trata más que de un proceso de gramaticalización [sustantivo autónomo → sustantivo autónomo (adverbio) → "autonomizador" (preposición)]. Pero no es exacto afirmar que los adverbios sean variantes de las preposiciones, sino, a lo sumo, que algún adverbio presenta variantes preposicionales: *está debajo* → *está bajo la mesa*." (1971: 252-253)

Trujillo recorre a la diacronia per explicar la relació

entre adverbis i preposicions, però no explica, des d'un punt de vista sincrònic, quina relació hi ha entre tots dos. Tanmateix, la consideració que els adverbis són una mena de substantius relacionants és de gran importància, segons veurem tot seguit.

4.4.1.2. Carbonero Cano (1975) parteix també d'un plantejament diacrònic: la classe preposicional, tot i ser reduïda, no és tancada, i s'ha vist ampliada al llarg de la història per l'habilitació de determinades construccions per funcionar com a preposicions. Així, parla de "frases prepositives" o "preposicions compostes", amb diversos graus de lexicalització:

a) Total, sense que hi haja consciència de la composició: *para* < *pora* < PER + AD.

b) Total, però amb consciència de la composició: *a través de*, *junto a*, *a fin de que*.

c) Casos intermedis.

Carbonero Cano parteix d'un criteri suposadament "funcional", i afirma que és un nexa tot allò que funciona com a tal, i inclou en la categoria preposicional:

- *delante de*, car és commutable per *ante*, és un nexa, i la seua consideració com a adverbi només s'explica diacrònicament.

- Hi ha gradacions en el caràcter "preposicional" dels constructes preposicionals: *en*, *sobre*, *encima de*, *en lo alto de*.

A més a més, hom observa normalment una correlació entre lexies simples (preposicions pròpies) i lexies complexes (adverbis preposicionals o locucions prepositives):

Forma sintètica

Forma analítica

<i>para</i>	—————→	<i>a fin de</i>
<i>bajo</i>	—————→	<i>debajo de</i>
<i>sobre</i>	—————→	<i>encima de</i>
<i>por</i>	—————→	<i>a través de</i>
<i>por</i>	—————→	<i>a causa de</i>

Els nexes adopten una forma diferent segons les necessitats que té el parlant de precisar el contingut. Per tant, cal distingir:

a) Nexes de construcció sintètica: reuneixen en una forma simple la funció sintàctica i el valor semàntic.

b) Nexes de construcció analítica, en la forma dels quals apareix una unitat per a cada missió: així, en casos com *junto a*, *después de*, tenim:

- *junto*, *después*, que aporten el contingut semàntic, situacional, al nexa.

- *a*, *de*, que donen la categoria que correspon a aquests constructes com a nexes.

Les formes analítiques sorgeixen per necessitats de comunicació, per tal d'aportar una precisió major, enfront de les formes sintètiques. Així, una preposició com *por*, polisèmica, veu més especificat el seu significat si és substituïda per una expressió d'aquesta mena:

pasar por/ a través del río (lloc per on)

Se lo llevó por/ a causa de la necesidad (causa)

Les formes analítiques van perdent el seu valor concret a causa de l'evolució diacrònica i per aquesta raó hom crea noves formes analítiques.

La positura de Carbonero Cano és molt criticable des d'un punt de vista cognitiu:

a) El fet que dues expressions lingüístiques puguin commutar no permet d'igualar-les semànticament.

b) El recurs a la diacronia, d'altra banda, també és injustificable en una explicació sincrònica.

c) Hom no aclareix de cap manera l'estatus de la preposició i de l'adverbi, i se'ls identifica senzillament perquè els aplecs "funcionen" (estranyament aquí és sinònim de "commuten", i, consegüentment, signifiquen més o menys el mateix) de la mateixa manera que les preposicions.

d) Tampoc no és admissible la consideració que les preposicions *a*, *de*, en constructes com *junto a* o *después de* només aporten un valor relacional. Nogensmenys, és interessant la idea que en aquests adverbis hi ha un

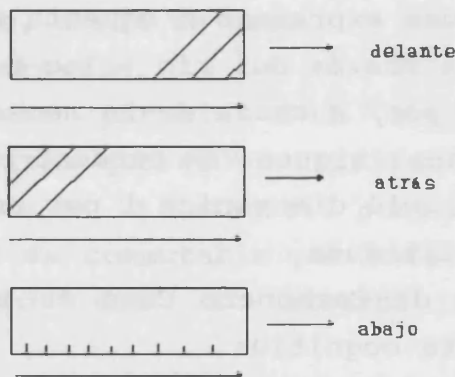
significat i una idea de relació: caldrà aclarir què correspon a què, en qualsevol cas.

4.4.1.3. García Santos (1981: 89-104) parteix de les correlacions formals del següent tipus:

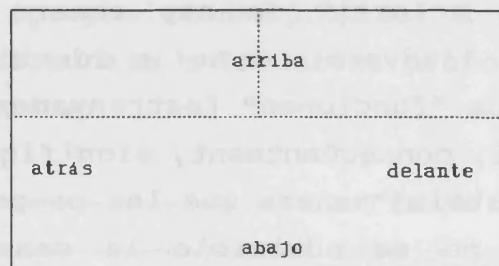
adelante/ delante/ delante de
i distingeix:

a) Formes amb *a-* (*adelante, atrás, abajo*). Aquestes són adverbis morfosintàcticament, i d'aquí deriva la seua naturalesa semàntica:

"(...) estas formas no pueden tener un segundo término de relación (característica básica y propia de la preposición), o dicho en términos positivos, estas partículas sitúan una parte de una única cosa, objeto o realidad cualquiera: (...)" (1981: 90)

Així, dins un únic objecte, estableixen les següents divisions:

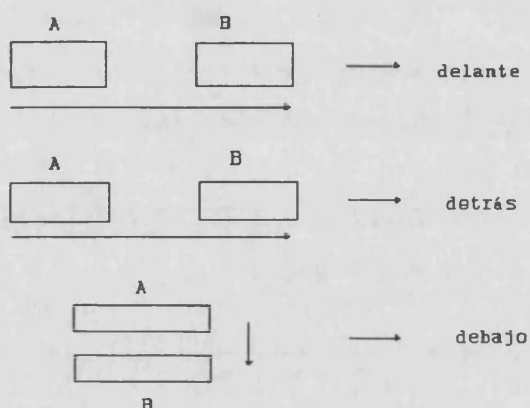

b) Formes amb *de-* (*delante, detrás, debajo*).

Essencialment preposicions (encara que poden funcionar com adverbis, sense *de*):

"(...) por lo que en su contenido significativo llevan implícito siempre el núcleo semántico básico de la preposición "situar un término A en relación con un término B"." (1981: 91)

Així doncs, les formes amb *de-* posen en relació dues coses distintes:

Per tant, una seqüència com la següent:

Aquella casa tenia delante una comisaría de policía, detrás una estación de ferrocarril, y debajo una discoteca.
obeirà a un estat de coses com el següent:

c) Finalment, tenim les formes en *de- ... de* (*delante de*, *detrás de*, *debajo de*). Només les formes amb *de-* poden

formar autèntiques preposicions i funcionar com a tals, car posen en relació coses distintes, i són, per tant, falsos adverbis. Aquesta consideració ve recolzada pel fet que en espanyol medieval el més comú era trobar-se *delante mi*, *delante la casa*; la tendència a introduir la preposició *de* s'inicia molt avançat el segle XIII i no triomfa fins a l'Època Clàssica.

L'anàlisi proposada per García Santos planteja dos problemes principals:

a) De bell nou, les relacions entre sincronia i diacronia: el fet que fos possible en l'espanyol medieval (com ho és, això de banda, en el català actual i ho fou també en el medieval) formes com *delante*, *detrás*, etc. unides directament a un nom, no supera l'escull que en el constructe *delante de* hi haja hui dia una preposició *de* que s'ha de justificar d'alguna manera.

b) No queda clar que *adelante* o *atrás* no impliquen (val a dir, suposen o pressuposen) dos termes: si diem:

Ve abajo

naturalment, parlem d'un constructe únic, encara que dividit en parts (*abajo* pressuposa una divisió convencionalitzada en dues parts segons l'eix vertical), però en qualsevol cas hom indica una localització de quelcom (punt d'arribada) en relació a quelcom o algú (el lloc de parlant i oient); en suma, l'oració assenyalada ve a equivaler al següent:

Ve al lugar que está debajo en relación al lugar que compartimos tú y yo

4.4.2. Els adverbis "preposicionals" en català

L'estatus d'aquests aplecs és, doncs, força nebulós. Aqueix mateix estat de coses el trobem en català, en què el problema es veu agreujat per l'alternança d'adverbis "preposicionals" (amb preposició *de* següent) i adverbis que semblen no ser-ho de cap manera, car poden regir directament un sintagma nominal:

Deixa el pa damunt de la taula/ damunt la taula

Ens centrarem, doncs, sobretot en la qüestió de l'alternança (si realment és tal) del tipus *damunt/ damunt de*. Vegem què en diuen els gramàtics catalans:

4.4.2.1.1. BADIA I MARGARIT (1962 (1975²)) dóna un tractament típicament sospitós d'aquestes locucions. Així, d'una banda afirma:

"[alguns adverbis] pueden usarse como preposiciones con o sin la preposición *de*: *dins de la sala (...)* o *dins la sala (...)*." (1962 (1985³ vol. II: 69-70))

Pel que fa a la distribució d'ambdues formes, Badia recorre a l'estilística:

"Las dos construcciones (sin preposición: *dins la casa*, y con ella: *dins de la casa (...)*) son correctas, pero en general el adverbio solo es típico de la lengua literaria, mientras que el habla más corriente usa la perífrasis de adverbio + preposición, con la excepción de unos casos concretos (como *sota el llit, vora la carretera*), muy populares sin la preposición; por otra parte, es universal el empleo de la preposición ante los pronombres personales: *dins de mi (...)*" (1962 (1975² vol. II: 86))

En la reimpressió de 1985 manca la referència a aplecs d'ús freqüent sense la preposició *de* (1962 (1985³: 70)). D'altra banda, dóna una major especificació a les condicions estilístiques de cadascuna de les formes i emfatitza l'obligatorietat de l'ús de la preposició *de* entre l'adverbi i els pronoms personals:

"(...) en cuanto a la pureza idiomática de estos dos usos, hay que sentar que ambas construcciones son correctas, que la lengua literaria considera preferible la segunda (*dins la sala*) y que la lengua más corriente (muchas veces las modalidades escritas, y universalmente el catalán hablado) usa sólo la primera (*dins de la sala*); no obstante, hay un caso en que no hay opción: ante los pronombres personales, todos los tipos de la

lengua, incluso el catalán literario, emplean la preposición: *dins de mi (...), damunt d'ell, darrera de nosaltres (...)*. " (1962 (1985³: 70))

Les dades recollides per Badia són ben certes. Així, en autors que reflexen més directament el català parlat, és molt més freqüent l'ús de l'adverbi seguit per *de*, com és el cas de M. Rodoreda, que en els dos contes⁴ analitzats per nosaltres mai no empra la forma preposicional:

"El meu pobret mort plorava lluny perquè jo no me'n recordava, però una veu, darrera d'un sol de color de guix que semblava de lluna, deia que el meu mort era l'àngel, que a dintre de la tomba no hi havia res, ni ossos ni record de persona quieta." Sds 334⁵

En canvi, en un text d'un estil més polit, com és la traducció de la novel·la anglesa *Brideshead revisited* de E. Waugh, el traductor se serveix més sovint de la preposició:

"Perquè, com una discordança, durant la Setmana de les regates arribava una turbamulta femenina composta de centenars d'elements, que piulaven i voletejaven per damunt l'empedrat dels carrers i escales amunt, (...)"

Br 30

Igualment, és cert que l'ús preposicional es troba rellegat, en el català parlat, a usos molt concrets, fins a cert punt estereotipats: amb usos que es relacionen amb objectes amb funcions primàries dins l'àmbit de la nostra cultura. Així, a banda dels exemples emprats per Badia, en valencià fem ben sovint *damunt la taula*. Aquest caràcter convencional, almenys en aquest cas, coincideix amb el fet de ser una pauta prou aïllada d'un sistema diacrònic anterior. En efecte, també en català antic hom preferia la construcció preposicional, i en generacions no gens llunyanes de la meua, hom deia *damunt lo llit* o *damunt lo banc*, amb

⁴ "Semblava de seda" i "Viure al dia" .

⁵ En les citacions de les obres emprades com a corpus anotem abreviatures, al més sovint del títol de l'obra i, la pàgina o vers en què es troba la citació; les correspondències amb les obres es poden trobar a la bibliografia final.

l'article clàssic, indicatiu d'una expressió fosilitzada. L'obligatorietat de la preposició *de* quan el suposat objecte de la relació prepositiva és un pronom personal resta, tanmateix, enigmàtica: en principi, no hi ha cap raó perquè l'ús clarament preposicional d'aquests mots rebutge el pronom personal fort (**davant mi*, **davant ell*), quan les preposicions més indubitables l'accepten i en català antic no hi havia tal rebuig:

"criden i udolen...*davant mi*" (exemple de *Lo somni* de B. Metge, apud A. Par (1923: 257))

"Com fonc dins lo castell, véu lo Rei qui eixia d'oir missa, e veent-lo molt prop de si, agenollà's *davant ell* i suplicà'l que per reverència de Déu li volgués dar caritat." Tir 33

Finalment, assenyalem que ni l'explicació aportada per Badia ni aquestes notes diacròniques expliquen l'estatus de *damunt/ damunt (de)*.

4.4.2.1.2. Ruaix (1985³: 141) parla de "adverbis i altra mena de mots que s'habiliten com a nexes prepositius, sovint afegint-los la partícula *de*." Quan consten de més d'un mot, diu, cal anomenar aquests constructes "locucions prepositives". Ara per ara ens interessen les locucions prepositives que procedeixen d'adverbis, i aquestes, pel que ací ens interessa, constitueixen dos grups principals:

1) Un primer grup en què es pot afegir *de* a l'adverbi: *dalt, damunt, darrere, davant, dessota, dins/ dintre, sobre, sota/ davall, vora*.

2) Un segon grup, en què l'adverbi sempre porta *de*: *abans de, arran de, després de, enfora de, enfront de, enmig de, entorn de, fora de, lluny de, prop de*.⁶

⁶ Badia i Margarit (1962 (1985³: 70)) considera que *fora* pot aparèixer seguit de la preposició *de* o no, d'acord amb una tradició antiga en català, segons veurem tot seguit. Puc testimoniar que, si més no en el meu valencià, *fora* no sol sentir-se sense *de* següent llevat de casos molt fixats, com *fora Espanya*.

Pel que fa al primer grup, centre del nostre interès, Ruaiix dóna unes indicacions, mig descriptives, però sobretot normatives, respecte de l'ús de la preposició *de* entre l'adverbi i el nom. Així, afirma (1985³: 141) que l'aditament de la preposició *de* és practicat per la majoria dels escriptors en dos casos:

a) Quan la preposició no precedeix immediatament el seu complement: *darrere mateix de l'església*.

b) Quan el complement és un pronom personal: *davant d'ell*.

En els altres casos, especialment quan ve un article o un adjectiu demostrariu, és preferible la forma simple: *darrere la porta, vora el mar, davant aquests problemes*, etc.

La preferència de la preposició en l'estil literari rep ací una addició: és preferible especialment davant l'article definit i els demostratius. Aquestes recomanacions, tanmateix, no són massa contemplades pels escriptors: en els contes estudiats, M. Rodoreda empra sistemàticament la variant amb *de* seguida d'article definit. Així, a més dels exemples presentats:

"M'esperava una sorpresa: *damunt* de la tomba hi havia un ram de flors, joves com el matí, totes de color de rosa." Sds 331

En la mateixa pàgina trobem *damunt dels xiprers*, més avant *damunt dels colzes, damunt del ventre*, (1978: 119) etc. Fins i tot escrits més cultes presenten *de* davant l'article definit:

"(...)i, cosa pitjor encara, el professor que vivia a l'estatge de *damunt* de la meua cambra, un ratolí d'homenet que es dedicava a les Ciències Naturals, havia cedit les seves habitacions per fer-ne el Guarda-roba de dames; (...)" Br 30

Aquesta recomanació, doncs, sembla prou arbitrària. Nogensmenys, sí que té una certa justificació: hem assenyalat que l'ús prepositiu d'aquests adverbis es restringeix a sintagmes molt emprats, en què normalment entren en joc objectes estretament connectats amb els quefers diaris de la

nostra cultura, objectes normalment coneguts a bastament i que, lògicament, apareixen precedits per l'article definit:

damunt la taula (una taula ben determinada, coneguda per parlant i oient)

Malgrat tot, hem pogut comprovar que el català col.loquial i el català escrit que l'imita se serveixen lliurement d'ambdues construccions, si bé amb una clara i preponderant preferència per la construcció amb *de*.

4.4.2.1.3. Finalment, citem la proposta de BONET i SOLÀ (1986 (1988: 66)). Aquests autors, tot partint de la sintaxi de la x-barra, consideren que aquestes preposicions, juntament amb les preposicions compostes (*per a, des de*) i les locucions prepositives del tipus *a través de*, són generades per la següent regla:

Prep' \longrightarrow Prep [_{SPREP} [_{PREP'} Prep SN]]

Així hom pot analitzar tant *abans, arran*, (sempre amb *de*) com *damunt, darrere, dins*, etc. que no sempre es construeixen amb *de*. Aquesta explicació parteix de la consideració de la preposició com a "nuclear", consideració prou criticable, car les preposicions més prototípiques (*de, a, en*) mai no són nuclis. A més a més, es fonamenta només en l'estructura formal dels sintagmes preposicionals, i fins i tot des d'aquesta perspectiva caldria qüestionar-se, per exemple, per què hom fa equivaler *per*, (en *per a*) àton i que existeix amb independència, amb *cara*, (en *cara a*) tònic i que no pot aparéixer tot sol. Hom no toca, doncs, la problemàtica del significat de les preposicions, i per tant, no fa referència al significat d'aqueixes preposicions considerades independents, el grau de cohesió semàntica entre elles, el grau de la motivació dels aplecs, etc. No es dona, en suma, cap explicació de les raons per les quals en unes ocasions trobem *davant de* i en d'altres *davant*, remetent tan sols a la possibilitat d'ambdues distribucions.

Els termes de la qüestió de l'alternança del tipus *damunt/ damunt de* es plantegen de la següent manera:

1) Si totes dues construccions són preposicions (preposició simple/ locució prepositiva) cal preguntar-se:

a) per què hi trobem una nova preposició (*damunt de*).

b) com és que aquestes preposicions, poden aparèixer totes soles, contràriament a les preposicions més prototípiques, val a dir, que no es troben sota cap mena de sospita respecte de la seua pertinença a la categoria preposicional (*en, de, a...*):

Deixa el llibre aquí damunt

2) Si no són preposicions, com explicar el fet que commuten amb preposicions, ja sia amb un significat "igual", ja sia oposant-s'hi semànticament, i, en suma, com explicar el fet que parcel·len una àrea del significat que sembla pertànyer a la classe preposicional i d'una manera paral·lela a preposicions prototípiques:

Joan vola a València

des de València

damunt de València

davant de València

3) En fi, com explicar, tant en l'un cas com en l'altre, l'alternança de formes amb *de* i sense *de* en català.

Com havíem dit, la principal problemàtica resideix en els casos d'alternança, si bé la solució que proposarem s'aplica d'igual manera als casos en què l'adverbi apareix tothora acompanyat de la preposició *de*.

Intentarem, doncs, proposar una solució a aquesta problemàtica des de la Gramàtica Cognitiva. D'antuvi, cal assenyalar que la Gramàtica Cognitiva no accepta que hi haja construccions lingüístiques formalment distintes amb el mateix significat. Langacker, tanmateix, no estableix una distinció massa clara entre els diversos tipus de "mots de relació" (1983: 250). Cal estudiar, doncs, de primer, si els adverbis del tipus *davant (de)*, *darrere (de)* tenen alguna particularitat en relació amb les preposicions prototípiques del tipus *en, de, a*.

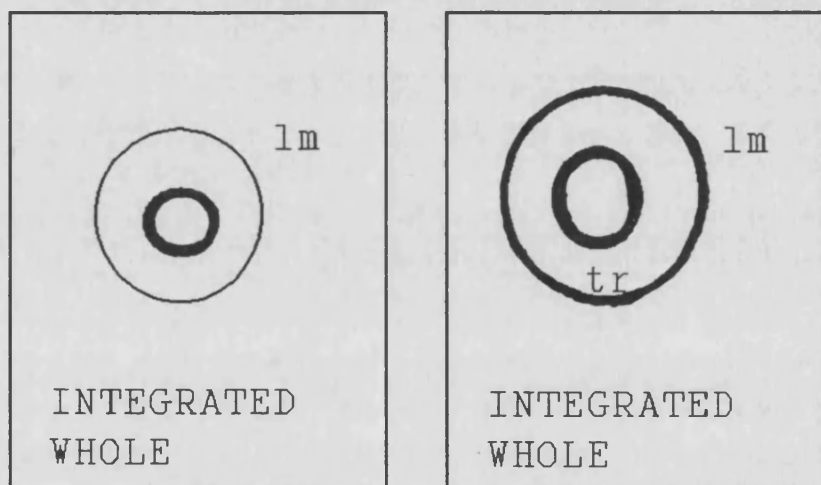
En aquest sentit assenyalem en primer lloc que Langacker (1983: 223-225) intenta distingir, d'una manera una mica

fosca, les preposicions, que expressen una relació estativa, dels noms (coses), que, tot i ser estatus, no són relacionals. La diferència és establerta en els següents termes:

a) En una relació prepositiva, hom destaca amb el mateix èmfasi els components (termes de la relació) i la relació entre ells: hi ha una separació i una prominència entre els termes relacionats i la relació mateixa.

b) En els noms, contràriament, la separació entre els seus components és mínima, de manera que el perfil és unitari, i hom no percep cap mena de relació entre els components, ni tan sols aquests components.

La diferència és mostrada en els següents esquemes:

PART

OF

Nogensmenys, la diferència entre noms i preposicions tal vegada no és tan taxativa, i precisament la transició, la zona borrosa entre totes dues categories és ocupada pels adverbis dels quals ens ocupem. En efecte, en una construcció com *damunt de la taula* tenim:

a) Una preposició *de* que no apareix en *damunt la taula*. Aquesta preposició en els usos no adverbals expressa una relació intrínseca (segons LANGACKER (1992)) o banal (segons DANELL (1974)) entre dos noms (objectes o coses), relació que pot ser de distinta mena en la realitat (relació tot/ part,

possessió, qualitat, etc.). La naturalesa nominal del terme de dreta en *damunt de la taula* és òbvia; caldrà demostrar, doncs, que també *damunt* és un nom. La consideració que determinats membres de la tradicional categoria dels adverbis són en realitat noms no és, això de banda, nova (BOSQUE (1989: 199) en parla i cita bibliografia).

b) D'altra banda, el "adverbi" *damunt* ha estat considerat tradicionalment "adverbi de relació", i relaciona en la mesura que sembla equivaler a una preposició, car subcategoritza un nom a la seua dreta: *damunt* no pot concebre's si no és remetent a un terme de la relació, malgrat que pugui aparèixer tot sol si aquest darrer es troba ben ferm en les pressuposicions compartides per parlant i oient. Aquesta exigència d'un terme de la relació és pròpia de les preposicions, però no n'és exclusiva. L'existència de noms que expressen relació ha estat reconeguda pel mateix Langacker (1992) i autors de d'altres escoles (Dik (1978)); noms com *germà*, *pare*, *president*, etc. no s'entenen si no és per referència a un altre objecte.

4.4.2.2. La major part dels adverbis de relació que tractem ací expressen relacions en els dominis espacial-temporal. També ací trobem l'existència de noms relacionals; observem les següents seqüències:

Xàtiva vall país

A B C

Xàtiva interior país

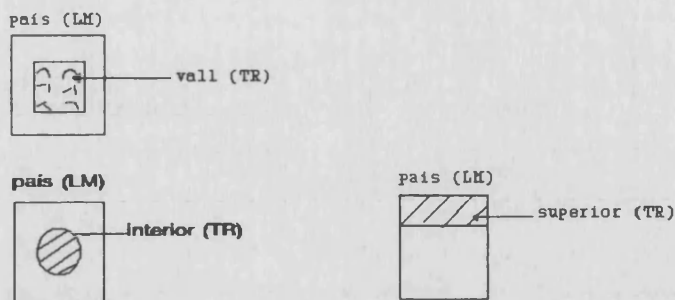
A B C

Xàtiva superior país

A B C

Entre els termes A i B hi ha una relació que, d'acord amb els nostres coneixements enciclopèdics, podem considerar locativa. Però el que ens interessa ara d'assenyalar és la relació que s'estableix entre B i C, que és una relació de part a tot, una de les relacions intrínseques que per explicitar-se exigeix la preposició *de*. Aquesta relació ve

representada en els següents diagrames:

En els dos últims casos tenim veritables noms relacionals: *interior*, *centre* (com *sud*, *nord*, etc.) posseeixen un sema de part que com a tal remet a un nom que n'expressa el tot; el nom que expressa la part, doncs, pot exigir amb major o menor força (ço és, subcategoritza) un nom que n'expressa el tot. Mots com ara *vall* (o *entrada*, *eixida*) són igualment noms d'unitats espacials que pels nostres coneixements enciclopèdics sabem que s'inclouen en unitats espacials majors; tanmateix, són unitats lingüístiques menys esquemàtiques que noms com *part*, *centre*, *interior*. Aquestes darreres exigeixen per ser interpretades semànticament que almenys es pressupose un terme que reòmpliga aqueix significat esquemàtic. En canvi, *vall* o *entrada* es poden concebre sense remetre necessàriament a un terme de la relació, malgrat que pels nostres coneixements enciclopèdics sapiem que una vall és un tipus d'accident geogràfic normalment inclòs en d'altres o que una eixida és un objecte normalment inclòs en d'altres majors (*porta*, *casa*, etc.).

Un funcionament semblant presenten adverbis com *damunt*, *davall*, *davant*, *darrere*, etc. Observem que els adverbis que segons Ruaix poden aparéixer unes vegades seguits de la preposició i d'altres vegades sense poden rebre una anàlisi com la següent:

(1) *dalt* = a⁷ + part superior (vs. part inferior). Es concep que hi ha un tot seccionat en dues parts amb una relació de verticalitat entre totes dues, de manera que quan diem:

Vaig dalt

volem dir que anem a la part superior d'un objecte caracteritzat per tenir una part "superior" oposada a una part "inferior".

(2) *dins* = a + part interior

(2) *damunt* = a + part superior [superfície limitadora]
(amb contacte o sense)

(3) *darrere* = a + part posterior (amb contacte o sense)

(4) *davant* = a + part davantera (amb contacte o sense)

(5) *dessota* = a + part inferior (amb contacte o sense)

(6) *sobre* = a + part superior (amb contacte o sense)

(7) *sota* = a + part inferior (amb contacte o sense)

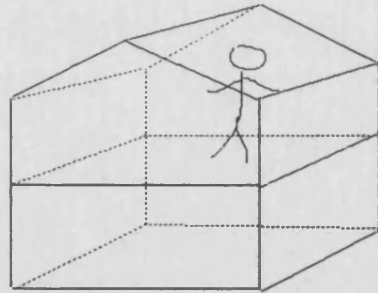
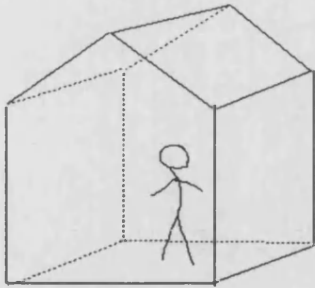
(8) *vora* = a + part molt pròxima (amb contacte o sense
ell)⁸

Notem que BENNET (1975) ha assenyalat que la preposició anglesa *of*, paral·lela al català *de*, expressa una relació tot/ part en determinats usos de l'aplec *out of*.

1) La conceptualització d'una relació tot/ part és ben clara en adverbis com *dins* o *dalt* (*de la casa*):

⁷ De manera arbitrària posem a, però, naturalment, es tracta simplement d'un índex locatiu pressuposat: no podem saber si el que es conceptualitza és la localització pura (a) o aquesta amb la relació continent/ contingut (*en*). Hem triat a perquè quan s'explicita la preposició és a: *al davant de la casa*. Això de banda, podem suggerir que s'hi estableix una localització pura, car quan hi ha una relació del tipus continent/ contingut, aquesta, com una modalitat de la relació tot/ part, es dona entre l'adverbi i el nom a través de la preposició *de*.

⁸ Amb les equivalències del tipus *dins* = "a + part interior" no ens referim a una equació formal-semàntica: l'element "a" i "part interior" són només trets semàntics que, segons veurem, tenen uns correlats semàntico-funcionals, els quals poden tenir una expressió lèxica en la locució a *l'interior* (*de*), per exemple.

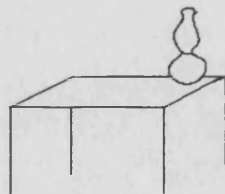

Xavier és dins de la casa

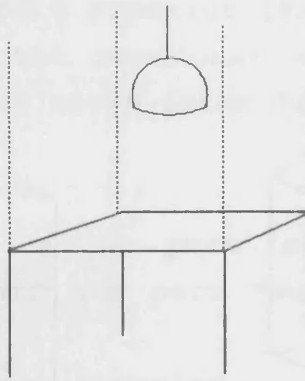
Xavier és dalt de la casa

Hi ha, tanmateix, d'altres usos en què l'existència d'una relació de part a tot entre l'espai conceptualitzat per l'adverbi i l'espai conceptualitzat pel nom introduït per la preposició *de* no és tan clara. Recordem, però, que la preposició *de* no realitza sols relacions tot/ part, sinó qualsevol mena de relació intrínseca, i en aquests adverbis sempre trobem un espai relacionat intrínsecament amb un altre:

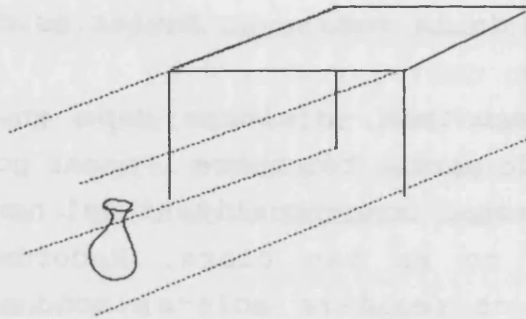
(1) En primer lloc, ja hem insinuat que el contacte entre l'objecte localitzat i la part del tot no és necessari: la preposició *de*, doncs, no sols expressa la relació intrínseca entre la part i el tot, sinó entre l'espai de la projecció de la part i aqueix tot:

Hi ha un quinqué damunt de la taula

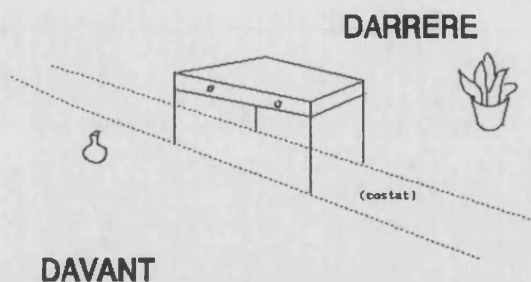

Han penjat una llàntia damunt de la taula

Hi havia un gerro davant de la taula

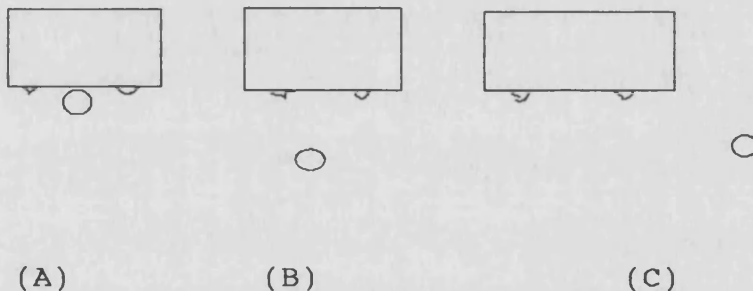
(2) La preposició *de* no sols relaciona la projecció de la part amb el tot, o almenys una projecció en sentit estricte, ço és, geomètric. Ben sovint, hom conceptualitza que la línia delimitadora de les parts del tot es perllonga i divideix l'espai en dues o més zones. Aleshores la preposició *de* expressa la relació intrínseca que hi ha entre aqueixes zones i l'objecte que les ha definides a través de les seues parts. En el següent exemple, l'espai indivís és seccionat en dues zones (a banda de la zona "costat") per les línies que delimiten la part anterior i posterior de la taula; la zona "davant" és aquella en contacte amb el davant de la taula, la zona "darrere" aquella que es troba en contacte amb el seu darrere:

*El gerro és davant de la taula
La planta és darrere de la taula*

(Malgrat que els objectes no es troben situats en les projeccions de les parts "davant" i "darrere" de la taula).

Cal tenir en compte, tanmateix, que com més ens allunyem de les parts del tot o de les seues projeccions, la idoneïtat de l'objecte en qüestió per a la localització disminueix:

(A)

(B)

(C)

El gerro és davant de la taula

L'oració anterior descriu ben bé les tres situacions de sobre.

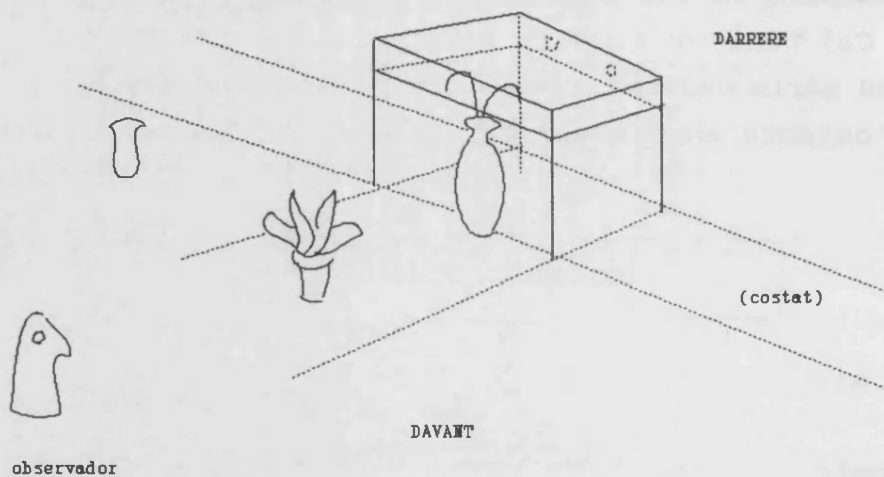

?El gerro és davant de la taula

En l'últim cas, la idoneïtat de la taula com a LM esdevé dubtosa, malgrat que estrictament (des d'un punt de vista

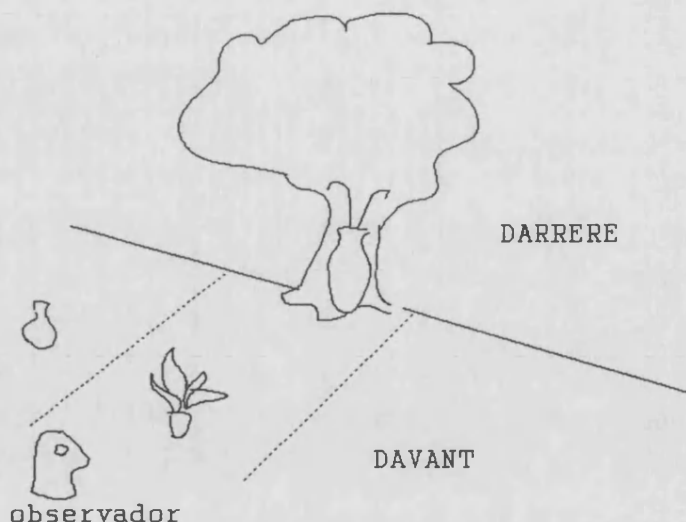
lògic) el gerro ocupe una zona davantera en relació amb aqueixa taula.

(3) Fins ací hem estudiat casos d'orientació intrínseca (objectes que tenen unes parts -"davant"/ "darrere", per exemple- assignades intrínsecament). El mateix s'esdevé quan les parts són assignades contextualment, ço és, amb l'ajut d'un observador. La preposició *de* continua expressant una relació intrínseca entre un tot i una part, un tot i la projecció d'una part o un tot i una zona definida per una de les seues parts, però ara aqueixes parts són definides contextualment:

El paraigüer és davant de la taula
La planta és davant de la taula
El gerro és davant de la taula

VANDELOISE (1986) considera que en la relació intrínseca és necessari l'alineament entre l'observador, el TR i el LM, però l'exemple anterior mostra que l'alineament no és forçós, ni tan sols el cas més freqüent. L'orientació contextual és necessària amb LMs que no posseeixen orientació intrínseca:

El paraigüer és davant de l'arbre

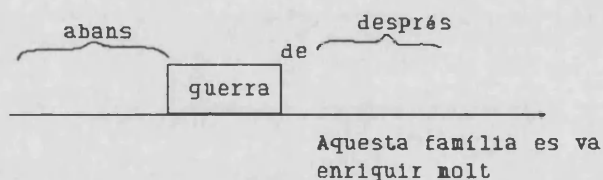
La planta és davant de l'arbre

El gerro és davant de l'arbre

3) Fins ací ens movem en el domini espacial, on trobàvem l'alternança del tipus *damunt de/ damunt*; en el domini temporal trobem adverbis que sempre apareixen introduïts per la preposició *de*. En el domini temporal els fets es conceptualitzen com a punts o com a segments en la línia unidireccional del temps. Així, una expressió com la següent:

Després de la guerra aquesta família es va enriquir molt

Podria ser representada de la següent manera:

Així doncs, la guerra és una unitat durativa que segmenta la unitat indivisa del temps definint un davant (abans) enfront d'un darrere (després) segons la metàfora que concep el temps com quelcom que es mou del davant al darrere, de l'abans al després (cf. VAN OOSTEN (1977) i VANPARYS (1984)).

En qualsevol cas, en els casos en què hi ha una alternança (*damunt/ damunt de*) és evident que sempre hi ha

una relació intrínseca entre dues zones o espais, relació tot/ part, tot/ projecció de la part, tot/ part definida per les parts, etc. Una d'aqueixes zones és conceptualitzada pel nom (adverbi) que apareix a l'esquerra de la preposició, l'altra pel nom que apareix a la seua dreta. En una oració com la següent, doncs:

Ramon és dins de la seua habitació

Relacionem un TR (*Ramon*) amb un espai (*dins*) i aquest darrer espai amb un altre (*habitació*); aquesta darrera relació justifica la presència de la preposició *de*.

2) L'element nominal dels adverbis queda suficientment explicat. Més problemàtica és potser la presència d'una preposició incorporada en l'adverbi. De fet, no volem dir que hi haja una preposició concreta, sinó senzillament que hi ha una relació addicional, a banda de la relació (sovint tot/part) motivada pel component nominal de l'adverbi, i podem dir o bé que aquests adverbis tenen incorporada una preposició, sense expressió formal, o bé que estan flexionats per a un cas "locatiu" o merament "circumstancial". Encara que els arguments històrics no proven les anàlisis sincròniques, assenyalem que aquesta preposició sovint es justifica etimològicament:

DE AD MONTE(M) > *damunt*

DE AD VALLE(M) > *davall*

DE + AB + ANTE > *davant*⁹

DE + AD + RETRO > *darrere*

Aquesta preposició incorporada o cas permet usos locatius i direccionals:

Érem damunt de les muntanyes

Vam pujar damunt de les muntanyes

⁹ Etimològicament, l'element nominal no sempre es troba justificat, però la presència d'aquest element nominal, característic dels adverbis d'aquest tipus, no és una qüestió etimològica, sinó sincrònica.

En el segon cas, si hom vol una major especificitat, i en general quan hom vol assenyalar relacions distintes de les estatives i direccionals¹⁰, cal precedir els adverbis per d'altres preposicions:

Vam venir de damunt de les muntanyes

Vam anar cap a damunt de les muntanyes

Cal insistir que tant la "preposició" com el "nom" no són motivables diacrònicament, sinó que més aviat són components semàntics dels adverbis. La Gramàtica Cognitiva no separa, tanmateix, la semàntica de la sintaxi, i de fet aquests components semàntics tenen com a correlats fenòmens sintàctics com són la presència de *de* i el fet que, com a cas circumstancial, puguen aparéixer en oracions en què el verb ha acomplert totes les seues valències:

Adrià va deixar un regal per als seus amics de València damunt de l'armari

Assenyalem finalment, que l'element preposicional pot afeblir-se per complet, i en aquest fet es troba l'origen d'expressions catalanes com *al damunt de*, *al davall de*, *a sobre de*, etc., en què sí que apareix una preposició explicitada, exterior a l'adverbi, que ara conserva només la seua naturalesa nominal.¹¹

3) L'element nominal d'aquests adverbis té també una sèrie de correlats sintàctics:

a) Aquests adverbis poden aparéixer tots sols si el nom que pressuposen apareix clarament en la situació o en els coneixements pressuposats per parlant i oient:

¹⁰ Aquests adverbis s'originen en llatí, en aglutinar-se la preposició *de* (inicialment separativa) a adverbis i substantius. Aquesta preposició, malgrat el seu origen, podia emprar-se tant per expressar la direcció com la situació estàtica, com ha estat provat amb abundosa documentació per SÄVBORG (1941).

¹¹ En aquests casos no és possible l'eliminació de *de*, car, contràriament al que veurem més endavant, no pot haver-hi una reinterpretació de la relació i *al davant*, per exemple, no pot interpretar-se com una única preposició, car la preposició apareix explicitada tothora.

Deixa-ho damunt (en relació a un objecte ben conegut per un parlant i un oient)

Neus viu dalt (en relació amb un baix d'un objecte ben conegut per parlant i oient)

Neus viu a l'interior (en relació amb un tot conegut per parlant i oient)

Notem que d'una manera semblant -a banda de les particularitats que hem assenyalat més amunt- en noms que no conceptualitzen directament una relació, la informació explicitada pot ser major o menor d'acord amb els interessos comunicatius:

Neus viu a la costa (una costa coneguda per parlant i oient)

Neus viu a la costa de València (volem fer que la nostra localització siga més informativa o suposem que l'oiient no coneix de quina costa parlem)

Notem, a més, que en el cas de *a l'interior*, mai hom no ha parlat d'una suposada preposició, i la diferència amb els adverbis de què parlem és, d'una banda l'explicitud lèxica del que en aquests adverbis són només trets semàntics; d'altra banda, els adverbis-noms com *dins*, *davant*, *darrere* són invariables, fet que es dóna també en noms, i es troben més aïllats des d'un punt de vista morfològic (vs. *interior*, per exemple, que que pertany a un paradigma, en què trobem *superior*, *anterior*, etc.).

b) Aquest element nominal permet que aquests adverbis puguen ser emfasitzats, extrapolats en construccions emfàtiques, etc.:

Ho deixe damunt de la peixera

Damunt d'on?

DAMUNT de la peixera

Damunt és on ho has de deixar

Tant l'elisió de la preposició com aquests canvis són impossibles amb les preposicions vertaderes:

**Visc a*

**en?*

**en és on ho has de deixar*

De fet, l'element nominal d'aquests adverbis els concedeix un èmfasi d'entrada com a noms que no posseeixen les preposicions, desprovistes d'aquest tret nominal.¹² En aquestes construccions tenim la conceptualització de dues zones, una conceptualització de dues coses, ço és, dos noms, amb l'expressió formal escaient. Aquesta separació permet que un dels noms no s'expliciti si apareix en els coneixements compartits per parlant i oient:

Pau és dins on dins: [+N], [+localització], [+interior]

En canvi, en les veritables preposicions, malgrat que puguen expressar relacions semblants (tot/ part, continent/ contingut, etc.) cap dels termes de la relació no té una expressió lèxica nominal, i per aquesta raó no és possible l'elisió del LM:

**Pau és en car en: [+P], [+localització], [+interior-de]*

Entre els components de la preposició *en* es troba la relació tot/ part; el TR i LM d'aquesta, però, no tenen una expressió lèxica nominal (cosa que sí que s'esdevé en *dins de la casa*, equivalent a "a l'interior de la casa").

c) S. PLANN (1988), des del model generativista de Recció i Lligam explica d'altres comportaments d'aquests adverbis paral·lels als dels noms, entre d'altres els següents:

- Necessitat de la preposició *de* per unir-se amb un altre nom:

Has vist el llibre de damunt de la taula?

- Són introduïts per d'altres preposicions amb més llibertat que les preposicions:

Manel va passar la mà per damunt de la taula

Així doncs, considerem equivalents expressions com les següents:

¹² Aquest valor emfàtic de l'adverbi és reconegut per A. López (1990: 183).

a + l'interior + de la terra
 dins + de la terra

I per tant, concloem:

a) *dins* i *la terra* tenen un especial èmfasi, car la primera té un component nominal i la segona és un nom, en suma, conceptualitzen coses (*dins* a més conceptualitza una relació).

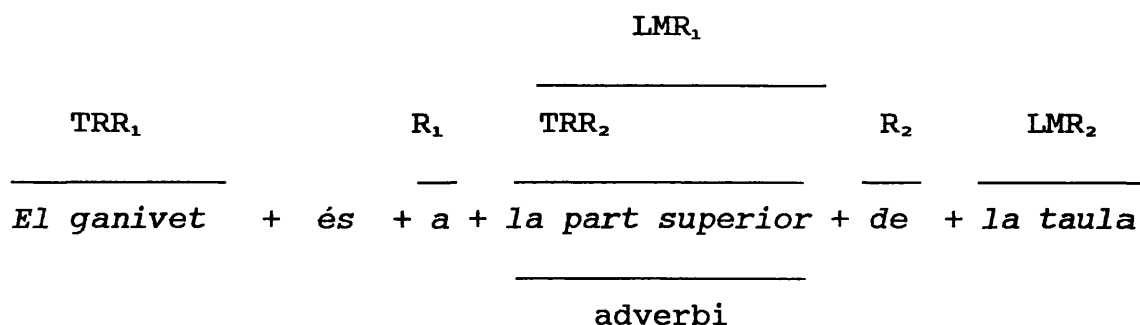
b) *de* relaciona tots dos com a expressió de la relació tot/ part en aquest cas, una de les múltiples relacions intrínseques entre noms que aquesta preposició pot conceptualitzar.

4.4.2.3. Hem sostingut fins ací que en una expressió com *El ganivet és damunt de la taula* hi ha dues relacions. Ara passarem a estudiar més detingudament la naturalesa d'aquestes dues relacions. Hem convingut que les expressions següents vénen a equivaler:

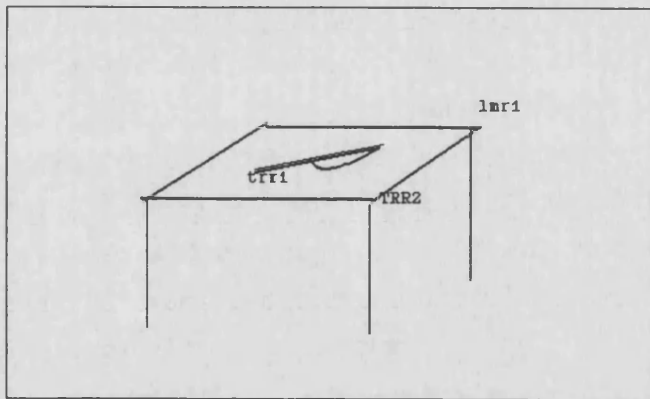
El ganivet és damunt de la taula

El ganivet és a la part superior de la taula

Vegem els components que entren en joc en la segona, més fàcil d'analitzar car aquests tenen una expressió formal:

Observem com s'esquematitzen aquestes relacions:

Ambdues relacions, doncs, es troben estretament connectades, a causa de la coincidència entre el LM de la R1 i el TR de la R2. Així doncs, respecte de la presència/absència de la preposició *de* cal assenyalar:

(1) Amb *de* hom focalitza el valor substantiu de l'adverbi i la relació intrínseca (tot/ part en aquest cas) que es dona entre aquest component substantiu i el terme de la preposició *de*.

(2) Sense *de* la relació intrínseca (tot/ part) perd "prominència" (angl. *salience*) i entra dins dels components semàntics de la unitat *damunt* o *darrere* que ara funciona com una veritable preposició (*damunt la taula, damunt el llit*); d'aquesta manera, la preposició *de* deixa de ser possible, car la relació tot/ part és un tret més al costat de la localització:

El ganivet és damunt la taula

on *damunt* = [+locatiu] [+ superior]

La relació tot/ part, (en concret, el component "part", en aquest cas "part superior") continua estant present, però no té suficient prominència per permetre una presència "nominal". Si la part fos conceptualitzada nominalment, comportaria la presència de *de* per tal de ser relacionada amb el tot (*taula*) també nominal. Una altra explicació alternativa que es pot donar és considerar que en formes com *damunt la taula* hi ha hagut una elisió de la preposició *de*,

elisió que s'esdevé en alguns casos a causa de la freqüència d'aquesta preposició com a expressió de la relació intrínseca (cf. *Carrer Colom* vs. *Carrer de les Avellanes*). Aquesta hipòtesi no és, tanmateix, del tot contradictòria amb la que nosaltres proposem: si hi ha hagut elisió de la preposició *de* és en última instància perquè la relació entre l'adverbi (*damunt*) i el nom que el complementa (*la taula*) es considera massa òbvia, massa poc prominent perquè reba expressió lèxica. D'altra banda, la manca de prominència de la relació és normal en construccions molt freqüents, la qual cosa explica que en el català parlat de tots els dominis hom empre només aquestes formes regint directament un nom en associacions molt estereotipades, força inserides en la nostra comunitat lingüística pel seu ús freqüent a propòsit d'accions ben quotidianes (*damunt la taula*).

4.4.2.4. Cal fer algunes matisacions respecte de les formes amb *i* sense *de* segons les hem explicades ací:

1) No ens trobem davant d'una aglutinació o conversió d'adverbi en preposició que atenga a l'evolució històrica. De fet, si fos així, l'evolució del català i d'altres llengües romàniques contradiria aquesta proposta:

- En català antic, hi havia un clar predomini de les formes sense *de*. Així, A. Par, en la seua obra clàssica sobre la llengua de Bernat Metge assenyala:

a) Les formes *dins*, *sobre*, *davant/ devant* i *detràs* mai no hi van seguides de la preposició *de*:

"dins una concavitat ha un riu anomenat Letes (...)"
(*apud* Par (1923: 255))

"que sia sobre la part sensitiva" (*apud* Par (1923: 256))

"vénen així davant los dolents afeminats" (*apud* Par (1923: 257))

"Sisiphus se gita detràs la roca que solia girar ab lo cap" (*apud* Par (1923: 258))

b) En alguns casos en què hui dia la preposició *de* és sempre exigida, en el català antic de Metge hi havia alternança, com és el cas de *fora*, *prop* i *entorn*:

"isqué fora lo seu palau" (*apud* Par (1923: 255))

"fora son de mon seny" (*apud* Par (1923: 256))

"estaven ensemps los uns prop dels altres" (*apud* Par (1923: 258))

"passant prop un riu" (*apud* Par (1923: 258))

"entorn d'aquells ha gran foc" (*apud* Par (1923: 258))

"entorn los dessus dits havia" (*apud* Par (1923: 258))

c) Finalment, no mancaven casos en què la preposició *de* era obligatòria, com és el cas de *lluny* o de la forma antiga *pres*:

"no és alcuna part pus lluny del cel quel centre de la terra" (*apud* Par (1923: 258))

"los uns *pres* dels altres" (*apud* Par (1928: 258))

Igualment, en francès medieval i antic provençal es coneixien tots dos usos:

a) Formes amb *de*:

a. prov. " Ciul davan de ginoilz estet e dreg vaus l'otra susplejet." (*apud* Sävborg (1941: 237))

a. fr. " Li autre qui lo jor davan de l'aler orent fait sanblant." (*apud* Sävborg (1941: 239))

b) Formes sense *de*:

a. prov. " Aporto lo sable davan lo dis" (*apud* Sävborg (1941: 251))

a. fr. " Davan Pilat l'ent ont menet." (*apud* Sävborg (1941: 250))

- En el català actual hi ha una tendència a emprar la forma amb *de*. Cal incidir que tampoc en aquest cas no es tracta tant d'una transformació d'un tipus a partir de l'altre, com es podria deduir de l'ordre de la nostra exposició, sinó de diferències de conceptualització. En el català actual, doncs, sembla que hi ha una major tendència a focalitzar la relació intrínseca entre els dos espais suposats per aquests adverbis relacionals i a usar per tant les formes amb *de*, mentre que en català antic la tendència era més aviat la contrària.

En el català actual, segons hem dit adés, les formes prepositives en el llenguatge col·loquial només s'empren amb

objectes molt coneguts: *damunt el llit, damunt la taula, vora el riu*. Aquí cap l'explicació merament diacrònica, i afirmar que es tracta d'expressions transmeses tal qual per la tradició lingüística. Sense ser contradictòria amb l'explicació d'una deixalla d'un sistema anterior caduc, des d'una perspectiva cognitiva, tanmateix, és més convenient la solució que hem insinuat adés: l'ús freqüent d'aquestes expressions fa que la relació intrínseca perda prominència, i per aquesta raó hom prefereix la forma preposicional. Contràriament, en el cas dels pronoms personals, la relació intrínseca, concretament de tot/ part, és molt prominent, car els pronoms personals remetent al nostre cos en relació amb les parts del qual establim localitzacions:

No cabia dins de mi

Ves davant de mi

També ací cabria una explicació diacrònica i dir que la preposició *de* és exigida per la forma obliqua del pronom personal. Aquesta explicació, a més de poc satisfactòria (en català antic les formes fortes dels pronoms objectes podien seguir aquestes formes sense la mediació de la preposició *de -dins mi*), no és necessària.

Naturalment, el cos humà és comprés en les seues parts, i les parts del cos humà no sols són d'una gran importància per elles mateixes en la interacció amb el món que ens envolta (pensem amb el cap, correm amb les cames, fem milers d'activitats amb les mans, etc.), sinó que serveixen per localitzar d'altres entitats. En efecte, l'organització del cos humà en parts no sols té un paper primordial en la localització en relació a LMs orientats contextualment, sinó que molts objectes es troben orientats intrínsecament sobre el model del cos humà. Així, per exemple, la part més funcional d'una casa es considera "davant", la nenys privilegiada en les funcions més immediates "darrere", segons s'esdevé en el cos humà. La importància de les parts del cos humà en la localització fa que la relació entre aquestes parts del cos humà (en totes les modalitats estudiades) i el tot que aquest constitueix (el pronom) siga

prou prominent per ser sempre realitzada lèxicament, de manera que la preposició *de* és obligatòria.

2) Sí que hom observa una certa correlació entre el major grau de motivació de l'element nominal dins l'adverbi i la presència de *de*, cosa normal, car quan més reconeixible és l'element nominal, més emfasitzada apareix la relació -normalment de part a tot- i menys possible és que aquesta siga embeguda dins una nova preposició. Així, per exemple, apareixen sempre amb *de* adverbis com *prop de* (cf. *apropar, proper, propi, etc.*), *enmig de* (*mig, mitjà, mitjancer, etc.*), *fora de* (*foraster, forani, etc.*).

Conforme disminueix la motivació, és més possible que hi haja una interpretació prepositiva i una adverbial, depenent l'una o l'altra de la focalització realitzada sobre l'element relacional o l'element nominal de l'adverbi. Notem en relació amb aquest problema que les preposicions més prototípiques, mai no presenten ni han presentat *de*, perquè l'element nominal o bé no hi ha estat mai o bé es troba totalment anul·lat i ha estat per complet assolit i convertit en un component semàntic de la preposició (preposicions com *a* no presenten un element nominal enlloc, ni tan sols hi ha components que expressen una relació part/tot en el seu contingut).

Dins aquestes preposicions que permeten la doble motivació, hi ha gradacions i fins i tot diferències dialectals. Així, les formes *sobre, sota, contra* són poc emprades com a adverbis en català oriental; en català occidental, i concretament en valencià actual, hom no coneix la forma adverbial de *sobre* i *contra*, excepte la darrera, usada en expressions com *en contra*.

3) Finalment, queda per resoldre el problema que aquests adverbis, quan realment són adverbis, envaeixen de fet el domini semàntic de les preposicions, amb les quals, poden, de fet, alternar (*Sóc a casa/ davant de la casa...*). Aquest fet és tanmateix comprensible:

a) Els adverbis, a causa de la preposició o cas que porten incorporat, expressen una relació, i per aquesta raó

estableixen distincions en el domini de la relació, en què també les preposicions perfilen parcel·les de significat.

b) L'element nominal focalitzat que presenten els adverbis és més complex semànticament que els trets semàntics incorporats i menys prominents de les preposicions, de manera que aquests adverbis permeten establir majors especificacions semàntiques. Així, segons ha assenyalat Wierbicka, en referir-se a la categorització, hi ha coses entre una falda i un pantaló, i en diem una falda-pantaló o una mena de pantaló en forma de falda (Wierbicka (1985: 38), apud Kleiber (1990: 146)). D'una manera paral·lela, aquests adverbis, a causa del seu element relacional, poden ocupar l'espai semàntic en oposició o en equivalència a una altra preposició, car no hi ha una preposició que l'ocupe, i així, en valencià, en què, com en espanyol (i potser per influència d'aquest) sobre és tan sols preposició i no hi ha cap preposició veritable que se li opose, tenim l'adverbi baix de ocupant el lloc semàntic oposat al d'aquesta. Tanmateix, semànticament no equivalen exactament, car hem tingut ocasió de veure que els adverbis tenen un comportament idiosincràtic en relació amb les preposicions. No podem, doncs, dir que baix de, com abans de o davant de siguin preposicions encara que especifiquen d'altres preposicions semànticament (tot oposant-s'hi o equivalent-hi), de la mateixa manera que no fariem equivaler els fragments en negreta de les següents oracions pel fet de seccionar un mateix espai semàntic (el de la localització) tot aportant-hi una major especificació:

- (a) *Maria era a la porta de la casa*
- (b) *Maria era a l'eixida de la casa*
- (c) *Maria era a l'interior de la casa*
- (d) *Maria era davant de la casa*
- (e) *Maria era a la casa*

La diferència entre aquestes oracions és tanmateix gradual, i depèn de l'èmfasi que hom concedesca a l'element nominal, correlatiu a la seua motivació. Aquest és màxim en (a), (b) i (c); mitjà en (d) (d'aquí la doble possibilitat, amb o sense de) i nul (o tendent a zero) en (e).

A la llum d'aquestes discussions, doncs, el nostre criteri respecte d'aquests adverbis serà el següent:

a) Aquells adverbis que sempre apareixen amb preposició són genuïns adverbis i, per tant, no seran objectes del nostre estudi.

b) Aquells adverbis que tenen la doble interpretació:

- No seran estudiats com a parcel·ladors d'un espai semàntic prepositiu quan apareixen seguits de la preposició *de*, sinó en l'estudi de la preposició *de* (en les relacions tot/ part o en d'altres).

- Estudiarem, en canvi, els casos en què funcionen com a veritables preposicions, és a dir, sense preposició *de* següent i units directament amb el sintagma nominal.

- Quan no apareix cap mena d'objecte:

Deixa-ho damunt

hom considerarà que el que manca és el tot de la part, i per tant entrarà dins el grup d'adverbis vertaders que, com a tals, no entren en l'àmbit de la nostra investigació.

4.5. PREPOSICIONS I LOCUCIONS PREPOSITIVES

Semblants problemes plantegen les anomenades locucions prepositives, les quals, de fet, són agrupades sovint amb les construccions d'adverbi + preposició que acabem d'analitzar (cf. Badia (1962 (1985³ vol II: 84-85)). De fet, recordem que la nostra anàlisi partia d'una identificació entre totes dues menes de construcció:

dins de = a l'interior de (paral·lel a a través de, per exemple)

Hi ha, tanmateix, algunes diferències, diferències que vénen a confirmar, tanmateix, la nostra anàlisi dels adverbis del tipus *davant de*:

1) La preposició que en els adverbis apareixia incorporada ací apareix explicitada, si bé el seu significat pot trobar-se més o menys pròxim al prototipus, és a dir, pot aparèixer més o menys motivat:

a) Les següents locucions, per exemple, presenten una preposició a que es relaciona, com a molt, amb la a modal (a *grapats*, a *manta*) o instrumental-modal (a *varades*, a *mossos*), usos aquests que no són precisament els més pròxims al valor prototípic d'aquesta preposició:

- a *desgrat de*
- a *excepció de*
- a *causa de*

b) Les següents locucions, en canvi, es podrien relacionar amb el valor direccional o estàtic de a, més prototípic:

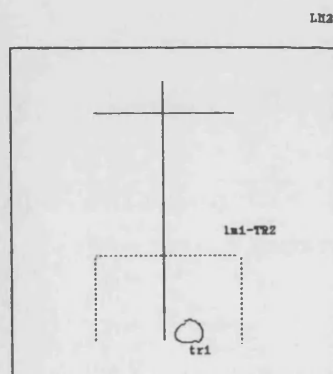
- al *llarg de*
- a *través de*

c) En la següent locució, la preposició a té un valor locatiu-estàtic i és de fàcil motivació:

- al *peu de*

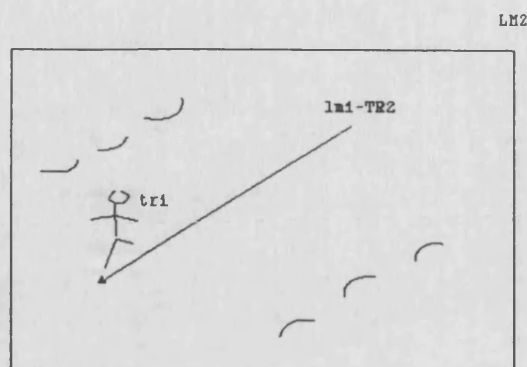
La motivació de la preposició (la distància major o menor de l'ús o usos més prototípics, tenint en compte processos com la metàfora, metonímia, idealitzacions objectuals, funcionalitat, etc.) i conseqüentment la de la perífrasi en el seu conjunt, és qüestió de grau i s'ha d'estudiar per tant en cada cas.

2) Igualment, l'element nominal apareix explícitament. Recordem, però, que la preposició *de* no sempre conceptualitza una relació tot/ part. Així, aquesta relació és ben palesa en la següent locució:

Al peu de la creu

I encara hom la podria reconéixer en la següent (el través és la línia transversal que recorre el TR):

A través de la vall

En moltes ocasions, però, és ben difícil de veure una relació de tot/ part, ni tan sols remetent a metàfores, metonímies, etc. Així, és difícil de trobar-ne en locucions prepositives com a *causa de*, a *excepció de*, *per culpa de*, etc. En aquests casos, hom pot reconéixer d'altres relacions:

- *Jesús no pot estudiar a causa del seus veïns*

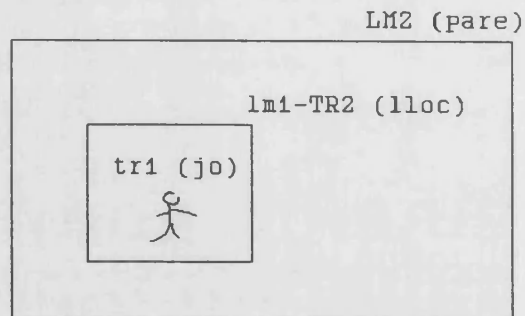
Ací tenim un ús preposicional paral.lel al que la gramàtica tradicional anomenava en llatí "genitiu subjectiu", ço és, un complement de les nominalitzacions que es correspon semànticament al subjecte del verb en la construcció oracional:

Els veïns causen que Jesús no puga estudiar

- *Jesús no pot estudiar per culpa dels veïns* (valor més aviat possessiu)

- *Jo aniré a València en lloc de mon pare* (possessiu, si bé, per un procés de metàfora, encara hom hi pot percebre una petja de relació tot/ part):

Vaig en lloc de mon pare

Açò explica que certes anàlisis no hagen pogut distingir entre les locucions aquelles que formen un tot, ço és, que formen una preposició inanalitzable semànticament ni sintàctica, d'aquelles que són interpretables semànticament a partir del significat dels seus constituents. Així, GAATONE (1976) considerava que una locució prepositiva era analitzable si el complement introduït per *de* podia patir una regla de possessivització:

le N de PRO → *son*

El problema és que la possessivització de complements introduïts per *de* està sotmesa a complexes restriccions¹³ que semblen no estar connectades amb la seua variable motivació, i que tal vegada depenguen del grau de parentiu semàntic de l'ús de la preposició *de* amb els usos pròpiament possessius. Els "genitius objectius" són substituïts per possessius d'una manera molt variable:

La destrucció de la casa → *Després de la seua destrucció a mans dels lladres, ningú no va voler tornar-hi*

A sabuda de l'arribada de Joan → **A la seua sabuda*

En tots dos casos tenim un "genitiu objectiu" i en la

¹³ No podem detenir-nos ací a estudiar aquestes restriccions.

locució la motivació baixa només es dona en la preposició a.

Assenyalem, d'altra banda, que la presència d'aquesta part nominal permet que de vegades siga possible l'eliminació del terme introduït per *de*:

Va passar al través

Va romandre al costat

Va estar en contra tot el temps

L'article reforça el caràcter substantiu d'aquestes construccions sense complement nominal (paral·lelament a construccions com *al davant (de)*).

Tanmateix, paradoxalment, és molt més difícil l'elisió que en el cas dels adverbis. Açò podria ser indicatiu que segments com *a través (de)* s'han constituït en veritables preposicions, de manera que és impossible que apareguen sense objecte. Nogensmenys, la seua transparència pel que fa a la motivació va en contra d'aquesta interpretació. Aquesta necessitat es deu més aviat a la forta recció motivada per la valència (la subcategorització) d'aquests substantius. La major part d'ells des d'un punt de vista referencial es relacionen amb verbs fortament transitius, i en qualsevol cas hi ha substantius que necessiten d'un argument per completar el seu significat amb la mateixa força que els verbs. Així, **a excepció* és agramatical de la mateixa manera que ho és **Joan exceptua*, i la mateixa relació trobem:

a desgrat de equival "perquè desagradava a X" (ací objecte indirecte)

a força de equival a "aportant, emprant X" (ací objecte)

Igualment, un nom com *lloc* té també una valència forta, en el sentit de "posició que ocupa algú":

**No segues en el lloc*

Cal afegir *de Maria, de Joan, seu*. Açò explica la agramaticalitat de **Vaig en lloc*.

Hom podria pensar que com més difícil de motivar és el primer substantiu (i la preposició), més difícil és que aquest aparega tot sol. Aquest fet vindria a indicar que aquestes construccions ocupen diverses posicions entre els pols de la motivació semàntica: des d'una total motivació (*al*

peu de) fins a una motivació nul·la (a base de). Nogensmenys, el fet és que hi ha construccions fàcilment motivables (en lloc de), que tanmateix no admeten de cap manera l'elisió del segon terme:

**Jo aniré en lloc*

Cal tenir en compte, doncs, la valència semàntica del substantiu.

3) Finalment, cal assenyalar que la preposició *de* és sempre obligatòria. Aquesta obligatorietat indica que la naturalesa nominal del primer substantiu roman intacta a desgrat de la seua major o menor motivació, car aquest substantiu apareix, com hem dit, explícitament.

4) Se'ns planteja, com en el cas anterior, el problema que les locucions prepositives semblen ocupar el lloc semàntic de veritables preposicions. Així, Carbonero Cano (1975) oposa:

a) Preposicions: Més abstractes i més polisèmiques (*per*).

b) Locucions prepositives: Significat més unívoc i específic, però ocupen pràcticament el significat de la preposició (*a través de*).

Així:

Jesús no dorm pels veïns equival, més o menys a

Jesús no dorm per causa dels veïns

Jesús no dorm a causa dels veïns

Tanmateix, com Carbonero reconeix de manera implícita, les perífrasis o locucions prepositives, globalment, no ocupen el lloc de les preposicions, no hi equivalen per complet des d'un punt de vista semàntic ni, naturalment, des d'un punt de vista formal:

a) Les locucions prepositives tenen un significat més unívoc, encara que cal tenir en compte que hi ha preposicions molt poc polisèmiques (*amb, damunt, sobre*).

b) Les locucions prepositives són perfectament motivables, i els seus elements en la major part dels casos es poden motivar independentment. Cal tenir en compte, tanmateix, que aqueixa motivació pot tendir a zero per a

cadascun dels elements, d'una manera correlativa o no (en una locució com a *causa de* la preposició a està poc motivada, però no *de*), però açò es deriva del fet que aqueixos elements emprats amb independència també poden estar més o menys motivats.

Aquesta correspondència semàntica entre preposicions i locucions prepositives s'ha d'entendre només en un sentit referencial: totes dues poden fer referència a una mateixa realitat, però suposen una conceptualització distinta:

1) La preposició és vehicle només d'una relació.

2) La perífrasi focalitza l'aspecte nominal al temps que una relació.

El cas és, doncs, paral·lel al que teníem en els adverbis seguits de preposició *de*. El fet que aquestes perífrasis semblen ocupar el lloc d'una preposició obeeix a la mateixa raó que assenyalàvem en aquell cas: podem tenir un lloc semàntic en la parcel·la locacional, per exemple, en què no hi haja una preposició *comme il faut*. Aleshores podem emprar per omplir aquest buit una locució que utilitza elements de diversa índole, com ara *al peu de*. Aquests membres tenen la seua pròpia entitat, la seua pròpia motivació, com en té la construcció que hi ha entre ells, de la mateixa manera que, quan diem *una mena de falda* per referir-nos a una *falda-pantaló*, emprem una estructura diferent sintàcticament i per tant semàntica, tot i que ambdues (*falda pantaló* com *una mena de falda*) facen referència a una mateixa realitat.

Per tant, en la nostra proposta estudiarem cadascuna de les preposicions que entren en aquestes perífrasis o locucions en l'estudi dedicat a la preposició en qüestió, i no considerarem que aquestes perífrasis formen una unitat de sentit que com a tal entre en oposició amb les veritables preposicions.

4.6. PREPOSICIONS COMPOSTES ENFRONT DE PREPOSICIONS SIMPLS

Finalment, cal que ens referim a un petit grup de preposicions que Badia (1962 (1985³, vol. II: 84)) agrupa amb les locucions prepositives i que en canvi Ruaix considera preposicions compostes, és a dir, una preposició amb un significat unitari però que formalment conté dues preposicions. Aquestes són:

cap a

fins a

des de

En aquest cas, nosaltres compartim l'opinió de Ruaix i considerem que es tracta d'una única preposició (semànticament), si bé des d'un punt formal hi ha una certa independència entre els dos membres que en l'escriptura apareixen separats, per les raons que estudiarem més endavant. Així, creem que formen una única preposició per les següents raons:

1) L'element primer és àton, cosa que no s'esdevindria en el cas que tinguéssim un element nominal o adverbial, propi de la posició inicial d'una locució preposicional. Així, *cap* i *des* presenten en català oriental la vocal neutra [ə]. En canvi, en una locució que podria semblar paral·lela a aquesta, l'element primer és tònic, val a dir, plenament nominal:

cara a

2) Aquest element primer es troba força desmotivats: no existeix sol en català, excepte en casos de caiguda de preposició, i en aquest cas per una regla en aparença sintagmàtica, així com en d'altres casos molt puntuals (amb determinats adverbis). En qualsevol cas, es tracta de la mateixa preposició:

T'esperaré fins que vingues

Estic ací des que em portà mon pare

Fins ara

Vine cap ací

De fet, com a tal preposició, *fins*, *cap* o *des* no existeixen, fora d'aquestes reduccions, ja diem que motivades pel context merament sintagmàtic, ni creem que es relacionen amb una unitat existent en català, tot i que aquesta llengua conega mots que s'hi relacionen òbviament des d'un punt de vista etimològic. Així, *fins a* < FINIS AD; *cap a* < CAPUT AD; *des de* < DE EX DE. La primera part d'aquestes preposicions compostes es relaciona amb derivats llatins com *fi*, *cap* i, naturalment *de*. Nogensmenys, no crec que hi hagués molts parlants que identificassen *fins* amb *fi* o *cap* amb *cap* (dubtosament amb el sentit de "testa", de *cap* manera amb el de "cap cosa"). La connexió òbvia entre *des* i *de* no crec que siga tampoc massa percebuda, car aquestes preposicions, dins la seua semblança, es distingeixen molt bé en la llengua i hi entren en clara oposició:

**El mirava de la finestra/ des de la finestra*

En suma, no crec de cap manera que es pugua derivar el significat global d'aquestes preposicions del significat d'uns elements que, en realitat, no es donen com a tals en la llengua. Els components d'aquestes preposicions, doncs, es troben totalment desmotivats semànticament. No ens trobem, per tant, de cap manera amb casos de preposicions aglutinades, que aporten el seu significat:

Illes de cap al tard

D'entre els seus ministres fou sens dubte el més intel.ligent

Un cas tal vegada més conflictiu és el de *per a*. És veritat que, en espanyol, en certa mesura el seu significat és motivable a partir dels significats, o almenys algun dels significats, de les seues unitats, llengua que coneix expressions com:

Voy para València

Ací hom pot discernir un valor de pas (*per/ por*) i de direcció (*a*). Aquest ús no és, tanmateix, propi del

català¹⁴, i per tant no podria motivar la consideració escindida, i ni tan sols crec que siga suficient per motivar-la en espanyol. D'altra banda, en català resulta prou difícil explicar el seu ús a partir d'alguna combinació de *per* i *a*: el valor final-direccional d'aquesta pot deduir-se ben bé de *a*, però hom no sabria ben bé què fer de *per*. Tinguem en compte, d'altra banda, que en valencià aquesta preposició ha perdut la seua entitat composta, ja que hom l'ha reduït a *pa*. I, de fet, al Principat aquesta preposició no és emprada, sinó que és substituïda en general per la preposició *per*. En qualsevol cas, doncs, creem que cal considerar *per a* com una única preposició amb valor semàntic unitari, si bé els seus components guarden una certa independència formal.

Aqueixa independència formal, segons havíem anunciat, consisteix en el fet que la segona preposició d'aquests aplecs cau davant la conjunció completiva *que*, així com davant alguns adverbis. En el primer cas hom sol parlar de raons eufòniques, però potser és justificable per una aglutinació excessiva de preposicions: *fins ara*

En el segon cas, com déiem, es tracta d'una regla sintagmàtica aplicable en tot context en què a dreta d'una preposició feble apareix una conjunció completiva, regla motivada pel fet que, dins el sistema català, la subordinació queda indicada a bastament per una preposició o per una conjunció, però no per totes dues alhora. Aquesta regla, tanmateix, ací és una mera petja formal, sense cap rellevància sintàctica, car la preposició, sense la preposició feble, continua essent l'element subordinador. Sembla, doncs, que és una regla que ha passat de ser sintàctica a ser merament morfològica, potser per una mena d'analogia morfològica amb l'anterior:

Recordeu que vindran els vostres pares

Esperaré fins que vinguen els teus pares

¹⁴ Badia (1962: 1985³), sense prohibir taxativament aquest ús, assenyala que és rar en català i que s'ha d'evitar de calcar sistemàticament el castellà en aquest punt; puc testimoniar que en el meu valencià, tan influït per l'espanyol en d'altres casos, aquest ús és totalment desconegut.

D'aquestes qüestions, tanmateix, ens n'ocuparem més endavant.

4.7. INVENTARI DE LES PREPOSICIONS CATALANES

Un cop que hem establert què és el que entenem per preposicions i hem partionat aquesta categoria de d'altres que s'hi troben pròximes, en la mesura, naturalment, que açò és possible¹⁵, cal presentar l'inventari de preposicions que conformen el sistema prepositiu del català i el significat de les quals pretenem estudiar. Aquestes són les següents, per ordre alfabètic:

a
amb
cap a
*com a*¹⁶
contra
davant
darrere
davall
de
des de
devers
dins/ dintre
durant

¹⁵ Fem notar que aquesta problemàtica és d'una gran complexitat, i que ha fet vessar rius de tinta entre lingüistes de diverses escoles i tendències. Ací només preteníem plantejar la qüestió, fer una mínima revisió de l'estat de la qüestió i proposar unes solucions des del marc teòric de la Gramàtica Cognitiva que ens permeten delimitar l'objecte de la nostra investigació. D'aquesta qüestió s'ha ocupat en una data relativament recent I. Bosque (1989:193-218); hi proposa diversos arguments per resoldre els problemes, i sobretot, en la p. 218 presenta una bibliografia bàsica respecte d'aquests problemes de delimitació.

¹⁶ Més endavant explicarem per què considerem *com a* una preposició independent.

en
entre
envers
fins a
llevat
malgrat
no obstant
per
per a
salvant
segons
sense
sobre/ dessobre
sota/ dessota
tret
ultra
vers
vora

Aquestes, tanmateix, les estudiarem agrupades segons les relacions més estretes que s'estableixen entre elles. Assenyalem, d'altra banda, que no tractarem les preposicions *salvant*, *no obstant*, *tret*, *llevat* i *ultra* pel seu caràcter llibresc i pels escassos problemes que plantegen.

5. MOTIVACIÓ I ARBITRARIETAT EN ELS USOS PREPOSICIONALS

5.1. LA QÜESTIÓ DE LA MOTIVACIÓ DELS USOS PREPOSICIONALS: METÀFORA, METONÍMIA I IDEALITZACIONS.

Observem els següents usos preposicionals:

Ramon ve de València

Ramon estudia de tres a huit

Passar de ric a pobre mai no ens ve bé

Ramon no té gens de trellat

Ramon viu a la planta baixa d'aquell edifici

Ramon és fill de Joan

Aquest és el cotxe de Ramon

De cop i volta, agafà una depressió

De fet, no ens agraden gaire els seus amics

Si suposem que el significat central i bàsic de *de* és "separació d'un TR respecte d'un LM", podem veure que la "polisèmia" augmenta conforme disminueix la motivació dels usos concrets en relació a aquest significat. Hi ha hagut autors que han considerat que hi ha polisèmia, malgrat que els diversos usos siguin motivables, val a dir, explicables (Lakoff (1987)). Nosaltres, segons vam dir ja, creem que només hi ha polisèmia quan els usos relacionats comparteixen un nombre mínim de trets, o no en comparteixen cap, tot i presentar trets que apareixen en un ús que mitjança entre tots dos, en una estructura de semblança de família. Nosaltres ací seguim Langacker (1983), que considera que les unitats lingüístiques són uns símbols amb un pol semàntic i un de fonològic, que s'ha d'amotlar a un fi comunicatiu (un ús), i que segons els casos s'amotla millor o pitjor a aqueix fi comunicatiu (rep una sanció total o més o menys parcial). La diversificació d'usos, doncs, depén de la major o menor perfecció de la sanció, de la major o menor semblança amb aqueix significat prototípic. Hi ha diversos fenòmens que fan que la sanció siga parcial: les diferències de domini (espacial, temporal, nocional), la funció dels objectes que entren en la relació prepositiva, la metàfora i la metonímia. En suma, es tracta d'una relació de semblança, i com que la semblança és una relació mes aviat subjectiva, és difícil d'avaluar i distingir quan ens trobem amb un ús i quan amb un significat distint. Així, el fet que a s'empren per al temps i per a l'espai, no creem que ens justifique per parlar de dos significats; en canvi, sí que caldria parlar-ne en el cas següent:

El van matar a varades

Car les connexions amb un sentit original espacial són

més difícils a establir, i amb tota seguretat caldrà postular l'existència d'usos intermedis. Fins i tot en els casos d'usos més fàcils de motivar, hi ha diferències, com hi ha gradacions en la semblança. Així, podem pensar que el temps es configura d'acord amb l'espai, i hi ha una relació de semblança:

Ramon ve hui a València

T'espere de set a huit

En canvi, per al domini nocional, tot i que hom puga descobrir una relació de direccionalitat en *a*, és evident que la diferència en la configuració de dominis és major, i per tant, l'angle de la metàfora ho és també:

Miquel envià roses a Maria

Cal, doncs, aprofundir en els fets que causen la multiplicació d'usos o extensió del significat i que al seu torn mantenen un grau major o menor de motivació:

1) En primer lloc, tenim les diferències de dominis. Així, Langacker (1983) ha distingit:

a) Dominis bàsics. Són dominis mínims, que no es poden definir per referència a d'altres; aquests són l'espacial, el temporal, el domini dels colors, etc.

b) Dominis abstractes, que són els que necessiten referir-se a d'altres per ser explicats; així, el *cos* és un domini abstracte en relació a *mà*, *peu*, etc., car exigeix aquests dominis per ser definit.

Els sentits relacionats d'una determinada peça lèxica són normalment prou similars amb independència de les especificacions del seu domini, segons veem en el cas de *close (to)*:

(1) (a) *The tree is quite close to the garage*

(b) *It's already close to Christmas*

(c) *That paint is close to the blue we want for the dining room*

(d) *Steve and his sister are very close to one another*

(2) (a) *The tree is quite near the garage*

(b) *It's already near Christmas*

(c) *?That paint is near the blue we want for the dining room*

(d) **Steve and his sister are very near one another*

Close pertany al domini espacial en (1a), al abstracte temporal en (1b), al del color en (1c), i a l'emotiu en (1d). En canvi, la distribució de *near* que ens mostra (2) és distinta: ben establert en els dominis espacials i temporals, el seu ús en el domini del color sembla marginal, i (2d) és agramatical si és interpretat de la mateixa manera que (1d). Puix que *close* i *near* són molt pròxims semànticament, aquestes dades suggereixen que hom no pot predir en termes absoluts a partir d'un valor semàntic, a quins dominis es pot estendre una expressió. Es tracta d'una qüestió convencional que depèn de vicissituds de l'ús i del canvi lingüístic.

2) En segon lloc, tenim fets com la funcionalitat i les idealitzacions de la realitat que aquesta comporta, que han estat estudiades per Talmy (1983), Vandeloise (1986) i Herskovits (1986). Talmy ha assenyalat la importància de l'esquematzació en la conceptualització de les relacions espacials, definida en els següents termes:

"(...) a process that involves the systematic selection of certain aspects of a referent scene to represent the whole, while disregarding the remaining aspects."

(1983: 1)

Un dels aspectes de l'esquematzació és la idealització, que s'entén com l'aplicació d'un esquema a un referent concret (així, quan conceptualitzem una persona com una línia) la "sanció" de Langacker; un altre aspecte, complementari de l'anterior, és l'abstracció, el fet de no tenir en compte els aspectes que no caben dins l'esquema que s'aplica al referent.

3) Finalment, tenim la metàfora i la metonímia, que regeixen l'extensió semàntica. Aquests fenòmens, en especial la metàfora, segons l'angle de la semblança entre el domini d'origen i el d'arribada, poden portar a una divergència gran entre els usos prepositius. Vegem, però, en què consisteixen aquests fenòmens:

3.1. La metonímia: La metonímia, segons Lakoff (1987) és una de les característiques bàsiques de la cognició. És molt comú que hom prengui un aspecte fàcil de comprendre o percebre d'alguna cosa i emprar-lo en comptes de la cosa com a tot o d'un altre aspecte o part d'aquest:

La Casa Blanca amenaça amb nous atacs contra Iraq
Ací hom empra el lloc en comptes de la institució que s'hi troba allotjada.

La metonímia es troba regida per uns principis generals, car és obvi que no qualsevulla cosa pot emprar-se en comptes de qualsevulla altra. Aquests principis no són els mateixos, tanmateix, per a totes les llengües. Aquests principis tenen, en qualsevol cas, la següent forma:

"(...)Given an ICM [idealized cognitive models] with some background condition (e. g., institutions are located in places), there is a "stand for" relation that may hold between two elements A and B, such that one element of the ICM, B, may stand for another element A. In this case, B = the place and A = the institution. We will refer to such ICMs containing stand-for relations as *metonymic models*." (1987: 78)

La metonímia, en la mesura que suposa de vegades prendre un membre d'una categoria com a representat de tota aquesta, dóna lloc a estructures radials:

"A radial structure is one where there is a central case and conventionalized variations on it which cannot be predicted by general rules. Categories that are generated by central cases plus general principles (...) are not radial structures, as we are defining the term. We are limiting radial structures only to cases where the variations are conventionalized and have to be learned. We are also ruling out cases where the central case is not more general than the noncentral case-(...)" (1987: 84)

Així, per exemple, podem considerar que és un efecte de metonímia el que la preposició a direccional (segons mostren els usos nociònals *aspirar a president*) siga emprada per

expressar la situació estàtica¹⁷:

Som a València vs *Estem en un punt mort*
Hem arribat a València *Hem arribat a un punt mort*

3.2. La metàfora: La Gramàtica Generativa havia relegat la metàfora a l'àmbit del lexicó. La gramàtica Cognitiva hi dóna una altra interpretació. Així, ha assenyalat Taylor:

"Rather, the cognitive paradigm sees metaphor as a means whereby ever more abstract and intangible areas of experience can be conceptualized in terms of the familiar and concrete. Metaphor is thus motivated by a search for understanding. It is characterized, not by a violation of selection restrictions, but by the conceptualization of one cognitive domain in terms of components more usually associated with another cognitive domain. It is thus not surprising that metaphor should abound in precisely those kinds of discourse where writers are grappling with the expression of concepts for which no ready-made linguistic formulae are available." (1989: 133)

Així, són freqüents les metàfores en el llenguatge poètic, místic i religiós, però també en el científic (psicologia, lingüística), fet comprensible, car hom hi necessita expressions lingüístiques per a les abstraccions que hi descobreix. D'altra banda, la metàfora està totalment immersa en el llenguatge quotidià. Un exemple cridaner és com l'argumentació emprava la terminologia de la guerra, i hom parla d'atacar, de defensar's, de retirar-se, etc. En aquest sentit, Lakoff (1987: 271ss) discuteix el fet que moltes àrees de l'experiència estiguen estructurades metafòricament, mitjançant un nombre d'esquemes d'imatge prou petits:

a) Continent. L'esquema d'imatge perfila un continent, amb el seu dins i el seu fora, en el domini de l'espai tridimensional. Aquest esquema d'imatge s'aplica metafòricament a un gran nombre de dominis no espacials:

¹⁷ Nosaltres, però, en donarem una explicació diferent.

posar les idees en vers, el contingut d'un assaig, mots buits, i fins i tot el domini emocional: no caber dins de si, quedar fora de lloc, etc.

b) Un viatge i les seues parts (origen, camí, destí, possibles obstacles i retorns, etc.). Així hom conceptualitza ben sovint la vida:

La meua vida no porta enlloc

La meua muller i jo hem fet un llarg camí

Igualment el progrés de la societat:

Va per davant dels seus temps

c) Proximitat i distància. De bell nou, un esquema basat en l'espai es projecta sobre dominis no-espacials. El grau de desenvolupament emocional i la possibilitat d'influència mútua s'entén en termes de proximitat: *un amic molt arrimat, mantenir les distàncies.*

d) Vinculació i separació. Aquest esquema es troba estretament relacionat amb el de proximitat-distància, i ho presenta la mateixa translació del domini espacial a d'altres no espacials: *Entrar en contacte amb gent de d'altres països, trencar els lligams familiars, etc.*

e) L'orientació davant-darrere. Aquest esquema s'aplica, en primer lloc, al cos humà. La part de davant del cos humà és aquella on es troben els òrgans dels sentits, especialment els ulls. La part de davant, a més a més, encara la direcció en la qual els humans normalment es manegen. Aquesta conceptualització s'estén al temps: *mirar cap a enrere (passat), mirar endavant (futur)*. Els esdeveniments també tenen una part davantera i una altra darrera. Moltes llengües no distingeixen formalment entre abans i després, i el que està davant d'un esdeveniment passa abans, el que es troba darrere passa després.

f) Relació part-part. El tot consisteix en parts arranjades en una configuració específica. La separació o rearranjament de les parts té com a resultat la destrucció del tot. Aquest esquema s'aplica primàriament a les entitats discretes, concretes. Metafòricament, pot ser aplicat a nocions abstractes, com ara les relacions interpersonals. Un

parella de nuvis forma un tot, i poden trencar; igualment, els esposos poden *separar-se*.

g) Ordre lineal. En primer lloc, aquest esquema arranja objectes en una línia unidimensional en termes de la distància creixent a partir d'un observador. Metafòricament, pot ser aplicat a la seqüència temporal, El que apareix primer, passa abans, el que ve en segon lloc, apareix més tard.

h) L'orientació amunt-avall. En primer lloc, aquest esquema té a veure amb l'orientació espacial dins el camp gravitacional. Així, parlem de *posició alta, alta qualitat, baixa forma*, etc.

i) Conceptualitzacions de massa/ conceptualitzacions múltiples.

Observem, per exemple, com funciona l'esquema *source-path-goal* (origen-camí-fi); aquest esquema té els següents components:

a) Experiència corporal: Cada vegada que canviem de lloc, hi ha un lloc des d'on partim, un lloc que recorrem (una seqüència de localitzacions contínues que lliguen el punt inicial i el final), i una direcció. Emprem el terme "destinació" en comptes de "goal" quan ens referim específicament a un punt final espacial.

b) Elements estructurals: Una SOURCE (punt inicial), una DESTINATION (punt final), un PATH (una seqüència de localitzacions contigües que connecten l'origen i la destinació) i una DIRECTION (cap a la destinació).

c) Lògica bàsica: Si hom va d'un origen a un destí al llarg d'un camí, ha de passar a través de cadascun dels punts intermedis en el camí; a més a més, com més lluny en el camí estem, més temps ha passat des que començarem.

d) Metàfores: Els propòsits són entesos en termes de destinació, i abastar un propòsit s'entén com passar al llarg d'un camí des d'un començament a un final. Així, podem recórrer un *llarg camí* per abastar un propòsit, o *trobar-nos amb el camí d'algú*.

Cal qüestionar-se per què hom considera, per exemple,

que els propòsits indiquen una meta. Les preguntes que cal respondre ací són:

1. Què fa MOVIMENT apropiat com a domini de partida per a PROPÒSIT?

2. Per què MOVIMENT és emprat per comprendre el propòsit, més que d'altres dominis, com ara continent, davant-darrere, verticalitat, o qualsevol altre?

3. Per què l'ESTAT DESITJAT es conceptualitza sobre la DESTINACIÓ, més que sobre la ORIGEN o qualsevol altre punt?

La resposta està motivada per la correlació amb l'experiència quotidiana. Vegem que ocorre quan volem anar en algun lloc:

"From the time we can first crawl, we regularly have as an intention getting to some particular place, whether for its own sake, or-even more commonly- as a subpurpose which must be fulfilled before some main purpose can be achieved. In such cases, we have a purpose -being in that location- that is satisfied by moving our bodies from a starting point A, through an intermediate sequence of locations, to the end point B-and that satisfies the purpose." (Lakoff, 1987: 277)

En aquest cas particular, hi ha una identitat entre el domini del propòsit i el domini físic. En el domini del propòsit, hi ha un estat inicial, en què el propòsit no és satisfet, una seqüència d'accions necessària per adquirir l'estat final, i un estat final en què el propòsit és satisfet. Així, hi ha una correlació en la nostra experiència, entre una estructura en el domini de propòsit i una estructura en el domini del moviment:

Estat inicial = Localització A (punt inicial)

Estat final(desitjat) = Localització B (punt final)

Seqüència d'acció = Moviment des de A a B (moviment al llarg d'un camí).

Aquest acoblament en la nostra experiència no és metafòric: és un cas especial d'assolir un propòsit, en què açò implica moviment. Hi ha, per suposat, un cas especial extremadament important, puix que s'empra sovint, i és

absolutament vital per al nostre funcionament quotidià en l'entorn físic.

Les tres qüestions, doncs, poden ser respostes de la següent manera:

"1. The SOURCE-PATH-GOAL schema is one of the most common structures that emerges from our constant bodily functioning. This schema has all the qualifications a schema should have to serve as the source domain of a metaphor. It is (a) pervasive in experience, (b) well-understood because it is pervasive, (c) well-structured, (d) simply structured, and (e) emergent and well-demarcated for these reasons. In fact, characteristics a-d provide some criteria for what it means for a structure to "emerge" naturally as a consequence of our experience.

2. There is an experiential correlation between the source domain (movement along a path to a physical location) and the target domain (achievement of a purpose). This correlation makes the mapping from the source to the target domain natural.

3. The cross-domain correlations in the experiential pairing (for example, desired state with final location) determine the details of the metaphorical mapping (for example, desired state maps onto final location)."

(1987: 278)

Hi ha moltes correlacions estructurals en la nostra experiència. No totes motiven metàfores, però moltes ho fan. Quan no hi ha aqueixa motivació, la metàfora pareix natural. La raó per la qual sembla natural és que l'acoblament del domini de pertinença i del d'arribada està motivat per l'experiència, com ho són els detalls del "mapament" (mapping) d'un domini sobre un altre.

La qüestió de la metàfora ens obliga a referir-nos a la qüestió de la hipòtesi localista, que no discutirem àmpliament, però a la qual és indefugible de referir-nos. En efecte, des d'estudis tan antics com els de WAGNER (1936) hom ha considerat que les preposicions tenen com a missió

principal conceptualitzar relacions espacials; la resta de relacions són expressades de manera translàtica, de manera metafòrica. Aquesta explicació de caire tradicional ha estat assolida per la Gramàtica Cognitiva, des de pressupòsits més fermes. Així, diversos estudis d'orientació cognitivista han fet veure que les relacions espacials són les més senzilles (dominis bàsics) (VAN OOSTEN (1977), VANPARYS (1984). De fet, els autors cognitistes pràcticament només han explorat el domini espacial, amb l'excepció de HILFERTY (1991). Així, TALMY (1983) destaca la importància de l'estudi de les unitats estructurals del llenguatge, i sobretot de les espacials en els següents termes:

"More speculatively, this language-based microcosmic selection and organization of notions may further interrelate with -and even to some degree constitute- the structure of thought and conception in general. Hence, the importance of determining the fine-structural level's representation of various conceptual domains - and in particular that of space, under study here, which itself may play a central role by functioning as a (metaphoric) model for the structuring of other domains." (1983: 4)

Respecte de la preminència del domini espacial i la derivació dels altres a partir d'aquest cal fer algunes puntualitzacions metodològiques:

1) Els autors cognitivistes accepten que no totes les relacions necessàriament han de remetre's a relacions espacials (cf. VAN OOSTEN (1977)). Tanmateix, la major part dels usos preposicionals abstractes són fàcils de derivar per metàfores a partir dels espacials, i no a l'inrevés.

2) L'ús de la metàfora té una validesa explicativa, però açò no vol dir que la metàfora siga un mecanisme productiu, molt menys individualitzat: els autors cognitivistes han assenyalat sovint que la llengua és convenció: l'assignació d'un feix de trets a una categoria no té sentit si no és compartida pels diversos parlants d'una comunitat lingüística. La motivació d'un ús preposicional a través

d'una metàfora és major o menor segons se senta la semblança de l'ús del domini espacial i l'ús del domini temporal. Així, és evident la semblança entre els següents usos:

Ens trobarem a València (domini espacial)

Ens trobarem a les 8 (domini temporal)

Amb la devaluació ens hem trobat al mig del carrer
(domini abstracte)

El van fer fugir a varades

L'últim exemple presenta una semblança menor amb els anteriors; el nostre sistema lingüístic ha sancionat l'ús de la preposició *a* en l'expressió de determinades relacions d'instrument-manera, però açò no vol dir que hui percebem una semblança entre tots dos dominis de la mateixa manera que la sentim entre el domini espacial i el temporal o entre el domini espacial i el domini metafòric: de fet, aquesta sanció es basa en una semblança que es va sentir en llatí quan el valor de contigüitat de AD permeté usos instrumentals com *ferire ad ictum gladii*, després *ferire ad gladium* (Brea (1985)). Encara hui podem percebre alguna semblança amb el domini espacial de pertença, i podem explicar l'un a partir de l'altre, però es tracta, en qualsevol cas, d'un ús menys motivat.

Hom pot veure, doncs, que aquests mecanismes, -idealitzacions, metàfora, metonímia- al temps que expliquen l'extensió del significat, en són una motivació. El problema de la motivació és fonamental en l'estudi de les preposicions, i així hem tingut ocasió de comprovar-ho en estudiar les locucions prepositives, però açò s'esdevé també en qualsevol ús prepositiu, i en especial els usos "fixats" de les preposicions, ço és, usos que són difícils de motivar en relació a un determinat significat central. Els modismes han estat estigmatitzats per les diverses escoles lingüístiques per la seua fixació formal. A. López (1984 (1990)) ha resumit les propietats que s'han atribuït tradicionalment al modisme (en el nostre cas locucions prepositives i usos fixats de les preposicions), i que han

justificat la seua exclusió:

1) Defectivitat transformativa. Així, en una expressió com *prendre el cos al davant*, hom no pot dir **Li va ser pres el cos al davant*.

2) Defectivitat construcciona: Les unitats sintàctiques inferiors no formen una jerarquia amb les superiors, sinó que el modisme forma una paraula: *En efecte =efectivament, per tal que = perquè*.

3) Defectivitat distribucional: Tenen una capacitat de commutació molt limitada. Així, no podem dir *enmig ombrejat de la plaça*. Tanmateix, de vegades sí que s'admeten certes variacions: *al costat mateix de la creu*. Notem que en aquests casos no tenim veritables preposicions i, això de banda, el sintagma preposicional no admet normalment en llengües com el català la interposició d'elements entre la preposició i el seu règim (**a mateix la casa*), fet aquest independent de la fixació major o menor del sintagma preposicional en qüestió.

4) Defectivitat semàntica, la idea que el significat global de la construcció no pot deduir-se del significat dels seus components. Així, *en efecte* té un significat que no pot deduir-se amb claredat del significat de *en* i del de *efecte*.

El valor d'aquestes proves de la fixació d'una construcció reben una nova interpretació des del punt de vista de la Gramàtica Cognitiva:

1) Pel que fa a les consideracions estrictament formals, cal dir que, en el millor dels casos, indiquen que la construcció es troba convencionalitzada, però que són trets que no es donen d'una manera constant, sinó proporcional al grau de motivació.

2) Pel que fa a l'últim tret, potser el més important, suposa que les expressions fixades, contràriament a les expressions lliures, no obeeixen a mecanismes productius, en suma, no són predictibles. Si tenim una regla com $SP \rightarrow P + SN$, cal suposar que el significat de cada sintagma preposicional en qüestió derivarà de la suma (o integració) del significat de la preposició i del del sintagma nominal,

i, combinant elements d'una o altra classe segons les nostres necessitats comunicatives, obtindrem construccions amb un significat predictable. En canvi, en les expressions fixades i en d'altres no tan fixades (a cops de *destral*; *El van assassinar/ Va ser assassinat a cops de destral*), no tenen un significat global predictable a partir del significat dels seus components, ni que es pugui explicar per regles compositives regulars. Açò no evita, tanmateix, que un sintagma preposicional, que molts autors considerarien fixat, com a *causa de* (formalment admet poques variacions), tinga un significat explicable a partir de les seues parts. En açò consisteix la motivació: no podem predir el significat global de tota construcció, en el nostre cas, de tot sintagma preposicional, a partir del significat de les seues parts d'acord amb una regla productiva, però sí que hom pot explicar el significat de cada sintagma preposicional concret, en major o menor mesura, a partir de les seues parts i d'instàncies com la metàfora, la metonímia o la idealització que justifiquen la distància dels components respecte dels seus significats centrals. Així, Lakoff, referint-se a l'explicació donada de *oversee*, *overlook* a partir del significat de *over* i del verb simple, defineix la motivació en els següents termes:

"The psychological claim made here is that it is easier to learn, remember, and use such assemblies which use existing patterns than it is to learn, remember, and use words whose meaning is not consistent with existing patterns. What is being explained is not why those expressions mean what they mean, but why those are natural meanings for them to have. Thus, if one is going to have a word that means "to fail to take into consideration", it is more natural to use *overlook* than to use an existing unrelated word like *sew*, or a complex word whose components are in conflict with the meaning, such as *underplan*, or *taste at*, or *rekick*. It is common sense that such expressions would not be used with such a meaning, and we are characterizing the nature of that

"common sense" ". (1987: 438)

La motivació d'una construcció o un ús preposicional determinat pot variar de subjecte a subjecte:

"It is important to bear in mind that we are, of course, not claiming that all speakers make complete sense of all idioms. Quite the contrary, there may be occasional idioms that are completely arbitrary for all speakers. There are certainly idioms that some speakers can't make any sense out of. Still most native speakers seem to make at least partial sense of most idioms, with much of the meaning being motivated and perhaps some being arbitrary. As one would expect, not all speakers make the same sense of all idioms." (1987: 451)

Aquestes diferències, d'altra banda, es donen també en la sintaxi i en el vocabulari, i, en qualsevol cas, hom hi adverteix una gran uniformitat.

Assenyalem, d'altra banda, que la motivació de les construccions idiomàtiques ha estat coneguda com a etimologia popular, fenomen estigmatitzat tradicionalment, però que ve a reflexar la tendència de l'home a motivar les expressions que utilitza.

Cal incidir en el fet que la motivació no s'ha de confondre amb la productivitat, i aquesta diferència explica que no sempre siguem capaços de motivar les expressions que fem. En efecte, les expressions que fem estan convencionalitzades, és a dir, s'associen amb un determinat ús d'una manera automàtica. Quan jo dic:

Vaig enviar un regal a Maria

és molt possible que el meu sistema cognitiu no elabore una imatge en un espai i després la trasllade al domini nocional mitjançant una metàfora. D'una manera automàtica, sabem que cal emprar aquesta expressió per indicar la destinació/objecte indirecte. Es tracta, doncs, d'una expressió convencionalitzada. Quan diem que podem motivar l'expressió tot explicant que hi ha hagut una metàfora amb el punt d'origen en el domini espacial i el punt d'arribada en el nocional, estem explicant perquè fem aquesta expressió

lingüística, pròpiament o centralment espacial, en l'expressió d'un determinat significat propi del domini nocional. No existeix, tanmateix, una relació clara i directa entre motivació i productivitat: podem dir que hi ha productivitat en les diverses instàncies d'un mateix ús:

Miquel viu a València/ a Barcelona/ a França...

Però quan passem d'un ús a un altre, la motivació deixa de ser de 100 % i la predictibilitat comença a disminuir, i per tant la possibilitat de postular regles productives. Malgrat tot, en els usos més motivats hi ha una "productivitat parcial". Així, podem dir que a expressa "localització", i amb aquesta única instrucció podríem obtenir gran quantitat d'usos en el domini espacial i temporal:

Manel viu a València

Manel ve a les tres

Fins i tot en el domini nocional, si consideràvem que a/ en estan merament en distribució complementària:

Manel es troba en una situació apurada

Tanmateix, el fet que puguem veure amb naturalitat el pas d'uns dominis a uns altres pot ser indicatiu del grau de convencionalització d'aquestes metàfores més que d'una semblança major entre la nostra configuració del domini espacial i del temporal i nocional en aquest cas. Tal vegada tots dos aspectes són dues cares d'un mateix fenomen, i la convencionalització suposa una sanció d'una semblança. En qualsevol cas, queda clar que la motivació de les construccions és un fet que explica la idoneïtat d'unes determinades expressions lingüístiques a partir del seu significat conceptual, per exercir una determinada finalitat comunicativa, i no per predir per què aquesta unitat, i no una altra, ha d'assolir aquest fi comunicatiu (productivitat), malgrat que en algunes ocasions motivació i productivitat puguen anar a la par.

5.2. CONSEQÜÈNCIES DE LA MOTIVACIÓ BAIXA: LES PREPOSICIONS INCOLORES

5.2.0. INTRODUCCIÓ: UNA MICA D'HISTÒRIA

Una conseqüència de la nostra incapacitat de motivar un determinat ús preposicional a partir del significat central ha estat la consideració de l'existència de preposicions buides o incolores, ço és, preposicions que en realitat no signifiquen res:

Ara per ara, és impossible de predir si la capa d'ozó desapareixerà

Els van obligar a baixar del camió

La qüestió si les preposicions són buides i plenes en el seu conjunt, o bé hi ha unes que són plenes, enfront de d'altres buides, etc, és un dels grans temes en la bibliografia sobre la categoria preposicional. Resenyarem breument els principals treballs que han vist la llum dins d'aquesta polèmica.

5.2.0.1. El terme de "mot buit" va ser introduït en la lingüística pel deixeble de Saussure J. Vendryes (1921: 99). Aquest lingüista el va prendre de la gramàtica del xinès, llengua que distingeix entre mots buits i mots plens o semantemes. El ginebrí va definir aquests dos tipus de mots en els següents termes:

a) Els mots buits són traduïts per diversos mots en d'altres llengües, criteri a primer cop d'ull prou discutible.

b) Els mots buits no corresponen a nocions concretes.

Vendryes es mostrà partidari de considerar totes les preposicions buides, consideració que ha estat criticada justament per Van Oosten (1977), car, en primer lloc, aquesta afirmació és apriorística, puix que hi ha preposicions amb un significat ben concret (*Van conquerir la ciutat durant*

la nit). D'altra banda, si totes les preposicions fossen buides, el parlant hauria de triar cada ús per separat en cada ocurrència, atenent al context lèxic i sintàctic, la qual cosa suposaria un esforç grandíssim per a la memòria. Van Oosten, tanmateix, no descarta que aquesta situació s'haja pogut donar en una etapa del desenvolupament de la llengua, però després hom degué haver tendit a la generalització:

"Given this tendency to generalization and induction, the maximum number of meaningless prepositions that a language may have is one -the unmarked preposition, which is used if the environment requires a preposition but criteria are not fulfilled for any particular one."
(1977: 455)

En aquesta línia tenim el treball de Gougenheim (1959), en què parteix dels pressupòsits de l'Estructuralisme praguià. Aquest autor estudia el cas del francès, i considera que només alguns usos de la preposició *de* s'hi poden considerar veritablement "buits", o "gramaticals", com també els anomena. Aquests usos són:

(1) Quan és índex d'infinitiu: *Il convient de s'arrêter*

(2) Complement del nom amb valor adjectiu: *un homme de valeur*

(3) Introdutor d'epítets de certs pronoms: *quoi de neuf!, quelque chose de beau.*

(4) El *de* que entra en el que Gougenheim anomena "articles de matèria": *de l'eau (Je veux de l'eau).*

En aquests casos, *de* no pot ser explicada a partir del significat intrínsec (bàsic) de la preposició *de*, segons Gougenheim separatiu.

Una posició extrema, en radical oposició a la preconitzada per Vendryes, la trobem en autors com Pottier (1962) des de la Psicomecànica, o Weinrich (1978) des de la gramàtica textual, que rebutgen per principi que pugui haver-hi preposicions incolores, ço és, sense significat.

Una positura més moderada la trobem en l'obra clàssica sobre les preposicions buides, o incolores, de H. Spang-

Hanssen (1963), *Les prépositions incolores du français moderne*. Aquest llibre parteix d'uns fermes principis metodològics i al mateix temps proporciona un exhaustiu treball de camp sobre el francès. En primer lloc, Spang-Hanssen resumeix els criteris tradicionals per decidir què i quines són les preposicions incolores, alguns d'ells prou precaris:

1) Les preposicions plenes són aquelles que donen una imatge espacial, enfront de les incolores, que no ho farien. Tanmateix, hi ha preposicions que no expressen espai i tanmateix són ben precises (*amb, sense*).

2) Les preposicions incolores són aquelles que poden traduir-se amb d'altres paraules.

3) L'etimologia: així, les preposicions que deriven de preposicions llatines solen ser preposicions incolores, enfront de les plenes, que solen procedir de d'altres classes de mots o d'aglutinaments d'elements diversos. Aquest paral·lelisme no sempre és complet: esp. *sin* < SINE, i tanmateix és una preposició plena.

4) La freqüència: quant més feble és el significat d'una preposició, més freqüentment apareix en el discurs. En francès, les preposicions més freqüents són *de, à, en-pour-dans, avec-par-sur*.

D'altra banda, Spang-Hanssen insinua una certa idea de gradació, de manera que són clarament i indiscutiblement preposicions incolores *à, de, en*, en menor mesura *par, sur, avec*.

El principal criteri per distingir preposicions incolores de preposicions plenes el tenim precisament en les alternances que es donen entre elles, quan hom canvia els determinatius o qualificatius:

Il avait le goût du théâtre/ Il avait du goût pour le théâtre

une place ombragée de platanes/ une place ombragée par quelques beaux platanes

au cinéma/ dans un cinéma

Segons Spang-Hanssen, aquesta oposició obeeix a la

cohesió del sintagma (preposició incolora)/ descomposició del sintagma (preposició plena):

"Par cohésion du syntagme nous comprenons le fait sémantique que le syntagme correspond à une unité de conception relativement poussée." (1963: 20)

El major grau de cohesió es dona en els noms compostos, com per exemple *arc-en-ciel*, però hi ha una gradació:

"Plus une notion est précisée, actualisée, particularisée, moins elle se prête à se fondre avec une autre en une seule idée. D'une façon générale, ce sont surtout les noms indéterminés et les noms déterminés par l'article défini qui sont aptes à entrer dans les groupes à cohésion forte, mais le rôle que jouent, à cet égard, les déterminatifs dépend des rapports syntaxiques." (1963: 20)

Açò permet a Spang-Hanssen de donar una definició de les preposicions incolores:

"(...)comme les prépositions que la détermination plus précise d'un des termes reliés peut faire échanger contre d'autres prépositions (simples)." (1963: 21)

La cohesió pot afectar:

a) Un grup N + preposició + N: *le goût du théâtre*

b) Preposició + N: *au cinéma*. A aquest tipus s'acosten nombroses locucions adverbials i prepositives.

La correlació preposició-determinant no és prou per explicar una alternança de preposicions: un particular èmfasi pot fer variar la preposició sense que varie la naturalesa dels determinants:

le goût du théâtre/ le goût pour le théâtre

De fet, hi ha diverses oposicions:

a) indeterminat/ determinat

b) esborrament/ èmfasi

c) sentit figurat/ sentit propi

d) associació habitual/ associació insòlita: *être aimé des camarades/ être tourmenté par des camarades*.

Totes aquestes oposicions, tanmateix, deriven de l'oposició cohesió/ descomposició. Van Oosten va més enllà

i assenyala que aquestes oposicions remet en última instància al principi de rellevància establert per Grice:

"(...) in many constructions, when a concept is the one we would expect given the context, we can attenuate its lexical manifestation in the sentence, sometimes to the point that it drops out entirely." (1977: 458)

Nogensmenys, l'oposició composició/ descomposició no sempre s'aplica amb la mateixa rigorositat, i en el treball de Spang-Hanssen, fonamentalment casuístic, sovintegen les explicacions "ad hoc"; així, en les alternances del següent tipus:

C'est pénible aux parents/ C'est pénible pour les parents
Spang-Hanssen assenyala que la llengua literària prefereix la forma amb *a*, però que a més hi ha una diferència de significat: *Les livres étaient chers*

- *aux enfants*: sentiment experimentat pels xiquets.

- *pour les enfants*: expressa per a qui és vàlida la predicació.

Els adjectius que solen construir-se amb *a* són els que descriuen no una qualitat, sinó la relació existent entre l'objecte i la persona interessada. Hi ha una oposició, doncs, entre descripció de l'objecte i descripció d'una relació.

Assenyalem, d'altra banda, que aquestes alternances assenyalades per Spang-Hanssen, des d'un punt de vista cognitiu, s'han d'interpretar com distintes modalitzacions o conceptualitzacions d'una mateixa realitat, car hom empra unitats lingüístiques distintes.

5.2.0.2. Les preposicions incolores des d'un punt de vista cognitiu

Un article pioner, que se situa en la línia cognitivista, és el de Van Oosten (1977). Els principals punts d'aquesta autora són els següents:

1) Hi ha una gradació en les preposicions incolores, és

a dir, hi ha preposicions més incolores que d'altres, i hom no pot afirmar que hi haja unes preposicions que són incolores i d'altres que no, sinó que hi ha un continu: en un extrem trobem les preposicions més incolores, com *de*, *a*, *en*, cap a l'altre extrem es troben preposicions com *per/ per a*, *amb*, *sobre*, i al pol més allunyat trobaríem la resta.

2) El fet que una preposició siga incolora implica que presenta uns usos molt diversificats, associats amb cada context, i, en suma, difícils de motivar respecte d'un significat central. Aquesta dispersió semàntica, però, té uns límits:

"It is constrained by the meaning of the preposition in question. It cannot be conventionally required in an environment which would make its apparent meaning contradict the central meaning of the preposition at a whole." (1977: 460)

3) Conseqüentment, les preposicions, fins i tot les incolores, tenen un significat central, i aquest, d'acord amb els pressupòsits cognitivistes, és espacial. Així, d'entrada, segons va assenyalar Clark (1973), la major part de les expressions temporals es construeixen sobre dues metàfores espacials:

a) La metàfora del jo mòbil, en què el parlant es veu a ell mateix manejant-se en el temps.

b) La metàfora del temps mòbil, en què el parlant veu el temps manejant-se després d'ell.

Així doncs, assenyala Van Oosten que hi ha una unitat fonamental en el significat preposicional, almenys en la triple divisió espai/ temps/ noció, i el temps és el domini primari del qual deriven la resta. Aquesta centralitat de les relacions espacials ha estat criticada:

a) Per a Brøndal, espai i temps no poden separar-se, segons ha demostrat la teoria de la relativitat, però el llenguatge no mostra una percepció del món configurada per la física moderna.

b) No totes les preposicions tenen un significat espacial. Així, *amb* o *sense* no en tenen. Açò l'únic que

demostra és que la metàfora espacial no sempre respon de tots els usos preposicionals. D'altra banda, fins i tot en els usos nocionals, n'hi ha uns més abstractes que d'altres:

He left without his coat (més concret)

He anticipates the event without trepidation (més abstracte)

El treball de Van Oosten, sense dubte interessant, pertany a una època en què les bases de la Gramàtica Cognitiva no s'havien sentat encara fermament, i la qüestió fonamental de la polisèmia de les preposicions, dels graus de motivació, de la prototipicitat, no apareix ni tan sols esbossada. Els fets de motivació i prototipicitat, segons hom ha pogut deduir del que hem vist fins ací, és fonamental per entendre la qüestió de la polisèmia i, concretament, el problema de les preposicions incolores.

D'antuvi, cal recordar que les preposicions, com a unitats lingüístiques, tenen sempre un significat central prototípic, al qual se semblen en major o menor mesura els usos concrets. Els usos més allunyats del prototipus són els més difícils de motivar en relació amb aqueix prototipus. Per aquesta raó, en casos límits, com que el significat del sintagma preposicional en qüestió no sembla correspondre's al significat que assignaríem a la preposició segons la seua definició prototípica, fa l'efecte que aquesta no significa res. En d'altres casos, parlem de preposició buida perquè la preposició ni tan sols és motivable sintàcticament o formal, car en aqueix mateix context pot no aparéixer cap preposició:

És difícil d'explicar aquestes coses als xiquets vs

És difícil explicar aquestes coses als xiquets

molt de temps/ molt temps

Fins i tot, en aquests casos, pot semblar que la preposició, com que no significa res, pot alternar lliurement amb d'altres preposicions: *pensen en Joan/ a venir/ de venir*. Aquest caràcter incolor de les preposicions és sempre reflex d'un problema de motivació: com que no podem motivar determinats usos prepositius a partir del significat prototípic que es manifesta en d'altres usos de la

preposició, considerem que aqueixa preposició té determinats usos buits o incolors. A més, com que hi ha preposicions que tenen més usos incolors (difícils de motivar o immotivables) parlem de preposicions incolores o buides i de preposicions plenes. Nogensmenys, són molt pocs els usos prepositius del tot immotivables a partir d'un significat central o d'una cadena de significats associats per un nombre mínim de trets en comú: només alguns casos de suplement o alguns usos molt perifèric de les preposicions *de*, *a* i *en*. Així doncs, encara que de vegades sembla que una preposició buida alterna amb una altra (buida o no), al més sovint podem explicar per què s'hi ha emprat tal preposició o tal altra. A més a més, no cal parlar ni tan sols de preposicions més o menys buides, segons hem insinuat adés, sinó de determinats usos en què el significat preposicional tendeix a zero, en la mesura que no poden ser derivats del significat central, car fins i tot les preposicions considerades tradicionalment més incolores, poden presentar usos perfectament plens:

Vaig a València/ Accedeix a la Conselleria/ L'ajuden a conduir

Vinc de valència/ molt de pa/ ciutat de València

En els grups d'exemples anteriors, hom pot observar una motivació decreixent i, per tant, una tendència major de la preposició a veure's buida de significat.

Cal parlar, doncs, d'usos preposicionals "incolores", amb significat tendent a zero, molt llunyà del significat central del prototipus, i que difícilment se'n poden derivar per motivació. Aquests, en trobar-se en els límits de la categoria, en casos extrems poden entrar en concurrència amb d'altres membres igualment perifèrics de d'altres categories, i fer l'efecte que alternen lliurement amb aquests. Aquestes alternances, però, són sols un efecte dels límits borrosos entre categories.

Aquesta concepció de les preposicions ajuda a explicar determinats casos conflictius de la semàntica prepositiva, com és el cas de les preposicions del suplement, les preposicions en perífrasis verbals o el canvi i caiguda de

preposicions propi del català.

5.2.1. EL SUPLEMENT

Una de les construccions preposicionals en què hom ha considerat que la preposició era buida ha estat el suplement. Aquesta categoria, des que ha estat definida per E. Alarcos (1968 (1980)) des d'un punt de vista estructural, enfront de les definicions tradicionals del règim verbal o objecte indirecte, ha suscitat també una àmplia bibliografia¹⁸, que, naturalment, no podem comentar ací. El nostre interès és veure si les preposicions que entren en joc en el suplement són veritables preposicions que, per tant, mereixen ser tractades en la nostra explicació del sistema preposicional català, o bé no ho són de cap manera, i per tant n'han de ser excloses. El problema de les diverses definicions del suplement és que hom l'haja definit per una sèrie de trets necessaris i suficients, la qual cosa provocava sempre l'existència de contraexemples, que suposadament n'havien d'invalidar l'existència:

- Obligatorietat: *No depén dels seus pares / *No depén.* Però el problema és que hi ha complements circumstancials que són igualment obligatoris, però que no comparteixen els altres trets propis del suplement: *No vaig a València vs *No vaig*

- Fixació de l'ordre: *?Dels seus pares no depén, però sí és gramatical:*

Dels seus pares, no en depén

- Significat zero: *No se'n recorda de res, No dubta de ningú.* I per ço que de vegades alterna lliurement o obligatòria amb d'altres preposicions:

No dubta a recórrer a les més altes instàncies quan se

¹⁸ Són de destacar la ressenya de Bosque a l'article d'Alarcos (1983a), últimament, també dins de l'escola del professor Alarcos, tenim l'obra de MARTÍNEZ GARCÍA *El suplemento en español* (1986). L'obra clàssica cobre els graus de cohesió entre el sintagma preposicional i el verb és STEITNITZ (1971).

sent enganyat

Però hi ha casos en què la preposició sí que sembla tenir un significat: *No es preocupa pels seus amics, Ha accedit a un lloc millor.*

- En canvi, la preposició característica del suplement té el tret que hem considerat definitori de la classe preposicional, marcar un nom com a no subjecte:

No depén dels seus pares

Ha accedit a la presidència

De la mateixa manera que l'objecte directe preposicional marca el no subjecte o, en general, qualsevulla altra preposició:

No et veig a tu des de fa sis anys

No hem anat al cinema per la teua culpa

El problema per considerar que la preposició del suplement era una veritable preposició és que sembla no caracteritzar semànticament el nom que acompanya (seria una preposició buida) i aquest fet, juntament amb el seu ordre fixat i l'equivalència que de vegades sembla mantenir amb verbs transitius:

Apoderar-se de la ciutat/ Ocupar la ciutat

semblava indicar que la preposició era una mena d'expansió del verb, de l'estil de les partícules alemanyes o angleses (*take off*). A banda del fet que la consideració d'aquestes partícules germàniques com a simples components del verb és força discutible, aquests arguments, per al cas d'una llengua com el català, tenen una validesa molt limitada:

a) La fixació de l'ordre no és un paràmetre absolut i que es done sempre.

b) Aquestes preposicions tenen un significat al més sovint interpretable. Així, per exemple, el valor separatiu és encara present en *dependre de*, segons una metàfora del tipus *power is up*, paral·lel a *penjar de*.

c) La suposada commutació amb verbs transitius no té cap validesa per a la Gramàtica Cognitiva: una expressió lingüística distinta comporta sempre un significat, una conceptualització del món real distinta, tot i que la

situació real transmesa en qüestió puga ser la mateixa.

d) L'obligatorietat del sintagma preposicional suplement tampoc no és exclusiva d'aquesta mena de sintagmes preposicionals, i sembla dependre més aviat de la valència semàntica del verb, que exigeix uns complements semànticament imprescindibles per completar el seu significat.

Ara bé, el significat de la preposició no és sempre motivable, i en aquest sentit podem dir que, quan és del tot impossible de motivar, té un significat tendent o igual a zero, i en aquest casos la preposició té un funcionament merament sintàctic i hom explica que puga alternar amb d'altres preposicions:

No pensa en tu/ no pensa a venir

En qualsevol cas, i fins i tot en aquests casos, segons tindrem ocasió de veure, hom podrà justificar la utilització d'aquestes preposicions per a aquest ús concret. Per tant, els casos de suplement sí que s'han de tenir en compte en l'estudi del significat de les preposicions del català.

5.2.2. LES PREPOSICIONS EN LES PERÍFRASIS VERBALS

Un cas ben distint, encara que a primer cop d'ull puga semblar paral·lel, és el de les preposicions que entren en les anomenades "perífrasis verbals". En efecte, com en el cas anterior, trobem:

a) Aquestes preposicions apareixen precedint formes no personals del verb:

Has de cantar diumenge

Començarà a ploure prompte

Deixa de rodar el paraigües

b) Des d'un punt de vista semàntic, si hi ha casos en què la preposició de cap manera pot ser motivada (*Has de cantar diumenge*), hi ha d'altres en què la preposició es pot motivar ben bé per una metàfora:

Començarà a ploure

Deixa de rodar el paraigües

Tant en l'un cas com en l'altre, l'acció verbal expressada per l'infinitiu es concep com un espai al qual hom entra i del qual ix, respectivament.

Nogensmenys, cal assenyalar dues raons per les quals les perífrasis no poden entrar en un estudi del significat preposicional:

a) La metàfora de què parlàvem suposa passar del domini espacial a un domini, l'aspectual, que ja no caracteritza pròpiament un objecte (una cosa), sinó una relació processual (un verb). La preposició més l'infinitiu no situen el verb en relació a un espai, un temps o una noció (un aspecte, per exemple), no situem *començar* en relació a *ploure*, en suma. Nogensmenys, sovint l'aspecte ha estat tractat des d'una perspectiva espacial, com en el cèlebre treball de COSERIU (1977). Molt probablement, els sistemes aspectuals s'hagen conceptualitzat en algunes llengües sobre el domini espacial. Així s'explica que llengües en què l'aspecte és fonamentalment analític, hom hi haja emprat mots que expressen prototípicament les relacions espacials, com són les preposicions. Ací, però, no exerceixen la seua funció prototípica (marcatge del no-subjecte), i no conserven de la seua antiga naturalesa sinó algunes petges del seu significat primitiu.

b) Conseqüentment, la preposició no marca en realitat un objecte, i de fet, la perífrasi verbal entra en el paradigma verbal i l'aplec de preposició + infinitiu no és equiparable a un complement preposicional, car aquesta rep els mateixos complements que podria rebre un verb simple:

Véns dissabte al matí a la fira d'Osca?

Has de venir dissabte al matí a la fira d'Osca?

Per tant, les preposicions de les perífrasis verbals, tot i que en algunes ocasions -minoritàries- siguen motivables, no poden ser tingudes en compte en el nostre estudi del sistema prepositiu del català.

5.2.3. CANVI I CAIGUDA DE PREPOSICIONS

5.2.3.0. Un problema relacionat amb la major o menor incoloritat de les preposicions *i*, per tant, amb la motivació en els usos preposicionals, és el fenomen que es coneix com a "canvi i caiguda de preposicions". Així, en determinats contextos del català, una preposició, *en*, posem per cas, pot alternar amb *a* o *de* o amb ϕ :

Tinc interès en aquesta exposició

Tinc interès a/ de veure aquesta exposició

Tinc interès que m'ensenyes aquesta exposició

Si aquestes preposicions, en principi tan dispars, poden en determinats contextos estar en distribució complementària (o variació lliure en el cas d'alternança *a/ de*), sense que hi haja cap diferència aparent entre elles, és perquè en aqueixos contextos tenen un significat suficientment afeblit perquè açò siga possible, la qual cosa implica que presenten una motivació menor en relació amb d'altres casos d'oposició màxima:

Vénen hui de València

Van hui a València

5.2.3.1. La normativa catalana

Estudiem de primer la normativa catalana respecte d'aquest fenomen. No hi ha hagut, tanmateix, unanimitat en la tradició gramatical catalana, segons ha fet veure Solà (1972), on hom pot resseguir l'evolució històrica de la normativa. Nosaltres ens remetem als estudis normatius més moderns, com ara el de Ruaix (1985). Aquest autor proposa el següent:

1) Les preposicions *en* i *amb* es canvien en *a* o *de* davant l'infinitiu, i cauen davant la conjunció *que*:

	CONSTRUCCIÓ BÀSICA (amb preposició)	CONSTRUCCIÓ DAVANT INFINITIU (amb la preposició canviada)	CONSTRUCCIÓ DAVANT LA CONJUNCIÓ QUE (sense preposició)
en	Pensa en mi Es complauen en les festes Tinc interès en aquesta exposició Confia en l'èxit Estic d'acord en això	Pensa a(de) venir Es complauen a (o d') organitzar festes Tinc interès a (o de) veure les pintures Confia de sortir-se'n Estic d'acord a (o de) fer-ho	Pensa que has de venir Es complauen que els invitin a totes les festes Tinc interès que pugueu veure les pintures Confia que se'n sortirà Estic d'acord que ho fem
amb	L'amençava amb l'expulsió N'hi ha prou amb la reproducció d'una part	L'amençava d' expulsar-lo N'hi ha prou de (o a) reproduir- ne una part	L'amençava que l'expulsaria N'hi ha prou que en reproduim una part

2) Les preposicions *a* i *de* (soles o formant una preposició composta, com *gràcies a*, *abans de*, *a fi fe*, *des de*, etc.) cauen davant la conjunció *que*. Però si es veu que en resultaria una construcció dura, s'intercala una altra paraula (generalment *fer* o *el fet*) entre la preposició i la conjunció. Vegem-ne exemples:

	CONSTRUCCIÓ BÀSICA (amb preposició)	CONSTRUCCIÓ AMB LA CONJUNCIÓ QUE (sense preposició)
a	<p>Un noi acostumat a tot</p> <p>Tenir dret a una pensió</p> <p>S'exposa a un risc</p> <p>Ho heu aconseguit gràcies a la seva intervenció</p> <p>Hi ha detalls que ajuden a embellir la casa</p>	<p>S'ha acostumat que li ho facin tot</p> <p>Tenir dret que et passin una pensió</p> <p>S'exposa que el negoci vagi malament</p> <p>Ho heu aconseguit gràcies que ell hi ha intervingut</p> <p>Hi ha detalls que ajuden a fer que la casa sigui més bonica (amb intercalació de fer)</p>
de	<p>Parlàvem d'allò</p> <p>M'he adonat de la seva presència</p> <p>Abans del casament</p> <p>A fi d'arreglar-ho</p> <p>Des de les últimes pluges</p> <p>D'ençà de la seva arribada</p> <p>A causa de la trigança</p> <p>L'error prové d'açò</p>	<p>Parlàvem que fariem tal cosa</p> <p>M'he adonat que ell era present</p> <p>Abans que es casessin</p> <p>A fi que es pogués arreglar</p> <p>Des que ploqué per darrera vegada</p> <p>D'ençà que ha arribat</p> <p>A causa que trigava tant</p> <p>L'error prové del fet que s'han confós (amb intercalació de el fet)</p>

Aquests dos casos de fet en són un sol, car tots ells obeeixen a una regla per la qual les úniques preposicions possibles davant l'infinitiu són *a* i *de*, i davant la conjunció *que* no són possibles les preposicions *a*, *de*, *en* i *amb*. Cal tenir en compte, respecte d'aquest primer grup:

a) Com ha assenyalat Badia (1962 (1985³, vol. II: 55), en la parla corrent, l'ús de les preposicions assenyalades davant la conjunció *que* és constant, enfront de les prescripcions de la normativa. Aquesta tendència es justifica per l'analogia amb els casos en què la seua presència és correcta (*què* relatiu o interrogatiu), així com per la

influència del castellà. Així doncs, a tot arreu del domini lingüístic català, podem sentir expressions com les següents:

Estan avesats a què tot els ho facin

No arribarem fins després de què hagi arribat en Pere

Pensa en què has de fer-ho

b) Les construccions analògiques preposició + *que*, en català, no s'estenen als contextos no analítics (tipus espanyol *pienso de que*). Els casos de "dequeisme" en català són relativament recents -si bé Solà en el seu article de l'any 1972 ja n'atesta algun-, i poc difosos en la parla col.loquial. Aquest ús es deu a la influència del castellà i es troba totalment absent de la parla d'aquells individus que s'hi han exposat poc.

c) Els gramàtics catalans no han estat d'acord respecte de quines preposicions havien de sofrir el canvi i caiguda de preposicions. La preposició que més dubtosament s'hi sotmet és *amb*, i de fet Badia i Margarit no la cita entre aquest grup. Solà (1972: 19) considera que aquesta vacil.lació respecte de *amb* es deu al fet que aquesta es manté en el límit entre el "règim" estricte i el "circumstancial", és a dir, entre el que és suplement i el que és un circumstancial. Així, Solà (1972: 27) cita exemples moderns com els següents:

Són soldats que amenacen amb passar a degolla els senadors

No en tenia prou amb això, amb estimar-te

Nogensmenys, la llengua antiga no coneix pràcticament cap exemple de *amb* + infinitiu, i per aquesta raó Solà considera millor d'evitar aquesta construcció en la llengua moderna.

3) Un altre cas de caiguda de preposicions es dona en les preposicions compostes *cap a*, *fins a*, que perden la *a* final en determinats contextos:

	CONSTRUCCIÓ BÀSICA, AMB A (davant de noms, adjectius numerals, articles, infinitius)	CAIGUDA DE LA A (davant d'alguns adverbis, els demostratius i la conjunció que)
cap a	Cap a casa, cap a Lleida, cap a estudi Cap a la Xina, cap a les onze, cap al tard Hi havia cap a dos-cents comensals Cap a dormir	Cap aquí, cap allà, cap amunt, cap avall Cap aquell indret, cap aquella ermita (però davant els demostratius es pot canviar la a per en: Cap en aquell indret, cap en aquella ermita)
fins a	Anirem fins a casa, fins a Arenys Fins al teatre, fins a la tarda Van comprar fins a dos-cents cavalls No pararan fins a trencar-ho	Fins allà, fins molt a prop de la casa, fins demà, fins divendres També davant la preposició per: Fins per Nadal, fins per l'agost Fins aquell extrem (Davant els demostratius es pot canviar la a per en: Fins en aquell extrem) No pararan fins que es trencarà

A més a més, en general, les expressions amb valor adverbial que poden aparèixer sense preposició (normalment a) en l'oració, obliguen a la pèrdua de a també en aquestes construccions:

a) Així, tenim *fins l'endemà, fins la setmana entrant, fins l'any vinent*, i similars, de la mateixa manera que tenim:

Arribaran l'endemà de festes

Ens reunirem la setmana entrant

Ho farem l'any vinent

b) Amb adverbis que es construeixen amb *a* o sense, també tenim la doble possibilitat: *fins on/ fins a on, fins dalt/ fins a dalt*, etc.

c) Igualment, notem les següents equivalències amb noms de temps:

<i>Arribaran demà</i>	→	<i>No arribaran fins demà</i>
<i>Arribaran dissabte</i>	→	<i>No arribaran fins dissabte</i>
<i>Arribaran a la tarda</i>	→	<i>No arribaran fins a la tarda</i>
<i>Arribaran per Nadal</i>	→	<i>No arribaran fins per Nadal</i>
<i>Arribaran aquest matí</i>	→	<i>No arribaran fins aquest matí</i>
<i>Arribaran al vespre</i>	→	<i>No arribaran fins al vespre</i>
<i>Eren allà</i>	→	<i>anaren junts fins allà</i>
<i>Eren al davant mateix de casa</i>	→	<i>Anaren junts fins al davant mateix de la casa</i>
<i>Eren molt a prop de casa a prop</i>	→	<i>Anaren junts fins molt de la casa</i>

d) Tanmateix, hi ha casos que segueixen la construcció bàsica:

No cobrarem fins al dia 30 vs Cobrarem el dia 30

Això durarà fins als primers dies d'estiu vs Això va passar els primers dies d'estiu

La guerra durà fins al 1939 vs La guerra acabà el 1939

Les normes ortogràfiques no foren promulgades fins al 1913 vs

Les normes ortogràfiques foren promulgades el 1913

Aquests casos vénen a indicar que davant l'article definit, la preposició *fins a* no perd la *a*, sinó que origina les contraccions *fins al*, *fins als*. Les formes *fins el*, *fins els* només són correctes quan *fins* és adverbi, significant *àdhuc*:

*Tothom ho troba ben fet, fins els seus enemics*¹⁹

4) Un últim cas de caiguda de preposicions, arreplegat

¹⁹ La doctrina recollida en la petita ressenya monogràfica de Alsina (1986) coincideix totalment amb la preconitzada per Ruaiç.

per Ruaix, es dóna en el cas del predicatiu amb *com a*. En efecte, segons aquest autor, cal distingir:

a) *com*, introductor de comparació que té *com a* sinònims *igual que*, *com si fos*, *de la mateixa manera que*:

Estava com mort (= igual que mort)

Jo i el meu cosí ens estimàvem com germans (= com si fóssin germans)

b) *com a* introdueix una aposició o un complement predicatiu, i té *com a* sinònims *en qualitat de*, *en quant és*:

Tu, com a gran amic meu (= en quant ets gran amic meu) *tindràs la preferència*

Ell hi fou invitat com a president (= en qualitat de president) *de l'associació*

Accepti això com a mostra de gratitud

Però si el mot següent és un article (definit o indefinit) o un demostratiu, la *a* cau:

Es presentà com un amic més de la colla

Accepti això com la mostra més viva de gratitud

El miraven com aquell qui els havia de salvar

Així doncs, autors com Ruaix situen sota una mateixa rúbrica de "canvi i caiguda de preposicions" fenòmens que a primer cop d'ull semblen ser de naturalesa diferent:

- (1) Alternances *prep*₁/ *prep*₂/ *prep* ϕ
- (2) Alternances del tipus *fins*/ *fins a*
- (3) Alternança *com a*/ *com*.

5.2.3.2. Una proposta d'explicació cognitiva

L'explicació d'aquest fenomen no és senzill, i, de fet, els treballs com els de Solà, s'han limitat a presentar els fets, en especial els de la llengua antiga, per tal de proposar una normativa, però sense donar una explicació del fenomen en qüestió. Nosaltres en proposarem una, o més aviat algunes, solucions des d'un punt de vista cognitiu, i puix que no tots els fenòmens coneguts com a "canvi i caiguda de preposicions" tenen la mateixa motivació, cal que estudiem

els tres tipus fonamentals separadament:

5.2.3.2.1. Alternança prep1/ prep2/ prep ϕ

De primer, hom podria pensar a donar una explicació de tipus sintàctic: les preposicions marquen l'objecte, i aquesta mateixa és la funció d'una conjunció com *que*, de manera que no és necessari d'acumular preposició + conjunció. Aquests fets es donen en llengües com l'anglès, per exemple:

Crec en Miquel/ Crec que vindrà

I believe in you/ I believe that he will come back

El fet que en espanyol, i en català parlat, hom mantinga l'estructura *prep + oració introduïda per que* es deu a un paral·lelisme formal (SP \rightarrow P + SN, de manera que en *Sonrío porque me acuerdo de que tu no decías lo mismo cuando estabas en la oposición* tenim una preposició i un "sintagma nominal" en l'oració introduïda per *que*).

Aquesta interpretació, tanmateix, és simplista, i deixa sense explicar molts fets.

1) En primer lloc, en el cas dels infinitius, categories per la seua naturalesa subordinades (són noms verbals com a tals dependents), caldria esperar preposició ϕ , i en canvi tenim un canvi de preposició sense motivar:

Confie en Joan/ Confie de venir

Notem, tanmateix, que el caràcter facultatiu de la preposició en determinades construccions infinitives recolzaria aquesta interpretació sintàctica:

Es fácil demanar perdó/ de demanar perdó

Pretenien assetjar la ciutat/ d'assetjar la ciutat

Dels casos en què *de* apareix suposadament amb el subjecte donarem una explicació en què aqueixa *de* es justifica plenament des d'un punt de vista semàntic.

2) No manquen casos en què la preposició es manté davant la conjunció:

Va venir a la festa sense que ho saberen els seus pares

Va romandre tota sola a casa seua fins que van tornar els

seus pares

Sembla, doncs, que caldrà veure què és el que caracteritza aquestes preposicions i els usos en què són elidides o canviades.

La nostra proposta és que aquestes preposicions (*a*, *de*, *en* i amb més vacil·lació la preposició *amb*) són eliminades no tant per la seua irrellevància sintàctica com per la seua irrellevància semàntica. En efecte, no sols són les preposicions que més usos "buits" (difícils de motivar) presenten, sinó que són eliminades precisament en aquells casos en què la seua aportació semàntica presenta una tendència major a zero:

a) Suplement:

Pensen en tu/ que no vindràs

b) Quan funcionen com a segon terme d'una preposició composta:

No me n'aniré fins que no vinguen els teus pares
(interpretable sense *a*)

No me n'aniré perquè vegem que no t'he deixat tota sola

No me n'aniré perquè estàs tota sola

En les dues oracions últimes, la distinció causa/ finalitat (*per/ per a*), passa al verb, de manera que *a*, segon terme de l'aplec *per a*, resulta innecessària.

c) Nominalitzacions:

La idea que no la tornaria a veure el va transtornar

Notem, però, que les preposicions del suplement no sempre presenten el mateix grau d'immotivació, i açò explica el fet que no totes les preposicions en aqueix ús siguen igualment incolores i, per tant, no sempre s'hagen d'eliminar. Així, la preposició *per* no sol ser eliminada en el cas del suplement perquè en general és més motivable que *de*, *en* o *a*:

No es preocupa dels seus fills

No es preocupa perquè els seus fills vagen a bons col·legis

Igualment, l'eliminació de la preposició no és possible quan apareixen preposicions completament plenes, com sense

(que).

La vacil·lació que es dona amb la preposició *amb* en les gramàtiques potser obeeixca al fet que siga la preposició menys buida (cf. els exemples citats més amunt).

D'altra banda, la duresa de què parlen autors com Ruaix i Solà obeeix tal vegada al grau major de motivació d'alguns usos, i, de fet, la solució a aquesta duresa consisteix precisament a reintroduir la preposició amb un mot comodí (fet o fer) seguit de preposició més infinitiu o de que:

Hi ha detalls que ajuden a fer que la camisa siga més bonica

Ací, a és motivable a partir del seu significat direccional.

L'error prové del fet que s'han confòs

En aquest cas, la preposició *de* té un inequívoc valor separatiu.

Aquesta explicació, però, ha de superar encara algun escull:

1) No explica, per exemple, per quina raó la preposició *de* davant de l'infinitiu s'ha de canviar per una altra. Aquest canvi sembla demostrar que aquesta regla és sobretot de naturalesa formal, i que s'aplica en determinats contextos sintagmàtics:

preposició incolora (a, de, en, amb)	→	⎧ φ — que conjunció de/ a — infinitiu ⎫
en context/ ús buit		

Ben cert és que les preposicions que acompanyen l'infinitiu poden ser motivades en cada cas, això sí, es tracta d'usos ben llunyans del prototipus:

Pensen a venir (com *Van a València*)

Pensen de venir (com *Permeten de fer açò*)

Però el fet és que, en especial en el cas de *en*, aquesta elecció contradiu la tendència general de la llengua, que és emprar *a/ en* distintivament en els contextos més abstractes:

Els problemes que hi ha en la societat

La literatura catalana en la postguerra

La literatura catalana a Barcelona

Nogensmenys, cal recordar que la motivació no és equivalent de sistematicitat o de predictibilitat, i l'ús d'aquestes preposicions, encara que el seu significat tendesca a zero -i per aquesta raó són elidides davant de *que-* encara són motivables, ni que siga mínimament, per tal de donar compte de l'alternança davant l'infinitiu. És a dir, en un cas com *Pensen a/ de venir*, podem explicar per què a *i de* poden ser emprades amb el verb *pensar* davant l'infinitiu amb què aquest es construeix, però no per què en s'ha de canviar davant l'infinitiu i precisament a aquestes dues preposicions, i no a una sola, en aquest cas.

2) Més fàcil de resoldre sembla la qüestió de què cal fer amb les preposicions que precedeixen els interrogatius. Respecte d'aquestes, Badia ni en parla, i Ruaiix només assenyala, a peu de pàgina, el següent:

"Sembla que també es dona la caiguda de preposicions davant les conjuncions *si*, *com* i *quan*. Però aquest fenomen no ha estat gaire estudiat i, per tant, no podem furnir regles taxatives." (1985: 153)

Solà ressegueix la història de la llengua en aquest punt, i assenyala que la llengua antiga suprimia la preposició, tot proposant com a testimoni exemples com els següents:

E era qüestió quals sentia pus fortment: o'ls plaers o'ls turments

Aprés, senyor, parlàvem què serà de mi si vosaltres partiu

Passada l'època clàssica, hi ha vacil·lació, i aquesta vacil·lació és major en la llengua moderna. Sembla que el català no s'ha desenvolupat tant com l'espanyol, en què trobem construccions com la següent:

¿Aún quieres darles sepultura después de cómo te han tratado? però tampoc no estima construccions com les del francès, que eviten per complet el contacte entre preposició i mot interrogatiu:

Elle conduit ainsi à mettre en evidence ce à quoi ils servent

(...)qui rend compte de la manière dont les sujets

produisent

I construccions com les següents, en català resulten ben dures:

Fes-nos cinc cèntims φ com ha anat la festa

El resultat és que la construcció acaba essent sospitosa, i Solà proposa diversos mitjans per defugir-la:

T'ho dic per si has de venir

(millor) *pel cas que hakis de venir*

Es distingeixen per com separen

(millor) *com separen*

en què separen

de separar

Amb independència del testimoniatge de la llengua antiga, cal assenyalar que els escriptors catalans de hui dia no defugen aquesta construcció, potser perquè els estudis normatius més difosos (entre els catalanoparlants en general, els de Badia i Ruaix, entre els valencians, les obres d'E. Valor, C. Salvador o Sanchis Guarner) no s'hi refereixen o hi posen poc èmfasi. D'altra banda, aquests fets són coherents amb les propostes que féiem adés:

- *Quan i com guarden part del seu estat relatiu-interrogatiu (equivalen a el (moment) en què i la manera en què. Així, en aquests casos, quan i com poden ser interpretats amb una funció circumstantial, majorment precedits (i regits) per preposició:*

T'ho guarde per quan vingues una altra vegada

Estava sorprés per com era de babau

Aquesta interpretació no és possible en el cas de la conjunció *que*, en què la preposició, si fos possible, hauria de regir tota una oració (com s'esdevé en espanyol i en el català parlat), i no és necessària de cap manera per marcar *que com a no subjecte*.

Encara que amb un valor relatiu més difícil de motivar, el mateix podríem dir de *mentre*, equivalent a *durant el temps en què*. D'altra banda, és poc freqüent el grup preposició + *mentre*, per raons pragmàtiques.

- Finalment, *per si* forma un aplec en que tant la

preposició com la conjunció mantenen per complet el seu significat, car indica una causa (*per*) hipotètica (*si*), i estableix un tipus de causalitat-condicionalitat; per aquesta raó, hom no pot prescindir de *per*, davant *si*, si volem conservar aquest significat, i, de fet, Solà proposa que aquest aplec siga substituït per d'altres seqüències que mantenen el significat de causa hipotètica (*pel cas que*).

5.2.3.2.2. Tipus fins a/ fins

Aparentment de naturalesa distinta sembla ser l'alternança que es dóna en *cap a/ cap i fins a/ fins*. En principi, les recomanacions de la normativa semblen remetre al fet que a s'ha d'emprar amb aquells règims que apareixerien amb a en absència especialment de *fins*, però també en absència de *cap*. Nogensmenys, aquesta alternança no té una justificació semàntica, car ni *fins a* ni *cap a* signifiquen *fins + a* i *cap + a* respectivament. Notem que *cap* no té existència independent deslligada de a. En canvi, en el cas de *fins*, tenim:

Fan rellotges fins a València

Va portar rellotges fins als seus germans

Sí que pot haver-hi una certa motivació quan *fins a* té un valor local i es construeix amb un verb direccional:

La riuada va arribar fins a Silla

En efecte, és una diferència molt subtil la que separa *fins + a* ("fins i tot a Silla") de *fins a - Silla* ("fins a Silla"). La normativa catalana pretén de separar-los taxativament (cf. Ruaix (1985: 135 i 155), però no s'adona d'aquests encreuaments. La diferència, com en d'altres casos, rau en un major èmfasi en el cas de l'adverbi i un de menor en el cas de la preposició: *fins* (adverbi) té un valor ponderatiu que en principi no sembla estar en el *fins a* del català. En canvi, notem que l'espanyol se serveix en tots dos usos del mateix mot, si bé amb funcions diversificades (i així mateix s'empra el castellanisme *hasta* en valencià):

La riada llegó hasta Silla vs. Hasta a Silla llegó la riada

La riada llegó incluso a Silla equival a la segona oració.

El fet és que els autors consultats (Badia (1985: 31)), Ruaix (1985: 135, 155) i Alsina (1986: 24)) eviten la qüestió tot presentant exemples en què *fins* afecta el subjecte o bé una aposició d'aquest:

Tothom ho troba ben fet, fins els seus enemics

D'altra banda, hi ha altres fets que contradiuen el paral·lelisme $a + N \longrightarrow fins + a / N \longrightarrow fins + N$:

a) El fet que no pugui aparèixer *fins* acompanyat de l'article:

No cobrarem fins al dia 30 vs.

Cobrem el dia 30

b) El fet que pugui aparèixer *fins* + demostratiu tot i que els demostratius, amb una funció circumstancial, no sempre poden aparèixer tots sols:

Anirem cap aquell indret

**Aquell indret llueia el sol*

Observem que tant els adverbis que obliguen a eliminar la *a* com els demostratius comencen amb la vocal *a-*. Hom podria pensar en una elisió o més aviat una contracció motivada per aquesta consecució de sons, però açò és contradit per casos com *fins demà*, en què no hi ha tal contacte de vocals.

El que sembla cert és que construccions com les següents:

fins a València

cap a València

no es corresponen de cap manera amb el sentit etimològic dels seus components, si exceptuem la direccionalitat de *a*. Aquestes construccions, en efecte, s'originen en les construccions absolutes del tipus CAPUT AD, "amb el cap a" (amb AD directiva o estàtica), FINIS AD, "amb el fi a" (amb AD directiva o estàtica), construccions semblants a d'altres amb el primer element molt més motivat, com *gràcies a*. El

paral·lelisme entre les formes amb *fins/ cap* (*fins a les 6/ fins demà*) i l'ús independent (*a les 6/ demà*) sembla ser, doncs, més aviat un llast formal, d'estats més antics, segons hem vist, poc sistemàtic, que és possibilitat precisament pel buidament, per la poca rellevància semàntica del segon element d'aquestes preposicions compostes (*a*), al temps que delata el caràcter bimembre d'aquestes preposicions des d'un punt de vista formal.

5.2.3.2.3. Alternança com a/ com

Un últim cas problemàtic és el de l'alternança *com a/ com*. Des d'un punt de vista etimològic, aquest aplec es troba juntament amb una sèrie de preposicions que, en el pas a les llengües romàniques, va afegir-se al complement predicatiu per tal d'expressar la comparació i la identitat:

Actuava com a cap dels Agermanats

D'altres preposicions usades amb la mateixa funció són *de*, en francès *en*, en italià *da*, etc. Des d'un punt de vista etimològic no hi ha unanimitat. Així, Fahlin (1943) considera que procedeix d'un aglutinament no atestat **com ad* (QUOMODO AD):

**Como ad baronem convenit*

Aquesta construcció, segons el testimoni de Väänänen (1951: 21) es troba, a més d'en català, en antic provençal i antic portugués. Väänänen hi proposa, *quomodo ac* (*ad?*), i considera que la forma *com a* està reservada per a les comparacions abreujades, mentre que la forma *com* pot aparèixer tant davant oracions com simples sintagmes. Aquesta explicació, però, no dóna compte de l'alternança *com/ com a*.

Meier (1947) ha proposat d'harmonitzar ambdues etimologies, i assenyala que en Bernat Metge alternen lliurement *com* i *com a*, si bé amb una tendència a emprar *com* amb subjecte, *com a* amb el subjecte o l'objecte.

En primer lloc, recordem que l'oposició *com* (comparació)/ *com a-com* (predicatiu) no és tan simple:

Estava com mort (ço és, "semblant a un mort")

El van deixar com a mort (ço és, "en qualitat de mort, veritablement mort")

La segona oració seria adequada en el cas que uns lladres, en la seua fugida, abandonen un amic en la idea que està veritablement mort. L'oració és totalment vertadera (ço és, la identificació entre el company abandonat i la condició d'estar mort) almenys en relació als lladres que se'n van corrents.

Notem que quan apareix un article, definit o indefinit, la preposició a cau:

Es presentà com un amic més de la colla

Accepti això com la mostra més viva de gratitud

El miraven com aquell qui els havia de salvar

Cal fer dues matisacions de principi:

a) És molt difícil de motivar una preposició com a, l'origen i naturalesa preposicional de la qual és discutit. En qualsevol cas, el fet que siga impossible d'interpretar el seu significat amb independència de *com* pot explicar la seua desaparició.

b) El context en què s'elimina a, tanmateix, no té res a veure amb els contextos estudiats adés, i no creem, de fet, que ens trobem amb una simple regla formal que prescriga l'eliminació de la preposició en un context [+ article] o [+ demostratiu]:

1) Quan diem:

Tu, com a gran amic meu, tindràs la preferència

hi ha una equiparació total entre "tu" (objecte concret) i "gran amic", que no remet a un objecte concret, sinó a una entitat genèrica, el feix d'un seguit de trets que defineixen el concepte "amic" sense individualitzar.

2) En canvi, en el moment en què emprem un article o un demostratiu, individualitzem, ço és, actualitzem l'objecte, i, en aquest sentit, la semblança ja no és perfecta, sinó parcial, i, per tant, ja no tenim una igualació, sinó una comparació, i per aquesta raó cal emprar *com*:

Es presentà com un amic més de la colla

Accepti això com la mostra més viva de gratitud

Ell mirava com aquell qui els havia de salvar

En termes de prototipus, en el primer cas, l'objecte es considera la millor instància d'una categoria determinada, perquè en posseeix tots els trets, i per tant s'igualava un objecte amb un prototipus conceptual com a tal prototipus. En el segon cas, l'objecte és mostrat com a semblant a un altre objecte, individualitzat com a tal objecte pels actualitzadors; la semblança és molt gran i l'altre objecte és de fet una òptima instància del prototipus, però és un objecte al cap i a la fi, i per aquesta raó l'equiparació no és total i cal emprar la partícula comparativa *com*.

Així doncs, tot i que el caràcter incolor de *a* podria fer-nos pensar en una caiguda de preposició, en l'alternança *com/ com a* ens trobem en realitat amb dues preposicions distintes. En aquest cas, recordem que en d'altres llengües hi ha preposicions ben diverses per a cada cas: anglés *as* (predicatiu)/ *like* (comparatiu; alemany *als* (predicatiu)/ *wie* (comparatiu). El fet que *un, el, aquest* facen "caure" a no és tal, sinó que senzillament *el, un, aquest* aporten una individualització de l'objecte meta de la comparació incompatible amb el significat de *com a*, que és la identitat total.

Així doncs, els veritables fenòmens de canvi i caiguda de preposició estan determinats per l'escassa motivació, tendent a zero, d'aqueixes preposicions elidides o que són canviades per d'altres. En el canvi de preposició, tot i que és motivable l'ús d'una o més preposicions diferents davant l'infinitiu, no resulta clar per què hom n'empra l'una o l'altra (les gramàtiques les reconeixen normalment com alternant lliurement, els tipus *pensar a/ de*) ni per què són distintes de les que apareixen davant el nom. Aquesta nebulositat en l'elecció de l'una o l'altra és un efecte de l'escàs valor semàntic d'aquestes i reforça la hipòtesi que la motivació no és el mateix que la predictibilitat, tot i que quant menor és la motivació, més difícil és d'entreveure regles productives.

6. PROBLEMES METODOLÒGICS DE LES PREPOSICIONS CATALANES

6.1. PROBLEMES DIATÒPICS

L'estudi del sistema preposicional català s'enfronta de primer amb un greu problema diatòpic: el català oriental i l'occidental, i més concretament el valencià, difereixen en uns aspectes, de manera que el valencià presenta un sistema preposicional més semblant a l'espanyol; els aspectes més cridaners d'aquesta diferència, en el nivell parlat, són els següents:

1) Català oriental:

- Confusió *per/ per a*:

Per Pujol, els impostos no haurien de pujar enguany

- Confusió *amb i en o a*, en favor de *amb (an, ane, considerades, tanmateix, per alguns autors com a variants de en)*:

L'altre dia era amb un balcó de casa seva

Ho va fer saber amb ella

- Ús de *a* per expressar la situació estàtica, excepte en alguns casos:

Som a Barcelona

- L'objecte directe apreposicional, excepte en alguns casos:

No veig la Maria

2) Valencià:

- Distinció *per/ per a (pa)*, però de manera paral·lela a l'espanyol:

He vingut pa vore el xiquet

- Confusió de *amb i en*, en favor de *en*:

La paella es fa de vegades en cigrons

- Distinció de lloc estàtic i direcció com en espanyol:

Vaig a València/ Estic en València

- Objecte directe preposicional en els mateixos casos que l'espanyol:

Veig a Maria

Hi ha, d'altra banda, algunes distincions més puntuals, en què també el valencià s'acosta més a l'espanyol (cat. or. *demà al matí*/ val. *demà pel matí*), en d'altres, el valencià, se n'allunya, com, per exemple, en la major extensió del *de* partitiu (cat. or. *molt temps*/ val. *molt de temps*).

6.2. PROBLEMES DE NORMATIVITZACIÓ

A aquestes divergències dialectals se'n sumen les provocades per la normativització, de vegades basada en criteris històrics, de vegades, però, amb unes motivacions més aviat fosques. Així, per exemple, en la distinció de *per*/*per a*, la normativa proposa que es faça la distinció, contràriament al que presenta el català oriental, però no com es fa en valencià. En el cas de la distinció *en*/*a*, es proposen unes restriccions (*en* s'ha d'emprar obligatòriament davant indefinits i demostrarius), i en realitat, autors com Ruaix (1985: 146), només prescriuen *a* en situacions estàtiques en el cas de topònims: en els altres casos, l'ús de *a* és preferit, però en canvi és vedat en els usos figurats, malgrat que molts autors, exageradament, segons Ruaix, però segurament per hipercorrecció, se'n serveixen. Especialment els valencians que ens preocupem per escriure un bon català tendim a creure que parlem o escrivim millor quant més alié ens sona el que diem o escrivim:

*En el nostre cas / *al nostre cas*

*Les activitats que es fan *a/ en els partits polítics*

Aquest estat de fets ens planteja un greu problema metodològic: sobre quin sistema cal fer l'estudi de les preposicions: sobre el català oriental cult o el vulgar, o sobre el valencià cult o vulgar? Açò ens obligaria a establir distincions a quatre bandes en alguns casos, fet de gran complexitat si tenim en compte les dificultats que en un corpus homogeni planteja ja l'estudi de la classe preposicional. D'altra banda, benhauradament, aquestes

diferències són, com hem pogut veure, prou concretes, i molt possiblement obeeixen a qüestions diasistèmiques. Nogensmenys, és prou difícil de trobar textos dialectals orientals populars, car al Principat la normativització ha tingut, una difusió més precoç i més exhaustiva. El nostre interès, d'altra banda, no és fonamentalment dialectal: no ens interessa de veure si en tal llogaret o tal altre a té unes determinades variants fòniques o si en tal poblet valencià a encara s'empra amb valor estàtic. El nostre interès és de veure si un model cognitiu pot explicar el funcionament del sistema o sistemes preposicionals catalans, concretament atenent al grau de motivació dels diversos usos de cadascuna de les principals preposicions catalanes. Així doncs, estudiarem:

1) El sistema preposicional català segons és proposat per la normativa. Aquest es fonamenta sobre el model del català oriental, però no sempre. Tanmateix, els fenòmens que caracteritzen el català oriental parlat i que no transcendeixen a l'escriptura no seran tinguts en consideració sinó subsidiàriament. Intentarem de veure si pot ser estudiat aquest sistema des d'una perspectiva cognitiva, i si les prescripcions de la normativa són coherents des d'un punt de vista cognitiu. Partirem, en aquest cas, d'un corpus basat en textos de diversa mena de català oriental.

2) El sistema preposicional del valencià. Estudiarem ací els casos concrets en què el valencià s'aparta del català oriental, i partirem, naturalment, de textos vulgars no normativitzats, car els textos valencians cultes, no deixen transpar normalment la variant valenciana, ni tan sols en casos admesos per la normativa. Veurem també com hom pot explicar aquesta divergència des d'un punt de vista cognitiu, així com les relacions diasistèmiques amb les formes divergents del català oriental.

El fet de treballar, en el cas del català oriental, sobre textos escrits, tamisats per la normativa, sembla que pot ser poc adequat en aplicar-los un model cognitiu. En efecte, poc ens pot revelar sobre la cognició humana uns usos

que en molts casos no obeeixen a una parla espontània, sinó que més aviat indiquen el grau d'interiorització d'un ensenyament extern, en suma, si hom sap més bé o més malament la normativa. Tanmateix, el fet que la normativa siga més o menys artificial no fa que un corpus que en deriva siga irrellevant des d'un punt de vista cognitiu o impossible de ser estudiat des d'aquesta perspectiva. Per molt artificial que en alguns moments pugua semblar la normativa catalana, hi ha coses que mai no faria, com ara ordenar que hom empre de per expressar la finalitat, posem per cas. I aquests fets vénen a indicar que un sistema lingüístic que serveix per comunicar-se, normativitzat o no, pot ser estudiat des d'uns plantejaments cognitius. I és un fet que el català escrit, serveix per comunicar-se la gent de Catalunya, de Balears i València, i açò justifica el que puguem intentar d'explicar-lo des d'una perspectiva cognitiva.

TERCERA PART: EL SISTEMA PREPOSITIU DEL CATALÀ

0. INTRODUCCIÓ

Els autors cognitivistes han incidit en el fet que el llenguatge és una manera de percebre el món i que com a tal model de percepció té molt en compte, en conceptualitzar el món, la interacció dels parlants d'una llengua amb aqueix món. Les preposicions serveixen per establir relacions entre objectes en el món, però relacions que són pertinents, rellevants per als parlants d'una llengua. El domini espacial és un dels dominis primaris, que no es conceptualitza en termes d'un altre, i, de fet, si bé no cal exagerar el localisme i no cal fer afirmacions apriorístiques, la veritat és que les preposicions més emprades i que més sovint s'han considerat "polisèmiques" presenten un significat bàsic i prototípic espacial. Aquesta centralitat del domini espacial no ens ha d'estranyar: a banda del fet que les relacions espacials són normalment les més simples, la nostra interacció amb l'espai és un dels fets primordials de la nostra vida social: en la nostra activitat quotidiana necessitem saber on es troben persones i coses, i per tant cal que les localitzem; igualment, el moviment és una propietat importantíssima dels humans i de gran quantitat d'elements del nostre món (éssers animats, però també rius, objectes inanimats que són moguts, etc.); el moviment té un inici, un recorregut, una direcció i punt d'arribada, i aquests elements són importants en la nostra activitat quotidiana. Per tant, les preposicions catalanes, en els seus significats bàsics, donen compte d'aquestes necessitats comunicatives primàries de l'home. Per tant, podem distingir:

1) Preposicions que tenen un ús prototípic en el domini espacial:

1.1. Preposicions que tenen una funció localitzadora; la localització pura, sense atendre a la conceptualització particular del LM o les divisions arbitràries que aquest estableix en l'espai, és expressada per la preposició *a*. La localització amb d'altres informacions addicionals

(conceptualització particular del LM o establiment de coordenades en l'espai indivís del món) és expressada per preposicions com *en, dins, damunt, sota, davant, darrere, entre*.

1.2. Preposicions que conceptualitzen les parts del moviment:

- a) El punt de partença: *de, des de*.
- b) El recorregut: *per*
- c) La direcció i/ o el punt d'arribada: *cap a, fins a, vers, devers, envers, contra*.

Aquestes petites notes només fan referència als usos prototípics i centrals; l'expansió semàntica permet que hi haja d'altres usos, dins el domini espacial, que no siga el que ací assignem; així, la preposició *a* s'empra també per expressar la direcció, o *cap a* pot expressar una posició estàtica aproximada en el temps. A més, naturalment, hi ha gran quantitat d'usos pertanyents a dominis abstractes més o menys allunyats del significat central i prototípic en la cadena semàntica.

2. Tenim en segon lloc el cas aïllat de la preposició *durant*, que és exclusiva del domini temporal.

3. Tenim, en fi, una sèrie de preposicions exclusivament pertanyents a dominis abstractes, com són *amb, sense, segons, com a, malgrat, i mitjançant*.

D'entre aquests diversos tipus¹, en el nostre estudi de la semàntica de les preposicions catalanes seguirem un ordre diversament motivat; en general, per tal de donar major claredat a l'exposició, hem preferit atendre al grau de polisèmia de les preposicions i la dificultat que entranya l'estudi d'aquestes, més que a l'ordre lògic segons les parts del moviment (inici-recorregut-finalitat). Per aquesta raó estudiem en primer lloc les preposicions directives *cap a, fins a, etc.* i deixem per al penúltim capítol la preposició *de*. Els capítols que estudiarem són, per tant, els següents:

1. Les preposicions directives.
2. Les preposicions *a/ en*
3. D'altres preposicions localitzadores

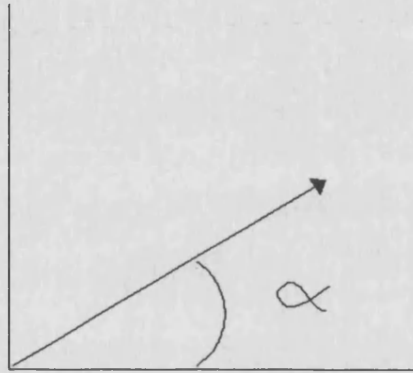
4. Les preposicions *per/ per a*
5. Les preposicions abstractes
6. La preposició *de* i la preposició *des de*

Finalment, en un apèndix, estudiem les peculiaritats de la variant valenciana del sistema preposicional català (capítol 7e).

1. PREPOSICIONS DIRECTIVES

1.1. CAP A

1.1.0. La direcció, en matemàtiques, es defineix mitjançant una línia amb un determinat angle:

D'altra banda, la línia de direcció té dos sentits oposats, marcats, simbolitzats per sengles vectors (\leftarrow , \rightarrow).

1.1.1. La llengua, naturalment, no se serveix d'elements tan precisos i formalitzats per indicar la direcció, indicació que és molt necessària en el nostre quefer quotidià, car la direcció és un element fonamental dels moviments i desplaçaments, i aquests són vitals per als humans:

1) La direcció, com era d'esperar, no es defineix com una línia en un determinat angle amb l'horitzontal del seu origen, sinó que es defineix per mitjans més naturals, dins l'àmbit del que els autors cognitivistes han anomenat una "física naif". La direcció al més sovint es defineix pel punt final al qual apunta el vector del sentit, i concretament del sentit frontal:

*Miquel s'adreça cap a la porta
cap a l'arbre
cap a la muntanya
cap a son pare*

Per tal de poder conèixer la direcció exacta, cal conèixer la localització del LM d'aquestes relacions prepositives, però aquesta és una propietat general dels LMs (cf. Vandeloise (1986)).

2) Pel que fa al sentit, cal assenyalar que aquest és sempre frontal, i apunta cap al terme davanter de la línia de la direcció. Notem que la distinció entre *de* i *a* no expressa dos sentits, sinó que aquestes preposicions conceptualitzen respectivament el punt inicial i el final (abastat o no) de la direcció. Per tal de donar compte, ni que siga de manera implícita, de distincions de sentit, cal fer intervenir d'altres elements, com ara el significat verbal en la següent oració:

Vaig anar a València i en vaig tornar el mateix dia

. —————→ . València
←—————

Per tant, en una relació preposicional directiva determinada, es pressuposa sempre una orientació frontal de l'objecte cap al punt final de la direcció:

Miquel se'n va cap a València hui al matí

—————→ ----- . València

1.1.2. La preposició que conceptualitza la direcció en català és *cap a*. Aquesta preposició és relativament monosèmica.¹ Tots els seus diversos usos s'expliquen ben bé a partir del seu significat central i més prototípic, que és l'expressió del desplaçament d'un *trajector* en direcció a un *landmark*. Així doncs, hi ha poca distància entre els usos perifèrics i entre aquests i el més central i prototípic.

¹ Aquesta preposició a penes es troba abans del s. XV; abans, s'empraven les preposicions *vers*, *envers* i *devers*, hui dia pràcticament recloses en la llengua literària i de les quals ens ocuparem després. Té el seu origen en ablatius llatins estereotipats del tipus CAPITE AD, "amb el cap girat i inclinat vers...".

Estudiem quina relació i distància hi ha entre ells.

1.1.2.1. Com hem dit, l'ús central més prototípic de *cap a*, que constiueix el seu significat central, presenta els següents trets:

- Expressa direcció més orientació (frontal)
- Expressa el moviment d'un TR en direcció d'un LM.
- Aquest moviment no pressuposa l'abast o contacte amb el punt final.

- Nogensmenys, implica la proximitat amb aqueix punt final que sovint defineix la direcció.

- El moviment, en fi, es dóna en el domini espacial.

Cal fer algunes matisacions respecte d'aquests trets:

a) Malgrat que la direcció en el llenguatge humà normalment es definesca per referència al seu terme, açò no vol dir que sempre hom abaste aqueix terme, i, de fet, *cap a* no especifica si hom arriba al terme de la direcció o no, la qual cosa permet oracions com la següent:

Miquel va cap a València i gira a la dreta quan arriba a Silla

?*Miquel va a València i gira cap a la dreta quan arriba a Silla*

A més a més, recordem que la direcció pot no definir-se atenent al seu punt terminal.

Assenyalem d'altra banda que aquesta indeterminació respecte de l'arribada al punt terminal que normalment defineix la direcció impedeix que la preposició *cap a* s'empri amb verbs que pressuposen l'arribada a un punt determinat:

**Miquel arriba cap a València*

Miquel va/ ve cap a València

b) El fet que no siga precís que hom abaste el límit que serveix per definir la direcció no impedeix que aqueix punt d'arribada es trobe, si més no, pròxim al punt final. No seria adequat, en agafar un tren a València, de dir al nostre company de viatge:

Me'n vaig cap a París

i després deturar-nos a Barcelona, ni tan sols si pujàssem

a un tren amb destinació a París.

c) Finalment, aquesta preposició s'empra també amb adverbis que expressen una situació estàtica o desplaçament per tal d'indicar la direcció:

Vine cap aci, cap allà

Aqueix significat central, l'expressió del desplaçament d'un TR en direcció a un LM, és el més freqüent. La direcció, com déiem, pot definir-se de dues maneres:

a) Per ella mateixa, mitjançant noms que expressen direcció o orientació:

"Escorreguda, fent-me tan petita com vaig poder, em vaig ficar a dins del cementiri i en comptes de tirar a la dreta vaig tirar **cap** a l'esquerra: (...)" Sds 333

"L'àngel, de tan quiet, no semblava de debó; fins que es va decantar **cap** a un costat, a punt de caure, i molt dolçament, per abaltir-me?, va començar a gronxar-me d'una banda a l'altra, d'una banda a l'altra..." Sds 333

b) Al més sovint, però, la direcció es defineix pel seu terme final:

"(...) mentre el fum blavís s'enfilava lentament, sense que cap vent el torbés, **cap** a l'ombra blavosa del fullatge" Br 32-33

"El primer ministre xinès, Li Peng, va declarar ahir a Lisboa, poc abans de sortir **cap** a Madrid, que les relacions entre la Xina i Occident han de millorar, (...)" Av 4

"(...) tots els acusats van entrar a la base naval de Tararà amb la intenció de robar una embarcació per fugir **cap** als Estats Units, (...)" Av 4

1.1.2.1. El moviment és una de les activitats humanes més comunes i millor compreses, i per aquesta raó, la llengua en dóna compte amb gran facilitat. Els elements del moviment són un punt de partença, un trajecte i un punt d'arribada, i aqueix trajecte té una direcció, expressada precisament per **cap** a. Així doncs, **cap** a s'empra també en dominis que són

concebuts metafòricament com a trajectes, i aquesta preposició hi transmet el mateix significat: moviment d'un TR en direcció d'un LM. En aquests casos, *cap a* conserva tots els trets que caracteritzaven el significat central, llevat d'aquell que indicava el domini, i per aquesta raó és tan fàcil de motivar aquests sentits. Vegem-ne alguns exemples:

"El nostre camí *cap a* Europa passa per Alemanya", va afegir el president polonès." Av 5

Ací tenim una metàfora ben explícita del tipus "propòsits són destinacions", assenyalades per Lakoff (1987):
punt de partença: Exterior d'Europa, concretament de l'Europa comunitària (en sentit econòmic, polític)

terme: Europa

Naturalment, com que aqueix propòsit no és abastat, hom empra *cap a*, que expressa únicament la direcció.

"És a dir, pot arribar un moment en què, per feblesa, ens inclinem *cap al* vostre costat (indica el XICOT) o *cap al* vostre (indica el BOHEMI), (...)" DV 51

El domini de les opinions, creences i partidismes, s'organitza d'acord amb la localització espacial lateral, i així diem que un és de dretes, d'esquerres o de centre. Igualment, considerem que dues idees oposades, de l'ordre que siga, es corresponen als dos punts de referència oposats en l'orientació lateral, ço és, un costat o l'altre. El canvi d'opinió es concep, doncs, com un moviment d'una opinió (d'un costat) *cap a* una altra, i d'aquí la idoneïtat de la preposició *cap a*.

"Ja veig *cap a* on aneu: *cap a* un precari estat de llogaters d'una criatura insofrible." (DV, 50)

En aquest cas, el destí humà es concep com viatge en què hi ha un punt de partença i un punt terminal (desconegut, però que pot ser intuït o predit) que defineix una determinada direcció, i per aquesta raó podem emprar *cap a* en l'oració anterior per preveure *cap a* quina situació s'adreça algú.

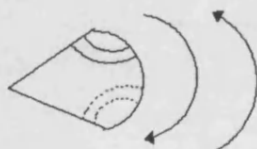
1.1.2.2. Els casos que hem vist ací són molt fàcils de

derivar, car el domini espacial de partença i els dominis finals d'arribada presenten una conceptualització tan semblant que la metàfora presenta un angle mínim. Però en d'altres casos açò no és així: sembla més difícil o impossible de trobar en el domini d'arribada alguns dels elements del domini espacial, i açò fa que trobem una dificultat major a l'hora de motivar aquests usos. Observem les següents oracions:

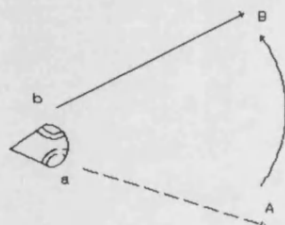
Miquel girà els ulls cap al cel

Miquel alçà els ulls cap al cel

En aquestes oracions tenim uns objectes que es mouen (els ulls) i tenim la preposició *cap a* que, en principi, pot expressar la direcció del moviment. Tanmateix, si ens hi fixem, *cap a* no pot expressar la direcció del moviment descrit pels ulls, car el moviment dels ulls es troba estretament limitat pels músculs orbiculars i les palpebres:

Ací tenim una mena de metonímia, en què l'aparell visual és emprat en comptes de la intersecció de la línia visual amb els objectes vists, és a dir, la causa de la visió s'empra en comptes de la visió mateixa. Així, *cap a* indica el canvi de la direcció del punt final de la línia visual des d'un punt A a un punt B. El moviment ocular és assenyalat pels punts a-b:

En els següents casos, hi ha encara un moviment d'un element intangible en principi, com és la mirada, i l'ús de *cap a* és motivat, si bé ací falten ja alguns trets de l'ús prototípic: no són objectes el que es mou, sinó accions (*mirada* = "acció de mirar"):

Va alçar l'esguard cap al cel

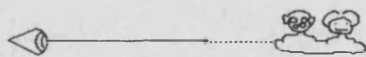
Va llençar una mirada de menyspreu cap als que se'n burlaven

Més conflictiu són els casos en què no apareix cap ens, material o abstracte, que pugua patir un desplaçament:

Miquel va mirar cap a la casa

Miquel va mirar cap a on eren els seus pares

De primer, podríem pensar que ací tenim una extensió a partir dels tipus *llançar una mirada cap a*, *alçar la mirada cap a*, i considerar que *mirar* es concep com el moviment d'un objecte (la mirada, implícita) al llarg d'un trajecte (la línia visual). Tanmateix, expressions com *llançar la mirada cap a* tenen un caràcter marcadament derivat (*llançar una pedra a algú*), cosa que no s'esdevé en una expressió com *mirar cap a alguna cosa*, en què *alguna cosa* sembla ser l'objecte "indirecte" de l'acció, amb un significat distint de l'objecte directe. Ací tenim que l'objecte de l'acció verbal (de l'acció de mirar) ha estat allunyat del verb, de

manera que *cap a* expressa la direcció que ha de seguir l'acció verbal per tal d'abastar el seu objecte, de la mateixa manera que veurem que s'esdevé amb l'objecte indirecte i l'objecte directe preposicional . Observem d'altra banda que aquest verb pot emprar-se sense preposició, en aparença expressant igualment el terme de l'acció de mirar:

Miquel mirà la casa

Miquel va mirar on eren els seus pares

Però el que manca en aquestes oracions és precisament el significat de direcció: *la casa* en *mirar la casa* es mostra afectada com a objecte de l'acció de *mirar*, mentre que *mirar cap a la casa* és mirar en la direcció en què es troba la casa. Així, tant en l'un cas com en l'altre, *mirar* té un sentit d'indagació, d'examen, que manca en *mirar cap a*, on allò que es conceptualitza és la direcció, que aquí es defineix pel seu terme, i no les característiques visualitzables d'aqueix terme, com en el cas de *mirar + objecte directe*.

Aquesta conceptualització de la percepció com un moviment del subjecte perceptor a les coses percebudes és un fet no gens desconegut; en efecte, la Filosofia Fonomenològica ha fet notar que l'home es considera a si mateix el centre del món, i les coses percebudes només existeixen en la mesura que existeixen per a la nostra percepció². Aquesta concepció de la percepció com un moviment (abstracte) del subjecte perceptor als objectes percebuts sembla estar a la base d'aquest tipus de conceptualitzacions.

També es basa en la concepció de la línia visual com una línia amb una direcció que s'adreça al terme de la visió els usos presents en la següent oració:

*Una habitació que mira cap al mar*³

² Vanparys (1984)

³ En aquest ús, la normativa prefereix l'ús de *envers* o d'altres preposicions.

Aquests usos poden ser motivats mitjançant una metàfora i fins i tot d'una metonímia:

a) Una metàfora, en el sentit que els òrgans visuals regeixen l'orientació intrínseca frontal dels éssers humans, juntament amb la posició de la boca, la direcció de l'acció de caminar, etc. En certa manera, les cases o les habitacions presenten una orientació d'acord amb les seues parts més prominents o més funcionals. Així, si diem:

Una habitació que mira cap al mar/ cap al carrer

ens referim a una habitació que permet un accés, ja sia visual mitjançant una finestra o real a través d'una porta, al mar o al carrer. La posició de la porta com la posició de la finestra són especialment decisives per a la definició de l'orientació de l'habitació, i d'aquí que puguen ser emprades amb el verb *mirar*, car la seua posició és tan decisiva en l'orientació de l'habitació com la posició dels nostres ulls per orientar-nos, en especial d'acord amb la línia visual que en parteix.

b) En el cas de *Una habitació que mira cap al mar* o *Una casa que mira cap al mar*, podem pensar que s'empra el lloc des d'on hom mira (una finestra, una habitació, un mirador) en comptes de l'òrgan que veu i, encara més, el tot (l'habitació o la casa) en comptes del lloc des d'on hom mira. Aquestes oracions no solen prendre en consideració l'orientació de tota la casa, sinó les parts més rellevants i funcionals, segons hem assenyalat adés.

Una altra perspectiva possibilita la motivació d'aquests usos. Assenyalem, que no hi ha cap mena de moviment del TR cap a un LM, i el que hi actua és la concepció de la visió com una línia, dotada, com a tal, d'una determinada direcció.

Assenyalem, però, que expressions com les següents:

Una casa orientada cap al mar

Una casa orientada cap al nord

en què no necessàriament actua un òrgan visor, semblen mostrar una preferència per la primera possibilitat que assenyalàvem adés. La casa s'orienta d'acord amb les parts més rellevants, l'entrada situada al davant.

1.1.2.3. En el domini temporal, *cap* a té un significat de "aproximadament, en les proximitats de":

"Vittorio Mussolini, fill de Benito, el *Duce*, hi va arribar *cap* al 1946." (Av, 2)

"*Cap* a les onze, Sebastian, sense previ avís, prengué un camí de carro, i deturà el cotxe." (RB, 32)

Aquest ús, més comú que els estudiats adés, és, en canvi, més difícil de motivar. Assenyalem que en els casos vistos fins ací *cap* a mostrava una direcció (amb moviment o sense ell) que es definia mitjançant un terme en la major part dels casos. Així, si déiem:

Vaig cap a València

indicàvem que anàvem en la direcció de València, sense precisar si ens deturaríem a Picassent, a Silla, o a València mateix. En qualsevol cas, si hom no afig *cap* altra determinació locativa, la interpretació més prototípica és que el viatge no va més enllà de València:

Vam eixir cap a València a les sis i vam arribar a Barcelona a les quatre del matí

Si el viatge continua, és més possible que indiquem com a punt definidor de la direcció un punt més pròxim a l'acabament del viatge. A més a més, no manquen casos, fins i tot en el domini espacial, en què de *cap* manera no s'implica que el moviment haja d'ultrapassar el límit que indica la direcció. En efecte, cal tenir en compte la posició de l'observador. Amb una oració com l'anterior, si és dita a Estocolm, no importa si ens deturem després a Sueca, posem per cas. Igualment, si un jove de Massalavés, per exemple, pregunta a un altre un dissabte per la nit, vestit per anar de festa:

- *On vas?*

- *No ho sé, cap a València, supose*

Hom no fa *cap* previsió sobre si aquesta eixida nocturna es deturarà a València o en alguna discoteca d'abans o de després. La incertesa respecte del límit ací es veu reforçada per elements modalitzadors com *no ho sé* i *supose*. D'altra banda, queda clar que és poc probable que la intenció del

parlant siga de conduir un quilòmetre des del seu poble o pense arribar a Castelló, posem per cas. Es a dir, l'ús de *cap a* ací suposa una indefinició total del punt d'arribada, no sols al davant del límit que serveix per definir la direcció, sinó també al darrere; tanmateix, hom suposa que el punt d'arribada es trobarà relativament pròxim a aqueix punt definidor de la direcció.

Doncs bé, aquests trets, que apareixen en el significat central de *cap a*, estableixen un vincle amb el seu ús temporal d'aproximació. La diferència està en què en manquen d'altres. Els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs:

- [Direcció]
- Aproximació
- Indefinició
- Temps
- Ubicació

Cal que fem alguns comentaris:

1) El temps és concepció com una línia, i com a tal, té una direcció. Ara bé, en aqueixa línia, única, només hi ha una direcció, amb dos sentits, un abans i un després. Les distincions que hi establím no són diferències direccionals, sinó, diguem-ne, "quantitatives" (dividim el temps en segons, una suma determinada dels quals justifica la divisió en minuts, després en quarts d'hora, en hores, en dies, i així successivament). Per tant, quan diem:

Miquel ve cap a les huit

naturalment, no estem orientant Miquel en relació amb un terme 8, establint arbitràriament una distinció en el continu del temps. El que fem és:

- Localitzar l'arribada de Miquel en el temps.
- Aqueixa arribada es dona en un punt determinat del temps.

- Com que no sabem si aqueix punt coincidirà amb les divisions que, arbitràriament, establím en el domini temporal, orientem aqueix punt d'arribada en relació amb aqueixes divisions conegudes i convencionalitzades: diem que el moment en què arribarà Miquel serà davant les 9, a les 9

o després de les 9, i, en qualsevol cas, prop de les nou (si no fos així, Miquel seria poc puntual). El que volem transmetre, doncs, quan fem *Miquel vindrà cap a les nou* és "el moment en què Miquel arribarà serà un punt que es troba prop de les nou".

b) Així s'explica l'absència del tret moviment, car el punt d'arribada de Miquel, que és el que precisament pretenem orientar, és un punt estàtic.

c) El tret d'orientació ve a coincidir pràcticament amb la ubicació, i açò per diverses raons: no hi ha moviment i l'ens que és orientat en relació a la divisió convencionalitzada és un punt, sense dimensions, de manera que ací hom no pot considerar que estiga orientat segons una línia que parteix de parts més funcionals, com véiem amb TR immòbils, com casa; una casa, pot estar orientada al sud, al nord, cap a un jardí, cap al mar, segons cap a on s'adrecen les seues parts més funcionals, mentre que un punt (el moment en què té lloc un esdeveniment), que no té tals parts i que només pot trobar-se en una direcció, només pot ser davant, en coincidència o darrere d'unes determinades divisions, o cap a (ço és, en les rodalies de) aquestes divisions, de manera que orientació i ubicació coincideixen. Nogensmenys, el fet d'ubicar-se en la línia temporal, que com a tal té una direcció, ens obliga a continuar parlant de direcció, i és precisament aquest fet el que ens permet de motivar aquest ús aproximatiu de *cap a*. El que sembla fer menys irrellevant la direcció és precisament la necessitat que els esdeveniments temporals se situen en una línia unidireccional.

1.1.2.4. Finalment, cal que ens referim a un ús que no és recollit pels diversos diccionaris i gramàtiques consultats⁴, però que, almenys per la nostra experiència del

⁴ De fet, les preposicions llatines que es corresponen al *cap a* català (*ad i versus*) no posseïen aquest ús (no apareix, per exemple, al *Dictionnaire Latin-français* de F. Gaffiot); aquest

català, creem que és freqüent, tot i que no podem assegurar que en siga genuí. Ens referim als usos quantitativs:

Van venir a les noces cap a dos-cents convidats

En comptes d'aquesta expressió sol emprar-se *prop de*, *uns*, etc. Alcover reconeix aquest ús a *vers*, *envers* i *devers*, segons veurem tot seguit. En qualsevol cas, aquest ús suposa merament un trasllat des del domini temporal al domini quantitativ. De fet, ja hem dit que les divisions establertes en el domini temporal són de caràcter quantitativ (hom arriba des del minut 1 d'una hora al minut 60 tot sumant un minut rere l'altre). Igualment, els números naturals, posem per cas, són una suma d'unitats. Nogensmenys, *cap a*, en aquests casos, s'empra per indicar o bé que no sabem exactament amb quina de les subdivisions que establím en la línia unidireccional dels números naturals coincideix la quantitat que ens interessa o bé si les nostres divisions quantitatives no són prou exactes. De bell nou, indica l'orientació-situació d'una quantitat X en relació amb un límit (definidor de direcció) convencionalitzat:

Em va posar cap a tres quilos i mig (pot ser que hi haja més o menys)

L'únic tret que varia, doncs, respecte de l'anterior, és el del domini (ara quantitativ) i, naturalment, la ubicació, car, tot i que, de fet, *cap a dos-cents* indica una situació en la línia de les quantitats, no serveix per situar res en l'espai ni en el temps, cosa que sí que teníem en *Vindrà cap a les 5*. Nogenysmenys, aquest canvi de domini té una importància molt important: malgrat que la connexió semàntica amb els usos assenyalats adés és òbvia, aquest ús quantitativ de *cap a* se n'ix del domini pròpiament preposicional, car aquesta preposició ací és un quantitativ que, com a tal, pot aparéixer amb un subjecte:

Van venir a les noces cap a dos-cents invitats

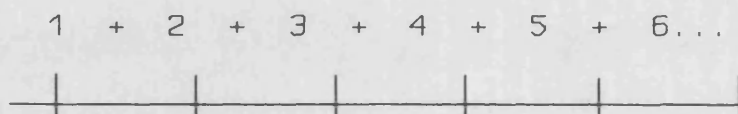
El sentit d'aproximació, doncs, vincula semànticament, aquest ús amb els altres, dels quals es troba separat

tal vegada és un anglicisme (*about*).

totalment des d'un punt de vista sintàctic.

Fem notar de passada que la distinció de Langacker entre dominis bàsics i dominis abstractes no és tan fàcil d'establir tothora. Ací, no sabríem dir si la quantitat, com a suma d'elements, serveix per definir el temps i l'espai o a l'inrevés. Així, els tres dominis assenyalats, l'espacial, el temporal i el quantitatiu, poden explicar-se, sense massa dificultats, en termes dels altres:

1) Quantitat:

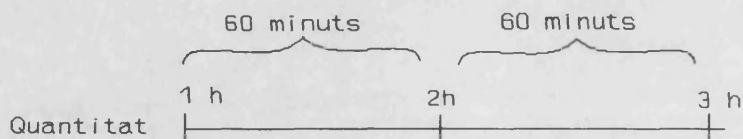

Però podem pensar igualment que la quantitat es concep com una línia, que és una unitat espacial.

2) Temps:

a) Pot explicar-se a partir de l'espai, en la mesura que suposa una línia unidireccional que va del passat al futur.

b) Actua en la seua conceptualització la quantitat, car hi imposen unes divisions en relació a la quantitat (les setmanes es defineixen per ser unitats de 24 hores, i així successivament).

Espai \longrightarrow

(línia unidireccional del temps)

3) Finalment, una unitat espacial, com és la línia, pot descriure's també a partir dels altres dos dominis:

a) Quantitatiu: Pot entendre's com la successió d'infinits punts.

b) Temps: Pot entendre's com el llast que deixa un punt en moure's sobre l'espai al llarg del temps.

1.3. Conclusió

Els usos de la preposició *cap a*, doncs, són els següents:

1) L'ús central i més prototípic:

El fum blavís s'enfilava cap a l'ombra blavosa del fullatge

- Direcció més orientació (frontal)

- Moviment d'un TR en direcció a un LM.

- No es pressuposa l'abast o contacte amb el LM.

- El punt d'arribada en la proximitat amb el punt final que defineix la direcció.

- Domini espacial.

2) *El nostre camí cap a Europa passa per Alemanya*

- Direcció més orientació (frontal)

- Moviment d'un TR en direcció a un LM.

- No es pressuposa l'abast o contacte amb el LM.

- El punt d'arribada en la proximitat amb el punt final que defineix la direcció.

- Dominis diversos concebuts com espais

3) *Miquel mira cap al mar*

- Direcció més orientació (frontal)

- Direcció que ha de seguir l'acció verbal per abasta l'objecte que n'ha estat separat.

- Domini espacial (però en un nivell més abstracte)⁵

⁵ En el sentit que no hi ha un veritable moviment d'un objecte físic, sinó una direcció del procés verbal tendent a abastar-ne l'objecte.

3.1.) *Una habitació que mira cap al mar*

Els mateixos trets que en el cas anterior, però actua a més una metàfora (o metonímia).

4) L'ús temporal parteix d'un ús com el següent, exactament igual que 1), però sense que el punt final que defineix la direcció supose un límit extrem del moviment:

- *On vas?*
- *No ho sé, cap a València, supose.*

- Direcció més orientació (frontal)
- Moviment d'un TR en direcció a un LM.
- No es pressuposa l'abast o contacte amb el LM.
- El punt d'arribada en la proximitat amb el punt final que defineix la direcció, però *no limitat per aquest.*
- Domini espacial.

En el domini espacial, doncs, tenim expressions com les següents:

Miquel vindrà cap a les 8

- [Direcció]
- Ubicació en la línia unidireccional del temps
- Aproximació.
- Indefinició
- Domini temporal
- El LM és una fita temporal (unitat temporal puntual)
- El TR és una acció

5) *Van venir a les noces cap a dos-cents invitats*

- No preposició
- [Direcció]
- Aproximació
- Indefinició
- Domini quantitatiu

1.2. D'ALTRES PREPOSICIONS AFINS

Hi ha d'altres preposicions directives, amb pràcticament el mateix significat que *cap a*, però que hui dia només són emprades en la llengua culta o en alguns dialectes del domini català altres que el català central. Ens referim a les preposicions *vers*, *devers*, *envers*¹. Aquestes preposicions presenten, tanmateix, algunes especialitzacions, si bé totes elles parteixen d'un significat directiu que és el mateix que el de *cap a* i, de fet, en el català comú són substituïdes per aquesta o per d'altres locucions amb sentits més específics. Els diversos usos que presenten són perfectament motivables a partir del sentit directiu, segons explicarem tot seguit, tot i que cadascuna d'aquestes preposicions presenta un grau variable d'extensió semàntica.

1.2.1. **VERS:** Té el significat de "cap al costat de", i només en el llenguatge poètic té el significat "cap a". És una forma exclusivament culta:

Tenia l'habitació vers el mar

Ja hem explicat com es pot derivar aquest ús sense moviment del significat central de *cap a*.

1.2.2. **DEVERS:** Significa "en direcció a, cap a": *devers Girona*. Aquesta preposició, però, és atestada com a forma viva per Alcover en algunes zones de València i les illes Balears, en especial en el valor aproximatiu:

Vosté serà de devés València

Ell tindrà devés trenta anys

Aquests usos s'expliquen de la mateixa manera que els paral·lels de *cap a*:

¹ Totes tres preposicions procedeixen de la preposició llatina *VERSUS*, "cap a, vers", que era un participi lexicalitzat de *VERTO*, i per tant significava pròpiament "girant-se de cara a". *Vers* i les seues variants es troben atestades des dels orígens del català i s'han emprat amb major o menor especialització o intercanvi al llarg de la història del català (cf. Coromines, s. v. *vessar*).

1.2.3. ENVERS: Aquesta preposició, que és també exclusiva del llenguatge culte, segons Badia (1985: 80), presenta els següents sentits:

1) Sentit "cap a", pel qual és substituït en el català parlat:

Sortirem envers Girona

2) Sentit "cap al costat de":

Tenia l'habitació envers el mar

En aquest ús, és substituïda en el català parlat per *de* cara a i d'altres girs. El sentit orientatiu, tanmateix, com en el cas de *cap a*, és fàcilment derivable d'aquell.

3) Sentit equivalent a l'aglutinament de l'espanyol "para con":

Déu és misericordiós envers els pecadors

Ací, és normalment substituït per *amb*. L'ús de *envers* es troba motivat: la misericòrdia, com la bondat, són conceptes abstractes posseïts per algú però que actuen sobre algú. *Envers* indica, per tant, cap a quina direcció s'adreça aqueixa misericòrdia.

4) Sentit "en comparació de"

Què és la formiga envers l'elefant?

Ací és substituït en la llengua parlada per *al costat de*, *en vist*. Igualment, una comparació es fa entre dos elements, i es concep com un desplaçament de l'intel·lecte des d'un objecte cap a un altre. *Envers* expressa la direcció d'aqueix moviment de l'intel·lecte.

Alcover assenyala també un ús aproximatiu de *vers* i *envers* però Alcover aporta testimonis de la llengua antiga exclusivament, i, si seguim Badia, aqueix ús no s'ha conservat en la llengua normativa:

Vers hora de mitjanit (1372)

Envers hora de mitjanit (Crònica de Pere IV)

L'explicació d'aquests usos aproximatis és la mateixa que en el cas de *cap a*.

1.3. FINS A I L'EXPRESSIÓ DEL LÍMIT

1.3.1. El significat central i més prototípic de la preposició *fins a*⁷ és la indicació del punt final o límit (en el LM) d'un moviment realitzat per un trajector. Així, els trets que defineixen el seu significat són els següents:

- Moviment d'un trajector cap a un LM.
- Límit (o fi del moviment)⁸ en el LM.
- El moviment es dona en el domini espacial.
- El moviment és expressat per verbs puntuals (*arribar, anar, venir*)
- El LM és un punt a l'espai.

Vegem-ne alguns exemples:

"Per això no van ser només nazis els que van arribar fins a l'Argentina" Av 2

"Sabies que l'estiu abans que no ingressés a la Universitat el teu cosí Alfred va fer el viatge fins a Boughton amb l'única finalitat de donar-me un consell?" Br34

"(El xicot polític avança fins al llindar, amb la seua bola, i parla sense acabar d'entrar.) DV 70

1.3.2. *Fins a* s'aplica amb una sanció total a dominis que s'estructuren igual que l'espai. Vegem-ne alguns exemples:

- a) "A l'interior del país, el suport expressat quasi immediatament contra el declarat intent colpista per la mateixa cúpula militar, així com pels

⁷ Procedeix del llatí *vg.* i col.loquial *FINE* (abl.), en construccions absolutes com *FINE OSSA*, "fins als ossos", "amb els ossos com a fi". Aquesta preposició és poc freqüent fins al segle XV, car anteriorment hom emprava *tro* i *entró*. Al Principat va patir la competència del castellanisme *hasta*, però hom hi reaccionà en contra a partir de 1915, i a Barcelona predominava *fins a* ja cap al 1925 (Coromines). En d'altres zones del domini lingüístic català ha reulat definitivament, com ara a Tortosa, al Principat, i a àmplies zones del País Valencià.

⁸ El parèntesi es justifica perquè no és necessari que hi haja moviment perquè hi haja límit, segons veurem.

partits polítics veneçolans, fins el dur opositor COPEI, es van constituir en murs de contenció a un moviment que no se sap fins on hauria arribat si no s'hagués produït aquesta reacció en contra."

Ací actua la metàfora "propòsits són destinacions". El moviment (metàfora *per se*) té intencions; el domini és el de les accions humanes, que tenen límits.

b) "Especialment destacats van ser els dos moments en què la seva veu es va separar del cor, per començar amb un *pianissimo* que es va eixamplar gradualment fins al final de la frase." Av 36

La frase es concep com un espai amb un inici i una fi, atenent a l'ordre (moviment de la mirada) de la lectura (ací, cant).

1.3.3. Si el verb és duratiu, hi ha una petita diferència:

Miquel va estar contant acudits fins a València

Vam acompanyar Maria fins a la porta de casa

Vam viatjar amb Miquel fins a Vinaròs

Ací, la preposició no marca la coincidència puntual del TR amb el LM final del seu viatge, com en la següent oració:

El cavall arribà fins a Vinaròs i després morí

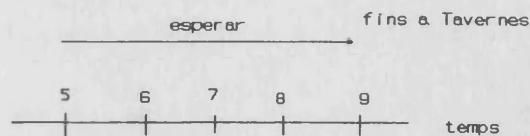
sinó que expressa el punt final d'una acció que s'ha desenvolupat al llarg de tot el trajecte. Així doncs, ací hom indica el punt final d'una acció (que no sempre és un moviment) per referència al punt final del trajecte al llarg del qual s'ha desenvolupat aqueixa acció. Entra en consideració, per tant, una extensió espacial (i en certa manera temporal) de gran importància en l'ús d'aquesta preposició en el domini temporal.

1.3.4. En efecte, si diem:

Abelard va pujar al tren i hi va estar esperant Maria fins a Tavernes

Abelard va pujar al tren i hi va estar esperant Maria fins a les 9

(suposem que el tren arriba a Tavernes a les 9)

En el primer cas, limitem la duració de l'acció per referència al lloc en què s'acaba aquesta (punt final, LM); en el segon cas, limitem la duració de l'acció per referència a una divisió arbitrària establerta en la línia unidireccional del temps (les divisions "hora", la 24^{ena} part del dia, numerades de diverses maneres), en què acaba l'acció. Fixem-nos, però, que *fins a*, en el domini temporal, només pot emprar-se amb verbs duratius:

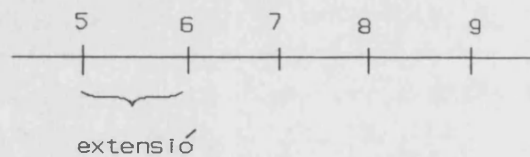
**Miquel arriba / vingué fins a les 9*

És important d'assenyalar:

a) En el domini temporal, les nostres accions no són pròpiament conceptualitzades com a objectes que es mouen a través de la línia unidireccional del temps: el que hom pretén de realitzar en una localització temporal és localitzar una acció per relació al temps. Però el temps no té divisions que puguin servir de LM, i per això la llengua n'hi estableix (dies, hores, etc., numerades per especificar quin punt concret servirà a la localització). Aquestes divisions estableixen dos tipus d'unitats de referència (de LMs):

- punts o fites
- extensions

Els punts apareixen numerats en la següent figura, les extensions són les distàncies que apareixen entre les partions puntuals:

Les extensions només poden definir-se pels punts inicials (*de, des de*) i sobretot pels punts finals (*a, fins a*).

b) Davant aquests fets, sembla clar que els verbs puntuals no puguem ser emprats amb una preposició que expressa un punt final d'una extensió en el temps, ço és, una duració, però la qüestió no és tan senzilla:

Miquel arriba a València de 5 a 6

**Miquel arriba a València des de les 5 a les 6*

L'explicació és clara segons la interpretació de la localització temporal proposada:

1) *de...a* limiten una extensió temporal, dins els límits de la qual pot verificar-se l'acció, siga puntual o durativa. Així, en l'exemple anterior, volem dir que "Miquel arribarà, [de manera puntual, d'un cop per sempre] en el segment de 5 a 6, però no sabem si a les 5'40, 5'46, etc.". Amb aquestes preposicions, indiquem que no sabem exactament quan es verifica l'acció, però sí dins de quin segment temporal.

2) En canvi, *fins a* estableix el límit d'un segment al llarg del qual i en coincidència amb el qual es verifica una acció, la qual ha de ser, per tant, durativa, i d'aquí la incompatibilitat amb verbs puntuals, que es refereixen a una acció que es verifica en un punt:

Miquel treballa fins a les sis

- *Maria espera els invitats des de les 5 fins a les sis*

Ací, en canvi, el verb *esperar* té un significat duratiu, equivalent a "està en l'acció d'esperar".

1.3.4.1. Nogensmenys, *fins a* pot aparéixer amb verbs puntuals si es nega l'extensió i hom atén tan sols al límit. Açò s'esdevé quan el verb apareix negat:

Fins a les 6 no arriba cap tren

Fins a les 6 no esperem ningú

No vaig arribar a casa fins al moment en què feren el primer descans del partit

En aquest cas, hom indica que en l'extensió assenyalada no es verifica cap acció, i consegüentment no és rellevant si aqueixa acció és durativa o no i, per tant, no atén al fet de si és compatible amb una extensió o no. Nogensmenys, es pressuposa que l'acció es verifica des del límit (LM) endavant (àmbit temporal no acotat), i el límit per ell mateix (la duració és negada) és un LM puntual que pot situar l'acció de verbs com *arribar*.

Assenyaem, en fi, que com a límit de les expressions temporals en què es desenvolupen les accions, pot aparéixer qualsevulla partió temporal:

- Hores, dies, mesos:

"Fins al començament de la tarda d'ahir, diverses autoritats militars assenyalaven que havien estat detinguts fins a les primeres hores d'aquest matí 8 oficials i 80 soldats." Av 3

"Barcelona. Fins a l'1 de març" Av 111

- D'altres de més abstractes, com l'inici, l'acabament, etc. Així, tenim l'exemple anterior (*fins al començament de la tarda*).

És molt freqüent amb l'adverbi *ara*, que indica el moment (present) de l'enunciació:

"Per això no hem aconseguit res, fins ara..." DV 41

"Al gener, diu la NASA, es va registrar al nord una concentració de fins a 1,5 parts d'agents químics, per bilió d'ozó, la menys gran trobada *fins ara*." Av 20

És normal que el límit de les nostres accions es trobe en el present, car les limitacions del futur, excepte en la nostra vida social-burocràtica, són més aviat desconegudes.

1.3.5. El límit de l'extensió en què es dóna una acció pot venir donat no per una divisió en el continu del temps, sinó per una altra acció, i aleshores tenim *fins a* + infinitiu o *fins que* + subjuntiu. Vegem-ne alguns exemples:

Plora molt, fins a adormir-se

Plora molt, fins que no ve son pare

"L'home s'atansa fins a tocar l'esfera, (...)" DV 70

"Tota la cara es desfeia en una ganyota i de l'ull dret sortia una llàgrima que brillava i tremolava una estona fins que es desenganxava i relliscava per la galta."

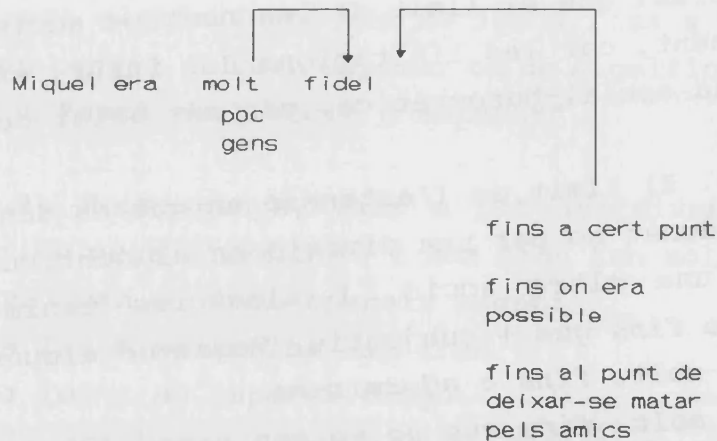
Sds 30

Igualment, perquè siga compatible amb verbs principals puntuals, cal negar la realització de l'acció en l'extensió:

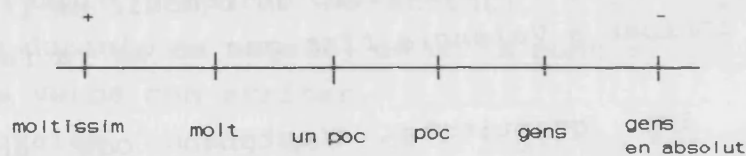
No va arribar a València fins que no es va fer de nit

1.3.6. Les quantitats s'entenen com una línia direccional, -de menys a més a partir de zero- en la nostra concepció naïf de les matemàtiques, en la qual establim distincions arbitràries. Un cop establim divisions, especifiquem extensions, limitades per les primeres. Així, *fins a* pot emprar-se per expressar quantitats. En aquest cas, però, ens movem en un terreny borrós entre la categoria pròpiament preposicional i la dels quantificadors. Per tant, cal distingir dos grups, amb les fronteres entre ells molt borroses:

1.3.6.1. Casos en què la preposició funciona com a tal, ço és, marca sintàcticament un "no-subjecte". Són usos metafòrics, en què es reconeix el domini espacial de pertença:

Notem que aquestes qualificacions temporals poden representar-se espacialment en aqueixa línia de menys a més de les quantitats:

Aquests usos preposicionals es caracteritzen, doncs:

a) Mantenen el seu valor. Com a sintagmes preposicionals qualificatius, no poden antecedir l'adjectiu en l'exemple proposat.

b) Amb aquestes expressions establim divisions ulteriors en el domini quantitatiu: més enllà dels nombres (1, 2, 1/2, 0'25) o el que permeten els quantitativs, en un nombre relativament petit (*gens*, *molt*, *poc*...), els nostres coneixements enciclopèdics, entre ells els nostres sistemes de valors, ens permeten de quantificar coses:

- Amb *fins a cert punt* establim un punt indeterminat en la línia de la quantitat.

- Amb *fins al punt de deixar-se matar pels amics* assenyallem un punt extrem en la línia quantitativa, onsevulla

siga:

Miquel era lleial fins al punt (punt és un nom que expressa límit):

de (expletiu):

- *no parlar malament dels amics*
- *renunciar a la glòria per un amic*
- (...)
- *deixar-se matar per un amic*

Un altre exemple:

"És a dir, en contra sí, però no fins a l'extrem de permetre'ns cops baixos. " DV 67

En les oracions subordinades consecutives, la quantitat no es refereix a un límit, sinó a una conseqüència: el punt de referència estableix la conseqüència, i el fet d'establir una relació entre conseqüència i quantitat es remet al nostre coneixement enciclopèdic:

Miquel estimava Maria fins a tal punt que va renunciar a la seua herència per casar-se amb ella

En aquesta construcció tenim:

- *punt* expressa el límit

- *tal* expressa una quantitat indefinida; hi atribuïm un contingut en relació a la conseqüència expressada per l'oració introduïda per *que*, la qual explicita el *punt*-límit.

1.3.6.2. Casos com els següents expressen encara una relació prepositiva (el sintagma preposicional és un complement del nom, tipus prototípicament preposicional):

Els xiquets de 5 a 6 anys seran invitats a xocolata

Els xiquets de 6 anys seran invitats a xocolata

Però en d'altres casos ja hom no caracteritza "no subjectes":

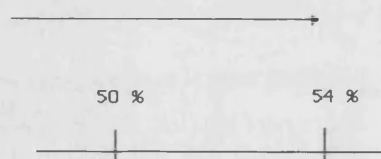
1) *Fins a* assenyala aleshores de manera emfàtica el límit superior d'una quantitat:

"Després, al llarg de quatre sessions de fins a deu dies cadascuna, els van discutir" Av 21

"En el candidat de l'Acció Democràtica havien dipositat

la seva confiança fins un 54 per cent dels electors."

Av 32

vs.

Va votar un 54 % dels electors

En el primer cas hi ha un èmfasi sobre la quantitat, a causa que el límit és inesperat, per tan elevat com és; aqueix èmfasi no es dóna en l'oració *Van votar un 54 % dels electors.*⁹

2) La quantitat és una elaboració més abstracta que l'enumeració (3 ocells = un ocell, un ocell, un ocell o un teuladí, una orandella, una gavina), i així, pot servir per indicar el límit d'una enumeració:

"Al mateix temps, moltes de les obres que es mostren, escollides conjuntament, presenten un marcat sentit lúdic: **des del** billar d'aigua de Susana Solano fins a l'objecte impossible, hereu directe de la tradició dadà, que presenta Mariscal, passant per la serp, el veler i la gavina de plata, dissenyats per Chelo Sastre, que es perden en el paisatge boscós d'una maqueta." Av III

Notem que el límit superior és també emfàtic, enfront d'una simple enumeració, ja sia per la quantitat com per la varietat de l'enumeració suposada pels límits que se'ns presenta. D'altra banda, GUTIÉRREZ ORDÓÑEZ, IGLESIAS BANDO i RODRÍGUEZ DÍEZ (1984) consideren que ací *de...a* són preposicions encara; nosaltres no creem que *fins a* siga una preposició, si més no en la seua funció més prototípica, car l'objecte directe no sol anar marcat per aquestes

⁹ No consideren que siga preposició ací el *hasta* de l'espanyol, paral·lel al *fins (a)* català, GAÍNZA (1973), CANO (1982) i GUTIÉRREZ ORDÓÑEZ, IGLESIAS BANGO i RODRÍGUEZ DÍEZ (1984).

preposicions, com s'hauria d'esdevenir ací, amb independència que el significat siga el mateix en d'altres usos preposicionals (límits d'una extensió, ací d'una enumeració).

1.3.7. Així s'expliquen fàcilment els adverbis *fins*, *fins i tot* i el cultisme *adhuc*, els quals, si bé no són preposicions,¹⁰ tenen un significat perfectament derivable dels adverbis quantitativs vistos adés. En efecte, aquest adverbi marca el terme que modifica com l'extrem d'una enumeració implícita, pressuposada, extrem que es considera inesperat, extraordinari o inversemblant. Té, per tant, un valor ponderatiu i emfàtic, això de banda comú als adverbis que semblen alternar amb preposicions (*dins/ dins de*). Així, Cano (1982) ha assenyalat que, en una oració com:

Fins Antoni tenia por

tenim:

a) Afirmació: Antoni tenia por.

b) Pressuposició: Tots els altres elements que pertanyen al mateix paradigma també tenien por. Antoni és al punt extrem, límit, de la classe dels qui caldria suposar que havien de tenir por.

c) Per tant, és el que menys esperàvem que havia de tenir por, i és sorprenent que en tinga.

Marca, doncs, en opinió de Fuentes Rodríguez (1987) l'aparició com a extrem final d'un paradigma o conjunt d'un

¹⁰ Aquests adverbis (i els paral·lels en d'altres llengües, com l'espanyol *hasta*, *incluso*, angl. *even*) han suscitat una àmplia bibliografia respecte del seu estatus categorial i el seu funcionament. En l'àmbit de la lingüística hispànica, és un dels usos anomenats "subjecte amb preposició", que ha desenvolupat una àmplia bibliografia, en aquest cas concret destinada a negar el caràcter preposicional de l'espanyol *hasta* en aquests usos. Així, GAÍNZA (1973), que obri la polèmica; CORRALES ZUMBADO en diu "partícula intensificadora"; CANO AGUILAR (1982), tot i reconèixer que manté el significat preposicional de límit, assenjala que serveix per realçar emfàticament; GUTIÉRREZ ORDÓÑEZ, IGLESIAS BANGO i RODRÍGUEZ DÍEZ (1984) el consideren una classe especial d'adverbi. Aquests adverbis, que tenen en compte les pressuposicions oracionals, han rebut interessants estudis des de la Gramàtica Textual, com els de FUENTES RODRÍGUEZ (1987) i HERRERO BLANCO (1987), aspectes dels quals no ens podem ocupar ací.

element poc esperat.

En aquests casos, com déiem, *fins* és una preposició poc prototípica, o una preposició en una funció que no és prototípicament preposicional, fins al punt que pràcticament es troba en els límits, si no fora, de la classe preposicional. Considerem que aquest ús ocupa una posició fronterera de primer pel fet que en aquests casos *fins* pot acompanyar els subjectes:

Van venir fins els cosins amb els quals estaven barallats

si bé en aquests casos hom podria considerar que no ens trobem davant un veritable subjecte, sinó amb un argument correferent amb el subjecte:

Van venir tots, fins i tot els cosins amb els quals estaven barallats

Nogenysmenys, el fet que *fins* pugui ser acompanyat de tota mena de sintagmes preposicionals, fins i tot d'aquells clarament contradictoris amb el seu significat, ens indica que estem, si més no, en una domini no prototípicament preposicional:

Van venir fins de València

Notem que ací no hi ha restriccions respecte dels tipus de verbs (duratius o puntuals) que trobàvem en el domini temporal:

Van arribar fins els cosins amb els quals estaven barallats

Van romandre fins els cosins amb els quals estaven barallats

Tot ens indica, doncs, que no estem en un terreny prototípicament preposicional (el predicat), sinó que ací la preposició té una funció "desplaçada", la modificació de les relacions entre el subjecte i el predicat, pròpia dels adverbis.

Vegem-ne, en fi, alguns exemples:

"A l'interior del país, el suport expressat quasi immediatament contra el declarat intent colpista per la mateixa cúpula militar, així com pels partits polítics

veneçolans, fins el dur opositor COPEI, es van constituir en murs de contenció a un moviment que no se sap fins on hauria arribat si no s'hagués produït aquesta reacció en contra." Av 3

"Tot ens ha estat imposat, fins i tot aquest detall absurd de l'esfera." DV 32

"Fins i tot en això us voleu sortir amb la vostra? DV 54

"El sentiment de llàstima és tolerable i fins i tot agradable si, de llàstima, no se n'ha de tenir massa." UB 20

" He llegit que, de vegades, simulaven, posem per cas, que eren molt catòlics, i fins i tot ho arribaven a ser de veritat, perquè interessava que el poble se sotmetés a la religió catòlica i n'acceptés els seus principis morals." Av 13

1.3.8. Conclusió

Hom pot veure, doncs, que *fins a* presenta els següents usos, caracteritzats per uns trets compartits parcialment, de manera que tots els significats es troben relacionats si més no a través d'un ús intermedi. Cal distingir dos grans grups d'usos:

1) Usos prototípicament preposicionals

1. Ús prototípic o central:

Els nazis van arribar fins a l'Argentina

- Moviment d'un TR a un LM
- Límit o fi del moviment en el LM
- El moviment és expressat per un verb puntual
- El moviment es dona en el domini espacial
- El LM és un punt en l'espai

2. *Un moviment polític que no se sap fins a on hauria arribat*

- Moviment d'un TR a un LM
- Límit o fi (del moviment) en el LM

- El moviment és expressat per un verb puntual
- El moviment es dóna en un domini X conceptualitzat com un espai

- El LM és un punt en un domini X conceptualitzat com un espai

3. *Miquel va estar contant acudits fins a València*

- Moviment d'un TR a un LM
- Límit o fi del moviment en el LM
- El moviment es dóna en el domini espacial
- El LM és un punt en l'espai
- El LM és el límit d'una extensió-duració (Verb duratiu)

4. *Miquel va estar contant acudits fins a les 9*

- Límit o fi en el LM
- El LM és el límit d'una extensió-duració (Verb duratiu)
- Domini temporal
- El LM és una unitat segmentadora temporal

4.1. Negació: *Fins a les 6 no arriba cap tren*

Es nega la duració i per açò hom permet verbs puntuals.

5. *Plora molt, fins a adormir-se*

Plora molt, fins que no ve son pare

- Límit o fi en el LM
- El LM és el límit d'una extensió-duració (Verb duratiu)
- Domini temporal
- El LM és una acció (procés)

2) Usos no prototípicament preposicionals

6) En primer lloc tenim els usos quantitativs, alguns dels quals cal recordar que són inbduptablement preposicionals. D'altra banda, recordem que ja no és precís que el verb siga duratiu, car la quantitat ja és un domini que no necessàriament ha d'afectar el verb:

Artemi és lleial fins a cert punt

Havien dipositat la seva confiança en ell fins a un 54 % del electorat

Van venir des de xiquets de cinc anys fins a ancians de noranta

2) Límit o fi en el LM

- Domini quantitatiu
- El LM és un marcador quantitatiu
- El LM és el límit d'una extensió-duració
- Ponderatiu-emfàtic

7) *Fins i tot en això us voleu eixir amb la vostra*

- Límit o fi en el LM
- Domini de tema/rema
- El LM és un terme inesperat, poc prototípic de la

classe

6) El LM és el límit d'una extensió (nombre d'elements d'una classe)

7) Ponderatiu-emfàtic

1.4. LA PREPOSICIÓ CONTRA I L'EXPRESSIÓ DE LA DIRECCIÓ CONTRÀRIA

La preposició *contra* remet directament al *CONTRA* llatí, que significava "enfront de, davant per davant, contra". Es troba documentada des dels orígens de la llengua, i com a única salvetat tenim la forma vulgar *quantra*, que apareix en els segles XI i XII, forma ultracorrecta, que hui dia se sent en alguns llocs de la pagesia del Principat. D'altra banda, el sentit " enfront de" es conserva en alguns llocs de la Plana.

En general, cal que recordem que *contra* existeix com a adverbi-substantiu (*en contra de*), i, menys usat, com a adverbi (*contra de*).

4.1. Domini espacial

La preposició *contra* és, com sol ocórrer amb d'altres preposicions, sensiblement més emprada en els dominis

abstractes que en els espacials. Nogensmenys, el seu ús en els dominis abstractes, deriva clarament del seu ús en el domini espacial. Dos tipus són a distingir:

1. Direcció explícita, ço és, *contra* introdueix un LM que expressa la direcció d'un moviment expressat per un verb (òbviamment, de moviment):

Vaig haver de nadar contra la corrent

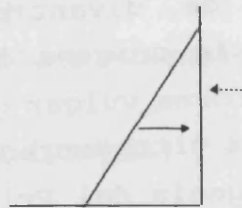
És molt cansat d'anar en bicicleta contra el vent

Els trets que caracteritzen aquest ús són els següents:

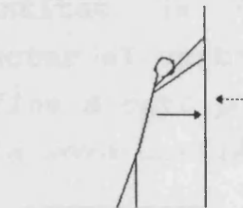
- El TR es desplaça en direcció contrària a la del LM.
- Verb de moviment.
- Domini espacial.

2. Direcció abstracta; es dóna quan el verb no es de moviment, i s'empra per localitzar objectes (TR) que es recolzen en d'altres (LM). Hom concep aleshores que el LM exerceix una força (en direcció) contrària al pes exercit pel TR:

Hi ha unes portes recolzades contra la paret

Van posar els detinguts contra la paret

Els trets que caracteritzen aquest ús són els següents:

- El TR exerceix una força (pes) en direcció contrària a la del LM (recolzament).

- Hom localitza un TR que es recolza sobre un LM.

- Domini espacial.

No tenim exemples de *contra* com a preposició, però sí com a adverbi, amb un verb de moviment:

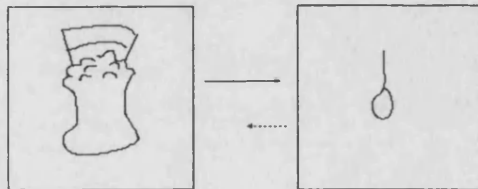
"I quan anava a agafar-la per endur-me-la a casa, un espetec d'ales junt amb una gran ventada em va rebotre contra de l'olivera. " Sds 333

2. Domini abstracte (oposició)

La preposició *contra* és usada, tanmateix, sobretot en el domini abstracte de l'oposició i l'agressivitat. L'oposició es concep com una manera d'estar (una força) que s'adreça cap a l'objecte al qual hom oposa, el qual, al seu torn, pel sol fet d'existir com a objecte d'oposició, es contraposa a aqueixa direcció opositiva. En termes en què hi ha una reciprocitat, la direcció contrària que parteix del LM és clara:

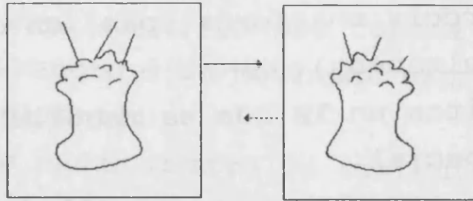
Hui hem assistit a una manifestació contra la pena de mort

(direcció contrària per l'existència del LM)

Hui continua la lluita d'indis contra vaquers

(direcció contrària efectiva)

Fins i tot amb molts verbs de moviment (en sentit propi o figurat) amb una clara conceptualització direccional, la idea d'oposició preval, i s'han d'incloure en aquest tipus:

"El govern espanyol va fer pública a través d'un comunicat oficial la seva "condemna més enèrgica" pel cop militar dirigit *contra* "un govern democràtic sorgit lliurement de les urnes", i va reiterar el seu total recolzament al gabinet del president Carlos Andrés Pérez. " Av 3

"Un policia fora de servei dispara *contra* la seu del partit a la capital de l'Ulster i fa tres morts. " Av 5

Hom no podria dir, per exemple:

La reina de les festes llançava flors contra els espectadors

A no ser que vulguem donar compte de la mala fe de la reina de les festes.

Els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs, els següents:

- El TR realitza un moviment abstracte en una direcció contrària al LM, que s'hi oposa.
- El TR s'oposa al LM.
- Domini abstracte (oposició).

2. LES PREPOSICIONS A, EN, DINS

2.1. A VS EN: UNA PREPOSICIÓ O DUES?

2.1.0. L'etimologia de a i en. Situació del català medieval

Cal que ressenyem de primer quina és la procedència d'aquestes preposicions i quina era la seua distribució en el català medieval. Respecte de l'etimologia, tenim: *en* < IN, "cap a l'interior" (+ acusatiu)/ "a l'interior" (+ ablatiu); *a* < AD, "vora de", i amb verbs de moviment, "cap al límit de". Amb l'esgalabrament del sistema casual llatí, aquestes preposicions s'han especialitzat de distinta manera en les diferents llengües romàniques. L'obra clàssica respecte d'aquest tema és FAHLIN (1942), centrada en el francès, però sense deixar de tractar les altres llengües romàniques, entre elles el català. Obres específiques sobre el català són PERERA I PARRAMON (1986-1987), sobre l'ús d'aquestes preposicions en *Tirant lo Blanch*, i dos articles de CABANES FITOR, l'un sobre l'alternança d'ambdues preposicions en la *Crònica de B. Desclot* (1986), i l'altre, de més ampli abast, sobre l'ús d'aquestes preposicions davant topònims, des del s. XIII al segle XVI (1989). Així, en general, hom observa un ús predominant de *en* en el català medieval. Parramon (1986-1987) assenyala que *en* és obligatòria, per exemple, davant topònims, en contra de la normativa actual, tant en l'ús estàtic com en el direccional:

"e perquè en Sicília no havia tanta gent, passaren en Roma hi en Nàpols e aquí trobaren molta gent que de bon grat prengueren sou."

"E tengut lo consell, Tirant cridà un cavaller, natural del regne de Túniç, (...) qui era stat catiu en Contestinoble e sabia tots los passos."

Amb els demostratius i els indefinits, en s'empria generalment, de manera més adequada a la normativa:

"Tirant, qui.ns és jermà e senyor de tots, nos preguà que volguérem venir ab ell en aquesta terra."

"ab la gran multitud de gent, fem venir la salvatgina en un portell, (...)"

"Tirant la abraçà, e ab la cara molt afable la pres per la mà, e, aseguts en una finestra, li féu principi a paraules de semblant stil." ¹

Respecte de l'article definit, cap diferència semblant a l'actual s'observa en el *Tirant*. D'altra banda, Cabanes (1986, 1989) ha fet notar una diferència entre topònims majors (que empren de preferència *en*) i topònims menors (empren preferentment *a* en la direcció, *en* per a la situació). En qualsevol cas, hom observa una diferència suficient amb el sistema actual per voler fonamentar-hi usos que hui en dia resulten dissonants amb les tendències actuals de la llengua, com hom ha pretés, segons veurem tot seguit.

2.1.1. La tradició gramatical catalana

2.1.1.1. Les preposicions catalanes *a* i *en* plantegen un greu problema ja en el domini espacial. En efecte, la normativa catalana, i en general, la major part dels autors que se n'han ocupat, consideren que, si més no en el domini espacial, l'elecció entre una preposició o l'altra ve determinada no per una diferència semàntica, sinó fonològica. Aquesta positura tradicional, que pretén de remetre l'alternança entre ambdues preposicions al context fònic, està representada sobretot per Badia. Aquest autor assenyala (1962 (1975), vol II 61-63):

a) En general, les determinacions circumstancials de lloc, que indiquen el lloc cap al qual s'orienta un moviment o el lloc en què està o s'esdevé una cosa, són introduïdes

¹ Els textos de *Tirant lo blanc* citats apud PERERA I PARRAMON (1986).

per a:

- Direcció:

Anaven a l'estació

Arribarem a la plaça

- Repòs:

Érem a casa

Viuen al segon pis

b) *En* també pot introduir expressions de lloc cap al qual s'adreça el moviment, però davant demostratiu i els indefinits *un*, *algun*:

Anirem en aquella muntanya

Pujareu en un terrat molt alt

Els escriptors catalans, tanmateix, eviten aquesta construcció, contra la qual cosa protesta Badia:

"Carece de todo fundamento la repulsión que muchos escritores catalanes modernos sienten por el uso de la preposición *en* en este caso, repulsión que se manifiesta en la manera como evitan su empleo; si decimos que carece de fundamento es porque ya en catalán antiguo aparece corrientemente en (*y no a*) con este valor."
(1962 (1975), vol. II: 61)

c) De manera semblant, expressant repòs, es pot emprar també *en*, de preferència davant l'indefinit i els demostratius, en comptes de *a*, de preferència amb l'article definit i els interrogatius:

Enraonaven al balcó

A quina cadira he de seure?

vs.

En aquesta ciutat no hi podria viure

Hi ha vint bancs en una mateixa plaça

Ja em veuràs en alguna de les parades de la fira

Malgrat la preferència de *a* davant l'article definit, Badia assenyala que quan hom donaria lloc a ambigüitats, es pot emprar *en*, o fins i tot d'altres preposicions més precises, com *dins* o *damunt*. Badia també adverteix contra l'exageració d'evitar sistemàticament *en* davant l'article definit, i hom pot dir, així:

Ara és en el poble

encara que siga més correcte de dir:

Ara és al poble

El que s'ha d'evitar del tot és dir:

Ara és an el poble

Ara és a n'el poble

malgrat que la pronúncia oriental siga la mateixa, car *an* és una forma vulgar de *en* que de vegades ha traspassat a l'escriptura.

d) En alguns casos, la llengua prefereix *en*, com en *Hem viscut en tres cases diferents*, i, sobretot, en les situacions de mar i terra, tant en el repòs com en el moviment:

Ja érem en terra/ en mar

Vam arribar en terra/ vam sortir en mar

e) Els noms propis de lloc exigeixen de ser introduïts per *a*, tant en el repòs com en el moviment:

Viuen a Manresa

Cada any l'enviaven a París

f) Hi ha una sèrie de locucions adverbials de lloc que s'introdueixen també amb *a* tant en la direcció com en el repòs: *a casa, a taula, a palau, a fira, a missa, a muntanya*.

És de notar en la proposta de Badia la recomanació que fa d'emprar *en* amb indefinits i demostratius, en verbs de moviment, en contra de les tendències actuals, la qual cosa contribueix a donar coherència al sistema. Tanmateix, la letigimació d'aquest ús en la diacronia no ens sembla un criteri encertat, car l'ús de *en* + indefinit, com hem vist, molt comú, s'inserta en un sistema que obeïa a d'altres principis distints dels actuals.

La consideració que l'alternança entre *a* i *en* és determinada només pel context fònic la trobem en diverses obres, tant de caire sincrònic (MIER (1986), PALET (1987)) com diacrònic (CALVERAS (1928), GULSOY (1965), PERERA I PARRAMON (1987), CABANES (1986) i (1989)). Tot i que pretenem d'estudiar el sistema català a partir de la llengua normativitzada, no volem deixar de referir-nos a l'article

de MIER (1987), que estudia l'alternança d'aquestes preposicions tot basant-se en enquestes sociolingüístiques fetes al barri de Gràcia, a Barcelona. El seu estudi, a grans trets, fa veure en quina mesura es correspon el català parlat a les prescripcions de la normativa:

1) Amb l'article definit femení o apostrofat, ço és, aquells casos en què no pot haver-hi confusió amb l'article simple (com s'esdevé amb *a + el > al* igual fònicament a *el* en català oriental) se segueix la normativa en un alt percentatge, pròxim al 100 %.

2) Amb l'article indefinit, no se segueix la normativa. S'empra, en canvi, la forma vulgar *amb* [am], segons l'autora variant de [ə n], i que els autors havien atribuït a una confusió *en/ amb*, semblant a la que es dona en d'altres àrees del domini lingüístic, com és en valencià.

3) En el cas de *al(s)*, en què sí que és possible la confusió amb l'article definit, Mier observa que hi ha una major tendència a la desambiguació en *en el(s)* entre les classes més alfabetitzades en català, i una major tendència a l'ús indistint en les menys cultivades en aquesta llengua. L'ús de *en el(s)* no obeeix, doncs, com havien cregut autors com Fabra (1954: vol. IV, 52), a la influència castellana.

L'estudi de Mier, doncs, ve a recolzar la distinció entre *a* i *en* sobre bases fonètiques, car, de fet, les formes com [ə n] i [ə n ə] semblen destinades a evitar un hiatus (com la variant valenciana *ađ* de la preposició *a*). Així doncs, caldrà dir que *a/ en* són una única preposició amb diverses realitzacions formals o bé són dues preposicions que es neutralitzen en el domini espacial. L'estudi de Mier, però, pateix algunes deficiències:

1) No té en compte què s'esdevé en d'altres dominis cognitius, ni tan sols aquells més pròxims a l'espacial estricta, com són els metafòrics (dominis concebuts com espais).

2) L'estudi té un abast limitat, car parteix d'una mostra igualment limitada (sobre el barri de Gràcia).

2.1.1.2. Una proposta que pretén d'ajustar-se en major mesura a les tendències de la llengua actual és la de Ruaix (1985), a despit, segons veurem, de proporcionar un sistema menys coherent que el de Badia i amb notables asimetries. La proposta de Ruaix coincideix a grans trets amb la de Badia, però:

a) Respecte de l'ús de *en* + article definit expressant situació assenyala:

- Pot emprar-se sempre, en especial davant l'article masculí no apostrofat:

Cada any hi ha incendis en els boscos

- És preferible quan l'espai s'entén figuradament:

Aquesta notícia no surt en els diaris d'avui

En el si de la comissió

- És obligatori davant el *qual*:

El pis en el qual vivia

- És obligatori d'usar *en* quan ens referim a termes que només metafòricament poden entendre's com a llocs, ço és, en referir-nos a institucions, conceptes, realitats del món jurídic, moral, etc. Ací, l'ús de *a* és incorrecte, si bé molt estés, per hipercorrecció potser, en el català central:

En el nostre cas

Els problemes que hi ha en la societat

Ruaix, que considera implícitament que la repartició de les preposicions *a/ en* obeeix a la fonètica, acaba reconeixent que amb aquestes es poden establir diferències semàntiques:

Coses permeses a la nostra agrupació vs

Coses permeses en la nostra agrupació

Ací entra en joc la diferència direcció/ situació que hom tendia a esborrar en català.

b) Pel que fa a la direcció, considera que s'ha d'usar amb preferència *en* en l'expressió de la direcció davant l'article indefinit i *algun*, així com davant els demostratius:

Fugen en un/ algun/ aquest lloc

Són en un/ algun/ aquest lloc

S'hi pot emprar, però, també la preposició *a* amb verbs de direcció:

Fugen a un/ algun/ aquest lloc

Però aquesta preposició està prohibida en l'expressió de la situació estàtica en aquests contextos:

**Sóc a aquella ciutat*

Finalment, en les designacions analògiques directives s'usa només *a*:

Hem arribat a una/ alguna/ aquesta conclusió

Així doncs, Ruaix proposa emprar *en* no sols per evitar la confusió *al-el*, sinó també amb rellevància semàntica. D'altra banda, Ruaix recull una tradició gramatical respecte d'allò que es mana i allò que es recomana, fins i tot en punts simètrics del sistema: així, *en* és obligatori quan expressa situació davant *un*, *algun* i demostratiu, però sols preferit (i normalment ignorat pels autors catalans) quan expressa direcció en el mateix context.

2.1.1.3. Nogensmenys, no trobem una proposta decididament semantista, ço és, que distingisca totes dues preposicions *a* partir d'un significat distint d'ambdues, fins al treball de M. Camprubí (1984). Aquest autor, tot partint de la proposta psicomecànica de Pottier, distingeix:

en: expressa una interioritat, en relació amb un doble límit.

a: expressa una no-interioritat, té un caràcter puntual
Així, tenim:

a) Per indicar el punt d'arribada d'un trajecte, s'empra *a* (arribada terminal). Camprubí no té en compte el tipus *arribar en un indret meravellós*.

b) Per indicar un lloc concret i un sentit no figurat, *on* és o s'esdevé quelcom, si el LM és encapçalat per l'article determinat, o és autodeterminat (topònims) s'empra *a*:

Viuen al segon pis

Érem a casa

Viuen a Barcelona

El LM expressa aleshores un lloc globalment concebut, o siga, un mer punt de referència espacial, variant del límit simple, respecte del qual la preposició a expressa apropament o coincidència.

En canvi, si el sintagma nominal és encapçalat per article indeterminat, demostratiu, indefinit, etc, el LM és representat com a doble límit (= extensió) i s'empra en:

Visc en aquesta casa

Ara fan festes en molts pobles

c) Hi ha dos casos en què aquest funcionament queda alterat:

- Quan es tracta d'un lloc que difícilment es pot entendre com un límit o punt de referència espacial o quan la idea d'extensió s'imposa. Aleshores empren en:

Ni en les planures de les closes no tindreu mai la sensació de l'aquarel·la

- Quan no tenim un lloc concret sinó pres en sentit abstracte o figurat:

L'arbre, en l'arrelada sequedat, pujava pels esglaons de la claror de les branques

En el cas present, jo crec que no s'ha de discutir

Dins aquest sistema, la preposició *dins-dintre* expressa més interioritat encara, que ens fa passar a una visió espacial més encloent, tridimensional (volum) i no d'una simple superfície, com en el cas de les preposicions fins ací analitzades (*dins l'armari*).

La proposta de Camprubí aporta idees interessants per distingir a i en, si bé no ens sembla, de entrada, que en expresse tothora superfície.

Cal que estudiem, doncs, quins avantatges té considerar que a/ en són una única preposició i quins considerar que en són dues:

1) A favor de la consideració que a i en siguen una única preposició estan les recomanacions normatives, en què es prefereix a davant l'article definit (en què o bé hi ha contracció entre preposició i article o separació) i en canvi en davant indefinits i demostratiu, de manera que s'evita

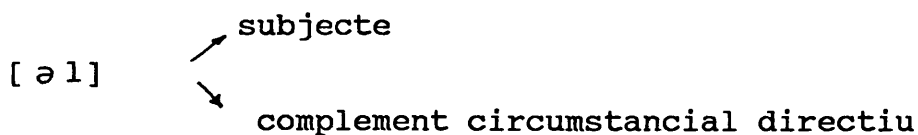
l'hiatus; també estan a favor d'aquesta consideració les formes vulgars *an*, *ane* que semblen tenir també una funció antihiàtica.

2) No manquen, però, arguments que semblen anar en contra d'aquesta interpretació monosèmica:

a) En el sentit figurat, *a* i *en* s'oposen semànticament (a grans trets, per la distinció direcció/ situació).

b) En el sentit propi, hem vist que es permet, i fins i tot es recomana, *en* amb l'article definit quan *al* pot donar lloc a ambigüitats, en confondre's amb *el*. Nogensmenys, queda per explicar perquè hom no recorre al mateix remei en els usos figurats:

Va venir el Paradís

**Va venir en el Paradís*

Ha d'haver-hi alguna restricció de tipus semàntic que impedisca *en* + *el* amb verbs directius, en principi, i en consonància amb *el* que hem vist adés, una diferència entre *en* situatiu i *a* directiu.

c) Finalment, des d'un punt de vista semàntic, ambdues preposicions han format cadenes de significat ben diferenciades, segons estudiarem:

1. *en* cap a l'expressió de l'extensió i la manera.
2. *a* cap a la puntualitat i la direcció.

Una proposta que considere que *a/ en* es distingeixen fins i tot en el domini espacial ha d'enfrontar-se, tanmateix, a la dificultat d'explicar fets tan heterogenis com els següents (deixant de banda la dificultat intrínseca del grau divers d'obligatorietat de les solucions proposades):

1. ESPAI PROPI

A) topònims: A obligatòria	SITUACIÓ
locatiu (<i>a casa</i>): A obligatòria	I
locatiu (<i>en mar</i>): EN obligatòria	DIRECCIÓ

el domini espacial. Igualment, el fet que la normativa unes voltes recomane, d'altres prescriga, dona notícia simplement que en una llengua determinada unes vegades només tenim una forma de conceptualitzar la realitat, d'altres vegades més d'una.

2) Un segon escull, no gens fàcil de superar, és l'existència de formes antihiàtiques com [ə m]. Recordem, tanmateix, que Mier, per exemple, en ocupar-se'n, no deixa de reconèixer que aquest [ə m] és de fet una variant fònica de [ə n]. Cal no descartar que una diferència semàntica pot ser reforçada per una de fonològica.

La nostra proposta és la següent:

1. a s'empra per localitzar:

x localitza y

y és a x

Perquè hi haja localització, cal que el LM siga conegut, i ocupe una posició coneguda; en canvi, la posició del TR és desconeguda, i s'especifica per relació al primer. Així, ha assenyalat Vandeloise (1988: 123):

"Il importe que la position du site soit connue si bien que les sites sont généralement stables et rendus facilement visibles par leur taille ou par leur aspect. Les cibles qui'l permettent de repérer, par contre, sont habituellement plus petites, mobiles et leur position est inconnue ou imprécise."

A banda de les restriccions pel que fa a la grandària i mobilitat del LM, que afavoreixen la localització, està el grau de coneixement del LM per part d'emissor i receptor. Aquest coneixement ve reflexat en els actualitzadors, segons veurem. Ara ens interessa d'assenyalar que hi ha una correlació entre la funció localitzadora i el caràcter puntual que tradicionalment hom ha atribuït a la preposició a. En efecte, si el LM és conegut, serveix per localitzar com un tot, i és concebut com un punt que en la seua totalitat localitza:

Guillem és a València

. *València*

2. Estem d'acord amb Vandeloise que *en* (com en francès *dans*) expressa una relació continent/ contingut, la qual cosa fa que el seu LM siga concebut com bi- o tridimensional. No hi estem d'acord, tanmateix, en el fet que aquesta preposició no haja d'indicar cap mena de localització, ni que siga indirectament i imperfecta. Observem que podem respondre a una pregunta per la localització amb la preposició *en*:

- *On és Maria?*
- *En una fàbrica.*
- *Però en quina? / Sí, però on?*
- a) *Tu no saps en quina fàbrica/ Tu no la coneixes*
- b) *A la fàbrica de X*

vs.

- *On és Maria?*
- *A València*

Hom pot veure que amb *a* donem una informació màxima sobre la localització, de manera que un cop l'hem emprada, bloquegem una ulterior demanda d'informació. En canvi, en emprar *en* conjuminada amb l'article indefinit, donem una localització, però aquesta no és la idònia. Aquesta diferència remet a l'oposició establerta per Bühler (1979) entre símbol i senyal, ço és, entre referència i deixi. En efecte, si diem:

David és a València

sabem concretament a què es refereix *València*, i com que el LM i la seua situació ens són perfectament coneguts, la informació sobre la localització és òptima i podem emprar *a*. En canvi, si diem:

David és ací

ací es refereix a allò de què hom parla tot assenyalant, ço és, es troba íntimament relacionat amb algun dels elements que intervenen en el discurs (en aquest cas, l'emissor: *ací*=lloc de l'emissor o pròxim a aquest). En última

instància, els deíctics aporten una informació més esquemàtica, la qual cosa els permet de referir-se a ens diversos segons el context comunicatiu:

(1) *David és a València*

València: "Ciutat, capital de la comunitat del mateix nom la localització de la qual coneixen la major part dels catalanoparlants que puguem sentir aquesta predicació localitzadora."

(2) *David és ací*

ací: "Lloc de la primera persona enunciadora, o pròxim a aquesta".

El referent concret de *ací* variarà segons els casos. Els deíctics, doncs, remetent al nostre saber lingüístic (diferència entre primera, segona i tercera persona), sols que el referent concret només es pot conèixer en una situació concreta gràcies a l'assenyalament (lingüístic o extralingüístic), que de vegades, no sempre, suposen. En efecte, si dic:

David és ací

no és necessari que assenyalé el lloc en què parle car el receptor sap que aquest lloc és un de pròxim a l'emissor i, en aquest cas, com que jo sóc qui ha parlat, el referent serà el lloc en què jo parle o un de pròxim a aquest. En la tercera persona, en canvi, la mostració pot ser més forçosa, car els referents poden ser molts (la tercera persona inclou tot allò que no és ni primera ni segona).

Quelcom semblant s'esdevé en el cas de *en* i l'article indefinit (*i*, naturalment, segons veurem, amb els demostratius). Si el LM no és suficientment conegut o, més aviat, no pertany a les pressuposicions compartides amb el receptor, (indefinit i *algun*) en català ens veem obligats a emprar una preposició que indica interiorització, ço és, relació continent/ contingut (*en*). A què es deu açò? Nosaltres creem que *en* localitza, i per tant situa respecte de quelcom que l'emissor considera que pertany al coneixement del receptor, sols que localitza d'una manera esquemàtica, la qual cosa no ens permet de conèixer quin és el referent

concret. Observem:

- *On és Maria?*

- *En una fàbrica.*

- *Sí, però a quina?/ Sí, però on?*

- a) *Tu no la coneixes* (No pertanyia a les pressuposicions d'emissor i receptor, i ara tampoc)

b) *En la fàbrica de X* (No hi pertanyia, però adés ha estat introduït i ara pot ser recuperat)

Ací veem la funció pròpia dels articles: tradicionalment, es considerava que l'article definit/indefinit s'oposaven pels trets conegut/ no conegut (resposta a)); en el segon cas, des d'una perspectiva textual-pragmàtica, hom ha considerat l'indefinit com a introductor en les pressuposicions, és a dir, l'objecte en qüestió no és, o l'emissor creu que no és, en les pressuposicions compartides per emissor-receptor; un cop que s'hi introdueix, pot ser recuperat (resposta b). El que interessa de veure és que es dona certa informació sobre la localització. Aquesta seqüència seria perfectament possible amb un deíctic, en especial de tercera persona, on hi ha més possibilitat de lectures referencials, puix que la tercera persona és tot allò que no és emissor o receptor (en la localització, que no es troba a l'espai d'aquests o pròxim a aquest espai):

- *On és Maria?*

- *Allà.*

- *Sí, però on?*

- a) *Des d'ací no es veu* (ergo no pot ser mostrat)

b) Al costat d'aquell arbre

↑

↑

deíctic, que suposa mostració

article justificat pel caràcter conegut de *costat*

Quina informació ens és donada, i quina no, en l'exemple amb indefinit?:

- *On és Maria?*

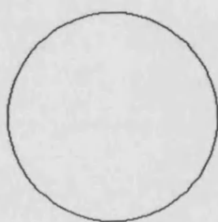
- *En una fàbrica*

a) Se'ns diu que *fàbrica* és en un membre de la classe per

determinar (article indefinit)

b) Se'ns diu que *Maria* es troba a l'interior d'aquest.

En emprar *en*, conceptualitzem l'exemplar com a continent, que pot albergar o limitar un contingut, i és en relació amb aqueixa estructuració de l'objecte que localitzem el TR². Aquesta és una estructuració en tot/part, continent que envolta un contingut, en suma, part exterior:

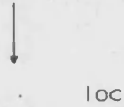
enfront d'una part interior:

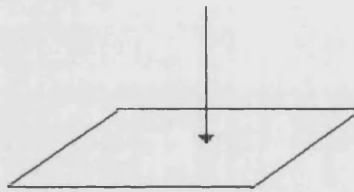
perfectament coneguda per nosaltres. Així, amb *en* + indefinit, com en els deíctics, se'ns dona una informació més esquemàtica, més imperfecta, sobre la localització del TR, i no podem identificar per aquesta raó amb quin referent concret s'identifica el LM:

² La relació continent/ contingut es dona ací a nivell sublèxic, componencial, de la preposició *en*; recordem que si aquesta relació, com qualsevulla relació tot/part, s'expressava lèxicament, obteníem un adverbi del tipus *dins de*.

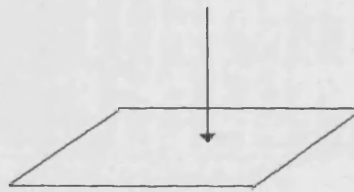
- *ací*

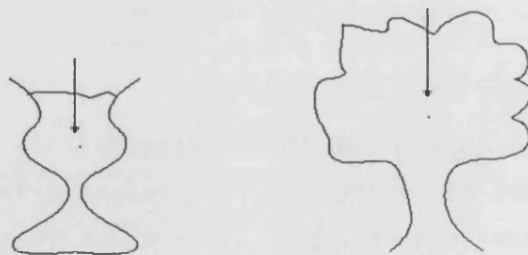
- *en*

David és en una ciutat

Segons l'estructura de l'objecte, tindrem diverses localitzacions:

però com que no pressuposem que l'oient sàpia on és l'objecte concret (si fos així empraríem *al*) no podem saber la localització concreta. La localització que se'ns dóna, doncs, és esquemàtica, més imperfecta, per relació a les parts d'objectes conegudes com a tals. La identificació concreta

pot ser possible si demanem major informació, però aleshores emprarem a + definit (funció identificadora de l'article).

Així doncs, podem dir que l'elecció de a/ en ve determinada pel grau en què el LM es troba situat en les pressuposicions de parlant i oient, concretament, pel grau en què l'emissor considera que el LM es troba situat en les pressuposicions del receptor:

- Si aquest s'hi troba ben instal·lat (és ben conegut), ço és, si comptem amb un màxim de pistes sobre la seua localització, fem a.

- Si no sabem si el LM pertany a les pressuposicions que compartim amb el receptor, podem donar-li certa informació en relació a un objecte conceptualitzat en parts (part exterior/ part interior) i dir que es troba al seu interior. Així doncs, hi ha una correlació entre un objecte no conegut, que no serveix ben bé a la localització, i la seua conceptualització en termes d'una relació tot/ part, la relació continent/ contingut (extensament o tridimensional), que permet una localització esquemàtica (imperfecta) en relació amb les seues parts:

David treballa a la fàbrica Peleprim S. A.

Una fàbrica coneguda

David treballa en una fàbrica

a) No sabem el referent exacte

b) En un membre determinat de la classe

c) A l'interior d'un membre qualsevol

(sabem que aquests membres poden conceptualitzar-se en exterior/ interior), desenvolupant les activitats que li són pròpies.

Cal que assenyallem, finalment, i abans de passar a explicar els diversos usos d'aquestes preposicions en català, segons aquesta proposta, quin lloc ocupa *dins* en aquest esquema. En efecte, la conceptualització en continent/ contingut quan el LM és deficientment conegut és pràcticament inoposada, si bé quan el LM és conegut hom no descarta una conceptualització en termes d'aquesta relació (*en el desert*). En qualsevol cas, com a preposició, i com a preposició

relativament incolora, la relació apareix una mica desdibuixada. Açò es deu al fet que localitzem l'objecte com a continent en la mesura en què ens serveix per a la localització, ni que siga imperfecta, de manera que la relació continent/ contingut té un valor no-marcad. En canvi, si el que ens interessa és posar de relleu que quelcom es troba a l'interior d'una altra cosa, emprarem la preposició *dins* (*dins la casa*), que, això de banda, és més sovint un adverbi en què la relació del tipus tot/ part que és la relació continent/ contingut apareix amb un èmfasi màxim.

Vegem ara com la nostra proposta dóna compte dels diversos usos de *a* i *en* en el domini espacial:

2.1.2.1. ESPAI PROPI

2.1.2.1.1. SITUACIÓ

2.1.2.1.1.1. La preposició *a*: localització pura

La consideració de *a* com a preposició que expressa la localització d'una manera òptima explica la seua distribució en català:

1. Explica l'obligatorietat de *a* davant topònims. Els noms propis tenen una funció denominativa segons la qual remeten a referents únics i ben situats en els coneixements enciclopèdics dels parlants d'una llengua:

"Cap dels dos va participar a la tarda a la sessió d'entrenament que va fer la plantilla blau grana al Camp Nou, (...)" Av 25

"A Albertville hi haurà un equip, però si cau Blanca, cau tot l'equip, (...)" Av 28

"He conegut el teu Rector a l'Athenaeum." Br 33-34

Notem que en el cas dels noms propis, la presència o absència de l'article no és rellevant.

2. Amb els noms comuns, la idoneïtat de *a* és proporcional al grau de coneixement del LM per part de l'oient. El màxim el tenim amb l'article definit, que expressa que l'objecte es troba en les pressuposicions compartides per emissor i receptor:

"El portaveu del Grup Català al congrés, Miquel Roca, va justificar ahir que el primer ministre xinès visiti Espanya pel fet que no convé aïllar Xina." Av 10

"Els cavallers que no tinguin parella són pregats de fer llurs àpats, sempre que puguin, a la ciutat, durant aquests dies- (...)" Br 30

"Al redós dels vells arbres hi havia una temperatura ideal." (UB 22)

Respecte dels casos en què pot haver-hi *en + article definit*, veure més endavant.

3. Finalment, tenim el cas de *a casa, a taula, a palau, a fira, a missa, a muntanya*, en què *a* és obligatòria. Aquests usos es corresponen amb el que Vandeloise (1988) anomena *sites intégrés*:

"J'appellerai *site intégré* un site capable de suggérer une routine dans une communauté linguistique suffisamment large." (1988: 135)

Aquests, en última instància, són LMs ben coneguts en la comunitat lingüística, però no tant perquè la seua ubicació siga coneguda com perquè les activitats (rutinàries, ço és, freqüents i inserides en la vida social) que s'hi associen, ho són. Aquestes són, doncs, una mena de noms propis que anomenem llocs únics no geogràficament, sinó en el nivell de les activitats i les rutines socials. Així, *missa* és el lloc (normalment únic) en què assisteix una comunitat lingüística als oficis religiosos (que són el què estrictament denomina *missa*, si bé, per metonímia, s'associa normalment al lloc en què aquests s'efectuen); igualment, *fira* o *taula*, onsevulla es troben, són els llocs, únics, on

es desenvolupen activitats (comprar i menjar) ben inserides en la vida humana comunitària, social i familiar respectivament.

Aquests llocs es caracteritzen:

1) Només són admissibles els LMs que tenen un paper en la rutina social (*taula, missa, mercat*).

2) Tenen un caràcter genèric. Així, assenyala Vandeloise:

"Dans la mesure où la routine nécessaire à l'interprétation de à est liée à la catégorie lexicale représenté par le site plutôt qu'à un élément particulier de la catégorie, le site n'admet pas de qualifications accidentelles, propres à un membre particulier de la catégorie." (1988: 141)

Així, quan una persona *És a missa*, diem que es troba al lloc associat a la celebració dels oficis religiosos dins una comunitat lingüística catòlica, però no en un lloc concret, car en aquest darrer cas diríem *a l'església, al temple*. Hi podem emprar a puix que, en una microcomunitat lingüística (societat o família) la rutina associa aqueix nom-essència (genèric) a un lloc concret i únic. El caràcter essencial, independent de l'actualització, fa que en aquestes expressions no s'empre cap article.

2.1.2.1.1.2. La preposició *en*: interioritat (continent/contingut) i localització

Ja hem explicat la relació que existeix entre un LM conegut deficientment (i per tant una localització esquemàtica, deficient) i la conceptualització de l'objecte com a continent d'un contingut (i per tant estructurat en termes de tot/ part, exterior/ interior). Així doncs, *en* s'emprarà quan el LM no siga prou conegut, ço és, quan vinga precedit per determinants que no possibiliten que el N remeta a un referent únic i concret:

1. S'emprarà, així, amb l'article indefinit, que ja hem explicat a bastament:

"L'àngel, amb les ales estirades per terra, seia en un banc de fusta com si m'hi esperés des del néixer, (...)"
Sds 334

"Es veia llum en una finestra de la casa de l'enterramorts i mig portal ja estava tancat." Sds 333
"(...) va estar detingut a la presó de Caracas durant un any, va estar segrestat en un calabós de la Tàriba i incomunicat durant sis mesos a la presó de Puerto i Ayacucho." Av 2

2. Un problema semblant planteja el demostratiu. Segons hem dit, aquest dóna només algunes pistes -més que un article indefinit però menys que un article definit o un nom propi- respecte del referent (que aquest es troba en l'espai o pròxim a l'espai de la primera, segona o tercera persona, ço és, emissor, receptor o no-emissor/ no-receptor). Aquestes pistes, però, no permeten que se'l pugui identificar amb un únic referent si no és en l'acte de parla concret.

En la tercera persona, es necessita el recurs a l'assenyalament (gest extralingüístic) per a la identificació del referent en qüestió. El fet que no remeta totalment i directa a un referent fa que els objectes acompanyats de demostratius siguin concebuts com a continents³:

"Els científics que segueixen l'evolució del forat al pol Sud des de fa cinc anys diuen en aquest estudi que la situació de la capa d'ozó en aquest hemisferi es manté estable des de l'any 1989, (...)" Av 20

"El portaveu del PP, R. Rato, va anunciar que presentarà davant la junta de portaveus del Congrés un escrit que demana el respecte als drets humans en aquell país perquè la cambra legislativa espanyola el faci arribar a l'ambaixada de Xina a Espanya." Av 10

"Potser en aquesta habitació hi ha com un poder

³ Els factors fònics poden haver coadjuvat també.

absorbent que ho devora, ho anul·la tot." DV 49

L'ús anafòric del demostratiu planteja un petit problema:

València és el nucli més important del secessionisme lingüístic actualment. En aquesta ciutat, però, quasi ningú no parla valencià

Ací sembla que el demostratiu acompleteix una funció identificadora semblant a la de l'article definit, i nosaltres no neguem que així siga. El fet és que en aquest cas el demostratiu és emprat metafòricament. La major o menor proximitat respecte dels subjectes participants en l'acte de parla, que és el que sol expressar el demostratiu com a deíctic, s'ha traslladat ací, metafòricament, a la major proximitat en el text, concretament en el text previ. Per aquesta raó, aquest recull el significat de quelcom anterior. Notem, però, que aquest, funcionant com a pronom i sense discurs previ, que és el referent "pròxim" que en permet la interpretació semàntica, no tindria cap referent:

[València és una ciutat més lluminosa que Barcelona]; en aquella gasten més diners en electricitat, però en aquesta estan menys endeutats.

Si eliminàvem el que hi ha entre corxets, els demostratius no tindrien terme de referència ni, per tant, referent.

3. En aquest ordre de coses, el qual ocupa una situació intermèdia, i fins i tot contradictòria:

a) En marcar com a relatiu obligatòriament una deixi textual, ço és, en ser anafòric (identificador) porta article:

Vam tornar a veure David, el qual, per cert, no es va mostrar especialment simpàtic

b) El seu caràcter deíctic, esquemàtic i imperfecte per a la localització ((el) qual pot ser qualssevol persona o cosa) requereix l'ús de en.

4. Tenim el cas de les locucions *en mar, en terra*.

Aquests LMs són idonis per haver esdevingut LMs integrats i, de fet, funcionen com a tals en certa manera. L'ús de *en*, sens dubte justificable diacrònicament (com a *en a missa*), no deixa d'estar motivat. En efecte, *mar* i *terra* són els llocs que potser de manera més peremptòria són concebuts com extensos, i l'extensió és una faceta de la relació continent/contingut. En efecte, si diem:

Els mariners són en mar

Els mariners són en terra

Tant els uns com els altres són concebuts enmig d'una extensió envolupant. Ens trobem, doncs, amb uns LM integrats (absència d'article, caràcter genèric per associar-se a rutines) però que, en canvi, són conceptualitzats d'acord amb la relació continent/contingut per ser LMs caracteritzats en la llengua fortament com a tals. Aquest ús es dona en d'altres casos:

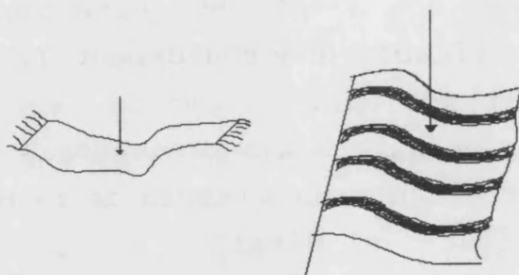
"Ell i jo estudiàvem en col·legis diferents, i procedíem de diferents escoles; (...)" Br 33

D'altra banda, recordem que la tendència a conceptualitzar llocs ben coneguts com a punts i llocs desconeguts com a exteriors amb interiors és una tendència que no sempre s'acompleix.

5. En efecte, hi ha d'altres excepcions, reconegudes per la normativa, i es tracta, igualment, de LMs que en la llengua són concebuts extensament o tridimensionalment, ço és, que presenten una conceptualització en termes de continent/contingut. Així, en els següents casos els objectes són conceptualitzats com extensions:

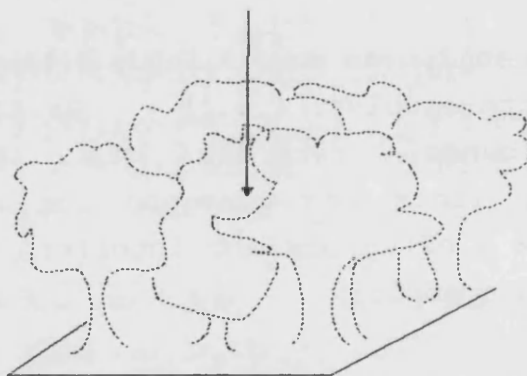
- *ratlles* i *bufanda* en el següent exemple:

"No me les [floretes grogues de la tomba] vaig poder treure del pensament: les veia en cada clapa de sol, en la bufanda groga d'una noia, en les ratlles d'or de les banderes" Sds 330

- *bosc*:

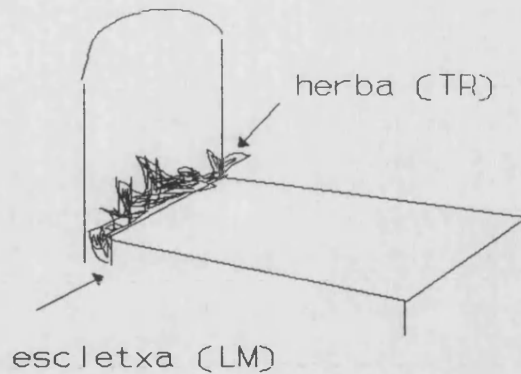
"Veurà que el primer acte passa en el bosc" Vad 92

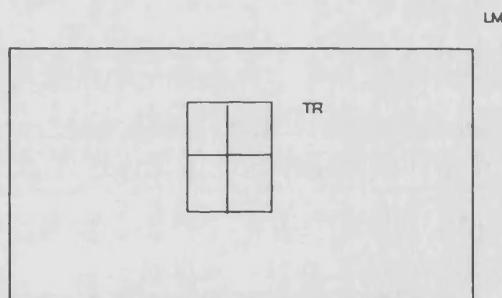
Una altra faceta de la relació continent/ contingut és la ubicació a l'interior d'un objecte:

- *forats*

"En l'esclletxa entre la llosa plana i la que s'alçava al darrera amb el nom de la persona morta, hi havia una mata d'herba que feia floretes grogues, tan lluent, que semblaven de porcellana." Sds 330

"El que jo ocupava era espaiós, amb finestres profundament encastades en els murs, decorats amb pintures del XVIII; (...) " Br 36

- Llocs a l'interior dels quals es desenvolupen activitats:

a) *barcassa* (navegar)

"(..) es feien empènyer en barquetes pel riu, conduir a ramades en les barcasses del col.legi, i eren saludades en l'Isis i la Union amb una sobtada exhibició de *badinage* peculiar, faceciós i francament desesperant, i amb peculiars efectes corals en les capelles del col.legi." Br 30

b) *col.legi* (viure, estudiar)

"Els ecos de les intruses arribaven a tots els racons i en el meu Col.legi no fou ja un eco sinó una font original de la pitjor pertorbació." Br 30

c) *capella* (resar, cantar), cf. Br 30, més amunt.

c) *pensió* (dormir)

"I els meus primers amics encaixaven perfectament en aquell marc: Collins (...) i un petit cercle d'intel.lectuals de col.legi, d'una cultura mitjana entre els flamígers "estetes" i els erudits proletaris que furgaven furiosament a la recerca de fets en les pensions d'Iffley Road i Wellington Square." Br 37

d) Fins i tot noms propis, cf. més amunt Br 30

e) Objectes conceptualitzats especialment com a extensos o tridimensionals:

"En el racó resguardat, el bruelar del vent semblava accentuar la calma." UB 22

"És fàcil, retrospectivament, d'adornar la pròpia joventut passada amb una falsa precocitat o una falsa innocència, i de fer trampa amb les dates que marquen la pròpia estatura en el brancal de la porta." Br 36

Com hom pot veure, la confusió amb l'article simple no sempre és possible (Sds 330, Br 8, Br 30) i en d'altres ocasions és simplement absurda:

Què passa en el teu col.legi?

Què passa al teu col.legi?

**Què passa el teu col.legi?*

subjecte No pot ser subjecte de cap manera

No cal descartar la influència castellana o francesa, i, de fet, aquests usos varien molt segons els autors, però el fet és que aquests casos són admesos en la normativa (a només és preferit en el cas dels noms amb article definit; obligatori ho és tan sols davant topònims) i dóna la casualitat que, d'acord amb el que assenyalava Camprubí (1984) els llocs definits són LMs que són especialment conceptualitzats d'acord amb la relació continent/ contingut.

2.1.2.1.2. DIRECCIÓ

2.1.2.1.2.1. Les preposicions llatines de què són hereves a *i* en s'empraven indistintament tant en la direcció com en la situació. Així, tot i que AD va especialitzar-se en la idea de moviment, no manquen exemples, menys prototípics, de l'ús estàtic:

fuit ad me sane diu Cic, Att, 10, 4, 8

in servitute ad suum patrem manere Pl. Cap, 49

En català se'ns planteja el problema en major mesura: és rellevant de distingir situació de direcció en la semàntica d'aquestes preposicions, o aqueixa diferència és establerta tan sols pel verb?

De primer, hem pogut observar que el català presenta clares preferències: en la direcció és reaci a emprar en davant LMs desconeguts, i la normativa hi prohibeix en quan el lloc s'entén figuradament; en la situació, són obligatoris tothora. Igualment, si en l'espai *a/ en* poden aparéixer indistintament, (segons casos), en una situació, en l'espai figurat, *en* apareix en contextos estàtics, *a* en els directius. Davant aquests fets, hom pot donar diverses explicacions:

1) Etimològicament, tot i que AD, segons hem dit, expressava contigüitat, va especialitzar-se en l'expressió de la direcció, i apareixia, per tant, de manera predominant, amb verbs de moviment:

ad urbem proficisci Cés, C, 1, 32, 1

ad urbem venire Cic, Verr, 2, 167

Davant aquesta preponderància de AD directiu (amb acusatiu, cas direccional), els gramàtics històrics, com Meyer-Lübke (486-487) han derivat l'ús estàtic a partir del directiu. Així, quan es tractava d'indicar el lloc cap a on tendeix un moviment, l'arribada a aqueix lloc i el consegüent repòs eren sentits més vivament que el moviment expressat pel mateix verb, de manera que només seria rellevant la distinció entre un "d'on" i un "on" estàtic-directiu. Aquestes idees, enteses sincrònicament, tenen cabuda en un model cognitiu,

a través del concepte de metonímia:

—————→ arribada

La direcció es defineix pel punt hipotètic d'arribada, de manera que és normal que la preposició que expressa la direcció s'empri també per a l'expressió de la situació subseqüent a l'arribada.

Açò permet d'explicar perquè en la resta de dominis s'ha mantingut una distinció fonamental en (situació-interior) / a (direcció).

2) Una altra possibilitat, apuntada per un autor cognitivista com Vandeloise, és derivar l'ús directiu a partir del locacional, mitjançant un principi que aquest autor anomena "d'anticipació":

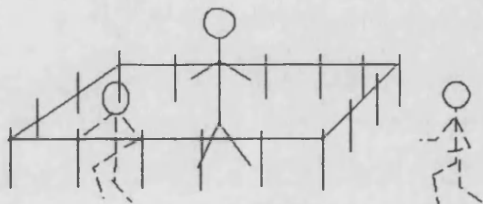
"Quand un verbe de déplacement ne met pas en évidence la position effective de la cible au moment de l'énonciation, les prépositions qui décrivent la relation spatiale entre un site et une cible statique décrivent similairement la relation entre un site et le terme anticipé du déplacement d'une cible mobile."
(1987: 104)

Aquesta concepció suposa que *a* i *en* són independents, semànticament, del moviment o repòs expressat pel verb, cosa que pot esdevenir-se en francès, però no en català, on, segons hem vist, la repartició sembla obeir-hi. Hom podria pensar que en els usos abstractes el sistema ha estat més conservador (el català antic emprava més *en*), però el fet és que el sistema antic obeïa a principis d'altres que la distinció direcció/ situació.

Davant aquests fets, la nostra interpretació és la següent: *en* i *a*, en català, no expressen pròpiament o exclusiva situació estàtica/ direcció, però els significats que expressen (localització amb relació continent/ contingut i localització pura respectivament) guarden solidaritats amb aquesta oposició majors o menors segons els dominis.

De primer, el tret de localització que hem considerat que hi ha tant en *en* (imperfectament) com en *a*, només té la seua realització prototípica en els verbs estàtics: la funció

de localització consisteix a situar (verb estàtic per excel·lència) un x per relació a un y, i açò és difícil de fer si y és mòbil (segons els autors cognitivistes) però també el TR ha de quedar immobilitzat (tot i ser mòbil), ni que siga momentàniament, en el moment en què fem la nostra predicació localitzadora:

David és al jardí (no necessàriament dins)

Diem, doncs, que la localització més prototípica requereix que el TR estiga immobilitzat (tot i ser mòbil) i el LM siga *per se* immòbil (i més gran, suposadament conegut pel receptor, etc.). Notem que preposicions com *dins*, *davant*, *darrere*, que serveixen a la localització (a grans trets, en relació amb les parts del LM), són fonamentalment estàtiques; poden tenir, tanmateix, usos directius, però aquests són clarament derivats i, sens dubte, menys freqüents:

darrere la ciutat

Van enviar tropes dins la ciutat

davant la ciutat

En canvi, quan emprem un verb de moviment, ja no expressem una localització:

David va a la fàbrica, a Barcelona

sinó la direcció, definida pel punt d'arribada, al qual no necessàriament hom ha d'arribar, tot i que a expressa al més sovint que així serà. En efecte, Alcover-Moll defineixen aquest ús com "direcció inicial i progressiva del moviment".

Si dic:

Vaig a València

dic que estic realitzant un viatge que tindrà la seua fi, si res no ho impedeix, a València. Nosaltres assumim el principi d'anticipació de Vandeloise, però en haver actuat aquest creem que s'ha obrat un canvi important: a ja no indica pròpiament localització, sinó direcció, definida per l'hipotètic punt d'arribada, i açò fa que en patesca les restriccions pròpies:

1) Així s'explica les reticències a emprar *en* amb indefinit, demostratiu, etc., en la direcció: la direcció es defineix pel lloc del punt d'arribada, sense atendre'n a les dimensions. La preposició que té una faceta puntual, per la seua funció primària de localització (que localitza el LM localitzador com un tot, com un punt) és la preposició *a*. La preposició *en*, en canvi, si hi fos emprada, suposaria tenir en compte l'estructuració intrínseca del punt d'arribada, que és normalment irrellevant per a la definició de la direcció. Aqueixa conceptualització en interior/ exterior només és prou prominent quan apareix especificada pel verb: *entrar*, *penetrar*, etc.

David va entrar en casa

David es va endinsar en el bosc

i fins i tot en aquests casos hi ha de vegades preferència per la conceptualització puntual, en especial amb el verb *entrar* en sentit pròpiament espacial, la tendència és de conceptualitzar més el punt final del moviment que tenir en compte la conceptualització en termes de continent/ contingut:

"Un cop l'ha introduïda i ell mateix ha entrat a la cambra, es gira a tancar curosament la porta." DV 37

2) Igualment, com que ara *a/ en* no indiquen pròpiament localització, queda sense motivar la distinció LM conegut/ LM desconegut, i per aquesta raó poden emprar-se amb major llibertat aquestes preposicions (i amb la resistència per part dels autors catalans a emprar *en* amb direcció en els casos assenyalats). Així, davant la pregunta:

- *On és David*
- a) *David és a València*
- b) *David és en una fàbrica*

preguntem per la localització i, naturalment, se'ns donarà una resposta millor i pitjor d'acord amb la precisió amb què el receptor de la pregunta pugui o vulgui situar el TR. En canvi, quan diem:

- *On va David?*
- a) *David va a València*
- b) *David va a una fàbrica*
- c) *David va a plegar olives*

el que interessa és la direcció del viatge de David: aquesta es defineix normalment per un lloc, però no ens interessa saber on es troba aqueix lloc: si diu que va "a una fàbrica", pensarem que té una tasca a fer-hi, i possiblement no l'interrrompем en el seu camí: no és necessària una nova pregunta per obtenir una localització més precisa, car no hem preguntat per la localització. Notem, en aquest mateix sentit, que la direcció pot definir-se no per un lloc d'arribada, sinó per una activitat (infinitiu) on queda ben clar que no ens trobem davant una localització.

2.1.2.2. ESPAI FIGURAT

En l'espai figurat l'oposició entre a/ en sembla ser, com en espanyol, entre direcció i situació:

- (1) *Quan estem en una situació així, no sabem si és millor morir o viure*
- (2) *Quan arribem a una situació així, no sabem si és millor morir o viure*
- (3) *En una situació així, no sé com no s'han penjat*
- (4) *A una gent així, no sé com els és permès de viure*

Notem que pot haver-hi casos de parelles mínimes, com (3) i (4). Tanmateix, ens centrarem en els casos (1) i (2), en què la construcció d'un domini abstracte sobre el domini espacial sembla més òbvia:

Quan estem en una situació així, no sabem si és millor morir o viure

Quan arribem a una situació així, no sabem si és millor morir o viure

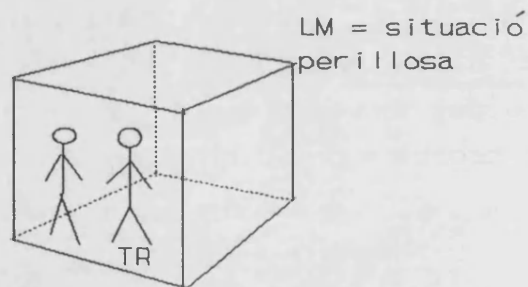
Cal preguntar-se per què en aquests casos:

- a) s'empra obligatòriament en en la situació.
- b) s'empra obligatòriament a en la direcció.

L'explicació es troba en el distint significat preposicional i els diversos dominis que ara entren en joc:

- a) La preposició en s'empra, com sempre, quan hi ha una idea d'interioritat (amb un LM amb dues o tres dimensions)

Ens trobem en una situació molt perillosa

Pot semblar que normalment conceptualitzem els TR com a estàtics a dins de les situacions, però trobem exemples com els següents:

Ens movem en un terreny lliscadís

Ens movem en una situació delicada

Com que estem en un domini no espacial, la idea de localització, ni que siga imprecisa, deixa de ser rellevant: no interessa tant que estiguem situats, sinó envoltats per una determinada situació, i així empren en tant amb l'article definit com amb l'indefinit. Nogensmenys, sovint conceptualitzem la immobilitat pròpia de la funció localitzadora, imperfecta, de en, i conceptualitzem que la

gent, per exemple, es troba situada, estàticament, a dins dels llocs figurats que l'envolten. Açò és normal, tenint en compte que en no sofreix un canvi radical en passar al domini figurat, i en manté ben bé les petges:

David es troba en aquella fàbrica

David es troba en una situació tan dissortada...

En canvi, en el cas de a:

David es troba a la fàbrica

**David es troba a la situació d'abans*

A la preposició *a*, en ser purament locacional, no se li permet d'eixir-se'n del domini propi de les localitzacions, l'espacial, amb aqueixa funció. Apareix en dominis abstractes amb la funció directiva, que, com hem dit sovint, no és pròpiament localitzadora. En qualsevol cas, en pot ser tan directiva com situacional, car en els dominis figurats, encara que puguen restar algunes deixalles de la funció localitzadora, aquesta deixa de ser del tot rellevant.

b) Hem estudiat que en la direcció no interessa de cap manera la localització, i si la direcció en el domini espacial es definia pel punt d'arribada, sense atendre a la seua estructura interna (ço és, el LM s'entenia de manera puntual), aquesta manca de consideració a l'estructura del LM és molt més accentuada en la direcció figurada, en què el punt d'arribada són ens abstractes. Ací, doncs, la seua configuració és encara menys rellevant, i per açò que hom no hi admet en gairebé mai:

"Van traduir els esborranys i els van anar passant als altres historiadors." Av 21

"(...) així doncs, hem arribat a una entesa: ni la teva ni la meva. I hem parlat de tu." Br 34

"Dues són les raons que han dut el govern central a aquest projecte d'ampliació de supòsits." Av 12

Només, com en l'espai propi, quan el verb expressa una idea clara de penetració, hom obliga a una conceptualització no puntual del LM, i és obligatori en:

"Set artistes ens inicien en un món de penombres." Av

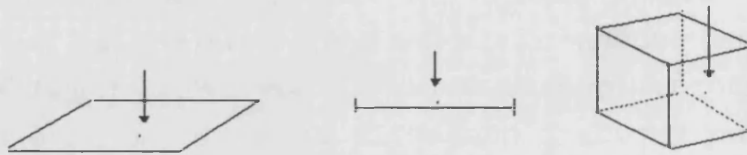
III

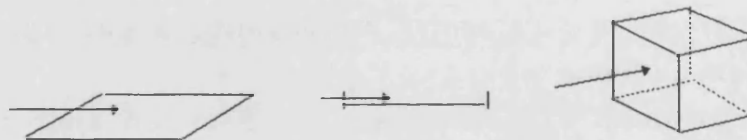
"Aquest fet, segons Sanjuán, no solament deteriora l'actual majoria socialista, sinó que contribueix a "aprofundir en el discurs reaccionari de desconfiança i menyspreu de la política" i perjudica "la salut del sistema democràtic". Av 9

Notem, en fi, que aquests usos figurats, en què encara són ben clares les traces del domini espacial, són l'origen de diversos usos, cada cop més abstractes (tendents al circumstancial del mode o al règim verbal o suplement) que es relacionen amb aquests sentits desenvolupats en el domini espacial-directiu:

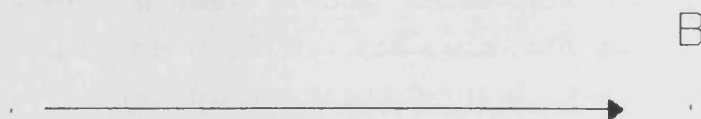
en: interioritat

Menys freqüentment, direcció i interioritat:

a: direcció

2.1.2.3. CONCLUSIÓ

En el domini espacial bàsic, doncs, aquestes preposicions presenten la següent llista de trets:

2.1.2.3.1. ESPAI PROPI

(1) ESTÀTIC

A

- Localització pura
- Localització en relació amb un LM conegut pel receptor
- El LM es concep com un punt
- El TR és estàtic

EN

- Localització imperfecta (esquemàtica)
- Localització en relació a una estructura continent/ contingut coneguda pel receptor, però d'un objecte no conegut per aquest
- El TR i el LM es conceben en termes d'una relació continent/ contingut
- El TR és estàtic

(2) DIRECTIU

- El LM es concep com un punt
- El LM es concep com una extensió o tridimensionalment.
En general, poc usat:
Hem arribat en una ciutat
Hem entrat en València
- El LM expressa el punt d'arribada (punt final d'una direcció)
- El LM expressa el punt d'arribada (punt final d'una direcció)

2.1.2.3.2. ESPAI FIGURAT

A (direcció)

- El LM es concep com un punt
- El TR és dinàmic
- El LM és el punt d'arribada (punt final d'una direcció)

EN (situació)

- El TR i LM es conceben d'acord amb la relació continent / contingut
- El TR és al més sovint estàtic, però açò no és necessari ni rellevant (allò rellevant és la relació continent/ contingut)

2.2. LA PREPOSICIÓ EN

Ens ocupem sobretot dels dominis abstractes, car de l'espacial ja hem parlat a bastament. En els dominis abstractes, el tret de "localització imperfecta" deixa d'aparéixer o de ser pertinent, per la qual cosa en ja no s'associa amb l'article indefinit o els demostratius. Així doncs, el fet d'expressar una relació "continent/ contingut", l'únic pertinent, és responsable de la motivació de tots els usos en les seues diverses facetes (tres dimensions, extens o més abstractament). Cal assenyalar, d'altra banda, la necessitat de distingir dos grans grups d'usos:

- 1) Aquells en què el LM no és terme d'una acció.
- 2) Aquells en què el LM és terme d'una acció.

En tots dos, és present la relació continent/ contingut. Recordem que el segon és menys representatiu, tant numèricament com des d'un punt de vista categorial, a causa de l'escassa tendència a considerar l'estructura del LM d'arribada, en especial en termes de la relació continent/ contingut.

2.2.1. EL LM NO ÉS TERME D'UNA ACCIÓ

2.2.1.1. Usos metafòrics

Tenim un primer grup d'usos metafòrics, ço és, quan en s'aplica a dominis que tenen una estructura molt semblant a la de l'espai, amb una extensió lineal, una superfície o un volum (contingut) limitats (continent), de manera que poden albergar o limitar un TR al seu interior. Podem establir diversos subgrups atenent a les característiques dels LMs:

1. Les obres humanes escrites són concebudes com a objectes extensos i limitats. Així, *llibre*, per exemple, és concebut com un continent dins el qual hi ha un seguit de

signes gràfics diversament interpretables (com a lletres, com a paràgrafs, citacions, idees, etc.):

TR

El tema de l'amor

La lletra a

"Anant a la casa sancta

de Hierusalem fuy en Alexandria"

Una il.lustració molt bonica

apareix

LM

en Tirant lo Blanc

en el llibre de J. Martorell

en un llibre de J. Martorell

en un llibre valencià del s. XV

Notem que allò rellevant és la relació continent/contingut: el TR és un contingut del continent que és el LM, el qual s'ha de conceptualitzar amb una part exterior (límits) i una part interior, capaç d'albergar el TR. No interessa, doncs, tant la situació en què està el TR, sinó el fet d'ésser una part inclosa en un tot. Uns exemples d'aquest ús són:

"Si, com diu Jean-Louis Friment en el text del catàleg, "un títol és l'enunciació del desig", l'elecció del títol *criatures misterioses* no podia ser més suggerent."

Av III

"Un desig que ja va ser apuntat en l'edició de l'any passat." Av 25

"En aquelles declaracions Paquito comentava que " A Albertville hi haurà un equip, (...)" Av 28

"(...) publicaran en el pròxim número de la revista una carta de rectificació." Av 28

2. Els éssers humans, són conceptualitzats en la nostra cultura d'una manera hilemòrfica, i són considerats ens amb un exterior material i un interior en un nivell immediat material, però en un nivell més profund immaterial (l'interior de l'home com a seu de sentiments, pensaments, en suma, les qualitats de l'ànima):

a) En els següents exemples, el LM és l'home entés com un interior immaterial:

"En el candidat de l'Acció Democràtica havien dipositat la seva confiança fins un 54 per cent dels electors."

Av 2

"Perquè del que es tracta, precisament, és de despertar l'interès per l'art, estimular l'espectador perquè "aprenquí a mirar", a aturar-se davant d'una obra, a ser perceptius a les reaccions que aquesta desperta en nosaltres i a ser capaços d'expressar aquestes sensacions." Av III

"I què volíeu que canviés, en vós? DV 68

"(...) però el fet d'haver-vos rebutjat ni que només sigui una vegada ens allibera tots dos en el més profund de nosaltres mateixos." DV 91

Com que hi és la seu de les capacitats intel·lectives de l'home (reflexions, pensaments, etc.), aquestes, per metonímia, poden servir també de LM:

"(Ella el deixa i s'allunya cap a l'altre extrem, capmassada en les seves reflexions" DV 29

"La cara no era a la paret, sinó en el meu pensament" Sds 332

"La intenció del reportatge és oferir un acurat retrat humà de la princesa, amb un èmfasi especial tant en les seves múltiples aficcions artístiques (ballet, música clàssica) com humanitàries (..)" Av 40

b) L'exterior material de l'home, tanmateix, es concep també com una superfície o volum limitat, i pot servir per aquesta raó com a LM d'una relació continent/ contingut:

"Mira al seu entorn, una mica esfereït, i acaba per reposar els ulls en la DONA." DV 78

"No sé pas què hi devia veure, en una dona tan madura..." DV 78-79

3. Els grups humans es conceben com espais limitats (el límit ve constituït per una línia, fixada pels criteris que decideixen qui pertany i qui no pertany al grup, i poden funcionar per tant com a LM en una relació continent/ contingut:

"D'aquesta manera conviuen **en** les persones dos instints en conflicte constant: Eros (el de la vida) i Thànatos (el de la mort)." Av 36

"Entre aquestes veus destaca l'ex-candidat presidencial socialista i periodista José Vicente Rangel, que va alertar molts cops sobre el malestar existent **en** el si de l'exèrcit. " Av 2

"(Recordem que ens trobem **en** la rutilant societat de mercat del triomfant món occidental, on el verb *vendre* es conjuga a bastament)" Av 13

4. Tenim, en fi, una locució com *en lloc de*, en què el TR (un objecte o una acció) és conceptualitzat com una extensió que ocupa el lloc d'una altra:

Josep va anar a la mili en lloc d'un germà seu

El que deuries fer és anar a un psicòleg, en lloc de prendre tanta pastilla

En aquest cas, es proposa que el contingut no ocupe un lloc dins del continent, sinó que el substitueix per complet, ço és, coincideix amb els seus límits, tot anul·lant-lo:

"(...) i ens podíem asseure, **en lloc** d'haver de fer-ho a terra." DV 67

"Però la meua primera sorpresa fou constatar que, **en lloc** de dos, eren tres." UB 23

La locució *en comptes de* té la mateixa significació; ací, *comptes* té un significat més motivable (en *compte* com a "acció o resultat de comptar" té un significat sensiblement diferent). Nogensmenys, precisament el paral·lelisme formal, sintàctic i semàntic amb *en lloc de* permet de motivar aquesta

locució més idiomàtica.

En aquest grup d'usos, doncs, els trets fonamentals són els següents:

- Relació continent/ contingut (TR situat a l'interior del LM)
- Domini X concebut com a espai.

2.2.1.2. Temps

2.2.1.2.1. En el domini temporal, en s'empra per indicar la inclusió d'una acció dins d'una unitat de temps extensa. Notem, doncs, com s'ha perdut el tret de localització: no expressa que tal acció s'ha realitzat a tal hora o tal altra, segons les unitats puntuals del rellotge, sinó en (al llarg de o en el transcurs de) una unitat extensa determinada. Així, l'acció pot esdevenir-se dins d'aqueix segment temporal (el LM és una extensió major que el TR, el qual constitueix un punt dins el primer):

"(...) només havia de riure fins l'hora en què jo també seria l'àngel..." Sds 334

"(...) voltava per les masies, pels llogarrets i vilatges i el llogaren per tocar l'instrument en dies de festa assenyalada o per amenitzar els casaments i bateigs que es feien a les cases." UB 19

o pot comprendre tot el segment (TR i LM tenen la mateixa extensió o duració):

"L'economia internacional creixerà durant aquesta dècada a un ritme mitjà anual del 3 per cent, menys que en els 80, quan la taxa d'augment va oscil·lar entre el 3,5 i el 5 per cent." Av 25

"Des d'un principi -tan principi com en els primers vint-i-cinc dies de mandat, assumit el febrer del 1989-, Carlos Andrés Pérez va trobar-se amb un panorama mogut." Av 2

2.2.1.2.2. Notem que fins i tot unitats temporals que poden semblar un punt per la seua durada real (*moment*, *instant*, etc.) són conceptualitzats en la llengua com extensos. Vénen a significar "segment temporal de curta

durada", però amb una durada, al cap i a la fi:

- *moment* és el més freqüent:

"I en qualsevol moment podríeu fer ús d'aquesta llibertat per abandonar la casa de nou."

"Em recava d'anar-me'n com si en el moment de marxar hagués de passar alguna desgràcia, però els ulls em coïen massa i tenia fred." Sds 331

- *segon*:

"Doncs quan em va dir que em volia explicar una cosa, li asseguro que no sé què vaig imaginar en uns quants segons..." Vad 291-292

Ací, la pluralitat incideix en l'extensió del LM.

2.2.1.2.3. Hi ha d'altres unitats temporals que inclouen les anteriors, i que no pertanyen pròpiament a les unitats arbitràries del rellotge, calendari o d'altres períodes temporals institucionalitzats, que són concebudes igualment com extensos (*temps, vacances*):

"D'entre la infinitat de persones que passaren pel mas Pla en temps de la meva adolescència, la memòria m'ha conservat el record de dos homes amb una exactitud singular." UB 19

"El dia de la Commemoració ja és una altra cosa, essent com és en plenes vacances; però durant les Regates!

"I en aquest passat hi ha tot de coses nostres, tot de possessions, que ens han robat." DV 49

"Ara el quart supòsit a introduir faria un èmfasi especial en la situació social de l'embarassada, sempre que la interrupció s'efectués en el període de les dotze primeres setmanes d'embaràs." Av 12

Especialment freqüent és el LM ocasió, que remet a un "temps o oportunitat de fer quelcom":

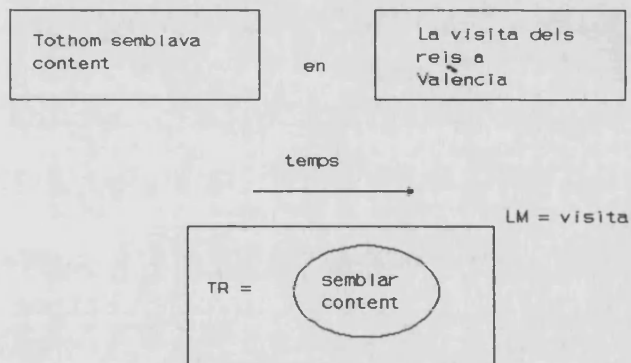
"És del tot injustificat que ni en el programa de mà ni en el general de la temporada s'hi inclogués la traducció del text, com s'havia fet en d'altres ocasions." Av 36

"En aquella ocasió, com en totes les altres, s'estimà més de defugir tota conversa seriosa amb mi." Br 33

2.2.2.1.2.4. El LM pot estar constituït per un nom

d'acció o d'altra mena, que no són noms de temps, però que suposen el pas del temps i, per tant, s'entenen com a segments a l'interior dels quals se situen o perllonguen accions. Així, *visita*, és "acció de visitar", o siga, "acció d'anar un x al lloc d'un y amb intenció cordial". Com a tal acció, suposa una durada, limitada, a més, i per açò podem dir:

Tothom semblava content en la visita dels reis a València

Hi ha nombrosos exemples:

- *visita*:

"El rei Joan Carles i Felipe González reben Li Peng en la seva visita oficial a Espanya." Av 10

- *batalla*:

"Es parla de 500 morts en la batalla campal en què van degenerar els enfrontaments als carrers de la capital, tot i que a les xifres oficials només figuren registrades 256 víctimes mortals a trets i un nombre indeterminat per altres causes, així com 2.000 ferits i 638 detinguts." Av 2

- *vida*:

"Quan aparegué Sebastian en la meua vida, totes aquestes figures grises semblà que es fonien silenciosament en el paisatge i s'esvanien, (...)" Br 37

"(...) era un dia d'una esplendor peculiar, com només en vivim un o dos d'iguals en tota la vida, (...)" Br 29

"De gurús de la tribu durant el franquisme hem passat a éssers inexistents i a una no recepció de la nostra

obra que, sovint, ens fa pensar que ens hem tornat uns clàssics en vida, dels quals ja ningú no gosa ni parlar-ne (...)"

- *fase:*

"Segons Dumas, l'afer Harbache està en la seva fase d'agonia." Av 5

- *desenvolupament:*

"En el desenvolupament de la vida el punt de partida era la matèria inorgànica, i consegüentment -citant el mateix Freud-: "L'objectiu de tota vida és la mort".
Av 36

- *actes, afers:*

"La presentació d'aquesta obra s'enquadra en els actes organitzats pel govern de la Generalitat en defensa del dret civil català després que el govern central va impugnar alguns articles de la llei de filiacions i de la llei de successió intestada." Av 7

"Feia molts anys que els coneixia, perquè havien traficant en qüestions de suro i eren molt simpàtics."
UB 22

- *commoció:*

"El final preliminar d'aquesta jornada podria ser l'antic lema del mateix Carlos Andrés Pérez: "Tot o res"; o el que va expressar ahir, en plena commoció, honorat pel suport i avergonyit per l'intent colpista."
Av 3

- *petició:*

"Veus conegudes de la vida política, social i econòmica del país s'havien deixat sentir en la petició a Pérez d'un gir en el seu sever programa d'ajustaments econòmics, rebutjat per la major part de la població."
Av 2

- *esforç:*

"Simplement, volia anorrear tot allò a què nosaltres havíem donat existència amb tantes dificultats que, en l'esforç, vam perdre, potser per sempre, la nostra identitat anterior." DV 86

- *politica:*

"El president de la Generalitat, Jordi Pujol, va determinar ahir estar "especialment vigilants" davant determinats rebrots de centralisme que, segons ell, periòdicament es produeixen en la política espanyola."

Av 7

- *presència:*

"No serà tan fàcil continuar, en presència seva..." DV

44

- *situació:*

"(...) les mesures d'excepció decretades pel govern i la incertesa creada per l'intent colpista mantenen Caracas en una situació de semiparàlisi." Av 3

- *història:*

"No en va l'última insurrecció que va girar una pàgina en la història d'aquesta República va tenir lloc el 1958, (...)" Av 2

- *al.locució:*

"En una entrevista de mitja hora a la televisió, Mitterrand va anunciar que havia decidit convocar el Parlament en sessió extraordinària per demà passat divendres, perquè el govern hi faci una declaració política." Av 5

"Mitterrand va desafiar l'oposició a presentar una moció de censura contra el seu govern, i va dir que ho podrà fer demà passat en una sessió extraordinària del Parlament." Av 5

- *d'altres:*

"Per això, i malgrat l'existència de certs rumors sobre la possibilitat d'una revolta militar, el fet que la democràcia de més antiguitat a l'Amèrica Llatina hagi trontollat de ple en l'intent colpista de la matinada passada ha estat, per sobre de tot, una sorpresa." Av

2

"La capa d'ozó, situada entre 15 i 50 quilòmetres sobre la superfície de la Terra, es creu que està sota l'atac d'agents naturals químics alliberats a l'atmosfera per aparells d'aire condicionat i neveres, i de gasos originats en erupcions volcàniques com la del Pinatubo,

que alliberen monòxid de clor, un gas que té com a particularitat la desintegració de les mol·lècules d'ozó." Av 20

"Tot i això, Li Peng i González no compareixeran junts en rodes informatives ja que els dos mandataris han delegat els contactes amb la premsa als seus respectius ministres d'Afers estrangers." Av 10

"La invitació al diàleg la va fer ahir a Ankara el ministre d'Exteriors rus, Andrei Kozirev, en un encontre amb els seus homòlegs àzeri i armeni (...)" Av 4

"El davanter búlgar no s'ha recuperat de la lesió, concretament de la ferida que es va fer ara fa dues setmanes al Camp Nou en el partit contra el València, corresponents a la tornada dels vuitens de final de la Copa del Rei." Av 25

"Als cercles polítics de la capital s'ha comentat que, mentre els alts comandaments militars es beneficiaven de pre-vendes legals i contractes milionaris en les compres d'armament, els oficials de graduació mitjana es veien afectats pel procés de creixent deteriorament econòmic que ha colpejat la resta de la població." Av

2

2.2.1.2.4. Hem deixat per al final uns casos en què hom no presta atenció a l'acció en tant que situada dins o desenvolupada al llarg d'un període temporal, sinó a l'acabament d'aqueix període temporal. En francès hom distingeix:

a) *Je le ferai en une semaine/ en deux heures*

Segons Guimier (1978), en situa a la interioritat d'una interioritat, és a dir, al límit intern.

b) *Je le ferai dans une semaine/ dans deux heures*

L'espai temporal recobert per una setmana és traspassat, transcendit: *dans* ens situa en l'exterioritat d'una interioritat, en el seu límit extern. En català, aquesta distinció es dona entre *en* (duratiu) i la locució *d'ací + nom de durada*:

"Si bé la NASA no sap encara quan es produirà aquest

forat d'ozó, sí que es preveu que igual que va passar a l'hemisferi sud, tindrà lloc en un període no superior a deu anys." Av 20

Badia assenyala també l'ús de *dins-dintre*, però l'exemple no especifica si situa en relació a una interioritat o a una exterioritat. El mateix cal dir dels exemples de *en*, que no semblen, com veurem, referir-se a l'exterioritat d'una interioritat. Com ben bé ha assenyalat Guimier, l'acció en el límit exterior de la interioritat suposa un futur (o present pro futur). Açò explica l'estranyesa dels exemples catalans en passat:

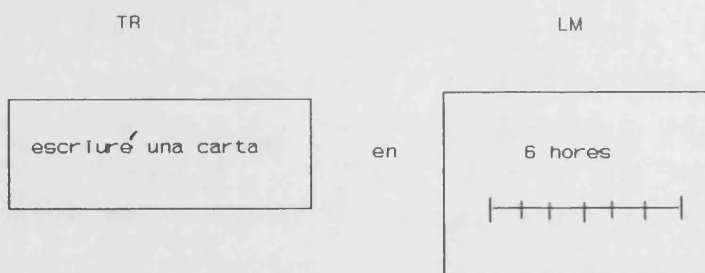
Temps necessari per al desenvolupament	temps necesssari per a l'acabament
<i>Ho faig en una setmana</i>	<i>Ho he fet en una setmana</i>
<i>Ho feia en una setmana</i>	<i>Ho havia fet en una setmana</i>
<i>Ho vaig fer en una setmana</i>	? <i>Ho hagué fet en una setmana</i>
<i>Ho faré en una setmana</i>	? <i>Ho hauré en una setmana</i>
	(com a temps relatiu suposa acabament)
<i>Ho faria en una setmana</i>	<i>Ho hauria fet en una setmana</i>

<i>Ho faig d'ací una setmana</i>	? <i>Ho he fet d'ací una setmana</i>
<i>Ho feia d'ací una setmana</i>	? <i>Ho havia fet d'ací una setmana</i>
* <i>Ho vaig fer d'ací una -setmana</i>	* <i>Ho hagué fet d'ací una -setmana</i>
<i>Ho faré d'ací una setmana</i>	? <i>Ho hauré fet d'ací una setmana</i>
<i>Ho faria d'ací una setmana</i>	<i>Ho hauria fet d'ací una setmana</i> ⁶

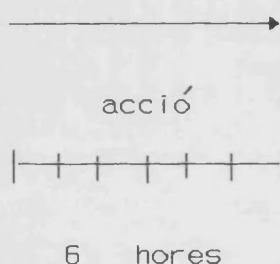
En català, la presència del deíctic *ací*, que remet al present com inici de la durada, resulta incompatible amb el passat:

a) *Escriuré una carta en sis hores* = "Tardaré sis hores a escriure una carta"

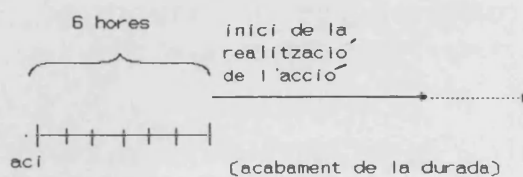
⁶ La forma normativa és amb la preposició *a* (*d'ací a una setmana*). Aquest ús és semblant al tipus *L'arbre és a dos quilòmetres del poble*; la preposició *a* ubica al límit de la duració en qualsevol cas.

Hom suposa que l'acció és durativa:

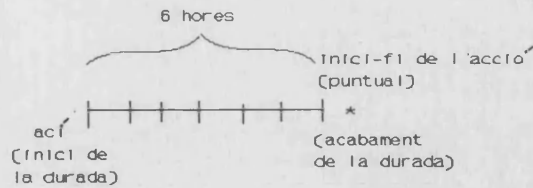

b) *Escriuré la carta d'ací sis hores:*

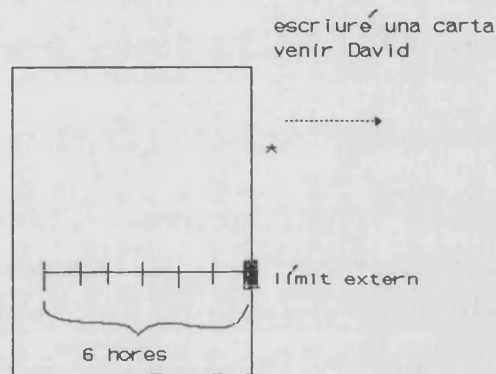

L'acció comença un cop ha finalitzat la durada que tenia per començament l' *ací*. Aquesta acció pot ser duradora o puntual, car *ací* la durada no s'identifica amb l'acció, sinó amb els seus límits externs:

David vindrà d'ací sis hores

L'esquema és, en termes de la relació continent/contingut, el següent:

L'acció en qüestió, doncs, transcendeix la durada.

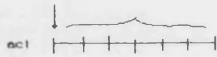
El francès, i el català en menor mesura, permet de conceptualitzar com a relació continent/contingut, quan el TR se situa en el límit exterior del LM, i *stricto sensu*, es troba a l'exterior; aquesta conceptualització és permesa, però, per l'adjacència al límit. En canvi, el català sembla preferir ací l'expressió d'ací + expressió durativa, i no sembla admetre tant la conceptualització del francès.⁷

⁷ En el nostre corpus no tenim gaires notícies respecte d'aquesta qüestió: només tenim un ús, i no és del que situa a l'exterior del límit. Puc dir que en el meu valencià aquesta construcció és totalment estranya tant amb *en* com amb *dins*:

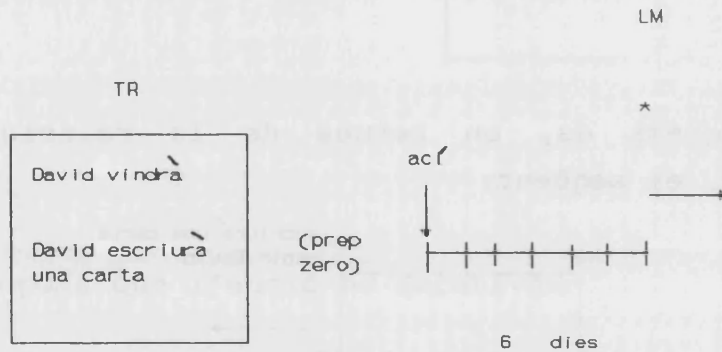
Tornaré a casa en dos setmanes/ dins de dos setmanes
enfrent del tipus que situa a la interioritat:

Acabaré la tesi en vint anys/ dins de vint anys

Perera i Parramon (1987: 58-59) no presenta cap exemple del primer tipus. Badia, com hem dit, presenta sintagmes preposicionals aïllats que no permeten saber si es tracta d'un tipus o l'altre, i Alcover presenta també només exemple del

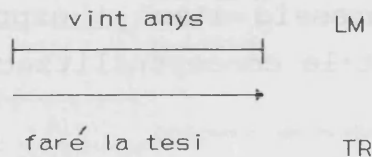

David vindrà d'ací sis dies

En català, doncs, hom no atén a la relació continent/contingut sinó indirectament: tenim sobretot la localització d'una acció (puntual o durativa) per relació al punt final d'una durada, però el que funciona com a LM no és la durada, sinó el seu punt final, i per ço que hom no empre tant en ni *dins*. Aquests, tanmateix, sí que s'empren per indicar que una acció es realitza al llarg d'una durada, i aquesta acció acaba en els límits interns de la durada:

Faré la tesi en vint anys

primer tipus. Nogensmenys, aquesta localització temporal en el límit exterior del LM es troba en l'infinitiu:

En acabar la tesi, me n'aniré a Honolulu

Però aquest límit exterior tal vegada ve imposat més per la semàntica del verb acabar que per la preposició.

Així doncs, l'anàlisi dels usos temporals tindrà els següents trets:

- Relació continent/ contingut
- El LM és una unitat temporal extensa
- EL TR és una acció
- Domini temporal

Respecte de l'ús de *en* paral·lel al tipus *Vindré d'ací cinc dies*, amb la preposició, malgrat que en dubte de la genuïtat, tindrà els següents trets:

- TR és una acció
- El LM és una unitat temporal extensa
- El TR se situa més enllà del límit interior del LM
- Localització en relació a una extensió temporal

2.2.1.3. *En* + gerundi

Alcover-Moll recullen l'ús de *en* + *gerundi*. Aquesta construcció és en espanyol arcaica i dialectal⁸, i el mateix s'esdevé en català:

Nós vos giram ves los richs hòmens e dixemlos en rient

Segons Perera i Parramón (1987: 62-64) en el *Tirant lo Blanc* és ja un fòsil, relegat a dos casos, *en vetlant* i *en durment*, i afirma que, tot i haver tingut una certa vitalitat en tota la història de la llengua, no ha estat gaire usada en català. Al corpus no trobem cap exemple, i en la meua experiència del valencià, només conec la forma *en acabant*, de vegades amb una elisió atípica de la *a-* inicial del verb (*en cabant*), que dona compte del grau de fixació de la construcció. De fet, ve a equivaler a *després*:

Anirem al cinema i en acabant anirem a l'avinguda

En qualsevol cas, aquest *en*, tan poc estés com estiga, es troba perfectament motivat:

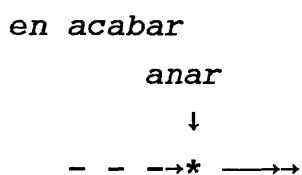
Els xiquets només són bons dormint

⁸ S'ha ocupat d'aquesta construcció en espanyol DE LOS MOZOS (1973).

El gerundi no sols és modal -restricció de la predicació tot assenyalant de quina manera aquesta és vertadera-, sinó també temporal-indica durant quin període de temps és certa la predicació-, i expressa una acció per relació a la qual se situa temporalment una altra. Així doncs, el gerundi pot ser LM d'una relació prepositiva, i en la mesura que l'acció que assenjala el gerundi és durativa, hi pot aparéixer *en*. Recordem que ací trobem el valor que ens semblava poc genuí amb la preposició *en*, i que creem que ací es deu a la semàntica verbal:

Anirem al cinema i, en acabant, anirem a passejar a l'avinguda

En aquest cas, com que el verb és puntual i suposa un cessament de l'acció, el TR només pot situar-se més enllà de la verificació d'aquesta acció:

La posició i fins i tot la funció i significació d'aquesta construcció és la pròpia d'adverbis temporals-*il.latius* com *després*, *a continuació*, etc.

2.2.1.4. *En* + infinitiu

En canvi, és molt més freqüent la construcció *en* + infinitiu. Alcover-Moll hi distingeixen:

1) *en* + infinitiu present: Indica simultaneïtat i una certa causalitat respecte de l'acció expressada pel verb principal. Vets-aquí diversos exemples:

- Sobretot temporals:
- "P: ¿De quin contracte?

H: Del que vam fer en ocupar aquest pis." DV 31

"La cap d'estat republicana, que va ser rebuda a l'aeroport pel secretari d'Estat britànic, Peter Brooke, va manifestar en ser elegida el novembre de 1990 que donaria prioritat al diàleg entre nord i sud per reconciliar les dues comunitats de l'Ulster." Av 5

- Temporal-causal:

" Calla en sec en descobrir la presència de la portera."

DV 50

"En no poder-se fer amb el vaixell, Almeida i René Salmerón van disparar contra els vigilants, als quals prèviament havien lligat i pres les armes." Av 4

2) en + infinitiu pretèrit: Indica precedència immediata

respecte de l'acció denotada pel verb principal:

En haver passat el rosari, ens n'anem a dormir

En no haver-hi trobat cap delicte, el van alliberar

en + infinitiu és una de les qüestions controvertides de la sintaxi catalana, sobretot en relació amb la construcció considerada menys recomanable, però més emprada en la llengua parlada, *al* + infinitiu. Fabra (1956 (1974: 86-87)) considera que totes dues signifiquen el mateix, però assenyala que *al* + infinitiu hui en dia és més aviat evitada; Moll és partidari d'acceptar-la, car totes dues construccions es troben en els clàssics antics i moderns (1968: 421); Solà (1972) ha estudiat aprofundidament l'opinió dels gramàtics al respecte, i considera que la problemàtica és més complexa que no pot fer creure la tradició gramatical, i que ambdues construccions poden no significar el mateix; qüestiona, tanmateix, la distinció establerta per Sanchis Guarner (1950: 343):

"Per introduir una determinació circumstancial de temps representada amb un verb en infinitiu, equivalent a un gerundi, convé emprar amb preferència la preposició *en*. (...) L'ús de la preposició a seguida de l'article definit (*al*, a *l'*) és admissible, però només quan tal

determinació circumstancial de temps equival a un pretèrit perfet d'indicatiu; exemple: *Al caure escales avall, em vaig fer mal (= quan caiguí).*" (1950: 243)

Des d'un punt de vista diacrònic, Perera i Parramón (1987: 83-84) ha descrit la situació d'aquestes preposicions en *Tirant lo Blanc*: ambdues construccions són poc usades, i no són equivalents:

a) a + infinitiu s'empra sempre amb un fort caràcter nominalitzat (mai amb complements verbals, en la forma simple de l'infinitiu).

b) en + infinitiu s'empra amb caràcter més verbal (amb infinitiu simple o compost), amb complements, i, a més, amb un matís causal que manca en l'anterior.⁷

En qualsevol cas, els autors catalans actuals han seguit la recomanació de la normativa, representada sobretot per Badia:

" (...) en el caso de que el infinitivo introducido mediante preposición tenga el valor de subordinada adverbial temporal, la preposición usada puede ser a (a *l'arribar el president (...)*) o en (*en arribar el president*); la primera solució es la de la lengua corriente, la segunda es la preferida por la lengua literaria." (1962 (1985: 60)

Per tant, és evitada sistemàticament en el català escrit d'arreu del domini, i no hi incidirem més. L'ús de la preposició *en* amb l'infinitiu, això de banda, es troba perfectament motivat, tant si la construcció expressa simultaneïtat com acabament:

⁷ Per la meua part, puc testimoniar que en el meu dialecte valencià hom empra també distintivament ambdues construccions:

a) *en* + infinitiu: circumstància temporal futura (inici de l'acció principal després dels límits de l'acció en infinitiu):

En escurar anirem a passejar
= *quan* + futur o subjuntiu

Té un ús molt restringit, fins i tot expressant aquesta circumstància.

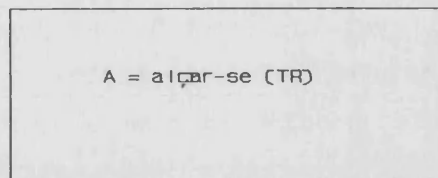
b) *al* + infinitiu s'empra en tota altra circumstància (simultaneïtat, matís causal, etc.):

A l'entrar Miquel, tothom s'alça

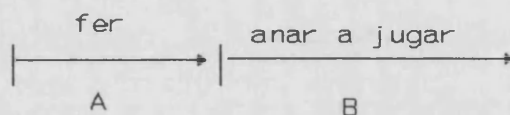
Al no haver atestat l'avi, els néts es quedaren sense res

En entrar el senyor arquebisbe, tots s'alçaren

B = entrar (LM)

En fer els vostres deures, podeu anar a jugar

L'acció B se situa en el límit exterior de A.

Tant en l'infinitiu com en el gerundi, tindrem els següents trets:

- Relació continent/ contingut
- TR i LM són accions
- Domini temporal
- Dins o més enllà del límit de l'acció verbal que serveix de LM

Situa l'acció A dins els límits de l'acció B.

2.2.1.5. Usos modals

Els usos modals tradicionalment han estat considerats idiomàtics, és a dir, poc motivables, i, conseqüentment,

tendents a la fixació. Nosaltres intentarem demostrar que entre els usos centrals més prototípics (els espacials i, en segon terme, els temporals) i els modals, menys prototípics, no hi ha més que una gradació. Hem comentat ja com determinats dominis eren conceptualitzats com a espais, i concretament com a espais amb un exterior i un interior, de manera que s'hi podia emprar en perfectament. Estudiem ara d'altres casos amb deteniment. Es tracta, en efecte, de dominis que són conceptualitzats com a espais o bé que són espais metafòricament. Així, si recorrem a les classificacions tradicionals de la metàfora, trobem:

1) El tipus "A de B", que és molt abundós: un espai (A) s'identifica amb quelcom que no ho és (B), i açò implica que (B) es conceptualitza com (A); vegem-ne alguns exemples:

"El propòsit de l'executiu socialista d'ampliar els supòsits que donarien cobertura legal a la interrupció de l'embaràs cal situar-lo en el context de la necessitat d'adequar l'ordenament jurídic a la realitat social." Av 12

"El primer ministre xinès, Li Peng, va declarar ahir a Lisboa, poc abans de sortir cap a Madrid, que les relacions entre la Xina i Occident han de millorar, però en el marc del "respecte mutu i la no ingerència en els afers interns". Av 4

"Tenia por de trobar-vos en una altra disposició d'esperit." DV 58

"(...) i tot i que hi havia estat sovint, en tan diversos estats d'esperit, fou el record d'aquella primera visita el primer que tornà al meu cor, en aquella altra visita meva, la darrera en el temps." Br 29

"En quina disposició podíeu esperar trobar-me?" DV 80

"Aleshores, com que sempre heu viscut en una atmosfera d'adulació, us deu ser molt difícil de comprendre que algú aspiri a ser fidel a la pròpia integritat, honest amb ell mateix." DV 41

"(...) era secretari del Canning i president del Consell

d'Estudiants del Col·legi, un personatge important, doncs, en el món universitari." Br 35

universitari = de la universitat

Notem que una expressió com "una disposició d'esperit" pròpiament ja no és un espai, sinó una "manera" conceptualitzada com un espai gràcies a la metàfora.

2) Pot donar-se el cas en què B s'entenga d'entrada com A (espai):

"Ergo, també a Castella viuen en l'error" Av 13

Fins i tot en aquests casos, el verb continua remetent a una conceptualització espacial, i, per supost, en. D'altres exemples:

"No, al contrari, perquè la justícia es fonamenta en la parcialitat envers la víctima." DV 82

"Tenia por de trobar-vos en una altra disposició d'esperit." DV 58

"Potser us ha mantingut deliberadament en la ignorància." DV 81

"I ella no sols no va fer res per ajudar-nos a recobrar-la, sinó que es va esforçar tant com va poder perquè continuéssim en aquesta ignorància del nostre passat." DV 80

"I els meus primers amics encaixaven perfectament en aquell marc: (...)" BR 37

Tot i que la conceptualització espacial continua mantenint-se, el significat és modal en la mesura que el fet d'incloure una acció en una manera suposa qualificar aqueixa acció modalment:

Sergi viu constantment en l'error

error

viure constantment

Naturalment, hom diu a l'interior d'on viu, però açò ja no és tant un lloc com una manera. La relació continent/ contingut es manté sempre, però allò que hom conceptualitza ja no serà un espai, sinó una manera. El caràcter és molt més modal quan la conceptualització espacial roman només a càrrec de en:

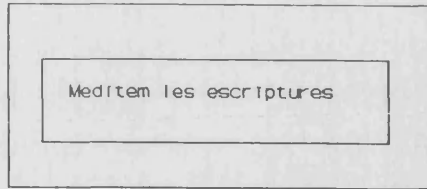
Meditem les escriptures en el silenci

Meditem les escriptures en silenci

Existeix una diferència entre tots dos usos. WAUGH (1976) i GUIMIER (1978) s'han ocupat dels usos paral·lels del francès, en què a més de la diferència article definit/ article \emptyset , s'empren dues preposicions distintes (*dans* i *en* respectivament). Aquests autors fan notar que tothora tenim una relació continent/ contingut. Quan aqueixa relació es remet exclusivament a la preposició, hom perd la imaginació espacial (la relació continent/ contingut és més abstracta, però present) i continent i contingut es mantenen separats, distints. En canvi, quan no hi ha article, continent i contingut coincideixen: el caràcter modal és més marcat perquè l'estructuració espacial, en coincidir continent i contingut, deixa de ser del tot prominent:

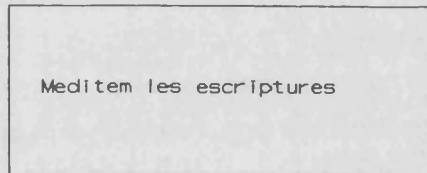
Meditem les escriptures en el silenci

el silenci

Meditem les escriptures en silenci

silenci

Segons Guimier, el continent és, en absència de l'article, una substància informe, per tal de poder-se amotlar als límits del TR. Aquesta característica s'associa amb l'absència de l'article:

"Avec *en*, locus et situs sont pensés indissociables, inhérents l'un à l'autre, ce qui implique pour le locus de rester "malléable", de ne pas accepter de forme propre afin de pouvoir prendre celle du situs qu'il intègre. C'est précisément la fonction de l'article \emptyset qui présente un substantif dont "la substance globale, informe, non délimitée (...) se modèle suivant le contexte en époussant exactement ses concours" (Pottier 1962: 161)" (1978: 297)

La meditació, doncs, és limitada pel silenci, i per aquesta raó aquests sintagmes preposicionals, quan modifiquen noms, vénen a equivaler a adjectius, que també limiten l'extensió semàntica dels noms:

fotografia en color

Observem, doncs, com hi ha una tendència a emfatitzar la manera d'ésser enfront de la interioritat en relació a l'exterioritat (esp = espai, man = manera; els superíndexs indiquen un grau major o menor de presència d'aquests trets):

És difícil de sobreviure en una selva tropical + esp⁵

És difícil de sobreviure en un ambient tropical + esp⁴, + man¹

És difícil de sobreviure en un ambient corrupte + esp³, + man²

És difícil de sobreviure en la desgràcia + esp², + man³

És difícil sobreviure en soletat + sp¹, + man³

La correlació no és, naturalment, tan matemàtica, però creem que indica ben bé que quan més prominent és la manera, menys ho és la conceptualització espacial (continent/contingut), la qual, però, com a tret inherent de *en*, mai no desapareix. Vegem algun altre exemple:

Hem viscut en la desgràcia + esp³, + man¹ LM ≠ TR

Hem passat l'any en la desgràcia + esp², + man²)

Hem passat l'any en desgràcia + esp¹, + man³ LM = TR

Aquesta escassa prominència de la conceptualització espacial en els usos més modals justifica el que hagen estat considerats idiomàtics, poc motivats.

Vegem alguns exemples d'usos modals:

1) Manera amb major prominència de la relació continent/contingut:

"Us sembla bé que algú s'aprofiti de les circumstàncies en què es troben dos innocents per abusar de la seva bona fe?" DV. 80

"Actualment només el Japó està en condicions de facilitar capitals." Av 25

"Ara el quart supòsit a introduir faria un èmfasi especial en la situació social de l'embarassada, (...)" Av 12

2) Manera més pura, amb coincidència de TR i LM. El LM indica la manera del TR:

"Per tot plegat, no voldria inquietar la rara avis de lector de poesia, ja que tinc el convenciment que no és una espècie en extinció." Av 13

espècie = extinció

"No us podeu comprometre per una altra persona adulta i en possessió de totes les seves facultats." DV 64

persona = en possessió

Cal notar en aquest cas el valor adjectiu que de vegades tenen aquests usos (en possessió = posseïdora).

"Jo tinc una carta de Jadranka Vrsakovicz, una valenta noia croata que escriu en català meravellosament, i n'he vist dues més que ha adreçat a altres amics." Av 13

escriu = català

"El disseny de l'exposició -amb un espai per a cadascun dels set artistes, units per uns passadissos en penombra, (...)." Av III

passadís = penombra

"Jo no sé si açò és cert, però cal tenir en compte que durant els meus tres successius mandats també hi vaig tenir el santcrist." Av 13

que durant els meus tres successius mandats (TR) = compte (LM) (= consideració)

"Criatures misterioses reivindica, doncs, una aproximació diferent a l'art, un acostament directe, real i allunyat de la diapositiva o de la fotografia en color que, malauradament, sovint són l'única eina de treball en la didàctica de l'art." Av III

fotografia = color

"Per animar-me una mica vaig dir gairebé en veu alta:

"És un somni."" Sds 33

dir = veu alta

Notem que tots aquests espais indiquen un LM que envolta el seu TR, el qual pot ser des d'un nom a un sintagma verbal, tot tenyint-lo d'una modalitat o una manera determinada:

ús

fer un acte personal

Hom indica la manera de realitzar un acte personal.

pau

ella

concepte pobre

Jo

El límit (LM continent) tindrà el TR (contingut) amb la seua pròpia naturalesa (modal): *pau, silenci, desgràcia*, etc. En certa manera, imposa una limitació sobre el TR, uns límits tals que, més enllà d'ells, no actua la manera en qüestió (*silenci, pau*, etc.).

2.2.1.5.1. Ús final

Alcover-Moll assenyalen l'existència d'un ús final de *en*, representat per exemples com els següents:

"Nombroses personalitats assisteixen a un acte en defensa del dret català." Av 7

"Els bombarders F-16 de la força aèria veneçolana, que van començar a sobrevolar Caracas durant les primeres hores del dia en un intent d'intimidació, i llestos per bombardejar la base militar de La Carlota, als afores de la ciutat, no van entrar en acció, encara que mantenen els vols." Av 3

En efecte, ací hom pot substituir *en* per *per a* amb major o menor violència. D'altra banda, aquests autors poden haver-s'hi deixat guiar per expressions llatines com *in memoriam* ("per al record") o, en títols i dedicatòries, com *in Erotationem* ("Per a Erocíó"). No dubtem del parentiu etimològic d'aquest *en* amb aquests usos llatins, però el fet és que hom empra *en*, i no *a* o *per a*. Creem, doncs, que aquests usos són modals, i tenim clarament un TR inclòs en els límits del LM:

"La soprano Roberta Alexander, malgrat un començament incert, va mostrar una veu ampla i agradable, alhora que sacrificava part de la tècnica en benefici d'una més gran expressivitat." Av 36

benefici d'una més
gran
expressivitat

sacrificava part de la tècnica

Hom iguala *sacrifici* a *benefici*; en certa manera equival a *com a*, perquè s'identifiquen les substàncies, en coincidir els límits.

"Hi haurà argentins, grecs, mexicans, neozelandesos...si

no guanyen aquests, que es paguen ells mateixos el viatge, després de gastar-nos 300 milions en preparació..." Av 28

preparació

gastar-nos 300 milions

Hom expressa més el *com* que el *per a què*.

"La Comissió Europea es va sumar a la comunitat internacional en la condemna a l'intent de cop d'Estat a Veneçuela i va manifestar el seu suport incondicional a la democràcia d'aquest país, segons informa la nostra corresponsal a Brussel·les, Lali Sandiumenge." Av 3

la condemna a
l'intent
de cop d'estat a
Veneçuela

Es van sumar a la comunitat
internacional

En aquest exemple s'entreveu un valor restrictiu que ja havíem introduït en l'epígraf anterior i que comentem tot seguit àmpliament.

2.2.1.5.2. Ús restrictiu

Aquest ús restrictiu, en efecte, es veu més clar en una sèrie d'usos, semblants a l'anomenat acusatiu grec o de relació:

καλλή τὸ ἦθος
Ἐλλην τὸ γένος
ἄλγεεν τὸν πόδα

és a dir, en aquests usos en ve a significar "pel que fa a, en referència o relació a":

T'equivoques en la teua opinió

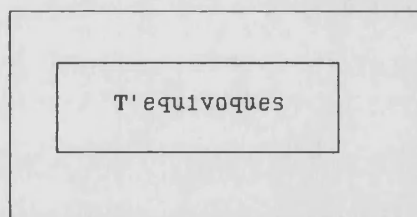
T'equivoques en açò

doctor en lingüística general

En aquests usos, la relació continent/ contingut és ben present, en les dues vessants assenyalades:

T'equivoques en la teua opinió

la teua opinió

Acció *T'equivoques* no coincideix amb *la teua opinió* ço és, és un continent major que el contingut.

doctor en lingüística general

doctor

Ací, els límits de *lingüística general* coincideixen amb els de *doctor*.

Ací, el LM no imposa tant una manera, sinó que restringeix l'abast del TR: hom és *doctor* sols dins els límits de *lingüística general*, un s'equivoca només dins els límits de *la seua opinió*. Aquesta restricció, naturalment, és també modal, car en última instància estableix no l'àmbit dins el qual el TR (nom o predicació) és d'una manera o altra, sinó dins el qual és realitat/ no realitat, té validesa o és veritable. D'ací el valor restrictiu: hom especifica dins de quin àmbit quelcom té realitat, enfront d'un fora d'inexistència: l'afirmació només és vàlida dins els límits assenyalats per *en*. Alguns altres exemples són:

doctor en dret

mestre en Gai saber

Llicenciat en Filologia

"Aquest és un altre dels motius pels quals us he dit que l'objecte en qüestió us pertany." DV 65

qüestió

objecte

Els límits de l'*objecte* vénen donats per *qüestió*. El

caràcter restrictiu és clar: aquell que està en qüestió, i no cap altre.

"Neumann va saber traduir la complexitat de l'orquestració de Mahler, obtenint la màxima claredat de totes les seccions de la corda -un pèl massa volum en el so de les arpes, però- i obtenint una gran riquesa de colors i bellesa en el metall especialment." Av 36

En aquests dos usos de en es veu clarament la relació espacial continent/ contingut.

"Fins i tot en això us voleu sortir amb la vostra?" DV 54

"Però és en això que no us puc seguir, en aquest detall de la propietat." DV 63

"Ni falta que fa, si no veieu motius de queixa en el seu procedir." DV 38

"(...) sovint són l'única eina de treball en la didàctica de l'art." AV III

"Aquest menor creixement té com a causa principal un refredament en la recaptació de les companyies del ram de l'automòbil, segons va informar la patronal Unespa." AV 25

"De fet, l'Acció Democràtica i la formació conservadora COPEI, encapçalada per Eduardo Fernández, han protagonitzat un equilibri quasi perfecte en l'alternança en el poder." Av 2

"Els militars colpistes, segons va confirmar un membre del govern, eren en la seva majoria oficials de graduació mitjana els quals han patit amb més força la crisi econòmica que viu el país." Av 3

Observem que en el darrer exemple la relació continent/ contingut té un caràcter quantitatiu, (la majoria dels oficials), però en qualsevol cas, especifica l'abast de la predicació (eren oficials = la seua majoria , però no tots):

en la seua majoria

eren oficials

Un altre exemple:

"I aquest pas només pot ser un: trencar els lligams que us subjecten, lligams en gran part imaginaris, fruit d'aquest temor que ella ha sabut posar en vosaltres..."

DV 62

Tenim també algunes locucions prepositives:

- *en tant que*, clarament restrictiva:

"És molt probable que, ara que les aigües han tornat a mare, aquestes mateixes veus -defensores de Pérez en tant que compromeses amb la democràcia- tornin a sonar per demanar una reflexió governamental sobre les repercussions del dur pla econòmic en els ànims generals." Av 2

- *en aquest cas, en molts casos...*, ús pròxim al temporal (*cas* equival a *temps, ocasió*):

"En primer lloc, la demanda, per part de determinats sectors socials, d'una major flexibilitat legal per evitar que, en molts dels casos, les dones que decidissin avortar haguessin de situar-se en la il.legalitat, (...)" Av 12

"En aquest cas els vostres comentaris són desplaçats i ofensius." DV 89

en aquest cas

Els vostres comentaris son
desplacats i ofensius

El demostratiu presenta un grau menor de cohesió, naturalment, que l'absència d'article.

- en cas de, en cas que, equivalent, a una conjunció condicional, té el seu significat perfectament motivat.

"Per aquesta raó, consideren imprescindible la resolució de l'actual ronda de negociacions del GATT, que intenta assolir una major liberalització dels intercanvis internacionals i que, en cas d'un fracàs, comportaria el ressorgiment del proteccionisme." Av 25

cas d'un fracàs

comportaria el ressorgiment del
proteccionisme

El LM assenyala l'abast de l'afirmació (el de és expletiu, $A = B$, A de B). L'ús del condicional (*comportaria*) assenyala que la realitat està supeditada a la verificació del LM. Així, en el domini temporal:

en Z

x sera y

En el domini modal:

en cas de Z

x seria y

Allò que suposa aquesta relació continent/ contingut és "Afirmar tal cosa si aquesta cosa es troba dins els límits d'una altra". El mateix tenim en la locució *en cas que*, però ací el LM és una acció: la veritat de x se supedita ací a la inclusió dins l'acció z:

"Els laboristes del Regne Unit van prometre ahir a Brussel·les que impulsaran una política europea "entusiasta" en cas que guanyin les eleccions legislatives que s'han de convocar abans de l'estiu."

Av 4

2.2.1.5.3. Suplement

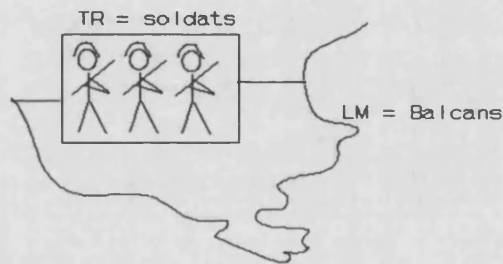
La major part dels suplementes poden entendre's encara remetent a la relació continent/ contingut:

1. L'origen explícitament espacial és ben clar en verbs com *basar-se*, *fonamentar-se*:

"L'intercanvi, segons Walesa, hauria d'estar basat en "inversions que siguin avantatjoses per als alemanys i que al mateix temps impliquin desenvolupament per a Polònia." Av 5

2. Igualment, en verbs que indiquen intervenció, participació o interès:

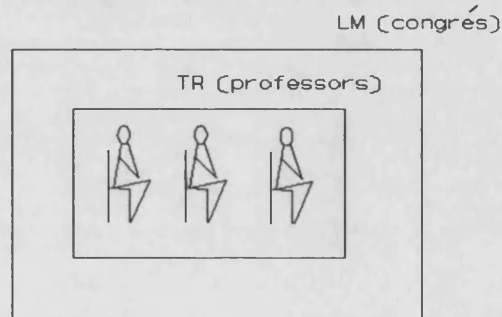
Els soldats intervindran en els Balcans

Un altre exemple:

"El fiscal demana també vuit anys per a María Mendoza i tres per a Enrique de la Rosa, tot i que no van intervenir directament en el procés." Av 4

Els professors participen en un congrés

Un altre exemple:

"El descontentament dels quadres mitjans va quedar al descobert ahir, quan el ministre veneçolà de Relacions Interiors, Virgilio Ávila Vivas, va reconèixer que en l'intent militar van participar només tinents coronels, majors i capitans." Av 2

3. Igualment, verbs que signifiquen *ficar-se, immiscuir-se, involucrar-se*:

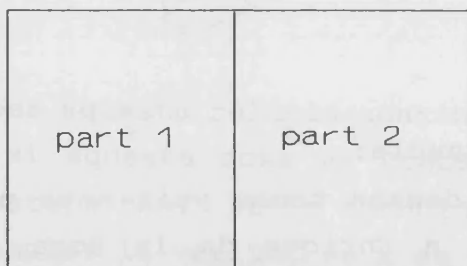
"Enmig de la confusió del moment, ahir resultava difícil discernir exactament la natura de les queixes dels sectors militars implicats en aquest episodi." Av 2

4. Verbs com *consistir*:

"D'altra banda, costa de veure en què consisteix una oportunitat, (...)" DV 40

La cantata consisteix en dues parts, un recitatiu i un seguit d'àries

cantata

Notem que el TR = LM, i d'aquí l'absència de l'article.

5. Finalment tenim els verbs de percepció sensorial i activitat intel.lectiva:

1. Activitats perceptives:

Si et fixes en aquell arbre, hi podràs veure un niu d'ocells

2. Activitats intel.lectives, com *pensar*:

"Vaig posar-me a pensar en la facilitat que tenien a parlar la llengua del país" UB 23

o activitats intel.lectives voluntatives, com *creure*:

"El mateix president J. F. Kennedy, malgrat el repte

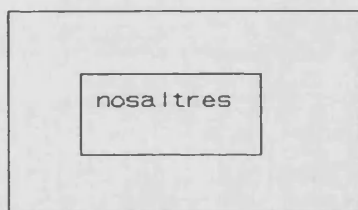
mundial que s'havia guanyat en vida i malgrat la seva immolació heroica, quan, després de mort, es va airejar la relació adúltera que sembla que havia mantingut amb la bellíssima Marilyn Monroe, va perdre gran part de consideració entre molts dels qui havien cregut en ell."

Av 13

En casos com els següents, la relació continent/contingut ens sembla que és encara prou clara:

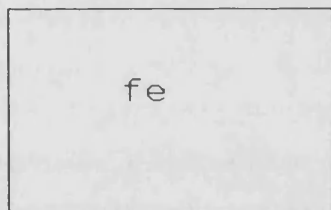
"Van suposar que sí, confiats, escolteu!, confiats en la bona fe de la portera." DV 42

la bona fe de la
portera

"Cada cop tinc més fe en nosaltres" DV 50

nosaltres

Però en les oracions com les anteriors, hom pot trobar encara aqueixa relació continent/contingut? Creem que sí, però en aquestes oracions és l'activitat el que rep els seus límits en el TR:

María

David es fixa

María

David pensa

María

David creu

2.2.1.5.4. Usos il·latius

KELLER (1981) ha assenyalat que per facilitar el discurs conversacional hi ha una sèrie de senyals en la parla del conversador. Aquests són emprats per introduir canvis de nivell dins la conversa o per preparar els oients per al següent torn. Són els *gambits* o estratègies conversacionals, que no són exclusius, naturalment, de la conversa. La funció més comuna que exerceixen aquests és la d'assenyalar que allò que els segueix s'ha de prendre d'una manera determinada, per exemple, com una opinió o una realitat desagradable. Aquesta funció és la d'assenyalar el *semantic frame*:

In my opinion, he's a fool

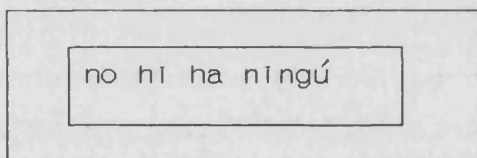
El *gambit in my opinion* qualifica l'oració com una opinió.

Els sintagmes preposicionals de què hem tractat en estudiar *en* funcionen en la major part dels casos com a aditaments, i ja ALARCOS (1969 (1980)) va assenyalar que

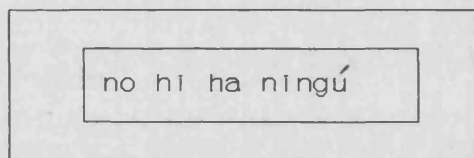
aquesta categoria podia incidir sobre extensions diverses. Sense voler aprofundir en una problemàtica complexa, i que no és essencialment semàntica, assenyalem, amb Alarcos:

1) Els aditaments espacials i temporals emmarquen l'enunciat:

aci

al poble

2. Nacionals: Incideixen sobre elements distints de l'oració:

Va fer l'examen

a fosques

Nogensmenys, el professor A. López (1977) ha assenyalat que els adverbis en *-ment*, tot i incidir sobre la relació subjecte-predicat, poden acolorir més el subjecte o l'objecte.

David actuà responsablement (major incidència sobre el subjecte)

David escrigué l'informe detalladament (major incidència sobre l'objecte directe)

Els sintagmes preposicionals modals vistos fins ara incideixen sobre parts suboracionals: *mestre en Gai Saber, disputa en qüestió, caminar en silenci, Ells eren oficials en la seua majoria* (sobre el subjecte o sobre el sintagma verbal, copulatiu, que remet al subjecte, en última instància)...

Hi ha, però, una sèrie de sintagmes preposicionals modals o d'origen modal que, tot i afectar diverses parts de l'oració de vegades, al més sovint afecten l'oració sencera. Aquests sintagmes preposicionals se situen en la perifèria de l'oració, i la modalitzen en la seua totalitat, tot proporcionant-hi un marc semàntic determinat (opinió, major realitat, etc.). A més a més, en situar-se en l'òrbita extraoracional, tenen sovint un comportament textual, que es manifesta en els següents aspectes:

1. Segons hem dit, qualifiquen semànticament l'oració que segueix, però no sols aquesta. De fet, forneixen un marc semàntic a unitats majors que l'oració, malgrat que, directament i explícita, se situen en una oració determinada:

"Els Reis Catòlics havien contret elevats deutes amb els jueus. En conseqüència, en un primer moment, aquests foren obligats a convertir-se; en segon lloc, van ser obligats a eixir del país."

En aquest text, *en conseqüència* emmarca dues oracions semànticament, si bé se situa, per imperatius d'economia lingüística i linearitat, sols en la primera. Aquestes dues oracions, al seu torn, estan emmarcades per sengles gambins, que introdueixen les diverses parts d'una argumentació.

2. A més a més, aquests sintagmes preposicionals al més sovint estableixen vincles amb el discurs precedent, la naturalesa del qual és explicitada directament o indirecta pel semantisme del LM: així, *en conseqüència*, qualifica el discurs subseqüent com a conseqüència del precedent.

Aquesta mena de sintagmes preposicionals "il.latius" han estat considerats tradicionalment com a idiomàtics, però el fet és que la presència de *en* en aquests està ben justificada. Aquesta preposició, en expressar la relació continent/ contingut, és la més escaient a relacionar un marc semàntic (LM) amb una oració (TR). El LM hi proporciona la qualificació semàntica, tot igualant l'extensió de TR i LM, com és propi dels sintagmes preposicionals introduïts per *en* sense que hi haja cap article:

En conseqüència, els jueus foren expulsats

conseqüència

els jueus foren expulsats

Els jueus foren expulsats = *conseqüència*

Fem notar, però, que ens trobem en un límit de la categoria, tant des d'un punt de vista sintàctic (la preposició l'hem definida com a marcant d'objectes, unitats oracionals) com semàntic, i així, de vegades el LM està poc motivat:

Maria no havia conegut l'estima. En efecte, sa mare havia mort quan tenia un any.

L'oració en qüestió no pot entendre's com un efecte del discurs previ, sinó com una explicació o, tot al més, una afirmació.

Recordem, en fi, que aquests sintagmes preposicionals no sempre incideixen sobre una oració, sinó que poden qualificar diverses parts suboracionals:

- En la següent oració:

"(...) però ja des dels primers dies, quan el sol fet de viure a Oxford, en un estatge propi i amb un carnet

de xecs propi, era ja una font d'exaltació, jo tenia la sensació, en el fons, que allò no era pas tot el que Oxford podia oferir-me." Br 37

l'expressió en el fons és ambigua:

a) Pot referir-se a sensació, i aleshores incideix sobre el sintagma nominal.

b) Pot qualificar l'oració que introdueix que com a opinió més profunda.

- En aquesta oració, qualifica el verb o el sintagma verbal:

"Ja sé que en el fons és un pobre noi, però..." DV 74

- En aquests casos, qualifica una oració:

"I fins m'atreviria a dir que, en el fons, això no us ve de nou." DV 75

"En el fons no et faig retret de res." DV 90

- Ací, en fi, l'oració subordinada introduïda per quan:

"Avui ens manca, al nostre entendre, també un altre Valéry que ens faci parar esment que una literatura, una cultura, amb una piràmide sense cim no serà res en la història de la cultura, en especial quan sembla que el desprestigi o el silenci envers la poesia és sols una realitat autòctona, la catalana." Av 13

Podem distingir dos grans grups de sintagmes preposicionals il·latius:

1. Els que funcionen com a modalitzadors d'abast oracional, fornint d'un marc semàntic l'oració que qualifiquen. Aquests no han estat inclosos tradicionalment en les il·latives, tot i que de vegades estableixen vincles amb el discurs previ més o menys clars:

1.1. Hom expressa que l'oració s'ha d'entendre com un punt de vista més real que quelcom dit anteriorment, al temps que en proporciona una explicació. Ací tenim l'expressió en realitat:

"B: I qui us ha de perseguir i castigar?"

H: Deuen haver-hi autoritats

B: Només la portera. I, en darrer terme, ni ella. En

realitat, l'únic que fa és dreçar un espantall al nostre davant per si així pot evitar allò que tem." DV 60-61

1.2. L'oració suposa un punt de vista més concret o especial. A més dels exemples de *en especial vistos* adés, tenim el cas de *en concret*:

"Un dels àmbits particularment afectats han estat les forces armades, i, en concret, els seus quadres mitjans." Av 2

1.3. L'oració és un punt de vista general:

"A Itàlia, l'aparició, al Parlament, d'una sandunga com la Ciciolina va causar inquietud i vergonya i, en general, no va ser gens ben admesa i va acabar fracassant." Av 13

1.4. L'oració és un punt de vista determinat. Així, *en certa manera*, ve a significar "des d'una perspectiva x":

"Malgrat ésser un vagabund -i un vagabund de l'escola més antiga i aquilotada- anava relativament ben vestit, i això sembla que li era en certa manera, imposat per l'ofici que feia: voltava per les masies, pels llogarrets i vilatges (...)" UB 19

1.5. Un punt de vista més pregon:

"En el fons, però, mai no n'hem dubtat." DV 45

1.6. L'oració, en fi, es presenta com un punt de vista extrem en la consideració d'un assumpte:

"H. Deuen haver-hi autoritats.

B: Només la portera. I, en darrer terme, ni ella." DV

2. En segon lloc, tenim un grup de sintagmes preposicionals que estableixen d'una manera més explícita vincles d'una determinada naturalesa semàntica amb el discurs anterior:

2.1. L'oració és una part determinada d'una argumentació, que segueix un ordre. La posició concreta és expressada pel semantisme del LM:

a) Principi:

"En els orígens del cop, però, es perfilen tres factors

combinats: en primer lloc, el malestar social que s'ha estat generant aquests últims mesos, (...)" Av 2

b) Punts intermedis:

"En segon lloc, en diverses ocasions les més altes institucions de la judicatura han expressat el seu malestar per haver hagut de fer repetides interpretacions d'una llei (...) que al seu criteri resulta massa ambigua." Av 12

c) Fi:

"En fi, la qüestió és que no hagi fet tard." DV 406

2.2. Explicació i afirmació; és el cas de en efecte. Un exemple clarament afirmatiu és el següent:

"La primera fou irrevocable, ho confessareu.

X: En efecte." DV 91

2.3. L'oració es presenta com una contraposició al que s'ha dit abans (valor adversatiu). Ací tenim en canvi:

"D: No. De tota manera, jo estava segura de mi.

H: I jo de mi. En canvi no en podia estar de tu." DV 45

"Si no us haguéssiu mogut de la casa, no sé si hauríeu acabat per tenir tamborets i llibres...però en canvi, hauríeu disposat d'alguna cosa més valuosa." DV 85

"F. Mitterrand va reiterar que no canviarà cap ministre, però no va voler contestar directament al seu ex-primer ministre, M. Rocard, que diumenge va sol·licitar la destitució dels ministres implicats. En canvi, el ministre d'Afers Estrangers, R. Dumas, va contestar davant els periodistes de l'Associació de la Premsa Estrangera les manifestacions de Rocard, que reclamava la seva dimissió, i la de Philippe Marchand, el seu homòleg d'Interior." Av 5

Notem que hi ha una motivació en l'ús de canvi com a LM, encara que baixa:

canvi (en relació a
l'anterior)

A (oració)

Així doncs, *canvi* equival a *divers*.

2.4. El sintagma preposicional expressa que l'oració es presenta malgrat el que hom ha dit abans (valor concessiu). Ací tenim els sintagmes preposicionals *en tot cas*, *en qualsevol cas*:

"No sé si mai vaig seguir conscientment cap d'aquests consells. **En tot cas**, sé que no vaig canviar d'estatge (...)" Br 36

En realitat, el valor concessiu no es dedueix del sintagma preposicional en qüestió, sinó que és més aviat pressuposat:

"Encara sóc capaç de recordar que, abans (i durant molts segles), els homes d'Estat tenien com a objectiu manar o governar o totes dues coses alhora, però, **en qualsevol cas**, la tradició els exigia exemplaritat." AV 13

qualsevol cas =
qualsevol situació

la tradició els exigia exemplaritat

Així, *en tot cas*, equivalent a *en tota situació*, expressa que la predicació que apareixerà a continuació serà vàlida en qualsevulla circumstància, i pressuposa (no expressa) que serà vàlida "malgrat el que s'haja pogut dir

abans". Aquesta contraposició amb el discurs precedent, pressuposada, pot aparéixer explicitada amb l'ús de conjuncions com *però*, en aquest exemple.

2.5. L'oració és conclusió i/ o resum del que s'ha dit abans:

"En definitiva heu perdut tots dos" DV 91

"En un mot: per bé que amicalment, hem partit peres."
DV 88

"En resum, perquè amb vós no acabaríem mai...¿us negueu a tancar la finestra?" DV 54

2.6. L'oració és conseqüència del que s'ha dit abans:

"Una de les tantes sorpreses de la dita democràcia ha estat, entre nosaltres, el poc prestigi de la poesia i, en conseqüència, dels poetes (genèric per homes i dones)." Av 13

Els trets d'aquests usos il·latius són, doncs:

- Relació continent/ contingut
- El TR és prototípicament una oració (però també pot ser un element suboracional)
- (Valor il·latiu)
- (Situació i incidència extraoracional)

2.2.2. EL LM ÉS TERME DE L'ACCIÓ

Ja hem explicat la reticència a emprar *en* amb els verbs directius (*Arribar en aquella ermita*) malgrat les recomanacions de la normativa. Aixímateix, vam explicar que *en* era emprat per indicar el terme del moviment quan aqueix terme era conceptualitzat com a continent a causa del semantisme verbal (verbs com *entrar*, *penetrar*, *aprofundir*). Aquests verbs s'empren tant en el domini espacial com en l'abstracte, si bé són més freqüents en aquest darrer cas,

puix que s'hi motiven un bon nombre de verbs amb suplement. Cal que distingim, doncs, tot i que només es diferenciï pel domini:

2.2.2.1. Domini espacial-temporal

2.2.2.1.1. Amb verbs com *entrar*, *penetrar*, *aprofundir*:
Virgili va entrar a sa casa seua

L'espasa va penetrar en la fusta

Amb el verb *entrar*, segons vam assenyalar, es donen vacil·lacions (*entrar en/ a*). El mateix s'esdevé amb el verb *caure*:

"A més, l'italià "no entén com un campió olímpic pot caure en la trampa de la crítica quan s'està tan a prop de la competició olímpica". Av 28

Però també és possible *caure a terra*, amb el terra conceptualitzat com a punt d'arribada i no com a extensió.

Els verbs com *desembocar*, *eixamplar*, que marquen l'accés a una superfície (extensió), relació aquesta que és una faceta de la relació continent/ contingut:

El rieró s'eixampla en un riu

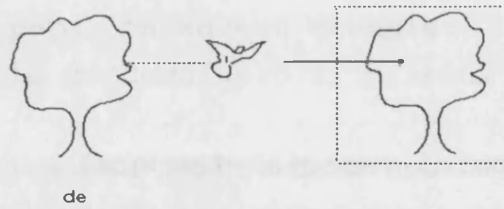
El riu Xúquer desemboca en la mar a Cullera

2.2.2.1.2. En correlació amb *de*, en el català actual es limita a un sentit reiteratiu:

L'incendi, de cingle en cingle, passa les valls d'una gambada

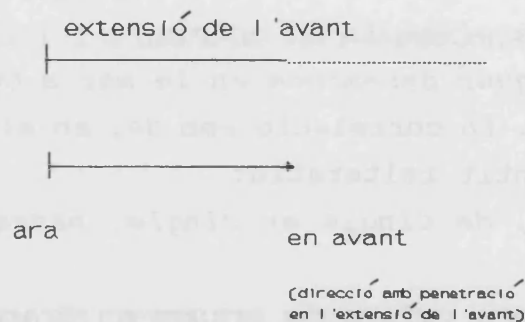
La cadenera volava de branca en branca

No vol dir "d'una branca a una altra", i prou, sinó que l'acció es dona, repetidament, d'una branca a una altra. El caràcter no discret de l'acció és delatat per l'absència d'article. En aquest sentit, *de branca en branca* ve a indicar més la manera que els límits d'un moviment. D'altra banda, aquestes construccions estan molt estereotipades, i creem que la relació continent/ contingut es troba molt afeblida, tot i que s'hi pot considerar present:

2.2.2.1.3. Construccions paral·leles són, en el domini temporal, *d'ara en avant*, *de hui/ demà en huit dies* i algunes més semblants. Aquestes construccions són similars a l'expressió *d'ací tres mesos*, estudiada més amunt, però *tres mesos* és un període de temps limitat, la qual cosa permet de fixar el començament de l'acció al seu límit exterior, segons la peculiaritat ja tractada. En un cas com *d'ara en avant*, doncs, en manté el seu significat (expressar una relació continent/ contingut), sols que el continent, en virtut del significat de l'adverbi *avant*, no és limitat en el futur:

d'ara en avant

Dins aquesta extensió temporal, no limitada en el futur, se situen accions:

De Tots Sants en avant cal abrigar-se bé

D'aquella hora en avall es féu esquerp i recelós

Notem que ací *avall* equival a *avant*, per una metàfora que identifica el que està "cap avant" (relació davant/ darrere) amb el que està *davall* (relació dalt/ baix) (en el descens, la direcció de la baixada és cap avant).

2.2.2.1.4. En el domini temporal, tenim el cas de l'expressió *de tant en tant*:

"Pensi que són de color de terra i, de tant en tant, hi ha una fulla seca cosida." Vad 294

En *L'ocell volava de branca en branca* havíem assenyalat que la correlació *de... en*, malgrat que perfectament motivable a partir del significat de les preposicions implicades, havia desenvolupat un sentit modal reiteratiu. Aquest es deu, en l'exemple assenyalat, a la pressuposició que la distància entre *branca i branca* és suficientment pròxima per ser recorreguda successivament d'una volada. Quan, en canvi, la distància entre TR i LM és gran, de manera explícita o pressuposada, la correlació *de...en* assoleix un sentit "infreqüentatiu", ço és, l'acció no es dona d'una manera freqüent i repetida, sinó unes vegades sí, d'altres no. Açò s'esdevé en el domini espacial amb construccions com les següents:

Només ens veem de tard en tard

motivada, car *tard* suggereix ocasions separades entre elles.

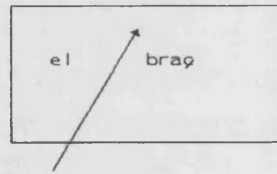
Només ens veem de tant en tant

Aquesta es motiva a partir de l'expressió anterior. En qualsevol cas, es motiven més per la correlació amb *de* i pel context que pel contingut de *en*, que ací es troba prou afeblit, prou poc motivat.

2.2.1.5. Sense correlació amb *de*, tenim alguns usos de *en* directiu, prou estereotipats, tot i que el significat de direcció i penetració és molt present:

a) *Va alçar el braç en alt*

alt (sense article,
essència)

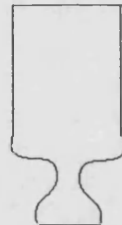

b) Expressions com *cap en amunt*, *cap en avall*, on *cap* equival a "part extrema (superior) de l'objecte":

Deixa l'ampolla cap en amunt

Deixa l'ampolla cap en avall

Igualment, aquestes expressions, malgrat la limitació del seu ús, estan motivades, car *amunt* i *avall* són àrees limitades, extenses.

2.2.2.2. Dominis abstractes

2.2.2.2.1. En primer lloc tenim els mateixos verbs (i noms que expressen nocions equivalents) que hem vist abans, però aplicats a d'altres dominis conceptualitzats com espais:

- Verbs (i noms d'acció que s'hi corresponen)d'entrada i penetració:

"Set artistes ens inicien en un món de penombres." Av III

"Li Peng torna a demanar "no-ingerència" en els afers interns xinesos." Av 4

"El ministre alemany d'Afers Estrangers, H-D. Genscher, va acabar ahir una visita de treball de dos dies a Polònia, la primera des de l'entrada en vigor del tractat entre els dos països que segella definitivament la inviolabilitat de la frontera comuna." Av 5

"(..) contribueix a "aprofundir en el discurs reaccionari de desconfiança i menyspreu de la política" i perjudica "la salut del sistema democràtic." Av 9

- Verbs que indiquen caiguda, figuradament:

"Pujol es va qüestionar si quan es van negociar aquests temes en l'Estatut no es va caure en la candidesa." Av 7

Semblant és el cas de desembocadura:

"El disseny de l'exposició -amb un espai per a cadascun dels set artistes, units per uns passadissos en penombra, com si es tractés d'uns passatges iniciàtics que desemboquen en l'univers lluminós de cadascun dels artistes (...)" Av III

eixamplament:

"(...) però tot seguit la cara se li eixampla en un somriure que es dilata més i més." DV 68

i fi:

"Quan un organisme mor o deixa de viure, altres organismes comencen la seva vida i aquesta és la idea de la resurrecció de Mahler, a la manera de com ho havia fet uns anys abans Brahms en *Ein deutsches Requiem* o fins

i tot la *Tod und Verklärung de Strauss*, acabant en una promesa de pau i repòs: els combats terrestres no hauran estat en va." Av 36

Ací tenim també una sèrie de verbs amb suplement que indiquen una certa direccionalitat (etimològicament tenen un prefix *in-* directiu):

influir:

"Personalment, quan jo era estudiant, tenia més diners que la majoria dels meus companys, i, pel que puc recordar, considero que ho hi ha cap altra lloc en el món ni cap altre moment en el temps en què uns centenars de lliures més o menys influeixin tant en la importància o la popularitat de què hom frueix." Br 34

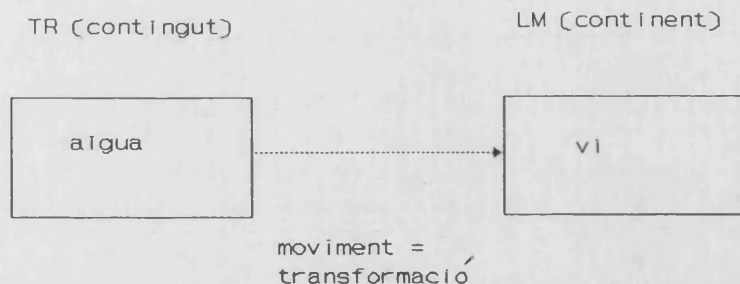
insistir, incidir:

"Pujol va insistir en el vincle entre la personalitat col·lectiva d'un poble i el seu dret propi i va llançar una crida a estar "especialment vigilants" davant determinades mostres de centralisme." Av 7

repercutir (i noms d'acció corresponents):

"És molt probable que, ara que les aigües han tornat a mare, aquestes mateixes veus -defensores de Pérez en tant que compromeses amb la democràcia- tornin a sonar per demanar una reflexió governamental sobre les repercussions del dur pla econòmic en els ànims generals." Av 2

2.2.2.2.2. Tenim els verbs de transformació; la transformació, tot i poder-se donar entre elements materials i abstractes, és en ella mateixa una relació directiva abstracta, ço és, no s'hi dóna un veritable moviment espacial, i per aquesta raó la incloem en el domini abstracte. Ací, l'ús de la preposició *en* és perfectament motivat. Així, *transformar l'aigua en vi*, es pot representar de la següent manera:

El resultat de l'acció de transformació (expressada pel verb), és que els límits de TR i LM coincideixen; aquest verb, però, conceptualitza la transformació, concebuda, com diem, com un moviment des d'un estat A a un estat B, conceptualitzat com a continent. Vegem-ne alguns exemples:

"No sé si us adoneu que poc a poc ens anem convertint en els vostres enemics..." DV 492

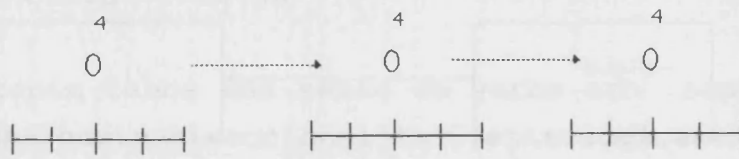
"Al llarg del reportatge, es para especial atenció als principals moments que han anat popularitzant la princesa i convertint-la en un dels personatges amb més poder de comunicació arreu del món." Av Av 40

"La petició fiscal de pena de mort per a dos ciutadans cubans ha tornat a convertir aquesta illa en centre d'atenció de la comunitat internacional." Av 4

2.2.2.2.3. A partir de construccions com *de branca en branca*, tenim, en el domini quantitatiu, l'expressió distributiva del tipus:

de quatre en quatre

Suposa una acció repetida d'extracció sobre un conjunt d'unitats, agrupades prèviament en un nombre *x*, i aqueixa extracció successiva s'entén com el pas d'una agrupació a una altra:

Prengué els nous de quatre en quatre

Aquesta oració equival a dir "Prengué els nous en nombre de quatre", i indica, per tant, en un cert sentit, una manera. La manera, però, no és expressada per *en quatre*, sinó per la correlació en el seu conjunt (vs. *en nombre de quatre*):

en nombre de quatre

Prengué els nous

de quatre en quatre

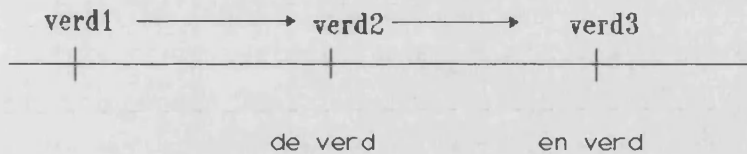
Prengué els nous

2.2.2.2.3. Alcover-Moll atesten una construcció que no apareix en el nostre corpus i que suposem que és arcaica o dialectal. Es tracta d'usos intensius com els següents:

de verd en verd = "quan la fruita està molt verda"

de cruu en cruu = "quan el menjar encara es cruu"

Suposen aquestes construccions una conceptualització de la quantitat en termes de fites successives de menys a més:

Una conceptualització de la quantitat en aquests mateixos termes la tenim en l'expressió *anar de mal en pitjor*.

2.2.3. Conclusió

Vegem per acabar quins són els usos de la preposició *en* i els trets que els caracteritzen:

A) EL TR ÉS ESTÀTIC

1. L'ús principal i més prototípic de la preposició *en* està caracteritzat pels següents trets:

Marisa treballa en una fàbrica

- Localització imperfecta.
- Localització en relació a una estructura continent/contingut coneguda, però d'un objecte no conegut pel receptor.
- El LM i el TR es conceben en una relació continent/contingut, de manera que el primer és un continent que com a tal pot albergar el segon al seu interior.
- Domini espacial.

2. *El tema de l'amor apareix en Tirant lo Blanc*

- TR i LM es conceben en termes de la relació continent/
contingut.

- El TR és al més sovint estàtic, però açò no és
necessari ni rellevant.

- Dominis que poden ser conceptualitzats com a espais
i en termes de la relació continent/ contingut.

3. *En dies de festa voltava pels llogarets de la comarca*

- TR i LM es conceben en termes de la relació continent/
contingut.

- El TR és una acció

- El LM és una extensió-duració de temps (continent, amb
uns límits).

- Domini espacial.

3.1. *Tothom semblava content en la visita dels reis a
València*

- TR i LM es conceben en termes de la relació continent/
contingut.

- El TR és una acció.

- El LM és un nom que pressuposa el pas del temps (noms
d'acció i d'altres), en el transcurs del qual (LM) s'ubica
l'acció (TR).

- Domini temporal.

3.2. *?Vindré en cinc dies (= Vindré d'ací cinc dies)*

- TR i LM es conceben en termes de la relació continent/
contingut.

- El TR és una acció.

- El LM és una unitat temporal extensa-durativa.

- El TR se situa més enllà del límit interior del LM.

- Localització (puntual) per relació a una extensió
temporal.

- Domini temporal.

3.3. *En + gerundi, i sobretot En + infinitiu:*

En acabant anirem al cinema

En entrar el bisbe, tothom s'aixecà

- TR i LM són entesos en termes de la relació continent/

contingut.

- El TR és una acció.
- El LM és una acció.
- El TR se situa dins o fora dels límits interns del LM.
- Domini temporal/ (causal).

4. *Vivim en la pitjor de les dissorts*

Cal llegir en silenci

- TR i LM s'entenen en termes de la relació continent/

contingut.

- El LM és una "manera" que envolta el TR.
- El TR és un ens, cosa (nom) o procés (verb).
- TR i LM poden coincidir o no.
- Domini de la manera.

5. *En conseqüència, Roderic va ser expulsat de l'institut*

- TR i LM s'entenen en termes de la relació continent/

contingut.

- El TR és prototípicament una oració (però també pot ser un element suboracional).
- (Valor il.latiu).
- (Situació i incidència extraoracional).

B) EL LM ÉS TERME D'UNA ACCIÓ

1. Domini espacial-temporal:

1.1. *Els exploradors van penetrar en la jungla*

- TR i LM són concebuts en termes de la relació continent/ contingut.

- El LM es concebut com a continent.
- El Tr és concebut com un ens que creua els límits del LM (punt final del moviment).

- Domini espacial.

1.2. *L'ocell volava de branca en branca*

- TR i LM són concebuts en termes de la relació

continent/ contingut.

- El LM es concebut com a continent.
- El TR és concebut com un ens que creua els límits del LM (punt final del moviment).
- Domini espacial.
- Valor iteratiu (propi de la correlació *de...en*)

1.3. *D'ara en avant sabràs qui sóc jo*

- TR i LM són concebuts en termes de la relació continent/ contingut.

- El LM es concebut com a continent (unitat temporal durativa, extensa).

- El TR és concebut com un ens que creua els límits del LM (punt final del moviment).

- Domini temporal.

1.4. *David va alçar el braç en alt*

- TR i LM són concebuts en termes de la relació continent/ contingut.

- El LM es concebut com a continent.

- El TR és concebut com un ens que creua els límits del LM (punt final del moviment).

- Domini espacial-modal.

2. Dominis abstractes:

2.1. *Les seues paraules van penetrar en el fons del meu ésser*

- TR i LM són concebuts en termes de la relació continent/ contingut.

- El LM es concebut com a continent.

- El TR és concebut com un ens que creua els límits del LM (punt final del moviment).

- Dominis que poden concebre's com espacials (directius) i segons la relació continent/ contingut.

2.2. *Vam agafar les pomes de quatre en quatre*

- TR i LM són concebuts en termes de la relació continent/ contingut (molt aminorada)

- El TR és concebut com un ens que creua els límits del LM (punt final del moviment) (d'una quantitat a una altra)

- Domini quantitatiu.

- Valor distributiu.

Els dos últims trets són propis no de la preposició en sinó de la correlació *de...en*.

2.3. *Les pomes són de verd en verd*

- TR i LM són concebuts en termes de la relació continent/ contingut (molt aminorada)

- El TR és concebut com un ens que creua els límits del LM (punt final del moviment) (d'una quantitat a una altra)

- Domini quantitatiu.

- Valor progressiu

Aquests dos últims usos són de baixa motivació.

2.3. LA PREPOSICIÓ A

Tampoc en aquesta ocasió volem estendre'ns gaire en l'explicació del funcionament de a en el domini espacial, explicat en els seus trets més importants. Nogensmenys, en partirem i algunes notes seran imprescindibles.

Farem una divisió entre usos estàtics i usos directius, justificada per l'orientació diferent que ha sofert aquesta preposició en aparéixer com a terme de verbs de moviment.

2.3.1. USOS ESTÀTICS

2.3.1.1. Usos espacials

La preposició a, en el seu ús més prototípic, localitza un TR respecte d'un LM ben definit, i així, és usada:

2.3.1.1.1. Amb topònims:

"Quatre membres de la Lliga Internacional dels Drets Humans són a Belfast per fer un informe sobre maltractaments perpetrats per les forces britàniques."

Av 37

"Tot això passava durant el meu tercer trimestre d'estudis a Oxford; (...)" Br 33

2.3.1.1.2. Amb l'article definit:

"A l'hora indicada vaig sentir uns passos a la carretera." UB 23

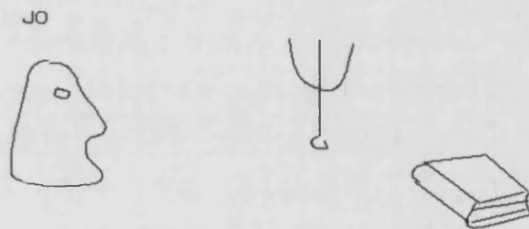
"A les valls de l'interior hi haurà boira menys duradora." Av 40

Dins aquests exemples cal que fem referència a dos tipus especials:

2.3.1.1.2.1 Preposicions en locucions

La preposició *a* apareix en expressions orientatives com *al costat (de)*, *a la dreta (de)*, *a l'esquerra (de)*, *al mig (de)*, etc. Alguns autors hi han parlat de preposicions (o locucions prepositives) especialitzades en l'orientació (v. gr. Vandeloise (1986)); han considerat que en aquests casos *a* expressava la direcció, atenent al moviment hipotètic d'un observador. Nosaltres estem d'acord que aquestes locucions prepositives expressen orientació, però aqueixa funció orientadora és una faceta de la funció localitzadora primària de *a*, situacional per tant. Si dic:

El llibre és a la dreta del canelobre (punt de vista meu)

sens dubte estic localitzant un objecte (*el llibre*) en relació a un altre (*el canelobre*). Aquesta opinió potser es recolza en el fet que en d'altres llengües s'hi empen preposicions pròpiament directives (angl. *to the right*). D'altra banda, ja hem parlat en d'altres llocs de la nostra opinió respecte del terme i noció de "locució preposicional". Recordem que les locucions normalment situaven (i d'aquí l'ús de *a*) un TR en relació amb un LM, que al seu torn era TR en una relació (normalment tot/ part, però no sempre) amb un altre LM. Així s'explica l'estructura:

A + N (LM- TR) + *de* + LM

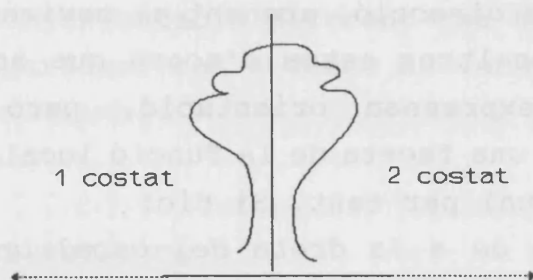
En aquestes perífrasis o locucions podem tenir diversos tipus d'orientació:

2.3.1.1.2.1.1. La preposició *a* pot expressar en primer

lloc la situació respecte de l'orientació lateral:

2.3.1.1.2.1.1.1. En efecte, podem especificar la localització d'un objecte respecte dels costats d'un altre:

1) Així, un arbre, des d'una determinada perspectiva, té dos costats, determinats per una línia que el divideix pel mig:

Recordem que a localitza per relació a un LM, però no necessàriament coincideix amb aquest: només hi és suficientment adjacent perquè el LM pugui tenir una funció localitzadora. Conforme ens n'allunyem, realment o perceptiva, l'arbre deixarà de ser idoni per a la localització, i deixarem d'emprar-lo amb una funció localitzadora.

Exemples amb costat:

"Al costat d'aquesta porta hi ha una finestra rectangular, en sentit horitzontal, oberta." DV 27

El mateix tenim amb el substantiu *banda*:

"La dona, a l'altra banda, fita un indret imprecís."

DV 27

2) Un objecte té, tanmateix, normalment dos costats. Amb *al costat (de)* ens referim a qualsevol de tots dos. Aquesta expressió, naturalment, serà emprada quan siga indiferent si es tracta de l'un o de l'altre:

El barri jueu era al costat del cristià

Ens interessa l'adjacència, a despit de quin costat (dels quatre possibles, a partir de dues perspectives i si el recinte és quadrangular) ens serveix per a la

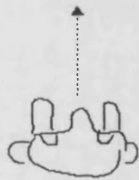
localització. Ací, al costat ve a equivaler a vora de , prop de.

Podem estar, tanmateix, interessats a rebre una informació mes específica. Observem la següent conversa:

- El cotxe és al costat de l'arbre
- Sí, però a quin costat.
- a) Al costat dret/ esquerre
- b) A la dreta/ a l'esquerra

En efecte, els costats dels objectes estan "batejats" en la nostra llengua, la qual cosa ens permet de localitzar objectes amb major precisió respecte d'aquests. Tanmateix, es tracta d'un bateig prou imperfecte:

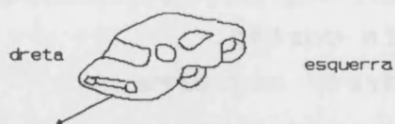
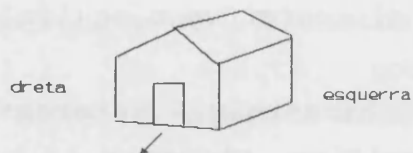
a) Hi ha un primer grup d'objectes intrínsecament orientats i l'ens intrínsecament orientat per excel·lència és l'home. Així, des del punt de vista dels principals òrgans sensitius (vista, olfacte, saber, etc.) i de la direcció de la locomoció, hem assignat a cadascun dels seus costats els noms esquerra (costat esquerre) / dreta (costat dret):

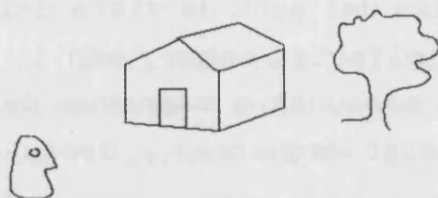
esquerra

dreta

Segons han assenyalat diversos autors cognitivistes, l'orientació intrínseca es fa antropomòrficament, de manera que l'eix definidor des del qual hom denomina "esquerra" el que es troba al seu oest, dreta el que es troba al seu est, ve determinat per la part mes prominent des d'un punt de vista funcional:

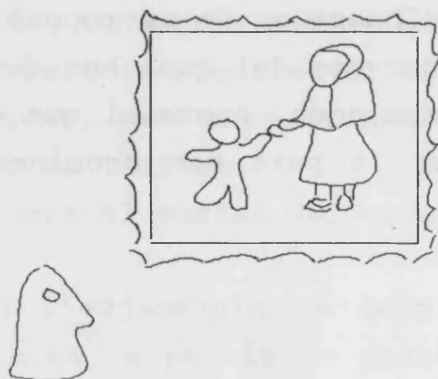

Tanmateix, l'antropocentrisme de la nostra llengua és tan gran que fins i tot aquests objectes poden orientar-se contextualment, ço és, per referència als costats d'un subjecte observador:

L'arbre és a l'esquerra de la casa (punt de vista de la casa)
L'arbre és a la dreta de la casa (punt de vista de l'observador)

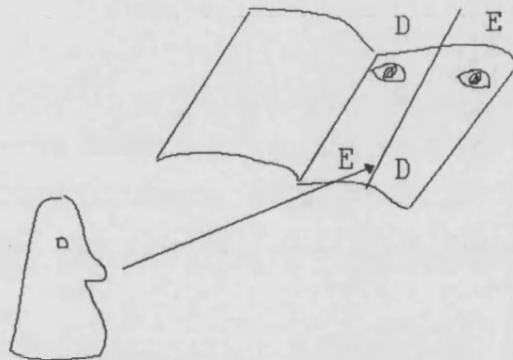
Fins i tot en el cas de l'home és possible aquesta doble orientació. L'exemple més clar és quan ens situem davant un quadre o una fotografia:

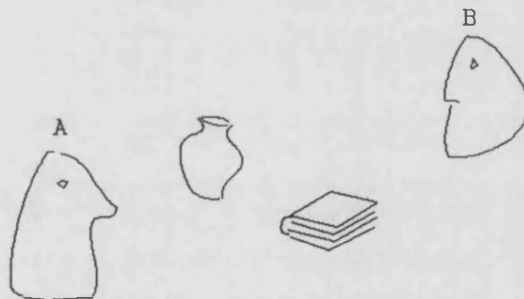
Narciset és a la dreta de l'àvia (punt de vista de Narciset)

Narciset és a l'esquerra de l'àvia (punt de vista de l'observador)

Aquesta doble possibilitat es dóna també en el cas dels llibres, conceptualitzats d'una manera antropomòrfica, com quelcom que ens mira:

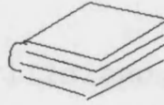
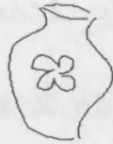
b) Els objectes que no tenen cap mena d'orientació intrínseca, han de definir el costat dret i l'esquerra per referència a un observador:

El llibre és a la dreta del gerro (per a l'observador A)

El llibre és a l'esquerra del gerro (per a l'observador B)

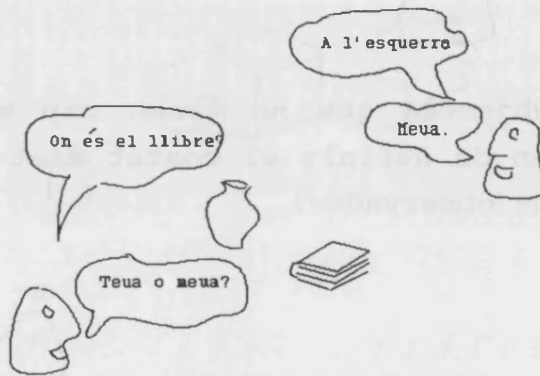
Però la diferència depèn de la mesura en què conceptualitzem l'objecte com quelcom intrínsecament orientat: hi ha dades orientadores que poden ser conceptualitzades o no, com ara una il·lustració central en un gerro:

El llibre és a la dreta (nostra)

El llibre és a l'esquerra (del gerro)

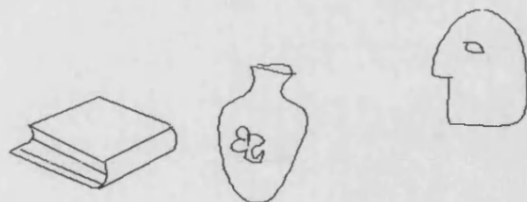
En qualsevol cas, en objectes sense cap orientació intrínseca, és necessària la presència d'un observador que hi assigne la pròpia orientació segons la seua posició:

A l'esquerra descriu una posició única (TR — LM), però és ambigu respecte de la ubicació exacta del LM, i d'aquí que hom pregunte per des de quina perspectiva hom permetrà conèixer més exactament on és el lloc (LM) anomenat "esquerra".

Cal tenir ben present, però, que una localització prepositiva suposa l'actualització d'un únic LM (i una única perspectiva). Així, una situació com la següent:

JO

Pot ser descrita de les dues maneres següents:

El llibre és a la meua dreta (perspectiva meua)

El llibre és a la dreta del gerro (perspectiva del gerro o perspectiva meua)

La realitat ens permet d'emprar una expressió unívoca, que remeta exclusivament a l'orientació contextual, segons l'emissor (*meua*), el receptor (*teua*) o la tercera persona (*seua*), o biunívoca, remetent a l'orientació intrínseca o contextual (i aleshores tindriem les possibilitats anteriors), però no totes dues alhora. Per aquesta raó no podem tenir una oració com la següent:

**El llibre és a la meua dreta del gerro*

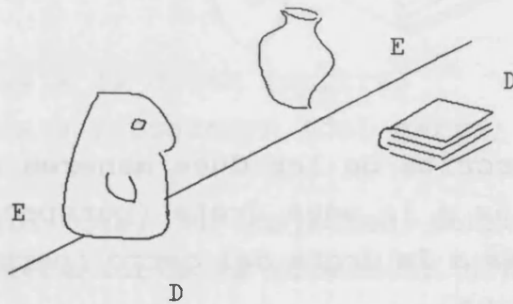
El recurs a dos tipus diferents de LM (lingüísticament, *dreta* no s'estructura igual si és definit exclusivament per l'observador que si ho és per l'observador i intrínsecament) només és possible tot separant-los per una conjunció copulativa:

El llibre és a la meua dreta i la del llibre

Assenyalem, d'altra banda, que aquests possessius remeten a l'orientació intrínseca de l'observador de manera enfàtica. Indiquen que la relació no s'hi sent tant com tot/part, sinó en termes de possessió. De fet, aquesta relació en les persones més rellevants (primera i segona persona, que comporten sempre una inversió de l'orientació, en una cultura en què la comunicació és prototípicament frontal, ço és, *vis-à-vis*), hom no permet la seqüència *de* + pronom (*de* és típica en les relacions tot/part) sinó tan sols els possessius:

*a la meua dreta/ *a la dreta de mi*

a la teua dreta/ a la dreta de tu
 a la seua dreta/ ?a la dreta d'ell/ a la dreta de Felip
 De fet, no són les parts de l'observador el que defineix, sinó aquestes parts projectades sobre l'objecte en qüestió:

2.3.1.1.2.1.1.2. Si no pretenem d'orientar un objecte per relació amb un altre, haurem d'emprar, naturalment, l'observador com a únic mitjà:

mig

esquerra

dreta

El "mig", que també es delimita en els objectes, és una part central en què no es relleva ni la ubicació a la dreta ni a l'esquerra:

"La vaig deixar endarrera i, perquè pensava una cosa, em vaig aturar al mig d'un camí dels més arrecerats."

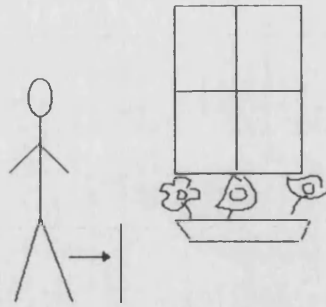
Sds 329

En realitat, l'espai s'estructura d'acord amb l'adjacència a les parts del nostre cos, com sempre en aquestes locucions.

2.3.1.1.2.1.2. Orientació vertical: En l'orientació vertical tenim l'expressió al peu de:

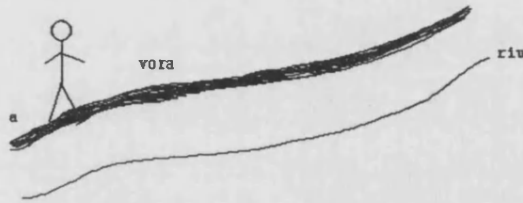
"(...) al peu de les meves finestres hi havia un parterre de giroflers que, a l'estiu, omplien tota la

meva cambra amb llur perfum."

Ací, a expressa clarament adjacència.

2.1.1.2.1.3. La situació pot establir-se per relació als límits. Així, hom empra l'expressió *a la vora*. Notem que ací a expressa adjacència també:

Alguns exemples:

"A la vora de la tomba vaig aturar-me." Sds 333

"La de més a la vora era jo quan tenia set anys: (...)"
Sds 333

La relació tot/ part és ben clara (la vora és una part del riu). Recordem que *vora* existeix també com a preposició (*vora el barranc dels Algadins*), però ací el seu caràcter nominal és evident. El mateix tenim en l'expressió *a l'extrem*, on *extrem* = "límit últim":

A l'extrem de la taula hi havia un canelobre

2.3.1.1.2.1.4. La situació pot establir-se per referència a línies direccionals que reben un nom determinat (*llarg, través*). Així:

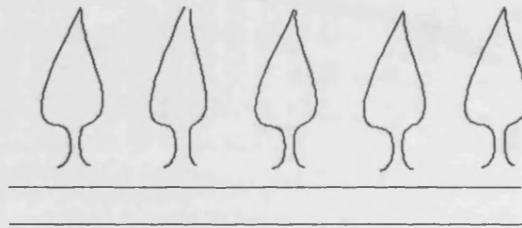
el llarg

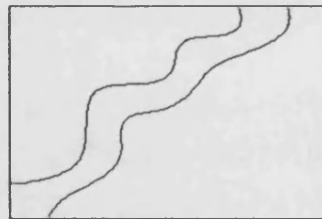
el traves

Així s'entenen oracions com les següents:

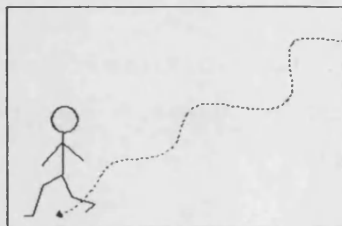
Al llarg del camí hi havia xiprers

A través del camp passava un camí

A través del camp passà un xiquet

Notem que, tot i que en el cas de *al llarg de* se suposa una direccionalitat, i a través de apareix al més sovint amb verbs de moviment, a no expressa direcció. En el primer cas, el valor situacional de *a* és clar; en el segon cas, tal vegada cal reconèixer un valor modal: *a través del camp* = "travessant el camp", que en última instància es deriva del valor de contigüitat que ben sovint comporta *a*.

Notem, en fi, que aquestes locucions s'apliquen a d'altres dominis distints de l'espacial:

- *al llarg de* al temporal, segons la línia unidireccional del temps:

Al llarg del temps se succeïren diversos regnats a València

- *a través de* al temporal, clarament per una translació metafòrica:

Quan hom mira les coses a través del temps, sempre sembla que abans estàvem millor

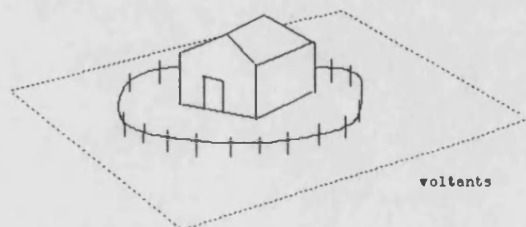
i a diversos dominis nociònals que poden estructurar-se com mitjans:

El ministre parlà a través del portaveu

2.3.1.1.2.1.5. Finalment, un objecte pot localitzar-se per referència a les parts externes però adjacents a un objecte. El substantiu que s'hi refereix en català és *voltant(s)*:

"M'ajupia, deixava la flor ben posada, i anava a mirar-la des de l'olivera, amb un braç al voltant de la soca."

Sds 330

Assenyalem, per concloure, que l'ús de l'article definit és ben justificat en totes aquestes construccions. Les parts que serveixen com a punt de referència sempre són ben conegudes, i són conegudes perquè el que se'ns dona són estructures locacionals simples, esquemàtiques i úniques (la parella *dreta/ esquerra* remet a una estructuració ben coneguda). Quan diem *la dreta*, es tracta d'un segment de la realitat clarament definit per l'oposició a una (la) esquerra. Els desajustaments referencials que es pugen produir en l'orientació intrínseca i/ o contextual dels objectes no impedeixen que *l'esquerra/ la dreta* remetent a unitats ben conegudes, si no referencialment, sí des del punt de vista de la conceptualització. Així, són òptimes per a la localització i mai no apareixen sense article, a no ser que hom vulga incidir en la indeterminació:

Jordi es posà a pegar bofetades a dreta i esquerra

D'altra banda, aquest sintagma preposicional es troba a prop del valor modal, més que del locacional (equival a "indistintament").

2.3.1.1.2.2. Adverbis

En segon lloc tenim el cas dels adverbis. Aquests reben la mateixa explicació que les perífrasis: *al davant, al darrere, etc.* Ja ens n'hem ocupat en d'altres llocs. I només cal que assenyalem que l'article s'hi justifica de la mateixa manera que en les locucions i que aquests són prou freqüents en català oriental:

"En realitat l'únic que fa és dreçar un espantall al vostre davant per si així pot evitar allò que tem." DV
61

"De pressa i no sé com em vaig arrupir al darrera, segura que l'àngel no m'havia vist." Sds 334

"Em passejava entre tombes amb figures al damunt." Sds
329

2.3.1.1.3. Amb indefinits i demostratius la preposició a està prohibida, per raons ja explicades. Només en tenim dos exemples, per influència de l'espanyol:

"(...) i les que havien estat bones de seguida pasturaven pels prats del cel i per una ala que tenien a un costat del front menjaven l'herba dels feliços a cremadent." Sds 332

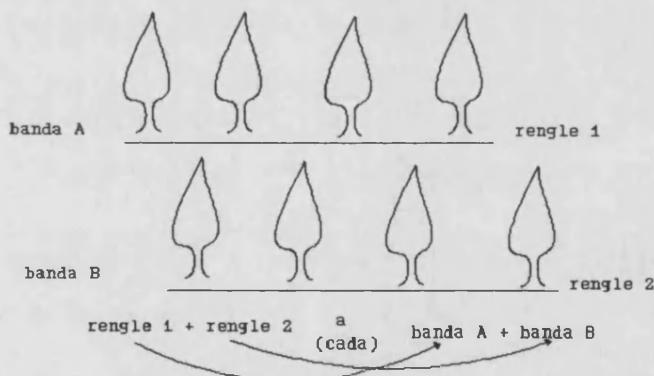
"Fioreto també va criticar Paco Fernández com a tècnic, "ja que està a un nivell per sota del que la gent pensa, i si no que es mirin els resultats."" Av 28

Aquest darrer ja és barbarisme en espanyol.

2.3.1.1.4. Amb alguns quantificadors:

- *cada*: És un distributiu, que estableix l'assignació biunívoca d'uns objectes a d'altres. Per tant, pressuposa un LM ben conegut i definit, si més no numèricament:

"Somiava l'herba, les punxes de color de ferro d'aquelles atzavares, el passeig amb el rengle de xiprers a cada banda." Sds 331

- *qualsevol*:

"Però encara hi ha un altre al·legat, tan o més important que aquests: aquell que no va tenir cap escrúpol davant la matança de Tiannamen, tampoc serà previsible que en tingui gaires a acceptar indústries perilloses i insalubres que, a qualsevol país avançat, aconseguen una cada cop més impossible ubicació."

Av 13

En principi, es tracta ací d'un país indeterminat;

sembla un ús contradictori, però la normativa no el prohibeix: potser la presència de *país*, topònim típic, afavoreix per ella mateixa la seua conceptualització puntual, amb independència que siga conegut o no.

2.3.1.1.5. Tenim els casos de rutina lingüística, que són un nucli escàs de LMs, però freqüents. Ja n'hem parlat, i en donarem tan sols alguns exemples:

"La cosa en què pensava aturada al mig del camí, era que la terra, encara que tingui colors diferents, a tot arreu del món, i si tota la terra és igual, la del cementiri on m'havia ficat era la mateixa que la del cementiri on dormia el meu pobre mort." Sds 329

"Sóc a casa meva." DV 51

"No es veia ni rastre dels crisantems, però a terra, ben encastada a la pedra, una cosa negra, llarga i estreta com el meu braç, brillava una mica: era una ploma." Sds 333

"No se sentia res i tot semblava a mig aire." UB 23

2.3.1.1.6. Un cas paral·lel al tipus *al davant de* el tenim en casos de *a* sense article com els següents:

"A més, l'italià "no entén com un campió olímpic pot caure en la trampa de la crítica quan s'està tan a prop de la competició olímpica." Av 28

"S'habitua a portar americana a l'objecte principalment de posar la màniga del braç mort a dins del trau de la butxaca." UB 21

"Esdevingué absolutament impossible de poder dir, amb una relativa seguretat, a on podia trobar-se'l." UB 21

"Estic tancada a dintre del cementiri." Sds 332

"- Una mica de beguda al vespre -continuà, com solia fer-ho, mig a dintre mig a fora de la cambra-, un o dos amics a l'hora de dinar, això era de raó." Br 31

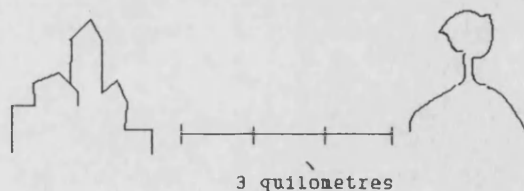
L'absència de l'article es justifica ací tal vegada pel concepte de rutina lingüística que féiem servir adés.

2.3.1.1.7. Un últim tipus d'ús el tenim quan *a* s'empra

per localitzar, però el LM no és, a primer cop d'ull, un punt, sinó una extensió:

L'arbre és a 3 quilòmetres (del poble)

En exemples d'aquest tipus potser es troba l'evolució diacrònica de *ad* des de l'expressió de la direcció fins a la situació. En efecte, hom pot pensar que aquestes construccions suposen un viatge mental que comença en el punt inicial marcat per *de*, i acaba en el punt final marcat per *a*. En emprar l'extensió d'un viatge per localitzar quelcom en el seu extrem, hom ha passat de la direcció a la situació. Però ni el recurs a un viatge mental estricte ni la consideració directiva de *a* són necessàries per a una anàlisi sincrònica. La preposició *a* continua indicant la localització, sols que el LM és proporcionat ací no per un objecte, sinó per una fita, real o deduïda a partir dels nostres coneixements enciclopèdics, que comprenen com a LM no sols objectes coneguts (*València, casa, etc.*), sinó també les fites del nostre sistema mètric (*1 quilòmetre, 2 quilòmetres*). El nostre sistema mètric, però, no té gaire valor si no l'ajustem en un punt, ço és, si no establim un punt conegut on situar-ne el zero. Aquest és proveït pel sintagma preposicional introduït per *de*. Així doncs, tenim la funció localitzadora de *a*, sols que, en prendre com a TR un punt en una extensió, són necessàries més condicions perquè aqueix TR siga suficientment definit per servir en una localització:

Així, per tal de situar el poble en relació a l'arbre, tenim dues possibilitats:

a) Buscar un TR:

L'arbre és a la muntanya

L'arbre és sota la muntanya

(suposant que la muntanya és coneguda a bastament per l'oient)

b) Medir la distància a partir d'un lloc conegut:

A tres quilòmetres (del poble)

Podríem dir *d'un poble*, i tindríem una oració gramatical, però poc informativa.

Ara bé, per què a *3 quilòmetres* no té article, si és un lloc conegut? Aquest no en duu perquè no és necessari: les divisions numèriques del nostre sistema mètric estableixen posicions conegudes a bastament. De tota manera, en alguns casos apareix l'article definit, i fins i tot l'indefinit:

Als 20 quilòmetres hi ha una gasolinera

Ací tenim un LM molt conegut, a partir d'un punt ben conegut i pressuposat en aquest acte de parla.

A uns 20 quilòmetres hi ha una gasolinera

Ací tenim, en canvi, un LM menys conegut.

Notem, finalment, que *de* expressa l'inici de l'extensió: a no n'expressa tant el punt final com la ubicació de la fita del metre respecte de la qual situem el TR.

Vegem alguns exemples d'aquest tipus:

"(...) i un rètol amb lletres impreses proclamant aquest ultratge fou penjat a vint centímetres de la meva porta." Br 30

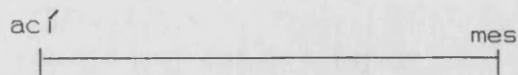
"Minuts més tard es va suïcidar, a uns vint-i-cinc quilòmetres del lloc dels fets." Av 5

"Així que el vaig tenir a tres pams, cames ajudeu-me!"

Sds 333

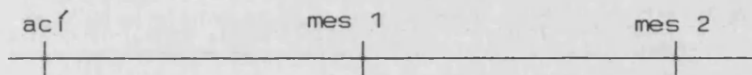
2.3.1.1.8. En el domini temporal té un sentit i una explicació semblant l'expressió *d'aquí a*, paral·lela a *d'ací* + duració i preferida per la normativa, estudiada abans en relació amb *en*, *dins* + duració. La conceptualització és, però, ben distinta. Hom hi concep la línia direccional del temps amb una sèrie de fites temporals. Aquestes són emprades

com a punt final d'una extensió que serveix per medir:

Igualment, diríem:

D'ací a dos mesos, obriran el col.legi

Aquesta extensió serveix per localitzar, i a marca un límit puntual de la duració, de manera que hom no permet un límit interior oposat a l'exterior: el col.legi pot ser obert en el mateix moment en què comence el segon mes, o en un moment més avançat, però no tan avançat perquè l'ús de a deixi de ser rellevant en la localització:

"En un acte realitzat a la Casa de Govern amb la presència d'autoritats nacionals i estrangeres que van arribar especialment per assistir a la cerimònia, el president Menem va firmar el decret pel qual aquests documents passaran a l'Arxiu General de la nació, on podran ser consultats per qui ho vulgui d'aquí a un

mes." Av

2.3.1.1.9. Finalment, malgrat les recomanacions d'autors com Ruaix (1985), no manquen exemples d'ús de a en situacions figurades (que no són desaconsellades explícitament per d'altres autors com Badia (1962 (1985, II))). De tota manera, són relativament pocs els exemples, segons veurem tot seguit. Aquests, a més a més, suposen una conceptualització puntual, i, per tant, un èmfasi sobre la localització, deixant en l'ombra la relació continent/ contingut:

1) Hi ha alguns casos que poden ser difícilment compresos com puntuals:

"Les fotos que es van publicar al diari Granma, (...) mostraven els tres vigilants emmanillats i morts a trets, cosa que va causar un gran impacte a la població." Av 4

"Tres partits d'esquerra que sumen 10 diputats al Parlament van iniciar ahir les discussions per formar conjuntament una "Llista de la Pau" per primer cop a la història d'Israel." Av 4

Van iniciar les discussions (TR) història d'Israel (LM)

2) Tenim molts casos de valor quasi modal:

"Si el rei i Felipe González el reben -va dir Pujol- jo, que sóc l'Estat a Catalunya, he de deixar al marge qualsevol altra consideració i l'he de rebre." Av 10

i usos metafòrics de d'altres usos ben motivats:

"En aquest cas, el quart supòsit se situaria a mig camí entre els qui desitjarien la no modificació de l'actual llei i els qui voldrien una anomenada llei de terminis (...)" Av 12

"Així -creiem- ho va entendre Václav Neumann, que al front de l'Orquestra i Cor Filharmònics Txecs, ens va oferir la versió d'aquesta Segona simfonia al Palau de la Música." Av 36

3) Hi ha usos metafòrics clarament puntuals:

"Aquesta llista, (...) amenaça d'arrencar un bon nombre de vots als laboristes, immersos en una crisi originada per la falta de renovació a la cúpula del partit que sembla irresoluble." Av 4

4) En fi, alguns casos molt pròxims a l'espai, en què hi ha una localització clara, però amb un cert matís modal o temporal addicional:

"Expulsat del seu país en dues ocasions, Carlos Andrés Pérez va viure a l'exili més de cinc anys; (...)" Av 2

"Als funerals, el vice-president del país, Raúl Castro, va dir que la resposta del sistema a qualsevol intent desestabilitzador serà contundent." Av 4

"En una entrevista de mitja hora a la televisió, Mitterrand va anunciar que havia decidit convocar el Parlament en sessió extraordinària per demà passat divendres, (...)" Av 5

2.3.1.2. Usos temporals

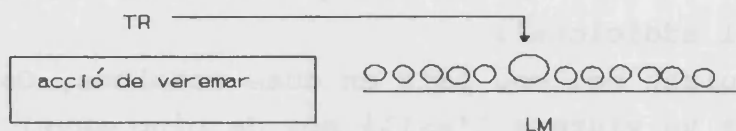
En el domini temporal, a expressa localització, però ara en relació a LMs que són concebuts com a punts en la línia unidireccional del temps. La distribució de les preposicions a/ en / ϕ i la presència i absència d'article ha suscitat una llarga polèmica en la normativa catalana, en relació a quines

formes s'han de considerar més o menys correctes.⁸ Ací ens interessa de constatar que l'ús de *a* està motivat en els casos en què apareix en el nostre corpus. Cal que recordem, però, que una mateixa realitat pot ser conceptualitzada de diverses maneres:

Fem la verema a l'agost

Vendimiamos en agosto

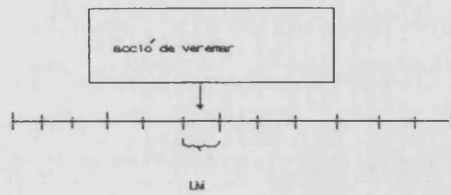
En català, el que interessa és d'assenyalar la localització en la línia del temps de l'acció de veremar. Per al domini "mesos" hi ha dotze punts, amb els quals pot coincidir la verema, ço és, en relació amb els quals pot ser localitzada la verema:

L'article és justificat, car els mesos ocupen un lloc al seu domini ben delimitat per aquest i pels altres membres que en formen part (*l'agost* vs. *el setembre*).

En canvi, en espanyol, el que interessa no és localitzar l'acció de veremar respecte d'uns punts, sinó d'assenyalar que aquesta té lloc a l'interior d'un determinat segment, i d'ací que s'empren:

⁸ A certa distància en el temps, tenim la polèmica que van mantenir Rovira i Virgili i Corominies, recentment publicada per ALAMANY (1984); Solà (1987a) ha donat una exhaustiva descripció de l'ús de cada preposició en aquest domini temporal; també se n'ha ocupat MESTRES I SERRA (1987a, 1987b).

L'absència d'article es justifica perquè en aquest cas concret hi ha un valor genèric (= "tots els mesos de setembre")o, quan hom no empra tal expressió en el sentit genèric, perquè els mesos, naturalment, s'associen amb diverses rutines lingüístiques de la societat; no manca en espanyol l'expressió concreta amb article definit (*en el mes de septiembre*).

En català, doncs, a localitza en la línia unidireccional del temps en relació als següents tipus de noms d'unitats temporals:

1. Dècades:

"A la dècada dels 50 és expulsat de la Universitat de Veneçuela, on havia iniciat els estudis de dret; (...)"

Av 2

2. Els anys com a quantificadors d'edat:

"(...) En descens i als meus 42 anys i en forma, no em guanya cap d'ells." Av 28

3. Les estacions:

"Encara que Begur, a l'hivern, no ha estat mai gaire vividor, no crec que mai demanés res." UB 21

4. Els mesos:

"Al gener, diu la NASA, es va registrar al nord una concentració de fins a 1,5 parts d'agents químics per bilió d'ozó, la més gran trobada fins ara." Av 20

5. Les parts del dia:

"A les cases, sempre hi havia un catre per a ell, i al matí, per respecte als seus cabells blancs, no solien

cridar-lo." UB 20

6. Les hores:

6.1. Numerades segons les divisions del rellotge:

"Bé, la veritat és que li vaig dir que sortiríem a les deu." Br 32

6.2. Amb determinacions menys convencionalitzades.

Ací tenim l'expressió *A l'hora de X*, on X és una activitat rutinària. Diem que són especificacions menys convencionalitzades, en el sentit que no han entrat en el "sistema" lingüístic, però són sempre expressions suficientment instal·lades en el coneixement enciclopèdics d'aquells parlants que les usen:

L'hora de la migdiada (*migdiada* és conegut per tots els parlants catalans)

L'hora de tocar el timbre a la senyora Campmany (Aqueixa hora és coneguda pel parlant que l'empra per ubicar en el temps)

Vegem-ne alguns exemples:

"Sense poder aguantar més aquella guerra amb la vida, a l'hora de la basarda vaig sortir." Sds 332

"A l'hora de llevar-me estava més cansada que quan m'havia ficat al llit, (...)" Sds 331

6.3. Determinació deíctica:

"A l'hora indicada vaig sentir uns passos a la carretera." UB 23

6.4. Determinació nul·la: es mostra el fet de ser hores no determinades, però puntuals en qualsevol cas, la qual cosa justifica la preposició a:

"No assossegava; anava al cementiri a hores diferents per veure si podia trobar-hi la persona que havia dut les flors i m'havia arrencat l'herba." Sds 331-332

"A les vostres habitacions, hi ha cap finestra per la qual se us puga mirar a totes hores?" Dv 53

7. Noms de temps genèrics, però concebuts com a punts en qualsevol cas; així, tenim el cas de *temps*:

"Sense que l'hagués sentida venir, una ventada com un gran cop d'ala, m'hauria tirat a terra si no hagués

estat a temps d'agafar-me a la soca d'un arbre." Sds
329

"Com si ens haguessin donat una cosa que al mateix temps
ens prenien." DV 49

i època:

"Li deia, doncs, que a l'època de la guerra del 14 em
vingueren a trobar dos senyors alemanys." UB 22

8. D'altres noms de temps:

"A la tercera vegada que vaig estirar el braç vaig topar
amb una atzavara." Sds 334

al moment, a l'instant, al minut. Notem que *al minut* equival
a *de seguida*, a causa del caràcter puntual de la
conceptualització de *minut*, enfront de la d'altres mots
afins, com *segon* (*en un segon*).

8. Noms d'activitats o d'altra mena que suposen una fita
en el temps:

- *cursos*:

"(...) m'aportaven la mena de companyia de què havia
fruit a sisè, a l'escola, i per a la qual m'havia
preparat el sisè curs; (...)" Br 37

- *eleccions*:

"La néta de Mussolini, (...)va anunciar ahir que serà
candidata a les pròximes eleccions legislatives
italianes per les llistes del neofexista Moviment Social
Italià (MSI) a la circumscripció de Nàpols." Av 4

- *entrenament*:

"Per cert, l'holandés semblava força motivat a
l'entrenament, probablement intentant fer callar les
últimes crítiques que ha rebut." Av 25

9. Expressa a també el punt inicial, mitjà o final d'una
duració que serveix per localitzar:

- *inici*:

"Si vols presentar la teva candidatura per la Union, que
no és mala cosa, cal que de primer et facis una bona
reputació, en el Canning o el Catham, i que, al
començament, llegeixis els teus discursos, en lloc de
dir-los de memòria..." Br 35

"Ens tornem a trobar al principi de tot, quan tot començava a fer-se incòmode." DV 56

- *fi*:

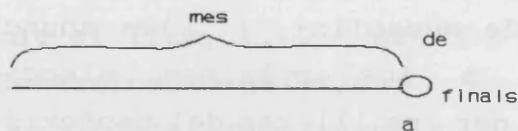
"A la fi, acaba per ajupir-se i, amb la mà, l'empeny cap a l'altre extrem." DV 77

"Miri, a l'últim vaig trobar que tenia raó el meu germà, i això que la planyia de bona fe." Vad 291

10. Si la duració, que en els casos anteriors era implícita, s'explicita, tenim de bell nou una relació tot/part entre l'extensió i la duració, i apareixen locucions prepositives més o menys motivades:

10.1. Les següents estan ben motivades:

"Pel que fa al ram de l'automòbil, el president de la patronal va subratllar que el dèficit tècnic va experimentar, per primera vegada en els últims cinc anys, una caiguda de dos punts, amb una sinistralitat pròxima al 123 per cent de la recaptació a finals del mes de desembre passat." Av 25

Notem que *finals* es refereix a la zona final, conceptualitzada, però, com a punt.

- Punt mitjà:

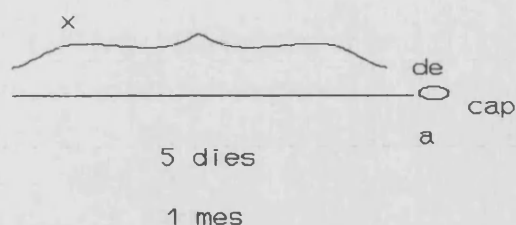
"(...)però per a mi Oxford comença, de fet, quan vaig conèixer Sebastian, a mitjan trimestre anterior." Br 33

- *Fi*:

"Un dia de vent, a darreries del mes de setembre de no recordo quin any, vaig entrar per primera vegada al cementiri de l'herba, (...)" Sds 229

"Barre va dir que confiava que la ronda quedi conclosa a finals d'any." Av 25

10.2. Prou motivada està també al cap de:

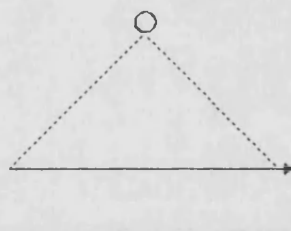
Clarament puntual, puix que *cap* és un extrem puntual. Vegem-ne algun exemple:

"Només al cap d'uns mesos d'acabar el conflicte bèl·lic, i quan la pressió dels EUA es va fer insostenible, es va decidir a declarar la guerra a Alemanya." Av 2

10.3. Més difícil de motivar sembla al llarg de, però el llarg, la duració, és conceptualitzada com quelcom puntual que, com a tal, serveix per localitzar:

Al llarg de quatre sessions es van discutir les esmenes

a el llarg

Ací a expressa coincidència.

Uns exemples:

"Després, al llarg de quatre sessions de fins a deu dies cadascuna, els van discutir." Av 21

"Al llarg del reportatge, es para especial atenció als principals moments que han anat popularitzant la princesa i convertint-la en un dels personatges amb més poder de comunicació arreu del món." Av 40

"Aquest criteri ha sofert diverses alteracions al llarg

del temps, però sempre s'ha procurat mantenir-ne les formes." Av 13

10.4. El cas de *a través de* l'hem estudiat anteriorment.

Així doncs, els usos temporals de la preposició *a* no són gens estranys i tenen molts trets en comú amb l'ús espacial:

- Localitza accions en relació a fites temporals.
- El TR és una acció o nom d'acció.
- El LM és un nom que remet a fites temporals concebudes com a punts.
- La localització es dóna en el domini temporal.

L'única diferència, doncs, es refereix al domini i a la diversa naturalesa de TR i LM que se'n deriva.

2.3.1.3. Proximitat

Alcover-Moll assenyalen un ús de *a* que indica proximitat; l'establiment d'un ús distint amb aquesta etiqueta no és necessari car, segons hem vist, per a la localització no és necessària la coincidència, sinó una adjacència suficient perquè el LM siga útil a la localització. Ací tenim exemples com els següents:

seure a taula

parlar a orella d'algu

"No et dic que li ho hauria d'haver cridat a la cara."

DV 33

"L'ós de pelfa de Sebastian seia al volant." Br 32

Tenim algunes locucions prepositives en què l'element nominal explícita la proximitat:

"Tots dos aturats a frec de l'obertura." DV 71

"L'HOME i la DONA continuen asseguts on els hem deixat, a tocar de la porteta lateral." DV 49

En tots els casos, *a* indica localització, però en relació amb una proximitat explícita.

D'aquesta construcció deriva un ús, molt restringit,

desplaçat a la metàfora i, per aquí, a la modalitat, que Alcover-Moll anomenen "proximitat i oposició entre dos objectes de la mateixa espècie":

*Vaig topar-me nas a nas amb la riallera carota d'En Paúl
cara a cara*

Aquest ús és perfectament motivable (= "una cara al costat de l'altra"). El caràcter modal ve més aviat del primer terme, apreposicional.

2.3.1.4. Usos modals

Hi ha un ampli grup d'usos de *a* que abasten des d'usos modals fins a instrumentals, la motivació dels quals és molt problemàtica:

a) Des d'un punt de vista històric, el seu ús està perfectament justificat a partir d'exemples llatins com el següent:

Ad unum gladii ictum caput desecare

on *ad*, amb el seu valor locatiu, s'uneix a un nom abstracte per tal d'indicar la circumstància concomitant. En una extensió posterior de sentit cap a la instrumentalitat, hom ha pogut dir *ad gladium* en comptes de *ad ictum gladii*. Després, amb noms menys determinats, ha pogut expressar mode o manera: *acomiar-se a la francesa, a correquita*, etc. (Brea (1985)).

b) Aquests usos han estat til.lats de "estereotipats", ço és, si no fixos, tendents a la fixació o, en paraules de Spang-Hanssen, amb un alt grau de cohesió. Així, Roegiest (1980) explica el seu valor segons equivalguen (imperfectament, a causa del seu valor fixat) a d'altres preposicions. Així tenim una *a* instrumental equivalent a *amb*, determinats usos modals de *a* que equivalen a *segons*, etc.

El que cal preguntar-se és, doncs, si aquests usos de *a* es troben motivats, ço és, inscrits dins les xarxes semàntiques de *a* d'una manera coherent o si, al contrari, són un apèndix, explicable com un cas d'homonímia (*a* espacial vs.

a modal) o com una deixalla aïllada d'estats de llengua anteriors. Nosaltres creem que aquests usos sí que estan motivats d'una manera semblant a com ho estava l'ús modal de *en*. En efecte, malgrat que hom parle de a modal, instrumental, causal, etc., en la mesura que el seu significat se sembla més o menys a preposicions que tenen aquests significats, nosaltres creem que tots aquests usos de a són modal, valor aquest molt estretament relacionat amb l'estrictament espacial. Observem la següent sèrie d'oracions:

David és al jardí

David és a la fosca/ a la foscor

David és a fosques

Quan al LM, en comptes d'un lloc, tenim una manera de ser, a assoleix un valor modal. Notem que el segon exemple encara podria emprar-se com a resposta a una pregunta per la localització:

- *On és David?*

- *David és a la fosca.*

en un context en què hi hagués una clara contraposició funcional entre un lloc clar i un de fosc. Notem que l'ús de l'article remet a ens únics: *la foscor* té una existència única, oposada a *la claredat*, com *el sol* a *la lluna*. En canvi, en *a fosques*, on *fosques* apareix sense determinant, en un plural potser col·lectiu, ja només hom informa de la manera (el nom expressa ara una matèria o substància sense actualitzar).

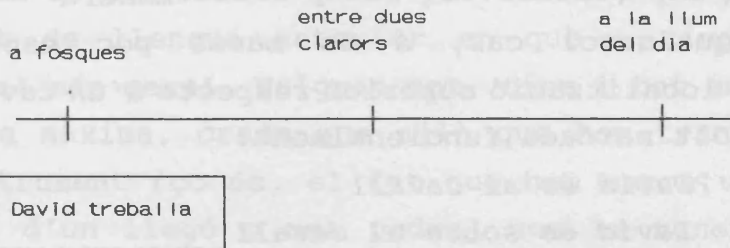
Així doncs, cal assenyalar:

1) Sembla haver-hi una tendència per la qual les preposicions que s'empren per indicar el lloc on hom està, s'empren també per expressar la manera com hom hi està (*en/a*): és una mena de metonímia, per la qual la preposició del lloc expressa també la manera (circumstància concomitant) de l'estada en aqueix lloc.

2) D'altra banda, *a* indica sempre la coincidència, faceta pròpia de la seua funció localitzadora espacial. En certa manera podem considerar que el domini de la manera es

concep com una línia amb diverses fites. Així, a continua fent coincidir TR amb aqueixes fites, sols que ara el TR són accions, els LMs (les fites) maneres. La determinació de les fites es motiva de manera variable, però sempre d'acord amb el valor propi de l'article:

David treballa a fosques

Respecte de la qüestió de l'article, observem les següents oracions:

Treballa a la fosca

S'acomiada a la francesa

En tots dos casos, el nom de manera en qüestió pertany a un paradigma conegut (*la fosca, la llum, etc.* ; *la francesa, la italiana, etc.*), la qual cosa justifica l'ús de l'article. En el següent cas, en canvi, l'article és zero:

Treballa a fosques/ a correquita/ a ulls clucs

Ací, apareix la substància sense actualitzar, i ens trobem davant sintagmes preposicionals que expressen de mode més prominent la manera (coincidència d'una acció amb una manera en abstracte, d'acord amb el caràcter essencial de l'article ϕ).⁹

Estudiem a continuació la motivació de cadascun dels

⁹ Una llista prou àmplia d'aquest tipus de sintagmes preposicionals modals es poden trobar en Badia (1962 (1985, vol. II pp. 25- 26)): *a balquena, a bastament, a bastança, a bell doll, a bell ull, a betzef, a bocons, a don dret, a borbolls, a coll, a coll-i-bé, etc.*

referencial, equivalències que la Gramàtica Cognitiva rebutja com a font de sinonímia; hi ha diversos subtipus:

a) Amb noms concrets i comptables, tenim casos de veritables instrumentals; els exemples que n'hi ha, però, són escassos i sospitosos. Al nostre corpus, només hem trobat la frase evangèlica:

"Qui a espasa mata, a espasa mor", va afirmar." Av 4

Aquesta és una oració quasi proverbial, que pot remetre a un estat de llengua anterior en què a tingués un ús instrumental més genuí. Malgrat tot, fins i tot en el sentit propi de la màxima, creem que allò que hom transmet no és tant l'instrument (ço és, el fet que hom empre una espasa, en comptes d'un llegó o una pedra) com la manera: si hom actua d'una determinada manera, hom serà víctima d'una actuació de la mateixa mena.

El mateix cal dir de certes expressions com a *mà*, a *llapis*, a *agulla*. Quan diem:

Aquest gerro està fet a mà

Aquest dibuix està fet a llapis

Aquesta labor està feta a agulla

conceptualitzem la manera, no l'instrument:

Aquest gerro està fet amb les mans

Aquest dibuix està fet amb llapis/ els llapis/ uns llapis

Aquesta labor està feta amb agulla/ amb l'agulla/ amb una agulla

En el primer cas, focalitzem la manera en què s'ha realitzat la tasca: quelcom fet a *mà* s'oposa a quelcom fet a *màquina* per posseir una sèrie de trets: major perfecció, major qualitat, major elaboració artística i, sobretot, major despesa de temps i major atenció en la seua realització i, consegüentment, major preu en la seua compra i major estimació social. El que importa no és l'instrument en si, sinó tot allò que comporta aquest, ço és, les seues circumstàncies concomitants, suggerides. Notem que l'absència d'article remet a un feix de qualitats no actualitzades, que fan que l'objecte o l'acció al qual s'aplica el qualificatiu

a mà tinga unes característiques determinades.

Assenyalem que aquests sintagmes preposicionals, tot i conceptualitzar la manera més que l'instrument, comparteixen amb aquest darrer una propietat: l'exigència de verb (car en són un argument):

un gerro pintat a mà —→ **un gerro a mà*

un gerro pintat amb les mans —→ **un gerro amb les mans*

En canvi:

David camina a fosques —→ *una habitació a fosques*

b) En canvi, els noms concrets no comptables, que exigeixen la presència de l'article per aparéixer, no exigeixen el verb:

pintar un quadre a l'oli —→ *un quadre a l'oli*

En efecte, ací tenim un complement de manera. Una persona pot no haver vist mai un tub d'oli o un potet de tèmpera i saber distingir perfectament entre *un quadre a l'oli* i *un quadre a la tèmpera*. El que és conceptualitzat és la manera de ser o d'haver estat realitzat el quadre, la qual cosa suposa uns colors, uns traçats en les pinzellades, un acabat, una estima social, un preu, etc.

c) Els noms abstractes donen lloc a una llarga llista de construccions "idiomàtiques", més o menys motivables, segons ho siga el nom abstracte en qüestió. Nogensmenys, cal dir que hi actua una mena de "motivació" reflexa, com ha assenyalat sovint Langacker (1983). Així, no hi ha cap problema a motivar un sintagma preposicional com *a fosques*:

És molt dolent de llegir a fosques

car tothom pot assignar, sintagmàticament o paradigmàtica, un significat a *fosques*. Més problemàtic seria de motivar un ús com *a correquita*, car *correquita* no es troba fora d'aquesta construcció, però l'existència de d'altres construccions semblants (*a fosques*, *a més de 1.000 quilòmetres per hora*) forneixen aquesta preposició de motivació. Vegem alguns exemples d'aquest tipus:

"És natural que un contracte d'aquesta mena siçui estès,

per dir-ho així, a nom del cap de família." DV 64

Ací tenim un valor local, clarament conservat.

"P: És que no l'he complert com calia?

H: Sí, sí! Al peu de la lletra!" DV 31

Ací tenim un valor local metafòric.

"X: Què hi vens a fer tu, aquí?

B: El mateix que tu, però al revés. " DV 87

L'article s'explica per la contraposició entre dues maneres ben conegudes (a l'endret/ al revés-a l'inrevés).

"Per a sofrir, sí...A soles amb nosaltres mateixos..."

DV 36

L'article ϕ expressa essència.

"Però encara recordo que vam haver de desallotjar-te a la força..." DV 88

"Perquè, com una discordança, durant la Setmana de regates arribava una turbamulta femenina composta de centenars d'elements, que piulaven i voletejaven per damunt l'empedrat dels carrers i escales amunt, visitaven la ciutat i corrien a la recerca de plaers, (...)" Br 30

L'article és genèric.

"Aquesta capacitat que teniu d'actuar a cegues." DV 76

Segons Roegiest, a...-as (la preposició amb adjectius en plural femení) constitueix un morfema discontinu, que indica modalitat d'acció (com a *la francesa* o a *correcuïta*).

"Bé, anem a pams..." DV 42

"(...) doneu les ordres adients perquè a la plaça de Catalunya o als seus voltants, puguen, la gent gran, comprar a peu pla aquesta dita T-4, que, amb honor a la veritat, tan bé ens va al gran nombre de ciutadans." Av 13

"Exactament l'indret a propòsit per enterrar-hi un tupí d'or -digué Sebastian." Br 33

"(...) el 58 per cent dels francesos considera que Mitterrand estava al corrent de l'arribada del dirigent palestí." Av 5

En aquest últim cas tenim una locució prepositiva;

d'aquestes, en parlarem més endavant, però en aquest cas la motivació és òbvia.

Cal comentar alguns aspectes d'interés respecte d'aquest grup, el més nombrós de a "modal":

(1) Roegiest parla d'un valor quantitatiu: es tracta, però, d'un mateix significat de manera, car no tenim ací noms pròpiament numerals o quantitatius, sinó ponderatius, que sols indirectament remeten a la quantitat. Així:

Plou a cànters

Podem dir que a *cànters* equival aproximadament a *molt*, però a *cànters* conceptualitza en realitat la manera com plou, més "abundantment" (manera) que "molt" (quantitat); igualment cal entendre les expressions *a munts*, *a trossos*, *a milions*, etc.

"(...) es feien empènyer en barquetes pel riu, conduir a ramades en les barcasses del col·legi, (...)" Br 30

"(...) i per una ala que tenien a un costat del front menjaven l'herba dels feliços a cremadent." Sds 332

"Tot maleint la maldat que l'home, si vol, deixa covar dins el cor i en produeix a raig." Av 13

"Se li accentua l'individualisme al màxim." UB 21

(2) Roegiest parla, aixímateix, d'un altre ús, relacionat amb l'anterior, en què el LM és un nom d'acció, i aleshores, el sintagma preposicional designa una sèrie d'accions repetides. La morfologia del nom (-ada, com en *punyalades*, -ón en espanyol a *montones*) en tradueix la violència. Nogensmenys, el que hom expressa és la manera, en qualsevol cas: la repetició ve donada pel plural del nom:

David va obrir la porta a martellades

David va ser assassinat a ganivetades

És curiosa la proximitat d'aquest sintagma preposicional amb els instrumentals:

David va ser assassinat amb un ganivet (instrumental)

David va ser assassinat a ganivetades (modal)

David va ser assassinat a cops/ talls de ganivet (modal)

Notem que hi ha una correlació entre l'abstracció i la

manera, la concreció i l'instrumental. Així, a *ganivetades*, amb un nom abstracte, conceptualitza la manera, mentre que amb + nom concret, conceptualitza l'instrument. És curiós que l'origen llatí de construccions del francès medieval com *toucher au doigt* es troben en un *ad digitum*, que deriva, segons hem vist, d'un *ad digitum tactum* (com *ad ictum gladii*) anterior. En el català actual, a ha reulat al seu domini modal, motivat en l'ús de la concomitància-adjacència pròpia de a.

Un exemple en català:

"Un dels membres de la comissió el maten a trets quan anava a rebre un important testimoni." Av 36

Notem que hom indica la manera (l'instrument seria pròpiament *a bales).

(3) A banda d'una àmplia varietat de construccions "fixes", la preposició a modal es troba en la base de diverses locucions prepositives. Ací, és més o menys motivable, segons els casos, però en qualsevol cas, usos com el "causal" o el "final" que hom hi atribueix, es deuen, almenys en el català actual¹¹, a la presència de noms d'aquests tipus a l'interior d'aquestes locucions:

(a) En efecte, les locucions casuals com a *causa de*, a *petició de*, a *instàncies de*, etc. tenen un caràcter clarament modal; la causalitat es justifica pels noms que hi apareixen. L'estructura i motivació d'aquestes locucions ha estat explicada en d'altres llocs.

(b) El mateix cal dir del valor final que Roegiest veu en construccions com a *l'aguait de*, a *l'espera de*, a *l'objecte de*, clarament modals:

Jordi estava nerviós, a l'espera del seu vol

S'explica a partir d'aquestes dues oracions:

Jordi esperava el vol

¹¹ Alcover assenyala exemples antics de a final en què no apareix cap element, ultra la preposició, que indique finalitat:

"En manera que de vos en aquell cas a culpa vostra se fes poca menció. "

Aquests usos no existeixen en el català actual, si més no en el seu nivell estàndard.

Jordi estava nerviós

La segona explica la manera en què es trobava Jordi en el transcurs de l'acció assenyalada per la primera oració; a pot expressar aqueixa manera, amb unes arrels ben establertes en el domini espacial (coincidència entre totes dues accions):

a + espera + de + el vol

La preposició *de* introdueix un complement "objectiu".

(c) Determinades locucions concessives, com *a desgrat de*, *a despit de*, en què *a* té un valor clarament local, de coincidència, també ben arrelat en la circumstància concomitant:

Maria es quedà embarassada

Al marit no li agradà que es quedàs embarassada

Tenim dues accions concomitants, que se succeeixen al mateix temps. Si volem expressar que una és la manera de l'altra:

Maria es quedà embarassada a desgrat del seu marit
on *desgrat* recull el significat de *no agradar*.

El que tenim, doncs, és:

x fa y

a z no agrada que x faça y

Si juntem ambdues proposicions, on *no agrada* ("acció de no agradar") és representat per α , obtenim:

x fa y a + α + de z

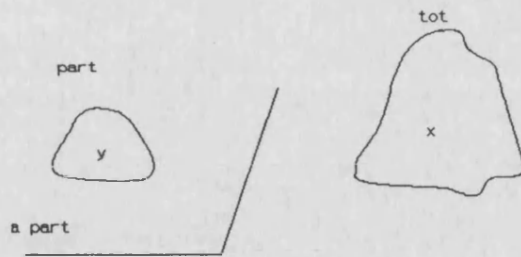
En aquest esquema:

- *a* expressa circumstància concomitant-manera: la concessió ve donada per la realització efectiva de l'oració principal (*x fa y*) juntament o mentre es realitza l'acció de "no agradar a Z".

- *de* expressa un complement "subjectiu" des d'un punt de vista lògic (referencial), si bé en la nostra llengua, aquesta relació referencial sol ser conceptualitzada en termes de punt final de direcció (objecte indirecte: *Açò no agrada al seu marit*, vs. anglés *I like biscuits*).

(d) Les locucions *a banda (de)* i *a part (de)* tenen uns orígens clarament locals. Així, la segona:

Cal deixar l'arròs a banda/ a part (apart)¹²

Així, *part* designa, per metonímia, el lloc on va una porció estreta d'un tot:

"A mi no me'n [consells] va donar ningú, a part del teu cosí Alfred." Br 34

L'estructura semàntico-sintàctica d'aquesta construcció és la següent, en què apareixen igualment dues proposicions concomitants:

x no dóna z

P (parlant o impersonal) aparta/ posa a part y

Si juntem ambdues oracions, una concomitant de l'altra, cal que fem intervenir a:

x no dóna z, a + part + de y

Notem que *de* introdueix un complement subjectiu.

Pot tenir aquesta locució fins i tot funcions il·latives:

"A part d'això, aquesta bola (l'assenyala) no és la nostra." DV 59

Semblant és el cas de *a més de*, si bé menys motivat, per la naturalesa quantificadora, no nominal, de *més*:

¹² Els diccionaris presenten la forma *apart* amb la preposició unida al nom com a adverbi (per exemple el *Diccionari Català-castellà/ castellà-català* de F. de B. Moll. Aquesta unió gràfica delata la tendència a la fixació i la baixa motivació de *a*. És difícil, però, d'esbrinar quan un sintagma preposicional molt estereotipat ha passat a formar una paraula, car en tots dos casos hi ha una baixa motivació dels elements que entren en la composició. Els escriptors, de fet, en dubten, i d'aquí que hom trobe tan a *part* com *apart*.

"A més de Pujol van prendre la paraula el conseller de Justícia, Agustí Bassols, i el Catedràtic d'història del dret (...):" Av 7

(e) Clarament modal és la locució *a partir (de)*, tot i que puga servir, en el seu conjunt, per localitzar en l'espai i el temps:

Cal fer una cerca a partir d'ací

On *a partir* equival a un gerundi modal com *partint*. De bell nou, la perífrasi resulta de la fusió de dues proposicions:

Farem una cerca

Partim des d'ací

En resulta:

Cal fer una cerca a partir d'ací

Ací *a* expressa la concomitància-manera tant de la cerca com de fer (*una cerca*).

Alguns exemples:

"A partir d'ara sereu crèduls amb vosaltres mateixos."

DV 76

(f) *a conseqüència (de)*, expressa coincidència, correlativa de vegades de la funció localitzadora de *a*:

"El defensa holandés té un fort cop a sota el genoll, concretament al múscul anomenat tibial anterior, com a conseqüència d'una topada que va tenir diumenge passat amb el portuguès Oceano." Av 25

"Dificultats a conseqüència del contracte." DV 58

(g) Igualment, en la locució *a mesura que*:

Pujarà el fred a mesura que davalle el vent fred del pol hom parteix de dues proposicions:

P₁ *Pujarà el fred*

concomitància a

mesura que

(en la proporció que)

P₂ *Davallen el fred del Pol* (expletiva)

En aquest cas, *mesura* introdueix la noció de la gradació; *a* marca la concomitància entre l'oració principal i *mesura*, explicada per la completiva introduïda per *que*.

(h) Assenyalem, en fi, que en a través de, a és dubtosa entre el valor espacial i la manera, malgrat que tinga un sentit clarament espacial en els usos més prototípics.

(4) Finalment, Alcover-Moll parlen d'un ús que indica la "successió d'objectes de la mateixa casta"; aquest ús es limita pràcticament al sintagma preposicional "poc a poc", que coneix diverses variants dialectals, segons el testimoni d'Alcover-Moll:

Mallorca: a *poc poc*

Menorca: a *poc a poc*

Catalunya: *poc a poc*

És indubtable el valor modal d'aquestes construccions; tenen, a més, un sentit gradual-progressiu que justifica la repetició del LM. D'altra banda, l'absència de preposició en algunes variants es justifica pel seu grau d'adverbialització (notem casos com *poc temps després*, en què *poc* funciona com adverbí quantificador).

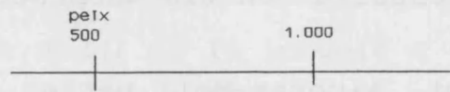
2.3.1.4.3. Un ús que és en el límit de la motivació, en la mesura que s'acosta al suplement, el tenim amb verbs com *vendre, pagar, valer, resultar*, etc. Alcover-Moll parlen de "numeració distributiva". Roegiest de "quantitat proporcional":

A quant va el peix? Val a 300 pessetes el quilo

A quant eixim? Eixim a cinc duros cadascú

En realitat, a no expressa pròpiament la distribució (la distribució afecta el sintagma nominal apreposicional *el quilo, cadascú*). Ací, doncs, a expressa també la manera, i, de fet, hom diu a *com va?*, a *quant va?*. Pròpiament, el que expressa a és la coincidència, entre el subjecte (si n'hi ha) i un preu, el qual, al mateix temps, és la manera (que equival a una quantitat amb verbs que suposen quantitat) del verb:

El peix val a 500 pessetes el quilo

Eixim a 500 pessetes cadascú

Ací, *eixir* equival a *correspondre*.

Aquest ús, en qualsevol cas, és pròxim al suplement, i presenta, per tant, un grau baix de motivació.

2.3.1.4.4. Molt fàcils de motivar són, en canvi, els casos que, segons Roegiest (1980), equivalen a *segons*. Aquests indiquen palesament la manera, i el LM és, de fet, un nom de manera: *manera, mode, estil, imatge, mesura, costum, etc.* L'ús de l'article depén del grau o tipus d'actualització:

Eugeni va posar a mode d'exemple l'ablatiu absolut

Ací, *mode* apareix sense article car hom expressa un mode en sentit abstracte, sense actualitzar, com a essència.

A Eugeni agrada de vestir-se a la moda punk

Ací, apareix amb article car *la moda punk* s'oposa a d'altres modes (*la moda prêt-à-porter, la moda rocabilly, etc.*) dins un paradigma ben conegut per parlant i oient.

Com hom pot veure, aquest ús dóna lloc a estructures clarament motivades:

a) a + N + *de*: Estructures com *a la manera de, a l'estil de*; vegem-ne alguns exemples:

"Quan un organisme mor o deixa de viure, altres organismes comencen la seva vida i aquesta és la idea de la resurrecció de Mahler, a la manera de com ho havia fet uns anys abans Brahms en *Ein deutsches Requiem* o fins i tot la *Tod und Verklärung* de Strauss, acabant en una promesa de pau i repòs: els combats terrestres no hauran estat en va." Av 36

b) Tenim la forma el·líptica a *la* + adjectiu femení: a

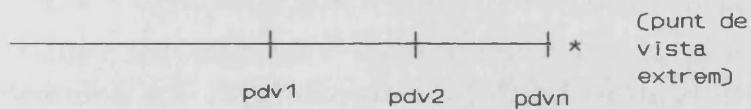
la francesa.

2.3.1.4.5. També en el cas de a tenim un desenvolupament cap a l'àmbit extraoracional:

1) En primer lloc, tenim un seguit d'usos d'origen clarament local, que situen l'oració en relació a uns paràmetres de distinta mena:

a) Ací tenim les expressions *al capdavall* i *al cap i a la fi*, que situen l'oració en relació a un punt de vista extrem i més profund:

Al capdavall, hui dia tothom sap que els Reis són els pares

(punt de
vista
extrem)

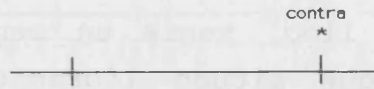
Aquesta locució és motivada a causa del significat de *cap* equivalent a *extrem*. Vegem-ne algun exemple:

"Al capdavall, no oblidem que la nostra inexperiència és fabulosa." DV 34

b) Hom pot situar l'oració en la perspectiva contrària a aquella de què hom ha partit anteriorment, i ací tenim un valor clarament il·latiu. En efecte, *al contrari* es contraposa a l'anterior al temps que anuncia l'orientació de l'argumentació subseqüent. En aquest exemple, encara té un ús intrapredicatiu:

"El socialdemòcrata C. A. Pérez no té res de radical, al contrari que el pla d'ajustament econòmic que aplica

al seu país com a alumne aplicat del Fons Monetari Internacional (FMI)." Av 2

En canvi, els següents exemples són ja il·latius:

"(Paraules darrera l'interrogant de les quals no sabem que hi ha.)

- Al contrari, ho sabem massa bé, i per això ens espantem una mica." DV 28

"X: (adolorit): Es diria que negueu la possibilitat de realitzar un acte just i honest...

D: No, al contrari, perquè la justícia es fonamenta en la parcialitat envers la víctima." DV 82

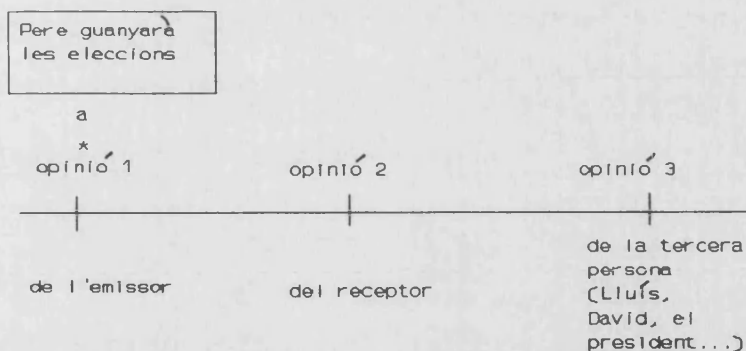
c) Amb un valor merament acumulatiu, tenim el cas de a més i a més a més, que, segons hem dit, té una motivació molt baixa:

"A més, amb el metge tingué molta sort i el braç li quedà molt bé: li feren un manyoc molt ben arreglat."

UB 21

2) Hi ha un segon grup d'usos en què a té un valor clarament modalitzador: indica on s'ha de situar la veracitat de l'oració, i aqueix "on" és el domini de l'opinió (LM: *parer, opinió, judici*, etc.) el gust o les preferències (LM = *gust*), etc. Naturalment, les opinions i els gustos són propietats personals que tenen valor precisament com a tals, i açò explica que hi aparega un possessiu segons la perspectiva (gust o opinió) de què hom partisca, ço és, a qui pertany l'opinió o el gust segons el qual hom localitza l'oració. Aquest pot pertànyer, en efecte, a l'emissor, al receptor o a un tercer:

Al meu parer, Pere guanyarà les eleccions

Notem que *de mi = meu (possessiu), car el posseïdor és l'emissor. D'altra banda, l'ús de l'article és justificat, car el parer en qüestió és un de ben determinat.

2.3.1.5. Conclusió

Així doncs, els usos modals, tot i que obrin una bifurcació en la xarxa semàntica de la preposició a, no deixen per açò d'estar relacionats amb aquesta i de presentar una motivació prou elevada en la major part dels casos, a partir del significat central i més prototípic de a: la localització pura a l'espai.

Per tant, entre els usos estàtics de a tenim els següents:

1) *David és a València/ a missa/ al jardí...*

- Localització pura.

- La localització es fa en relació amb un LM ben conegut.

- El LM es concep com un punt.

- El TR és estàtic.

- Domini espacial.

Nocions com l'adjacència i la coincidència són facetes secundàries i derivades de la localització.

2) *David vindrà a les 8/ al vespre/ a l'hivern...*

- Localització en el temps.

- La localització relaciona accions amb un LM temporal (normalment ben conegut).

- El LM es concep com un punt.
- El TR és estàtic.
- Domini temporal.

3.a) Un ús de transició entre els usos localitzadors estrictes i els modals:

Eloïsa viu a la foscor

- Localització en el domini modal.
- La localització es fa per referència a un LM (modal)

conegut.

- El TR és estàtic.
- Domini modal
- Hom focalitza la manera més que la localització.

3.b. *Eloïsa treballa a fosques*

- a expressa la manera en què es realitza una acció
- El LM es concep com un punt en el domini modal.
- Domini modal

3.c) *Al cap i a la fi, Eloïsa és una bona xica*

- Manera.
- EL LM es concep com un punt en el domini modal.
- Domini modal.
- Il.latiu.

2.3.2. USOS DINÀMICS

2.3.2.1. Usos espacials

Quan a apareix com a terme de verb de moviment, deixa d'expressar, segons hem dit, localització, i, per tant, pot aparéixer amb tota mena de determinants:

a) Article definit:

"Una mitjanit vaig deixar-me caure al lloc indicat fent una marrada." UB 22

b) Article indefinit:

"I ves sempre a un sastre londinenc: la confecció es millor, i el crèdit més llarg..." Br 35

"Quan s'esqueia la visita del Miner en dies així, el meu pare solia portar-lo a un recés de xiprers que hi havia darrera el mas." UB 22

c) Article ϕ :

"Hi deixen la toga i vénen a buscar-la per anar a classe; (...)" Br 36

d) D'altres pronoms:

"(...) un llir que, honestament, voldríem que se'ns permetés apropar a tothom." Av 13

f) Topònims:

"Conec un italià interessat a venir a Catalunya per aprendre català." Av 14

L'arribada al terme final és normalment pressuposada (enfrent de cap a), però no és condició necessària, car a ací indica la direcció inicial i progressiva del moviment: hom no indica, doncs, la posició del TR, sinó el lloc on acabarà el viatge del TR si tot va bé (si s'acompleixen les seues intencions o les del que maneja el TR, si aquest és inanimat):

David va a València = El viatge de David acabarà, si tot va bé, a València.

**David va a València, però s'atura a Silla* (referit al present)

David anava a València, però el seu cotxe es va espatllar i va haver de romandre a Silla.

En el passat, des d'un present omniscient, diem que David pensava anar a València (el punt final que defineix la direcció del seu viatge segons la seua intenció inicial) però que a la fi no hi va poder arribar.

2.3.2.2. Usos metafòrics

Moltes activitats humanes es conceben com a viatges dins dominis conceptualitzats espacialment; en aquests casos, és normal que s'empren a expressant la direcció:

a) Definit:

"En realitat, les característiques més típiques de la seva personalitat arribaren a la plena eficàcia, després del dissortat accident." UB 21

Ací, plena eficàcia és el punt final de l'activitat en qüestió.

"Van traduir els esborranys i els van anar passant als altres historiadors." Av 21

És clar que el fet de passar d'una persona a una altra es conceptualitza de la mateixa manera que passar d'un lloc a un altre.

"Finalment, la simfonia arribava al seu zenit en un reposat final marcat més per la força interna de la música de Mahler que per la mateixa interpretació." Av 36

El punt zenit d'una simfonia s'entén com el seu punt final quant a la perfecció.

b) Indefinit:

"La premsa europea que en dóna notícia troba que el llibre és un pas endavant perquè per primera vegada es confronten els diferents punts de vista dels Estats i s'arriba a un punt de vista comú. Comú dels Estats." Av 21

"(...) així, doncs, hem arribat a una entesa: ni la teva ni la meva. I hem parlat de tu." Br 34

Notem una certa reticència a emprar a + indefinit en l'espai (només en trobem dos exemples en el corpus), que desapareix del tot en els usos metafòrics. Potser hom prefereix amb els indefinits cap a, que indica la direcció per referència a un lloc, l'arribada al qual no és pressuposada, i per tant es permet una major indefinició respecte del coneixement d'aquest.

c) Demonstratiu:

"Dues són les raons que han dut el govern central a aquest projecte d'ampliació de supòsits." Av 12

d) Article ϕ :

"Ara que, teniu raó, les paraules només ens poden dur a malentesos." DV 63

e) D'altres:

"Jo tinc una carta de Jadranka Vrsalovicz, una valenta noia croata que escriu en català meravellosament, i n'he vistes dues més que ha adreçat a altres amics." Av 13

2.3.2.3. Usos finals

El punt final d'una activitat pot ser, en comptes d'un punt de l'espai o d'un domini conceptualitzat com a espai, una acció, i aleshores tenim l'infinitiu:

"Em va mirar tant que em va arribar a fer angúnia" Vad 604

En el cas anterior, no hi ha cap intencionalitat involucrada: l'infinitiu és senzillament una acció que es posa com a punt final d'una altra. Nogensmenys, al més sovint, el destí d'una acció obeeix als propòsits del qui la realitza:

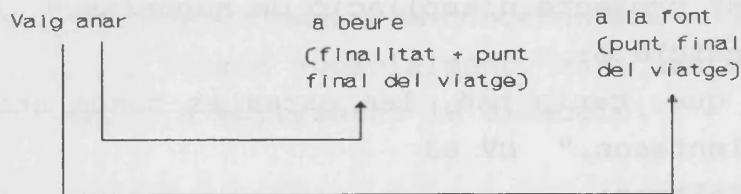
David va a la font *font* = punt final del viatge

David va a beure *beure* = punt final del viatge,

però també objecte dels desitjos/ intencions de David:

David vol veure i va a beure

Ens trobem, doncs, davant la metàfora "propòsits són destinacions" de què parla Lakoff (1987: 277-278): l'acció a la qual ens adrecem és l'acció a la qual s'adreça el nostre desig o els nostres propòsits. Així, podem dir:

Ací tenim, doncs, l'ús final de a:

"No us precipiteu a traure conclusions." DV 53

"Sense saber on posava els peus, vaig arrencar a córrer pels camins que amb prou feines veia, pensant sense parar que anava de dret a petar-me les dents." Sds 332

"Li deia, doncs, que a l'època de la guerra del 14 em vingueren a trobar dos senyors alemanys." UB 22

Després, aquest ús final de a s'ha estés a verbs que figuradament expressen el moviment:

"Miterrand repta l'oposició a presentar una moció de censura contra el seu govern." Av 5

"Pujol va insistir en el vincle entre la personalitat col·lectiva d'un poble i el seu dret propi i va llançar una crida a estar "especialment vigilants" davant determinades mostres de centralisme." Av 7

Ací l'infinitiu encara es pot veure ben bé com a fi (objecte) del repte o desafiament, "llançat" per un subjecte. En canvi, difícilment pot entendre's com a terme del moviment en un verb que indica precisament cessament d'aquest:

"(En veure que ella no contesta, reprèn el seu passeig en silenci, fins a l'altre extrem, on s'atura a parlar.)"

o d'altres verbs estàtics:

"M'arrossegava per terra com un cuc, damunt dels colzes, damunt del ventre, enganxant-me pertot arreu, esquinqant-se la roba no sé amb quines espines, amb ganes de quedar-me a dormir per sempre damunt de fulles que cruixien, sense saber on aniria a parar ni si podria

sortir del cementiri." Sds 334

"El navarrès serà sens dubte baixa fins a última hora, fins i tot per formar part de la llista de convocats que donarà a conèixer J. Cruyff demà passat." Av 25

Ací, doncs, a ja no expressa l'activitat a la qual s'adreça una activitat principal i al mateix temps la finalitat (punt final dels nostres desitjos, propòsits o intencions) per expressar només aquesta darrera. Nogensmenys, l'acció de l'infinitiu final es concep com una activitat a la qual tendeix el nostre desig o l'acció del verb principal, siga o no de moviment, de manera que sempre hi ha una conceptualització en termes de direccionalitat, la qual cosa justifica l'ús de a. Així, en una oració com la següent:

M'he quedat a veure els avis

tenim:

- *veure els avis* és una activitat a la qual tendeix l'activitat principal (*quedar-se*).

- *veure els avis* expressa el desig o propòsit del subjecte, en aquest cas.

Per tant, fins i tot en verbs clarament estàtics, continua actuant la metàfora "propòsits són destinacions".

Assenyalem d'altra banda que en aquest ús final la preposició a ha arribat a tal grau d'independència que s'empra equivalent a un imperatiu exhortatiu (a *veure*, més o menys semblant a *Vegeu*):

"HOME (n'agafa una): a *veure*..." DV 60

"(...) es troba que la venda de targetes és mecanitzada i no hi han inclòs la T-4, i apa! a tornar a pujar i baixar per buscar-ne un altre." Av 13

Nogensmenys, encara ací s'entreveu el valor de punt final d'una acció i un desig; en efecte, a *veure* equival a *vull veure*, i es presenta com el fi d'una activitat no enunciada (un moviment destinat a la visió, agudització d'aquesta visió, etc.):

2.3.2.4. Tipus *és a dir*, *res a dir*...

Alcover-Moll assenyalen una sèrie d'usos de *a + infinitiu* que equivalen al participi de futur passiu del llatí:

1) Un d'aquests es troba pràcticament limitat a la locució explicativa *és a dir*:

"En aquest cas, el quart supòsit se situaria a mig camí entre els qui desitjarien la no modificació de l'actual llei i els qui voldrien una anomenada llei de terminis, *és a dir*, que l'avortament fos legal, sense importar-ne els supòsits, durant les primeres setmanes d'embaràs."

Av 12

Aquesta *a* té una motivació mínima, però encara s'hi pot veure el valor final: *és a dir* equival a *és per a dir*, on el TR és aquella oració o part d'oració que hom permet d'aclarir, i l'objecte de dir l'oració o part d'oració que hom dóna com a aclariment:

TR: *Els jueus*
és a dir

LM: *els mateixos que havien prestat els diners als Reis foren finalment expulsats*

2) Un segon grup més nombrós de *a + infinitiu* és el que funciona com a complement de determinats quantificadors:

"No hi ha *res a dir*." UB 23

"Ahir al vespre, Rocard va dir que no tenia tampoc cap

comentari a fer a les paraules de Miterrand." Av 5

Aquestes construccions presenten certes dificultats, sobretot pel que fa a l'infinitiu:

- Sembla tenir un valor passiu: *res a dir* equival a "res per a ser dit".

- Té un cert valor modal de possibilitat: *res a dir* equival a "res que puga ser dit".

Aquest valor passiu de l'infinitiu no és, tanmateix, gaire excepcional (cf. *difícil de fer*), i més aviat en aquests casos resulta estranya la forma passiva. De fet, segons veurem en un altre lloc, en aquests casos hi ha una absència de l'objecte del verb car si hi aparegués seria tautològic (**res a dir res*). El valor modal, d'altra banda, és resultat d'una metàfora temporal. En efecte, la subordinada final remet al futur, i el futur pertany a l'àmbit de la possibilitat.

La mateixa explicació rep l'expressió *tenir a veure*:
Què té a veure això?

2.3.2.5. Tipus *L'he sentit a dir*

Alcover-Moll consideren que els usos esmentats adés originen els auxiliars antics del tipus *Tots son be ha a venir*, i, analògics d'aquests, tindriem els usos de *a* amb determinats verbs perceptius:

L'he sentit a córrer

Ho he sentit a dir

"¿No has pas sentit a dir que es prepara una hecatombe?"

Vad 294

Aquesta *a* és optativa, si bé recomanada (Ruaix (1985)).

Els infinitius objectes de verbs plantegen un problema sintàctic al sistema lingüístic que ha estat resolt de diverses maneres:

a) L'infinitiu, com a nom verbal, pot funcionar com a objecte directe i amb qualsevulla altra funció normalment apreposicional sense cap índex funcional:

L'he vist córrer (com *Li permeten anar al cinema*)

b) Nogensmenys, aquest caràcter dependent pot ser explicitat, en català optativament, per una preposició:

L'he vist a córrer

Nogensmenys, l'ús de la preposició, com, segons veurem, l'ús de la preposició en l'objecte directe, té la seua motivació i suposa diferències importants respecte de la imatge que hom presenta, ací menys perceptibles per l'escassa productivitat de la construcció. En efecte, suposa que l'objecte del verb principal (l'infinitiu) és allunyat, separat, d'aquest, i d'aquí que hom empre la preposició *a*, que indica precisament el punt final d'una activitat. Precisament els verbs perceptius, per la pròpia semàntica, tendeixen a conceptualitzar el seu objecte com el punt final d'una línia imaginària (cf. *mirar cap a*). En qualsevol cas, com déiem, aquesta *a* (com *de* en *permeten de*) presenta una motivació prou baixa, i d'aquí el seu caràcter facultatiu tant en l'un cas com en l'altre.

En tots els usos de *a* + infinitiu vistos fins ací, tenim els següents trets:

- El LM és una activitat.
- El LM és el punt final d'una activitat i/ o la finalitat d'una activitat o un subjecte; aquesta darrera també es concep com el terme d'un moviment segons la metàfora "propòsits són destinacions".
- El TR pot ser nom (*res a dir*) o una acció.
- Domini de la finalitat (propòsits)

2.3.2.6. Límit

Segons havíem dit, a normalment pressuposa l'arribada al punt final. Hi ha alguns casos, però, en què no sols hom pressuposa aqueix punt, sinó que hi ha una arribada efectiva. Açò s'esdevé en el cas del verb arribar, segons havíem comentat ja:

L'aigua li arriba a la cintura

"Amb al suport directe o encobert d'aquest govern van arribar a l'Argentina diversos caps nazis, (...)" Av 2

"El primer ministre xinès es desplaçarà a Barcelona demà per visitar les instal·lacions olímpiques de la ciutat (...)" Av 10

i també amb una sèrie de verbs triactancials, que suposen un terme final: *donar, posar, etc.*:

"(es dóna un cop al pit)" DV 35

"L'amistat us posa una bena als ulls" DV 79

Aquests verbs, a més del subjecte, exigeixen un objecte i un terme.

2.3.2.7. Temps

La preposició *a* també s'empra indicant el terme d'un moviment en el temps:

El partit fou prorrogat a dimarts que ve

Fem notar que ací el moviment ve donat pel verb *prorrogar*, que significa "traslladar (d'una data a una altra) endavant".

2.3.2.8. Correlació *de... a*

La preposició *a*, en correlació amb la preposició *de*, expressa la direcció igualment, i s'aplica a diversos dominis, amb un grau distint de motivació:

2.3.2.8.1. Expressa el punt d'arribada a partir d'un origen (*de*), com és propi d'ambdues preposicions:

"De tant en tant, un ocell vola d'un pi a un altre pi."
Vad 292

Tanmateix, en el domini espacial, si manca el moviment, indica els punts extrems d'una extensió:

"- (...) Creiem que no hi ha pas gaire gent que conegui la costa com vós..."

- De Portvendres a Garraf, pam a pam..." UB 23

La motivació és prou clara:

De València a Canals hi ha 65 quilòmetres

L'extensió és la distància entre dos punts i la manera d'indicar-la és asenyalar els dos punts, ja d'una manera neutra (*entre Canals i València*) ja suposant (imaginàriament) entre tots dos punts un viatge, l'extensió espacial del qual hom pretén mesurar.

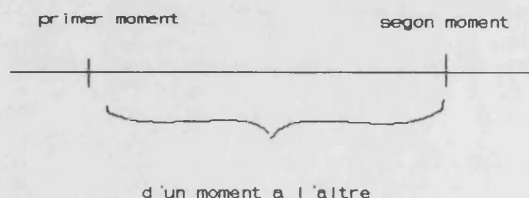
2.3.2.8.2. Aqueixa mateixa funció d'assenyalar l'extensió és assolida per a en el domini temporal:

"(...) [va ser president en dues ocasions] el 18 de febrer del 1963 interinament, quan R. Betancourt va realitzar una gira per Nord-Amèrica i el Carib, i del 12 de març del 1974 al mateix dia del 1979, després d'haver estat elegit president constitucional de Veneçuela el 9 de desembre de 1973, per una votació aclaparadora." Av 2

Un ús que se'n deriva és el que apareix en l'expressió *d'un moment a l'altre*, equivalent a *imminentment*:

"A l'estiu, solia passar un músic ambulant, un home vell, petit i plàcid, amb un bigoti llarg i caigut, els ulls tristos i d'una pell tan blanca i esblaimada que semblava que l'havien bullit o almenys que l'interessat havia de tenir un cobriment de cor d'un moment a l'altre." UB 19

La motivació de l'expressió és clara:

L'expressió marca, com n'és propi, l'extensió; el caràcter d'imminència procedeix del fet que el *moment* és un espai de temps molt reduït i molt més ho és la distància que separa tots dos moments.

2.3.2.8.3. En el domini nocional, aquesta correlació ha adquirit diversos sentits, que no deixen d'estar motivats, però, en usos espacials més bàsics:

"El documental il.lustra, en una àmplia panoràmica, la biografia d'una dona que, en poc més de deu anys, ha passat de ser una jove i anònima puericultora, d'aparença tímida, a ser la princesa amb més glamour i més coneguda de l'actualitat." Av 40

Ací, *ser* és una activitat-fi oposada a una activitat-origen, que també és un infinitiu.

Vegem aquests usos:

1) Dins el domini espacial, quan *de...en* apareixen en correlació amb *un...altre*, indiquen una acció reiterativa, al temps que l'origen/ direcció:

"Ella es desperta, ells li diuen bruixa, i l'agafen barroerament i se la passen de l'un a l'altre com si fos una pilota." Vad 293

2) El valor d'extensió, amb el verb *mirar* i en l'expressió de dalt a baix, indica "mirar exhaustivament, amb insistència i impertinència":

"Fumava pipa i vaig notar que em mirava amb molta insistència, de dalt a baix." UB 23

El fet que "mirar exhaustivament" signifiqui "mirar amb insistència" obeeix a una rutina lingüística de la nostra cultura en què mirar extensament una persona és de mala educació.

3) Igualment, en usos extensos de caràcter ponderatiu, en què hom insisteix en allò que hi ha entre els seus límits tot mostrant-ne la similitud:

"A l'últim, amb els braços estirats endavant, vaig dir baixet a ningú que tot era meu: el jardí dels morts de paret a paret i ben endins, fins a les arrels més fondes, i aquell cel trabucat, que no se sap on comença

i encara menys on acaba, amb un tall de lluna que el tacava de groc a la banda del mar." Sds 333

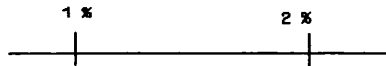
Origina locucions modals com la següent:

"El sol hi tocava de ple a ple." UB 22

La mateixa explicació reben construccions com *de gom a gom* (valencià), *de bat a bat*, etc. Aquestes locucions tenen un grau de motivació variable segons l'existència dels LMs fora de la locució, però la correlació en ella mateixa és prou per fornir-les d'una motivació suficient. En efecte, *de ... a* expressa els límits d'una extensió, o, i encara més bàsicament, el recorregut entre dos punts que suposa una extensió. Una construcció com *de gom a gom* significa *de x a x*, ço és, exhaustivament, totalment, al màxim.

4) En el domini quantitatiu, l'extensió entre dos límits serveix per indicar aproximació:

"Els nivells recollits indiquen que la concentració podria destruir d'un 1 a un 2 per cent d'ozó al dia durant els últims períodes de l'hivern a la zona nord, (...)" Av 20

Amb aquesta correlació, en aquest cas, hom indica una xifra qualsevulla a l'interior d'aqueixa extensió, que hom no pot especificar per la deficiència dels nostres coneixements, o perquè no és suficientment rellevant la xifra exacta.

5) Finalment, Alcover-Moll han assenyalat que la correlació *de...a* serveix per ponderar la diferència entre dos objectes, estats o activitats, i en posen exemples com els següents:

*Jo seré contenta de fer la prova del seu brodar al meu
N'hi ha molta de diferència; més que d'un mort a un viu/
de lo que era a lo que ara és.*

En realitat, ací de...a relacionen els termes d'una comparació, ço és, la comparació s'entén com un viatge entre un terme A (origen) i un terme B (meta), segons ha assenyalat Langacker (1983). El punt final (en anglés, *target*, meta) de la comparació és emfatitzat i és el terme privilegiat, ja sia per la valoració positiva (*del seu brodar al meu*) ja sia per ser l'estat actual, enfront del passat (*d'ahir a avui*).

2.3.2.9. Separació de l'objecte (*mirar a la paret*)

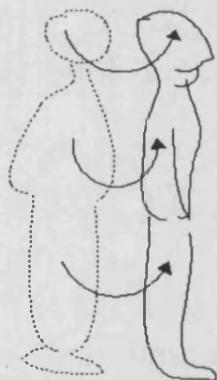
Ja hem tingut ocasió de veure que a, amb el seu valor directiu, no sempre apareix amb verbs de moviment o, tot i aparéixer-hi, no n'és el terme sovint. Aquest és el cas de:

girar-se a la paret

girar els ulls al cel

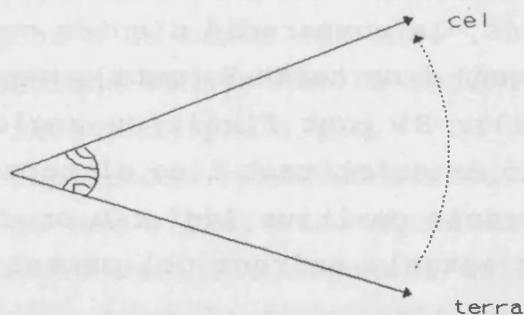
mirar a la teulada

- En el cas del verb *girar-* (*se*) sí que hi ha un moviment, i un moviment en la direcció assenyalada per a, sols que és un moviment del TR sobre ell mateix:

Es va girar a la paret

En *girar els ulls al cel*, com *alçar els ulls al cel*, tenim el mateix, però no es tracta pròpiament del moviment dels ulls (que giren sobre ells mateixos i tenen un moviment restringit per açò mateix) sinó del punt d'arribada de l'esguard, com en el cas de *cap a* (però pressuposant el contacte amb el LM, cosa que no s'esdevenia amb *cap a*):

- En el cas de *mirar a*, no hi ha cap moviment, ni de l'òrgan visual ni de l'esguard. De bell nou, tenim una separació de l'objecte respecte del verb, de manera que hom concep l'esguard com una línia que va de l'òrgan a l'objecte vist, i així es justifica la presència de a:

"(Es queden mirant-se als ulls (...))" DV 92

"Mira al seu entorn, una mica esfereït, i acaba per reposar els ulls en la DONA." DV 78

La visió és un acte voluntari que implica una activitat per part de l'home. En canvi, quan *mirar s'empra* amb objectes inanimats, hom expressa l'orientació a partir del punt més funcional de l'objecte, car el lloc on es troben els òrgans visuals i per tant d'on parteix la visió és per això mateix de gran prominència:

Una habitació que mira al mar

"Perquè volíem que tanqués la finestra que donava a la nostra cambra?" DV 79

Cal emfatitzar que *mirar a*, enfront de *mirar cap a*, pressuposa l'arribada al LM que és el punt final de la línia de la visió. Així, diem:

Si mires cap al sol, no veuràs res (en la direcció on es troba el sol)

Si mires al sol, et quedaràs cec (amb el sol com a punt final de l'acció de mirar).

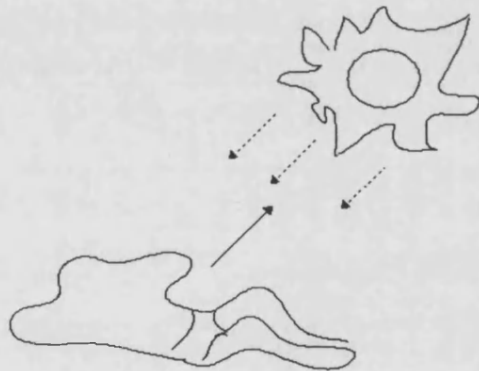
2.3.2.10. Exposició

Si desapareix no sols la voluntat, sinó també la selecció d'una part de l'objecte com a funcional, ja no tenim ni tan sols direcció i l'orientació es redueix a la mínima expressió. Resta tan sols, doncs, l'exposició: el TR es troba en presència del LM, a una certa distància d'aquest LM i en una certa disposició-orientació per tal de veure's afectat per aquest LM. L'exposició pot ser:

a) En allò material:

"És blanc, tot blanc, brodat amb seda natural i diamants, falsos, és clar, però, a la llum artificial, enceguen." Vad 293

"Venien olors diferents: de mel i d'herba que només creix a la claror de les estrelles i jo ja no estava a la vora del xiprer, sinó en una plaça petita voltada de tombes." Sds 334

Va estar al sol durant totes les vacances

b) En sentit figurat. Ací tenim la locució *de cara a*, amb una clara funció orientadora:

"Segons el pressuppte compromís, el club blau-grana està disposat a pagar per avançat deu milions de pessetes a l'ex-jugador del Mallorca amb el fi d'aconseguir els seus serveis de cara a la temporada vinent." Av 25

Més problemàtic és el cas del verb *presentar*:

"Un ampli sector de la judicatura considera que

l'executiu hauria d'haver estat més clar a l'hora de presentar una llei al legislatiu, i també que no són els jutges els qui han de donar respostes a les pors o a les ambigüitats de l'executiu." Av 12

Aquest verb pot entendre's com directiu, car *presentar un document al congrés* suposa *portar un document al congrés*.

Però en *presentar* es pressuposa no el trasllat de coses simplement, sinó el transport de coses a un lloc (metonímic) on els que hi són les hauran d'observar, examinar, ratificar, etc. En suma, es tracta d'*exposar* quelcom als ulls d'algu.

En aquest ús, tanmateix, notem un nou punt de contacte entre la cadena semàntica de a directiu i la cadena semàntica de a estàtic. En efecte, *estar al sol*, podíem pensar que és un ús modal, car, de fet, hom hi indica una manera d'estar. Creem, però, que en aquestes expressions roman un sentit d'orientació, una disposició del TR en relació al LM, deixalla del valor directiu de a i que creem que afavoreix la motivació a partir d'aqueix valor directiu. Notem, d'altra banda, que l'exposició no sols pressuposa una relativa proximitat perquè el TR siga afectat pel LM, sinó una relativa distància: exposar una planta a la llum artificial no suposa posar-la vora una bombeta, sinó a una certa distància i en una determinada disposició per tal que pugui ser afectada per aquesta.

Els trets d'aquest ús, doncs, són els següents:

- Exposició
- El TR es troba en una certa disposició-orientació respecte del LM (connecta amb el significat directiu, car la direcció suposa orientació)
- El TR es veu afectat pel LM.

2.3.2.11. El complement indirecte

Fem una mica de marxa enrere per ocupar-nos d'un ús ben central i relativament fàcil de motivar, si més no en alguns dels seus subtipus, com és el de l'objecte indirecte.

2.3.2.11.0. Introducció

La pertinència d'una categoria com el complement indirecte, separada radicalment del complement circumstancial i el complement directe, és problemàtica. Cal que aclarim, de primer, quin és el seu estatus¹³.

1) La distinció d'un complement indirecte enfront d'un complement circumstancial directiu remet a una tradició gramatical d'arrel llatí. En aquesta llengua hom distingia clarament un cas datiu (*homini*) de la construcció, normalment directiva *ad* + acusatiu. Fins i tot en les parelles mínimes, en què ambdues possibilitats eren possibles, cadascuna d'elles mantenia el seu significat propi:

- *accidere ad terram* "caure a terra"
accidere mihi "se m'esdevé"
- *adesse ad portam* "ésser a la porta"
adesse amicis "assistir els amics"

Les divisions entre datiu i *ad* + acusatiu tenien, tanmateix, un punt d'inflexió, uns límits borrosos:

(a) D'una banda, els poetes empraven el datiu com a directiu:

Vg. En, 5, 451: *it clamor caelo*

(b) En contrapartida, el datiu d'atribució rebia la competència de *ad* + acusatiu des del llatí arcaic:

Pl. Cap. 1019: *hunc... ad carnificem dabo*

Aquest ús s'estén en el Baix Llatí als verbs d'al·locució:

Greg. T. H. F. 2. 3: *ad episcopum aiebat*

I així, l'hereu de la preposició llatina *ad* ha guanyat

¹³ No ens ocuparem ací de la qüestió de si per a introduueix o no complements indirectes.

el terreny de l'acusatiu a pràcticament la totalitat de la Romània.

2) En les llengües romàniques com el català, doncs, tenim una preposició, *a*, que serveix en tots els usos, tant direccionals (i estàtics) com "datius":

Són a València

Vaig a València

Entregue les claus a David

El que cal plantejar-se és, doncs:

a) En primer lloc, per què l'objecte indirecte és preposicional. La desaparició dels casos llatins ha comportat que hom haja marcat les funcions gramaticals amb preposicions, sempre que aquestes no estiguessen especificades a bastament per d'altres recursos, formals o semàntics:

<u>Joan</u>	<i>no entén</i>	<u>els xiquets</u>
SUBJECTE		OBJECTE DIRECTE
ordre		ordre
concordança		manca concordança

Joan entrega la carta a Maria

En aquesta oració, si no hi hagués preposició en *a Maria*, aquest complement es confondria amb l'objecte directe més sovint del que seria desitjable.

(b) Major interès per als nostres propòsits, la motivació dels diversos usos preposicionals, és la segona pregunta: per què hom emprà la preposició *a* per expressar l'objecte indirecte? Per tal de justificar-ne la motivació, cal decidir-se sobre quina mena de relació hi ha entre *a* introductòria de l'objecte indirecte i la resta d'usos, en especial dels directius. Notem que en d'altres llengües, relativament allunyades de les romàniques, s'empen preposicions direccionals per al datiu:

angl. *Mary gave a book to John*

Mary goes to school

És difícil, de fet, distingir un objecte indirecte d'un complement circumstancial directiu: ben sovint, la diferència entre un o l'altre depèn de la naturalesa més o menys animada del terme objecte del moviment que, en català, es tradueix també formalment per l'intercanvi per *li-els* (animat) / *hi* (inanimat):

Envia flors a Maria → *Li envia flors* (objecte indirecte)

Envia flors a València → *Hi envia flors* (C.C. directiu)

Creem que els problemes que es plantegen a l'hora de distingir objecte indirecte i complement circumstancial¹⁴ procedeixen del fet de voler establir criteris que separen d'una manera tallant ambdues categories, quan sembla que entre totes dues hi ha una diferència gradual:

dir. _____ → O. I.

Entre un extrem i l'altre hi hauria casos de circumstancials directius purs i de complements indirectes purs, i enmig diverses categories intermèdies més o menys pròximes a l'un o l'altre: així, a partir dels complements "més directius" fins als més "objecte indirecte" tindriem:

Han enviat flors a València

David ha accedit a un lloc en l'administració

David ha pogut accedir al ministre

El pare dóna corda al rellotge (datiu inanimat)

L'alcalde ha regalat un orgue a la parròquia (datiu figurat)

Han enviat flors a Maria

David regala flors a Maria

Sembla, doncs, que hi ha una sèrie de trets que caracteritzen el complement indirecte més prototípic: els complements indirectes que no els posseeixen en la seua totalitat, són complements indirectes menys prototípics, fins

¹⁴ Hom pot veure, respecte d'aquest problema, per exemple, RIGAU (1978) i RAMOS (1991).

al punt de no ser-ho gens. Aquests trets són:

- [+ animat]
- Subcategoritzats pel verb (com a segon argument o com a argument tercer)
- Expressa direcció (direcció inicial i progressiva d'un moviment d'un TR a un LM, més o menys fàcil de descobrir)
- Substituïble per *li-els*
- Domini abstracte

A continuació vegem com aquests trets no són necessaris perquè hi haja un complement indirecte:

1) El tret [+ animat] apareix ben sovint:

Dóna el seu regal a Agripina

Però no és necessari:

a) Tenim el cas de les personificacions, en què un nom no animat és conceptualitzat com si ho fos:

Ha regalat un orgue a la parròquia

És substituïble per *li*, segons Rigau (1978). Pròpiament, però, no es regala l'òrgan als parroquians, al rector o al local, sinó a la institució, de la qual formen part tots tres.

b) Menys prototípic és el cas del "datiu inanimat", estudiat per Rigau (1978); en efecte, a més de no posseir el tret [+animat], sol ser pronominalitzat per *hi*:

El pare dóna corda al rellotge → *El pare hi dóna corda*

Cal concedir importància als assumptes econòmics →

Cal concedir-hi importància

2) El fet que el complement indirecte siga subcategoritzat pel verb vol dir que és un complement suposat per aquest, i així és, en efecte, ben sovint:

A mi, no m'agrada gens el futbol

No deurien concedir aqueix premi a David

Cal tenir en compte, però:

(a) Hi ha d'altres complements que són subcategoritzats pel verb i introduïts per a:

- El complement circumstancial directiu d'alguns verbs:

Jo vaig a València vs. **Jo vaig*

- El suplement:

David juga a futbol tots els diumenges

El suplement, però, guarda una estreta relació tant amb l'un com amb l'altre i és un cas, simplement, de motivació més feble de la preposició.

- El complement directe:

No l'he vist a ell

Sembla, doncs, que aquest tret té una *cue validity* prou baixa.

(b) En efecte, a més de caracteritzar molts complements que no són complements indirectes, moltes vegades el mateix concepte de subcategorització és molt relatiu des d'un punt de vista cognitiu. En Gramàtica Cognitiva, la subcategorització s'entén com que determinats verbs imposen un *frame* casual determinat; açò no vol dir, però, que el complement indirecte siga obligatori: sempre és possible que siga irrellevant que un cas semàntic determinat aparega explícitament:

Això no agradarà gens

David no és amic de donar

3) El tret més conflictiu, i el més important, en la mesura que en justifica la motivació, és que el complement indirecte expressa direcció (Ramos (1992) parla, des del model GB de "paper temàtic meta"). Aquest tret uneix l'objecte indirecte amb tots els usos de *a* vistos fins ací. Hem assenyalat que entre un complement circumstancial directiu i un complement indirecte hi ha una gradació. El complement indirecte expressa sempre algun tipus de direcció o, millor dit, conceptualitza diversos significats (interés, coherència, permís, etc.) en termes de direcció, al més sovint amb moviment, però no sempre. SCHOONEVELD (1978: 204) ha assenyalat que una preposició té sempre com a conseqüència que l'objecte aparega més separat respecte del verb o nom del qual depén: com a "mot-extra" que és, la preposició fa que l'objecte aparega més allunyat del verb tant semànticament com formal. Aqueixa separació entre verb i objecte, que això de banda dóna compte de l'objecte directe preposicional i de

d'altres usos prepositius conflictius¹⁵, justifica que s'empri a, una preposició que indica precisament direcció, ací la direcció del moviment que ha de seguir l'acció verbal (i de vegades un objecte) per tal d'abastar el punt final. Aqueix punt final, referencialment, pot ser un argument segon:

A mi no m'agraden els pastissos

o un argument tercer:

He entregat el regal a Maria

però sempre és "indirecte", en el sentit que a introductor d'objecte indirecte conceptualitza un objecte terme de l'acció (siga aquest més o menys espacial, benefactiu, experimentador, etc.) com clarament separat del verb (i de l'objecte directe, quan n'hi ha). El moviment pot ser més o menys perceptible; així, és ben perceptible en el següent cas:

He enviat un regal a Maria

He donat un pastís a Maria

Menys clar en aquests altres:

A mi no m'agrada el vi

Però a expressa el punt final al qual s'adreça (i arriba) l'acció d'agradar, conceptualitzada com separada d'aqueix verb. Notem que un verb que regeix dos arguments només pot conceptualitzar un com abastat directament pel verb, l'altre com allunyat d'aquest; si el verb regeix un de sol, allò més corrent serà que siga conceptualitzat com afectat directament pel verb, i no com separat. Aquests casos d'objecte indirecte són, doncs, poc prototípics, i de fet, ocupen una posició pròxima al subjecte, car, com ha fet veure Pérez Saldanya (1993), tenen certs comportaments que els hi acosten, entre d'altres:

- Posició inicial:

A mi no m'agrada el vi i no **El vi no agrada a mi*

- Animació.

- El fet que en determinades construccions es confonguen

¹⁵ El tipus *mirar a*, *mirar cap a*.

amb el subjecte:

Jo, no m'agrada el vi

Tinc igual (alguns parlars valencians dialectals, en comptes de *a mi em té igual*)

4) Els pronoms *li-els* precisen no sols que hi haja un complement indirecte, sinó que aquest siga animat; en cas contrari, apareix *hi*. La consideració més prototípica com a complement indirecte depén, doncs, de l'animació. Notem, però, que hi ha complements indirectes que, tot i ser animats, no són substituïts per *li-els*¹⁶. No és, per tant, una condició suficient ni necessària.

5) Els datius més prototípics pertanyen a un nivell abstracte; en efecte, encara que hi haja un moviment, aquest es dóna en un domini que no és pròpiament espacial (no hi ha un trasllat efectiu d'un lloc A a un lloc B, o almenys no és aqueix moviment efectiu el que es conceptualitza), però que es construeix segons aquest (i per açò diem que hi ha moviment). Quan més present és la idea d'un veritable moviment (un moviment físic), menys prototípic és el complement indirecte, fins a deixar de ser-ho (*Envia una carta a David* vs *Envia una carta a València*).

Hem pogut veure que l'ús de *a* presenta graus variables de motivació segons els casos; estudiem-ne els diversos tipus¹⁷:

2.3.2.11.1. Verbs amb dos arguments (primer grup)

2.3.2.11.1.1. En primer lloc, tenim uns verbs biargumentals (*dirigir-se, adreçar-se, apropar-se, unir-se, acostar-se, etc.*) que tenen un significat fonamentalment

¹⁶ Són els casos de *m'hi presenten* o *la hi dono* (*dona la fulla a l'home*), que no podem discutir ací. Notem, en qualsevol cas, que sembla tractar-se d'al·lomorflies condicionades pel context morfològic.

¹⁷ Emprem, lliurement, la classificació de RAMOS (1991: 140-142), simplificada però per açò mateix útil, juntament amb la classificació més detallada d'Alcover-Moll. Igualment, emprem de tant en tant la classificació més àmplia de Roegiest (1980).

espacial, i que, com a tals, poden aparéixer més sovint amb un terme [- animat] (locatiu), però que poden aparéixer també amb termes [+ animat]:

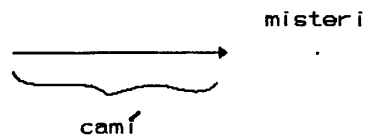
David es dirigia a casa seua

David es dirigí a Maria i li féu un petó

Amb aquest significat, clarament directiu, a s'aplica a diversos dominis abstractes, concebuts espacialment, i, segons el grau (decreixent) de la motivació de la preposició i creixent de l'obligatorietat d'aquesta, s'acosta més o menys a la categoria del suplement:

- Ben motivat és el cas de *accedir*:

"(...) i ha optat per presentar-les " com una criatura misteriosa, és a dir, com un camí per accedir als misteris del món, (...)." "

o *aspirar*:

"L'afer, segons Dumas, ha tingut el mèrit de permetre distingir entre "els homes polítics i els que només poden pretendre aspirar a ser homes d'Estat"." Av 5

- Menys motivats són els següents casos, encara que sempre s'hi pot observar la direccionalitat que justifica l'ús de la preposició a:

contribuir:

"Aquest fet (...) contribueix a "aprofundir en el discurs reaccionari de desconfiança i menyspreu de la política" i perjudica "la salut del sistema democràtic".

Av 9

TR (subjecte) ——— contribuir ———> LM

avenir-se:

"(...) però l'aconseguirà quan, havent-vos convençut

plenament que les seves disposicions són les úniques bones i justes, s'avingui a modificar-ne algunes, insignificants, per tal de complaure-us. " DV 66

aprendre:

"Caram, caram, que de pressa aprenem a volar! " DV 88

aprendre —————→ . *volar* (punt final de l'aprenentatge)

reeixir:

"(...) no hi ha dubte que Gustav Mahler actualment i gràcies a directors com Walter, Klemperer i Bernstein, entre d'altres, ha reeixit a situar-se al lloc que li pertoca dins de la història de la música. " Av 36

reeixir —————→ *indefinitiu* (punt final)

També alguns adjectius i substantius:

condemnar, condemna, condemnat:

"Un tribunal de Tel Aviv el va trobar culpable de la mort de milions de jueus als camps de concentració, i va ser sentenciat a mort. " Av 2

"(...) qualsevol súbdit d'arreu del món, que hagués fet menys de la meitat del que va fer ell a la plaça de Tiananmen, a Pequín, hauria estat condemnat, sense apel·lació, a la pena màxima, (...)" Av 13

condemna —————→ . punt final al qual s'adreça la *condemna* (3 anys, mort, etc.)

candidat:

"La néta de Mussolini candidata a diputada per la ultradreta italiana. " Av 4

candidata —————→ . *diputada*

En aquest cas, en aparença poc motivat, el significat de *candidat*, persona en un estat X que espera abastar un estat y, permet d'emprar la preposició a, assenyalant precisament aqueix estat al qual el candidat desitja accedir.

- Menys motivat encara és el cas del verb *assistir*:

Vam assistir a un congrés sobre Lingüística Cognitiva

Encara que *assistir* no és un verb de moviment, en suposa, tanmateix, un; l'assistència, en efecte, suposa un desplaçament al lloc al qual hom assisteix, i potser d'aquí es justifica l'ús de a. El moviment efectiu no és, però, indispensable.

- En efecte, en l'expressió de la inherència, podem trobar-nos igualment amb una direcció sense moviment:

"(...)i ha optat per presentar-les "com una criatura misteriosa, és a dir, com un camí per accedir als misteris del món, tant si aquests són inherents a l'existència com si són un producte de la nostra percepció individual o col·lectiva. " Av III

- El moviment encara és perceptible, en un nivell molt abstracte, amb adjectius que expressen la proximitat:

"El dirigent andalús, arrengherat des de sempre en les posicions pròximes a A. Guerrra, atribueix la dimissió de l'ex-vice-president del govern central a "una campanya sostinguda contra dirigents del PSOE" (...) "
Av 9

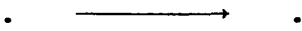
Aquest sentit de proximitat és present també en adjectius com *familiar*:

"Pel que fa als artistes seleccionats -tota selecció és discutible - s'ha optat per aquells noms que poden resultar més familiars a un espectador no habitual de les sales d'exposicions - (...) " Av III

L'origen d'aquest ús es troba en expressions com *acostar-se a*: *acostar-se a*, on a té el seu valor direccional propi, suposa un moviment mínim per arribar al terme, amb el qual hom manté una relació de proximitat. D'aquí que hom pugui emprar la preposició a per expressar simplement la proximitat, indicant el moviment (curt) que caldria recórrer

en cas que hom volgués abastar aqueix LM pròxim:

Ens acostem a València

Hi ha un puig pròxim a València

En tot cas, es tracta d'usos poc motivats.

- Hi ha d'altres adjectius que expressen relacions distintes de la proximitat (superioritat, inferioritat, etc.):

"Tots van ser detinguts entre les 24 i les 48 hores posteriors als assassinats. " Av 4

"Si bé la NASA no sap encara quan es produirà aquest forat d'ozó, sí que es preveu que igual que va passar a l'hemisferi Sud, tindrà lloc en un període no superior a deu anys. " Av 20

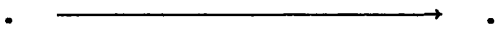
Aquests adjectius tenen en comú l'expressió d'una comparació (cf. en llatí el sufix comparatiu *-ior*, en aquesta llengua productiu). La comparació és un moviment que suposa un punt de partida i un d'arribada; doncs bé, a expressa precisament el punt d'arribada de la comparació:

Hom compara A amb B

A és superior a B

2on terme de la comparació

comparació

punt de partença

punt d'arribada

Igualment expressen una comparació els adjectius (i verbs) que expressen semblança:

"Doncs jo hauria fet que el rei trobés que la noia s'assembla a la meva senyora, (...)" Vad 292

2.3.2.11.2. Verbs amb dos arguments (segon grup)

Tenim un segon grup de verbs biargumentals (*agradar, convenir, importar, pertànyer*) que es construeixen amb objectes indirectes més prototípics, i que, com a tals, es construeixen més sovint amb un terme més animat, sense que deixi d'haver-n'hi d'inanimats:

Aquest assumpte no agradarà al rector

Aquest assumpte no agradarà a la Junta de Facultat

Notem, però, que aquests són casos clars d'objectes indirectes inanimats figurats, substituïbles per *li-els*. Ens trobem, doncs, amb casos d'objectes indirectes prou prototípics, en què la direccionalitat ja no és gaire concreta (no es refereixen a espais en sentit propi ni figurat, sinó a dominis abstractes conceptualitzats com a tals). Hi ha molts dominis que es construeixen com espais, i per aquesta raó hi ha molts tipus de complements indirectes d'aquesta mena:

a) Al.locució: L'acte de parlar s'entén com quelcom (ací inexpress) que va d'un emissor (el subjecte) a un receptor (l'objecte indirecte), marcat, com a punt final de l'acció, per la preposició *a*:

Cal parlar bé a la gent major

(S) . —————→ . gent major

Vegem-me alguns exemples:

"Tot i això, els polítics locals responien invariablement a la hipòtesi d'un moviment com el produït ahir qualificant-lo de "més que improvable". "

Av 2

"La polèmica prové d'unes declaracions de Paco Fernández Ochoa a la revista Cambio 16 (...)" Av 28

b) Congruència, conformitat: Amb verbs impersonals que signifiquen conveniència, pertinença, interès, etc., la

persona interessada es concep com un punt d'arribada de l'acció d'aquests verbs:

No convé a l'home romandre solter

El subjecte és el TR que a través del V arriba a l'objecte. Així, tenim:

- interès:

A David li interessa guanyar les eleccions

David és l'objecte al qual arriba el LM com a fi d'una acció (interès).

- conveniència:

"(...) no es feia pas de pregar per tocar les musiquetes tanta estona com convingués a la seva honrada clientela." UB 20

i la locució *anar bé*:

"Però resulta que a aquest noi li aniria millor una altra època de l'any. " Av 14

- correspondre:

"Però mentre els nuclis d'influència social discuteixen, ben legítimament, sobre aquests temes, al govern li toca de legislar, i de fer-ho d'una manera clara i compromesa." Av 12

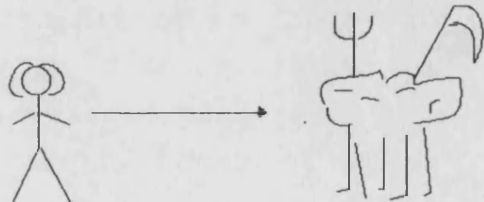
"Cal que assisteixis a les millors conferències -la d'Akwright sobre Demòstenes, per exemple- tant si corresponen a la teva branca com si no..." Br 35

"Però ara no respon a la veritat. " DV 55

- pertànyer:

Maria pertany a un grup revolucionari

Maria és el subjecte d'una acció (pertinença) adreçada a un objecte separat d'ella (objecte al qual hom pertany).

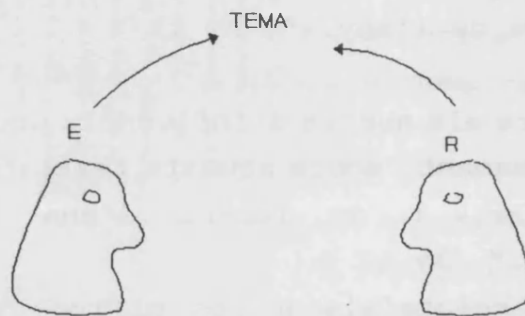

El subjecte i l'objecte no són eleccions arbitràries, sinó que obeeixen a una manera de conceptualitzar la realitat.

c) Oposició: L'oposició es concep com quelcom dirigit a una meta (objecte de l'oposició).

"En conèixer la notícia, Robinson va condemnar "aquest acte deplorable", contrari al que ella havia estat creient i compartint durant part de la jornada. " Av 5

d) Referència: El tema sobre el qual hom parla es concep com quelcom separat d'emissor i receptor; com a tal, quan hom hi refereix, hom empra la preposició a:

"En referir-se als recursos interposats pel govern central contra l'actualització del dret civil, Bassols va manifestar que és un fet "altament alarmant i gravíssim", (...)" Av 7

"El president del govern central F. González evitarà fer referències concretes al problema dels drets humans durant les seves trobades amb Li Peng. " Av 10

"Gensher va ser rebut pel president L. Walesa, amb el qual va tractar qüestions relatives al desenvolupament dels intercanvis comercials bilaterals. " Av 5

Dins aquest ús tenim també expressions més o menys fosilitzades com *pel que fa a/ respecte a*:

"Deu ser clar per a vós, perquè pel que fa a nosaltres..." DV 41

"El doctor Ferran Baños va manifestar, respecte a aquest cas, que "un cop acabat el partit de diumenge va dir que tenia bastant dolor. " Av 25

i quant a:

"Quant a la indumentària, cal que vesteixis com ho faries en una casa de camp. " Br 35

e) Servei: Entre la persona que serveix i aquella que és servida, es concep una distància (social, d'estatus, de divisió de papers) que ha de recórrer l'acció per tal d'abastar el seu objecte:

"El ministre polonès d'Exteriors, K. Skubiszewski, va condecorar G. pels "seus serveis a Polònia i pels seus esforços per la normativització de les relacions mútues." Av 5

En *servir de x a z*, *servir* equival a *actuar*, i el sintagma preposicional introduït per *de* és un predicatiu.

f) Afecció: el subjecte d'agradar o desagradar ha de recórrer un camí per tal d'arribar a la persona afectada:

les bresquilles ——— *agraden* ———→ *a mi*

"No li diré pas que estigui malament, però l'obra ja és feta i ha agradat a tots els qui l'han llegida. " Vad 292

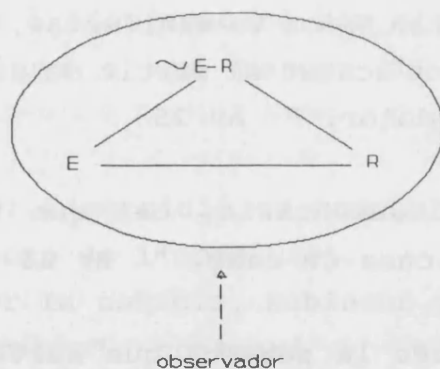
Un cas semblant és el dels verbs d'esdeveniment:

"I a nosaltres ens passa el mateix... no te n'adones?"
DV 35

el mateix ——— *ocorre* ———→ *a mi*

L'acció abasta l'objecte després de recórrer una distància.

g) Punt de vista subjectiu: El punt de vista subjectiu suposa una distància del punt de vista de l'observador respecte de la cosa observada:

Es concep que la predicació postulada com a subjectiva abasta o almenys està orientada cap a la persona segons el punt de vista de la qual es postula aqueixa predicació:

Em sembla que David no vindrà hui

David no vindrà hui — sembla — a mi

Aqueix punt d'arribada se situa en el domini de les opinions (a mi vs. a tu).

h) Adjectius: El grau més baix de motivació correspon a una sèrie d'adjectius, prou heterogenis lèxicament, però en els quals es reconeix, si més no, una certa conceptualització orientativa, sense que hi haja necessàriament moviment; vegem-ne alguns exemples:

- *perceptiu*:

"Perquè del que es tracta, precisament, és de despertar l'interès per l'art, estimular l'espectador perquè "aprenqui a mirar", a aturar-se davant una obra, a ser perceptius a les reaccions que aquesta desperta en nosaltres i a ser capaços d'expressar aquestes experiències." Av III

La percepció precisa una orientació cap a la cosa percebuda.

- *favorable/ desfavorable*: Orientació cap a la persona o cosa objecte del favor o desfavor:

Els països europeus no són favorables a una intervenció militar

- Igualment, *fidelitat*, encara que potser es relaciona amb la conceptualització de la submissió, de què tractarem

després:

Cal mantenir-se fidels als termes del tractat

2.3.2.11.3. Verbs amb tres arguments

2.3.2.11.3.1. Un primer grup de verbs triargumentals està constituït per determinats usos que mereixen uns comentaris previs:

a) Normalment subcategoritzen un nom [- animat] (locatiu), i aleshores són directius i són substituïts per *hi*. Tanmateix, poden aparèixer amb un nom [+animat], i aleshores són objectes indirectes, substituïbles per *li-els*:

Envien una carta a l'Everest (circums. directiu)

Envien una carta a Maria (objecte indirecte)

Hi ha verbs que són clarament i predominantment locals (*enviar, portar, dur, col.locar*), però en especial els dos primers admeten amb suficient naturalitat tant l'objecte indirecte com el circumstancial directiu per considerar que un o l'altre són més rellevants: quan fem el verb *enviar*, hom no preveu amb més força si la destinació serà una persona o un lloc. No cal parlar tampoc d'un sentit figurat, car:

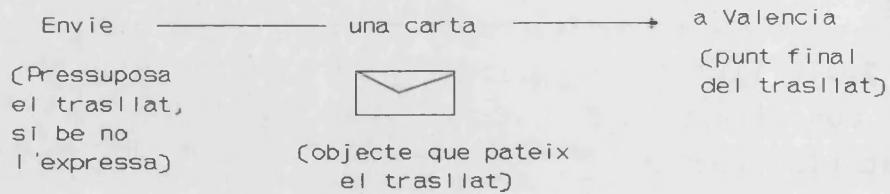
Porte/ envie una carta a Maria

no suposa simplement "enviar la carta al lloc on es troba Maria", sinó amb la intenció implícita que la llegendesca, i amb unes condicions determinades perquè així siga (al seu nom, amb la seua adreça, etc.); en canvi, en *dirigir-se a Maria* (no en el sentit de "dirigir la paraula") òbviament ens referíem a adreçar-se al lloc que aquesta ocupa.

Aquests verbs, doncs, malgrat que etimològicament siguem espacials, estan perfectament habilitats per tenir com a punt final un espai (complement circumstancial) o una persona (objecte indirecte).

b) El fet que tinguem tres arguments no és gens colpidor: fins aquí, allò que es conceptualitzava com *movent-se cap a la destinació assenyalada per a era el subjecte i fins i tot elements més abstractes, com oracions senceres (cas de agradar)*. Ara és un objecte subcategoritzat pel verb

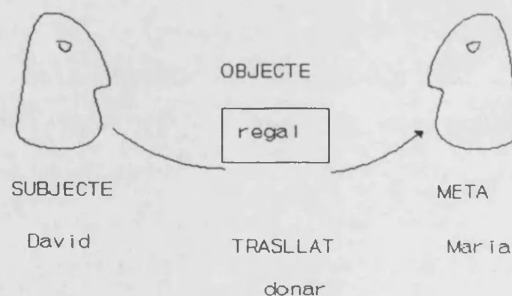
el que es mou amb una destinació assenyalada per a:

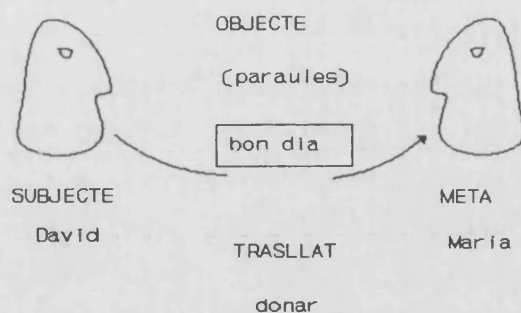
En aquests casos, doncs, la conceptualització en termes d'espai i de moviment, tant si tenim un objecte indirecte com un complement circumstancial directiu és ben clara, i aquesta justifica l'ús de a.

2.3.2.11.3.2. Un segon tipus de verbs triactanciaus que forma un continu amb el grup anterior, està format per verbs que no són estrictament espacials: *donar, dir, comunicar, regalar, oferir, lliurar*, etc. Aquests tenen normalment un objecte indirecte animat, però en poden tenir d'inanimat en cas de personificació o en altres casos d'objecte indirecte inanimat. Nogensmenys, aquests verbs, tot i no ser estrictament espacials, pressuposen un espai o, si més no, un trasllat:

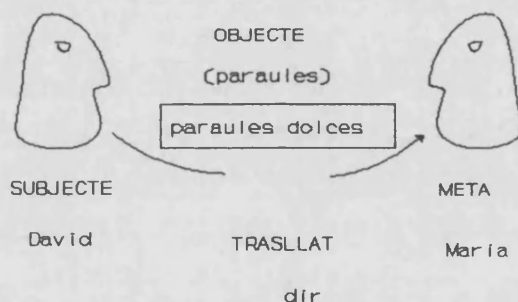
a) *David dona un regal a Maria*

b) *David dona el bon dia a Maria*

c) *David diu paraules dolces a Maria*

La presència de la preposició a marcant el terme final al qual s'adreça l'objecte que l'acció "posa en moviment" (si el verb manté encara cap idea de moviment) i és almenys afectat per aquesta, està perfectament justificada. El grau de motivació, tanmateix, serà variable segons la mesura en què hom pugui percebre o pressuposar un trasllat en el verb, l'objecte mateix pugui entendre's en trasllat, etc.

Com adés, són molts els dominis que es conceben amb aquesta estructura para-espacial directiva, i així podem veure diversos usos:

a) Al.locució: Els actes de parla, en efecte, es conceben com la transmissió d'un missatge (objecte directe) d'un emissor (subjecte) a un receptor (objecte indirecte

personal); a expressa, doncs, el punt final on arriba l'objecte:

-L'objecte pot ser un nom de dicció que es transmet d'emissor a receptor:

"Només al cap d'uns mesos d'acabar el conflicte bèl·lic, i quan la pressió dels EUA es va fer insostenible, es va decidir a declarar la guerra a Alemanya." Av 2

"(...) i també que no són els jutges els qui han de donar respostes a les pors o a les ambigüitats de l'executiu." Av 12

"La senyora es va pensar que el meu marit, com a advocat, portava el plet i el va rebre molt amable i va començar a dir coses al gos i a amoixar-lo." Vad 291

- Al més sovint, però, és una oració completiva:

"Ara que, he recomanat a la Pilar, que sobretot no me les renti amb aigua calenta." Vad 293

"A l'últim, amb els braços estirats endavant, vaig dir baixet a ningú que tot era meu: (...)" Sds 333

Ací hom estableix en la distinció *dictum/ modus*:

E _____	VERB	_____	OBJECTE DIRECTE	_____	RECEPTOR
(SUBJECTE)		(allò que hom diu)			(OBJ. INDIR)

El verb expressa les diverses modalitats del dir (*modus*), enfront de l'objecte directe, que és allò que hom diu (*dictum*). Les modalitats del dir són molt diverses: *dir* (neutra), *manar*, *prometre*, *preguntar*, *recomanar*, *assegurar*, etc.

b) Atribució: Sota aquesta rúbrica tradicional entrem en el grup d'objectes en construcció triargumental més nombrosos. La "atribució" és un terme de la Gramàtica Tradicional més aviat mal definit. Així, per al cas paral·lel del datiu llatí, Ernout-Thomas (1984²: 62) aporten la següent definició:

"L'attribution, c.-à-d. a qui une chose est donnée, dite, envoyée, apportée ou -aussi bien, au sens contraire -enlevée, otée, arrachée: (...) c'est à cette

fonction que se rapporte le nom même de datif: ἡ δοτικὴ
παῖσιν, *dativus casus*."

A banda del fet que Ernout-Thomas hi inclouen tots els casos de datius triargumentals, que nosaltres hem situat en d'altres usos, és d'assenyalar que aquest hi és considerat l'ús més prototípic del datiu. Igualment, la Gramàtica Tradicional jutjava aquest el cas més prototípic d'objecte indirecte, car aquest era l'objecte indirecte de l'acció verbal, que requeia directament sobre un objecte directe explícit. Trobem ací, doncs, el verb *donar* i d'altres d'estructura argumental semblant. Roegiest ha assenyalat (1980: 124) que els verbs com *donar* remetent a una relació causativa:

X ± donar Y - a Z ±
X causatiu Z ± tenir Y -

on Y seria el cas benefactiu (els signes + i - remetent a l'animació).

El que ens interessa de remarcar és que el verb prototípic d'aquest grup, tot i no expressar un trasllat¹⁸, el pressuposa: si x dóna z a y, hom suposa que x passa (es trasllada o és traslladat) des de x fins a z, i d'ací que a s'escaiga perfectament com a punt d'arribada de l'objecte. Cal que distingim dos grups per afavorir l'explicació:

a) Verbs com *donar* i similars:

(1) Com déiem, el verb més protoípic és *donar*; l'objecte de la donació pot ser de molt distinta naturalesa:

- Material:

"(...) dóna foc a l'HOME, que pipa sense gràcia." DV
60

- Abstracta, i aleshores *donar* s'entén en un sentit figurat. Ens trobem ací amb dominis abstractes respecte del sentit literal de donar, que al seu torn és més abstracte que "passar y de x a z". Hi ha, doncs, diversos nivells d'abstracció:

¹⁸ L'acció de donar no és realitzar un moviment z, sinó "fer una donació", ço és, dur a terme una acció que suposa abandonar un objecte perquè un altre el posseezca.

"La cap d'estat republicana, (...) va manifestar en ser elegida el novembre de 1990 que donaria prioritat al diàleg entre nord i sud per reconciliar les dues comunitats de l'Ulster." Av 5

"Les víctimes van ser un jubilat d'una seixantena d'anys que feia de bidell a l'edifici, un empleat de l'organització política que dóna suport al grup terrorista i un vianant." Av 5

"Era aquell ambient claustral el que donava un ressò especial a les nostres rialles i feia que suessin encara per damunt les remors forasteres." Av 30

Cal notar que en molts d'aquests casos el receptor no és animat, i hom el caldria substituir per *hi* en cas de pronominalització (*donar cobertura*, etc.).

D'altres verbs semànticament afins a donar són:

entregar:

"L'Argentina nega que Perón entregués 2.000 passaports en blanc a criminals nazis." Av 2

proporcionar:

"En aquest cas haurien estat proporcionats a la nostra capacitat d'atac." DV 86

allargar:

"S'aixeca i allarga el paquet a l'home" DV 60

tornar:

"La DONA inhala una mica de fum, tus i tot seguit torna la cigarreta al seu company." DV 60

cedir:

"El vice-president del Deutsche Bank (...) va calcular que durant aquesta dècada el Japó podrà cedir a tot el món un bilió de dòlars." Av 25

atorgar:

"(...) es va mostrar pessimista sobre el tractament fiscal que s'atorgarà als productes d'assegurances espanyols a la comunitat." Av 25

pagar:

"Segons el pressumpte compromís, el club blau-grana està disposat a pagar per avançat deu milions de pessetes a

l'ex-jugador del Mallorca amb el fi d'aconseguir els seus serveis de cara a la temporada vinent." Av 25

adjudicar:

"A cada historiador li van adjudicar un període de la història del continent." Av 21

deixar:

"Què es deixa a la nostra iniciativa?" DV 40

comprar, que implica:

Jo *compre* y a z (terme final de l'acció de comprar en z)

Jo *venc* y a z (terme final de l'acció de vendre en z)

El valor causatiu no sempre es dóna:

- *venc*: faig que z tinga y

- *compre*: faig que z no tinga y ?

2) Nogensmenys, el verb causatiu *fer* apareix, però en una construcció que no és, de fet, causativa¹⁹ i amb un objecte indirecte que no és benefactiu, sinó merament afectat (terme final de l'acció de fer):

"En els 35 folis del seu informe polític, Sanjuán fa un repàs a la resposta dels socialistes davant la persecució que, al seu parer, pateix el PSOE des de l'oposició i els mitjans informatius." Av 9

"M'agradaria de saber què us va fer... o què li va fer vós a ell." DV 78

"Les fotos que es van publicar al diari *Granma*, portaveu oficial dels comunistes cubans, mostraven els tres vigilants emmanillats i morts a trets, cosa que va causar un gran impacte a la població." Av 4

Notem la correspondència, des d'un punt de vista referencial:

V	+	OD: <i>petonejar Maria</i>
fer + OD	+	OI: <i>fer un petó a Maria</i>

¹⁹ Sí que tenim una construcció causativa en una oració com la següent:

" Fem saber a la portera el nostre punt de vista, (...)"
DV 43

En conceptualitzar un objecte desglossat del verb es fa necessària una distància entre el verb i l'objecte terme, distància que justifica la presència de a introduint un objecte, ara indirecte. Les expressions, doncs, només equivalen referencialment: semànticament, suposen una imatge distinta del món real.

3) D'altres verbs de semblant estructura són:

aplicar:

"El socialdemòcrata C. A. Pérez no té res de radical, al contrari que el pla d'ajustament econòmic que aplica al seu país com a alumne aplicat del Fons Monetari Internacional (FMI)." Av 2

afegir (amb objecte indirecte normalment inanimat):

"A aquesta mala maror popular se li afegeix el descontentament de les forces armades i el deteriorament de les relacions amb Colòmbia a propòsit del traçat del disputat golf de Veneçuela." Av 2

"Jo em vaig afegir als manifestants contra la Guerra del Golf (...)" Av 13

imposar:

"Mentrestant, només queda esperar la ratificació de la pena capital imposada a dos dels nou acusats, que serà ratificada pel Tribunal Suprem i el Consell d'Estat de l'illa." Av 4

delegar:

"(...) els dos mandatariis han delegat els contactes amb la premsa als seus respectius ministres d'Afers Estrangers." Av 10

prestar, parar atenció (= atendre):

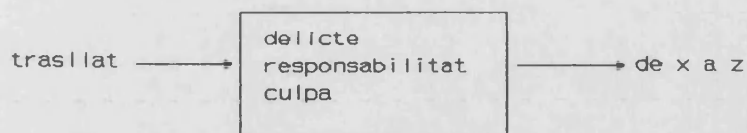
"Al llarg del reportatge, es para especial atenció als principals moments que han anat popularitzant la princesa (...)" Av 40

atribuir, responsabilitzar, imputar:

"El dirigent andalús, (...) atribueix la dimissió de l'ex-vice-president del govern central a " una campanya sostinguda contra dirigents del PSOE" (...)" Av 9

"L'altre origen que se li imputa a la sublevació és el

contencions que Caracas manté amb Bogotà per delimitar les zones marítimes del golf de Veneçuela, (...)" Av 2 David atribuï la negligència al cirurgià

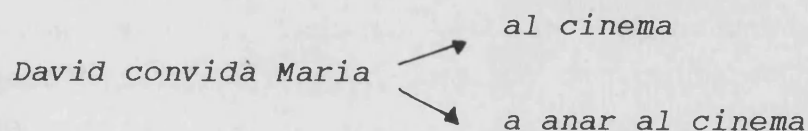

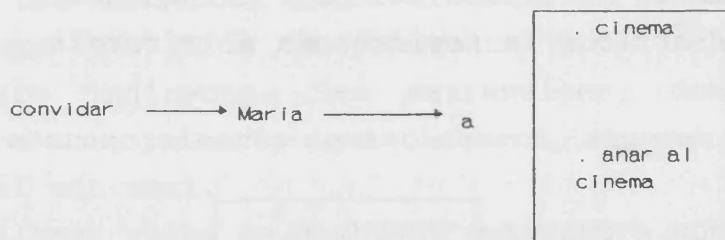
(b) Hem vist adés que l'objecte indirecte, ni tan sols en aquests usos atributius, tradicionalment considerats els més prototípics del datiu (i de l'objecte indirecte) en desconeix d'inanimats. Hi ha un tipus de verbs que es construeixen amb un objecte directe animat i un objecte indirecte inanimat:

M'han convidat a una festa

M'han convidat a entrar al club nàutic

En aquests casos, tenim que l'objecte afectat és animat, i el terme al qual tendeix és, en canvi, inanimat, podent ser fins i tot un infinitiu. En aquest darrer cas, l'infinitiu té un cert valor final, però aqueix valor depén del fet que l'infinitiu pugui entendre's com a finalitat de la realització de l'acció principal, cosa que no necessàriament s'ha d'esdevenir. En qualsevol cas, queda clara la conceptualització "atributiva", si bé la relació espacial, encara present, és molt diluïda:

on:

- Maria: afectat directament per l'acció verbal.
- cinema/ anar al cinema: objecte terminal al qual tendeix Maria a causa de l'acció que recau sobre ella.

La presència de a, doncs, està totalment justificada. Casos semblants són els següents:

ajudar:

"Cada cop serem més conscients de la trampa on hem caigut, això sí, però ens ajudarà això a defugir-la, a superar-la?" DV 55

induir:

"En aquelles altures ja feia prou calor per induir-nos a cercar una ombra." Br 32

Ací el caràcter espacial és més marcat, car aquest verb significa "portar a un tipus d'activitat determinada".

(c) Quan subjecte i objecte coincideixen, tenim una construcció reflexiva:

Prendre café m'estimula/ m'ajuda [a mi mateix] a enfrontar-me al dia amb més decisió

Tanmateix, hi ha una sèrie de verbs en què el complement personal datiu s'ha incorporat al verb, donant lloc a un verb pronominal, en què el pronom personal (*me, te, se*) ja no remet a un argument, i, de fet, no pot ser correferent amb un complement directe del tipus *a mi*. Aleshores, el complement indirecte indica l'activitat a la qual tendeix l'activitat principal, una activitat en la qual, segons indica el pronom, està especialment interessat el subjecte:

M'esforce a fer les coses bé

esforçar-se

subjecte —————→. *fer les coses bé*

M'atrevesc a coses pitjors que això

atrevir-se

subjecte —————→. *coses pitjors que això*

D'altres exemples:

esforçar-se:

"Qui ens ha demanat mai que ens féssim dignes d'alguna cosa, que ens esforcéssim a merèixer-la?" DV 42

prestar-se:

"(...) i ella, en lloc de prestar-se a la discussió o de dir-nos que si no estem contents podem tocar el dos, què ens contesta?" DV 43

dedicar-se:

"De jove s'havia dedicat a la pesca amb explosius, (...)" UB 20

acostumar-se, habituar-se, avesar-se:

"S'habitua a portar americana, a l'objecte, principalment, de posar la màniga del braç mort a dins del trau de la butxaca." UB 21

"A l'enterraments no l'havia vist mai i potser ja feia més d'una setmana, des del dia del vent, que m'havia avesat a anar cada dia al cementiri; (...)" Sds 330

comprometre's:

"Bé ens fou acceptada en comprometre'ns a ocupar el pis!" DV 34

adaptar-se:

"És que potser encara no ens hem acabat d'adaptar a la situació." DV 74-75

En verbs com *dedicar-se*, *acostumar-se* encara cap la interpretació reflexiva, però creem que és molt forçada:

Acostume els xiquets a dormir amb el llum apagat

M'acostume [a mi mateix?] a dormir amb el llum apagat

En qualsevol cas, tant el caràcter reflexiu com la conversió del verb en pronominal comporta una intransitivització, en el sentit que l'acció no ix de l'àmbit de l'emissor-subjecte. Açò fa que l'objecte al qual tendesca l'activitat siga en realitat l'objecte indirecte exclusivament, si bé en la forma reflexiva, encara es conceptualitza el subjecte com afectat directe de l'acció verbal.

decidir-se:

"Només al cap d'uns mesos d'acabar el conflicte bèl·lic, i quan la pressió dels EUA es va fer insostenible, es va decidir a declarar la guerra a Alemanya." Av 2

negar-se:

"(...) la visita de M. Robinson va transcórrer sense incidents, a excepció de la negativa de l'alcalde unionista de Belfast, N. Dodds, a rebre-la." Av 5

resignar-se:

"Sempre que ens resignem a ser perseguits i castigats per incompliment." DV 60

limitar-se:

"(...) es limiten a fer un acte personal en ús d'una llibertat semblant a la del cap de família quan decidí acollir-les amb ell." DV 64

Finalment, tenim uns noms i adjectius semblants, normalment passius i per tant intransitivitzants:

"Estaríeu disposat a guanyar una bona setmanada sense treballar gaire?" UB 23

c) Subjecció o submissió:

Adrià ha sotmés els camperols al comte

Adrià ha sotmés els camperols a un tractament vexatori

Adrià s'ha sotmés a un tractament vexatori

Adrià s'ha sotmés al comte

Com hom pot veure, l'objecte indirecte continua remetent al terme final de l'acció, ací de sotmetiment o submissió, que no necessàriament ha de ser animat. De fet, el verb

sotmetre prefereix com a terme un nom abstracte, car hom no sotmet pròpiament un objecte a una persona, sinó a una condició:

Va sotmetre els camperols al rei

Va sotmetre els camperols al vassallatge del rei (més freqüent)

Aquest verb, tanmateix, pateix un procés de reflexivització-pronominalització semblant al que hem estudiat adés, i en aquest cas l'objecte indirecte indica amb igual naturalitat la persona i l'estat al qual hom sotmet:

Em vaig sotmetre al rei

Em vaig sotmetre al vassallatge del rei

d) Obligació: En aquest ús tenim la construcció:

V + O. D. (animat) + O. I. (inanimat)

estudiada en els casos d'atribució:

" Aquesta mateixa inquietud ens obligarà a continuar pensant, (...)" DV 50

L'activitat és el terme cap al qual tendeix l'objecte sobre el qual recau l'acció del verb principal. És possible la reflexivitat:

Vull obligar-me a alçar-me tots els dies de bon matí però hom no arriba a la formació d'un verb pronominal, car el verb *obligar* és prototípicament transitiu (enfront de, per exemple, *decidir* o *acostumar*, amb l'acció més tendent a no eixir del subjecte).

e) Permissió o consentiment (i negació d'aquests): Ací tenim un cas que s'amotla al més prototípic de l'objecte indirecte, car ací és animat:

Els seus pares permeten a Maria arribar tard a casa

O. I. O. D.
(inanimat)

Més difícil és, però, d'entendre *Maria* com el punt al qual arriba quelcom (el que apareix com a objecte directe). Notem que, de fet, a *Maria* es correspondria, en una construcció analítica, amb un complement directe, segons els

exemples vists adés:

<i>fan</i>	<u><i>un petó</i></u>	<i>a</i>	<i>Maria</i>	→	<i>petonegen</i>	<i>Maria</i>
	O. D.		O. I.			O. D.
<i>donen</i>	<u><i>permís</i></u>	<i>a</i>	<i>Maria</i>	→	<i>permeten</i>	<u><i>*Maria/ a Maria</i></u>
	O. D.		O. I.			O. D. O. I.

Açò és normal, d'altra banda, car ací continuem tenint un objecte directe:

<i>donen</i>	<i>permís</i>	<i>a</i>	<i>Maria</i>	<i>per</i>	<i>arribar</i>	<i>tard</i>	<i>a</i>	<i>casa</i>
V	+	O. D.	O. I.		C. C.	FINAL		
	↓		↓		↓			
<u><i>permeten</i></u>		<u><i>a Maria</i></u>		<u><i>arribar</i></u>	<u><i>tard</i></u>	<u><i>a casa</i></u>		
V		O. I.		O. D.				

El fet que el que en una conceptualització és complement circumstancial de finalitat, en l'altra siga objecte directe, afectat directament pel verb, estableix una distància entre el verb i l'objecte final de l'acció de *permetre* que obliga l'objecte *Maria* a ser conceptualitzat com a objecte indirecte, i ser introduït, per tant, amb la preposició *a*.

f) Agraïment: En efecte, tenim la locució atributiva *donar gràcies a*, en què *gràcies*, com a objecte verbal o simplement com a gest social, passa d'un subjecte a un objecte receptor:

Vaig donar gràcies al ministre pel ram de flors que em va enviar

La conceptualització pot obviar l'existència d'aqueix objecte que és traslladat, i aleshores tenim el verb agrair:

Vaig agrair al ministre el ram de flors que em va enviar

Tenim un procés de conceptualització semblant a l'assenyalat en el cas de *permetre*: en aquesta imatge, l'objecte sobre el qual recau l'acció és el ram de flors que em va enviar, la qual cosa crea una distància que justifica la presència de *a* introduint l'objecte indirecte.

Ací tenim la construcció absoluta *gràcies a*, en què el segon actant juntament amb el tercer s'han fixat amb un valor conjunt causal-instrumental (per l'actuació de x, a causa de x = *gràcies a x*):

"Ho sou precisament *gràcies a* aquestes qualitats que acabeu d'assenyalar" DV 90

g) Peticció: Els verbs de petició són verbs d'al.locució, en última instància, però que pressuposen una resposta pragmàtica del receptor (com *preguntar* en suposa una de lingüística). Açò justifica, doncs, l'ús de la preposició *a* com a terme final de l'acció verbal. Aquesta recau directament sobre un complement directe de llengua, que representa el missatge trasmés d'emissor a receptor:

"Mentre que pensar en l'Esperit Sant sempre m'havia fet riure, perquè, què li pots demanar a una bestiola?" Sds 330

"Només li vaig poder contestar que pregava per ella i pel seu poble i que li pregava a ella que tingués esperança per damunt de tot." Av 13

"Reclamacions a la portera?" DV 38

Igualment s'inclouen en aquest grup els verbs que suposen una extracció:

"Aquesta llista (...) amenaça d'arrencar un bon nombre de vots als laboristes, immersos en una crisi originada per la falta de renovació a la cúpula del partit que sembla irresoluble." Av 4

Uns i d'altres verbs poden construir-se en català amb *de*. Aquesta construcció és poc freqüent en català, però en d'altres llengües és prioritària: llat. *Peto pecunia ab amicis*. No és que *a* i *de*, preposicions en el seu significat prototípic antònimes, adquiresquen el mateix significat en aquest context: en qualsevol cas, mantenen el seu significat propi i aporten dues imatges distintes de la mateixa realitat:

traure diners als amics (fi al qual s'adreça l'acció de *traure*)

traure diners dels amics (origen del qual ha de procedir allò que és tret)

h) Tenim, finalment, els anomenats "complements datius" (Ramos (1992)):

h.1. Datiu ètic: Aquest expressa la persona interessada per l'acció o estat indicat pel verb:

El meu xiquet m'ha agafat una grip molt forta

Se'ls n'ha anat el fill a la mili

Aquest és un cas de complement indirecte extrapredicatiu, i per ço que no entra en l'estructura argumental del verb: conceptualitza tota la predicació com adreçada especialment a una persona que s'hi interessa o s'hi veu implicada especialment, d'aquí l'ús de a:

Se n'ha anat el fill a la mili a ells

h.2. Datiu simpatètic o possessiu:

Li vaig veure la cara a la Maria

"(...) tot era dolç i lleuger, però a mi cada cama em pesava una rova." Sds 331

La connexió d'aquests usos amb la resta d'objectes indirectes es veu ben clara en exemples com els següents:

"Ara bé, Mahler abans de retornar busca un significat a l'existència d'Eros, (...)" Av 36

"De fet, les acusacions del principi no són més que l'intent de Mahler de buscar expressió als seus conflictes íntims i aspiracions a les seves visions metafísiques." Av 36

En aquestes oracions, el TR (*significat, expressió*) tendeix cap al LM (*l'existència d'Eros, els seus conflictes íntims*) i el resultat serà que tots dos s'uniran en una relació de possessor-possent:

el significat de l'existència d'Eros
l'expressió dels seus conflictes íntims

En qualsevol cas, el valor possessiu és sempre pressuposat per l'expressió lingüística, però no conceptualitzat per aquesta:

Li vaig veure la cara a Maria
Vaig veure la cara de Maria

Són dues expressions lingüístiques distintes que proporcionen dues imatges distintes del món:

Ací, l'acció del verb recau sobre *cara* i, finalment, sobre *Maria*: veem la cara i, en última instància, *Maria*: la relació possessor-possent és pressuposada entre tots dos objectes. En canvi, en el cas de la preposició *de*, la relació possessor/ possent és explicitada per aquesta preposició:

Vaig veure la cara de Maria
en què *de* estableix una relació de possessor-possent.

El datiu més prototípic, doncs, es caracteritza pels següents trets:

- [+ animat]
- Subcategoritzat pel verb (com a segon argument o tercer argument)
- Expressa direcció (inicial i progressiva d'un moviment)

- Substituïble per *li-els*
- Domini abstracte

Com hom ha pogut veure, aquests trets no sempre es donen i, aleshores, tenim datius menys prototípics, tendents al complement circumstancial directiu (*donar corda al rellotge*) o al suplement (*no m'atrevesc a anar a casa*). D'altra banda, si el domini no és abstracte, sinó espacial, el sintagma preposicional serà més aviat directiu (*Envie una carta a València*).

Nogensmenys, sempre es conserva la imatge de tipus espacial que justifica la presència de a.

Recordem, finalment, que el domini abstracte, segons hem vist, pot ser d'índole molt diversa (obligació, al·locució, permís, etc.)

2.3.2.12. A + Objecte directe

2.3.2.12.0. Introducció

La qüestió de l'existència d'un complement directe precedit de preposició és una de les més controvertides de la lingüística romànica, tant des d'un punt de vista diacrònic com sincrònic. Per aquesta raó és inevitable de fer una miqueta d'estat de la qüestió. L'acusatiu preposicional, a més d'en romanés, en què és introduït per *pre* < PER o SUPER, és introduït per *a* en diversos parlars de la Romània. Així, es troba al centre i migjorn d'Itàlia, a Sicília i Sardenya, en retorromà, triestí, alguns dialectes provençals, en el francès de Friburg i Brussel·les i, sobretot, en les llengües de la península Ibèrica: el portugués i el català, i, amb molta més extensió, en espanyol. Aquesta construcció és molt problemàtica, i ha estat objecte de nombrosos estudis, sobretot aplicats a l'espanyol, car és aquesta llengua la que presenta aquesta construcció en un grau major d'extensió. Hom ha fet estudis tant des d'una perspectiva sincrònica com diacrònica:

1. Des d'un punt de vista diacrònic, ressenyem breument:

1.1. Hi ha un grup d'autors que consideren que l'aparició de l'objecte directe preposicional obeeix a la creació d'una categoria per a l'objecte directe personal:

1.1.1. DIEZ (1882), BRAUNS (1909) i HILLS (1920) consideren que la finalitat era d'impedir confusions amb el subjecte (normalment personal, ço és, animat a causa del seu paper agentiu).

1.1.2. MEYER-LÜBKE (1974) relaciona l'objecte directe personal amb la substitució mitjançant AD del datiu llatí. Així, l'objecte directe es concebrà:

a) Si és animat, com interessat per l'acció, com un datiu, i d'aquí l'ús de a.

b) Si és inanimat, es concebrà com afectat per l'acció i aleshores hom no empra a.

1.1.3. KALEPKY (1913) veu un locatiu de direcció, amb un valor com "cap a", tant en romanés *p(r)e* com en a en espanyol.

1.1.4. L. SPITZER (1928) considera que l'objecte personal es diferencia de l'objecte de cosa per posseir una esfera d'autonomia, i que l'ús de a o *p(r)e* ha sorgit per indicar la ruptura d'aquella autonomia per una agressió, car creia que els exemples de l'espanyol més antics són aquells en què l'objecte directe personal apareix amb verbs d'agressió.

1.1.5. En canvi, HATCHER (1942) troba que en el *Cantar de Mio Cid* respon a un sentit de respecte més que no pas d'agressió.

2. En segon lloc, tenim d'altres autors que consideren que la construcció va nàixer sota d'altres factors, i sols més tard va oposar l'objecte personal a aquell que no ho era:

2.1. MEIER (1948) considera que el punt de partença de la construcció són els pronoms personals de primera i segona persona, que posseïen una única forma per al datiu i l'acusatiu (*me*, *te*). Aquesta indiferenciació va passar als pronoms personals tòpics que havien pres a < AD ja sia com a substitució del datiu (*a él*, *a ella*), ja sia per contagi

(a *mi*, a *ti*). Després, aquesta construcció va estendre's als noms propis i apel.latius per diverses vies:

- Paral.lelisme en coordinació de noms propis i apel.latius:

"Reciben a Minaya/ e a las dueñas e a las niñas e a las otras compañías"

- Comparació: "Dos cavalleros quel aguardan um a señor"

- Introducció aclaratòria de a quan l'objecte directe precedeix el verb:

"El león premió la cabeça, a mio Cid esperó"

- Vacil.lació d'alguns verbs entre la construcció originàriament intransitiva, amb a substituïda del datiu llatí, i la construcció transitiva.

Així hom arribà a l'ús, potestatiu o no, de la preposició a davant apel.latius de persona en certes condicions. En aquest punt va detenir-se l'evolució de la major part de romanços, el català inclòs, excepte l'espanyol i el romanés, que han abastat una etapa ulterior de generalització, amb major relleu a la categoria lingüística personal.²⁰

2.2. REICHENKRON (1951) es ciny al *Cantar de Mio Cid*, i n'aporta una motivació rítmica:

"Que mataras el moro y fizieras barnax"

Amb noms propis i pronoms tòncics, a àtona va substituir el lloc ocupat per l'article:

"Quando pris a Cabra e a vos por la barba"

A partir d'ací s'estén a sintagmes nominals amb article que designen "individus portadors de nom propi":

Dios salve a los amigos, Veré a la mugier

Després s'estén a antigues construccions amb doble acusatiu i a l'aposició:

"Verán a sus esposas, a don Elvira e a doña Sol"

5.3. LAPESA, en comentar les aportacions estudiades fins ací assenyala:

"Hay sin embargo tres hechos que parecen indudables: uno

²⁰ RAMDSEN (1961), estudiant el *Cantar de Mio Cid*, recolza la idea de Meier de l'acusatiu de dignitat.

es el entronque principal de esta construcción con la latina de *ad* + acusativo, competidora y heredera del dativo latino; otro es que la aplicación de un sintagma heredero del dativo al acusativo personal se sitúa en igual línea que la confusión de dativo y acusativo en los pronombres átonos de tercera persona mediante el *leísmo* y *laísmo*, fenómeno peculiarmente castellano; y por último, que la distinción entre persona y cosa, fijada progresivamente en cuanto al objeto directo, responde a una categoría de la "forma interior" del español, manifiesta asimismo en la existencia de los neutros *lo* y *ello* o en diferencias en la colocación respectiva de sujeto y verbo según se trate de acción personal o de acaecimiento." (1964: 82)²¹

2. Des d'un punt de vista sincrònic, la qüestió no és més fàcil de resoldre; en efecte, la repartició de presència/absència de *a* obeeix a una complexa casuística que sembla relacionar-se amb una diversitat de paràmetres:

2.1. Especial atenció han prestat els autors psicomecànics a aquesta problemàtica:

2.1.1. MOLHO (1958) ha aplicat la noció de guillaumiana de sinapsi (representació de diverses realitats psíquiques sota una semiologia única) a l'explicació de la distribució de *a* + objecte directe en espanyol. Així, llengües com el francès han realitzat una sinapsi entre agent-animat i pacient-inanimat, i el nom francès, siga del gènere que siga, pot ser subjecte o objecte directe:

Pierre aime Marie

Pierre aime le cinéma

²¹ Naturalment, ací no s'esgota la discussió diacrònica respecte de la qüestió: hi ha diversos articles sobre *a* + topònim (MONEDERO DE ALBORNOZ (1978), FOLGAR DE LA CALLE (1988)); la primera autora té un altre article sobre *a* davant noms propis i de dignitat (MONEDERO DE ALBORNOZ (1983)). Igualment, en data recent, tenim l'estudi de SLAWOMIRSKI (1989), que relaciona l'ús de *a* davant objecte directe en espanyol medieval amb l'ordre i la distinció subjecte/ objecte.

En canvi, en llengües com l'espanyol, tenim una sinapsi asimètrica:

"L'objet espagnol requiert, pour apparaître en phrase, qu'à la non-puissance de la fonction réponde, dû côté de l'être, une impression suffisante de non-puissance. Dans le cas contraire, l'objet est refusé et la synapse indénouée en Discours sous préposition, pourvue de la valeur zéro."

(1958: 213)

Ara bé, la distinció entre animat i inanimat descansa sobre un conjunt d'impressions fines i molt diverses, que depenen:

a) Del verb: així, hi ha verbs que exigeixen l'animat (*satisfacer, contentar, enfadar*), d'altres que animen el seu complement, com els de successió (*preceder, seguir*) o igualtat o prevalència (*igualar, superar, aventajar...*).

b) En segon lloc l'article, i així, l'article definit anima, l'indefinit disminueix l'animació:

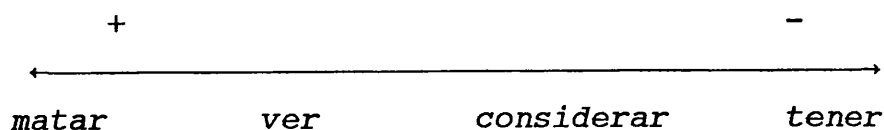
tener una criada enferma / tener a la criada enferma

c) Finalment la pluralitat afavoreix la inanimació, la singularitat la "potència":

Se retiró el enemigo, dejando catorce y veinticinco heridos

2.1.2. Pottier (1968) considera que cal tenir en compte una sèrie de paràmetres, relacionats amb el verb i amb el nom que apareix en l'objecte directe, per tal de calibrar la possibilitat major o menor de a:

a) En el cas del verb, l'eficiència, ço és, el grau d'activitat que el parlant concedeix al lexema verbal, afavoreix la presència de a:

b) En el cas del nom, tenim dos paràmetres:

2.3.2.12.0.2. La problemàtica en el català normatiu és més senzilla, car l'ús de la preposició *a* amb l'objecte directe és molt més restringit. La normativa, en efecte, basant-se, pel que sembla, en el parlar central i, molt discutiblement, en la llengua antiga, ha estigmatitzat l'ús de la preposició *a* davant l'objecte directe excepte en alguns casos. Aquests són, segons Badia ((1962 (1985, vol. II: 57-59):

1) Amb els pronoms personals tòpics és obligatori l'ús de *a*:

Jo el corregiré a ell, i ell em corregirà a mi

A més "es tolera" la preposició davant els següents pronoms:

- *tothom: Hi he vist a tothom*

- *tots: A tots els he trobats*

- *el qual: Va presentar-se el seu germà, al qual havien suspès a la Universitat*²³

2) El segon cas en què s'admet la preposició *a* amb l'objecte directe és precisat per Badia en els següents termes:

"(...)es correcta la construcción con *a* cuando el complemento directo designa una persona (o en general un ser que pueda desempeñar la acción expresada por el verbo), y va inmediatamente detrás del sujeto de la oración (mientras sujeto y complemento no se encuentren separados por una pausa que presuponga un verbo sobreentendido)." (1985: 57)

Ens miràvem l'un a l'altre

El perseguia com el gat a la rata

En canvi, no s'admet en el segon cas, en què la pausa dóna a entendre un verb sobreentés:

Jo acompanyaré la Maria, i tu, la Joana

En suma, es tracta de contextos en què tant l'animació

²³ Ruaix considera tolerable també la preposició davant l'interrogatiu *qui*, però considera millor de suprimir-la davant tots quatre.

de l'objecte com la contigüïtat d'aquest amb el subjecte podria produir, en absència de preposició, una ambigüïtat respecte de quin sintagma nominal havíem d'interpretar com a subjecte o com a objecte. Badia insisteix molt que aquesta solució només és lícita quan no hi ha cap altra solució, i proporciona exemples en què diversos factors duen a terme la desambiguació:

a) La concordança: *Qui has trobat?* (el subjecte només pot ser tu).

b) L'ordre: La fonètica precedeix la morfologia. L'ordre indica que el subjecte apareix en primer lloc, l'objecte en segon lloc.

c) Pausa: *Qui ha vist en Joan?* (En Joan subjecte)
Qui ha vist, en Joan? (En Joan objecte directe)

d) Una frase com la següent és interpretable pel sentit:
Fa bé el pare que castiga el fill dolent

Una oració ambigua com la següent:

Demà tornarà l'estranger que visità en Joan

pot desambiguar-se sense recórrer a la preposició a, que és una solució menys correcta:

Demà tornarà l'estranger que en Joan visità

Demà tornarà l'estranger qui visità en Joan

Malgrat tot, Badia reconeix que els relatius *qui* i *el qual*, així com els interrogatius en oració subordinada, són els mots que abans admeten de ser introduïts per la preposició a.

Aquest és, doncs, l'estat de coses que presenta el català normatiu, del qual intentarem donar compte des d'un punt de vista cognitiu. Cal que assenyalem, ni que siga informativament, que aquestes prescripcions de la normativa han estat contestades des de dos angles:

2.3.2.12.0.1 Diacrònicament, MEIER (1947) ha posat en dubte que la construcció de a + acusatiu no siga genuïna catalana. En efecte, autors com A. Par (1923) basant-se en exemples de Metge, han assenyalat que a + acusatiu no era genuïna ni tan sols amb els pronoms personals forts, puix que

aquesta preposició no apareix en aquest autor regularment:

"Qui tan gran injúria...volrà venjar, sequesca mi"²⁴

Meyer estudia tres autors:

1) Els sermons de Sant Vicent. Aquest autor presenta la preposició *a* en els següents casos:

a) Pronoms:

- Sempre amb els pronoms personals tòpics:

"No, já que a ell no havem pogut retenir, mas retindrem los altres que noy muntan"

No s'estén, però, al pronom reflexiu: "a fer bé a si mateix ha hom a forçar".

- D'una manera menys regular apareix precedit per a el pronom *hom*:

"Lo fonament (de la casa) és lo Credo, les cambres lo Pater Noster, e lo teginat que deffèn a hom de pluja i de vent, és la Ave Maria, (...)"

b) Substantius de persona. El més normal és que apareguen sense preposició, però no hi manquen casos d'ús de *a*:

- L'acusatiu de col.locació; davant el verb, normalment apareix l'acusatiu preposicional:

"E perço, al bon àngel hom lo deu saludar tots jorns dues vegades, a matí e a vespre"

En aquesta posició, mai no apareix l'objecte directe preposicional amb el de cosa.

- Acusatiu preposicional paral·lelitzant, en algunes ocasions:

"que Jesuchrist de la sua mà lo bategà a ell e a tots los apòstols"

- Acusatiu preposicional de comparació:

"... lo marit amava la muller...E tots los apòstols amaven tant a Jesuchrist que no pòdien alçar los hulls al cel"

Ací Meier té el dubte de si es troba davant un acusatiu de divinitat. Cal incloure també en aquest grup el cas de *com*

²⁴ Les citacions de B. Metge, Sant Vicent i J. Verdaguer són a partir de MEIER (1947).

a quan acompanya l'objecte.

- Finalment, tenim els casos d'acusatiu preposicional de divinitat (amb *Jesús, Jesucrist* o la *Mare de Déu*):

"Així se prove si ames a Jesuchrist"

Si bé no és gens regular, car hi ha casos en què apareix sense preposició:

"Tu veus Jesuchrist alt en lo cel"

Aquest estat que trobem en els sermons de Sant Vicent presenta un ús de *a* amb objecte directe molt més restringit que el que tenim hui dia en valencià, en què *a* s'empra pràcticament en els mateixos contextos que en espanyol, però molt més ampli que el recomanat per la normativa. Meier no deixa d'assenyalar que aquesta extensió pot ser atribuïda a castellanisme, però açò li pareix dubtós en una època tan antiga, i tenint en compte que el llenguatge de Sant vicent era molt popular, i en les capes populars la castellanització era molt poc probable.

2) El segon testimoniatge que estudia MEIER és la prosa de Bernat Metge:

a) Pel que fa als pronoms, tenim:

- Davant els pronoms forts, predomina la forma apreposicional:

"Lo poder que has de guarir mi"

però no falta la forma preposicional:

"Si a mi has perdut, qui era ton Senyor, tan bo o millor l'has cobrat"

En el reflexiu, trobem la mateixa absència que en els sermons de Sant Vicent.

- En els pronoms relatius, demostratius i indefinits, predomina quasi absolutament la forma simple, però també hom troba un exemple preposicional:

"(...)les quals m'han així alegrat com la claredat a aquells qui són en tenebres, e repòs als cansats"

b) Pel que fa als noms de persona, la forma amb preposició és molt rara, però no manquen alguns casos esporàdics:

- Acusatiu de col.locació: "De voler senyorejar a llurs

marits les has notades"

- Acusatiu de divinitat: "la santa saviesa, que és amar e tembre a Déu"

Aquesta absència potser és justificada per una tendència de Metge a evitar d'anteposar l'objecte directe, per defugir malentesos o l'acusatiu preposicional.

En Metge, doncs, si és clar que la presència de l'acusatiu preposicional és més rara, no en manquen exemples, i és, per tant, inexacte de dir que hi és inexistent, com han pretés alguns autors.

Així doncs, la duplicitat del català medieval, segons MEIER, no pot ser atribuïda a barbarisme:

"(...) um traço morfológico tão fundamental como esta não se costuma desenvolver por uma influência secundária, "cultural", e é de longe preferível atribuir a duplicidade do catalão arcaico neste ponto a antigas correntes de romanização e de re-romanização diferentes." (1947: 251)

En efecte, Meier considera que tal vegada hi hagué ja en època romana un acusatiu amb AD que degué irradiar-se des de Dàcia o Itàlia.

3) MEIER estudia, finalment, un document ja contemporani, *L'Atlàntida* de Mn. J. Verdaguer. Ací hi ha una extensió major de l'acusatiu preposicional:

1) Pel que fa als pronoms:

-Obligatori davant pronoms personals forts:

"y ta darrera gesta serà matarme a mi?"

- Prou estés amb pronoms demostratius, relatius i indefinits de persona:

"L'Altíssim condemna l'Atlàntida a esser esborrada del món y a aqueix [l'heroi] a esser trocejat en continents"

2) En els complements substantius tenim:

- Molt freqüent l'acusatiu preposicional de col.locació, justificat per la gran quantitat d'inversions i hipèrbatons propis d'un cant èpic:

"y als mastodonts esglaya lo corpulent mamuth"

- Davant noms propis, forma que admeté Fabra, si bé

assenyalant que en el seu temps no era emprada pels escriptors catalans (Meier (1947: 253)):

"y d'entre les flames trau a Pirene"

Davant aquesta profusió d'objectes directes preposicionals, Meier observa que en d'altres obres de Verdaguer de caire més popular el nombre d'objectes directes introduïts per a es redueix sensiblement. En la literatura posterior a Verdaguer, l'ús de a es fa més rar, fet que Meier atribueix a raons estilístiques:

"Mas não se vá crer que se trata aqui duma evolução fatal, cronológica, da língua: o que está em questão são pròpriamente diferenças de estilo, novos gostos, que, junto com a forma preposicional lo complemento directo, evitam a inversão e o hipérbato na colocação das palavras, assim como muitos outros moldes sintácticos dos quais lançara mão o Romantismo do século XIX e que já não sente como congenial a época do naturalismo e do positivismo." (1947: 256)

Aquesta explicació pot ser vàlida per al català oriental, però no serveix, per exemple, per al valencià, variant dialectal parlada en què l'objecte directe preposicional es troba ben extens. En l'evitació d'aquest en català oriental ha d'haver influït igualment la pressió de la gramàtica normativa, com hem vist tendent a reduir-lo al mínim.

2.3.2.12.0.2.2. Des d'un punt de vista sincrònic, les prescripcions de la normativa són qüestionades igualment per les dades de la dialectologia. Deixant de banda el valencià, la situació del qual serà estudiada en un altre lloc, cal mencionar les dades del baleàric. Així, ROHLFS (1971) recull els diversos contextos en què s'hi empra l'acusatiu preposicional, i s'hi observa, en general, entre la gent gran, una gran tendència a l'acusatiu de col.locació, amb noms animats:

An en Joan, no el conec

*Qui no sap a Déu pregar, que vagi per Mar
a ton pare, no l'he vist*

*an aquests nins, no els estim
a tu et cerc
a ses gallines, entrem-les*

però també inanimats:

*a ses pomes, mengem-mos-les
a Pollença, no la pots veure d'ací*

Aquests usos s'han estés a la posició postverbal, entre la gent més jove i per influència de l'espanyol:

*No conec an en Joan
No conec a ton pare*

2.3.2.12.1. Una explicació cognitiva

El nostre objectiu, però, no és d'analitzar aquestes dades dialectals i diacròniques, sinó de motivar l'ús de la preposició a davant els objectes directes assenyalats per la normativa, d'acord amb la cadena semàntica que hem anat resseguint fins ací. La nostra proposta, doncs, ha de respondre dues preguntes:

1) Està justificada (motivada) la presència d'una preposició en els contextos que proposa la normativa?

2) Està justificat (motivat) precisament l'ús de la preposició a en aquests contextos?

Intentarem ací de donar una resposta a aquestes preguntes:

1. Pel que fa a la primera pregunta, cal dir que el fet que l'objecte directe vaja precedit per una preposició no és atípic, sinó que el que és "atípic" és més bé el contrari. Hem assenyalat, en efecte, que el principal tret definidor de la categoria preposicional és el marcatge de "no-subjecte", i l'objecte directe és un "no objecte". De fet, notem que la distinció nominatiu/ acusatiu, ha estat l'última a desaparèixer en fr. i provençal antics. Així cal entendre la sinapsi o l'existència d'un cas sinàptic preconitzada pels psicomecànics: en llengües com el francès modern (o, fora de

l'àrea romànica, l'anglès) hom ha confós en un únic cas el nominatiu-acusatiu, associat a les categories agent-pacient i animat-inanimat respectivament. El fet és que la distinció entre agent i pacient s'ha mantingut pertot de diverses maneres:

a) L'ordre de paraules. Així, fins i tot en llengües amb un ordre lliure, com el català, la posició postverbal del complement directe és la tendència més marcada:

Hui no he vist Maria

Per raons d'èmfasi l'objecte pot passar a posició preverbal, però apareix molt caracteritzat com a emfàtic, en una posició pràcticament extra-predicativa i extraoracional(aïllat per pausa) i remetent a un pronom feble objecte directe. Aquest mateix, però, apareix en posició preverbal, però el seu caràcter prototípicament nominal és prou dubtable: fonèticament és àton, presenta distincions casuals desaparegudes arreu del sistema i manté una cohesió amb el verb fins al punt que en algunes llengües i parlars sembla haver assolit l'estatus de marcant de "conjugació objectiva", com en l'espanyol rioplatenc:

No la he visto a Maria

Aquestes construccions són molt comunes en valencià per a l'objecte indirecte, si bé estan proscrietes per la normativa:

**No li he tornat els diners a David*

b) Igualment, els fets de concordança permeten de distingir ben sovint el subjecte de l'objecte:

No trobe els meus amics

c) La semàntica, en fi, al més sovint, permet de distingir tots dos; així, el subjecte sol ser animat (capaç de realitzar accions) i l'objecte inanimat:

No trobe les cigarretes

Quan açò no és així, els altres mitjans serveixen a la distinció:

No trobe Maria (la concordança, a més de l'ordre)

David no troba Maria (l'ordre)

Així doncs, una llengua com el català s'ha fornit d'un

sistema en què hom distingeix:

Subjecte (no marcat)/ objecte directe (no marcat amb preposició, però clarament distingit normalment per d'altres mitjans)

vs.

Objectes indirectes, suplement, circumstancials, etc. marcats per preposició.

Nogensmenys, quan l'objecte directe és una categoria que podria funcionar com a subjecte, la distinció subjecte/objecte pot veure's en perill, i és aleshores quan apareix a. La funció de subjecte és exercida de manera prototípica per elements animats, i més prototípicament encara, per elements personals, i així s'explica la motivació d'una preposició amb l'objecte directe en els casos prescrits per la normativa:

1) En efecte, res no hi ha tan lligat a la categoria de la persona com els pronoms personals:

"Potser és que a vós us ha tractat sempre amb més justícia." DV 38

"No exactament, però la conec a ella." DV 58

"La mandra l'ha perdut, també, a ell." Br 32

"Potser no m'hauríeu cregut, a mi." DV 69

Igualment associats a la categoria personal es troben els altres pronoms davant els quals es tolera a, com són *tots*, *tothom* i *el qual* (aquest darrer admet a, naturalment, només quan es refereix a persona) i *qui*:

"No sé què m'hi jugaria que aquesta passejada cordial no ha agradat pràcticament a cap dels súbdits a qui representen els alts dignataris que han acollit el líder xinès." Av 13

"En no poder-se fer amb el vaixell, Almeida i R. Salmerón van disparar contra els vigilants, als quals prèviament havien lligat i pres les armes." Av 4

En aquest darrer cas tenim un cas de zeugma una mica fosc.

"I per això mateix us rebutgem a tots dos." DV 91

2) En segon lloc, s'usa a, segons hem vist, en aqueixos

casos en què la contigüïtat de subjecte i objecte animat (l'ordre deixa d'actuar) fa que puguen ser confosos. De bell nou, l'associació amb la categoria d'allò personal i/o animat és clara:

Es van saludar l'un a l'altre

"I ens tenim l'un a l'altre, no ho oblidis." DV 34

"A l'enterramorts no l'havia vist mai i potser ja feia més d'una setmana, des del dia del vent, que m'havia avesat a anar cada dia al cementiri; (...)" Sds 330

En l'últim exemple, sense haver-hi contigüïtat entre subjecte i objecte, aquest darrer apareix en una situació inicial que pot produir equívoc. Tal vegada es tracta d'un "acusatiu de col.locació" dels que parla Meier, i que atesta en escriptors catalans anteriors a la normativització (J. Verdaguer).

Notem que la preposició *a*, fora de contextos de desambiguació, només s'associa amb elements que morfològicament remeten a la categoria persona, i no sols semànticament:

No veig Maria (semànticament, remet a una persona)

No veig a ell (morfològicament, és un "nom personal")

Notem, d'altra banda, que no sempre que hi ha un nom morfològicament personal necessàriament ha d'aparéixer *a*. Notem, així, malgrat les peculiaritats dels pronoms àtons que hem assenyalat adés, aquests expressen també morfològicament persona, i, tanmateix, no van precedits per *a*:

No el veig

Hi juguen, tanmateix, les peculiaritats d'aquests pronoms febles enfront dels forts. En efecte, els pronoms febles són pràcticament índexs funcionals que omplen les valències del verb quan no creem necessari d'expressar un argument determinat. Aquesta irrellevància sol deure's al fet que aqueix argument ha aparegut en el discurs circumdant, normalment previ, i d'ací el valor anafòric d'aquests pronoms. En efecte:

No el veig

és una oració poc informativa, des d'un punt de vista referencial: *el* és necessari per la forta transitivitat de *veure*, i ens indica que l'objecte és morfològicament masculí i singular. Normalment, però, és correferent amb un nom, plenament informatiu, que ha aparegut abans:

Maria m'ha parlat d'Abelard. Fa molt de temps que no el veig

En canvi, si fem un pronom personal fort, la situació és distinta:

No et veig a tu

Ací, és clar que en *a tu* remetem a una persona ben específica, i no sols a un gènere i nombre: remetem al receptor de l'acte comunicatiu, com amb *a mi* remetem a l'emissor i amb *a ell* a tot aquell que no és ni una cosa ni altra (s'empra poc *ell* amb coses). La presència d'un pronom fort presenta d'una manera emfàtica el segon actant, cosa que no s'esdevé amb el pronom feble, que és correlativament menys informatiu.

2. Cal que ens preguntem ara per què hom empra precisament la preposició *a* per tal de distingir aquest objecte directe preposicional del subjecte. Dos aspectes crec que ens poden ajudar a entendre aquest ús:

a) Joly (1971) ha assenyalat des de la Psicomecànica el següent respecte de l'acusatiu llatí:

"L'accusatif signifie, en langue, un psychisme d'approche qui se réalise de diverses manières en discours, notamment comme un mouvement vers un but ou comme l'atteinte d'une limite." (1971: 292)

Així s'explica que en llatí s'empra l'acusatiu com a directiu i com a objecte directe:

Eo Romam

Video Romam

Al problema de la transitivitat, cal recordar-ho, se superposa el del gènere:

a) L'inanimat s'associa al pacient i per tant a l'objecte directe, i d'ací que els neutres tinguen la *-m* pròpia de l'acusatiu també en el nominatiu, car s'associen

prototípicament amb el cas pacient (TEMPLUM).

b) L'animat s'associa amb l'agent i per tant amb el subjecte; momentàniament, però, pot funcionar com a objecte, tot prenent la desinència -m.

La desinència -m del llatí, doncs, fa la sinapsi de l'animació permanent en el cas del neutre, de l'animació momentània en la funció d'objecte directe.

Aqueix matís directiu de la transitivitat deixa de ser immediatament perceptible en les llengües romàniques, en desaparèixer la distinció casual nominatiu/ acusatiu, i deixar d'aparèixer aquest amb construccions directives (sense preposició o amb ella). L'associació amb alguna mena de direcció creem, però, que és encara present, car s'empra una preposició directiva com és a.

b) Cal que tornem a referir-nos a la idea de Schnooveld (1978) que l'objecte precedit d'una preposició se separa semàntica i formalment del verb. Aquesta idea l'havíem feta servir per tal de motivar la preposició a en l'objecte indirecte, i, de fet, es tracta de dos usos estretament relacionats: autors com Lapesa (1964) han assenyalat que l'ús de a + Objecte directe no podia deslligar-se de la tendència a confondre datiu/ acusatiu, més marcada en espanyol (fenòmens de laisme i leisme), però que en català també s'esdevé en els pronoms febles de primera i segona persona:

No em deia res (O. I.)

No em pot veure (O. D.)

A més, la separació del verb es dona precisament en l'objecte indirecte, marcadament "animat" i en els casos d'un objecte "directe" també personal, objecte directe que, de fet, en estar precedit per preposició deixa de ser-ho. De fet, ocupa una posició intermèdia entre l'objecte directe prototípic, apreposicional, i l'objecte indirecte, del qual es diferencia només en la pronominalització, que l'acosta al primer:

No el veig a ell des de fa sis anys (vs. *No li he enviat res, No li agrada res del que dic*)

En canvi, el leisme de l'espanyol delata un major

acostament de l'objecte directe preposicional a l'objecte indirecte:

A Juan no le veo desde hace dos semanas

D'altra banda, notem que l'objecte indirecte, quan deixa de ser animat s'acosta més al directiu (*No envie cartes a València* → *No hi envie cartes*) i el complement directe preposicional, quan deixa de ser tan marcadament personal (*No veig el camp* però també *No veig Maria*) es converteix en un complement directe apreposicional. Aquesta conceptualització distanciada de l'objecte en català és molt més restringida que en espanyol, en què la categoria personal s'entén d'una manera més laxa i sembla que d'altres paràmetres poden disparar la conceptualització separada o indirecta de l'objecte.

Així doncs, en els casos assenyalats per la normativa, l'objecte és separat del verb. Aquesta separació s'associa amb la categoria marcadament personal de determinats mots. Aquesta separació, a més suposa una distància, de manera que a s'empra, com en el complement indirecte, per tal que l'acció del verb pugui abastar el punt final d'aquella distància, que és el pronom personal o, esporàdicament el nom animat.

Aqueixa doble conceptualització, en fi, no sols s'observa amb objectes força personalitzats. Creem que es relaciona amb açò:

a) L'alternança que es dona amb un verb com *mirar*. Aquest, es construeix amb un objecte afectat directament per l'acció del verb (un objecte directe):

No mire mai les fotos de les revistes

o bé amb un objecte separat del verb:

No mire mai a la casa dels veïns

Ací es veu clarament la separació de l'objecte, i la preposició *a* assenjala el recorregut que ha de realitzar l'esguard per tal d'arribar a l'objecte. Ací tenim, però, una *a* clarament direccional, substituïble per *hi*.

b) Creem, però, que el caràcter directiu que pot actualitzar-se en la conceptualització de l'objecte directe

explica d'altres fets. Així, en determinades nominalitzacions, el que en una construcció verbal hauria de ser un objecte directe apareix introduït per la preposició *a*, i no la preposició *de*, que sembla ser pròpia de verbs en que aqueixa possibilitat, per la pròpia semàntica, és menys possible:

a) L'objecte directe apareix com quelcom afectat directament pel verb:

X destrueix la ciutat → *la destrucció de la ciutat*

b) L'objecte directe apareix com un punt al qual tendeix l'acció verbal, i açò, si no pot ser conceptualitzat en la construcció oracional, sí que ho és en la substantiva:

X visita València → *la visita de David a València*

Vegem-ne alguns exemples:

"El portaveu del PP, Rodrigo Rato, va anunciar que presentarà davant la junta de portaveus del Congrés un escrit que demana el respecte als drets humans en aquell país perquè la cambra legislativa espanyola el faci arribar a l'ambaixada de Xina a Espanya." Av 10

"Darrere d'aquesta descoberta, va venir la denúncia de la cara lletja del bloqueig a Cuba, (...)" Av 13

"La visita del mandatari xinès a l'Estat Espanyol ha provocat la crítica d'alguns sectors socials, (...)" Av 10

"(...) va reiterar el seu total recolzament al gabinet del president C. A. Pérez." Av 3

"La Comissió Europea es va sumar a la comunitat internacional en la condemna a l'intent de cop d'Estat a Veneçuela (...)" Av 3

L'explicació que hem donat respecte de l'ús de *a* amb objecte directe en català planteja el problema de la reduplicació de l'objecte directe. No volem aprofundir en aquesta problemàtica, que pertany al complex camp d'estudi dels pronoms febles, però no podem defugir l'escull que aquesta suposa per a la interpretació que proposem. En efecte, el que el llenguatge pugua proporcionar més d'una

imatge distinta d'una mateixa realitat extralingüística és un principi elemental de la Gramàtica Cognitiva, però una expressió lingüística no pot donar, simultàniament, una conceptualització doble, d'aqueixa realitat. En efecte, açò és el que sembla esdevenir-se en la reduplicació:

Fa temps que no el veig a ell

Nosaltres creem que en aquests casos cal parlar d'una conjugació objectiva en català: el pronom feble és tan sols una marca funcional que informa del gènere i nombre de l'objecte directe i que com a tal pertany al verb, i no a l'estructura argumental de l'oració. En els casos d'èmfasi, en canvi, tindríem ambdues conceptualitzacions separades:

A ell, no el veig des de fa sis anys

L'anteposició emfàtica remet l'objecte al domini extrapredicatiu o extraoracional, i d'aquí la pausa i el fet que puguem tenir una conceptualització distinta a aquella que es dona en l'oració principal ²⁵. En aquesta, l'objecte directe constituït pel pronom feble, reompli simplement la valència verbal i remet, pel seu gènere i nombre, a un element nominal extraoracional, ací situat en el lloc que la gramàtica funcional anomena "tema", i que pot ser conceptualitzat com a "separat del verb" en trobar-se en aqueixa posició extraoracional. Açò no és així, necessàriament, car la conceptualització pot ser la mateixa:

Maria, fa anys que no la veig

Aqueixa posició emfàtica, però, es relaciona amb el caràcter emfàtic que sembla haver tingut originàriament el complement directe amb a i que autors com Laca (1987) consideren que és a la base de l'ús de l'acusatiu preposicional en espanyol, per exemple; en efecte, els acusatius preposicionals de divinitat i el mateix de col·locació, que és aquest, es caracteritzen per l'èmfasi. No debades tant les dades diacròniques com les dades

²⁵ De fet, diacrònicament, l'objecte directe personal no sols s'associa a la categoria morfològica de persona, sinó també a la categoria d'èmfasi, i d'aquí que aparega amb pronoms forts i no amb els pronoms febles (cf. López (1983: 164-165)).

dialectals fornides pel baleàric relacionen l'extensió de l'acusatiu preposicional (no reconegut per la normativa) i aquesta situació emfàtica. Açò tal vegada s'explica perquè l'èmfasi i la pausa consegüent, en remetre l'element emfatitzat a la zona extraoracional, accentua la separació entre objecte i verb, la qual cosa ha afavorit l'ús d'una a que indique el punt d'arribada de l'acció verbal que ha de recórrer aquesta distància. La conceptualització "efectiva" i no direccional es manté dins els límits del predicat en el pronom feble:

bal. an aquests nins, no els estim

Els trets que presenta, doncs, l'objecte directe preposicional, que el relacionen amb la cadena de significats de a directiu que hem anat veent fins ací, són els següents:

- El LM és una forma morfològica associada a la categoria [+ animat] (com el O. I.).

- El LM és subcategoritzat pel verb (com a argument segon) en els casos que especifica el primer tret (com l'objecte indirecte).

- Substituïble per *el-la-els...* (com la resta d'objectes directes).

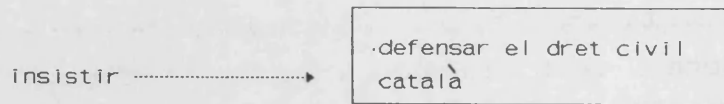
- Domini abstracte.

3.2.13. Suplement: a en comptes de en davant l'infinitiu

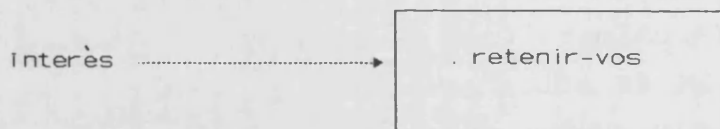
Recordem, finalment, que tenim el grup de suplements en què la preposició *en* ha estat substituïda per *a* davant l'infinitiu. Aquestes alternances ja les vam justificar en d'altres llocs. Simplement, per una idiosincràsia del català, els objectes de certs verbs, quan són accions, són conceptualitzats com a punts cap als quals tendeix l'acció verbal principal:

"Pujol va manifestar que el que cal és insistir no només a defensar el dret civil català, sinó també a posar l'accent que aquest "és un factor configurador de la

nostra identitat col·lectiva." Av 1

"Però escolteu, quin interès té la portera a retenir-vos?" DV 83

D'altres exemples:

"Us obstineu a deixar-nos sense res?" DV 54

"La fermesa de Mitterrand no implica que no hagi pensat en cap moment a canviar el govern." Av 5

Aquests usos, de baixa motivació, es caracteritzen pels següents trets:

- Direcció inicial i progressiva del moviment d'un TR (acció verbal) cap a un LM (el seu objecte, també verbal).
- El LM es concep com un punt.
- El LM és una acció.

Malgrat la baixa motivació, recordem que la separació entre verb i objecte permet la presència d'una preposició directiva que done compte del viatge que ha de recórrer l'acció verbal per abastar l'objecte.

2.3.2.14. CONCLUSIÓ

Resumirem els trets que caracteritzen els principals usos dinàmics de la preposició *a*. Dels usos estàtics, ja n'hem donat un resum en un altre lloc. Recordem que uns i d'altres es relacionen pel principi d'anticipació així com pel caràcter puntual en la conceptualització del LM que la preposició *a* aporta tothora:

1. *David va a València*

- Direcció inicial i progressiva del moviment d'un TR cap a un LM.

- El LM es concep com un punt.

- Es pressuposa que el TR ha d'arribar al LM.

- Domini espacial.

2. *Neus ha arribat a on volia: ja és professora de llatí*

- Direcció inicial i progressiva del moviment d'un TR cap a un LM.

- El LM es concep com un punt.

- Es pressuposa que el TR ha d'arribar al LM.

- Domini abstracte conceptualitzat com a espai.

Ací cal incloure, amb major o menor grau de motivació, els diversos usos en què *a* entra en correlació amb *de* en el domini abstracte (*de bat a bat, de gom a gom, etc.*)

3. *He vingut a veure Maria*

M'he quedat a visitar els avis

- El LM és una acció

- El LM és el punt final d'una activitat i/ o la finalitat (intenció) d'una activitat o un subjecte, que sempre es concep com un punt al qual hom adreça l'activitat en qüestió o els desitjos del subjecte en qüestió.

- El TR pot ser nom (res a dir) o una acció

- Domini de la finalitat (propòsits)

4. *Van prorrogar el partit a divendres*

- Direcció inicial i progressiva del moviment d'un TR cap a un LM.

- El LM es concep com un punt en la línia unidireccional

del temps.

- Es pressuposa que el TR ha d'arribar al LM.
- Domini temporal.

5. *Hi ha sis quilòmetres de Xàtiva a Canals*

David treballa de sis a huit

- Direcció inicial i progressiva d'un moviment hipotètic d'un TR cap a un LM al llarg d'una extensió que tots dos delimiten. No hi ha, per tant, un moviment real.

- El LM es concep com un punt (final de l'extensió-duració).

- Domini espacial/ temporal.

6. *David va mirar al mar*

- Direcció inicial i progressiva del moviment d'un TR (acció verbal) cap a un LM (objecte de l'acció verbal separat del verb).

- El LM es concep com un punt.
- Es pressuposa que el TR ha d'arribar al LM.
- Domini espacial.

7. *Anna va passar totes les vacances al sol*

- Exposició

- El TR es troba en una certa disposició-orientació respecte del LM (connecta amb el significat directiu, car la direcció suposa orientació)

- El TR es veu afectat pel LM.

8. *David va donar uns regals als seus nebots*

Als nebots de David no els van agradar els regals

- LM [+ animat]

- El LM és subcategoritzat pel verb (com a segon actant o tercer actant).

- Hom expressa la direcció inicial i progressiva d'un moviment d'un TR a un LM, més o menys fàcil de descobrir.

- El LM és substituïble per *li-els*.
- Domini abstracte.

9. *No el veig a ell des de fa sis anys*

- El LM és una forma morfològica associada a la categoria [+ animat] (com el O. I.).

- El LM és subcategoritzat pel verb (com a argument

segon) en els casos que especifica el primer tret (com l'objecte indirecte).

- Substituïble per *el-la-els...* (com la resta d'objectes directes).

- Domini abstracte.

10. *Les milícies s'han entestat a destruir la pau signada a Ginebra*

- Direcció inicial i progressiva del moviment d'un TR (acció verbal) cap a un LM (el seu objecte, també verbal).

- El LM es concep com un punt.

- El LM és una acció.

Recordem que aquests casos de suplement són de baixa motivació, i el moviment és més o menys perceptible, si bé sempre present a causa de la separació entre verb i objecte que suposa l'ús d'una preposició entre tots dos.

2.4. LA PREPOSICIÓ *DINS/ DINTRE*

La preposició *dins* deriva de l'antic *ins*, que al seu torn procedeix del llatí INTUS; paral·lelament, *dintre* deriva de l'antic *intre*, que procedeix del llatí INTRO. Tan *ins* com *intre* apareixen des dels orígens de la llengua; *dins* i *dintre* apareixen ja en el segle XIII, no sols en les combinacions amb *de* (*d'ins*, *d'intre*), sinó ja soldats de vegades. Recordem que hui en dia com en la llengua antiga aquestes formes poden funcionar com a adverbis i com a preposicions.

D'altra banda, recordem igualment que la preposició *dins/ dintre* és poc freqüent en contrast amb l'adverbi corresponent *dins/ dintre de*, segons hem assenyalat en un altre lloc. Per aquesta raó no en donarem un tractament tan ampli com en les altres preposicions. Això de banda, presenta un significat semblant al de *en*, si bé el seu ús és més limitat i precisa una conceptualització del LM com a continent més prominent que en el cas de la primera:

1) *En*: Expressa localització (si bé imperfecta) i com a correlat d'aqueixa localització deficitària, la relació continent/ contingut.

2) *Dins*: No deixa d'exercir una funció localitzadora, però hom emfatitza la relació continent/ contingut. Per aquesta raó pot aparéixer amb tota mena de determinants: el tret més prominent és la relació continent/ contingut, sense que siga correlat de la coneixença deficient del LM. Aixímateix, no és correlativa de la situació estàtica:

L'invasor va entrar dins la ciutat

Al més sovint pressuposa un continent tridimensional, car aquests són els que de manera més prototípica serveixen a la relació continent/ contingut.

S'aplica en els tres dominis principals:

- Espacial:

No hi havia ningú dins la casa (estàtic)

Nicodemus va entrar els matxos dins la casa (dinàmic)

- Espacial figurat:

"Tot maleint la maldat que l'home, si vol, deixa covar

dins el cor i en produeix a raig." Av 13

"Segons fonts governamentals no identificades, els colpistes pertanyen a un grup esquerrà d'oficials mitjans dins les forces armades veneçolanes."

- Temporal:

**?Acabaré el treball dins cinc hores²⁶*

Notem que dins, com a preposició "forta" presenta una extensió semàntica molt menor que una preposició com en. No apareix, en efecte, com a introductor de clàusules, com a il.lativa, amb valors modals, introduint suplements, etc.

²⁶ A banda dels dubtes que hem assenyalat respecte de l'ús "amb ubicació al límit exterior", no em sembla gaire gramatical en l'expressió prepositiva.

3. D'ALTRES PREPOSICIONS LOCALITZADORES

3.0. Introducció

Fins ací hem vist dues maneres de localitzar un TR respecte d'un LM:

1. En un primer cas, hom no tenia en compte la conceptualització del LM: el LM servia simplement per localitzar el TR, i per tal que el LM fos un LM idoni havien d'acomplir-se una sèrie de condicions:

a) TR i LM s'havien de trobar en una situació suficientment pròxima perquè el segon fos un LM escaient a la localització.

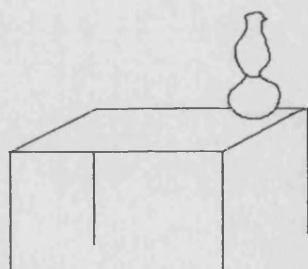
b) El LM havia de ser conegut per ser apropiat per a la localització.

Jordi és a València

2. En segon lloc, hom podia tenir en compte la conceptualització del LM, i aleshores hom localitzava el TR en relació a les parts del LM:

Jordi és en una fàbrica

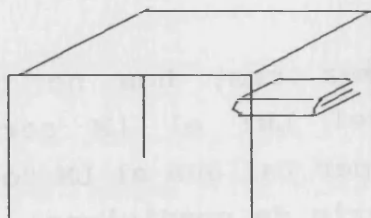
3. Les preposicions de què ens ocupem ara obeeixen en principi al segon tipus que acabem d'assenyalar. En efecte, la següent oració descriu l'escena de sobre:

El quinqué és sobre la taula

És evident que localitzem el TR en relació amb una part del LM, la seua part superior, això de banda molt important en la funció d'un objecte "taula" i que, consegüentment, és

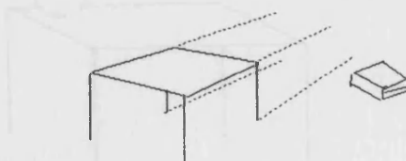
idònia per a la localització. Ara bé, ja vam tenir ocasió de veure en tractar els adverbis corresponents que hi ha casos en què la localització no obeeix a aquest model:

El llibre és darrere la taula

En aquests casos, podíem pensar que la rellevància permet que hom localitze el TR en relació a la projecció de la part posterior del LM, fet gens sorprenent, car, com hem vist en el cas de la preposició *a*, el contacte o la coincidència entre TR i LM no són necessaris per a la localització. La consideració d'una idea de projecció *strictu sensu*, tanmateix, no és suficient per explicar tots els usos d'aquestes preposicions:

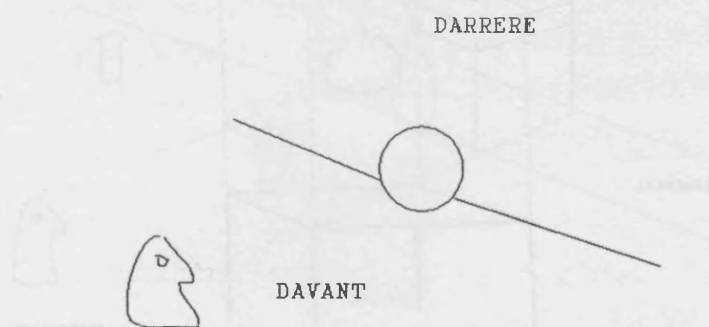
a) En primer lloc, hauria d'entendre's en un sentit naïf, car, en cas contrari, hom no podria dir la següent oració per descriure l'escena de sota, en què el TR no es troba en la projecció de la part posterior del LM:

El llibre és darrere la taula

b) D'altra banda, els objectes esfèrics o que

difícilment poden concebre's en les seues parts sembla que serveixen igualment a la localització:

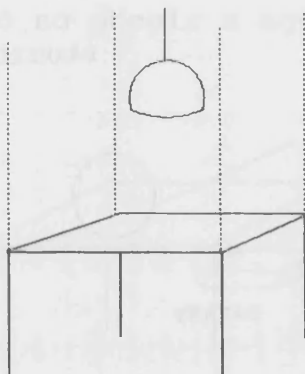

Sembla, doncs, que en preposicions com *davant/ darrere, damunt/ davall, etc.*, malgrat que en alguns casos amb LMs amb orientació intrínseca estableixen una localització a l'estil de la preposició *en*, ço és, en relació amb les parts del LM, en d'altres localitzen de distinta manera. Aquest altre tipus de localització, d'altra banda, és ben comprensible: és necessari localitzar TRs que no es troben suficientment pròxims a un LM perquè hom hi pugua emprar a i que al mateix temps es troben massa lluny del LM perquè es puguin localitzar en relació amb les parts del LM. En aquests casos, hom considera que les parts del LM estableixen unes zones en el tot indivís de l'espai, zones en les quals se situa el TR; aquestes zones es defineixen o bé gràcies a les parts del LM, assignades intrínsecament o contextualment a les quals són adjacents¹, o bé directament gràcies a l'observador en el cas dels objectes que no són concebuts en parts (cas d'un LM esfèric):

a) Hom té en compte l'orientació intrínseca del LM; a

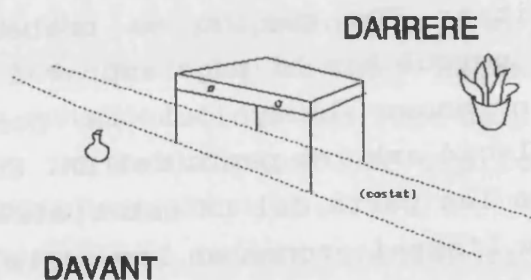
¹ TALMY (1983) ha assenyalat que en anglés hom diu *The mosaic is on the front of the church* car el TR es troba situat realment a les parts del LM, mentre que hom diu *The bike is in front of the church* perquè es troba en una part adjacent a les parts del LM. En el primer cas la composicionalitat de la locució és major: *on* és la preposició que s'empra en anglés per ubicar objectes sobre superfícies, i la part *front* ho és, si més no esquemàticament. En el segon cas la composicionalitat és menor, i la lexicalització de la locució és major, i d'aquí que hom no empre cap article davant *front*.

banda de la ubicació directa del TR a les parts del LM, tenim el cas de projecció:

Han penjat una llàntia damunt la taula

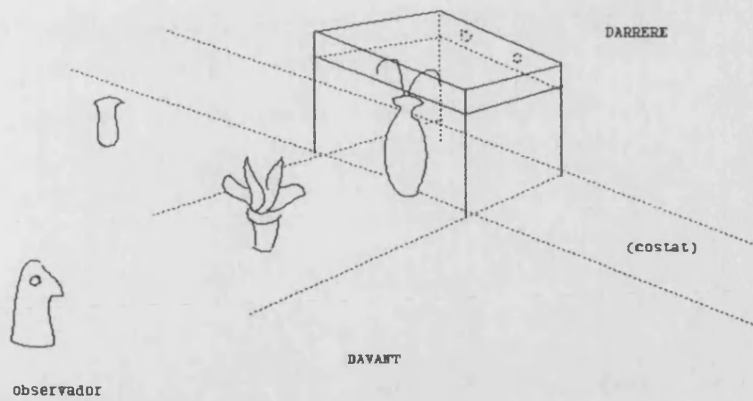
En segon lloc tenim la ubicació del TR en unes divisions o zones de l'espai indivís, tot assignant-hi el davant/darrere -en aquest exemple- d'acord amb les parts del LM:

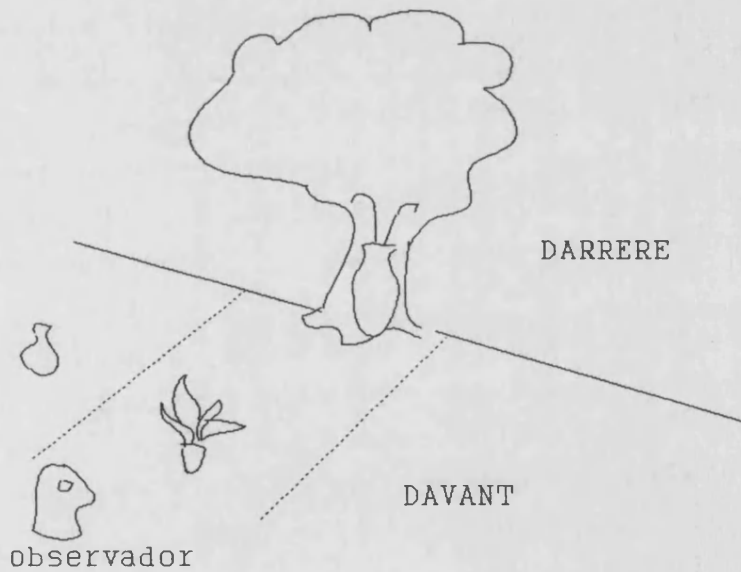
El gerro és davant la taula

La planta és darrere la taula

b) Quan hom té en compte l'orientació contextual del LM, la localització pot establir-se igualment directament respecte les parts del LM, sobre les seues projeccions o sobre les zones definides per aquestes, però ara les parts del LM (i de la seua projecció o les zones definides per aqueixes parts) són assignades amb l'ajut d'un observador:

El paraigüer és davant la taula
 La planta és davant la taula
 El gerro és davant la taula
 Si el LM només posseeix una orientació intrínseca, en fi, aquesta serà l'única possible:

El paraigüer és davant l'arbre
 La planta és davant l'arbre
 El gerro és davant l'arbre

Així doncs, aquestes preposicions no sols localitzen d'acord amb les parts del LM, sinó també d'acord amb les seues projeccions o amb les zones que es defineixen en l'espai gràcies a aquestes; aqueixes parts, en fi, poden ser assignades intrínsecament o contextualment.

3.1. La localització respecte de la direcció frontal: darrere/ davant²

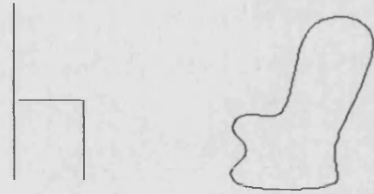
3.1.1. Domini espacial

Cal recordar, de primer, que *davant/ darrere* al més sovint són emprades com a adverbis, segons ja vam explicar en un altre lloc. Tanmateix, el fet que es puguen emprar com a preposicions ens obliga a referir-nos-hi.

Les preposicions de les quals ens ocuparem ara són relativament monosèmiques. Tanmateix, *davant* i *darrere* han plantejat un problema, pel que fa a la seua monosèmia, ja en el domini espacial, i precisament entre els autors congnitivistes. Ha sorgit la qüestió de si les preposicions *davant/ darrere*, preses una a una, constitueixen una o dues preposicions. En efecte, aquestes preposicions semblen aplicar-se a situacions ben distintes:

² Des d'un punt de vista etimològic, aquestes preposicions no presenten gaires problemes: *davant* procedeix d'un aplec de preposicions del llatí vulgar, * DE AB ANTE; *darrere*, d'un aplec de la preposició DE i l'adverbi RETRO. La forma *darrere* coneix una forma vulgar *ra(d)ere*, que apareix en algunes zones del Principat i en gran part de l'Horta de València, però que no és en absolut general en valencià.

El silló és davant la cadira

davant₁ : orientació general de la cadira

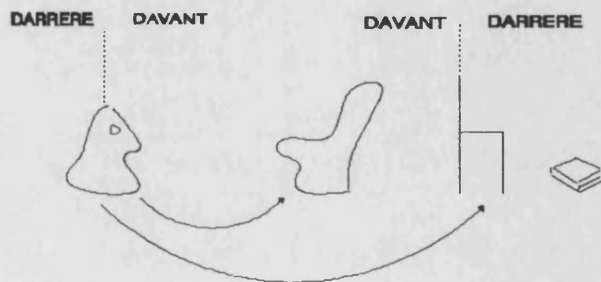

davant₂: d'acord amb la posició d'un observador (parlant)

Autors com CLARK (apud Vandeloise (1986)) han donat una explicació monosèmica d'aquests fets. Aquest autor, en efecte, considera que l'ús d'aquestes preposicions depén:

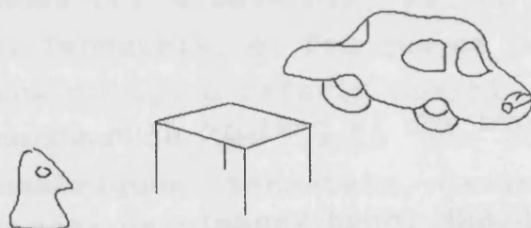
a) de la direcció frontal del parlant si ell mateix és el LM.

b) de la direcció frontal del LM orientat al mode d'un espill pel parlant si aquest no és el cas:

Vandeloise, per la seua part, considera que aquesta proposta dóna una prioritat sospitosa a l'orientació contextual (normalment secundària) en el segon cas. Sospitosa sobretot tenint en compte que aquesta prioritat es dóna en casos molt precisos: quan TR i LM es troben en línia recta, de mode que un dels termes oculta l'altre. Així doncs, Vandeloise considera que hi ha dos usos de les preposicions *davant/ darrere*: en l'un cas hom té en compte el fet que el TR es trobe relacionat amb el *davant/ darrere* intrínsec del LM, en el segon cas el fet que el TR siga o no accessible a la percepció d'un parlant-observador. El fet, però, és que aqueixa inaccessibilitat és també molt discutible. En efecte, podem dir, des de la perspectiva de l'observador:

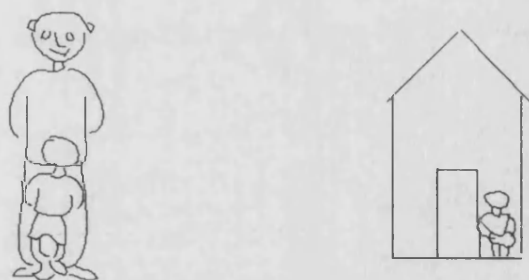
El cotxe és darrere la taula

malgrat que aquest és perfectament accessible a la percepció del parlant.

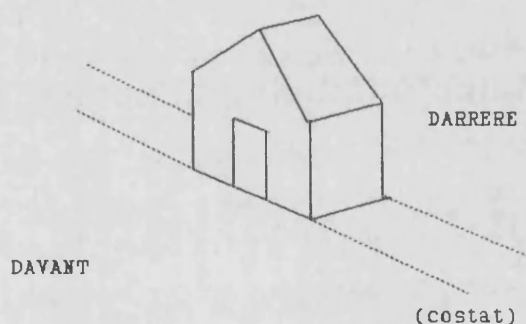
Creem, doncs, que és preferible la interpretació monosèmica d'aquestes preposicions. En general, doncs, com tothora, el LM serveix per localitzar, i pot localitzar de diverses maneres:

1) En primer lloc, el TR se situa en relació amb el *davant/ darrere* del LM, assignat intrínsecament:

El xiquet és davant son pare El xiquet és davant casa seua

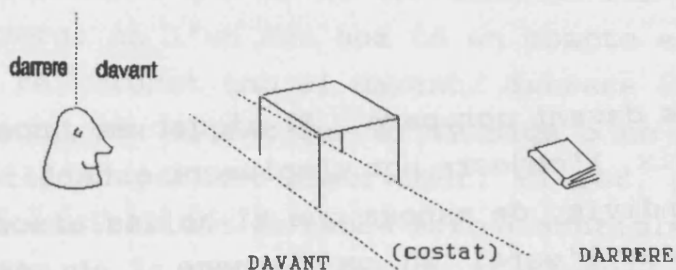
Tanmateix, l'objecte pot simplement establir una divisió en l'espai indivís, de manera que hi ha uns eixos imaginaris que divideixen l'espai en un darrere i un davant (i un costat) d'acord amb les parts del LM. En efecte, el davant i el darrere així assignat vénen a coincidir amb les parts davant/ darrere intrínseques del LM:

En l'orientació intrínseca, recordem que es considera el davant la part privilegiada per les funcions primordials dels objectes en qüestió; així, en les persones, és la part on es troben els òrgans de percepció, la part abocada al moviment locomotor, etc. En els objectes les parts més funcionals; així, el cas més prototípic és el de la casa, en què el davant és on es troba la porta.

2) En el cas que el LM no estiga intrínsecament orientat o senzillament que hom no tinga en compte aqueixa

orientació³, hom assigna el davant/ darrere en relació al LM però a partir del punt de vista d'un observador. En aquest punt creem que és escaient la idea de l'orientació "en mirall":

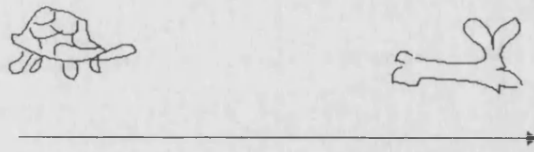

El llibre és darrere la taula

Pel que fa a l'orientació "en espill" sí que creem que la noció d'accessibilitat de Vandeloise és, si més no, un factor important. En efecte, la part de davant és prototípicament la part primera amb què hom troba, la part privilegiada i més accessible (accessible amb més nitidesa) a la percepció; açò fa que, en l'orientació contextual, es considere "davant" aquella part més pròxima i més accessible, la part que, en última instància, comparteix (enfrenta) amb el davant de l'observador, i el "darrere", en canvi, la part no privilegiada, més llunyana i menys accessible a la percepció.

3) Finalment, les preposicions *darrere/ davant* també poden emprar-se en el que Vandeloise anomena "ordre en l'encontre potencial". Observem la següent escena:

³ Recordem que l'orientació intrínseca no és un fet objectiu: podem considerar un objecte intrínsecament orientat o no segons els nostres interessos o segons la importància que donem a determinats fets orientadors; açò no vol dir que no hi haja una tendència a emprar determinats objectes com a intrínsecament orientats més que d'altres.

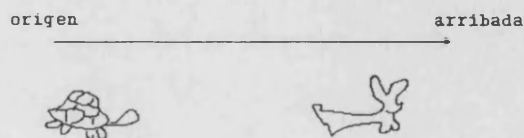

La llebre va davant la tortuga

L'avet és davant el xiprer

- En la primera oració és clar que hom té en compte la direcció frontal, en què hi ha una assignació del davant/darrere intrínseca: En efecte, el vector de la direcció té un darrere (origen) i un davant (fi); aleshores, qui és relativament més pròxim de l'origen es troba darrere, qui es troba més prop del fi es troba davant:

En aquest cas, en què TR i LM presenten una clara conceptualització en parts, és clar que a més el TR (llebre) es troba en el davant intrínsec (o més aviat la seua projecció) del LM. Tanmateix, cal fer notar que fins i tot en el cas que TR i LM no tinguessen aqueixes parts, hom empraria aquesta expressió (per exemple, si fossen dues pilotes completament esfèriques).

- En canvi, en el segon cas, tenim una assignació del davant/ darrere en espill: en efecte, hom considera que és davant l'arbre amb el qual primer topa la percepció (o el moviment potencial, en paraules de Vandeloise) de l'observador; en canvi, el xiprer es troba darrere perquè amb ell topa en segon lloc la percepció o el moviment potencial de l'observador.

Així doncs, no creem que siga necessari parlar de polisèmia ja en el domini espacial: sempre hom situa un TR en relació a un darrere/ davant definit per un LM de diverses maneres (intrínsecament, en relació amb les parts del LM o amb la seua projecció, dividint l'espai indivís, amb l'ajut d'un observador o sense). Així doncs, els usos que caracteritzen aquest ús espacial són els següents:

- Hom localitza un TR en relació amb un davant/ darrere definit pel LM amb o sense l'ajut d'un observador.

- El davant/ darrere s'assigna de diverses maneres (intrínsecament, projectivament, etc.

- Domini espacial.

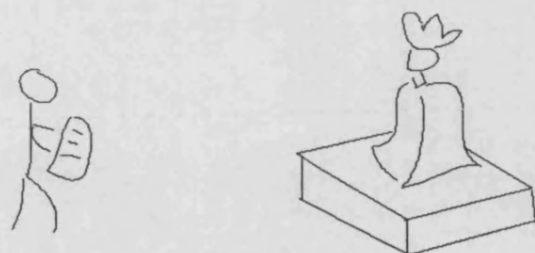
3.1.2. Dominis abstractes

En els dominis abstractes trobem clares metàfores en què un domini no espacial es conceptualitza en termes espacials:

3.1.2.1. Davant:

3.1.2.1.1. Hom empra la preposició *davant* en la relació entre un TR i un LM que es troben en una situació tal en què

tots dos necessàriament o, si més no, prototípicament, han d'estar cara a cara; ha d'haver-hi una asimetria entre les funcions de tots dos (si no hom empraria *enfrent de*); així, hom empra *davant* per expressar en presència de qui hom parla:

Adrià va llegir el discurs davant el rei

Aquesta és la situació prototípica, en què se'ns podria objectar que no hi ha cap mena de metàfora, i, en efecte, així és. Però el fet és que, fins i tot en el cas que el rei es trobàs en un palc ben retirat de la direcció frontal del lector, hom podria continuar dient que va parlar *davant el rei*, car aquesta preposició s'empra tan sols per expressar que el LM és un destinatari al qual el TR accedeix perceptivament amb facilitat i, a l'inrevés, a causa del caràcter animat del LM, aquest accedeix a la percepció del TR.

No sols es dona amb verbs d'al.locució:

Va presentar un projecte de falla davant la comissió

Naturalment, no és necessària la presència física del projecte en una posició davantera respecte de la reunió dels membres de la comissió: basta que el projecte s'haja mostrat directament a llur percepció perquè hom hi pugui emprar *davant*. Notem que ací, ja que el TR és inanimat i allò animat és el LM, és aquest el que accedeix a la percepció (física o intel.lectual) del TR.

3.1.2.1.2. També hom empra *davant* per expressar en certa manera la causa, en una clara connexió amb l'origen (el *davant*):

Davant la caiguda de la borsa, els empresaris s'han estimat més de no invertir

causa	efecte
davant	darrere

Temps \longrightarrow

LM	TR
<i>Davant la caiguda de la borsa</i>	<i>els empresaris s'han estimat més de no invertir</i>

Allò a què hom accedeix perceptivament abans és la causa; l'actuació expressada per la predicació és posterior a aqueixa percepció inicial.

3.1.2.2. Darrere⁴

Presenta també algunes clares metàfores; així, no cal explicar que *anar darrere els diners* o *anar darrere les dones* són metàfores basades en l'encontre potencial.

⁴ No hem parlat de la preposició *rere*, hereu directe del RETRO llatí, que es limita a determinades construccions, amb valor distributiu o iteratiu: *dia rere dia*, *un rere l'altre*.

3.2. Sobre (damunt) / Sota (davall)

3.2.0. Introducció

El català presenta diverses formes en l'expressió de l'orientació vertical. Alguns aspectes s'han de comentar d'antuvi:

a) Pel que fa a l'etimologia:

- *sobre* remet directament al SUPER del llatí.

- *damunt* procedeix d'aplecs vulgars *DE AD MONTEM.

- *sota* procedeix d'una variant vulgar (*SUBTA) del SUBTUS llatí. De SUBTUS procedeix *sots*, forma antiga que hui dia sols es conserva com a prefix i aïlladament com a forma dialectal de *sota*. Des del segle XV *sota* ha quedat com a forma general, només amb la competència del castellanisme *baix (de)*.

- A les Illes *sota* pateix la competència del castellanisme *baix*, que és general en valencià. Aquest s'havia introduït també al Principat en el segle XIX, però després hom hi ha restaurat *sota*.

- La forma *davall* (procedent d'un aplec vulgar *DE AD VALLEM) substitueix *sota* sobretot en català occidental, i poc o molt en els altres dialectes.

b) D'aquestes formes, *sobre* i *sota* s'empren més freqüentment com a preposicions, malgrat que també existeixen com a adverbis ((a) *sota de*, (a) *sobre de*); en canvi, *damunt* i *davall* són emprades sobretot com a adverbis.

c) Si exceptuem la major extensió que presenta *sobre*, que ha desenvolupat un sentit de tema que manca en el sinònim *damunt*, és difícil de distingir aquestes parelles, ço és, *damunt de sobre* i *davall de sota*. La informació al respecte falta, i sembla que l'ús d'una o altra depèn de la varietat diatòpica o fins diafàsica. Així, tal vegada la diferència entre *sobre* i *damunt* és, com en castellà, d'estil: el llenguatge col.loquial té una tendència major a emprar *damunt* (com a adverbi, més freqüent que com a veritable preposició) que *sobre*.

3.2.1. Domini espacial

Vandeloise (1984-1985) ha considerat que la parella *sur/sous* en francès representen una relació portador/ portat, una semblança de família caracteritzada, entre d'altres trets, pels següents:

- El portador és generalment més baix que el portat.
- El portat és generalment en contacte amb el portador.
- El portador és generalment més gran que el portat.
- El portador s'oposa a l'acció de pesadesa sobre el portat.

etc.

En català, però, sembla que és necessari que hi haja una relació de superioritat/ inferioritat entre TR i LM perquè hom empre *sobre/ sota* (ens referirem a la relació de què tractem amb aquesta parella per comoditat), i en català és aquesta relació la que resulta rellevant, ja que no s'hi distingeix amb rigor entre contacte o no contacte. A més, en català es conceptualitzen com a merament relacions localitzadores situacions que en francès requeririen *sur* o l'italià *su*:

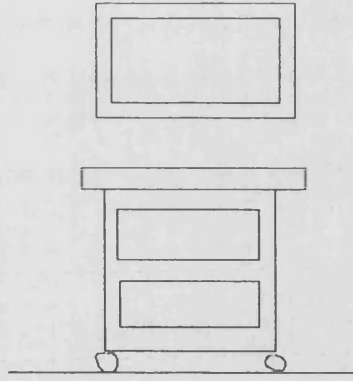
Sur la place il y a des arbres

Ci sono molte macchine sulla strada

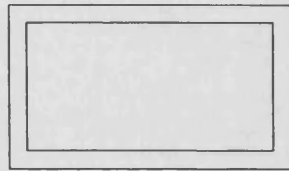
En català, per exemple, hom no conceptualitza en aquest cas que el TR es troba en una superfície que el sosté, sinó merament com un TR situat en un LM. Sembla, doncs, que en català la superioritat/ inferioritat és més important que la relació portador/ portat.

D'altra banda, l'ús del LM serveix també per dividir l'espai en dues parts, i en aquesta divisió hom pot tenir en compte:

- a) El LM en el seu conjunt, sense atendre a les seues parts:

El quadre és damunt el moblet

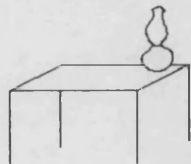

El quadre és damunt el baló

En aquests casos, això de banda, és impossible de localitzar quelcom a sota del LM, car sols hi és el sòl, i el sòl, en la mesura que és més gran, difícilment pot funcionar com a TR:

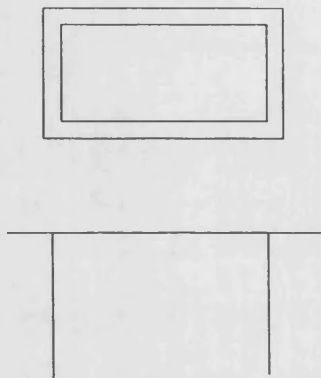
**El sòl és sota el baló*

b) Les parts del LM. Aleshores hom pot localitzar directament respecte d'aqueixes parts i hi haurà contacte entre TR i LM:

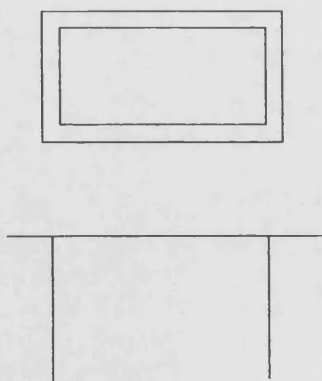
El quinqué és sobre la taula

o respecte de l'espai "sobre" o "sota" que defineix el LM (o la projecció de les parts del LM), i aleshores no hi haurà contacte; la proximitat respecte del LM, com ja sabem, serà variable, però mai no podrà ser tan gran que no puga servir el LM a la localització del TR:

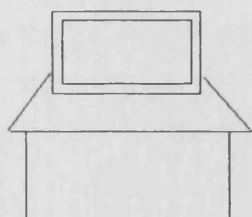
El quadre és damunt la taula

Hom podria pensar que hi ha alguna diferència del tipus contacte/ no contacte entre les preposicions *sobre* i *damunt*. L'estranyesa d'algunes oracions, en efecte, podria portar-nos a aquesta conclusió:

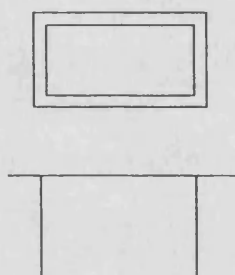

?El quadre és sobre la taula

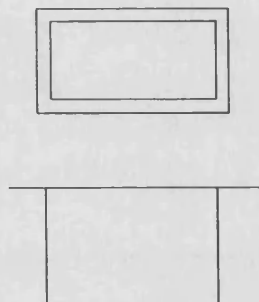
Sembla que aquesta oració descriuria millor la següent situació:

que no aquesta altra:

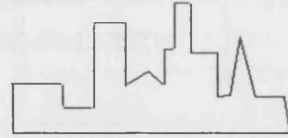

Tanmateix, l'estranyesa és la mateixa amb la preposició *damunt*, descrivint la següent escena:

El quadre és damunt la taula

I, en canvi, hi ha casos en què d'una manera ben clara no hi ha contacte entre TR i LM i en què totes dues preposicions resulten gramaticals:

S'han format uns núvols molt negres damunt la ciutat
S'han format uns núvols molt negres sobre la ciutat

L'estranyesa en el cas de *damunt la taula* per referir-se a quelcom sense contacte es relaciona més amb la localització prototípica que hom estableix amb *taula* que amb la naturalesa semàntica de *sobre/ damunt*: com que hom localitza de manera prototípica en relació amb la part superior de la taula, d'una funcionalitat òbvia, i al més sovint localitzem en relació amb una taula aquells objectes que es troben a la seua part superior, es produeix una estranyesa quan fem servir la taula per localitzar objectes que no s'hi troben en contacte, tant si hom hi empra *sobre* com *damunt*. Notem que, en canvi, una ciutat de cap manera no és un ens que prototípicament serveisca per localitzar els objectes que es troben al seu *damunt* i en contacte amb ella, i d'aquí que totes dues preposicions resulten gramaticals.

Observem exemples del nostre corpus en què hom veu que no hi ha una correlació entre *sobre* i contacte i *damunt* i no contacte:

"La NASA detecta grans concentracions de gasos **sobre** Europa." Av20

"Llampava **sobre** el Canigó llunyà." UB 22

Quan hom vol incidir en el fet que no hi ha contacte, hom empra l'aplec de preposicions *per sobre*, *per damunt* que ja hem comentat en d'altres ocasions. Vegem-ne alguns exemples:

Jo viatjava amb tu per sobre les muntanyes

"(...) i els vapors del vinet dolç i daurat semblava que ens aixequessin cosa d'un dit **per damunt** l'herba i ens

hi mantinguessin suspesos." Br 33

Així doncs, podem concloure que en català no és rellevant la distinció *contacte/ no contacte* en les preposicions que expressen superioritat/ inferioritat. No és, doncs, necessari d'establir una polisèmia en l'àmbit espacial que, de fet, no es dona, car el *contacte* o *no contacte* no té una rellevància cognitiva suficient en català per ser conceptualitzat.

Els trets que caracteritzen *sobre/ sota* són, doncs, els següents:

- El TR es troba en una part *sobre/ sota* corresponent al *sobre/ sota* del LM (o la seua projecció) o a les zones "*sobre*" / "*sota*" que delimita el LM en l'espai indivís amb l'ajut d'on observador o sense.

- Domini espacial.

3.2.2. Dominis abstractes

3.2.2.1. Sobre

a) Ací trobem en primer lloc diverses metàfores, moltes de les quals ha estudiat Lakoff (1980 (1986)); es tracta de conceptualitzacions de dominis abstractes en termes espacials. Així, quan hom és *sobre*, exerceix una influència, un poder en relació a aquelles persones o objectes que es troben per *sota*:

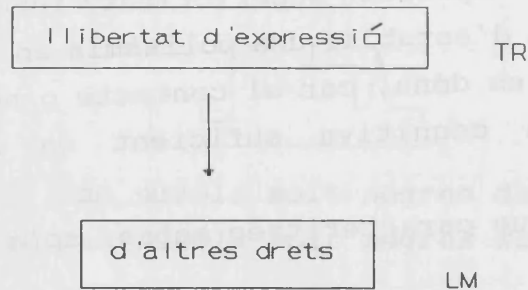
"El conseller de Justícia va destacar que malgrat que el Tribunal Constitucional ha aixecat la suspensió que pesava *sobre* els articles de la llei de filiacions impugnats pel govern central, "no podem baixar la guàrdia" perquè això no perjudja el resultat final."

Av 7

pesa sobre = és *sobre* els articles, impedit-ne l'aplicació normal.

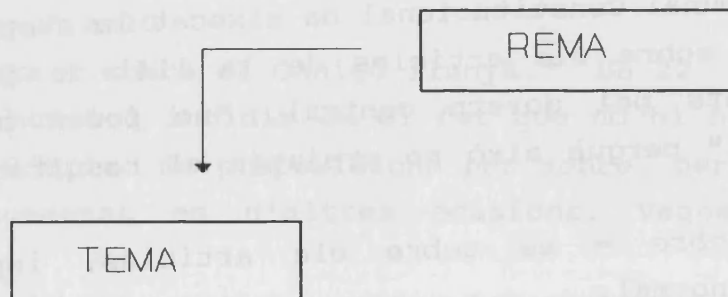
"Carlos Sanjuán lamenta que la llibertat d'expressió prevalgui *sobre* els altres drets." Av 9

Ací tenim un clar exemple de la metàfora *up is better*:

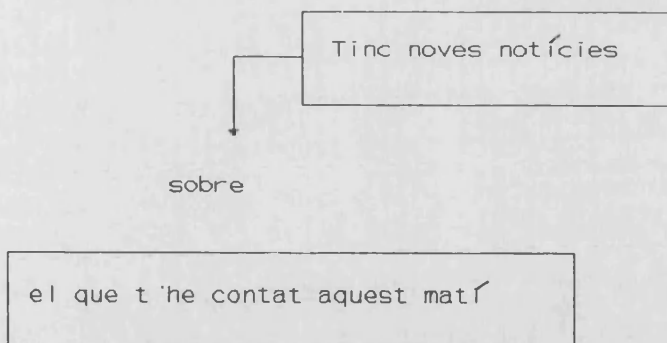

b) Més irreductible a un únic significat sembla ser l'ús d'una preposició que serveix per expressar la superioritat en l'expressió del tema sobre el qual hom parla, hom tracta, etc. I això malgrat que es dona en d'altres llengües, no sempre del tronc comú romànic, la qual cosa sembla indicar que ens troben davant una tendència metafòrica general. En efecte, en anglés hom emprava *about*, i ja en llatí hom emprava preposicions com *DE* i *SUPER* que tenien una idea de superioritat. L'única idea que se'ns acut és considerar, segons la metàfora de *UP IS BETTER*, basada en el fet que quan hom afegim quelcom a un munt, aquest puja en altura i és per tant més alt, podem considerar que *sobre* s'empra quan hom afegim informació nova sobre quelcom ja conegut (el tema):

TEMA ← REMA
millor representat:

Tinc noves notícies sobre el que t'he contat aquest matí

En canvi, en una oració com:

No tinc res a dir sobre el triomf dels socialistes
tenim la negació de l'existència d'informació nova respecte d'un fet ja conegut.

Els trets que caracteritzen aquest ús són els següents:

- El TR és la informació nova que s'afeg (es posa al sobre) del LM.
- El LM és el tema d'un ens (nom o oració).
- Domini abstracte.

Vegem-ne alguns exemples:

"Entre aquestes veus destaca l'ex-candidat presidencial socialista J. V. Rangel, que va alertar molts cops **sobre** el malestar existent en el si de l'exèrcit." Av 2

"El secretisme **sobre** el judici és pràcticament absolut, a diferència del que es va celebrar contra el dissident Díaz Betancourt, que finalment va ser afusellat." Av 4

"Segons el president, Rocard és lliure de donar la seva opinió **sobre** el govern de França." Av 5

"Cal que assisteixis a les millors conferències -la d'Akwright **sobre** Demòstenes, per exemple- tant si corresponen a la teva branca com si no..." Br 35

Aquest ús és, en qualsevol cas, poc motivat i menys prototípic que l'ús espacial.

2.2.2. Sota

Trobem també ací clares metàfores. Es basen també en el fet que allò que es troba al sobre, afecta, influeix, exerceix un poder sobre allò que es troba a sota; vegem-ne alguns exemples:

"La capa d'ozó, situada entre 15 i 50 quilòmetres sobre la superfície de la terra, es creu que està sota l'atac d'agents naturals químics alliberats a l'atmosfera per aparells d'aire condicionat i neveres, (...)" Av 20

Evidentment, l'atac dels productes químics influeix sobre el LM (la capa d'ozó) que està sota el seu atac.

"És veritat que sota la dictadura (...) es poden donar totes les anomalies (...)" Av 13

Sota el poder dels romans, l'esclavatge era permés

Sota la monarquia de Felip V van ser abolits tots els drets forals

Aquestes expressions no són temporals, malgrat que es referesquen, indirectament, a un espai de temps; en efecte, enfront d'expressions estrictament temporals, com serien *durant la monarquia de Felip V* o *en la monarquia de Felip V*, ací hom pressuposa una influència del LM (que es troba sobre), en suma, una implicació, que no tenim en l'expressió merament temporal. Notem en aquest sentit que normalment no s'empra sota amb noms estrictament temporals, sinó amb noms que expressen una influència o poder i que només pressuposen el desenvolupament del temps.

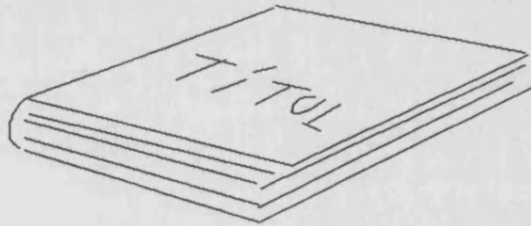
"El dos de febrer, la població va saber que la vista oral contra els set acusats i dos col.laboradors havia començat sota l'acusació de pirateria i assassinat a la sala de delictes contra la seguretat de l'estat al tribunal de la ciutat de l'Havana." Av 4

L'acusació, en efecte, és quelcom que influeix sobre aquell que està acusat.

"A més de Pujol van prendre la paraula el Conseller de

Justícia, Agustí Bassols, i el catedràtic d'Història del dret Josep Maria Font i Rius, que va pronunciar una conferència sota el títol *Un recorregut per la història jurídica del país.*" Av 7

Aquesta metàfora es basa en el fet que en la nostra cultura el títol d'un missatge escrit apareix sempre abans (sobre) del contingut; així doncs, el contingut (en aquest cas conferència) es presenta sota el títol de (...).

2.3. Vora i la localització aproximativa

La preposició vora procedeix del llatí ORA, "vora, vorera, caire, litoral". La forma etimològica, (h)ora apareix fins a la fi de l'Edat Mitjana; hom afegí una v-, com s'esdevé en diversos noms catalans començats per vocal labiovelar (volva). Aquesta, però, és una forma tardana que no apareix fins al segle XV. Respecte de l'ús preposicional, cal dir que també és tardà. En efecte, originalment era un adverbi (vora de) que indicava una proximitat major que *prop de*.

3.3.1. Domini espacial

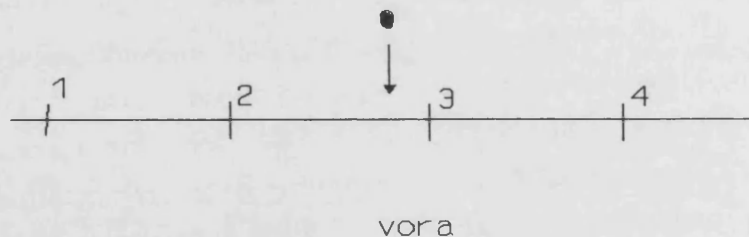
En el domini espacial serveix per situar el TR a les proximitats del LM. Si més no en el meu valencià, el seu ús és restringit a LMs amb una marcada idea de límit, fins i tot

de litoral o conca; així, on més freqüent és aquesta preposició és en *vora el mar* o *vora el riu*; també hom sent sovint *vora la carretera*, *vora el camí*, *vora la via*. Ací és clar un significat de "proximitat al límit": *vora el riu* és normalment interpretat com a *la vora del riu* (des d'un punt de vista referencial). En d'altres LMs és substituïda per d'altres expressions, com *al costat de*, *al voltant de*, etc. Els trets que caracteritzen aquesta preposició són, doncs, els següents:

- El TR es troba a les proximitats del LM.
- El LM té una forta idea de límit (riu limitat per les vores, via, etc.)
- Domini espacial

3.2. Domini temporal

La preposició *vora*, que expressa una aproximació en l'espai, serveix igualment per situar en el temps aproximadament per referència a les fites arbitràries que fem en la línia contínua del temps:

Són vora les tres

Els trets que caracteritzen aquest ús són els següents:

- El TR se situa a les proximitats del LM.

- El LM és una unitat temporal.
- Domini temporal

3.3.3. Domini quantitatiu

Finalment, vora s'empra per indicar quantitats aproximades, amb numerals; aquí, tanmateix, se n'ix del domini pròpiament preposicional, car pot aparéixer amb el subjecte:

Van venir vora dos-cents convidats

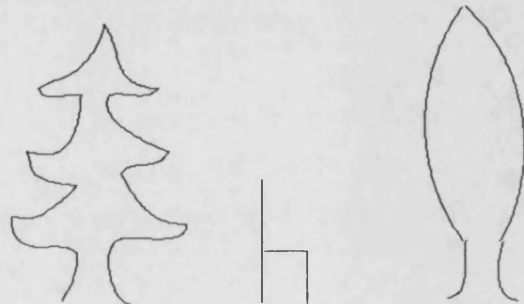
3.4. Entre i la localització mitjançant un LM múltiple

La preposició *entre* deriva directament del llatí INTER i apareix en català des dels orígens de l'idioma.

3.4.1. Domini espacial

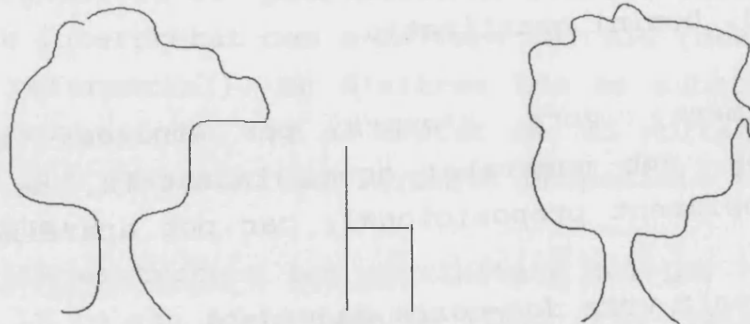
Aquesta preposició presenta la peculiaritat de requerir un LM que limita el TR, i aqueixa manera de limitar el TR per tal de localitzar-lo revesteix diverses modalitats:

1) Podem trobar-nos que tenim dos LMs, un a cada banda del TR, connectats per la conjunció copulativa *i*:

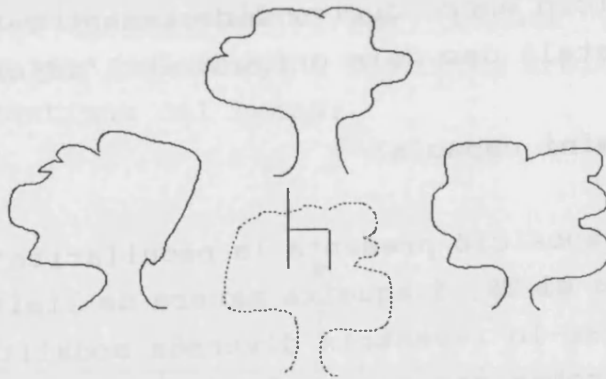
Hi ha una cadira entre l'avet i el xiprer

2) Si tots dos LMs són conceptualitzats com a ens de la mateixa naturalesa, podem emprar el numeral dos i el nom en plural:

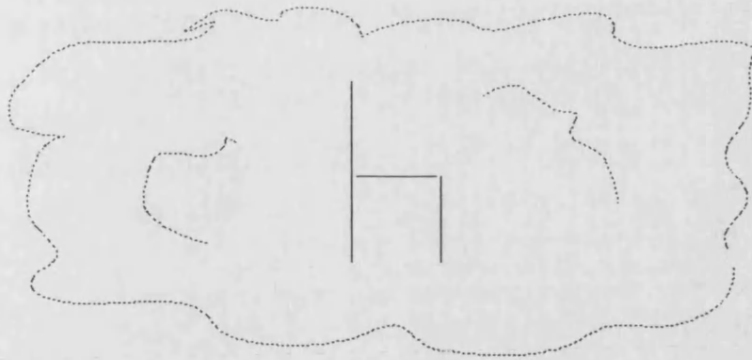
Hi havia una cadira entre els dos arbres

3) El LM pot ser una pluralitat d'objectes que envolten el TR:

Hi ha una cadira entre els arbres

4) Finalment, el LM pot ser un nom singular, però aquest ha de remetre necessàriament a un ens capaç de limitar un altre, ço és, un ens a l'interior del qual puja situar-se un altre. Així doncs, el LM remet a matèries líquides o gaseoses, a l'interior de les quals poden situar-se objectes sòlids:

Entre la boira hi ha una cadira

Així doncs, els trets que caracteritzen els usos espacials són els següents:

- El TR se situa en un lloc limitat pel LM.
- El LM limita l'espai en què es troba el TR; el LM amb què ens podem trobar serà, doncs, dels següents tipus:
 - a) Dos LMs o un LM doble.
 - b) Un LM plural.
 - c) Un LM que remet a una matèria líquida o gaseosa.
- Domini espacial.

Vegem-ne alguns exemples d'aquest ús:

1. Amb 2 LMs:

"En l'escletxa **entre** la llosa plana i la que s'alçava al darrera amb el nom de la persona morta, hi havia una mata d'herba que feia floretes grogues, tan lluents, que semblaven de porcellana." Sds 330

"Les fronteres **entre** Colòmbia i Veneçuela han estat semitancades, (...)" Av 3

2. Amb LMs dobles:

"El [un ós de pelfa] vam posar **entre** nosaltres dos." Br 32

"(...) vaig col.locar damunt la lleixa de la llar de foc, **entre** dos ciris negres, una figura de porcellana de Polly Peachum." Br 37

3. Amb LMs plurals:

"Aleshores, voltada de boires es presenta **entre** els

arbres l'ombra del rei i explica que és germà del mort,
(...)" Vad293

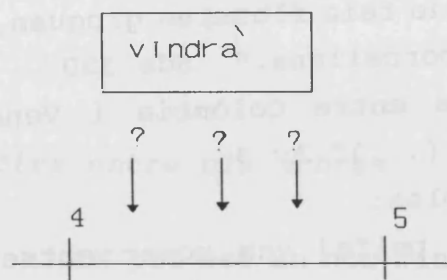
"A Swindon vam deixar la carretera principal, i mentre
el sol s'enfilava cel amunt, passàvem **entre** murs de
pedra seca i cases contruïdes amb parets de morter i
rocs." Br 32

"Em passejava **entre** tombes amb figures al damunt." Sds
329

3.4.2. Domini temporal

Les unitats temporals que establím en el continu del
temps limiten, segons hem assenyalat sovint, espais extensos
o duracions. Així doncs, és normal que hom empre per situar
aproximadament a l'interior d'una duració limitada una
preposició que conceptualitza precisament la relació entre
un TR i els LMs que limiten el lloc on aquest es troba. En
el domini temporal, ja que hom estableix una localització
aproximada a l'interior d'un espai limitat per les fites, el
LM són dues unitats temporals:

Vindrà entre les 4 i les 5

Notem que la manera d'indicar una localització
aproximada és distinta a aquella que hom establía amb la
preposició *cap a* o *vora* (aproximació respecte d'una fita),
però semblant a aquella que hom establía amb correlacions

prepositives com *des de...fins a*. Aquí, tanmateix, hom no focalitza la idea de procedència-finalitat, principi-fi que trobàvem en aquelles correlacions.

Els trets que caracteritzen l'ús de la preposició *entre* en el domini temporal són els següents:

- El TR se situa en un lloc limitat pel LM.
- Hom situa aproximadament el TR a l'interior d'una duració limitada per dues fites temporals puntuals.
- Hi ha dos LMs temporals puntuals units per la conjunció copulativa *i*.
- El TR és una acció.
- Domini temporal.

Vegem-ne alguns exemples d'aquest ús:

"Perón, que va governar **entre** 1945 i 1955, també veia amb simpatia el moviment feixista i el nazisme." Av 2

"**Entre** els mesos de febrer i març, la taxa de destrucció d'ozó es podria situar entre un 20 i un 30 per cent."

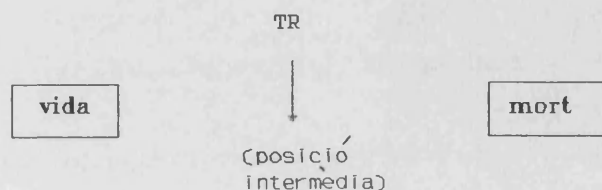
Av 20

3.4.3. Dominis abstractes

Tenim una sèrie d'usos clarament metafòrics, en què un domini que no és espacial es conceptualitza clarament com un domini espacial:

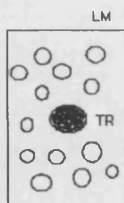
"El supervivent de l'incident es debat **entre** la vida i la mort en un hospital de l'Havana." Av 4

La conceptualització en termes espacials és clara:

Igualment en aquest cas, molt freqüent:

"Entre aquestes veus destaca l'ex-candidat presidencial socialista i periodista José Vicente Rangel, que va alertar molts cops sobre el malestar existent en el si de l'exèrcit." Av 2

Els trets que caracteritzen aquests usos són, doncs, els següents:

- El TR se situa en un lloc limitat pel LM.
- El LM limita l'espai en què es troba en TR; el LM amb què ens podem trobar serà, doncs, dels següents tipus:

a) Dos LMs o un LM doble.

b) Un LM plural.

- Domini abstracte conceptualitzat com a espacial.

Vegem-ne alguns exemples:

"Una de les tantes sorpreses de la dita democràcia ha estat, **entre** nosaltres, el poc prestigi de la poesia i, en conseqüència, dels poetes (genèric per homes i dones)." Av 13

"El mateix president John F. Kennedy, malgrat el repte mundial que s'havia guanyat en vida i malgrat la seva immolació heroica, quan, després de mort, es va airejar la relació adúltera que sembla que havia mantingut amb la bellíssima Marilyn Monroe, va perdre gran part de consideració **entre** molts dels qui havien cregut en ell."

Av 13

"Jo volia parlar de la concepció de la immortalitat **entre** els etruscs; (...)" Br 34

"D'entre la infinitat de persones que passaren pel mas Pla en temps de la meua adolescència, la memòria m'ha conservat el record de dos homes amb una exactitud singular." UB 19

"Amb tot, el tècnic considera que l'equip espanyol "ha millorat" en els últims temps i "ara tots es troben entre els 130 millors del món." Av 28

3.4.4. Usos amb LM subcategoritzat

Hi ha una sèrie d'usos de la preposició *entre*, pertanyents a dominis abstractes metaforitzats, com els anteriors, però que presenten una xicoteta particularitat: el TR suposa l'existència d'un LM doble, ço és, el LM és en certa manera subcategoritzat pel TR. El TR sol ser un nom verbal o fins i tot un verb, i el TR pressuposa:

a) Un significat de diferència:

"D'altra banda, s'ha volgut mostrar disciplines diferents, com poden ser els dibuixos, l'escultura, la pintura i el disseny de joies, perquè ningú no dubti que la diferenciació entre arts majors i menors ha passat a la història fa molt temps." Av III

"Són els pacifistes qui fan distinció entre guerra i guerra, entre víctima i víctima?" Av 13

"L'afer, segons Dumas, ha tingut el mèrit de permetre distingir entre "els homes polítics i els que poden pretendre aspirar a ser homes d'Estat". Av 5

b) Un significat de repartiment:

"(...) i la primera cosa que fa és un decret per deixar anar els presos, i després reparteix el tresor entre els pobres i diu que no hi ha d'haver més guerra, i els nobles li comencen a agafar odi i diuen que el rei ha canviat perquè la noia és bruixa." Vad 292

c) Pot comportar un significat de reciprocitat:

- Lluita:

"Menys d'un mes després, el pla d'austeritat decretat

d'immediat per Pérez va ser causa d'una lluita oberta entre la policia i les forces armades i els habitants de les zones més pobres que malviuen en els anomenats *ranchitos* dels afores de Caracas." Av 2

"L'altre origen que se li imputa a la sublevació és el contenciós que Caracas manté amb Bogotà per delimitar les zones marítimes del golf de Veneçuela, objecte de disputa entre Veneçuela i Colòmbia des de fa dècades." Av 2

- Acte comunicatiu:

"Les converses entre l'ONU i l'Iraq sobre les modalitats de l'exportació del petroli iraquiana, que s'havien de reprendre ahir a Viena, han quedat anul·lades." Av 4

"No. A la una", contestaren després de parlar una estona entre ells." UB 22

- Relacions en general:

"El primer ministre xinès, Li Peng, va declarar ahir a Lisboa, poc abans de sortir cap a Madrid, que les relacions entre la Xina i Occident han de millorar, però en el marc del "respecte mutu i la no-ingerència en els afers interns." Av 4

Notem que, malgrat la reciprocitat, la linearitat del llenguatge imposa un ordre, i un ordre que és rellevant, car transmet diferències d'èmfasi i de punt de vista. En l'últim exemple, d'acord amb el punt de vista occidental, caldria esperar *les relacions entre Occident i la Xina*. La inversió obeeix al fet que la crònica periodística en aquest cas recull un missatge del mandatari xinès, en què la perspectiva, naturalment, s'inverteix.

- Pactes i negociacions:

"Les negociacions entre el president veneçolà i el seu homòleg colombià, César Gaviria, haurien tocat el nacionalisme d'alguns sectors de l'exèrcit, que han repetit sense descans que el golf pertany enterament a Veneçuela, i "així continuarà sent-ho". Av 2

"Per a certes nacions sense Estat, però per això no menys europees, el punt de vista resultant del pacte

entre dotze maneres (diferents, però totes estatalistes en tant que representants d'Estats) d'entendre la història pot ser tan aberrant com per als britànics assabentar-se que els espanyols consideraven Sir Frances Drake un pirata." Av 21

- D'altres:

"No hi ha dubte que el cor de la Filharmònica Txeca és actualment un dels millors cors europeus en el repertori simfònic-coral, tant per la seva homogeneïtat com per l'equilibri entre les diferents veus." Av 36

"(mentre l'HOMME i la DONA es miren entre ells.)" DV 88

Com hom pot veure, en tots dos casos el TR pressuposa un argument doble, i és normal que s'hi haja pogut emprar precisament una preposició que relaciona un TR amb dos LMs. Notem, doncs, que ací tenim un ús "agentiu/ objectiu" (tipus *la destrucció de la ciutat*) en què hi ha un argument doble, normalment implicat recíprocament en l'acció verbal. Els trets que caracteritzen aquest ús són els següents:

- El TR es relaciona amb dos arguments o un argument doble (LM).
- El LM és subcategoritzat pel TR.
- El TR té un significat de diferència o repartiment, o pot pressuposar una reciprocitat entre els seus arguments.
- El TR és un nom deverbal o un verb.
- Domini abstracte.

4.5. Domini quantitatiu

De la mateixa manera que hom podia emprar *entre* per situar aproximadament en relació a les duracions arbitràriament establertes en el continu del temps mitjançant fites puntuals, hom empra aquesta preposició per expressar una quantitat aproximada, situada entre dues fites quantitatives:

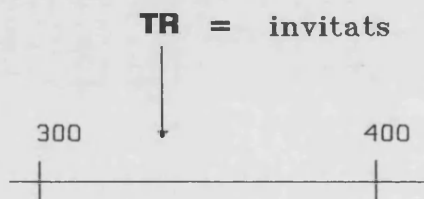
Han vingut entre 300 i 400 invidats

He aconseguit entre 30 i 40 voluntaris

de la mateixa manera que hom pot dir:

Arribà entre les quatre i les cinc

Ací es planteja, tanmateix, el problema si ens trobem realment davant una preposició, car, com hom ha pogut comprovar, aquesta preposició pot aparéixer amb subjectes i complements directes, que de manera constant en el primer cas, prou sovint en el segon, no apareixen marcats per preposició. Autors com GUTIÉRREZ SALVADOR, IGLESIAS BANGO i RODRÍGUEZ DÍEZ (1984) consideren que en aquests casos *entre...i* funciona com una mena d'adverbi que modifica exclusivament el numeral. Aquesta anàlisi és fins a cert punt plausible, car en una oració com *Han vingut entre 300 i 400 invitats* és clar que el TR és *invitats*, i el LM (2 LMs) *entre 300 i 400*:

Sembla clar que el LM limita l'extensió quantitativa del TR. Tanmateix, són possibles oracions com les següents:

N'han vingut entre 300 i 400

Res no impedeix de considerar aquesta oració com el resultat d'una el·lipsi de l'oració anterior, però la presència del pronom feble *en fa* que aquestes oracions en res no siguin diferents a:

N'han vingut molts

En què *molts* funciona com a subjecte. En aquests casos, doncs, sembla que *entre...i* ha transcendit el domini preposicional i funciona com una mena de modificador de numerals, ocupen la posició que ocupen:

Té un sou d'entre cent-cinquanta i dues-centes mil pessetes

Els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs, els següents:

- El TR se situa en un lloc limitat pel LM.
- Hom situa aproximadament el LM (nucli a quantificar) a l'interior d'una quantitat limitada per fites puntuals arbitràriament establertes.
- El TR és un element a quantificar.
- El LM són fites dobles del sistema quantitatiu.
- Domini quantitatiu (no preposicional).

Vegem-ne algun exemple:

"El mercat assegurador espanyol va augmentar els seus interessos per primes durant el passat any entre un 11 i un 13 per cent, amb un ritme de creixement inferior al de l'any 1990." Av 25

3.4.6. Subjecte amb preposició

3.4.6.1. Introducció

Relacionat amb l'ús anterior, però en certa manera diferent és el de l'anomenat "subjecte amb preposició":

Hem acabat la feina de casa entre Robert i jo

Aquest ús de la preposició *entre*, juntament amb d'altres de les preposicions *fins*, *vora*, etc. es troben a la base d'una xicoteta polèmica en l'àmbit de la lingüística espanyola que ja hem comentat en d'altres ocasions. Aquesta polèmica s'inicià amb un article de GAÍNZA (1973), que nega el caràcter preposicional de *entre* en aquests casos, car les preposicions veritables no alternen amb ϕ :

"Entre se suma para denotar una división o distribución del conjunto significado por la pluralidad. Su ausencia, tú y yo (nosotros) lo haremos implica prescindir del matiz distributivo que su sema "división" hace posible."

(1973: 276)

En una perspectiva semblant, CORRALES (1978) considera *entre* en aquests usos una partícula emfàtica sense cap funció gramatical:

"Es decir, carece de valor gramatical, pero desde el punto de vista semántico sirve para recalcar la participación efectiva del sujeto múltiple en la realización de un hecho." (1978: 70)

Així, la desaparició de *entre* no comporta cap variació de la forma del contingut del missatge:

Entre Pere i Joan van alçar la casa

Pere i Joan van alçar la casa

En la posició contrària trobem l'article de J. A. MARTÍNEZ (1978), que considera que *entre* és preposició, però que allò que regeix no és un veritable subjecte. En efecte, els criteris que han conduït a la consideració del règim de *entre* com a subjecte són poc consistents:

a) La concordança: aquí no tenim concordança, sinó correferència (com en un *ramat de béns*, en què hom exigeix el plural en el LM per raons de correferència).

b) El fet que hi aparega el pronom personal "subjecte" o "nominatiu"; aquests fets, però, són petges de l'evolució diacrònica de la llengua que no ens porten a resultats consistents, car les formes de subjecte s'empren en casos d'indubtables preposicions (conf. balear *sens jo*).

Martínez considera que el complement introduït per *entre* és un predicatiu, que, com a tal, pot ser substituït per un adverbí modal (*així*), car és un aditament del subjecte a través del lexema verbal.

CANO AGUILAR (1982) considera que en aquests casos *entre...i* és un adverbí, car modifica la relació verb-subjecte.

GUTIÉRREZ SALVADOR, IGLESIAS BANGO i RODRÍGUEZ DÍEZ (1984) parteixen criticant la consideració anterior; en efecte, considerar que *entre* és un adverbí és confondre *entre* amb el conjunt del sintagma preposicional. Aquests autors consideren que és una preposició, i a banda de les crítiques

de J. A. Martínez contra la seua consideració com a subjecte, assenyalen que la incompatibilitat amb el subjecte, com ja assenyalà aquell autor, és variable:

a) Hi ha casos de compatibilitat:

Nosaltres portarem, entre tu i jo, l'equipatge

b) Compatibilitat amb redundància, amb un èmfasi especial:

Nosaltres ho farem entre tu i jo, mentre que ells ho faran per separat

c) Impossibilitat de subjecte:

Entre el calabruix i la sequera m'han deixat sense collita

Aquests fets, segons aquests autors, tenen raons semàntiques, que depenen de les condicions de pronominalització:

1) Si el subjecte és plural o tenim dos sintagmes nominals coordinats, apareix entre + pronom correferent amb el subjecte:

Els lladres transportaven el botí entre tots

2) Si tenim entre + sintagma nominal plural o dos subjectes nominals coordinats, és impossible el subjecte, ni que siga pronominal:

**Els transportaven el botí entre els lladres*

3) Si tenim entre + pronom plural o dos pronoms coordinats, el subjecte pronominal és possible:

Nosaltres ho farem entre tu i jo

Aquests autors, en fi, assenyalen que contra la tesi del subjecte tenim les següents proves:

a) El fet que el sintagma preposicional pugua ser substituït per així:

Ho farem entre tu i jo

Nosaltres ho farem així

b) Les estructures equacionals:

Entre tu i jo és com copiarem els apunts

c) La possibilitat de coexistència amb el subjecte.

Tots aquests fets porten Gutiérrez Ordóñez, Iglesias Bango i Rodríguez Díez a subscriure la consideració d'aquest

sintagma preposicional com a predicatiu, igual que J. A. Martínez.

3.4.6.2. Una interpretació cognitiva

Per la nostra part, subscrivim la consideració que en aquests casos *entre* és una veritable preposició: la correferència amb el subjecte fa que de vegades no siga possible l'aparició d'aquest en companyia del complement preposicional, segons acabem de veure. D'altra banda, assenyalem que la construcció amb *entre...i* apareix quan hom vol conceptualitzar la realització de l'acció com quelcom fet al cinquanta per cent per dos actants agentius (referencialment), ço és, quan hom vol incidir en el fet que l'acció parteix d'un argument dual (la distribució de què parlava Gaínza (1973)); aquest ús no és, doncs, gaire diferent dels casos *diferència entre el blanc i el negre* o *conversa entre un anglés i un americà*. L'única diferència és que ací la conceptualització dual no és subcategoritzada per cap element, i d'aquí que aquest complement no siga necessari i hom puga dir:

Ho faran Miquel i Maria

en comptes de *Ho faran entre Miquel i Maria*, sense que en el primer cas hom pose especial èmfasi en el fet que el verb és una tasca compartida al cinquanta per cent per aquests dos actants. El complement introduït per *entre...i* no és conceptualitzat, doncs, com a subjecte, sinó que és un complement que indica que l'acció verbal "se situa" abstractament entre dos LMs, com en la passiva introduïda per *de* hom expressa, com veurem, que l'acció verbal procedeix d'un LM. Aquest complement és en certa manera modal, car hom indica, en última instància, com es realitza l'acció (amb la participació al cinquanta per cent de dos LMs, o més).

Els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs, els següents:

- El TR (verb) és un fet limitat pels LMs.

- Els LMs són dos o més agentius que participen al 50% en la realització de l'acció verbal (distribució, repartició).

- Els LMs són correferents amb el subjecte, l'aparició del qual de vegades és vetada.

- Domini abstracte (modal).

3.5. La preposició *durant* i la duració

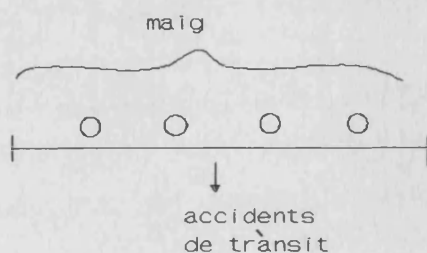
La preposició *durant* és l'única preposició exclusivament temporal del català. De fet, no posseïx algun dels trets prototípics de la classe preposicional, com és la atonicitat. Això de banda, deriva clarament del verb *durar*, un verb que expressa la duració, acció clarament temporal (extensió en el temps). Aquesta preposició parteix, diacrònicament, de la fosilització de construccions absolutes, que expressaven una acció concomitant:

Durant la nit, els lladres entraren a robar

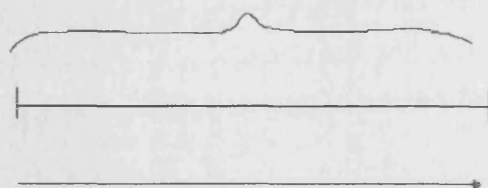
Verb Subj.

Aquesta preposició emfatitza el caràcter duratiu del LM, enfront de la preposició *en*, que conceptualitza merament la unitat temporal com quelcom limitat:

En el mes de maig va haver-hi molts accidents de trànsit

Durant el mes de maig va haver-hi molts accidents de trànsit

accidents de trànsit

Hi ha, doncs, una concepció dinàmica del temps que manca en la preposició *en*, que situa simplement a dins de LM interioritzats, entre els quals es troben els temporals.

El TR pot ser puntual o duratiu:

1) Si és duratiu, l'acció verbal es desenvolupa de manera concomitant al moviment temporal:

"Expulsat del seu país en dues ocasions, Carlos Andrés Pérez va viure a l'exili més de cinc anys; va estar detingut a la presó de Caracas **durant** un any, va estar segrestat en un calabós de la Táriba i incomunicat **durant** sis mesos a la presó de Puerto i Ayacucho."

Av 2

2) Si és puntual, hom ubica l'acció en el discurs temporal limitat per la unitat temporal en qüestió i és necessari normalment que aparega una idea iterativa:

Durant aquesta setmana el carter ha vingut dues vegades
?El carter ha vingut durant aquesta setmana

Els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs, els següents:

- El TR és localitzat en relació a una unitat temporal extensa i limitada.

- Hom concep que el temps es mou del principi al fi d'aqueixa extensió limitada (duració).

- El LM és una unitat temporal extensa o conceptualitzada com a tal.

- Domini temporal.

4. LES PREPOSICIONS *PER* I *PER A*

4.0. INTRODUCCIÓ

4.0.1. El problema de la normativització de *per/ per a*

Aquestes dues preposicions plantegen greus problemes pel que fa al seu estatus semàntico-formal. En efecte, hom pot distingir, a grans trets, una partió en el domini lingüístic català:

1) En català oriental, *per* i *per a* es confonen en *per*.

2) En català occidental hom emprava *per/ per a* distintivament; segons el testimoniatge de Coromines, encara en els temps en què publicà el seu cèlebre treball, en aquestes zones hi havia un ús de *para* més restringit que en castellà (1971 (1974²: 159)), hui dia, segons afirma Solà, la repartició és, amb poques excepcions, la mateixa que en espanyol (1987b: 124-125).

Ara per ara ens interessa sobretot el problema de la confusió de *per/ per a* en català oriental, que ha motivat la polèmica respecte de la norma que havia de prescriure l'ús d'una o l'altra. L'estatus d'aquest *per* del català oriental mai no ha estat establert en termes clars, i açò fa que tota aquesta polèmica s'haja fonamentat en determinats prejudicis logicistes i en contradiccions força sorprenents. Així, Coromines assenyala, com en general tots els gramàtics i lingüistes catalans, que es tracta d'una confusió fonètica (la *a* segon element de la preposició composta, que és un so [ə], desapareix). Tot seguit, assenyala que s'ha de reintroduir *per a*, encara que siga pronunciat *per*, de la mateixa manera que hom escriu *arbre* malgrat que hom pronuncie ['abre]. Aquest paral·lelisme és, però, desafortunat al nostre parer:

- El mot *arbre*, comsevulla siga pronunciat, té sempre el mateix significat; en canvi, mai hom no ha establert amb claredat i explícitament (si exceptuem el cas de Solà

(1987b)) si *per/ per a* tenen el mateix significat o no, o tenen significats distints en uns casos i no en d'altres. Així, Coromines arriba a emprar un terme tan confús com "una doble preposició catalana *per* i *per a*" (1971 (1974²: 159)), tot i que en la resta del seu estudi deixa intuir que aquestes preposicions, si més no en els contextos en què introdueixen noms, expressen significats distints (causa/finalitat, a grans trets: *Açò és per a Joan/ Açò ha ocorregut per Joan*).

- Igualment, no queda clar si aquesta confusió ha actuat diacrònicament o sincrònica, de manera que no sabem si tenim un cas d'homonímia o una confusió fortuïta:

alt vs. *al* (confusió sincrònica)

hi vs. *i* (confusió diacrònica)

En tots dos casos, tenim que dos significats s'associen a un mateix segment fònic. Tanmateix, en el cas diacrònic, els processos fonètics (regles) que han pogut abocar a la forma única no són productius, i el parlant pot sentir d'una manera menys clara la relació entre els dos termes, malgrat que els distingisca perfectament. En el cas d'una regla fonològica productiva, queda clar que aquestes formes són radicalment distintes.

- D'altra banda, tenint en compte que les idees que suposadament suporten ambdues preposicions (causa i finalitat) es troben estretament emparentades entre elles, i tenint en compte que la normativa catalana no les ha separades d'una manera radical (com, això de banda, no ho han fet els mateixos parlars romànics que les distingeixen), no queda clar si aqueix segment enclou un cas d'homonímia o de polisèmia.

La normativa clàssica (Fabra, però també d'altres autors que s'hi oposen (Coromines i en la mateixa línia Solà (1987b)) ha considerat imprescindible la distinció de *per* i *per a* perquè en el cas contrari hi hauria nombroses ambigüïtats:

El Sr. Montoya ha rebut 500.000 ptes. per la seva investigació sobre el càncer

Aquesta oració és ambigua, car no sabem si la investigació sobre el càncer és la destinació de les 500.000 pessetes (finalitat, posterioritat) o la causa (anterioritat) de rebre el Sr Montoya aqueixa quantitat. Una altra raó és que la preposició *per a* es troba atestada en els parlars occidentals actuals i igualment es troba, si bé apareix tardanament (no abans del segle XIV, i sobretot en el XV) i de manera variable segons els dialectes, en la llengua antiga.

No han faltat, però, veus que han jutjat que no hi havia cap necessitat d'introduir la preposició *per a* en contradicció amb el català oriental parlat:

- Així, J. Alcover (*apud* Coromines (1971 (1974²: 114, 117)) considerava que *per a* no era preposició genuïna del català, i considerava que no s'havia d'emprar. Per evitar la confusió amb el complement agent, proposà una solució artificial, que era d'introduir aquest amb la preposició *de*, que en la llengua parlada s'empra de manera força limitada en el complement agent:

El regal trobat dels xiquets

- Palau i Martí (1984), (1986), sense apartar-se de la normativa clàssica, que en tot moment pretén de fonamentar, no deixa d'apuntar que la introducció de *per a* no és necessària per evitar ambigüitats:

"Tocant a la distinció entre AGENT i BENEFICIARI, les confusions a què podria donar lloc l'ús exclusiu de *per*, sembla que les hauríem de trobar a cada pas en occità (...); però el context pot resoldre les ambigüitats possibles. I sobretot, no hem de perdre de vista que l'ús més aviat limitat de les construccions passives (en qualsevol llengua romànica, fora del francès), fa que els conflictes siguin relativament poc freqüents."
(1986: 81-82)

D'altra banda, hi ha hagut un grup d'autors (J. Sales, M. Rodoreda, L. Villalonga, M. A. Campmany...) que han exclòs, si més no en els diàlegs, la preposició *per a*, emprada només i amb restriccions en els fragments narratius.

Tornant, però, a la normativa catalana, la tendència ha estat la següent:

a) Restaurar la preposició *per a* en aquells casos en què podia haver-hi ambigüitats.

b) Seguir la tradició en els casos en què no hi havia possibilitat d'ambigüitat, però amb una clara preferència per la preposició *per*, que és la forma que es dóna exclusivament en el català oriental (*per sempre, però estudiar per a rector*).

Cal dir de primer que aquesta manera de procedir de la gramàtica normativa és totalment contrari als pressupòsits de la Gramàtica Cognitiva. Hom parteix, en efecte, d'un logicisme que considera el significat en certa manera superposat a les expressions lingüístiques. La Gramàtica Cognitiva, en canvi, considera que les formes lingüístiques vehiculen significats, no necessàriament monosèmics; tenint en compte el parentiu entre causa i finalitat, nocions segons les quals se sol oposar *per* i *per a*, no resulta inversemblant que ambdues cadenes significatives es vehiculen a través d'una única preposició *per*. Aquesta possibilitat no és estranya, segons hem dit, car ni les propostes diferenciadores de la normativa ni les mateixes parles romàniques que les distingeixen d'una manera diguem-ne "natural" no han arribat a distingir causa i finalitat netament a través d'ambdues formes. Així, assenyala Riho respecte de les formes compostes (esp. *para*, port. *para*, cat. *per a*):

"En vista de nuestro análisis semántico, la formación de las variantes compuestas iberorromances tiene el aspecto de una operación destinada a equilibrar el parentesco natural de la finalidad y la causalidad con la exigencia no menos natural de una posibilidad de expresar la oposición de las mismas." (1979: 202)

Nogensmenys, estudiem les principals propostes de diferenciació de la normativa catalana, representades per Fabra i Coromines:

4.0.1.1. La proposta de Fabra

La proposta de Fabra, amb el desenvolupament i la interpretació que en dóna Coromines (1971 (1974²)) té els següents punts:

a) Si tenim un nom (substantiu, pronom o qualsevulla altra categoria amb funció nominal) cal emprar *per a* com a complement de finalitat:

Han portat un vestit per a mi/ per a tu/ per al meu pare... Per a qui/ per a què han portat un vestit?

b) La conjunció final és *perquè*, i mai no **per a què*. Aquest resultat és l'esperable tenint en compte la caiguda de preposicions davant *que* conjunció, fet que mai no és assenyalat pels gramàtics, que solen recórrer a la tradició en aquest punt.

c) Quant als adverbis, Fabra només va referir-se a l'adverbi *sempre*, i va assenyalar que el català havia emprat tothora *per sempre*, i no *per a sempre*. Coromines ha estés aquesta preposició a la resta d'adverbis (temporals, com *llavors*, *després*, *demà* i espacials, com *allà*, *aquí*, *endavant*, *darrere*, *davant*) fins i tot conjuncions (*Ho guardaré per quan vinguis*), car suposa que en aquesta posició la distinció entre ambdues preposicions no és pertinent. En canvi, Badia i Ruaix han mantingut una altra positura, prescrivint que hom escriu *per a* quan hom expressa un termini fix referit al futur:

Som convidats per a demà

M'ho han encarregat per a diumenge

Això és per a quan el noi sigui gran

I igualment, Ruaix considera que és preferible *per a* quan hom indica el complement de destinació:

Una escola vàlida per a avui i aquí

També et servirà per a després

d) Amb els infinitius, cal tenir en compte la naturalesa del verb principal:

1) Si aquest és un "verb d'acció voluntària", tindrem un infinitiu final, i aquest va precedit per la preposició *per*:

Hem vingut per veure els amics

Va parar la mà per rebre els diners

Estén els braços per abraçar-la

Aquest infinitiu ha estat definit per Fabra (*apud* Coromines (1971 (1974² : 120))) en els següents termes:

"El que expressa el fi o objecte de l'acció expressada per un verb anterior, i aquest fi o objecte és alhora el motiu d'aquesta acció, allò que ha mogut el seu actor a executar-la".

Moll (*ídem*), per la seua part, assenyala que es tracta d'infinitius en què la finalitat és al mateix temps el motiu de l'acció.

2) Si el verb principal no és d'acció voluntària, cal emprar *per a*. Així doncs, hom ha donat una casuística de verbs que no són d'aquest tipus, variable segons els autors; Solà (1987b) n'ha proporcionat la llista:

- Coromines (1971 (1974²)): *bastar, tenir prou, necessitar, caldre "i equivalents"; mancar, faltar "i anàlegs"; "verbs com" usar, emprar, servir; servir-se de, valer-se de, valer més; aprofitar, utilitzar "i anàlegs"; haver-se de, existir, guanyar, ser.*

- Ruaix (1985) hi afegeix *convenir, fer servir i preparar; Palau (1986) desitjar, donar temps, dubtar, haver de, pensar, perdre, prendre-ho per, semblar, ser a propòsit, ser menester, ser més útil, ser necessari, trobar, valer.*

- Els verbs passius i passius reflexos afavoreixen també l'ús de *per a*, car aquests presenten una acció verbal apaivagada.

Alguns exemples:

Aquest pinzell serveix per a pintar les vores

No et necessitem per a anar d'excursió

3) D'altra banda, en el cas que l'infinitiu depenga d'un nom, tenim dues possibilitats:

- Normalment, cal emprar *per a*: *màquines per a triturar, soldats per a guardar el Papa, vies de comunicació per a traslladar-se a Orient.*

- En canvi, si ens trobem davant un nom d'acció que deriva d'un verb d'acció voluntària, cal emprar *per*:

la nostra anada a Girona per veure el pare

com tindriem:

Haviem anat a Girona per veure el pare

La proposta de Fabra plantejava, tanmateix, diversos problemes per ser manejable, en especial pel que fa a la distinció entre verbs d'acció voluntària i aquells que no ho són:

a) De primer, la frontera entre noms d'acció i noms que no ho són és molt borrosa. Així, sembla que cal dir *trasllats per fugir*, mentre que cal dir *vies de comunicació per a traslladar-se*, ben pròxim a l'anterior.

b) En segon lloc, quan un nom depèn d'un verb, cal tenir en compte el grau de cohesió:

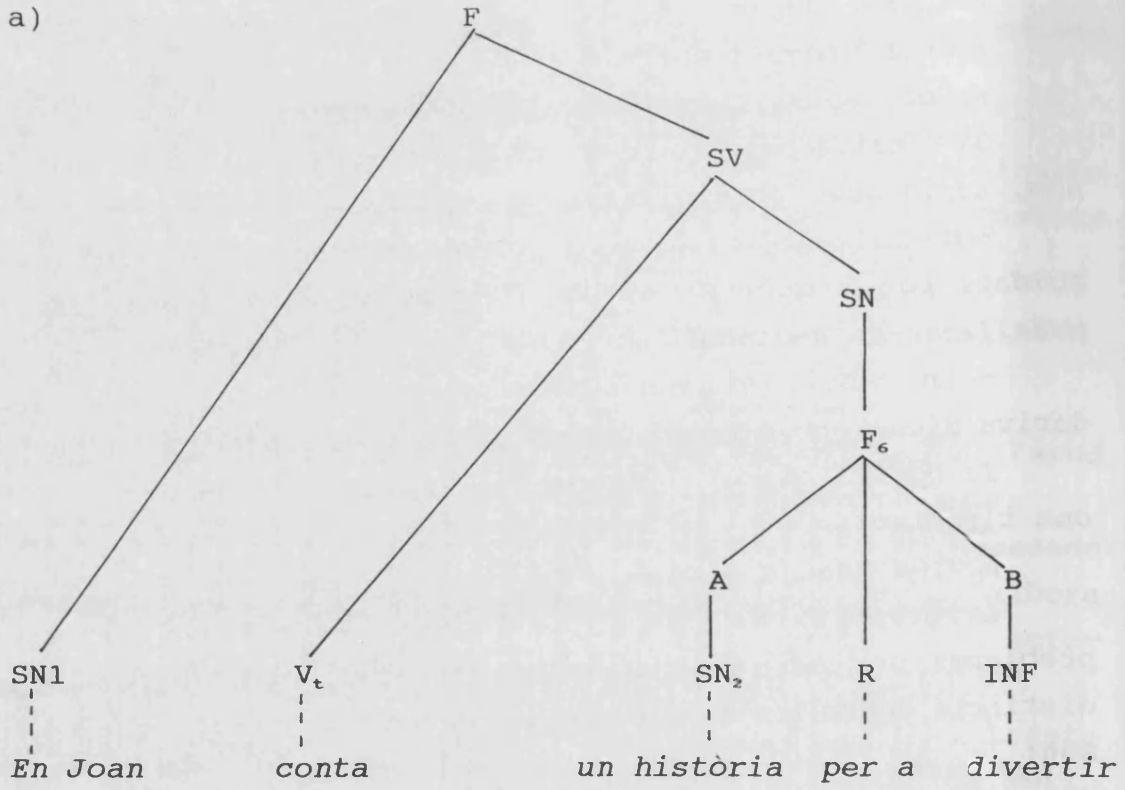
treballar la pasta per fer pa (l'oració final modifica el conjunt de V + O. D., que formen una unitat)

inventar motius falsos per a rompre amb ell (l'oració final es refereix només a *falsos*, que remet al seu torn a *motius*, d'aquí l'ús de *per a*)

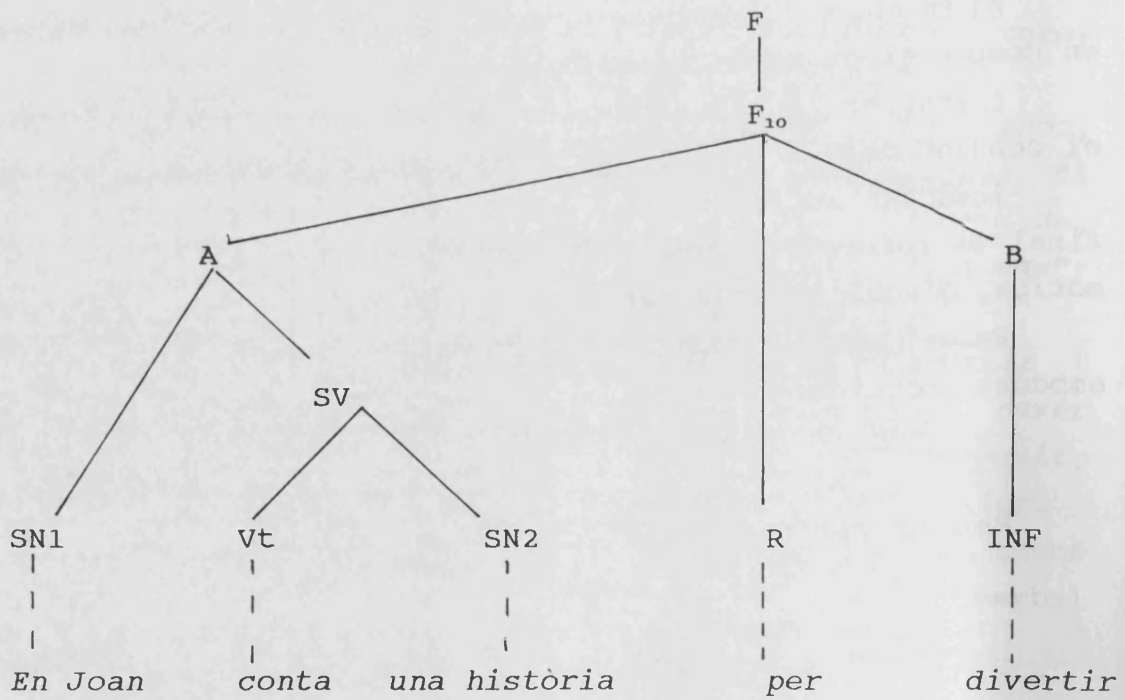
Palau (1986) considera que un mateix segment pot admetre ambdues lectures:

En Joan conta una història per a divertir

a)

b)

c) La noció mateixa de "verbs d'acció voluntària" és força criticable. Així, Solà (1987b) ha mostrat que les proves que caracteritzen els verbs d'acció voluntària (el fet d'admetre imperatius i determinades modalitzacions, el fet d'admetre certs adverbis modals i el fet d'acceptar el pro-verb *fer-ho*) no és consistent:

- S'ha de tenir en compte el context: un mateix verb pot aparèixer en un context en què hi ha acció voluntària i en un altre en què només hi ha un esdeveniment:

He arribat (expressament) fins a la plaça

Ja ha arribat (expressament) el tren de les set

- Verbs com *usar, emprar, servir-se de, valer-se de, aprofitar, utilitzar, fer servir, preparar*, etc. responen de manera positiva a les regles que detecten l'acció voluntària.

- Verbs que normalment responen de manera negativa a aquestes proves, hi responen positivament en usos més o menys traslaticis:

Sigues bon minyó

En aquesta oficina cada dia hi ha més feina. Demà estaré/ em posaré malalt

Sembla, doncs, que aquest concepte és massa complicat i poc operatiu a l'hora d'establir una norma, imposada sobre el sentir i l'ús dels parlants de català oriental.

d) La norma de Fabra, en fi, no es manifesta explícitament sobre determinats usos, dels quals s'han ocupat Coromines (1971 (1972²)) i Solà (1987b):

- En l'expressió de la duració, s'empra *per*:

Em vaig allunyar per tres setmanes

- Igualment, enfront de l'espanyol, en la següent expressió:

Maria és alta per la seva edat

car hi ha la idea "tenint en compte", més pròxima al valor causal que no al final.

- Cal emprar *per* en construccions idiomàtiques com les següents: *per dir-ho així, per dir-ho en altres termes, per parlar més pròpiament*, etc.

- Contràriament, cal dir: *Estudiar per a advocat*

(Coromines ací al·ludeix a la "jurisprudència" de Fabra).

4.0.1.2. La proposta de Coromines

Aquests problemes han portat Coromines a proposar una norma més simplificada, que ha estat defesa per Solà (1987b). Aquesta té dos punts principals:

1) Cal emprar distintivament *per* i *per a* (causa/ finalitat) quan aquestes preposicions regeixen un substantiu o un altre element nominal (article, pronom, adjectiu) o bé si és una altra part de l'oració: verb, adverb i conjunció (recordem ací el desacord de Ruaix).

2) Quan vaja seguida d'una altra mena de mot, l'ús de *per a* no serà mai necessari i usar *per* serà sempre correcte. Si volem introduir *per a*, caldrà tenir en compte la distinció entre verbs d'acció voluntària i verbs que no ho són, qüestió força problemàtica, com hem dit. D'altra banda, la presència de *per a* davant l'infinitiu ha estat molt feble al llarg de la història del català i en els dialectes, i, a més a més, és del tot innecessària, car no hi ha possibilitat de confusió amb un *per* causal, que no és genuí del català:

Ho vaig fer per acontentar els meus pares

**Bec per tenir set*

Nogensmenys, la agramaticalitat de la construcció d'infinitiu causal, en la base de la recomanació *per* part de Coromines d'emprar sempre *per* davant l'infinitiu final, no és generalment admesa pels gramàtics catalans. Així, Badia (1962 (1985: 73-74)) l'admet implícitament en els infinitius passats:

L'han condecorat per haver salvat tantes vides

Ruaix (1985), per la seua part, no accepta la condemna de *per* + infinitiu simple, i hi addueix les següents raons:

a) Aquesta construcció apareix en italià antic i modern, en portugués i en francès.

b) A més, és habitual en català clàssic.

c) Es troba en tota classe d'escrits des de l'època clàssica fins a l'actualitat.

d) Es troba "en la llengua popular actual".

Aquestes proves tenen una força prou discutible, com ben bé ha assenyalat Solà (1987b): a) és un argument interlingüístic que no justifica res; b) i c) donen una preminència a la llengua antiga enfront de la moderna injustificada; l'últim argument sembla ser l'únic de pes, però Solà ha contraposat la repugnància respecte d'aquesta construcció en el seu dialecte (comarca del Segrià) així com dels diversos informants que varen revisar el seu article. Per la meua part, puc dir que en el meu valencià, que en tants aspectes de la semàntica preposicional calca (o és paral·lel) a l'espanyol, hom no empra gairebé mai aquesta construcció, essent preferida la construcció *perquè* + verb finit. Finalment, Solà considera que la gramaticalitat d'aquestes construccions és possiblement variable:

a) Totalment agramaticals:

**Bec per tenir set*

**Obro el dossier per voler*

b) Casos en què tenim un *per* que tal vegada no és causal, sinó introductor del suplement (o fins i tot de complement agent, car *caracteritzar-se per* ve a equivaler a *és caracteritzat per*): *diferir per*, *distingir-se per*, *singularitzar-se per*, en què *per* + infinitiu és, naturalment, gramatical.

c) Una sèrie de casos rebutjats pels informants de Solà, difícilment distingibles dels que veurem en el següent epígraf:

**La finestra es tanca sola per faltar-hi una frontissa*

d) En fi, un grup d'usos ben habituals, en què els parlants no solen veure res d'estrany:

Els futbolistes cobren tantes pessetes per jugar un partit

No em considero pas culpable per no pagar a l'estat

Finalment, dins la proposta de Coromines, respecte de

l'alternança:

Pisos per a llogar/ Pisos per llogar

aquest filòleg considera que l'amenaça d'ambigüitat no passa de ser teòrica, i com que és més freqüent de dir *Pisos per a lloguer* que la construcció *per a* + infinitiu, no hi ha cap problema si evitem aquesta construcció i reservem *per* + infinitiu per indicar privació.

La proposta de la normativa, doncs, es basa en la recerca d'una claredat major en el llenguatge escrit. Nosaltres no pretendrem, per tant, de motivar la distribució d'aquestes dues preposicions, car el *per a* de la normativa és, en última instància, una mena de producte de laboratori; la distribució de *per* i *per a* és determinada per les prescripcions de la normativa sense gaire recolzament en un ús viu (enfront del que ocorria en la normativització de *en/ a*). Per tant, intentarem de motivar els usos de *per*¹ i *per a* a partir d'un ús central, espacial en el cas de *per*, però nocional (finalitat) en el cas de *per a*. Aquest ús de finalitat-destinació de *per a* no és, tanmateix, del tot arbitrari: tinguem en compte que, malgrat que la distinció semàntica entre *per* i *per a* haja pogut desaparèixer en català oriental a causa d'una confusió fonètica o per la raó que siga, se'n té consciència, i se'n té consciència perquè la major part dels parlants catalans (bilingües) són conscients d'aqueixa distinció en espanyol. No és d'estranyar per tant que, quan la normativa ha volgut introduir *per a* en la gramàtica catalana els parlants s'hagen servit d'un sistema més simètric i més conegut, com és el de l'espanyol, enfront de la indistinció de llur pròpia parla i d'una norma que, en la formulació fabriana, no es caracteritzava precisament per

¹ La consideració que la preposició *per* té un ús central espacial, -l'expressió del recorregut-, malgrat que el conjunt dels usos abstractes puguin ser més abundosos, permet d'inserir-la en el sistema prepositiu (on ocupa un lloc paral·lel a *a* i *de*) i permet de motivar amb relativa facilitat els usos abstractes per focalitzacions de diversos punts del trajecte i de processos metafòrics.

la claredat. La preposició *per a*, en certa manera "fantasma", doncs, té assignat un significat, car aquest significat ha entrat en els coneixements enciclopèdics dels catalanoparlants, ni que siga per via del castellà. Ens interessarà de veure com s'usa aquesta preposició a partir del significat central, així com la preposició *per*, per què en un moment determinat està justificat que totes dues expressen, posem per cas, la finalitat; no pretendrem d'explicar quan hom empra una i quan l'altra, car aquests fets semblen donar compte de la interiorització de les regles de la gramàtica, més o menys lògiques, més o menys encertades des d'un punt de vista diacrònic o sistemàtic, més que no de processos de cognició rellevants.

4.0.2. La problemàtica històrica de *per/ per a*

4.0.2.1. L'evolució històrica de la parella de preposicions *per/ per a* ha estat estudiada, tant en els aspectes etimològics com semàntics per Riiho (1979). Des d'un punt estrictament formal, el *per* del català remet a la preposició llatina *PER*, però hom no pot descartar la interferència de *PRO*. *Per a*, d'altra banda, procedeix de l'aglutinació, segons veurem tardana, de les preposicions *per* i *a*.

Des d'un punt de vista semàntic, tenim:

a) *Per* va confondre els sentits del *PRO* i *PER* llatins, i en va afegir d'altres (causa, trajecte, substitució, etc.)

b) Totes les llengües romàniques posseeixen combinacions fortuïtes de *per* i *a*, però ha d'haver-hi uns factors que afavoriren la creació de *per a*, factors que actuaren més dejorn en llengües com l'espanyol o el portugués, més tardanament en català. El principal factor, segons Riiho, es basa en l'ús panromànic de *por/ per* amb infinitiu *per* expressar la finalitat. Les fases que se segueixen, exemplificades en castellà, són les següents:

1) Només hi ha un lligam lògic entre totes dues

construccions:

Despidióse por ir a su posada

2) Es produeix una juxtaposició fortuïta de tots dos relators, sense pertorbar la independència d'ambdues construccions:

Non era por en carcel tener

3) Hi ha, finalment, una amalgama ambigua, susceptible de rebre dues interpretacions:

So venido por a ti visitar

a) *por a ti visitar*

b) *por a ti visitar*

prep SN

Les condicions que afavoriren la segona interpretació foren:

1) El caràcter final de *a* en els dominis iberorromànics, que augmenta els casos de juxtaposició de *por/ per a*.

2) El caràcter marcadament causal de *por/ per* feia que, en aquells casos -això de banda escassos- en què el context no els distingia del valor final, es necessitès de distingir-los des del relator (cf. fr. *per/ par*).

A més, la presència de l'objecte directe personal introduït per *a* afavorí la major i més primerenca introducció de *per a* en espanyol. ²

Aquests dos factors obeeixen a una tendència més profunda:

"Las dos condiciones particulares señaladas se derivan evidentemente de una condición general, quizá universal,

² D'una manera prou inconsistent, Coromines (1971 (1974²)) considera que la construcció catalana *per sarrains a preïcar* és antecessora del compost *per a*, inconsistent perquè la preposició *a* davant l'objecte directe en català és tardana i en qualsevol cas poc estesa. A partir del treball de J. Bastardas (1979) es considera que hi ha un nom regit per la preposició *per* (*per sarrains*) i un adjacent *a* + infinitiu (*a preïcar*), que té el seu origen en les construccions finals llatines *ad* + gerundi i *ad* + infinitiu (tardana).

que consiste en el íntimo parentesco de la finalidad y causalidad. Este parentesco es el que permite la unión de ambas significaciones en el campo semántico de un solo morfema, exigiendo solamente una especie de válvula de escape para los casos más delicados." (1979: 202)

Així doncs, la formació de les variants compostes iberorromàniques:

"(...) tiene el aspecto de una operación destinada a equilibrar el parentesco natural de la finalidad y la causalidad con la exigencia no menos natural de una posibilidad de expresar la oposición de las mismas." (1979: 202)

És, per tant, erroni, de considerar que les formes com *per a* van estar creades per tal de distingir els valors dels *PER* i *PRO* del llatí, amb els significats de les quals no es corresponen els derivats simples i compostos de les llengües romàniques.

Riiho insinua que la formació de *per a* en català fou retardada per l'absència d'objecte directe preposicional introduït per *a* així com pel desplaçament de *a* cap al terreny de *en*. Malgrat aquest desplaçament, el català ha conegut un infinitiu final introduït per *a*, molt freqüent:

E tota res que poch trobar, que fos, a establiment, bo

El català antic, per tant, presentava tothora la preposició *per*. La creació de *per a* se situa en el segle XV:

"En catalán, la evolución de más de cuatrocientos años no ha llegado a consolidar definitivamente, hasta el presente, la posición de *per a*. Al contrario de la situación de las demás lenguas iberorrománicas, el catalán tiene subdominios importantes en que la forma simple *per* se usa corriente y sistemáticamente en lugar de *per a*. A este respecto, la literatura de los siglos XV y XVI presenta un panorama hasta cierto punto más equilibrado y favorable a dicha creación." (1979: 261)

Segons el testimoni de Riiho, *per a* apareix en el domini espacial des del segle XVI, en el temporal des del segle XV i en el nocional (àrea final) des del segle XIV:

Presa la letra, Saulo partint per a Damaço

Per a tots temps vull que siats senyor

Tan trist comiat és aquest per a mi

*No és ara temps ne hora per a poder-vos manifestar lo
meu nom*

Pel que fa al català modern, ja hem dit que el català oriental ha eliminat *per a* i l'occidental utilitza la parella de preposicions amb una extensió semblant a la del castellà.

4.0.2.2. Coromines, per la seua part, en l'article que hem comentat ja en diverses ocasions, ha estudiat d'una banda les línies generals de l'evolució de *per a* i d'altra la relació d'aqueixa història amb una sèrie d'idees preconcebudes que eren a la base de la normativa clàssica de Fabra. Pel que fa al primer aspecte, la seua explicació coincideix amb el que explicarà Riiho més tard. En efecte, *per a*, des dels orígens fins a començaments del segle XV és desconegut per amplis sectors de la llengua (català oriental), i, on apareix, no presenta un ús gens general i establert. Més tard, des dels anys 1410 o 1420 es presenta d'una manera més o menys sistemàtica, i s'estén a tot el domini lingüístic català, almenys en l'ús oficial i acurat, i sobretot en tots els escrits procedents de l'àrea dialectal occidental. Arribem així a un màxim de fixació en la segona meitat del segle XV i en textos valencians com *Tirant lo Blanc*. Les normes llavors són independents, i d'abast més limitat, que aquelles del *para* castellà actual, per bé que les recobresquen en la major part de llur extensió. Això es manté generalment en el segle XVI. Però tot seguit ressorgeix la confusió: en català oriental *per a* es confon amb *per* en l'ús popular, i per tant desapareix o esdevé molt rar; per contra, en els escrits més acurats hom imita el castellà, si bé els parlars de València i de la zona de l'Ebre-Segre en mantenen encara l'ús catalanesc.

Les idees sobre l'ús antic de *per/ per a* subjacents a la norma fabriana, que Coromines pretén de rebatre, són les següents:

A) Hi hagué un ús més o menys fixat d'aquesta parella

de preposicions en el català clàssic al qual s'atingueren tots els autors.

B) A l'Edat Mitjana no existia ni la reducció fonètica de *per a* en *per* ni s'havia intentat remeiar la confusió precedint l'agent amb la preposició *de*.

C) El sistema clàssic perdurà en gran part a la decadència, i el divorci entre la llengua escrita, que calca el castellà, i la llengua parlada, que confon ambdues preposicions, no es produí fins cap al segle XIX; una altra idea que hom ha mantingut és la contrària, ço és, que en la tradició popular *per a* desaparegué del tot i molt aviat.

D) El sistema clàssic consisteix senzillament en les normes preconitzades per Fabra.

Enfront d'aquestes idees, Coromines assenyala:

1) Fins al segle XV, diversos autors, en especial els orientals (Llull, Metge, Muntaner) desconeixen pràcticament *per a*.

2) Malgrat que l'ús de *per* en comptes de *per a* no és un arcaisme, sinó una reducció moderna, hom pot pensar que la tendència al debilitament de la *-a* final, tenint en compte que la diferència entre català occidental i català oriental és antiga, va impedir en gran manera la consolidació de *per a* en terres orientals durant gran part de l'Edat Mitjana.

3) Si aquesta reducció és antiga, hom la tractà de remeiar de la manera que preconitzava Alcover: frases com *fet d'ell* no són tan recents, dialectals, vulgars o artificioses com hom ha cregut, i es troben ben atestades en Metge o en les *Vides de Sants Rossellonesos*.

4) L'ús calcat del castellà en textos més primmirats, enfront de l'ús de *per* en la llengua parlada, és un fenomen cert, però en el primer cas no faltaren inconsistències atribuïbles a l'artificiositat del *per a* acastellanat:

Poca seguretat per Vra Majestat y ningun descans pera nosaltres

5) Finalment, no és cert que l'ús clàssic obeís totalment a la norma fabriana. No hi manquen, en efecte, casos d'infinitiu final, ço és, amb verbs principals

d'acció voluntària, introduïts per la preposició *per a*:

Vendran de dos en dos ab excusa de adorar la creu e per a hoir lo offici

La diferència entre un tipus i l'altre sembla ser més de grau que d'essència.

Aquesta inconsistència històrica de la proposta fabriana, així com la dificultat del seu ús, han portat Coromines a postular la seua proposta normativa, que hem estudiat més amunt.

Així doncs, la nostra pretensió és d'estudiar com es motiven els diversos usos de les preposicions *per i per a*, a partir dels significats prototípics i centrals, sense parar massa atenció a la distribució que n'ha proposat la gramàtica normativa, ben sovint basada en criteris heterogenis i que sovint no ens dóna gaire notícies sobre la conceptualització del món real.

- Verb duratiu, perquè l'acció verbal puga realitzar-se al llarg d'un recorregut.

- Domini espacial.

Exemples d'aquest tipus són:

Vam anar a València per la carretera de Barcelona

Vam anar a la concentració pel carrer Sant Vicent

Vegem-ne alguns exemples:

"Lliscava endavant per un pendís fet de gebre." Sds 335

"Miri si estava distret, que un dia que va anar a veure un amic seu que havia tingut un atac d'apendicitis es va ficar al pis de sota, i un gos que feia estona que el seguia pel carrer va entrar amb ell." Vad 291

A partir d'aquest sentit prototípic, segons la naturalesa del LM (la conceptualització del recorregut) podem tenir diversos usos dins el domini espacial, que es motiven fàcilment a partir d'aquest significat central.

4.1.1.1.2. Nogensmenys, el recorregut i trajecte només pressuposa el seu inici i la seua fi, de manera que una sèrie d'elements concomitants poden ocasionar que hom no pressupose de cap manera que l'acció coincidesca amb una ruta. Així, per exemple, un verb puntual expressarà una acció que es dona en el trajecte d'una altra acció pressuposada:

Sempre ens trobem per la carretera

Ací, tot i que el valor dinàmic de *per* es troba prou afeblit, encara és perceptible, car hom pressuposa que l'acció de trobar-se (puntual) es dona en el recorregut realitzat per una altra acció (*passejar, caminar*) pressuposada.

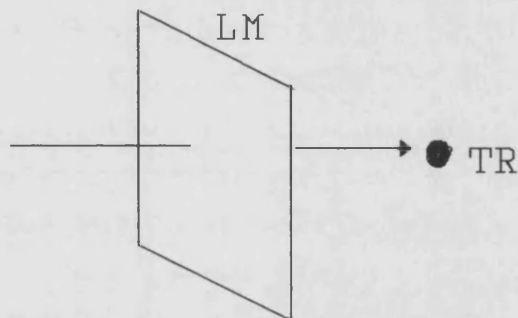
En d'altres ocasions, el fet que el verb siga un imperfet, que suposa una acció no acabada, evita la consideració del terme i per tant l'existència d'una ruta limitada amb la qual puga coincidir aquesta acció. Aleshores, *per* expressa un recorregut sense atenció al seu fi:

Caminàvem per un camí de cabres

4.1.1.1.3. Hi ha una sèrie d'usos en què es pressuposa la penetració del TR en un LM a través d'un espai més o menys

limitat, que constitueix el LM introduït per la preposició *per*. Nogensmenys, aquestes dades (penetració) vénen donades pel verb (verbs que posseeixen aquest sema *entrar*, *penetrar*, *introduir-se*). També ací, *per* en principi sembla introduir un aspecte del recorregut del TR que resulta informativament rellevant:

Vaig haver d'entrar al despatx per la finestra

Ací, hom conceptualitza l'element *finestra* en aqueix trajecte perquè és especialment rellevant, en aquest cas pel caràcter inusitat de la finestra com a orifici d'entrada. Nogensmenys, verbs com *entrar* suposen un moviment entre un espai A (exterior, origen) i un espai B (interior, fi), i precisament allò que els separa (*finestra*, *porta*) és l'únic que hi ha entre tots dos. Fins i tot en aquest cas, sembla que es conceptualitza tot el recorregut, si bé aquest recorregut no té extensió en ser el límit entre dos espais. Per tant, els trets que caracteritzen aquest ús són els següents:

- El LM expressa el recorregut, ço és, la informació rellevant del segment recorregut per un TR des d'un origen fins a un punt d'arribada.
- El recorregut conceptualitzat és aquella part que serveix de límit entre un espai A (origen) i un espai B (arribada).
- El LM és prototípicament una ruta predefinida.
- El TR és mòbil.

- Verb amb un sema que suposa la superació d'un límit (entrada o eixida).

- Domini espacial.

Vegem-ne alguns exemples:

"Mentre el BOHEMI recull apressadament la seva bola i es fa fonedís per la porteta, l'HOME i la DONA es miren, (...)" DV 70

"¿ I no saps -continuà el meu pare, bufant pel nas - que això ho vaig fer *sempre*?" BR 34

"(...) Vam travessar Carfax, deixant endarrera l'estació, i aviat érem als afores per la Botley Road; (...)"

4.1.1.1.4. Igualment, tenim una sèrie d'usos en què hom conceptualitza un punt del recorregut per les raons que siga:

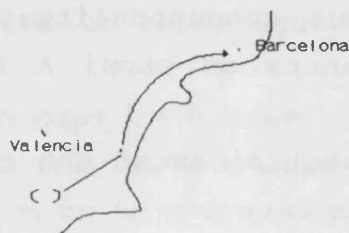
Finalment, el tren d'alta velocitat passarà per València

Passaré a arregar-te per ta casa

Els vols a Berlin per París han quedat anul.lats

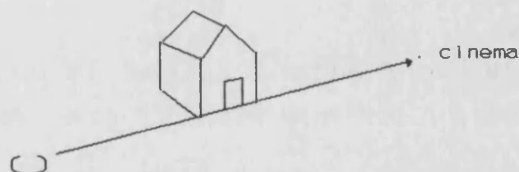
En tots aquests casos, per introdueix un punt intermedi entre l'origen i el punt final d'un trajecte que resulta especialment rellevant per les raons que siga: en el primer cas perquè aqueix punt intermedi és important en la nostra comunitat lingüística (per la repercussió social, les idees polítiques del caire que siga de l'emissor, etc.); en el segon cas perquè especifica un lloc en la ruta en què es realitza una acció secundària del verb (arregar); en l'últim cas, en fi, perquè ajuda a definir amb major precisió el trajecte. No creem que siga gaire rellevant si el trajecte en qüestió atravesava o no el LM: tant en l'un cas com en l'altre, el LM es troba en la ruta del TR o suficientment pròxim per poder ser ubicat en relació a aqueixa ruta:

El tren cap a Barcelona passa per València

(segons els nostres coneixements enciclopèdics)

Passaré per casa teua per anar al cinema

Aquests casos són molt nombrosos:

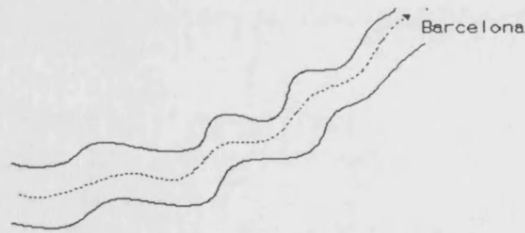
"El dirigent xinès no passarà per França o Alemanya."

Av 10

"D'altra banda, Bakero també va passar ahir momentàniament per la infermeria del club, després de tenir una forta topada amb el seu company R. W." Av 25

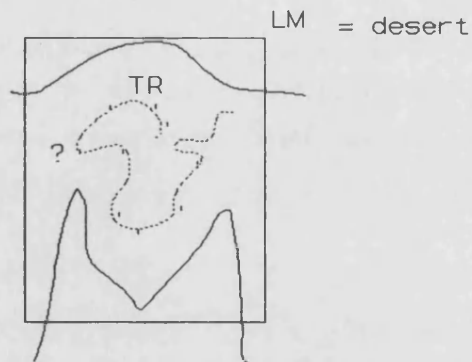
"D'entre la infinitat de persones que passaren pel mas Pla en temps de la meva adolescència, la memòria m'ha conservat el record de dos homes amb una exactitud singular." UB 19

4.1.1.1.5. Pot donar-se el cas que el recorregut siga merament un LM limitat, i no una ruta longitudinal. En aquest cas, per conceptualitza un espai limitat dins el qual es dóna un recorregut caòtic, amb un origen i un punt final totalment irrellevants. En efecte, en els usos vistos fins ací, el moviment es concebia com direccional, i per tant se suposava que tenia un inici i un fi sinó expressats, sí pressuposats, i era un moviment concebut com a lineal, no caòtic:

Vaig a Barcelona per la carretera

Açò es devia al fet que els LMs eren rutes predefinides (*carretera, autopista, camí, carrer*) o bé punts ubicats en una ruta predefinida, de vegades per la forta pressuposició d'un origen i/ o un punt final (*Vaig a Barcelona per València* o *Passar per casa teua*, que sempre pressuposa un punt final al qual hom va per realitzar alguna activitat). Ací, el LM no és una ruta predefinida, sinó una àrea a l'interior de la qual es dóna un recorregut del qual hom no pressuposa ni el principi ni la fi. Aquest caràcter caòtic de vegades és transmés pel verb (*vagarejar*):

Els jueus vagarejaren pel desert durant quaranta anys
Totes les vesprades passegem pel parc
Els nostres representants viatgen per tot Itàlia per
comprar marbre

Els exemples són molt nombrosos:

"El primer ministre xinès comença l'última etapa de la seva gira **per** diversos països europeus." Av 10

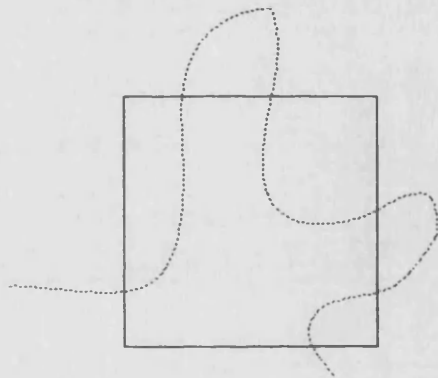
"Anava pel món portant per tot equipatge un violí enfundat en una coixinera de drap de casa." UB 19

"Anava i venia per les cales sense fixesa i sense horari." UB 21

"Pels seus carrers amples i silenciosos els homes caminaven i enraonaven encara com en els temps de Newmann; (...)" Br 29

J. HILFERTY (1991) ha fet notar que en determinats casos, el recorregut caòtic pot ultrapassar els límits del LM, i aleshores per no sols expressa que aquest es done només dins el LM, sinó també als seus voltants:

Supose que ronda per la plaça

"(...) voltava per les masies, pels llogarrets i vilatges i el llogaven per tocar l'instrument en dies de festa assenyalada o per amenitzar els casaments i bateigs que es feien a les cases." UB 19

Aquest sentit de "reeiximent" ve donat per la semàntica verbal, car rondar significa "anar per les proximitats de", i així el verb imposa que el TR no siga limitat necessàriament pel LM. Notem que d'altres verbs pressuposen d'altres conceptualitzacions:

anar:

Pressuposa contacte final amb el LM.

rondar:

No pressuposa coincidència amb el LM, sinó tan sols proximitat.

acostar-se:

Pressuposa acostament progressiu a l'objecte.

4.1.1.1.6. J. Hilferty ha tractat aquells casos en què el TR és deíctic, ço és, remet a un espai definit per un observador (*dreta, esquerra, etc.*).

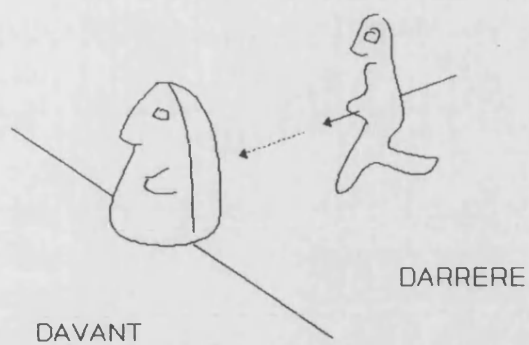
Es va acostar a ell per darrere

El sol s'alça per l'orient

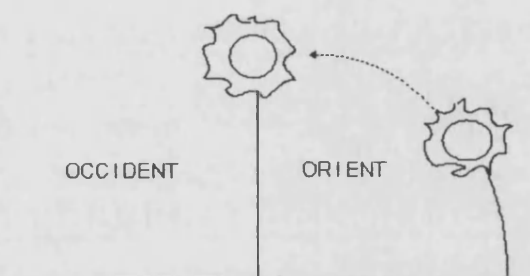
Em va venir per la dreta

Hilferty considera que en aquests casos hom incideix en l'origen. Açò no és, al nostre parer, exacte: encara ací, per continua conceptualitzant informació rellevant d'allò que hi ha entre el punt de partida i el punt d'arribada d'un moviment, conceptualitzat en aquest cas com una àrea determinada que rep un nom d'acord amb un observador:

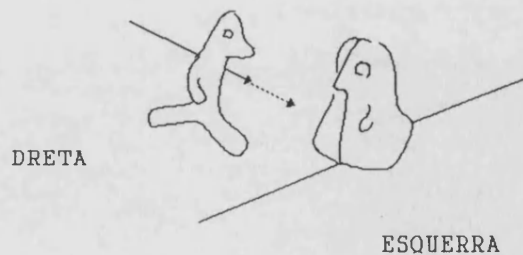
Es va acostar a ell per darrere

El sol s'alça per l'orient

Em va venir per la dreta

L'efecte que per reforça l'origen parteix del fet que, en identificar-se el punt d'arribada amb el lloc dels

principals participants en l'acte de parla (JO-TU/ ELL), el recorregut es concep con quelcom allunyat d'aqueix punt d'arribada privilegiat des del qual procedeix l'acció, en comptes d'un punt intermedi entre l'origen i el punt d'arribada:

Em va venir un atracador per darrere

Hi podem tenir qualsevol tipus de noms o adverbis deíctics:

"(...) Vam estar a punt d'atropellar un clergue amb un barret de palla i barba blanca que pedalava pacíficament High Street avall, pel costat prohibit; (...)" Br 32

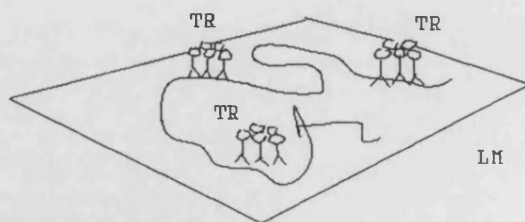
"Era aquell ambient claustral el que donava un ressò especial a les nostres rialles i feia que suressin encara per damunt les remors forasteres." Br 30

"Sense respirar vaig ajupir-me i vinga mirar-la fins que no em podia aguantar més i li vaig passar un dit per sobre unes quantes vegades: semblava de seda." Sds 333

4.1.1.2. Usos estàtics

Observem els següents exemples:

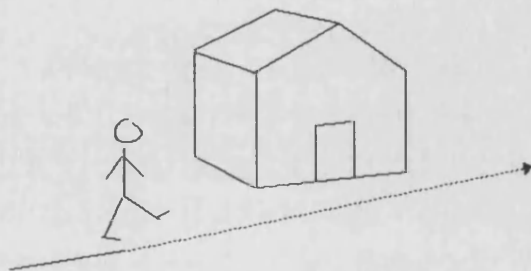
Diversos grups de xiquets caminen pel camp per Pasqua

Miquel camina pel camp per Pasqua

Adrià passa per casa de Maria per anar de Pasqua

Si no tenim un verb de moviment, *per* passa a indicar una situació (localització), i, com en els casos anteriors, el LM pot conceptualitzar-se com un punt o com una àrea (extensió):

4.1.1.2.1. La conceptualització en extensió ve afavorida quan tenim un TR multiplex (plural); aleshores, segons Hilferty, es dóna un "cobriment" del TR per part del LM:

Els xiquets són pel camp de Pasqua

Els soldats són repartits per tota la ciutat

L'arena es va escampar pel sòl

En realitat, un veritable "cobriment" només es dóna en el cas que el TR pugui, efectivament, cobrir una superfície (cas de l'arena); en els altres casos, en què el TR és

merament plural, per té un significat com ara "en diversos llocs a dins de l'àrea", que es dedueix fàcilment de la immobilització del cas assenyalat adés (*Diversos grups de xiquets caminaven pel camp de Pasqua*).

"Els estudis fets per la NASA qualifiquen aquest nou forat com el resultat de "extraordinàriament grans" concentracions d'aquests gasos per aquestes latituds."

Av 20

Ací sí que hi ha un "cobriment" o "ompliment" del LM per part del TR. En canvi, no n'hi ha en el següent cas:

"Hi havia camins pel cementiri que no havia seguit mai i que en devien estar plens." Sds 331

4.1.1.2.2. En d'altres casos, hi ha la possibilitat que el LM siga conceptualitzat com a àrea o com a punt:

Aqueixa vall és pel Nord de Catalunya

Té un mas allà pel bosc

Crec que aqueix poble és per Xàtiva

La interpretació com a àrea només és possible en els dos primers casos, com ben bé ha assenyalat Hilferty (1991). En el segon cas, només és possible la conceptualització puntual, car un poble no pot entendre's com quelcom dins d'un altre poble. Aleshores, per passa merament a localitzar, i, com tots els casos de localització, suposa que el LM és suficientment prop del TR per poder-lo localitzar. No és necessària, doncs, la coincidència, i aqueixa manca de coincidència (aproximació o incertesa) pot ser emfasitzada per elements que tenen un valor indeterminat (*allà*):

Aqueix poble és allà per Xàtiva

Pot descriure aquesta imatge:

poble
: Xàtiva

però no aquesta:

Xàtiva

poble .

En aquest mateix sentit, la situació de l'observador també pot influir-hi: aquesta situació aproximativa només és possible si l'observador es troba a una certa distància de l'objecte localitzat (seria difícil d'escoltar una localització com *Crec que aqueix poble és per Xàtiva a Canals*, per exemple-localitat situada a set quilòmetres de Xàtiva); aquest fet és, això de banda, un dels factors que justifiquen la indeterminació d'aquest tipus de localitzacions.

Recordem que aquesta aproximació-indeterminació és característica de tots els usos localitzadors de les preposicions.

Així, si diem:

La caseta de xocolata és dins el bosc

pressuposem "Sé que la caseta de xocolata és en un lloc, i aqueix lloc és a dins del bosc". En canvi, si diem:

La casa és pel bosc

pressuposem "Sé que la caseta de xocolata és en un punt indeterminat localitzable onsevulla a l'interior del bosc o fora, però pròxim a aquest perquè aquest servezca de LM".

4.1.1.2.3. Amb els LMs deíctics també cap la possibilitat que *per* conceptualitze una relació estàtica:

La fruita està podrida per dins

M'he comprat un vestit obert per darrere

Ací la definició dels llocs es fa de manera intrínseca (la fruita té un dins/ fora ben definits, com un vestit té un darrere i un davant). La preposició *per* en aquest ús situa una proposició en relació a un LM que al seu torn és una part del subjecte d'aqueixa proposició:

Vicent treballa a la Fàbrica

Vicent treballa

a

la fàbrica

TR

LM

La fruita és podrida per dins

La fruita és podrida

per

dins (part de fruita)

TR

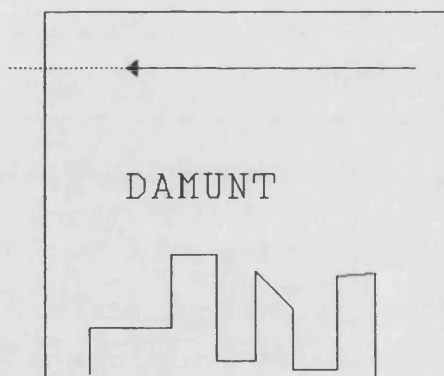
LM

Ací s'originen locucions prepositives, amb l'estructura estudiada sovint:

Les palmeres es veuen per damunt dels tarongers
i no sols amb valor estàtic:

L'avió volava per damunt de la ciutat

Aquesta locució és emprada quan hom vol emfatitzar la manca de contacte entre TR i LM, i açò és motivat, car *damunt* designa una zona que és atravesada, i la situació més prototípica de l'atravesament suposa el recorregut a través d'un LM sense contacte amb els seus límits, i entre ells, l'inferior:

4.1.1.3. Usos figurats

La preposició *per*, naturalment, s'aplica igualment a tota mena de conceptualitzacions en termes de direcció que poden focalitzar el punt intermedi entre origen i punt final. Vegem-ne alguns exemples:

4.1.1.3.1. Directiu

- La conceptualització en termes espacials és ben clara en el següent exemple:

"El nostre camí cap a Europa passa **per** Alemanya", va afegir el president polonès." Av 5

Ací clarament el LM és un punt intermedi en el trajecte.

- Un exemple en què hi ha una ruta extensa, si bé no recorreguda en la seua totalitat:

"No hem pogut conquerir el poder, però vindran noves situacions i el país ha d'anar **per** un rumb millor." Av 3

- També tenim el cas en què el LM és conceptualitzat com quelcom atravesat pel TR:

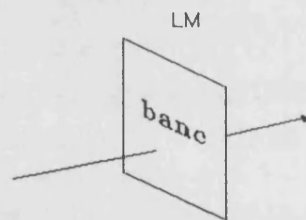
"Coincidint amb el quarantè aniversari de l'entronització de la reina Elisabet d'Anglaterra, l'espai 60 minuts, que s'emetrà **per** Canal 33 a les 23'30, programa un reportatge de la BBC dedicat a la figura de la princesa de Gal.les, la popular lady Diana Spencer." Av 40

"Es tracta, fonamentalment, de regular una pràctica que existeix igualment i que, per tant, acaba resultant més socialment just i recomanable regular **per** via de llei."

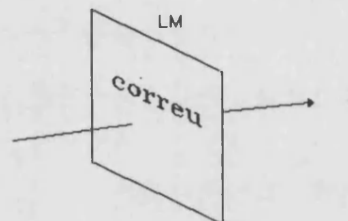
Av 12

De la mateix mena són exemples com:

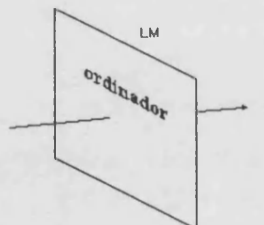
No s'admeten pagaments per banc

M'han enviat un paquet per correu

M'agradaria que algú em passàs la tesi per ordinador

Aquests usos són a la base dels usos instrumentals (amb l'agent inclòs) i els connecten amb l'ús prototípic central espacial de per.

- D'altres casos es conceptualitzen a partir d'usos sense trajectòria definida, ço és, amb una trajectòria caòtica:

"Suggereixo que esteu disposat a passar per tot si això us ha de valer el favor d'aquesta dona; (...)" DV 14

"Un recorregut per la història jurídica del país" Av 7

En aquest darrer cas, depén de si considerem la història com una línia unidireccional (ruta) o una àrea que hom pot recórrer en diverses direccions (recorregut caòtic).

4.1.1.3.2. Estàtic

- Ací tenim una aplicació de la metàfora POWER IS UP en l'expressió *per damunt de*, en què s'expressa la superioritat (social, en l'escala de valors, en l'escala de poder...) d'un TR respecte d'un LM, i una superioritat suficientment àmplia per no permetre contacte entre tots dos ens:

"Ens tenim *per damunt de* totes les coses, de totes les possessions, de tot el que ens sobra i crea presències amb la seva absència." DV 34-35

"I per això estic *per damunt de* tots els llogaters."
DV 53

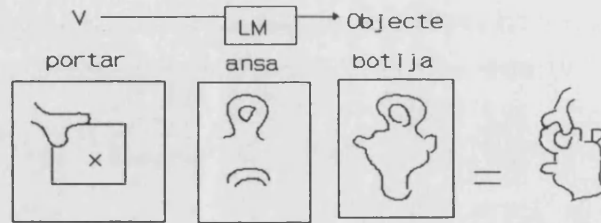
- En els usos metafòrics cal situar els de "part afectada", de què parla Riiho:

La vaig agafar per la mà

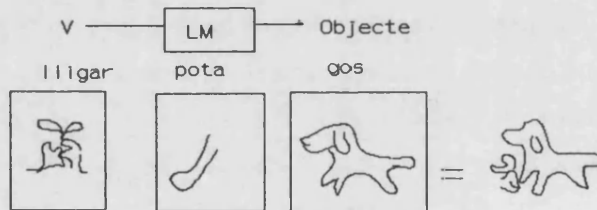
El tenia lligat per la pota

Aquests casos estan doblement motivats. D'una banda, l'objecte és afectat pel verb a través d'una de les seues parts, i aquesta part, en ser l'ens a través del qual l'acció verbal abasta l'objecte, és introduït per la preposició *per*:

Porte la botitja per l'ansa

Vaig lligar el gos per la pota

D'altra banda, aquests exemples són paral·lels al tipus *La fruita estava podrida per dins*; la diferència resideix en què el LM no és deíctic, malgrat que continua essent una part de l'objecte (no el subjecte) de la proposició que serveix de TR:

La vaig agafar per la mà
TR LM

* * *

En el domini espacial, doncs, per es caracteritza pels següents trets:

A) Usos dinàmics

1) *Vam anar a València per la carretera de Barcelona*

- El LM expressa el recorregut, ço és, la informació rellevant del segment recorregut per un TR des d'un origen fins a un punt d'arribada.

- El recorregut és conceptualitzat en la seua totalitat.

- El LM és prototípicament una ruta predefinida.

- El TR és mòbil.

- Verb duratiu, perquè l'acció verbal puga realitzar-se al llarg d'un recorregut.

- Domini espacial.

2) *Sempre ens trobem per la carretera*

- El LM expressa el recorregut, ço és, la informació rellevant del segment recorregut per un TR des d'un origen fins a un punt d'arribada.

- Verb puntual: L'acció verbal explícita no es desenvolupa al llarg de tota la ruta.

- El LM és prototípicament una ruta predefinida.

- El TR no és necessàriament mòbil.

- Domini espacial.

3) *Vam entrar al despatx per la finestra*

- El LM expressa el recorregut, ço és, la informació rellevant del segment recorregut per un TR des d'un origen fins a un punt d'arribada.

- El recorregut conceptualitzat és aquella part que serveix de límit entre un espai A (origen) i un espai B (arribada).

- El LM és prototípicament una ruta predefinida.

- El TR és mòbil.

- Verb amb un sema que suposa la superació d'un límit (entrada o eixida).

- Domini espacial.

4) *Anem a Barcelona per València*

- El LM expressa el recorregut, ço és, la informació rellevant del segment recorregut per un TR des d'un origen

fins a un punt d'arribada.

- Dins el recorregut es conceptualitza un punt que hi és especialment rellevant.

- El LM és prototípicament una ruta predefinida.

- El TR és mòbil.

- Domini espacial.

5) *El president inicia una gira per països europeus*

- El LM expressa el recorregut, ço és, la informació rellevant del segment recorregut per un TR des d'un origen fins a un punt d'arribada.

- Recorregut caòtic (hom no pressuposa ni principi ni fi)

- El LM és una àrea limitada.

- El TR és mòbil (a l'interior del LM).

- Domini espacial.

5.1. *Rondava per la plaça*

- El LM expressa el recorregut, ço és, la informació rellevant del segment recorregut per un TR des d'un origen fins a un punt d'arribada.

- Recorregut caòtic (hom no pressuposa ni principi ni fi)

- El LM és una àrea limitada.

- El TR és mòbil (no necessàriament a l'interior del LM).

- El verb implica proximitat al LM.

- Domini espacial.

6. *Em va venir per darrere*

- El LM expressa el recorregut, ço és, la informació rellevant del segment recorregut per un TR des d'un origen fins a un punt d'arribada.

- El LM és una zona definida deícticament (per referència a emissor, receptor o tercera persona).

- El TR és mòbil.

- Domini espacial.

B) Usos estàtics

1) *Diversos grups de xiquets són pel camp de Pasqua*

- Per expressa localització indeterminada d'un TR a l'interior d'un LM limitat.

- El LM és una àrea limitada
- El TR és estàtic
- Domini espacial

2) *L'arena es va escampar pel sòl*

- Per expressa localització indeterminada d'un TR a l'interior d'un LM limitat.

- El LM és una àrea limitada
- El TR és estàtic
- TR i LM coincideixen (TR multiplex), [+ cobriment]
- Domini espacial

3) *Aquest poble és per Barcelona*

- Per expressa localització indeterminada d'un TR per referència a un LM.

- El LM és conceptualitzat com un punt.
- El TR és estàtic
- Domini espacial

4) *La poma era podrida per dins*

- Per expressa localització indeterminada d'un TR a l'interior d'un LM limitat.

- El LM és una àrea limitada però definida deícticament.
- El TR és una proposició.

- El LM és una part del subjecte que apareix en la proposició que funciona com a LM.

- A més de situar la proposició, *per* en restringeix l'extensió semàntica (*La poma és podrida / per dins*, i només *per dins*).

- El TR és estàtic
- Domini espacial

c) Usos figurats:

Usos metafòrics a partir d'usos ja assenyalats; simplement hi ha canvis de domini, dominis conceptualitzats en termes d'espai. Vegem-ne algun exemple:

1) *El nostre camí cap a Europa passa per Alemanya*

- El LM expressa el recorregut, ço és, la informació

rellevant del segment recorregut per un TR des d'un origen fins a un punt d'arribada.

- Dins el recorregut es conceptualitza un punt que hi és especialment rellevant.

- El LM és prototípicament una ruta predefinida.

- El TR és mòbil.

- Domini del progrés (en les relacions amb la Comunitat Europea).

b) *La vaig agafar per la mà*

- Recorregut: El LM és un punt intermedi (part del cos a través de la qual hom agafa l'objecte) en el camí de l'acció verbal cap a l'objecte, com és propi del recorregut.

- El LM és una part de l'objecte del verb.

- Domini de les accions verbals (l'acció d'agafar es conceptualitza com espai)

4.1.2. Domini temporal

L'ús de la preposició *per* en el domini temporal es basa en la conceptualització del temps en termes d'espai, fonamentada, en aquest cas concret, en el fet que la realització d'un recorregut (viatge al llarg d'una extensió) pressuposa un pas del temps, i, per tant, la preposició *per* pot usar-se igualment per indicar aqueixa duració temporal limitada al llarg de la qual (o a l'interior de la qual) pot verificar-se un moviment:

Jordi caminà pel camí

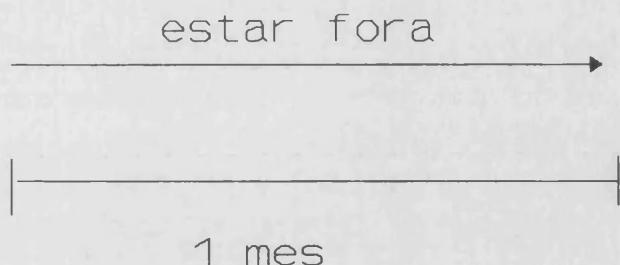
Jordi caminà per tres dies

Suposant que l'acció de caminar duràs tres dies, és comprensible que hom empre la mateixa preposició *per* per expressar l'extensió del viatge i la duració temporal d'aquest.

LUNN (1987) ha establert quatre usos de la preposició *per* en el domini temporal:

4.1.2.1. El TR coincideix amb el LM; açò implica que el TR és una acció verbal durativa que transcorre un temps limitat, que coincideix amb aquest, per tant:

Estaré fora de València per un mes

Vegem-ne un exemple:

"La calma que poc a poc tornava només es veia alterada per la incertesa produïda entre els ciutadans i els medis polítics per l'intent de cop, igual que pels dos decrets del govern veneçolà suspenent garanties constitucionals per deu dies i les operacions bancàries per 48 hores." Av 3

4.1.2.2. Si el verb no és duratiu, sinó que expressa una acció puntual, no pot haver-hi coincidència entre la duració d'aquest i *per* (el trajecte prototípic representat per *per* és extens). Aleshores, el TR és un punt ubicat a l'interior de l'extensió temporal introduïda per *per*:

Un avió va caure per aquesta mateixa època l'any passat
"Fins ara no s'havia ballat mai, per les Regates." Br 31

Nogensmenys, cal tenir en compte que, tot i que el LM pot ser també puntual (en el domini espacial, *El tren cap a Barcelona passa per València*), tenim LMs que malgrat que semblen ser puntuals, només ho són des d'un punt de vista referencial, i són conceptualitzats de fet com a extensos:

"- No teniu la intenció de visitar-nos, doncs?
- No pas per ara." DV 74

"La premsa europea que en dóna notícia troba que el llibre és un pas endavant perquè per primera vegada es

confronten els diferents punts de vista dels Estats i s'arriba a un punt de vista comú. Comú dels Estats." Av 21

En efecte, tant en *per ara* com en *per primera vegada*, ara com vegada són conceptualitzats com espais extensos suficientment amplis per situar al seu interior una acció. Notem que el TR hi pot ser tant una acció durativa:

El 6 de gener cantava per primera volta a l'orfeó universitari

Per ara em trobe bé
com puntual:

El sis de gener cantà per primera vegada a l'orfeó universitari

Per ara han vingut sis convidats

Ara es concep com una entitat limitada en el moment de l'acte de parla, d'aquí que tinga un significat semblant a *fins ara*.

4.1.2.2. El marge que permet la localització així com determinades partícules marcants d'indeterminació (*allà*) poden fer que *per* situe una acció no a l'interior d'una extensió temporal limitada, sinó als seus voltants, de la mateixa manera que en el domini espacial:

Pensem arrendar la casa allà per l'abril

Per Nadal sempre caic malalt

Notem que un LM puntual imposa una localització exacta (expressada prototípicament per *a*), i per aquesta raó *per*, quan s'hi usa, emfatitza el caràcter indeterminat (en les proximitats) de la localització:

Allà per l'any 1957 va haver-hi una forta riuada a València

4.1.2.3. La distribució de les preposicions *per/ per a* en el cas dels adverbis temporals hem tingut ocasió de veure que planteja problemes en la normativa catalana, i que no hi ha acord entre els diversos gramàtics. Dos casos són a distingir:

- En el cas de l'adverbi *sempre*, hi ha un acord prou

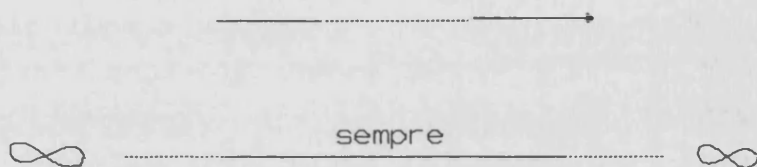
generalitzat que cal emprar *per*. Aquest ús està motivat en qualsevol cas, car el mot *sempre* conceptualitza una unitat temporal sense cap límit ni anterior ni posterior:

Ens estimarem sempre

Ens hem estimat sempre

Aquesta indeterminació permet d'emprar *per sempre* referit al futur, car, de fet, no hi ha una separació entre TR i LM, sinó que el TR sempre ha de coincidir amb el LM (*sempre*):

Em quedaré aquí per sempre

"L'àngel, que devia endevinar-ho, em va embolcar amb les seves ales, sense estrènyer, i jo, més morta que viva, les vaig tocar per trobar la seda i em vaig quedar allí dins *per sempre*." Sds 335

- Més problemàtic és el cas en què el LM és separat del TR pel temps; en aquests casos, l'espanyol empra *para*:

Convocaron una reunió para las diez de la mañana

La fecha de la investidura se ha fijado para el dieciocho de febrero

Su traje estará listo para el lunes de la próxima semana

Com ben bé ha assenyalat J. Hilferty (1991: 65), la situació temporal expressada pel verb (el TR) es produeix amb anterioritat al LM i, per tant, queda fora d'aquest. Aqueixa separació justifica que hom empre una preposició de destinació per tal de conceptualitzar l'objecte al qual tendeix l'acció (la finalitat temporal).

La normativa ha vacil·lat en aquest punt, i, mentre que

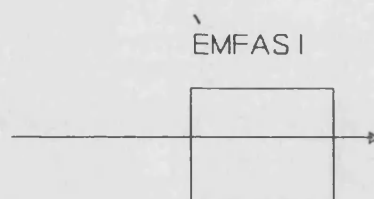
hi ha autors que recomanen d'emprar *per* a quan hi ha un plaç fix referit al futur (Badia, Ruaix), d'altres, com Coromines, recomanen d'emprar *per*, car ací no hi ha possibilitat de confusió, i així obtenim expressions com aquestes:

"Anuncia una sessió extraordinària del Parlament **per** demà passat. " Av 5

"Avui no ha pogut entrenar-se i és dubte, **per** no dir baixa, **per** dissabte que ve." Av 25

Aquests usos, però, no deixen d'estar motivats; segons hem dit, el punt intermedi (recorregut) que expressa *per* pressuposa, si bé deixa en el "fons", el punt de partida i el punt d'arribada. Aquesta naturalesa extensa li permet de desplaçar l'atenció des de l'espai intermedi als extrems i d'expressar, per una mena de metonímia, tant l'origen (causa) com el punt final (finalitat), i concretament la finalitat temporal:

Deixarem aquest punt del tema per demà

Respecte de les condicions d'aquesta metonímia o canvi de perspectiva tindrem ocasió de parlar-ne més aprofundidament en passar als dominis de la causa i la finalitat.

Així doncs, en el domini temporal, *per* presenta els següents usos caracteritzats pels corresponents trets:

1) *Ens vam quedar a Canals per tres setmanes*

- El LM és una duració temporal (recorregut del temps, de les agulles del rellotge) al llarg de la qual es realitza

una acció durativa (TR).

- El LM és una unitat temporal extensa (duració)
- El TR és un verb duratiu
- Domini temporal

2) *Van venir uns amics per les festes de Sant Antoni*

- Ubicació d'un TR a l'interior d'un LM (TR < LM)
- El TR és una acció verbal puntual
- El LM és una unitat temporal extensa (duració)
- Domini temporal

3) *Allà per l'any 1957 va haver-hi una forta riuada a València*

- Ubicació d'un TR en relació a un LM (el TR no necessàriament ha d'estar limitat pel LM)
- El TR és una acció verbal (durativa o puntual)
- El LM és una unitat temporal extensa o puntual
- La localització és aproximada
- Domini temporal

4) *Deixarem aquest exercici per demà*

- El LM és un punt en el temps separat del TR i cap al qual tendeix aquest.
- Finalitat temporal (Metonímia (o desplaçament) del recorregut en compte del punt final d'aquest).
- Domini temporal.

4.1.3. DOMINIS ABSTRACTES

4.1.3.0. Introducció

La preposició *per* presenta en català usos en nombrosos dominis abstractes, els quals, tanmateix, presenten un alt grau de motivació. Aquests dominis són fonamentalment cinc:

1) Causal

No hem anat al cinema per la teua culpa/ per peresa/ perquè no teníem temps

2) Final

Hem anat a la font per aigua

Hem anat a Vinaròs per visitar els avis

3) Substitutiu

M'han canviat un bitllet fals per un de bo

Aquest delinqüent es feia passar pel germà

4) Mitjà-instrument

M'han cridat per telèfon aquesta vesprada

El president va anunciar la seua dimissió pel portaveu

5) Modal

Els pagaments s'han de fer pel banc

Els diversos usos nociònals de *per*, tan divergents en aparença, han estat posats en relació per T. Riiho en el seu conegut treball sobre l'oposició *per/ per a* en les llengües iberorromàniques. En aquest llibre, Riiho manté unes positures que són molt pròximes a la Gramàtica Cognitiva. Aquest autor ha observat, en efecte, el fet que en la relació de recorregut que expressa *per* existeix la pressuposició de la part anterior (l'origen) d'aqueix recorregut:

"Es interesantísimo observar que la existencia de la parte anterior del movimiento está siempre implícita en la relación de paso, como elemento secundario." (1979: 285)

Aquest fet explica l'existència de causals finals i el fet que una preposició com *per* pugui ser final i causal alhora (en català parlat de manera generalitzada, en el normatiu amb certes restriccions). Estudis com el de SANTOS (1981) han assenyalat la relació entre les causals i les pressuposicions. La pressuposició és un fet previ, anterior, la qual cosa explica l'orientació cap a l'origen de les causals.

Així una preposició com *per* expressa una relació amb unes funcions que es poden representar com una relació o successió contínua de tres parts:

1) Principi (la part anterior, causa o impuls)

2) Terme (la part posterior, la fi o el resultat)

3) El desenvolupament del procés (la part central, el centre d'aquest mateix).

Aquesta relació podria denominar-se "consecutiva", per ser la consecució o successió de dues fases, idees o nocions. Els elements que la desenvoluparien serien, en el cas del català, *per i per a*, que Riho anomena "preposicions consecutives".

La naturalesa de la relació està determinada pel punt de vista que s'adopta:

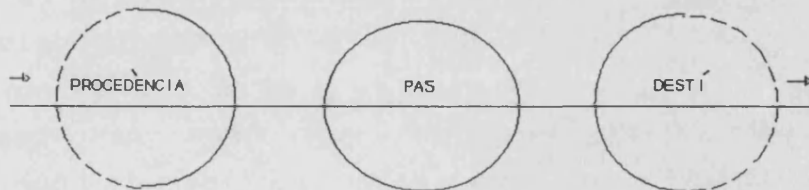
- a) "Una relació en que el origen de la acció es primario, o sea, donde el impulso de la acción se da como un hecho real (actual) es una expresión causal." (1979: 286)
- b) "En cambio, una acción en que el origen de la acción representada por el término regente se da como secundario, o sea, donde el impulso se presenta como una meta aún no alcanzada (virtual), resulta final." (1979: 286)

La distinció no es deu a la naturalesa bàsica de la relació, sino a la manera de concebre-la, idea plenament cognitivista:

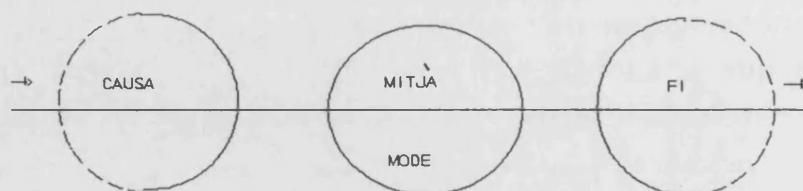
"En realidad, ambos puntos de vista traducen la idea de causa, uno representándola como pasada y el otro como futura (cf. causalidad y teleología)." (1979: 286)

Hi ha, doncs, un clar paral·lelisme entre els tres tipus de consecució:

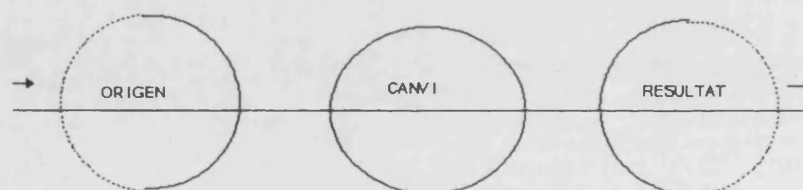
- a) Domini espacial:

b) Domini consecutiu:

c) Domini substitutiu:

Riiho assenyala que des d'un punt de vista històric, les accepcions temporals i espacials són secundàries respecte de les abstractes, si bé els dominis abstractes es motiven, almenys en català en el cas de *per*, respecte dels dominis espacials-temporals. En efecte, segons hem assenyalat més amunt, la consideració que els usos més centrals i prototípics de *per* són espacials permet que aquesta preposició s'articule juntament amb *de* i *a* (inici, mig i final del moviment); igualment, els usos abstractes es motiven amb una relativa facilitat a partir dels espacials; finalment, i com a dada diacrònica, en llatí *PER* era fonamentalment una preposició espacial, malgrat que en el pas

a les llengües romànics els usos abstractes hi hagen pogut guanyar terreny (com s'ha esdevingut en la major part de les preposicions llatines, com a o de). La consideració com a centrals dels usos espacials de *per*, doncs, no obeeix tant a un prejudici localista per part nostra com al major poder explicatiu d'aquesta hipòtesi.

Observem, en el domini espacial:

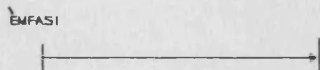
a) *Anant a Xàtiva vam trobar un autoestopista per la carretera*

Malgrat que *per* conceptualitza el recorregut, existeix la pressuposició que aquest camí tendeix a un fi. D'aquí parteix el sentit final de *per*, en emfatitzar o focalitzar el punt final del recorregut per una mena de metonímia o desplaçament de la conceptualització cap als extrems del recorregut, els quals, naturalment, no són abastats ni hom pressuposa que han de ser abastats:

Hem vingut per visitar els nostres avis

b) *Hem vingut per un caminet que acaba a Xàtiva*

Igualment, malgrat que *per* expressa recorregut, hi ha la pressuposició que aqueix recorregut és quelcom limitat i recorregut en tota la seua totalitat (acomplert en acabar el viatge). D'aquí deriva el valor causal de *per*:

Per no haver cregut el metge estic com estic

El bancal està així per la inundació

En l'origen dels l'usos causals, també es manté el valor propi de *per* en el domini espacial: el recorregut. En el primer cas, en què tenim un dels pocs infinitius causals admesos per la normativa catalana, és clar que *per* indica que l'acció de *creure* ha estat realitzada exhaustivament (com en usos temporals en què TR i LM coincidien *quedar-se per tres setmanes*). Com a resultat d'aqueix acompliment es presenta l'oració principal. Açò explica que *per* siga escaient per expressar les relacions causals, caracteritzades per dos moments successius, la causa i l'efecte. Aquesta exhaustivitat en l'atravessament encara és visible en el segon cas. Nogensmenys, no volem dir que aquesta motivació siga possible en tots els casos; de fet, només ho és d'una manera "natural", segons veurem, en casos molt concrets. En qualsevol cas, aquesta explicació permet d'establir un vincle entre el valor de recorregut i el valor d'anterioritat de la causalitat sense descartar l'emfatització o focalització de la part anterior del recorregut, que és la connexió que normalment s'estableix entre els usos espacials i els causals. Ambdues explicacions remetent de fet, al mateix estat de coses: el recorregut exhaustiu del LM per arribar al TR suposa que el LM és anterior al TR, ço és, el seu origen.

4.1.3.1. Domini causal

Hilferty (1991: 72) ha proposat, seguint diversos autors cognitivistes, els següents elements com a prototípics de la causalitat:

(i) Hi ha un esdeveniment en el qual l'agent, mitjançant un instrument, fa quelcom a un pacient;

(ii) aqueix pacient experimenta un canvi d'un Estat 1 a un Estat 2 després del seu contacte amb l'agent.

Cal tenir ben clar que (i) (causa) precedeix temporalment el seu efecte (ii).

El terme causalitat tanmateix enclou diversos tipus de causalitat, segons ha assenyalat aquest mateix autor:

1) L'exemple més prototípic és aquell en què el LM és la causa a través de la qual es produeix l'efecte:

(1) *El pacient va morir per la negligència del metge*

(2) *Es divorciaren per incompatibilitat de caràcters*

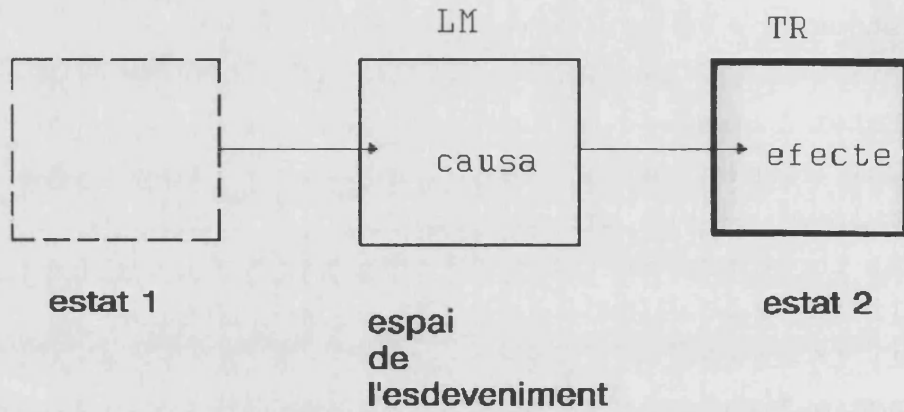
(3) *Es va tancar l'aeroport per la nevada*

Hilferty ha fet notar que en l'últim exemple la nevada no sols és anterior al tancament de l'aeroport, sinó que n'és simultània i àdhuc posterior. Tanmateix, el que és rellevant és que el tancament de l'aeroport és posterior al començament de la nevada. Notem que en la major part dels casos ja no es concep el LM introduït per la preposició *per* com un ens que ha de ser recorregut per arribar a un determinat estat (efecte), especialment en (3), en què el LM (*nevada*) continua després de l'efecte inicial que ha produït. En canvi, en el primer exemple, fins que *negligència* no ha estat realitzat exhaustivament (perfectivament) no es produeix la causa, i el valor de recorregut de *per* roman més patent. Hi ha oracions que semblen contradir l'anterioritat de la causa:

Van tancar l'aeroport per la imminent nevada

Fins i tot ací, la consideració de la nevada (*imminent*) és anterior al fet de tancar l'aeroport: no és necessària una anterioritat real i temporal del fet de l'oració subordinada: basta que la causa s'haja tingut en consideració, en suma, haja estat coneguda.

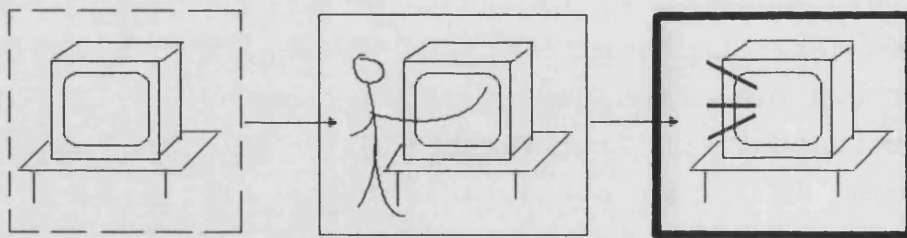
2) Si la causalitat es concep com un pas d'un Estat 1 a un Estat 2, el LM es constitueix en l'espai de l'esdeveniment a través del qual cal passar per aconseguir un canvi d'estat:

Així, davant una oració com la següent, poc comuna, però possible:

El televisor es va posar en marxa perquè el meu germà va pulsar l'interruptor

Seria representable de la següent manera:

(Hilferty, 1991: 77)

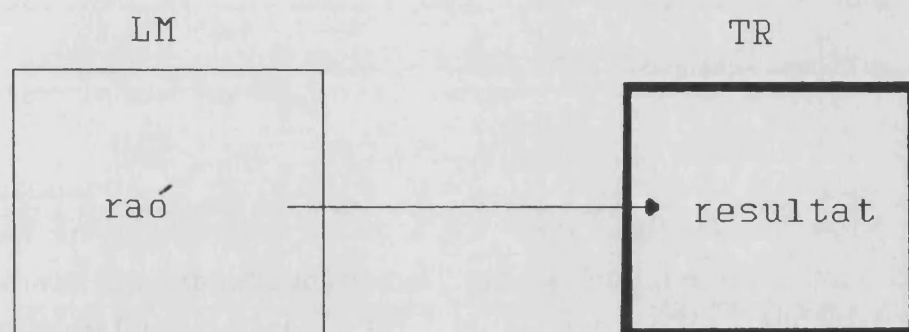
En aquest cas queda ben clar que per introduir un LM que ha de ser recorregut amb exhaustivitat prèviament i que comporta l'arribada a un resultat posterior, en plena consonància amb el valor de recorregut de per en el domini espacial.

3) Un altre tipus és aquell en què per expressa la raó que provoca el resultat:

Hui no hi ha trens pel mal temps

No ve a classe d'anglès perquè s'hi avorreix

Aquest tipus de causalitat és representable de la següent manera:

Recordem d'altra banda la tradicional divisió entre causals d'enunciat i causals d'enunciació, que hom pot trobar, per exemple, en *Marcos Marín* (1979):

a) Causals d'enunciat: La subordinada expressa la causa d'allò enunciat en l'oració principal:

Les plantes són verdes perquè realitzen la funció clorofílica

El sol és mullat perquè ha plogut

b) Causals d'enunciació: La subordinada és la causa que la principal haja estat emesa:

Ha plogut, perquè el sol és mullat

Assenyalem, en fi, que amb independència del tipus de causalitat, el LM pot ser de distinta mena:

1) Si el LM apareix actualitzat, per conceptualitza una causa coneguda o instal·lada en els coneixements pressuposats de parlant i oient:

"El ministre polonès d'Exteriors, K. S., va condecorar Genscher pels "seus serveis a Polònia i pels seus esforços per la normalització de les relacions mútues"

Av 5

"Aquest és un altre dels motius pels quals us he dit que l'objecte en qüestió us pertany" DV 65

"Les reaccions per l'intent de cop a Veneçuela van ser immediates i unànimes en la condemna de l'acció i el suport al règim de C. A. Pérez." Av 3

"D'aquesta manera, el president francès intentà sortir de la crisi oberta per aquest afer." Av 5

"Explica el seu dolor per la mort i la desolació que l'envolta (...)" Av 13

2) Té un caràcter genèric si el LM és un plural sense actualitzar:

"El que vull dir és que, per fets o acusacions de conducta poc exemplar més aviat anecdòtica, hi ha hagut homes i dones que no han estat perdonats." Av 13

"D'acord amb les dades provisionals disponibles a Unespa, la millora dels ingressos per primes durant el 1991 va afectar majoritàriament el ram de riscos diversos, amb una alça del 13 per cent." Av 25

"Tancat per obres." Av 13

3) Amb l'article ϕ hom fa referència a una sèrie d'entitats, generalment abstractes, el valor de les quals es troba suficientment instal·lat als coneixements enciclopèdics dels parlants i que s'associen a determinades rutines (cf. Vandeloise (1986)):

S'han casat per conveniència

No li vaig contestar per respecte

Conveniència i *respecte* remeten a continguts semàntics abstractes ben coneguts sense necessitat d'actualització per la seua connexió amb les nostres activitats socials. D'altres exemples:

"Doncs jo hauria fet que el rei trobés que la noia s'assembla a la meva senyora, diguem la reina, que fa poc que és morta, i que s'enamorés per culpa de la

semblança." Vad 292

"(...) i explica que és germà del mort, i que el va matar a ell per amor (...)" Vad 293

"He vingut per pròpia iniciativa." DV 39

"En aquest cas, però, sereu perseguits per incompliment del contracte." DV 32

4) Molt freqüent és l'ús del demostratiu això:

"Per a certes nacions sense Estat, però per això no menys europees, el punt de vista resultant del pacte entre dotze maneres (diferents, però totes estatalistes en tant que representats d'Estats) d'entendre la història pot ser tan aberrant com per als britànics assabentar-se que els espanyols consideraven Sir Frances Drake un pirata." Av 21

"Al contrari, ho sabem massa bé, i per això ens espantem una mica." DV 28

"Ara que, teniu raó, les paraules només ens poden dur a malentesos. Per això el meu consell és que actueu." DV 63

"Tot estava quiet, tant, que per això devia adonar-me que em seguien." Sds 332

Aquest ús no presenta cap problema pel que fa a la motivació. Les seues particularitats són les esperables per l'estatus especial de això:

(1) Per la seua naturalesa deíctica, fa referència a ens que apareixen o bé en la situació o bé en el context (anterior). En virtut de la metàfora per la qual a partir de la seua funció d'assenyalador espacial (propi) pot remetre a l'espai textual té un valor en certa manera il·latiu. Nogensmenys, no se n'ix de l'àmbit estrictament oracional i expressa la causa d'un efecte constituït per l'oració principal en què apareix; sols la correferència estableix un vincle amb l'oració prèvia. A més a més, cal assenyalar que aquests complements constitueixen causals d'enunciació, car suposen un comentari -causal- a allò que hom diu.

(2) Com a neutre, remet a unitats abstractes, no concretes, normalment oracions o fins i tot elements textuais

majors, la qual cosa va en favor de la seua posició híbrida, entre l'espai intra- i extraoracional.

4) La pregunta per la causa es fa mitjançant el pronom interrogatiu *què*, que remet a qualsevol tipus de causa:

"Per què ens hem de fiar d'ell? " DV 67"

"- Vine...

- Per què? No veig que hagi canviat res." DV 68

5) Quan el LM és una oració, tenim la conjunció causal *perquè*:

"Tingué la força d'arribar a la platja de Sa Tuna amb els seus propis mitjans, perquè no era pas un home acostumat a demanar l'ajuda dels altres." UB 21

"Deu ser clar per a vós, perquè pel que fa a nosaltres." DV 41

Respecte de les relacions entre conjuncions i preposicions, ja n'hem parlat en un altre lloc.

6) Vegem, en fi, alguns casos d'infinitiu causal, sota sospita per part de la normativa catalana:

"I doblement menyspreable per haver-vos presentat amb l'excusa d'una visita de bon veïnatge." DV 46

"(...) el fantasma de la vella cultura occitana, morta a mans de la seva poesia, morta per haver estat sols poesia." Av 13

"En segon lloc, en diverses ocasions les més altes institucions de la judicatura han expressat el seu malestar per haver hagut de fer repetides interpretacions d'una llei (...) que al seu criteri resulta massa ambigua." Av 12

"A nivell polític, els demòcrates, com el senador A. G., no van dubtar ahir a culpar la política del president Bush de la situació de l'ozó per no tenir una política més agressiva per aturar radicalment aquest problema." Av 20

"De jove s'havia dedicat reiteradament a la pesca amb explosius, i un dia, al farelló de Fitor, per voler matar massa llobarros, aguantà una dècima de segon de massa l'explosiu amb la mà i l'artefacte li seccionà el

canell com si l'hi haguessin tallat amb una destrat."

UB

Fem notar que els infinitius passats, acceptats per autors com Badia, són de fet els més freqüents. Personalment, haig de reconèixer que en el meu valencià són els menys estranys. Tal vegada es deu al fet que ací es manifesta d'una manera més clara el valor espacial de recorregut de *per*, segons hem assenyalat adés, absent quan l'infinitiu és present.

Va ser detingut per tenir relacions amb un grup terrorista

Ací la causa no és el resultat d'haver estat recorreguda l'acció verbal exhaustivament.

7) Hi ha finalment dos usos més difícils de motivar. Són els següents:

7.1. El que té un matís consecutiu-modal:

Per com ho diu, sembla mentida

Encara ací, però, continua havent-hi l'anterioritat de la causa respecte de l'efecte pròpia de la causalitat. El matís modal que sembla tenir la subordinada es deu a la presència del relatiu-interrogatiu modal *com*.

7.2. Hi ha també un ús que té un valor concessiu:

Per molt que treballes, mai no et faràs ric

Aquesta oració és paral·lela a una oració com la següent:

Perquè dormes poques hores no estudiaràs millor

En aquests casos, el que tenim és el que tradicionalment s'ha anomenat "causa subjectiva" o "hipotètica": el parlant presenta una causa com quelcom d'altri o situat en el terreny de l'eventualitat (d'aquí l'ús del subjuntiu), normalment per negar-la com a tal causa d'un efecte. De bell nou, trobem la pressuposició pròpia de les causals.:

- *Estudie millor perquè dorm poques hores*

- *Per poc que dormes no estudiaràs millor*

Així doncs, tant en el subjuntiu com en la negació que sovint apareix en l'oració que expressa l'efecte, hom pretén de negar realitat a la proposició causal. Per tant, l'ús de *per* és perfectament motivat i el caràcter concessiu és només una connexió lògica secundària entre les dues oracions (la negació de l'efecte se superposa i anul·la el que diu l'oració causal, i d'aquí el matís concessiu).

Vegem un exemple del nostre corpus:

"Jo em vaig afegir als manifestants contra la Guerra del Golf perquè vaig trobar molt lògic que si estem contra la guerra, contra tota guerra, contra el sistema guerra per resoldre conflictes entre els pobles -i no pas contra pobles ni persones, per fàstic que pugui fer determinada actitud de determinada persona- amb molt més motiu hem d'estar contra aquella guerra on ens envien els fills o els amics." Av 13

La locució *per bé que* té el mateix valor, ací amb una tendència major a fixar-se com a introductor de concessives, si bé la motivació és la mateixa que en les construccions estudiades adés:

"En un mot: *per bé que* amicalment, hem partit peres."

DV 88

7.3. Finalment tenim les oracions del següent tipus:

He vingut per si volies que et portàs alguna cosa del mercat

Aquestes oracions han estat estigmatitzades per Solà (1972), que considera que hi ha una aglutinació de *per* i *si* conjunció sota sospita quant a la seua genuïtat. En qualsevol cas, aquestes oracions expressen una causa hipotètica, i cadascun dels elements introductors tenen la seua motivació: *per* expressa la causa, *si* la probabilitat.

Els usos del domini causal, doncs, són els següents:

1) *Per no haver cregut el metge estic com estic*

- Recorregut: *per* introdueix un LM que és una acció

conceptualitzada com a extensió que s'ha de recórrer per arribar al TR.

- El TR és temporalment posterior al LM (origen).
- El LM és la causa del TR.
- Domini de la causalitat

Aquests usos en què encara és present la conceptualització en termes de recorregut no necessàriament són els més prototípics, però sí que estableixen un vincle entre el domini causal i els més concrets d'espai.

2) *Es va tancar l'aeroport per la nevada*
Hui no hi ha trens pel mal temps

- El TR és temporalment posterior al LM.
- El LM és la causa del TR (origen).
- Domini de la causalitat

3) *Tot estava quiet, per això devia adonar-me que em seguien*

- El TR és temporalment posterior al LM (origen).
- El LM és la causa del TR.
- El LM és això, un deíctic de referència textual que remet a ens no concrets (oracions).

- Valor il.latiu (derivat de la deïxi textual establerta per això)[causal d'enunciació].

- Domini de la causalitat

4) *Me'n vaig perquè en aquest país no hi ha res a fer*
Ets menyspreable per haver abandonat Dolors

(- Recorregut: per introdueix un LM que és una acció conceptualitzada com a extensió que s'ha de recórrer per arribar al TR.) (en la segona oració)

- El TR és temporalment posterior al LM (origen).
- El LM és la causa del TR.
- El TR és una acció.
- Domini de la causalitat

5) *Per com ho diu, sembla mentida*

- El TR és temporalment posterior al LM (origen).
- El LM és la causa del TR.
- El TR és una acció.
- Matis modal (El TR és una subordinada de tipus modal)

- Domini de la causalitat

6) *Per molt que estudies, no acabaràs la carrera en dos anys*

- El TR és temporalment posterior al LM (origen).

- El LM és la causa del TR.

- El TR és una acció.

- Matís concessiu (Pel subjuntiu i el quantificador del LM al qual es contraposa el que diu el TR)

- Domini de la causalitat

7) *He vingut per si volies que et portàs alguna cosa del mercat*

- El TR és temporalment posterior al LM (origen).

- El LM és la causa del TR.

- El TR és una acció.

- Matís hipotètic (conjunció condicional si)

- Domini de la causalitat

4.1.3.2. Causa final

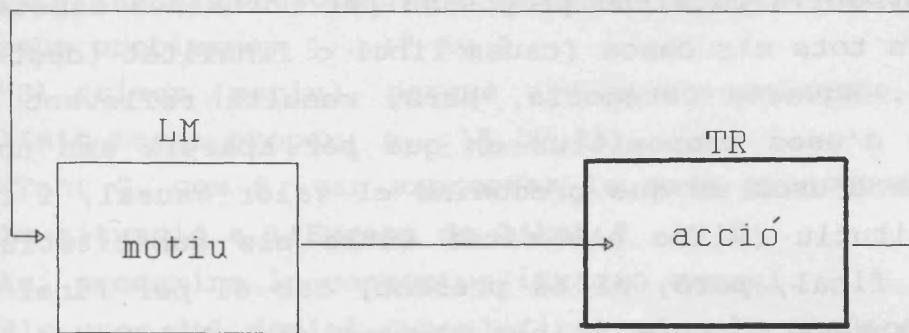
Hem explicat més amunt que l'ús de *per tant* en l'expressió de la causa com en l'expressió de la finalitat està motivat. Hi ha, tanmateix, una sèrie d'usos híbrids, que expressen causa final. En efecte, hi ha casos en què una acció es realitza per aconseguir un objectiu, una meta o una finalitat, i aquests es converteixen en el desencadenant d'aqueixa acció; aquesta causa constitueix, doncs, el motiu de l'acció:

Hem anat a Vinaròs per visitar els avis

Vaig fer el que vaig poder pels refugiats

El professor va dedicar tota la seua vida a la lluita per la llengua

Hilferty (1991: 31) ha representat aquesta mena d'oracions finals de la següent manera:

Cal fer notar que la fletxa que transgredeix la direccionalitat temporal normal entre la causa i l'efecte no abasta el LM, la qual cosa dóna compte del seu matís final.

Nogensmenys, hem d'observar que l'ordre normal entre causa i efecte es dóna en el nivell de les pressuposicions:

He vingut per visitar els avis

Suposa:

Vull visitar els avis

He vingut

El desig de visitar els avis és anterior a l'acció de desplaçar-se; notem que aquests són els verbs "d'acció voluntària", en què hi ha implícit un desig, una voluntat per part del subjecte³, als quals restringia Fabra l'ús de la preposició *per* en la finalitat.

La unió d'aquestes proposicions dóna lloc a dos tipus d'expressions:

(a) *He vingut per visitar els avis*

Ací predomina la idea final ja, tot i que és present la idea causal en el domini de les pressuposicions.

(b) *He vingut perquè vull visitar els avis*

Ací predomina la idea causal, i la finalitat només és pressuposada pel sema voluntatiu de *vull* (que implica la tendència cap a un objecte, *visitar els avis*).

El límit entre verbs voluntatius i no voluntatius és, segons hem estudiat ja, molt borrós. Per aquesta raó, la causa final no sempre és tan fàcil de trobar, i per ço que

³ La presència d'aquest tret voluntatiu en determinades finals ha estat assenyalat per KITAGAWA (1976).

la normativa catalana proposada per Coromines admeta *per* + *inf* en tots els casos (causa final o finalitat (destinació) pura). Aquesta categoria, però, resulta rellevant en una sèrie d'usos prepositius en què *per* apareix amb noms. Es tracta d'usos en què predomina el valor causal, i fins el substitutiu (Riiho els situa entre els substitutius). El valor final, però, hi és present, car el *per* final davant substantius no sols és ben atestat diacrònicament i en el català oriental parlat sinó, segons veurem tot seguit, en la llengua normativa. Ací tenim, doncs, usos com els següents:

1) Expressió del favor:

"Com és lògic, em vaig comprometre *per* tots dos." DV 64

"Ara m'hauré d'alegrar amb J. si aquesta guerra s'ha acabat i ploraré amb ella pels morts." Av 13

"Aquesta llista, integrada pel Moviment pels Drets dels Ciutadans, Shinui i Mapam, amenaça d'arrencar un bon nombre de vots als laboristes, immersos en una crisi originada per la falta de renovació a la cúpula del partit que sembla irresoluble." Av 4

2) Inclinació:

Jo vote pel que és més pràctic

Ací cal incloure determinats usos propers al suplement:

"El nou primer secretari socialista, L. F., va demanar calma i va apostar ahir *per* deixar estar l'assumpte."

Av 5

"(...) i ha seleccionat un conjunt d'obres artístiques contemporànies, i ha optat *per* presentar-les "com una criatura misteriosa, és a dir, com un camí per accedir als misteris del món, tant si aquests són inherents a l'existència com si són un producte de la nostra percepció individual o col·lectiva."" Av III

3) Interés:

"Li Peng firmarà acords de cooperació sobre diverses matèries, fet que sembla confirmar l'interès del govern espanyol pel mercat xinès, format per 1.200 milions de persones." Av 10

"I, més enllà d'això, aquestes categories castrenses

pateixen la sensació que l'executiu es desinteressa pels seus problemes; (...)" Av 2

"El primer [motiu], perquè vivíem obsessionats per un límit massa proper; (...)" DV 85

"Tant G. com S. van expressar la seva preocupació per la situació a l'Europa de l'Est." Av 5

Ací predomina la conceptualització causal.

Els usos del domini causal-final són els següents:

1) *He vingut per visitar els avis*

- El TR és temporalment posterior al LM (origen).

- El LM és la causa del TR.

- El TR és una acció.

- El LM és el punt final al qual tendeix el verb o la voluntat d'un subjecte (finalitat) en virtut d'una metonímia (focalització del final del recorregut).

- Des de la perspectiva del tret anterior, el LM és posterior al TR.

- Domini de la causalitat-finalitat

2) *Estem preocupats per Teresa*

Pregarem per Teresa

- El TR és temporalment posterior al LM (origen).

- El LM és la causa del TR.

- El TR és una cosa.

- El LM és el punt final al qual tendeix el verb o la voluntat d'un subjecte (finalitat).

- Metonímia (focalització del final del recorregut).

- Des de la perspectiva del tret anterior, el LM és posterior al TR.

- Domini de la causalitat-finalitat

4.1.3.3. Domini final

Ja hem justificat al principi la derivació d'un sentit final a partir de *per*; usos d'aquesta mena es troben ja en el domini espacial:

He enviat els xiquets a la font per aigua

Ací hi ha una direccionalitat final, car l'aigua no és sols el terme del moviment sinó també el terme d'una voluntat i conseqüent viatge. Actua, doncs, la metàfora PURPOSES ARE DESTINATIONS. L'ús d'una preposició que conceptualitza el recorregut per expressar el punt final cap al qual tendeix un viatge (i metafòricament una acció i un desig) es justifica, segons hem dit ja, pel fet que la preposició pròpia del recorregut, en poder designar tot el que hi ha entre l'origen i el punt d'arribada, pot desplaçar-se i conceptualitzar una zona o l'altra. Notem en aquest sentit que les subordinades finals, per pròpia naturalesa, mai no abasten el punt final cap al qual tendeixen; tenen un caràcter, per tant, directiu. Això de banda, recordem que finals i causals són inverses, en la mesura que parteixen de la focalització de llocs oposats en el recorregut; així, Viana (1990) expressa amb les següents paraules la relació entre causals i finals infinitives:

"Les preposicions causals infinitives introdueixen un fet ocorregut abans del fet indicat a la proposició principal; els infinitius finals introdueixen un fet (hipotètic) que ocorreria després del fet indicat a la proposició principal. Podríem dir que la cadena de fets "corre en direccions contràries" en cada cas, recollint així la intuïció tradicional que les oracions finals són la versió invertida (com la imatge de l'espill) d'un tipus de causal." ((1990: 373), *apud* Cuenca (1991))

La finalitat, doncs, suposa la separació entre TR i LM: l'acció del LM es concep com quelcom allunyat del TR i cap al qual tendeix el TR (per la seua disposició, naturalesa, etc.) o els desitjos del subjecte. Així, fins i tot en el cas de infinitius "de destinació", per als quals la normativa

fabriana reservava la preposició per a, és motivat l'ús de per:

El llevataps s'usa per obrir botelles

llevataps - - - - - --> obrir botelles

Es conceben TR i LM com ens separats, i llevataps presenta una determinada disposició (naturalesa) per tal d'abastar l'acció que li és destinada.

Per l'exposició que hem fet pot semblar que la preposició per i la preposició a tenen el mateix significat davant els infinitius.

Han vingut a veure els avis

Han vingut per veure els avis

En efecte, ja el punt de partença espacial és molt semblant (a directiva i per directiu-final, en l'un cas com en l'altre derivats de d'altres usos més bàsics, espacials). És aquesta una d'aqueixes zones en què els límits entre els àmbits semàntics de les preposicions tendeixen a esborrar-se, en coincidir-ne determinats usos. Nogensmenys, LAMIROY (1981) ha estudiat l'ús de a/ para davant infinitiu amb verbs de moviment en espanyol i, si més no amb aquesta mena de verbs, s'adverteixen diferències. Aquestes proves vénen a demostrar que a + infinitiu és més un règim (objecte obligatori) del verb que no per (para) + infinitiu:

1) L'una construcció és facultativa, l'altra no:

**Eva s'adreça per comprar fruita*

Eva s'adreça a comprar fruita

2) L'ordre:

Per parlar amb vosté ve a Barcelona

**A parlar amb vosté, ve a Barcelona*

3) La prova del pro-verb fer:

Eva ix al camp per descansar —> Eva ho fa per descansar

*Eva ix al camp a descansar —> *Eva ho fa a descansar*

4) Posició dels clítics:

Eva va a saludar-lo / Eva el va a saludar (? almenys en català)

*Eva ve per veure-us/ *Eva us ve per veure*

5) Determinades restriccions lèxiques sobre l'infinitiu:

Corre a guanyar temps

Corre per a guanyar temps

6) La preposició *a* apareix sempre amb verbs de moviment o en contextos metafòrics que són conceptualitzats com a tals, mentre que *per* final és compatible amb tota mena de verbs:

Et cride per explicar-te el que ha passat

**Et cride a explicar-te el que ha passat*

La resta de proves van en el mateix sentit.

La preposició *a* manté d'una manera més ferma el seu valor originari espacial, i per ço que exigeix un verb de moviment o una conceptualització (metafòrica) en aquests termes. En canvi, *per*, amb valor final, s'ha deslligat en major mesura del domini espacial de pertinença i pot aparèixer amb tota mena de verbs. Notem en aquest sentit que tant el *para* espanyol com el *per a* català, que es pot emprar en aquest ús, és una formació etimològicament derivada i derivada semànticament, que va sorgir ja en el domini abstracte i que en el cas català fins i tot apareix independent d'un ús bàsic espacial. Aquestes diferències, però, com déiem, no afecten tant la semàntica (en tant que planteja problemes de motivació) com la sintaxi i fins l'etimologia (la major o menor llunyania d'un prototipus afecta el grau de motivació d'un ús, però no n'explica l'alternança) o per què no alterna en un determinat context. Lamiroy proposa una diferenciació semàntica que no resulta gaire convincent. Assenyala que en *a* no hi ha la voluntat pròpia de *per/ per a*:

Max corre para adelgazar

Max corre porque quiere adelgazar

vs.

Max corre a saludar a Eva que no equival a

Max corre porque quiere saludar a Eva

Els contextos en què contrasten les preposicions no són comparables: en el primer cas, *córrer* s'empra absolutament

i té el significat de "ser corredor, realitza l'acció de córrer", cosa que no s'esdevé en corre amb un objecte (que al temps és l'objecte dels desitjos del subjecte); ací significa "realitzar un moviment (córrer) ..." que precisa un objecte, un punt d'arribada, de la mateixa manera que verbs com anar. Si empràvem un context veritablement idèntic, veuríem que no hi ha una diferència sinó gradual entre *Max corre a saludar a Eva* i *Max corre para saludar a Eva*. Encara que en el cas de *para* hi haja un major èmfasi sobre la voluntarietat de l'acció, aquest no manca, en virtut de la metàfora PURPOSES ARE DESTINATIONS en el cas de *Max corre a saludar a Maria*.

Finalment, Mª Josep Cuenca (1991), seguint en part Viana (1990) considera que no tots els casos de *per* + infinitiu tradicionalment considerats finals s'han de considerar com a tals. Les veritables finals, segons ella, es caracteritzen pel següent:

a) Expressen un fet futur i hipotètic, condicionat en tot cas a la realització del fet expressat en la clàusula principal.

b) Mantenen una relació de dependència directa respecte del subjecte de l'oració principal; el subjecte d'aquesta ha de ser un agent, o bé hi ha d'aparéixer un verb modal (*haver de, necessitar, poder...*):

La Maria li ho ha dit fer-te un favor

Necessite fulls en blanc per escriure la carta

Si no hi ha correferència amb el subjecte, no és possible la interpretació final:

Han despatxat dos treballadors per reduir les pèrdues de l'empresa

pro₁ han despatxat dos treballadors per reduir ϕ_1 les pèrdues de l'empresa (final)

pro₁ han despatxat dos treballadors, per ϕ , reduir les pèrdues de l'empresa (causal)

Cal excloure de les veritables subordinades finals aquelles en què no apareix un subjecte voluntatiu. En qualsevol cas, la distància temporal entre TR (anterior) i

LM (posterior) es dóna sempre, i açò basta per motivar la preposició *per*. Les raons de l'exclusió dels diversos tipus tradicionals obeeix a l'assumpció que les veritables finals són sols aquelles que presenten un subjecte agentiu, fet injustificat, sobretot tenint en compte que aquesta definició remet a la problemàtica distinció de la tradició gramatical catalana entre verbs d'acció voluntària i verbs que no ho són. La futuritat de les finals és independent del fet que el subjecte siga agentiu o no. Hom no diu, per exemple, on caldria incloure oracions com la següent:

Aquesta granera és aquí per colpejar els lladres

Cal tenir en compte, tanmateix, que la voluntarietat de les finals amb subjecte agentiu s'adiu a la futuritat de les finals en aquest sentit estricte perquè el desig a què hom tendeix es conceptualitza en el futur.

Els tipus exclosos són els següents

1) El tipus en què l'infinitiu expressa mancança:

Queden molts pisos per vendre

La raó de l'exclusió és que ací *per* no és substituïble per la locució *per tal de* (que Solà (1987b) considera que no hauria d'usar-se fora d'expressions agentives, contràriament a l'abús que hui dia se'n fa) i el fet que aquests infinitius no accepten complement. Les restriccions sobre l'aparició d'unitats lèxiques correferents no és, tanmateix, una propietat exclusiva d'aquestes construccions:

**Queden molts pisos per vendre pisos*

com és agramatical:

**Aquesta construcció és molt difícil d'entendre aquesta construcció.*

En qualsevol cas, cal admetre que aquest ús és marginal respecte dels usos finals agentius, si bé el vincle que sempre es manté és la futuritat del LM (pisos que no s'han venut i que per tant estan destinats a ser venuts).

2) Les clàusules de grau:

Tenia massa multes per pagar-les

Aquestes es particularitzen per la presència d'un quantificador en l'oració principal, per no admetre l'elisió

del subjecte (enfrent de les anteriors) i pel fet d'admetre un *com* davant *per* (aquest, era jutjat per Coromines castellanisme, segons veurem tot seguit). Aquests *per*, segons Cuenca, són en realitat consecutives. En efecte, aquest *per* té un clar matís consecutiu; no gensmenys, aquest matís consecutiu sembla ser una aportació del quantitatiu, i, en qualsevol cas, tant les consecutives com les finals suposen una futuritat de la subordinada respecte de la principal, i açò justifica el parentiu entre ambdues i permet la motivació d'un *per* final en aquest cas.

3) Tenim, finalment, els casos de complements infinitius subcategoritzats per verbs (*servir, utilitzar, maldar, bastar, mancar*) o adjectius:

Aquest ganivet serveix per tallar formatge

Maria no està qualificada per fer aquest treball

L'exclusió d'aquests usos no és injustificada: sovint hem vist que els usos de suplement són els menys prototípics i els menys motivats; d'altra banda, les subordinades finals, tant si són introduïdes per la preposició *per* com per la preposició *per a*, al més sovint no són subcategoritzades. En qualsevol cas, fins i tot en aquests casos hi ha una separació entre el TR (present) i el LM (futur), si bé per una metaforització: la destinació es concep com una orientació del TR en la direcció del LM, i suposa un moviment abstracte del present al futur.

Així doncs, no creem que hom pugui excloure tots aquests tipus dels usos finals, car sempre hi ha una ubicació del LM en el futur hipotètic respecte del TR, si bé és inqüestionable que aquests constitueixen usos menys prototípics respecte dels casos de subjecte agentiu (entre els quals tenim els casos en què el verb és de moviment i on actua palesament la metàfora PURPOSES ARE DESTINATIONS) i mantenen relacions amb d'altres tipus de clàusules (amb les consecutives, per exemple).

Els infinitius finals són molt freqüents:

1) Els que depenen de verbs de moviment i palesen la metàfora PURPOSES ARE DESTINATIONS (normalment són verbs d'acció voluntària, on l'ús de per és admés per la normativa fabriana):

"Si heu vingut per compadir-nos..." DV 78

"En un acte realitzat a la Casa de Govern amb la presència d'autoritats nacionals i estrangeres que van arribar especialment per assistir a la cerimònia, el president Menem va firmar el decret pel qual aquests documents passaren a l'Arxiu General de la nació, on podran ser consultats per qui ho vulgui d'aquí a un mes." Av 2

"El primer ministre xinès es desplaçarà a Barcelona per visitar les instal·lacions olímpiques de la ciutat amb el president de la Generalitat, J. Pujol, i l'alcalde de Barcelona, P. Maragall." Av 10

2) Els que depenen de verbs d'acció voluntària que no expressen primàriament un moviment:

"(...) i jo, més morta que viva, les [les ales] vaig tocar per trobar la seda i em vaig quedar allí dins per sempre." Sds 335

"(...) havia cedit les seves habitacions per fer-ne el Guarda-roba de Dames; (...)" Br 30

"El diari Le Monde assegurava ahir que aquest cap de setmana havia mantingut una conversa telefònica amb el president de la Comissió Europea, J. Delors, per parlar d'aquesta qüestió, sense donar, però, més precisions." Av 5

"Ho deu haver dit per fer-vos por." DV 34

3) Els infinitius de destinació, en què Fabra prescrivia per a:

"El Fòrum ha servit per constatar que tots els països requereixen capitals." Av 25

"Les nacions desenvolupades els necessiten per modernitzar i dotar de major competitivitat les seves

estructures, mentre que les més endarrerides i les que abandonen els sistemes de planificació centralitzada urgeixen diners per garantir la seva subsistència econòmica." Av 25

"No ens agraden les visites que fan servir aquesta santa casa per venir-hi a dinar." Sds 330

"És clar que jo no sóc ningú per donar consells, però ja veurà, entre nosaltres dues..." Vad 292

4) Dins els darrers cal situar els que indiquen (in)suficiència (grau):

"Hi ha hagut prou amb una acusació d'adulteri per fer-lo caure de cavall." Av 13

"(...) s'havia d'agafar el tren per anar-hi, jo no tenia prou diners per comprar el bitllet, i cada dia en tindria menys perquè se'm cansava la vista; (...)" Sds 329

No he estudiat tan poc perquè em posen aquesta nota

En l'últim cas, la construcció *com perquè*, molt més *com per a què*, és considerada per Coromines castellanisme, llengua en la qual, al seu torn, és un hispanoamericanisme (*Apud Solà (1987b: 152)*).

En aquests usos hi ha un cert matís consecutiu, però, segons hem indicat abans, aquest deriva d'una banda de les partícules quantitatives-ponderatives de l'oració principal (*prou, tan poc...*) i d'altra del valor prospectiu de l'infinitiu i el subjuntiu. Recordem que la finalitat suposa una separació i una anterioritat del LM respecte del TR, i açò dóna compte de l'afinitat amb la relació consecutiva (en què l'oració subordinada és conseqüència, i per tant posterior, respecte de l'oració principal).

5) Aquesta mateixa separació i posterioritat justifica l'anomenat infinitiu de mancança:

Encara queden pisos per vendre

El significat de mancança deriva potser d'un major èmfasi (en l'oració que ens ocupa marcat per *encara i queden*)

sobre la distància entre TR i LM: la finalitat suposa una distància i una direcció tendent a superar aqueixa distància. Ací hom emfatitza la distància. Recordem que en català, *pisos per vendre*, fora de context i si seguim la norma de Coromines (per al qual la diferència entre *pisos per vendre* i *pisos per a vendre* no és massa rellevant ni estesa per introduir *per* a) pot significar tant "pisos destinats a ser venuts" com "pisos que no han estat venuts". La diferència entre ambdues construccions és, en qualsevol cas, molt subtil: uns pisos que no han estat venuts possiblement estan destinats a ser venuts. Depén, com déiem, de si l'èmfasi recau sobre la distància o sobre el punt final de la distància.

6) Assenyalem que ací tenim la locució *per tal de*, usada en el català actual profusament, -i al parer de Solà (1987b: 146-152) d'una manera poc apropiada, car l'ús antic era prou restringit- tal vegada per les dificultats normatives que entranyava l'ús de *per/ per a* davant infinitiu:

"A soles amb nosaltres mateixos... lluitant *per tal de* fer d'aquest buit una cosa gairebé dolça... buida i no buida, perquè..."

DV 36

"Per la seva part, el diputat del Grup Parlamentari català (CiU), L. Recoder, va presentar ahir a la mesa del Congrés una pregunta sol·licitant quines mesures adoptarà el govern central *per tal d'exigir* el respecte als drets humans a la Xina i el cessament de l'ocupació militar del Tibet." Av 10

Ací la preposició *per* té un significat final ben motivat; el que presenta un grau de motivació baix és el mot *tal*, però la locució es motiva a bastament gràcies a *per*.

Els usos finals de la preposició *per*, doncs, són els següents:

- 1) *El llevataps serveix per obrir botelles*
 - El LM és el punt final al qual tendeix el verb o la voluntat d'un subjecte (finalitat).
 - Metonímia (focalització del final del recorregut).

- El LM és una acció.
- El LM és posterior al TR.
- Hom no abasta el TR.
- Domini de la finalitat.

2) *No he estudiat prou per traure matrícula*

No he estudiat tan poc perquè em suspenguen

- El LM és el punt final al qual tendeix el verb o la voluntat d'un subjecte (finalitat).

- Metonímia (focalització del final del recorregut).
- El LM és una acció.
- El LM és posterior al TR.
- Hom no abasta el TR.

- Matis consecutiu (Per les partícules ponderatives i el caràcter prospectiu propi del *per* final, emfatitzat pel subjuntiu quan hi apareix).

- Domini de la finalitat.

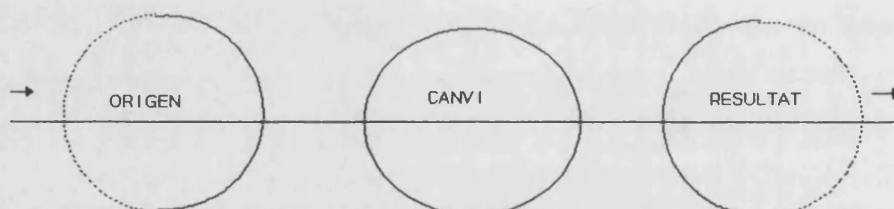
3) *Encara tinc tres pisos per vendre*

- El LM és el punt final al qual tendeix el verb o la voluntat d'un subjecte (finalitat).

- Metonímia (focalització del final del recorregut).
- El LM és una acció.
- El LM és posterior al TR.
- Hom no abasta el TR.
- Privació (pel valor prospectiu de *per* + infinitiu)
- Domini de la finalitat.

4.1.3.4. Domini substitutiu

En l'àrea substitutiva, Riiho havia proposat un esquema com el següent, senceraament paral·lel al de la finalitat:

En aquest esquema, però, el LM que introdueix *per* no es correspon amb el camí (canvi, punt intermedi entre origen i resultat), sinó més aviat amb el resultat. Observem les següents oracions:

- (a) *Hem arribat a València per una senda*
- (b) *He arribat a ser metge per l'estudi i la pràctica*
- (c) *M'han pres per metge*

En l'últim cas, podem veure que *metge* no pot concebre's com un camí que es recorre, sinó com el resultat d'un determinat procés, en el millor dels casos (ací, del procés de *prendre*). En una conceptualització de tipus espacial (b), *metge* hauria de conceptualitzar-se com a resultat d'un procés.

Tenim, doncs, un canvi en la focalització paral·lel al que trobàvem en el cas dels usos finals de *per*: hi ha una mena de metonímia per la qual la preposició pròpia del recorregut (allò que separa i/o uneix un origen i un fi, ací un origen i un resultat) és emprada per expressar el resultat.

Cal que tinguem en compte:

- 1) El concepte de recorregut encara és perceptible en l'ús substitutiu. Així, si diem:

He canviat un llapis per un boli

M'han pres per metge

El professor A. López ha assenyalat que el verb suposa un procés més un resultat ⁴. Segons aquesta idea, hom pot suposar que el procés realitza un recorregut a través de l'essència del LM, per tal d'assolir una equiparació amb aquest que n'és el resultat:

per

llapis —————→
boli —————→ Resultat: llapis = boli

JO —————→
metge —————→ Resultat: Jo = metge

En aquest sentit, Schmidely (1988: 704) ha assenyalat respecte de l'ús paral·lel a aquest del *por* espanyol:

"Le parcours d'une extension B, s'il est effectué intégralement par un élément A, peut avoir pour résultat le recouvrement de la zone par A; (...)"

2) La substitució suposa una igualació de TR i LM; aquesta igualació és de naturalesa molt variable segons la naturalesa de TR i LM: la substitució suposa que el TR ocupa el lloc del LM, i pot ocupar-lo de moltes maneres: substituïnt-lo per complet i eliminant el LM, o merament pot representar-lo; només en el primer cas coincideixen pròpiament els límits de TR i LM:

M'han pres per metge

Han vingut a la manifestació el 60 per cent dels estudiants

En el segon cas, segons veurem, 60 és un representant de 100, no un substitut, cosa que seria si no impossible, difícil de conceptualitzar per la seua absurditat.

1. Dins l'àrea substitutiva, l'ús més prototípic és el del canvi, en què el TR és canviat pel LM. Apareix, per tant, amb verbs que signifiquen canvi (prototípicament, *canviar*,

⁴ Aquesta idea és molt antiga: apareix en la Gramàtica de Port Royal i en certa manera en els Modistes, i ha estat assumida dins el model de la Gramàtica Liminar.

baratar), i aquests verbs, com que exigeixen una forta conceptualització en aquests termes, precisen el terme final del canvi introduït per la preposició *per*:

Vaig canviar cromos per xocolata

Vaig canviar cromos

? *Vaig canviar un bolígraf*

La segona oració no resulta estranya perquè *canviar* s'hi pot emprar d'una manera "absoluta" pel que fa al terme final del canvi; *canviar*, en efecte, s'empra en el sentit d'*intercanviar*, i aquest ús traslladat és possible per la freqüència del canvi de *cromos* (per d'altres objectes) que fa que hom pugui pressuposar un terme final del canvi sense que hi aparegui. En el cas de *bolígraf*, com que no és un element típic de l'*intercanvi*, i *canviar* exigeix el terme final de l'*intercanvi*, l'oració resulta més estranya.

Assenyalem que el canvi no necessàriament ha d'afectar objectes materials, sinó que pot afectar ens abstractes, en sentit metafòric:

"I no està bé, que sigui així? Substituir la desconfiança per la confiança..." DV 76

Els trets que caracteritzen aquest ús més prototípic són els següents:

- El TR equival al LM a conseqüència d'un canvi.
- El TR recorre (abstractament) l'essència del LM al llarg del procés fins a igualar-se amb aqueix LM.
- *Per*, que caracteritza el recorregut, s'empra en última instància per referir-se al punt final (resultat) d'aqueix recorregut per una mena de metonímia.
- Domini de la substitució (amb diversos subdominis)

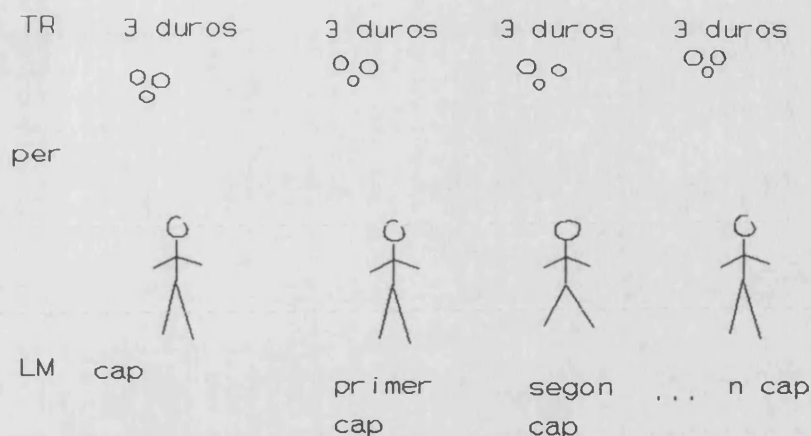
2. Hi ha una sèrie d'usos, que Riiho agrupa sota la rúbrica de "confrontació", i que presenten un grau variable de motivació:

2.1. Un primer grup d'usos són els que indiquen proporció. Observem la següent oració:

Eixim a 3 duros per cap

Aquesta oració és representable mitjançant la següent

figura:

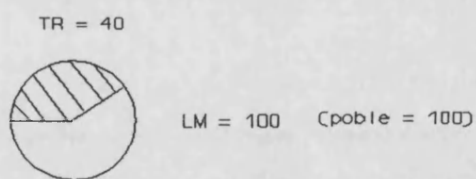

En aquest cas, l'equiparació entre TR i LM és evident: el TR correspon al LM.

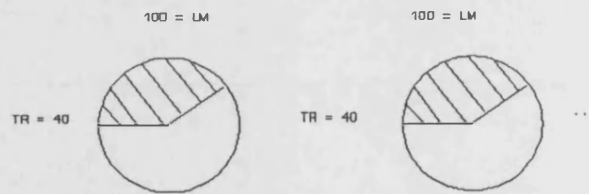
En canvi, en una oració com la següent:

Han vingut el 40 per cent del poble

no sembla tan clara aqueixa equiparació: evidentment, 40 no s'equipara amb 100, sinó més aviat el contrari. El que hom conceptualitza sembla ser el següent, evidentment una conceptualització d'una desigualtat:

Tanmateix, el fet és que, malgrat que la realitat a la qual hom refereix és sens dubte aquesta, la conceptualització que proveeix l'ús de *per* és ben distinta i gens en desacord amb la representació que donàvem de *tres duros per cap*:

Així doncs, ací tenim que el TR, que suposa una part del LM, actua com a representant d'aqueix LM. Així hom entén que naturalment, els límits del TR no coincideixen en aquest cas amb els del LM, sinó que el TR es destaque sobre el LM i actue com a representant d'aquest. En qualsevol cas, hi ha una correspondència entre TR i LM: a cada 40 correspon un 100. L'equivalència ací no és igualtat, sinó correspondència.

Cal que ens preguntem, doncs, d'on es dedueix el significat distributiu que tenen aquestes expressions : *tres duros per cap* = "tres duros per a cada cap". Aquest valor es dedueix de la correspondència que és expressió de la substitució: a un x correspon un y. A l'expressió d'aquesta correspondència ha ajudat l'absència d'article en el LM, la qual cosa hi dóna un valor genèric, d'essència. Així, quan diem:

Eixim a tres duros per cap

en no emprar cap article, no indiquem que isquem a tres duros per a un determinat nombre de persones, sinó per a qualsevol nombre de persones que pugui haver-hi. Hom expressa, doncs, que correspondran ($TR = LM$) 3 duros a qualsevulla de les persones que es troben implicades en aquest estat de coses.

Els trets distintius d'aquest ús són, doncs:

- Correspondència entre TR i LM: El TR és equivalent al LM o és una part del LM que tot destacant-se'n el representa i s'hi correspon.

- Distribució

- El TR és numeral
- Domini quantitatiu

Vegem exemples d'un i l'altre tipus:

a) Tipus *tres duros per cap*:

"Veneçuela és un dels països més rics de Llatinoamèrica, ocupa el quart lloc en el rànquing mundial d'exportadors de petroli i presenta uns ingressos per càpita de 2.400 dòlars." Av 2

"La Història d'Europa l'han escrit dotze historiadors europeus. Un per cada Estat de la Comunitat? No. Un per cada Estat de la Comunitat menys Luxemburg." Av 21

b) Tipus "percentatge":

"Així mateix, el 55 per cent reclama la dissolució de l'Assemblea Nacional i la convocatòria d'eleccions legislatives anticipades." Av 5

"Entre els mesos de febrer i març, la taxa de destrucció d'ozó es podria situar entre un 20 i un 30 per cent."

Av 20

2.2. Riho parla d'una "confrontació emfàtica" en exemples com els següents:

Per una vegada que dóna almoïna, ho diu a tothom

Per una vegada que isc de casa, em refrede

En aquests casos, que és un relatiu adverbial temporal que té com a antecedent *una vegada*. La motivació a partir de la idea de canvi és clara:

1 vegada (LM) = ho diu a tothom (TR)

1 vegada (LM) = em refrede (TR)

L'única diferència respecte de l'ús més prototípic és que el LM és una unitat temporal, i allò que hom intercanvia és una oració:

- El TR és una oració

- Domini temporal

Vegem-ne algun altre exemple:

"Per una vegada que es decideix a llogar aquesta cambra, li desagradaria que els comptes li sortissin malament."

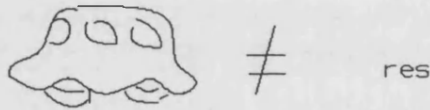
DV 61

3. La representació de què parla Riiho no és més que una substitució d'un objecte per un altre en uns dominis més abstractes (per exemple en les funcions):

Ha vingut a les noces pel seu germà, que és malalt
No deixes que ningú no decidesca per tu

4. Igualment, la recompensa i el preu és un cas clar en què el TR equival al LM:

No venc el cotxe per res del món

cotxe = res del món (negat)

Venc el meu cotxe per 500 milions de pessetes

cotxe = 500.000.000 de pts.

En aquests casos el valor de "recorregut" del LM introduït per la preposició *per* resulta més clar, però tal vegada açò és deu més aviat al seu parentiu amb l'expressió de l'instrumental, que al seu torn és ben pròxima als usos espacials propis de recorregut:

He comprat el cotxe per 3.000.000 pessetes

No podem saber si la conceptualització que predomina és:

- Canviem cotxe per 3.000.000 pessetes (canvi)
- 3.000.000 pessetes ens han servit per adquirir un

cotxe (instrument)

En qualsevol cas, ambdues conceptualitzacions són molt pròximes i no debades hom hi empra la mateixa preposició.

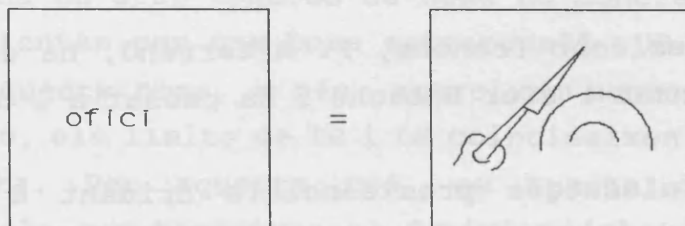
Vegem-ne alguns exemples d'aquest ús:

"I què hauria de fer **per** vint duros la setmana? De cuiner?" UB 23

"(...) vaig col·locar un paravent pintat per R. Fry, amb un paisatge provençal, que havia comprat **per** poc preu en la liquidació dels tallers Omega." Br 37

6. L'ús que Riiho anomena "condició" només difereix del casos anteriors en la naturalesa lèxica del TR i, consegüentment, en el domini. El TR és, en efecte, una condició o ofici; clarament el TR equival al LM:

Tenia per ofici esmolar ganivets

ofici = esmolar ganivets

7. Semblant és el cas, en fi, de la "substitució conceptual". Aquest terme de Riiho enclou diversos tipus d'usos, que tradicionalment es coneixen com a "predicatiu"⁵. Aquests, segons la naturalesa del LM (no sols la categoria, sinó també la determinació) poden ser de distinta mena. Així, observem en primer lloc el contrast entre ambdues oracions següents:

Van prendre Innocenci pel meu germà

Tenim aquest xiquet per despistat

En el primer cas, hi ha una substitució d'un objecte

⁵ D'aquestes construccions s'ha ocupat, des d'una perspectiva estructural RODRÍGUEZ DíEZ (1987-1988).

(*Innocenci*) per un altre (*el meu germà*), i hom hi empra, per les raons que hem estudiat, la preposició *per*, que s'hi adiu. En el segon cas, en canvi, tenim que un objecte (*aquest xiquet*) és substituït per una qualitat (*despistat*). Dins la Gramàtica Liminar s'ha demostrat que noms i adjectius són essencialment de la mateixa naturalesa: tots dos es refereixen als objectes, sols que de distinta manera: els noms extensivament (a objectes concrets) i els adjectius intensivament (al conjunt dels objectes). Per tant, ací el TR (un objecte) s'equipara a una totalitat d'objectes (LM), ço és, la totalitat d'objectes que són "despistats". Dit en d'altres paraules, *xiquet* és substituït (concretament, considerat, que suposa una igualació intel·lectual subjectiva) pels trets propis de *despistat*. La motivació d'aquests usos és, per tant, ben clara. Vegem-ne d'altres exemples:

"El president francès, F. Mitterrand, ha decidit donar per tancat l'afer Habache i ha passat a l'ofensiva." Av 5

"Tres missatges presidencials cridant a la calma i demanant la rendició dels colpistes van donar per fet des del primer moment que l'aixecament no tenia cap futur." Av 3

"Tingueu per segur que si ho fes, serem molts els que us ho sabrem agrair quan se'ns presenti l'ocasió de fer-ho." Av 13

Nogensmenys, aquesta "substitució" intel·lectual no sols es dóna amb LMs adjectius, amb referència intensiva, sinó també amb noms. Aquests noms poden ser de distinta mena:

1) Un nom que remet a ens concrets, no abstractes:

"Tothom pren el noi pel rei, perquè resulta que aquest noi és germà del rei, un germà abandonat, però això no se sap fins a l'acabament." Vad 292

"Segons l'informe facilitat per la policia de l'Ulster, l'acció contra la superprotegida seu del Sinn Fein, al cor del bastió nacionalista de Fall Road, a l'oest de Belfast, va ser perpetrada al migdia per un policia fora

de servei i amb les facultats mentals pertorbades que, fent-se passar per periodista, es va acostar a l'edifici i va disparar indiscriminadament contra les persones que hi havia a l'interior. " Av 5

La presència o absència de l'article no sembla ser rellevant per a la coincidència entre els límits de TR i LM; si no hi ha article, el canvi o la identificació es fa entre un objecte i una classe, i la coincidència és perfecta; si hi ha article, la substitució es fa entre un objecte i un altre, i els límits coincidiran normalment, però la coincidència o no entre els límits de TR i LM no sempre és perceptible (ací sí, car es confon un objecte (*el rei*) amb un altre (*el germà*), i conseqüentment n'ocupa per complet el seu lloc).

2) Hi ha un grup nombrós de noms no concrets:

"Què s'entèn per una bona setmanada?" UB 23

Quan aquests noms, a més, apareixen sense cap mena de determinació, els límits de TR i LM coincideixen d'una manera més perfecta. Per aquesta raó, es tracta de sintagmes preposicionals que tendeixen al domini modal:

"Cal que assisteixis a les millors conferències - la d'Akwright sobre Demòstenes, per exemple- tant si corresponen a la teva branca com si no..." Br 35

"He llegit que, de vegades, simulaven, posem per cas, que eren molt catòlics, i fins i tot ho arribaven a ser de veritat, perquè interessava que el poble se sotmetés a la religió catòlica i n'acceptés els seus principis morals." Av 13

8. Hem reservat per al final un ús de motivació més conflictiva, malgrat que Riho el recull dins els usos que anomena "confrontació". Es tracta d'un ús que aquest mateix autor anomena de "separació". Són aplecs $N_1 + per + N_2$, en què $N_1 = N_2$, i que tenen un caràcter marcadament modal:

Li vaig contar l'afer del robatori punt per punt
on punt per punt equival, en bloc, a exhaustivament, per

exemple.

Vegem-ne un altre exemple:

" (...) encara ara podria repetir paraula per paraula moltes de les coses que em va dir." Br 35

En aquest últim cas, una motivació que se'ns acut és una conceptualització del discurs oral en termes de paraules successives, de manera que la linearitat del temps comporta la substitució d'unes per altres, i d'ací l'ús de *per*. De fet, una traducció *paraula per paraula* és aquella que tradueix una paraula rere l'altra, seguint l'ordre lineal de llenguatge. Hom pot derivar també aquest ús directament a partir de l'ús espacial de recorregut, car en la idea de "unes paraules darrere d'altres" hi ha una clara idea de recorregut.

Els usos de *per* dins l'àrea substitutiva són, doncs, en resum, els següents:

1) *Canvie cromos per xocolata*

- El TR equival al LM a conseqüència d'un canvi.

- El TR recorre (abstractament) l'essència del LM al llarg del procés fins a igualar-se amb aqueix LM.

- *Per*, que caracteritza el recorregut, s'empra en última instància per referir-se al punt final (resultat) d'aqueix recorregut per una mena de metonímia.

- Domini de la substitució (canvi)

2) *Eixim a 3 duros per cap*

Ve el 40 per cent del poble

- Correspondència entre TR i LM: El TR és equivalent al LM o és una part del LM que tot destacant-se'n el representa i s'hi correspon. (La correspondència és l'aspecte que pren la substitució en aquest ús).

- Distribució.

- El TR és un numeral.

- Domini quantitatiu-distributiu (conceptualitzat com a substitutiu).

3) *Per una vegada que isc de casa, em refrede*

- El TR equival al LM a conseqüència d'un canvi.

- El TR recorre (abstractament) l'essència del LM al

llarg del procés fins a igualar-se amb aqueix LM.

- El TR és una acció.

- *Per*, que caracteritza el recorregut, s'empra en última instància per referir-se al punt final (resultat) d'aqueix recorregut per una mena de metonímia.

- Domini temporal (conceptualitzat com a domini substitutiu).

4) *Ha vingut a les noces pel seu germà*

- El TR equival al LM a conseqüència d'un canvi.

- El TR recorre (abstractament) l'essència del LM al llarg del procés fins a igualar-se amb aqueix LM.

- *Per*, que caracteritza el recorregut, s'empra en última instància per referir-se al punt final (resultat) d'aqueix recorregut per una mena de metonímia.

- Domini de la substitució (canvi de funció o representació)

5) *He venut el cotxe per 5.000.000 de pessetes*

- El TR equival al LM a conseqüència d'un canvi.

- El TR recorre (abstractament) l'essència del LM al llarg del procés fins a igualar-se amb aqueix LM.

- *Per*, que caracteritza el recorregut, s'empra en última instància per referir-se al punt final (resultat) d'aqueix recorregut per una mena de metonímia.

- El TR és un objecte que pot ser venut.

- El LM és la quantitat pecuniària que es canvia per l'objecte.

- Domini de la substitució (operacions comercials de compra i venda)

6) *Tenia per ofici esmolar ganivets*

- El TR equival al LM a conseqüència d'un canvi.

- El TR recorre (abstractament) l'essència del LM al llarg del procés fins a igualar-se amb aqueix LM.

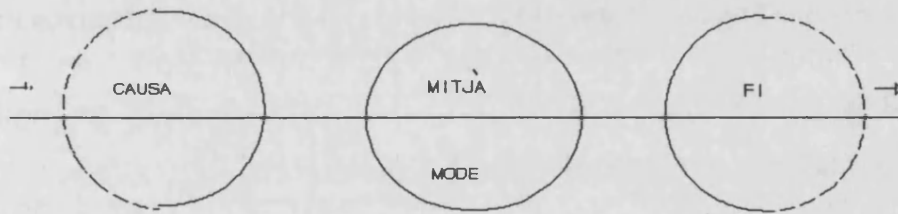
- *Per*, que caracteritza el recorregut, s'empra en última instància per referir-se al punt final (resultat) d'aqueix recorregut per una mena de metonímia.

- El TR és una activitat concreta (conceptualitzada com a acció o com a cosa)

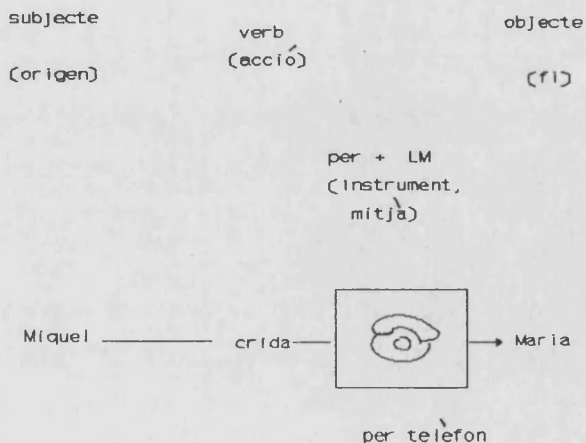
- El LM és el genèric d'aqueixa activitat o condició.
 - Domini de la substitució (condició o ofici).
- 7) *Tenim aquest xiquet per despistat*
S'ha fet passar per periodista
- El TR equival al LM a conseqüència d'un canvi (activitat intel·lectual).
 - El TR recorre (abstractament) l'essència del LM al llarg del procés fins a igualar-se amb aqueix LM.
 - *Per*, que caracteritza el recorregut, s'empra en última instància per referir-se al punt final (resultat) d'aqueix recorregut per una mena de metonímia.
 - El TR és una entitat (cosa o persona)
 - El LM és una qualitat o una cosa genèrica (entesa com a feix de trets)
 - Domini substitució (substitució-igualació conceptual).
- 8) *Li vaig contar l'afer del robatori punt per punt*
- El TR no sols equival al LM sinó que és el mateix.
 - El TR recorre (abstractament) l'essència del LM al llarg del procés fins a igualar-se amb aqueix LM.
 - *Per*, que caracteritza el recorregut, s'empra en última instància per referir-se al punt final (resultat) d'aqueix recorregut per una mena de metonímia.
 - Matis modal.
 - Domini de la substitució (canvi figurat)

4.1.3.5. Domini del mitjà-instrumental

Per a Riiho, la connexió de l'àrea del mitjà-instrumental i modal amb els usos espacials de *per* és òbvia, i és visible en el següent esquema, paral·lel al proposat en els altres dominis:

Els usos intrumental-mitjans són clarament usos figurats de l'ús prototípic de *per* com a preposició que conceptualitza l'espai que es troba entre l'origen i el fi d'un moviment, ço és, el recorregut. En aquests casos, *per* introdueix el LM que serveix perquè l'acció verbal abaste la seua fi (objecte).

Així doncs, per continua introduint un punt intermed que serveix a la realització de l'acció. Assenyalem, d'altra banda, que els usos instrumentals poden tendir en major o menor mesura cap al domini modal, segons l'actualització de LM. Així, *cridar per telèfon* o *enviar una carta per correu aeri* (el LM és un nom "essència") expressen una manera més abstracta que *cridar amb el telèfon* o *enviar una carta amb el correu aeri* (el LM és nom actualitzat, conceptualitzat com a ús instrumental "material" i concret).

Vegem alguns exemples d'usos mitjà-instrumental:

"Inscripció: Per sol·licitud adreçada a l'Escola d'Administració Pública de Catalunya, avinguda de Pearson, 28, 08034." Av 5

"[va ser president en dues ocasions] (...) i del 12 de març del 1974 al mateix dia del 1979, després d'haver estat elegit president constitucional de Veneçuela el 9 de desembre de 1973, per una votació aclaparadora.

Av 2

"Per mitjà d'ells us volem indicar una capacitat d'investigació i d'anàlisi que només pot desenvolupar-se en una vida sense traves." DV 85-86

En aquesta locució prepositiva hom explicita el mitjà "Abans de ser candidat a la presidència de la República per Acció Democràtica, el 1987, va ser senador i va formar part de la fracció parlamentària d'aquest partit." Av 2

"La néta de Mussolini, (...) va anunciar ahir que serà candidata a les pròximes eleccions legislatives italianes per les llistes del neofeixista Moviment Social Italià (MSI) a la circumscripció de Nàpols."

Av 4

En aquests últims casos, malgrat que sembla poc motivat a primer cop d'ull, per introdueix un LM que és intermediari de la realització d'una acció (implícita ací); en efecte *candidat* és un nom-adjectiu que es refereix a aquell estat especial dels polítics pel qual es disposen a accedir a un lloc en les institucions polítiques; suposa, doncs, un

desplaçament de l'activitat política no institucionalitzada a l'activitat política institucionalitzada (com a diputat, congressista, governador, etc.); les llistes electorals i els partits es conceptualitzen com a punts intermedis necessaris per accedir a aqueixos llocs institucionalitzats per votació popular. L'accés al lloc, doncs, passa per la llista o el partit.

D'altres usos de què parla Riiho depenen òbviament de la naturalesa del LM:

a) Si és una persona tenim una intercessió:

Ho ha aconseguit per son oncle

també si és la divinitat:

Jo li ho demane per Déu

b) El garant d'un jurament es conceptualitza també com un mitjà a través del qual es dóna veracitat a l'afirmació en qüestió, i d'aquí l'ús de *per* amb qui garanteix un jurament (normalment la divinitat o persones molt estimades per assegurar la veracitat del missatge transmés):

T'ho jure per Déu, per ma mare, etc.

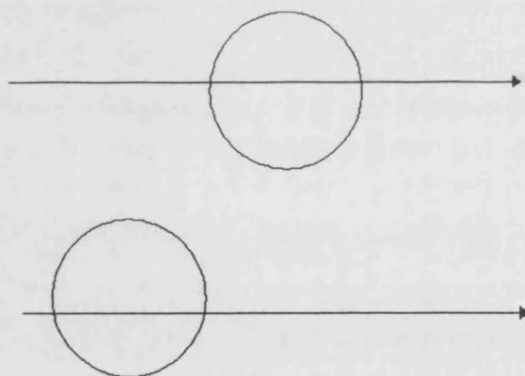
2. Relacionats amb aquest mateix domini Riiho parla d'una sèrie de casos de "causalitat amb matisos instrumentals". Es tracta d'usos en què és difícil saber si estem davant una conceptualització en termes causals o en termes instrumentals, ço és, una conceptualització en què *per* introdueix el recorregut o una conceptualització en què l'èmfasi s'ha desplaçat cap a l'origen del recorregut. Possiblement es trobe precisament en aquests usos l'origen d'aqueix desplaçament que ha generat els usos causals de la preposició *per*. Ací hi ha diversos usos:

2.1. Els que expressen influència:

Per Déu ens va venir açò

Per ordre de l'alcalde fem saber que hi llevaran l'aigua

Ací no queda clara quina de les dues conceptualitzacions següents tenim:

si bé nosaltres creem que el sentit de recorregut encara és predominant sobre el d'origen (al contrari que Riiho, que situa aquests usos dins el domini causal).

2.2. Més freqüent, més important i més complicat és el cas del complement agent. El parentiu de categories com agent, instrument i causa és ben gran, car es poden referir sense una aparent diferència a les mateixes realitats⁶:

La casa fou destruïda pel foc

- Causa
- Instrument
- Agent

Cal tenir en compte de primer que la categoria de l'agent ha estat molt discutida dins la polèmica sobre la veu passiva com a revers paral·lel de l'activa a partir de l'Estructuralisme (Alarcos (1980) per a l'espanyol, Rubio (1966) per al llatí). Sense voler entrar en una problemàtica que constitueix per ella mateixa tema de tesi, cal que assenyallem una sèrie de fets que han vingut reconeixent-se sobre la passiva al llarg de la lingüística moderna:

a) La passiva és poc emprada en les llengües romàniques, si exceptuem, al parer de Palau (1987) el cas del francès. S'hi troba relegada a registres amb una elaboració mitjana

⁶ Cf. NILSEN (1973: 65-69).

o alta (periodisme, llenguatges científics, llenguatge literari, etc.)

b) La funció principal de la passiva és normalment l'enfosquiment de l'agentiu, d'aquí que la presència d'un complement agent en principi es contradiga amb el seu ús o supose un estatus ben diferent del subjecte -gens enfosquit-dels verbs actius.

c) Conseqüentment, els complements agents de les llengües romàniques (cat. *per*, esp. *por*, fr. *par*, it. *da*) són relativament poc emprats.

d) El complement agent prototípic és, naturalment, l'agentiu, ço és, l'instigador animat de l'acció. Quan ens apartem d'aquests trets prototípics, el complement agent comença a acostar-se a d'altres categories, com la de la causa o l'instrumental. Així, en llatí, a grans trets existia la següent distinció:

Galli victi sunt a Caesare

Galli victi sunt exercitu Caesaris com

Galli victi sunt sagittis

Només quan el complement agent és animat apareixia una preposició que el distingís (d'una manera poc constant, car podia haver-hi agents inanimats amb preposició) dels instrumentals. Aqueixa preposició, d'altra banda, té un valor separatiu que autors com L. Rubio, que neguen l'existència d'una passiva com a "transformació" de l'activa i, conseqüentment, d'un complement agent, consideren que s'hi manté: *ab* indica no l'agent que realitza l'acció, sinó la persona de la qual procedeix aqueixa acció.

Quelcom semblant podem dir respecte del *per* de l'agent del català ⁷. L'ús de la preposició *per* *per* expressar l'agent es troba doblement motivat:

La casa fou destruïda pel foc

⁷ Així, per al cas de l'espanyol, Neyrod i Weller (1988) assenyalen:

" *Por* marque l'actant initiateur et générateur de l'action, toujours en liaison avec un verbe au passif. " (1988: 585)

a) Causa: foc 1er ———> 2^{on} destrucció

b) Instrument: El foc és un mitjà per a la destrucció.

Els exemples d'aquest tipus, en què l'agent pot ser motivat a partir d'un domini o l'altre, són molt freqüents:

"Daniele Fioreto va comentar que els components de la secció de l'equip espanyol estan "molt afectats" per les declaracions de Paco Fernández Ochoa contra l'equip."

Av 28

"Em vaig apartar de l'arbre, una olivera de les més retortes, decantada i martiritzada per les ales de tots els vents, (...)" Sds 329

En qualsevol cas, és normal que una preposició que pot emprar-se per conceptualitzar un LM com a causa d'una acció o com a mitjà d'una acció, siga emprada també per indicar l'agent que realitza l'acció. Cal preguntar-se en aquest punt si el complement agent té cap entitat diferent de l'instrumental i/ o la causa. Dos fets ens semblen evidents:

1) El complement agent no és en realitat un complement agent, és a dir, no és un "subjecte precedit de preposició". Del subjecte, només en conserva alguns trets (l'animació), però hi manquen d'altres (sobretot, èmfasi, però també la concordança).

2) Les conceptualitzacions són distintes, malgrat que ben relacionades a causa del parentiu familiar entre els diversos usos de *per*:

La casa fou destruïda pel foc

- Causa: La casa és destruïda a causa del foc: el foc es conceptualitza com quelcom anterior a la destrucció i que l'ocasiona.

- Mitjà: El foc es conceptualitza com un mitjà que serveix (té com a punt d'arribada) la destrucció.

- Agent: el foc es conceptualitza com quelcom capaç de dur a terme (des d'on pot partir) una acció destructiva.

Aquestes nocions són certament pròximes, i els diversos usos de *per* es troben ben relacionats per una semblança familiar, però les conceptualitzacions són relativament distintes. Quin és, doncs, l'estatus de l'agent? Creem que

l'explicació és semblant a la donada per Rubio al *ab* del llatí: l'èmfasi sobre l'origen del recorregut que suposa la causalitat permet que aquesta preposició s'empri per indicar l'origen del qual parteix l'acció. Una de les diferències entre un subjecte i un complement objecte és precisament aquesta: el subjecte es presenta com quelcom que tendeix cap a un objecte (un TR que va cap a un LM, o que en qualsevol cas realitza una acció); en canvi, el complement agent es concep com quelcom del qual procedeix una acció:

Cèsar venç els gals

Els gals són vençuts per Cèsar

En el segon cas, l'acció apareix acabada sense complement agent: *Els gals són vençuts* té un valor intransitiu tancat en ell mateix: interessa que hi ha un subjecte que ha sofert una acció que, naturalment, no n'ix. El complement agent només indica, subsidiàriament, d'on procedeix aqueixa acció (de Cèsar), rellegat a un segon pla (el subjecte *chômeur* de què parlen els autors de la Gramàtica Relacional). No és, tanmateix, una mera procedència física, com s'esdevenia en el *ab* llatí, sinó d'una procedència "causal": Cèsar és de qui procedeix l'acció i també qui la causa. Recordem en aquest sentit que les construccions causals, segons ha fet veure Hilferty (1991), es caracteritzen per un Agentiu animat que realitza un canvi d'estat sobre un agent a través d'un instrument. Fins ací hem mantingut que instrumental, complement causal i complement agent són relativament distints. Nogensmenys, el complement agent inanimat presenta notables afinitats amb el complement causal. De fet, incompatibilitats com les següents, podrien indicar que el complement agent no és de fet més que un tipus especial de complement causal:

Cèsar va ser vençut per la tempesta

?Cèsar va ser vençut pels gals per la tempesta

Cèsar va ser vençut pels gals a causa de la tempesta

Aquesta incompatibilitat pot donar a entendre que el complement agent és només un complement causal animat correferent amb l'agentiu (referencial) del verb passiu amb

el qual apareix. Si no és possible conceptualitzar un complement com a instigador de l'acció (*gals*) i un altre com a causa (*la tempesta*) és perquè tots dos són el mateix. L'única particularitat és que el Complement agent, més prototípic és animat i és correferent amb l'agentiu referencial del verb, fet que és poc rellevant des dels pressupòsits de la Gramàtica Cognitiva. Notem d'altra banda que la possibilitat del complement causal amb la locució a causa de pot deure's al fet que aquesta perífrasi no entra pròpiament dins la xarxa argumental del verb, i per tant no hi ha aqueixes incompatibilitats en la conceptualització. Si un complement causal apareix amb un verb actiu no hi ha cap possibilitat d'interpretació com a complement agent:

He anat al cinema per Maria

Contràriament, són nombrosos els casos de complements agents inanimats que difícilment poden entendre's com a causals:

"Finalment, la simfonia arribava al seu zenit en un reposat final marcat més per la força interna de la música de Mahler que per la mateixa interpretació." Av 36

"Segons les dades recollides pel satèl·lit d'investigació de les capes superiors de l'atmosfera(...) s'espera que a partir d'aquest hivern començarà una forta disminució d'ozó a l'hemisferi Nord." Av 20

"(...) anava relativament ben vestit, i això sembla que li era en certa manera imposat per l'ofici que feia: (...)" UB 19

Aquests casos són aquells en què, segons Suñer (1981) l'estat resultant de l'acció verbal no és possible si no persisteix la intervenció d'un agent; d'ací que l'actuació de l'agent no siga anterior a l'estat o acció i aquest no es pugui conceptualitzar en termes de causa.

Assenyalem, d'altra banda, que la conceptualització en agent i complement causal es manté ben distinta, malgrat el seu parentiu, quan són animats:

La ciutat va ser destruïda per Maria (causa= a causa de Maria)

La ciutat va ser destruïda per Maria (agent= a mans de Maria)

Notem que en aquest cas la conceptualització conjunta de tots dos complements produeix igualment estranyesa:

?La ciutat fou destruïda pels grecs per Elena

La ciutat fou destruïda pels grecs a causa d'Elena

Sembla, doncs, que aquesta estranyesa d'ambues preposicions amb dos valors distints obeeix a unes restriccions que potser tinguen a veure amb les bones formes (l'estil) més que no amb el fet que conceptualitzen exactament els mateixos fets. Notem que incompatibilitats semblants es donen respecte de complements introduïts per d'altres preposicions:

**La destrucció de la ciutat dels romans*

La destrucció de la ciutat pels romans/ per part dels romans

Per tant, la categoria del complement agent sembla que és pertinent, si bé no es distingeix d'una manera tallant del complement de causa i del complement instrumental. El complement agent més prototípic, per tant, estarà caracteritzat pels següents trets:

- Recorregut: èmfasi sobre l'origen (causatiu) del qual procedeix l'acció.

- Animat

- Primer argument del verb, rellegat a un segon pla en intransitivitzar-se (passivitzar-se) el verb.

Vegem alguns exemples de complements agents:

1) Animats, que són els més prototípics:

"El davanter búlgar Hristo Stoitxkov ha estat descartat definitivament pels metges del Barça per al partit de dissabte que ve contra el Sevilla al Nou Camp." Av 27

"A la cantonada Provença-Aribau el primer cotxe del comitè mobilitzat, conduït per un novençà, va atropellar-la." Vad 294

"(...) i vaig col·locar un paravent pintat per R. Fry,

amb un paisatge provençal, (...)" Br 37

b) Inanimats (noms d'agrupacions humanes o institucions), però que remeten a ens animats per metàfora o metonímia:

"Els estudis fets per la NASA qualifiquen aquest nou forat com el resultat de "extraordinàriament grans" concentracions d'aquests gasos per aquestes latituds."

Av 20

"Quatre membres de la Lliga Internacional dels Drets Humans són a Belfast per fer un informe sobre maltractaments perpetrats per les forces britàniques."

Av 37

"(...) no va saber donar la tensió dramàtica que exigeix el seu paper, amb una veu massa fosca i poc projectada que més d'un cop quedava emmudida per l'orquestra."

Av 36

"Fou per aquest cercle que em vaig trobar adoptat, sense haver-me'n adonat, durant el meu primer trimestre; (...)" Br 37

c) Inanimats; ja n'hem vist prou exemples; en citem només un:

"El president francès, François Mitterrand, va protagonitzar ahir al vespre una compareixença televisiva que va marcar la seva ofensiva per sortir de la crisi resfermada per l'afer Habache." Av 5

3. El tret semàntic d'origen apareix clarament en la locució *per part de*, molt freqüent amb la passiva reflexa. Aquesta és prou usada contràriament a l'agentiu introduït per la preposició *per*, i la seua funció és precisament escondir el subjecte. La locució *per part de* és, per tant, una formació més aviat llibresca, de la genuïtat de la qual dubten alguns autors. Així, Solà (1987b: 206-207)) sospita si no pertindrà a un argot periodístic internacional, si bé no arriba a afirmar açò taxativament. En qualsevol cas, queda clar que *per* no sols expressa origen, sinó un origen que ocasiona una acció, i d'aquí que hom empre *per* i no *de*. El valor separatiu, d'altra banda, ve remarcat pel substantiu

part, que incideix en el caràcter espacial d'aquesta mena de complements. La sospita respecte d'aquesta construcció justifica el que en el nostre corpus només la trobem amb usos de se més aviat impersonals. En qualsevol cas, introdueixen un subjecte instigador rellegat a l'àmbit del fons, ço és, obeeix a un desig d'escondir i mostrar el subjecte, o, millor dit, de mostrar-lo, però en un segon pla:

"Des d'aleshores no s'ha produït cap monopoli del control del joc polític veneçolà ni per part socialdemòcrata ni per part democratacristiana." Av 2

"De fet, es tracta, per part del govern, de demanar una mena de vot de confiança." Av 5

Amb un verb clarament passiu tenim el següent exemple:

"Un partit, per cert, molt important per a les aspiracions dels barcelonistes i que, a priori, està considerat difícil per part de la plantilla." Av 25

4. Un ús semblant, però que ara no s'associa al complement agent i que ve a provar que en realitat el complement agent no és una conceptualització de, a grans trets, "el qui realitza l'acció", és l'ús de la locució *per part de/ per la + possessiu + part* amb el subjecte, tot emfasitzant-lo. Aquesta locució serveix per marcar de manera emfàtica no sols qui realitza l'acció (subjecte) sinó també d'on procedeix i qui la causa (*per...part*):

"Vam acceptar doncs aquestes condicions, sense imposar-ne cap pel nostre costat." DV 42

"El navarrès Goikoetxea, per la seva part, gairebé segur que també serà baixa per a aquest compromís a causa d'uns problemes als bessons." Av 25

"- Sí, és una mostra d'indulgència per part meva, però a càrrec del capital, saps?..." Br 34

Els trets que caracteritzen aquest ús són els següents:

- Recorregut: èmfasi sobre l'origen (causatiu) del qual procedeix l'acció (metonímia).
- El LM és un nom que remet al subjecte (*part*).
- El LM és una mena d'aposiició del subjecte que el

conceptualitza com a origen de l'acció i hi posa èmfasi.

- Domini de l'estructura argumental oracional conceptualitzat segons l'espai (origen).

Els usos de l'àrea instrumental, en resum, són els següents:

1) *Déu parlà pels profetes*

- Recorregut: Punt rellevant del recorregut que és un objecte-instrument que serveix (mitjança) en la realització d'una acció (punt final).

- El LM és el mitjà-instrument de la realització d'una acció.

- El TR és una acció.

- Domini de l'instrument.

2) *Per Déu ens va venir aquella dissort*

- Recorregut: Punt rellevant del recorregut que és un objecte-instrument que serveix (mitjança) en la realització d'una acció (punt final).

- El LM és el mitjà-instrument de la realització d'una acció.

- El TR és una acció.

- Domini de l'instrument.

3) *La ciutat va ser destruïda pels enemics*

- Recorregut: èmfasi sobre l'origen (causatiu) del qual procedeix l'acció (metonímia).

- El LM és animat.

- El LM és el primer argument del verb, rellegat a un segon pla en intransitivitzar-se (passivitzar-se) aqueix verb.

- El verb apareix en diàtesi passiva.

- El LM és opcional, però previst pel verb (passiu).

- Domini de l'estructura argumental oracional conceptualitzat segons l'espai (origen).

4) *Cap premi no es va repartir per part de l'Associació*

d'escriptors

- Recorregut: èmfasi sobre l'origen (causatiu) del qual procedeix l'acció (metonímia).

- El LM és animat.

- El LM és el primer argument del verb, rellegat a un segon pla en intransitivitzar-se (passivitzar-se) aqueix verb.

- El verb apareix en passiva reflexa.

- El LM és opcional, però previst pel V.

- Domini de l'estructura argumental oracional conceptualitzat segons l'espai (origen).

4) *El conseller, per la seua part, va negar haver defensat mai la independència de Catalunya*

- Recorregut: èmfasi sobre l'origen (causatiu) del qual procedeix l'acció (metonímia).

- El LM és un nom que remet al subjecte (part).

- El LM és una mena d'aposició del subjecte que el conceptualitza com a origen de l'acció i hi posa èmfasi.

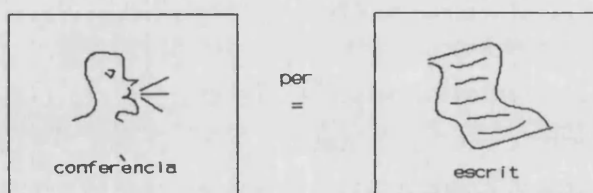
- Domini de l'estructura argumental oracional conceptualitzat segons l'espai (origen).

4.1.3.6. Domini modal

Els usos modals són motivables a través de diversos usos de la preposició *per* ja estudiats. Es tracta d'usos amb una motivació tendent a zero. Riiho n'estableix diversos subtipus:

1. En primer lloc tenim el cas de l'expressió de condició. Ací tenim usos com:

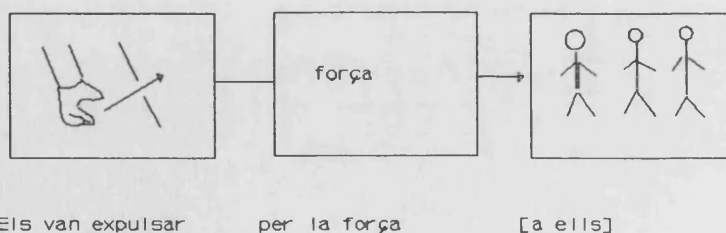
per escrit (motivats a partir del domini substitutiu)

Vull tenir la conferència del senyor X per escrit

En efecte, *per escrit* expressa la manera en què hom vol tenir la conferència; l'origen d'aquest ús està, tanmateix, en el domini substitutiu: el tipus "escrit" és un LM que s'identifica amb el TR: la manera és el LM al qual arribarà el TR després d'una acció de transformació (passar del sistema lingüístic oral a l'escrit).

per la força (motivats a partir del domini de l'instrument)

Els van expulsar del saló d'actes per la força

En aquest cas *la força* indica la manera com van ser expulsats; l'origen de l'ús modal es troba ací en el domini instrumental, car la força és el mitjà que hom ha fet servir en l'expulsió.

Alguns casos d'aquest tipus del nostre corpus són els següents:

"Bé cal dir les coses pel seu nom." DV 52

"Segons el pressumpte compromís, el club blau-grana està disposat a pagar per avançat deu milions de pessetes a l'ex-jugador del Mallorca amb el fi d'aconseguir els seus serveis de cara a la temporada vinent." Av 25

"Hauríem de cedir, per força." DV 29

"Per sort, algú altre ens va ajudar." DV 86

2. Molt pròxim al suplement i fins i tot a les perífrasis és l'ús de la preposició *per* amb l'infinitiu que es construeix amb verbs com *començar* i *acabar*:

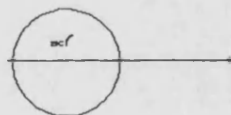
Començarem per la lliçó 22

Començarem per llegir l'ordre del dia

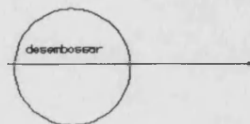
"A la fi acaba *per* ajupir-se i, amb la mà, l'empeny cap a l'altre extrem." DV 77

Malgrat que tendent a l'absència de motivació, es troba motivat perfectament en el domini espacial (localització aproximada a l'interior d'una extensió):

Començarem per ací

Començarem per desembossar aquesta pica

3. Tenim, finalment, una sèrie d'usos distributius:

Vaig ordenar les pomes per la grandària

Es motiven a partir d'usos distributius del tipus *Eixim a tres duros per cap*. Així, una oració com l'anterior seria representable de la següent manera:

El valor modal d'aquesta expressió es deu al fet que el verb especifica una operació (*ordenar*) que actua sobre el TR, d'acord amb (d'aquí el matís modal) el LM, però en correspondència amb aquest, i d'aquí l'ús de *per*.

En resum, doncs, els usos modals de *per* són els següents:

1 *Necessite la conferència per escrit*

- El TR equival al LM a conseqüència d'un canvi.
- El TR recorre (abstractament) l'essència del LM al llarg del procés fins a igualar-se amb aqueix LM.
- *Per*, que caracteritza el recorregut, s'empra en última instància per referir-se al punt final (resultat) d'aqueix recorregut per una mena de metonímia.

- Domini modal conceptualitzat segons el de la substitució (canvi)

2. *Vam haver de traure aquell boig per la força*

- Recorregut: Punt rellevant del recorregut que és un objecte-instrument que serveix (mitjança) en la realització d'una acció (punt final).

- El LM és el mitjà-instrument de la realització d'una acció.

- El TR és una acció.

- Domini modal conceptualitzat com a instrumental.

2) *Acabarem per no eixir al carrer*

- Per expressa localització indeterminada d'un TR a l'interior d'un LM limitat.

- El LM és una àrea limitada

- El TR és una acció.

- Domini modal conceptualitzat com a espai.

3) *Vaig ordenar les pomes per la grandària*

- Correspondència entre TR i LM: (La correspondència és l'aspecte que pren la substitució en aquest ús).

- Distribució.

- Domini modal conceptualitzat com a distributiu-substitutiu.

4.3.7. Usos extraoracionals

També en el cas de la preposició *per* tenim una sèrie d'usos extraoracionals, il·latius o no, derivats de diversos usos que hem tractat adés. Estudiem breument els diversos subtipus:

1. Amb un origen clarament espacial (origen, a partir de la causa) tenim la locució *per una part... per altra part*, que assenyala les parts d'una argumentació:

"Per altra part, l'artista era molt amable i complaent, i si el seu repertori era limitat i de molt poca variació, no es feia pas pregar per tocar les musiquetes tanta estona com convingués a la seua honrada clientela." UB 20

2. En segon lloc tenim un ús clarament il·latiu consecutiu:

"Un jove responsable de pàgines literàries, en expressar-li la sorpresa enfront del mutisme poètic del

seu diari, em va confessar que la poesia no ven i, per tant, no se'n parla." Av 13

La motivació d'aquest ús es troba en usos causals del tipus de *per això*, el qual establia un lligam amb l'oració precedent a causa del caràcter deíctic-textual de *això*, si bé *per això* pertanyia plenament a l'oració en què es trobava. En canvi, *per tant* apareix en l'àmbit extraoracional i no està motivat per ell mateix (no actua gaire el paral·lelisme amb *per això*, car amb aquest guarda més diferències que semblances).

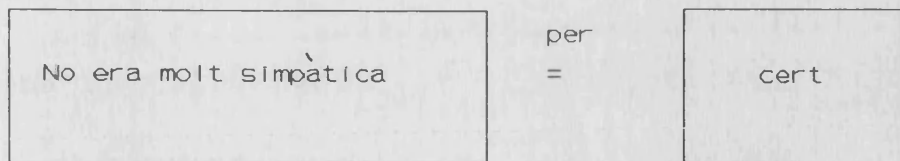
3. Tenim el gambí *per cert*, que introdueix un argument inesperat i/ o a propòsit respecte del que hom està dient, el qual, en qualsevol cas, es dona per vertader:

"Sebastian entrà -pantalons de franela grisa, *crêpe-de-chine* blanc, corbata Charvet (la meva, *per cert*) amb un dibuix de segells de correus." Br 31

"D'altra banda, Bakero també va passar ahir momentàniament per la infermeria del club, després de tenir una forta topada amb el seu company Richard Witschge. *Per cert*, l'holandés semblava força motivat a l'entrenament, probablement intentant fer callar les últimes crítiques que ha rebut. " Av 27

Respecte de la motivació de *per cert*, clarament extraoracional, malgrat que, com hem pogut veure, no necessàriament modifica oracions, es troba en els usos substitutius amb LMs adjectius (predicatus). De fet, *per cert* encara opera en certa manera una substitució conceptual, en què l'oració o l'element novament introduït es dona *per cert* (en cas contrari no es donaria la sorpresa o no resultaria escaient l'oració o l'element ocasional introduït):

Aquella xica, la qual, per cert, no era molt simpàtica, havia estudiat a Oxford

4. Hi ha una sèrie d'usos restrictius-modalitzadors:

4.1. En primer lloc, tenim el tipus que Riho anomena "indiferència":

Per mi, pots anar-te'n

En realitat, aquests complements tenen un valor modalitzador: especifiquen quin és l'enunciador de l'oració, el qual no és neutre, sinó que s'hi troba interessat (més aviat, desinteressat). Aquests usos es relacionen tal vegada amb el "iudicantis", car hi ha una intencionalitat, i per tant s'han d'adscriure al *per* final. Assenyalem, d'altra banda, que en el català oriental parlat, no es diferencien:

Per mi, pots anar-te'n

Per mi, Maria no és molt simpàtica

En tots dos casos, la validesa de l'oració depèn del LM (ací, jo).

4.2. Si el garant de la predicació no és tant una persona, sinó una entitat inanimada, generalment de naturalesa "temàtica", hom expressa el tema, i tenim expressions com *pel que fa a*:

"Pel que fa al lideratge mundial, la majoria dels assistents -amb l'excepció destacada de H. Kissinger, ex-secretari d'Estat nordamericà - han coincidit que ja no serà exercit de forma hegemònica pels Estats Units, sinó que serà multipolar." Av 25

4.3. Finalment, el garant de la predicació pot ser una

situació contemplada des d'una determinada perspectiva, i així tenim expressions com les següents:

"Pel que veig, no ens el traurem de sobre." DV 87

"Pel que sembla, tot ho confirma (...)" DV 52

"I, pel que deduïm, també la propietària de l'edifici."
DV 53

5. Tenim una sèrie d'usos, en fi, derivats del *per* final, que constitueixen gambins que introdueixen l'inici, el fi d'una argumentació o les diferents modalitats d'un enunciat (resum):

"I, *per* acabar, suggereixo que heu vingut a donar-nos una lliçó i us haureu de tornar amb la cua entre les cames, perquè en lloc de donar-la l'heu rebuda." DV 41

"*Per* acabar, una consideració als organitzadors." Av 36

"Una altra cosa, *per* acabar. Canvia d'estatge." Br 36

"*Per* començar, va estar parlant amb S. Fraile, president de la Federació Espanyola d'Esports d'Hivern, (...)" Av 28

"Vostès diran...- vaig dir *per* començar." UB 23

"*Per* acabar-ho d'adobar, a la matinada se'm va aparèixer el carro de les ànimes." Sds 332

"És natural que un contracte d'aquesta mena sigui estès, *per* dir-ho així, a nom del cap de família." DV 64

"*Per* als qui estimem -i practiquem- la poesia, ens la trobem convertida en un llir entre cards, *per* parafrasejar Ausiàs March, un llir que, honestament, voldríem que se'ns permetés apropar a tothom." Av 13

Com a conclusió, presentarem els diversos usos extraoracionals de *per* amb els trets que els caracteritzen. Aquests usos tenen diversa procedència; el primer tret que

presentem de cada ús és l'ús del qual procedeix (no repetirem els trets que caracteritzen aqueixos usos):

1) *Per una part, m'agradaria de quedar-me, però per altra, no pare de pensar en la faena que tinc*

- A partir d'usos espacials (figurats).
- El TR és una oració (normalment).
- Il.latiu.
- Domini extraoracional.

2) *No em saludava ja, i per tant, vaig decidir de no convidar-la a la festa*

- A partir d'usos causals.
- El TR és una oració (normalment).
- Il.latiu.
- Domini extraoracional.

3) *Per cert, no m'havies dit que havies anat al concert de M. del Mar Bonet*

- A partir d'usos substitutius (substitució conceptual, predicatiu).

- El TR és una oració (normalment).
- Il.latiu.
- Domini extraoracional.

4.1) *Per mi, pots anar-te'n*

- A partir d'usos finals.
- El TR és una oració (normalment).
- Valor modalitzador (indiferència)
- Domini extraoracional.

4.2) *Pel que fa a l'embargament, jo crec que la Comunitat Europea està anant massa lluny*

- A partir d'usos finals.
- El TR és una oració (normalment).
- El LM és el tema sobre el qual tracta la proposició principal.

- Domini extraoracional.

4.3) *Pel que veig, aquestes persones no tenen gaires ganes d'anar-se'n a casa*

- A partir d'usos finals.
- El TR és una oració (normalment).

- El LM és la contemplació d'un determinat estat de fets).

- Il.latiu.

- Domini extraoracional.

5) *Per acabar, explicarem les preposicions del sànscrit*

- A partir d'usos finals.

- El LM exerceix una modalització o introdueix les parts de l'argumentació.

- Il.latiu.

- Domini extraoracional.

4.1.4. Usos de *per* en comptes de *per a*

La confusió de *per* i *per a* en el domini oriental fa que ben sovint usos agramaticals de *per* saltin a les pàgines escrites. Aquests usos es troben motivats en la mateixa mesura que el *per* final (per l'ús metonímic d'una preposició del recorregut en l'expressió de la finalitat). Vegem-ne alguns exemples:

"Encara que no hi hagués res més que nosaltres dos, l'un *per* l'altre." DV 55

"No havia estat mai amic de treballar pels altres" UB 21

"Una de les tantes sorpreses de la dita democràcia ha estat, entre nosaltres, el poc prestigi de la poesia i, en conseqüència, dels poetes (genèric *per* homes i dones)." Av 13

"No obstant, *per* l'ambaixador alemany a l'Argentina, H. Limmer, "no s'ha d'esperar informacions sobre nous casos"." Av 2

"Fins que només mancaven un parell de setmanes *per* la meva entrada a Oxford no es decidí a esmentar la qüestió; (...)" Br 33

Aquests usos, rebutjats per la normativa, es troben tanmateix motivats en la mateixa mesura que ho és l'infinitiu final, i es caracteritzen, fonamentalment, pels següents

trets:

- Finalitat (focalització metonímica de la part final del recorregut).

- El LM és un nom -entitat- (animat o no).

A més a més, segon cadascun dels casos, presenta els trets propis que estudiarem en parlar de *per a*.

4.1.5. Conclusió

Com a conclusió, presentarem els diversos usos de la preposició *per* caracteritzats pels trets corresponents:

1. DOMINI ESPACIAL

A) Usos dinàmics

1) *Vam anar a València per la carretera de Barcelona*

- El LM expressa el recorregut, ço és, la informació rellevant del segment recorregut per un TR des d'un origen fins a un punt d'arribada.

- El recorregut és conceptualitzat en la seua totalitat.

- El LM és prototípicament una ruta predefinida.

- El TR és mòbil.

- Verb duratiu, perquè l'acció verbal pugui realitzar-se al llarg d'un recorregut.

- Domini espacial.

2) *Sempre ens trobem per la carretera*

- El LM expressa el recorregut, ço és, la informació rellevant del segment recorregut per un TR des d'un origen fins a un punt d'arribada.

- Verb puntual: L'acció verbal explícita no es desenvolupa al llarg de tota la ruta.

- El LM és prototípicament una ruta predefinida.

- El TR no és necessàriament mòbil.

- Domini espacial.

3) *Vam entrar al despatx per la finestra*

- El LM expressa el recorregut, ço és, la informació rellevant del segment recorregut per un TR des d'un origen fins a un punt d'arribada.

- El recorregut conceptualitzat és aquella part que serveix de límit entre un espai A (origen) i un espai B (arribada).

- El LM és prototípicament una ruta predefinida.

- El TR és mòbil.

- Verb amb un sema que suposa la superació d'un límit (entrada o eixida).

- Domini espacial.

4) *Anem a Barcelona per València*

- El LM expressa el recorregut, ço és, la informació rellevant del segment recorregut per un TR des d'un origen fins a un punt d'arribada.

- Dins el recorregut es conceptualitza un punt que hi és especialment rellevant.

- El LM és prototípicament una ruta predefinida.

- El TR és mòbil.

- Domini espacial.

5) *El president inicia una gira per països europeus*

- El LM expressa el recorregut, ço és, la informació rellevant del segment recorregut per un TR des d'un origen fins a un punt d'arribada.

- Recorregut caòtic (hom no pressuposa ni principi ni fi)

- El LM és una àrea limitada.

- El TR és mòbil (a l'interior del LM).

- Domini espacial.

5.1. *Rondava per la plaça*

- El LM expressa el recorregut, ço és, la informació rellevant del segment recorregut per un TR des d'un origen fins a un punt d'arribada.

- Recorregut caòtic (hom no pressuposa ni principi ni fi)

- El LM és una àrea limitada.

- El TR és mòbil (no necessàriament a l'interior del LM).

- El verb implica proximitat al LM.

- Domini espacial.

6. *Em va venir per darrere*

- El LM expressa el recorregut, ço és, la informació rellevant del segment recorregut per un TR des d'un origen fins a un punt d'arribada.

- El LM és una zona definida deícticament (per referència a emissor, receptor o tercera persona).

- El TR és mòbil.

- Domini espacial.

B) Usos estàtics

1) *Diversos grups de xiquets estan pel camp de Pasqua*

- Per expressa localització indeterminada d'un TR a l'interior d'un LM limitat.

- El LM és una àrea limitada

- El TR és estàtic

- Domini espacial

2) *L'arena es va escampar pel sòl*

- Per expressa localització indeterminada d'un TR a l'interior d'un LM limitat.

- El LM és una àrea limitada

- El TR és estàtic

- TR i LM coincideixen (TR multiplex), [+ cobriment]

- Domini espacial

3) *Aquest poble és per Barcelona*

- Per expressa localització indeterminada d'un TR per referència a un LM.

- El LM és conceptualitzat com un punt.

- El TR és estàtic

- Domini espacial

4) *La poma era podrida per dins*

- Per expressa localització indeterminada d'un TR a l'interior d'un LM limitat.

- El LM és una àrea limitada però definida deícticament.

- El TR és una proposició.

- El LM és una part del subjecte que apareix en la proposició que funciona com a LM.

- A més de situar la proposició, per en restringeix

l'extensió semàntica (*La poma és podrida / per dins, i només per dins*).

- El TR és estàtic
- Domini espacial

c) Usos figurats:

1) *El nostre camí cap a Europa passa per Alemanya*

- El LM expressa el recorregut, ço és, la informació rellevant del segment recorregut per un TR des d'un origen fins a un punt d'arribada.

- Dins el recorregut es conceptualitza un punt que hi és especialment rellevant.

- El LM és prototípicament una ruta predefinida.

- El TR és mòbil.

- Domini del progrés (en les relacions amb la Comunitat Europea).

b) *La vaig agafar per la mà*

- Recorregut: El LM és un punt intermedi (part del cos a través de la qual hom agafa l'objecte) en el camí de l'acció verbal cap a l'objecte, com és propi del recorregut.

- El LM és una part de l'objecte del verb.

- Domini de les accions verbals (l'acció d'agafar es conceptualitza com espai)

1.2. Domini temporal

En aquest domini tenim els següents usos caracteritzats pels corresponents trets:

1) *Ens vam quedar a Canals per tres setmanes*

- El LM és una duració temporal (recorregut del temps, de les busques del rellotge) al llarg de la qual es realitza una acció durativa (TR).

- El LM és una unitat temporal extensa (duració)

- El TR és un verb duratiu

- Domini temporal

2) *Van venir uns amics per les festes de Sant Antoni*

- Ubicació d'un TR a l'interior d'un LM ($TR < LM$)
- El TR és una acció verbal puntual
- El LM és una unitat temporal extensa (duració)
- Domini temporal

3) *Allà per l'any 1957 va haver-hi una forta riuada a València*

- Ubicació d'un TR en relació a un LM (el TR no necessàriament ha d'estar limitat pel LM)
- El TR és una acció verbal (durativa o puntual)
- El LM és una unitat temporal extensa o puntual
- La localització és aproximada
- Domini temporal

4) *Deixarem aquest exercici per demà*

- El LM és un punt en el temps separat del TR i cap al qual tendeix aquest.
- Finalitat temporal (Metonímia (o desplaçament) del recorregut en comptes del punt final d'aquest).
- Domini temporal.

1.3. DOMINIS ABSTRACTES

1.3.1. DOMINI CAUSAL

1) *Per no haver cregut el metge estic com estic*

- Recorregut: per introduir un LM que és una acció conceptualitzada com a extensió que s'ha de recórrer per arribar al TR.

- El TR és temporalment posterior al LM (origen).
- El LM és la causa del TR.
- Domini de la causalitat

Aquests usos en què encara és present la conceptualització en termes de recorregut no necessàriament són els més prototípics, però sí que estableixen un vincle entre el domini causals i els més concrets d'espai.

- 2) *Es va tancar l'aeroport per la nevada*
Hui no hi ha trens pel mal temps
- El TR és temporalment posterior al LM (origen).
 - El LM és la causa del TR.
 - Domini de la causalitat
- 3) *Tot estava quiet, per això devia adonar-me que em seguien*
- El TR és temporalment posterior al LM (origen).
 - El LM és la causa del TR.
 - El LM és això, un deíctic de referència textual que remet a ens no concrets (oracions).
 - Valor il·latiu (derivat de la deixi textual establerta per això)
 - Domini de la causalitat
- 4) *Me'n vaig perquè en aquest país no hi ha res a fer*
Ets menyspreable per haver abandonat Dolors
- (- Recorregut: per introdueix un LM que és una acció conceptualitzada com a extensió que s'ha de recórrer per arribar al TR.) (en la segona oració)
- El TR és temporalment posterior al LM (origen).
 - El LM és la causa del TR.
 - El TR és una acció.
 - Domini de la causalitat
- 5) *Per com ho diu, sembla mentida*
- El TR és temporalment posterior al LM (origen).
 - El LM és la causa del TR.
 - El TR és una acció.
 - Matis modal (El TR és una subordinada de tipus modal)
 - Domini de la causalitat
- 6) *Per molt que estudies, no acabaràs la carrera en dos anys*
- El TR és temporalment posterior al LM (origen).
 - El LM és la causa del TR.
 - El TR és una acció.
 - Matis concessiu (Pel subjuntiu i el quantificador del LM al qual es contraposa el que diu el TR)
 - Domini de la causalitat

1.3.2. CAUSA FINAL

1) *He vingut per visitar els avis*

- El TR és temporalment posterior al LM (origen).
- El LM és la causa del TR.
- El TR és una acció.
- El LM és el punt final al qual tendeix el verb o la voluntat d'un subjecte (finalitat) en virtut d'una metonímia (focalització del final del recorregut).
- Des de la perspectiva del tret anterior, el LM és posterior al TR.

- Domini de la causalitat-finalitat

2) *Estem preocupats per Teresa*

Pregarem per Teresa

- El TR és temporalment posterior al LM (origen).
- El LM és la causa del TR.
- El TR és una cosa.
- El LM és el punt final al qual tendeix el verb o la voluntat d'un subjecte (finalitat).
- Metonímia (focalització del final del recorregut).
- Des de la perspectiva del tret anterior, el LM és posterior al TR.
- Domini de la causalitat-finalitat

1.3.3. DOMINI DE LA FINALITAT

1) *El llevataps serveix per obrir botelles*

- El LM és el punt final al qual tendeix el verb o la voluntat d'un subjecte (finalitat).
- Metonímia (focalització del final del recorregut).
- El LM és una acció.
- El LM és posterior al TR.
- Hom no abasta el TR.
- Domini de la finalitat.

2) *No he estudiat prou per traure matrícula*

No he estudiat tan poc perquè em suspenguen

- El LM és el punt final al qual tendeix el verb o la voluntat d'un subjecte (finalitat).

- Metonímia (focalització del final del recorregut).

- El LM és una acció.

- El LM és posterior al TR.

- Hom no abasta el TR.

- Matís consecutiu (Per les partícules ponderatives i el caràcter prospectiu propi del *per* final, emfatitzat pel subjuntiu quan hi apareix).

- Domini de la finalitat.

3) *Encara tinc tres pisos per vendre*

- El LM és el punt final al qual tendeix el verb o la voluntat d'un subjecte (finalitat).

- Metonímia (focalització del final del recorregut).

- El LM és una acció.

- El LM és posterior al TR.

- Hom no abasta el TR.

- Privació (pel valor prospectiu de *per* + infinitiu)

- Domini de la finalitat.

1.3.4. DOMINI SUBSTITUTIU

1) *Canvie cromos per xocolata*

- El TR equival al LM a conseqüència d'un canvi.

- El TR recorre (abstractament) l'essència del LM al llarg del procés fins a igualar-se amb aqueix LM.

- *Per*, que caracteritza el recorregut, s'empra en última instància per referir-se al punt final (resultat) d'aqueix recorregut per una mena de metonímia.

- Domini de la substitució (canvi)

2) *Eixim a 3 duros per cap*

Ve el 40 per cent del poble

- Correspondència entre TR i LM: El TR és equivalent al LM o és una part del LM que tot destacant-se'n el representa i s'hi correspon. (La correspondència és l'aspecte que pren la substitució en aquest ús).

- Distribució.

- El TR és un numeral.

- Domini quantitatiu-distributiu (conceptualitzat com a substitutiu).

3) *Per una vegada que isc de casa, em refrede*

- El TR equival al LM a conseqüència d'un canvi.

- El TR recorre (abstractament) l'essència del LM al llarg del procés fins a igualar-se amb aqueix LM.

- El TR és una acció.

- Per, que caracteritza el recorregut, s'empra en última instància per referir-se al punt final (resultat) d'aqueix recorregut per una mena de metonímia.

- Domini temporal (conceptualitzat com a domini substitutiu).

4) *Ha vingut a les noces pel seu germà*

- El TR equival al LM a conseqüència d'un canvi.

- El TR recorre (abstractament) l'essència del LM al llarg del procés fins a igualar-se amb aqueix LM.

- Per, que caracteritza el recorregut, s'empra en última instància per referir-se al punt final (resultat) d'aqueix recorregut per una mena de metonímia.

- Domini de la substitució (canvi de funció o representació)

5) *He venut el cotxe per 5.000.000 de pessetes*

- El TR equival al LM a conseqüència d'un canvi.

- El TR recorre (abstractament) l'essència del LM al llarg del procés fins a igualar-se amb aqueix LM.

- Per, que caracteritza el recorregut, s'empra en última instància per referir-se al punt final (resultat) d'aqueix recorregut per una mena de metonímia.

- El TR és un objecte que pot ser venut.

- El LM és la quantitat pecuniària que es canvia per l'objecte.

- Domini de la substitució (operacions comercials de compra i venda)

6) *Tenia per ofici esmolar ganivets*

- El TR equival al LM a conseqüència d'un canvi.

- El TR recorre (abstractament) l'essència del LM al llarg del procés fins a igualar-se amb aqueix LM.

- *Per*, que caracteritza el recorregut, s'empra en última instància per referir-se al punt final (resultat) d'aqueix recorregut per una mena de metonímia.

- El TR és una activitat concreta (conceptualitzada com a acció o com a cosa)

- El LM és el genèric d'aqueixa activitat o condició.

- Domini de la substitució (condició o ofici).

7) *Tenim aquest xiquet per despistat*

S'ha fet passar per periodista

- El TR equival al LM a conseqüència d'un canvi (activitat inte.lectiva).

- El TR recorre (abstractament) l'essència del LM al llarg del procés fins a igualar-se amb aqueix LM.

- *Per*, que caracteritza el recorregut, s'empra en última instància per referir-se al punt final (resultat) d'aqueix recorregut per una mena de metonímia.

- El TR és una entitat (cosa o persona)

- El LM és una qualitat o una cosa genèrica (entesa com a feix de trets)

- Domini substitució (substitució-igualació conceptual).

8) *Li vaig contar l'afer del robatori punt per punt*

- El TR no sols equival al LM sinó que és el mateix.

- El TR recorre (abstractament) l'essència del LM al llarg del procés fins a igualar-se amb aqueix LM.

- *Per*, que caracteritza el recorregut, s'empra en última instància per referir-se al punt final (resultat) d'aqueix recorregut per una mena de metonímia.

- Matís modal.

- Domini de la substitució (canvi figurat)

1.3.5. ÀREA DEL MITJÀ INSTRUMENTAL

1) *Déu parlà pels profetes*

- Recorregut: Punt rellevant del recorregut que és un

objecte-instrument que serveix (mitjança) en la realització d'una acció (punt final).

- El LM és el mitjà-instrument de la realització d'una acció.

- El TR és una acció.

- Domini de l'instrument.

2) *Per Déu ens va venir aquella dissort*

- Recorregut: Punt rellevant del recorregut que és un objecte-instrument que serveix (mitjança) en la realització d'una acció (punt final).

- El LM és el mitjà-instrument de la realització d'una acció.

- El TR és una acció.

- Domini de l'instrument.

3) *La ciutat va ser destruïda pels enemics*

- Recorregut: èmfasi sobre l'origen (causatiu) del qual procedeix l'acció (metonímia).

- El LM és animat.

- El LM és el primer argument del verb, rellegat a un segon pla en intransitivitzar-se (passivitzar-se) aqueix verb.

- El verb apareix en diàtesi passiva.

- El LM és opcional, però previst pel verb (passiu).

- Domini de l'estructura argumental oracional conceptualitzat segons l'espai (origen).

4) *Cap premi no es va repartir per part de l'Associació d'escriptors*

- Recorregut: èmfasi sobre l'origen (causatiu) del qual procedeix l'acció (metonímia).

- El LM és animat.

- El LM és el primer argument del verb, rellegat a un segon pla en intransitivitzar-se (passivitzar-se) aqueix verb.

- El verb apareix en passiva reflexa.

- El LM és opcional, però previst pel V.

- Domini de l'estructura argumental oracional conceptualitzat segons l'espai (origen).

4) *El conseller, per la seua part, va negar haver defensat mai la independència de Catalunya*

- Recorregut: èmfasi sobre l'origen (causatiu) del qual procedeix l'acció (metonímia).

- El LM és un nom que remet al subjecte (part).

- El LM és una mena d'aposició del subjecte que el conceptualitza com a origen de l'acció i hi posa èmfasi.

- Domini de l'estructura argumental oracional conceptualitzat segons l'espai (origen).

1.3.6. ÀREA MODAL

1.1) *Necessite la conferència per escrit*

- El TR equival al LM a conseqüència d'un canvi.

- El TR recorre (abstractament) l'essència del LM al llarg del procés fins a igualar-se amb aqueix LM.

- *Per*, que caracteritza el recorregut, s'empra en última instància per referir-se al punt final (resultat) d'aqueix recorregut per una mena de metonímia.

- Domini modal conceptualitzat segons el de la substitució (canvi)

1.2. *Vam haver de traure aquell boig per la força*

- Recorregut: Punt rellevant del recorregut que és un objecte-instrument que serveix (mitjança) en la realització d'una acció (punt final).

- El LM és el mitjà-instrument de la realització d'una acció.

- El TR és una acció.

- Domini modal conceptualitzat com a instrumental.

2) *Acabarem per no eixir al carrer*

- *Per expressa* localització indeterminada d'un TR a l'interior d'un LM limitat.

- El LM és una àrea limitada

- El TR és una acció.

- Domini modal conceptualitzat com a espai.

3) *Vaig ordenar les pomes per la grandària*

- Correspondència entre TR i LM: (La correspondència és l'aspecte que pren la substitució en aquest ús).

- Distribució.

- Domini modal conceptualitzat com distributiu-substitutiu.

4.1.3.7. USOS EXTRAORACIONALS

Aquests usos tenen diversa procedència; el primer tret que presentem de cada ús és l'ús del qual procedeix (no repetirem els trets que caracteritzen aqueixos usos):

1) *Per una part, m'agradaria de quedar-me, però per altra, no pare de pensar en la faena que tinc*

- A partir d'usos espacials (figurats).

- El TR és una oració (normalment).

- Il.latiu.

- Domini extraoracional.

2) *No em saludava ja, i per tant, vaig decidir de no convidar-la a la festa*

- A partir d'usos causals.

- El TR és una oració (normalment).

- Il.latiu.

- Domini extraoracional.

3) *Per cert, no m'havies dit que havies anat al concert de M. del Mar Bonet*

- A partir d'usos substitutius (substitució conceptual, predicatiu).

- El TR és una oració (normalment).

- Il.latiu.

- Domini extraoracional.

4.1) *Per mi, pots anar-te'n*

- A partir d'usos finals.

- El TR és una oració (normalment).

- Valor modalitzador (indiferència)

- Domini extraoracional.

4.2) *Pel que fa a l'embargament, jo crec que la Comunitat Europea està anant massa lluny*

- A partir d'usos finals.

- El TR és una oració (normalment).

- El LM és el tema de la proposició principal.

- Domini extraoracional.

4.3) *Pel que veig, aquestes persones no tenen gaires ganes d'anar-se'n a casa*

- A partir d'usos finals.

- El TR és una oració (normalment).

- El LM és la contemplació d'un determinat estat de fets).

- Il.latiu.

- Domini extraoracional.

5) *Per acabar, explicarem les preposicions del sànscrit*

- A partir d'usos finals.

- El LM exerceix una modalització o introdueix les parts de l'argumentació.

- Il.latiu.

- Domini extraoracional.

1.4. *Per mi, l'actuació del president de la Generalitat ha estat l'escaient*

- Finalitat (focalització metonímica de la part final del recorregut).

- El LM és un nom -entitat- (animat o no).

Això de banda, recull tots els usos possibles de *per a* + SN, amb els seus trets característics. Aquests usos són condemnats per la normativa i reflexen la confusió de *per i per a* en català oriental.

4.2. LA PREPOSICIÓ PER A

4.2.1. Domini espacial

Ja hem comentat que la seua genuïtat és més que sospitosa en català, i fins i tot en dialectes tan influïts pel castellà com el valencià no es troben casos com el següent:

Al vespre surt un tren per a Madrid

Aleshores només hi havia un vapor per a Mallorca

Badia diu respecte d'aquests usos:

"(...) ya hemos dicho que este uso es raro, en general, se ha de evitar el calco sistemático del cast. "para" mediante *per a*, existiendo en catalán la expresión, más genuina, de *cap a*: *el recader, arribant a Girona, torna a sortir cap a Barcelona* (no *per a B.*)" (1962 (1985: 71-72))

4.2.2. Domini temporal

També en el domini temporal l'ús de *per a* és restringit. Ja en estudiar *per* hem tingut ocasió de veure que hi ha diferents opinions pel que fa al seu ús normatiu davant aquestes expressions. Coromines considera que no és necessari d'emprar *per a*, car en aquest context no hi ha gaires possibilitats de confusió amb *per*; Badia considera que *per a* només s'ha d'emprar en un determinat context:

"(...) sólo se usa cuando indica un plazo fijo, referido siempre a un tiempo futuro, o por lo menos futuro en cuanto al tiempo desde el cual se mide la acción enunciada: *ens han invitat per a demà, ho encarregarem per a dijous, els havien citat per al dissabte següent.*" (1962 (1985³, vol. II: 72)

En aquests casos l'ús de *per a* és ben motivat: hi ha una separació (temporal) entre TR i LM i la preposició *per a*

expressa la tendència del TR cap al LM, el qual, tanmateix, no és abastat (car es troba en el futur). Notem que, en qualsevol cas, es tracta d'un ús que té el seu origen en el domini nocional de la finalitat: si diem *Encarregarem pastissos per a dilluns*, *per a* no indica merament una ubicació o una tendència segons la línia unidireccional del temps, sinó la voluntarietat pròpia de la finalitat (pressuposa: "Volem que X estiga llest dilluns").

Vegem alguns exemples del nostre corpus:

"L'esfera no és pràctica, per a tots els instants." DV 73

"És un contracte per a tota la vida." DV 31

"Per ser honrada, també em cal recordar les Poes de Poeta, una iniciativa de la Diputació de Barcelona per portar la poesia, i en conseqüència els poetes catalans en actiu, pels pobles de la seva província, en la qual he participat, encara que ja ha arribat el mal presagi materialitzat per a aquest 1992: els Ajuntaments tenen problemes de diners i, per tant, caldrà retallar tant poeta i tanta poesia." Av 13

Notem que *per a* no sol emprar-se, segons la normativa de Coromines, davant els adverbis temporals.

Els trets que caracteritzen el domini temporal són, doncs, els següents:

- Tendència d'un TR cap a un LM.
- El LM no és abastat pel TR (El TR és anterior al LM).
- El TR és una unitat temporal.
- Moviment abstracte.
- El LM normalment no és subcategoritzat pel verb.
- Domini temporal conceptualitzat en termes de finalitat-destinació.

4.2.3. Dominis abstractes

En efecte, l'ús prototípic de la preposició *per a*, i del qual deriven la resta és, contràriament al que s'esdevé amb

les preposicions estudiades fins ací, un ús nocional. En efecte, la preposició *per a* expressa finalitat, entesa en un sentit general. La finalitat és definida per Schmidely (1988: 701) com a "orientation d'un objet ou d'un procès vers un terme visé."

Dues qüestions cal que tractem respecte dels usos de *per a* en dominis nocionals o abstractes:

1. El fet que l'ús més prototípic de *per a* siga nocional no vol dir que el significat final d'aquest ús no pugui ser entès en termes de relacions més concretes (espacials). De fet, aquest ús, en llengües com l'espanyol en què l'ús de *para* en el domini espacial és ben estès, se'n deriva a partir del valor propi de "l'expression d'un mouvement qui partant d'une limite s'oriente vers une autre sans jamais atteindre celle-ci." (Schmidely, 1988: 702)

Cal pensar, doncs, que la preposició *per a*, com la preposició *a* estableix una separació entre un TR i un LM al temps que assenyalava la direcció en la qual el TR abastarà el LM. Sols que la preposició *per a* pressuposa que aqueix TR no serà abastat. Aquesta particularitat, juntament amb el fet que *per a* no siga normalment subcategoritzada per verbs (i per tant no s'entenga com a terme virtual de moviments amb expressió lèxica) ocasiona que al més sovint *per a* expresse tan sols la tendència d'un TR cap a un LM, amb un moviment només pressuposat en un nivell molt abstracte (sense expressió lèxica) quan no del tot inexistent.⁸ En la preposició *per a*, doncs, el que hom expressa més prototípicament és una tendència d'un TR cap a un LM -relació estrictament espacial,- però en un domini abstracte, (alteració, aptitud, conveniència, etc.), una tendència que normalment és causada per la voluntat d'un subjecte, que pot ser o no el TR, o merament per la naturalesa, condició, funció, etc. del TR, i d'aquí el valor final.

2. La Gramàtica Tradicional ha considerat que l'objecte indirecte podia ser introduït per la preposició *a* o per la

⁸ Aquestes afirmacions seran explicades més endavant.

preposició *per a*, tot basant-se en contextos en què aparentment totes dues preposicions alternaven lliurement:

He portat una revista a ta mare

He portat una revista per a ta mare

La consideració que *per a* introdueix cap mena de complement indirecte ha estat hui dia rebutjada per la majoria de lingüistes. Ramos (1992) ha aportat diverses proves d'aquest rebuig:

1) L'alternança de *a/ per a* no sempre és possible:

Van regalar cotxes als concursants

?*Van regalar cotxes per als concursants*

Van furtar 1.000 pessetes a un empleat del banc

**Van furtar 3.000 duros per a un empleat de banc*

2) El complement indirecte introduït per la preposició *a* i aquells complements introduïts per la preposició *per a* no poden coordinar-se, la qual cosa indica que són complements de distinta mena:

**Van donar obsequis als assistents i per als col.laboradors*

3) En cas de substitució pronominal, el clític *li* només pot ser corresponent amb *a + SN*, no amb *per a + SN*:

Li vam comprar una bicicleta [_{SP} ϕ_1] [_{SP} *per al xiquet,*]

**Li, vam comprar una bicicleta* [_{SP} *al Ramon,*]

4) En cas de tematització, mentre que el sintagma introduït per *a*, és représ per *li*, aquell introduït per la preposició *per a* no ho és:

Els cambrers van preparar el dinar al governador

Al governador, els cambrers li van preparar el dinar

Els cambrers van preparar el dinar per al governador

**Per al governador, els cambrers li van preparar el dinar*

En suma, mentre que el complement introduït per la preposició *a* (complement indirecte) és subcategoritzat pel verb, el que és introduït per la preposició *per a* no l'és,

si més no normalment °. Semànticament, els complements introduïts per la preposició *per a* expressen la tendència d'un TR a un LM però sense pressuposició d'abast d'aqueix TR (vs. *a*), la qual cosa els permet d'expressar la destinació (a quina activitat o ús s'adequa una cosa) o la finalitat (a quina activitat o ús destina un subjecte una cosa).

Així doncs, els trets que caracteritzen la preposició *per a* són els següents:

- Tendència d'un TR cap a un LM.
- El LM no és abastat pel TR (El TR és anterior al LM).
- Moviment abstracte.
- El LM normalment no és subcategoritzat pel verb.
- Domini abstracte (finalitat-destinació).

El moviment abstracte és només pressuposat per la tendència d'un TR a un LM, però no es pot concebre, de fet, ni tan sols entés abstractament, en molts casos. Observem la següent oració:

He portat un llibre a Joan

El que es conceptualitza és una acció (portar) que consisteix a realitzar un desplaçament d'un objecte (*llibre*) que acaba en un punt determinat (punt d'arribada, *Joan*); aquests elements defineixen l'estructura argumental del verb, ço és, són subcategoritzats pel verb. Aquest moviment, entés d'una manera abstracta, el trobem igualment en casos en què la idea d'un espai i d'un moviment només pot concebre's

° Segons tindrem ocasió de veure, hi ha alguns casos molt concrets en què aquest complement és en certa manera subcategoritzat per adjectius (*adequat per a la lluita*) o fins i tot de verbs (*serveix per a la lluita*); ací la idea de moviment acomplert per l'acció verbal té certa rellevància.

metafòricament:

He enviat una carta a Maria

He regalat una joia a Maria

En canvi, amb un complement de finalitat-destinació introduït per la preposició *per a*, tenim:

He portat un llibre per a Joan

Allò que hom conceptualitza no és que el llibre arribe efectivament a les mans de Joan, sinó que hi tendeix d'acord amb els desitjos d'un subjecte; aquesta tendència, doncs, no obeeix a un moviment en el verb, ni que siga en sentit abstracte, sinó que simplement pot remetre a la intenció del parlant. Notem en aquest sentit que *He portat un llibre* té un significat tancat en ell mateix (el tercer actant resulta irrellevant), i l'acció no determina cap terme. *Per a Joan* és un complement facultatiu que expressa la destinació que confereix el parlant al llibre, intenció que s'entén en termes de moviment (JO desitge X → Joan), però aquest moviment no té cap expressió lèxica fora de *per a*, és a dir, no és expressat de cap manera pel verb. Notem en aquest sentit la diferència amb la preposició *a*, que, en verbs de moviment, si més no, expressava el fi al qual tendia una acció efectiva, la qual cosa permetia d'emprar l'infinitiu final segons la metàfora "propòsits són destinacions":

Vaig a la font

Vaig a beure

Vaig a la font a beure

En aquests casos, el complement introduït per *a* és subcategoritzat pel verb i s'entén com a fi d'un moviment real (expressat pel verb) i un d'intel.lectual-voluntatiu

(voluntat del subjecte, conceptualitzada en termes espacials). En el cas de *per a*, en canvi, com que el terme no és subcategoritzat normalment pel verb, la tendència al LM no necessàriament s'entén en termes de moviment expressat pel verb, del qual és independent. El moviment només és pressuposat per la preposició *per a*, que indica una separació entre TR i LM i una tendència del primer cap al segon, tendència que pot ser merament potencial i no presentar cap mena de moviment ¹⁰. Aquesta idea pot semblar contradictòria amb l'explicació que hem donat del complement directe. En efecte, hi haurà qui ens objectarà que un moviment és molt menys palés en una oració com la següent:

No el veig a ell des de fa cinc anys

que en la següent:

He portat flors per a ell

Els casos són, però, ben distints:

a) En el cas de l'objecte directe, el complement introduït per *a* és subcategoritzat pel verb i aqueix terme, separat del verb per la preposició *a*, és abastat per l'acció verbal, (conceptualitzada com a moviment) conforme es dedueix d'una conceptualització pròpia d'aquesta preposició en tots els dominis.

b) En canvi, amb el complement de finalitat, la finalitat només en un nivell més abstracte s'entén com un moviment, i fins i tot amb un verb de moviment aquesta s'entén com una tendència que només pressuposa el moviment. De fet, podem dir:

He portat flors a Anna per a ella (mateixa)

No interessa que les flors passen d'un subjecte a un objecte (a Anna, i el mateix si fos un objecte directe personal) sinó que aqueixes flors estaven destinades, havien estat assignades (*per a*), a una persona determinada.

Encara en aquest cas, podem pensar que *per a* expressa la tendència del desig o la voluntat que en certa manera es

¹⁰ Les proves proposades per Lamiroy (1981) per distingir *per + inf* i *per a + inf* de què hem parlat adés apunten precisament en aquesta direcció assenyalada.

troba en el verb (dels que Fabra anomena "d'acció voluntària"), desig que en qualsevol cas no tindrà expressió lèxica. En canvi, en un cas com el següent:

Aquest vestit és per a una recepció oficial
és clar que *per a* no pot entendre's com a punt final d'un desig, sinó que indica simplement quina és la utilitat a la qual tendeix un objecte. La destinació és, tanmateix, conceptualitzada com una línia que va de l'objecte a l'ús, en aquest cas, que hi és assignat. Aquesta línia no té, tanmateix, una expressió lèxica que done compte del moviment, fora de *per a*. Nogensmenys, hi ha verbs com ara *servir* que són expressió d'una relació processual que implica alguna mena de moviment, si bé en un nivell molt abstracte i molt aminorat. Aquests verbs, que subcategoritzen aquests sintagmes preposicionals, com *maldar, bastar, servir, mancar, utilitzar* són eminentment verbs estatus, que expressen una permanència a través del temps més que un moviment a través d'aqueix temps, i per tant el moviment és tan abstracte i potencial com en qualsevol altre ús no subcategoritzat pel verb; són com els usos orientatius, que expressen tendència exclusivament, com *entrada per al teatre*.

Finalment, si allò a què tendeix el TR no és un ens estàtic sinó una acció verbal, tenim una proposició amb el verb en infinitiu o una proposició subordinada introduïda per *perquè*¹¹. En aquests casos, la normativa catalana ha prohibit explícitament l'ús de *per a* amb complements de finalitat (amb participació voluntària d'un subjecte), prohibició que sembla confirmar la preferència de *per a* pels dominis abstractes en què el moviment es troba absent fins i tot en les conceptualitzacions més abstractes, en favor de la mera tendència o disposició (tendència d'un TR a un LM

¹¹ Recordem que la gramàtica catalana dins el problema del *per/ per a* final, sol remetre *perquè* directament a *per* final, sense contemplar el fet que, segons les regles del català, un aplec *per a què* seria impossible per les regles de canvi i caiguda de preposicions. Per tant, és possible que *perquè* represente **per a què* si més no en els casos de complements de destinació.

sense moviment amb expressió lèxica processual, abstracte o no, però pressuposat en un nivell més abstracte ni que siga com a potencialitat per aqueixa orientació):

He portat uns llibres perquè Joan aprenga

Aquest carro serveix perquè els xiquets juguen al jardí

També en aquest cas, tenim que en el primer cas és possible la interpretació segons la qual *per* (a) que seria el terme dels desitjos del subjecte. Nogensmenys, ací és prohibit *per a* + infinitiu, i és possible que *perquè* remeta a un *per* final. En el segon cas, la voluntat d'un subjecte no intervé i no pot pensar-se que aquest supose una mena de desplaçament del subjecte a l'objecte.

Així doncs, *per a* suposa sempre la tendència d'un TR cap a un LM en un domini abstracte, amb la pressuposició d'un moviment abstracte entre tots dos que al més sovint no sols no abasta el LM (exigència de *per a*) sinó que ni tan sols arriba a posar-se en marxa i roman en estat merament virtual (i aleshores la tendència és més aviat una orientació o una disposició). Assenyalem que no de bades *per a*, en català, es correspon en el domini espacial a *cap a*. Recordem que aquesta última preposició expressava la direcció d'un moviment definida pel seu punt final, sense pressuposició de l'abast d'aqueix punt final. Açò mateix tenim en el cas de *per a*, sols que ací, en no introduir *per a* l'objecte al qual tendeix l'acció verbal (vs. *Vaig cap a València*), no hi ha un moviment adreçat al punt final o aquest moviment és molt més abstracte i sense una expressió lèxica.

Dins els dominis abstractes hi ha diverses possibilitats:

1. Si el LM és animat tindrem el beneficiari de l'acció. Vegem-ne alguns exemples:

"Doncs bé, us donarem un missatge *per a* ella." DV 87

"I abans que te n'adonis, et trobes que has obert un bar gratuït *per a* tots els indesitjables del col·legi." Br

36

"És un grup de sis homes i tres dones, per a dos dels quals es demana la pena capital: (...)" Av 4

"La primera prova de foc per a l'aleshores president va ser un bany de sang." Av 2

Tenim dos usos especials:

a) Hi ha uns usos en certa manera possessius:

Aquesta carta és per a mi

Nogensmenys, notem que aqueix matís possessiu no és de cap manera conceptualitzat per *per a*, sinó que és insinuat pel pronom personal que apareix com a LM. En efecte, *per a* expressa encara la destinació de la carta: la carta, per les raons que siga (pel nom i l'adreça, la qual cosa implica que el destinatari és a qui pertany, però no és aquesta relació la que conceptualitza *per a*), és adreçada, ço és, tendeix a un LM que és el parlant (1ª persona).

Vegem-ne alguns exemples:

"El disseny de l'exposició -amb un espai per a cadascun dels set artistes, units per uns passadissos en penombra (...)- s'escau perfectament amb el caràcter de la mostra." Av III

"Tots aquests han estat afers amb senyores que, si hem de dir la veritat, la majoria dels escandalitzats hauríem volgut per a nosaltres, això sí, a condició que no ens fessin perdre la reputació." Av 13

b) Quan el LM és una professió, una funció o un estatus tenim un ús intermedi entre els casos de beneficiari i els casos de finalitat o destí propis; en efecte, si diem:

Aquest xic estudia per a rector

no volem dir que hom tendeix cap a una persona concreta, sinó cap a un estatus o professió, cap a un conjunt de trets que suposen la definició de l'estat de rector en aquest cas.

2. Si el LM és inanimat, aleshores expressa la destinació o la finalitat d'un TR. En qualsevol cas, el TR tendeix, per les raons que siga, cap al LM. Vegem-ne alguns exemples:

"Bassols va fer també un repàs del que representa el dret civil català per a la identitat del país i l'evolució històrica que ha viscut, i va assenyalar les accions empreses pel govern català de cara a la seva modernització." Av 7

"El navarrès Goikoetxea, per la seva part, també serà baixa per a aquest compromís a causa d'uns problemes als bessons." Av 25

"(...) preocupa't de fer un bon primer curs i un quart excel.lent. Els d'entremig no serveixen per a res." Br 35

"L'autor valora la pròxima visita a l'Estat espanyol del primer ministre xinès, Li Peng, com una difícil "prova del nou" per a l'exemplaritat pública i les conviccions privades de tots els polítics i governants que ja han anunciat que el rebran." Av 13

"Com se sap, fins ara aquests supòsits eren tres: que la interrupció fos necessària per evitar un greu perill per a la vida o salut física o psíquica de l'embarassada (...)" Av 12

També ací tenim alguns usos que a primer cop d'ull semblen ser problemàtics pel que fa a la motivació:

2.1. L'ús que Riho anomena "condició" expressa d'una manera òbvia una tendència (aptitud és un terme que expressa lèxicament tendència o predisposició):

Té una gran aptitud per a la música

En aquest cas cal notar que la tendència sí que té una expressió lèxica en el substantiu *aptitud*, si bé ben abstracta (*aptitud* només molt abstractament suposa un moviment "capacitat adreçada a una activitat"). D'altres exemples que poden ser qualificats amb aquesta etiqueta són els següents:

"D'altra banda, mentre el primer ministre Y. Shamir reiterava que els EUA no dictaran la política israeliana als territoris ocupats, filtracions procedents de Washington assenyalaven que la Casa Blanca endurirà les condicions per a la concessió dels avals sol.licitats

per Israel." Av 4

"Les recents vagues nacionals de metges i funcionaris de la justícia, així com les manifestacions estudiantils de caràcter violent, havien permès prendre-li el pols al creixent desencís social i, en especial, a un sector de l'exèrcit convençut de trobar en aquests enrenous periòdics el caldo de cultiu idoni per trobar adeptes per a una rebel·lió." Av 2

Igualment, pot aparéixer regit per mots que expressen condicions positives o inadequació:

"(...) només ell, quan vaig arribar a la universitat, em considerà com un individu inadequat per a rebre consells i orientacions." Br 33

Aquests són uns dels pocs usos en què el complement introduït per la preposició *per a* és subcategoritzat per un altre mot (nom o adjectiu), i ací el moviment abstracte és, per tant, més present.

2.2. En el cas de (in)suficiència (grau) indica la tendència d'un objecte quantificat (LM):

Hi ha prou menjar per a tots

"No suposem res. No us coneixem prou per a poder fer suposicions." DV 39 (infinitiu de destinació, dels quals parlarem més endavant)

2.3. Tenim alguns usos que tenen un valor extrapredicatiu, si bé es troben del tot motivats a partir del significat central de *per a*, i per açò que no els separem sota un epígraf especial. Aquest valor extraoracional és delatat per la seua posició preoracional, la separació melòdica de l'oració així com la independència semàntica respecte del significat de la proposició:

Per a major seguretat, anirà vestit de soldat

Per a vergonya de tots, els immigrants foren expulsats del poble

En aquests casos, *per a* continua expressant la tendència d'un TR, però aquest TR és ara una proposició. Notem, d'altra banda, que els límits de TR i LM coincideixen en la segona oració:

vergonya de tots = els immigrants foren expulsats

En aquest cas, la proposició en concret expressa un fet que, segons el subjecte enunciador, tendeix a un LM determinat i s'hi identificaria o transformaria en cas d'arribar-hi (vergonya).

3. Tenim una sèrie d'usos modalitzadors de la preposició *per a*. Aquest caràcter modalitzador fa que sovint siguen usos extraoracionals, però no sempre, car hi ha construccions intrapredicatives que són susceptibles de rebre una modificació modal. En aquests casos, la preposició *per a*, d'una banda estableix una distància respecte de la predicació, la qual és allunyada del terreny privilegiat de l'objectivitat i la validesa general, al temps que assenjala, segons el seu valor d'assenyalador de tendència, l'objecte que garanteix l'abast de la validesa d'aqueixa proposició. Així doncs, en aquests casos, tenim:

- Tendència d'un TR cap a un LM.
- El LM no és abastat pel TR (El TR és anterior al LM).
- Moviment abstracte.
- El LM normalment no és subcategoritzat pel verb.
- El TR és una proposició.
- La proposició té una realitat o validesa relativa.
- La validesa de la proposició depèn de l'objecte animat (personal, normalment) (LM) al qual tendeix la proposició (TR).
- La validesa de la proposició es veu restringida pel LM, que és garant de la seua veracitat i per tant en restringeix l'abast (no és, una proposició vàlida en general, sinó d'acord amb l'objecte animat al qual tendeix).
- Domini abstracte (modalització, entesa com a finalitat-destinació).

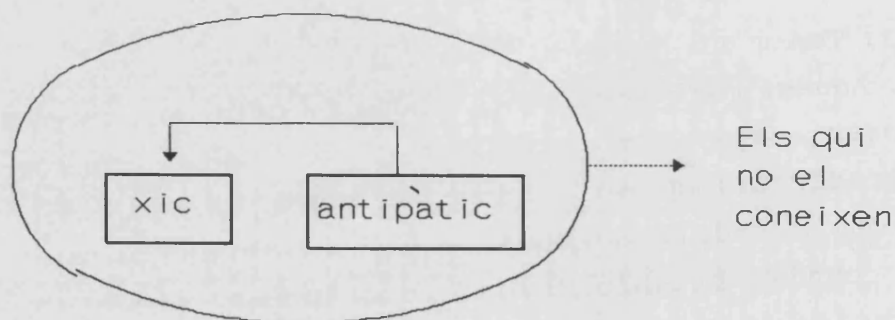
Aquests usos modalitzadors es donen:

1) En primer lloc, amb adjectius. El tipus de modalització i de restricció sobre l'abast de la proposició depèn de la naturalesa de l'adjectiu. Observem el següent

exemple:

Un xic antipàtic per als qui no el coneixen

Aquesta proposició seria representable de la següent manera:

La proposició *xic antipàtic* no té una realitat sinó per referència a *els qui no el coneixen*, que en restringeix l'abast: *xic antipàtic* només és una unió vàlida en el domini (pel que respecta a) *els qui no el coneixen*. Així doncs, per a assenyala la separació de la proposició respecte d'un subjecte experimentador, així com la finalitat a què tendeix aqueixa proposició per adquirir validesa (relativa i restringida). En canvi, si déiem:

un xic antipàtic

ens trobaríem davant una proposició conceptualitzada com a vàlida amb independència del subjecte que l'enuncie.

Observem una oració com la següent:

Un debat interessant per a mi

En l'exemple estudiat adés, un LM com *els qui no el coneixen*, conceptualitzava un grup uniforme, previsible i definible. Podem dir que *un xic antipàtic* és una proposició vàlida per a experimentadors "que no tenen un tracte suficientment aprofundit amb X", aprofundiment que podríem establir com a òptim, arbitràriament, en una conversa de 10 hores. En canvi, davant una proposició com *un debat interessant per a mi*, els paràmetres segons els quals la proposició és vàlida són molt més heterogenis i variables,

en suma, incognoscibles per subjectius (gustos, interessos, preferències, etc.):

x és y per a z, z = els qui el coneixen

x és y per a z, z = 1^a p^a (seu de la subjectivitat sense definir: segons gustos, creences, etc.)

Els límits de l'abast de la predicació, doncs, estan més ben definits en el primer cas que en el segon.

Vegem alguns exemples del nostre corpus:

"Així, era molt considerat de tothom i no solament el feien menjar a taula i encara li allargaven algun ralet, sinó que rarament dormia a les pallisses, la qual cosa és molt agradable per als vagabundes, sobretot per als que tenen una certa edat." UB 20

"El més important per a un poeta, al meu entendre, és escriure poesia, i aquest silenci que envolta avui la seva obra i persona no és negatiu per a ell/ ella, o aquesta és la nostra realitat." Av 13

"Sigui com sigui, per al legislador resulta molt difícil de regular sobre una qüestió que afecta tan directament la consciència de cada persona, de cada dona i de cada metge que ha de participar en una interrupció de l'embaràs." Av 12

"Però més lamentable és per a aquestes criatures (...) que no saben ni sabran mai ben bé què els espera." DV 90-91

"Deu ser clar per a vós, perquè pel que fa a nosaltres..." DV 41

"No hi ha res més trist, per a les persones sensibles, que haver de constatar, sense poder remeiar-ho, l'existència de tantes persones situades a la intempèrie, la misèria i la inseguretats." UB 20

2) En una oració com la següent, tan pròxima als exemples estudiats fins ací, no queda clar si per a *mi* restringeix i garanteix la validesa de l'adjectiu o de tota l'oració copulativa:

Aquest debat és força interessant per a mi ¹²

"Allò que per a vosaltres implica imposició, per a mi significa confiança." DV 33

En els verbs copulatius, el terme introduït per per a pot referir-se a l'adjectivació o a l'oració sencera, que consisteix, precisament, a unir un subjecte i un predicat adjectiu. Així doncs, la proposició la veracitat de la qual és garantida pel TR introduït per per a pot ser una oració sencera, i aleshores ens trobem davant usos extraoracionals de la preposició per a, amb un grau de motivació, però, prou alt:

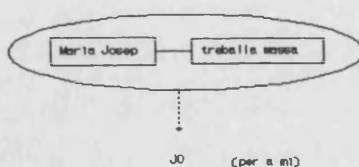
Per a mi, Maria Josep treballa massa

Notem que la posició inicial i la separació amb pausa és signe del caràcter extraoracional; si situàvem el sintagma preposicional que introdueix per a darrere l'oració, caldria separar fortament mitjançant una pausa (i amb un descens tonal marcat al llarg d'aqueix sintagma preposicional) perquè no es confongués aquest complement predicatiu amb un benefactiu:

Maria Josep treballa massa, per a mi vs.

Maria Josep treballa massa per a mi

La representació de *Per a mi, Maria Josep treballa massa* seria la següent:

¹² De fet, ben sovint hom ha identificat les oracions copulatives amb mers sintagmes nominals amb adjectius, per transformacions o semànticament. Des d'un punt de vista semàntic, el paral·lelisme és relatiu, car en l'oració hi ha una relació processual (verb) que no es dona en un sintagma nominal.

Un tipus curiós és el següent:

Per a mi, que aquestes xiques no vénen a sopar

Aquest *que* injustificat és analògic del *que* completiu que precisament sol introduir oracions modalitzades. Autors com NEYROD i WELLER (1988: 583) han arribat a dir:

"(...) le syntagme ainsi formé a la valeur syntaxique d'un verbe modal et amène une proposition complétive."

Aquesta afirmació, una mica exagerada, ressalta el valor modalitzador d'aquests usos de *per a*. La preposició *per a*, contràriament als performatius o modalitzadors, que poden presentar una proposició sota diverses perspectives, només relega aqueixa proposició a un àmbit subjectiu, en remetre la seua validesa a la subjectivitat de la persona (primera, segona o tercera) que enuncia aqueixa proposició.

Vegem, en fi, alguns exemples d'aquest ús modalitzador extraoracional de *per a*:

"Certament, les obres d'art, especialment les contemporànies, s'han convertit *per al* gran públic en una sort d'elements estranys, ignots, incomprensibles i del tot innecessaris, que els manté indiferents." Av III

Notem que encara ací, *convertir* és un verb pròxim als copulatiu, si bé amb un procés ben clar.

"Perquè tot això s'esdevenia el 1923, i *per a* Lunt, com *per a* milers d'altres, res no podia tornar a ser el que havia estat el 1914." Br 31

"(...) però *per a* mi Oxford comença, de fet, quan vaig conèixer Sebastian, a mitjan trimestre anterior." Br 33

4. Hem vist sovint que les preposicions que s'usen normalment amb LMs nominals (coses) s'empren sense massa dificultats amb accions (processos), i així es justifica l'ús de *per a* amb l'infinitiu. Ja hem comentat a bastament les diverses positures que hom ha mantingut des de la normativa catalana respecte d'aquest ús concret, i no hi insistirem més. Només volem assenyalar algunes notes:

4.1. Hilferty ha assenyalat que l'ús final de *per a* amb l'infinitiu en castellà és plenament justificable a partir

de la metàfora "propòsits són destinacions":

He venido al pueblo para ver a mis padres

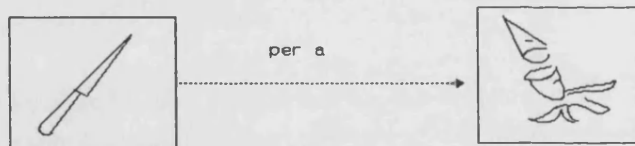
En català, però, *per a* no apareix en el domini espacial i a més són precisament aquests usos voluntatius els que han estat vedats per la normativa catalana; els usos voluntatius no manquen, tanmateix, amb LMs nominals:

He vingut al poble per a la rifa

La idea de moviment, tanmateix, segons hem comentat, és prou aminorada en *per a*, a favor de la mera tendència, que només pressuposa el moviment i també la voluntarietat. Nogenysmenys, és precisament aquesta tendència el que motiva els usos de *per a* amb infinitiu (de finalitat)¹³:

Aquest ganivet és per a tallar verdures

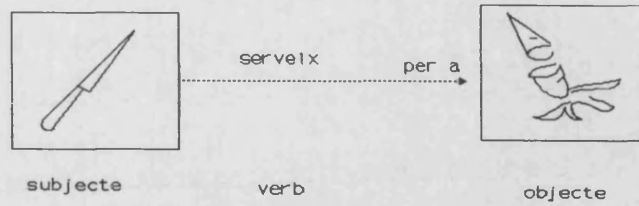
Hom no pressuposa un moviment, si no és abstracte, entre l'objecte i l'activitat *per a* la qual (a la qual tendeix) ha estat construït, dissenyat, disposat, etc.:

Notem, però, que hi ha alguns verbs en què *per a* sembla expressar, en certa manera, l'objecte a què tendeix el verb. Es tracta de casos poc prototípics de complement de finalitat, en què aquest sembla ser subcategoritzat pel verb:

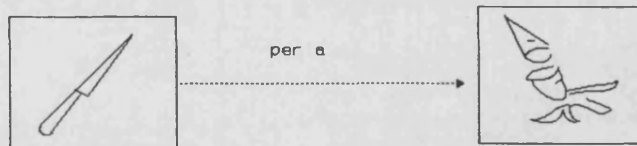
¹³ Recordem que, en qualsevol cas, aquesta distinció no s'ha mantingut d'una manera taxativa en la història del català.

Aquest ganivet serveix per a tallar verdures

Ací podríem considerar que hi ha un desplaçament (abstracte, naturalment) cap a un LM, si bé el caràcter fortament intransitiu de *servir* fa difícil de concebre cap mena d'acció (moviment) tendent a un objecte.

Igualment, depenent de noms:
ganivet per a tallar verdures

4.2. En contra d'aquestes derivacions d'usos fràstics a partir d'usos nominals en el cas de *para* en castellà s'ha pronunciat SIMÓN (1992), car ambdues construccions presenten certs comportaments diferents, fonamentalment els següents:

(a) Sovint no es poden coordinar:

**Va comprar un cotxe per a Joan i perquè Pere aprengués a conduir*

(b) Totes dues construccions poden aparéixer en una

mateixa oració:

He comprat al comerciant un cotxe per a Joan perquè el seu fill aprenga a conduir

Aquests fets no són contradictoris, tanmateix, amb un valor semàntic relativament semblant de la preposició en tots dos usos ni amb la derivació d'un ús de l'altre: la preposició *per a*, segons hem dit, expressa la tendència d'un TR a un LM; aquesta té diverses possibilitats: en el primer cas, *Joan* és el beneficiari, mentre que en el segon cas el LM és una acció a la qual tendeix l'acció principal voluntativa. De fet, en català, *perquè* sembla representar sempre *per*, més que no *per a*. Aquestes restriccions, d'altra banda, no són infreqüents en el pas d'una preposició en el seu ús prototípic (marcant d'objectes) a un ús conjuntiu de preposició, resultat del pas de l'àmbit predicatiu a l'extraoracional.

4.3. Els usos de *per a* que apareixen al nostre corpus, on predomina, de manera aclaparadora, *per* davant els infinitius, siguen de la mena que siguen, d'acord amb la proposta de Coromines, són restes de la proposta fabriana. De fet, aquests són, fonamentalment:

4.3.1. Complementos de noms:

"Vam fer un conveni *per a* ocupar el pis i nosaltres vam acceptar les condicions que se'ns imposaven..." DV 42

"(...) possiblement la portera no és la persona més indicada *per a* concedir-la." DV 40

"Al capdavant, només hi ha la meua paraula *per a* assegurar-vos que és vostra." DV 63

"Jo sóc bastant indiferent, veu?, necessito històries més crues *per a* emocionar-me." Vad 293

4.3.2. Infinitius de destinació:

"Aquest país es presta molt *per a* parlar amb calma." UB 22

"Era natural que, en acollir-vos, la portera posés algunes condicions, ni que només fos *per a* salvaguardar les seves propietats." DV 43

Són especialment freqüents els de grau:

"No us coneixem prou per a poder fer suposicions." DV 39

"I avui és un dia prou bo per a iniciar uns nous costums." DV 51

Vegem, en fi, un exemple de *perquè* + subjuntiu:

"El jardiner de la cantonada ja em coneixia i me l'embolicava amb paper de plata perquè fes més bonic sense que jo li ho hagués demanat mai." Sds 330

El subjuntiu té un valor eventual que s'adiu amb la tendència (sense abast) pròpia de la preposició *per a*.

4.2.4. Conclusió

Així, els usos principals de *per a* són en els següents, caracteritzats pels corresponents feixos de trets:

1. DOMINI ABSTRACTE (FINALITAT-DESTINACIÓ)

1) L'ús prototípic de la preposició *per a*, que perfila un significat abstracte o nocional, es caracteritza pels següents trets:

- Tendència d'un TR cap a un LM.
- El LM no és abastat pel TR (El TR és anterior al LM).
- Moviment abstracte.
- El LM normalment no és subcategoritzat pel verb.
- Domini abstracte (finalitat-destinació).

1.1) *He portat un llibre per a Joan*

- Tendència d'un TR cap a un LM.
- El LM no és abastat pel TR (El TR és anterior al LM).
- Moviment abstracte.
- El LM normalment no és subcategoritzat pel verb.
- El LM és animat (beneficiari).
- Domini abstracte (finalitat-destinació).

1.2) *Aquesta dalla és per a la sega*

- Tendència d'un TR cap a un LM.
- El LM no és abastat pel TR (El TR és anterior al LM).

- Moviment abstracte.
- El LM no és normalment subcategoritzat pel verb (en alguns d'aquests usos sí).

- El LM és inanimat (finalitat-destinació).

- Domini abstracte (finalitat-destinació).

1.2.1. *Té una gran aptitud per a la música*

- Tendència d'un TR cap a un LM.

- El LM no és abastat pel TR (El TR és anterior al LM).

- Moviment abstracte.

- El LM és subcategoritzat.

- El LM és inanimat (finalitat-destinació).

- Domini abstracte (finalitat-destinació).

1.2.2. *Per a major seguretat, anirà disfressat de soldat*

- Tendència d'un TR cap a un LM.

- El LM no és abastat pel TR (El TR és anterior al LM).

- Moviment abstracte.

- El LM normalment no és subcategoritzat pel verb.

- El LM és una proposició.

- Els límits del TR coincideixen amb els del LM.

- Domini abstracte (finalitat-destinació).

2. *És una conferència interessant per a mi*

Per a Mi, Maria és simpàtica

Per a mi, que aqueix incendi l'han provocat per cobrar el segur

- Tendència d'un TR cap a un LM.

- El LM no és abastat pel TR (El TR és anterior al LM).

- Moviment abstracte.

- El LM normalment no és subcategoritzat pel verb.

- El TR és una proposició.

- La proposició té una realitat o validesa relativa.

- La validesa de la proposició depèn de l'objecte animat (personal, normalment) (LM) al qual tendeix la proposició (TR).

- La validesa de la proposició es veu restringida pel LM, que és garant de la seua veracitat i per tant en restringeix l'abast (no és, una proposició vàlida en general, sinó d'acord amb l'objecte animat al qual tendeix).

- Domini abstracte (modalització, entesa com a finalitat-destinació).

3) *Aquesta paella només serveix per a fregir ous*

- Tendència d'un TR cap a un LM.

- El LM no és abastat pel TR (El TR és anterior al LM).

- Moviment abstracte.

- El LM no és normalment subcategoritzat pel verb (en alguns d'aquests usos sí).

- El LM és una acció.

- Domini abstracte (finalitat-destinació).

2) DOMINI TEMPORAL

4) *Han ajornat la reunió per a dilluns*

- Tendència d'un TR cap a un LM.

- El LM no és abastat pel TR (El TR és anterior al LM).

- El TR és una unitat temporal.

- Moviment abstracte.

- El LM normalment no és subcategoritzat pel verb.

- Domini temporal conceptualitzat en termes de finalitat-destinació.

5. LES PREPOSICIONS ABSTRACTES

5.1. LA PREPOSICIÓ *AMB*

5.1.0. Introducció

5.1.0.1. Aspectes diacrònics i dialectals

La preposició catalana *amb* és relativament monosèmica. Nogensmenys, presenta una gran varietat de formes segons els dialectes, a causa d'evolucions diacròniques divergents i de regles fonològiques d'actuació sincrònica. Tot i que aquests aspectes no són objecte especial del nostre estudi, cal que ens hi referim ni que siga breument.

La preposició catalana *amb*, en català antic *ab*, procedeix de la preposició llatina *apud*. Aquesta preposició, en llatí clàssic tenia un ús espacial:

Hodie cenabo apud te

"Hui soparé a casa teua"

En llatí vulgar comencen a sovintejar els usos de *apud* en comptes de *cum*, a partir del significat de concomitància que podia assolir el *apud* llatí a causa del seu valor espacial (de localització-coincidència). MELANDER (1925) ha assenyalat que usos clars de *apud* en comptes de *cum*, només se'n troben en textos llatins posteriors a l'any 650, època en què ja s'estaven gestant les llengües romàniques. Aquest autor ha fet notar que *apud* s'ha imposat en aquelles llengües (català, francès, provençal, etc.) en què, a causa de la caiguda de consonants finals, la preposició llatina de companyia *CUM*, derivada en *con/com*, es podia confondre amb el resultat *con/ com* de l'adverbi-conjunció *QUO MODO*:

Parolat con sua filia

Podia significar, en efecte, "Parla amb la seua filla" o "Parla com la seua filla". Per tal d'evitar aquestes ambigüitats, les llengües com el català haurien generalitzat el derivat de *apud*. Més tard, alguns lingüistes han apuntat

la possibilitat de la influència d'un substrat celta. En efecte, el gal KON (parent del *cum* llatí) encloïa el valor de *apud* i de *cum* (*apud* Coromines, s. v. *amb*).

Amb independència de quina siga la raó de la generalització de *apud* en l'expressió de l'instrumental i el complement de companyia, el fet és que *apud* va derivar en *abo*, abans de la generalització del canvi de sordes intervocàliques a sonores, potser pel seu ús freqüent com a preposició ja feble (RENARD (1949)). Posteriorment *abo* va convertir-se en *ab* segon les regles fonètiques regulars que han actuat en la formació del català. Aquesta forma és la que apareix en tota l'Edat Mitjana i durant molt de temps en el període de decadència a pràcticament tot el domini català.

Actualment, però, el català presenta diverses variants morfofonològiques de la preposició de l'expressió de la companyia. El treball més important que en els últims anys s'ha ocupat d'aquestes varietats dialectals i de la seua fonamentació històrica ha estat un article de J. GULSOY (1965) que té com a punt de partença un treball antic (CALVERAS (1928)) que aportà idees molt interessants per a l'evolució diacrònica de *ab* a partir de dades dialectals del lleidatà. Resumim les principals idees del treball de Gulsoy.

El català actual, en efecte, presenta molt diverses formes de la preposició *amb*:

1) La major part del català oriental (amb els centres a Barcelona, Girona, Palma, etc.) presenta la forma consagrada per la normativa, *amb*, que es pronuncia:

a) [*amb/ ə mb*] + vocal → *amb ell/ ə mb ell*

b) [*am/ ə m*] + consonant → *am tu / ə m tu*

2) En algunes zones del nord-est de Barcelona (Montseny i Maresme), *ab* es pronuncia:

a) [*ab*] + vocal → *ab ell*

b) [*am*] + consonant → *am tu*

3) En molts pobles de l'oest de Catalunya, hom empra sempre *am* (zones de Lleida): *am ell, am tu*.

4) En alguns llocs del Pirineu Oriental tenim:

a) [*ama/ ame*] + consonant: *ama/ ame tu*

b) [am] + vocal: *am ell*

5) De manera semblant, a la Catalunya francesa:

a) *amba* + consonant: *amba tu*

b) *amb* + vocal: *amb ell*

6) En valencià, Ribagorça i Ribera de l'Ebre, hom empra sempre *en*: *en ell, en tu*.

7) A més a més, en la major part dels llocs en què hom usa *am(b)* o *amb(a)*, hi ha una confusió semblant a la que es dóna en valencià, però en sentit invers i d'una manera menys generalitzada:

a) *am(b)* en comptes de *en*: *Estic amb un lloc*

b) *am(b)* en comptes de *a*: *Vaig anar amb un santuari*

Gulsoy explica cadascuna d'aquestes variants dialectals a partir de l'evolució històrica de *ab* medieval, que ha conegut diversos passos en els diferents parlars catalans:

1. Evolució general *ab* → *am(b)*

Aquest pas ha estat explicat de diverses maneres:

a) Alcover-Moll (s. v. *amb*) l'expliquen de la següent manera:

ab → *amb* → *am* (a causa de la pèrdua de *-b* final)

La intercalació de *-m-* és, segons Alcover, influència de *en*, i prova d'aqueixa influència és l'evolució de *amb* en *en* que es dóna en valencià.

b) Fouché (1924) (apud Gulsoy (1965: 42)), respecte del rossellonés *emb*, considera que és el resultat d'aplecs com *ab mi*, *ab me*; la forma *emb* seria resultat d'un creuament de *em* amb *ab*.

c) Par (1923) considera que *amb* procedeix d'una confusió entre *en* i *ab*:

en → *em*

ab → **eb* —nasalitza→ *em*

Aquest resultat en tots dos casos fa que hom introdueca *-m-* en *ab*, i així hom obté *amb*.

d) Calveras (1928), a partir de determinades variants

de *ab* a Organyà i la Galera, considera que hi ha hagut la següent evolució:

ab → *am* (atestada a Organyà) → *amb*; val. *am(b)* → *en*

Aquests passos consisteixen:

1) *ab* → *am*: Assimiliació de *-b* a *m-* en grups com *ab mi*, *ab me*.

2) *am* → *amb* : Calveras considera que davant vocal, com en la pronúncia oriental de *poble* [pob-ble], degué haver-hi una pronúncia [ab -b- elles]; la freqüència del segment *-mb* (*am belles*) degué determinar el canvi de la *-b-* primera medial a *m*:

[ab-b-elles] > *amb elles*

Gulsoy accepta en general la proposta de Calveras, i hi aporta alguna informació addicional. Així, assenyala que l'evolució *ab* > *am* > *amb* va esdevenir-se durant un llarg període de temps. En un primer moment, hi hagué una alternança esperable entre les dues primeres formes:

ab + vocal: *ab ell*

am + consonant: *am nos*

Després, en alguns textos, *am* es generalitza, en detriment de *ab*, menys freqüent. La preposició *amb* no apareixerà fins al segle XV i només davant de vocal.

Així doncs, Gulsoy explica aquesta evolució:

a) *ab* → *am*

- Nasalització de *-b* davant de nasal: *ab nos* → *am nos*

- Per diferenciació davant de labial: *ab boira* → *am boira*

b) *am* → *amb*

Ací considera inadequada l'explicació de Calveras, car una [b] no oclusiva mai no es reduplica en català. Gulsoy proposa la següent explicació:

"At the stage when *ab ell* and *am tu* prevailed, the next tendency seems to have been to extend *am* to the prevocalic position as well. And while *am* was moving on its conquering way, the popular awareness that *-b* is the

characteristic sound before a vowel seems to have been awakened and to have introduced it after *am*. In the dialects in which this consciousness did not arise, the use of *am* became general for prevocalic and pre-consonant position. It goes without saying that the frequent *mb* cluster occurring in context (*am bones*, *am belles*, etc.) must have helped in the process." (1965: 49)

2. Evolució *ab* → *en*

La forma *en* no apareix fins als començaments del segle XVIII, quan el valencià deixa de ser oficial i pateix un procés de dialectalització. Fins i tot en el segle XVIII, *en* només apareix en textos de caràcter marcadament popular (per exemple, la *Rondalla de Rondalles* de Ll. Galiana, enfront de les obres de Ros, que empra al més sovint *ab*).

Nogensmenys, *en* sembla haver estat freqüent en el segle XV, la qual cosa explica confusions de *en* i *ab* que es donen en *Tirant lo Blanc*, com la següent:

Io fui en mon temps crestià batejat, e per mos pecats vaig en molt gran pena. (citada per Gulsoy)

Així doncs, sembla que *en* estava prou estès en el llenguatge familiar del segle XV.

Enfront de Calveras, Gulsoy considera que *en* deriva directament de *ab*, de manera que els canvis *am* > *amb* i *am* > *en* degueren donar-se al mateix temps. Així, al segle XV, *en* i *am(b)* (en el llenguatge acurat) devien ser comuns a València, i la competència entre ambdues formes acabà amb el triomf de *en*.

Pel que fa a la resta de passes de l'evolució, Gulsoy està d'acord amb Calveras:

am → *an* (davant dental, atestat hui dia a Tàrbena) → *en*

A més a més, assenyala Gulsoy respecte d'aquesta evolució:

"In Valencian, on the other hand, the change seems due

to consonantal timbre. In this dialect, the passage from *am* to *an* before a dental must have been happening with much more ease than in the others, since the implosives manifest less firmness in Valencian than, for example, in the Oriental and Western dialects." (1965: 53)

Aquesta feblesa de les oclusives finals en valencià es manifesta en assimilacions ([*toð aɫó*]) o simplificacions ([*to cantant*]) pròpies d'aquest parlar.

3. Formes *amba*, *ambe*, *ambé*

Aquestes formes no estan esteses en català, on es restringeixen a Organyà i a Barcelona en l'ús de *amba* davant demostratius, però sí en llengües veïnes com el provençal. Aquestes formacions, com ben bé va assenyalar Calveras, es deuen a un fals tallament:

amb aquest → *amba - quest*

Com a recolzament d'aquesta explicació tenim les formes com *an-a*, procedents de *an*, una formació antihiàtica que s'empra en comptes de *a* i que apareix davant alguns pronoms amb inicial consonàntica:

ana mi

ana tu

ana qui

a partir de falsos tallaments sobre aplecs *an ella*, *an aquella*. L'afegiment de la vocal obeeix a la necessitat de situar un reforç vocàlic entre dues consonants en posició feble.

4. *Amb* en comptes de *en*

Ací tenim els casos esporàdics propis de determinades zones del català oriental (continental i insular) com:

Pasturava el ramat amb un camp

Saben parlar amb italià

No penseu amb aquestes coses

Aquests casos ja els hem comentat en parlar de l'alternança a/ en. A banda de les explicacions que hi vam donar, Gulsoy n'aporta d'altres:

a) Nonell i Mas considera que aquest ús està destinat a evitar la repetició cacofònica de dues [n]: *en un castell*. Tanmateix, en nombrosos casos no hi ha cap cacofonia (*pensar amb ell*).

b) Calveras va explicar aquestes formes com un procés invers al que es dona en valencià: *en* → *am* (com en valencià *am* → *en*).

Gulsoy, per la seua part, assenyala:

"First, *en* must have become *em* before bilabial, and then *am*, since the atonic *em* and *am* are often confused in the dialect of Organyà; thus, *en* must finally have assumed the same pronuntiation as *am* "with". In the Eastern dialect, as is well known, the unstressed *em* and *am* are both pronounced ∂m ." (1965: 56)

Aquestes formacions, en les zones en què són emprades, tenen un ús molt profús.

5. *Amb* en comptes de *a*

Aquesta confusió apareix en les regions de Catalunya en què *amb* és conegut:

Vam anar amb un santuari

Besà la mà amb aqueix capellà

Convidar amb un amic

Hom hi empra, també, formes com *an*, *a n'*.

Aquest *amb* s'ha format a partir de *an*, que és *a* amb una -n adventícia generada per la fonètica i amb l'ajut addicional de *en*. Respecte de l'evolució *an* → *amb*, assenyala Gulsoy:

"The Catalan examples written as *amb*, *an*, *a n'*, show that *amb* in the function of *a* has developed from the particle *an* (pronounced ∂n), in the same way as *en* (also pronounced ∂n) "in" moved toward *amb*. The vacillation

in the graphic representation of *an* is due to the fact that some writers (and editors) considered *an* a variant of the preposition *a*, used in front of the aforementioned pronouns and demonstratives, and some believed that it was a hybrid form composed of *a* and *en* (Fabra (1954-56))" (1965: 57)

Aquestes confusions que es donen precisament en els centres difusors de la norma catalana (Barcelona) han fet que algunes gramàtiques ensenyen a distingir *a* i *en* de *amb* (Ruaix (1985)).

Així doncs, la normativa catalana prescriu la grafia *amb* per a la preposició que expressa, a grans trets, l'instrumental i la companyia (com el *con* del castellà, el *avec* del francès, etc.). Ens ocuparem, per tant, de justificar els diversos usos d'aquesta preposició a partir d'un significat central.

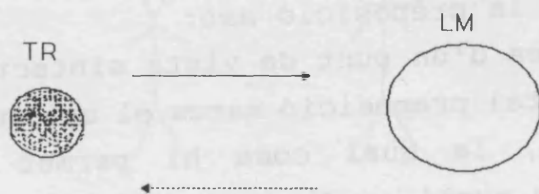
5.1.0.2. La semàntica de *amb*

Dos aspectes són a ressaltar respecte de la semàntica d'aquesta preposició catalana:

a) En primer lloc, no presenta una excessiva diversificació semàntica.

b) En segon lloc, és una preposició que no té un ús espacial, ni més ni menys prototípic: roman sempre dins els límits dels dominis abstractes. Nogensmenys, aquest estatus, que normalment ha estat reconegut per tots els lingüistes (precisament la preposició *amb* ha estat una excepció freqüentment esgrimida contra hipòtesis d'orientació localista), no vol dir que la relació expressada per *amb* (i les preposicions paral·leles en d'altres llengües, especialment les romàniques) no siga comprensible en termes espacials d'una manera més o menys concreta. En efecte, els diversos usos de la preposició *amb* presenten un tret pràcticament constant, que és l'expressió de la contigüïtat.

Aquesta relació pot representar-se en termes espacials:

Aquest tret de contigüitat explica que *amb* s'utilitzi per expressar la companyia, la unió, l'instrument, etc. Notem que aquesta relació, en principi, és espacial: indica que TR i LM apareixen contigus, i, de fet, l'ús més prototípic de *amb*, el de companyia, remet a una situació en què TR i LM es troben efectivament en una situació espacial, o, més àmpliament, física, de contigüitat. Nogensmenys, la contigüitat no implica mera copresència, segons veurem, i per aquesta raó *amb* no té usos estrictament espacials (localitzadors).

La contigüitat dona alguna motivació al parentiu semàntic entre *amb* i la conjunció copulativa *i*, assenyalada ben sovint pels gramàtics¹. En efecte, així com *amb* assenjala la contigüitat entre TR i LM, la conjunció *i*, que uneix entitats (en general) expressa també una mena de contigüitat entre aqueixos elements que uneix, tot i que caldrà tenir en compte també la coordinació en el sintagma nominal en l'origen d'aquest ús. La conceptualització que presenten ambdós mots és, tanmateix, ben diferent:

a) La conjunció *i* uneix elements amb la mateixa jerarquia sintàctica i que només es diferencien d'acord amb les diferències de focalització derivades de l'ordre dels constituents.

¹ Per cenyir-nos a la tradició gramatical catalana (i cal assenyalar que no és una equiparació duta a terme sols per gramàtics i normativistes), en parla Badia (1962: (1985, II: 65)).

b) Els elements que uneix la conjunció *i*, són neutres pel que fa a la incidència, és a dir, no influeix l'un sobre l'altre.

En canvi, la preposició *amb*:

a) *Amb*, des d'un punt de vista sintàctic no relaciona, sinó que com a tal preposició marca el mot que introdueix com a no subjecte, la qual cosa hi permet d'entrar com a subordinat a un nucli en diverses estructures sintàctiques.

b) La relació semàntica que estableix és asimètrica; en efecte, en l'ús més prototípic (el de companyia) sempre hi ha un element prominent (el TR) que es destaca sobre el LM que apareix en segon terme.

c) Finalment, TR i LM, conforme hom podria deduir de llur asimetria, no són neutres pel que fa a la incidència i no indiquen una mera juxtaposició en aquests usos suposadament conjuntius: *amb* suposa una forta implicació, entre TR i LM, malgrat l'èmfasi sobre el TR (com a figura):

Joan i Maria vénen: tots dos reben el mateix èmfasi, però hom no dóna un especial relleu a la unió accidental entre tots dos subjectes.

Joan ve amb Maria: *Joan* rep un especial èmfasi com a TR, i a més, l'ús de *amb* suposa que hi ha una especial relació (acompanyament) entre TR i LM, informació semànticament rellevant (perquè tots dos són nuvis, Joan és molt poruc, etc.).

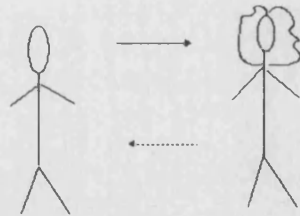
Igualment, en un ús com és l'instrumental trobem igualment aqueixa implicació entre TR i LM:

Joan obri la botella amb un llevataps

Hi ha una contigüitat entre el TR (el predicat) i el LM (un llevataps), però aquesta és una contigüitat en què tots dos elements es troben implicats: el LM es troba implicat en la realització del TR (acció de destapar), a la qual és contigu.

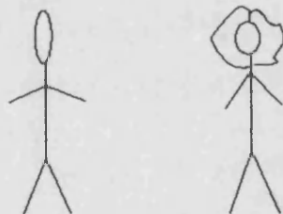
Precisament, conforme havíem insinuat, és precisament aquesta implicació entre TR i LM el que fa que *amb*, fins i tot en els usos en què expressa una contigüitat física, no siga una preposició espacial. Així, observem la següent

oració i la situació que descriu:

Joan ve amb Maria

En efecte, conceptualitza una imatge en aparença d'origen espacial. Tanmateix, aquesta oració no respon a una pregunta localitzadora o espacial: *Amb qui ve Joan?* expressa una demanda d'informació per la companyia, i la companyia no és merament una contigüitat, sinó que suposa una implicació entre TR i LM que va més enllà de la copresència física: implica que el TR acompanya el LM, o a l'inrevés, i no merament que ocupen un lloc relativament pròxim. Si volíem conceptualitzar merament una copresència espacial, empraríem una preposició espacial com ara *vora*:

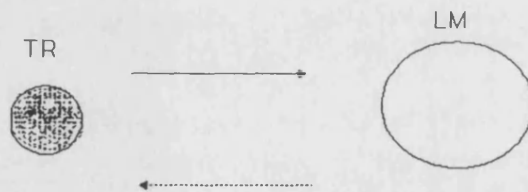

Joan és vora Maria

Joan ve vora Maria

Joan ve al costat de Maria

Per tant, la contigüitat que expressa *amb* és una contigüitat que no és sols espacial, sinó que implica una relació especial entre TR i LM (que pot anar des de la companyia a l'instrument) una implicació més o menys recíproca entre tots dos. Per aquesta raó, el significat que conceptualitza *amb* el representem de la següent manera:

Les fletxes que van de TR a LM i en sentit contrari expressen que hi ha una relació d'implicació mútua; la fletxa contínua expressa que *amb*, com és propi de la asimètra entre TR i LM, expressa una relació des del LM al TR; la relació en sentit contrari és al més sovint pressuposada (Si diem *Joan ve amb Maria*, naturalment *Maria ve amb Joan*, però la relació conceptualitzada per *amb* és la primera, la segona només és pressuposada), però no sempre (*Joan s'ha enfadat amb els amics* no suposa que els amics en qüestió estiguen al seu torn enfadats amb Joan). Notem, d'altra banda, que, en la conceptualització que presenta *amb*, hom no imposa qui acompanya qui, és a dir, quin és el subjecte (protagonista) de l'acte d'acompanyar i qui l'objecte (persona pacient de l'acompanyament): la distinció entre TR i LM obeeix a distincions de tipus informatiu (tòpic/ comentari, en última instància fons/ figura), no amb el sentit de l'acció d'acompanyar:

Vaig amb tu = t'acompanye (TR acompanya el LM)

Véns amb mi? = m'acompanyes (LM acompanya el TR)

Així, quan TR i LM són noms, *amb* conceptualitza que el TR, tot i ser més prominent que el LM, és acompanyat per aquest:

Pollastre amb salsa petitòria = Pollastre acompanyat de salsa petitòria

5.1.1. Usos de la preposició *amb*

5.1.1.1. Companyia

Podem considerar en principi que l'ús més prototípic de la preposició *amb* és aquell que expressa la companyia. Nogensmenys, cal dir de primer que és difícil de decidir-se entre els usos de companyia i els instrumentals com a usos centrals d'aquesta preposició; en qualsevol cas tant els uns com els altres ocupen una posició central en la xarxa semàntica d'aquesta preposició, i només per raons explicatives, segons veurem més endavant, privilegiem l'ús de companyia. Aquest es caracteritza pels següents trets:

- Contigüïtat.
- TR i LM són animats.
- TR acompanya el LM / LM acompanya el TR (companyia física).
- Domini abstracte (companyia)

D'aquest ús prototípic acabem de parlar, de manera que en presentarem sols alguns exemples:

"Entre els caiguts es pensa que hi ha el fill del president del PNB a Veneçuela, el jove estudiant G. E., mort quan es dirigia a la feina *amb* el seu pare i la seva germana." Av 3

"Genscher va ser rebut pel president Lech Walesa, *amb* el qual va tractar qüestions relatives al desenvolupament dels intercanvis bilaterals." Av 5

"(...) i dinarà aquest migdia *amb* el rei Joan Carles."
Av 10

"Stoitxkov ha iniciat ja la recuperació al gimnàs, però segueix sense entrenar-se *amb* els seus companys." Av 27

"Hardcastle pensava venir *amb* nosaltres." Br 32

La conceptualització de la companyia és emfatitzada sovint mitjançant adverbis com (*con*)*juntament*:

"Al mateix temps, moltes de les obres que es mostren, escollides conjuntament *amb* els artistes, presenten un

marcat sentit lúdic: (...)" Av III

"(...) prop del brollador, on es podia comprar, entre d'altres, la T-4, que, juntament amb la targeta rosa, fem servir molts jubilats i pensionistes." Av 13

"I quan anava a agafar-la per endur-me-la a casa, un espetec d'ales junt amb una gran ventada em va rebotre contra l'olivera." Sds 333

5.1.1.2. Companyia figurada

Tenim una sèrie d'usos figurats que es generen a partir del significat prototípic de companyia de *amb*:

- Contigüïtat.
- TR i LM són animats.
- TR acompanya el LM/ LM acompanya el TR (companyia ideològica).
- Domini abstracte (comunió d'idees).

Es tracta d'usos en què actua una mena de metonímia per la qual hom remet a les persones per tal de referir-se a les idees, ideologies, opinions o posicionaments, dels quals els homes són seu. Així, la conformitat ideològica, es conceptualitza com una companyia física:

Estic amb tu

Estic amb els nacionalistes

A partir d'aquest ús tenim una sèrie d'usos de suplement que expressen conformitat, i en què la conceptualització en termes de companyia resulta més o menys palesa segons els casos. Aquests usos es caracteritzen pels següents trets:

- Contigüïtat.
- TR i LM són animats.
- TR acompanya el LM/ LM acompanya el TR (companyia ideològica).
- El LM és subcategoritzat pel verb.
- Domini abstracte (conformitat).

Vegem-ne alguns exemples:

"El disseny de l'exposició (...) s'escau perfectament

amb el caràcter de la mostra." Av III

"No m'estranya, no et pots avenir amb ningú." DV 88

Ací cal introduir l'ús de *amb* en la locució *d'acord amb*:

"D'acord amb la breu informació transmesa en el noticiari nacional de la televisió cubana, els acusats van confessar la seva participació en els fets." Av 4

5.1.1.3. Addició

La preposició *amb* s'usa també en algunes ocasions per expressar l'addició:

- Contigüïtat.
- TR i LM són animats.
- TR acompanya el LM / LM acompanya el TR (companyia física).

- Expressa el punt extrem d'una quantitat.

- Domini abstracte (quantitatiu)

Un exemple és el següent:

- *Quants n'eren?*
- *Amb Miquel, n'eren deu.*

El TR és un *ells* pressuposat. Notem que en aquests casos és clara la diferència amb la conjunció *i*, que ací no és possible:

**I Miquel, n'eren deu*

Per tant, *amb* introdueix un LM especialment rellevant; en efecte, hom considera especialment rellevant que aqueix LM s'incloga en una quantitat determinada juntament amb altres ens, mentre que la conjunció *i* només podria conceptualitzar una simple acumulació.

5.1.1.4. Temporal

La preposició *amb* s'usa també en el domini temporal, indicant simultaneïtat amb una acció i amb un cert valor causal. Els trets que caracteritzen aquest ús són els següents:

- Contigüïtat.
- El LM és un nom que suposa un desenvolupament en el temps.
- El TR és una acció verbal.
- El TR és simultani al LM (companyia física).
- Domini temporal-causal.

Aqueix valor causal apareix més o menys emfatitzat segons els casos; en qualsevol cas, es basa en la contigüïtat, i no en l'anterioritat (com *per*). Observem el següent exemple:

Amb la caiguda de l'imperi romà, la cultura clàssica comença a relegar-se als monestirs

Evidentment, la caiguda de l'imperi romà des d'un punt de vista referencial serà sempre anterior al començament de la relegació de la cultura clàssica als monestirs. Nogensmenys, *amb* els conceptualitza com dos fets contigus, suficientment contigus perquè l'un siga causa de l'altre.

Cal que tinguem en compte:

1) Si més no en català, el LM no és mai un nom estrictament temporal, sinó un nom, d'acció o d'altra mena, que suposa un desenvolupament temporal, desenvolupament temporal simultani al de l'acció verbal. Així, en català no sembla massa gramatical una oració com la següent:

**Amb l'alba va eixir el cavaller del castell*
però sí:

Amb l'eixida del sol va eixir el cavaller del castell
exemples aquests en què *amb* expressa clarament una simultaneïtat temporal.

2) El matís causal pot aparéixer més o menys accentuat. Així, en una oració com la següent:

Amb l'expulsió dels moriscos, l'economia valenciana va

arruinar-se

causa i temporalitat apareixen prou equilibrades; en canvi, en una oració com la següent:

Amb els crits dels xiquets, tothom s'aixecà
sembla que la causa té una prominència major que la localització temporal, que es troba més disminuïda. Malgrat tot, la simultaneïtat temporal és encara ben present.

Vegem, en fi, un exemple:

"El president de la Generalitat va avisar del ressorgiment de determinats rebrots de centralisme, amb motiu de l'acte de presentació del volum *Documents jurídics de la història de Catalunya*." Av 1

En aquest exemple, és clar que el valor causal es deu al substantiu *motiu*, i no a la preposició *amb*.

5.1.1.5. LM inanimat (companyia-mode)

Tenim una sèrie d'usos en què el LM és inanimat, i normalment és portat pel TR:

Josep va venir amb el garrotet

Els trets que caracteritzen aquests usos són els següents:

- Contigüitat.
- El LM és inanimat.
- TR acompanya el LM / LM acompanya el TR (companyia física).
- Domini abstracte (companyia-modal).

En aquests usos, en efecte, es troba l'origen dels diversos usos modals de la preposició *amb*. Així, en una oració com la següent:

Josep caminava amb el seu garrotet

segons la incidència del sintagma preposicional siga major sobre el subjecte o sobre el predicat, hom entendreà que la conceptualització tendeix més cap a l'expressió de la companyia o cap a l'expressió de la manera:

a) Si el sentit que volem transmetre és "Josep s'acompanya del garrot", la conceptualització serà preponderantment de companyia.

b) Si el sentit que volem transmetre és que "Josep camina d'una determinada manera" (amb un garrot, com oposat a bé, malament, etc.) la conceptualització serà predominantment modal.

Notem que sembla actuar-hi una mena de metàfora per la qual la contigüitat d'un LM inanimat amb un TR tendeix a considerar-se com una manera, d'acord amb determinats paràmetres (quant més abstracte siga el LM i si el TR és una acció verbal, la tendència al domini modal és major, com vam veure en el cas de a). Aquest ús, doncs, constitueix un ús de transició, en el qual, tanmateix, tenint en compte el valor clarament material (concret) del LM, el sentit de companyia és encara preponderant, contràriament a l'ús que estudiarem a continuació. La rellevància d'aquest ús distint resideix, precisament, en el fet de trobar-se a la base dels diversos usos modals de *amb*.

5.1.1.6. Tipus *Moriren amb les botes posades*

Tenim una sèrie d'usos molt semblants a l'anterior (si bé el LM no necessàriament és inanimat ni és portat) que es caracteritzen essencialment perquè són al més sovint gramaticals només si el LM presenta un nom modificat (amb un participi, un adjectiu, etc.):

Vam arribar al cim de la muntanya amb els cabells desfets

Vaig arribar a casa amb els cordons de les sabates deslligats

Un va acompanyat, naturalment, dels seus cabells i els cordells de les seues sabates, però ací l'èmfasi recau sobre la manera més que sobre la companyia, manera que, com veurem, té una incidència diversa (no necessàriament adverbial). Aquesta particular construcció ha rebut especial atenció per

part dels generativistes. Així, Avel.lina Suñer (1988), hi ha aplicat el model generatiu de Recció i Lligam. Segons aquesta autora, l'explicació d'aquest ús merament com a sintagma preposicional, amb una estructura com la següent:

[SP con [SN *las botas puestas*]]

no és satisfactòria, car presenta comportaments molt particularitzats; així, en espanyol, en una construcció com la següent:

Maria siempre anda con Luisito a sus faldas

observem:

a) En moltes distribucions, normals en els sintagmes preposicionals corrents, aquestes construccions resulten agramaticals:

**Luisito pegado a sus faldas se puso a llorar*

b) No apareix en la transformació passiva:

**Luisito pegado a sus faldas fue llamado por Ernesto*

c) El pronom feble *lo* no substitueix el conjunt, sinó només el nucli:

Ernesto lo llamó; Ernesto llamó a Luisito; Ernesto llamó a Luisito pegado a sus faldas

Notem que els sintagmes adjectius que modifiquen el nucli del sintagma preposicional aporten una informació fonamental, i, de fet, de vegades la seua omissió causa agramaticalitat:

**Murieron con las botas*

**Volvió de la manifestación con un ojo*

Avel.lina Suñer considera que aquestes construccions presenten la següent estructura:

[_{SP} con [_α [*las botas*] [_{SADJ} *puestas*]]

Respecte d'aquesta anàlisi, comenta:

"Se utiliza α como una etiqueta categorial que reúne un sujeto (SN) y un Predicado Secundario (SADJ) que se relacionan predicativamente. En suma, α es un dominio oracional, si bien de carácter defectivo, puesto que carece de los rasgos flexivos que sólo puede aportar un verbo conjugado." (1988: 82)

Aquestes construccions poden tenir com a predicacions

diversos tipus de sintagmes, de manera que la regla de rescriptura que les defineix és la següent:

- [con [_α [SN] a. [sAdj]]]
b. [PP]
c. [SP]
d. [Ger]
e. [Adv]
f. [o' Rel]
g. [SN]

Aquestes construccions s'expliquen dins el model GB com a *Small clauses* (oracions reduïdes). Segons Chomsky, qualsevulla projecció màxima d'una categoria lèxica pot tenir una posició estructural de subjecte:

Considero [_{α- sAdj} [SN tu insistencia] [sAdj inútil]]

En aquesta oració, *tu insistencia* és marcat pel predicat secundari *inútil* amb el paper-θ "Agentiu"; *tu insistencia* rep cas "acusatiu" per part del verb principal. En la resta de l'article, Suñer estudia com actuen aquests mòduls en les oracions reduïdes estudiades.

1) Respecte del paper-θ, Suñer jutja que el predicat secundari assigna paper-θ "Agentiu" al SN regit per la preposició:

Cruzó la calle con el semáforo en rojo

**Cruzó la calle con el semáforo en sordina*

2) Pel que fa al cas, hom assigna cas objectiu en català i anglés:

He came into the room with me at his elbow

Amb mi fora de casa, el meu marit no sap sortir-se'n

I açò s'esdevé també en alguns casos en espanyol:

Contigo a mi lado, me siento mucho mejor

Suñer en conclou:

"Los datos examinados permiten argumentar en favor de la existencia en castellano de sujetos con una marca de Caso abstracto Oblicuo. La función de la preposición en estas construcciones consiste, pues, en habilitar un entorno estructural que permita la aparición de un SN, argumento externo de un predicado secundario."

(1988: 95)

La preposició, doncs, assigna cas oblic al sintagma nominal que regeix.

3) Finalment, cal preguntar-se per la vinculació d'aquestes construccions amb l'oració principal. Se sol dir que són absolutes, però ben sovint es troben tan estretament inserides en l'oració que la seva absència dóna lloc a construccions agramaticals:

**Mi empresa está* [sc. con el agua al cuello]

La connexió amb l'oració principal s'estableix gràcies a la categoria PRO, categoria buida que és interpretada referencialment mitjançant el vincle que estableix amb un sintagma nominal de l'oració principal, el seu controlador:

pro_i Pasó el río [PRO_i [SP con el agua a la cintura]]

Me devolvió el paraguas_i [PRO_i [SP con una varilla rota]]

Estudia, en fi, uns casos amb una major independència estructural i temàtica:

Con aire acondicionado en casa, ya puede venir el verano

Compara aquestes construccions a les paral·leles a l'ablatiu absolut llatí i veu les diferències que hi ha respecte de l'assignació de cas.

Aquestes característiques assenyalades per A. Suñer són de gran interès, si bé nosaltres en donem una interpretació diversa; nosaltres no creem que siguin construccions essencialment diferents dels sintagmes preposicionals introduïts per *amb* que hem vist fins ací, en el sentit que no siguin veritablement sintagmes preposicionals i, molt menys, que *amb* marque els subjectes d'oracions reduïdes; aquestes consideracions només són vàlides dins d'una semàntica entesa en termes logicistes o referencials. Nosaltres considerem:

1) Ací tenim un ús modal desenvolupat a partir dels usos de companyia-modals que hem estudiat adés. En aquest sentit, el que aquesta unió de nucli i complement regits per *amb* resulte agramatical en d'altres contextos i no siga "transformable", així com el fet que aqueixos complements siguin més o menys necessaris, es justifica fàcilment.

Observem una oració com la següent:

Josep va arribar amb l'aigua

ací tenim una oració en què *amb* expressa companyia exclusivament; en una oració com la següent:

Josep va arribar amb el garrotet

tenim encara una conceptualització en termes de companyia, però amb un matís, més o menys prominent, modal. En una oració com la següent, tanmateix:

**Vaig arribar amb els ulls*

el LM és un ens inanimat, a més ben concret, per la qual cosa la interpretació com a modal és difícil; la conceptualització en termes de companyia, en cas que el LM siga posseït pel subjecte és totalment irrellevant, i d'aquí la agramaticalitat (ens trobem davant el que hom coneix com a "propietat inalienable": els ulls pertanyen ineludiblement al jo, en l'exemple anterior); en cas que TR i LM no remetent a la mateixa persona, l'oració resultaria gramatical, si bé el contingut seria una mica macabre. Per tal que una construcció d'aquest tipus siga una expressió modal, necessita una modificació, senzillament perquè *amb els ulls* expressa una companyia, merament, companyia que resulta irrellevant (tots tenim ulls i aquests ens acompanyen) si hi ha una relació de possessió intrínseca entre LM i TR. Si volem fer servir aquest sintagma preposicional com a expressió d'una manera, evidentment *amb els ulls* no expressa cap mena de manera, car tots tenim ulls i açò no suposa una manera especial en la realització dels nostres actes. En canvi, si diem:

He passat la nit amb els ulls oberts

En efecte, l'ús de *amb* és escaient, perquè, efectivament, he passat la nit acompanyat dels meus ulls, però amb aquests ulls en una manera determinada (*oberts*); en afegir aquesta complementació, el que era una conceptualització en termes de companyia agramatical per la seua irrellevància, passa a ser informativament rellevant, i expressa especialment la manera; la companyia, però, encara és present, si bé d'una manera molt secundària, car es tracta

d'una informació més o menys irrellevant. És irrellevant, en efecte, amb **Vaig estar tota la nit amb els ulls*. En canvi, el valor de companyia és present en:

M'he passat tot el matí amb Lluïset

ací, es conceptualitza, naturalment, només la companyia, i és una oració, a més, perfectament gramatical, car *Lluïset* no és propietat inalienable del subjecte i la seua companyia és, per tant, informativament rellevant; a partir d'ací podem tenir:

M'he passat tot el matí amb Lluïset fent-me preguntes

En efecte, el TR ha acompanyat el LM en el període de temps indicat, però no és aqueix fet el que emfatitza aquesta conceptualització, si bé l'acompanyament és palés, molt en segon terme.

Notem d'altra banda que si els sintagmes nominals no poden aparéixer fora d'aquest context és senzillament perquè en aqueixos casos ja no entren en complements modals en què aqueixes especificacions siguen necessàries ni obligatòries.

Els trets que caracteritzen aquest ús són:

- Contigüitat.

- El LM està constituït per un nucli i un modificador (adjectiu, participi, etc,) normalment obligatori.

- (El TR acompanya el LM/ El LM acompanya el TR (companyia en segon terme)).

- Domini abstracte (Modal)

2. Pel que fa al grau d'independència d'aquestes expressions, és paral·lel al de determinats adverbis de mode. En efecte, segons veurem, poden afectar exclusivament i directa el verb, amb una coloració major o menor de subjecte o objecte (com és propi dels adverbis en *-ment*); poden incidir sobre un nom directament, amb un valor quasi-apositiu (com s'esdevé amb els gerundis, adverbis verbals) o mantenir-se totalment independents de l'oració, com construccions absolutes, ús motivable a partir de la contigüitat que és el tret més constant de la preposició *amb*. Vegem aquestes diverses possibilitats:

1) Amb incidència sobre el verb, malgrat que a través d'aquest faça també referència al subjecte:

"Sí, com si sortissis amb els ulls clucs i els braços oberts..." DV 36

"Sense voler m'anava acostant a l'àngel que no deixava de mirar-me i quan em va tenir a la vora es va alçar tot d'una peça amb el cap tocant la lluna (...)" Sds 335

"Convençuda que l'àngel m'havia perdut, vaig aturar-me amb les mans damunt del cor, perquè no em fugís." Sds 333

2) Incidència especial sobre el subjecte, del qual, tanmateix se separa mitjançant pauses com una mena d'aposició; la incidència que de vegades té sobre el verb, més o menys clara segons els casos, hi dóna un cert valor predicatiu:

"Habitació de bones proporcions, amb les parets emblanquinades." DV 27

"(...) i, amb el llibre sobre la falda, allarga els dits per tocar-la [l'esfera] (...)" DV 72

"(...) anava per casa d'esma, sense saber què fer, sense saber què buscava ni què volia, amb el fil de la memòria embolicat i perdut." Sds 332

"Davant del cementiri, voltada de silenci, vaig tornar a respirar endintre i després enfora, amb l'esperit i amb el cor calmats." Sds 333

"L'àngel, amb les ales estirades per terra, seia en un banc de fusta com si m'hi esperés des del néixer, i recordo que vaig pensar: (...)" Sds 334

3) A causa dels transbasaments freqüents entre adverbis de manera i adjectius (*Josep és ràpid/ Josep treballa ràpid*), de vegades aquests usos, i en general tots els usos modals de *amb*, poden funcionar com una mena d'adjectius, i com a tals coordinar-se amb adjectius:

"Perquè sou lliures i amb sentit de la responsabilitat." DV 90

"La meva cosina m'ha ensenyat el vestit d'Elisenda, tot brodat de perles i amb les mànigues perdudes." Vad 294

"De no sé des de quin nínxol es va despenjar una corona amb les flors encara fresques i un ram petit que rodolava se'm va aturar als peus." Sds 329

"Una boira baixa que s'anava estenent pel cementiri com si fos un llençol de tots els ajaguts amb una mà damunt de l'altra m'omplia de benestar." Sds 334

5.1.1.7. LM animat (companyia-mode)

Abans de passar a d'altres usos adverbals en què la noció de companyia desapareix, cal que retornem a uns usos paral·lels als que iniciaven la sèrie modal (recordem, aquells en què el LM éra un objecte material portat pel TR). Ens referim a aquells casos en què el LM és el subjecte mateix, per tant, qui porta, mentre que el TR és un objecte material. Els trets són, doncs, els següents:

- Contigüitat.
- El LM és correferent amb el subjecte que porta
- TR acompanya el LM / LM acompanya el TR (companyia física).
- Domini abstracte (Companyia).

Aquest ús és només particular per la naturalesa de TR i LM: hom conceptualitza en qualsevol cas la companyia, i ni tan sols s'hi endevina cap matís modal. Així, notem que les següents oracions:

Va portar un cabàs de peres

Va portar uns xiquets òrfens a casa

No conceptualitzen l'objecte com quelcom que acompanya el subjecte, sinó com quelcom que simplement és portat per aquest; aqueixa conceptualització de la companyia és el plus informatiu que obtenim en emprar amb:

Va portar amb si/ell un cabàs de peres

Va portar amb si/ amb ell uns xiquets a casa

Vegem-ne un exemple:

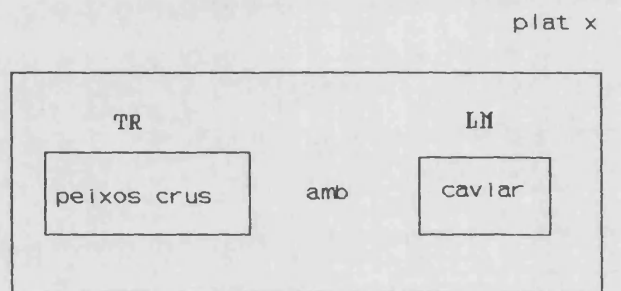
"(...) perquè es limiten a fer un acte personal en ús d'una llibertat semblant a la del cap de família quan

decidí acollir-les amb ell." DV 64

5.1.1.8. Tipus pollastre amb salsa

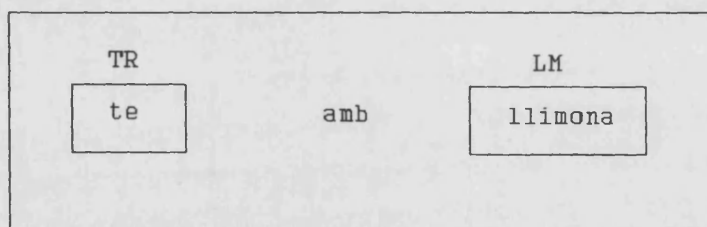
Si TR i LM es relacionen directament, sense la mediació d'un verb, i són coses (noms), conceptualitzen coses que estan en companyia d'altres, com és normal en aquesta preposició, amb un èmfasi sobre el TR que acompanya:

"Especialitat en assortit de peixos crus amb caviar i steak tartare." Av 4

Peixos crus amb caviar

"Són com si es begués una tassa de te amb llimona" Vad
292

Te amb llimona

Hom pressuposa en alguns casos que aqueixa companyia o unió suposa la formació d'una unitat superior; en efecte, *peixos crus amb caviar* és una recepta culinària determinada: la conceptualització, però, ens indica que aqueix plat són

peixos crus acompanyats de caviar(essencialment peixos crus, a causa de la asimetria entre TR i LM); més clara és aquesta asimetria en el cas de *te amb llimona*: malgrat que siga un tipus especial de té, el que tenim és fonamentalment un té, i TR i LM, malgrat que units, apareixen clarament separats, un acompanyant l'altre.

En canvi, el següent cas, ben freqüent, és força problemàtic:

M'he pres un café amb llet

En efecte, un *café amb llet* no és essencialment un *café*. La separació entre TR i LM en el conjunt pressuposat no és gens clara. Nogensmenys, tres fets que actuen en part en sentit contrari creem que s'han de tenir en compte:

a) En primer lloc, *café amb llet* ha arribat a un alt grau alt de lexicalització (malgrat que siga perfectament motivable) i açò pot haver fet que les relacions normals de TR i LM hagen estat modificades. D'aquí que un *café amb llet* no siga una classe especial de *café*. En aquest sentit, aquest *amb* tal vegada es relaciona amb els suplements amb verbs que signifiquen "mesclar": en el resultat d'una mescla, efectivament, no se solen distingir les parts i aqueix resultat sol ser quelcom distint de les parts que han intervingut en la barreja.

b) La separació entre tots dos elements, en qualsevol cas, roman, si més no, pressuposada: en el color beix (clar-fosc) del *café amb llet*, tothom sap què és el que correspon al TR (fosc) i què al LM (clar).

c) Tal vegada, no ens trobem amb un cas diferent de la resta, i allò rellevant en aquest cas siga l'ordre en què es vessen els ingredients, amb independència del resultat final: així, notem que hom diu *café amb llet*, però *llet amb cacau*.

Vegem-ne, en fi, alguns exemples:

"Quina capa! Folrada de vellut vermell i, per lligar-la al coll, hi ha uns cordons **amb** unes borles d'or." Vad 294

"Duia un barret **amb** tres ocells: un de verd llimona, un de blau cel, i un de color de rajola." Vad 293

"(...) devorà un àpat molt considerable de panets amb mel, torradetes amb anxova i pastís de nous, (...)" Br 35

"(...) i un rètol amb lletres impreses proclamant aquest ultratge fou penjat a vint centímetres de la meva porta." Br 30

"Somiava l'herba, les punxes de color de ferro d'aquelles atzavares, el passeig amb el rengle de xiprers a cada banda." Sds 331

"Una habitació amb finestra, però?" DV 83

5.1.1.9. Instrumental

Abans de passar als usos estrictament modals, sense cap petja del valor de companyia, malgrat que se'n deriven en part, cal que fem marxa enrere i ens referim als usos intrumentals de *amb*. D'aquests usos s'ha ocupat G. LAKOFF (1968) en un cèlebre article en què s'inaugura pràcticament la Semàntica Generativa. Aquest estudi ens serveix poc en la motivació del *amb* instrumental, car no sols distingeix nítidament aquest ús del modal i del de companyia, sinó que fins separa un instrumental "accidental" -*M'he tallat el dit amb un ganivet*- d'un de "propòsit", centre del seu interès. Nogensmenys, Lakoff assenyala una sèrie de comportaments particularitzadors de l'ús intrumental de *amb* que és interessant de comentar. Lakoff considera que les dues oracions següents:

Va tallar el pernil amb un ganivet

Va emprar un ganivet per tallar el pernil

presenten les mateixes peculiaritats i per tant han de reflexar una única estructura profunda; açò el portarà a considerar que l'estructura profunda és més simple que la superficial i que, de fet, *amb un ganivet* no apareixerà a l'estructura profunda. Aquest tractament, propi de la Semàntica Generativa, ja ha estat analitzat en d'altres ocasions. Ací ens interessen les peculiaritats d'aquestes

construccions, en especial quan afecten les oracions en què apareix un complement instrumental introduït per la preposició *amb*. Cal anunciar d'antuvi que aquestes propietats comunes a ambdues construccions -que des d'un punt de vista cognitiu no són en absolut iguals, i hui dia hi estaria d'acord Lakoff- es deuen al que hi ha de comú a ambdues construccions (la realitat conceptualitzada), i no tant a la conceptualització:

1) El verb ha d'expressar necessàriament activitat, car, en efecte, són les activitats aquelles que solen servir-se d'instruments en la seua realització; però fins podem trobar verbs que no expressen activitat i que en canvi poden acceptar un instrument:

Amb l'estudi diari hom arriba a saber moltes coses

2) L'exigència que el subjecte siga animat és una conseqüència lògica de la restricció del camp d'estudi als instrumentals en què el verb expressa una acció amb propòsit. En efecte, només els éssers animats solen tenir propòsits. Així i tot, els exemples agramaticals són més aviat erronis pragmàticament:

Joan va matar Josep amb dinamita

**L'explosió va matar Josep amb dinamita*

No manquen oracions que resultarien gramaticals:

L'explosió va matar diversos vianants amb la seua ona expansiva

No es pot conceptualitzar la dinamita com a instrument de l'explosió, sí l'ona expansiva.

3) Igualment, les restriccions respecte de la correferència de subjecte i/ o objecte amb l'instrumental es deuen a impossibilitats pragmàtiques, i és normal que la anomalia es done tant en la construcció amb verb *usar* com amb preposició *amb*:

**Vaig trencar el test amb ell mateix*

**Vaig trencar el test amb mi mateix*

**Vaig emprar el test per trencar el test mateix*

En aquest cas, és clar que, en la realitat, un ens animat actua sobre un ens no animat i pot emprar, o no, un

tercer ens en la realització d'aquesta acció: no pot emprar-se a si mateix ni pot emprar l'objecte que ha de trencar per a la realització de l'acció de trencar, si més no conceptualitzats de la mateixa manera que el subjecte-objecte. Qualsevulla conceptualització que duguem a terme donarà compte d'aquesta restricció real.

En canvi, en oracions com les següents:

He analitzat les preposicions en català amb mi com a informant

Cal tenir en compte:

a) Aquestes construccions, segons acabem de veure, tendeixen al domini modal, i de fet responen a una pregunta com?

b) En qualsevol cas, fins i tot si hi veem un instrumental, cal dir que en aquests casos hi ha una correferència entre el subjecte i l'instrumental, però no una identitat absoluta: el que interessa ací no és que el jo siga un mitjancer, sinó que siga mitjancer en tant que informant: no és el jo tot nu l'instrument de l'acció, sinó un jo que té les característiques que caracteritzen un informant, amb les quals s'identifica.

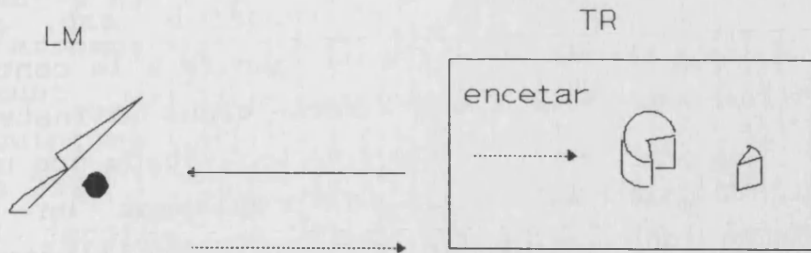
4) Finalment, les restriccions sobre la negació són les mateixes que actuen sobre d'altres usos de la preposició *amb* i que seran estudiades en un altre lloc:

Joan no va venir amb Maria (no implica que Joan no va venir)

Joan no va tallar el pernil amb el ganivet (no implica que Joan no tallàs el pernil)

Tornant a la qüestió de la motivació dels usos instrumentals de la preposició *amb*, assenyalem que aquests es troben motivats per la presència del tret de contigüitat. En efecte, una oració com la següent:

Alexandra enceta el formatge amb un ganivet
presenta una contigüitat entre TR i LM, amb una especial implicació entre tots dos (el LM serveix a la realització del TR):

Els trets que presenta aquest ús instrumental són, doncs:

- Contigüïtat.
- El LM és inanimat (instrument).
- El TR és un predicat (acció).
- Implicació entre TR i LM: El LM serveix a la realització del TR.
- Domini abstracte (instrumental).

Cal que assenyallem, respecte d'aquest ús:

1) L'ús de la mateixa preposició *amb* (i el mateix cas, en llengües com el rus) per a l'expressió de la companyia i l'expressió de l'instrumental apareix en diverses llengües. Així, es donava en llatí, si bé de manera restringida, car *cum* s'emprava poc amb l'instrumental; en canvi, apareix en els seus hereus (semàntics) romànics, cat. *amb*, esp. *con*, fr. *avec*, etc. Fora de l'àrea romànica, apareix també en l'anglès *with*. El tret que uneix uns usos instrumental amb el de companyia és, com hem dit, el tret de l'expressió de la contigüïtat; és possible que els casos menys prototípics de companyia, aquells en què el LM és inanimat i/ o expressa manera, servesquen de pont entre uns usos i d'altres. Els usos instrumentals són molt freqüents, i, si ateníem a la freqüència en el nostre corpus, hauríem de pensar que *amb* instrumental és l'ús més prototípic d'aquesta preposició. Tanmateix, l'instrumental és un ús massa aïllat que es comunica només amb la resta d'usos per un tret, mentre que l'ús de companyia presenta major nombre de trets comuns amb d'altres usos i un nombre major de connexions. En qualsevol

cas, els usos instrumentals i de companyia formen el nucli de la xarxa semàntica de la preposició *amb*, amb gran diferència respecte de la resta pel que fa a la centralitat.

2) Fins ara hem trobat tres tipus d'instrumental. Aquesta disparitat ve a indicar-nos tal vegada que una noció tal com "instrumental" no és pròpiament un primitiu semàntico-funcional, sinó que, per expressar l'instrumental, se serveix de diferents imatges, que conceptualitzen un domini (instrumental) sense expressió pròpia, a partir de diferents punts de partença. Així, en el per espacial, a partir de la idea de recorregut, l'instrumental es conceptualitza com a mitjà a través del qual es realitza l'acció verbal; en el cas de *amb*, en canvi, l'instrument es mostra com quelcom merament contigu a l'acció verbal que s'hi veu especialment implicat; els pseudo-instrumentals en *a*, que vam considerar que més aviat expressaven la manera, seria una conceptualització del domini instrumentals en termes d'un altre, el modal, al seu torn, segons vam fer veure, tenia el seu punt de partença en els usos estrictament espacials de *a*. Així doncs, no hi ha preposicions (conceptualitzacions) sinònimes.

Hi ha diversos tipus d'instrumentals segons la naturalesa semàntica del LM:

1) Els instrumentals més prototípics són aquells en què el LM és un nom que remet a un objecte que és en la realitat un instrument que serveix en determinades tasques:

"R. S. va utilitzar una pistola Makarov, amb la qual va matar els tres vigilants." Av 4

"S'adreça aleshores a l'esfera i la toca amb el peu." DV 77

"De jove s'havia dedicat reiteradament a la pesca amb explosius i un dia, al farelló de Fitor, per voler matar massa llobarros, aguantà una dècima de segon de massa l'explosiu amb la mà i l'artefacte li seccionà el canell com si l'hi haguessin tallat amb una destreal." UB 20

"Amb el braç que li quedava havia après de fer una infinitat de coses i era la seva opinió que les feia

millor que abans, perquè ara havia necessàriament de fixar-s'hi." UB 21

"M'arrossegava per terra com un cuc, damunt dels colzes, damunt del ventre, enganxant-me pertot arreu, esquinçant-me la roba amb no sé quines espines, (...)"

Sds 334

"El jardiner de la cantonada ja em coneixia i me l'embolicava amb paper de plata perquè fes més bonic sense que jo li ho hagués demanat mai." Sds 330

"I quan ja estava a punt de creure que no havia existit mai i que de tot en tenia la culpa l'enterramorts, una dotzena de cristantems blancs lligats amb una cinta lluent deixats damunt de la llosa em va fer posar malalta." Sds 332

"El pati de davant, on jo tenia la cambra, fou encatifat i cobert amb una vela; (...)" Br 30

Les accions poden ser menys concretes i, conseqüentment, els instruments que s'hi fan servir seran també més abstractes, sovint metafòrics:

"M'explicaré amb una anècdota que vaig viure recentment." Av 13

"És fàcil, retrospectivament, d'adornar la pròpia joventut passada amb una falsa precocitat o una falsa innocència, (...)" Br 36

"Els participants del Fòrum consideren imprescindible obtenir més fons amb la reducció dels dèficits públics i l'adopció de mesures fiscals que fomentin l'estalvi." Av 25

"Comprenem que tenim la partida perduda perquè vós heu sabut lligar tots els caps amb nusos massa estrets perquè els desfacin les nostres mans." DV 54

"Ens ha fet callar amb un argument que semblava incontrovertible, (...)" DV 66

"Encara acabareu per fer-la vacil·lar, amb els vostres dubtes ridículs." DV 67

2) En els casos de matèria tenim noms que, malgrat que conceptualitzen una matèria, en aparéixer amb la preposició

amb són conceptualitzats com a instruments, amb verbs que precisament necessiten determinades matèries com a mitjà per realitzar-se:

Renta la roba amb aigua

Rentar, per aconseguir-se, necessita un instrument líquid, preferentment aigua. D'altres exemples:

"Algú havia resseguit les lletres amb una pintura esquitxada d'or, que no era ni negra ni grisa, i a l'esclletxa no hi havia l'herba; (...)" Sds 331

"És blanc, tot blanc, brodat amb seda natural i diamants, falsos, és clar, però, a la llum artificial, enceguen." Vad 293

3) Hi ha alguns casos en què el LM no és un instrument referencial ni la matèria, però en qualsevol cas es conceptualitza com a tal instrument (ens que serveix a la realització de l'acció):

"El que jo ocupava era espaiós, amb finestres profundament encastades en els murs, decorats amb pintures del XVIII; (...)" Br 36

4) Tenim alguns usos tendents al suplement, per la seua aparent escassa motivació i pel fet de ser subcategoritzats, com són els següents:

"Però els pagesos, llavors no tenien pas gaires pretensions i amb poca cosa es conformaven." UB 20

"Ja n'hem tingut prou amb una, de visita." DV 57

"N'hi ha hagut prou amb una acusació d'adulteri per fer-lo caure de cavall." Av 13

"Què volen, amb aquesta ballaruga?" Br 30

Creem, però, que es motiven a partir dels usos instrumentals; la diferència respecte de d'altres casos és que ens trobem davant verbs que no expressen pròpiament una activitat, i per aquesta raó no fan intervenir en la seua realització instruments concrets; en qualsevol cas, en un nivell força abstracte, en una oració com *Tenim prou amb sis pessetes*, *sis pessetes* és en certa manera un instrument que permet que s'acompleixi l'acció o estat de *tenir prou*. La motivació, en qualsevol cas, tendeix a zero.

5.1.1.10. Contigüitat

Anteriorment hem vist com a partir dels usos prototípics de *amb* que expressen la companyia es generaven una sèrie d'usos modals que encara conservaven, en major o menor mesura, petges d'aqueix ús de companyia. Tenim ara un grup d'usos plenament modals, en què la companyia no s'hi troba present, malgrat que es puguen motivar a partir d'aquests usos o fins i tot a partir d'usos instrumentals. En efecte, una oració com la següent:

Josep ens va avorrir amb una de les seues peculiars exhibicions d'acudits

El complement subratllat pot remetre a l'instrument que permet Josep d'avorrir el seu auditori o bé la manera com Josep va aconseguir d'avorrir-los. Són molt nombrosos els exemples en què la possibilitat de doble interpretació és possible:

"Amb el suport directe o encobert d'aquest govern van arribar a l'Argentina diversos caps nazis, entre els quals destaquen M. B., segon de Hitler; J. M. (...)" Av 2

"Aquesta conducta em sembla força menys exemplar, més imperdonable que la del polític que ha distret una dama lleugera, o la política que ha volgut entretenir-nos amb exhibicions de la seva anatomia." Av 13

Ja vam estudiar en el cas de *per* l'estret parentiu que hi havia entre instrument i manera. Aquests usos són de fet usos fronterers, d'aquí que tant la forma com el contingut puguen remetre a dues conceptualitzacions distintes. En aquest cas concret, com més essencial siga el LM (sense article) més purament modal serà l'ús en qüestió, conforme s'esdevenia en els usos modals de d'altres preposicions. Nogensmenys, fem notar que també la manera se serveix de diferents conceptualitzacions primitives, i tal vegada no siga una categoria semàntica primitiva.

Lakoff (1968) considera un senyal de la separació entre

els usos modals i els usos instrumentals és la impossibilitat de la seua coordinació:

**Joan va tallar el pernil amb un ganivet i amb entusiasme*

En aquests casos fronterers que acabem d'assenyalar la coordinació entre complements de manera i instrumentals és possible, si bé dóna lloc a oracions, si no del tot agramaticals, més aviat estranyes:

?Amb el suport directe o encobert d'aquest govern i d'incògnita van arribar a l'Argentina diversos caps nazis

Aquesta estranyesa sembla delatar que en aquests usos fronterers ens trobem amb usos més pròxims encara de l'ús instrumental que del pròpiament modal.

Els usos (si no exclusivament, almenys d'una manera preponderant) modals de *amb* es caracteritzen, doncs, pels següents trets:

- Contigüitat.
- El LM és inanimat.
- TR és un predicat (acció)
- Domini abstracte (modal)
- (Permanència afeblida del tret de companyia o instrumental)

Ací cal distingir:

1) El LM presenta alguna mena de determinació o qualificació; aleshores presenta una connexió major amb el domini instrumental o de companyia de pertinença:

"La DONA el segueix *amb* l'esguard, (...)" DV 54

"Contracte que podeu trencar *amb* tota facilitat." DV 60

"De primer es queda quieta, *amb* un posat greu, (...)" DV 68

"No podia fer gaire força; però, tot el que podia resoldre *amb* habilitat, ho resolvia perfectament, *amb* aquella calma que solen tenir els esguerrats." UB 21

"Esdevingué absolutament impossible de poder dir, *amb* una relativa seguretat, a on podia trobar-se'l." UB 21

"El vent bufarà *amb* ràfegues fortes al Pirineu i al golf de Lleó i les Illes, (...)" Av 40

"- He vist molts estudiants arruïnats pel sol fet d'ocupar una planta baixa en el pati davanter -digué el meu cosí, amb profunda gravetat-." Br 36

"(...) al peu de les meves finestres hi havia un parterre de giroflers que, a l'estiu, omplien tota la meva cambra amb llur perfum." Br 36

"Sense saber on posava els peus, vaig arrencar a córrer pels camins que amb prou feines veia, pensant sense parar que anava de dret a petar-me les dents." Sds 332

2) En canvi, si l'article és zero, el nom és pres en un sentit més abstracte (essencial, sense actualització en un ús concret) i l'arrelament en el domini modal és més ferm:

"I el ministre d'Economia (...) va desdramatitzar el tema i va dir que tant la primera ministra com el president havien reaccionat amb fermesa." Av 5

"Els militars colpistes, segons va confirmar un membre del govern, eren en la seva majoria oficials de graduació mitjana els quals han patit amb més força la crisi econòmica que viu el país." Av 3

"Mentrestant, ahir va tornar a circular amb insistència el rumor de l'existència d'un possible precontacte firmat pel Barça amb el davanter del Saragossa P. H." Av 27

"Aquest país es presta molt per a parlar amb calma." UB 22

"Podeu doncs decidir amb coneixement de causa si cal vigilar-nos o si som dignes d'un marge de confiança." DV 52-53

" Branda el cap amb tristesa. " Dv 80

Fins i tot en aquest cas hi ha diferències amb els mots especialitzats en l'expressió de la manera, els adverbis en *-ment*. No és el mateix *amb tristesa*, en què hom parla d'un sentiment (*tristesa*) interior al subjecte, que és acompanyat per aquest, que *tristament*, en què hom conceptualitza pròpiament una manera de realitzar una activitat. Hom no diu a un actor, per exemple, que responga *amb tristesa*, sinó *tristament*. Aquesta diferència és l'esperable, car en *amb*

tristesa tenim encara una conceptualització nominal (un sentiment determinat) que manca en *tristament*.

5.1.1.11. Suplement

Cal que ens referim a una sèrie d'usos que se solen englobar en la categoria del suplement. Aquests es caracteritzen, com la resta de suplementes, per ser subcategoritzats pel verb i per presentar una tendència a la motivació zero, tendència major o menor segons els casos. Cal que distingim, segons la naturalesa de la relació:

5.1.1.11.1. Hi ha una sèrie d'usos derivats a partir dels usos de companyia en què, com en gran part d'aquests, hi ha una reciprocitat entre TR i LM. Ja hem dit, tanmateix, que *amb* no conceptualitza aquesta reciprocitat, sinó que, tot al més, la pressuposa; de fet, en aquest grup, hi ha usos que pressuposen fortament la reciprocitat, d'altres que la pressuposen d'una manera més afeblida i, en fi, d'altres que no la pressuposen de cap manera. Aqueixa reciprocitat, de fet, és resultat ocasional de la implicació entre TR i LM, que sí que sol ser present en la majoria dels casos. Els trets que caracteritzen aquests usos, doncs, són els següents:

- Contigüitat.
- (Reciprocitat) [Variable, segons els casos].
- El LM és subcategoritzat (per verbs o adjectius).
- El LM és animat o inanimat.
- Domini abstracte (diversos dominis de pertinença)

Així doncs, tenim:

1) En primer lloc, casos en què hom pressuposa una reciprocitat entre TR i LM, major o menor segons els casos:

- Verbs i d'altres expressions que indiquen mescla:

"(...) i l'àngel obria i obria les ales i quan em va tenir ben arran, quan vaig sentir la seva dolçor que es barrejava *amb* la meva...no podré entendre mai perquè vaig necessitar tant de sentir-me protegida." Sds 335

"(...) i el dolç perfum del tabac es confonia amb les dolces sentors estivals, (...)" Br 32-33

En els següents exemples tenim usos metafòrics:

"De Jorge García i de Jorge Pérez, Paco Fernández. va dir que un es va embolicar amb les drogues i que l'altre va sortir gandul." Av 28

"Vull dir que la meva vida privada es confon amb la vostra." DV 53

- Verbs i d'altres expressions d'al.locució:

"No havíem d'haver parlat amb aquesta dona." DV 56

"I ara voleu discutir amb mi?" DV 82

"Li Peng s'entrevistarà amb el president del govern central, (...)" Av 10

"En aquella ocasió, com en totes les altres, s'estimà més defugir tota conversa seriosa amb mi." Br 33

En aquest sentit, és clara la diferència:

Germà parlà als seus alumnes

Hi ha una relació direccional, en què l'objecte (acció de parlar) segueix un camí fins al punt final (els alumnes), que no es veu implicat en aqueixa acció.

Germà parlà amb els seus alumnes

Hi ha una contigüitat entre l'acció de parlar i els alumnes, i una implicació entre tots dos: fins i tot en el cas -possible, si bé no prototípic- en què no hi haja reciprocitat (és possible que Germà estiga sermonejant els alumnes davant un examen), aquests s'hi veuen més implicats en la conversa pel caràcter especial de la contigüitat conceptualitzada per *amb*.

- Matrimoni, prometatge, etc.:

"Arriba a Bogotà el 1949 acompanyat per la seva dona, Blanca Rodríguez Rodríguez, amb la qual s'havia casat un any abans." Av 2

"El programa repassa, cronològicament, la seva ascendència familiar, els seus anys d'infantesa i joventut, el prometatge oficial amb el príncep de Gal·les i el moment actual, quan és mare de dos fills, Guillem i Enric." Av 40

En aquestes accions, clarament recíproques, resulta palés el fet que la asimetria entre TR i LM sempre es manté: el TR (fons) serà aquell ens des del qual contemplem la imatge d'acord amb els nostres interessos. Així, els amics del nuvi diran *Robert es casa amb Neus*; els de la núvia, en canvi, diran *Neus es casa amb Robert*; la reciprocitat, com a relació simètrica, no pot ser conceptualitzada en una relació preposicional, sinó tan sols pressuposada. En d'altra mena de conceptualitzacions, l'únic entrebanc que troba la reciprocitat són les exigències de la linearitat del llenguatge (*Joaquim estima Isabel i Isabel estima Joaquim*), i no manquen expressions estrictament recíproques (*Joaquim i Isabel s'estimen*) tot i que tinguen el seu origen en usos no recíprocs.

- Compartir, acció clarament recíproca:

"Ara sé que puc asseure-m'hi sempre que vulgui, i que la compartiré amb tu." DV 70

- Intercanvi:

"Volia canviar d'habitacions amb ella." DV 79

- Relació, més o menys recíproca segons els casos; així, un ús com el següent és clarament asimètric (no recíproc):

"(...) s'espera que augmentaran dràsticament als països afectats els càncers de pell, les cataractes als ulls, les malalties relacionades amb els sistemes immunològics i també es podran veure afectades les collites agrícoles." Av 20

No podem dir *sistemes immunològics relacionats amb malalties*. Malgrat que les relacions, des d'un punt de vista referencial, connecten dues entitats, no necessàriament han de ser recíproques, fet considerat, això de banda, per la lògica i les matemàtiques (relacions simètriques i asimètriques). Vegem alguns exemples d'uns i d'altres tipus:

"A aquesta maror popular se li afegeix el descontentament de les forces armades i el deteriorament de les relacions amb Colòmbia a propòsit del traçat del disputat golf de Veneçuela." Av 2

"(...) va ser enxampat amb una dama de vida deshonest

i amb tota una xarxa de mals costums, (...)"

"Confessareu que no és encoratjador ensopegar amb uns llogaters com vosaltres." DV 72

"Ja us hem explicat el que fa referència a l'esfera, que no sembla que tingui res a veure amb tot això que estem parlant." DV 62

- En el cas de contactes i col.laboracions (en sentit general) la reciprocitat és igualment variable:

"Jo ho sento com si haguéssim entrat en contacte amb forces desconegudes." DV 49

"El ministre de treball de M., A. S., també es va instal.lar a Buenos Aires i va col.laborar amb el govern peronista." Av 2

- També és variable en el cas d'encontres i topades:

"El president del govern central Felipe González evitarà fer referències concretes al problema dels drets humans durant les seves trobades amb L. P." Av 10

"La invitació al diàleg la va fer ahir a Ankara el ministre d'Exteriors rus, A. K., en un encontre amb els seus homòlegs àzeri i armeni, que participaven en la reunió de l'anomenada Zona de Cooperació Econòmica del Mar Negre." Av 4

"A la tercera vegada que vaig estirar el braç vaig topar amb una atzavara." Sds 334

Relacionat amb aquest sentit es troba l'ús de *amb* en expressions que indiquen enfrontament:

"Esteu disposada a enfrontar-vos amb l'imaginari risc." DV 65

2) Hi ha una sèrie d'adjectius que no solen pressuposar reciprocitat, però sí implicació entre TR i LM; en efecte, són adjectius que indiquen relacions afectives (*agradable, content, solidari, etc.*):

"Fins i tot el dirigent cubà, Fidel Castro, es va mostrar solidari amb el president democràtic de Veneçuela." Av 3

"Els suboficials i els oficials subalterns diuen tenir "bones raons" per estar enfadats amb el govern i amb el

president, ja que el seu poder adquisitiu no fa més que baixar." Av 2

"El triple assassinat va exaltar la població, descontenta amb la situació econòmica però que rebutja aquest crim." Av 4

"Una dona que sempre s'ha mostrat tan considerada amb tothom." DV 79

"A partir d'ara sereu crèduls amb vosaltres mateixos." DV 76

"Aleshores, com sempre heu viscut en una atmosfera d'adulació, us deu ser molt difícil de comprendre que algú aspiri a ser fidel a la pròpia integritat, honest amb ell mateix..."

3) Hi ha casos en què no es pressuposa de cap manera aqueixa reciprocitat; es tracta d'usos clarament asimètrics, en què només hi ha una contigüitat entre TR i LM, sense gaire implicació entre tots dos; ací el LM és l'objecte de l'acció verbal i la preposició tendeix clarament a zero:

"(...) el ministre el va comparar amb un "mariner d'aigua dolça", donant a entendre que no té la talla necessària d'un home d'estat". Av 5

"A fe que si no fos perquè sóc conscient que estic complint amb un deure de bon veïnatge..." DV 44

"(...) Ells no van tenir cap contemplació amb els nois que estaven complint la seva feina." Av 4

"En no poder-se fer amb el vaixell, Almeida i R. Salmerón van disparar contra els vigilants, (...)" Av 4

"Vés en compte amb els anglocatòlics..." Br 36

Amb verbs que indiquen començament, continuació i acabament de l'acció, evidentment amb és justificada per la contigüitat entre verb i objecte de l'acció verbal:

"Especialment destacats van ser els dos moments en què la seva veu es va separar de l'uníson amb les sopranos del cor, per començar amb un *pianissimo* que es va eixamplar gradualment fins al final de la frase." Av 36

"Vós continueu **amb** la portera?" DV 73

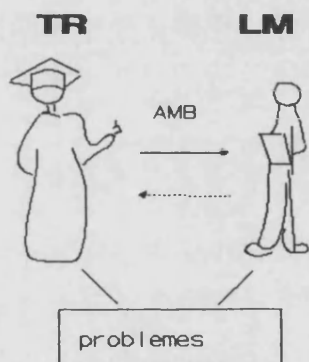
"L'intent de cop d'Estat contra Carlos Andrés Pérez, que es va iniciar a la matinada, va acabar **amb** focus aïllats de resistència a la capital veneçolana i en alguns Estats com Valencia, Maracay i Maracaibo." Av 3

4) Hi ha, en fi, una sèrie de noms, no necessàriament desmotivats, que exigeixen també la preposició *amb* per la seua peculiar semàntica quan necessiten un complement adnominal. Són, en efecte, noms que expressen relacions o afectes, en suma, noms que suposen una implicació de més d'una persona:

Tinc una bona amistat amb aquesta jove

He tingut alguns problemes amb aquest alumne

La motivació de la preposició *amb* és clara: el substantiu es conceptualitza com quelcom (un ens) compartit per TR (jo) i LM (*amb aquesta jove, amb aquest alumne*), és a dir, la conceptualització que es manifesta és la següent:

Així doncs, malgrat que des d'un punt de vista sintàctic taxonòmic *aquesta jove* o *aquest alumne* puguen dependre dels corresponents noms (*amistat* i *problemes*, respectivament) aquests noms no en són el TR.

Vegem-ne alguns exemples:

"El meu marit tenia un plet **amb** un llogater d'una de les seves cases del carrer de Salmeron, perquè volia fer obres i el volia treure i ell no se'n volia anar." Vad 291

"Naturalment, heu tingut dificultats **amb** aquesta pobra

dona." DV 58

"Mentrestant, ahir va tornar a circular amb insistència el rumor de l'existència d'un possible pre-contacte firmat pel Barça amb el davanter del Saragossa Paquete Higuera." Av 25

"Sense poder aguantar més aquella guerra amb la vida, a l'hora de la basarda vaig sortir" Sds 332

Aquests usos no són gaire diferents del tipus *café amb llet*, sols que ací el grau de motivació de la preposició és major o menor segons els casos.

5.1.1.12. Significat tendent a zero

Tenim, finalment, diversos usos en què la preposició *amb*, sense introduir un suplement (complement subcategoritzat), tendeix a zero:

5.1.1.12.1. En primer lloc tenim una sèrie d'usos, amb gran independència sintàctica (sovint són aïllats en l'oració) i que expressen una circumstància difícil de precisar. Aquests usos, en qualsevol cas, es troben motivats de diverses maneres:

a) El LM és tothora contigu al TR.

b) Molts d'ells semblen derivar, d'una manera més o menys clara, a partir dels usos temporals-causals (la contigüitat o concomitància té una interpretació temporal-causal possible, si més no en alguns casos). Vegem-ne alguns casos:

"En primer lloc, la demanda, per part de determinats sectors socials, d'una major flexibilitat legal per evitar que, en molts dels casos, les dones que decidissin avortar haguessin de situar-se en la il.legalitat, amb els consegüents perills per a la salut, o haguessin de recórrer a clíniques estrangeres - amb la discriminació que això comporta i que la llei tractava precisament d'evitar-." Av 12

En aquests casos és clar l'aïllament de l'oració, a la

qual afeg el complement introduït per *amb* una informació additiva.

"Esglaiada d'haver de passar la nit amb els morts, entre soroll d'ales i ombres, amb ratxades de vent sortides de no sé on que feien gemegar les branques, vaig alçar els ulls al cel demanant clemència, i mentre el mirava, les frontisses van grinyolar." Sds 332

Aquí, s'hi entreveu una certa simultaneïtat temporal, relacionada encara amb el sentit de companyia figurada, que no necessàriament es limita a la coincidència ideològica (tipus *Estic amb tu*).

"Es tracta d'un xicot jove, ben clenxat, impecablement vestit, que empeny amb el peu una esfera com la que hi ha a l'habitació, amb l'única diferència que aquesta és totalment de color blanc." DV 37

"Amb l'excusa que sempre ha estat ací, l'hem haguda d'acceptar..." DV 59

"Pel que fa al lideratge mundial, la majoria dels assistents -amb l'excepció destacada de Henry Kissinger, ex-secretari d'Estat nord-americà- han coincidit que ja no serà exercit de forma hegemònica pels Estats Units, sinó que serà multipolar." Av 25

"M'arrossegava per terra com un cuc, damunt dels colzes, damunt del ventre, enganxant-me pertot arreu, esquinçant-me la roba no sé amb quines espines, amb ganes de quedar-me a dormir per sempre damunt de fulles que cruixien, sense saber on aniria a parar ni si podria sortir del cementiri." Sds 334

"La intenció del reportatge és oferir un acurat retrat humà de la princesa, amb un èmfasi especial tant en les seves múltiples aficcions artístiques (...) com humanitàries (...)" Av 40

Aquests usos expressen una mera concomitància.

Fins i tot entra en la formació de locucions amb valor conjunt final:

"(...) tots els acusats van entrar a la base naval de Tararà amb la intenció de robar una embarcació per fugir

cap als Estats Units, (...)" Av 4

"¿Sabies que l'estiu abans que no ingressés a la Universitat el teu cosí Alfred va fer el viatge fins a Boughton **amb** l'única finalitat de donar-me un consell?"

Br 34

"Segons el pressumpte compromís, el club blau-grana està disposat a pagar per avançat deu milions de pessetes a l'ex-jugador del Mallorca **amb** el fi d'aconseguir els seus serveis de cara a la temporada vinent." Av 25

La finalitat, però, deriva clarament del significat del substantiu (*intenció, finalitat, etc.*); **amb** només expressa la concomitància entre acció principal i *intenció, intenció* que és explicada per la clàusula d'infinitiu.

5.1.1.12.2. Un tipus especial de l'anterior està constituït per aquells usos que expressen una certa idea de relació, referència, o restricció, és a dir, un significat semblant a "pel que fa a":

"Sou pesat, tanmateix, **amb** el vostre contracte!" DV 63

"**Amb** vós no acabarem mai!" DV 66

"Que potser hi ha anat, de bona fe, ella **amb** nosaltres?" DV 29

Aquest ús es motiva també a partir del tret de contigüitat: el tema al qual hom fa referència és conceptualitzat com quelcom contigu a la predicació que és restringida per aquest:

"A més, **amb** el metge tingué molta sort i el braç li quedà molt bé: li feren un manyc molt ben arreglat."

UB 21

Cal notar que, malgrat el clar valor extrapredicatiu, aquest ús no sol ser separat de l'oració mitjançant pauses. Açò és possible per la conceptualització en termes de contigüitat (que permet una relativa separació/unió, cf. en canvi els usos de *amb* quasi-apositius, separats per pauses). Clarament, aquest ús tendeix a la motivació zero.

5.1.1.12.3. Tenim uns usos ponderatius, dels quals hem trobat un ús al nostre corpus, però que no són genuïns del català (castellanisme):

"Amb el que arriben a entrenar, has de ser tonto o paralític per no esquiar bé." Av 28

Aquests usos tenen un valor concessiu que és aportat, tanmateix, per la contraposició semàntica entre les proposicions, i no per la semàntica de *amb*, que indica mera concomitància entre totes dues oracions.

5.1.1.13. Extraoracional

Finalment, la preposició *amb* té un ús clarament extrapredicatiu i il.latiu, perfectament motivat a partir de l'ús prototípic de companyia:

Diverses institucions van intercedir en favor dels condemnats. Amb tot, el dictador no va accedir a commutar la pena de mort.

Ací, l'indefinit *tot* remet al discurs previ. El que assenyala *amb* és la contigüitat entre aqueix discurs previ i l'oració que el segueix. El significat concessiu doncs, "i malgrat", no és expressat ni per *amb* ni per *tot*, i es dedueix de la juxtaposició i contraposició entre ambdues oracions:

Diverses institucions... *amb tot* *el dictador no va...*

TR

LM

Els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs, els següents:

- Contigüitat.
- El LM és inanimat (*tot o tot i això*).
- El TR és una oració.
- TR acompanya el LM/ LM acompanya el TR.
- Abast extrapredicatiu.
- Il.latiu (concessiu).
- Domini abstracte (concessiu)

Vegem, per acabar, un altre exemple d'aquest ús il.latiu:

"Amb tot, el tècnic considera que l'equip espanyol "ha millorat" en els últims temps i "ara tots es troben entre els 130 millors del món". Av 28

5.1.2. Conclusió

Com a conclusió presentarem els diversos usos de *amb* acompanyats dels trets que els caracteritzen:

1) *Jordi va venir amb uns amics*

- Contigüitat.
- TR i LM són animats.
- TR acompanya el LM / LM acompanya el TR (companyia física).

- Domini abstracte (companyia)

2) *No et preocupes per l'elecció, estem amb tu*

- Contigüitat.
- TR i LM són animats.
- TR acompanya el LM/ LM acompanya el TR (companyia ideològica).

- Domini abstracte (comunió d'idees).

3) *Amb Josep, n'érem sis*

- Contigüitat.
- TR i LM són animats.
- TR acompanya el LM / LM acompanya el TR (companyia física).

- Expressa el punt extrem d'una quantitat.

- Domini abstracte (quantitatiu)

4) *Amb l'arribada del bisbe, tothom es va aixecar*

- Contigüitat.

- LM és un nom que suposa un desenvolupament en el temps.

- El TR és una acció verbal.

- TR és simultani al LM (companyia física).

- Domini temporal-causal.

5) *Joan caminava sempre amb el garrotet*

- Contigüitat.

- El LM és inanimat.

- TR acompanya el LM / LM acompanya el TR (companyia física).

- Domini abstracte (companyia-modal).

6) *Aquest any de crisi el passarem amb l'aigua al coll*

- Contigüitat.

- El LM està constituït per un nucli i un modificador (adjectiu, participi, etc,) normalment obligatori.

- (TR acompanya el LM/ El LM acompanya el TR (companyia en segon terme)).

- Domini abstracte (Modal)

7) *Va portar amb ell uns xiquets de Bòsnia*

- Contigüitat.

- El LM és correferent amb el subjecte que porta

- TR acompanya el LM / LM acompanya el TR (companyia física).

- Domini abstracte (Companyia).

8) *Hui hem dinat paella amb mariscos*

- Contigüitat.

- TR i LM són coses (noms) en una relació en la qual no intervé un verb.

- TR acompanya el LM / LM acompanya el TR (companyia física).

- Domini abstracte (companyia).

9) *Alexandra ha encetat el formatge amb el ganivet*

- Contigüitat.

- El LM és inanimat (instrument).

- El TR és un predicat (acció).
- Implicació entre TR i LM: El LM serveix a la realització del TR.

- Domini abstracte (instrumental).

10) *Les veïnes han respost amb entusiasme a la nostra invitació*

- Contigüïtat.

- El LM és inanimat.

- TR és un predicat (acció)

- Domini abstracte (modal)

- (Permanència afeblida del tret de companyia o instrumental)

11) *El professor va parlar amb els estudiants*

Ves amb compte amb aquesta gent

- Contigüïtat.

- (Reciprocitat) [Variable, segons els casos].

- El LM és subcategoritzat (per verbs o adjectius).

- El LM és animat o inanimat.

- Domini abstracte (diversos dominis de pertinença)

12) *Amb tu, no sabem mai com acabarà la festa*

Amb aqueixes condicions, la supervivència en aquell país es feia cada cop més difícil

- Contigüïtat.

23) *Amb tot, Elvira no va accedir a eixir aquella nit*

- Contigüïtat.

- El LM és inanimat (*tot o tot i això*).

- El TR és una oració.

- TR acompanya el LM / LM acompanya el TR.

- Abast extrapredicatiu.

- Il.latiu (concessiu).

- Domini abstracte (concessiu)

5.2. LA PREPOSICIÓ *SENSE*

5.2.0. Introducció

La preposició *sense* es considera normalment correlativa de *amb*, i més concretament contrària. Abans d'entrar en els problemes que comporta semblant consideració, donarem algunes notes sobre la seua etimologia.

Aquesta preposició (Coromines, s. v. *sense*) procedeix del llatí *SINE*, que donà *sen* (s. XI) i després, amb l'afegiment de una *-s* adverbial, *sens* i *senes*. D'aquestes, la primera forma ha estat la més freqüent fins a les acaballes del segle XV, quan comença a augmentar la variant *sense*, que està atestada des del segle XIV. La forma *sense* s'ha generalitzat, fins al punt de ser la forma quasi exclusiva del català en tots els seus dialectes, amb la deixalla de *sens* en usos molt estereotipats (*sens dubte* i *sens fi*, assenyala Coromines).

Pel que fa a l'origen de la forma *sense*, Coromines considera que l'explicació cal buscar-la en la pronúncia sorda de *-s* secundàries en català antic. Així, hom pronunciaria [sens errar] malgrat que hom pronunciava [soz amics]. Així doncs, a partir d'aplecs com *sens enteniment*, com que la *-s* era sorda, hom perdria la consciència de la divisió entre paraules i hom aplicaria *e-* a *sens*; la forma *sense* començaria essent un vulgarisme i s'emprà en alternança amb *sens* durant molt de temps. Els autors catalans, en efecte, mostraren durant molt de temps una clara reticència a emprar *sense*, forma considerada menys correcta. Durant aquesta llarga època (segons hem dit, fins a les acaballes del segle XV), hom distribuïa ambdues preposicions d'acord amb el context fònic (*sens* predomina davant vocal, *sense* davant consonant). A partir del segle XV la relació s'inverteix, i hui dia *sense* s'empra amb l'excepció dels casos assenyalats de *sens* i alguns vulgarismes molt poc generalitzats (com la forma *sinse*, segons Coromines "barbarisme ocasional de xurros, tolerat pel provincianisme d'alguns pocs", forma molt

localitzada en alguns punts del valencià, de molt poca importància en qualsevol cas pel que fa a l'extensió).

5.2.1. Usos de la preposició sense

La preposició *sense* expressa, segons Alcover-Moll, absència, exclusió, mancança, privació absoluta; en general, se sol admetre que *sense* és la negació (o la preposició contrària o antònima) de *amb*. Nogensmenys, l'equació *sense* = *no amb* no sempre és possible i, en general, no dóna compte exactament dels fets, malgrat que determinades formes vulgars de català parlat marquen el paral·lelisme entre totes dues preposicions. Així, Badia ha assenyalat que en català oriental parlat se sent sovint *en sense* (deformació de *amb sense*) en comptes del simple *sense*, de manera paral·lela a l'anglès *without*. El fet és que la negació de la contigüitat, -el tret que d'una manera més constant apareix en *amb-*, i concretament de la companyia, en l'ús més prototípic, fins i tot quan és possible, suposa un canvi substancial en la semàntica de *amb*. Comparem les següents oracions:

Joan ve amb Maria

Joan ve sense Maria

Amb la preposició *sense* no estem negant l'acompanyament, sinó marcant l'absència d'un LM, absència que és suficientment remarcable perquè siga conceptualitzada; en efecte, els qui ens acompanyen sempre constitueixen un nombre limitat, amb independència que considerem rellevant llur conceptualització, mentre que en la realització de qualsevulla acció hi ha un nombre il·limitat de persones que no ens acompanyen: no és aqueixa manca general d'acompanyament el que conceptualitzem (excepte, naturalment, si diem *sense ningú*), sinó l'absència d'un element determinat rellevant per les raons que siga. D'altra banda, en assenyalar l'absència d'una contigüitat física, ens desplaçem d'aquest domini físic, malgrat que siga abstracte, a un domini pràcticament modal: *venir sense Maria* remet a una

manera de venir i no a una situació de contigüitat (amb una implicació major o menor) entre TR i LM. Açò es veu més clarament en el següent exemple:

Marc camina amb garrotet

Marc camina sense garrotet

Recordem que en aquests usos es trobava la frontera entre els usos de companyia i els usos modals. En el primer cas, la doble interpretació és possible perquè ens trobem en el límit (ben borrós) entre els dos tipus d'usos. En canvi, quan hom empra *sense*, la companyia no existeix, i per tant roman només el mode: *anar sense garrotet* és una manera d'anar, més que una negació de la companyia. Açò explica que els usos modals de *sense* siguin els més abundosos i resulten sempre gramaticals.

De fet, *sense* no proporciona ni tan sols la conceptualització de la negació de la companyia *estricto sensu*; *sense* voler entrar en la problemàtica de la negació, cal observar que una oració amb la preposició *amb* pot ser negada de molt diverses maneres:

He vingut amb Eloïsa

No he vingut amb Eloïsa (sinó amb Priscil.la)

En aquesta oració es nega la pressuposició "He vingut amb Eloïsa", dins la qual hi ha la relació de companyia entre TR i LM. Constitueix una negació de la proposició sencera, que suposa una relació de companyia entre un TR i un LM:

- *Ah! Ja ets ací? Eloïsa ha pogut aparcar el cotxe?*

- *No he vingut amb Eloïsa/ Eloïsa no ha vingut (amb mi)*

En la primera oració, en efecte, l'emissor pressuposa que el receptor ha vingut amb Eloïsa; el receptor nega aquesta pressuposició. L'adversativa que assenyalàvem adés no és necessària, car depén de la rellevància que tinga per al parlant l'acompanyament divers que haja pogut tenir, acompanyament que no és, això de banda, necessari.

He vingut no amb Josep, sinó amb Priscil.la

LM1

LM2

En aquest cas, poc freqüent, sens dubte, la negació actua en el nivell de l'èmfasi: es nega d'una manera emfàtica que el LM1 haja estat la companyia del TR, com és propi de la posició de la negació, però hi ha, per contra, una exigència d'explicitar quina és la companyia efectiva, que s'oposa a la negada (LM2). Ací sí que hi ha, doncs, una negació de la companyia que afecta directament el LM (que és negat com a companyia del TR), però aqueixa negació no és possible si hom no conceptualitza aquella que hom hi contraposa, i el resultat és que, en última instància, la imatge dominant que hom transmet és la d'un acompanyament: la negació del LM com a acompanyant del TR (negació que afecte la preposició, efectiva per ella mateixa) no pot ser conceptualitzada. No podem dir:

**He vingut no amb Abelard*

car en les llengües romàniques les negacions com el *no* català no neguen sintagmes (enfront de l'angés, per exemple: *I have no rooms left*).

Finalment, tenim el cas de la preposició *sense*:

He vingut sense Eloïsa

Ací hom no nega pròpiament ni la companyia ni la pressuposició, sinó que hom manifesta una circumstància concomitant (l'absència, tendent al domini modal) que resulta especialment rellevant per les raons que siga: si dic *He vingut sense Eloïsa* és perquè l'absència d'Eloïsa i el fet de venir jo en una tal circumstància és especialment rellevant des d'un punt de vista comunicatiu: perquè emissor i receptor volen criticar despiadadament Eloïsa, o volen anar junts a comprar-li un regal sorpresa d'aniversari, etc.

Notem, finalment, els casos de lítote (aplecs *no sense*); tal equivalència, conforme hom ha afirmat sovint, no és exacta, car aquestes construccions posen un especial èmfasi en la companyia o la conceptualització particular involucrada:

Vam aconseguir de convèncer Elvira no sense esforç
on no sense esforç = amb molt d'esforç.

"- Et passes el dia espiant-me!

- I no sense motiu, ho has de reconéixer." DV 88

Per tant, cal concloure que *sense* no és exactament la "negació de la companyia", sinó que expressa pròpiament l'absència rellevant d'un LM (negació de la contigüitat), amb la qual cosa es desplaça cap a l'àmbit de la circumstància, al més sovint de la modalitat. Així doncs, els seus trets prototípics són:

- No Contigüitat.
- Absència del LM.
- Domini abstracte (circumstància (modal)).

Açò de banda, és paral·lel, si bé no simètric, als diversos usos estudiats en el cas de *amb*. Mostrarem en general si és possible o no l'alternança, però no repetirem l'anàlisi en trets, que, en els casos en què aqueixa alternança es dona, vénen a ser els mateixos:

5.2.1.1. *He vingut sense Albert*

Les particularitats de l'ús de *sense* ací ja han estat tractades.

5.2.1.2. **Albert està sense el president vs. Albert no està amb el president*

Aquesta agramaticalitat s'explica pel fet que *sense* expressa pròpiament l'absència rellevant d'un LM, i ací el que necessitem és negar precisament la companyia:

En la votació, estaré amb tu

En la votació, estaré sense tu (interpretable només físicament)

En la votació, no estaré amb tu

Notem, en canvi, que sí que és possible la negació emfàtica:

En la votació estaré no amb tu, sinó amb l'oposició
únic cas en què es permet una negació que afecte directament el LM.

5.2.1.3. *Sense mi (sense contar-me a mi), en som quatre* Ací *sense* s'empra *sense* cap problema, car aquest ús és

pròxim als usos modals.

5.2.1.4. *Sense l'expulsió dels moriscos, l'economia valenciana no hauria experimentat tan gran davallada*

En aquest cas, és necessària la presència d'un mode irreal en el verb; en efecte, recordem que en aquest ús, el LM introduïa una circumstància temporal-causal, conceptualitzada en qualsevol cas com a simultània al TR. Si hom conceptualitza l'absència d'aqueixa circumstància temporal-causal, hom impedeix que el TR, que hi és simultani i n'és conseqüència, pugui ser conceptualitzat com quelcom real. Vegem-ne exemples:

"Sense això, no ens haurien llogat el pis." DV 28

"Sense la guerra, això no hauria passat." Br 31

5.2.1.5. *Ramon caminava sense garrotet*

Aquest ús és permès amb un clar viratge cap al domini modal. Vegem-ne algun exemple del corpus:

"Us obstinueu a deixar-nos sense res." DV 71

5.2.1.6. **He vingut sense els llits fets*

He vingut sense el somriure als llavis

No hem vingut amb el somriure als llavis

Hem vingut no amb el somriure als llavis,

però sí amb la ment ben desperta

Ací tenim un comportament semblant a l'anterior, però açò és estrany perquè en aquestes construccions la noció de companyia es veia especialment afeblida, en favor de la modalitat. Notem, d'altra banda, que sí que es permet, quan el modificador és una forma verboide, la presència de *sense* davant d'aquesta i el seu canvi per infinitiu:

He vingut amb els llits sense/per fer

Va venir un autobús amb xiquets cantant

?Ha tingut sort: ha fet l'excursió amb xiquets sense cantar

Aquest comportament especial ha estat precisament un

dels que han portat Suñer a considerar que estem davant "oracions reduïdes"; la negació, aleshores, afecta el verb i com a tal l'ha de precedir (com diem *No ha vingut Maria* i no **No Maria ha vingut*). Nosaltres creem, tanmateix, que l'explicació no és aquesta: aquestes construccions expressaven modalitat, i podien expressar la manera a través de la contigüitat (*amb*) i gràcies a la modificació proporcionada per adjectius, participis, sintagmes preposicionals, etc. que permetien d'aportar una informació semàntica rellevant. Doncs bé, en una oració com:

He vingut amb els llits sense fer

la conceptualització de la companyia encara és prou present i és necessària perquè hom conceptualitze la modalitat: si canviem *amb* per *sense*, deixa d'haver-hi contigüitat i, en aquest ús concret, no és possible d'expressar la modalitat.² D'altra banda, *sense fer* no és la negació de la contigüitat, ni tan sols de la modalitat, sinó que és negació d'una modificació que permet de conceptualitzar una altra manera. Entra, en efecte, en el paradigma format per mots com *fets*, *desfets*, *sense fer*, *sense arreglar*, etc. Notem, d'altra banda, que aquells casos en què tenim *no amb....però sí*, precisament hom nega una modalitat però hom en presenta una altra, que predomina en la conceptualització.

5.2.1.7. **Va portar un xiquet sense ell*

**Va portar un xiquet no amb ell, sinó amb el seu germà*

Aquestes oracions són agramaticals per raons òbvies: aquests usos es caracteritzaven per la correferència entre LM i subjecte: no podem dir que el subjecte porta l'objecte en absència d'ell mateix.

No va portar un xiquet amb ell

En aquesta oració, en canvi, es nega l'oració sencera (*Va portar un xiquet amb ell*).

² No és així, segons veurem, en els casos més genuïnament i purament modals, com *Ho vaig fer sense ganes/ sense passió*, etc.

5.2.1.8. *Café sense llet*

Te sense llima

Peix cru sense caviar

Cal destacar que en absència del LM, naturalment, hom no forma un tot amb el TR i, per tant, no és possible de formar una lexia complexa, com s'esdevenia en el cas de *café amb llet*. En efecte, un *café sense llet* és un *café* en absència de llet, sense més. El fet d'aparèixer TR i LM relacionats sense la intervenció d'un verb fa que hi haja majors restriccions pel que fa a la negació:

No vull te amb llima, sinó te tot sol

Vull no te amb llima, sinó te tot sol

**Vull te no amb llima, sinó te tot sol*

L'últim cas resulta gramatical si hi posem una pausa:

Vull te, no amb llima, sinó té tot sol

Aquestes restriccions, tanmateix, són generals amb totes les preposicions, a causa de la forta cohesió sintàctico-semàntica de TR i LM en què tots dos són noms:

**Era un xic no de València*

Era un xic, no de València, sinó de Barcelona

El que fa la pausa, precisament, és trencar aqueixa cohesió entre nucli nominal i sintagma preposicional complement nominal.

Aquests usos són prou freqüents:

"Una generació sense poesia." Av 13

"(...) ja hi havia estat abans, feia més de vint anys, un dia de juny sense cap núvol, quan les cunetes eren blanques de vidalba i de reines dels prats, i l'aire era dens de totes les sentors de l'estiu; (...)" Br 29

"(...) ella duu un viso sota el davantal sense pitrera."

DV 27

"És un pobre noi, sense idees pròpies..." DV 58

"Per mitjà d'ells us volem indicar una capacitat d'investigació i d'anàlisi que només pot desenvolupar-se en una vida sense traves." DV 85

5.2.1.9. En els usos instrumentals són possibles totes les construccions, amb distint valor i d'acord amb el que hem sostingut fins ací:

No vaig obrir la botella amb el llevataps

Es nega la proposició sencera, i, dins s'ella, la relació entre TR i LM (negació de la pressuposició "Vaig/vas/ va obrir la botella amb el llevataps").

Vaig obrir la botella no amb el llevataps, sinó amb les dents

Hom nega que el LM1 siga l'instrument que ha ajudat efectivament a la realització de l'acció, contraposat al que sí ho ha fet, el LM2.

Vaig obrir la botella sense llevataps

Ací hom mostra la rellevància de l'absència de llevataps (com a instrument) en l'acció d'obrir la botella, per les raons que siguen: l'emissor fa culturisme i no necessita llevataps, la botella es podia obrir manualment, etc.

En el següent exemple, l'instrument és metafòric i molt pròxim al domini modal:

"Mai no s'aconsegueix res sense una mica d'audàcia." DV

61

5.2.1.10. En els usos modals, sense és perfectament permés, i tenim els mateixos casos que abans:

Maria em mirava no amb insistència, però sí amb impertinència

Maria no em mirava amb insistència

Maria em mirava sense insistència

L'explicació és la mateixa que abans.

Cal assenyalar que l'ús modal és molt freqüent, a causa del gir des del valor de l'absència cap al domini modal i, sobretot, pel seu ús en dos casos:

1) En català, és molt poc freqüent negar els gerundis (verboids adverbials, ço és, circumstancials); quan hom els vol negar, els canvia normalment per sense + infinitiu:

Maria passava els dies agranant l'escala d'aquella finca

**Maria està malalta i ha passat tres dies al llit no agranant l'escala*

Maria està malalta i ha passat tres dies al llit sense agranar l'escala

En canvi, en d'altres ocasions, la negació és, si més no, possible:

Fent el treball de classe, hom aconsegueix d'aprovar

No fent el treball de classe, ningú no aconsegueix d'aprovar

Sense fer el treball de classe, ningú no aconsegueix d'aprovar

Sembla que la possibilitat o impossibilitat de negació + gerundi depèn del grau d'independència respecte de l'oració amb verb en forma personal:

M'he passat tot el dia estudiant

**M'he passat tot el dia no estudiant*

M'he passat tot el dia sense estudiar

Aquests gerundis, malgrat que expressen una circumstància, al més sovint modal, del verb, estan en certa manera pressuposats, si no subcategoritzats, pel verb. El verb, en efecte, expressa una activitat durativa de permanència (*passar, estar...*) en la realització d'una altra acció, que és la que apareix en gerundi; aqueixa acció, a més de ser imperfectiva (segons és propi del gerundi, com s'hi escau en la mesura que és subcategoritzat en certa manera per un verb que suposa una duració o permanència), expressa una manera en què es realitza l'acció del verb en forma personal:

M'he passat tot el dia estudiant les preposicions

Expressa que una acció és simultània a una altra, respecte de la qual aporta una circumstància concomitant, de tipus modal normalment:

- "He romàs tot el dia en l'estudi de les preposicions" (ubicació en la duració)

- "He ocupat el dia en l'estudi de les preposicions" (manera)

En aquests casos no és possible de negar l'acció verbal perquè és contradictori que hom romanga en la "no realització d'una acció". En efecte, la realització d'una acció no pot situar-se en paral·lel amb la no realització d'una altra:

He passat el dia estudiant les preposicions

A = *He passat el dia*

B = *estudiant les preposicions*

On A = B.

En canvi, és contradictòria una oració com la següent, segons el mode de conceptualitzar del català:

**He passat el dia no estudiant les preposicions*

perquè *He passat el dia* (duratiu, permanència) exigeix una especificació de l'acció (durativa) que s'ha realitzat (en la qual "s'ha passat el dia") i per tant no pot coincidir amb la negació d'una acció (que, en el millor dels casos, podria conceptualitzar-se com un punt, no com una duració). En canvi, en *He passat el dia sense estudiar les preposicions*, amb la preposició *sense* hom conceptualitza la manera com hom ha passat el dia. En aquests casos, doncs, només és possible d'emprar *sense* + infinitiu, que conceptualitza únicament la manera (a través de la negació de la contigüitat)

En canvi, quan hi ha una major independència entre el verb principal i el gerundi, no hi ha la pressuposició que l'acció del gerundi s'ha de realitzar en l'extensió d'un verb de permanència, i per tant la negació + gerundi resulta més gramatical:

Clavant-te amb la gent no aconseguiràs res de bo

No clavant-te amb la gent ja t'emportes algun disgust...

En aquest cas, el verb *emportar-se* no subcategoritza un gerundi que expresse una duració paral·lela a la seua pròpia, i per tant és compatible amb la negació d'aqueix verb.

D'altra banda, paral·lelament als diversos usos del gerundi, també en *sense* + infinitiu podem reconèixer diversos matisos, així, al costat del modal, el més freqüent:

Va poder passar, sense cridar l'atenció (hom expressa

una manera)

podem tenir matisos causals:

Sense cridar l'atenció va poder passar (ço és, "perquè no va cridar la atenció", on hom expressa una causa)

L'ús de sense + infinitiu, en qualsevol cas, és motivat, car els gerundis tenen un valor adverbial, sovint modal, i sense, en indicar l'absència de circumstàncies en la realització de l'acció s'escau perfectament amb aquesta funció.

Aquests usos, segons déiem, són molt freqüents. Vegem-ne alguns exemples:

"També aquell dia jo havia arribat allà sense saber on anava." Br 29

"(...) jo hauria pogut passar-me els meus tres o quatre anys d'universitat sense arribar a conèixer-lo, si no hagués estat per l'atzar que va fer que Sebastian s'emborratxés en el meu col·legi i que jo tingués la meva cambra a la planta baixa, en el pati de davant." Br 33

"Fou per aquest cercle que em vaig trobar adoptat, sense haver-me'n adonat, durant el meu primer trimestre; (...)" Br 37

"El diari Le Monde assegurava ahir que aquest cap de setmana havia mantingut una conversa telefònica amb el president de la Comissió Europea, Jacques Delors:, per parlar d'aquesta qüestió, sense donar, però, més precisions." Av 5

"I s'estava allí, mig esborrada, sense fer nosa, sense fer-me venir ganes de fugir ni de cridar." Sds 330

"Sense deixar de mirar-lo vaig estirar un braç i d'un cop d'ala me'l vaig enretirar." Sds 334

2) Paral·lel és el cas de sense precedint una completiva introduïda per que, amb un valor d'absència de circumstància concomitant, la qual cosa hi permet d'assolir diversos valors merament contextuals (concessiu, consecutiu, modal):

Va venir sense que ningú el convidàs

Va aconseguir el lloc de treball sense que ningú no intercedís per ell

"Convindria que parléssim amb una certa calma i sense que ningú ens fes nosa." UB 22

En aquest cas, el valor modal de *sense* és clar, puix que està coordinat amb un sintagma preposicional encapçalat per *amb* clarament modal.

"Sense que l'hagués sentida venir, una ventada com un gran cop d'ala, m'hauria tirat a terra si no hagués estat a temps d'agafar-me a la soca d'un arbre." Sds 329

"El jardiner de la cantonada ja em coneixia i me l'embolicava amb paper de plata perquè fes més bonic sense que jo li ho hagués demanat mai." Sds 330

En qualsevol cas, els usos modals en què el TR és un nom són, per ells mateixos, molt freqüents: hom indica l'absència d'una determinada manera en la realització d'una determinada acció:

Vam actuar sense malícia

(La malícia no era present en la nostra actuació)

Vegem-ne alguns exemples:

"Fas preguntes que saps que són sense resposta." DV 27

"Diem coses sense solta." DV 28

"Ho faig sense la seva autorització." DV 86

"Com que no podia renunciar sense més ni més, vaig haver d'acudir a un subterfugi." DV 88

"Les negociacions entre el president veneçolà i el seu homòleg colombià, César Gaviria, haurien tocat el nacionalisme d'alguns sectors de l'exèrcit, que han repetit sense descans que el golf pertany enterament a Veneçuela, i "així continuarà sent-ho"". Av 2

"La temperatura mínima es va mantenir sense canvis, amb mínimes una mica més altes, si bé amb glaçades arreu de l'interior." Av 40

"Cap a les onze, Sebastian, sense previ avís, prengué un camí de carro, i deturà el cotxe." Br 32

"Em va assegurar que vindria avui sens falta." Vad 293

"(...) i així veuen els nois adormits, sense un crit,

sense una paraula." Vad 293

"Anava i venia per les cales sense fixesa i sense horari." UB 21

5.2.1.11. Finalment, el suplement resulta agramatical amb *sense*, per raons prou òbvies. Els verbs que regeixen un suplement subcategoritzen un objecte, amb el qual mantenen una especial cohesió, per tant. És contradictori, doncs, de conceptualitzar una acció com arribant a la absència o negació d'un objecte:

Josep es va casar finalment amb Maria

**Josep es va casar sense Maria*

Josep no es va casar amb Maria

Josep es va casar no amb Maria, sinó amb Lourdes

Notem que hom no pot conceptualitzar d'una banda la realització de l'acció verbal i la negació de l'objecte. Ací, com en els altres casos d'ús emfàtic, la conceptualització final és que hom nega un element com a LM (ací subcategoritzat), *Maria*, però se'n presenta definitivament un altre, *Lourdes*, i d'aquí que no hi haja contradicció.

5.2.1.12. No manca també un ús extrapredicatiu, clarament modalitzador, com és el sintagma preposicional *sens(e) dubte*. Aquest s'origina en els usos clarament modals, i, de fet, equival a un adverbi de manera, com ara *indubtablement*:

"Finalment, el marit de Blanca Ochoa va atacar el campió olímpic espanyol assegurant que, "sens dubte, ha estat el millor esquiador espanyol de la història, però com a persona deixa molt que desitjar"" Av 28

5.3. LA PREPOSICIÓ *SEGONS*

5.3.0. Introducció

Abans de passar a estudiar els usos de la preposició *segons*, cal que ens referim a algunes qüestions preliminars:

1. Des d'un punt de vista diacrònic, *segons* és hereva de la preposició i conjunció llatina SECUNDUM. Aquesta preposició hi tenia com a origen el verb SEQUOR, i per tant, significava en un principi "seguint X, d'acord amb X". La forma més antiga en català era la derivació regular, *segon*, però més tard s'hi va afegir la -s pròpia dels adverbis, que s'afegia a d'altres preposicions (*sobres*, *sots*...).

2. Aquesta preposició, o més aviat la seua corresponent en espanyol (*según*) ha estat objecte de sospita entre els estudis de la llengua veïna, en el context de la polèmica per l'anomenat "subjecte preposicional". En efecte, el seu estatus preposicional ha estat posat en dubte per alguns autors³; els principals arguments en contra de la seua consideració com a preposició han estat els següents:

a) Apareix amb els pronoms personals de subjecte:

Segons ell, haurien de llevar els exàmens de la selectivitat

Tanmateix, ja vam dir en un altre lloc que aquest és només un tret que caracteritza les preposicions més prototípiques, però que no necessàriament s'ha de donar perquè un mot siga una preposició.

b) Sempre es pot suplir un verb, i per tant ens trobaríem davant una conjunció amb catàlisi del verb:

Segons ell, haurien de llevar els exàmens de

³ MARTÍNEZ (1981) i GUTIÉRREZ ORDÓÑEZ, IGLESIAS BANGO i RODRÍGUEZ DÍEZ (1984) han sustentat aquestes opinions; en canvi, CANO AGUILAR (1982), partint de l'evolució diacrònica del castellà, considera que *según* s'ha de considerar com a preposició quan va davant de noms; en canvi, quan precedeix oracions, es tracta d'una conjunció que ha assimilat el valor de *como* a causa de la proximitat entre les nocions de mode i conformitat.

selectivitat

Segons diu (pensa, opina...) ell, haurien de llevar els exàmens de selectivitat

El grau de naturalitat de les oracions resultants de l'explicitació d'un verb és, tanmateix, variable:

Segons és/ dicta? la meua opinió, haurien de llevar els exàmens de la selectivitat

D'altra banda, hi ha altres raons que ens fan pensar que *segons* és una veritable preposició, malgrat que potser no siga de les més prototípiques, en el sentit que no posseeix tots els trets que caracteritzen d'altres preposicions més prototípiques (com ara *de*):

1) En català, des d'un punt de vista diacrònic, *segons* introduïa antigament oracions només si aquestes eren precedides prèviament per la conjunció nominalitzadora *que*. Aquesta exigència delata la seua naturalesa preposicional. L'aplec paral·lel al nostre *segons que* també es donà en castellà antic, si bé en aquesta llengua la reducció en *segons* s'esdevingué més dejorn que en català, on encara hui dia es pot sentir *segons que sigui això o allò* (Coromines, s.v. *segons*).

2) L'ús prototípic d'aquesta preposició no difereix de d'altres usos menys prototípics de d'altres preposicions gens sospitoses, com *per a* o *a*:

Per a mi, aquest xiquet estudia massa

Al meu parer, el partit del govern no traurà majoria absoluta

Ben és cert que el valor extrapredicatiu que semblen tenir la major part dels usos de *segons* no és un tret prototípic de les preposicions, i en les preposicions esmentades aquests usos predicatius obeeixen a un trasllat de l'àmbit oracional (concretament, predicatiu) a l'àmbit textual. Nogensmenys, no manquen usos intrapredicatiu en *segons*, usos que, tanmateix, són menys prototípics en aquesta preposició:

Actuaré segons la meua consciència

Així doncs, *segons* és una preposició, sols que no és de

les més prototípiques: no posseeix tots els trets que caracteritzen la classe i no és preposició tothora, com demostren els usos catalans actuals de *segons* conjunció sense ajut de *que* nominalitzador.

5.3.1. Usos de *segons*.

La preposició *segons* és prou monosèmica. A més a més, contràriament a la major part de les preposicions, però de manera anàloga a d'altres (*amb, sense, com a*), els seus usos no se n'ixen dels dominis abstractes. Com en les altres ocasions, podríem explicar aquesta relació abstracta en termes més concrets, espacials, i, de fet, l'origen verbal del SECUNDUM llatí remetia a una relació espacial (SEQUOR = "anar darrere"); no gensmenys, ja en llatí SECUNDUM era una preposició nocional, i aquest mateix estatus té el *segons* català.

Estudiem a continuació els diversos usos de la preposició *segons*:

5.3.1.1. Els trets que caracteritzen l'ús més central i prototípic d'aquesta preposició són els següents:

- El LM és l'origen d'una proposició i el garant de la seua veracitat o validesa.

- El TR és una proposició o un altre element la validesa del qual es pugui fonamentar en un objecte (animat o no) exprés.

- Abast extraoracional.

- Domini nocional (subjectiu, tema, etc.).

Els usos més prototípics es divideixen en dos grups d'acord amb la naturalesa del LM:

1.1. Si el LM és animat, aleshores l'oració és presentada com una opinió o com un acte de parla d'aqueix LM, i els trets que caracteritzen aquest ús són els següents:

- El LM és l'origen d'una proposició i el garant de la

seua veracitat o validesa.

- El LM és animat.
- El TR és una proposició o un altre element la validesa del qual es puga fonamentar en un objecte (animat) exprés.
- El TR es presenta com una opinió o un acte de parla del LM.
- Abast extraoracional.
- Domini nocional (opinions o missatges verbals que emeten els subjectes).

Vegem alguns exemples d'aquest tipus:

"Aquest fet, segons Sanjuán, no solament deteriora l'actual majoria socialista, sinó que contribueix a "aprofundir en el discurs reaccionari de desconfiança i menyspreu de la política" i perjudica "la salut del sistema democràtic." Av 9

"Segons el president, Rocard és lliure de donar la seva opinió sobre el govern de França." Av 5

"Segons l'oficial sublevat, el seu moviment està en contra de les polítiques d'ajust del Fons Monetari Internacional (FMI), la situació social i el descontentament i la corrupció governamental." Av 3

5.3.1.1.2. Si el LM és inanimat, aquest és presentat com un text o un sistema de valors que garanteix la validesa del TR. Els trets que caracteritzen aquest grup són els següents:

- El LM és l'origen d'una proposició i el garant de la seua veracitat o validesa.
- El LM és inanimat.
- El TR és una proposició o un altre element la validesa del qual es puga fonamentar en un objecte (animat) exprés.
- El LM és un text (oral o escrit) o sistema de valors d'on procedeix la proposició i que en garanteix la validesa.
- Abast extraoracional.
- Conformitat entre TR i LM.
- Domini nocional (opinions, missatges verbals que emeten els subjectes, sistemes de valors, etc.).

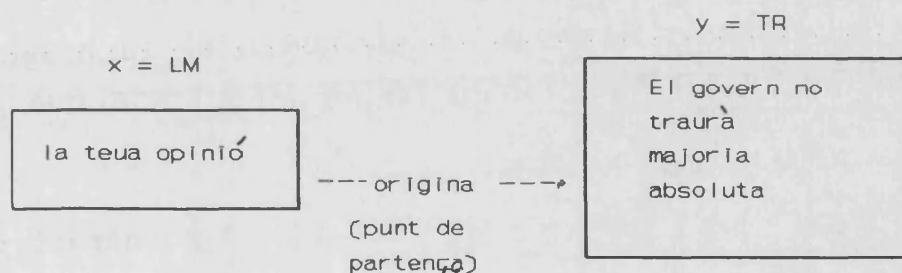
Notem que en aquest grup podem tenir de fet casos molt

semblants als anteriors:

Segons Josep, el govern no traurà majoria absoluta

Segons l'opinió de Josep, el govern no traurà majoria absoluta

En el segon cas, però, no és Josep, en el seu conjunt i en tota la seua subjectivitat el que es conceptualitza com a garant de la predicació, sinó un aspecte seu ben concret: la seua opinió. D'ací deriva la conformitat: no podem igualar una proposició amb una persona, car la persona és una entitat multidimensional. En canvi, sí que podem igualar una proposició amb una opinió (o un missatge, al·locució), car *opinió* i una proposició qualsevulla tenen la mateixa extensió, és a dir, són la mateixa cosa:

Així, a més d'establir que el LM és l'origen que garanteix la veracitat del TR, hom postula que el TR ($y = El$ govern no traurà majoria absoluta) és un LM determinat ($x = la$ teua opinió).

Vegem alguns exemples d'aquest tipus:

"Segons fonts governamentals no identificades, els colpistes pertanyen a un grup esquerrà d'oficials mitjans dins les forces armades veneçolanes." Av 3

"Segons l'informe de Ponomariov, l'antic líder soviètic va animar els futurs colpistes en negar-se a investigar

la repressió militar al Bàltic de 1991." Av 4

"Segons la reconstrucció oficial dels fets, tots els acusats van entrar a la base naval de Tararà amb la intenció de robar una embarcació per fugir cap als Estats Units, aprofitant que Almeida era conegut dels vigilants de la base perquè hi havia treballat fins pocs dies abans dels fets." Av 4

"L'autora potser estaria disposada a patir en silenci l'actual desprestigi de la poesia, i els pintorescos arguments que el justifiquen, si no hagués de doblar l'exercici estoic suportant tot el que sí es considera publicable segons les regles del mercat." Av 13

"- És lògic.

- No pas segons la nostra lògica." DV 43

"Segons els termes del contracte, em consta tot el contrari." 63

5.3.1.2. Tenim també un ús conjuntiu de la preposició *segons* quan el LM és una proposició. Els trets que tenim aleshores són els següents:

- *Segons* és una conjunció.

- El LM és l'origen d'una proposició i el garant de la seua veracitat o validesa.

- El TR és una proposició o un altre element la validesa del qual es puga fonamentar en un objecte (animat o no) exprés.

- El LM és una proposició (acció) amb verb en forma personal.

- Abast extraoracional.

- Domini nocional (subjectiu).

Notem que, malgrat que aquest *segons* conjuntiu posseezca tots els trets de *segons* prepositiu, ha ultrapassat els límits de la categoria en poder introduir un verb en forma personal (vs. els usos fràstics de d'altres preposicions amb infinitius, unitats essencialment nominals o amb clàusules introduïdes per *que*, partícula substantivitzadora). El caràcter prepositiu encara és present en el següent exemple:

"Segons com us ho mireu." DV 59

però ja no en el següent:

Segons ha comunicat el ministre al Telenotícies, presentarà la dimissió demà

5.3.1.3. Tenim, d'altra banda una sèrie d'usos en què el sintagma preposicional introduït per *segons* té un abast intraoracional, concretament predicatiu. Es tracta d'una sèrie d'usos modals, derivats a partir de l'ús que hem estudiat adés en què hi havia una conformitat o igualtat entre TR i LM. No hem considerat aquest més prototípic, en la mesura que l'àmbit predicatiu és més prototípic de la categoria preposicional que no l'extrapredicatiu, senzillament perquè és sensiblement menys freqüent (al nostre corpus, per exemple, no hem trobat cap exemple) i sembla ser menys representatiu. Són usos com els següents:

Hem actuat segons els nostres interessos

Hem actuat segons la nostra consciència

En qualsevol cas, el parentiu amb la resta d'usos de *segons* és clar a partir del següent feix de trets, que caracteritzen aquest *segons* modal i intrapredicatiu:

- El LM expressa la manera com s'ha realitzat el TR (predicat).

- Conformitat entre TR i LM.

- Domini abstracte (modal).

Aquest ús coneix també una variant oracional, en què l'única diferència és que el LM és una proposició, amb les mateixes conseqüències per a l'estatus de *segons* que véiem abans:

Si actuaves sempre segons et mana la teva consciència, series més feliç

5.3.1.4. Finalment, citem alguns usos adverbials de *segons*, que, tot i semblar-se als anteriors en gran parts dels trets, no pertanyen a la classe preposicional (no caracteritzen un LM, ço és, un objecte):

- *Açò no cansa mai...*

- Això segons
- (- Segons i com
- Segons com)

Malgrat tot, aquests usos suposen un LM ben present en el context o la comunicació (les pressuposicions, almenys, del parlant).

Aquestes expressions, d'altra banda, són força estereotipades.

5.4.. LA PREPOSICIÓ COM A

D'aquesta preposició ja hem parlat en diverses ocasions, tant pel que fa al seu estatus com a preposició única com pel que fa a la seua etimologia. Aquesta ha suscitat una xicoteta polèmica entre els romanistes⁴, respecte de si l'origen va estar QUOMODO AC o QUOMODO AD, de la qual ja hem parlat i que no té gaire importància en l'estat de llengua actual, ni tan sols des d'un punt de vista diatòpic. Aquesta preposició expressa la identitat entre TR i LM, és a dir, el TR actua en una condició assenyalada pel LM. El TR pot exercir qualsevulla funció:

Felip ha convocat eleccions anticipades com a president del govern

Han enviat Lluís com a president de l'Associació de Consumidors

No cal dir que identitat no vol dir irrellevància: és important de saber, per exemple, que Felip convoca eleccions en la seua qualitat de president del govern: si no ostentàs aquesta condició, la veracitat de l'oració seria dubtosa. Així doncs, aquest complement té un valor circumstancial variable, causal, modal i fins i tot temporal, segons el tipus d'informació que conceptualitze el LM (com a expressa sols la identitat amb un TR). Els trets que caracteritzen l'ús de la preposició *com a* són, doncs, els següents:

- El TR equival al LM (remeten referencialment al mateix ens).

- El LM és la condició, situació, etc. en què algú realitza, pateix o es beneficia d'una determinada acció.

- Domini abstracte (Modal-causal-temporal).

Vegem-ne alguns exemples:

"El socialdemòcrata Carlos Andrés Pérez no té res de radical, al contrari que el pla d'ajustament econòmic que aplica al seu país com a alumne aplicat del Fons Monetari Internacional." Av 2

⁴ Cf. FAHLIN (1942), VÄÄNÄNEN (1956), MEIER (1947, 1948), MELANDER (1925).

"El secretari d'Estat nord-americà, James Backer, presentarà pròximament a l'ambaixador israelià a Washington, Zalman Shoval, una nova fórmula que preveu que els avals es concedeixin només si Israel paga una suma no especificada com a multa per la construcció de colònies sense respectar els compromisos adquirits amb els EUA." Av 4

"Encara sóc capaç de recordar que, abans (i durant molts anys) els homes d'estat tenien com a objectiu manar o governar o totes dues coses alhora, però, en qualsevol cas, la tradició els exigia exemplaritat". Av 13

5.5. MALGRAT

Una altra preposició limitada exclusivament al domini abstracte és la preposició *malgrat*. Procedeix de l'aglutinament de l'adjectiu *mal* i el nom (procedent d'adjectiu) *grat*:

"Tirant dexà la llança a mal grat seu, car los enemics la.y levaren, volgués o no" IV, 41

Ha existit com a adverbí al llarg de tota l'Edat Mitjana (*malgrat de*), i Fabra considerava la forma adverbial més correcta. Coromines assenyala que la forma més genuïna catalana en l'expressió de la concessió era la locució a *desgrat de*. Actualment, però, s'ha imposat *malgrat*, emprada com a preposició. Aquesta és, tanmateix, una preposició culta, restaurada per la normativa. En àmplies zones del domini lingüística català (en valencià, per exemple) és substituïda per perífrasis com a *pesar de*.

Els trets que caracteritzen el significat de la preposició *malgrat* són, doncs, els següents:

- El TR es realitza en contra de l'objecció que hi planteja el LM.

- El TR és una predicació.

- Domini abstracte.

Vegem-ne alguns exemples:

"Per això, i *malgrat* l'existència de certs rumors sobre la possibilitat d'una revolta militar, el fet que la democràcia de més antiguitat a l'Amèrica Llatina hagi trontollat de ple en l'intent colpista de la matinada passada ha estat, per sobre de tot, una sorpresa." Av

2

"*Malgrat* aquesta circumstància insignificant, el líder xinès ha intercanviat negocis molt substanciosos i ha rebut uns copets a l'esquena molt agradables." Av 13

Si el LM és una acció, tenim l'aplec *malgrat que*:

L'avió va despegar malgrat que feia un oratge molt

dolent

5.6. LA PREPOSICIÓ MITJANÇANT

Preposició poc prototípica, derivada d'un verb a través de construccions absolutes:

Mitjançants aqueixes actuacions, va aconseguir el prestigi entre els seus coneguts

La manca de concordança entre subjecte i participi de la construcció absoluta comporta la conversió del participi en preposició. Aquesta és l'única preposició que expressa exclusivament i clara el mitjà, si bé només el mitjà abstracte. No podem dir, en efecte:

**He obert la botella mitjançant un llevataps*

Els trets que caracteritzen aquesta preposició són, doncs, els següents:

- El LM és l'instrument o mitjà que ajuda a la realització de l'acció (TR).

- El LM és l'instrument abstracte de l'acció.

- Domini abstracte (mitjà).

Vegem-ne un exemple:

"El rei Joan Carles I va mantenir també per la seva part una conversa telefònica amb el líder veneçolà, després d'haver seguit els esdeveniments al país mitjançant la informació oferta per González i el ministre d'Afers Estrangers, Francisco Fernández Ordóñez." Av 3

6. LES PREPOSICIONS DE I DES DE

6.1. LA PREPOSICIÓ DE

6.1.0. Introducció

Entrem ara en l'estudi de la preposició *de*, la preposició catalana (i romànica) més emprada i que ha sofert un major desenvolupament semàntic des del llatí. En principi, i malgrat que és aquest un dels problemes que planteja la semàntica d'aquesta preposició, *de* s'inserta en el grup de les preposicions dinàmiques, en expressar els seus usos més concrets (espacials) una conceptualització de "origen", en oposició a preposicions com *a/ en* (localització/interioritat, amb l'expressió secundària i asimètrica de nocions com punt final i localització estàtica). Nogensmenys, cal que assenyalem de primer que la connexió entre els usos separatius de *de* i els nocionals han estat sovint qüestionada, d'una manera implícita o explícita, fins al punt de considerar-los totalment independents; correlativament, hom ha considerat la preposició *de* com a "buida", si més no en els seus usos nocionals. Pel que fa a la connexió entre usos separatius i usos nocionals cal dir que, en efecte, sembla difícil de relacionar els significats de la preposició *de* en les dues oracions següents:

Teresa ve de Xàbia

El germà de Teresa és menut

De fet, llengües com l'anglès, compten amb unes preposicions pròpiament separatives (*from, off, out of*) i en els usos nocionals, se serveix del genitiu saxó o de la preposició *of*, si bé els límits entre aquesta última i els usos separatius no sempre són fàcils de distingir (*furniture made of wood* però també *made out of wood*). D'aquests

problemes, centrals en l'estudi de la preposició *de* i en general en la semàntica preposicional, ens ocuparem més endavant.

6.1.0.1. L'evolució diacrònica de la preposició llatina *de*

La preposició catalana *de*, que deriva directament, des d'un punt de vista etimològic de la preposició llatina *DE*, és atestada des dels inicis de l'idioma *i*, pel que es dedueix del silenci de diccionaris etimològics com el de Coromines, s'ha mantingut sense canvis formals arreu del domini lingüístic. Igualment, pel que fa al seu ús, només hi ha algunes diferències pel que fa a la llengua antiga i algunes divergències pel que fa a l'extensió del seu ús entre els diversos dialectes (cf. Alcover s. v. *de*). Des dels primers documents de l'idioma, doncs, la preposició *de* presenta ja una extensió que no té res a veure amb el caràcter restringit d'aquesta preposició en el llatí clàssic. Estudiarem, doncs, com s'ha estès des del llatí clàssic fins a la Baixa Llatinitat aquesta preposició. Malgrat que aquesta informació diacrònica pot semblar irrellevant en un estudi sincrònic d'una llengua, sobretot tenint en compte que aqueixa expansió semàntica no afecta pràcticament l'etapa lingüística pròpiament catalana, creem que és interessant de ressenyar-la ni que siga breument per tal de donar compte, des d'un punt de vista històric, de la gran expansió semàntica d'aquesta preposició.

La preposició *de* en llatí, inicialment, significava "de dalt avall", i s'emprava només en aquells contextos en què hi havia aquesta relació de superioritat/ inferioritat en l'eix vertical. Tanmateix, segons Väänänen (1956), gràcies a la seua inicial consonàntica, *de* passà a emprar-se, en concurrència amb les preposicions *ex* i *ab*, per reforçar l'ablatiu pròpiament dit, ço és, l'ablatiu separatiu, tot neutralitzant els sentits "des de l'interior" i "des del

límit" que expressaven, respectivament, *ex i ab.* A partir d'ací, i especialment en la Baixa Llatinitat, l'ús de la preposició *de* s'ha estés àmpliament al sentit partitiu, instrumental, de possessió i, en general, a tots aquells usos que eren propis del genitiu en llatí clàssic. La Romanística ha explicat aquest canvi remetent a termes com "canvis de pensament", "gramaticalitzacions". Així, Bourciez (*apud* Väänänen (1956: 2)), assenyalava:

"Dans une phrase *de tauro corium protulit* (Hyg. fab. 195), le cuir provenant du taureau peut aussi être considéré comme en faisant partie intégrante et lui appartenant: il en est résulté que *corium de tauro* s'est substitué progressivement à *tauri corium*. D'autre part d'une phrase comme celle-ci: *De triumpho autem nulla me cupiditas tenuit* (Cic. ep. ad Att. 7, 2, 6), où l'expression détachée en tête signifie "en ce qui concerne le triomphe", on peut facilement extraire un groupe *cupiditas de triumpho* équivalant à *triumphi cupiditas*, c'est-à-dire traduisant la relation objective... par ce double mouvement de la pensée ont été créés et se sont peu à peu implantés les groupes qui exprimaient d'une façon plus analytique les diverses relations du génitif."

El treball clàssic de Guillemin (1921) ha demostrat que a la fi de l'imperi la preposició *de* ocupava les mateixes posicions que en temps de Plaute o Varró, si bé, malgrat la persistència de la noció separativa, la multiplicitat dels seus usos i l'ambigüitat d'algunes de les seues significacions predisposaven *de*, des d'època arcaica, a convertir-se en una preposició "per a tot". Les dades apunten, en efecte, en dos sentits diversos: d'una banda, sembla que molts usos de *de* en comptes de genitiu es troben atestats des d'època pre-romànica; d'altra banda, les desinències de genitiu s'han conservat en la Gàl.lia, per exemple, fins al segle VIII; el francès i el provençal antics, a més, presentaven, en determinats usos, *de* en alternança amb la preposició *a* i amb la construcció

apreposicional, hereva del genitiu:

Lo fill lo rei

Tornant al llatí clàssic i post-clàssic, Väänänen ha assenyalat que tots els usos de la preposició *de* es relacionen amb el sentit primitiu d'allunyament. Els usos més prototípics eren aquells en què *de* era complement d'origen de verbs que expressaven també origen o separació: *de foro discere, anulum de digito detrahere*.

Väänänen, tanmateix, no deixa d'establir algunes divisions dins els usos de la preposició *de* en llatí, per tal d'explicar-ne l'evolució en el baix llatí, que explica la seua extensió romànica, si bé mantenint tothora que aquestes divisions no impliquen significats essencialment diferents:

1) Sentit local de separació-procedència i derivats:

1.1. El tot del qual es considera una part. Els usos partitius tenen el seu origen en el sentit clarament separatiu "eixit de", "extret de", d'on hom passa fàcilment al sentit de "que forma part de":

Varro *Rust.* 1, 41, 5 *quare ex terra potius in seminariis surculos de ficeto quam grana de fico expedit obruere*

La idea d'extracció, sense ser expressada, encara és fàcil de suplir "esqueixos (extrets) de figueres", "grans (caiguts) de figues". A continuació, la idea d'extracció desapareix, i hom passa a expressar simplement la relació d'una part integrada en un tot:

Pregrinatio, 10, 4 *Nam et fundamenta de castris Israel et habitationes ipsorum... in eo loca parent.*

Aquest ús es fa freqüent en els textos tardans:

Fredeg. 1, 130, 17 *civitates de regno Theuderici*

1.2. Descendència. Des d'època arcaica, hom emprava *ex* i *de* per a la descendència directa, *ab* per a la descendència allunyada, d'acord amb el seu significat, amb ablatiu d'origen, en especial quan el complement era un pronom:

Plaut. *Capt.* 277 *quo de genere natust illic Philocrates?*

A partir de girs com *natura, nasci de aliqua, filium habere de aliqua*, hom arribà a dir *filius de aliqua, de aliquo*:

Greg. Tur. *Hist. Franc.* 9, 11 *ut videar merear filios de dilio meo Childeberto*

1.3. Relació constant (residència, servei, cura) d'un individu amb un lloc. La derivació és senzilla: qui procedeix d'un lloc, hi pot tenir la seua residència, una ocupació o una relació qualsevulla. Es tracta, doncs, d'una mena de metonímia:

Pregrinatio 21, 3 *Ibi... nulli alii commanent nisi clericí de ipsa ecclesia*

Marculf *Ind*, II, p. 70, 21 *domesticus de villas abba de monasterio*

1.4. Qualificació. Antigament, de acompanyava l'ablatiu per marcar el lloc o el medi al qual pertanyia un individu o el grup d'individus per naixença, costums o ocupacions. Els determinants d'aquesta mena amb facilitat adquireixen un tint qualificatiu, depreciatiu o laudatiu:

Cic. Or. 47, 1 *Non enim declamatorem aliquem de ludo aut rabulam de foro, sed doctissimum et perfectissimum quaerimus.*

Els autors de baixa època empen aquesta construcció per reemplaçar un adjectiu o un genitiu:

Tert. *Adv. Marc.* 5, 2 *angelus de caelo*

Aquesta construcció, quan el TR és una cosa, indica el lloc de procedència, la categoria, l'espècie, la substància, en concurrència amb l'adjectiu derivat del nom en qüestió; així, en Virgili trobem *de marmore templo* i *marmoreo thalamo*; igualment, *de materia trabes*, car *materarius* era un adjectiu poc usat.

A partir d'aquests usos, la preposició *de* ha pogut expressar, com el genitiu, la qualitat particular:

Sil. 13, 268 *nostro de nomine consul*

Finalment, ací s'ha originat l'ús anomenat "de destinació", present en algunes llengües romàniques, del tipus *màquina d'escriure*, *molí de vent* (vs. fr. *moulin-à-vent*).

1.5. Epexegetic. Aquest valor és pròxim a la qualificació, i serveix per precisar el contingut de la noció

designada pel nom determinat, "que consisteix en". Aquest ús apareix en la literatura postclàssica:

Dig. 48, 5,24 *hanc potestatem patri competere, si in ipsa turpitudine de adulterio deprehendat.*

1.6. Autoritat o particular del qual alguna cosa procedeix, depèn o ressalta. Aquest ús només és atestat a partir del segle VIII:

Longob. 103, I, 298 *in iure et dominio de ipso sancto Dei monasterio*

2. Sentit figurat de relació

La preposició llatina *de* tenia dos usos principals que, a primer cop d'ull, resulten irreductibles. En efecte, a banda de tots els usos més o menys fàcils de derivar a partir del valor separatiu, *de* s'emprava per expressar l'objecte del qual hom tracta o hom parla:

Loqui de philosophia

Guillemín considerava que aquest ús remetia al significat original del *de* llatí, "de dalt avall", i, de fet, en anglés hom empra la preposició que significa "sobre, damunt" (*about*) en aquest mateix ús. La preposició *sobre*, en fi, en català i castellà, té també aquest ús. Väänänen considera que aquesta explicació no és convincent, sense donar més explicació que en alemany i suec hom empra una mateixa preposició (*von* i *av*, respectivament) en l'expressió del tema. Väänänen assenyala, doncs:

"La valeur abstraite "concernant", "au sujet de" dérive elle aussi, en dernier lieu, du sens d'éloignement, la filiation sémantique étant: "en partant de"- "à la suite de" (d'où aussi l'idée de cause, proche de celle de relation, ainsi que celle de conformité: *qua de causa*, *ex* ou *de alicuius consilio*, etc.)- "à propos de". (1956: 10)

Aquest gir, a més a més, apareix sobretot amb un verb de percepció o de declaració i un substantiu congènere.

Aquest ús, segons Väänänen, tenia l'avantatge de ser expressiu i d'una imprecisió còmoda:

Cato Ad. fil, frg. 1 interdixi tibi de medicis

Coneix diversos subtipus:

2.1. Complement adnominal, "pel que fa a", després de substantius verbals o de derivats semblants, en concurrència amb el genitiu objectiu:

Ter. Haut. 424 admiratio de filio

A partir de substantius verbals, s'ha estés per tota mena de substantius:

Min. Fel. 18, 6 de geminis memoria notissima est

Orib. Syn. 6, 7 signa de febribus

2.1. Complement circumstancial: "pel que fa a, a propòsit de, sobre". Aquesta era una construcció corrent des d'època arcaica:

Cic. Fam. 3, 12, 2 De me autem, suspice paulisper meas partes.

3. Possessió

La major part dels usos assenyalats adés, fora de context, serien entesos com a possessius. Aquest ús s'ha estés, entre d'altres raons, per la repugnància a juxtaposar dos genitius:

Ratch. 7, 3, 188, 19-20, in presentia regis vel de iudices

L'expansió del *de* possessiu ha estat variable segons les diverses parts de la Romània. Així, en francés antic i provençal, segons hem dit més amunt, competia amb la preposició *ad* i la construcció apreposicional, i aquest estat es perllonga en la Baixa Edat Mitjana. En canvi, en castellà antic hom ha arribat a una gran extensió:

Santo Toribio 30, 5, 922 terra de nostro tio

Aquestes tendències que es dibuixen en la Baixa Llatinitat abasten la seua realització extrema en l'etapa de

transició a les llengües romàniques. Fins i tot ací, de ha concorregut amb d'altres preposicions i amb la construcció apreposicional en els romanços de la Gàl.lia, on la preposició *de* tenia un valor més afectiu, enfront de la construcció apreposicional:

Rol. 1437 *Ço est li granz dulors por la mort de Rollant*
(afectiu)

Rol. 3012 *La mort Rollant lur quid chèrement rendre*
(enunciatiu)

Així doncs, el sentit de separació de la preposició s'ha mantingut en tota la Baixa Llatinitat, si bé ha disputat la posició del genitiu tan prest com apareixia alguna idea de separació o relació. Els contextos afectius, d'altra banda, van afavorir l'expansió de la preposició *de*, la qual denota el caràcter popular de la seua extensió.

6.1.0.2. El *de* català: una preposició o dues?

La preposició *de* és, com hem dit, la preposició més freqüent en les llengües romàniques en què apareix. És considerada, a més a més, i en part per aquesta freqüència, com la preposició més polisèmica, i que per aquesta raó ha estat objecte de diversos estudis sincrònics¹. Aquests estudis, malgrat les diferències metodològiques que s'observen entre ells, presenten determinades característiques comunes:

1) Si exceptuem els estudis estructuralistes i afins que mantenen a totes passades la *Gesamtbedeutung*, hom ha tendit generalment a separar el *de* separatiu (*Venim de València*)

¹ Pel que fa a llibres que s'ocupen de *de* nocional, el cas més conflictiu, CARLSSON (1966), sobre el grau de cohesió del grup N de N d'acord amb la posició de l'adjectiu en aquests sintagmes; DANELL (1974), sobre l'alternança N de N i N prep plena N (*la firma del tractat de Versalles/ la firma del tractat a Versalles*), MOODY (1973), una exhaustiva classificació del grup N de N d'acord amb les relacions lògiques de continent/ contingut i finalitat/ origen. Naturalment, se n'ocupa obres d'abast general com SPANG-HANSSSEN (1963), ROEGIEST (1980), etc.

dels diversos usos nocionals (*la destrucció de la ciutat, el germà d'Àngel, etc.*). Aquesta mena de tractaments escindits són especialment del gust dels generativistes, que fins i tot arriben a negar el caràcter preposicional de determinats usos nocionals, on *de* és considerat marcant de cas (cf. CHOMSKY i, entre nosaltres, BONET i SOLÀ).

2) En el cas del *de* nocional, hi ha una tendència a assolir una sèrie d'idees, o, si més no, a pressuposar-les:

- *de* té una gran varietat d'usos, és molt polisèmic.

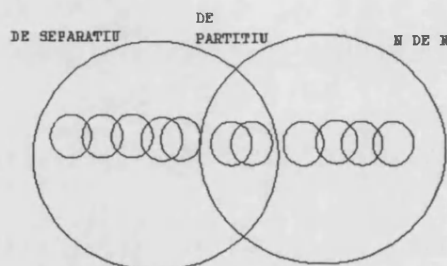
- correlativament, hom considera que *de* no és més que una unitat formal que se superposa a aqueixa varietat d'usos, ço és, és la preposició buida per excel·lència. Així, tenim llibres com el de MOODY (1973) en què hom no defineix mai quin és el significat de *de*, i tot el llibre es una classificació, ben sovint molt subjectiva, d'acord amb determinades relacions lògiques i els trets semàntics de TR i LM.

Aquesta mena de tractament, des d'una òptica cognitiva, ens portaria a assolir que *de* és una preposició buida, i d'aquí que s'escaiga a tota mena de relacions, o bé que és fortament polisèmica, i és capaç de perfilar un considerable nombre de conceptualitzacions distintes relacionades en major o menor mesura entre elles.

Nosaltres creem, tanmateix, que la polisèmia de *de* ha estat ben sovint exagerada, sobretot pel fet de no haver intentat trobar un tret comú a tots o gran part dels seus usos, o una conceptualització fonamental. L'altre extrem, el tenim en els autors que han preconitzat un significat únic, sense massa justificació, la qual cosa portava a determinades vacil·lacions i inconseqüències, segons vam veure en el cas de Pottier.² Nosaltres considerem que la preposició *de* té una cadena semàntica amb dues grans anelles relacionades entre elles per una semblança de família; entre aquestes dos grans grups hi ha un subconjunt que ocupa una posició intermèdia entre tots dos, car presenta analogies amb l'un i amb

² Cf. POTTIER (1962).

l'altre; dins aqueixes anelles n'hi ha d'altres , ço és, una sèrie de cadenes semàntiques més menudes amb anelles relacionades entre elles:

Així doncs, hi ha un *de* separatiu d'una banda, un *de* que apareix com a relacionant de noms (coses) de l'altra; entre tots dos tenim el *de* partitiu, un ús (o sèrie d'usos) intermedi, que serveix de pont entre tots dos. Serveix de pont entre tots dos perquè, tot i pertànyer sobretot al tipus *N de N*, en alguns del seus usos roman encara certa idea d'extracció, que és una relació d'origen en què el moviment es dóna en un nivell abstracte. Cal tenir en compte:

1) Respecte de l'estructura semàntica proposada per a la preposició *de* se'ns podria objectar que fem intervenir-hi criteris heterogenis: sembla que el grup d'usos separatius i el subgrup de *de* partitius s'estableixen d'acord amb un criteri semàntic, mentre que el grup d'usos adnominals obeeix a criteris formals. Cal dir, però, que la Gramàtica Cognitiva no considera que la forma i el significat siguin independents, i de fet hi ha una solidaritat clara d'una banda entre una incidència verbal i un significat separatiu (tots els usos adverbals se'n poden derivar amb major o menor facilitat segons el grau de motivació) i d'altra la incidència nominal i l'expressió d'una relació intrínseca, significat, certament esquemàtic, però significat al cap i a la fi. Els usos partitius són motivables des d'ambdues bandes: pertanyen, però, més aviat al grup adnominal: en

primer lloc, a ambdues bandes de la preposició apareixen elements nominals, i la preposició expressa una relació intrínseca entre ambdós elements nominals. A més a més, aqueixa relació intrínseca (tot/ part) guarda un cert parentiu semàntic amb els usos separatius, car una relació tot/ part suposa una extracció, que suposa al seu torn una separació. Recordem que la preposició llatina *de*, en època clàssica amb un significat inequívocament separatiu, comença la seua expansió cap a l'àrea adnominal precisament en aquests usos (*unus de militibus*).

2) En el tipus N de N encara són abundosos els casos en què hi ha una certa idea d'extracció, malgrat que la conceptualització predominant siga la d'expressar una relació intrínseca (banal) entre un TR i un LM nominals. Aquests usos, segons hem dit, estableixen un parentiu familiar entre els usos separatius i nocional, normalment considerats totalment separats pels lingüistes.

3) Paral·lelament, no manquen usos adverbals de la preposició *de* en què hom pot veure una relació intrínseca de TR i LM (especialment relacions d'identitat) que estableixen ponts semàntics entre els usos adverbals i els adnominals, si bé cal tenir en compte que aquests no són els més prototípics dins l'àrea adverbial-separativa. Per exemple:

La guerra dels vint anys

Olegari treballà de jove en un escorxador

4) En l'àmbit nocional, sempre es manté el tret o la conceptualització de relació intrínseca entre TR i LM. Després, podem parlar d'usos que, a banda d'aquesta conceptualització constant, aporten d'altres trets (possessió, tot/ part ...). Tenim prou dubtes, per les raons que explicarem després, que aquests trets siguen pertinents semànticament. Ara per ara, tanmateix, ens interessa d'assenyalar que usos que han fet vessar rius de tinta en la semàntica i sintaxi de la preposició *de*, com la construcció *ce fripon de valet*, no tenen res d'especial contemplats sota aquesta perspectiva:

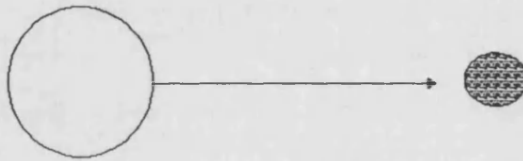
el babau de Joan

Ací *de* expressa una relació entre dos noms, com tothora; sols que *babau*, a causa del seu origen adjectiu, presenta un nombre menor de trets semàntics, i per tant té una referència més extensa; *de Joan*, aleshores, limita aqueixa extensió.

Cal que fem algunes aclaracions respecte dels dos grups i el subgrup principals que constitueixen el significat de la preposició *de*:

1. En efecte, determinats usos partitius expressen una extracció, que no és més que un moviment separatiu entés en un sentit abstracte. Així, no són gaire diferents del següent ús:

Isc de València

usos partitius com els següents:

a) Aquells usos emfàtics en què el sintagma preposicional apareix dislocat (separat del quantitatiu que hauria de modificar):

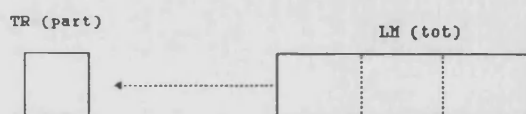
De taronges, posa-me'n un quilo

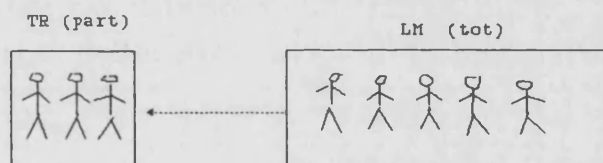
La línia puntejada expressa aqueix moviment abstracte. Aqueixa dislocació, tanmateix, potser ens informa que encara ens trobem lluny d'una construcció del tipus N de N.

b) En canvi, cap dubte no hi ha que ens trobem davant un grup N de N en aquells usos en què com a TR apareix un col·lectiu i com a LM un substantiu determinat (actualitzat):

Només van venir un terç dels convidats

Un grup dels soldats estava fart de la guerra

La relació tot/ part suposa ($TR < LM$), doncs, una extracció, que suposa un moviment separatiu en un nivell més o menys abstracte.

2. Quan el LM no apareix actualitzat, tanmateix, se'ns planteja un altre problema:

A la festa de Júlia només hi havia un terç de convidats

Un grup de soldats estava fart de la guerra

Pose'm un quilo de sucre

Vaig comprar un quilo de taronges

En aquests casos, hom no pot saber ben cert si en realitat tenim la conceptualització d'una extracció o d'una

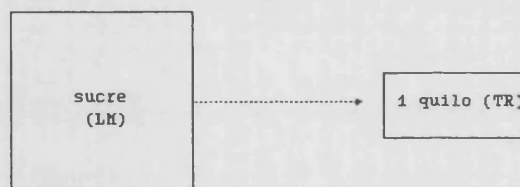
relació banal (entre quantitat i matèria) pròpia de l'estructura N de N. En efecte, davant una expressió com:

un quilo de sucre

no podem saber si allò que és conceptualitzat és:

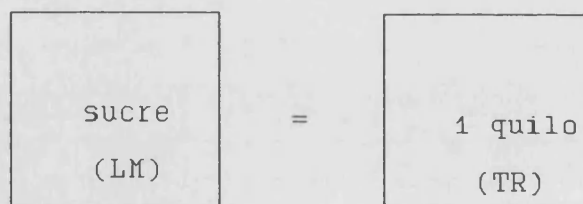
a) *sucre* és una massa sense determinar (nom essència, sense actualitzar), del qual extraem una quantitat determinada (un quilo); aqueixa operació d'extracció arrossega l'ús de la preposició *de*:

TR < LM

b) *1 quilo* és un nom esquemàtic (una quantitat) que com a tal pot referir-se a diverses entitats; *de sucre* restringeix el significat de *un quilo*; *de*, en aquest cas, es justifica per establir una relació entre dos noms:

TR = LM

Els usos més prototípics del partitiu, aquells que apareixen amb quantitatius (*gens de sucre, molt de treball...*), en què *de* introdueix un sintagma nominal no actualitzat, presenten aquesta dualitat interpretativa, que creem que no es pot superar; no creem que hi haja raons per decantar-se per una solució o una altra; aquesta ambivalència

pot ser índex que en aquests casos ens trobem ja davant construccions N de N, en què la idea d'extracció ja no és pertinent. Només hi ha algunes dades que semblen recolzar encara la interpretació partitiva: els usos amb quantitatius poden aparéixer en la construcció dislocada, que sembla reflexar més aviat la imatge separativa:

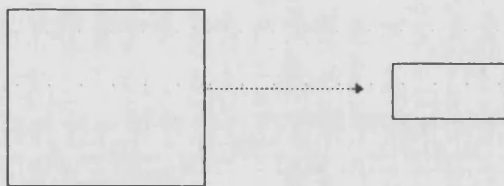
De convidats, no n'hem vist molts / cap...

aquesta construcció, tanmateix, no sembla gaire gramatical amb grups N de N més clars:

?De convidats, no n'hem vist un grup

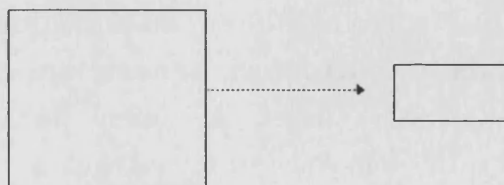
Així doncs, dins els usos partitius, tenim:

a) Amb LM actualitzat, una conceptualització en termes d'extracció, que estableix un vincle amb els usos separatius:

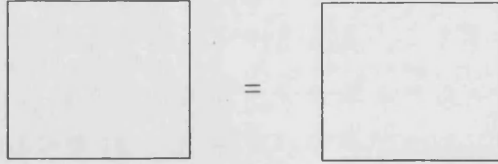

b) Amb els LMs no actualitzats, una doble interpretació:

LM > TR

LM = TR

Sembla que fonamentalment ens trobem amb un tipus N de N, si bé el comportament d'alguns tipus (*gens de sucre*) encara sembla mantenir alguna petja de la imatge partitiva-separativa.

2) Pel que fa als usos en què tenim un grup N de N, observem les següents oracions:

Aqueixa església és a Canals

M'agrada aqueixa església de Canals

**M'agrada aqueixa església a Canals*

M'agrada aqueixa església que és a Canals

Com hom pot veure, en català, en general, no és possible d'establir una relació espacial directa entre TR i LM nominals (coses) sense la intervenció d'un verb. Si no apareix el verb, la relació entre els dos noms és expressada per *de*, que no expressa una relació espacial, sinó una relació banal (en la terminologia de DANELL (1974) o una relació intrínseca, si seguim LANGACKER (1992)). En efecte, amb una expressió com *l'església de Canals* no conceptualitzem que l'església es trobe situada en un lloc anomenat Canals, sinó que hi ha una relació intrínseca entre TR i LM, relació del tipus que siga, coneguda per parlant i oient: *de* conceptualitza que hi ha una relació intrínseca, banal (coneguda per parlant i oient), deixant l'especificació d'aqueixa relació als coneixements enciclopèdics de parlant i oient. A més a més, en manifestar aqueixa relació

intrínseca, hom limita la referència del TR: *l'església de Canals* és distinta de *l'església de l'Alcúdia*, *l'església de Llanera*, *l'església de Torrella*... En efecte, de + SN en els usos nocionals no conceptualitza una situació, ni una qualitat, ni una possessió, sinó que especifica ³. D'aquí el fet que alguns autors hagen parlat de translació, car aquestes sintagmes preposicionals en determinades ocasions poden equivaler referencialment a un adjectiu. No és, tanmateix, adequat de dir, emprant un exemple típic, que un *xic de València* és el mateix que un *xic valencià*: la preposició *de* estableix una relació entre dos noms, relació que pot ser molt variada; *valencià* estableix una qualificació més restringida, en aquest cas gentilícia.

Cal que incidim en el fet que *de* estableix una relació intrínseca o banal entre TR i LM, de manera que el LM restringeix l'abast semàntic (la referència) del TR. Açò mateix és el que tenim en la interpretació no extractiva dels partitius:

He comprat molt de sucre

Molt proporciona una informació força esquemàtica, que pot aplicar-se a un grup abundós de referents; en canvi, *de sucre* restringeix sensiblement el seu abast semàntic, i fa que la informació semàntica siga més concreta. Igualment, *església* pot referir-se a un grup indefinit de referents, i amb el LM *de Canals* es redueix a un de sol. Aquest fet es dóna en tots els usos nocionals (N *de* N) de la preposició *de*; així, *la destrucció* pot referir-se a múltiples referents; *la destrucció de València* a un o diversos (tants com vegades haja pogut ser destruïda València), enfront de l'àmplia extensió de *la destrucció*.⁴

³ Aquesta idea no és gens nova; a banda dels autors esmentats, la preconitzen BONNARD (1974) i MOIGNET (1981) des de la Psicomecànica, en al·lusió a la determinació.

⁴ Aquest plus informatiu ve donat fins i tot en construccions aparentment reversibles: *una meravella de dona* vs. *una dona de meravella*. Segons veurem, en el primer cas parlem d'una meravella, i el plus informatiu és que aqueixa meravella és una dona; en el segon cas parlem d'una dona, i el plus és que

Cal emfatitzar que l'especificació de la relació intrínseca que de estableix entre TR i LM no és realitzada per ella mateixa, sinó que es dedueix de la naturalesa semàntica de TR i LM. De se'ns presenta, doncs, paradoxalment, com una preposició poc o gens polisèmica en els usos nocionals. En canvi, sí que podem dir que és una preposició, si no buida ni tan sols tendent a zero, suficientment esquemàtica per poder conceptualitzar relacions que en altres llengües requereixen preposicions diverses. Així, en anglés, per exemple, es pot dir:

The fool on the hill

quan en català hem de dir:

El foll del turó

assenyalant merament que hi ha una relació entre TR i LM, però sense especificar-la. L'especificació de la relació només es dóna en alguns casos (quan apareix un altre complement encabçalat per *de*). També apareix en titolars:

Importants revoltes al Sud de Veneçuela

Ací, tanmateix, ens trobem davant construccions oracionals en què el verb està el·líptic (com en determinades exclamacions).

Assenyalem, d'altra banda, que el fet que TR i LM guarden una relació intrínseca o banal no vol dir que siga una relació constant ni compartida per tots els parlants d'una llengua, val a dir, inherent. Aqueixa relació intrínseca o banal s'ha de donar simplement en els coneixements compartits per parlant i oient, i, de fet, la relació és establerta sovint textualment:

- *Hi ha una església molt bonica a Canals*

- *Sí, tothom admira l'església de Canals*

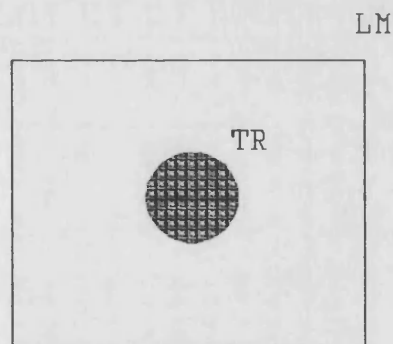
on la primera intervenció estableix una relació local entre *església* i *Canals*; en la segona intervenció, es pressuposa aqueixa relació, però hom no conceptualitza una relació local, sinó una relació sense localitzar, i el sintagma

aqueixa dona és una meravella. Pragmàticament, les construccions són distintes, car la informació coneguda i la nova és distinta en cada cas.

preposicional té una funció especificativa: hom diu que tothom admira l'església de Canals, tot especificant que és aqueixa església la que interessa ara de mostrar que és admirada per tothom.

L'ús de la preposició *de* en la conceptualització d'una relació banal entre un TR i un LM relacionats directament sense la intervenció d'un verb no és un fet immotivat:

1) D'una banda, la relació entre TR i LM és una relació de fons i figura, relació aquesta que precisament és una relació tot/ part. No és colpidor aleshores que hom haja emprat una preposició que expressa la relació tot/ part per tal d'assenyalar totes aquelles relacions en què merament s'indica que hi ha una relació entre TR i LM, és a dir, que hi ha un TR que se superposa a un LM:

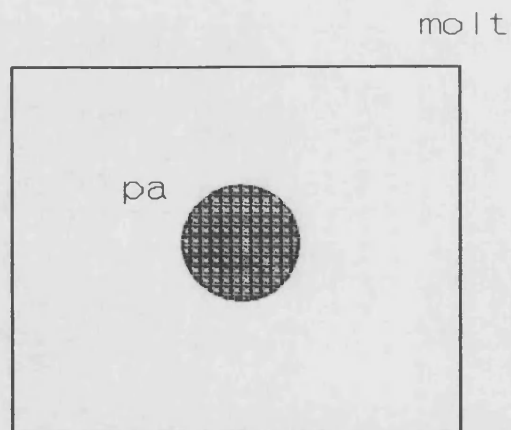

En efecte, notem que la diferència entre expressions com les següents:

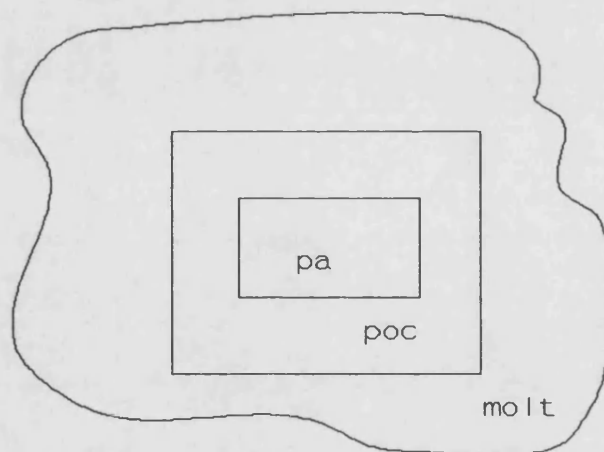
molt pa

molt de pa

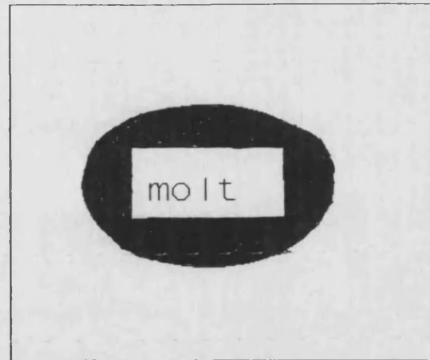
resideix precisament en la conceptualització d'una relació preposicional (que suposa dues "coses") en el segon cas que manca en el primer. En el primer cas, *molt* funciona com un adjectiu, i és el fons sobre el qual se superposa la figura o element central, emfàtic, *pa*:

Amb aquesta figura volem representar que l'adjectiu (*molt*) roman en un segon terme en relació amb el nom (*pa*), el qual és limitat per *molt*, de manera que hom podria representar aquestes construccions de la següent manera també:

En canvi, en *molt de pa*, *molt* és elevat a la categoria substantiva, si bé és un substantiu esquemàtic, amb pocs trets semàntics, que se superposa sobre un fons, representat per *pa*, que en limita l'extensió semàntica:

Cal que assenyallem, finalment, ni que siga de passada, la qüestió de l'alternança de la preposició *de* amb d'altres preposicions dins l'estructura N de N. En efecte, *de* pot alternar amb d'altres preposicions a dins del sintagma preposicional. D'aquesta qüestió s'ha ocupat des del Generativisme AKE-GUNNARSON (1972) i des de l'Estructuralisme DANELL (1974). Nosaltres no podem ocupar-nos àmpliament d'aquesta qüestió, que només indirectament frega el problema de la motivació.

La presència d'una preposició que estableix una localització espacial en el sintagma nominal només és possible en determinats casos:

1. En alguns casos l'alternança és només possible, però la diferenciació semàntica es manté:

la visita al museu

la visita del museu

Recordem que en el primer cas hi havia una conceptualització d'una relació directiva, ni que fos en un nivell abstracte, conceptualització absent en el segon cas.

2. Si hi ha d'altres complements en el sintagma nominal, segons Danell la preposició espacial és obligatòria:

La visita dels xiquets al museu

Nosaltres no creem, però, que *al museu* siga un complement espacial *stricto sensu*, sinó que hi ha una relació

més abstracta (cf. *Els xiquets visiten el museu*). D'altra banda, fins i tot en aquests casos és possible l'alternança, amb l'esperable variació semàntica:

La firma del tractat de València

La firma del tractat a València

La conceptualització és, en efecte, distinta: en el primer cas, *de València* restringeix l'abast semàntic de *tractat*: parlem del tractat *de València*, un tractat *a*, enfront de d'altres tractats *b, c, d...* En el segon cas, hom incideix en el parentiu verbal de *firma* (acció de firmar) i *a València*, que ací sí que és clarament espacial, ço és, ubica on va esdevenir-se aqueixa acció de firmar.

3. Finalment, hi ha determinades relacions més concretes entre noms que sí que poden ser conceptualitzades per preposicions menys esquemàtiques. Es tracta en general de relacions que no són de tipus local estàtic -*accés als estadis, arribada a Roma-*, relacions que no són locals sinó metafòricament (*entrega de premis als escriptors*) i, en general, relacions entre un nom deverbal que regeix la mateixa preposició que el verb primitiu en la construcció oracional (*preocupació pels actuals esdeveniments*).

Com a conclusió respecte de la preposició *de* en el grup *N de N*, doncs, assenyalem:

1. La preposició *de* conceptualitza la relació entre un TR i un LM sense la intervenció d'un procés i sense aportar una conceptualització concreta (espacial, possessiva, subjecte/ objecte...).

2. En aquest sentit, creem que no cal parlar de conceptualitzacions distintes, més o menys pròximes d'acord amb una semblança familiar. En efecte, la conceptualització de la relació entre dues coses (relació banal o intrínseca) justifica suficientment tots els casos de preposició *de*, que expressa una relació prou esquemàtica per poder referir-se, i no conceptualitzar, a relacions referencials de distinta mena. A banda d'aquesta conceptualització, hi ha una sèrie

de trets accidentals que permeten de parlar de diversos usos de *de* i descobrir semblances secundàries entre uns grups d'usos de *de* i uns altres. Així, podem dir que la relació tot/ part guarda un parentiu amb la relació possessor/ posseït:

Els dits de Maria

Així, *els dits* són una part de Maria i són posseïts per aquesta. Aquest paral·lelisme pot permetre de motivar l'ús de *de* en aquells casos en què l'objecte posseït no forma part del posseïdor:

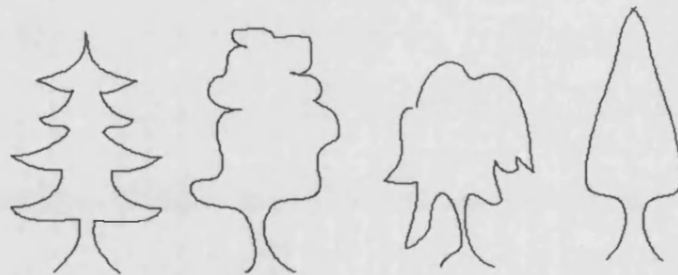
La casa de Maria

Tanmateix, la motivació de *de* tant en els uns casos com en els altres és assegurada pel seu propi valor semàntic, l'establiment d'una relació intrínseca. Aquestes altres relacions són secundàries i de dubtosa rellevància. En efecte, aqueixes categories d'usos (usos possessius, agents, més dubtosament, pel seu valor de pont entre *de* separatiu i *de* nocional, els partitius...) mai no reflecteixen diferents conceptualitzacions del món real i no suposen cap entrebanc per a la unitat semàntica de la preposició *de*. En última instància, són criteris classificatoris, als quals la tradició gramatical ha donat una categoria ontològica i que ací només conservarem, en part, en atenció a aqueixa tradició i per facilitar la classificació dels diversos usos de la preposició *de*, però sense perdre de vista el fet que potser són totalment irrellevants. De fet, ben sovint un únic ús pot ser qualificat amb molt diverses etiquetes:

Les campanes de Santa Maria

Aquesta expressió pot entendre's com l'expressió d'una relació tot/ part (les campanes són una part de l'església anomenada Santa Maria), una relació possessor/ posseït (l'església posseeix les campanes, en sentit figurat), una relació local (les campanes estan ubicades al campanar de l'església...) etc. Aquests fets ens vénen a indicar que la preposició *de* expressa merament una relació intrínseca o banal entre TR i LM, de manera que el LM restringeix l'abast semàntic del TR (*les campanes de Santa Maria* vs. *les*

campanes de Sant Antoni). Amb açò no volem dir que *de* tinga uns sentits contextuals: tan sols que té un significat molt esquemàtic, -infraespecificat, en la terminologia de Talmy (1983)- de manera que sanciona fets de la realitat que ens poden semblar diversos, però que la nostra llengua només pot representar d'una manera única. De la mateixa manera que el substantiu *arbre* serveix per conceptualitzar ens tan diferents com els següents:

sense que ningú no considere aquest mot especialment polisèmic, no creem que siga molt exacte dir que *de* té diversos sentits contextuals, sinó que més aviat posseeix un significat prou esquemàtic per conceptualitzar diverses relacions.

6.1.1. USOS ADVERBALS DE LA PREPOSICIÓ DE

Començarem per estudiar els usos adverbals de la preposició *de*, que deriven d'una manera més o menys directa d'un significat prototípic separatiu. La preposició *de*, contràriament al que podria semblar en un principi, presenta major varietat de conceptualitzacions distintes en el seu ús adverbial que en l'adnominal, i de fet alguns usos d'aquest tipus (els adverbials, els del predicatiu, gran part dels del suplement) són ben difícils, quan no impossibles, de motivar.

6.1.1.1. Domini espacial

L'ús central i més prototípic de la preposició *de*, com *déiem*, és l'ús separatiu. La preposició *de* expressa el punt de partença d'un moviment. Es caracteritza, per tant, pels següents trets:

- El TR realitza un moviment que té com a punt de partença el LM.

- Verb de moviment.

- Domini espacial.

Vegem-ne alguns exemples:

"Vaig allunyar-me un xic *de* la carretera i ajagut a terra, sobre el llistó sec, vaig encendre una caliquenya." UB 22

"A la dècada dels 50 és expulsat *de* la Universitat de Veneçuela, on havia iniciat els estudis de dret; (...)" Av 2

"Em vaig apartar *de* l'arbre, una olivera de les més retortes, (...)" Sds 329

"(...) sense saber on aniria a parar ni si podria sortir del cementiri." Sds 334

"El braç dels cops em feia mal, em sortia sang d'un tall que una punta d'atzavara m'havia fet a la galta." Sds 334

"En aquesta hora les dones encara estan fent allò que

fan abans de baixar de llurs cambres." Br 32

"Atien el poble contra la noia fins a tal punt que, una nit, el noi i la noia fugen del castell d'amagat i se'n tornen al bosc." Vad 292-293

"El meu marit em va portar tot el joc quan va tornar de Txecoslovàquia." Vad 293

6.1.1.2. Usos figurats

A continuació tenim verbs directius que s'empren metafòricament. En aquest cas només hi ha diferència respecte del domini, distint de l'espacial però conceptualitzat com aquest:

- El TR realitza un moviment que té com a punt de partença el LM.

- Verb de moviment.

- Dominis abstractes (conceptualitzats com a espais).

Vegem-ne exemples:

"Ell i jo estudiàvem en col·legis diferents, i procedíem de diferents escoles; (...)" Br 33

"Cal que te n'allunyis tot d'una, que fugis del perill." Br 31

Molt freqüents són els usos metafòrics del verb *sortir*:

"Semblava que sortís de la bogeria..." Vad 293

"D'aquesta manera, el president francès intentà sortir de la crisi oberta per aquest afer." Av 5

"Surt de la seua abstracció i mira a l'entorn." DV 27

"I ho vaig explicar a la cara de la paret que així que s'apagava el llum sortia d'una taca de color de fel: de primer els ulls i la boca." Sds 330

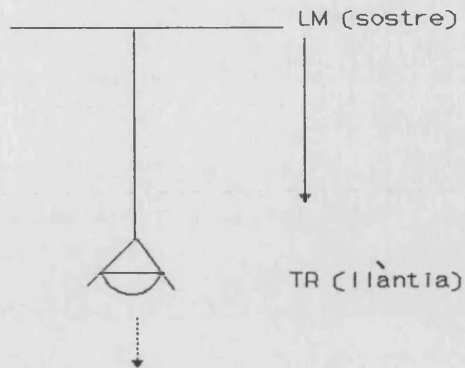
Ací cal incloure els usos que, segons Alcover, expressen "cessament o acabament d'un acte"

"Quan van tornar de la guerra eren massa vells i no sabien res ni volien aprendre-ho." Br 31

Ve amb el seu fill de caçar en la boscúria

Un ús metafòric és el de verbs que signifiquen

"subjecció"; en efecte, el verb *penjar* conceptualitza la força de la gravetat com un moviment de separació des del punt de subjecció de la cosa penjada en direcció al sòl:

Vegem-ne un exemple, amb l'antònim *despenjar*:

"De no sé quin nínxol es va despenjar una corona amb les flors encara fresques i un ram petit que rodolava se'm va aturar als peus." Sds 329

El punt de subjecció és el que manté la consistència de l'objecte penjat. Per una metàfora de segon grau (a partir d'un ús metafòric) hom pot motivar el suplement del verb *dependre*; aqueix objecte, en efecte, expressa el punt de subjecció (figurat: fonamentació, vinculació...) d'un TR:

Nicolau encara depèn dels seus pares

La decisió depèn del parlament

"No ho sé... no ho sé ben bé... Això, aquesta proximitat que pot haver-hi i que no depèn del veïnatge ni de la llunyania... una relació..." DV 35

Finalment, cal tenir en compte que hi ha verbs que expressen exclusivament un moviment abstracte (origen) com ara *procedir*, *provenir*, *sorgir*... Vegem-ne exemples:

"El govern espanyol va fer pública a través d'un comunicat oficial la seva "condemna més enèrgica" pel cop militar dirigit contra "un govern democràtic sorgit lliurement de les urnes", i va reiterar el seu total recolzament al gabinet del president Carlos Andrés Pérez." Av 3

"La polèmica prové d'unes declaracions de Paco Fernández

6.1.1.3. Verbs amb suplement

Tenim després un ampli grup de verbs que es construeixen amb suplement. Aquests usos de la preposició *de* es caracteritzen pels següents trets:

(- El TR realitza un moviment que té com a punt de partença el LM.)

- El LM és subcategoritzat pel verb com a objecte d'aquest.

- (Dominis abstractes (conceptualitzats com a espais).)

L'única diferència que trobem ací és el fet que el LM és subcategoritzat pel verb i que la motivació és més variable. Cal tenir en compte que la subcategorització no implica necessàriament que el LM ha de ser l'objecte "directe" de l'acció verbal:

Ha fet un home de Joan

El sentit metafòric és obvi: l'objecte directe de l'acció verbal és *un home*; *Joan* és l'origen de l'acció verbal (= a partir de Joan). De fet, no és freqüent que l'origen es conceptualitze com a objecte afectat (indirectament) pel verb, potser perquè l'origen és una relació més marcada. Recordem que en llatí s'emprava un cas direccional tant en l'objecte directe com en determinats circumstancials directius, categories que tal vegada no siga precís de distingir en aquesta llengua. D'altra banda, mentre que hi ha verbs que exigeixen un circumstancial directiu (*anar*), fins i tot els verbs que semblen pressuposar amb major força un complement d'origen (*venir*) poden aparèixer sense ell. Nogensmenys, en els casos menys motivats, el sintagma preposicional introduït per *de* sí que sol ser l'objecte del verb. En aquests casos, com en l'objecte directe preposicional, tenim que l'objecte del verb se'n separa, però ara la distància entre el verb i l'objecte no és posterior (directiva) sinó anterior (d'origen), és a dir, l'acció

verbal "s'allunya" en certa manera del seu objecte. Aqueixa separació és ben clara en un verb com el següent:

No es va penedir de les seues culpes

En canvi, la motivació tendeix clarament a zero en un cas com el següent:

No es preocupa gens dels seus fills

Malgrat que la motivació tendesca a zero, la conceptualització separada de verb i objecte continua donant-se.

Notem d'altra banda que hi ha una correlació entre la intransitivització mitjançant *-se* i la conceptualització de l'objecte com a separat del verb:

ocupar la casa —————→ *ocupar-se de la casa*

informar els veïns —————→ *informar-se del funcionament de la borsa*

Sembla que la incorporació de l'objecte (animat, pseudo-reflexiu) al verb fa que es conceptualitze com a objecte separatiu l'objecte verbal.

Notem, d'altra banda, que el paral·lelisme de l'objecte directe preposicional amb la preposició *de* no és tan perfecte: en aquest cas no hi ha restriccions seleccionals respecte de l'objecte, i un verb es construeix amb *de* amb independència dels trets seleccionals de l'objecte.

Passem, doncs, a estudiar exemples de suplement introduït per la preposició *de*:

1. Tenim un primer grup d'usos en què la preposició *de* és encara ben motivada, car hi ha una conceptualització abstracta de separació, amb diversos matisos segons el domini (resguard, defensa, rebuig, canvi, etc.). El pas de motivació a immotivació, tanmateix, no es dona de manera brusca, i en aquests usos es veu una gradació des dels més motivats als menys motivats:

1.1. Clarament motivats són els verbs que expressen canvi; en efecte, suposen un moviment (abstracte) des d'un estat original (marcat amb la preposició *de*, pròpia de l'origen del moviment) cap a un estat nou:

"(...) lluitant per tal de fer d'aquest buit una cosa

gairebé dolça... buida i no buida, perquè..." DV 36

"El documental il·lustra, en una àmplia panoràmica, la biografia d'una dona que, en poc més de deu anys, ha passat de ser una jove i anònima puericultora, d'aparença tímida, a ser la princesa amb més glamour i més coneguda de l'actualitat." Av 40

"En tot cas, sé que no vaig canviar d'estatge; (...)"

Br 36

1.2. També tenim ací els verbs de defensa o resguard:

- La defensa, en efecte, suposa la separació, l'allunyament de l'objecte de la defensa:

Jo no sé defensar-me dels enemics

TR ←———— *defensar-se* ————— *enemics*

L'acció verbal suposa un allunyament del subjecte (TR) de l'objecte. Vegem-ne un exemple:

"Per Sanjuán, aquesta prevalença no permet al PSOE "albergar més que mínimes esperances" de poder defensar-se de les campanyes difamatòries." Av 9

- Igualment, verbs com *desfer-se*, *prescindir*, *mancar* que indiquen un abandó, separació física o abstracta de l'objecte:

"Descobriràs que et tocarà passar-te la meitat del segon any intentant desfer-te de les amistats indesitjables que hauràs contret durant el primer..." Br 36

"No fa gaire que he hagut de confessar-me que podien prescindir perfectament dels meus consells..." DV 88

"Però tenir-ho tot és encara estar mancat d'alguna cosa." DV 28

1.3. D'altres verbs igualment motivats per la conceptualització en termes de relacions d'origen del seu verb:

- Un verb com *recuperar-se* i afins, en què l'objecte s'allunya del subjecte al temps que es verifica l'acció verbal:

"El davanter búlgar encara no s'havia recuperat de la

lesió, concretament de la ferida que es va fer ara fa dues setmanes al Camp Nou en el partit contra el València, corresponent a la tornada dels vuitens de final de la Copa del Rei." Av 25

"Mansilla va puntualitzar que aquest negoci no podrà recuperar-se de la situació de dèficit tècnic abans del 1994." Av 25

"I, en lloc de permetre que ens recobréssim d'aquest trasbals, (...)" DV 81

"No podeu pas culpar-la si, a despit de la seva bona voluntat, no us va poder guarir de la vostra amnèsia." DV 80

- Igualment, el verb *penedir-se*:

"Paco Fernández Ochoa va indicar ahir que estava penedit de tot el que havia dit." Av 28

- O el verb *queixar-se*: naturalment, hi ha una separació respecte d'allò de què hom queixa:

"- De què et queixes, doncs?"

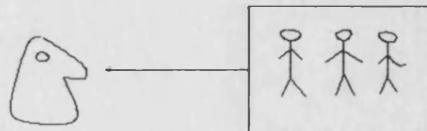
- D'això, precisament: de no esperar res." DV 27

Igualment, amb el verb *cansar-se*:

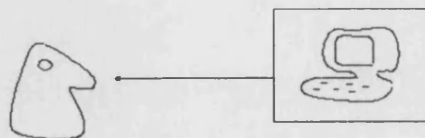
"Tenia la repetició i la insistència tan fàcil, que més aviat solien cansar-se els joves d'alçar la cama que ell de rascar l'arquet sobre les cordes devastades." UB 20

- Els verbs que indiquen ús (i abús) solen construir-se també amb la preposició *de*; aquest ús parteix d'una conceptualització segons la qual el món sensible s'entén com quelcom extern a l'home i del qual aquest es possessiona, tot extraient-ne els seus elements:

Romeu s'aprofita dels amics

Albert se serveix d'un ordinador per fer els treballs de curs

Vegem-ne alguns exemples:

"Us sembla bé que algú s'aprofiti de les circumstàncies en què es troben dos innocents per abusar de la seva bona fe?" DV 80

"Als cercles polítics de la capital s'ha comentat que, mentre els alts comandaments militars es beneficiaven de pre-ventes legals i contractes milionaris en les compres d'armament, els oficials de graduació mitjana es veien afectats pel procés de creixent deteriorament econòmic que ha colpejat la resta de la població." Av 2

"No és pas aquest el cas de la bola, ja que no podem servir-nos-en com vós de la vostra." DV 39

Igualment, ací tenim verbs que expressen possessió:

"En realitat, el que vol la portera és tornar a apoderar-se d'aquest objecte." DV 83

"No podreu abandonar dignament aquesta habitació sense haver-vos possessionat plenament d'allò que és vostre." DV 35

"Perquè, què teniu, de què disposeu?"

- De tot... i de res." DV

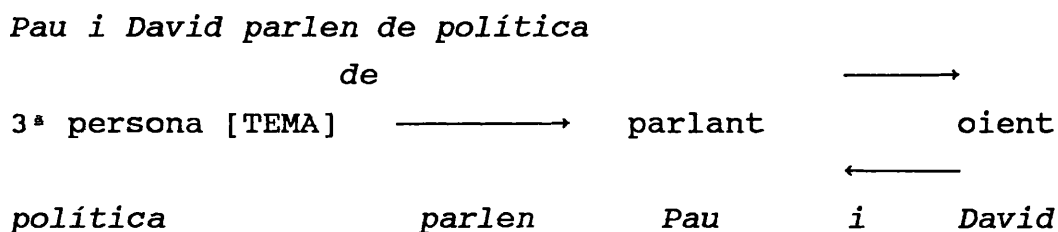
Semblant és el cas de *encarregar-se* (prendre quelcom - idea d'extracció- sobre la pròpia responsabilitat):

"La Cooperació Política de la CE, l'òrgan que ara mateix

s'encarrega de les seves relacions exteriors, farà avui pública una comunicació en termes similars." Av 3

En qualsevol cas, aquests usos ja tenen una motivació tendent a zero, i són usos en què la intransitivització del verb mitjançant se comporta forçosament la conceptualització de l'objecte com a LM del qual el subjecte se separa.

1.4. Escassament motivat es troba l'ús de la preposició *de* per indicar el tema del qual hom parla, hom tracta, etc. Hom parteix d'una conceptualització en què el tema (la tercera persona a què remetent parlant i oient en les seues converses) es conceptualitza com a origen, fons d'on s'extrau la matèria dels actes de parla:

Alcover inclou aquest cas entre els usos de *de* "de matèria", car hom indica, en certa manera, la matèria del discurs.

Vagem alguns exemples, en primer lloc, amb verbs de llengua:

"És una llàstima que no puguem dir el mateix de vós." DV 39

"Jo, d'això en dic un acte de generositat." DV 80

"Justament estàvem parlant de vostè." Vad 294

"El capítol més conflictiu? El que parla de la primera meitat d'aquest segle en què encara som." Av 21

"Però parlem de Croàcia, ara, parlem-ne." Av 21

La preposició *de* no sols marca el tema sobre el qual es parla, sinó també sobre el qual es pensa, s'informa, etc., activitats que suposen una activitat comunicativa, conceptualitzada en termes d'activitat verbal:

"El cap d'Estat va reconèixer que va ser informat massa tard de l'entrada a França del dirigent radical palestí,

però va acusar la premsa d'haver inflat l'afer." Av 5
"Avisada per la comunitat internacional del perill de la destrucció de la capa d'ozó, dilluns passat la NASA va lliurar el seu últim estudi(...)" Av 20

"Cada historiador deia què pensava de cada frase." Av 21

"De qui no hi ha dubte que va viure en aquest país és de l'ex-coronel de la divisió d'Afers Jueus de la Gestapo, (...)" Av 2

"(...) perquè aquesta dona anirà trobant altres maneres de convèncer-vos de l'excel·lència d'unes disposicions que creu raonables i escaients." DV 66

També cal incloure ací el verb *tractar-se*, que indica referència en sentit més ampli (no necessàriament tema parlat):

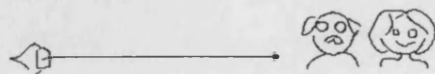
"No és cap secret, tampoc, afirmar que es tracta d'una de les lleis que, aquí i arreu, més polèmica desperten." Av 12

"De fet, es tracta, per part del govern, de demanar una mena de vot de confiança." Av 5

1.5. Tenim, també en el límit de la motivació, els verbs de percepció sensorial i intel·lectiva, del tipus *recordar*, *saber de*, etc. Sembla que hi ha una manera doble de conceptualitzar la percepció de l'home:

a) Una manera directiva, representada per usos com *mirar cap a*, *mirar a...*, en què els sentits parteixen dels òrgans perceptius cap al món exterior, prèviament a una veritable activitat perceptiva:

Adrià mira cap als seus pares

b) Una manera separativa, en què la realitat es concep com quelcom d'on els òrgans perceptius obtenen informació (cf. els casos de *usar*, *abusar*, que obeeixen a una conceptualització semblant del món exterior):

Feia temps que no sabiem d'ell

Robert no es recorda dels seus pares

Notem com a dada interlingüística que gran part dels verbs perceptius del grec es constrüen en genitiu, el cas separatiu d'aquella llengua:

Κωκυτοῦ δ' ἤκουσε καὶ οἰρωγῆς X, 447

"Va sentir el gemec i el lament"

En català, però, els verbs que expressen una percepció (normalment intel.lectiva) són relativament pocs:

"El president francès va assenyalar que va assabentar-se de l'arribada de Habache quan ja estava hospitalitzat a París." Av 5

"Però en adonar-me de la baixesa que implicava, vaig ser prou noble per a renunciar-hi." DV 88

"El meu pobret mort no es recordava de mi; no podia." Sds 332

"Serà que aquestes publicacions britàniques tan esponeroses viuen en l'error i nosaltres -i les nostres publicacions- sabem de veritat de les regles de mercat?" Av 13

"Sap tant de dissimular, ell..." Vad 291

"(...) m'aportaven la mena de companyia de què havia fruit a sisè, a l'escola, i per a la qual m'havia

preparat el sisè curs; (...)" Br 37

2. Finalment, tenim verbs en què la motivació de la separació és tendent o igual a zero: tan sols hi ha una conceptualització de la separació de l'objecte en termes d'origen, però hom no descobreix cap idea de separació, per molt abstracta que siga, en la semàntica verbal:

- *preocupar-se, tenir cura de:*

"Veig que ja us heu preocupat del vostre confort." DV 73

"(...) preocupa't de fer un bon primer curs i un quart excel·lent." Br 35

"No és lògic que ella disposi al seu grat i tingui cura de nosaltres..." DV 29

"Per què ens hem de fiar d'ell?" DV 67

- *enamorar-se:*

"El rei també s'enamora de la noia i se la vol endur al seu castell." Vad 29

Fins i tot en alguns d'aquests casos pot estar justificada semànticament la conceptualització, car hi ha una forta implicació amb un exterior (*preocupar-se*, per exemple, indica una forta implicació amb un objecte exterior, que hom l'interioritza, tot arrabassant-lo de l'exterior humà), o simplement a partir de l'ús de "tema" (l'objecte de la preocupació és el tema del qual algú es preocupa).

6.1.1.4. Verbs amb suplement (canvi de preposició)

Tenim a continuació els verbs amb suplement que presenten *de* davant infinitiu a causa del fenomen de canvi de preposició. Aquests usos es caracteritzen pels següents trets:

- Motivació tendent a zero.

- El LM és subcategoritzat pel verb com a objecte d'aquest.

- El LM és una acció (infinitiu).
- Dominis abstractes.

Ací la motivació tendeix clarament a zero, fet que justifica precisament el fenomen de canvi (i caiguda) de preposicions. Nogensmenys, ja hem vist que no manquen casos en què *de* apareix sempre amb un verb sense cap mena de motivació semàntica. D'altra banda, no descartem que aquest ús siga motivat pels *de* optatius que sovint apareixen en català com a marcats de no-subjecte (i, paradoxalment, de subjecte) que estudiem a continuació. Vegem abans, però, alguns exemples:

"Quan vaig decidir de tornar-hi, tenia ales als peus."

Sds 331

"Amb el braç que li quedava havia après de fer una infinitat de coses i era la seva opinió que les feia millor que abans, perquè ara havia necessàriament de fixar-s'hi." UB 21

"Aquesta llista, integrada pel Moviment pels Drets dels Ciutadans, Shinui i Mapam, amenaça d'arrencar un bon nombre de vots als laboristes, (...)" Av 4

6.1.1.5. *De* optatiu davant l'infinitiu subjecte i objecte

6.1.1.5.0. Tenim, en efecte, el cas, una mica conflictiu, de determinats infinitius que funcionen com a objecte i subjecte i que en català es veuen acompanyats optativament de la preposició *de*, sense que hi haja, aparentment, un canvi de significat entre un ús i l'altre. Sense voler entrar massa en un problema sintàctic que ha atret l'atenció del Generativisme, en relació amb la teoria dels complementitzadors, farem un xicotet estat de la qüestió i proposarem una possible solució pel que fa a la motivació d'aquests usos des del punt de vista de la Gramàtica Cognitiva.

6.1.1.5.1. Abans, però, cal que especifiquem en quines

ocasions apareix en català aquest *de*. En efecte, Badia n'assenyala dos casos:

1) Com a objecte de verbs com *assajar, decidir, desitjar, esperar, oferir, procurar, proposar, pensar, prometre, resoldre*, etc. Amb aquests verbs és preferible, segons Badia, d'emprar *de*, si bé és admés l'infinitiu sense preposició.

En canvi, mai no apareix la preposició *de* davant els verbs modals com *voler, poder*, i els verbs perceptius com *saber, sentir* i *escoltar*, i d'altres verbs com *deixar* i *fer*.

Vegem alguns exemples de *de* davant el tipus de verbs assenyalats:

"Escollim contra vosaltres dos com vam escollir d'abandonar la casa." DV 91

"És impossible que resisteixi *de* ser Hardcastle sempre, nit i dia; (...)" Br 32

"...no podré entendre mai perquè vaig necessitar tant *de* sentir-me protegida." Sds 335

"La prestació del cor va ser en tot moment excel·lent i va donar mostres d'una ductilitat i flexibilitat extremes, que li va permetre *de* glopejar el text de cadascuna de les frases." Av 36

2) La preposició *de* pot emprar-se davant l'infinitiu que funciona com a subjecte, sempre que aquest aparega darrere el verb (el verb ésser o verbs impersonals, ço és, verbs que no solen portar un subjecte personal):

És tan bonic d'escalar un cim!

M'agrada de saber-ho

No m'era permés d'anar-hi

És una temeritat de sortir amb aquest temps

Respecte d'aquest ús, que contrasta amb l'ús del castellà però que es troba ben present i d'una manera ben viva en llengües com el francès, assenyala Badia:

"El infinitivo sujeto, precedido de la preposición *de*, es uno de los usos más genuinos del catalán, a pesar de lo cual en el lenguaje hablado se nota una fuerte tendencia a su desaparición: muy frecuentes son, en

efecto, resoluciones como *m'agrada saber-ho*, és una temeritat sortir, etc., que tampoco han de considerarse incorrectas, sino menos correctas." (1985: 68)

Vegem-ne alguns exemples:

- Molt freqüent és el cas amb el verb ésser:

"(...) per un novençà com jo, havia estat una sort de trobar aquell estatge." Br 36

"És fàcil, retrospectivament, d'adornar la pròpia joventut passada amb una falsa precocitat o una falsa innocència, i de fer trampa amb les dates que marquen la pròpia estatura en el brancal de la porta." Br 36

- Verbs impersonals:

"Em recava d'anar-me'n com si en el moment de marxar hagués de passar alguna desgràcia, però els ulls em coïen massa i tenia fred." Sds 331

"(...) en aquell temps no costava gaire d'arribar als afores." Br 32

"Li agradaria d'ajudar-nos?" DV 84

"Ja saps que de fet no ens trobem tan llunyans com ens plau de demostrar..." DV 90

"Però mentre els nuclis d'influència social discuteixen, ben legítimament, sobre aquests temes, al govern toca de legislar, i de fer-ho d'una manera clara i compromesa." Av 12

"Et sap greu de quedar-te sola? " DV 71

6.1.1.5.2. Com déiem, aquesta mena de construccions, en què la preposició *de* sembla no tenir cap significat i, encara pitjor, no ser necessària ni tan sols semànticament, ha atret l'atenció dels lingüistes. La Gramàtica Tradicional normalment ha negat l'estatus preposicional d'aquest *de*. Així, GREVISSE diu que és un "outil grammatical ou [une] cheville syntaxique"; LE BIDOIS que és un "exposant d'infinitif"; DE BOER "un élément syntaxique de transition, (...) qui sert à éviter un hiatus syntaxique." (apud LE FLEM (1987: 126)); de manera semblant, DAMOURET i PICHON consideren que és un article que caracteritza la presentació

d'un substantiu verbal (ibdem), i TOGEBY, en un estudi diacrònic sobre el francès, considera que és un substantivador, que ha substituït l'infinitiu substantivat del francès antic, i que és paral·lel al to de l'infinitiu anglès (apud COX (1983)).

6.1.5.2.1. Aquesta construcció, com déiem, ha atret l'atenció dels generativistes dins la teoria de la complementació. Els autors generativistes en general consideren:

1) *De* no és una preposició

2) *De* és un complementitzador, un marcant de subordinació que permet a un verb de funcionar com a nom subordinat a un altre verb en estructura profunda i que després pot desaparèixer de la superficial. Així doncs, els elements subratllats en les següents oracions tenen un comportament paral·lel:

Joan no permet a les seues filles d'anar a la discoteca

Joan no permet que les seues filles vagen a la discoteca

Sense deixar de compartir aquestes assumpcions principals, els diversos autors generativistes tracten de distinta manera aquestes construccions. Així, KAYNE (1981) considera que aquest *de* no és paral·lel al to de l'anglès, i n'aporta diversos arguments, entre els quals es troben els següents:

a) El complementitzador *de* no apareix sempre que apareix el to de l'anglès:

**Je lui ai dit où d'aller/ où aller*

I told him where to go

b) La posició de la negació, distinta en cada cas:

I told him not to see anyone

Je lui ai dit de ne voir personne

6.1.1.5.2.2. En canvi, COX (1983) parteix precisament de la consideració que el *de* del francès equival al to de l'anglès:

Les passagers décident de rester à bord

The passengers decide to stay on board

Com que *de* és un complementitzador que s'introdueix en

estructura profunda per tal de permetre a l'infinitiu d'introduir-se en una oració superior, el que cal justificar és aquells casos en què no apareix *de*:

a) Aquest és el cas dels verbs modals, però l'absència de preposició es dona també en anglés i tal vegada obeeix a una mateixa tendència:

We musn't make that mistake again

Nous ne devons pas répéter cette erreur

b) Tenim després usos metalingüístics com *vouloir est pouvoir*; aquest caràcter metalingüístic permet que hom empre un infinitiu "essència", sense ser habilitat per funcionar en una oració amb una funció plenament verbal. En canvi, tenim el cas d'usos com els següents:

Il est amusant de nager

**Nager est amusant*

Cox explica aquesta construcció amb les següents paraules:

"Here, the marker *de* has a syntactic function: it indicates that the infinitive, which occurs in the position ordinarily occupied by the direct object or complement of the verb, is not, in fact, the complement of the verb but rather its deep subject." (1983: 170-171)

Aquesta funció distintiva seria escaient si no fos perquè les preposicions precisament es caracteritzen per marcar com a no-subjectes els LMs que introdueixen.

Per tant, *de* és un complementitzador que desapareix sota determinades condicions, i no cal parlar d'introducció de *de*, sinó de la seua deleció.

Aquesta consideració de la preposició *de* seguida d'infinitiu com a complementitzador ha estat posada en dubte per PIERRARD (1984), que aporta diverses proves de la manca de paral·lelisme entre infinitius marcats amb *de* i completives introduïdes per *que*, i per LE FLEM (1987) des del punt de vista de la Psicomecànica. Le Flem considera de primer poc convincent que hom introdueixca un *de* en estructura profunda per tal d'eliminar-lo després en la majoria dels

casos, si més no en francès. Aquesta manca de *de* seria encara més marcada en el català actual, sistemàtica en àrees dialectals com la valenciana. A més a més, la consideració de *de* com a complementitzador és discutible des dels següents punts de vista:

a) Morfològicament, el caràcter pronominal de *que* permet la seua funció complementitzadora (de la mateixa manera que complementitza un pronom relatiu), però aqueix caràcter pronominal manca per complet en el cas de la preposició *de*.

b) Sintàcticament i semàntica, hi ha asimetries entre el comportament de la conjunció *que* i la preposició *de*, fins i tot semànticament:

Il avait oublié qu'il partait/ de partir

Aquestes diferències de sentit no se solen donar, tanmateix, en català. LE FLEM fa una proposta de motivació d'aquests usos a partir del significat de la preposició *de*, però parteix d'uns usos que no són atestats en català i que difícilment poden motivar aquest *de* en aquesta llengua (*Et vous de s'interroger sur ce fait*).

6.1.1.5.3. Des d'un punt de vista cognitiu creem que cal distingir clarament els dos tipus de què parla la normativa:

1) En el cas de verbs transitius, creem que no suposa cap entrebanc el que aparega una preposició marcant un infinitiu que és "no-subjecte"; ja hem comentat en diverses ocasions que allò que és excepcional és que precisament un no-subjecte aparega sense preposició. L'infinitiu, com a substantiu verbal, pot aparèixer com a subjecte i com a objecte d'un verb transitiu, de la mateixa manera que un nom:

Han permés l'eixida dels evacuats

Els han permés eixir

Els han permés d'eixir

En l'últim cas, l'objecte és marcat amb preposició (com en els casos d'acusatiu preposicional, de suplement, etc.); hom marca emfàticament el no-subjecte. En aquests casos, tanmateix, la preposició *de* tendeix o equival semànticament a zero, com en els casos extrems de suplement que hem estudiat adés, i açò explica el seu caràcter opcional.

2) Major dificultat suposa el cas en què l'infinitiu és subjecte; en efecte, l'existència de subjectes amb preposició és una palmària contradicció amb la definició de la classe preposicional per part de la majoria dels lingüistes, que sempre han vist com a fet sospitos l'existència de "subjectes amb preposició". Des d'una perspectiva cognitivista, no podem admetre l'explicació que l'infinitiu ha d'anar marcat en estructura profunda per un complementitzador, que després serà eliminat en uns casos i no en altres, car la Gramàtica Cognitiva no considera que hi haja cap altre nivell que el superficial. Cal que ens preguntem, doncs, si l'ús de la preposició *de* és motivat, justificat, en els exemples del tipus següent:

És important d'omplir el formulari correctament

No pretenem donar una solució definitiva a aquest problema, car no podem entrar ací a la problemàtica de les construccions d'infinitiu; només volem donar algunes notes que puguen aclarir una mica la motivació d'aquests usos a partir de l'estudi que hem anat fent respecte de la preposició *de*. Tres aspectes creem que s'han de tenir en compte a l'hora de motivar aquesta construcció, en especial en el cas del verb ésser:

1) En primer lloc, el subjecte no és un subjecte prototípic:

- a) Apareix en una posició postverbal.
- b) No és un subjecte "Agent" ni "origen" de l'acció.
- c) No és tòpic, quelcom conegut de què hom parla.

2) En segon lloc, tant la preposició *de* com l'infinitiu presenten una afinitat semàntica:

a) Segons tindrem ocasió de veure, la preposició *de* s'associa en alguns dels seus usos (partitius) amb LMs que són "noms essència", sense actualitzar, segons la doble conceptualització de què vam parlar al principi (extracció d'una quantitat o especificació d'una quantitat).

b) Igualment, l'infinitiu ha estat definit dins la Psicomecànica, per exemple, com l'expressió d'un procés verbal virtual. Així, Le Flem assenyala:

"(...) celui-ci [l'infinitiu] évoque une représentation extrêmement générale, virtualisée, d'un procès vu dans sa totalité: refusant la localisation dans une époque, la variation ordinale, les pronoms existentiels (je, tu...) (...)" (1987: 136)

Així, les oracions següents serien paral·leles:

- *La llei especifica que tots els ciutadans tenen els mateixos drets i obligacions (...)*

- *I els nostres, de drets?*

És important d'omplir correctament el formulari

c) Notem, d'altra banda, que no sols aquest subjecte és molt poc prototípic, sinó que fins i tot podem afirmar que no és subjecte, sinó correferent del subjecte. En efecte, en francès hom diu:

Il importe/ est essentiel d'expliquer ce de

En llengües com el català, està prohibit un subjecte referencial, que siga pronom personal, com ho està també en casos de suposat "subjecte preposicional", com ara amb la preposició entre:

*[*Nosaltres] Entre Ramon i jo ens vam acabar els pastissos que quedaven*

Observem, d'altra banda, la següent construcció:

Aquesta construcció és difícil d'explicar

Aquests problemes són difícils d'explicar

Aquesta construcció es considera normalment radicalment distinta de la construcció que ens ocupa:

És difícil d'explicar aquesta construcció

En efecte, *aquesta construcció*, en la primer oració, és subjecte, *difícil* és l'atribut, que té un infinitiu com a complement, infinitiu que normalment es considera que té un valor "passiu", car no pot tenir un objecte directe. En el segon cas, el subjecte hom considera que és l'infinitiu, que al seu torn té un objecte directe (*aquesta construcció*). Cal que ens preguntem fins a quin punt es diferencien aquestes construccions en aparença tan distintes. Nosaltres creem que són distintes, però no radicalment distintes, i la diferència

entre totes dues obeeix a l'elisió d'elements totalment irrellevants informativament (com s'esdevenia amb el subjecte correferent amb el sintagma introduït per *entre* en construccions com *Entre tu i jo ho farem*). Observem la construcció de què estem parlant:

ϕ és difícil d(e) ' explicar aquesta construcció
 A V₁ B prep V₂ a

A = B = _____ A

Com hom veu, hom prescriu l'eliminació el subjecte A, correferent amb A que funciona com a LM de la preposició *de* a causa de la seua irrellevància informativa. En efecte, si hi havia tots els elements, obtindriem una oració com la següent:

**Explicar aquesta construcció és difícil d'explicar aquesta construcció*

En canvi, notem que en francès és obligatòria la presència del subjecte correferent, però un subjecte esquemàtic (pronominal), amb la qual cosa la tautologia és parcial (la conceptualització és diversa):

Il est difficile d'expliquer cette construction

Notem que la igualtat és una de les relacions a la qual pot aplicar-se *de*, que expressa relació en general; el verb *ésser* amb valor copulatiu estableix precisament una relació d'igualtat, però processual (mentre que en la preposició *de* la relació és atemporal). Notem, doncs, que la preposició relaciona en realitat l'adjectiu amb el verb (que comporta un complement directe), i ens trobem amb una construcció del tipus N *de* N (l'adjectiu és una mena de nom). Semblant és la construcció següent:

Aquesta construcció és difícil d(e) ' explicar
 a V₁ B prep V₂ + (a)
 a = B = V₂

Com hom pot veure, ací sí que tenim un veritable subjecte (*aquesta construcció*) que ara és correferent amb l'objecte directe de *explicar*, l'eliminació del qual és per aquesta raó prescrita. No cal parlar, doncs, d'un "infinitiu actiu amb valor passiu", que és una d'aqueixes etiquetes contradictòries típiques de la Gramàtica Tradicional. La diferència, doncs, és que ací hom iguala *aquesta construcció* i *difícil* mitjançant el verb *ésser*; al seu torn, *difícil* té un complement d'igualtat (expletiu, TR = LM) introduït per la preposició *de* (*difícil = explicar aquesta construcció*), que inclou informació que resulta redundant per la igualació prèvia establerta per *és* i que per aquesta raó és eliminada.

Finalment, cal dir que quan hom no introdueix la preposició *de*, ens trobem davant una construcció en què l'oració d'infinitiu aconsegueix veritablement la funció de subjecte:

Explicar aquesta construcció és difícil

Així doncs, el tipus *Els permeten d'anar al cinema* i *És difícil d'explicar aquesta construcció* no pertanyen exactament a la mateixa categoria:

a) El tipus *Els permeten d'anar al cinema* és molt pròxim al suplement (en especial aquells que alternen amb d'altres preposicions en d'altres distribucions, en què la tendència a zero és major) i es caracteritza pels següents trets:

- Motivació tendent a zero.
- El LM és subcategoritzat (opcionalment) pel verb com a objecte d'aquest.
- El LM és una acció (infinitiu).
- Dominis abstractes.

b) Pel que fa al tipus *És difícil d'explicar aquesta construcció*, tenim un cas del tipus N *de* N que podem caracteritzar amb els següents trets:

- TR guarda una relació intrínseca/ banal (igualtat) amb el LM.
- El TR és un adjectiu
- El LM és un infinitiu

- El verb és el copulatiu *ser*.

- El sintagma preposicional és correferent amb el subjecte de l'oració, l'aparició del qual està vetada.

Els altres usos (impersonals) són més difícils de motivar, i la seua justificació potser parteix del valor impersonal que adquireixen les construccions del tipus *és + adjectiu + ϕ / de + inf*:

És convenient d'omplir correctament el formulari

Convé d'omplir correctament el formulari

6.1.1.6. Indicador del punt inicial d'una extensió (domini espacial)

Fem en aquest punt marxa enrere per tornar a uns usos ben situats en el domini espacial però en els quals no es conceptualitza un viatge, ni físic ni abstracte, sinó tot al més imaginari. Ens referim als casos en què la preposició *de* indica el límit inicial que serveix per definir una extensió. Aquests usos ja han estat explicats en parlar de les preposicions que servien per definir el límit final de l'extensió (*a, fins a*), i no ens hi deturarem massa. Recordem sols que ens trobem davant una metàfora per la qual hom mesura una distància fent referència al punt inicial (marcat per *de*) i el punt final (marcat per *a*) d'un viatge imaginari que recorreria aqueixa distància. Els trets que defineixen aquest ús són, doncs:

- El LM és el punt (límit) inicial d'un viatge imaginari que serveix per definir una distància (A (origen) \longrightarrow B (arribada)).

- Domini espacial.

Notem que el viatge imaginari com a tal no és conceptualitzat: el LM no és subcategoritzat pel verb i per tant ni tan sols per defecte podem considerar que es conceptualitza un moviment des de l'objecte al verb: aqueix viatge és tan sols imaginari.

Vegem-ne alguns exemples:

"- (...) Creiem que no hi ha pas gaire gent que conegui la consta com vós...

- De Portvendres a Garraf, pam a pam..." UB 23

Ací tenim també un ús que hem explicat en un altre lloc: "(...) i un rètol amb lletres impreses proclamant aquest ultratge fou penjat a vint centímetres de la meva porta." Br 30

6.1.1.7. Indicador del punt inicial d'una extensió (d'altres dominis)

Aquesta expressió del límit inicial de l'extensió apareix, metafòricament, en d'altres dominis:

6.1.1.7.1. En primer lloc, en el domini temporal, on de expressa el punt inicial definidor de duracions: el temps, cal recordar-ho, ben sovint es conceptualitza com espai: les unitats temporals són fites que es disposen en el continu lineal i unidireccional del temps i que serveixen per localitzar les nostres accions en aqueix continu direccional. Les nostres accions poden definir-se per relació a unitats temporals puntuals o per referència a duracions, i aleshores se situen a l'interior d'aqueixes duracions. Aqueixes duracions, tanmateix, es conceben com distàncies entre les unitats puntuals, i aqueixes distàncies es defineixen pel punt inicial i final que limiten el segment, segons la metàfora que concep el temps com un moviment unidireccional d'arrere endavant. Així doncs, aquests usos es caracteritzen pels següents trets:

- El LM és el punt (límit) inicial que serveix per definir una duració (extensió en el temps).

- El TR és una acció.

- Domini temporal.

Vegem-ne alguns exemples:

"[va ser president en dues ocasions] (...) el 18 de febrer del 1963 interinament, quan R. Betancourt va

realitzar una gira per Nord-Amèrica i el Carib, i del 12 de març del 1974 al mateix dia del 1979, després d'haver estat elegit president constitucional de Veneçuela el 9 de desembre de 1973, per una votació aclaparadora." Av 2

"(...) el president Menem va firmar el decret pel qual aquests documents passaran a l'Arxiu General de la nació, on podran ser consultats per qui ho vulgui d'aquí a un mes." Av 2

Tenim ací també algunes construccions tendents a la fixació; en la següent hom ubica l'acció amb indeterminació a l'interior del segment assenyalat, marcat per elements igualment indeterminats però caracteritzats per la seua brevetat (d'un moment a l'altre = imminentment):

"A l'estiu, solia passar un músic ambulant, un home vell petit i plàcid, amb un bigoti llarg i caigut, els ulls tristos i d'una pell tan blanca i esblaimada que semblava que l'havien bullit o almenys que l'interessat havia de tenir un cobriment de cor d'un moment a l'altre." UB 19

Igualment, amb un valor conjunt aproximatiu, però ací indicant freqüència i irregularitat, tenim l'aplec *de tant en tant*, que també hem explicat en parlar de a:

"A l'hivern, *de tant en tant*, solia comparèixer un home de Begur a qui deien el Miner, que era manc i tenia un aspecte esquiu i reservat." UB 20

6.1.1.7.2. Hi ha una extensió en què *de*, en correlació amb *a*, expressa metafòricament una relació modal-quantitativa:

"A l'últim, amb els braços estirats endavant, vaig dir baixet a ningú que tot era meu: el jardí dels morts *de* paret a paret i ben endins, fins a les arrels més fondes, (...)" Sds 333

Ací tenim els aplecs amb valor clarament modal com *de bat a bat*, *de cap a cap*, etc.

Els trets són:

- El LM és el punt (límit) inicial que serveix per

definir una extensió.

- La correlació de...a expressa un significat modal "exhaustivament"

- El TR és una acció.

- Domini modal-quantitatiu.

6.1.1.7.3. Finalment, tenim en el domini plenament quantitatiu, de pot indicar el límit inicial d'una extensió en el nostre sistema quantitatiu establert arbitràriament, a l'interior del qual hom situa una quantitat aproximada; segons van comentar en un altre lloc, ací tenim un ús que no és prototípicament preposicional, car no marca els no-subjectes (àmbit oracional), car aquesta de apareix amb tota mena d'actants, inclòs el subjecte. Vegem-ne un exemple:

"Els nivells recollits indiquen que la concentració podria destruir d'un 1 a un 2 per cent d'ozó al dia durant els últims períodes de l'hivern a la zona nord, que és quan s'origina un corrent d'aire fred que està considerat com el motor que impulsa els gasos cap a les capes superiors." Av 20

La motivació és, però, ben clara:

- (No és un ús prototípicament preposicional)

- El LM és el punt (límit) inicial que serveix per definir una extensió.

- L'extensió és l'espai ubicat entre dues unitats quantitatives arbitràriament establertes en el domini numèric de la quantitat.

- El TR és qualsevol ens quantificable.

- Domini quantitatiu.

6.1.1.8. De equivalent a *des de* (arcaic i poètic)

Tenim un altre ús en què el LM és aquell lloc en el qual se situa un subjecte perceptor; ja hem vist sovint que és freqüent que la percepció humana es conceptualitzi en termes de moviment. Assenyalem, a més a més, que en aquest ús, assenyalat per Alcover, hui en dia hom empra en català preferentment la preposició *des de*. Alcover posa el següent exemple:

De son Palau lo mirava nostre Pare Inquisidor

L'exemple és, òbviament, antic. Notem que ací tenim la concepció directiva de la percepció que estudiàvem en usos com *Mirava cap al mar*: hom considera la percepció com un viatge des del subjecte perceptor als objectes, sols que ací *de* conceptualitza el subjecte perceptor (més aviat el lloc que ocupa), mentre que *cap a* o *a* conceptualitzava els objectes percebuts. Assenyalem que, a més a més, per una mena de metonímia, ací hom no conceptualitza tant el subjecte perceptor com el lloc que ocupa aqueix subjecte; aquesta metonímia, això de banda, és justificada pel principi de rellevància; en efecte, l'origen de la percepció és, naturalment, els òrgans (visuals, per exemple) o el subjecte, per la qual cosa no resulta rellevant d'assenyalar-ho, si no és en contextos poètics:

Mirava dels seus ulls (poètic)

**Joan mirava de si mateix*

En canvi, el lloc que ocupa el subjecte receptor i des del qual, consegüentment, es realitza l'acte perceptiu, sí que resulta rellevant, i d'aquí usos com els següents:

Maria mirava de la seua finestra

TR

LM

En qualsevol cas, recordem que hui en dia aquest espai ha estat ocupat per la preposició *des de*, preposició separativa com *de*, però especialitzada en aquesta mena d'usos.

Els trets que caracteritzen aquests usos seran, doncs, els següents:

- El LM és el lloc on se situa un subjecte que realitza una activitat perceptiva.

- L'activitat perceptiva es concep com un viatge des d'un subjecte perceptor als objectes percebuts.

- Metonímia: hom empra el lloc on es realitza l'acte perceptiu en comptes del subjecte que realitza aqueix acte perceptiu.

- Domini abstracte (visió), conceptualitzat en termes espacials.

6.1.1.9. Causal

Els usos "causals" de la preposició *de* estan perfectament motivats. Dos aspectes són a assenyalar:

1) L'origen, òbviament, és anterior al punt d'arribada. L'origen, doncs, és un punt inicial, primer, per definició. Recordem que la causa és anterior a l'efecte; per tant, no és d'estanyar que hom empra la preposició *de* per expressar la causa:

Quasi ens morim de fred
fred *Quasi ens morim*
de
LM → TR

2) Els usos causals de la preposició *de* es limiten, en el català actual, a un nombre molt restringit de TR i LM:

a) No sols el TR està restringit, sinó també el LM; en efecte, l'ús de la preposició *de* es limita a relacions de causa/ efecte molt rutinàries, ben establertes en la comunitat lingüística:

TR	LM
<i>morir</i>	<i>por</i>
<i>tremolar...</i>	<i>fred</i>
	<i>fàstic...</i>

Sembla que el LM és menys restringit que el TR; donat un TR com *morir*, en principi s'admet com a LM totes aquelles causes relacionades amb *morir*:

Aquest home ha mort de fred/ d'un atac al cor/ ?de misèria

Hom observa, tanmateix, que allò rellevant sembla ser que hi haja una relació banal, esperable, en suma, ⁵ entre la causa i l'efecte perquè hom puga emprar la preposició *de*. Aquesta restricció potser estableix un altre pont amb els usos adnominals de *de* (N de N), on l'ús de la preposició *de* queda sancionat sempre que hi haja una relació banal entre TR i LM. Notem, respecte d'açò, que *de* resulta agramatical quan aqueixa relació no es troba ben establerta en els coneixements enciclopèdics dels parlants d'una comunitat:

**S'havia estropejat la calefacció i els alumnes es van agrupar al centre de l'aula de fred*

vs. S'havia estropejat la calefacció i els alumnes es van agrupar al centre de l'aula pel fred/ a causa del fred/ per culpa del fred

Notem, doncs, que no es tracta que el LM siga un mot determinat, sinó que la relació (causal) entre TR i LM siga rutinària a dins d'una determinada comunitat lingüística.

b) Correlatiu d'aquest caràcter rutinari de la relació és el fet que el LM siga un mot sense actualitzar de caràcter genèric (conegut per tothom): *morir de por/ de fam/ de càncer...*

Així doncs, els trets que caracteritzen aquest ús són els següents:

- Metàfora: La causalitat es conceptualitza com un viatge que s'inicia en el LM (causa) (marcat per *de*) i acaba

⁵ Ja sia com a relació intrínseca o en la mesura que es troba ben establerta en els coneixements enciclopèdics compartits pels parlants d'una llengua; ací no distingim, com solen fer els autors cognitivistes, entre trets intrínsecs i trets enciclopèdics: la "relació intrínseca" que representa *de* fa referència a qualsevulla relació entre dos objectes sense major especificació considerada com "banal" al si d'una comunitat lingüística, ja pels coneixements "intrínsecs" (*l'interior de la ciutat*), ja pels "enciclopèdics" (*l'església de Canals*).

en el TR (efecte).

- El TR és anterior al LM.

- Domini abstracte (causa conceptualitzada en termes espacio-temporals⁶)

Els exemples del nostre corpus semblen contradir el que hem dit adés; tal vegada el seu ús en obres de creació literària tinga una intenció més aviat estilística (aquest de causal, fora dels usos consagrats per la rutina lingüística, té un ús marcat, sorprenent):

"Esglaiada d'haver de passar la nit amb els morts, entre soroll d'ales i ombres, amb ratxades de vent sortides de no sé on que feien gemegar les branques, vaig alçar els ulls al cel demanant clemència, i mentre el mirava, les frontisses van grinyolar." Sds 332

"De petit, Delouche es va mosquejar de veure la manera diferent com interpretaven la història a les escoles angleses i a les franceses." Av 21

"No gosava tocar-la, tot i que me'n moria de ganes, perquè trobava curios, i m'espantava que fos tan grossa." Sds 333

"El braç dels cops em feia mal, em sortia sang d'un tall que una punta d'atzavara m'havia fet a la galta." Sds 334

Trobem també exemples en què el LM és un adjectiu; aquests casos semblen poètics:

"(...) una olor amarga de flor de mandariner calenta de sol, d'on devia venir?, em marejava; (...)" Sds 334

"(...) ja hi havia estat abans; primer amb Sebastian,

⁶ Vanparys (1984), en efecte, estableix el següent tipus de sil.logismes que justifiquen les relacions entre metàfores de distinta abstracció:

la causalitat és una relació temporal (anterior/posterior)

una relació temporal és una relació espacial (temps de darrere endavant)

la causalitat és una relació espacial

Per aquesta raó diem que el domini causal es conceptualitza en termes de relació espacio-temporal.

feia més de vint anys, un dia sense cap núvol, quan les cunetes eren blanques de vidalba i de reines dels prats, i l'aire era dens de totes les sentors de l'estiu; (...)" Br 29

Assenyalem, en fi, que potser a partir d'aquest ús es motiva el suplement del verb *acusar* (o adjectius com *culpable*), on l'objecte s'entén clarament com una causa (encara que pot entendre's també com a tema, car ací causa i tema coincideixen); l'únic tret additiu als assenyalats tant si la motivació procedeix de l'ús causal com del temàtic, és la subcategorització per part del verb:

"El cap d'Estat va reconèixer que va ser informat massa tard de l'entrada a França del dirigent radical palestí, però va acusar la premsa d'haver inflat l'afer." Av 5
"N'hi ha hagut prou amb una acusació d'adulteri per fer-lo caure de cavall." Av 13

"Un tribunal de Tel Aviv el va trobat culpable de la mort de milions de jueus als camps de concentració, i va ser sentenciat a mort." Av 2

6.1.1.10. Agent

A continuació tenim l'anomenat *de agent*; aquest ús ha suscitat una àmplia bibliografia; especialment abunden els estudis sobre la seua evolució històrica en llengües com el francès (RIGENSON (1926)). Com a estudis sincrònics, tenim el de SUÑER (1981), que nega l'estatus de complement agent al *de* en espanyol, car aquest ús resulta agramatical amb la major part dels verbs passius; també el de SCHAPIRA (1986), que aporta una classificació dels verbs que poden acompanyar-se de complement agent i no proporciona gaires explicacions respecte de la motivació d'aquest ús. L'anomenat *de agent*, en efecte, té una presència molt restringida en català, i en general en les llengües romàniques. Pel que respecta al català, la normativa, representada per Badia, assenyala:

"(...) detrás de ciertos participios (como *seguit*,

precedit, acompanyat, conegut, reconegut, respectat, etc.), la indicación del autor de la acción verbal viene introducida por lo común mediante la preposición *de*: *l'abat entra precedit de tots els monjos, era respectat àdhuc dels seus adversaris; (...)*" (1985: 245)

Cita Badia l'intent d'alguns autors de generalitzar la preposició *de* en l'expressió de l'agent, que ja hem comentat en una altra ocasió.

Pel que fa a la motivació d'aquests usos creem que dos aspectes són a assenyalar:

1) L'ús d'una preposició separativa per conceptualitzar un agent referencial desplaçat de la conceptualització pròpiament agentiva (el subjecte) no és gens estrany, segons hem tingut ocasió de veure; així, en llatí *hom emprava ab*, i en català *per com a ús* traslladat de l'ús causal (origen). La conceptualització espacial és ben present en aquests suposats usos agents de la preposició *de*: aquesta marca la persona d'on procedeix l'acció.

2) Hem ubicat el *de* agent entre els usos adverbials del verb, però ho és realment? En afecte, Badia assenyala que aquest complement està relegat als participis; sense voler entrar en la polèmica de la passiva, si aquesta categoria és o no pertinent i, correlativament, quin grau d'independència en té el participi, cal recordar que el participi no és un verb "prototípic", sinó un adjectiu verbal. En suma, i tenint en compte el paral·lelisme entre substantius i adjectius, un participi és una "cosificació" (extensiva) d'un verb en aquests usos. Per tant, tenim una construcció que no és gaire diferent d'aquelles nominalitzacions en què tradicionalment hom parla d'un complement objectiu/ subjectiu, relacions que, en última instància, són relacions intrínseques entre TR i LM, com és propi del *de* adnominal.

Tothom estima aquest home

un home estimat de tothom

obj

agent (LM)

TR?

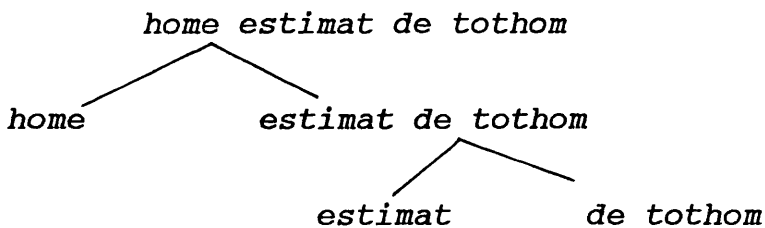
TR?

Resulta difícil de saber en aquests casos quin és el TR, car els adjectius no tenen entitat pròpia i remetent sempre al nom que modifiquen. Sembla, doncs, que tenim un cas semblant al dels complements de les nominalitzacions: tenim una nominalització, *estimat* (l'adjectiu remet extensivament als objectes), un objecte, *un home* (el substantiu qualificat per l'adjectiu verbal, al qual s'uneix, consegüentment, sense necessitat de preposició) i un complement "subjectiu" (*de tothom*), que marca el subjecte referencial, però que en última instància marca una relació banal entre TR (*estimat*) i LM (*tothom*). Hi ha, tanmateix, dues petites diferències que ancoren aquest ús en el domini adverbial:

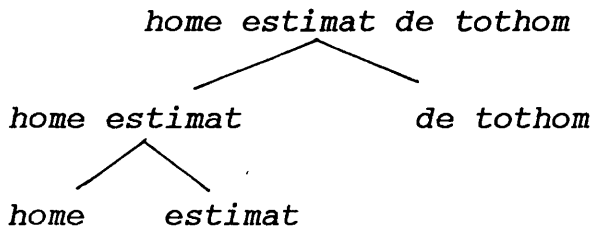
1) El complement remet a l'adjectiu verbal, més que al conjunt de verb + adjectiu:

Un home estimat de tothom

En efecte, aquest segment presenta la següent estructura constitutiva:

i no la següent, que suposaria que el complement subjectiu complementa un nom modificat per un adjectiu, sense que aquest darrer intervinga en la relació:

Segons aquesta anàlisi, *de tothom* s'hauria d'interpretar com qualsevulla relació del tipus N de N, però no com un agent referencial (conceptualitzat separativament) relacionat

amb l'acció verbal "adjectivitzada" del participi.

2) Correlativament, les nominalitzacions del tipus *la destrucció de la ciutat* presenten un caràcter més marcadament nominal que els participis. Recordem a aquest respecte els problemes de productivitat semàntica i sintàctica d'aquestes nominalitzacions, estudiats per CHOMSKY (1969) enfront de la total productivitat dels participis. Sembla que tenen un caràcter verbal més marcat, de manera que el complement introduït per *de* constitueix un ús adverbial separatiu: l'agent referencial és conceptualitzat encara com a persona d'on procedeix l'acció verbal, mentre que en les nominalitzacions del tipus *la invasió dels gals* aqueixa conceptualització separativa sembla estar totalment absent (ací ja només tenim una relació "A es relaciona banalment amb B").

Els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs, els següents:

- El LM indica d'on (de qui) parteix l'acció del TR.
- El TR és un participi, verb "adjectivitzat" que remet a un nom "objecte" referencial.
- El LM és animat (agent referencial conceptualitzat com a espai).
- Domini abstracte (metaforització d'un espai)

Vegem-ne alguns exemples:

"Fa un altre pas, seguit de la DONA." DV 76

"Li Peng viatjarà demà a Barcelona, on visitarà les obres olímpiques acompanyat del president Jordi Pujol i l'alcalde Pasqual Maragall." Av 10

"(...) tots els acusats van entrar a la base naval de Tararà amb la intenció de robar una embarcació per fugir cap als Estats Units, aprofitant que Almeida era conegut dels vigilants de la base perquè hi havia treballat fins pocs dies abans dels fets." Av 4

"Així, era molt considerat de tothom (...)" UB 20

En el següent cas, tenim un "agentiu" menys prototípic, car el LM és inanimat i el participi (*voltar*) no indica realització d'una acció (és un verb estatiu):

"Vénen olors diferents: de mel i d'herba que només creix a la claror de les estrelles i jo ja no estava a la vora del xiprer, sinó en una plaça petita voltada de tombes."

Sds 334

6.1.1.11. Instrumental

Un ús ben pròxim a l'agent és l'instrumental. En efecte, ja hem comentat en d'altres ocasions la relació que manté l'instrumental amb l'agent, i, de fet, hi ha autors, com SCHAPIRA (1986) que inclouen usos com els següents:

Maria va omplir l'habitació de roses

entre els usos de *de* agent, malgrat que hi aparega un clar instrumental i ben prototípic. Respecte de la motivació d'aquests usos, cal que assenyallem alguns fets:

a) També ací tenim que hi ha pocs usos que depenen de verbs *comme il faut*, ço és, de verbs en forma personal. Entre els verbs que en forma personal s'acompanyen sense cap dificultat de *de* instrumental tenim els següents:

"Doncs veurà que s'amaguen al bosc i es fan amics de les bestioles i viuen de la fruita i de petons." Vad 293

"Sense deixar de mirar-lo vaig estirar un braç i d'un cop d'ala me'l vaig enretirar." Sds 334

"Tot plegat ho acompanyo de la petició d'un diari de Madrid, D16, que em va demanar, fa un parell de mesos, un poema per publicar (i ho va fer) a les seves pàgines." Av 13

"Les nacions desenvolupades els necessiten per modernitzar i dotar de major competitivitat les seves estructures, mentre que les més endarrerides i les que abandonen els sistemes de planificació centralitzada urgeixen diners per garantir la seva subsistència." Av 25

El cas més freqüent és el del verb *omplir*:

"Vénen dos soldats que han trobat el cos del rei que el noi va sepultar sota un tou d'herba cobert de branques,

(...)" Vad 293

"Una boira baixa que s'anava estenent pel cementiri com si fos un llençol de tots els ajaguts amb una mà damunt de l'altra m'omplia de benestar." Sds 334

"Una vegada que vaig respirar endintre, els forats del nas se'm van omplir de pudor de quitrà." Sds 332

"Un dia de vent, a darreries del mes de setembre de no recordo quin any, vaig entrar per primera vegada al cementiri de l'herba, no perquè hi tingués ningú enterrat, sinó per sentir la pau que respiren els cementiris, i, sobretot, per fugir del vent que amb les seves ales se m'enduia les faldilles i m'omplia els ulls de pols." Sds 329

Igualment, l'adjectiu *ple* es construeix amb aquest de "instrumental":

"Estava ple de famílies que netejaven les seves tombes i els seus nínxols i duien rams de crisantems i de lliris als seus pobrets estimats." Sds 331

Amb aquest verb hom conserva, però, una clara conceptualització espacial de separació. Així, observem el verb *omplir*, sens dubte el més emprat:

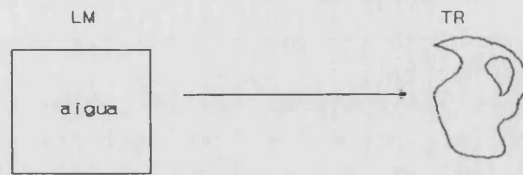
Omplir el pitxer d'aigua

OMPLIR = "situar X a l'interior de Z, fins que la capacitat de Z siga abastada"

La conceptualització que apareix en l'oració de sota és la que identifica X amb l'instrument i Z amb l'objecte (directe):

Omplir Z de X

Així doncs, de assenyala que quelcom que s'ubica fora del LM passa a ser a dins d'aqueix LM gràcies al moviment (procés) realitzat pel verb:

En d'altres casos la conceptualització separativa no és tan clara. Tanmateix, en una oració com la següent:

Han dotat aquest poliesportiu d'una magnífica piscina olímpica

La conceptualització separativa creem que és perfectament present, malgrat que aquests usos tendesquen al suplement (són subcategoritzats normalment pel verb). En efecte, es concep que *una magnífica piscina olímpica* és quelcom en principi i d'entrada estrany a *aquest poliesportiu* (TR). Hi ha, per tant, un moviment del fora (existència abstracta, virtual, al cervell dels dissenyadors, per exemple) al dins, que, com en el cas de *omplir*, justifica la presència de la preposició *de*. Notem que aquesta relació tot/part que es dóna entre TR i LM és un dels aspectes de la relació intrínseca que es dóna entre TR i LM en el grup N de N, i suggerim que potser ací ens trobem amb un altre "ús pont" entre el *de* adverbial i l'adnominal.

b) Al més sovint, però, el *de* instrumental apareix amb participis. De fet, aquests usos són sensiblement diferents a aquells que acabem d'estudiar:

1) No solen ser subcategoritzats pel verb:

"Perquè, com una discordança, durant la Setmana de les regates arribava una turbamulta femenina composta de centenars d'elements, (...)" Br 30

"La meva cosina m'ha ensenyat el vestit d'Elisenda, tot brodat de perles i amb les mànigues perdudes." Vad 294

En aquests casos, el verb no exigeix tant la presència d'un instrumental.

2) En molts dels casos, l'instrumental en *de* resulta agramatical o, si més no estrany, quan no és complement d'un participi; l'estructura, això de banda, és ben semblant al que tenim adés, sols que ací el LM no és un agentiu referencial (animat) sinó un instrumental (inanimat):

<i>Broda</i>	<i>un vestit</i>	<i>amb perles</i> (? <i>Broda de perles</i> <i>un vestit</i>)
verb	objecte	instrument
↓		
<i>vestit</i>	<i>brodat</i>	<i>de perles</i>
TR	acció verbal	LM
(objecte referencial)		(instrument referencial)

Notem, d'altra banda, que en favor de la consideració d'aquest ús com pertanyent al tipus N *de* N tenim el fet que els LMs pertanyen a camps semàntics de la matèria o de la composició, i la relació objecte-matèria és una de les vessants de la relació intrínseca que estableix *de* en el grup N *de* N (el tipus *una taula de fusta*). De fet, és discutible que tots aquests usos siguin veritables instrumentals, car en permeten d'altres més clars:

Han brodat de perles el vestit amb l'agulla

Han omplit d'aigua el gerro amb el cullerot

Nogensmenys, no necessàriament ha d'aparéixer un cas una sola vegada en cada oració (cf. els locatius, que poden ser molts en una única oració). D'altra banda, com hem vist en d'altres ocasions, és possible que els casos, conforme han estat definits per Fillmore, no siguin pertinents, i de fet, les preposicions que expressen nocions que aquest autor consideraria de manera uniforme "instrumentals", mantenen en major o menor mesura el seu significat propi (*a varades, amb la vara, (brodar) de perles*).

Així doncs, aquest ús presenta una motivació múltiple:

a) D'una banda, a partir dels usos adverbals separatius, a causa del caràcter verbal (malgrat que no prototípicament verbal) del participi, l'instrument és quelcom de què hom parteix, que hom agafa de fora del LM per fer-lo intervenir-hi:

Un vestit brodat de perles

Un vestit esquitxat de roig

En tots dos casos, *perles* i *roig* són elements que existien fora del LM i que s'hi han introduït gràcies al verb; parlem d'instrument perquè el vestit és *brodat* i *esquitxat* respectivament gràcies a la intervenció de *perles* i *roig*; tanmateix, no creem que *de* conceptualitze aqueix paper mitjancer, sinó l'extracció que li és pròpia.

b) D'altra banda, a causa del caràcter nominal del participi, aquest *de* es connecta amb determinats subtipus de la construcció N de N (relació intrínseca) com la relació objecte/ matèria-elements constitutius o la relació part/tot.

El fet que no siga una construcció N de N *stricto sensu* s'explica per les mateixes raons que adduïem en el cas del *de* agent, fonamentalment per la naturalesa verbal conservada pel participi i per la seua peculiaritat adjectiva.

Així doncs, notem de bell nou que aquesta explicació és un argument més en contra de la consideració de l'instrumental com a primitiu; només podem parlar que hi ha un instrumental prototípic, el que és introduït per *amb*, però que ni tan sols és de manera clara el primitiu (pot motivar-se a partir del valor de l'acompanyament, reductible a una contigüitat); *per* és habilitat a partir del domini espacial, a no és pròpiament un instrumental, sinó un ús modal, i *de*, en fi, presenta una conceptualització clarament separativa de l'instrument.

Per finalitzar, presentem els trets que caracteritzen aquest ús de la preposició *de*:

- El LM és un objecte que es pren del món exterior a l'acció (TR) per tal de fer-lo intervenir-hi.

- El LM és un instrument/ matèria.
- El TR és una acció.
- (Subcategoritzat pel verb)
- Domini abstracte (instrument conceptualitzat com a punt de pertinença).

Recordem que el parèntesi en el tret "subcategoritzat pel verb" fa referència al fet que no sempre aquesta mena d'instruments són subcategoritzats pel verb. Aquests ja hem dit que no són verbs prototípics, sinó verbs adjectivitzats.

6.1.12. Duració (tipus de nit)

Tenim a continuació una sèrie d'usos molt limitats però força problemàtics. Ens referim als sintagmes preposicionals en què *de* introdueix una part del dia: *de nit*, *de dia*, *de matí...* Aquests usos ja apareixien en llatí (DE NOCTE) , on la preposició *de* tenia una extensió semàntica molt més limitada, i ja hi eren difícils de motivar. Alcover parla de "duració en el temps", però hom no entén ben bé com una preposició que expressa el punt final pot passar a expressar una duració. Algunes notes creem que poden ajudar-nos en la motivació d'aquest ús:

1) Repetim, de primer, que és un ús molt limitat, i limitat precisament a determinades parts del dia, ben inserides en les rutines lingüístiques.

2) Ja hem tingut ocasió de veure d'altres casos de metonímia, en què un punt del viatge es pren per un altre. Així, l'ús de la preposició *de*, en el domini espacial, malgrat que expressa el punt de començament d'un viatge, indica normalment la seua extensió. Així, si diem:

Vinc de València

en realitat conceptualitzem:

LM ───────────> TR

punt inicial del viatge
en consideració

Hi ha, doncs, una pressuposició de l'extensió

recorreguda. No és estrany, doncs, que hom empre el punt inicial del viatge per tal de referir-se a tota l'extensió, i igualment aquesta metonímia pot haver-se donat en el domini temporal, que, segons hem vist, es construeix d'acord amb l'espacial. Assenyalem, en aquest sentit, que usos com el següent:

"De la manera que el meu marit em parlava d'aquest rei era com si el conegués de tota la vida." Vad 292

Ens coneixem de sempre

poden trobar-se en la base d'aquesta mena de metonímies: *sempre* i *tota la vida* són expressions extenses, il.limitades, que no poden reduir-se a un punt (inicial i final); per tant, *conéixer-se de sempre* o *de tota la vida* suposa conéixer-se des del principi d'aqueixa extensió i, pressuposadament, al llarg d'aqueixa extensió (il.limitada al seu davant).

3) D'altra banda, en aquest cas la preposició *de* estableix una identitat, i la identitat entre un TR i un LM és una d'aqueixes relacions intrínseques que expressa la preposició *de* en la construcció N de N. En efecte:

Jesús estudia millor de nit

tenim la següent identitat:

<u>Jesús estudia millor</u>	de	<u>nit</u>
TR	=	LM

Hom iguala la duració de TR i LM: l'acció d'estudiar millor està limitada per la duració de la nit. Recordem que en el grup N de N el sintagma preposicional té una funció semblant a la de certs adjectius, en la mesura que restringeixen l'abast referencial del substantiu capçalera. Recordem que els adjectius poden patir una dislocació quan modifiquen el verb:

Els xiquets contents cantaven tot descendint del turó

Els xiquets cantaven contents tot descendint del turó

Observem que hi ha casos d'oposició mínima entre l'ús adverbial i adnominal, quan el TR suposa una duració temporal:

M'agraden més les reunions de dia que de nit (adnominal)

Hem convençut el cap per fer de dia una reunió i de nit un àpat de germanor (adverbial)

4) Les restriccions semàntiques respecte del LM que apareixen en aquestes construccions així com l'absència d'article (caràcter genèric propi de la rutina lingüística, però també dels usos nominals essencials) denoten una tendència a la modalització d'aquests sintagmes preposicionals. D'altra banda, i en aquest mateix sentit, notem la següent asimetria:

Treballa pel dia → Hom conceptualitza la duració: l'acció de treballar es realitza al llarg del dia, i és el desenvolupament del treballa al llarg d'aqueixa unitat temporal el que és conceptualitzat en aquesta relació prepositiva.

Treballa de dia → Allò que hom conceptualitza no és tant que l'acció es desenvolupe paral·lelament a una determinada duració, sinó que aqueixa acció és envoltada d'una sèrie de circumstàncies pròpies del fet de desenvolupar-se en aqueixa duració temporal. Així, *Treballar de dia* s'oposa clarament a *Treballar de nit*, i té una sèrie de pressuposicions circumstancials-modals que no apareixerien en una mera localització temporal. *Treballar de nit* no vol dir que es desenvolupe una acció al llarg d'una duració temporal, sinó que es treballa en unes hores normalment assignades al somni en la nostra cultura, en unes condicions laborals especials, etc. Així doncs, tot i respondre normalment a una pregunta per la localització temporal, pressuposa una sèrie d'informacions que no són estrictament temporals.

Així doncs, podem caracteritzar aquest amb el següent enfilall de trets:

- Duració del TR = duració del LM.
- LM = duració (parts del dia).
- TR = acció.
- Metonímia: hom empra el punt final d'un viatge per la seua extensió (duració).
- Domini temporal-modal.

Vegem-ne alguns exemples:

"L'anticicló s'abatrà altre cop sobre els Països

Catalans i intensificarà la tramuntana, que mantindrà l'ambient una mica més fred de dia i també de nit." Av
43

6.1.1.13. Predicatiu

Un altre ús conflictiu de la preposició *de*, estretament relacionat amb l'anterior i que sembla ocupar també un lloc fronterer entre els usos adnominals i els usos adverbals, el tenim davant el predicatiu. El predicatiu és una funció normalment duta a terme per adjectius o noms de determinades característiques semàntiques, que s'igualen amb un altre objecte i amb una acció verbal, és a dir, modifica un objecte al temps que modifica un verb:

Joan treballava de jove en un escorxador

Aquests vellets treballaven de joves en un escorxador

Com hom pot veure, *de joves* expressa que l'oració en qüestió s'ha desenvolupat (té validesa) en els límits temporals-modals de *joves*; l'adjectiu *joves*, a més, com prova la concordança, remet igualment al subjecte de l'oració. Igualment, en una oració com la següent:

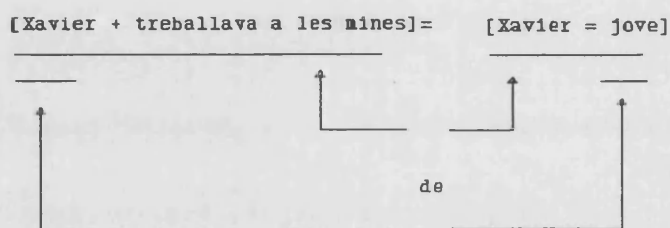
Aquest senyor de pobre/ de ministre era molt més simpàtic

Ací, *pobre* remet a una condició que té igualment una duració temporal. El que hom conceptualitza ací, doncs, és una relació d'identitat, una identitat que no és exclusivament temporal: no interessa que Joan treballava en un escorxador en un moment determinat de la vida, sinó en un moment determinat de la vida que comportava unes determinades circumstàncies concomitants (força, possibilitat de realitzar treballs físics durs, etc.); de la mateixa manera, en dir que *Aquest senyor era molt més simpàtic de pobre o de ministre* no situem merament l'oració en relació a una duració, sinó que ens interessa d'igualar aqueixa acció amb una determinada condició o manera d'ésser. Així doncs, ací tenim una clara dislocació d'un LM que s'iguali amb un TR per tal d'afectar

(modalment) també el verb, ço és, l'oració sencera:

Xavier treballava de jove a les mines

En aquesta oració, hom iguala d'una banda *Xavier* i *jove* (d'aquí la concordança), i d'altra *Xavier treballava a les mines* i *jove*, car *jove* és un adjectiu que suposa una extensió temporal i unes circumstàncies de distinta mena per referència a les quals només aquesta oració resulta vàlida; de fet, *de jove* té un caràcter modal que com a tal afecta la relació entre subjecte i predicat:

Així doncs, *de jove* afecta el nus *Xavier + treballava a les mines*, i d'aquí que el predicatiu afecte un nom i un verb. En efecte, el nus que relaciona *Xavier* i *treballava a les mines* només és vàlid quan aqueixa unió és garantida per la duració i les circumstàncies concomitants que suposa *jove* amb el qual s'igualava la predicació en qüestió.

Així doncs, els trets que caracteritzen aquest ús són els següents:

- TR = LM
 - El LM és una qualitat (condició, manera d'ésser) limitada temporalment.
 - El LM, si és un adjectiu, concorda amb un nom en gènere i nombre; si és un nom només en nombre.
 - El TR és una predicació.
 - El LM modifica una predicació (TR) en identificar-s'hi.
 - Domini de la identitat (temporal-modal)
- Vegem-ne alguns exemples:

"De petit, Delouche es va mosquejar de veure la manera diferent com interpretaven la història a les escoles angleses i a les franceses." Av 21

"De jove s'havia dedicat reiteradament a la pesca amb explosius, (...)" UB 20

En els següents casos en què el LM és un nom que no indica una qualitat sinó una acció no hi ha cap mena de concordança, si bé continua havent-hi una concordança de duració entre l'acció verbal i el LM:

"Aleshores se senten lladrar uns quants gossos i aviat arriba el rei que s'ha perdut anant de cacera." Vad 292

"No tractis els professors com si fossin mestres d'escola, sinó com tractaries el vicari de visita a casa teva..." Br 36

Finalment, hi ha casos en què l'èmfasi es posa per complet en la coincidència entre el TR i el LM en la mesura que aquest darrer és una condició d'aquest, sense atendre a la duració:

"Explicar el seu dolor per la mort i la desolació que l'envolta i la seva lluita contra l'estúpida guerra - paraules seves- anant pels camps fent d'intèrpret per a les televisions estrangeres." Av 13

Ací cal incloure els casos de verbs com *vestir-se* i *disfressar-se*, en què allò de què hom disfressa és una mena de predicatiu: *disfressar-se d'indi*, *vestir-se de gala*, *vestir-se de curt*. El caracter facultatiu de la concordança es deu a la possibilitat de considerar el TR com a uniplex o com a multiplex:

Tots es van disfressar d'indi/ d'indis

Relacionats amb aquests usos, en fi, tenim alguns casos clars de suplement, en què el LM és subcategoritzat pel verb; sobretot, el verb *servir*:

"Així, el seu capteniment, o allò que sabien fer creure al públic que era el seu capteniment, era valorat d'una manera molt estricta, perquè servia de model moral a tots els súbdits." Av 13

"I ben mirat, de què serveix parlar-ne?" DV 79

"Sí, ara que hem escollit i ens hem fet responsables, aquesta bola no ens serveix de res." DV 83

També verbs com *titllar, qualificar, etc.*:

"Tot i això, els polítics locals responien invariablement a la hipòtesi d'un moviment com el produït ahir qualificant-lo de "més que improbable".

Av 2

6.1.1.14. Modal

Hom pot veure que la preposició *de* en els seus usos adverbals, tot partint de la conceptualització del punt de partida d'un viatge (domini espacial) s'ha carregat en els seus usos metafòrics de determinats valors modals. Tenim un nombrós grup d'usos plenament modals, en què la preposició *de* sembla tendir clarament a zero i que constitueixen formes força esterotipades, amb les característiques pròpies del modisme que hem ressenyat en un altre lloc: *de sobte, de seguida, d'esma, d'amagat, etc.* Des de la nostra perspectiva cal preguntar-nos si aquests usos estan motivats; ja hem dit que en aquests casos la preposició *de* tendeix clarament al significat zero, però hem assenyalat igualment que hi ha una sèrie d'usos en què aquesta preposició s'ha anat tenyint d'uns trets modals, normalment en correlació amb d'altres preposicions i amb una connexió major o menor amb conceptualitzacions espacials:

1) Tenim els tipus predicatius i temporals, que servien de pont amb els usos adnominals i en els quals la preposició *de* pràcticament ja no funciona com a preposició separativa. Així doncs, si aquests usos no deixen d'estar motivats segons el significat que té *de* en el grup N *de* N, sí podem dir que tendeixen a zero des de la perspectiva del significat prototípic de *de* adverbial, el separatiu (amb el qual es relaciona sols parcialment); en d'altres paraules, es tracta d'usos que apareixen desconnectats en un alt grau de la cadena semàntica del *de* separatiu.

2) En canvi, es troben ben motivats aquells casos en què la correlació definitòria d'extensió s'empra per transmetre un significat modal d'exhaustivitat o totalitat, pròxim al domini quantitatiu:

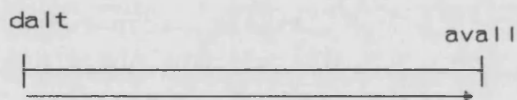
de dalt avall

de gom a gom

de cap a peus

de cap a cap

Evidentment, la conceptualització espacial és clara:

Hom assenyala l'extensió recorreguda exhaustivament: "de l'extrem superior a l'extrem inferior" passa a significar "exhaustivament, del tot".

3) En aquests usos modals pot trobar-se també el valor d'identitat de la preposició *de* en el grup N de N:

El cavall va girar cua de sobte

El cavall va girar cua = sobte

on *sobte* = moment breu. Hom identifica, doncs, l'acció amb la manera com es realitza (*sobte*). Se'ns podria objectar que aquests usos modals ja es troben en llatí (DE SUBITO), llengua en què els usos adnominals eren molt restringits, i tenien normalment un valor partitiu que no s'adiu amb l'ús d'identitat. Nogensmenys, l'extensió d'aquests usos sembla ser pròpia de les llengües romàniques (vs. per exemple, els adverbis instrumentals llatins en -e : REPENTE vs. esp. *de repente*), i la identificació d'una predicació amb un LM que expressa circumstància modal-temporal d'aqueixa predicació ja hem vist que és prou freqüent.

Així doncs, en els usos modals, la motivació de *de*

tendeix clarament a zero, i ens trobem davant una cadena semàntica prou separada de la motivació dels usos adverbals, si bé en manté amb aquests alguns contactes, especialment a través dels usos predicatius i temporals-modals, que, com hem dit, es troben ja per ells mateixos allunyats de l'ús prototípic adverbial de separació de *de*. Es tracta, doncs, d'un altre ús pont entre els usos adnominals i els adverbals, si bé aquest especial caràcter ací es veu una mica enterbolit pel fet que els LMs que hi apareixen solen ser mots que no existeixen fora d'aquestes construccions, raó per la qual tradicionalment hom els ha considerat "modismes" (*sobte*, per exemple, no apareix fora del segment *de sobte*). Notem, correlativament, que en aquest tipus el LM sol aparéixer sense actualitzar, ja que els noms essència s'adiuen ben bé, pel seu caràcter virtual, a l'expressió de la manera.

Els trets que caracteritzen aquests usos són, doncs, els següents:

- El LM indica una manera.
- TR = LM.
- Domini modal.

Hi ha diversos tipus d'aquesta mena:

1) En primer lloc tenim els casos, abundosos, en què el LM és el substantiu *manera* (o *mode*, *forma*), modificat per un adjectiu, demostratiu, indefinit, que diversifiquen els diversos tipus de "maneres":

"Potser perquè, d'alguna manera, mesura el grau de permissivitat d'una determinada societat." Av 12

"Vaig ficar la pota, i de quina manera." Av 28

"Però mentre els nuclis d'influència social discuteixen, ben legítimament, sobre aquests temes, al govern li toca de legislar, i de fer-ho d'una manera clara i compromesa." Av 12

"De la manera que el meu marit em parlava d'aquest rei era com si el conegués de tota la vida." Vad 292

"Tres-centes lliures l'any", ha dit; "de cap manera no li n'heu de donar més; és l'assignació que reben la majoria dels estudiants". Br 34

"Si deixa arrossegar les ales de qualsevol manera se li desenganxaran plomes i després les perdrà pels cementiris." Sds 334-335

"Pel sol fet d'haver comprès d'aquesta manera tan íntima que l'esfera és vostra, ella ja se us escapa." DV 69

"D'aquesta manera la seva presència a la terra no pertorbà mai la consciència de ningú i la delicadesa de la seva cortesia fou sempre molt apreciada." UB 20

"Ordóñez, que va qualificar Veneçuela de "país germà i amic", va condemnar també de forma "taxativa i rotunda" l'intent de cop." Av 3

2) Un grup especial és el d'aplecs que expressen una circumstància modal-temporal. En efecte, si dic:

Vinc de seguida

ubique l'acció de la meua tornada en un punt del temps pròxim, però sembla que hom conceptualitza sobretot una manera de venir (equivalent a "immediatament", "d'una manera imminent"):

- *de vegades*:

"De vegades passava una ramiola d'aire calent." UB 22

"De tant en tant hi duia una flor; de vegades grossa, de vegades petita." Sds 330

En aquest últim cas, la correlació té un ús quasi il·latiu, en relacionar accions alternants (aproximadament).

- *de moment*:

"Potser un dia hauria acabat per ser-ho [vostra], però de moment no ho era." DV 83

- *de nou, de bell nou*:

"S'allunya de nou desmenjadament" DV 55

- *d'hora*

"- És a dir, més tard o més d'hora ho sabran igualment."

El significat temporal predomina clarament en aquest exemple.

- *de seguida*:

"(...) però ell es veu que ja s'havia adonat de seguida de mi." Sds 330

- *de primer*:

"Ell va vestit com de primer, però ara els pantalons són planxats (...)" DV 71

Aquest aplec, segons veurem, té també usos clarament il·latius.

3) D'altres, on el LM expressa diverses maneres i és més o menys motivable:

"Caminava de pressa carrers amunt." Sds 332

"Amb les fulles a dintre de la mà, sense saber què fer-ne, em vaig acostar a l'olivera mig d'esma, i plora que plora fins que es va fer fosc." Sds 331

"Ja t'ho deia, jo, que sempre havia anat de mala fe." DV 34

"Treu el cap a fora i, de sobte, es fa enrera amb un petit sobressalt." DV 77

"Aquell pobre músic havia comprés que la misèria de la seva vida i l'aire desvalgut que presentava no podien ultrapassar la mesura de capacitat dels sentiments aliens, i així, havent menjat i dormit i cobrat la misèria que li donaven, se n'anava de puntetes -com aquell qui diu - i sense acomiadar-se." UB 20

"De primer, quan t'he agafat de sorpresa." DV 88

"Sense saber on posava els peus, vaig arrencar a córrer pels camins que amb prou feines veia, pensant sense parar que anava de dret a petar-me les dents." Sds 332

"Ella, d'una revolada, agafa el punyal que un d'ells porta a la cintura, se'l clava al pit i mor..." Vad 293

"He de reconèixer que tot Oxford, s'ha tornat d'allò més peculiar, de cop i volta." Br 31

"El sol hi tocava de ple a ple." UB 22

"Damunt mateix del meu cap un esbatec d'ales ben de debó, me'l va fer arronsar entre les espatlles; (...)" Sds 332

"¿Serà que aquestes publicacions britàniques tan esponeroses viuen en l'error i nosaltres -i les nostres publicacions- sabem de veritat de les regles de mercat." Av 13

"Certament, les obres d'art, especialment les contemporànies, s'han convertit per al gran públic en una sort d'elements estranys, ignots, incomprensibles i del tot innecessaris, que els manté indiferents." Av III

"Jo ho veig així, com si tot d'una haguéssim fet un salt." DV 50

D'altres aplecs d'aquesta mena, per no allargar més els exemples, són *d'amagat, de passada, de memòria, de gravetat, de biaix, de raó, de llarg*, etc. Com hom pot veure, aquest ús ha donat una àmplia quantitat de construccions que funcionen pràcticament com a adverbis de manera. Finalment, ha entrat també en algunes locucions prepositives:

- La més comuna és *d'acord (amb)*:

"- Era cosa vostra.

- *D'acord, si voleu.*" DV 84

"Fins que dotze historiadors van estar-hi prou *d'acord* per firmar col·lectivament el llibre, no cadascun d'ells el capítol que li va tocar preparar." Av 21

"*D'acord* amb la breu informació transmesa en el noticiari nacional de la televisió cubana, els acusats van confessar la seva participació en els fets." Av 4

- També tenim la locució *de cara a*:

"Bassols va fer també un repàs del que representa el dret civil català per a la identitat del país i l'evolució històrica que ha viscut, i va assenyalar les accions empreses pel govern català *de cara a* la seva modernització." Av 7

6.1.1.15. Extraoracional

Fins ací hem vist que els usos modals tenien un abast normalment extraoracional. En efecte, en una oració com:

El cavall va girar cua de sobte

podem dir que *de sobte* es refereix a la manera de girar cua el cavall; remet, doncs, al nus subjecte + predicat, és a dir, a la predicació en el seu conjunt. En aquests casos, però, la incidència és encara interna, car allò afectat és la relació entre subjecte i predicat; hi ha casos, però, en què el sintagma preposicional introduït per *de* és totalment extern a l'oració, i fins i tot arriba a relacionar aqueixa amb d'altres predicacions anteriors. Ens trobem davant usos il·latius, que ja hem estudiat en d'altres preposicions. Aquest es caracteritza pels següents trets:

- El TR és una predicació.
- Valor il·latiu.
- Domini textual (a partir de diversos dominis)

En aquests usos, la preposició *de* també està ben poc motivada, si bé n'hi ha una certa varietat en el grau i l'origen de la motivació:

1) Tenim en primer lloc uns usos en què la preposició *de* estableix parts en l'estructura discursiva. Ací tenim la correlació *d'una banda...d'altra banda*. Aquest ús és motivat estrictament en els usos separatius de la preposició *de*: en efecte, no sols hom presenta parts del discurs, sinó parts del discurs com a arguments contraposats (una contraposició que no necessàriament ha de ser polèmica, sinó que pot ser senzillament temàtica); la contraposició entre temes s'entén com temes que tenen un origen distint, que procedeixen de parts distintes i contraposades (*banda i part*):

banda 1 —————→ argument A

banda 2 —————→ argument B

de

Vegem-ne algun exemple:

"Per això, més que en cap altra ocasió, es tracta d'articular una legislació que, d'una banda, reguli un fenomen social existent -que agradarà o no, però que existeix- però que, d'una altra, respecti la legítima objecció de consciència dels professionals mèdics que s'hi poden trobar implicats." Av 12

"D'altra banda, Bakero també va passar ahir

momentàniament per la infermeria del club, després de tenir una forta topada amb el seu company R. Witsche."

Av 25

En canvi, el sintagma preposicional *de primer*, que introdueix un argument primer en un ordre de diversos, presenta una motivació ϕ ; en efecte, parteix de l'ús modal *de primer* (= "al principi, en primer lloc") i a partir d'ací, segons la metàfora que concep el text com un espai, pot assenyalar les parts d'una argumentació, sempre en connexió amb l'ús temporal-modal (sol ser correlatiu de *després*, en *segon lloc...*, elements en clara connexió amb el domini espacial-temporal):

De primer, cal tenir en compte la situació de crisi econòmica generalitzada; en segon lloc/ després, la pèssima gestió del govern.

2) Tenim l'aplec *de tota manera*, amb un clar valor concessiu. Aquest valor es motiva a partir dels usos de la preposició *de* modal:

"De tota manera (somriu) ja sé que destorbo." DV 57

On *de tota manera* = "en tota circumstància".

Vegem-ne algun altre exemple:

"De tota manera, amb el braç seccionat, no hi pogué comptar mai més i ja no li fou de cap utilitat." UB 21

3) Tenim un ús consecutiu, on la preposició *de* tendeix a zero i que no sabem a partir de quin ús pot motivar-se:

"Ell viu a Roma, *de* manera que solament podria assistir a un curs intensiu que durés dues setmanes o un mes."

Av 14

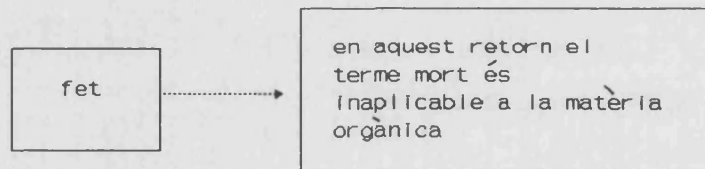
4) Finalment, tenim un ús en què el sintagma encapçalat per la preposició *de* introdueix un punt de vista més realista, presenta l'oració que introdueix (i connecta amb l'anterior) com una confirmació explicativa d'aqueix discurs anterior:

"Tres anys després del caracazo, els fets romanen a la memòria col.lectiva dels veneçolans, i *de* fet han estat el motor de centenars de mobilitzacions populars,

aturades i manifestacions en què han participat estudiants, professors, metges, infermeres, nens, vells i treballadors de tribunals." Av 2

"De fet, en aquest retorn el terme mort és inaplicable a la matèria orgànica." Av 36

Creem que la motivació d'aquest usos parteix dels usos prototípics separatius:

on *fet* s'identifica amb els coneixements que recolzen la subseqüent afirmació.

6.1.1.16. Conclusió

El primer grup d'usos, que deriven de l'ús prototípic de separació de la preposició *de*, són els següents:

1. *Neus ve hui de València*

- El TR realitza un moviment que té com a punt de pertença el LM.

- Verb de moviment.

- Domini espacial.

2. *Procediem de col.legis distints, però vam anar a la mateixa Facultat*

- El TR realitza un moviment que té com a punt de pertença el LM.

- Verb de moviment.

- Dominis abstractes (conceptualitzats com a espais).

3. *Han fet un home d'Adrià*

No es penedeix de les seues paraules injurioses

No es preocupa dels seus fills

(- El TR realitza un moviment que té com a punt de partença el LM.)

- El LM és subcategoritzat pel verb com a objecte d'aquest.

- (Dominis abstractes (conceptualitzats com a espais).)

4. *Finalment, vam decidir de quedar-nos a casa*

- Motivació tendent a zero.

- El LM és subcategoritzat pel verb com a objecte d'aquest.

- El LM és una acció (infinitiu).

- Dominis abstractes.

5.1. *Els seus pares no li permeten d'anar a casa més tard de les quatre*

- Motivació tendent a zero.

- El LM és subcategoritzat (opcionalment) pel verb com a objecte d'aquest.

- El LM és una acció (infinitiu).

- Dominis abstractes.

5.2. *És difícil d'explicar aquesta construcció*

- TR guarda una relació intrínseca/ banal (igualtat) amb el LM.

- El TR és un adjectiu

- El LM és un infinitiu

- El verb és el copulatiu *ser*.

- El sintagma preposicional és correferent amb el subjecte de l'oració, l'aparició del qual està vetada.

6. *Conec tota la costa de Barcelona a Guardamar*

Hi ha una ermita molt bonica a dos quilòmetres del poble

- El LM és el punt (límit) inicial d'un viatge imaginari

que serveix per definir una distància (A (origen)
—————→ B (arribada)).

- Domini espacial.

7.1. *Va ser president de la Comissió de 1982 a 1986*

- El LM és el punt (límit) inicial que serveix per definir una duració (extensió en el temps).

- El TR és una acció.
- Domini temporal.

7.2. *Hem obert les finestres de bat a bat*

- El LM és el punt (límit) inicial que serveix per definir una extensió.

- La correlació de...a expressa un significat modal "exhaustivament"

- El TR és una acció.
- Domini modal-quantitatiu.

7.3. *En els últims anys hom ha destruït d'un sis a un cinc per cent de l'ozó de l'atmosfera*

- (No és un ús prototípicament preposicional)
- El LM és el punt (límit) inicial que serveix per definir una extensió.

- L'extensió és l'espai ubicat entre dues unitats quantitatives arbitràriament establertes en el domini numèric de la quantitat.

- El TR és qualsevol ens quantificable.
- Domini quantitatiu.

8. *Blancaflor mira al mar de son balcó*

- El LM és el lloc on se situa un subjecte que realitza una activitat perceptiva.

- L'activitat perceptiva es concep com un viatge des d'un subjecte perceptor als objectes percebuts.

- Metonímia: hom empra el lloc on es realitza l'acte perceptiu en comptes del subjecte que realitza aqueix acte perceptiu.

- Domini abstracte (visió), conceptualitzat en termes

espacials.

9. *Aquest estiu espere no morir-me d'avorriment, com tots els anys*

- *Metàfora*: La causalitat es conceptualitza com un viatge que s'inicia en el LM (causa) (marcat per *de*) i acaba en el TR (efecte).

- El TR és anterior al LM.

- Domini abstracte (causa conceptualitzada en termes espacio-temporals).

10. *Va entrar al teatre la reina acompanyada de la cort d'honor*

- El LM indica d'on (de qui) parteix l'acció del TR.

- El TR és un participi, verb "adjectivitzat" que remet a un nom "objecte" referencial.

- El LM és animat (agent referencial conceptualitzat com a espai).

- Domini abstracte (metaforització d'un espai)

11. *Pots omplir el pitxer d'aigua?*

Li hem regalat un pitxer pintat de flors

- El LM és un objecte que es pren del món exterior a l'acció (TR) per tal de fer-lo intervenir-hi.

- El LM és un instrument/ matèria.

- El TR és una acció.

- (Subcategoritzat pel verb)

- Domini abstracte (instrument conceptualitzat com a punt de pertença).

12. *Aquesta xica és molt faenera: treballa de nit i de dia*

- Duració del TR = duració del LM.

- LM = duració (parts del dia).

- TR = acció.

- *Metonímia*: hom empra el punt final d'un viatge per la seua extensió (duració).

- Domini temporal-modal.

13. *De jove treballava en una almàssera*

- TR = LM

- El LM és una qualitat (condició, manera d'ésser) limitada temporalment.

- El LM, si és un adjectiu, concorda amb un nom en gènere i nombre; si és un nom només en nombre.

- El TR és una predicació.

- El LM modifica una predicació (TR) en identificar-s'hi.

- Domini de la identitat (temporal-modal)

14. *Ho hem fet de bon grat/ d'amagatotis/ de gairó...*

- El LM indica una manera.

- TR = LM.

- Domini modal.

15. *De fet, a mi tampoc no m'agraden aqueixes pel·lícules tan estranyes*

- El TR és una predicació.

- Valor il·latiu.

- Domini textual (a partir de diversos dominis)

6.1.2. USOS PARTITIUS DE LA PREPOSICIÓ DE

6.1.2.0. Introducció

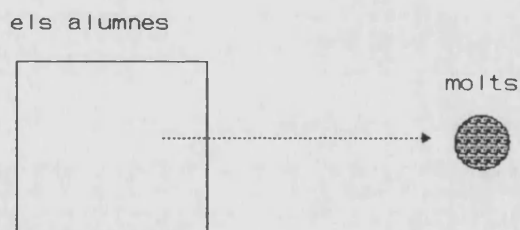
Malgrat que ja en l'àmbit adverbial hem tingut ocasió de veure que no manquen ponts entre aquests usos adverbals i els adnominals, el domini de transició pròpiament és constituït pels usos partitius. Recordem i ampliem algunes dels aspectes que havíem estudiat al principi:

1) Segons hem vist, malgrat que els usos tradicionalment considerats partitius pertanyen, si més no en la seua majoria, al tipus N de N, cal distingir:

a) En bona part d'ells es manté distintivament una relació tot/ part que suposa una extracció, que no és més que una separació immobilitzada. Açò s'esdevé quan el LM apareix actualitzat per l'article definit:

Molts dels alumnes no estan contents amb les classes

TR < LM

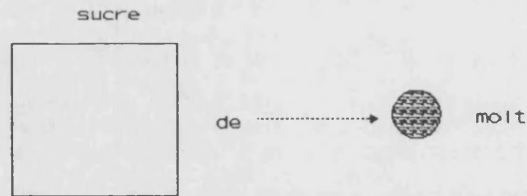

Notem, però, que al mateix temps la relació tot/ part és una relació intrínseca entre TR i LM, i es motiva per tant perfectament a partir del valor propi de *de* en la construcció N de N, ço és, quan relaciona merament un TR i un LM (figura/fons).

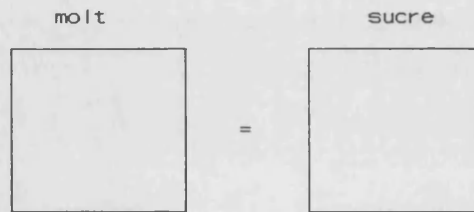
b) En canvi, si el LM no apareix actualitzat (essencial, virtual), la conceptualització és ambigua entre totes dues interpretacions:

No tinc molt de sucre

- Interpretació separativa (TR < LM):

- Interpretació de relació intrínseca (TR = LM):

2) LEHRER (1986) ha explicat que la preposició anglesa *of* entra en determinades construccions que equivalen als anomenats classificadors (angl. *classifiers*), ço és, unitats lingüístiques que serveixen per convertir noms de massa (virtuals, incontables) en concrets o contables. Lehrer ha parlat dels següents tipus de classificadors:

- 1) Contadors d'unitats: *una cabeça d'alls*
- 2) Classificadors fraccionaris: *3 quarts del pastís*
- 3) Classificadors numeral: *centenars de manifestants, una dotzena d'ous*
- 4) Classificadors col·lectius: *un eixam d'abelles, un ramat de béns*
- 5) Classificadors de varietat: *dos espècies de calor,*

una mena de polític

6) Classificadors de mesura: *dos lliures de formatge, un litre de vi, una tassa de caldo, una safar d'aigua*

7) Classificadors de l'ordenació: *Una ranglera de soldats*

El comportament d'aquests classificadors, però, és l'esperable d'acord amb la naturalesa de l'estructura N de N:

No tinc molt de sucre

Posa'm un quilo de sucre

En el primer cas tenim:

- *de sucre*: nom sense actualitzar, molt pròxim als adjectius, en el sentit que, com aquests darrers, realitza una intensió sobre el conjunt dels objectes. Recordem que precisament el LM en la construcció N de N té una funció restrictiva paral·lela a la de l'adjectiu.

- *molt*: aquest mot és normalment un adjectiu (*molt sucre, molt temps, molts homes*), però ací és substantivitzat:

molt sucre vs. *molt de sucre*

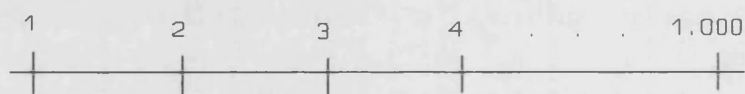
LM TR TR LM

El LM en el cas de *molt de sucre* restringeix l'abast semàntic del nom esquemàtic *molt*, esquemàtic per la seua naturalesa quantitativa i pel seu origen adjectiu (per naturalesa esquemàtic, car s'ha de poder referir a la totalitat dels objectes); al mateix temps, el nom no actualitzat que és *sucre*, passa a ser concret pel valor classificador d'aquesta construcció.

Aquesta funció classificadora es veu més clara en el cas de *un quilo de sucre*:

- *de sucre*: referència intensiva (a la totalitat dels objectes).

- *un quilo + de + nom* no actualitzat: quilo és esquemàtic, car només aporta la informació semàntica d'una unitat que consisteix en un conjunt de 1000 unitats inferiors, que són divisions arbitràries en el continu de les quantitats:

quilo realitza una referència extensivament (un quilo és un objecte específic, amb unes característiques ben determinades), si bé esquemàtica. Així, un nom de massa (incontable, no actualitzat: *sucres*) passa a ser contable.

El LM no necessàriament ha de ser un singular no actualitzat: pot ser també un plural col·lectiu, precisament quan el TR és un nom que indica una col·lectivitat:

un grup d'homes

una colla d'obers

un batalló de soldats

Assenyalem, en fi, que aquestes construccions solen tenir una funció quantificadora, més o menys exacta segons la comunitat lingüística assigne, d'acord amb els seus coneixements enciclopèdics, un valor fix a la mesura del TR o no:

Una tassa de caldo (tassa prototípica amb una capacitat determinada: quantitat exacta)

Una cullera de café (amb una capacitat determinada)

Un caixó de taronges (quantificació aproximada, si la comunitat lingüística no considera que hi ha un caixó prototípic amb una determinada capacitat).

Passem ara ja a l'estudi dels diversos usos partitius i a determinar en cada cas si predomina la conceptualització extractiva (separativa, pròpiament partitiva) o la conceptualització d'una relació intrínseca entre TR i LM:

6.1.2.1. Partitiu (LM actualitzat)

Paradoxalment, la conceptualització extractiva és més evident en aquells usos en què el TR és un substantiu (*un grup dels convidats*), que en aquells en què és un quantitatiu (*molt de pa*). Ací, tanmateix, també cal distingir els casos en què el LM apareix actualitzat, normalment per l'article definit (*una àrea de la plana*), en què la conceptualització és partitiva, enfront d'aquells casos en què el LM no apareix actualitzat (*una àrea de mar vs. una àrea de terra*). La relació tot/ part és una relació originalment espacial, o si més no física, i es caracteritza pels següents trets:

- El TR té una relació extrínseca amb el LM
- Aqueixa és una relació tot/ part (TR < LM).
- El TR és extret del LM (separació immobilitzada)
- El LM és actualitzat.
- Domini espacial (o conceptualitzat com a espai).

Vegem-ne alguns exemples, en què el TR és una part del LM, relació intrínseca establerta als coneixements enciclopèdics del parlant com a tal i que és conceptualitzada així amb la preposició *de*:

- Espais:

"Per ser honrada, també em cal recordar les Poes de Poeta, una iniciativa de la diputació de Barcelona per portar la poesia, i en conseqüència els poetes catalans en actiu, pels pobles de la seva província, en la qual he participat, encara que ja ha arribat el mal presagi materialitzat per a aquest 1992: els Ajuntaments tenen problemes de diners i, per tant, caldrà retallar tant poeta i tanta poesia." Av 13

"Un diari xinès va anunciar ahir l'execució d'onze persones a Hefei, a l'est del país." Av 4

"Paral·lelament, milers de catòlics i protestants es manifestaven conjuntament pels carrers de la capital nord-irlandesa, (...)" Av 5

"A les valls de l'interior hi haurà boira menys duradora." Av 40

"Saleta d'un pis del carrer de Provença." Vad 291

"Sense que l'hagués sentida venir, una ventada com un gran cop d'ala, m'hauria tirat a terra si no hagués estat a temps d'agafar-me a la soca d'un arbre." Sds 329

"Es veia llum en una finestra de la casa de l'enterramorts i mig portal ja estava tancat." Sds 333

"(...) les veia en cada clapa de sol, en la bufanda groga d'una noia, en les ratlles d'or de les banderes." Sds 330

"És fàcil, retrospectivament, d'adornar la pròpia joventut passada amb una falsa precocitat o una falsa innocència, i de fer trampa amb les dates que marquen la pròpia estatura en el brançal de la porta." Br 36

"(...) vaig col·locar damunt la lleixa de la llar de foc, entre dos ciris negres, una figura de porcellana de Polly Peachum." Br 37

"Els bombarders F-16 de la força aèria veneçolana, que van començar a sobrevolar Caracas durant les primeres hores del dia en un intent d'intimidació, i llestos per bombardejar la base militar de La Carlota, als afores de la ciutat, no van entrar en acció, encara que mantenen els vols." Av 3

També les parts del cos són espais:

"Una vegada que vaig respirar endintre, els forats del nas se'm van omplir de pudor de quitrà." Sds 332

"El primer que ha de fer Hristo són els exercicis per recuperar la musculatura del seu genoll dret, el lesionat." Av 25

"El jugador blau-grana té moltes molèsties als bessons de la cama dreta, les mateixes que el van obligar a demanar el canvi a Atocha." Av 25

- Espais figurats:

"El conseller de Justícia va destacar que malgrat que el Tribunal Constitucional ha aixecat la suspensió que pesava sobre els articles de la llei de filiacions impugnats pel govern central, "no podem baixar la

guàrdia" perquè això no prejudja el resultat final."

Av 7

"Aquesta llista, integrada pel Moviment pels Drets dels Ciutadans, Shinui i Mapam, amenaça d'arrencar un bon nombre de vots als laboristes, immersos en una crisi originada per la falta de renovació a la cúpula del partit que sembla irresoluble." Av 4

"Especialment destacats van ser els dos moments en què la seva veu es va separar de l'uníson amb les sopranos del cor, per començar amb un pianissimo que es va eixamplar gradualment fins al final de la frase." Av 36

"Altres cervells destacats de la insurrecció són el coronel F. Arias(...) i els comandants Miguel Ortiz i F. Undarreta" Av 3

"La prestació del cor va ser en tot moment excel·lent i va donar mostres d'una ductilitat i flexibilitat extremes, que li va permetre de glopejar el text de cadascuna de les frases." Av 36

"No hi ha dubte que el cor de la Filharmònica Txeca és actualment un dels millors cors europeus en el repertori simfònic-coral, tant per la seva homogeneïtat com per l'equilibri entre les diferents veus." Av 36

Notem que les unitats temporals es conceben com espais, que tenen un principi i un fi:

"El diari Le Monde assegurava ahir que aquest cap de setmana havia mantingut una conversa telefònica amb el president de la Comissió Europea, (...)" Av 5

6.1.2.2. Partitiu (LM no actualitzat)

Un tipus especial, gens diferent de l'anterior, el tenim quan el TR és un mot que pertany a una classe lèxica de "parts", és a dir, noms que conceptualitzen una part (part, grup, secció, fracció, etc.); com a tals, són noms "relacionals" (LANGACKER (1992)), que pressuposen (subcategoritzen) majorment un LM que indique el tot. Els trets definitoris d'aquest subtipus són els següents:

- El TR té una relació intrínseca amb el LM
- Aqueixa és una relació tot/ part (TR < LM).
- El TR és extret del LM (separació immobilitzada)
- El LM és actualitzat.
- El TR pertany a la classe lèxica "part".
- El LM és (en certa manera) subcategoritzat pel TR.
- Domini espacial (o conceptualitzat com a espai).

Vegem-ne alguns exemples:

"Aquest estudi és significatiu perquè pronostica un gran forat d'ozó en parts del planeta amb gran densitat de població." Av 20

"La finestra forma part de la manera de ser de la cambra." DV 54

Referit a temps, conceptualitzat com a espai:

"En conèixer la notícia, Robinson va condemnar "aquest acte deplorable", contrari al que ella havia estat creient i compartint durant part de la jornada." Av 5

Igualment, en sentit figurat:

"Tots aquests han estat afers amb senyores que, si hem de dir la veritat, la majoria dels escandalitzats hauríem volgut per a nosaltres, això sí, a condició que no ens fessin perdre la reputació." Av 13

"La vaig deixar endarrera i, perquè pensava una cosa, em vaig aturar al mig d'un camí dels més arrecerats."

329

"Quatre membres de la Lliga Internacional dels Drets Humans són a Belfast per fer un informe sobre maltractaments perpetrats per les forces britàniques."

Av 37

6.1.2.3. Partitiu (Temporal)

Les divisions arbitràries que establím en el continu temporal presenten una estructura de "nina russa"; en efecte, fem successivament divisions en mil·lenaris, en segles, en decennis, quinquennis, anys, mesos, dies, parts del dia, hores, etc., unitats que s'inclouen (són parts) unes de les altres; a més a més, aqueixes unitats reben determinats noms: són, en efecte, numerats (els anys o els dies del mes) o reben pròpiament noms (*dilluns, dimarts...*), per tal de servir a una funció restrictiva:

El 25 de desembre de 1993

En efecte, 25 (dia) és una part de *desembre* (mes) i *desembre* és una part de 1993 (any), i en aquest sentit, la relació intrínseca és ací una relació tot/ part; d'altra banda, tanmateix, els complements introduïts per *de* restringeixen l'abast semàntic dels respectius TRs. En efecte, el 25 pot ser el dia vint-i-cinc de qualsevol mes: *de desembre* especifica que és una part d'un mes, però també que aqueix mes és *desembre*, i no cap altre. El mateix s'esdevé amb *de 1993*: sabem que els mesos són una part (1/12) d'un any, però en dir *de 1993* especifiquem que aqueix mes determinat és un (el de 1993) i no cap altre. Notem, d'altra banda, que ací no sol aparéixer l'article definit perquè els LMs en qüestió (*desembre, gener, 1993*) són ben actualitzats per la rutina lingüística i/ o pel seu caràcter únic: així, 1993 és un any únic que no necessita un actualitzador per tenir una referència única, com ho és també *desembre* dins els límits que imposa el domini "any". Recordem, d'altra banda, que la normativitat de la presència o absència de l'article davant els anys ha suscitat una polèmica entre dos eminents filòlegs catalans⁷ que no té gaire interès metodològic, car

⁷ Ens referim a la polèmica entre Coromines i Rovira i Virgili, publicada en una data relativament recent per ALAMANY (1984). Sobre aquesta polèmica i, en general, sobre la normativitat de les diverses maneres d'expressar les circumstàncies temporals en el català actual tenim també

tant la presència com l'absència de l'article està motivada pels seus valors habituals. Així doncs, els trets que caracteritzen aquests exemples són els següents:

- El TR té una relació intrínseca amb el LM
- Aqueixa és una relació tot/ part (TR < LM).
- El TR és extret del LM (separació immobilitzada)
- El LM és actualitzat.
- El TR pertany a la classe lèxica "part" (unitats temporals arbitràries).
- El LM és (en certa manera) subcategoritzat pel TR.
- Domini temporal (o conceptualitzat com a espai).

Notem que tant en aquest cas com en l'altre, la subcategorització és molt més feble que en el cas dels verbs. En efecte, és molt més fàcil de pressuposar ací el LM que en el cas dels verbs que subcategoritzen determinats objectes:

Anirem a sopar a cals meus pares el dia 25, i a cals pares d'ella el 26

Una part se'n va anar al cinema, una altra es va estimar més d'anar al teatre

El "tot", tanmateix és clarament pressuposat.

Vegem, doncs, alguns exemples d'aquest ús:

1) tot = mes / part = dies

"Demà és el dia 19 de juliol." Vad 294

2) tot = any / part = mes

"Alliberada el mes de juny del 1937." Vad 294

3) tot = part del dia / part = hora

"El 18 de juliol de 1936, a les cinc de la tarda. " Vad 291

Ací es veu clarament el valor restrictiu; les hores, en efecte, són parts de les parts del dia que anomenem "matí", "tarda"; d'altra banda, com que les hores s'ordenen en dos enfilalls homònims (*la 1, les 2, les 3...*) com a parts de les unitats *matí (migdia)/ tarda (nit, matinada)*, el complement *del matí/ de la tarda* especifica si parlem d'una hora (*la 1 del migdia, per exemple*) o d'una altra (*la una de la nit*).

l'article de SOLÀ (1987a).

D'altres relacions tot/ part, amb unitats temporals més o menys precises:

"El final preliminar d'aquesta jornada podria ser l'antic lema del mateix Carlos Andrés Pérez : "Tot o res"; (...)." Av 3

"A l'Amèrica Llatina, el president César Gaviria de Colòmbia es va convertir des de la mitjanit del 4 de febrer en el líder del comunicat conjunt de suport dels 16 presidents llatinoamericans a la continuïtat democràtica veneçolana." Av 3

"Fins al començament de la tarda d'ahir, diverses autoritats militars assenyalaven que havien estat detinguts fins a les primeres hores d'aquest matí 8 oficials i 80 soldats." Av 3

"(El seu marit havia estat trobat mort a l'Arrabassada un matí d'agost del 1936 (...))" Vad 294

"Pel que fa al ram de l'automòbil, el president de la patronal va subratllar que el dèficit tècnic va experimentar, per primera vegada en els últims cinc anys, una caiguda de dos punts, amb una sinistralitat pròxima al 123 per cent de la recaptació a finals del mes de desembre passat." Av 25

"A cada historiador li van adjudicar un període de la història del continent." Av 21

"El primer ministre xinès comença l'última etapa de la seva gira per diversos països europeus." Av 10

6.1.2.4. Partitiu (TR quantitatiu)

6.1.2.4.1. DESSAUX (1976b) ha aportat una sèrie de proves que les construccions $Det_1 N_q$ de N_2 (on N_q és un nom de quantitat) no són en realitat construccions nominals, sinó que $Det_1 N_q$ constitueix un quantitatiu:

a) Tenen propietats de quantitativus:

1. De vegades imposen restriccions sobre N_2 :

*Pau ha trobat un munt de cavalls/ *de cavall*

2. Els N_q responen a una pregunta *Quant?*:

Quants xiquets han vingut? Un munt, la totalitat...

b) No tenen un funcionament sintàctic de noms:

1. N_q no és interpretat com a subjecte ni com a complement en aqueixes posicions:

La regidoria ha estat envaïda per un regiment/ un munt/ una allau de reivindicacions

Si desapareix de N_2 , es plantegen greus problemes referencials:

**Joan ha llegit un regiment*

2. Pot haver-hi dues concordances amb el verb:

Une série de questions a/ ont été posés au candidat

(en català la concordança *ad sensum* sembla obligatòria, si més no en aquest exemple).

Dessaux fa la següent classificació de noms que intrínsecament expressen la quantitat, alguns tipus dels quals expressen una relació tot/ part i els hem estudiat ja:

a) Noms que designen quantitats importants però indeterminades de N_2 : *nombre, quantitat, massa, miriada, plètora, multitud, abundància, profusió...*

b) Noms que designen el conjunt dels N_2 : *totalitat, conjunt, total...*

c) Noms que designen mesures: *metre, quilo...*

d) Noms de nombres: *centenes, miler...*

e) Noms de parts del conjunt dels N_2 : *fragment, porció, tros, quart, mesura, fracció, minoria, majoria, parcel.la...*

f) Col.lectius: *col.lecció, sèrie, línia, ranglera...*

g) Noms en *-ada*, amb base nominal, que denoten una quantitat definida pel nom de base: *cullerada, tassionada...*

h) Noms relacionats amb verbs que designen una disposició (fr. *amas, gruillement, fourmillement, entassement*) que ni denoten intrínsecament la quantitat ni són metaforitzats.

D'altra banda, hi ha una sèrie de noms que no són intrínsecament de quantitat, però poden funcionar-hi per un procés de metaforització. Les condicions d'aqueixa metaforització són les següents:

a) Les restriccions entre V i N_q no són satisfetes:

Joan s'ha menjat una panera de taronges

Naturalment, allò que menja Jean no és una panera.

b) Es suspenen les restriccions de selecció entre N_q i N_2 :

He trobat un regiment de formigues

o bé entre V i N_q i N_q i N_2 :

Joan ha llegit un regiment de llibres

c) Si les restriccions de selecció entre V i N_q , N_q i N_2 són tals que permeten el sentit denotatiu de N_q :

Joan ha trobat un regiment de soldats

aleshores, o N_q té una interpretació denotativa o bé pren el mateix sentit metafòric de b.

Dessaux presenta igualment una llista de noms que poden ser metaforitzats:

a) Noms col·lectius o noms de grups:

- humans: *armada, regiment...*

- animals: *ramat, eixam...*

- coses: *arsenal, repertori...*

b) Noms de continents: *vagó, camió, plat, tassa, panera...*

c) Noms que designen una disposició: *retafila, letania, ranglera, enfilall, cordó...*

d) Noms que designen referents petits: *almoïna, bri, àtom, mica...*

e) Noms que designen masses: *mar, torrent, allau, monument, mur...*

f) Els noms en -ée (cat. -ada) que acabem de citar són metaforitzables en relació a N_2 : *je vais lui servir une platée de délices et horgues pour deux personnes avant d'en écraser.*

Els fets que al parer de Dessaux obliguen a la distinció d'aquestes construccions quantitatives de veritables sintagmes nominals ens sembla que són explicables per la peculiaritat de les relacions semàntiques entre TR i LM:

1) El fet que en una oració com la següent:

He begut un got d'aigua

des d'un punt de vista semàntic, got no siga en realitat allò que beu, es deu a una metonímia per la qual hom empra el

continent en comptes del contingut, de la mateixa manera que diem:

He tastat un plat molt bo en aquest restaurant
malgrat que no ens hàgem dedicat a rosegat un plat. La preposició *de* en aquest cas conceptualitza una relació intrínseca de continent/ contingut. Nogensmenys, cal assenyalar que *un got* serveix al seu torn per classificar, i en aquest sentit té un funcionament pragmàtic quantitatiu, però sintàcticament funciona com a substantiu.

2) Les restriccions que trobem en aplecs com **un eixam d'abella* es justifiquen perquè *eixam* és un col·lectiu i la preposició *de*, que conceptualitza una relació intrínseca, d'identitat en aquest cas, només pot introduir un nom que s'hi adiga, i aquest ha de pertànyer a la classe lèxica de "plurals".

3) La agramaticalitat que es dóna quan no apareix el segon terme en casos metafòrics es deu al fet que aqueix segon terme és el terme real de la metàfora (igualació, N de N), cosa que no permet que hom establezca el vincle (subjectiu, però considerat suficientment rellevant i per tant intrínsec per part del parlant) entre el terme real i el terme metafòric:

**Joan ha llegit un regiment*

En efecte, hom no pot llegir un regiment, però també resultaria agramatical:

**No he vist el soca*

on manca el terme real de la igualació (*d'Artemi*, per exemple).

En qualsevol cas, no neguem que aquests noms siguen emprats com a la conceptualització de quantitats per a les quals no tenim xifres exactes (*un, dos, tres*), capacitats i d'altres unitats quantitatives exactes i convencionalitzades (*quilo, metre...*) o els quantitativs que formen una llista més o menys tancada i que són contemplats habitualment per les gramàtiques (*gens, cap, prou...*). Tanmateix, creem que conserven el seu estatus nominal i que si hom ha pogut jutjar

que el nucli era el LM introduït per la preposició *de*, açò es deu a la igualació entre, per exemple, *una dotzena i ous*, igualació que, repetim, és una de les relacions que, com a relació intrínseca, pot conceptualitzar *de*.

La distinció entre quantitatus i noms, doncs, ens sembla que és gradual. De fet, els quantitatus més prototípics són noms que, en determinats contextos, poden funcionar com a adverbis (en no ocupar cap funció d'actant):

No he comprat gens de café (*gens* és objecte de comprar)

No m'agrada gens el teatre (*gens* no té cap funció argumental en aquesta oració i el considerem un "adverbi de quantitat")

I, de fet, també en el cas que el TR és un nom prototípic, si el LM no és actualitzat, trobem la possibilitat de dues conceptualitzacions, entre les quals, segons ja vam dir, ens és impossible de decidir, la qual cosa, recordem, semblava indicar que ens trobàvem davant un ús de la preposició *de* propi de l'estructura N *de* N (relació intrínseca). Ací, doncs, tenim usos com:

Un grup d'estudiats es va reunir a l'interior de la Facultat

En efecte, no sabem si el grup és una fracció que s'extrau de la massa inactualitzada "estudiants", o si *de* estableix una relació d'identitat entre *grup* i *estudiants*, de manera que *estudiants* restringeix l'abast semàntic de *grup*. De bell nou, segons veurem que s'esdevé en el cas dels quantitatus més típics, la possibilitat de dislocació sembla ser l'únic fet que fa inclinar una mica la balança cap a la interpretació extractiva, si bé ací aqueixa dislocació és, si no agramatical, menys freqüent:

D'estudiants, se'n va reunir un grup a la Facultat

Vegem-ne un exemple d'aquest tipus:

"És un grup de sis homes i tres dones, per a dos dels quals es demana la pena capital: (...)" Av 4

El substantiu *mena* té dos significats:

- Equivalent a "tipus", i aleshores el TR és idèntic al

LM:

"(...) m'aportaven la mena de companyia de què havia fruit a sisè, a l'escola, i per a la qual m'havia preparat el sisè curs." Br 37

- En d'altres casos, no hi ha una coincidència entre TR i LM, a causa de la semàntica de *mena* o *espècie*, que pressuposa precisament una semblança, i no una identitat, amb el LM que subcategoritza:

"De fet, es tracta, per part del govern, de demanar una mena de vot de confiança." Av 5

"(...) agafem una publicació general i ens trobem a les mans una revista del cor o una mena de diari o revista sensacionalista, per no parlar del butlletí del cos judicial." Av 13

En tots dos casos, però, hi ha una "classificació" de quelcom en principi no classificat.

La subcategorització, d'altra banda, és ací molt variable segons els casos, i, per aquesta raó és un tret optatiu en el feix que caracteritza aquests usos:

- El TR té una relació intrínseca amb el LM.

- $TR = LM$ o $TR < LM$ (clara en la construcció dislocada).

- El TR classifica el LM (converteix un LM no actualitzat, incontable o virtual, en una unitat concreta o contable).

- LM no actualitzat.

- Domini abstracte (de diversa mena)

6.1.2.4.2. Quan el TR és un quantitatiu dels considerats tradicionalment com a tals (aproximat, com *molt*, *poc*, *gens*, *tant*, *res*, etc.; més exactes, com *un*, *dos*, *tres*, *una desena*; relativament aproximatiu, com *milers*, *centenars*, ...) se'ns plantegen els mateixos tipus de problemes:

6.1.2.4.2.1. Si el LM és determinat, la conceptualització extractiva-separativa és clara:

"Això és el que em revolta, que res del que diem no vol dir res." DV 28

"No sé què m'hi jugaria que aquesta passejada cordial

no ha agradat pràcticament a cap dels súbdits a qui representen els alts dignataris que han acollit el líder xinès." Av 13

"En primer lloc, la demanda, per part de determinats sectors socials, d'una major flexibilitat legal per evitar que, en molt dels casos, les dones que decidissin avortar haguessin de situar-se en la il.legalitat, amb els consegüents perills per a la salut, (...)" Av 12

"M'agradaria enterrar quelcom de preciós en cada un dels llocs on he estat feliç, (...)" Br 33

"Veneçuela és un dels països més rics de Llatinoamèrica, (...)" Av 2

"Dos dels inculpats tenen poques possibilitats d'eludir la pena capital." Av 4

"Als cercles polítics de la capital s'ha comentat que, mentre els alts comandaments militars es beneficiaven de pre-ventes legals i contractes milionaris en les compres d'armament, els oficials de graduació mitjana es veien afectats pel procés de creixent deteriorament econòmic que ha colpejat la resta de la població." Av 2

"Aquest és un altre dels motius pels quals us he dit que l'objecte en qüestió us pertany." DV 65

6.1.2.4.2.2. Si el LM apareix sense actualitzar, tenim l'ambigüitat a la qual ja ens hem referit diverses vegades:

Tinc molt de sucre

a) $TR < LM$ (extracció de l'essència inactualitzada)

b) $TR = LM$ (el LM especifica, restringeix, l'abast semàntic del TR, tot completant la conceptualització esquemàtica del TR).

Segons hem insinuat adés, l'única prova que sembla recolzar la interpretació extractiva en aquests casos és la possibilitat (i freqüència) de les estructures dislocades del següent tipus:

"El sentiment de llàstima és tolerable i fins i tot agradable si, de llàstima, no se n'ha de tenir massa."

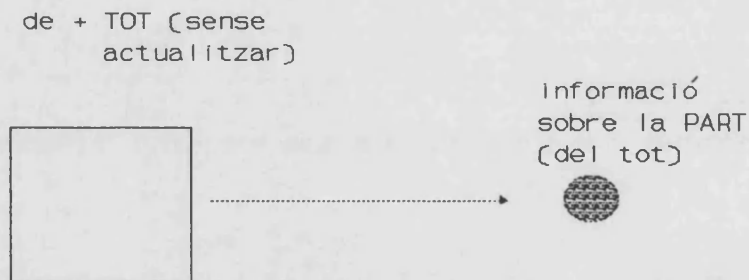
UB 20

*De pa, no n'he comprat molt*⁸

LACA ha estudiat unes construccions catalanes paral·leles a aquestes (*De noies com tu, no en corren*), que en difereixen només pel fet que no són remisibles a un TR en l'oració principal, com és aquí *molt*. Aquestes construccions (de les quals parlarem més endavant) i les que ens ocupen ara, són totalment idèntiques car presenten un sintagma preposicional introduït per *de* de característiques molt especials:

- No pertany a l'estructura argumental de l'oració, de la qual es troba clarament separat per pausa, si bé la seua presència hi és assegurada pel clíctic *en*, gràcies a la correferència.

- Aqueixa posició inicial creem que proporciona, a banda de l'èmfasi, una conceptualització icònica que afavoreix la interpretació extractiva, si més no en aquesta construcció dislocada. En efecte, hom presenta primer el tot (tema, presentat emfàticament), i després una oració en què apareix en qüestió, ço és, hom aporta una informació pertinent, d'un element que pertany i és extret d'aqueix tot inicial:

Així doncs, en la dislocació, la conceptualització

⁸ Fins i tot en castellà existeixen construccions aparentment semblants:

De pan, no he comprado casi nada

Aquestes són, tanmateix, molt més limitades, i el sintagma *de pan* apareix encara més desconnectat de l'oració principal en la mesura que no hi apareix cap pronom feble correferent.

extractiva (separació immobilitzada) sembla prou evident. Nogensmenys, fora d'aquesta construcció, la decisió entre la conceptualització extractiva i d'identitat és, com hem dit en d'altres ocasions, metafísica, la qual cosa sembla indicar que en la oracions com les següents, malgrat el parentiu referencial amb les construccions dislocades (parentiu referencial, no en la conceptualització: una bona prova n'és la diferència òbvia d'èmfasi) ens trobem amb una construcció N de N, en què de expressa tan sols relació intrínseca entre TR i LM, relació que ací ens és impossible d'especificar:

He comprat molt de pa

Els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs, els següents:

- El TR té una relació intrínseca amb el LM.
- $TR = LM$ o $TR < LM$ (clara en la construcció dislocada).
- El TR classifica el LM (converteix un LM no actualitzat, incontable o virtual, en una unitat concreta o contable).
- El TR pertany a la classe lèxica dels quantitativus.
- LM no actualitzat.
- (LM emfàtic si la construcció és dislocada)
- Domini abstracte (quantitatiu)

Vegem-ne diversos exemples:

"El nombre de morts es desconeixia, però diferents mitjans de comunicació deien que eren "innombrables", igual que els ferits." Av 3

"De jove s'havia dedicat reiteradament a la pesca amb explosius, i un dia, al farelló de Fitor, per voler matar massa llobarros, aguantà una dècima de segon de massa l'explosiu amb la mà i l'artefacte li seccionà el canell com si l'hi haguessin tallat amb una destrat." UB 20

"Tres anys després del caracazo, els fets romanen a la memòria col.lectiva dels veneçolans, i de fet han estat el motor de centenars de mobilitzacions populars, aturades i manifestacions en què han participat

infinitat de coses (...)" UB 21

"Si ens tallem...ens farem tant de mal com a ella." DV 55

"I en aquest passat hi ha tot de coses nostres, tot de possessions que ens han robat." DV 49

"Em sento buit, com si tot d'una m'haguessin furtat la mica de força que tenia per deixar-me sol, més inútil que abans." DV 36

"Al mort que jo estimava, cada dia veia la seva cara a la paret, no podia fer-li gens de companyia." Sds 329

6.1.2.5. Partitiu (sense TR explícit)

Ens ocupem ara d'uns usos de la preposició *de* que són exactament idèntics als usos dislocats assenyalats adés, amb l'única diferència que no hi ha un TR explícit en l'oració principal que siguen una part d'aqueix tot establert pel LM no actualitzat:

*De noies com tu, no en corren
Ja en puc donar, d'ordres, jo!
De temps sempre li'n sobrava*

Aquests usos han estat tractats d'una manera ben adequada per LACA (1988). Aquesta autora ha estudiat la construcció tant quan el LM és un substantiu com quan és un adjectiu; en el primer cas, aquesta construcció es caracteritza, segons LACA, pels següents trets:

1) Si hi substituïm la construcció emfàtica (amb dislocació del constituent) per una construcció neutra, la preposició *de* desapareix així com el pronom feble *en*:

*No hi havia cap llogater que pagués
Jo mateix em faig gràcia
Sempre li sobrava temps
Sempre m'ha fet estrany que fossis la germana d'un poli*

2) El LM introduït per *de* no pot ser actualitzat de cap manera:

*Però ho és, [*de] un tumor?*

Hi ha també uns usos paral·lels d'adjectius; aquests comprenen:

a) Casos paral·lels de dislocació en posició d'adjectiu, si bé en aquest cas el pronom correferent pot ser *hi/ en/ ho*:

Morir no és pas nou en aquesta vida/ però viure encara, tampoc no ho és, de nou

b) Cas dels sintagmes nominals indefinits de nucli "buidat" per el·lipsi:

Buscava les dones només per atordir-me. Cada dia en tastava una de diferent

De moment, ens ocuparem de la construcció amb substantiu. Laca ha fet notar la condició necessària de la correferència amb un clíctic *en*:

Cerquen compensacions, i aquesta n'és una

Aquest *en* partitiu presenta dues característiques importants:

1) Només pot aparéixer com a predicatiu d'objecte directe, com a objecte directe o com a subjecte d'un verb intransitiu en oracions presentatives o existencials (amb un ordre no marcat V-S).

2) Des d'un punt de vista referencial, no fan una referència de sentit, ço és, hom no pronominalitza un sintagma nominal precedent que es refereix a ens existents, sinó solament la referència virtual d'un substantiu present en el context precedent:

"Ahora bien, el *en* partitivo, al pronominalizar la referencia virtual de un sustantivo, no representa entidades existentes, sino a lo sumo un dominio de cuantificación, del cual pueden extraerse o no entidades." (1988: 253)

Així s'explica la incompatibilitat de *en* amb definits i demostratius, car no té sentit establir un domini de quantificació per després mencionar una constant (definits i demostratius):

*Tu no saps què és una guerra. No [*n'] has viscut la del*

També el subjecte temàtic (preverbal) es presenta com una constant referencial, i ací també és impossible en:

*Tenia cinc fills. Tres [*en] vivien encara amb ella i dos [*n'] havien emigrat*

Les restriccions sobre el *de* partitiu són semblants a les que afecten el *en* partitiu, que introdueix un LM dislocat, anteposat al verb o postposat, però separat de la resta de l'enunciat per pauses o per canvis en el contorn de l'entonació:

De temps sempre li'n sobra

Sempre en dieu, de coses així, vosaltres

Aquest *de* partitiu, a més, només es dóna en objectes directes, subjectes de construccions existencials o presentatives i predicatius:

?De dificultats, no havia topat amb gaires fins ara

Des d'un punt de vista referencial, el *de* que precedeix el substantiu indica que aquest apareix en el discurs amb la seua referència virtual en llengua, ço és, no actualitzat:

"Desde el punto de vista de la estructura del enunciado, el sintagma *de* + *Subst.* no es en realidad un constituyente de la oración, sino que delimita o expresa un dominio temático o de referencia con respecto al cual la proposición a la que está asociado enuncia algo relevante. Las más de las veces, esta relación de relevancia se presenta como "partitividad" en sentido estricto: *de* + *Subst.* es en esos casos un dominio de cuantificación a partir del cual la proposición asociada extrae existentes mediante una cuantificación o una aserción de existencia (que sólo puede operar sobre las posiciones que caen bajo el alcance de la predicación, a saber, la del objeto directo y la de sujeto de un

° Notem que és possible de dir *De totes, la pitjor va ser la del 36*. Tanmateix, *totes* no té una referència virtual, sinó ben concreta (la totalitat de les guerres de què hom és conscient a dins d'una determinada cultura). Notem que, de fet, ací tenim un complement del superlatiu, en què hom extrau un element d'un grup, definit o no, però en qualsevol cas no virtual.

presentativo/ existencial), o bien niega o cuestiona la posibilidad de extraer existentes (en las frases negativas e interrogativas)." (1988: 255)

En molts casos, però, no hi ha tal extracció partitiva, sinó un simple establiment d'un domini temàtic pressuposat. Aqueix és el cas que tenim a continuació:

- *La llei especifica que tots els ciutadans tenen els mateixos drets i obligacions (...)*

- *I els nostres, de drets?*

Nogensmenys, l'aparença que en aquest cas no hi ha extracció es deu al fet que ens troben davant un enunciat incomplet. L'enunciat és tanmateix implícit (car no diem res si no en diem res): hom no conceptualitza una predicació, però aquesta és pressuposada. Aquesta seria, si aparegués, una predicació neutra, com ara "què passa amb els nostres, de drets?". La conceptualització del tema com a origen ja l'hem observada en d'altres casos (*Parlen de política*), i en l'exemple suposadament no extractiu que proporciona Laca fins i tot és present el TR, part del tot que és el LM : en efecte, hom tracta *els nostres* vs. la virtualitat de *drets*.

La Sixta sí que n'era, de mala persona

De mal només se'n fan a elles mateixes

Així doncs, l'única peculiaritat d'aquesta construcció és l'absència del TR en l'oració principal, però aquest és en certa manera implícit; notem la diferència:

De catalans, no en vénen molts a València

De catalans, sempre n'han vingut a València

Sembla, doncs, que encara ací hi ha una idea extractiva, i que hi ha un TR sobreentés que guarda una relació de part amb el tot marcat per *de*: el que hom diu és que València ha acollit sempre membres que pertanyen a aqueixa classe, si bé emfasitzant que no importa quins membres ni en quina conceptualització (d'aquí l'èmfasi sobre la massa sense actualitzar i l'absència del TR). L'absència del TR, doncs, es deu a la irrellevància de la seua conceptualització, de la peculiaritat de la seua classificació: no importa que hagen vingut com a molts, com a pocs, com a alguns, sinó que

determinats membres de la classe (extrets d'aqueixa classe) han realitzat l'acció conceptualitzada. Nogensmenys, l'obligatorietat del pronom feble, en l'oració principal, expressa precisament una extensió, i aqueix pronom correferent amb el sintagma introduït per *de* i recolzat pel verb pressuposa un TR nominal, quan no és subcategoritzat pel verb:

M'agrada molt Girona. Precisament ara n'acabe de venir.

↑—————↑

correferents: *en* no pressuposa un TR perquè és subcategoritzat pel verb.

No em parles més de l'avaria del cotxe; ja saps que jo no en tinc la culpa

En, tot i que, naturalment, pertany a l'àrea verbal, no és subcategoritzat per aquest, sinó pel TR *culpa*.

De catalans, sempre n'han vingut a València

Ací, en no és subcategoritzat pel verb, i cal suposar que és subcategoritzat, o, si més no, és un índex de la subcategorització per part d'un TR pressuposat, el perfil concret del qual resulta irrellevant.

El valor extractiu, i la motivació d'aquesta construcció, és, doncs, clara. Ara bé, cal incidir en el fet que aqueixa posició inicial emfatitza precisament que l'extracció es fa sobre un domini quantitatiu sense actualitzar, a partir del qual (representació icònica) es realitza l'extracció, això de banda pressuposada, i no conceptualitzada (car resulta irrellevant l'estatus concret del TR extret). Així doncs, aquest tipus d'usos té les següents característiques:

- El TR no és conceptualitzat per la irrellevància de la seua conceptualització, però és pressuposat (TR de + nom i del pronom en obligatori).

- El TR (pressuposat) té una relació intrínseca amb el LM.

- Aqueixa relació és tot/ part: TR (pressuposat) < LM.

- El TR (pressuposat) és extret (separació immobilitzada).

- LM no actualitzat (referència intensiva, sobre la totalitat dels objectes).

- LM emfàtic en una posició extrapredicativa (construcció dislocada)

- Domini abstracte (quantitatiu-indefinit)

2. Pel que fa als adjectius, en l'un dels casos, el seu ús és en principi totalment paral·lel a l'ús assenyalat adés. Recordem que els noms sense actualitzar porten a terme una referència intensiva sobre el conjunt dels objectes, referència que és prototípica dels adjectius. Hi ha, tanmateix una diferència que creem que suposa un canvi rellevant respecte del tipus anterior. Ací el clíctic correlatiu de *de + nom* no actualitzat és més variable:

1) Pot aparéixer en *o ho*, estant aquest darrer recomanat per la normativa:

Has dit que calia canalitzar les coses [...]. Però les coses ja n'estan, de canalitzades.

Però així no ho ets, de promesa.

2) El predicatiu modal és representat per *hi*, més rarament per *en*:

I molt em penso que aleshores no hi sortien totes, d'acompanyades, les noies que festejaven

3) Hi ha casos de *de en* què no apareix cap pronom:

*A escoltar com havia estat, de desgraciada, la seva vida
Com vas d'elegant, amb aquesta roba occidental*

Ací també cal incloure els usos emfàtics amb exclamacions:

Que n'és, de bonic!

Que n'és, de babau!

Assenyalem de primer que l'ús d'un o d'altre clític és ben justificat:

1) El pronom feble *en* es justifica car és el pronom més prototípic correferent amb sintagmes preposicionals introduïts per la preposició *de*.

2) Igualment, el pronom feble *ho* és justificar car aquest és el més prototípic a substituir unitats de referència abstracta, entre elles els adjectius.

3) Finalment, en el cas de predicatius, *hi* és un bon substitut com en el cas de d'altres predicatius.

Aquesta varietat de pronoms i la relació que manté amb ell l'adjectiu suposa una diferència notable respecte del tipus anterior. Aquesta diferència acostava aquest tipus a la construcció N *de* N i l'allunya de l'ús extractiu (separació immobilitzada): el complement introduït per *de* no apareix en l'àrea temàtica, sinó darrere d'un pronom correferent (*en*, *ho*, *hi*, però també *com*). Sembla, doncs, que aquesta pausa és més aviat la pròpia de les aposicions, i ens trobem davant una conceptualització del tipus N *de* N, en què TR = LM, més que TR < LM. Notem, en aquest sentit, que els clítics *ho*, *hi*, són substituïts normals d'adjectius.

Adrià sí que ho és, de simpàtic

Adrià sí que ho és, de simpàtic

A B C

Sembla que hom diu:

A =(és) B Aposició: [[pausa] + = (de) B]

L'aposició és justificada pel caràcter esquemàtic dels pronoms febles *ho*, *hi*, etc. El mateix tenim en casos com els següents:

Com és de simpàtica aquesta xica!

Com és un pronom quantitatiu-modal que aporta una conceptualització força esquemàtica; aquests casos, en què

no apareix un pronom (*com* ja ho és) són totalment paral·lels al tipus *molt de pa*, sols que *com*, com a quantitatiu-modal-exclamatiu s'associa a usos ponderatius. En aquests casos, doncs, hi ha un èmfasi, però aquest èmfasi no obeeix tant a la posició del sintagma preposicional introduït per *de* com a d'altres factors (els pronoms ponderatius-exclamatius, la corba melòdica, etc.).

Els trets que caracteritzen aquests usos són, doncs, els següents:

- TR = LM
- El TR és un pronom, feble (*ho*, *hi*) o no (*com*, *que*).
- LM no actualitzat (referència intensiva, sobre la totalitat dels objectes, car és un adjectiu).
- (Èmfasi (usos exclamatius)).
- El LM és una aposició (explicació, identitat) d'un TR pronominal.

- Domini abstracte (segons la peculiaritat semàntica de l'adjectiu)/ (quantitatiu-modal-emfàtic si el pronom és *que*, *com*).¹⁰

Vegem-ne alguns exemples:

"Més de bon veí seria que us servíssi de la vostra influència prop d'aquesta dona per fer-li veure com és de capritxosa la conducta que observa amb nosaltres..."

DV 39

"Ja veieu si en vau estar, d'encertats d'abandonar la casa!" DV 90

Cal que assenyalem, en fi, que aquesta tendència cap a la identitat també es troba en alguns usos en què el LM és un nom:

¹⁰ La motivació de *de* davant l'indefinit *altres* és més problemàtica:

Han vingut d'altres convidats a la festa

altres en català no pot aparèixer sol, i o bé és precedit de *uns*, o bé de *de*. Tal vegada obeeix a un desig de concretitzar la referència intensiva que correspon semànticament a aquest indefinit. Notem, d'altra banda, que no s'acompanya de *en* correferent. En qualsevol cas, ens sembla que ací *de* no té ja una funció pròpiament preposicional, car pot aparèixer precedit d'una altra preposició:

Aqueixes idees ja les havia sostingudes en d'altres ocasions

"Després de tot el que hem descobert, ja no ens en podem fer, nosaltres, de por." DV 55

"Oh, és que ben mirat potser no en tenim cap, d'obligació." DV 46

2.1. Cap problema per a la seua motivació planteja l'ús en què l'adjectiu apareix precedit de la preposició *de* quan hi ha una el·lipsi. De continua marcant un domini no actualitzat del qual hom extrau un element individual. L'adjectiu té una referència intensiva a la totalitat dels objectes:

Vull dues peces de tela: una de roja i una de verda
vs. espanyol:

Quiero dos piezas de tela: Una de la (tela) roja i una de la (tela) verde

En espanyol sembla que tenim una elisió, car *la (tela) roja* té una referència extensa, hom remet a un tipus de tela concret. En català, en canvi, hom extrau un ens particular d'una classe virtual d'objectes (*de roja*).

Per tant, els trets que caracteritzen aquest ús són els següents:

- TR < LM

- LM no actualitzat (referència intensiva, sobre la totalitat dels objectes, car és un adjectiu).

- Domini abstracte.

Vegem-ne alguns exemples:

"(...) era un dia d'una esplendor peculiar, com només en vivim un o dos d'iguals en tota la vida, un dia d'aquests en què la fulla i la flor i l'ocell i la pedra colpida pel sol i l'ombra sembla que proclamin, tots, la glòria de Déu; (...)" Br 29

"Duia un barret amb tres ocells: un de verd llimona, un de blau cel, i un de color de rajola." Vad 293

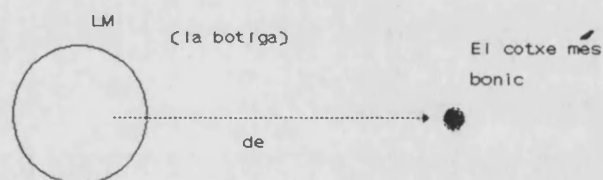
6.1.2.6. Complement del superlatiu

Un ús que no planteja cap problema respecte de la motivació és el de la preposició *de* com a introductora del complement del superlatiu. El superlatiu, en efecte, és un objecte que es destaca sobre una classe per la possessió d'una determinada qualitat en grau extrem. Per tant, està doblement motivat:

1) Hi ha una extracció (el superlatiu és un objecte que posseeix la qualitat en un grau excel·lent i que s'extrau en destacar sobre un grup que la posseeix en un grau menor).

2) L'extracció suposa una relació tot/ part, que és una relació intrínseca, conceptualitzada pel grup N de N. De fet, la relació entre TR i LM, de figura/ fons, és ací ben palesa: l'objecte amb una qualificació en grau superlatiu es destaca sobre un fons indiferenciat d'objectes. Tinguem en compte que l'element extret no és l'adjectiu, cosa que no tindria sentit, car l'adjectiu té una referència intensa, sinó l'objecte que posseeix la qualitat en grau extrem:

És el cotxe més bonic de la botiga

Aquests usos, doncs, es caracteritzen pels següents trets:

- El TR té una relació intrínseca amb el LM.
- Aqueixa és una relació tot/ part (TR < LM).
- El TR és extret del LM (separació immobilitzada)
- El TR posseeix una qualitat en grau extrem (expressada per *més* + adjectiu) que el contraposa (separa, extrau) d'un conjunt més ampli on s'inclou.
- El LM és un espai (o conceptualitzat com a espai).

- Domini quantitatiu.

Notem que els objectes solen incloure's en llocs o bé en agrupacions conceptualitzades com a llocs, sobre les quals es destaquen per la possessió d'aqueixes qualitats en grau prominent.

Vegem-ne alguns exemples:

"Veneçuela és un dels països més rics de Llatinoamèrica, (...)" Av 2

"Durant dotze hores, Veneçuela va deixar de ser la més estable democràcia de Llatinoamèrica." Av 3

"Finalment, el marit de Blanca Ochoa va atacar el campió olímpic espanyol assegurant que, "sens dubte, ha estat el millor esquiador espanyol de la història, però com a persona deixa molt que desitjar." Av 28

"Amb tot, el tècnic considera que l'equip espanyol "ha millorat" en els últims temps i "ara tots es troben entre els 130 millors del món"." Av 28

6.1.2.7. Complement del comparatiu

En llatí el segon terme de la comparació podia construir-se en el cas separatiu, l'ablatiu:

Gaius est altior Marco

Aquesta construcció era ben comuna en les llengües romàniques antigues, com l'espanyol o el francès, i també en català:

No y ha major peccador de mi (Tirant, c. 276)

En català, hui dia només hom conserva aquesta construcció quan el segon terme de la comparació és una oració de relatiu substantivada, amb un relatiu de referència abstracta:

Aquesta pel·lícula dura més del que jo em pensava

La motivació de la preposició *de* en aquest cas és clara: el terme comparatiu posseeix una qualitat en grau major que l'anomenat "segon terme de la comparació", i d'aquesta manera es destaca sobre aquest darrer. D'aquesta manera, doncs, la

preposició separativa de s'hi pot emprar:

La malaltia de Maria és més greu del que en un principi pensaven els metges

1) *La malaltia de Maria* ←—greu en grau major (TR)
de

2) *el que pensaven els metges* (= "els metges pensaven que la malaltia tenia una gravetat x") (LM)

La consideració de la gravetat per part dels metges no és conceptualitzada exactament, sinó abstracta (*el que*), car el que interessa és la seua superioritat, assenyalada per *més + de*.

Notem, d'altra banda, que ací el contrast es dona entre un objecte que posseeix un tret en un grau superior i un altre (i no un grup, com en el cas del superlatiu) que posseeix aqueix tret en grau menor.

Els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs, els següents:

- El TR té una relació intrínseca amb el LM.
- El TR és extret del LM (separació immobilitzada)
- El TR posseeix una qualitat en grau superior (expressada per *més + adjectiu*) que el contraposa (separa, extrau) a un altre objecte que posseeix aqueixa mateixa qualitat en grau menor.

- Domini quantitatiu.

Vegem-ne algun exemple:

"- No us en burleu.

- No més del que cal. " DV

"De la mateixa manera, el tractament d'antibiòtics a què ha estat sotmès l'ha debilitat i ha fet que la seva reaparició sigui més tard del que en un principi es podia pensar." Av 25

6.1.2.8. Excés

Finalment, dins aquests usos partitius que serveixen de pont entre l'ús adverbial separatiu i l'adnominal de relació intrínseca, cal que ens referim a aquells usos que Alcover assenyala "d'excés". Dins aquests n'hi ha uns que es connecten clarament amb l'àrea adverbial:

Els malalts passen de mil

"Si es passa de mida, pot ésser un sentiment contraproductiu i d'efectes contraris." UB 20

Ací, la semàntica del verb (*passar*) suposa la superació de l'objecte, que és deixat enrere i del qual, per tant, hom procedeix.

Pel que fa a l'ús de *de* amb els adverbis *més* i *menys*, aquest està justificat pel seu valor quantitatiu: *menys* equival, aproximadament, a "una quantitat menor", i *més* a "una quantitat major"; contenen, doncs, un sema comparatiu que permet la preposició *de* en el segon terme, de la mateixa manera que la pot permetre un comparatiu. Els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs:

- El TR té una relació intrínseca amb el LM.
- La relació és de superioritat/ inferioritat.
- El TR és extret del LM (separació immobilitzada)
- El TR és un adverbi amb un sema quantitatiu comparatiu ("més gran" en el cas de *més*, "més petit" en el cas de *menys*) que el contraposa (separa, extrau) a un altre objecte (LM) que posseeix el sema quantitatiu en grau menor.
- Domini quantitatiu.

Alguns autors han considerat que *més de*, *menys de* són modificadors, i el nucli és el LM; aquesta consideració sembla recolzada per la concordança:

Han vingut més de dos-cents convidats

Nogensmenys, podem parlar d'una concordança *ad sensum*, que es dóna, d'una manera menys extensa, en d'altres casos:

Han vingut un grup d'estudiants a aprendre català

De fet, en *Han vingut més de dos-cents convidats*, *més* significa "una quantitat major", igual com *menys* significa

"una quantitat menor", que es contraposa clarament al LM del qual és extret. Vegem-ne alguns exemples:

"Hi tindrem més de quatre disgustos." DV 89

Notem que ací *més de quatre* no necessàriament implica una quantitat major (hom hi pot tenir no més d'un disgust). Ací el número *quatre* expressa, metafòricament, una quantitat qualsevulla a superar.

"Menys d'un mes després, el pla d'austeritat decretat d'immediat per Pérez va ser la causa d'una lluita oberta entre la policia i les forces armades i els habitants de les zones més pobres que malviuen en els anomenats *ranchitos* dels afores de Caracas." Av 2

6.1.2.9. Conclusió

Com a conclusió, presentem els trets que caracteritzen cadascun dels usos partitius de la preposició *de*:

1. *M'agraden molt els pobles d'aquesta comarca*

- El TR té una relació extrínseca amb el LM
- Aqueixa és una relació tot/ part (TR < LM).
- El TR és extret del LM (separació immobilitzada)
- El LM és actualitzat.
- Domini espacial (o conceptualitzat com a espai).

1.2. *La capa d'ozó està aclarint-se en moltes parts del planeta*

- El TR té una relació extrínseca amb el LM
- Aqueixa és una relació tot/ part (TR < LM).
- El TR és extret del LM (separació immobilitzada)
- El LM és actualitzat.
- El TR pertany a la classe lèxica "part".
- El LM és (en certa manera) subcategoritzat pel TR.
- Domini espacial (o conceptualitzat com a espai).

1.3. *El 9 d'octubre és festa a tot València*

- El TR té una relació intrínseca amb el LM

- Aqueixa és una relació tot/ part (TR < LM).
- El TR és extret del LM (separació immobilitzada)
- El LM és actualitzat.
- El TR pertany a la classe lèxica "part" (unitats temporals arbitràries).
- El LM és (en certa manera) subcategoritzat pel TR.
- Domini temporal (o conceptualitzat com a espai).

3. *Un grup de sis estudiants van llegir el comunicat en contra de la pena de mort*

- El TR té una relació intrínseca amb el LM.
- TR = LM o TR < LM (clara en la construcció dislocada).
- El TR classifica el LM (converteix un LM no actualitzat, incontable o virtual, en una unitat concreta o contable).
- LM no actualitzat.
- Domini abstracte (de diversa mena)

4. *No tinc gens de pa*

Van venir una gran quantitat d'estudiants a la manifestació

- El TR té una relació intrínseca amb el LM.
- TR = LM o TR < LM (clara en la construcció dislocada).
- El TR classifica el LM (converteix un LM no actualitzat, incontable o virtual, en una unitat concreta o contable).
- El TR pertany a la classe lèxica dels quantitativus.
- LM no actualitzat.
- (LM emfàtic si la construcció és dislocada)
- Domini abstracte (quantitatiu)

5.1. *De temps, sempre li'n sobrava*

- El TR no és conceptualitzat per la irrellevància de la seua conceptualització, però és pressuposat (TR de de + nom i del pronom en obligatori).

- El TR (pressuposat) té una relació intrínseca amb el LM.

- Aqueixa relació és tot/ part: TR (pressuposat) < LM

- El TR (pressuposat) és extret (separació immobilitzada).

- LM no actualitzat (referència intensiva, sobre la totalitat dels objectes).

- LM emfàtic en una posició extrapredicativa (construcció dislocada)

- Domini abstracte (quantitatiu-indefinit)

5.2. *Aquesta xica sí que n'és, de simpàtica*

- TR = LM

- El TR és un pronom, feble (*ho, hi*) o no (*com, que*).

- LM no actualitzat (referència intensiva, sobre la totalitat dels objectes, car és un adjectiu).

- (Èmfasi (usos exclamatiu)).

- El LM és una aposició (explicació, identitat) d'un TR pronominal.

- Domini abstracte (segons la peculiaritat semàntica de l'adjectiu)/ (quantitatiu-modal-emfàtic si el pronom és *que, com*).

6. *Vull dues peces de tela: posame'n una de roja, una altra de verda.*

- TR < LM

- LM no actualitzat (referència intensiva, sobre la totalitat dels objectes, car és un adjectiu).

- Domini abstracte.

7. *Jesús és el millor de la classe de culturisme*

- El TR té una relació extrínseca amb el LM.

- Aqueixa és una relació tot/ part (TR < LM).

- El TR és extret del LM (separació immobilitzada)

- El TR posseeix una qualitat en grau extrem (expressada per més + adjectiu) que el contraposa (separa, extrau) d'un

conjunt més ampli on s'inclou.

- El LM és un espai (o conceptualitzat com a espai).
- Domini quantitatiu.

8. *Hem treballat més del que calia*

- El TR té una relació extrínseca amb el LM.
- El TR és extret del LM (separació immobilitzada)
- El TR posseeix una qualitat en grau superior (expressada per més + adjectiu) que el contraposa (separa, extrau) a un altre objecte que posseeix aqueixa mateixa qualitat en grau menor.
- Domini quantitatiu.

9. *Han vingut més/ menys de cinc-cents convidats*

- El TR té una relació extrínseca amb el LM.
- La relació és de superioritat/ inferioritat.
- El TR és extret del LM (separació immobilitzada)
- El TR és un adverbí amb un sema quantitatiu comparatiu ("més gran" en el cas de més, "més menut" en el cas de menys) que el contraposa (separa, extrau) a un altre objecte (LM) que és posseeix el sema quantitatiu en grau menor.
- Domini quantitatiu.

6.1.3. USOS ADNOMINALS DE LA PREPOSICIÓ DE

6.1.3.0. Introducció

Passem a estudiar ací els usos purament adnominals de la preposició *de*, en els quals la noció partitiva es troba relativament absent, i diem relativament perquè encara en alguns casos es troba alguna petja de la relació tot/ part. En tot cas, com s'esdevenia en la major part dels usos de tipus partitiu, la preposició *de* estableix merament la conceptualització d'una relació intrínseca i banal entre un TR i un LM sense la intervenció d'un verb. Cal que recordem, en aquest sentit:

a) Les etiquetes com possessiu, de relació, de qualitat, objectiu, subjectiu, etc. tenen una rellevància molt relativa i, en qualsevol cas, no suposen conceptualitzacions distintes establertes per la preposició *de*. Aquesta preposició, contràriament a la tradició gramatical, no és una preposició gaire polisèmica en l'àmbit nocional; en canvi, sí que és una preposició que aporta un significat esquemàtic: conceptualitza una relació entre un TR i un LM, amb indiferència de la mena d'aquesta relació; aquesta esquematicitat explica que hom l'haja considerat preposició "buida", si bé és més adequat de dir que aporta un significat esquemàtic (amb pocs semes). Aquest caràcter especial de la preposició *de* en la construcció Nom de Nom explica:

a) Les etiquetes que se solen aplicar als diversos suposats usos de la preposició *de* són sovint arbitràries, i un mateix exemple, segons vam veure, pot rebre diversos qualificatius. Així, hom no sap si en una expressió com la següent:

Les campanes de Santa Maria

Santa Maria s'ha de considerar com el tot del qual les campanes és una part, el lloc on aquestes són ubicades, el possessor de les campanes, etc. Ja vam dir que, en realitat, *de* no conceptualitza cap d'aquestes relacions de manera

especial: aquestes relacions poden ser més o menys distintes en el món, però no són conceptualitzades de manera distinta per la preposició *de*, que només conceptualitza, cal repetir-ho, una relació intrínseca (banal) entre TR i LM.

b) Igualment, determinades marques formals que podrien individuar els diversos usos es revelen prou poc operatives; així, la substitució per possessius no s'aplica, de fet, tan sols als usos que normalment són considerats "possessius". Així:

Joan té un cotxe → *el cotxe de Joan* → *el seu cotxe*
X destrueix la ciutat → *la destrucció de la ciutat*
→ *la seua destrucció*

Nogensmenys, alguns autors han considerat que en els tipus subjectiu/ objectiu també hi ha una possessió figurada.

D'altra banda, no tots els sintagmes introduïts per *de* possessius poden ser substituïts pel possessiu:

El teu fill vs **El fill de tu*

c) Segons havíem anunciat adés, en molts dels usos que estudiarem ací encara roman alguna petja de la relació tot/part. Recordem que els tipus en què s'endevinava una relació tot/part, malgrat que suposaven un pont entre el tipus adverbial i l'adnominal, en la major part dels casos ens trobàvem de fet davant el tipus N de N.

d) Recordem, en fi, que per sota de la conceptualització pròpia de la preposició *de* en el grup N de N, els diversos usos poden presentar un nombre major o menor de trets en comú; aqueixos trets donen lloc a una semblança de família, que no suposa, tanmateix, una conceptualització o imatge distinta.

Estudiarem, per tant, els diversos usos de la preposició *de*. Aquesta distinció en usos es justifica, d'una banda, per la tradició gramatical, d'altra banda per la necessitat d'una classificació en una preposició tan freqüent. Finalment, aquests usos es distingeixen, d'una manera gens nítida, per la possessió de determinats trets que, repetim, no suposen una distinta imatge, i, de fet, en cada cas veurem com, malgrat les particularitats, la imatge transmesa per la

preposició de és sempre la mateixa.

6.1.3.1. Matèria

La relació que s'estableix entre un objecte i la matèria del qual està fet és en última instància una relació tot/part en què el TR és igual al LM; de fet, hi ha poca diferència entre les dues expressions següents:

casa de pedra

un quilo de pedra

Recordem que en la interpretació idèntica, *quilo* era una conceptualització esquemàtica que rebia una especificació major en "omplir-se" d'una massa constituent; quelcom de semblant tenim en *casa de pedra*; en aquest punt tenim una conceptualització aristotèlica: hom concep els objectes com una forma (*casa, quilo*) que alberga una substància (*pedra*) informe, limitada per aqueixa forma i existent gràcies a aquesta. Així, TAMBA (1983) ha assenyalat:

"La matière est appréhendée consubstantiellement à l'objet qui l'incorpore et non de manière autonome."
(1983: 121)

Aquesta autora considera que la matèria es caracteritza per ser material, inanimada i per ser, en fi, un constituent corporal.

Notem, d'altra banda, que l'ús de la preposició de és ben justificat en aquest cas, car, què hi ha de més intrínsec per a un objecte que la matèria que el conforma? Els trets que caracteritzen aquest ús són els següents:

- El TR té una relació intrínseca amb el LM.
- TR = LM.
- El LM és la matèria (material, inanimada i constituent corporal) de què està fet el TR.
- Domini abstracte.

Vegem-ne alguns exemples:

"Portava un barret de palla amb una ampla cinta negra, coll de cel.luloide, punys rodons i una corbata verda,

muntada sobre una estructura de filferro penjada al botó de la nou." UB 19

"Anava pel món portant per tot equipatge un violí enfundat en una coixinera de drap de casa." UB 19

"Quan parlava amb la seva veu monòtona i fosca de la taca de sang que es formà sobre la mar i a l'orla del bot després de l'accident, feia posar la pell de gallina." UB 21

"No mes les [floretes grogues de la tomba] vaig poder treure del pensament: les veia en cada clapa de sol, en la bufanda groga d'una noia, en les ratlles d'or de les banderes." Sds 330

"A Swindon vam deixar la carretera principal, i mentre el sol s'enfilava cel amunt, passàvem entre murs de pedra seca i cases construïdes amb parets de morter i rocs." Br 32

"No portis mai americana de tweed i pantalons de franella, sinó, sempre, vestit complet." Br 35

1.1. Cal que comentem un cas que es troba ben pròxim als tipus partitius, en especial a aquells que han arribat a emprar-se com a expressions quantificadores:

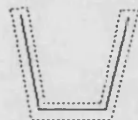
un got d'aigua

En aquests casos s'ha donat una metonímia. En efecte, observem la diferència:

got de vidre: vidre és la matèria inalienable

got d'aigua: aigua és una matèria alienable del got; en efecte, un got no és sols un vidre conformat d'una manera determinada, sinó també el volum que enclou ¹¹, de manera

¹¹ Així ho han fet notar autors cognitivistes com Vandeloise o Herskovits, en parlar de les idealitzacions a l'hora de conceptualitzar objectes. Un got, en efecte, no es conceptualitza així:

que podem dir que allò (vi, aigua, cervesa, suc...) que, tot i ser alienable, s'associa a la seua funció més prototípica i immersa en la rutina lingüística, és també la seua matèria, i fins i tot gosaríem de dir que en aquest cas és aqueix contingut alienable el que és conceptualitzat exclusivament com a matèria del got . En efecte, quan diem *un got d'aigua*, considerem irrellevant el fet que un got siga una estructura amb un bastiment material (vidre), i el conceptualitzem merament com un bastiment formal, la matèria (real, ço és, el vidre, per exemple) de la qual és fet resulta irrellevant, enfront de la matèria que alberga, que és conceptualitzada com la matèria d'aqueix got formalitzat, simple estructura formal. Així s'explica que, a causa del seu esquematisme, pugua haver funcionat com una mena de quantitatiu. Els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs, els següents:

- El TR té una relació intrínseca amb el LM.
- TR (got formalitzat) = LM.
- El TR és un nom d'un objecte que pot tenir un interior buit, amb una capacitat, de manera que la seua constitució formal és deixada en l'ombra, a favor de la seua estructura formal.
- El LM és una matèria accidental (alienable).
- El LM és la matèria (material, inanimada i constituent corporal) de què és fet el TR.
- Domini abstracte.

Vegem algun exemple d'aquest tipus:

"He aconseguit un automòbil, un cistell de maduixes i una ampolla de Château Peyraguey." Br 31

"Són com si es begués una tassa de te amb llimona." Vad

sinó així, d'acord amb el principi de clausura:

6.1.3.2. Possessió

La categoria de la possessió és igualment una categoria prou difuminada; alguns autors generativistes han relacionat aquesta categoria de la possessió amb el verb *tenir* en estructura profunda (cf. SWANSON (1970), però aquesta és una manera de procedir circular, cal caldrà definir què és aleshores el que caracteritza el verb *tenir*. D'entrada, la possessió és un fet que se superposa a molts diversos dominis i té diverses facetes:

- Domini jurídic: *la casa del veí* (posseïda, segons atesten uns documents, pel veí) → *la seua casa*
- Domini de les relacions constitutives: *la cama del veí* → *la seua cama*
- Propietat diguem-ne "agentiva" : *l'atac del veí* → *el seu atac*
- Propietat diguem-ne "objectiva" : *la destrucció de la ciutat* → *la seua destrucció*
- Propietat "abstracta": *l'humor del veí* → *el seu humor*

En tots els casos, hom pot substituir *de* + SN pel possessiu i hom pot endevinar alguna mena de "possessió", més o menys abstracta, més o menys metafòrica. Aquests fets semblen indicar que, en última instància, el que tenim és una relació intrínseca entre TR i LM, i el fet que aqueixa relació siga possessiva és un fet secundari i no gaire rellevant. D'altra banda, hi ha estats de coses que poden considerar-se possessions, d'altres que serien considerats com a tals d'una manera més dubtosa. Els usos possessius més prototípics estarien caracteritzats, doncs, pels següents trets:

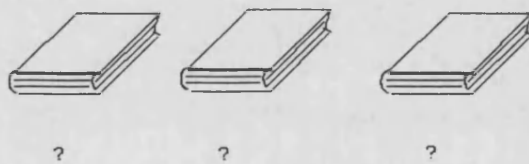
- El TR té una relació intrínseca (banal) amb el LM.
- El LM posseeix (jurídicament, constitutivament, etc.) el TR.

- El LM és una persona.
- Domini abstracte.

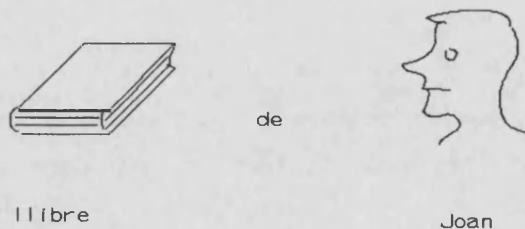
Cal que tinguem en compte alguns aspectes, abans de passar a presentar exemples d'aquest ús:

1) VET (1983) ha assenyalat que tant els possessius (*meu, teu, etc.*) com el grup *de + SN* es troben en una posició de tòpic, ço és, expressen una relació de possessió que es troba en els coneixements compartits per parlant i oient. Per tant, hi ha una relació intrínseca, com és propi, en el segon cas, de la construcció *N de N*.

2) Igualment, el LM, estableix una restricció sobre l'abast referencial del TR. En efecte, un sintagma com *el llibre*, malgrat que és actualitzat, aporta poca informació per a la seua identificació, i, malgrat que al·ludeix a un únic objecte conegut per parlant i oient, pot remetre a molts referents, a causa de la poca restricció que s'aplica a l'abast semàntic:

en canvi, *el llibre de Joan* remet a un únic ens:

On hi ha la pressuposició "Joan té un llibre", "llibre és una de les propietats de Joan" o, encara millor, "llibre

guarda una relació (possessió) amb Joan". Així hom permet distingir *el llibre de Joan* de *el llibre de Robert*, *el llibre roig*, *el llibre de les Lamentacions*, etc.

b) Cal que ens referim, ni que siga breument, a les relacions entre els possessius i el complement introduït per *de*, que semblen alternar en alguns casos:

El llibre de Lluís

El seu llibre

De primer, la diferència entre ambdues construccions és clara:

a) Els possessius són adjectius (de vegades substantivats), que com a tals realitzen una referència intensiva, sobre la totalitat dels objectes, i com a tals es refereixen a noms sense la intervenció de preposicions: *el seu llibre*. D'altra banda, són més esquemàtics, car només expressen la persona del posseïdor.

b) En el cas del grup N de N, hom relaciona un TR i un LM, noms o de naturalesa nominal, normalment, i que per tant es refereixen de manera extensa als objectes, ço és, als objectes concrets: *el llibre d'Adrià/ dels xiquets*. Igualment, pot aportar una informació més precisa que la merament personal, si bé aquest últim cas també es dona: *el llibre d'ell*.

És interessant d'assenyalar, tanmateix, que amb la primera i la segona persona, la construcció amb *de* és prohibida:

el meu llibre / **el llibre de mi*

el teu llibre / **el llibre de tu*

vs.

el seu llibre / *el llibre d'ell*

Aquest diferent comportament sembla obeir al fet que en el *vis-à-vis* de l'acte comunicatiu només és necessari de distingir entre emissor i receptor; així, hom conceptualitza un objecte com posseït per l'un (*el meu llibre*) o per l'altre (*el teu llibre*), amb una tret personal de referència intensa; en canvi, en la tercera persona, els ens posseïdors són il.limitats, i per aquesta raó és necessària l'estructura N

de N, que conceptualitza qualsevol tipus de relació entre un TR i qualsevol LM. En qualsevol cas, aquesta restricció, com la major part de les restriccions en la llengua, no són absolutes; en alguns parlars valencians del sud, per exemple, es substitueix de manera sistemàtica el possessiu nostre per *de mosatros*:

El llibre de mosatros

Estudiem, en fi, alguns exemples:

1) Pel que fa als usos més prototípics, en què el posseïdor és personal, tenim:

1.1. En alguns casos, la possessió és un correlat d'una relació tot/ part; açò es dona en el cas de la propietat inalienable: així, les parts del cos humà, per exemple, són naturalment posseïdes pel tot:

"Vénen dos soldats que han trobat el cos del rei que el noi va sepultar sota un tou d'herba cobert de branques, (...)" Vad 293

"Sota un bosquet d'oms que creixia en un pujol esquilat pels moltons ens vam menjar les maduixes, ens vam beure el vi (...) i vam encendre sengles cigarretes turques abans d'ajaçar-nos, els ulls de Sebastian fits en les fulles que ens cobricelaven, els meus en el seu perfil, (...)" Br 32

"Paredón, paredón, paredón": encara queden a les orelles de molts els crits que es van escoltar als funerals dels tres agents del ministeri de l'Interior assassinats el dijous dia 9 de gener a la base naval cubana de Tararà per diversos individus que volien fugir de Cuba." Av 4

1.2. Després tenim les propietats alienables:

"Es veia llum en una finestra de la casa de l'enterramorts i mig portal ja estava tancat." Sds 333
"(...) palmeres i azalees ornaven el quiosc del porter; (...)" Br 30

"L'ós de pelfa de Sebastian seia al volant." Br 32

"L'automòbil és propietat d'un individu que es diu

Hardcastle." Br 31

"La meva cosina m'ha ensenyat el vestit d'Elisenda, tot brodat de perles i amb les mànigues perdudes." Vad 94.

"Un dels primers oficials golpistes que van donar la cara, el cap de paracaigudistes tinent H. Chávez, es va presentar ahir al migdia -hora de Veneçuela- davant les càmeres de la televisió nacional per reconèixer la derrota dels militars." Av 3

2) Menys prototípics són aquells casos en què la propietat no és un objecte material sinó quelcom abstracte:

"En l'esclletxa entre la llosa plana i la que s'alçava al darrera amb el nom de la persona morta, hi havia una mata d'herba que feia floretes grogues, tan lluentes, que semblaven de porcellana." Sds 330

"La intenció del reportatge és oferir un acurat retrat humà de la princesa, (...)" Av 40

"El documental il.lustra, en una àmplia panoràmica, la biografia d'una dona que, en poc més de deu anys, ha passat de ser una jove i anònima puericultora, (...) a ser la princesa amb més glamour i més coneguda de l'actualitat." Av 40

"L'altra o les altres persones poden faltar als termes d'aquest contracte sense violar per això la paraula del cap de la família, (...)"

"Sigui com sigui, per al legislador resulta molt difícil de regular sobre una qüestió que afecta tan directament la consciència de cada persona, de cada dona i de cada metge que ha de participar en una interrupció de l'embaràs." Av 12

"Aleshores, voltada de boires es presenta entre els arbres l'ombra del rei i explica que és germà del mort, (...)" Vad 293

"Els ecos de les intruses arribaven a tots els racons i en el meu Col.legi no fou ja un eco sinó una font original de la pitjor pertorbació." Br 30

"Més que res, per alleujar la tasca del servei, segons

que diuen." Br 30

"No en va l'última insurrecció que va girar una pàgina en la història d'aquesta República va tenir lloc el 1958, quan una part de les forces armades van recolzar l'aixecament del poble contra la dictadura militar del general Marcos Pérez Jimenes." Av 2

En alguns casos, en fi, resulta difícil de saber si ens trobem davant una propietat o una relació d'autoria, prova de l'arbitrarietat d'aquestes etiquetes:

"Ahir al vespre, Rocard va dir que no tenia tampoc cap comentari a fer a les paraules de Mitterrand." Av 5

"Daniele Fioreto va comentar que els components de la secció de l'equip espanyol estan "molt afectats" per les declaracions de Paco Fernández Ochoa contra l'equip." Av 28

Ací tenim una àmplia gamma d'usos en què el TR és una propietat del LM, que només arbitràriament separem; posem-ne, de moment, un exemple:

"La fermesa de Mitterrand no implica que no hagi pensat en cap moment a canviar el govern." Av 5

3) En una societat com la nostra en què, benauradament, hom no practica l'esclavatge, les persones no són habitualment "posseïdes" en sentit literal. La possessió s'entén aleshores com quelcom figurat, com supeditació, dependència, responsabilitat, etc.:

"Amb el suport directe o encobert d'aquest govern van arribar a l'Argentina diversos caps nazis, entre els quals destaquen M. Bormann, segon de Hitler; (...)" Av 2

"Miss Smith, la nurse de la nena, també s'estima més el te amb llet." Vad 291

Igualment, quan el TR és un col·lectiu:

"El govern espanyol va fer pública a través d'un comunicat oficial la seva "condemna més enèrgica" pel cop militar dirigit contra "un govern democràtic sorgit lliurement de les urnes", i va reiterar el seu total

recolzament al gabinet del president Carlos Andrés Pérez." Av 3

Molt possiblement el parentiu es conceptualitza com una possessió figurada, en temps no molt llunyans menys figurada:

El fill de Josep —→ *El seu fill*

**El fill de mi* —→ *El meu fill*

(Notem les expressions com *El meu Adrià*, en què un parent pròxim - fill, nebot, germà- es conceptualitza com quelcom posseït)

Estudiarem, tanmateix, aquests noms entre els usos subcategoritzats, car ens trobem davant noms que precisen d'altres elements (hom és fill respecte d'algú); aquestes dobles assignacions denoten, de bell nou, l'arbitrarietat de les distincions en la conceptualització de la preposició *de*.

6.1.3.3. Autoria

Un tipus especial és aquell que indica l'autoria. En efecte, en català hom conceptualitza la relació entre un autor i la seua obra com una relació de possessor a posseït; notem que l'existència d'una "propietat intel·lectual" recolza aquesta mena de conceptualització. Tanmateix, aquesta conceptualització és l'única relació banal, intrínseca que hom podia proporcionar d'un TR (una obra o creació) i un LM (l'autor). Notem en aquest sentit:

a) Hi ha llengües, com l'anglès, en què aquesta relació no sempre es conceptualitza d'una manera banal:

An Italian cantata by Händel

en català no manquen exemples calcats de l'anglès, que són rebutjats per la normativa¹²:

?*comunicacions per estudiants*

?*una cantata italiana per Händel*

En català sí que podem tenir conceptualitzacions més

¹² Aquesta construcció sí que resulta gramatical, en alguns casos, quan el nom és un derivat verbal: *la destrucció de la ciutat per (part) dels enemics*.

informatives, però hom proporciona una altra mena d'imatge:

La passió segons Sant Mateu

Hom no conceptualitza una relació intrínseca (concretament d'autoria, com seria *La passió de Sant Mateu*), sinó la idea de versió. En efecte, en una cultura cristiana, l'autoria dels evangelis no és tan rellevant com el seu contingut i el fet de ser considerats revelació divina. Per tant, hom no conceptualitza tant que *La passió* siga una creació d'un autor determinat, sinó quelcom independent d'aqueix autor que ha estat narrat a través d'un autor (recordem que *segons* marcava un punt de vista separat de la realitat, normalment subjectiu, sustentat en un subjecte). Açò no obsta perquè en d'altres llengües, immerses en una cultura tan cristiana com la nostra, hom haja conceptualitzat la relació banal (concretament d'autoria), com en anglés (*Saint Mathew's Passion*) o alemany (*Matthäus-Passion*). Fins i tot en català hom pot dir *L'Evangelí de Sant Mateu*. La preferència en el cas de *La Passió* per la conceptualització en termes de punt de vista tal vegada es dega al desig d'evitar una confusió amb la interpretació "subjectiva" (*La Passió de Sant Mateu* -"el patiment experimentat per Sant Mateu" i no "La Passió (títol) obra de Sant Mateu").

Per tant els trets que caracteritzen aquest ús, ben pròxim a l'anterior, són els següents:

- El TR té una relació intrínseca (banal) amb el LM.
- El LM és una creació, construcció, obra en general realitzada pel LM.
- El LM és posseït (figuradament, des d'un punt de vista "intel.lectual") pel TR, malgrat que ben sovint no el posseesca materialment.
- El LM és una persona.
- El LM expressa l'autor.
- Domini abstracte.

Vegem-ne alguns exemples:

"D'això en seria una traducció musical la *Segona simfonia* de Mahler precedida pel cant d'Eros de la primera." Av 36

"Quan un organisme mor o deixa de viure, altres organismes comencen la seva vida i aquesta és la idea de la resurrecció de Mahler, a la manera de com ho havia fet una anys abans Brahms en *Ein deutsches Requiem* o fins i tot la *Tod und Verklärung* de Strauss, acabant en una promesa de pau i repòs: els combats terrestres no hauran estat en va." Av 36

"Jo tinc una carta de Jadranka Vrsalovicz, una valenta noia croata que escriu en català meravellosament, i n'he vistes dues més que ha adreçat a altres amics." Av 13

"La idea és de Frederic Delouche, un banquer i empresari parisenc que va nàixer a la Gran Bretanya, fill d'un francès i una noruega." Av 21

"[el canal 33] programa un reportatge de la BBC dedicat a la figura de la princesa de Gal·les, la popular Lady Diana Spencer." Av 40

"Justament acabo de veure la meva cosina que treballa a la casa on fan els vestits per a l'obra del meu marit." Vad 294

"M'agradaria poder pensar -i de vegades ho penso- que vaig decorar el meu estatge amb tapissos de Morris i gravats d'Arundel i que els meus prestatges eren plens d'infòlios del segle XVII i de novel·les franceses del segon imperi relligades amb pell de Rússia i moaré de seda." Br 36-37

6.1.3.4. Propietat

Com déiem abans, hi ha un ampli grup d'usos en què el TR és una propietat del LM; ací tenim, doncs, que $TR < LM$, ço és, el TR s'inclou (figuradament) en el LM (Moody). Malgrat que no manquen propietats sensibles, tenim una gran quantitat d'exemples en què TR i/ o LM són abstractes i la idea de possessió (metafòrica) es troba més o menys present segons els casos, però en qualsevol cas prou apaivagada. Recordem que, en qualsevol cas, hom conceptualitza relacions

intrínseques:

"Finalment, la simfonia arribava al seu zenit en un reposat final marcat més per la força interna de la música de Mahler que per la mateixa interpretació." Av 36

En aquest cas, és clar que *la força interna* és una propietat de *la música*, que en certa manera la "posseeix".

Els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs, els següents:

- El TR té una relació intrínseca (banal) amb el LM.
- El TR és una propietat (tret) abstracte del LM.
- Possessió tendent a ϕ .
- El TR s'inclou al LM (TR < LM)
- Domini abstracte.

Vegem exemples d'aquest tipus:

1) En els següents casos, clarament tenim unes propietats sensibles, perceptibles:

"No se sentia remor de passos, però algú em seguia, oh sí." Sds 332

"Venien olors diferents: de mel i d'herba que només creix a la claror de les estrelles i jo ja no estava a la vora del xiprer, sinó en una plaça petita voltada d'ombres." Sds 334

"Per entre tombes i fulles mortes se sentia remor d'aigua i es veia brillar un fil de no sé què, (...)" Sds 335

"La claror de l'aire i del cel enlluernava." UB 22

"Des del meu observatori es veien al lluny algunes parets extremes de Begur tocades per la llum groga d'una bombeta elèctrica." UB 23

"Una vegada que vaig respirar endintre, els forats del nas se'm van omplir de pudor de quitrà." Sds 332

fins i tot materials:

"Perquè, com una discordança, durant la Setmana de les regates arribava una turbamulta femenina composta de centenars d'elements, que piulaven i voletejaven per damunt de l'empedrat dels carrers i escales amunt,

(...)" Br 30

2) Al més comú, però, és que la propietat no siga de naturalesa concreta:

"La intenció del reportatge és oferir un acurat retrat humà de la princesa, (...)" Av 40

"No podia pas ésser una lluita de papers, atesa la misteriosa discreció del Miner." UB 22

"Bassols va fer també un repàs del que representa el dret civil català per a la identitat del país i l'evolució històrica que ha viscut, i va assenyalar les reaccions empreses pel govern català de cara a la seva modernització." Av 7

"L'objectiu d'aquesta primera visita oficial d'un cap d'estat republicà a Irlanda del Nord era treballar en favor de la reconciliació entre protestants i catòlics." Av 5

"La Cooperació Política de la CE, l'òrgan que ara mateix s'encarrega de les seves relacions exteriors, farà avui pública una comunicació en termes similars." Av 3

6.1.3.5. Lloc (TR < LM)

Tenim uns usos que Alcover-Moll defineixen com "lloc on està situat un objecte":

El monestir de Banyoles

El pont de Girona

Aquests usos pertanyen, segons Moody (1973) al tipus en què el TR és inclòs en el LM; podem dir que el TR es localitzaria en relació amb un LM si hi intervingués un verb. La preposició *de*, però, com hem dit en d'altres ocasions, no és una preposició localitzadora, i per tant no indica que el TR se situe en relació al LM, sinó merament que el TR guarda alguna mena de relació amb el LM, que és un lloc, relació que en el món real no necessàriament ha de ser localitzadora.

Així, un xic de Barcelona pot ser un xic que hi treballa, hi viu, hi va nàixer, etc. Recordem que en d'altres llengües sí que és possible d'especificar la relació entre TR i LM, concretament si és una relació localitzadora o que té en compte la localització:

El foll del turó se n'ha anat a casa

**El foll al turó se n'ha anat a casa*

The fool on the hill has gone home

D'altra banda, la preposició de suposa, com en la resta de casos, una restricció sobre l'abast semàntic del TR:

? turó

? barri del Carme

El foll ? Carrer Mig

? València

si volem especificar que és el foll que viu al turó el que se n'ha anat a casa haurem de dir:

El foll del turó se n'ha anat a casa

amb la qual cosa restringim l'abast de *el foll*, tot especificant de quin foll es tracta.

Notem que en català no hi ha cap manera d'afegir una especificació espacial a un nom sense la intervenció del verb. Les relacions directes intrínseques (entre elles les espacials) requereixen la presència de la preposició *de*:

Les flors de vora la taula

**Les flors vora la taula*

Notem que en el primer cas cada preposició guarda el seu significat: la preposició *de* pot tenir com a LM un sintagma preposicional, que al cap i a la fi és un nom amb una funció adverbial. Açò és ben clar quan el LM són adverbis (amb expansió o sense ella), que són, segons vam explicar en un altre lloc, noms relacionals marcats amb un cas:

Les flors de damunt

sobre

dalt

etc.

Així doncs, aquest ús es caracteritza pels següents trets:

- El TR té una relació intrínseca (banal) amb el LM.
- El LM és un nom o adverbi de lloc.
- Domini abstracte.

La relació intrínseca requereix que la relació entre TR i LM pertanga als coneixements enciclopèdics compartits per parlant i oient; per tant, com a LM trobem:

1) Noms propis, ben determinats com a localitzacions habitualment de referència única a l'interior d'una comunitat lingüística:

"Armenis i àzeris negociaren una sortida al conflicte del Karabakh." Av 4

"Per ser honrada, també em cal recordar les Poesies de Poeta, una iniciativa de la Diputació de Barcelona per portar la poesia, i en conseqüència els poetes catalans en actiu, pels pobles de la seva província." Av 13

"Un policia fora de servei dispara contra la seu del partit a la capital de l'Ulster i fa tres morts." Av 5

"A l'hivern, de tant en tant, solia comparéixer un home de Begur a qui deien el Miner, que era manc i tenia un aspecte esquiú i reservat." UB 20

"Caçador furtiu, pescador d'anguiles als aiguamoixos del Ter, (...) tot el que el país pot donar de si mateix en la seva forma més directa i primària fou explotat pel Miner amb la més gran habilitat." UB 21

"Tenia el domicili, diguem-ne oficial en un casalot mig arruïnat del carrer de Vera, de Begur, però sovint passava mesos sense entrar-hi." UB 21

"Un cop es creï el nou forat d'ozó, van dir científics com James Anderson, professor de la Universitat de Harvard que forma part dels estudis, s'espera que augmentaran dràsticament als països afectats els càncers de pell, les cataractes als ulls, les malalties relacionades amb els sistemes immunològics i també es podran veure afectades les collites agrícoles." Av 20

"El 25 de març, trenta-cinquè aniversari del tractat de Roma, apareixerà a les llibreries de tot Europa -a excepció de les britàniques- el llibre *Història*

d'Europa." Av 21

"Un tribunal de Tel Aviv el va trobar culpable de la mort de milions de jueus als camps de concentració, i va ser sentenciat a mort." Av 2

"La visita del mandatari xinès a Espanya ha estat criticada pel Partit Popular, que ha condemnat la iniciativa del govern central de rebre qui és considerat per diversos països occidentals com el responsable dels fets de Tiannamen." Av 1

2) Noms comuns amb article determinat, ço és, pertanyents als coneixements pressuposats per parlant i oient:

"Es parla de 500 morts en la batalla campal en què van degenerar els enfrontaments als carrers de la capital, tot i que a les xifres oficials només figuren registrades 256 víctimes mortals a trets i un nombre indeterminat per altres causes." Av 2

"El primer ministre xinès es desplaçarà a Barcelona demà per visitar les instal·lacions olímpiques de la ciutat amb el president de la Generalitat, Jordi Pujol, i l'alcalde de Barcelona, Pasqual Maragall." Av 10

"Comencen les obres dels aparcaments, (...)" Av 13

"La visita del mandatari xinès a l'Estat Espanyol ha provocat la crítica d'alguns sectors socials, que li recorden el paper que va tenir a la repressió estudiantil de la plaça de Tiananmen." Av 10

"A l'entrada del camí vaig aturar-me en sec i la flor que duia em va caure a terra." Sds 331

"És un tipus del meu col·legi, d'allò més lúgubre." Br 32

"I ho vaig explicar a la cara de la paret que així que s'apagava el llum sortia d'una taca de color de fel: de primer els ulls i la boca." Sds 330

3) Deíctics, ço és, noms que precisen de vegades un observador per tal que la localització siga exacta. Ací tenim:

a) Noms ben prototípics, com *nord*, *sud*, *dreta*, *esquerra*... La seua referència única (un cop hom hi assigna l'observador escaient) explica l'article definit que sol precedir-los:

"Potser per donar opció a l'Europa central i de l'est, el luxemburguès l'han substituït per un txec." Av 21

b) Adverbis:

"Però cal que ens endinsem en nosaltres mateixos i que considerem el món de fora com un simple estímul." DV 50

"(...) jo hauria pogut passar-me els meus tres o quatre anys d'universitat sense arribar a conèixer-lo, si no hagués estat per l'atzar que va fer que Sebastian s'emborratxés en el meu col·legi i que jo tingués la meua cambra a la planta baixa, en el pati de davant."

Br 33

"Quan començaren les obres d'aquella finca de la part de mar, al cap de poc temps el lloc de venda del davant va desaparèixer." Av 13

"(...) i, cosa pitjor encara, el professor que vivia a l'estatge de damunt de la meua cambra, un ratolí d'homenet que es dedicava a les Ciències Naturals, havia cedit les seves habitacions per fer-ne el Guarda-roba de Dames; (...)" Br 30

Igualment, seria possible amb preposicions: *l'estatge de damunt la meua cambra*.

6.1.3.6. Temps (TR < LM)

Semblants característiques trobem quan el LM és un nom de temps; el valor restrictiu és ben clar:

"A l'altra banda de la reixa d'entrada, davant el jardí d'hivern que havia estat abans el quiosc del porter, ens esperava un Morriss-Cowley dues places, descapotat." Br

32

"Mirant el programa d'enguany de la temporada Ibercàmera, és clar que Gustav Mahler n'és el protagonista si més no per les obres que s'hi ofereixen." Av 36

el jardí

el jardí d'estiu vs. el jardí d'hivern

el programa d'enguany vs. el programa de l'any passat

Els trets que caracteritzen aquest ús són, per tant, ben semblants als estudiats en el cas anterior:

- El TR té una relació intrínseca (banal) amb el LM.
- El LM és un nom o adverbi de temps.
- El TR és un objecte relacionat amb un temps, sovint el nom d'una acció que es realitza al llarg d'un període de temps o s'hi ha localitzat.

- Domini abstracte.

Vegem-ne alguns exemples:

"Era un dia d'hivern que feia molta tramuntana." UB 22

"M'agradaria poder pensar -i de vegades ho penso- que vaig decorar el meu estatge amb tapissos de Morris i gravats d'Arundel i que els meus prestatges eren plens d'infòlios del segle XVII i de novel·les franceses del segon imperi relligades amb pell de Rússia i moaré de seda." Br 36-37

"Enmig de la confusió del moment, ahir resultava difícil discernir exactament la natura de les queixes dels sectors militars implicats en aquest episodi." Av 2

"El doctor Ferran Baños va manifestar, respecte a aquest cas, que "un cop acabat el partit de diumenge va dir que tenia bastant dolor."" Av 27

"Un desig que ja va ser apuntat en l'edició de l'any passat." Av 25

"Fioreto, que va arribar ahir a Albertville, on a partir de dissabte es disputaran els Jocs Olímpics d'Hivern, va manifestar que "estic tip de Paco Fernández Ochoa, ja en tinc prou."" Av 28

"A l'època de la guerra del 14..." UB 22

"El president de la comissió del Parlament de Rússia

encarregada de la investigació del cop d'Estat de l'agost passat (...) va dir ahir que l'ex-president soviètic, Mikhaïl Gorbtxov, ha d'assumir la seva responsabilitat política per la fallida temptativa involucionista." Av 4

6.1.3.7. Lloc (TR = LM)

Una palesa relació intrínseca i banal entre un TR i un LM es dona quan tots dos són idèntics referencialment, ço és, quan hom conceptualitza una mateixa realitat, si bé de manera distinta. Aquest és el cas dels usos anomenats apositius en els dominis espacials i temporals, expletius en el domini nocional. Pel que fa als primers, en concret els espacials (*La ciutat de València*) ja M. ARRIVÉ assenyalà (1964) que no es diferenciaven de la resta d'usos, malgrat que en d'altres llengües hom prescindesca de la preposició (llat. cl. *urbs Roma*). Observem les següents oracions:

Som a València : El LM és un lloc únic, amb un nom assignat per la comunitat lingüística, de manera que un lloc determinat rep un nom i hom assigna un nom, únic, a un determinat lloc, associat, segons els coneixements enciclopèdics de cada parlant, a una sèrie de trets (ciutat situada a prop del mar, a la comarca coneguda com l'Horta, amb nombrosos monuments, caracteritzada per una enfollida nit nocturna, etc.).

Som a la ciutat: En principi, *ciutat* no és un nom de referència única; tanmateix, l'acompanyament de l'article suposa que el parlant pressuposa que en referir-se a la ciutat, l'oient sap a quina ciutat hom hi refereix, car l'article indica precisament que el parlant pressuposa que aqueixa ciutat pertany a les pressuposicions compartides per l'oient. Tanmateix, amb aquesta informació, hom no proporciona massa informació respecte d'aqueixa ciutat; en efecte, la ciutat, malgrat que pertanyent a aqueixos coneixements enciclopèdics de parlant i oient, ens en dona

poca informació: la ciutat és merament "conglomerat de vivendes amb determinats edificis oficials que congrega un nombre considerable d'éssers humans que hi desenvolupen llurs activitats." Tanmateix, si un parlant ens diu:

Som a la ciutat

sabem que ens trobem ubicats en un lloc amb les característiques assenyalades adés i que el parlant considera que aqueix lloc es troba en els coneixements que comparteix amb nosaltres.

Si totes dues oracions són emprades en la mateixa situació comunicativa, *la ciutat* i *València* tindran el mateix referent. La informació que hom n'aporta és, tanmateix, distinta en cada cas. Així doncs, tenint en compte que ens trobem davant dos noms (coses), -malgrat que *ciutat* siga més genèric, esquemàtic que *València*- que aporten dues conceptualitzacions (informacions) distintes -malgrat que sobre una mateixa realitat-, és esperable que si volem connectar tots dos noms hi emprem la preposició *de*:

La ciutat de València

on:

la: el parlant considera que *ciutat* pertany a les pressuposicions que comparteix amb l'oient.

ciutat: "conglomerat de vivendes..."

de: TR té una relació amb el LM (identitat, en aquest cas)

València: "Nom d'una ciutat que es troba a la vora de la Mediterrània, a la comarca de l'Horta...". El fet de ser un nom propi que s'associa amb un feix de trets que remetent a un ens únic suposa que ens trobem davant un LM inserit en els coneixements enciclopèdics d'una comunitat lingüística determinada (com *la ciutat*, gràcies a l'article).

Cal tenir en compte:

a) TR i LM són coneguts: *la ciutat de València* no significa el mateix que *Una ciutat de València*; en aquest darrer cas no hi ha identitat referencial entre TR i LM.

b) La identificació major ve aportada pel LM. Així, no podem dir:

**València de la ciutat*

malgrat que tots dos elements siguen idèntics des d'un punt de vista referencial. En efecte, *la ciutat*, malgrat que pertanga als coneixements enciclopèdics compartits per parlant i oient, aporta una informació esquemàtica: ciutat remet a la definició assenyalada adés i al tret [+ conegut], però no se li associa el conjunt il.limitat de trets que, segons els coneixements enciclopèdics de cadascú, poden aparéixer en *València*. Així, un mateix lloc és referit amb el nom genèric (*ciutat*), i el nom propi (*València*), més concret i més informatiu, car tots dos noms s'associen a un únic referent. Aquesta concreció major permet de restringir l'abast semàntic potencialment major, malgrat de determinació articular, de la ciutat:

la ciutat de València

vs. *la ciutat de Palma*

la ciutat de Barcelona

Entre aquests usos creem que cal incloure també aquells en què el LM és un nom propi que no ha estat creat expressament com a denominació d'un lloc, ço és, un nom propi que remet a una realitat altra que el lloc que denomina:

Carrer de Germana de Foix

Carrer del Doctor Saurina

En aquest cas pot resultar sorprenent mantenir que el TR és igual al LM. Nogensmenys, cal dir que quan diem que el TR és igual al LM parlem de llur referència. Nom propi i nom comú es refereixen a una única entitat (un determinat carrer, una determinada plaça). El fet que aqueixos noms propis puguen tenir una altra referència és irrellevant, i, de fet, l'estranyesa de la igualació entre TR i LM és proporcional a la connexió del nom propi amb un referent distint del nom comú. Així, en *Carrer de Pelayo*, si hom no té cap idea d'història medieval, *Pelayo* sols s'identificarà com el nom que particularitza un carrer ben ambientat a prop de l'estació de trens de València. Fins i tot si sabem cap cosa de *Don Pelayo*, *carrer* és un nom comú i *Pelayo*, en aquest ús concret, el seu títol, i tots dos són correferents i el nom

propi particularitza el comú, com s'esdevenia en la ciutat de València.

Així doncs, els trets que caracteritzen aquest ús són els següents:

- El TR té una relació intrínseca amb el LM.
- Aqueixa relació és d'identitat referencial (TR = LM)
- El TR és un nom genèric (esquemàtic) de lloc.
- El LM és un nom propi (de referència única) de lloc.
- Domini abstracte.

Vegem-ne exemples d'aquest tipus:

"Saleta d'un pis del carrer de Provença." Vad 291

"Li Peng (a l'esquerra) conversa amb el president del Fòrum Econòmic Mundial, K. Schwab (a la dreta), durant la seva recent estada a la ciutat suïssa de Davos." Av 10

"Tingué la força d'arribar a la platja de Sa Tuna amb els seus propis mitjans, perquè no era pas un home acostumat a demanar l'ajuda dels altres." UB 21

"La visita del mandatari xinès a l'Estat Espanyol ha provocat la crítica d'alguns sectors socials, que li recorden el paper que va tenir a la repressió estudiantil de la plaça de Tiananmen." Av 10

"A Madrid, Jerónimos. Luxe. Moreto, 9. Al costat del Museu del Prado." Av 28

"El qui vulgui targetes que vagi a la ronda de Sant Pau." Av 13

"Cal subratllar que al golf de Veneçuela s'exploten els més rics jaciments petrolífers del país." Av 2

"La històrica visita que ahir va fer la presidenta de la República d'Irlanda, Mary Robinson, a Belfast va quedar eclipsada per un sagnant atemptat contra la seu del Sinn Fein (...) a la ciutat, que va causar 3 morts i 1 ferit." Av 5

"Lloc: Escola d'Administració Pública de Catalunya, avinguda de Pearson, 28, Barcelona." Av 5

6.1.3.8. Temps (TR = LM)

El mateix que hem descrit adés es dona quan el LM és un nom del domini temporal. Ací, però, cal distingir:

6.1.3.8.1. Un tipus totalment paral·lel a l'anterior, quan el LM és una unitat temporal convencionalitzada; sols cal tenir en compte que els "noms propis" en el temps no ho són tant, car les unitats temporals es repeteixen cada cert temps, i açò implica una major concreció per tal que el LM siga de referència única:

El mes de maig

maig és de referència única a dins del domini " mesos de l'any", però sabem que els anys se succeeixen, fins ara sense interrupció, de manera que sembla que *El mes de maig* pot referir-se a qualsevol d'aquests "maigs". Una ulterior restricció permetrà convertir *de maig* en un veritable nom propi (de referència única):

El mes de maig de 1936

notem que entre maig i 1936 no hi ha una relació d'identitat, sinó de restricció temporal i/ o de tot/ part.

Aquests usos es caracteritzen pels següents trets:

- El TR té una relació intrínseca amb el LM.
- Aqueixa relació és d'identitat referencial (TR = LM)
- El TR és un nom genèric (esquemàtic) de temps).
- El LM és un nom propi (de referència única) de temps.
- Domini abstracte.

Vegem exemples d'aquest tipus:

"Maria Areny, compromesa en un afer de falsos passaports, fou detinguda el mes de novembre de 1936."

Vad 294

"Veurà que el dia de Divendres Sant, quan ja ens havíem ficat al llit i ja havia apagat el llum, perquè és ell el que apaga el llum, em va dir: ¿et sabrà greu que et digui una cosa?" Vad 291

6.1.3.8.2. Tenim un segon cas en què el LM ha adquirit

quasi l'estatus de nom propi, per la seua unicitat referencial, i que s'ha d'incloure ací pel fet que coincideix amb el TR (vs. el tipus *La guerra de 1914*, en què la guerra no sols va transcórrer durant l'any 1914). En efecte, ens trobem amb construccions com les següents, en què de relaciona d'una banda un TR que és un període de temps i d'altra banda un LM que remet a una acció que es realitzà al llarg d'aqueix període temporal:

l'època de la guerra del 1936

en usos com aquests tenim:

a) Un nom de temps esquemàtic, conegut però amb poca informació semàntica (*guerra*).

b) Un nom més informatiu, *la guerra del 1936* (gràcies a l'article i l'altra modificació, del 1936).

Tots dos, però, donen informació sobre el mateix referent.

Notem que el TR restringeix l'abast informatiu de la guerra:

l'època *de la guerra del 1936*
 de la Postguerra
 de les Croades

Per tant, els trets que caracteritzen aquests usos són els següents:

- El TR té una relació intrínseca amb el LM.
- Aqueixa relació és d'identitat referencial (TR = LM)
- El TR és un nom genèric (esquemàtic) de temps.
- El LM és un nom propi (de referència única) de temps: normalment és un nom d'acció, l'activitat conceptualitzada pel qual s'ha realitzat durant el període conceptualitzat pel TR.

- Domini abstracte.¹³

¹³ Un tipus aparentment reversible és el següent:

Una entrevista de quinze hores

aparentment paral·lel a:

L'època de la dictadura

notem, tanmateix, que malgrat que tant en l'un cas com en l'altre TR i LM siguen idèntics, en una *entrevista de quinze hores*, *quinze hores* no és un LM ben determinat; és més pròxim, per tant, als anomenats usos de qualitat, que seran estudiats en un altre

Vegem-ne alguns exemples:

"D'entre la infinitat de persones que passaren pel mas Pla en temps de la meva adolescència, la memòria m'ha conservat el record de dos homes amb una exactitud singular." UB 19

"Durant els dies dels esdeveniments, es va saber que Almeida i René Salmerón han de respondre a més a més de l'acusació de violació d'una menor." Av 4

"Les agències de premsa tenen vetada l'entrada a la Cort on se celebra el judici, i la televisió local ha concedit pocs minuts d'informació sobre el cas." Av 4

"Segons Dumas, l'afer Habache està en la seva fase d'agonia." Av5

"Des d'un principi -tan principi com en els primers vint-i-cinc dies de mandat, assumit el febrer del 1989-, Carlos Andrés Pérez va trobar-se amb un panorama mogut." Av 2

"Ara el quart supòsit a introduir faria un èmfasi especial en la situació social de l'embarassada, sempre que la interrupció s'efectués en el període de les dotze primeres setmanes d'embaràs." Av 12

"Era la Setmana de les Regates." Br 29

"(...) jo hauria pogut passar-me els meus tres o quatre anys d'universitat sense arribar a conèixer-lo, si no hagués estat per l'atzar que va fer que Sebastian s'emborratxés en el meu col·legi i que jo tingués la meva cambra a la planta baixa, en el pati de davant."

Br 33

"Tot això passava durant el meu tercer trimestre d'estudis a Oxford; (...)" Br 33

lloc. Uns i d'altres casos, malgrat tot, conceptualitzen una relació banal entre TR i LM, que restringeixen l'abast semàntic del TR.

6.1.3.9. Dominis abstractes (TR = LM)

No podien mancar els usos en què TR i LM coincidissen i el LM fos un LM abstracte, ço és, ni espacial ni temporal. Alguns d'aquests usos guarden un parentiu amb el tipus de propietat abstracta (el TR és una propietat del LM, i aquest darrer encara exerceix una possessió més o menys palesa segons els casos). Observem una expressió com la següent:

Vol aconseguir la glòria de la retirada a temps

En aquest ús hom observa que el TR presenta una informació semàntica (*la glòria*) que pot referir-se a gran quantitat d'ens; *la retirada a temps* especifica a quina glòria hom refereix; notem que *la glòria* és una propietat de *la retirada a temps*, al temps que hi coincideix: hom pressuposa:

la glòria = la retirada a temps

Igualment, es troba aquesta identitat en un cas com els següents:

En el tema dels misteris tot és començar

Igualment ací trobem que *dels misteris* restringeix l'abast referencial de *el tema*. Aquests són els usos anomenats tradicionalment expletius. Com és normal, el TR aporta una informació més esquemàtica i d'un abast semàntic ampli: el LM reompli aqueix esquema semàntic al temps que restringeix l'abast semàntic del TR.

Els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs, els següents:

- El TR té una relació intrínseca amb el LM.
- Aqueixa relació és d'identitat referencial (TR = LM)
- El TR és un nom o pronom (deíctic) genèric (esquemàtic) (de vegades una propietat del LM).
- El LM és un nom (abstracte) més informatiu.
- Domini abstracte.

Assenyalem que en aquests usos tenim les metàfores (que són identitats) que es coneixen com A de B:

"Volava cap a la lluna i les ànimes que havien estat dolentes queien daltabaix en el moment de voler-s'hi

enfilars i les que havien estat bones de seguida pasturaven pels prats del cel i per una ala que tenien a un costat del front menjaven l'herba dels felïços a cremadent." Sds 332

Vegem exemples d'aquests usos, en general:

1) El TR encara pot entendre's com una propietat del LM en exemples com els següents:

"Això és el pitjor, que mai no heu volgut veure la realitat de les coses..." DV 80

La realitat és una propietat de *les coses*, però al mateix hom identifica la realitat amb *les coses*. Vegem-ne més exemples:

"En referir-se als recursos interposats pel govern central contra l'actualització del dret civil, Bassols va manifestar que és un fet "altament alarmant i gravíssim", ja que el que es qüestiona no és la constitucionalitat material de la llei impugnada sinó "les competències del Parlament de Catalunya per dictar-la." " Av 7

"La seva argumentació -va manifestar el conseller- constitueix un intent de reduir tota la riquesa del dret català al marc limitadíssim de la Compilació de 1960, que va imposar el règim franquista." Av 7

"Quant a les dues solistes, s'ha de dir que la mezzo Janice Taylor, tot i els intents expressius dels seus gestos, no va saber donar la tensió dramàtica que exigeix el seu paper, amb una veu massa fosca i poc projectada que més d'un cop quedava emmudida per l'orquestra." Av 36

"Tot ens ha estat imposat, fins i tot aquest detall absurd de l'esfera." DV 32

"Us trobo en una disposició d'esperit tan hostil." DV 80

2) Tenim un gran nombre d'exemples en què el TR difícilment pot considerar-se propietat del LM. En tots aquests casos és evident el caràcter esquemàtic del TR (*marc*,

cas, tema, idea, etc.), que és completat pel LM:

"La seva argumentació -va manifestar el conseller- constitueix un intent de reduir tota la riquesa del dret català al marc limitadíssim de la Compilació de 1960, que va imposar el règim franquista." Av 7

"Tot i això, el davanter búlgar no és l'únic amb problemes físics a la plantilla blau-grana actualment, ja que a més dels coneguts casos de Ferrer i Serra, ahir es van afegir a la llista Goikoetxea i Koeman." Av 27

"Perquè, com diu la comissària de la mostra, "en el tema dels misteris tot és començar". Av III

"El text d'aquest missatge expressa alhora preocupació per l'intent colpista i una fèrria convicció que un mètode de força com aquest ja no pot prosperar al continent, on l'època dels coronels és qüestió d'un passat que, en alguns països, desafortunadament, no és tan llunyana." Av 3

"Quan un organisme mor o deixa de viure, altres organismes comencen la seva vida i aquesta és la idea de la resurrecció de Mahler, (...)" Av 36

"Així -creiem- ho va entendre Václav Neumann, que al front de l'Orquestra i Cor Filharmònics Txecs, ens va oferir la versió d'aquesta Segona simfonia al Palau de la Música." Av 36

"Ara bé, Mahler abans de retornar busca un significat a l'existència d'Eros (en el segon i tercer moviment de la simfonia) i una resolució, un final que troba en el sentit estètico-religiós de la Resurrecció." Av 36

"A més, l'italià "no entén com un campió olímpic pot caure en la trampa de la crítica quan s'està tan a prop de la competició olímpica". Av 28

"El tècnic italià, que està casat amb Blanca Fernández Ochoa, va indicar que la polèmica "no és qüestió de família, sinó que és una qüestió purament esportiva". Av 28

"(...) contribueix a "aprofundir en el discurs reaccionari de desconfiança i menyspreu de la política"

i perjudica "la salut del sistema democràtic". Av 9
"Avisada per la comunitat internacional del perill de la destrucció de la capa d'ozó, dilluns passat la NASA va lliurar el seu últim estudi, en què es podia veure que navegava una gran concentració de monòxid de clor sobre grans parts d'Europa i dels EUA durant aquest hivern." Av 20

"L'economia internacional creixerà durant aquesta dècada a un ritme mitjà anual del 3 per cent, menys que en els 80, quan la taxa d'augment va oscil·lar entre el 3,5 i el 5 per cent." Av 25

"Per exemple, jo era aleshores un jovenet, però tinc encara memòria viva que, quan aquell ministre de la corona britànica, que es deia Profumo, va ser enxampat en relació amb una dama de vida deshonest i amb tota una xarxa de mals costums, la cosa va causar allò que se'n diu escàndol, (...)" Av 13

"Tal com estan les coses, els acusats difícilment eludiran la pena de mort." Av 4

"Ara, allò que pot sorprendre és que, després, aquest exemple de moralitat penetri en els principis dels súbdits i la gent arribi a creure cada cop més en no res i sigui capaç, cada cop més, de perdre els escrúpols i esgarrapar allà on faci bony." Av 13

"No puc ni imaginar la possibilitat d'un desacord amb ella." DV 38

3) Els deíctics són ben esquemàtics, i hom explica que l'anomenat de expletiu aparega per explicar, ço és, per omplir semànticament l'esquemàticitat semàntica d'un deíctic:

"Però escolta: abans has dit això dels nusos que no es poden desfer..." DV 54

"D'això en seria una traducció musical la *Segona simfonia* de Mahler precedida pel cant d'Eros de la *Primera*." Av 36

Notem que això expressa tan sols quelcom pertanyent a l'espai de la primera-segona persona (català oriental), tant en sentit propi com figurat (textual); aqueixa informació tan

esquemàtica és augmentada per la informació aportada per *dels nusos* en l'últim exemple. D'altra banda, *dels nusos* serveix per distingir un això d'un altre, car això té un amplíssim abast semàntic (qualsevol ens no concret).

4) El paral·lelisme sembla induir-nos a incloure en aquest tipus els casos de substantivacions, o el·lipsi de nom, segons en quina perspectiva ens situem: en efecte, sembla que no pocs mots hi ha tan esquemàtics com l'article:

M'agrada el de Maria

però el fet és que aquest tipus de construccions apareixen en tota mena d'usos (*la de fusta* (matèria), *el de Maria* (possessiu). L'estatus de l'article, en especial connectat amb les nominalitzacions, ha alçat una certa polèmica al llarg de la lingüística moderna. En efecte, hi ha dues possibilitats explicatives:

a) L'article, atenent al seu origen, és un pronom; açò permet que pugui rebre la modificació de sintagmes preposicionals i d'oracions de relatiu:

El que no vulga anar al cinema que romanga a casa

El de Maria ens agrada més

b) L'article és un actualitzador, un determinant, que com a tal no pot aparèixer tot sol, i per tant no és un pronom; quan apareix amb elements modificadors (adjectius, oracions de relatius, sintagmes preposicionals) aquest article "substantiva" aquests elements.

No volem aprofundir en una qüestió que escapa als objectius del nostre treball. Creem que alguns elements són a considerar:

1) Aparentment, en aquests usos hi ha una clara funció restrictiva-discriminadora:

El de Maria vs. el de Joan

l'esquemàticitat de l'article sembla justificar aquesta interpretació. En francès hom hi emprava un deíctic, l'ús del qual no planteja cap problema teòric, i s'adiu al que hem anat explicant: *celui de Marie*.

2) El principal escull en contra és que l'article mai no apareix sense substantiu o categoria semblant (recordem,

un cop més, que l'adjectiu es refereix, com el nom, als objectes, sols que de manera intensiva):

**Ha vingut el*

3) D'altra banda, hom observa una diferència:

a) En general, els usos en què hi ha una asimetria pel que fa a l'extensió entre TR i LM no hi ha cap problema en la interpretació d'usos com els següents:

El de Maria (possessió)

El de fusta (matèria)

El de Ripoll (lloc)

El de 1976 (temps)

Hom podria pensar, des d'una perspectiva com la de Tesnière, que els articles "substantiven" els sintagmes adjectius, al seu torn "adjectivacions" de substantius. Tanmateix:

- Aquestes correspondències categorials són molt discutibles des d'un punt de vista cognitiu: *de Ripoll* no és el mateix que *ripollès*: ja hem explicat en diverses ocasions la diferència que hi ha entre conceptualitzar dos objectes relacionats (TR i LM) i un objecte modificat amb l'adjectiu, malgrat que hi ha punts de contacte a causa de llur naturalesa categorial comuna.

- No hi ha una veritable substantivació de l'article: *el de fusta* no és un objecte qualsevol de fusta: en la situació està ben present l'objecte en qüestió.

b) A més a més, quan els límits de TR i LM coincideixen, hom no admet aquesta construcció fora d'un context en què hi ha una construcció clarament el·líptica:

A la ciutat de Barcelona han fet els Jocs Olímpics, i a la de València ens hem hagut de conformar amb un festival musical

El mes de gener té 31 dies, i el de febrer 28 o 29 segons els anys

Aquests fets semblen confirmar que l'article sempre acompanya un substantiu, que d'acord amb determinades circumstàncies pot deixar d'aparèixer, però que roman en les pressuposicions més immediates (context i situació) i que

pot, com a tal, rebre les actualitzacions i modificacions pertinents.

Vegem alguns exemples, en fi, d'el.lipsi, malgrat que pertanyen a diversos tipus dels estudiats fins ara o que estudiarem més endavant:

- Possessió:

"Per cert que la de l'altre [l'esfera] , la del xicot clenxinat i polit, era blanca." DV 59

- Propietat:

"Més que res això darrer, és clar, si és cert, com afirmem, que no hi ha altra autoritat que la de la portera. " DV 64

- Autoria:

"Cal que assisteixis a les millors conferències -la d'Akwright sobre Demòstenes, per exemple- tant si corresponen a la teva branca com si no..." Br 35

- Espai:

"(...) i si tota la terra és igual, la del cementeri on m'havia ficat era la mateixa que la del cementeri on dormia el meu pobre mort." Sds 329

- Temps en què se situa un fet:

"El mercat assegurador espanyol va augmentar els seus interessos per primes durant el passat any entre un 11 i un 13 per cent, amb un ritme de creixement inferior al de l'any 1990." Av 25

- Identitat entre TR i LM:

"D'aquesta manera conviuen en les persones dos instints en conflicte constant Eros (el de la vida) i Thànatos (el de la mort)." Av 36

6.1.3.10. El *de* de qualitat

Passem ara a estudiar l'ús de la preposició *de* que tradicionalment es coneix com a "de qualitat":

uns homes de poques paraules

un home de confiança

una peça literària de qualitat

Aquests usos són els més pròxims a l'adjectiu, i de vegades alternen amb aquests:

un home d'ingeni = un home ingeniós

Ja hem assenyalat en d'altres ocasions que en realitat l'adjectiu, malgrat el parentiu indiscutible amb el substantiu, que determina certs comportaments paral·lels, presenta una conceptualització de la realitat distinta d'aquest darrer. Aquesta naturalesa distinta fa que en moltes ocasions no hi haja tal alternança i que, quan n'hi ha, l'equivalència entre adjectiu i sintagma preposicional no siga absoluta. Així, VAL ÁLVARO (1981), en un interessant article dedicat a aquest ús de la preposició *de*, ha assenyalat que a desgrat de l'alternança i el fet que puguen aparéixer coordinats (*una dona simpàtica i de bones maneres*), l'equivalència no es dona:

1) L'equivalència és menor quant més concreta i real és la referència: *una planta de pantà* no és el mateix que *una planta pantanosa*.

2) L'equivalència és justificada per la virtualitat, la manca d'actualització que ben sovint té el LM. Tanmateix, cal tenir en compte:

"Pero, aun en estos casos, el adjetivo derivado conforma su significado a partir del sentido genérico del sustantivo, y, al mismo tiempo, especializa dicho contenido para un uso determinado." (1981: 52)

L'alternança entre adjectiu i sintagma preposicional, d'altra banda, ben sovint no és possible, com ha assenyalat VAN BAARDEWIJK-RESSÉGUIEZ (1983): *respecte humà*, *front popular* no tenen un equivalent en *respecte de l'home* (aproximadament sí *respecte a l'home*), o *front del poble*.

Segons aquest autor, aquesta manca d'equivalència es deu al fet que la preposició dóna a la relació un nombre limitat de significats, mentre que l'adjectiu estableix una relació més vaga, "que guarda una relació amb N". Nosaltres creem que la diferència de concreció es deu a la naturalesa mateixa d'ambdues classes de mot: en el grup N de N tenim com sempre la relació entre dos noms, que tenen una referència a objectes concrets (referència extensiva), mentre que amb l'adjectiu tenim una referència intensiva (a tots els objectes). L'adjectiu té una referència sempre més virtual que el nom, fins i tot en el cas que aquest aparega sense actualitzar:

un home engeniós

un home d'engeni

engeniós té una referència més virtual que *d'engeni*, car *engeni* és un ens concret, malgrat la seua manca d'actualització.

La següent pregunta que cal plantejar-se és si aquest tipus d'usos formen una categoria distinta i homogènia. Val Álvaro considera que, en general, aquests sintagmes preposicionals tenen un caràcter descriptiu: modifiquen el substantiu nucli sense oposar-lo a d'altres. Açò no vol dir, però, que aquest complement no restringesca l'abast semàntic d'aquest nucli. De fet, en els adjectius, sempre hi ha una oposició entre els elements que posseeixen un tret (una qualitat) i aquells que no el posseeixen, tant si estem davant adjectius especificatius com explicatius:

Els homes rossos van entrar els primers a l'avió

Uns homes rossos van entrar els primers a l'avió

Tant en l'un cas com en l'altre, hom restringeix l'abast semàntic de *homes*, i per tant hi ha la pressuposició que no van entrar homes que no fossen rossos. La diferència es troba en el fet que en el primer cas *homes* es troba en les pressuposicions compartides per parlant i oient, així com la relació entre *homes* i *rossos*; en el segon cas, *els homes* no hi apareixen: *rossos* en aquest punt serveix per caracteritzar-los.

Així, Val assenyala:

"Los grupos con *de*, sin embargo, presuponen la posesión real de una determinada propiedad y la elevan al rango de diferencia específica de lo denotado por el núcleo."

(1981: 57)

A continuació, Val aporta una sèrie de fets per tal de donar compte de la pertinència i la homogeneïtat d'aquesta classe:

1) Pel que fa a la naturalesa semàntica del TR assenyala:

a) Aquest pot ser un nom concret, generalment animat: *una xica d'ulls tristos, un home d'ingeni*. Només aquests admeten la forma d'aposició especificativa:

aquells bufons, gent de pensaments vulgars

b) Un nom d'un acte psicofísic expressiu: *un somriure de bondat, un gest de burla insolent*. Només admeten aquesta forma d'aposició si coincideix el TR i el nucli de l'aposició:

una mirada, una mirada d'angoixa

Aquesta restricció no ens sembla gaire pertinent, i es deu a la naturalesa semàntica del nucli de l'aposició, que admet amb major o menor facilitat de ser modificat per un altre nom. Així, en un llenguatge poètic, hom podria dir:

una mirada, un raig de llum

2. Des d'un punt de vista formal, Val assenyala el fet que en l'estructura Det + N₁ + *de* + Det + N₂ + Adj, el LM és obligatori:

Una model de coll llarg

**Una model de coll*

Ja hem vist restriccions anàlogues a aquestes, i hi vam assenyalar que tenen una rellevància relativa. Val, de fet, en dóna una explicació satisfactòria, i relacionada amb el que vam dir respecte de construccions com *Van morir amb les botes posades*.

3. Les construccions que tenen com a LM una part o aspecte del TR, del qual no expressen solament la part material, sinó també una propietat o activitat, tenen com a

nucli generalment un nom [+ animat]:

una dona de cara ovalada

un home d'aspecte intel.ligent

però també hi ha casos de TR inanimat: *un porró de boca ampla*

4. Quan la incrementació del LM és opcional, el TR pot ser:

a) Un nom animat: *un home d'ingeni*

b) Una manifestació humana, l'índole de la qual descriu el LM: *un somriure de llàstima*. Ací cal incloure també els casos com *un negoci d'interés*, *un quadre de valor*.

Com a conclusió, Val assenyala que les construccions més clarament diferenciades són:

una xica d'ulls tristos

un somriure de bondat

Pel que fa al primer exemple, la inacceptabilitat dels usos sense increment del LM es deu al valor distint del LM, que aporta trets que no són comuns als exemplars de la classe designada pel substantiu nuclear, propietat característica, segons hem vist, dels usos de *de* adnominal:

"Ello impide que se den construcciones en las que el complemento nominal no comunica rasgos nuevos. En este sentido la construcción nominal respondería a un esquema como el de *tema-comentario* ("topic" - "comment"), y los grupos iniciales serían inaceptables, en tanto en cuanto el complemento expresa una parte del núcleo, y, por consiguiente, no aporta nueva información a lo denotado por el mismo." (1981: 62)

A continuació, Val estudia subtipus que s'inclouen dins d'aquesta categoria a través d'expressions com les següents:

una xica d'ulls tristos

un somriure de bondat

un home d'ingeni

Ens interessa d'assenyalar, però:

1) Hem vist que les particularitats d'aquesta construcció són comprensibles per la naturalesa semàntica de TR i LM i, en qualsevol cas, no afecten la conceptualització duta a terme per la preposició *de*. En efecte, ací, com

tothora, de estableix una relació banal, intrínseca, entre TR i LM, i és indiscutible que un ens guarda una relació intrínseca amb les seues qualitats.

2) Cal dir que les qualitats són prototípicament conceptualitzades per adjectius, car, si ens situem en una perspectiva aristotèl·lica, les qualitats són atributs de la substància que són els noms. D'aquí el parentiu d'aquestes construccions amb els adjectius. Enfront d'aquests, però, segons ja hem dit abans, ací tenim la referència a ens concrets: el LM és un nom, de referència extensiva, malgrat el seu freqüent caràcter virtual (sense article). En aquest sentit, cal dir que el TR no conceptualitza una qualitat per ell mateix i amb independència de la realitat : com sempre, és un ens que guarda una relació intrínseca amb el TR, que en restringeix l'abast semàntic, i que, des d'un punt de vista referencial, podem dir que indica una qualitat del TR (com podem dir que *de València* és una qualitat de *un home* en *un home de València*, si associem a aquest fet un seguit de connotacions, com l'amor per les falles, la paella, etc.). Observem aquests diversos tipus:

1) Hi ha casos que indubtablement serien inclosos en aquest grup en què el nom que apareix com a LM difícilment pot entendre's com a "qualitat" del TR fora de la construcció prepositiva:

criminal de guerra

programa de mà

objecció de consciència

En aquests casos, no podem dir que *guerra* siga una qualitat de *criminal*, *mà* de *programa* o *consciència* de objecció. El que és clar és que el TR guarda una relació intrínseca amb el LM, com sempre, relació la naturalesa de la qual no és especificada, i, de fet, poden ser, des d'un punt de vista referencial, moltes:

criminal de guerra:

criminal que ha actuat - durant una guerra
(comés els seus crims) - a causa de
- aprofitant-se de
etc.

programa de mà:

programa - que es porta a una/ la mà
- que es guarda
- que s'empra amb

objecció de consciència

objecció - a causa de la consciència
- pel que fa a

D'altra banda, asenyalem que aquests sintagmes preposicionals distingeixen el LM en qüestió de d'altres: *un programa de mà* és distint d'una altra mena de programes, com *un criminal de guerra* és distint de d'altres, etc.

b) En un tipus com el següent:

Un home d'ulls blaus

La qualitat és en realitat aportada per l'adjectiu, com bé ha assenyalat Val, entre *home* i *ulls* hi ha una relació no sols intrínseca, sinó del tot irrellevant, des d'un punt de vista informatiu, car tothom té ulls, i per tant la mera relació intrínseca entre tots dos no és rellevant informativament:

**Un home d'ulls*

En canvi, no tots els ulls són blaus, i per tant no tothom guarda una relació intrínseca amb uns ulls blaus, així, com assenyala Val:

"El hablante, entonces, actualiza una parte o propiedad del núcleo a través de la cual caracteriza parcialmente al mismo." (1981: 65)

En d'altres ocasions, és possible el nom tot sol a causa de l'elisió de l'adjectiu: *un home d'edat* (avançada).

c) Les propietats guarden una relació intrínseca amb

aquell que les posseeix, però no solen arribar a ser irrellevants, car, per exemple, l'ingeni no és una propietat compartida per tothom. Aleshores, hom pot dir *un home d'ingeni, un home de gran ingeni, un home d'ingeni insolent*, etc.

d) Només en casos com un *somris de bondat* tenim un nom que expressa una qualitat del TR. La qualitat, en tot cas, es deu a la naturalesa semàntica del LM, que és un abstracte que com a tal pot ser qualitat d'objectes (la *maldat*, la *bondat*, la *decència*, la *malícia*, són tot noms abstractes que poden ser qualitats d'éssers humans), però en qualsevol cas de no fa distinció entre uns casos i altres, i conceptualitza merament una relació intrínseca entre coses (noms).

Així doncs, els trets que caracteritzen aquest ús són els següents:

- El TR té una relació intrínseca (banal) amb el LM.
- TR < LM
- El LM pot ser una qualitat o un element que caracteritza el LM, però no necessàriament.
- Domini abstracte.

Vegem-ne diversos usos:

1. En primer lloc, tenim els casos en què el LM és un "nom-essència", sense article, ben pròxims als adjectius (com *criminal de guerra*):

"També l'escriptor Arturo Uslar Pietri va ser una altra veu d'alarma en pronosticar un cop per la desorbitada corrupció governamental i per les lamentables condicions de pobresa en què viu el 80 per cent de la població."

Av 2

"Un dia de vent, a darreries del mes de setembre de no recordo quin any, vaig entrar per primera vegada al cementiri de l'herba, (...)" Sds 329

"No tractis els professors com si fossin mestres d'escola, sinó com tractaries el vicari de visita a casa teva..." Br 36

"Un cop es creï el nou forat d'ozó, van dir científics com James Anderson, professor de la Universitat de

Harvard que forma part dels estudis, s'espera que augmentaran dràsticament als països afectats els càncers de pell, les cataractes als ulls, les malalties relacionades amb els sistemes immunològics i també es podran veure afectades les collites agrícoles." Av 20

"Però Li Peng és diferent, Li Peng representa una mà d'obra disciplinada i barata de mil milions de treballadors, (...)" Av 13

"Certament, les obres d'art, especialment les contemporànies, s'han convertit per al gran públic en una sort d'elements estranys, (...)" Av III

"Si una paraula defineix la tònica que ha marcat l'evolució política veneçolana ha estat l'estabilitat, tot i els sotracs socials que han esquitxat un paisatge de calma al llarg de les últimes tres dècades." Av 2

"Cop d'Estat frustrat a Veneçuela." Av 2

"Vint-i-cinc dies de gràcia." Av 2

"El ministre de treball de Mussolini, Augusto Spinelli, també es va instal·lar a Buenos Aires i va col·laborar amb el govern peronista." Av 2

"He pensat que una visita de cortesia..." DV 37

"Li vau donar un disgust de mort." DV 72

"A l'estiu, solia passar un músic ambulat, un home vell, petit i plàcid, amb un bigoti llarg i caigut, els ulls tristos i d'una pell tan blanca i esblaimada que semblava que l'havien bullit o almenys que l'interessat havia de tenir un cobriment de cor d'un moment a l'altre." UB 19

"Com a músic, el seu repertori era més aviat curtet: tocava una masurca -i aquesta era la seva peça de compromís- un valset esbravat i cançoner i dos o tres aires rústics antics." UB 19

"Fem saber a la portera el nostre punt de vista, (...)"
DV 43

2. En segon lloc, tenim els casos en què el LM apareix modificat per l'adjectiu. Cal distingir:

2.1. Casos en què la relació entre TR i LM és rellevant informativament, i admeten, per tant, l'absència de modificació sobre el LM:

"Segons aquest periodista, de gran credibilitat a Veneçuela, les queixes militars i d'altres sectors socials creaven "un clima favorable a una aventura anticonstitucional"." Av 2

"Però, per això mateix, la lluita -la lluita sobre nimietats- esdevingué d'una ferocitat continguda." UB 22

"I els meus primers amics encaixaven perfectament en aquell marc: Collins, un estudiant de Wykeham, un embrió de professor, home de sòlides lectures i humor infantívol, i un petit cercle d'intel.lectuals de col.legi, d'una cultura mitjana entre els flamígers "estetes" i els erudits proletaris que furgaven furiosament a la recerca de fets en les pensions d'Iffley Road i Wellington Square." Br 37

"Els altres, que notaren la meva estranyesa, em digueren que era un íntim amic d'ells, persona de tota confiança." UB 23

"Per això, i malgrat l'existència de certs rumors sobre la possibilitat d'una revolta militar, el fet que la democràcia de més antiguitat hagi trontollat de ple en l'intent colpista de la matinada passada ha estat, per sobre de tot, una sorpresa." Av 2

"Per altra part, l'artista era molt amable i complaent, i si el seu repertori era limitat i de molt poca variació, no es feia pas pregar per tocar les musiquetes tanta estona com convingués a la seva honrada clientela." UB 20

"Si es passa de mida, pot ésser un sentiment contraproduent i d'efectes contraris." UB 20

"Al fons, esquerra, una porta ampla, de dos fulls, habitualment tancada." DV 27

"I doblement menyspreable per haver-vos presentat amb l'excusa d'una visita de bon veïnatge. " DV 46

"(...) insulteu un dels vostres veïns, persona distingida i d'alt llinatge." DV 53

"(...) assisteixen a l'entrada d'un jove, vestit sense preocupacions, una mica despentinat i amb un cert aspecte d'artista bohemí i malmenjat." DV 57

"Més aviat inconfortable, però d'un inconfort càlid i inquietador com el descobriment de mi mateixa." DV 68

2.2. Casos en què la relació entre TR i LM és irrellevant comunicativament, i l'especificació (normalment de qualitat) ve donada per l'adjectiu que modifica el LM, que és, per aquesta raó, obligatori:

"A l'estiu, solia passar un músic ambulat, un home vell, petit i plàcid, amb un bigoti llarg i caigut, els ulls tristos i d'una pell tan blanca i esblaimada que semblava que l'havien bullit o almenys que l'interessat havia de tenir un cobriment de cor d'un moment a l'altre." UB 19

Aquestes qualitats no necessàriament s'han de referir als éssers humans o animats:

"Les recents vagues nacionals de metges i funcionaris de la justícia, així com les manifestacions estudiantils de caràcter violent, havien permès prendre-li el pols al creixent desencís social i, en especial, a un sector de l'exèrcit convençut de trobar en aquests enrenous periòdics el caldo de cultiu idoni per trobar adeptes per a una rebel·lió." Av 2

"Habitació de bones proporcions, amb les parets emblanquinades." DV 27

"Habitació triangular, no gaire gran de parets llises." DV 71

3. Tenim un tipus especial, que Val posa en relació amb l'anterior:

Un xic de cara ampla

Un xic ample de cara

El paral·lelisme és clar, però també la diferència en

la conceptualització. Val diu, respecte del segon tipus:

"No se trata, pues, de una caracterización del núcleo a través de una de sus partes o propiedades, sino de la atribución de una cualidad al mismo restringida en su extensión por el complemento ("un muchachote tiene anchura + la anchura es de rostro"). Estas expresiones, por consiguiente, presentan la incidencia directa del adjetivo sobre el núcleo de la construcción -hecho reflejado mediante la concordancia-, lo cual lleva consigo la inversión del complemento." (1981: 65)

En realitat, ací el que tenim és un complement de l'adjectiu; no és estrany que la preposició unesca un adjectiu amb un nom, car un i l'altre es refereixen a objectes, i la preposició relaciona la classe dels objectes. Ara bé, la diferent referència de substantius i adjectius comporta una diferència semàntica: la preposició *de* continua expressant la relació intrínseca entre TR (*ample*) i LM (*cara*), però la relació, referencial, entre tots dos és de qualitat a domini (part) d'aplicació. El valor restrictiu del complement introduït per *de* és ben clar:

un xic ample de cara vs. de peus, d'espatles, etc.

Ací l'element conegut és *un xic ample*, i el sintagma preposicional *de cara* restringeix l'abast semàntic de *ample*, tot distingint-lo de *de peus, d'espatles, etc.* En canvi adés teníem:

un xic de cara ampla vs. prima, roja, etc.

on hi ha una relació intrínseca i irrellevant des d'un punt de vista pragmàtic entre el TR i el LM (*xic* i *cara*, car hi ha una relació de possessió inalienable entre tots dos) i l'adjectiu és el que aporta ací una informació semàntica rellevant, tot distingint *un xic de cara ampla de*, per exemple, *un xic de cara prima*.

La preposició, que modifica un adjectiu (mot de referència intensiva) especifica, tot restringint, a quin nom (referència extensiva) es refereix. Per tant, amb aquesta construcció hom fa que un adjectiu, amb una referència intensiva, passe a tenir una referència extensiva. De fet,

açò és el que s'esdevé quan l'adjectiu apareix unit al substantiu:

Un home ample

ample de cara

La diferència es deu a la asimetria entre TR i LM:

Un home ample

TR LM

ample de cara

TR LM

Un exemple amb un adjectiu:

"Però encara que siguin germans són molt diferents de caràcter, (...)" Vad 292

També tenen un clar valor limitatiu els següents exemples, en què el TR és un nom:

"I, ja se sap, la permissivitat en matèria moral tant pot ser considerada un desitjable triomf de la laïcitat com una coent expressió de la crisi de valors." Av 12

"Gran riquesa de decorats, gran riquesa de vestits." Vad 292

"Neumann va saber traduir la complexitat de l'orquestració de Mahler, obtenint la màxima claredat de totes les seccions de la corda -un pèl massa volum en el so de les arpes, però- i obtenint una gran riquesa de colors i bellesa de so, en el metall especialment." Av 36

4. Finalment, els TRs que conceptualitzen una acció que suposa un desenvolupament temporal, poden ser caracteritzats tot concretant la duració temporal d'aqueixa acció:

una entrevista de dues hores

D'altra banda, els noms que es refereixen a éssers animats, que, naturalment, no impliquen una acció, posseeixen, tanmateix, com una de les seues propietats més remarcables, el fet de mantenir-se en el món durant un determinat període de temps, fitat pel naixement i la mort, i la mesura del qual, fins a un moment present de l'acte comunicatiu, sol ser una qualitat ben prominent. Així, hom

pot dir:

Un xiquet de cinc anys

Un home de tres anys

Tant en l'un cas com en l'altre, la duració temporal guarda una relació intrínseca i banal amb el TR, serveix per caracteritzar-lo i per distingir-lo de d'altres (*un xiquet de cinc anys* distingeix aqueix xiquet de la resta, que no en tenen). Així doncs, els trets que caracteritzen aquest ús, són només lleugerament diferents dels anteriors:

- El TR té una relació intrínseca (banal) amb el LM.
- TR = LM (temporalment)
- El LM és l'espai temporal en què es realitza l'acció pressuposada pel TR o l'espai temporal des del naixement del TR al present de l'acte comunicatiu (edat).
- L'espai temporal o duració (LM) serveix per caracteritzar el TR (n'és una qualitat, en certa manera)
- Domini abstracte.

Vegem-ne alguns exemples:

1) Duració d'un nom d'acció:

"En una entrevista de mitja hora a la televisió, Mitterrand va anunciar que havia decidit convocar el Parlament en sessió extraordinària per demà passat divendres, perquè el govern hi faci una declaració política." Av 5

"El ministre alemany d'Afers Estrangers, Hans-Dietrich Genscher, va acabar ahir una visita de treball de dos dies a Polònia, la primera des de l'entrada en vigor del tractat entre els dos països que segella definitivament la inviolabilitat de la frontera comuna." Av 5

"El primer ministre de la República Popular Xina, Li Peng, va arribar ahir a la nit a Madrid, on va començar una visita oficial de tres dies de duració a l'Estat Espanyol." Av 10

"Després, al llarg de quatre sessions de fins a deu dies cadascuna, els van discutir." Av 21

2) Edat:

"Carlos Andrés Pérez, de 70 anys -va néixer un 27

d'octubre a Rubio, Estat de Táchira, a la Vega de la Pipa-, tornaria novament a ocupar la presidència de la República el febrer de 1988." Av 2

6.1.3.11. El tipus *Ce fripon de valet*

6.1.3.11. 1. Introducció: Una mica d'història

Un ús de *de* relacionat amb el que acabem d'estudiar és el que es coneix amb l'expressió francesa *ce fripon de valet*. A grans trets, la particularitat d'aquesta construcció consisteix a presentar com a TR una qualitat (un nom de qualitat i fins i tot un adjectiu de qualitat) i com a LM un nom; des d'un punt de vista referencial, i segons la perspectiva aristotèlica, hom considera la substància com nuclear (TR), la qualitat com a accessòria o accidental (LM); en aquesta construcció, aqueixa relació sembla invertida:

El babau de Josep vs. Josep és babau

una meravella de dona vs. aquesta dona és una meravella

Cal dir, de primer, que una inversió semblant ja ha estat estudiada en el cas del complement partitiu:

molt de pa vs. molt pa

De fet, la anomalia d'aquesta construcció així com l'àmplia bibliografia que subsequèntment ha suscitat procedeixen d'un prejudici ben antic en el llenguatge: la consideració que la llengua ha de reflexar les categories de la lògica o que ha d'adequar-se a una realitat referencial o, encara més, a un model construït sobre aqueixa realitat que en realitat no és conceptualitzat pel llenguatge (la distinció entre substància i accident de la filosofia aristotèlica, per exemple). Aqueix abundós cabal bibliogràfic ens obliga a una xicoteta revisió de les principals idees que hom hi ha aportat, sense donar-ne una discussió àmplia. Diverses explicacions se n'han donat, en

efecte, tant des d'un punt de vista sincrònic com diacrònic:

A. PERSPECTIVA DIACRÒNICA

Aquesta construcció va atraure ja l'atenció dels romanistes de la Lingüística Històrica del segle XIX (Diez, Bourciez, etc.).

1. Tanmateix, la primera obra monogràfica és la de LOMBARD (1931), que no sols estudia la presència i orígens d'aquesta construcció en diverses llengües romàniques i germàniques, sinó que també en dóna una explicació. En efecte, considera que, històricament, aquesta construcció deriva de construccions del llatí popular com *flagitium hominis*, *mostrum mulieris*, *scelus viri*, etc. Aquesta construcció no és diferent del tipus *la ciutat de València*, i només se'n diferencia per un accent afectiu, emocional, subjectiu i expressiu.¹⁴

2. LAPESA (1962) considera que cal distingir tres tipus de construccions que, malgrat que sincrònicament siguen semblants (seguint Cuervo, considera que assenyalen "un objeto, y especialmente una persona, como blanco de afecto" (apud LAPESA (1962-169)), deriven d'un origen llatí divers. Aquests tipus són:

1) Substantiu qualificador + *de* + substantiu: *aquel perro de aquel Cid*, *el diablo del toro*, *una monada de chica*, *qué dolor de país*. Només aquest tipus deriva del genitiu aposicional llatí *scelus viri*, *mostrum mulieris*.

2) Adjectiu substantivat + *de* + substantiu: *el cuytado de marido*, *un bárbaro de hombre*, *el bueno de Minaya*. Aquest tipus procedeix de substantivacions d'adjectius amb *ille* o d'altres demostratius *ille sacrilegus*, *ille miser*, especificades amb un genitiu aposicional (**ille bonus Petri*).

¹⁴ En contra de la connexió amb el tipus llatí ha parlat LYER (1938), emprant arguments molt discutibles (interlingüístics, normalment) que han estat criticats justament per LAPESA (1962: 171-172).

3) Interjecció + *de* + substantiu o pronom: *¡ay de mí!*, *¡guay de la tierra do lo tal contesçe!* Aquests usos deriven del genitiu exclamatiu del llatí, del tipus *Foederis heu taciti!*, que té un estadi intermedi en els *de* del provençal (*Oy Dieus, oy Dieus, de l'alba tan tost ve!*) o el català (*De Robert nostre! sí que l'has feta bona!*). A partir d'aquest ús, per una extensió analògica, s'han format els dos darrers tipus.

4) Exclamacions amb adjectiu no substantivat + *de* + substantiu o pronom: *¡pobre de Joan!*

5) Determinades formules de l'espanyol antic, que no es donen en català actual, com ara *por malos de pecados, por negra de cobdiçia*.¹⁵

B) PERSPECTIVA SINCRÒNICA

Des d'una perspectiva sincrònica, aquesta construcció ha suscitat també una llarga sèrie de treballs.

1. Dins l'àmbit de la Romanística, DEUTSCHEMANN (1939), tot partint de l'estudi de LOMBARD (1931) incideix en el fet que aquesta construcció pertany a la llengua parlada i popular. Aquest autor ha assenyalat el fet que en aquesta construcció hom identifica dues nocions, la qualitat i el qualificat, i, encara més, hom posa la qualitat al mateix nivell que el qualificat. Considera que aquesta identificació entre allò concret (ens qualificat) i allò abstracte (qualitat) és propi de la mentalitat popular, i d'aquí el caràcter popular d'aquestes expressions. En segon lloc, ha incidit en una particularitat d'aquestes construccions en espanyol enfront de la resta de llengües romàniques: el fet de presentar com a TR un nom abstracte, que no sol concertar

¹⁵ Un altre estudi diacrònic concret però ben interessant, almenys en l'aspecte etnolingüístic, és el de SPITZER (1945) sobre expressions franceses com *nom de Dieu*, l'origen de les quals es troba en la litúrgia catòlica, concretament en el Credo (*Déu [nascut] de Déu*), en què *Déu* és substituït per eufemisme per *Nom de Nom*, després *Nom de Déu*.

amb el LM. Així, cal distingir:

1) Casos en què hi ha concordança en nombre:

a) El LM no és abstracte: *una monada de chica, iqué asco de vida!, iqué asquerosidad de hombre!, iqué lástima de hombre!, !lástima de criatura!, etc.*

b) El LM pot ser també abstracte: *iqué tortura de despedida!, iqué angustia de espera!, etc.*

2) Casos en què no hi ha concordança en nombre: *iqué fastidio de pretendientes!, iqué apuro de hombres!*

Ací tenim, com a tipus especial, construccions com *iuna barbaridad de hombres!*, que tenen un valor quantitatiu aproximat i ponderatiu. Aquest, com ben bé assenyala Deutschemann, es deu a la pluralitat del LM i al fet que, com a pluralitat excessiva, és qualificada amb un terme ponderatiu (*barbaridad, enormidad...*):

"(...) pour que ces constructions puissent servir à une idée de grande quantité, il faut qu'une idée de quantité soit contenue dans le second terme, dans le qualifié, tandis que le premier terme ne fait que renforcer cette idée de quantité en la notant comme tellement grande qu'elle est cause d'un mouvement affectif." (1939: 219)

En aquest ús Deutschemann estableix diversos grups:

1) L'abstracte designa el caràcter extraordinari d'un fenomen: *una enormidad de dinero.*

2) L'abstracte designa la anomalia mental, la manca de raó, la beneiteria d'una cosa, una acció, una condició: *una burrada de libros, un disparate de libros...*

3) L'abstracte indica la causa d'un moviment afectiu d'antipatia i qualifiquen aqueixa cosa com a causa del sentiment (*barbaridad, atrocidad*) o expressen el sentiment mateix (*horror*): *una barbaridad de gente, una bestialidad de libros, un horror de libros.*

Aquest ús, també present en català (*una barbaritat de llibres, un horror de gent*) és, al parer de Deutschemann, una imitació de l'espanyol.

Pel que fa a l'explicació de la presència de noms abstractes com a TR, Deutschemann al·ludeix, segons vam

anunciar, el gust de l'home "simple" en la parla per la mescla de l'abstracció i la concreció, la idea i la realitat, la metafísica i els fenòmens sensibles. Aquesta barreja és pròpia de l'humor, que té com a principal recurs la mescla de fets heterogenis, i també de la mística espanyola. Aquí Deutschemann cita Beinhauer (*apud* Deutschemann (1939: 239):

"Je vois en eux [sc. dans les abstraits de jugement affectif employés comme termes de tendresse ou d'injure] une influence incontestable de la mystique espagnole qui, dans la péninsule ibérique, n'a pas du tout été le privilège exclusif de quelques esprits sublimes mais a influencé aussi la grande masse du peuple."

Aquesta afirmació, naturalment, és prou discutible, però no entra en els límits del nostre treball de rebatre tals afirmacions. Deutschemann, per la seua part, assenyala:

"Cette attitude spirituelle catholique signifie une orientation vers la métaphysique; mais cette tendance passe (...) à travers la sphère concrète qui, embrassée par le métaphysique et mesurée au métaphysique, reçoit de là toute sa valeur et son importance." (1929: 240)

En suma, ens trobaríem davant una tendència a concretitzar allò abstracte, a humanitzar les coses sobrenaturals, característic de la mística espanyola. En aquest punt, Deutschemann recorre a l'explicació diacrònica, i a una explicació diacrònica "extralingüística", segons la lingüística moderna. Certament, tals explicacions, a banda del fet que puguen ser discutibles pel caràcter diacrònic i per l'afirmació de l'existència d'una mena de misticisme popular entre la gent castellana (fet que, repetim, no podem rebatre, però sembla a primer cop d'ull una mica exagerat i certament romàntic), tenen el seu lloc dins d'una explicació cognitiva. En última instància, reflexen una mena de conceptualització d'acord amb els interessos concrets d'una determinada comunitat lingüística en una època determinada.

2. M. TUTESCU (1969)¹⁶ emprà arguments de caire més estrictament lingüístic. Aquesta autora parteix, en efecte, d'una perspectiva estructural sintagmàtica i d'una perspectiva generativo-transformacional:

a) D'acord amb la primera perspectiva, assenyala que les construccions del tipus *ce fripon de valet* obeeixen a la següent estructura:

(Prederminant _{nom}) + Nominal + de + Nom

Amb "nominal" es refereix tant a l'adjectiu com al substantiu. Tutescu, a més de situar-se en la tradició que considera que la anomalia d'aquesta construcció resideix en el fet que l'element lògicament "nuclear" aparega en el complement sintàctic, considera que, des d'un punt de vista sintàctic, hi assistim a la neutralització de l'posició actual/virtual. En efecte, en *ce fripon de valet* tenim d'una banda semes actualitzats, que testimonien una característica específica, i semes virtuals, amb un valor netament afectiu. El resultat de la neutralització és un arxisemema [+Avaluació].

b) D'acord amb la segona perspectiva, Tutescu considera que, malgrat que aquestes construccions posseeixen la mateixa estructura superficial, parteixen de diverses estructures profundes oracionals, que han derivat, a través d'unes transformacions de nominalització, en una única estructura superficial. Açò permet distingir diversos tipus:

(1) *Ce fripon est (un) valet* → *ce fripon de valet*

(2) *Un temps qui est misérable comme un chien* → *un temps de chien*

(3) *Quelqu'un est beau* → *une beauté de femme*

(4) *Il est cruel comme un mostre* → *un mostre de cruauté*

No cal dir que aquestes transformacions sense

¹⁶ Recordem, entre el treball que acabem de comentar i el de M. TUTESCU (1969), l'article de ESKENAZI (1967), que explica perquè *la ciutat de París*, i no el * *poeta de Miquel*, al·ludint a una tendència a distingir el comportament dels animats dels inanimats.

restriccions ja fa temps que han estat abandonades per la Gramàtica Generativa, per raons ben sabudes. Tan sols assenyalarem que en REGULA (1972) i ALARCOS (1972 (1980)) hom pot trobar una crítica detallada dels arguments de Tutescu.

3. THOMAS (1970) ha estudiat la construcció que ens ocupa des d'un punt de vista estilístic, tot emprant un corpus d'obres literàries, sovint de poesia, franceses. La dada de major interès que aporta és la relació d'aquesta construcció amb la metàfora tradicionalment coneguda com A de B:

l'espill d'aigua
el babau de Josep

Respecte d'aquestes construccions en diu:

"(...) [hi ha] mise en valeur du terme image, le second terme étant comme une clef tendue au lecteur pour lui permettre de déchiffrer le premier." (1970: 423)

Cal fer notar que una de les relacions que com a relacions intrínseques poden ser conceptualitzades per la preposició *de* és la identitat, segons hem vist ja.

4. ALARCOS (1972 (1980)), des d'un punt de vista estructural, més pròxim al Cognitivisme, considera que no hi ha cap anomalia en aquest tipus de construcció, i que el complement introduït per *de*, com sempre, limita l'abast semàntic del TR. Les diferències entre aquest tipus i d'altres usos de *de* es deuen a la substància (el referent), no a la conceptualització:

el llibre del mestre (els referents de TR i LM no coincideixen)

la ciutat de València (els referents són parcialment coincidents)

L'única diferència respecte dels tipus anteriors resideix en el fet que la relació entre TR i LM (referencialment coincidents) és una relació transitòria o resultat d'una visió subjectiva de l'home. Alarcos proposa la següent tipologia, que no suposa usos o valors diferents de la preposició *de*:

a) Nucli nominal + nom adjectivitzat amb *de*: *una maravilla de dona*. No hi ha concordança entre TR i LM. Alarcos assenyala la diferència entre aquests usos i els de qualitat:

una mujer de maravilla TR > LM

una maravilla de mujer TR < LM

Aquestes diferències, però, afecten la substància, no la forma.

b) Nucli adjectiu substantivat + nom adjectivitzat amb *de*: *el babau de Lluís*. Hi ha concordança, ja que els adjectius són variables, encara que siguen nominalitzats. El fet és que els noms que es diferencien tan sols per un tret respecte del sexe són tan variables com els adjectius: *un home/ una dona = el graciós/ la graciosa*.

c) Finalment, tenim els tipus *ai de mi!*, *pobre de mi!*. Alarcos els explica partint de la consideració de les interjeccions com a oracions sense verb, en què es troben, tanmateix, els dos elements constitutius de l'oració (subjecte i predicat):

Feliços ells!

Benaurats ells!

Doncs bé, en aquest cas tenim unes unitats sintagmàtiques, sempre sense pausa que, malgrat que funcionen sense verb, es redueixen a un sol predicat, no verbal, format per:

- Un nucli lèxic (el primer element, que pot funcionar aïlladament): *ai! pobre!*.

- Un terme adjacent que delimita el seu abast semàntic. Com que aquest ha de ser equifuncional amb l'adjectiu, ha d'aparèixer la preposició *de*:

"La sustancia jerárquicamente considerada superior es la que manifiesta el primer elemento. Tales ejemplos equivaldrían, en sustancia, a otras estructuras en que ese primer elemento funcionaría como sujeto: *¡Ay de ti!* → "El de lamentar eres tú", "El pobre es Juan", "Los condenados son ellos". (1972 (1980: 259))

5. GUTIÉRREZ ORDÓÑEZ (1978), tot partint del treball d'Alarcos, hi aporta algunes precisions. Incideix en el fet que hi ha una relació d'identitat entre TR i LM, i assenyala que entre les dues següents construccions:

una mujer de maravilla = Esta maravilla es una mujer

una maravilla de mujer = Esta mujer es una maravilla

no hi diferències merament de substància, sinó de significat. Naturalment, el significat ha de ser distint, car, malgrat la identitat dels referents, la conceptualització és distinta.¹⁷

6.1.3.11.2. Una explicació cognitiva de les particularitats de la construcció *Ce fripon de valet*.

Aquesta petita revisió històrica, que no hem comentat àmpliament, ens ha servit sobretot per veure que aquesta construcció té, aparentment, una sèrie de trets particularitzants. Aqueixos trets, malgrat que hom els concedeix una rellevància variable i que no porta determinats autors a trencar la unitat semàntica de la preposició *de*, sí que individualitzen aquests usos de la preposició enfront de la resta, a més de permetre, com hem vist, d'establir diversos subgrups a l'interior d'aquest grup. Aquesta manera de procedir és pròpia especialment del Generativisme, en molta menor mesura de l'Estructuralisme: és una metodologia que podríem anomenar de "caixa negra": hom observa determinats comportaments peculiars en les expressions lingüístiques i, automàticament, s'estableixen categories distintes correlatives, sense qüestionar-se la rellevància d'aqueixos comportaments distintes i, el que és més important, si estan previstos per la naturalesa dels elements concrets que comporten la construcció la unitat categorial de la qual

¹⁷ En fi, darrerament, GAATONE (1988) ha realitzat una altra classificació d'aquestes construccions, atenent a fets formals (concordança) i semàntics, que no aporta coses noves al que hem vist fins ací.

hom desfà. En aquest cas concret, hi ha una sèrie de fets que individualitzen aquests usos: el fet que, aparentment, el determinat aparega en el lloc del determinant (inversió), l'expressivitat o afectivitat de la construcció, i d'altres trets que en caracteritzen alguns subtipus, com és la suposada concordança entre TR i LM o el comportament divers de l'article. El que és rellevant és si l'ús de la preposició *de* és motivat i si aquestes característiques peculiars no són previsibles tenint en compte la naturalesa de la conceptualització de TR i LM o les relacions (conceptualitzades o no) entre els referents de TR i LM. En suma, es tracta de veure quin valor individualitzador tenen aquests trets i si aquests són previstos per la naturalesa de la relació monosèmica que expressa *de* i la naturalesa de TR i LM. Nosaltres creem que aquests usos no són en absolut anòmals i que aquest ús posseeix totes les característiques pròpies de la conceptualització pròpia de la preposició *de* entre noms. Assenyalem, de primer, que tenim, com sempre, una relació intrínseca entre TR i LM:

una dona de meravella

una meravella de dona

malgrat que els noms que hi apareguen siguin els mateixos, el significat de les expressions no és el mateix. Açò no és, tanmateix, un fet anòmal, sinó una conseqüència òbvia de la asimetria entre TR i LM, entre fons i figura; igualment, no és el mateix dir:

Joan assassina Maria

que:

Maria assassina Joan

Entre tots dos casos, naturalment, hi ha una diferència: en el primer cas, un ens ressalta sobre una qualitat posseïda per aquest; en el segon cas, la qualitat posseïda ressalta sobre l'ens possessor. Aquesta diferència explica les particularitats d'aquesta construcció. Vegem com reben una explicació natural partint des d'aquesta perspectiva:

1. El primer tret amb el qual ens trobem és el caràcter expressiu, afectiu, emfàtic, d'aquesta construcció, que fa

que siga emprada sobretot en la llengua parlada, en els estrats populars. De fet, en el nostre corpus, extret de textos fonamentalment cults (premsa i obres literàries) només tenim dos exemples:

"Per tot plegat, no voldria inquietar la rara avis de lector de poesia, ja que tinc el convenciment que no és una especie en extinció." Av 13

"(...) i, cosa pitjor encara, el professor que vivia a l'estatge de damunt de la meva cambra, un ratolí d'homenent que es dedicava a les Ciències Naturals, havia cedit les seves habitacions per fer-ne el Guarda-roba de Dames." Br 30

Fins i tot en aquests casos, ens trobem en registres que no defugen l'expressivitat: en el primer cas, un article d'opinió, en el segon cas, una novel·la del gènere de memòries, en primera persona.

Aquest tret, que, això de banda, no és unànimement acceptat, té, tanmateix, diverses explicacions:

(a) La categorització o conceptualització, no és del tot independent de la realitat. KLEIBER (1990: 90) ha assenyalat que els atributs en el món sensible no es troben de manera totalment arbitrària car en aqueix món que ens envolta hi ha correlacions d'atributs. Si el tret "ploma" s'associa normalment amb el tret "ala" és perquè en la realitat açò és normalment així. Les categories, doncs, es formen obeint a un principi d'economia cognitiva, però no maximalitzen qualsevulla informació: maximalitzen correlats d'atributs existents en la realitat. L'entorn imposa així una restricció sobre les formacions de categories en indicar quins feixos de propietats han de (o poden) donar lloc a la formació d'una categoria, i consegüentment a la maximalització de la informació i a la *cue validity* de les seues propietats. Aquesta idea, que Kleiber aplica a la categorització de noms, pot aplicar-se igualment a la conceptualització de construccions sintàctico-semàntiques. Sembla que les diverses conceptualitzacions alternatives que podem fer sobre la

realitat no tenen el mateix estatus, ço és, hi ha tendències de conceptualització més comunes i menys marcades, que tal vegada representen el nostre mode de percebre, i unes maneres de conceptualitzar menys comunes i més marcades, emprades quan pretenem transmetre un significat no habitual. En la realitat, per exemple, prototípicament i comunament, els elements mòbils i capaços de moviment actuen sobre els immòbils, ço és, els ens mòbils són agents, els immòbils pacients:

Robert colpeja la taula

en una llengua com el català, aqueix fet referencial es conceptualitza al més sovint i és una conceptualització no marcada. Segons aquesta, el TR és un objecte mòbil (animat), el LM un d'immòbil. En canvi, si fem una conceptualització passiva, estarem proporcionant una conceptualització marcada: donem un èmfasi inusitat a l'objecte inanimat, que és conceptualitzat com a TR, i deixem en l'ombra (fins i tot en la foscor total de la no presència) l'objecte animat:

La taula va ser colpejada (per Robert)

Naturalment, en la mesura que tenim una conceptualització marcada, ací hi ha una expressivitat, un caràcter emfàtic que manca en la conceptualització activa.

Ja hem parlat que en la nostra llengua, i en totes les llengües romàniques i fins i tot les indoeuropees com el llatí i el grec, hi ha una tendència a la conceptualització aristotèlica. Més estrictament, Aristòtil va reflexar l'estat de coses de la seua llengua en distingir substància i accident. Aquesta diferència, potser es trobe majoritàriament així en la realitat, o, si més no, és percebuda habitualment per nosaltres així: un cotxe és un cotxe siga blau, verd, roig, gran, petit, etc. Allò substantiu és constant, essencial; allò adjectiu és innecessari, accidental. Aquesta conceptualització no marcada és la que tenim en els grups N + adjectiu, en què l'element prominent (TR) és el nom, l'element secundari (LM) l'adjectiu. Tanmateix, no és aquesta l'única conceptualització: hi ha, conceptualitzacions marcades. És

més, no hi ha tant una oposició marcat/ no marcat com una gradació:

[- marcat]: *un home ingeniós*

[± marcat]: *un home d'ingení*

[+ marcat]: *un ingeni d'home*

El marcatge intermedi de *un home d'ingení* es deu al fet que, malgrat que *de* + SN restringesca l'abast semàntic del substantiu, hi ha encara un substantiu, que com a tal té una referència extensiva, i no és un adjectiu prototípic ni *stricto sensu*.

En l'últim cas, que és el que ací ens interessa, tenim una qualitat que és conceptualitzada com a TR. Així, es diferencia dels tipus anomenats "de qualitat", com *un home d'ingení*, i hi ha, certament, una inversió, com hom ha dit sovint. Però no sols açò: hi ha una sèrie de marques que indiquen que la relació és d'identitat, si bé *de*, com a preposició de la relació intrínseca, no suposa una distinta conceptualització. Aqueixes marques de correferencialitat són la concordança que pot donar-se entre TR i LM i el comportament paral·lel amb els actualitzadors:

El babau de l'estudiant

Els babaus dels estudiants

un babau d'estudiant vs. *un babau de l'estudiant* (no té el mateix significat)

el babau de l'estudiant vs. *el babau d'un estudiant* (no té el mateix significat)

Sobre aquestes darreres diferències tornarem més endavant. Per tant, es conceptualitza una qualitat com a TR, i aquesta s'identifica amb el LM. Aquest fet, que ha estat assenyalat, segons hem pogut veure, per diversos autors, suposa una conceptualització marcada que justifica l'èmfasi i l'expressivitat que normalment hom atribueix a aquestes construccions.

(b) D'altra banda, com a TR apareixen noms que pertanyen a una classe lèxica determinada, que, en general comporta un sema d'afectivitat, positiva (*una meravella, una joia, un cel...*) o negativa (*un babau, un badoc, un tarròs...*). Açò

no és, tanmateix, constant. Així, hi ha expressions en què apareixen mots amb semes ben semblants i que no tenen cap afectivitat:

un home d'ingeni

un home ingeniós

Així doncs, si bé la naturalesa semàntica del TR ajuda a l'expressivitat, sembla que el que hi és rellevant no és que hom empre un nom amb unes determinades peculiaritats lèxiques, sinó que entre en una determinada construcció (conceptualització). En efecte, les construccions que molts autors han considerat relacionades amb el tipus *ce fripon de valet* (en nivell profund o equivalents semànticament, en una consideració referencialista de la semàntica), apareixen aquests mateixos mots sense que s'hi veja cap mena d'expressivitat, afecte, etc.:

Corneli és babau

és, en efecte, distint en l'èmfasi de *El babau de Corneli*.

(c) També ha estat assenyalat el caràcter inusitat, accidental i subjectiu de la relació entre TR i LM com a tret distintiu d'aquesta construcció (v. gr. ALARCOS (1972 (1980)), tret correlatiu de l'anterior. Açò sembla contradir-se, a primer cop d'ull, amb la nostra definició del significat de *de*, com a preposició que conceptualitza una relació intrínseca entre TR i LM; tanmateix, precisament d'aquesta contraposició procedeix també el marcatge d'aquesta construcció: hom conceptualitza com a intrínseca una relació que o bé no sol donar-se o bé es dona només en la subjectivitat d'un parlat. Se'ns podria objectar que tot adjectiu, i fins i tot tota conceptualització, és subjectiva, però açò no és així. Cal fer notar que aquells adjectius que expressen qualitats objectives (acceptables per tots i sensibles per a tothom) no solen entrar en aquesta construcció:

**El ros de Corneli*

En aquest sentit és encertada la relació que establí THOMAS (1970) entre aquestes construccions i les metàfores del tipus A *de* B, en què hom identifica, com en la

construcció que ens ocupa, dos objectes. Com ben bé ha assenyalat ULLMANN (1967), l'expressivitat d'una metàfora depèn de l'angle que s'estableix entre els termes comparats: és precisament l'angle que s'estableix entre TR i LM, que no apareixen habitualment o de manera unànimement admesa en la realitat, el que determina l'expressivitat de la construcció. En aquest sentit és clara la diferència amb *la ciutat de València* o *el mes de maig*:

- *el mes de maig*: *mes* guarda una relació d'identitat amb *maig* sempre i per a tothom: referencialment, *maig* i *mes* són idèntics, malgrat que, com a conceptualitzacions distintes, aporten una informació diferent, parcialment coincident.

- *el babau de Corneli*: la relació entre *el babau* i *Corneli*, sens dubte d'identitat, referencialment, només té validesa dins la subjectivitat d'aquell que assigna la qualitat (subjectiva) "babau" a l'objecte *Corneli*.

(c) Finalment, cal incidir en quelcom que se sobreentenia en totes les explicacions d'adés: en *un ingeni d'home*, la qualitat, en la mesura que apareix com a TR, és l'element destacat que rep un èmfasi que no tindria d'altra manera (si aparegués com a LM "adjectiu" (*un home ingeniós*) o com a LM introduït per preposició (*un home d'ingeni*)).

2. Un altre tret individualitzador d'aquestes construccions és la pretesa naturalesa "nuclear", "central" del LM i el caràcter "modificador" del TR:

El babau de Corneli = Corneli és un babau

Aquestes equacions, no cal dir-ho, només són vàlides des d'un punt de vista lògico-referencial. Aqueixes equivalències, doncs, són totalment injustificables des de la perspectiva de la Gramàtica Cognitiva i aquí, el nucli (figura, TR) és *el babau*, i el complement (fons, LM) *Corneli*.

(a) Pel que fa al TR, res no hi ha d'anòmal, en aquesta construcció: se'ns presenta un nom com a nucli, com és *el babau*. Aquest, però, en determinats casos, era originàriament un adjectiu, ço és, tenia una referència intensiva, sobre el

és un fet plural pel fet que molta gent realitze aqueixa acció. Hi ha, a més a més, moltes asimetries (concordances *ad sensum*, per exemple). En la construcció que ens ocupa no hi ha cap exigència de concordança: mentre que en català hi ha una exigència que el verb varie en nombre d'acord amb el nombre del subjecte:

El xiquet canta

**Els xiquets canta*

Els xiquets canten

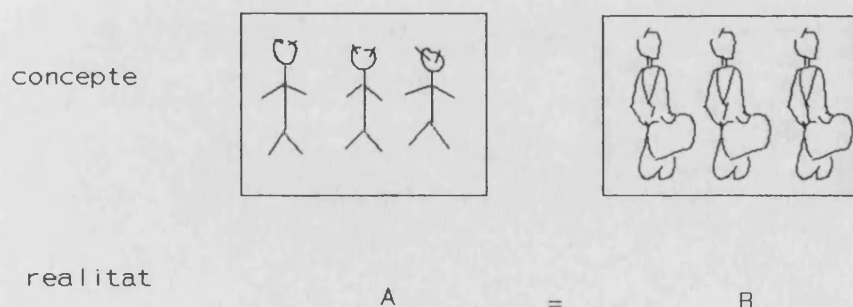
no hi ha cap exigència en la construcció N de N: *unes tasses d'aigua, un sac d'herbes, un regal de les meues germanes*, etc. Ara bé, si la relació que és dóna entre els referents del TR i el LM és una relació d'identitat, naturalment, hi haurà correferència entre tots dos, i en la mesura que ho permeta la peculiaritat morfològica dels noms en qüestió, podrà haver-hi una coincidència en nombre, més rarament en gènere (coincidència, no concordança, com a exigència de repetició de trets). D'altra banda, cal tenir en compte la naturalesa del TR:

(a) Si el TR és un substantiu (resultat de substantivació d'adjectius, normalment) comptable, hi haurà coincidència en gènere i nombre si els noms implicats ho permeten:

Uns embolicadors d'advocats

Els embolicadors dels advocats

**Els embolicadors d'advocat*

A i B són iguals referencialment; els noms, per la seua banda, sovint conceptualitzen el nombre, com és aquest el cas: com que tots dos conceptualitzen una mateixa realitat i ha estat possible una conceptualització en què aparegués la pluralitat, hi ha coincidència en el nombre de TR i LM.

(b) Si el TR és un nom abstracte, no comptable, pot haver-hi dues conceptualitzacions distintes, que comportaran coincidència o no coincidència de TR i LM:

- En el primer cas, sí que hi ha coincidència:

un desastre d'estudiants

Uns desastres d'estudiants

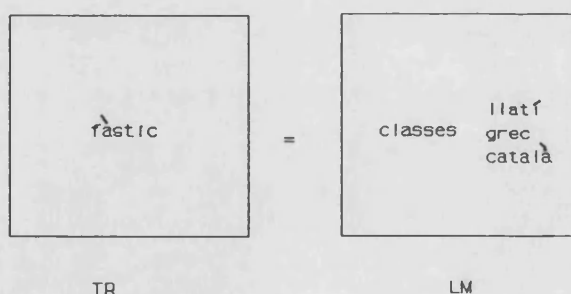
Ací tenim que la qualitat (*desastre*, o més aviat, el fet de ser un desastre), erigida en TR, es conceptualitza com quelcom posseït per cadascun dels LMs (*estudiants*). La conceptualització és d'allò que anomenen els lingüistes cognitivistes "uniplexa", ço és, individual.

- En el segon cas, no hi ha coincidència, a causa d'una conceptualització distinta del TR:

un fàstic de classe

un fàstic de classes

La qualitat, erigida en TR, és concebuda com quelcom posseït pel conjunt dels LMs. Tenim que aquests són conceptualitzats com una col·lectivitat:

Aquesta diferent conceptualització no és, d'altra banda, exclusiva d'aquest tipus, i es dona en usos merament possessius de la preposició *de*:

La casa dels pagesos sol ser prou gran
Les cases dels pagesos solen ser prou grans

4. Un altre comportament peculiar és el dels articles; la relació entre articles i preposicions, malgrat que ben sovint tractada al llarg de la història de la lingüística, és tanmateix un dels punts més foscos i confusos en els treballs de les preposicions. En efecte, la incomprensió del funcionament de l'article i de la connexió de les preposicions amb la interacció de l'home amb el món, així com l'estudi del llenguatge des d'una perspectiva logicista-referencialista, ha portat a establir ben sovint una mena de combinatòria entre els diversos tipus d'article i la preposició sense cap mena de motivació. En suma, davant la incapacitat de l'explicació, hom ha limitat a la distribució. Ja hem tingut ocasió de veure tractaments d'aquesta mena a propòsit de l'alternança entre *a* i *en*, en general, en els usos de les preposicions normalment considerats estereotipats (*per força, per la força, per fortuna...*). En la construcció *ce fripon de valet*, l'ús dels articles és senzillament l'esperable, tenint en compte quin és el valor de l'article (dins la teoria, per exemple, de Guillaume). Observem el mateix comportament tant si el TR és un nom de qualitat com un adjectiu substantivat:

- (a) *una meravella de dona*
**la meravella de dona*
la meravella de la dona
una meravella de la dona

Com que TR i LM són idèntics, han de tenir un mateix estatus pel que fa a l'actualització. Notem que l'última expressió és possible, però no significa el mateix, ço és, la relació conceptualitzada no és la mateixa (possessió o propietat posseïda).

- (b) *un babau d'home*
el babau del xiquet
el babau d'Antoni
el babau d'un xiquet

En l'últim cas, igualment, hom conceptualitza una altra relació (possessió); aquesta relació, tanmateix, resulta estranya d'acord amb els coneixements enciclopèdics propis de la nostra cultura occidental, en què les persones no posseeixen d'altres persones.

En aquest punt se'ns planteja un problema crucial: hem vist que ací sembla haver-hi una diferència en la conceptualització de la preposició *de*: sembla que és rellevant el que *de* conceptualitza una relació d'identitat (hom no permet una actualització) o una relació de possessió (hom permet una actualització diversa). L'ordre de l'argumentació, tanmateix, és precisament l'invers: la necessitat d'una equivalència en l'actualització és una exigència del fet que TR i LM siguin idèntics en determinats casos; el fet que tal exigència no es done en d'altres es deu simplement al fet que en d'altres ocasions TR i LM no són idèntics referencialment. En qualsevol cas, *de* estableix una relació conceptualitzada com a intrínseca entre un TR i un LM.

5. Finalment, queda per explicar els usos en què el LM és una interjecció exclamativa o un adjectiu remàtic en una exclamació:

ai de mi!

pobre de mi

El fet és que tant en l'un cas com en l'altre el mot en qüestió es refereix a alguna mena d'objecte, i com a tal pot funcionar com a TR d'una relació prepositiva:

5.1. Des de la lingüística estructural (les construccions remàtiques) hom ha dit que les interjeccions equivalen a oracions. Naturalment, quan hom diu:

ai

hom no està dient "Em fa mal la cama". Aquests són exclusius d'allò que els estructuralistes anomenen sintaxi impressiva-expressiva (enfront de la representativa). Com a tal, expressa una sensació ben subjectiva, ben personal, destinada a cridar l'atenció de l'oient (funció apel.lativa) o merament

a fer notar la sensació (funció expressiva). Aquesta expressió és molt esquemàtica (què significa realment *ai!*?) pot referir-se a molts continguts semàntics: dolor, fàstic, esgarrifança, fred, etc. Per tant, com els adjectius, opera una intensió sobre un conjunt molt extens d'objectes. Aquesta amplíssima referència pot ser restringida en mols sentits; un procediment comú és la juxtaposició, quan ens referim a la causa de l'exclamació:

Ai, el tren, que se'n va!

ai, quin fred que tinc!

Hi ha una altra manera, però, de restringir l'abast semàntic de la interjecció, i és assenyalant no aquell ens que provoca el crit, sinó el subjecte que l'enuncia i que experimenta la sensació que el provoca. Aleshores és normal que aquest objecte extens siga relacionat amb un LM restrictiu amb la preposició *de*, que és la que s'hi escau:

Ai de mi!

Aquest cas, així com etimològicament presentava un origen distint de la resta, segons va assenyalar Lapesa (1962), tampoc en el pla sincrònic no presenta una connexió clara amb el tipus *ce fripon de valet*, a banda del fet - compartit per tots els usos de *de-* que el LM restringesca l'abast referencial del TR. Açò es deu a l'obscura referència de la interjecció: no sabem ben bé quin és el referent de *ai*, i per tant no podem saber si és equivalent al TR, un component d'aquest o a l'inrevés. En qualsevol cas, creem que l'ús de la preposició *de* és ben justificat, i que el caràcter òbviament expressiu de la interjecció pot ser un pont amb el tipus *ce fripon de valet*.

5.2. El tipus *pobre de mi!* que, segons Lapesa, resulta d'una evolució de l'anterior, presenta una major claredat, en la mesura que la referència del TR és més clara. En efecte, ací tenim un adjectiu, element que efectua una intensió sobre el conjunt dels objectes; una manera de restringir-ne l'extensió és d'especificar a qui hom refereix, ço és, qui és el possessor d'aqueixa qualitat. Notem que ací *pobre* és un adjectiu (vs. *el babau de Corneli*), i que, com

a tal, efectua una intensió sobre el conjunt dels objectes. Aquest tipus és, doncs, del tot paral·lel a:

un xic ample d'espatles

Ara bé: com és que l'adjectiu (LM) apareix sense TR? L'explicació és clara: el que hom conceptualitza és la qualitat, i la qualitat com a tal, sense recolzament en una essència nuclear: notem que aquesta apareix conceptualitzada com a restricció sobre l'extensió de la qualitat, no com a fonament, punt de recolzament, d'aqueixa qualitat. En aquest punt se sembla al tipus *ce fripon de valet*, si bé ací hom no ha identificat del tot TR i LM, car el TR té una intensió molt major, en la mesura que no és substantivat: en *pobre de mi*, *pobre* no és igual a *jo*, sinó una qualitat de *jo*. Com que tots dos són correferents, hi haurà coincidència de gènere i nombre: *pobra de mi!* Aqueixa coincidència és pràcticament constant, car l'adjectiu no presenta tantes restriccions formals en l'expressió del nombre com l'adjectiu. Ací tenim una conceptualització marcada, i l'exclamació n'és una prova: notem que ací solen aparèixer mots que remeten a un estat transitori acceptat de mala gana (*pobre de mi!*). No interessa que *jo sóc pobre (dissortat)* sinó que *una gran dissort ha caigut sobre mi*. Més estrictament, allò que hom vol conceptualitzar és una "condició o qualitat de dissort" experimentada per algú i que algú té interès a expressar, i ací és clar el vincle amb el tipus *ai de mi!*. El complement, com tothora, aporta informació additiva i en restringeix l'abast referencial. D'altra banda, aquesta construcció no és gaire diferent de d'altres en què apareix un nom com a TR: *llàstima de diners*. Ací, però, el LM és allò que causa una sensació (*llàstima*), i no qui posseeix una qualitat. En qualsevol cas, tenim una relació intrínseca entre TR i LM.

Cal que ens referim, finalment, a la qüestió de la genuïtat de la construcció en català; Deutschmann considerava que el tipus amb TR abstracte no és genuí del català. En el meu català de València, aquest ús és freqüent, però, naturalment, la influència castellana hi és ben sovint

forta. En qualsevol cas, com en general tots els problemes de la variant valenciana, concretament pel que fa a les preposicions, requereix una investigació dialectal i diacrònica àmplies.

Els trets que caracteritzen aquests usos de la preposició *de* són, doncs, els següents:

a) Tipus *ce fripon de valet*:

- El TR té una relació intrínseca (banal) amb el LM.
- TR = LM (referencialment).
- TR i LM coincideixen en gènere i nombre si és possible des d'un punt de vista morfològic.
- Una qualitat és conceptualitzada com a TR.
- Èmfasi afectiu-expressiu.
- Domini abstracte.

b) Tipus *ai de mi!*

- El TR té una relació intrínseca (banal) amb el LM.
- El TR és una interjecció (Expressió de diversa mena de sensacions i/o apel.lació a l'atenció de l'oient).
- Èmfasi afectiu-expressiu.
- Domini expressiu-impressiu.

b) Tipus *pobre de mi!*

- El TR té una relació intrínseca (banal) amb el LM.
- TR és una qualitat del LM.
- TR i LM coincideixen en gènere i nombre si és possible des d'un punt de vista morfològic.
- El TR és un adjectiu (referència intensiva).
- Una qualitat és un TR, però sense ser conceptualitzada com a nom.
- Èmfasi afectiu-expressiu.
- Domini abstracte.

6.1.3.12. Usos de finalitat

Alguns autors, com ara Alcover-Moll i Moody (1973) parlen d'usos de finalitat; el criteri per distingir aquesta categoria sembla ser el fet que el TR introduït per *de* siga

substituïble, o si més no comprensible, precedit per la preposició *per a*:

sala d'espera

barret de cacera

cursos intensius d'iniciació

Tanmateix, aquesta relació no és conceptualitzada per la preposició *de*; sí que seria conceptualitzada com a relació de finalitat si hi empràssim les preposicions *a* o *per a*. La preposició *de*, com sempre, es limita a conceptualitzar una relació intrínseca o banal entre TR i LM, i és evident que *sala i espera, barret i cacera, cursos intensius i iniciació* guarden entre sí una relació intrínseca. A més a més, com sempre, el LM estableix una restricció semàntica sobre l'abast referencial del TR (*una sala* pot referir-se a molts ens, *una sala d'espera*, en canvi, n'exclou molts, per exemple, *una sala d'operacions, una sala de ball, etc.*) al temps que hi aporta informació addicional (*una sala d'espera* aporta més informació que *una sala*). D'altra banda, notem que podem entendre que entre aquests ens referencials hi ha d'altres relacions que la finalitat; així, per exemple, entre una sala i l'espera hi ha també una relació d'identitat (l'espera és l'activitat que es realitza a la sala) i la iniciació és una qualitat dels cursos.

Els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs, els següents:

- El TR té una relació intrínseca (banal) amb el LM.
- El LM pot entendre's, referencialment, com la finalitat del TR.
- Domini abstracte.

Vegem-ne alguns exemples:

"Un tribunal de Tel Aviv el va trobar culpable de la mort de milions de jueus als camps de concentració, i va ser sentenciat a mort." Av 2

"El nombre de morts es desconeixia, però diferents mitjans de comunicació deien que eren "innombrables", igual que els ferits." Av 3

"El president va indicar que si l'oposició vol, podrà

presentar-hi una moció de censura." Av 5

"Carlos Sanjuán lamenta que la llibertat d'expressió prevalgui sobre altres drets." Av 9

"El que passa és que davant de la unànime reacció ciutadana que ha ocasionat la supressió del santcrist d'Igualada del Saló de Sessions s'ha volgut cobrir amb la coartada del trasllat." Av 13

"Em podria indicar algú un centre on fessin cursos intensius d'iniciació al català durant tot l'any, especialment a Barcelona." Av 14

"La petició fiscal de pena de mort per a dos ciutadans cubans ha tornat a convertir aquesta illa en centre d'atenció de la comunitat internacional." Av 24

"Bakero va haver d'abandonar el terreny de joc després del fort cop al nas que li va donar Witschge i que li va provocar una hemorràgia força espectacular." Av 27

"Cap dels dos va participar a la tarda a la sessió d'entrenament que va fer la plantilla blau-grana al Camp Nou, després d'haver tingut un dia i mig de descans." Av 25

"Els assistents al Fòrum van rebutjar l'adopció de mesures financeres com a estímuls de creixement, apostant pel foment del comerç mundial." Av 25

"Ara bé, mai no havíem viscut en una casa de lloguer, ignoràvem si aquestes condicions eren justes o no; (...)" DV 42

"Sí, la possibilitat d'escollir i l'ús dels vostres dons de discerniment." DV 61

"(...) el segon [motiu], potser més important, perquè aquelles dues persones no érem nosaltres, sinó uns sers sense capacitat d'iniciativa, condemnats a una norma rígida, bridats per una mena d'existència per a la qual no estàvem fets." DV 85

6.1.3.13. Usos en què el LM és subcategoritzats pel TR.

6.1.3.13.1. Tipus Agentiu/ subjectiu (genitiu subjectiu/ genitiu objectiu).

Les construccions del tipus *la destrucció de la ciutat*, *l'amor de Déu* (envers Déu i de part de Déu) han atret l'atenció de gramàtics i lingüistes al llarg de la tradició lingüística occidental. De fet, la terminologia "genitiu subjectiu"/ "genitiu objectiu", ben sovint emprada als nostres dies per referir-se a aquests usos romànics, es fa eco d'una tradició gramatical amb una terminologia que ara per ara és, si més no, inadequada. La relació entre les construccions verbals i les construccions nominals en què entra en joc la preposició *de* en llengües com el català ha estat interpretada de molt diversa manera al llarg de la història de la lingüística. No ens hi podem deturar, naturalment, i ja n'hem parlat a propòsit del tractament de les preposicions al llarg de la història de la lingüística. Només volem assenyalar que els límits de la categoria no han estat sempre els mateixos. En efecte, la tradició gramatical grecolatina parlava només de genitiu objectiu/ subjectiu per tal de referir-se als genitius complements de noms derivats de verbs segons el complement en qüestió funcionàs en la construcció oracional com a subjecte o objecte; en canvi, determinats autors actuals han entès la nominalització en un sentit menys restringit i, consegüentment, han parlat de complements d'aquesta mena en construccions que nosaltres hem classificat sota d'altres epígrafs. Així, dins el Generativisme, LO CASCIO (1971) considera que les següents oracions han donat, a través de transformacions de nominalitzacions (que suposen l'elisió del verb o la seua conversió en nom), les construccions que apareixen a la dreta:

Joan té un llibre → *el llibre de Joan*

La xiqueta té els ulls blaus → *la xiqueta dels ulls blaus*

La cadira és de ferro —→ *la cadira de ferro*

X contempla la natura —→ *la contemplació de la natura*

Sobre la inadequació d'aquesta mena d'anàlisi ja n'hem parlat en d'altres ocasions.

Des d'una altra perspectiva, pròxima al Cognitivisme, BARTNING (1987) considera que entre TR i LM en la major part dels grups N de N hi ha una relació de pressuposició, i una relació pressuposada en la qual intervé un verb. Així, si hom no diu que *la xiqueta dels ulls blaus* siga el resultat de *La xiqueta té els ulls blaus*, hom considera que la nominalització pressuposa una relació en què hi ha un verb; si bé aquesta consideració no és gaire diferent de la necessitat que hi haja una relació intrínseca entre TR i LM, no creem que siga necessari d'explicitar, ni tan sols en termes de pressuposició, un verb: l'important en *la xiqueta dels ulls blaus* és que hi ha una relació entre TR i LM, no que aqueixa relació siga de possessió i molt menys que aqueixa pressuposició s'haja d'establir exclusivament en termes de verbs. Així doncs, en aquesta categoria estudiarem exclusivament aquelles construccions en què el TR és la "cosificació", per emprar un terme de Langacker (1992) d'una acció, amb independència que hi haja un verb existent, que el nom siga derivat o no, ni que la derivació siga més o menys productiva.

Un cop que hem limitat una mica aquest grup d'usos, cal apuntar algunes idees que han estat prou comunes en determinades escoles lingüístiques. Una és el caràcter buit, i fins i tot no-preposicional de la preposició *de*, en què hom ha incidit, si bé amb vacil·lacions, en el model GB del Generativisme, segons vam tenir ocasió de veure. Entre nosaltres, mantenen aquesta idea, per exemple, BONET i SOLÀ (1986). Aquests autors consideren que els casos de complements agentius o objectius no són veritables sintagmes preposicionals, sinó que en la base són noms que reben posteriorment una assignació de cas genitiu. No entrarem a discutir el valor dels arguments en l'exclusió d'aquests usos del sintagma preposicional, car des de la nostra perspectiva,

cognitivista, no té sentit parlar d'una estructura profunda i una superficial.¹⁹ D'altra banda, el comportament de la preposició *de* no es diferencia en gairebé res dels usos que hem anat veent fins aquí, com ha assenyalat LANGACKER en un recent article (1992). Aquest autor cognitivista diu respecte del tipus *la destrucció de la ciutat* el següent:

"Granted that *of* profiles an intrinsic relationship, its use in nominal periphrasis is recognizable as being semantically motivated. In expressions like *the signing of the treaty*, the head noun designates a conceptually reified event, while the prepositional object specifies one of that event's central participants. The crucial observation is that an event's participants are intrinsic to its conception and characterization. Whereas participants are often conceptually autonomous in the sense that we can conceive of them independently of any event conception, the converse does not hold: we cannot conceptualize an event without in some way invoking the conception of its participants (however vaguely or schematically). Some reference to participants being intrinsic to their conceptualization, events (and the other kinds of relationships) can be described as *conceptually dependent*. I propose, then, that among *of*'s conventional meanings is one in which it profiles the intrinsic relationship between an event and a central participant thereof. Since a trajector and a landmark (if present) are each intrinsic to an event's conception, it is unsurprising that under the proper circumstances either of them can be singled out in this

¹⁹ Saragossà (1992) ha comentat els problemes de l'anàlisi de Chomsky (1981: 49) de *the destruction of the city* a partir de la teoria del cas. Segons vam veure en d'altres ocasions, la categoria de cas, així com la consideració de la preposició *de* com a preposició buida, desconnectada de la resta d'usos, sembla un artifici circular: hom diu que el nom no pot assignar cas (cosa que apareix poc clara, i el mateix Chomsky assenjala el tipus a. f.r. *le fils le roi*) i així hom assenjala que la introducció de la preposició *de* és necessària perquè *the city* reba cas.

way (hence the well-known ambiguity of expressions like *the shooting of the hunters*).” (1992: 297)

L'única diferència és que ací hi ha una subcategorització, una certa exigència que apareguen determinats elements. Així, si en una oració com la següent:

Josep és a València

no hi ha cap relació necessària entre Josep i València ni el TR exigeix la presència del LM, els participants en un esdeveniment o acció són crucials per a la seua conceptualització, i així, un nom d'acció prefigura la presència (que després pot realitzar-se o no) dels actants. En efecte, si diem *destrucció*, és difícil d'imaginar aquesta conceptualització sense un agent i un objecte, i en açò consisteix la subcategorització. Una altra cosa és que hom pugui deixar en l'ombra un argument, l'altre o tots dos. En canvi, en emprar *Josep*, no és necessari concebre d'altres entitats relacionades amb aquest TR. Nosaltres no creem que no es pugui conceptualitzar un esdeveniment "cosificat" sense concebre els actants que hi participen:

Al seu davant només veia la destrucció

exigeix tan poc un agent i/ o un objecte com *estàtua* en :

Al seu davant va veure una estàtua

Creem que és la realitat on les accions es relacionen necessàriament amb determinats actants: hi trobem subjectes que fan activitats que afecten un, dos o més objectes. Sobre aquesta realitat hi ha una conceptualització no marcada en què certament l'acció exigeix (subcategoritza) els actants que hi participen. En la construcció nominal, però, en què el verb no és un verb *comme il faut*, no creem que hi haja una exigència tan forta de la conceptualització d'un subjecte, - ací també la conceptualització marcada és poc rigorosa en llengües com el català- i sobretot d'un objecte. Hi poden aparèixer, si són rellevants i d'acord amb la conceptualització que estableix *de*, però no són necessaris per a la conceptualització i comprensió del nom.

Aquesta construcció, doncs, només es diferencia de la resta d'usos en la mesura que en el TR hom prefigura, en

conceptualitzar un esdeveniment (que en la realitat necessàriament s'acompanya d'actants), la presència del LM o dels LMs. Això de banda, la preposició *de* estableix, com sempre, una relació intrínseca (banal) entre un TR i un LM, i, en efecte, la relació entre una acció i el seu agent i el seu objecte, com ben bé ha assenyalat Langacker, és una relació intrínseca. En establir aquesta relació, d'una banda hom restringeix l'abast referencial del TR:

la destrucció

la vinguda

poden referir-se a qualsevol ens, mentre que la destrucció *de Roma* o la vinguda *del Papa* només es poden referir a un. Correlativament, el LM aporta major informació semàntica al LM, que és més esquemàtic.

Cal que incidim que la construcció N *de* N per referir-se a accions és una conceptualització marcada. En efecte, allò no marcat és de conceptualitzar les accions i els actants que hi participen en una estructura oracional. Conceptualitzar el verb com a nom i els actants com a complements d'aqueix nom és una conceptualització marcada, i indicis d'aqueix caràcter marcat són:

1) El fet que aquestes construccions, malgrat que pertanyen al sistema lingüístic, no siguen gaire o gens emprades en la llengua col·loquial. En efecte, és difícil sentir en un nivell de parla baix:

Després de l'arribada dels veïns

Allò comú és sentir:

Després que van arribar els veïns

Açò no vol dir que aquests noms no siguen emprats, però creem que són més emprats quant menys conceptualitzen una acció i els seus actants. És a dir, en un nivell de parla popular, aquests noms s'empren quant més noms són i menys se senten com a conceptualització alternativa a una conceptualització oracional no marcada. Així, hom empra sense cap problema aquells noms la connexió dels quals amb els verbs no obeeix a un mecanisme productiu: en qualsevol nivell de llengua hom pot sentir *missió* o *bateig*, car aquests noms

no se senten com a conceptualitzacions d'accions verbals que com a tals poden substituir la conceptualització no marcada d'aquests. Igualment, qualsevol persona pot dir:

Els xiquets havien fet una destrossa

però no és tan freqüent de sentir, en un nivell baix:

La destrossa dels xiquets.

La destrossa del bancal

En comptes de les conceptualitzacions no marcades, oracionals, com:

Els xiquets van destrossar el bancal

2) Les llacunes que es donen en la derivació de noms a partir de verbs indiquen que ens trobem amb una conceptualització sotmesa a restriccions i que com a tal és marcada.

Cal incidir en el fet que ací ens trobem davant una construcció N de N, i que el nom, "reified event" en els termes de Langacker, és un nom i és conceptualitzat com a nom: les propietats verbals que hi puguem operar només són pressuposades, no conceptualitzades:

a) En efecte, aquest nom no conceptualitza el temps, si bé pressuposa el seu transcurs (cf. *en la visita del Papa*).

b) Com a tal nom, és possible la pluralitat, per referir-se a diversos fets:

Després de dues invasions per part dels Germànics, Roma va poder reviscolar

En l'oració, en canvi, aquesta iteració s'ha d'establir amb mots iteratius (*dues voltes*), de naturalesa adverbial i abast oracional.

c) Com a noms, reben els modificadors nominals previsibles: *una destrucció de la ciutat molt precipitada, l'esperable destrucció de la ciutat.*

d) Alguns autors han assenyalat que aquests noms tenen un valor passiu que no posseeix el verb, com BARTNING (1987). En efecte, quan ha de conceptualitzar-se l'argument referencial subjecte i l'objecte, el primer no és conceptualitzat per *de*, sinó per preposicions "agentives":

El saqueig de Roma pels espanyols

El saqueig de Roma per part dels espanyols

D'altra banda, molts dels sufixos derivatius són clarament passius: *trobada, vinguda*, etc. Malgrat tot, la "passivitat" només té sentit pel que fa a les relacions entre un verb i els actants que s'hi relacionen, relacions manifestades per la concordança. Aqueixes relacions ací no són reflexades, car tant el subjecte com l'objecte és preposicional. D'altra banda, recordem que hi havia complements directes que apareixien en aquestes construccions:

La visita a València de Pujol

Sembla, doncs, que aquests noms no són passius ni actius, car la diàtesi s'associa a la concordança (diem que un adjectiu com *respectable* és passiu perquè concorda amb un nom que és afectat per l'acció implícita). L'ús de *per* o *per part de* no vol dir que els noms són passius, sinó que, en comptes de la conceptualització banal de *de*, ací hom incideix en el fet que hi ha una relació d'origen entre el TR i el LM, entre l'acció i el "subjecte" (lògic, referencial), conceptualitzat com a origen. Recordem que *per part de* s'empra amb verbs actius o passius per marcar d'on procedeix l'acció. Respecte de la impossibilitat d'oracions com:

**la destrucció de Roma dels espanyols*

sembla que obeeix a un desig de claredat i bones formes més que a alguna raó de tipus cognitiu, explicació versemblant tenint en compte que aquesta construcció no és pròpia de les modalitats de parla no culta.

Cal que ens preguntem per què s'utilitza en la llengua culta aquesta construcció, marcada respecte de la construcció oracional i alternativa a aquesta:

1) Bàsicament, obeeix al desig de relacionar diverses accions en relació de dependència entre elles sense recórrer a construcció de coordinació o subordinació clausal. Aquest caràcter subordinat és propi també de la norma culta. Ací entren també raons de tipus estilístic, i no cal descartar el recurs de la *variatio*.

2) També pot actuar-hi el desig d'ocultar el subjecte;

en efecte, amb accions verbals transitives, la conceptualització del subjecte és poc freqüent:

la destrucció de la ciutat

La presència del subjecte, que, segons hem dit, requereix una altra preposició, preposició que ja no estableix una relació banal (*per, per part de*); aquest fet indica que la presència del subjecte és marcada, emfàtica. En canvi, no ho és quan l'acció és intransitiva:

la vinguda del Papa

Fins i tot en aquests casos l'absència del complement comportaria una certa estranyesa:

?Després de la vinguda tothom estava content

Cal que ens referim, en fi, que tant el complement objectiu com el subjectiu admeten la substitució pel possessiu. FÓNAGY (1975: 64, *apud* GAATONE (1986)) n'ha assenyalat:

"(...) une activité exercée par une personne ou un objet devient, une fois nominalisée, une qualité, une propriété."

GAATONE (1986) no hi és d'acord, i simplement es limita a assenyalat que el possessiu pot substituir diversos tipus de complements introduïts per *de*. El possessiu sembla que es fa possible sempre que la relació intrínseca pot entendre's en termes de possessió:

la destrucció de la ciutat

la destrucció dels romans

La destrucció pot entendre's com quelcom propi (propietat) de la ciutat o com quelcom posseït pels romans. Si el TR pot entendre's com a propietat del LM, és possible el possessiu, però no en el cas contrari: *una xica d'ulls blaus*.

Els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs, els següents:

- Relació intrínseca (banal) entre TR i LM.
- El TR és un nom que conceptualitza ("cosifica") una acció verbal.
- El LM és subcategoritzat pel TR.

- EL LM és el subjecte o l'objecte de l'acció referencial conceptualitzada.

- Domini abstracte.

Vegem-ne exemples, prou nombrosos donada la naturalesa culta del nostre corpus:

1. Tipus agentiu:

1.1. El sufix més emprat és, com déiem, el sufix *-(c)ió*, sufix que presenta diverses al·lomorflies. La major part dels exemples són de llenguatge periodístic, de caràcter cult i tendent a la condensació de predicacions, que comporta la nominalització:

"Només al cap d'uns mesos d'acabar el conflicte bèl·lic, i quan la pressió dels EUA es va fer insostenible, es va decidir a declarar la guerra a Alemanya." Av 2

"Després de quinze hores de caos i confusió, Chávez va aparèixer amb la seva boina vermella a la televisió estatal, on va llegir un comunicat en què demanava la rendició dels sublevats." Av 3

"Fracassa la sublevació d'una part de l'exèrcit contra Carlos Andrés Pérez." Av 3

"La petició fiscal de pena de mort per a dos ciutadans cubans ha tornat a convertir aquesta illa en centre d'atenció de la comunitat internacional." Av 4

"El 58 per cent dels francesos opina que Mitterrand estava al corrent del desplaçament a París de Georges Habache, i el 55 per cent és partidari de la dimissió d'Édith Cresson, segons un sondeig aparegut." Av 5

"Després d'una irònica referència a l'afició de Rocard a la vela, el ministre el va comparar amb un "mariner d'aigua dolça", donant a entendre que no té la talla necessària d'un home d'estat." Av 5

"Genscher va ser condecorat pel seu homòleg alemany, Krzysztof Skubiszewski, en senyal d'agraïment per la contribució del polític alemany a la normalització de les relacions amb Polònia." Av 5

"Convidada per associacions de dones i entitats cíviques intercomunitàries, la visita de Mary Robinson va transcórrer sense incidents, (...)" Av 5

"La necessitat de defensar el dret civil català va ser el motiu central de les intervencions del president de la Generalitat, Jordi Pujol, (...)" Av 7

"Pons li transmetrà la preocupació dels partits pel tema dels drets humans." Av 10

"El president del Congrés de Diputats, Fèlix Pons va anunciar que aprofitarà la reunió que tindrà amb Li Peng per transmetre al primer ministre xinès la preocupació de les forces polítiques espanyoles per la situació dels drets humans i el respecte a les llibertats en aquell país." Av 10

"Tot plegat ho acompanyo de la petició d'un diari de Madrid, (...)" Av 13

"A Itàlia, l'aparició, al Parlament, d'una sandunga com la Ciciolina va causar inquietud i vergonya i, en general, no va ser gens ben admesa i va acabar fracassant." Av 13

"El que els francesos consideraven "invasions dels bàrbars" s'ha convertit en "invasions germàniques". Av 21

"Aquesta és una de les conclusions principals que es desprenen de l'edició d'aquest any del Fòrum Econòmic Mundial, (...)" Av 25

"Un partit, per cert, molt important per a les aspiracions dels barcelonistes i que, a priori, està considerat difícil per part de la plantilla." Av 25

"Aquest menor creixement té com a causa principal un refredament en la recaptació de les companyies del ram de l'automòbil, segons va informar la patronal Unespa." Av 25

"Ella s'asseu al seu costat, com abans de la intrusió del XICOT." DV 44

1.2. També és molt emprat el sufix *-ment*:

"El president de la Generalitat va avisar ahir del

ressorgiment de determinats rebrots de centralisme,
(...)" Av 1

"En el desenvolupament de la vida el punt de partida era la matèria inorgànica, i consegüentment -citant el mateix Freud-: "L'objectiu de tota vida és la mort."
Av 36

"No en va l'última insurrecció que va girar una pàgina en la història d'aquesta República va tenir lloc el 1958, quan una part de les forces armades van recolzar l'aixecament del poble contra la dictadura militar del general Marcos Pérez Jimenes." Av 2

"A aquesta mala maror popular se li afegix el descontentament de les forces armades i el deteriorament de les relacions amb Colòmbia a propòsit del traçat del disputat golf de Veneçuela." Av 2

"El 58 per cent dels francesos opina que Mitterrand estava al corrent del desplaçament a París de Georges Habache, (...)" Av 5

"Fins al començament de la tarda d'ahir, diverses autoritats militars assenyalaven que havien estat detinguts fins a les primeres hores d'aquest matí 8 oficials i 80 soldats." Av 3

1.3. El sufix -ència i -ença:

"(Calla en sec en descobrir la presència de la PORTERA.)" DV 50

"Suggereixo que us molesta l'existència de persones que pensen d'una altra manera." DV 41

"Sanjuán sosté que la resposta socialista "no pot ser el silenci o el menyspreu", però denuncia les dificultats jurídiques que suposa la prevalença del dret a la llibertat d'expressió." Av 9

1.4. Diversos sufixos d'origen adjectiu-passiu:

"Un enviat de la portera..." DV 87

"Unes crítiques de l'ex-campió motiven una dura resposta de Daniele Fioreto, espòs de Blanca." Av 28

"Un tribunal de Tel Aviv el va trobar culpable de la mort de milions de jueus als camps de concentració, i

va ser condemnat a mort." Av 2

"El cap d'Estat va reconèixer que va ser informat massa tard de l'entrada a França del dirigent radical palestí, però va acusar la premsa d'haver inflat l'afer." Av 5

"El president francès va assenyalar que va assabentar-se de l'arribada de Habache quan ja estava hospitalitzat a París." Av 5

"Per això, i malgrat l'existència de certs rumors sobre la possibilitat d'una revolta militar, el fet que la democràcia de més antiguitat a l'Amèrica Llatina hagi trontollat de ple en l'intent colpista de la matinada passada ha estat, per sobre de tot, una sorpresa." Av 2

1.5. D'altres sufixos:

"...i amb suficient sentit de la responsabilitat per a ignorar el valor de les nostres decisions." DV 89

"Convidada per associacions de dones i entitats cíviques intercomunitàries, la visita de Mary Robinson va transcórrer sense incidents, a excepció de la negativa de l'alcalde unionista de Belfast, Nigel Dodds, a rebre-la." Av 5

1.6. Finalment, tenim noms que no presenten cap sufix però que representen esdeveniments "cosificats":

"Sense que l'hagués sentida venir, una ventada com un gran cop d'ala, m'hauria tirat a terra si no hagués estat a temps d'agafar-me a la soca d'un arbre." Sds 329

"Damunt mateix del meu cap un esbatec d'ales ben de debó, me'l va fer arronsar entre les espatlles; (...)" Sds 332

"En el recés resguardat, el bruelar del vent semblava accentuar la calma." UB 22

"El president de la Generalitat va avisar del ressorgiment de determinats rebrots de centralisme (...)" Av 1

"En els orígens del cop, però, es perfilen tres factors combinats: en primer lloc, el malestar social que s'ha

estat generant aquests últims mesos, per les repercussions en la vida quotidiana dels veneçolans del sever pla econòmic aplicat pel president." Av 2

"Enmig de la confusió del moment, ahir resultava difícil discernir exactament la natura de les queixes dels sectors militars implicats en aquest episodi." Av 2

"Amb el suport directe o encobert d'aquest govern van arribar a l'Argentina diversos caps nazis, entre els quals destaquen Martin Bormann, segon de Hitler; Josef Mengele; (...)" Av 2

"Condemna de tota la regió." Av 3

"Crítica de l'ex-president Cabrera." Av 3

"Segons l'oficial sublevat, el seu moviment està en contra de les polítiques d'ajust del Fons Monetari Internacional, (...)" Av 3

"Aquesta llista (...) amenaça d'arrencar un bon nombre de vots als laboristes, immersos en una crisi originada per la falta de renovació a la cúpula del partit que sembla irresoluble." Av 4

"Un atemptat contra el Sinn Fein eclipsa la visita de la presidenta d'Irlanda a Belfast." Av 5

"El president de la Generalitat, Jordi Pujol, va demanar ahir estar "especialment vigilants" davant determinats rebrots de centralisme que, segons ell, periòdicament es produeixen en la política espanyola." Av 7

"Li Peng firmarà acords de cooperació sobre diverses matèries, fet que sembla confirmar l'interès del govern espanyol pel mercat xinès, format per 1.200 milions de persones." Av 10

"I, ja se sap, la permissivitat en matèria moral tant pot ser considerada un desitjable triomf de la laïcitat com una coent expressió de la crisi de valor." Av 12

"D'acord amb les dades provisionals disponibles a Unespa, la millora dels ingressos per primes durant el 1991 va afectar majoritàriament el ram de riscos diversos, amb un alça del 13 per cent." Av 25

"De fet, les acusacions del principi no són més que

l'intent de Mahler de buscar expressió als seus conflictes íntims i aspiracions a les seves visions metafísiques." Av 36

"Ara sé que pot haver-hi coses fora de l'abast dels ulls i de les mans, (...)" DV 35

"(Sempre a la DONA, sense fixar-se aparentment en la marxa dels altres dos)." DV 92

"Tingué la força d'arribar a la platja de Sa Tuna amb els seus propis mitjans, perquè no era pas un home acostumat a demanar l'ajuda dels altres." UB 21

2. Tipus objectiu:

2.1. El sufix (c)ió:

"La presentació d'aquesta obra s'enquadra en els actes organitzats pel govern en defensa del dret civil català després que el govern impugnés alguns articles de la llei de filiacions i de la successió intestada." Av 1

"Sempre que hi ha hagut una voluntat de restricció del país -va afegir-, hi ha hagut un atac contra el nostre dret." Av 1

"La sola excepció correspon a l'elecció de l'actual president, que va succeir el també socialdemòcrata Jaime Lusinchi. " Av 2

"(...) fins i tot perceben que l'equip de Carlos Andrés Pérez els ha llançat "atacs injustificables" per "embrutar" l'honor dels militars en els afers de corrupció: compres d'armes i reparacions de tres fragates de la marina nacional." Av 2

"Carlos Andrés Pérez també havia estat ministre de Relacions Interiors, president executiu de l'Associació Llatinoamericana de Drets Humans, vice-president de la Internacional Socialista, membre del Consell de Caps d'Estat amb seu a Viena i de la Coordinació de Partits Polítics d'Amèrica Llatina." Av 2

"Veus conegudes de la vida política, social i econòmica del país s'havien deixat sentir en la petició a Pérez d'un gir en el sever programa d'ajustaments econòmics,

rebutjat per la major part de la població." Av 2

"El president de la comissió del Parlament de Rússia encarregada de la investigació del cop d'Estat de l'agost passat, Lev Pomariov, va dir ahir que l'ex-president soviètic, Mikhaïl Gorbaxov, ha d'assumir la seva responsabilitat per la fallida temptativa involucionista." Av 4

"Les converses entre l'ONU i l'Iraq sobre les modalitats d'exportació del petroli iraquiana, que s'havien de reprendre ahir a Viena, han quedat anul·lades." Av 4

"Segons la reconstrucció oficial dels fets, tots els acusats van entrar a la base naval de Tararà amb la intenció de robar una embarcació per fugir cap als Estats Units, (...)" Av 4

"Mentrestant, només queda esperar la ratificació de la pena capital imposada a dos dels nou acusats, que serà ratificada pel Tribunal Suprem i el Consell d'Estat de l'illa." Av 4

"Durant els dies dels esdeveniments, es va saber que Almeida i René Salmerón han de respondre a més a més de l'acusació de la violació d'una menor." Av 4

"Els diputats israelians aproven la dissolució del Parlament." Av 4

"Un diari xinès va anunciar ahir l'execució d'onze persones a Hefei, a l'est del país." Av 4

"Genscher va ser condecorat pel seu homòleg alemany, Krzystiof Skubiszewski, en senyal d'agraïment per la contribució del polític alemany a la normalització de les relacions amb Polònia." Av 5

"El que passa és que davant de la unànime reacció ciutadana que ha ocasionat la supressió del sant crist d'Igualada del Saló de Sessions s'ha volgut cobrir amb la coartada del trasllat." Av 13

"Aquesta conducta em sembla força menys exemplar, més imperdonable que la del polític que ha distret una dama lleugera, o la política que ha volgut entretenir-nos amb exhibicions de la seva anatomia." Av 13

"Esperem que hagi estat un oblit i que es tingui en compte, sobretot per a la pròxima audició de la vuitena, del mateix Mahler." Av 36

"És del tot injustificable que ni en el programa de mà ni en el general de la temporada s'hi inclogués la traducció del text, com s'havia fet en d'altres ocasions." Av 36

"Coincidint amb el quarantè aniversari de l'entronització de la reina Elisabet d'Anglaterra, l'espai 60 minuts (...) programa un reportatge de la BBC dedicat a la figura de la princesa de Gal·les, la popular lady Diana Spencer." Av 40

"Si bé la detecció d'aquestes concentracions de gasos no afecta de moment la península Ibèrica, sí que afecta grans zones de França, Bèlgica, Holanda, Alemanya i molts països del nord d'Europa, els EUA i el Canadà." Av 20

"El més apassionant? Les diferents interpretacions dels fets." Av 21

2.2. El sufix *-ment*:

"Bassols proposa "no baixar la guàrdia" tot i l'aixecament de la suspensió d'una llei correguda." Av 7

"Després vindrà el coneixement dels artistes, de les obres, de les tècniques i dels recursos, i l'establiment de comparacions i associacions." Av III

"El coordinador del Fòrum, Raymond Barre, primer ministre de França entre 1976 i 1981, va destacar que pels països occidentals aquest alentiment del creixement no ha de suposar "cap trauma", ja que la base de la qual parteixen és molt elevada." Av 25

"Més aviat inconfortable, però d'un inconfort càlid i inquietador com el descobriment de si mateixa..." DV 68

"En aquest cas, però, sereu perseguits per incompliment de contracte." DV 32

"Podeu doncs decidir amb coneixement de causa si cal vigilar-nos o si som dignes d'un marge de confiança."
DV 52-53

2.2. Sufixos d'origen adjectival passius:

"Una gran demanda de capitals que no podrà ser satisfeta amb les actuals disponibilitats d'estalvi mundial." Av 25

"Necessitat de capitals." Av 25

"El responsable de justícia va anunciar que prop de 4.000 professionals del dret han firmat el manifest en defensa del dret civil català fet públic pels juristes catalans i va recordar que el Parlament va reclamar amb el vot unànim de tots els grups de la Cambra la retirada dels recursos presentats davant el Constitucional." Av 7

"En el fons, no et faig retret de res." DV 90

2.3. D'altres sufixos:

"Els parlamentaris israelians van aprovar ahir a la nit una llei mitjançant la qual dissolen el Knesset per permetre la convocatòria de les eleccions generals el 23 de juny, 5 mesos abans que s'acabi l'actual període legislatiu, mentre les formacions polítiques treballen contra rellotge per preparar els comicis." Av 5

"La coneixença de vosaltres mateixos." DV 69

"Tenim poca experiència d'aquestes coses." DV 61

"Això és un món que uns asfixia, on no són possibles, o són molt difícils, les iniciatives, l'exercici de la llibertat..." DV 61

"I ella no sols no va fer res per ajudar-nos a recobrar-la, sinó que es va esforçar tant com va poder perquè continuéssim en aquesta ignorància del nostre passat."
DV 80

2.4. Noms sense sufix:

"El president de la Generalitat va lamentar que en un moment històric en què en teoria hi ha un intent de reconèixer la personalitat de Catalunya trobem "aquesta profunda, total imcomprensió", referint-se als recursos

del govern central." Av 1

"Des d'aleshores no s'ha produït cap monopoli del control del joc polític veneçolà ni per part socialdemòcrata ni per part democratacristiana." Av 2

"La memòria del caracazo." Av 2

"Un dels primers oficials golpistes que van donar la cara, el cap de paracaigudistes tinent Hugo Chávez, es va presentar ahir al migdia -hora de Veneçuela- davant les càmeres de la televisió nacional per reconèixer la derrota dels militars." Av 3

"Les reaccions internacionals per l'intent de cop a Veneçuela van ser immediates i unànimes en la condemna de l'acció i el suport al règim de Carlos Andrés Pérez." Av 3

"Segons el president, Rocard és lliure de donar la seva opinió sobre el govern de França." Av 5

"El ministre alemany d'Exteriors es va entrevistar també amb l'ex-primer ministre Tadeusz Mazowiecki, amb el qual va fer balanç de les actuals relacions poloneso-alemanyes." Av 5

"Paral.lelament, milers de catòlics i protestants es manifestaven conjuntament pels carrers de la capital nord-irlandesa, responent a la crida feta pels sindicats contra "la intimidació terrorista" i en favor del dret a viure i treballar en pau." Av 5

"Bassols va fer també un repàs del que representa el dret civil català per a la identitat del país i l'evolució històrica que ha viscut, i va assenyalar les accions empreses pel govern català de cara a la seva modernització." Av 7

"Pujol va insistir en el vincle entre la personalitat col.lectiva d'un poble i el seu dret propi i va llançar una crida a estar "especialment vigilants" davant determinades mostres de centralisme." Av 7

"Dues són les raons que han dut el govern central a aquest projecte d'ampliació de supòsits." Av 12

"Dues són les zones observades com a afectades per la

pèrdua d'ozó." Av 20

"Un estudi de la NASA ha detectat grans concentracions d'ozó sobre Europa i preveu un nou forat sobre bona part dels Estats Units d'Amèrica (...)" Av 20

"Els assistents al Fòrum van rebutjar l'adopció de mesures financeres com a estímuls de creixement, apostant pel foment del comerç mundial." Av 25

"*Criatures misterioses* reivindica, doncs, una aproximació diferent a l'art, un acostament directe, real i allunyat de la diapositiva o de la fotografia en color que, malauradament, sovint són l'única eina de treball en la didàctica de l'art." Av III

"Por, sempre por! Si no d'una cosa, d'una altra." DV 55

"D'entre la infinitat de persones que passaren pel mas Pla en temps de la meua adolescència, la memòria m'ha conservat el record de dos homes amb una exactitud singular." UB 19

2.1. Un tipus especial està constituït per aquells casos en què el TR és un nom d'agent (acabat en *-dor/ tor* o en *-nt*). Aquests són noms que conceptualitzen un agent en la realització d'una acció, ço és, conceptualitzen com a nom una realitat "X + realitza una acció Z". Els trets que el caracteritzen són, doncs, els següents:

- Relació intrínseca (banal) entre TR i LM.
- El TR és un nom que conceptualitza ("cosifica") un subjecte i l'acció verbal que realitza.
- El LM és subcategoritzat pel TR.
- El LM és l'objecte de l'acció referencial conceptualitzada.
- Domini abstracte.

Vegem-ne exemples:

1) Sufix *-(d)or/ -(t)or*:

"Caçador furtiu, pescador d'anguiles als aiguamoixos del Ter (...) tot el que el país pot donar de si mateix en la seua forma més directa i més primària fou explotat pel Miner amb la més gran habilitat." UB 21

"Finalment, Pujol es va qüestionar en veu alta sobre la possible candidesa dels negociadors catalans de l'estatut d'autonomia: (...)" Av 1

"Això no obstant, subscriptora de la revista *The Economist*, (...) llegeixo un poema a les seves pàgines, (...)" Av 13

"Tot plegat, no voldria inquietar la rara avis de lector de poesia, ja que tinc el convenciment que no és una espècie en extinció." Av 13

"És molt possible que, ara que les aigües han tornat a mare, aquestes mateixes veus -defensores de Pérez en tant que compromeses amb la democràcia- tornin a sonar per demanar una reflexió governamental sobre les repercussions del dur pla econòmic en els ànims generals." Av 2

Poden funcionar també com a adjectius:

"La NASA detecta grans concentracions de gasos destructors de l'ozó sobre Europa." Av 20

2) Sufix en *-nt*:

"Menys d'un mes després, el pla d'austeritat decretat d'immediat per Pérez va ser causa d'una lluita oberta entre la policia i les forces armades i els habitants de les zones més pobres que malviuen en els anomenats *ranchitos* dels afores de Caracas." Av 2

"El supervivent de l'incident es debat entre la vida i la mort en un hospital de l'Havana." Av 4

També poden funcionar com a adjectius:

"Els països firmants del comunicat llatinoamericà de suport al president Pérez van ser Argentina, Bolívia (...) i Panamà." Av 3

6.1.3.13.2. Noms relacionals

Langacker ha assenyalat entre els diversos tipus de relacions intrínseques que pot establir de les que s'estableixen entre noms com els següents: *a friend of George, the king of Sweden, the nephew of Boris Yeltsin*: Ací el TR i el LM són inherentment relacionats: una persona no és amic si no és en relació amb un altre: el LM especifica l'altre participant relacional que el TR implica. En suma, es tracta de noms que en subcategoritzen un altre, car estan inherentment implicats en un altre. Els trets que caracteritzen aquest grup d'usos són els següents:

- Relació intrínseca (banal) entre TR i LM.
- El TR és un nom relacional que implica l'existència (i al més sovint la coaparició) del LM.
- El LM és subcategoritzat pel TR.
- Domini abstracte.

Ací tenim diversos grups:

1) Els termes relacionals per excel·lència són els termes de parentiu, si bé aquests, segons van indicar en un altre lloc, també es relacionen amb els usos possessius. Notem que hom no és pare si no és per l'existència de fills, ni fills si no és per l'existència de pare: la preposició *de* és la que s'escau amb una relació tan intrínseca:

"Era fill del germà gran del meu pare, al qual aquest es referia sovint, mig en broma mig seriosament, anomenant-lo "el cap de la família"; (...)" Br 35

"La néta de Mussolini candidata a diputada per la ultradreta italiana." Av 4

"El marit de la senyora Rocall és molt diferent, totes les obres que escriu primer les hi explica, i, si no li agraden, canvia l'argument." Vad 292

"Ahir Robinson va entrevistar-se amb familiars de les víctimes del terrorisme i amb entitats cíviques, i va trencar així per primera vegada el gel polític i diplomàtic entre el nord i el sud d'Irlanda." Av 5

2) Noms de relacions humanes recíproques, com l'amistat, el veïnatge, etc.:

"Escolteu, no sé si mai vau habitar un pis com el nostre, abans de passar a ser un veí tan estret de la portera..." DV

"Els altres, que notaren la meva estranyesa, em digueren que era un íntim amic d'ells, persona de tota confiança." UB 23

3) Un ampli grup és el de noms relacionals que expressen un càrrec, una responsabilitat, una representació. El càrrec precisa un LM sobre el qual s'exerceix, la responsabilitat és sobre algú o sobre quelcom, hom representa sempre algú, etc. Aquests usos, això de banda, són perfectament coherents amb el valor de la preposició de:

El president del govern

El president dels empresaris

El LM, al temps que restringeix l'abast referencial del TR (hom pot ser president de moltes coses) hi aporta una informació addicional.

Presentem, en fi, alguns exemples. Especialment nombrosos són els càrrecs, tot incloent-hi els títols nobiliaris, on el LM és sovint un espai:

"En el candidat de l'Acció Democràtica havien dipositat la seva confiança fins un 54 per cent dels electors." Av 2

"Però també ha estat president de la República en dues ocasions: (...)" Av 2

"De qui no hi ha dubte que va viure en aquest país és de l'ex-coronel de la divisió d'Afers Jueus de la Gestapo Alfred Eichmann, que va ser segrestat el 1960 per un grup del servei secret israelià." Av 2

"El líder del PSOE andalús crida els socialistes a ser "exquisits en l'exercici del poder"." Av 9

"El cap del govern català, Jordi Pujol, insistia ahir que comprèn la posició dels que critiquen la visita." Av 10

"El primer ministre del govern xinès, Li Peng, recorre

Europa, aquests dies, i és molt ben rebut pels seus col·legues d'Itàlia, la gran Bretanya, Portugal i Espanya." Av 13

"El davanter búlgar Hristo Stoitxov ha estat descartat definitivament pels metges del Barça per al partit de dissabte que ve contra el Sevilla al Nou Camp." Av 27

"El vice-president del Deutsche Bank encarregat de l'àrea asiàtica, Kenneth Courtis, va calcular que durant aquesta dècada el Japó podrà cedir a tot el món un bilió de dòlars." Av 25

"(...) era secretari del Canning i president del Consell d'Estudiants del Col·legi, un personatge important, doncs, en el món universitari." Br 35

"El fill del germà gran del meu pare, al qual aquest es referia sovint, mig en broma mig seriosament, anomenant-lo "el cap de la família"; (...)" Br 35

Els títols nobiliaris:

"Me'n vaig corrents a casa la modista de capells a recollir una capellina com la de la marquesa d'Allella." Vad 294

"Coincidint amb el quarantè aniversari de l'entronització de la reina Elisabet d'Anglaterra, l'espai 60 minuts, que s'emetrà per Canal 33 a les 23, 30, programa un reportatge de la BBC dedicat a la figura de la princesa de Gal·les, la popular lady Diana Spencer." Av 40

6.1.3.13.3 Adjectius

Hi ha un ampli grup d'adjectius que regeixen un complement introduït per la preposició *de*. A hores d'ara, no ens ha d'estranyar que el TR d'una relació prepositiva siga un adjectiu, fet amb el qual ens hem trobat sovint i que ja hem justificat a bastament. A més a més, és normal que hom empre una preposició que restringeix l'abast referencial precisament amb una classe de mots caracteritzada per la seua

intensió sobre la totalitat dels objectes. Això de banda, de conceptualitza, com sempre, una relació intrínseca entre TR i LM. Els trets que caracteritzen aquests usos són els següents:

- Relació intrínseca (banal) entre TR i LM.
- El TR és un adjectiu (referència intensiva).
- El LM és subcategoritzat pel TR.
- Domini abstracte.

D'altra banda, la relació referencial que es conceptualitza és més o menys semblant als tipus estudiats fins ací:

a) Així, hi ha molts usos en què TR i LM tenen una relació intrínseca d'identitat:

"Esdevingué absolutament impossible de poder dir, amb una relativa seguretat, a on podia trobar-se'l." UB 21

"Vull dir que hauria estat difícil de pensar en la possibilitat d'empaperar-lo." UB 22

"Seria llarg d'explicar..." DV 74

b) En d'altres casos, es relacionen amb el tipus objectiu:

"Res del que heu fet o dit fins ara no demostra que sigueu un home capaç d'iniciativa." DV 86

"La visita del mandatari xinès a Espanya ha estat criticada pel Partit Popular, que ha condemnat la iniciativa del govern central de rebre qui és considerat per diversos països occidentals com el responsable polític dels fets de Tiananmen." Av 10

"Cada cop serem mes conscients de la trampa on hem caigut, (...)" DV 55

No de bades es tracta de vegades d'adjectius d'origen verbal:

"El règim militar que va governar l'Argentina entre 1943 i 1945, era decididament simpatitzant de l'Eix." Av 2

"Daniele Fioreto va comentar que els components de la secció de l'equip espanyol estan "molt afectats" per les

declaracions de Paco Fernández Ochoa contra l'equip."

Av 28

"Els participants del Fòrum consideren imprescindible obtenir més fons amb la reducció dels dèficits públics i l'adopció de mesures fiscals que fomentin l'estalvi."

Av 25

En els dos últims casos tenim adjectius substantivats.

c) Alguns altres, presenten una relació final:

"Hem de descobrir que érem lliures de decidir..." DV 88

d) D'altres que expressen diverses relacions:

"En canvi, un d'ells, el d'afers Estrangers, Roland Dumas, un fidel de Mitterrand, sí que va atacar-lo durament donant a entendre que Rocard no té la talla d'un home d'Estat." Av 5

"Segons la mateixa enquesta, el 55 per cent és partidari de la dimissió de la primera ministra, Édith Cresson, i del primer ministre de l'Interior, Philippe Marchand, i el 47 per cent vol que també plegui el ministre d'Afers Estrangers." Av 5

"Pel que fa als artistes seleccionats -tota selecció és discutible- s'ha optat per aquells noms que poden resultar més familiars a un espectador no habitual de les sales d'exposicions- Miquel Barceló, (...)" Av III

"Fioreto, que va arribar ahir a Albertville, on a partir de dissabte es disputaran els Jocs Olímpics d'Hivern, va manifestar que "estic tip de Paco Fernández Ochoa, ha en tinc prou"." Av 28

"El director tècnic de l'esquí espanyol diu que està fart de Paco Fernández Ochoa." Av 28

"De fet, ja n'estem cansats, d'estar asseguts...I d'estar drets també!" DV 59

"Contemporani de Freud i de Kafka, constitueix amb ells el grup de primers actors i no pas únics d'una revolució espiritual i del pensament occidental que havia de marcar el segle en què tot just estem." Av 36

"Som víctimes d'una confusió premeditada." DV 68

"De tota manera, jo estava segura de mi." DV 45

"Perquè ens ha donat l'ocasió de veure que tots dos pensem i sentim de la mateixa manera, que ens fem solidaris l'un de l'altre." DV 44

"Podeu doncs decidir amb coneixement de causa si cal vigilar-nos o si som dignes d'un marge de confiança." DV 52-53

"En realitat, les característiques més típiques de la seva personalitat arribaren a la plena eficàcia, després del dissortat accident." UB 21

6.1.3.14. N + de + infinitiu

Si el LM és una acció, normalment tenim un infinitiu (si apareix una substantiva, la preposició *de* desapareix per la caiguda de preposicions). La motivació de la preposició és l'habitual, si bé podem establir una divisió atenent a les relacions de família que manté amb usos assenyalats adés:

a) Aquesta construcció no suposa cap problema: el substantiu sol aportar una informació esquemàtica i d'ampli abast referencial que l'infinitiu restringeix tot aportant-hi una informació addicional. El contrast entre una informació esquemàtica en el TR i una informació més desenvolupada en el LM és ací ben clara:

la idea = *idea₁, idea₂, idea₃...idea_n*

Té un gran abast semàntic; en canvi, si diem:

La idea d'anar al cinema és bona

no sols restringim l'abast referencial de *idea*, sinó que aportem una informació addicional; notem que TR i LM tenen el mateix referent, si bé hom n'aporta una informació distinta: *idea* i *anar al cinema* remetent a un mateix fet real, però hom en dóna una informació distinta, més esquemàtica en el primer cas, més informativa en el segon. Aquest ús es coneix tradicionalment com a "expletiu" o "explicatiu", car desenvolupa el contingut esquemàtic del substantiu. Açò és més clar quan el TR és un pronom:

Això d'alçar-se matí no agrada a ningú

Vegem d'altres exemples en què el TR és un nom:

"A l'hora de llevar-me estava més cansada que quan m'havia ficat al llit, però ben decidida a no deixar-me espantar; (...)" Sds 331

"Escorreguda, fent-me tan petita com vaig poder, em vaig ficar a dins del cementiri i en comptes de tirar a la dreta vaig tirar cap a l'esquerra: (...)" Sds 333

"Suposo que ara seria el moment de donar-te alguns consells. " Br 34

"(...) però ja des dels primers dies, quan el sol fet de viure a Oxford, en un estatge propi i amb un carnet de xecs propi, era ja una font d'exaltació, jo tenia la sensació, en el fons, que allò no era pas tot el que Oxford podia oferir-me." Br 37

"L'afer, segons Dumas, ha tingut el mèrit de permetre distingir entre "els homes polítics i els que poden aspirar a ser homes d'Estat"." Av 5

"Per Sanjuán, aquesta prevalença no permet al PSOE "albergar més que mínimes esperances" de poder defensar-se de les campanyes difamatòries." Av 9

"El Partit Popular va criticar ahir "la iniciativa presa pel govern espanyol de rebre el primer ministre xinès i concedir-li un important crèdit." " Av 10

"El propòsit de l'executiu socialista d'ampliar els supòsits que donarien cobertura legal a la interrupció de l'embaràs cal situar-lo en el context de la necessitat d'adequar l'ordenament jurídic a la realitat social." Av 12

"Segons el pressumpte compromís, el club blau-grana està disposat a pagar per avançat deu milions de pessetes a l'ex-jugador del Mallorca amb el fi d'aconseguir els seus serveis de cara a la temporada vinent." Av 27

"Perquè ens ha donat l'ocasió de veure que tots dos pensem i sentim de la mateixa manera, que ens fem solidaris l'un de l'altre." DV 44

"(...) tenim l'obligació de no ocupar-nos-en i el dret

de respectar aquesta obligació." DV 47

"Sí, la possibilitat d'escollir i l'ús dels vostres dots de discerniment." DV 61

"(...) i ens podíem asseure, en lloc d'haver de fer-ho a terra." DV 67

"Perquè ja no tornareu a tenir l'oportunitat de fer-nos favors." DV 76

"No teníeu la intenció de visitar-nos, doncs?" DV 74

"Potser us en posava per donar-vos la satisfacció de vèncer-les." DV 86

"Una de dues: o som prou importants perquè es molesti o som massa insignificants perquè ens concedeixi el dubtós privilegi d'enviar-nos un delegat." DV 87

"Vull dir que hauria estat difícil de pensar en la possibilitat d'empaperar-lo." UB 22

(b) Tanmateix, no en tots els tipus el TR equival al LM.

Hi ha alguns casos en què el LM és objectiu/ subjectiu:

"Tenia por de trobar-vos en una altra disposició d'esperit" DV 58

"Potser perquè sento la voluntat de pensar-les, de superar-les i el seient m'hi ajuda." DV 68

"Aquesta capacitat que teniu d'actuar a cegues." DV 76

"Corria esperitada esquivant tombes, ensopegant amb matolls, aguantant-me les ganes de xisclar." Sds 333

Ací tenim expressions tendents a la fixació, però perfectament motivables, com *tenir ganes de*, *tenir por de*, amb el LM en infinitiu:

Tinc por d'anar al cinema a veure pel·lícules de terror
anar al cinema és l'objecte de l'acció de "témer", conceptualitzada com a nom per *por*; d'altra banda, l'infinitiu *d'anar al cinema a veure pel·lícules de terror* restringeix l'abast referencial de *por* i hi aporta nova informació semàntica. El mateix tenim en el cas de *tenir ganes*, si bé ací la clàusula d'infinitiu és l'objecte d'una acció de desig.

c) En alguns casos s'endevina un cert matís final, tot

i que aquests encaixen ben bé en l'expressió de la identitat:

"Tingué la força d'arribar a la platja de Sa Tuna amb els seus propis mitjans, perquè no era pas un home acostumat a demanar l'ajuda dels altres." UB 21

"És veritat que aquest sentiment ja existia, però aleshores no sabíem que podia haver-hi una altra manera de considerar les coses." DV 44

Així doncs, els trets que caracteritzen aquest ús són els següents:

- Relació intrínseca (banal) entre TR i LM.
- TR = LM, LM objecte de TR, etc.
- El LM és una acció (infinitiu).
- Domini abstracte.

6.1.3.15. Complement d'adverbis i en locucions prepositives

Respecte de la preposició *de* en adverbis i locucions prepositives, ja n'hem parlat a bastament. Recordem tan sols que ací hi ha una estructura N *de* N, que justifica la presència de la preposició *de* tothora, car dos noms, recordem-ho, no poden unir-se normalment en català sense la intervenció d'un verb d'altra manera que amb la preposició *de*:

<i>davant</i>	<i>de</i>	<i>la casa</i>
N (locatiu)		N

<i>a través</i>	<i>de</i>	<i>la casa</i>
N		N

Recordem, a més a més, que s'hi podia endevinar sovint la naturalesa específica de la relació (tot/ part, possessió, etc.). És precisament quan aqueixa relació específica no es veu tan clara quan hom diu que la locució tendeix a fixar-se, a la motivació zero, però la presència de *de* és justificada en la mesura que el nom (TR) mantinga clarament la seua

naturalesa substantiva. Els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs, els següents:

- Relació intrínseca (banal) entre TR i LM.
- El TR és un adverbí o un N en un sintagma preposicional més o menys motivat.
- Diverses relacions referencials (tot/ part, possessió...).
- Dominis diversos (espacial, nocional, etc.).

Vegem-ne exemples:

1) Adverbí + *de* + Nom

"El que passa és que davant de la unànime reacció ciutadana que ha ocasionat la supressió del santcrist d'Igualada del Saló de Sessions s'ha volgut cobrir amb la coartada del trasllat." Av 13

"Estic tancada a dintre del cementiri". Sds 332

"Que preciosa que seràs dins d'un gerro", vaig dir-li." Sds 333

"S'habitua a portar americana a l'objecte, principalment de posar la màniga del braç mort a dins del trau de la butxaca." UB 21

"Mig agenollada per terra, tota contra de l'olivera, m'aguantava els sanglots i em bevia les llàgrimes." Sds 332

"Daniele Fioreto, director tècnic de la Federació Espanyola d'Esquí (FEDI) va criticar durament Paco Fernández Ochoa per les seves declaracions en contra de la preparació que realitza Fioreto, a qui acusa de la falta de bons resultats dels esquiadors." Av 28

"Un jove responsable de pàgines literàries, en expressar-li la sorpresa enfront del mutisme poètic del seu diari, em va confessar que la poesia no ven i, per tant, no se'n parla." Av 13

"Enmig de la confusió del moment, ahir resultava difícil discernir exactament la natura de les queixes dels sectors militars implicats en aquest episodi." Av 2

"Aquesta és una de les conclusions principals que es desprenen de l'edició d'aquest any del Fòrum Econòmic

Mundial, clausurat ahir a Davos pel príncep Carles d'Anglaterra, al qual han assistit més d'un miler de líders polítics i econòmics d'arreu del món." Av 25

"Ara sé que pot haver-hi coses fora de l'abast dels ulls i de les mans, (...)" DV 35

"L'home, des d'un costat, mira vagament cap a la finestra, més enllà de la qual tot és fosc." DV 27

"La DONA, lentament, acaba d'atansar-se a la porta, des del llindar de la qual mira a dreta i esquerra abans de retrocedir." DV 77

"Després del terrible accident, un altre home hauria esdevingut un captaire." UB 21

2) Locució:

"A mi no me'n va donar ningú, a part del teu cosí Alfred." Br 34

"El govern espanyol va fer pública a través d'un comunicat oficial la seva "condemna més enèrgica" pel cop militar dirigit contra "un govern democràtic sorgit lliurement de les urnes", i va reiterar el seu total recolzament al gabinet del president Carlos Andrés Pérez." Av 3

"Segons un sondeig publicat ahir pel diari *Le Parisien*, el primer sobre l'afer Habache, el 58 per cent dels francesos considera que Mitterrand estava al corrent de l'arribada del dirigent palestí." Av 5

"L'objectiu d'aquesta primera visita oficial d'un cap d'estat republicà a Irlanda del Nord era treballar en favor de la reconciliació entre protestants i catòlics." Av 5

"Es tracta, fonamentalment, de regular una pràctica que existeix igualment i que, per tant, acaba resultant més socialment just i recomanable regular per via de llei." Av 12

"A aquesta mala maror popular se li afegeix el descontentament de les forces armades i el deteriorament de les relacions amb Colòmbia a propòsit del traçat del disputat golf de Veneçuela." Av 2

"Després, al llarg de quatre sessions de fins a deu dies cadascuna, els van discutir." Av 21

"Així -creiem- ho va entendre Václav Neumann, que al front de l'Orquestra i Cor Filharmònics xecs, ens va oferir la versió d'aquesta Segona simfonia al Palau de la Música." Av 36

"El defensa holandès té un fort cop a sota el genoll, concretament al múscul anomenat tibial anterior, com a conseqüència d'una topada que va tenir diumenge passat amb el portuguès Oceano." Av 27

"A la vora de la tomba vaig aturar-me." Sds 333

"Respecte al cas concret de l'Estat espanyol, Barre va pronosticar un èxit a causa "de la seva disponibilitat d'espai, la gran atracció de capitals i el dinamisme de la seva població". Av 25

"(...) i amb els ulls tancats per matar l'àngel, i apartant branquillons que m'esgarrinxaven, em vaig quedar al peu del xiprer que tenia més a la vora." Sds 334

"De manera que a despit de tot, aquesta bona dona, i vós també, teniu la impressió d'haver-nos ajudat..." DV 84

"A canvi d'una certa frustració." DV 49

"S'asseuen a l'extrem de tot, no lluny de la porteta." DV 46

"Tots dos aturats a freq de l'obertura." DV 71

"Jo seia al costat del meu pare." UB 22

"Per mitjà d'ells us volem indicar una capacitat d'investigació i d'anàlisi que només pot desenvolupar-se en una vida sense traves." DV 85-86

"A partir d'ara sereu crèduls amb vosaltres mateixos." DV 76

"Al cap d'un moment, però, torna a mirar." DV 77

"Doncs jo hauria fet que el rei trobés que la noia s'assembla a la meva senyora, diguem la reina, que fa poc és morta, i que s'enamorés per culpa de la semblança." Vad 292

"Convidada per associacions de dones i entitats cíviques

intercomunitàries, la visita de Mary Robinson va transcórrer sense incidents, a excepció de la negativa de l'alcalde unionista de Belfast, Nigel Dodds, a rebre-la." Av 5

"He vist de tot, llevat d'elefants." Br 31

6.1.16. Conclusió

Com a conclusió, presentem els diversos usos de la preposició *de* en el grup N de N i els trets que els caracteritzen:

1. *M'he comprat un barret de palla*

- El TR té una relació intrínseca amb el LM.
- TR = LM.
- El LM és la matèria (material, inanimada i constituent corporal) de què esta fet el TR.
- Domini abstracte.

2. *M'agrada molt la casa del veí*

- El TR té una relació intrínseca (banal) amb el LM.
- El LM posseeix (jurídicament, constitutivament, etc.) el TR.
- El LM és una persona.
- Domini abstracte.

3. *M'ha agradat molt el Requiem de Duruflé*

- El TR té una relació intrínseca (banal) amb el LM.
- El LM és una creació, construcció, obra en general realitzada pel LM.
- El LM és posseït (figuradament, des d'un punt de vista "intel.lectual") pel TR, malgrat que ben sovint no el posseesca materialment.
- El LM és una persona.
- El LM expressa l'autor.
- Domini abstracte.

4. *La claror de la llum ens va encegar*

- El TR té una relació intrínseca (banal) amb el LM.
- El TR és una propietat (tret) abstracte del LM.
- Possessió tendent a ϕ .
- El TR s'inclou al LM (TR < LM)
- Domini abstracte.

5. *Tothom coneix l'església de Canals*

- El TR té una relació intrínseca (banal) amb el LM.
- El LM és un nom o adverbí de lloc.
- Domini abstracte.

6. *Un dia d'hivern vaig caure a una séquia*

- El TR té una relació intrínseca (banal) amb el LM.
- El LM és un nom o adverbí de temps.
- El TR és un objecte relacionat amb un temps, sovint el nom d'una acció que es realitza al llarg d'un període de temps o s'hi ha localitzat.
- Domini abstracte.

7. *Hui comencen les falles a la ciutat de València*

- El TR té una relació intrínseca amb el LM.
- Aqueixa relació és d'identitat referencial (TR = LM)
- El TR és un nom genèric (esquemàtic) de lloc.
- El LM és un nom propi (de referència única) de lloc.
- Domini abstracte.

8.1. *El mes de juny se celebra un congrés de catalanòfils a Berkeley*

- El TR té una relació intrínseca amb el LM.
- Aqueixa relació és d'identitat referencial (TR = LM)
- El TR és un nom genèric (esquemàtic) de temps.
- El LM és un nom propi (de referència única) de temps.
- Domini abstracte.

8.2. *En temps de la meva joventut aquestes coses no passaven*

- El TR té una relació intrínseca amb el LM.
- Aqueixa relació és d'identitat referencial (TR = LM)
- El TR és un nom genèric (esquemàtic) de temps).
- El LM és un nom propi (de referència única) de temps: normalment és un nom d'acció, l'activitat conceptualitzada pel qual s'ha realitzat durant el període conceptualitzat pel TR.

- Domini abstracte.

9. *Júlia s'entesta a no veure la realitat de les coses*

- El TR té una relació intrínseca amb el LM.
- Aqueixa relació és d'identitat referencial (TR = LM)
- El TR és un nom o pronom (deíctic) genèric (esquemàtic) (de vegades una propietat del LM).
- El LM és un nom (abstracte) més informatiu.
- Domini abstracte.

10. *Manel és un home de bones paraules*

- El TR té una relació intrínseca (banal) amb el LM.
- TR < LM
- El LM pot ser una qualitat o un element que caracteritza el LM, però no necessàriament.
- Domini abstracte.

10.1. *Açò ho entendria fins i tot un xiquet de sis anys*

- El TR té una relació intrínseca (banal) amb el LM.
- TR = LM (temporalment)
- El LM és l'espai temporal en què es realitza l'acció pressuposada pel TR o l'espai temporal des del naixement del TR al present de l'acte comunicatiu (edat).
- L'espai temporal o duració (LM) serveix per caracteritzar el TR (n'és una qualitat, en certa manera)
- Domini abstracte.

11.1. *El babau de David va acabar perdent el tren*

- El TR té una relació intrínseca (banal) amb el LM.
- TR = LM (referencialment).

- TR i LM coincideixen en gènere i nombre si és possible des d'un punt de vista morfològic.

- Una qualitat és conceptualitzada com a TR.
- Èmfasi afectiu-expressiu.
- Domini abstracte.

11.2. *ai de mi!*

- El TR té una relació intrínseca (banal) amb el LM.
- El TR és una interjecció (Expressió de diversa mena de sensacions i/ o apel.lació a l'atenció de l'oient).
- Èmfasi afectiu-expressiu.
- Domini expressiu-impressiu.

11.3. *pobre de mi!*

- El TR té una relació intrínseca (banal) amb el LM.
- El TR és una qualitat del LM.
- TR i LM coincideixen en gènere i nombre si és possible des d'un punt de vista morfològic.
- El TR és un adjectiu (referència intensiva).
- Una qualitat és un TR, però sense ser conceptualitzada com a nom.

12. *Vam passar tota la nit a la sala d'espera*

- El TR té una relació intrínseca (banal) amb el LM.
- El LM pot entendre's, referencialment, com la finalitat del TR.
- Domini abstracte.

13.1. *No va tornar després de la destrucció de la ciutat*

La vinguda del president no agradà a ningú

- Relació intrínseca (banal) entre TR i LM.
- El TR és un nom que conceptualitza ("cosifica") una acció verbal.
- El LM és subcategoritzat pel TR.
- El LM és el subjecte o l'objecte de l'acció referencial conceptualitzada.
- Domini abstracte.

13.2. *El fill del president no resulta simpàtic a ningú*

El veí de Robert fa molt de soroll quan s'alça

- Relació intrínseca (banal) entre TR i LM.
- El TR és un nom relacional que implica l'existència (i al més sovint la coaparició) del LM.
- El LM és subcategoritzat pel TR.
- Domini abstracte.

13.3. *Aquesta construcció és molt difícil d'entendre*

No estic segur de voler pujar en avió una altra volta

- Relació intrínseca (banal) entre TR i LM.
- El TR és un adjectiu (referència intensiva).
- El LM és subcategoritzat pel TR.
- Domini abstracte.

14. *No entenc com hi ha gent que té por de pujar en avió*

Jo no tinc cap intenció de pujar de bell nou en avió

- Relació intrínseca (banal) entre TR i LM.
- TR = LM, LM objecte de TR, etc.
- El LM és una acció (infinitiu).
- Domini abstracte.

15. *No hi havia ningú davant de la casa*

Vam tornar al poble a través de les hortes

- Relació intrínseca (banal) entre TR i LM.
- El TR és un adverbí o un N en un sintagma preposicional més o més motivat.
- Diverses relacions referencials (tot/ part, possessió...).
- Dominis diversos (espacial, nocional, etc.).

6.2. LA PREPOSICIÓ *DES DE*

La preposició *des de* (del llatí vulgar *DE EX*) s'ha emprat des dels orígens de l'idioma, si bé en català antic s'ha emprat d'una manera molt més restringida. Cal dir, d'altra banda, que en l'ús arcaic *des* va ser emprada com a preposició lliure, però aviat es va relegar a la poesia, on s'emprà fins a la Renaixença. Així, Aribau deia:

Adéu, tu, vell Montseny, que des ton alt palau (...) mires (...)

La preposició *des de*, doncs, entra en una alternança amb la preposició separativa *de* que de vegades sembla difícil de determinar. ²⁰Podem afirmar que *des de* expressa, com a significat més prototípic, el punt inicial d'un moviment, però hi afig d'altres exigències, exigències variables segons el domini:

1. En el domini espacial més prototípic, cal dir que la preposició *des de* suposa, d'una banda, un major èmfasi en la consideració del punt inicial del moviment com a punt que limita aqueix moviment; d'altra banda, en la major part dels casos, i potser com a resultat d'aqueixa focalització de la conceptualització en termes de límit, exigeix que aparega una idea clara de duració (els límits són de duracions), ja sia en el verb ja sia en d'altres elements; així s'explica l'alternança en les següents oracions:

El metge ve de 4 a 5

**El metge ve des de les 4 fins a les 5*

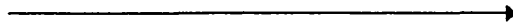
?Vinc des de València

Vinc des de València intentant recordar-me del que m'havies encarregat

²⁰ Malgrat que en l'escriptura *des* i *de* se separen, aquesta separació es deu a la història i al fet que mantenen encara certa independència formal (cf. *des que*, per caiguda de preposició). Semànticament, no hi ha un significat distint per a cadascun dels elements, com s'esdevé en *damunt de*, per exemple. De fet, *des* no pot aparèixer sol (** Vinc des*), contràriament a adverbis com *damunt*.

Vinc des de València amb la roda desinflada

En els dos casos anteriors, tant el gerundi com la concomitància que expressa el complement introduït per *amb* suposen una conceptualització de l'acció com a duració; en efecte, el verb *venir* normalment és puntual, i conceptualitza el punt d'arribada (en el lloc de la primera persona):

En canvi, en els casos assenyalats adés, hom conceptualitza el recorregut:

Tant la duració com la idea de límit es veu clarament en verbs com *avançar*:

"(...) l'HOME ocupa el centre de l'escena, girat cap a la DONA que avança des del primer terme esquerra prop de la bola." DV 71

En efecte, *avançar* emfatitza molt la superació d'un límit, en virtut del qual hom pot dir que hom avança, i és un verb eminentment duratiu.

Així doncs, els trets que caracteritzen aquest ús prototípic són els següents:

- El TR realitza un moviment que té com a punt de partença el LM.
- Verb de moviment duratiu.
- El LM és conceptualitzat com a límit de l'acció verbal.
- Domini espacial.

2. En el domini temporal, trobem la mateixa exigència: recordem que la preposició *des de* serveix per marcar el punt inicial d'una duració en coincidència amb la qual es desenvolupa una acció que volem situar. Aqueixa duració no sempre està limitada en el futur:

Des d'aleshores que no s'ha parlat amb la veïna

Des d'aqueix moment que no s'ha parlat amb la veïna

Els verbs puntuals només estan permesos si es mostren com una acció repetida, que pot realitzar-se, puntualment, diverses vegades en el segment temporal assenyalat:

Des d'aleshores he vingut tots els anys a la festa

**Des de les quatre fins ara vinc a València*

Els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs, els següents:

- El LM és el punt inicial d'una extensió temporal (duració) que serveix per localitzar una acció en el temps.
- El LM és un mot temporal.
- El TR és una acció durativa o puntual (si hi ha algun element que pugui indicar iteració) que es realitza a l'interior d'aqueix segment, tot coincidint-hi (verb duratiu) o realitzant-s'hi diverses vegades (verb puntual).
- El LM és conceptualitzat com a límit de la duració de l'acció verbal.
- Domini temporal.

Ací tenim molts exemples:

1) El LM és un adverbí temporal:

"Des d'aleshores no s'ha produït cap monopoli del control del joc polític veneçolà ni per part socialdemòcrata ni per part democratacristiana." Av 2

"[què saps?] Que l'esfera és nostra i que ens espera des

de sempre." DV 69

"Però m'agrada de comprovar que des de la darrera vegada que ens vam veure us heu tornat més polit." DV 77-78

2) Noms d'unitats temporals:

"(...) però ja des dels primers dies, quan el sol fet de viure a Oxford, en un estatge propi, era ja una font d'exaltació, jo tenia la sensació, en el fons, que allò no era pas tot el que Oxford podia oferir-me." Br 37

"A l'enterraments no l'havia vist mai i potser ja feia més d'una setmana, des del dia del vent, que m'havia avesat a anar cada dia al cementiri; (...)" Sds 330

"Aquest trist episodi se'l coneix popularment com el caracazo, molt recordat el maig següent, quan es va convocar la primera vaga general de seguiment massiu contra la política econòmica des del 1936." Av 2

"Els científics que segueixen l'evolució del forat al pol Sud des de fa cinc anys diuen en aquest estudi que la situació de la capa d'ozó en aquest hemisferi es manté estable des de l'any 1989, però mostren sorpresa per les grans pèrdues a les zones del nord, (...)" Av 20

"L'altre origen que se li imputa a la sublevació és el contenciós que Caracas manté amb Bogotà per delimitar les zones marítimes del golf de Veneçuela, objecte de disputa entre Veneçuela i Colòmbia des de fa dècades." Av 2

"A l'Amèrica Llatina, el president César Gaviria de Colòmbia es va convertir des de la mitjanit del 4 de febrer en el líder del comunicat conjunt de suport dels 16 presidents llatinoamericans a la continuïtat democràtica veneçolana." Av 3

"Tres missatges presidencials televisats cridant a la calma i demanant la rendició dels colpistes van donar per fet des del primer moment que l'aixecament no tenia cap futur." Av 3

3) Noms que suposen una fita temporal:

"L'àngel, amb les ales estirades per terra, seia en un

banc de fusta com si m'hi esperés des del néixer, i recordo que vaig pensar: (...)" Sds 334

"Des d'un principi -tan principi com en els primers vint-i-cinc dies de mandat, assumit el febrer del 1989-, Carlos Andrés Pérez va trobar-se amb un panorama mogut."

Av 2

"El primer ministre alemany d'Afers Estrangers, H. Genscher, va acabar ahir una visita de treball de dos dies a Polònia, la primera des de l'entrada en vigor del tractat entre els dos països que segella definitivament la inviolabilitat de la frontera comuna." Av 5

3. Aquesta preposició, que expressa una relació espacial-temporal, pot emprar-se, naturalment, gràcies a una metàfora, en d'altres dominis conceptualitzats com a espais:

3.1. Com hem assenyalat, la percepció humana es concep sovint com una línia que parteix dels subjectes i que s'adreça cap als objectes. Recordem, igualment, que ja que el subjecte gramatical sol indicar quin és el subjecte perceptor, normalment allò rellevant és el lloc que ocupa. Així, tenim amb la percepció sensible:

"M'ajupia, deixava la flor ben posada, i anava a mirar-la des de l'olivera, amb un braç al voltant de la soca."

Sds 330

"Des del meu observatori es veien al lluny algunes parets extremes de Begur tocades per la llum groga d'una bombeta elèctrica." UB 23

Els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs, els següens:

- El TR realitza un moviment (abstracte) que té com a punt de partença un subjecte situat al LM.
- El verb es conceptualitza com un moviment, més o menys abstracte des d'un subjecte perceptor als objectes (cf. verbs perceptius, com *mirar*, *escoltar*, *observar*).
- Domini abstracte.

3.2. L'home, tanmateix, no és sols un subjecte perceptor, sinó també un subjecte comunicador. Recordem que la comunicació humana amb els ens externs a ell es concep sovint com un moviment que parteix de l'home emissor i acaba en els altres éssers, receptors (*parlar als seus deixebles*). Així, no estranya que, també atenent al mateix principi de rellevància al que al·ludíem adés, *des de* indique el lloc on es troba l'emissor en el moment en què realitza una emissió, ço és, el punt des del qual es realitza una emissió comunicativa; vegem-ne alguns exemples:

"Precisament aquest quadre intern va ser aprofitat en la seva primera i, aparentment fins ara, única aparició pública del tinent coronel F. J. Arias Cárdenas, el qual, després de convocar a la matinada sacerdots, estudiants, industrials i totes les forces vives de la nació a seguir-lo, va enumerar, *des de* la segona ciutat veneçolana -Maracaibo- els motius de l'alçament." Av 3

Els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs, els següents:

- El TR realitza un moviment (abstracte) que té com a punt de partença un subjecte situat al LM.

- El verb es conceptualitza com un moviment, més o menys abstracte des d'un subjecte comunicador als objectes (cf. verbs comunicatius, com *parlar, cantar, etc*).

- Domini abstracte.

Notem en aquest sentit la diferència que hi ha entre els següents usos:

"Comprenc la queixa expressada en l'article *Una carta des de Croàcia*, del professor A. Sangrà (...), però rebutjo la cançoneta enfadosa que van repetint, fa temps, honorables plomes, (...)" Av 13

Han enviat una carta des de Croàcia

Enfront de, per exemple:

Ha arribat una carta de Croàcia

En el primer cas, la carta es concep com quelcom que té

un missatge verbal i que com a tal té un emissor, que es troba a Croàcia. És rellevant, doncs, no el lloc des del qual la carta ha realitzat un viatge físic, sinó la procedència de l'acte comunicatiu que és la carta, que per metonímia remet a l'emissor que s'hi situa. Amb la preposició *de*, en canvi, hom conceptualitza merament el viatge físic que té com a punt de partença el lloc del LM. ²¹

3.3. En l'ús anterior, pel principi de rellevància, resultava informatiu d'assenyalar no qui es l'origen de la percepció (informació trivial), sinó on se situava el subjecte perceptor i, per tant, des d'on. En general, hom pot emprar *des de* per expressar el lloc (normalment figurat) des del qual s'exerceix una determinada acció o activitat:

"En una societat que margina i menysprea les manifestacions creatives i artístiques, ja des dels seus ressorts educatius, trobar una iniciativa que reivindiqui l'experiència estètica com a gaudi i com a via de coneixement és, si més no, encomiable." Av III

Notem que aquests complements introduïts per *des de* no són de cap manera suposats (subcategoritzats) pel verb, car el verb no indica cap mena de moviment, ni tan sols en un nivell abstracte. Els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs, els següents:

- El LM indica el lloc on es troba el subjecte que realitza qualsevol mena d'acció i del qual parteix aqueixa acció.

- Domini abstracte.

3.4. En verbs que no són veritablement agentius, ço és, en què el subjecte no realitza l'acció, sinó que la rep, la

²¹ A més, una carta de Croàcia pot interpretar-se com un grup N de N. En aqueix cas, hom conceptualitzaria tan sols una relació intrínseca entre TR i LM.

preposició *des de* pot indicar el punt de partença d'aqueixa acció que per metonímia, sol ser un lloc:

L'actuació del govern ha rebut crítiques fins i tot des de les files del seu propi partit

Ací, doncs, hom emprà el lloc en el qual es realitza l'acció en comptes dels subjectes que la hi realitzen. És un clar cas de metonímia:

"En els 35 folis del seu informe polític, Sanjuán fa un repàs a la resposta dels socialistes davant la persecució que, al seu parer, pateix el PSOE des de l'oposició i els mitjans informatius." Av 9

Els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs, els següents:

- El LM indica el lloc on es troba el subjecte que realitza qualsevol mena d'acció i del qual parteix aqueixa acció.

- Metonímia: el lloc s'empra en comptes del subjecte que realitza l'acció.

- El verb no és agentiu (no realitza l'acció, sinó que la rep).

- Domini abstracte.

3.5. En la percepció intel.lectual, la preposició *des de* s'empra per indicar un punt de vista, l'opinió o perspectiva des de la qual es considera un assumpte. El punt de partença en la percepció sensible és clar, car s'hi empen verbs i expressions com *veure, mirar, punt de vista* que tenen el seu origen en la percepció sensible :

"Evidentment, no se'ls ha acudit que potser la història europea es pot mirar també des d'una altra butaca." Av 21

Des del teu punt de vista, tot el que no diuen al teu poble és català

En el segon cas, tanmateix, de cap manera no pot entendre's un moviment, ni més ni menys abstracte, en el verb de la predicació: el complement hi té un abast extraoracional. En canvi, sí que hi ha un moviment abstracte

des de la perspectiva assenyalada pel LM i la predicació: la veritat de la predicació té el seu origen en el punt de vista des del qual aquest és contemplada o des del punt de vista des del qual s'ha enunciat. Els trets que caracteritzen aquest ús són els següents:

- El LM és la perspectiva o punt de vista origen de la predicació.

- El TR és una predicació.

- Abast extraoracional.

- Domini abstracte.

Vegem-ne un altre exemple:

"Podien convenir a la portera, si voleu fins i tot us concediré que a ella podien semblar-li les més apropiades. Però des del seu punt de vista, no des del nostre..." DV 42

3.6. Finalment, recordem que es podia emprar com a límit inicial d'una enumeració ponderada; ací, pràcticament ja no funciona com a preposició, car pot caracteritzar el subjecte:

Van venir des dels més joves als més vells

Vegem-ne un exemple:

"Al mateix temps, moltes de les obres que es mostren, escollides conjuntament amb els artistes, presenten un marcat sentit lúdic: des del billar d'aigua de S. Solano fins a l'objecte impossible, hereu directe de la tradició dadà, que presenta Mariscal, passant per la serp, el veler i la gavina de plata, dissenyats per Chelo Sastre, que es perden en el paisatge boscós d'una maqueta." Av III

4. Quan el LM és una acció verbal, en català tenim la conjunció *des que*, amb caiguda de preposició *de*. Les formes *des de que* són tardanes i vedades per la normativa; els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs, els següents:

- El LM és el punt inicial d'una extensió temporal (duració) que serveix per localitzar una acció en el temps.

- El LM és una acció durativa o puntual (si hi ha algun element que pugui indicar iteració) que es realitza a

l'interior d'aqueix segment, tot coincidint-hi (verb duratiu) o realitzant-s'hi diverses vegades (verb puntual).

- El TR és una acció.

- El LM és conceptualitzat com a límit de la duració de l'acció verbal.

- Domini temporal.

Vegem-ne alguns exemples:

"I ara, des que vam abandonar el pis, què hem aconseguit." DV 84

"No oblideu que, des que us heu instal·lat, no pareu de provocar conflictes." DV 53

7. LA VARIANT VALENCIANA

7.0. Introducció

Malgrat que el nostre estudi no té una orientació dialectal, no podem estar-nos de tractar, ni que siga breument, les peculiaritats del sistema preposicional del valencià més característiques en relació a la resta del domini català o, si més no, respecte del català oriental. Cal aclarir, de primer, quines són les nostres pretensions en aquest petit apèndix; no pretenem, és clar, d'estudiar detalladament els usos de les preposicions, concordants o discordants amb el català oriental, en cada contrada valenciana. Pretenem, com hem dit, d'estudiar les diferències més importants i més generalitzades que presenta el valencià respecte del català oriental.

La varietat valenciana presenta els següents fets diferencials respecte del català oriental:

1. En primer lloc, tenim fets merament formals, entre els quals cal distingir:

a) Substitucions, per castellanisme, de la preposició catalana genuïna per la castellana corresponent. Així, a la major part del territori valencià hom empra *hasta* en comptes de *fins* (*a*), *baix de* en comptes de *sota*.

b) Vulgarismes, normalment de caràcter més local; així, en una part del valencià central hom diu *pac a* en comptes de *cap a*, *i*, més localitzadament, *ra(d)ere* en comptes de *darrere* o *sinse* en comptes de *sense*.

c) Arcaïsmes, com és la conservació de la *-d* etimològica de la preposició a davant certs pronoms:

Li ho he dit ad ell

Aquests fenòmens no són, naturalment, centre de l'interés en un treball que pretén de ser fonamentalment semàntic.

2. Les diferències que sí que ens interessen són aquelles que atanyen l'extensió semàntica de les preposicions. Alguns d'aquests fenòmens són menys rellevants, car no fan entrar en competència unes preposicions i d'altres. Així, la major o menor

extensió del *de* partitiu amb quantitativus segons els diferents dialectes catalans (*molt de pa, molt pa*) suposa sols una preferència major o menor per un tipus de conceptualització o una altra. Els fets que sí que suposen una major diferència respecte de la conceptualització són els següents:

1) L'ús de *en* en substitució de *amb*: *He vingut en Adrià*

2) L'ús generalitzat de *en* en la localització estàtica i de *a* en la direcció en el domini espacial:

Estem en València/ Hem anat a València

3) L'extensió de *a* davant l'objecte directe als mateixos contextos que l'espanyol (objecte directe animat nominal):

He vist a Maria/ als xiquets...

4) Les preposicions *per* i *pa* (*per a*) s'empren en la mateixa distribució que en espanyol:

He portat les flors pa Maria

No he vingut per Maria

He portat les flors pa que Maria no s'enfade

M'he posat el vestit nou pa anar a la festa

La resposta que tradicionalment hom ha donat a aquests fets ha estat de dos tipus:

a) En el cas de la confusió *amb/ en*, normalment se n'ha donat una explicació fonètica, des d'un punt de vista diacrònic.

b) En la resta dels casos, hom ha al·ludit a la influència de l'espanyol, que per raons ben conegudes (major frontera amb Castella, entre d'altres¹) sembla haver influït més poderosament sobre el valencià que sobre la resta de dialectes catalans. Aquesta mena d'explicacions han partit de l'afany de gramàtics i lingüistes catalans per copsar un català al més genuí possible, de vegades a desgrat d'un coneixement profund de la història de la llengua i de la dialectologia. Recordem, però, que estudis com els de Meier i Solà han posat en dubte la consideració, si més no, d'entrada, com a castellanisme, de fets com l'extensió de *a* davant l'objecte directe o la tendència a expressar la finalitat amb *per a*. Aquest interrogant, però, no pot ser resolt si no és a través d'aprofundits estudis diacrònics, tasca aquesta que,

¹ Cf. VENY (1987⁷: 152).

naturalment, no podem emprendre ací. En qualsevol cas, el fet és que, castellanisme o no, el valencià presenta unes peculiaritats en el seu sistema preposicional respecte del català oriental, algunes de les quals d'una manera més o menys extensa, es donen també en català occidental. Així doncs, malgrat els prejudicis logicistes (els autors que consideren imprescindible distingir *en i amb*, o *per i per a*) o la genuïtat, segons criteris diacrònics o d'acord amb un concepte monocèntric de la norma, el fet és que els valencians ens servim del nostre sistema preposicional per interactuar amb el món de la mateixa manera que un català de Girona o un balear de Palma. El que intentarem de fer ací, molt breument, és d'estudiar com es motiven aquests usos particulars propis del valencià; aquesta tasca, cal avançar-ho, ha estat ja feta, car fins i tot en aquests casos tenim sovint fets ja constatats en català oriental (a davant l'objecte directe, per exemple).

Algunes notes cal fer respecte del corpus que hem emprat en l'exemplificació de les nostres explicacions. Aquest consisteix:

a) En primer lloc, textos dialectals valencians d'aquest segle; hem emprat el *Canyís i Canyisaes* (1950) i les enquestes dialectals de MONTOYA (1990), de l'alacantí; en segon lloc, una obra inèdita d'un autor de Canals, localitat de La Costera (J.M. Ballester); naturalment, no he pretés de ser exhaustiu amb els diversos subdialectes valencians. Aquest corpus planteja diversos problemes: en primer lloc, la seua relativa llunyania temporal; excepte les enquestes de Montoya, que són actuals, la resta són obres dels anys cinquanta (*Canyís* fins i tot anterior, si bé l'edició en forma de llibre és de 1950). D'altra banda, el problema d'aquests autors que s'han dedicat a escriure obretes de to menor és que són normalment erudits locals que ajuntaven el gust pel pintoresquisme a una formació, naturalment, castellana, per la qual cosa presenten de vegades una major castellanització que la que podríem trobar en d'altres informants menys il·lustrats. Davant aquests fets, no puc més que contrastar aquests textos amb la meua intuïció i percepció del que sent al meu voltant, i puc donar fe que les tendències que es troben en aquestes obres són les que hui dia predominen en el valencià més

general. Açò és, evidentment, sense tenir en compte que en determinades àrees més aïllades o entre subjectes d'una edat avançada els fets siguen d'una altra mena.

b) D'altra banda, com a corpus de contrast, ens hem servit d'un text del segle XVIII, un col.loqui de Carles Ros, no per un afany de fer diacronia, naturalment, sinó perquè presenta la força de les tendències populars ja en el segle XVIII (1759), fins i tot en un autor que mirava amb respecte els clàssics valencians. D'altra banda, una peça de teatre popular de mitjan segle XIX (1855), que presenta el sistema preposicional del valencià actual pràcticament sense cap canvi.

7.1. Les preposicions a i en

Històricament, ja vam tenir ocasió de veure que en català antic hi hagué una tendència a emprar *en en* l'expressió de la situació més forta que la que hi ha en el català oriental actual. És possible que aqueixa tendència haja estat continuada pel valencià, que sabem que, al mateix temps que pateix una influència major del castellà, presenta en molts aspectes arcaïsmes remarcables. El valencià actual, en general, tendeix a oposar *en en* el domini espacial a *en en* l'expressió de la direcció i *en en* l'expressió de la localització estàtica:

Estic en València/ en el poble/ en un poble/ en casa

Vaig a València/ al poble/ a un poble/ a casa

Aquesta situació ja apareix en Carles Ros:

- Direcció a:

"Lluch, y Blay són dos Llauradors de les Montanyes, que aballàren à Valencia, pera veure la Festa del Corpus, lany proixim passat 1733." Coll

"(...)puix yo sè que sil duem

ál Poble, shan de folgar." Coll15-16

"Diesme Pau, tù à la Festa

has vengut à la Ciutat?" Col45-46

"Yo mavia retirat

lany passat, com os he dit,

a un carreró, (...)" Col148-150

- Situació en:

"Y Casilda es troba bona?

com en ta Terra li va?" Col31-32

"(...) possat la gorra en lo cap." Col37-38

"La Festa es digna de veures,

puix yo estic considerant,

quen Espanya, ni en lo Mon,

altra sen ha de trobar." Col51-54

"(...) hià molts primors en Valencia

que veure, pera admirar, (...)" Col107-108

"(...) questaven sis Capitans,

pera donarlos batalla

als Moros Mahometans,

en lo Reyne de Valencia, (...)" Col249-252

"(...) lo sacerdot mentrestant,

entre els Corporals les Formes

Consagrades va passar,

y en unes penyes del Mont

les volgué depositar." Col265-269

Aquest és l'ús de l'espanyol modern, i normalment hom ha suposat que en valencià la influència de l'espanyol si més no ha reforçat aquesta repartició. Cal dir, d'altra banda, que aquesta repartició no és general: al nord de Castelló, l'ús és molt semblant al del català oriental, i no són gens estranyes expressions com les següents:

No hi ha ningú al carrer

No hi ha ningú a casa

Aquest repartiment sens dubte es dona en d'altres indrets aïllats de les comarques valencianes, però la tendència general és la que hem assenyalat adés.

Amb independència de si aquesta repartició ha estat un calc del castellà o no, podríem considerar que en valencià, en el domini espacial, hom oposa en en la localització estàtica, a en

l'expressió de la direcció. Ací no cal, a primer cop d'ull, plantejar-se la qüestió de l'alternança entre *en* i *a* en la situació estàtica, ni es dóna el joc amb els determinants que vam estudiar en el català oriental, ni sembla, per tant, pertinent, de fer referència a la relació continent/ contingut en el cas de *en*. Dos fets, però, semblen anar en contra d'aquesta explicació

1) En primer lloc, com en els dialectes orientals, en els dominis abstractes *en* expressa la relació continent/ contingut, la qual cosa ens obliga almenys a considerar la possibilitat que aquesta relació siga present també en el domini espacial.

2) El valencià general no desconeix de cap manera l'ús de la preposició *a* en l'expressió de la localització (com no el desconeix l'espanyol). En efecte, en el domini temporal, amb unitats temporals puntuals, hom empra *a* sistemàticament:

Anirem a les sis

Anirem a la vesprada

Però també apareix en el domini espacial:

a) Amb els noms de les parts del cos és molt freqüent; expressions com les següents no són gens estranyes en valencià:

Porta un mocador al cap

Porta el xiquet al braç

Porta una bena al peu

Tot s'ho carrega a l'esquena

Es posen una bena als ulls

b) Amb determinats noms de lloc molt inserits en la rutina lingüística: *a la porta, a l'entrada, a l'eixida...* Vegem-ne un exemple:

"Aquí a la caigua de la serra de la part d'allà anant a Munove, ha-hi ahí una casa de pins -contra la serra-, ahí ha-hi un pau i ve la séquia eixa d'ahí."

c) Igualment, amb noms que, pel seu caràcter estereotipat, normalment es consideren "locucions": *a la dreta, a l'esquerra, a la vora, al costat, al peu, al marge, a mitjan...*

Aquests usos, però, han estat considerats, tant en espanyol com en valencià, com a convencionals o estereotipats, i per tant arcaics, pertanyents a un sistema lingüístic periclitat i que com a tal no tenen un lloc en el sistema lingüístic actual

(el seu ús no obeeix a regles productives, sinó que es troba associat a determinats contextos). No neguem, naturalment, que aquests usos no hagen estat més productius en èpoques passades, fet que és ben conegut, ni que hui en dia aquests usos no estiguen convencionalitzats. La Gramàtica Cognitiva, però, ha fet veure que totes les unitats lingüístiques, per poder ser emprades, han d'estar convencionalitzades, ço és, han de ser conegudes, en l'associació entre significat i significat, per la comunitat lingüística en qüestió. D'altra banda, els LMs amb els quals apareix aquesta a localitzadora-estàtica en valencià són precisament noms de llocs molt coneguts, o, millor dit, noms que remeten a llocs molt coneguts o funcionals dins una comunitat lingüística, ben inserits en la rutina lingüística; quan hom diu *a la vora* o *a la porta*, hom ha de conèixer ben bé de quina vora o de quina porta hom parla. Recordem que el coneixement del LM era precisament un requisit de la a localitzadora, tan freqüent en català oriental.

D'altra banda, hom pot pensar que en aquests casos a té un valor modal, o tendent al domini modal. Aquesta tendència és clara en:

Quan va començar a llampegar ens vam posar al recés

i fins i tot s'adverteix en:

Porten el xiquet al braç

que respon, naturalment, tant a la pregunta "on?" com a la pregunta "com?". Aquest valor modal, però, manca en casos com a *la dreta*, a *l'esquerra*, a *la vora*, i, en cap cas, no invalida la localització.

Cal concloure, doncs, que en valencià:

1) La preposició *en* estableix una localització d'acord amb la relació continent/ contingut, ço és, localitza en una interioritat, amb independència del grau de coneixement del LM per part de parlant i oient. Els trets que caracteritzen aquest ús de *en* seran els següents:

- Localització (pressuposa contigüitat entre TR i LM).

- Localització en relació a una estructura continent/ contingut.

- El LM pot ser conegut o no.

- El LM i el TR es conceben en una relació continent/
contingut, de manera que el primer és un continent que com a tal
pot albergar el segon al seu interior.

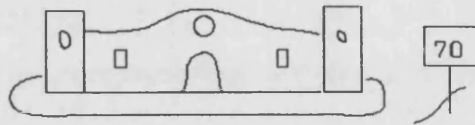
- Domini espacial.

Aquesta explicació, però, planteja un problema; recordem que
la localització no sempre implica interioritat:

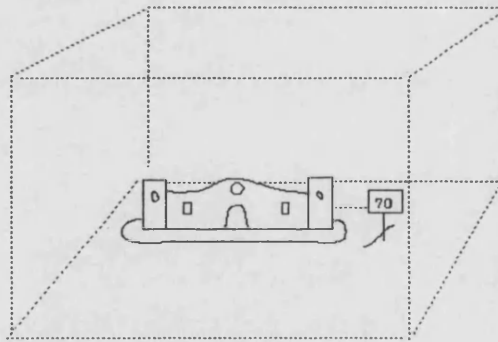
- *Miquel se n'ha anat a l'estació a agafar el 70*

- *Ah, però el 70 s'agafa en l'estació?*

L'última oració pot descriure una situació com la següent:

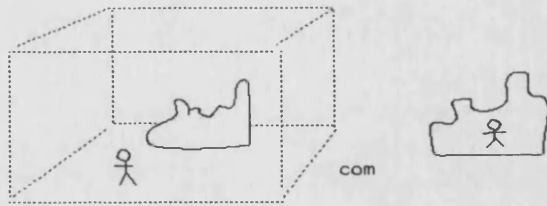
en la qual, naturalment, el TR no es troba a l'interior del LM.
El fet, però, és que ací tenim una conceptualització en què hom
considera que estació no sols remet a un lloc puntual, sinó a una
zona caracteritzada per aqueix lloc representatiu. En efecte,
l'expressió assenyalada adés descriu la següent escena:

Igualment, la següent oració:

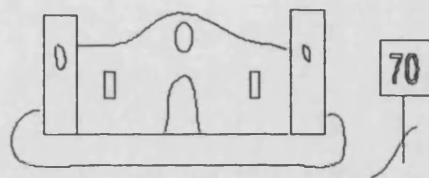
Pau estudia en València

descriu:

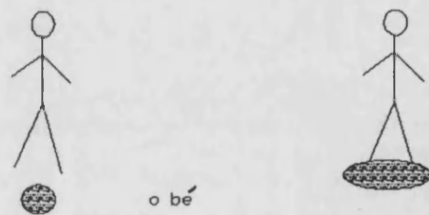

En canvi, en català oriental tindriem les següents representacions:

L'atobús s'agafa a l'estació

Pau estudia a València

En aquests casos, el LM es conceptualitza com un punt, i el TR ha d'estar tan sols prou prop del LM perquè pugui ser localitzat en relació a aquest.

2) La preposició *a* expressa prototípicament la direcció, i, com en català oriental, es caracteritza pels següents trets:

- Direcció inicial i progressiva del moviment d'un TR cap a un LM.
- El LM es concep com un punt.
- Es pressuposa que el TR ha d'arribar al LM.
- Domini espacial.

3) La preposició *a*, en fi, com a ús molt menys prototípic que el directiu, pot expressar la localització pura. Aquesta es caracteritzarà pels següents trets:

- Localització pura.
- La localització es fa en relació amb un LM ben conegut i inserit en la rutina lingüística (*porta, vora, dreta, esquerre, etc.*)
- El LM es concep com un punt.
- El TR és estàtic.
- Domini espacial.

En aquest punt se'ns planteja un problema: cal dir que també en valencià l'ús dinàmic de *a* deriva (no diacrònicament, sinó des d'un punt de vista semàntic, atenent a la seua prototipicitat) del *a* estàtic? La limitació dels usos localitzadors de *a* en valencià impedeixen de considerar aquest com a primitiu (més prototípic): és obvi que l'ús més prototípic de *a* en valencià és el directiu: l'ús estàtic s'hi pot explicar per la metonímia que hem estudiat en d'altres ocasions: la preposició que s'empra per expressar la direcció d'un viatge pot emprar-se per expressar la situació estàtica (el repòs d'un viatge virtual). Cal incidir, tanmateix, que aquestes explicacions no tenen a veure amb la diacronia i que es tracta simplement de donar compte de la connexió entre uns usos i d'altres de la manera més general possible: en català oriental la profusió de *a* situatiu en el domini espacial així com el seu ús en el domini temporal ens aconsellaven de considerar aquest més prototípic. En valencià, en canvi, el seu caràcter limitat indica un caràcter perifèric, poc prototípic. El que en un cas la connexió la dugués a terme el principi d'anticipació, en el segon una metonímia són dues

hipòtesis explicatives que permeten de motivar que hom empre una preposició tant en l'un cas com en l'altre.

Vegem, per acabar, exemples d'un tipus i l'altre:

1) en localitzador

"Dos inglesos en una alfareria" IA 1

"La essena es desrolla en Canals, en la important y acredità alfareria de Micalet Felipe." IA 2

"Yo el veig en la vicaria, (...)" IA 11

"Estan fora en lo carrer

chuant en les amiguetes." JB 11

"Si sas parlà el valencià, o per lo menos en esta sona, parles milló el castellà." Mon 79

"Aquí ha-hi vaca. Ahí en la Torre en tenen una." Mon 79

"Aquí i en el Fondó es Neus i en el Fondó es Flares i en Balba-roja el mateix valencià; (...)" Mon 79

"Ahí dalt, ahí mateixa, ha-hi una penya que se diu la Penya la Mina, que es marinés en la mar sempre se guien per la Penya la Mina."

"Allí, pues vam estar situats en el monte aquell... en dos voltes hem estat allí dalt en la montanya... Molina de Aragón." Mon 80

2) a directiu:

"¡Pues no en vénen a ma casa!" IA 31

"Pues ver baixat a la séquia,

que no crec que està tan lluny!" JB 28

"(...) sun pare té fàbrica i és el amo del Banc Popular, del edifici eixe, pues si l'haguera dedicat de xiquetet, en ves de llevà-l a la universitat, ahí al costat d'ells, ahí a l'oficina i això, quisàs seria un home." Mon76

"Aquí a la caigua de la serra de la part d'allà anant a Munove, ha-hi ahí una casa de pins -contra la serra-, ahí ha-hi un pau i ve la séquia eixa d'ahí." Mon75

"Que no vull aná a escola." Cic 11

3) a localitzador:

"(...) quedantse a l'entrà de la essena sense parpolejar, tiesos y seriots com dos sevilots." IA 12

"I veníem de nit un nebot meu que va..., que era casi del meu temps, que vivia allí -la meua germana majó se va casà i vivia allí al costat- i veníem de nit aquí al costat de ma casa; (...)" Mon 74

"Ya posat lo matex té al bras qu'al muscle; (...)" Cic 8

7.2. La preposició en en comptes de *amb*

En tot el dialecte valencià hom empra la preposició *en en* comptes de *amb*. Històricament, aquest ús extens-qualifiquem-lo de moment així- de *en* s'ha donat prompte. Ja vam veure que Gulsoy (1965) en descobria ja en el segle XV, i en el segle XVI i XVII, malgrat que el clàssic *ab* es mantenia, els errors són freqüents. Al segle XVIII, Ros, seguint els clàssics empra *ab*:

"(...) anaven *ab* instruments,
fent música sens parar; (...)" Col 491-492

Però no pot estar-se d'emprar la forma que aleshores devia ser ja general entre el poble:

"La verge, quen la Burreta
va, en lo bon Jesús al braç,
sabras la fuyta es de Egypte, (...)" Col 368-369

"(...) Mares *en* creaturetes,
que Herodes així ho manà,
puix de tot lo seu imperi
feu los Infants degollar. " Col 378-381

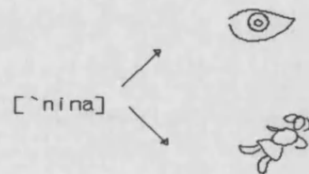
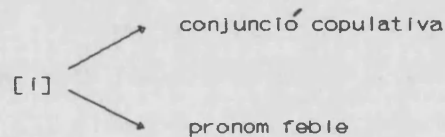
"Dons yo també *en* sa llicencia,
vull ma cosa preguntar: (...)" Col 419-420

"També *en* dita processó
van los músics, adornats
en aquelles Tuníceles,
y *ab* uns bastons en la mà; (...)" Col 495-498

Observem en l'últim cas la clara vacil·lació de l'autor entre la forma culta i la popular.

Hui dia, *en* s'empra a totes les comarques valencianes en

comptes de *amb* (i també en algunes parts del català occidental). Ja vam tenir ocasió de veure, en el capítol dedicat a la preposició *amb*, com hom havia explicat aquesta forma "confusionària": hom remet a explicacions de fonètica històrica quasi amb exclusivitat. Cal considerar, doncs, que en el valencià tenim un cas d'homonímia: aquest segment fònic enclou un significat "en/a" i un significat "amb". La consideració que hi ha tal homonímia és difícil de mantenir, sobretot tenint en compte l'afinitat semàntica que hi ha entre les preposicions localitzadores *a/en* i la preposició *amb*. En efecte, els següents casos són clars exemples d'homonímia, ja que un únic significat remet a significats ben distints:

Ir en moto, en avión / Ir con la moto, con el avión

d) Recordem, en fi, com a dada diacrònica, que el *amb* del català (i el *avec* francès) parteixen de la preposició llatina *apud*, que expressava la contigüitat espacial. L'afinitat entre

les nocions de instrument-companyia i la contigüitat semblen haver estat una constant.

Aquests fets, però, no invaliden de cap mena les excel·lents explicacions diacròniques i dialectològiques que han aportat autors com Gulsoy (1965): no neguem que en haja derivat de *amb*, naturalment, fet que és obvi, ni que dues preposicions distintes, com eren IN i APUD hagen derivat en una forma única, *en*. El que creem és que la confusió fonètica ha comportat una unificació semàntica, una unificació semàntica semblant, i de fet menys sorprenent que la que es dona en d'altres preposicions. Així, no creem que el fet que hom empre una única preposició en l'expressió de la companyia i instrument i per a l'expressió de la localització (usos que tenen com a tret compartit la contigüitat) siga més escandalós que el fet que una preposició com a expresse relacions en principi tan allunyades entre elles com són la direcció i la situació estàtica. Aquesta confusió semàntica, cal incidir-hi, és una relativa confusió, com ho són de fet tots els casos de polisèmia en les preposicions: la preposició *en* en valencià enclou diversos usos relacionats entre ells per una semblança de família. Notem que la proximitat semàntica és causa de freqüents confusions entre els valencians quan parlen espanyol, especialment si es tracta de parlants que han tingut poc contacte amb la llengua veïna, però no exclusivament. En canvi, no crec que siga freqüent que un valencià es referesca, parlant en espanyol, a la nina de l'ull dient-li *muñeca*. Assenyalem, en aquest mateix sentit, que les diferències entre els diversos usos de *en* remetent a diferències semàntiques entre els TRs i els LMs:

<i>En qui véns?</i>	<i>Vaig en Adrià</i> (LM animat)
<i>En què vas?</i>	<i>Vaig en tren</i> (LM mitjà de locomoció)
<i>En què ho fas?</i>	<i>Ho faig en ganivet</i> (LM inanimat-instrument)
<i>On estàs?</i>	<i>Estic en València</i> (LM: nom de lloc) <i>en l'horta, en casa...</i>

Així doncs, cal concloure que hi ha un vincle semàntic (la contigüitat) entre els dos usos semàntics principals del *en* valencià:

1. *He vingut en els meus amics*

- Contigüitat.
- TR i LM són animats.
- TR acompanya el LM / LM acompanya el TR (companyia física).
- Domini abstracte (companyia)

2. Visc en València

- Localització (pressuposa contigüitat entre TR i LM).
- Localització en relació a una estructura continent/contingut.

- El LM pot ser conegut o no.

- El LM i el TR es conceben en una relació continent/contingut, de manera que el primer és un continent que com a tal pot albergar el segon al seu interior.

- Domini espacial.

Vegem, per acabar, alguns exemples del nostre corpus de en comptes de *amb*:

"Per lo tant, al fondo existirà esta tàpia baixeta, en un portó al centro." IA 2

"Conchín tira a saltar la pilota, pero Asunsionín es fa en ella (...)" IA 6

"No chue, angalifiaora, que en tu no se pot juar." IA 6

"No ya ni un moment donat
que em deixen l'ànima queta:

que entre estes dos barallantse
y aquells en els asturments,
no ya un rato que descanse
tranquila." IA 7

"Pues aquells, mire en quin lleu
repiquen." IA 7

"Ix Nelet per l'esquerra en un cabàs i un llegó." IA 10

"Che, vine ya, Micalet,
y antente en els tios estos." IA 14

"Pacorro es coloca al mig de la essena y un poc
tambalechantse y en més raó que tots, solta esta parrafà."
IA 18

"Tots me vénen en consells:
¿que yo lils demane a algú?" IA 18

"Aunque m'empene
no m'ix, pero en pasensia
ya voràs si m'el enseña." IA 19
"Eixim y cambiem de roba
qu'en esta tinc yo vergoña." IA 21
"(...) li furta la boticha en una sarpà." IA 28
"Qu'es talment una rosquilla
rascada en paper de lija." IA 33
"¡En la calina que fa, si ella es pillara!" Cic 30
"Deixela qu'es case en ell." IA 33

7.3. Per i pa (per a)

Cal recordar, de primer, que el català oriental actual empra la preposició *per* en l'expressió de la causa i de la finalitat, amb independència de la naturalesa sintàctica o semàntica del LM. La normativa, partint d'uns criteris lògics i en part diacrònics, ha aportat una proposta (més aviat dues, la de Fabra i la de Coromines) que té en compte la naturalesa del LM en la distribució de cadascuna de les preposicions, segons vam estudiar a bastament en un altre lloc. Finalment, el valencià actual presenta una distribució de *per i pa (per a)* paral·lela a l'espanyol, ço és, *per* s'usa en l'expressió de la causa, *per a* en l'expressió de la finalitat, siga quina siga la naturalesa del LM:

He dut el llibre pa Maria

He dut el llibre pa llegir-lo en els descansos

He dut el llibre pa que el llija Maria

He deixat este tema pa demà, pa després...

Hem deixat un tros de pastís pa quan vinga Lluís

Hui dia l'ús de *per* en l'expressió de la finalitat només es conserva davant l'infinitiu, en l'expressió de la causa final, ús que es troba present, això de banda, també en espanyol:

Ho dic per anar al cine demà

Respecte de la variant formal *pa*, cal assenyalar que, malgrat la seua generalització, per raons diverses s'ha mantingut al llarg del temps la consciència del seu caràcter vulgar, en relació amb *per a*. En efecte, en una obra de caràcter marcadament popular, com es un sainet de mitjan segle passat, alternen ambdues formes:

"Que home no soc *pera* estar
entre galls, yo, so Miquel,
al més fort li trac la fel." Ra 315-317

"La paraula es casament;
lo demás son les nugases
pa no desferlo: (...)" Ra 479-499

El valencià presenta, des del segle XV, una major presència de *per a* que la resta de dialectes catalans. La distribució en la llengua antiga i en la decadència entre ambdues preposicions no obeeix d'una manera constant, davant l'infinitiu, a la diferència entre acció voluntària i finalitat, com ben bé ha demostrat Coromines (1971). El valencià actual, per tant, ja sia per influència de l'espanyol, ja sia desenvolupant una tendència antiga, potenciada per la influència de la llengua veïna, ha regularitzat la distinció entre *per* causal i *pa* final, sense atendre a la naturalesa del LM. Riiho ha assenyalat que el retard de l'aparició en el domini lingüístic català d'una preposició composta *per a* ha estat causat per l'absència i precarietat de l'objecte directe preposicional en aquella llengua. Per aquesta raó, no és d'estranyar que el valencià, que té una presència major de l'objecte directe preposicional des de la llengua antiga, haja aplegat a una major regularització de l'alternança entre *per* i *pa*, en favor d'aquesta darrera. Aquesta regularització, d'altra banda, no és un fet gens estrany, car són moltes les preposicions que amb el mateix significat precedeixen LMs substantius, adverbials o verbals:

el vestit de núvia

el vestit d'anar a passejar

el vestit de després

Dins el sistema preposicional valencià, els casos de *per*

final són molt perifèrics i poc prototípics, enfront dels causals.

Per tant, els trets que caracteritzen aquestes preposicions són els següents:

1. *Per*:

1.1. *No he anat al cine pel mal oratge*

- El TR és temporalment posterior al LM (origen).
- El LM és la causa del TR
- Domini de la causalitat

No hi ha ací cap diferència amb el català oriental. Recordem que aquest feix de trets és el simplificat, propi d'aquells usos en què no és clara la presència d'una idea de recorregut, valor propi i prototípic de *per*.

1.2. *T'ho dic per passar a arreplegar a Maria*

- El TR és temporalment posterior al LM (origen).
- El LM és la causa del TR.
- El LM és una acció.
- El LM és el punt final al qual tendeix el verb o la voluntat d'un subjecte (finalitat) en virtut d'una metonímia (focalització del final recorregut).

- Des de la perspectiva del tret anterior, el LM és posterior al TR.

- Domini de la causalitat-finalitat.

2. *Pa* (*Per a*)

He portat un llibre pa tu/ pa llegir/ pa que el lliges/ pa hui

- Tendència d'un TR cap a un LM.
- El LM no és abastat pel TR (El TR és anterior al LM).
- Moviment abstracte.
- El LM normalment no és subcategoritzat pel verb.
- Domini abstracte (finalitat-destinació).

Vegem exemples de *per* i *pa* finals:

a) *Per* causal-final; la limitació del nostre corpus ha fet que només puguem aportar-ne un exemple, i a més no del valencià modern, sinó extret d'un sàinet de mitjan segle XIX:

"Voré si en la cuina falta
algo, aunque no siga més

que per no estar escoltanla." Ra 130

Aquest ús és, però, viu hui dia encara.

b) Pa final:

- Amb TR nominal:

"Pa es que han apercansat el temps d'anrere, sempre es agradarà recordalo; (...)" Cic 6

"(...) pa la chen de hui, pot sé una curiositat, pos el temps va rosegán y mudan es coses; (...)" Cic 6

"Ta mare te vol de florero pa la ranconera." Cic 17

"Com a que en hauria pa tot." Cic 31

- Pa + infinitiu:

"Pa fe axió més m'estime chuá al marro y saltá a la píndola." Cic 12

"Em pense que al arremat de alguns anys, es dones tendrán que ixí demanán, com es aguinalderos, pa comprá un novio." Cic 14

"No hay que pensao mol pa sabé que es dones totes saben ballá; (...)" Cic 16

"Hay home que cuan s'agarra pa ballá, posa la ma en forma de bacora y caigúa pa bax, com es borles des cordóns de obrí es finestróns." Cic 16

- Pa que + subjuntiu:

"Creem qu'es el primé llibre que se publica en parla munovera y que pot serví pa que no es parguen paraules y dichos mol clavats de Munove." Cic 6

7.4. A + objecte directe

Recordem d'antuvi que a més objecte directe té una presència molt limitada en català oriental. Aquest estat és el que recull la normativa, que considera obligatòria la preposició a només davant els pronoms personals forts (*No et veig a tu*), i opcional davant d'altres pronoms, si bé en molts dels casos no preferida.

Una expansió major de *a*, que, com es pot veure en l'estudi de Meier, es donava no sols en valencià antic, sinó també en autors catalans orientals anteriors a la normativització, s'ha considerat tradicionalment castellanisme. L'article de Meier (1947) pretén precisament de fer veure que a més objecte directe tenia una presència major en el català medieval que no se sol considerar, en especial en els sermons de Sant Vicent Ferrer, precisament un valencià. El fet és que en un autor com Ros, en el segle XVIII, ja trobem un ús prou extens, el mateix que en valencià actual, de la *a* davant l'objecte directe:

"La Verge, quen la Burreta,
va, en lo bon Jesús al braç,
sabran la fuyta es de Egypte,
que Maria, y Josep, Cast,
feren, guardant a son Fill, (...)" Col 368-373

El valencià general actual, en efecte, i a desgrat del que puga descobrir un treball dialectal aprofundit, presenta una distribució de la preposició *a* i l'absència de preposició davant l'objecte directe paral·lela a la de l'espanyol. Ço és, a grans trets la preposició *a* s'associa a la categoria personal, però sense atendre a la categoria sintàctica del LM (si és pronom o no); l'única limitació és la necessitat que el LM siga determinat, ço és, ben conegut:

No el veig a ell des de fa sis anys
No veig a Cast des de fa sis anys
No veig als xiquets des de fa sis anys
He trobat uns xiquets furtant taronges

L'associació entre la preposició *a* i la fixació del LM en els coneixements compartits per parlant i oient es deu potser al caràcter enfàtic de l'acusatiu preposicional. En efecte, tenim una major implicació afectiva amb els objectes que ens són coneguts que aquells que no ho són, els quals és normal que siguen conceptualitzats com merament afectats directament per l'acció verbal. La major expansió de l'objecte directe preposicional en valencià, d'altra banda, i tenint en compte el caràcter enfàtic d'aquesta construcció, és possible que es relacione amb el caràcter més expressiu del valencià, sovint

assenyalat, el qual es manifesta, per exemple, en el gust pels diminutius.

Els trets que caracteritzen aquest ús són, doncs, els següents:

- El LM s'associa a la categoria [+ animat] (com l'O. I.).
- El LM pertany a les pressuposicions compartides per parlant i oient.
- El LM és subcategoritzat pel verb (com a argument segon) en els casos que especifica el primer tret (com l'objecte indirecte).
- Substituïble per *el-la-els...* (com la resta d'objectes directes).
- Domini abstracte.

Per acabar, vegem alguns exemples de valencià actual:

"¿Hau vist a les meues chiquetes?" IA 11

"(...) y comensen a pegar voltes arrastrant a Pacorro. " IA 16

"Tu em vols a mi com a amic?" IA 18

"Entra i crida a eixe Nelet. " IA 21

"Home deixe a eixa paloma

a vore si en atra es fija." IA 33

"El número deu, ia ha cumplit la seua jornà del dia, ia ha tornat a casa, i estan es xics sentats en el sofà, i està besant-los, està saludan as seus fills, com és natural a l'entrà en casa." Mon 77

"...io senc a ma mare mateixa di el capçal del llit." Mon 78

"Axió no es menesté nomenaro, Chimet; y lo mateix te dic a tú." Cic 8

"¿Ha hagut alguna bolta qu'haches buscat a Tomaso y no l'haches encontrat?" Cic 11

"Entonses, si hagueres conegut tú al mestre Bonifasio..." Cic 11

"Ara tinc entre mans a Sunsioneta; (...)" Cic 14

7.5. Conclusió

Els sistemes preposicionals solen considerar-se molt idiomàtics, i, com a tals, tenen una gran rellevància en la fesomia d'una llengua, de manera que si una variant afecta al sistema preposicional, fa l'efecte que la unitat d'una llengua i la comprensió mútua entre els seus diversos dialectes pot veure's seriosament afectada. Aquests, a més a més, generalment es veuen poc afectats pel préstec. TOGEBY (1969), a propòsit del préstec àrab de l'espanyol *hasta*, assenyalava:

"Il est assez remarquable que cette forme constitue le seule emprunt qui ait réussi à s'introduire dans le système des prépositions romanes. Malgré la forte pression slave, cela n'a pas eu lieu en roumain, ce qui prouve que le système des prépositions représente une section fortement intégrée de la grammaire, loin de la banlieu périphérique du vocabulaire ouverte aux influences étrangères." (1969: 418)

Cal assenyalar d'antuvi que aquesta mena d'argumentacions solen tenir poca consistència: emprant exemples paral·lels als de Togeby, cal dir que el búlgar sí que influí en el romanés fins al punt d'introduir-hi l'article postposat, contràriament a la tendència romànica. D'altra banda, si les sospites dels gramàtics respecte del castellanisme de la variant valenciana es veuen confirmades, ens trobem igualment davant una forta objecció a aquestes afirmacions de Togeby. No obstant açò cal dir que les semblances entre el valencià i l'espanyol són majors que les que pogués haver-hi entre l'àrab i l'espanyol o entre el romanés i les llengües eslaves, fet aquest que, juntament amb d'altres de caràcter sociolingüístic, haurien afavorit la forta penetració del sistema prepositiu de l'espanyol en terres valencianes. En un altre ordre de coses, el grau en què la variant valenciana en el sistema preposicional distorsiona la unitat de la llengua catalana és difícil de calibrar, ja que, com hem assenyalat en diverses ocasions, hui dia la major part dels catalanoparlants tenim l'espanyol ben establert en els nostres coneixements enciclopèdics, i, tenint en compte que la variant valenciana

consisteix en la major part dels casos en les solucions pròpies de l'espanyol, serà difícil de saber si l'escassa distorsió que per a un oriental pot suposar el sistema preposicional valencià es deu a la seua poca rellevància o a la presència del model castellà. No creem, però, que les diferències entre el valencià i el català oriental afecten de cap manera la comprensió entre els parlants d'un i altre dialecte, ni que siguem d'unes conseqüències dramàtiques per a la unitat de la llengua. Notem que una llengua com és l'italià, que paradigmàticament sol ser considerada com a comprensible per a catalanoparlants i hispanoparlants (al més sovint per un excés d'optimisme d'uns i d'altres) presenta una preposició que pot suposar un greu entrebanc per a aqueixa suposada comprensió:

Sono a Roma da dieci giorni

Vado dal medico

Non c'è tempo da perdere

calze da donna

Questo quadro è stato dipinto da Leonardo

En català, però, no tenim usos prepositius tan discordants, i, en la major part dels casos, els fets del català oriental apareixen en valencià, si bé d'una manera menys extensa, o a l'inrevés, determinats fets de la variant valenciana són presents també en català oriental. Vegem-ho:

1. Pel que fa a l'alternança entre *en* i *a*, cal dir d'antuvi que el *en* local no és desconegut en català oriental parlat, on, segons estudis com el de Mier, hi ha una tendència a emprar *en* quan podria haver-hi una confusió entre *el* i *al*. Igualment, hem pogut veure que la *a* localitzadora, si bé restringida, no és en absolut desconeguda en valencià general, i en algunes zones dialectals és ben emprada.

2. Pel que fa a l'ús de *en* en comptes de *amb*, cal dir que, en primer lloc, *en* és molt semblant a determinades variants fòniques del català oriental general, on no es pronuncia-malgrat la ignorància dels secessionistes valencians, que han fet de la qüestió *ab/ amb* cavall de llur batalla particular- sempre [amb], sinó que davant consonant la pronúncia és [am], amb les assimilacions esperables. A banda, hi ha casos de *en*, *an*, etc.

Finalment, les confusions entre *amb* i *en* també es donen en alguns indrets orientals, si bé en sentit contrari:

Hem estat amb una ermita

3. El *per* final, si bé molt limitat, no és tampoc desconegut del valencià.

4. La major extensió de *a* davant l'objecte directe en valencià, en fi, no fa més que desenvolupar una tendència antiga que es troba en català oriental igualment.

La variant valenciana, doncs, no suposa una greu distorsió en la percepció de la unitat de la llengua catalana. A banda del paper que hi haja pogut tenir el model castellà, cal tenir en compte que el català presenta unes preposicions formalment prou uniformes, si exceptuem la intrusió d'alguns castellanismes palmaris en valencià.

Cal assenyalar de bell nou que aquests fets diferencials, a excepció de l'ús de *en* compte de *amb*, són els mateixos que diferencien el català del castellà. Siga o no influència d'aquest, el fet és que la variant valenciana s'assembla més a l'espanyol que la catalana oriental. Tothom sap que l'espanyol, per presentar València una frontera major que Catalunya amb Castella, per la presència d'indrets castellanoparlants a l'interior de les fronteres valencianes i per d'altres raons sociològiques ha tingut una influència històricament major en terres valencianes que en les catalanes; per aquesta raó la llengua veïna potser haja potenciat certes tendències actives en el valencià antic; aqueixes tendències o bé no eren tan vives en el català oriental antic o bé han estat avortades o simplement hom les ha abandonat, en favor d'altres, posteriorment. En qualsevol cas, sembla que és una tendència del valencià la regularització en aquells punts en què la llengua antiga no era del tot consistent. Així, és de destacar que el valencià no haja reduït pràcticament el *de* partitiu amb quantitativus, ús ben particularitzant, enfront de la forta limitació d'aquest ús en castellà, mentre que en l'alternança entre *en* i *a* o *en* la distribució de *per* i *pa* se segueix del tot el model castellà. El valencià, en el cas del *de* partitiu, malgrat que en molts casos és possible l'alternança amb zero, és molt clar en aquest punt,

i la diferència amb el castellà és tan clara que no podia haver-hi equívocs. Vegem què s'esdevé en els altres casos:

1. Pel que fa a l'alternança *a/ en*, ja vam veure que en l'Edat Mitjana hi havia un predomini de *en*, fins i tot amb valor directiu, amb topònims. El català oriental, posteriorment, ha afavorit *a* (potser influència de la seua major afinitat gal.lorromànica) en la localització, alternant amb *en* segons la naturalesa dels determinants. El valencià, en canvi, ha regularitzat deixant de tenir en consideració la naturalesa del LM, i, potser per la seua major afinitat hispanorromànica, ha oposat, al més sovint, segons l'oposició direcció/ situació, amb una petita parcel·la per a la localitzadora.

2. Igualment, pel que fa a l'alternança entre *per i per a*, el català oriental ha seguit la tendència medieval del català, que no introduí fins molt tard la preposició composta *per a*. L'alternança entre aquesta innovació i *per a* no fou massa fàcil de motivar aleshores (cf. Coromines); davant aquesta vacil·lació, el català oriental parlat ha eliminat *per a*; el valencià, on la presència de *per a* fou major des d'antic, ha regularitzat l'alternança *per (causa)/ per a (pa)* (finalitat) sense atendre a la naturalesa sintàctica del LM, i d'acord amb el veí castellà.

3. La distribució de *a* amb objecte directe en valencià antic, segons el testimoni dels Sermons de Sant Vicent, era vacil·lant: apareixia predominantment amb pronoms, amb diferències segons el seu tipus, però també en contextos nominals, preferentment si eren de caràcter emfàtic (acusatiu de col·locació) o els anomenats de divinitat. En aquests contextos emfàtics hem vist que també apareixia en d'altres parlars catalans, com en balear. El valencià, dialecte català tendent a l'expressivitat, ha regularitzat aquesta construcció emfàtica en tots aquells contextos en què ho fa el castellà. Nogensmenys, el paral·lelisme amb el castellà tal vegada no siga tan precís com normalment hom pensa, i depenga de diversos paràmetres sociolingüístics (edat) i diatòpics, que ací no podem deturar-nos a estudiar.

Sembla, doncs, que el valencià ha regularitzat aquells punts en què hi havia una major asimetria en el català medieval. Hom

observa, igualment, una tendència major en valencià a no tenir en compte la naturalesa sintàctica del LM. En fi, cal tenir present la major pressió de l'espanyol en el valencià, que pot haver potenciat, sinó motivat, les particularitats valencianes.

8. CONCLUSIÓ

L'estudi del sistema preposicional català ens ha permés de veure que les preposicions "polisèmiques" no són una contrapartida formal arbitrària d'un seguit de significats disjunts i inconnexos. Al contrari, les preposicions més polisèmiques presenten un significat central prototípic, normalment de naturalesa espacial, a partir del qual s'han desenvolupat diversos usos, en conceptualitzar d'altres relacions abstractes segons el domini espacial, més simple,. Els diversos usos són més o menys semblants a l'ús prototípic, i, consegüentment, més o menys fàcils de motivar a partir d'aquest. Els usos més difícils de motivar es troben en la perifèria de la cadena semàntica, o en els punts de contacte entre dos significats en preposicions veritablement polisèmiques (ço és, amb un o més significats totalment independents, però connectats per significats intermedis). En qualsevol cas, el que normalment s'ha anomenat polisèmia de les preposicions no és més que el resultat de quelcom que ja els autors generativistes van entreveure: Chomsky considera que la gramàtica d'una llengua és un artefacte limitat que permet generar un nombre il·limitat d'expressions lingüístiques. Aquesta limitació dels recursos humans enfront d'una realitat múltiple, que canvia cada dia, obliga a conceptualitzar els fets més complexos d'acord amb les conceptualitzacions de fets més simples. No és estrany, doncs, que hom empre una conceptualització espacial estativa en l'expressió de la manera, una conceptualització espacial separativa en l'expressió de la causa, etc. El que és múltiple és la realitat: les nostres maneres de conceptualitzar-la són relativament reduïdes i, en qualsevol cas, prou més motivades del que hom ha pretés des de la Gramàtica Tradicional.

9. BIBLIOGRAFIA

9.1. Bibliografia en general

- ALAMANY, R. (1984): "Sobre la construcció en les expressions de data. Edició de la polèmica entre Joan Coromines i Antoni Rovira i Virgili". *Revista de Llengua i Dret* 4, 2. pp. 83-110.
- ALARCOS LLORACH, E. (1968): *Gramática estructural*. Madrid. Gredos.
- ALARCOS LLORACH, E. (1980): "Las diátesis en español". *Estudios de gramática funcional del español*. Madrid. Gredos. pp. 90-94.
- ALARCOS LLORACH, E. (1968 (1980)): "Verbo transitivo, verbo intransitivo y estructura del predicado". *Estudios de gramática funcional del español*. Madrid. Gredos. pp. 148-162.
- ALARCOS LLORACH, E. (1969 (1980)): "Aditamento, adverbio y cuestiones conexas". *Estudios de gramática funcional del español*. Madrid. Gredos. pp. 307-341.
- ALARCOS LLORACH, E. (1972 (1980)): "Grupos nominales con /de/ en español". *Estudios de gramática funcional del español*. Madrid. Gredos. pp. 249-259.
- ALLAN, K. (1973): "Complement noun phrases and prepositional phrases, adjectives and verbs". *Foundations of Language* 10. pp. 377-397.
- ALSINA, A. (1986): "Cap i fins versus cap a i fins a". *Llengua i Administració* 24. p. 3.
- ARENS, H. (1969 (1975)): *La lingüística*. Madrid. Gredos.
- ARNAULD, A. I C. LANCELOT (1660 (1975)): *General and rational grammar: the Port-Royal grammar*. RIEUX, J. i B. ROLLIN (eds.). La Haya. Mouton.
- ARRIVÉ, M. (1964): "A propos de la construction 'la ville de Paris': rapports sémantiques et rapports syntaxiques". *Le français moderne* 32, 2. pp. 179-184.
- ARUTJUNOVA, N. D. (1975): "Problems of syntax and semantics

- in the works of Charles Fillmore". *Linguistics* 150. pp. 5-14.
- AWOBULUYI, O. (1971): "On the status of prepositions". *Journal of West African Languages* 8, 2. pp. 101-111.
- BADIA I MARGARIT, A. M. (1962 (1975²): *Gramática catalana*. Madrid. Gredos.
(1962 (1985³): *Gramática catalana*. Madrid. Gredos.
- BARTRA, A. i J. M. BRUCART (1982): "Alguns arguments a favor de la categoria Sintagma Predicatiu". *Els Marges* 24. pp. 91-111.
- BALLY, Ch. (1941): "Les prépositions dans leur rapport avec les verbes transitifs", *Cahiers Ferdinand de Saussure* 1. pp. 16-18.
- BALLY, Ch. (1965): *Linguistique générale et linguistique française*. Berna. Francke.
- BARTNING, I. (1990): "Les syntagmes binominaux en de___ les types interprétatifs subjectifs et agentifs". LINDVALL, L. (ed): *Actes du Xe Congrès des Romanistes Scandinaves. Lund, 10-14 août 1987*. Lund. Lund University Press. pp. 20-34.
- BASTARDAS, J. (1979): "Sobre la construcció medieval 'per sarraïns a preïcar'". *Estudis Universitaris catalans* XXIII. pp. 39-57.
- BECKER, A., A. LEWIS i D. G. ARMS (1969): "Prepositions as predicates". BINNICK, I. et al. (eds.): *Papers from the fifth regional meeting of the Chicago Linguistic Society*. Chicago. Chicago University Press. pp. 1-11.
- BELLO, A. (1847 (1981)): *Gramática de la lengua castellana. Dedicada al uso de americanos*. Tenerife. Área de cultura de Tenerife.
- BENNET, D. C. (1968): "English prepositions: a stratificational approach". *Journal of Linguistics* 4. pp. 153-172.
- BENNET, D. C. (1973): "A stratificational view of Polisemy". *Readings in stratificational linguistics*. Alabama. University of Alabama Press. pp. 277-296.

- BENNET, D. C. (1975): *Spatial and temporal uses of English prepositions. An Essay in stratificational semantics.* London. Longman.
- BENVENISTE, É. (1966): "Le système sublogique des prépositions en latin". *Problèmes de linguistique générale.* Paris. Gallimard. pp. 132-139.
- BERNÁRDEZ, E. (1982): *Introducción a la lingüística del texto* Madrid, Espasa-Calpe.
- BLOOMFIELD, L. (1933 (1964)): *Lenguaje.* Lima. Universidad Nacional Mayor de San Marcos.
- BOLKENSTEIN, A. M. (1983): "Genitive and dative possessors in Latin". DIK, S. C. ed. *Advances in functional grammar.* Dordrecht. Foris. pp. 55-91.
- BONET, S. i J. SOLÀ (1986 (1988)): *Sintaxi generativa catalana.* Barcelona. Enciclopèdia catalana.
- BONNARD, H. (1974): "Support grammatical et support sémantique". *Langue française* 21. pp. 72-89.
- BORBA, F. da S. (1980): "Sintagmas preposicionados em portugues". *Alfa* 24. pp. 49-58.
- BOSQUE, I. (1983a): "Dos notas sobre el concepto de 'suplemento' en la gramática funcional". *Dicenda* 2. pp. 147-156.
- BOSQUE, I. (1983b): "El complemento del adjetivo". *Lingüística Española Actual* V, 1. pp. 1-14.
- BOSQUE, I. (1989): *Las categorías gramaticales.* Madrid. Síntesis.
- BRAUNS, J. (1909): *Über den präpositionalen Accusativ im Spanischcen mit gelegentlich Berücksichtigung anderer Sprachen.* Hamburg. (apud Lapesa (1964))
- BREA, M. (1985): "Las preposiciones, del latín a las lenguas romances". *Verba* 12. pp. 147-153.
- BRONCKART, J. P. (1977 (1980)): *Teoria del lenguaje. Introducción crítica.* Barcelona. Herder.
- BRØNDAL, V. (1939: 1943): "L'originalité des prépositions en français moderne". *Essais de linguistique générale.* Copenhague. Munksgaard. pp. 81-89.
- BRØNDAL, V. (1940: 1950): *Théorie des prépositions.*

Introduction à une sémantique rationnelle. Copenhague, Munksgaard.

- BRUCART, J. M. (1986): "Algunes reflexions sobre l'evolució de la gramàtica generativa". *Els marges* 33. pp. 9-45.
- BÜHLER, K. (1979): *Teoría del lenguaje.* Madrid. Alianza.
- CABANES FITOR, V. (1986): "Ús de les preposicions a/en designant lloc en la crònica de Bernat Desclot, segles XIII-XV". *Cuadernos de Filología. Universitat de València II*, 3, 19. pp. 37-64.
- CABANES FITOR, V. (1989): "Ús de les preposicions a/en davant els noms propis de lloc. Segles XIII-XIV-XV-XVI". *Caplletra* 6. pp. 141-170.
- CALVERAS, J. (1928): "Variants de les preposicions a, en, ab en els dialectes catalans". *Anuari de l'Oficina Romànica de lingüística i literatura I.* pp. 133-178.
- CAMPRUBÍ, M. (1984): "Les preposicions en els complements circumstancials de lloc i de temps a través del corpus 'Atlas català' ". *Miscel·lània Antoni M. Badia i Margarit I.* Barcelona. P. A. M. pp. 65-80.
- CAMPRUBÍ, M. (1988): "La référence temporelle dans les syntagmes prépositionnels en espagnol, catalan et français". *Hommage à Bernard Pottier I.* París. Klincksieck. pp. 143-155.
- CANO AGUILAR, R. (1982): "Sujeto con preposición en español y cuestiones conexas". *Revista de Filología Española LXII.* pp. 211-259.
- CARBONERO CANO, P. (1975): *Funcionamiento lingüístico de los elementos de relación.* Sevilla. Universidad de Sevilla.
- CARLSSON, L. (1966): *Le degré de cohésion des groupes substantif + de + substantif en français contemporain étudié d'après la place accordée à l'adjectif épithète.* Uppsala, Almqvist & Wiksells.
- CASES-CARBÓ, J. (1943): "La preposició 'amb' en els textos antics". *Miscel·lània Fabra. Recull de treballs de lingüística catalana dedicats a Pompeu Fabra pels seus amics i deixebles en amb motiu del 75e aniversari de la seva naixença.* Buenos Aires. Coni. pp. 37-41.

- CASTELFRANCHI, C. I D. PARISI (1970a): "Analisi semantica dei locativi temporali". *La sintassi*. Roma. Bulzoni. pp. 193-217.
- CASTELFRANCHI, C. I D. PARISI (1970b): "Analisi semantica dei locativi spaziali". *La sintassi*. Roma. Bulzoni. pp. 327-366.
- CERVONI, J. (1991): *La préposition. Étude sémantique et pragmatique*. País. Duculot.
- CHAFE, W. L. (1970): *Meaning and the structure of language*. Chicago. University of Chicago Press.
- CHOMSKY, N. (1965 (1970)): *Aspectos de la teoría de la sintaxis*. Madrid. Aguilar.
- CHOMSKY, N. (1970 (1979)): "Observaciones sobre la nominalización". *Sintáctica y semántica en la gramática generativa*. México. Siglo XXI.
- CHOMSKY, N. (1981): *Lectures on government and binding*. Dordrecht. Foris.
- CHOMSKY, N. (1982 (1987)): *La nouvelle syntaxe*. Paris. Éditions du Seuil.
- CLAIRIN, P. (1880): *Du genitif latin et la préposition 'de': Étude de syntaxe historique sur la décomposition du latin et la formation du français*. Paris. F. Vieweg.
- CLARK, H. H. (1973): "Space, time, semantics and the child". MOORE, T. E. ed. *Cognitive development and the acquisition of language*. New York. Academic Press. pp. 27-63.
- COOK, W. (1979): *Case grammar. Development of the matrix model*. Washington. Georgetown University.
- COROMINES, J. (1971 (1974²)): "Nou converses sobre *per i per a*". *Lleures i converses d'un filòleg*. Club Editor. pp. 105-179. Barcelona.
- CORRALES ZUMBADO, C. (1978): "Sujeto con preposición". *Estudios ofrecidos a E. Alarcos Llorach 2*. pp. 65-78.
- COSERIU, E. (1977): "Sobre las llamadas 'construcciones con verbos de movimiento': un problema hispánico", *Estudios de lingüística románica*. Madrid. Gredos. pp. 70-79.
- COX, T. (1983): "Teaching the unteachable: prepositional complementizers in French". *The French review* 57. pp.

168-178.

- CRISARI, M. (1971): "Le preposizioni semplici italiane: un approccio semantico". *Grammatica trasformazionale italiana*. Roma. Bulzoni. pp. 97-116.
- CUENCA, Mª J. (1991): *L'oració composta II. La subordinació*. València. Universitat de València.
- CUYCKENS, H. (1984): "The deictic vs. non-deictic ambiguity in the spatial uses of prepositions". *Linguisticae Investigationes* 8. pp. 187-194.
- DANELL, K. J. (1974). *Le groupe substantif + préposition + substantif en français contemporain. Étude sémantique et syntaxique*. Stockholm. Almqvist & Wiksell.
- DASWANI, C. J. (1977): *Adverbials of time and location in English*. Orient Longman. Delhi.
- DE BOER, C. (1926): *Essai sur la syntaxe moderne de la préposition en français et en italien*. Paris. Honoré Champion.
- DE BOER, C. (1928): "L'idée de 'cas' ou de 'rapports casuels' dans des langues comme le latin et le français". *Revue de linguistique romane* IV. pp. 290-301.
- DE GROOT, C. (1983): "On non-verbal predicates in functional grammar: the case of possessives in Hungarian". DIK, S. C. ed. *Advances in Functional Grammar*. Dordrecht. Foris. pp. 93-122.
- DE LOS MOZOS, S. (1973): *El gerundio preposicional*. Salamanca. Universidad de Salamanca.
- DESSAUX, A. (1976a): "À propos de quatre types de compléments formés avec 'par' et un nom temporel (Ntps): propriétés syntaxiques et signification". *Méthodes en grammaire française*. CHEVALIER, J-C. i M. GROSS (eds.). Paris, Klincksieck. pp. 41-71.
- DESSAUX, A. (1976b): "Déterminants nominaux et paraphrases prépositionnelles: problèmes de description syntaxique et sémantique du lexique". *Langue française* 30. pp. 44-62.
- DIEZ, F. (1836-1843): *Grammaire des langues romanes*. Paris. Franck.

- DIK, S. C. (1968): "Referential identity". *Lingua* 21. pp. 70-97.
- DIK, S. C. (1978 (1983^a)): *Functional grammar*. Dordrecht. Foris.
- DIK, S. C. (1983b): "Two constraints on relators and what they can do for us". DIK, S. C. ed. *Advances in functional grammar*. Dordrecht. Foris. pp. 267-298.
- DEUTSCHEMANN, O. (1939): "Un aspect particulier des constructions nominales du type 'ce fripon de valet' en espagnol". *Biblos* 15. pp. 171-258.
- EMONDS, J. E. (1985): *A unified theory of syntactic categories*. Dordrecht. Foris.
- ERNOUT, A. i F. THOMAS (1951 (1984²)): *Syntaxe latine*. Paris. Klincksieck.
- ESKÉNAZI, A. (1967): "Quelques remarques sur le type 'ce fripon de valet' et sur certaines fonctions syntaxiques de la préposition 'de'". *Le français moderne* 35. pp. 184-200.
- FABRA, P. (1954): *Converses filològiques (4 vols.)*. Barcelona. Barcino.
- FABRA, P. (1956 (1974)): *Gramàtica catalana*. Barcelona. Teide.
- FAHLIN, C. (1942): *Les prépositions 'en', 'à', 'dans' au sens local*. Uppsala, Almqvist & Wiksell.
- FILLMORE, Ch. J. (1966 (1974)): "Hacia una teoría moderna de los casos". *Los fundamentos de la gramática transformacional*. CONTRERAS, H. (comp.). Madrid. Siglo XXI. pp. 45-65.
- FILLMORE, Ch. J (1968a): "The case for case". *Universals in linguistic theory*. BACH, E. i R. HARMS (eds.). New York. Holt, Rinehart and Winston. pp. 1-88.
- FILLMORE, Ch. J (1968b): "Lexical entries for verbs". *Foundations of language* 4. pp. 373-393.
- FILLMORE, Ch. J (1977): "The case for case reopened". *Syntax and semantics. Grammatical relations* 8. COLE, P. i J. M. SADOCK (eds.). Orlando, Academic Press. pp. 59-81.

- FOLGAR DE LA CALLE, J. M. (1975): "Ressenya a Mª Luisa López (1972) *Problemas y métodos en el análisis de preposiciones*". *Verba* 2. pp. 332-334.
- FOLGAR DE LA CALLE, J. M. (1983): "El análisis de las preposiciones en español: los sistemas de Cuervo y López". *Verba* 10. pp. 183-201.
- FOLGAR DE LA CALLE, C. (1988): "A + topónimo objeto directo en español arcaico". *Verba* 15. pp. 403-420.
- FONAGY, I. (1975): "La structure sémantique des constructions possessives". J. P. KRISTEVA et al. (eds.). *Langue, discours société pour Émile Benveniste*. París. Seuil. pp. 44-84.
- FUENTES RODRÍGUEZ, C. (1987): "Pragmática y relación intratextual: el caso de *hasta, incluso y ni siquiera*". *Estudios de lingüística. Universidad de Alicante* 4. pp. 159- 176.
- GAATONE, D. (1976): "Locutions prépositives et groupes prépositionnels. Observations sur la syntaxe de certains groupes prépositionnels". *Linguistics* 167. pp. 15-34.
- GAATONE, D. (1986): "Problèmes de possessivation en français". *Morphosyntaxe des langues romanes. Actes du XVIIIe Congrès International de linguistique et philologie romanes (Aix-en-Provence, 29 août- 3 septembre 1973)* 4. pp. 223-231.
- GAATONE, D. (1988): "Cette coquine de construction. Remarques sur les trois structures affectives du français". *Travaux de linguistique* 17. pp. 159-176.
- GAÍNZA, G. (1973): "¿Sujeto preposicional? Un problema de límites". *Romanistisches Jahrbuch* XXIV. pp. 263-277.
- GARCÍA SANTOS, J. F. (1981): "Partículas de localización espacial en español". *Studia Philologica Salmanticensia* 6. pp. 89-104.
- GARCÍA YERBA, V. (1988): *Claudicación en el uso de preposiciones*. Madrid. Gredos.
- GEIS, J. E. (1970): "Lexical insertion of locative and time prepositions". *Papers from the 6th regional meeting of the Chicago linguistics Society*. pp. 226-234.

- GEIS, M. L. (1970): "Time prepositions as underlying verbs", *Papers from the 6th regional meeting of the Chicago linguistic Society*. pp. 235-249.
- GONZÁLEZ OLLÉ, F. (1979): "Algunas estructuras de la sintaxis prepositiva". *Lingüística española actual I/ 1*. pp. 129-168.
- GOSSELIN, L. (1990): "Les circonstanciels: de la phrase au texte". *Langue française* 86. pp. 37-45.
- GOUGENHEIM, G. (1959): "Y a-t-il des prépositions vides en français?". *Le français moderne* 27. pp. 1-25.
- GOUGENHEIM, G. (1961): "Prépositions et conjonctions de subordination en français". *Bulletin de la Société linguistique de Paris* 56, 1. pp. 86-103.
- GOUGENHEIM, G. (1970): "La préposition en devant certains compléments de matière dans la langue du XVIème siècle". *Mélanges Marcel Cohen*. COEN, D. (ed.). La Haia. Mouton. pp. 157-161.
- GRÉVISSE, M. (1977): *Quelle préposition?*. Paris. Gembloux-Duculot.
- GUIMIER, C. (1978): "En et dans en français moderne: étude sémantique et syntaxique". *Revue des langues romanes* 83, 2. pp. 277-306.
- GUIMIER, C. (1981): *Prepositions: an analytical bibliography*. Amsterdam. John Benjamin.
- GULSOY, J. (1965): "The descendent of old Catalan and Provençal ab (with)". *Revue de linguistique romane* 29. pp. 38-59.
- GUNNARSON, K. (1972): *Le complément de lieu dans le syntagme nominal*. Lund. Gleerup.
- GUTIÉRREZ ORDÓÑEZ, S. (1978): "Grupos sintagmáticos N de N: sintaxis y semántica". *Estudios ofrecidos a E. Alarcos Llorach* 3. Oviedo. Universidad de Oviedo. pp. 133-159.
- GUTIÉRREZ, S. M. IGLESIAS I B. RODRÍGUEZ: "Más sobre el sujeto ¿con? preposición". *Contextos II/ 4*. pp. 87-128.
- HATCHER, A. G. (1942): "The use of a as a designation of the personal accusative in Spanish". *MLN*. pp. 423 i ss. (apud Lapesa (1964)).

- HEATON, J. B. (1965): *Prepositions and adverbial particles*. Londres. Longman.
- HERRERO BLANCO, A. (1987): "¿Incluso incluso? Adverbios, rematización y transición pragmática". *Estudios lingüísticos de la universidad de Alicante* 4. pp. 177-227.
- HERSKOVITS, A. (1981): "On the spatial uses of prepositions in English". *Linguisticae investigationes* 5. pp. 303-327.
- HERSKOVITS, A. (1986): *Language and spatial cognition. An interdisciplinary study of the prepositions in English*. Cambridge. Cambridge University Press.
- HILFERTY, J. (1991): *Hacia una descripción conceptual de 'por' y 'para'*. (tesi de llicenciatura inédita).
- HILLS, E. C. (1920): "The accusative a". *Hispania III*. pp. 216-222.
- HJELMSLEV, L. (1928 (1976)): *Principios de gramática general*. Madrid. Gredos.
- HJELMSLEV, L. (1933 (1981)): *La categoría de los casos. Estudios de gramática general*. Madrid. Gredos.
- HJELMSLEV, L. (1939 (1971)): "La noción de rección". *Ensayos lingüísticos*. Madrid. Gredos.
- HJELMSLEV, L. (1943 (1984²)): *Prolegómenos a una teoría del lenguaje*. Madrid. Gredos.
- HOCKETT, Ch. F. (1958 (1971)): *Curso de lingüística moderna*. Buenos Aires. E. U. D. E. B. A.
- ISENBERG, H. (1968): *Das direkte Objekt im Spanischen*. Berlin. Akademie Verlag.
- JACKENDOFF, R. S. (1973): "The base rules for prepositional phrases". *A Festschrift for Morris Halle*. ANDERSON, S. R. i P. KIPARSKI (eds.), New York, Holt, Rinehart & Winston. pp. 345-346.
- JAEGGI, A. (1956): *Le rôle de la préposition et de la locution prépositive dans les rapports abstraits en français moderne*. Berna. Francke.
- JAEGGLI, O. (1980): "On the absence of passive morphology in agentive causatives". (mimeografiat al M.I.T, apud

- Chomsky (1981)).
- JAKOBSON, R. (1932 (1966)): "Zur Struktur des russischen Verbums". HAMP, E. P., F. W. HOUSEHOLDER i R. AUSTERLITZ eds. *Readings in Linguistics II*. Chicago i Londres. University of Chicago Press. pp. 22-30. (apud Bennet (1968)).
- JAKOBSON, R. (1936 (1966)): "Beitrag zur allgemeinen Kasuslehre: Gesamtbedeutungen der russischen Kasus". HAMP, E. P., F. W. HOUSEHOLDER i R. AUSTERLITZ eds. *Readings in Linguistics II*. Chicago i Londres. University of Chicago Press. pp. 51-89. (apud Bennet (1968)).
- JESPERSEN, O. (1924 (1971)): *La filosofía de la gramática*. Madrid. Anagrama.
- JOLY, A. (1971): "Le complément verbal et le morphème a en béarnais. Observations sur le genre et la fonction dans les langues romanes". *Zeitschrift für romanische Philologie* 87. pp. 286-305.
- KALEPKY, Th. (1913): "'Präpositionale Passivobjekte" im Spanischen, Portugiesischen und Rumänischen". *Zeitschrift für romanische Philologie* XXXVII. pp. 358-364.
- KATZ, J. i J. FODOR (1963): "The structure of a semantic theory". *Language* 39. pp. 170-210.
- KAYNE, R. (1979): "Case marking and LF" (mimeografiat a la Universitat de París, apud Chomsky (1981)).
- KAYNE, R. (1980 (1981)): "De certaines différences entre le français et l'anglais". *Langages* 60. pp. 47-64.
- KELLER, E. (1981): "Gambits: conversational strategy signals". COULMAS, F. (ed.). *Conversational Routine. . Exploration in standardized communication situation and prepatterned speech*. La Haia. Mouton. pp. 93-113
- KITAGAWA, Ch. (1976): "Purpose expressions and characterization of volitive NPs". *Linguistics* 182. pp. 53-65.
- KLEIBER, G. (1988): "Les prépositions spatiales devant/ derrière ont-elles un sens ou deux?..." *Cahiers de*

- lexicologie XLII*. pp. 97-116.
- KLEIBER, G. (1990): *La sémantique du prototype. Catégories et sens lexical*. Paris. Presses Universitaires de la France.
- KLIFFER, M. D. (1984): "Personal a, kinesis and individuation", *Papers from the XIIth linguistic symposium of romance languages*. Amsterdam. Benjamins. pp. 195-216.
- KÖNIG, E. (1974): "The semantic structure of time prepositions in English". *Foundations of Language* 11. pp. 551-563.
- KRÜGER, F. (1960): *El argentinismo "es de lindo". Sus variantes y antecedentes peninsulares*. Madrid. C.S.I.C.
- LACA, B. (1987): "Sobre el uso del acusativo preposicional en español", *Romanitisches Jahrbuch* 38. pp. 290-312.
- LACA, B. (1990): "Sobre el de partitivo en catalán". *Romanitisches Jahrbuch* 40. pp. 247-269.
- LAKOFF, G. (1965): *Irregularity in syntax*. New York.
- LAKOFF, G. (1968): "Instrumental adverbs and the concept of deep structure". *Foundations of language* 4, 1. pp. 4-29.
- LAKOFF, G. (1987): *Women, fire and dangerous things: What categories reveal about the mind*. Chicago i Londres. University of Chicago Press.
- LAKOFF, G. i H. THOMPSON (1975): "Introducing Cognitive Grammar". *Papers from the First Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*. pp. 295-313.
- LAMB, S. M. (1966): *Outline of Stratificational Grammar*. Washington D. C. Georgetown University Press.
- LAMIROY, B. (1981): "Les prépositions a et para devant l'infinif complement d'un verbe de mouvement en espagnol". *Linguisticae investigationes* 5. pp. 75-89.
- LANGACKER, R. L. (1983): *Foundations of Cognitive Grammar. vol. I*. Bloomington. Indiana University Linguistic Club.
- LANGACKER, R. L. (1991): *Foundations of Cognitive Grammar. vol. II*. Stanford (California). Stanford University Press.
- LANGACKER, R. L. (1990): *Concept, image and symbol. The*

- cognitive basis of grammar*. New York. Mouton.
- LANGACKER, R. L. (1992): "Preposition as gramatical(izing) elements". *Leuvense Bijdragen* 81. pp. 287-309.
- LAPESA, R. (1962): "Sobre las construcciones *el diablo del toro, el bueno de Minaya, ¡ay de mí!, ¡pobre de Juan!, ¡por malos de pecados!*". *Filología* 8. pp. 169-184.
- LAPESA, R. (1964): "Los casos latinos: restos sintácticos y sustitutos en español". *Boletín de la Real Academia Española* XLIV. pp. 57-105.
- LÁZARO MORA, F. (1985): "Algunas notas sobre la preposición". *Philologica hispaniensa in honorem Manuel Alvar II*. Madrid. pp. 375-391.
- LE FLEM, D. C. (1987): "De + infinitif: préposition ou complementiseur?". *Revue des langues et de linguistique* 13. pp. 121-145.
- LE FLEM, D. C. (1988): "Syntaxe générale de prépositions en psychomécanique". *Revue des langues et de linguistique* 14. pp. 107-126.
- LEHRER, A. (1986): "English classifier constructions". *Lingua* 68. pp. 109-148.
- LJUNGGREN, K. G. (1951): "Towards a definition of the concept of preposition", *Studia linguistica* 5, pp. 7-20.
- LO CASCIO, V. (1971): "Systèmes de nominalisation dans les langues romanes", *Actes du XIIIe Congrès de linguistique et philologie romanes I*. Québec. pp. 277-291.
- LOMBARD, A. (1931): "*Li fel d'anemis, ce fripon de valet*. Étude sur les expressions de ce type en français et sur certaines expressions semblables dans les langues romanes et germaniques". *Studier i modern sprakvetenskap* 11. pp. 147-215.
- LÓPEZ GARCÍA, A. (1977): *Elementos de semántica dinámica*. Zaragoza. Pórtico.
- LÓPEZ GARCÍA, A. (1980): *Para una gramática liminar*. Madrid. Cátedra.
- LÓPEZ GARCÍA, A. (1983): "El problema de la constitución del giro 'a + complemento directo': de la categoría morfológica "caso" a la categoría semántica

- "preposición". *Estudios de lingüística española*. Barcelona. Anagrama. pp. 131-174.
- LÓPEZ GARCÍA, A. (1984 (1990)): "La estructura formal del modismo". *Nuevos estudios de lingüística española*. Murcia, Publicaciones de la Universidad de Murcia. pp. 193-205.
- LÓPEZ GARCÍA, A. (1990): "El sistema prepositivo español". *Nuevos estudios de lingüística española*. Murcia, Publicaciones de la Universidad de Murcia. pp. 169-191.
- LÓPEZ GARCÍA, A. et al. (1990): *Lingüística general y aplicada*. València. Universitat de València.
- LÓPEZ, M. L. (1972): *Problemas y métodos en el análisis de preposiciones*. Madrid. Gredos.
- LUNN, P. (1987): *The semantics of 'por' and 'para'*. Bloomington. Indiana University Club.
- LUQUE DURÁN, J. (1974): *Las preposiciones*. Madrid. Sociedad general española de librería.
- LYER, S. (1938): "Les appositions romanes du type *li fel d'anemis, ce fripon de valet*". *Zeitschrift für romanische Philologie* 58. pp. 348-359.
- MACH, E. (1943): *Space and Geometry*. La Salle, Illinois, Open Court Publishing Company (*apud* Takahaski (1969)).
- MACKENZIE, J. L. i M. HANNAY (1982): "Prepositional predicates and focus constructions in a functional grammar of English". *Lingua* 56. pp. 43-57.
- MACKENZIE, J. L. (1983): "Nominal predicates in a functional grammar of English". *Advances in Functional Grammar*. Dordrecht. Foris.
- McCOY, A. M. (1969): *A case grammar classification of Spanish verbs*. (tesi doctoral inèdita, *apud* Cook (1979)).
- McDONALD, R. R. (1972): "Prepositions of time in English". *Languages and linguistic working papers* 4. O'BRIEN, J. (ed.). Washington. Georgetown University Press. pp. 94-110.
- MALKIEL, Y. (1980): "Catalan 'per', ancien espagnol 'pora', ancien portugais 'pera' 'pour'". *Estudis Universitaris Catalans* XXIV. pp. 299-314.

- MANZINI, M.-R. (1980): "On control". (Mimeografiat al M.I.T.,
apud Chomsky (1981)).
- MARCOS MARÍN, F. (1979): "A propósito de las oraciones
causales". *Cuadernos de Filología. Universidad de
Valencia. II, 1.* pp. 163-171.
- MARTÍ, S. i V. MIÑANA (1988): "Les preposicions, més
predicats que mai". *Caplletra 3.* pp. 101-108.
- MARTÍN, E. H. (1974): "Notas sobre construcciones binarias
direccionales y temporales". *Romanica 7.* pp. 93-104.
- MARTIN, R. M. (1975): "On some prepositional relations". *The
logical enterprise.* New Haven. Yale University Press.
pp. 51-59.
- MARTINET, A. (1966): *Éléments de linguistique générale.*
Paris. Colin.
- MARTÍNEZ, J. A. (1977-1978): "Entre tú y yo: ¿sujeto con
preposición?". *Archivum XXVII-XXVIII.* pp. 381-396.
- MARTÍNEZ GARCÍA, H. (1986): *El suplemento en español.* Madrid.
Gredos.
- MEIER, H. (1947): "O problema do acusativo preposicional no
Catalao". *Boletim de filologia 8.* pp. 237-260.
- MEIER, H. (1948): "Sobre as origens do acusativo
preposicional nas línguas românicas". *Ensaïos de
filologia românica.* Lisboa. Editorial de la Revista de
Portugal. pp. 128-181.
- MEISEL, J. (1973): "Prepositions in object and adverbial
construtions". *Lingua 31.* pp. 213-236.
- MELANDER, J. (1925): "Le sort des prépositions *cum* et *apud*
dans les langues romanes". *Mélanges de philologie
offerts à M. Johan Vising pas ses élèves et ses mis
scandinaves à l'occasion du 70e anniversaire de sa
naissance le 20 avril 1925.* Paris, Champion. pp. 359-
373.
- MESTRES I SERRA, J. M. (1987): "El món de les expressions
temporals (I): una aproximació a la història de
l'expressió de la data. Primera part". *Revista de
llengua i dret 9* (juny 1987). pp. 21-49.
- MESTRES I SERRA, J. M. (1987): "El món de les expressions

- temporals (II): una aproximació a la història de l'expressió de la data. Segona part". *Revista de llengua i dret* 10 (desembre 1987). pp. 33-67.
- MEYER-LÜBKE, W. (1974): *Grammaire des langues romanes*. Marseille. Slatkine Reprints.
- MIER, J. Z. (1986): "Estudi sociolingüístic de certs aspectes de la llengua catalana". *Treballs de sociolingüística catalana* 6. pp. 33-112.
- MOIGNET, G. (1974): "Sur la 'transitivité indirecte' en français". *Travaux de linguistique et de littérature* 12, 1. pp. 281-299.
- MOIGNET, G. (1981): *Systématique de la langue française*. París. Klincksieck.
- MOLHO, M. (1958): "La question de l'objet en espagnol". *Vox romanica* 17, 2. pp. 209-219.
- MOLL, F. de B. (1968): *Gramàtica catalana referida especialment a les Illes Balears*. Moll. Palma de Mallorca.
- MONEDERO DE ALBORNOZ, C. (1978): "El objeto directo preposicional y la estilística épica (Nombres geográficos en el *Cantar de Mio Cid*)". *Verba* 5. pp. 259-303.
- MONEDERO DE ALBORNOZ, C. (1983): "El objeto directo preposicional en textos medievales (Nombres propios de persona y títulos de dignidad)". *Boletín de la Real Academia Española* LXIII. pp. 241-302.
- MOODY, M. D. (1973): *A classification and analysis of 'noun + de + noun' constructions in French*. La Haia. Mouton.
- NEWMAYER, F. J. (1980 (1982)): *El primer cuarto de siglo de la gramática generativo-transformatoria (1955-1980)*. Madrid. Alianza Editorial.
- NEYROD, D. i Y. WELLER (1988): "Un étude du contenu sémantique des prépositions *por* et *para*. Emplois et polysemie". *Hommage à Bernard Pottier II*. París. Klincksieck. pp. 563-598.
- NILSEN, D. L. F. (1970): "Some notes on case grammar in English". *Word* 26. pp. 271-277.

- NILSEN, D. L. F. (1973): *The instrumental case in English*. La Haia. Mouton.
- OSUNA GARCÍA, F. (1991): *Función semántica y función sintáctica de las preposiciones*. Málaga. Ágora.
- PALAU I MARTÍ, F. (1984): "Les preposicions catalanes per i per a expressant la causa i la finalitat. Comparació amb altres llengües romàniques". *Miscel·lània Aramon i Serra: Estudis de llengua i literatura catalanes oferts a R. Aramon i Serra en el seu setanta aniversari IV*. Barcelona. Curial. pp. 195-229.
- PALAU I MARTÍ, F. (1986): *El problema de les preposicions 'per' i 'per a'*. Barcelona. Barcino.
- PALET, M. T. (1987): "Un problema de lingüística contrastiva: las preposiciones en español y catalán". *Revista española de lingüística* 17, 1. pp. 69-84.
- PAR, A. (1923): *Sintaxi catalana segons los escrits en prosa de Bernat Metge*. Halle. Max Niemeyer.
- PERERA I PARRAMON, J. (1986): "Contribució a l'estudi de les preposicions en el *Tirant lo Blanch* (Primera part)". *Llengua i literatura* 1. pp. 51-109.
- PERERA I PARRAMON, J. (1987): "Contribució a l'estudi de les preposicions en el *Tirant lo Blanch* (Segona part)". *Llengua i literatura* 2. pp. 19-66.
- PÉREZ SALDANYA, M. i M. PRUNYONOSA (1987): *Elements per a una sintaxi liminar del català*. València. Tres i Quatre.
- PÉREZ SALDANYA (1993): "El complement indirecte en català" (comunicació inèdita llegida al Col·loqui Internacional de la NACS)
- PIERRARD, M. (1984): "Existe-t-il un 'de' subordonnant en français moderne?". *Travaux de Linguistique* 11. pp. 73-89.
- PLANN, S. (1988): "Prepositions, postpositions and substantives". *Hispania* 71. pp. 920-926.
- POLONIATO DE PARTNOY, A. (1964): "Algunos usos de las preposiciones *a, bajo, con, de, desde, en, hasta, por, sobre*, en la prensa de Bogotá". *Thesaurus* XIX. pp. 221-247.

- PORTO DAPENA, J. A. (1987): "Contribución a un teoría de las preposiciones: factores que determinan la elección de éstas en el discurso". *Thesaurus XLII*. pp 623-646.
- POTTIER, B. (1951): "Le problème sémantique des prépositions et préfixes latins". *Bulletin de la Société Linguistique de Paris* 47. pp. 26-27.
- POTTIER, B. (1960): "L'objet direct prépositionnel: faits et théories". *Studii si Cercetari lingvistice* 11, 3. pp. 673- 676.
- POTTIER, B. (1962): *Systématique des éléments de relation*. París. Klincksieck.
- POTTIER, B. (1968a): "L'emploi de la préposition a devant l'objet en espagnol". *Bulletin de la Société Linguistique de Paris* 63. pp. 83-95.
- POTTIER, B. (1968b): "Sobre la naturaleza del caso y de la preposición". *Lingüística moderna y filología hispánica*. Madrid. Gredos. pp. 137-143.
- POTTIER, B. (1968c): "Espacio y tiempo en el sistema de las preposiciones". *Lingüística moderna y filología hispánica*. Madrid. Gredos. pp. 144-153.
- POTTIER, B. (1972): *Introduction à l'étude linguistique de l'espagnol*. París. Editoriales Americanas.
- RAMOS, R. (1992): *Introducció a la sintaxi*. València. Tàndem.
- RAMSDEN, H. (1961): "The use of a + personal pronoun in Old Spanish". *Bulletin of Hispanic Studies XXXVIII*. pp. 42-54.
- REGULA, M. (1972): "Encore une fois ce fripon de valet". *Revue de linguistique romane* 36. pp. 107-111.
- RENART, G. (1949): "La preposició amb en el valencià antic". *Boletín de la Societat Castellonense de Cultura* 25. pp. 149- 152.
- REICHENBACH, H. (1947 (1966)): *Elements of symbolic logic*. New York. The free Press.
- REICHENKRON, G. (1951): "Das präpositionale Akkusativ-Objekt im ältesten Spanisch". *RF LXIII*. pp. 389-391. (apud Lapesa (1964))
- RIGAU, G. (1978): "'Hi' datiu inanimat". *Els marges* 12. pp.

99-102.

- RIIHO, T. (1979): *Por y para. Estudio sobre los orígenes y la evolución de una oposición prepositiva iberorrománica*. Helsinki, Societas scientiarum fennica.
- RINGENSON, K. (1926): "De et par comme expression du rapport d'agent en français moderne". *Neuphilologische Mitteilungen*. Helsingfors.
- RIVAS, D. J. (1981): *Prepositions in Spanish and English: a sample thesaurus*. Montevideo. Géminis.
- RODRÍGUEZ DíEZ, B. (1987-1988): "Sintagmas preposicionales concordados". *Archivum XXXVII-XXXVIII*. pp. 271-293.
- ROEGUEST, E. (1977): "Problèmes de délimitation de la classe des prépositions". *Revue des langues vivantes* 43. pp. 419-434.
- ROEGUEST, E. (1980): *Les prépositions 'a' et de 'en' espagnol contemporain. Valeurs contextuelles et signification générale*. Gent. Rijksuniversiteit te Gent.
- ROHLFS, G. (1971): "Autour de l'accusatif prépositionnel dans les langues romanes". *Revue de linguistique romane* 35. pp. 312-334.
- ROJO, T. i JIMÉNEZ JULIÁ, T. (1989): *Fundamentos del análisis lingüístico funcional*. Universidad de Santiago de Compostela. Santiago de Compostela.
- RUAIX I VINYET, J. (1975 (1985³)): *El català en fitxes*. Barcelona. Moià.
- RUAIX I VINYET, J. (1985): *El català*. Barcelona. Moià.
- RUBIO, L. (1966): *Introducción a la sintaxis estructural del latín*. Barcelona. Ariel.
- RUWET, N. (1969): "A propos des prépositions de lieu en français". *Mélanges de linguistique, de philologie et de méthodologie de l'enseignement des langues anciennes offerts à M. René Fohalle*. HYART, Ch. (ed.). Gembloux. Duculot. pp. 115-135.
- SANCHIS GUARNER, M. (1950): *Gramàtica valenciana*. València. Torre.
- SARAGOSSÀ, A. (1992): *Problemes bàsics de la teoria sintàctica generativista (1957-1985)*. Barcelona.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

- SANTOS RÍO, L. (1981): "Reflexiones sobre la expresión de la causa en castellano". *Studia Philologica Salmanticensia*. 6. pp. 231-277.
- SASTRI, M. (1968): "Prepositions in chemical abstracts: a sememic study". *Linguistics* 38. pp. 42-51.
- SÄVBORG, T. (1941): *Étude sur le rôle de la préposition 'de' dans les expressions de lieu relatives en latin vulgaire et en ancien gallo-roman*. Uppsala. Lundeqvist.
- SELLS, P. ((1985)1989): *Teorías sintácticas actuales (G. B., G. P. S. G., L. F. G.)*. Barcelona. Teide.
- SERBAT, G. (1981 (1988)): *Casos y funciones. Estudio de las principales doctrinas casuales, de la Edad Meida a nuestros días*. Madrid. Gredos.
- SIEGEL, D. (1974): *Topics in English morphology*. (tesi llegida al M. I. T., citada en Chomsky (1981)).
- SIMÓN CASAS, J. (1992): "Problemas en estructuras encabezadas por la preposición 'para'". *Actas del VIII Congreso de Lenguajes naturales y lenguajes formales VIII*. Carlos Martín Vide, Ed.. Barcelona. PPU. pp. 571-578.
- SCALISE, S. (1969): "Verifica della funzionalità della teoria delle preposizioni di Viggo Brøndal". *Lingua e stile* IV. pp. 139-159.
- SCHMIDELY, J. (1988): "Para y por". *Hommage à Bernard Pottier II*. París. Klincksieck. pp. 699-708.
- SLAWOMIRSKI, J. (1989): "De l'objet dit 'personnel' en espagnol". *Studia Neophilologica* 61. pp. 71-75.
- SOLÀ, J. (1972): "Canvi i caiguda de preposicions". *Estudis de sintaxi catalana 1*. Barcelona, Edicions 62.
- SOLÀ, J. (1987a): "L'expressió del temps". *Qüestions controvertides de sintaxi catalana*. Barcelona. Edicions 62. pp. 101-115.
- SOLÀ, J. (1987b): "Anàlisi de la normativa clàssica de *per* i *per a* i defensa de la proposta de Coromines". *Qüestions controvertides de la sintaxi catalana*. Barcelona. Edicions 62.
- SPANG-HANSSSEN, E. (1963): *Les prépositions incolores du*

- français moderne. Copenhague. G. E. C. Gads Forlag.
- SPITZER, L. (1928): "Rum. *p(r)e*, span. *a vor* persónalichem Akkusativobjekt". *Zeitschrift für romanische Philologie* XLVIII. pp. 423-432.
- SPITZER, L. (1945): "Nom de Dieu!". *Modern language quaterly* 6. pp. 243-261.
- SCHAPIRA, Ch. (1986): "Le complément d'agent introduit par la préposition *de*". *Linguisticae Investigationes* 10. pp. 153-172.
- STEITNITZ, R (1971): *Adverbial Syntax*. Berlin. Akademie Verlag.
- SUÑER, A. (1988): "Sujetos con preposición". *Estudi General* 8. pp. 81-112.
- SUÑER, M. (1981): "Por vs. de: agential prepositions?". *Hispania* 64. pp. 278-283.
- SWANSON, P (1970): "Sintagma preposizionale come modificatore del nome". *La sintassi*. Roma. Bulzoni. pp. 387-400.
- TAKAHASKI, G. (1969): "Perception of space and the function of certain English prepositions". *Language Learning* 19. pp. 217-234.
- TALMY, L. (1978): "Figure and Ground in complex sentences". *Universals of human language*. vol. IV. GREENBERG, J. H. et al. Stanford (California). Stanford University Press. pp. 625-649.
- TALMY, L. (1983): *How language structures space*. Berkeley. Institute of Cognitive Studies.
- TAMBA, I. (1983): "La composante référentielle dans 'un manteau de laine', 'un manteau en laine'". *Langue Française* 57. pp. 119-128.
- TAYLOR, J. R. (1989): *Linguistic categorization. Prototypes in linguistic theory*. Oxford. Clarendon Press.
- TESNIÈRE, L. (1959): *Éléments de syntaxe structurale*. Paris. Klincksieck.
- THOMAS, J. (1970): "Syntagmes du type *ce fripon de valet, le filet de sa mémoire, l'ennui de la plaine*. Fonctions et valeurs". *Le français moderne* 38. pp. 293-306 i 412-439.
- TOGBY, K. (1969): "Prépositions latines et prépositions

- romanes". *Lingua e stile* IV. pp. 413-421.
- TRNKA, B. et al. (1972 (1980²)): *El círculo de Praga*. Barcelona. Anagrama.
- TRUJILLO, R. (1970): *El campo semántico de la valoración intelectual en español*. La Laguna.
- TRUJILLO, R. (1971): "Notas para un estudio de las preposiciones españolas". *Thesaurus* XXVI. pp. 234-279.
- TUTESCU, M. (1969): "Le type nominal *ce fripon de valet*". *Revue de linguistique romane* 33. pp. 299-316.
- ULLMANN, S. (1967): *Semántica*. Madrid. Aguilar.
- VÄÄNÄNEN, V. (1951): '*Il est venu comme ambassadeur*', '*il agit en soldat*', et locutions analogues en latin, français, italien et espagnol. *Essai de syntaxe historique et comparée*. Helsinki. Annales Academia Fennica.
- VÄÄNÄNEN, V. (1956): "La préposition latine *de* et le génitif. Une mise au point". *Revue de linguistique romane* 20. pp. 1-20.
- VAL ÁLVARO, J. F. (1981): "Grupos nominales con /de/ en español moderno (complementos de cualidad)". *Lingüística española actual* III/ 1. pp. 49-72.
- VAN BAARDEWIJK-RESSÉGUIEZ, J. (1983): "La non-alternance entre syntagme prépositionnel et adjectif de relation". *Cahiers de Lexicologie* LXIII. pp. 73-84.
- VANDELOISE, C. (1984-1985): "Les prépositions *sur/ sous* et la relations *porteur/ porté*". *Leuvense Bijdragen* 73-74. pp. 457-481.
- VANDELOISE, C. (1985): "Au-delà des descriptions géométriques et logiques de l'espace: une description fonctionnelle". *Linguisticae investigationes* 1. pp. 109-129.
- VANDELOISE, C. (1986): *L'espace en français. Sémantique des prépositions spatiales*. Paris. Éditions du Seuil.
- VANDELOISE, C. (1987): "La prépositions *a* et le principe d'anticipation". *Langue française* 76. pp. 77-110.
- VANDELOISE, C. (1988): "Les usages spatiaux statiques de la préposition *à*". *Cahiers de lexicologie* XLIII, 2. pp. 119-128
- VANDELOISE, C. (1990): "Representations, prototypes and centrality". TSOHATZIDIS, S. (Ed.). *Meaning and*

- prototypes. *Studies in linguistic categorization*. London, Routledge, pp. 403-437.
- VAN OOSTEN, J. (1977): "On defining prepositions". *Proceedings of the annual meeting of the Berkeley Linguistic Society* 3. pp. 454-464.
- VANPARYS, J. (1984): "Source metaphors in English". *Journal of pragmatics* 8. pp. 395-410.
- VAN SCHOONEVELD, C. H. (1978): *Semantic transmutations: Prolegomena to a calculus of meaning*. Bloomington, Phylssardt.
- VASILIU, L. (1964): "Sur la définition de la préposition". *Revue roumaine de linguistique* 9. pp. 531-533.
- VENDRYES, J. (1921): *Le langage: Introduction linguistique à l'histoire*. Paris. La Renaissance du livre.
- VENY, J. (1987'): *Els parlars catalans*. Palma de Mallorca. Moll.
- VERGNAUD, J.-R. (a eixir): *Quelques éléments pour une théorie formelle des cas*. (apud Chomsky (1981)).
- VERGUIN, J. (1967): "Prepositions, conjunctions, relatifs". *Word* 23. pp. 573-577.
- VET, C. (1983): "Possessive constructions in French". *Advances in Functional Grammar*. Dordrecht. Foris. pp. 123-140.
- WAGNER, R. L. (1936): "Coordonnées spatiales et coordonnées temporelles". *Revue de linguistique romane XII*. pp. 144-164.
- WAUGH, L. R. (1976): "Lexical meaning: the prepositions *en* and *dans* in French". *Lingua* 39. pp. 69-118.
- WEINBERG, A. i N. HORSNSTEIN (1978): "Preposition stranding and case-marking" (mimeografiat al M.I.T., apud Chomsky (1981))
- WEINRICH, H. (1978): "Preposizioni incolori? Sulle preposizioni franc. *de* e *à*, ital, *da*". *Lingua e stile XII*. pp. 1-40.
- WILLIAMS, E. (1975): "Small clauses in English", en KIMBALL, J. ed. *Syntax and Semantics vol. 4*. Academic Press (apud Chomsky (1981)).

- WILMET, M. (1978): *Gustave Guillaume et son école linguistique*. París. Nathan.
- WITTGENSTEIN, L. (1953): *Philosophical investigations*. New York. McMillan.
- ZUBIZARRETA, M.-L. (1980): "Remarks on Portuguese infinitives" (mimeografiat al M.I.T., citat per Chomsky (1981)).

9.2. Obres lexicogràfiques

- ALCOVER, A. M. I F. de B. MOLL (1926-1968): *Diccionari Català-Valencià-Balear*, I-X. Ciutat de Mallorca. Moll.
- COROMINES, J. (1980-1984): *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, I-IV. Barcelona. Curial.
- CUERVO, R. J. (1886-1893 (1953)): *Diccionario de construcción y régimen de la lengua castellana*. T. I i t. II. Bogotá. Clásicos colombianos.
- GAFFIOT, F. (1934): *Dictionnaire Latin-français*. París. Hachette.
- MOLL, F. de B. (1989): *Diccionari català-castellà, castellà-català*. Mallorca. Moll.

9.3. Obres emprades com a corpus

- BALLESTER, J. M. (aproximadament 1950): *Dos inglesos en una alfareria*. (inèdit) (sigla IA)
- DDAA (1992): *Avui del 5 de febrer de 1992*. (sigla Av)
- LL. Y M., R. (1855 (1990)): *A falta de buenos o Rafela la Filanera*. València. París-Valencia. (sigla Ra)
- MARTÍNEZ RUIZ, A. ("per la copia") (1950): *Cañís y Cañisaes*. Munove (sic). Impremta de la Viuda de Manuel Vidal. (sigla Cic)
- MARTORELL, J. (1490 (1988³)): *Tirant lo Blanc*. Barcelona. Edicions 62 i La Caixa. (sigla Tir)
- MONTOYA, B. (1990): *La interferència lingüística al sud*

- valencià. València. Conselleria d'Educació i Ciència.
(sigla Mon)
- PLA, J. (1985²): "Un de Begur". *Contraban i altres narracions*. Barcelona. Edicions 62 i La Caixa. pp. 19-43. (sigla UB)
- RODOREDA, M. (1978 (1983²)): "Viure al dia". *Tots els contes*. Barcelona. Edicions 62 i La Caixa. pp. 291-294. (sigla Vad)
- RODOREDA, M. (1978 (1983²)): "Semblava de seda". *Tots els contes*. Barcelona. Edicions 62 i La Caixa. pp. 329-335. (sigla Sds)
- ROS, C. (1759 (1980)): *Coloqui entretengut hon se referixen les dances, misteris y altres coses, tocants a la gran festa del Corupus que es fa en Valencia*. València. París-Valencia. (sigla Col)
- WAUGH, E. (1983), *Retorn a Brideshead*, Barcelona, Proa. (sigla Br)

ÍNDIX GENERAL

(primer volum)

INTRODUCCIÓ.....	11
------------------	----

PRIMERA PART: LA CATEGORIA PREPOSICIONAL DES DE LES DIVERSES ESCOLES LINGÜÍSTIQUES.....	15
--	----

0. La gramàtica tradicional.....	17
0.1. Els estudis gramaticals anteriors a F. de Saussure.....	17
0.2. Altres estudis d'orientació tradicional.....	33
1. L'Estructuralisme.....	35
1.0. Introducció.....	35
1.1. L'Estructuralisme Europeu.....	40
1.1.1. L'escola de Ginebra i d'altres estudis d'orientació saussureana.....	40
1.1.1.1. C. De Boer (1926).....	40
1.1.1.2. R-L. Wagner (1936).....	56
1.1.1.3. Ch. Bally (1942, 1950).....	64
1.1.1.4. A. Jaeggi (1956).....	77
1.1.2. L'escola de Praga.....	95
1.1.2.1. G. Gougenheim (1938).....	96
1.1.3. L'escola de Copenhague.....	102
1.1.3.0. Introducció.....	102
1.1.3.1. L. Hjelmslev.....	104
1. El problema de la recció (1921, 1939)...	104
2. El problema dels casos (1933).....	117
1.1.3.2. V. Brøndal (1940).....	125
1.1.3.3. D'altres autors.....	151
1. E. Alarcos Llorach (1968).....	151
2. Rodríguez Díez (1987).....	154
1.1.4. E. Benveniste (1949).....	154
1.1.5. La Psicomecànica.....	159

1.1.5.0. Introducció.....	159
1.1.5.1. B. Pottier (1962, 1972).....	162
1.1.5.2. G. Moignet (1974).....	192
1.1.5.3. Le Flem (1988).....	197
1.1.5.4. J. Cervoni (1991).....	202
1.1.6. La gramàtica de dependències: L. Tesnière (1959).....	205
1.2. L'Estructuralisme Americà.....	219
1.2.1. L. Bloomfield (1933).....	220
1.2.2. Ch. F. Hockett (1964).....	221
1.2.3. L. Vasiliu (1964).....	224
1.3. Estructuralistes hispànics.....	226
1.3.1. M ^a L. López (1970).....	227
1.3.2. R. Trujillo (1971).....	234
1.3.3. J. de D. Luque Durán (1974).....	248
1.3.4. Carbonero Cano (1975).....	253
1.3.5. González Ollé (1979).....	263
1.3.6. Lázaro Mora (1985).....	272
1.3.7. J. A. Porto Dapena (1987).....	275
1.4. L'Estructuralisme: conclusions.....	283
2. La Gramàtica Generativo-transformacional.....	287
2.0. Introducció.....	287
2.1. Model pre-estàndard (1957).....	290
2.2. Model Estàndard (1965).....	292
2.2.1. El problema de la subcategorització...	294
2.2.1.1. Chomsky (1965 (1970)).....	295
2.2.1.2. Geis (1970).....	301
2.2.1.3. Meisel (1973).....	311
2.2.2. L'anàlisi componencial.....	321
2.2.2.1. Parisi i Castelfranchi (1970a, 1970b).....	321
2.2.2.2. McDonald (1972).....	342
2.2.3. El tractament transformacional de les preposicions.....	347
2.2.3.1. Chomsky (1965 (1970)).....	347
2.2.3.2. Swanson (1970).....	349
2.3. Models Heterodoxos.....	356

2.3.1. La Semàntica Generativa.....	356
2.3.1.1. Becker, Lewis i Arms (1969)....	359
2.3.1.2. Geis (1970).....	366
2.3.1.3. Allan (1973).....	372
2.3.2. La Gramàtica dels Casos Profunds.....	378
2.3.2.1. Fillmore (1966 (1974 ³)).....	379
2.3.2.2. Fillmore (1968a).....	388
2.3.2.3. Fillmore (1968b).....	410
2.3.2.4. Nilsen (1970).....	413
2.3.2.5. Fillmore (1977).....	415
2.3.3. La Teoria dels casos en la Semàntica Generativa.....	421
2.3.3.1. Daswani (1977).....	425
2.4. La Teoria Estàndard Ampliada.....	438
2.4.1. Chomsky (1967).....	438
2.4.2. Ruwet (1969).....	446
2.4.3. Jackendoff (1973).....	463
2.5. La Teoria Estàndard Ampliada i Revisada.....	478
2.6. El Model de Recció i Lligam (1981).....	480
2.6.0. Introducció.....	480
2.6.1. Chomsky (1981, 1982 (1987)).....	488
2.6.2. Emonds (1985).....	516
2.6.3. Bonet i Solà (1986).....	537
2.6.4. Plann (1988).....	541
2.6.5. Suñer (1988).....	547
2.7. El Generativisme: conclusió.....	552
3. La Gramàtica Estratificacional.....	559
3.0. Introducció.....	559
3.1. Bennet (1968).....	564
3.2. Bennet (1973).....	572
3.3. Bennet (1975).....	578
4. La Gramàtica Funcional.....	607
4.0. Introducció.....	607
4.1. Dik (1980).....	612
4.2. Mackenzie i Hannay (1982).....	614
4.3. Mackenzie (1983).....	617
4.4. Dick (1983).....	626

5. La Lògica.....	635
5.0. Introducció.....	635
5.1. König (1974).....	637
5.2. Martin (1975).....	639
5.3. Martí i Miñana (1988).....	640
6. Gramàtica Textual.....	655
6.0. Introducció.....	655
6.1. Gosselin (1990).....	657
7. Gramàtica Cognitiva.....	663
7.0. Introducció.....	663
7.1. Takahaski (1969).....	665
7.2. Herskovits (1981, 1986).....	672
7.3. C. Vandeloise (1985, 1986).....	715
8. Gramàtica Liminar.....	765
8.1. Pérez Saldanya (1987).....	770
8.2. López García (1990).....	777
9. Conclusió.....	789

(segon volum)

SEGONA PART: LA SEMÀNTICA DE PROTOTIPUS APLICADA AL SISTEMA PREPOSICIONAL DEL CATALÀ.....	13
1. Avantatges de la semàntica del prototipus en l'estudi de les preposiciones.....	15
2. Problemes del tractament de les preposicions des del punt de vista de la semàntica del prototipus....	23
3. Una definició de la categoria de les preposicions des de la teoria dels prototipus....	48
4. Les preposicions en relació amb d'altres classes de paraules.....	59
4.0. Una mica d'història.....	59
4.1. Preposicions i verbs.....	65
4.2. Preposicions i prefixos.....	65
4.3. Preposicions i conjuncions.....	66
4.4. Preposicions i adverbis.....	75
4.4.1. Algunes opinions.....	75
4.4.2. Els adverbis "preposicionals" en català.....	80
4.5. Preposicions i locucions prepositives...	107
4.6. Preposicions compostes enfront de preposicions simples.....	114
4.7. Inventari de les preposicions catalanes.....	117

5. Motivació i arbitrarietat en els usos preposicionals.....	118
5.1. La qüestió de la motivació dels usos preposicionals: metàfora, metonímia i idealitzacions....	118
5.2. Conseqüències de la motivació baixa:	
les preposicions incolores.....	134
5.2.0. Introducció: una mica d'història...	134
5.2.1. El suplement.....	142
5.2.2. Les preposicions en perífrasis verbals.....	144
5.2.3. Canvi i caiguda de preposicions....	146
5.2.3.1. La normativa catalana.....	146
5.2.3.2. Una proposta d'explicació cognitiva.....	152
5.2.3.2.1. Alternança prep1/ prep2/ prep ϕ	153
5.2.3.2.2. Tipus <i>fins a/ fins</i>	158
5.2.3.2.3. Alternança <i>com a/ com</i>	160
6. Problemes metodològics de les preposicions catalanes.....	163
6.1. Problemes diatòpics.....	163
6.2. Problemes de normativització..	164

TERCERA PART: EL SISTEMA PREPOSITIU DEL CATALÀ... 167

0. Introducció.....	169
1. Preposicions directives.....	173
1.1. Cap a.....	173
1.2. D'altres preposicions afins.....	189
1.2.1. Vers.....	189
1.2.2. Devers.....	189
1.2.3. Envers.....	190
1.3. Fins i l'expressió del límit.....	191
1.4. La preposició contra.....	205
2. Les preposicions a/ en/ dins.....	209
2.1. A vs en: una preposició o dues?.....	209
2.1.0. L'etimològica de a i en.	
Situació del català medieval...	209
2.1.1. La tradició gramatical	
catalana.....	210
2.1.2. Una proposta de diferenciació	
semàntica a partir de la Gramàtica Cognitiva....	218
2.1.2.1. Espai propi.....	226
2.1.2.1.1. Situació.....	226
2.1.2.1.1.1. La preposició a:	
localització pura.....	226
2.1.2.1.1.2. La preposició en:	
interioritat (continent/ contingut).....	228
2.1.2.1.1.2. Direcció.....	235
2.1.2.2. Espai figurat.....	239
2.1.2.3. Conclusió.....	243

2.2. La preposició en.....	245
2.2.1. El LM no és terme d'una acció....	245
2.2.1.1. Usos metafòrics.....	245
2.2.1.2. Temps.....	245
2.2.1.3. <i>En</i> + gerundi.....	259
2.2.1.4. <i>En</i> + infinitiu.....	260
2.2.1.5. Usos modals.....	263
2.2.1.5.1. Ús final.....	271
2.2.1.5.2. Ús restrictiu.....	273
2.2.1.5.3. Suplement.....	279
2.2.1.5.4. Usos il·latius....	282
2.2.2. El LM és terme de l'acció.....	290
2.2.2.1. Domini espacial-temporal....	291
2.2.2.2. Dominis abstractes.....	295
2.2.3. Conclusió.....	299
2.3. La preposició a.....	304
2.3.1. Usos estàtics.....	304
2.3.1.1. Usos espacials.....	304
2.3.1.2. Usos temporals.....	323
2.3.1.3. Proximitat.....	330
2.3.1.4. Usos modals.....	331
2.3.1.5. Conclusió.....	347
2.3.2. Usos dinàmics.....	348
2.3.2.1. Usos espacials.....	348
2.3.2.2. Usos metafòrics.....	350
2.3.2.3. Usos finals.....	351
2.3.2.4. Tipus <i>és a dir,</i> <i>res a dir</i>	354
2.3.2.5. Tipus <i>L'he sentit a dir</i> ...	355
2.3.2.6. Límit.....	356
2.3.2.7. Temps.....	357
2.3.2.8. Correlació <i>de...a</i>	357
2.3.2.9. Separació de l'objecte	

(mirar a la paret).....	361
2.3.2.10. Exposició.....	363
2.3.2.11. El complement indirecte.	365
2.3.2.11.0. Introducció.....	365
2.3.2.11.1. Verbs amb dos	
arguments (tipus a) ...	371
2.3.2.11.2. Verbs amb dos	
arguments (tipus b) ...	376
2.3.2.11.2. Verbs amb tres	
arguments.....	381
2.3.2.12. A + objecte directe....	398
2.3.2.12.0. Introducció.....	398
2.3.2.12.1. Una explicació	
cognitiva.....	410
2.3.2.13. Suplement: a en comptes	
de en davant l'infinitiu....	419
2.3.2.14. Conclusió.....	421
2.4. La preposició <i>dins</i>	424
3. D'altres preposicions localitzadores.....	427
3.0. Introducció.....	427
3.1. La localització respecte	
de la direcció frontal: <i>darrere/ davant</i>	432
3.1.1. Domini espacial.....	432
3.1.2. Dominis abstractes.....	438
3.2. <i>Sobre (damunt)/ sota (davall)</i>	441
3.2.0. Introducció.....	441
3.2.1. Domini espacial.....	442
3.2.2. Dominis abstractes.....	447
3.3. <i>Vora i la localització aproximativa..</i>	451
3.3.1. Domini espacial.....	451
3.3.2. Domini temporal.....	452
3.3.3. Domini quantitatiu.....	453
3.4. <i>Entre i la localització</i>	
mitjançant un LM múltiple.....	453
3.4.1. Domini espacial.....	453

3.4.2. Domini temporal.....	456
3.4.3. Dominis abstractes.....	457
3.4.4. Usos amb LM subcategoritzat.....	459
3.4.5. Domini quantitatiu.....	461
3.4.6. Subjecte amb preposició.	463
3.4.6.1. Introducció.....	463
3.4.6.2. Una interpretació cognitiva.....	466
3.5.. La preposició <i>durant</i> i la duració.....	467
4. Les preposicions <i>per</i> i <i>per a</i>	469
4.0. Introducció.....	469
4.0.1. El problema de la normativització de <i>per/ per a</i>	469
4.0.1.1. La proposta de Fabra.....	473
4.0.1.2. La proposta de Coromines..	478
4.0.2. La problemàtica històrica de <i>per/ per a</i>	481
4.1. La preposició <i>per</i>	487
4.1.1. Domini espacial.....	487
4.1.1.1. Usos dinàmics....	487
4.1.1.2. Usos estàtics....	496
4.1.1.3. Usos figurats....	501
4.1.2. Domini temporal.....	508
4.1.3. Dominis abstractes.....	513
4.1.3.0. Introducció.....	513
4.1.3.1. Domini causal....	519
4.1.3.2. Causa final.....	528
4.1.3.3. Domini final.....	532
4.1.3.4. Domini substitutiu.....	542
4.1.3.5. Domini del mitjà-instrumental..	555

4.1.3.6. Domini modal....	568
4.1.3.7. Usos extraoracionals.....	571
4.1.4. Usos de <i>per</i> en comptes de <i>per a</i> ...	576
4.1.5. Conclusió.....	577
4.2. La preposició <i>per a</i>	591
4.2.1. Domini espacial.....	591
4.2.2. Domini temporal.....	591
4.2.3. Dominis abstractes....	592
4.2.4. Conclusió.....	611
5. Les preposicions abstractes.....	615
5.1. La preposició <i>amb</i>	615
5.1.0. Introducció.....	615
5.1.0.1. Aspectes diacrònics i dialectals.....	615
5.1.0.2. La semàntica de <i>amb</i>	622
5.1.1. Usos de la preposició <i>amb</i>	627
5.1.1.1. Companyia.....	627
5.1.1.2. Companyia figurada.....	628
5.1.1.3. Addició.....	629
5.1.1.4. Temporal.....	630
5.1.1.5. LM inanimat (companyia-mode).....	631
5.1.1.6. Tipus <i>Moriren</i> <i>amb les botes posades</i>	632
5.1.1.7. LM animat (companyia-mode).....	639
5.1.1.8. Tipus <i>pollastre</i> <i>amb salsa</i>	640
5.1.1.9. Instrumental.....	642
5.1.1.10. Contigüïtat.....	649
5.1.1.11. Suplement.....	652
5.1.1.12. Significat tendent a zero.....	658
5.1.1.13. Extraoracional.....	661

5.1.2. Conclusió.....	662
5.2. La preposició <i>sense</i>	665
5.2.0. Introducció.....	665
5.2.1. Usos	
de la preposició <i>sense</i>	666
5.3. La preposició <i>segons</i>	679
5.3.0. Introducció.....	679
5.3.1. Usos de <i>segons</i>	681
5.4. La preposició <i>com a</i>	687
5.5. La preposició <i>malgrat</i>	689
5.6. La preposició <i>mitjançant</i>	690
6. Les preposicions <i>de</i> i <i>des de</i>	691
6.1. La preposició <i>de</i>	691
6.1.0. Introducció.....	691
6.1.0.1. L'evolució diacrònica	
de la preposició llatina <i>de</i> ...	692
6.1.0.2. El <i>de</i> català:	
una preposició o <i>dues</i> ?.....	698
6.1.1. Usos adverbals de la preposició <i>de</i>	715
6.1.1.1. Domini espacial.....	715
6.1.1.2. Usos figurats.....	716
6.1.1.3. Verbs amb suplement.....	718
6.1.1.4. Verbs amb suplement	
(canvi de preposició).....	726
6.1.1.5. <i>De</i> optatiu davant l'infinitiu	
subjecte i objecte.....	727
6.1.1.6. Indicador del punt inicial	
d'una extensió (domini espacial)..	737
6.1.1.7. Indicador del punt inicial	
d'una extensió (d'altres dominis)..	738
6.1.1.8. <i>De</i> equivalent a <i>des de</i>	
(arcaic i poètic).....	741
6.1.1.9. Causal.....	742
6.1.1.10. Agent.....	745

6.1.1.11.	Instrumental.....	749
6.1.1.12.	Duració (tipus de nit).....	754
6.1.1.13.	Predicatiu.....	757
6.1.1.14.	Modal.....	760
6.1.1.15.	Extraoracional.....	765
6.1.1.16.	Conclusió.....	768
6.1.2.	Usos partitius de la preposició <i>de</i>	773
6.1.2.0.	Introducció.....	773
6.1.2.1.	Partitiu (LM actualitzat).....	777
6.1.2.2.	Partitiu (LM no actualitzat)...	779
6.1.2.3.	Partitiu (temporal).....	781
6.1.2.4.	Partitiu (TR quantitatiu).....	783
6.1.2.5.	Partitiu (sense TR explícit)...	792
6.1.2.6.	Complement del superlatiu.....	801
6.1.2.7.	Complement del comparatiu.....	802
6.1.2.8.	Excés.....	804
6.1.2.9.	Conclusió.....	805
6.1.3.	Usos adnominals de la preposició <i>de</i>	809
6.1.3.0.	Introducció.....	809
6.1.3.1.	Matèria.....	811
6.1.3.2.	Possessió.....	814
6.1.3.3.	Autoria.....	820
6.1.3.4.	Propietat.....	822
6.1.3.5.	Lloc (TR < LM).....	824
6.1.3.6.	Temps (TR < LM).....	828
6.1.3.7.	Lloc (TR = LM).....	830
6.1.3.8.	Temps (TR =LM).....	834
6.1.3.9.	Dominis abstractes (TR = LM)...	837
6.1.3.10.	El <i>de de</i> de qualitat.....	844
6.1.3.11.	El tipus <i>ce fripon de valet</i> ...	857
6.1.3.11.1.	Introducció: una mica d'història.....	857
6.1.3.11.2.	Una explicació cognitiva de les particularitats de la construcció <i>ce fripon de valet</i> ..	865
6.1.3.12.	Usos de finalitat.....	879
6.1.3.13.	Usos en què el LM és subcategoritzat pel TR.....	882
6.1.3.13.1.	Tipus agentiu/ subjectiu	

(genitiu subjectiu/ objectiu).	882
6.1.3.13.2. Noms relacionals.....	902
6.1.3.13.3. Adjectius.....	904
6.1.3.14. N + <i>de</i> + infinitiu.....	907
6.1.3.15. <i>De</i> complement d'adverbis i en locucions prepositives.....	910
6.1.3.16. Conclusió.....	914
6.2. La preposició <i>des de</i>	919
7. Apèndix: La variant valenciana.....	929
7.0. Introducció.....	929
7.1. Les preposicions <i>a</i> i <i>en</i>	932
7.2. La preposició <i>en</i> en comptes de <i>amb</i>	940
7.3. <i>Per</i> i <i>pa</i> (<i>per a</i>).....	944
7.4. <i>A</i> + objecte directe.....	947
7.5. Conclusió.....	950
8. Conclusió.....	955
9. Bibliografia.....	957
Índex general.....	983

